

Deftera Lfida Dzratawi

Hdi New Testament

Contents

Mata	1
Markus	59
Lukwa	96
Yuhwana	152
Slna gwal ghunay	191
La Ruma	242
1 Kwarejt	267
2 Kwarejt	289
Galat	304
Afisu	313
Filip	322
Kwalus	328
1 Tesalunik	334
2 Tesalunik	339
1 Timute	342
2 Timute	349
Titus	354
Filimuj	357
Hebru	359
Yakubu	379
1 Piyer	386
2 Piyer	393
1 Yuhwana	398
2 Yuhwana	405
3 Yuhwana	406
Yuda	407
Suna Yuhwana	409

Deftera Lfida Dzatawi

New Testament in Hdi

Language: Hdi

Provided by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc. Scripture text used by permission.

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

f257b780-c0dd-5cce-9b20-430484439898

ISBN: 978-1-5313-0709-7

Gwada ta sabi da

Mata

Mndɛra dzidzɛha Yesu

Luk 3:23-38

1 Wya ka tva saba mndɛra taɲ ma Yesu Kristi zivra Dawuda. Dawuda guli ná, zivra Abraham ya. ² Abraham ta yatá Izak, Izak ta yatá Yakubu, Yakubu ta yatá Yuda nda zwanamani. ³ Yuda ta yatá i Peres nda Zara (Tamar na ma taɲ,) Peres ta yatá Isrum, Isrum ta yatá Aram, ⁴ Aram ta yatá Aminadap, Aminadap ta yatá Nasuɲ, Nasuɲ ta yatá Salmuɲ, ⁵ Salmuɲ ta yatá Buwaz (Rahab na mani,) Buwaz ta yatá Ubet (Rut na mani,) Ubet ta yatá Yesay, ⁶ Yesay ta yatá Dawuda.

Ka yatá mgham Dawuda ta Salumuɲ (si markwa Uriya na mani,) ⁷ Salumuɲ ta yatá Rubuwam, Rubuwam ta yatá Abiya, Abiya ta yatá Asa, ⁸ Asa ta yatá Yusafat, Yusafat ta yatá Yuram, Yuram ta yatá Uziyas, ⁹ Uziyas ta yatá Yuwatam, Yuwatam ta yatá Akaz, Akaz ta yatá Izekiyas, ¹⁰ Izekiyas ta yatá Manasa, Manasa ta yatá Amuɲ, Amuɲ ta yatá Yuziyas, ¹¹ Yuziyas ta yatá Yukwaniyas nda zwanamani. Ta tsa fitik ya, hlaghata lu ta la Isra'ila ta hadika Babila.

¹² Tahula hlaghata lu ta hɛɲ ta hadika Babila, ka yatá Yukwaniyas ta Salatiyel, Salatiyel ta yatá Zwarubabel, ¹³ Zwarubabel ta yatá Abiyuda, Abiyuda ta yatá Iliyakim, Iliyakim ta yatá Azura, ¹⁴ Azura ta yatá Saduka, Saduka ta yatá Akim, Akim ta yatá Iliyuda, ¹⁵ Iliyuda ta yatá Iliyazar, Iliyazar ta yatá Mataɲ, Mataɲ ta yatá Yakubu, ¹⁶ Yakubu ta

yatá Yusufu ta nzakway ka zɛ'ala Mari. Tsa Mari ya ta yatá Yesu ta hgɛ lu ka Kristi*.

¹⁷ Zlrafta ta Abraham ka sagha ta Dawuda ná, ghwanɲɲɛ fwaɲ da mida. Zlrafta ta Dawuda ka lagha ta fitika hlaghatá la Isra'ila ta hadika Babila guli ná, ghwanɲɲɛ fwaɲ da mida. Zlrafta ta fitika hlaghatá la Isra'ila ta hadika Babila ka sagha ta Kristi guli ná, ghwanɲɲɛ fwaɲ da mida.

Yakwa Yesu

Luk 2:1-7

¹⁸ Wya ka lu yatá Yesu Kristi. Mari mani ma Yesu ná, Yusufu ta dzugway. Ta kul kluvtá hɛɲ ta vgħa, ka zlghana-vatá Sulkum nda għuɓa ta huɲi ta Mari. ¹⁹ Tsa zwaɲa midzani Yusufu ya ná, ɲɛrma mndu ya. Va a ta pghanagħatá hula ta makumidzani wa. Ka kumɛ tsi ta zlanavatá tsa makwa ya ma kɛk ma kɛk. ²⁰ Tata ndanay ndanay tsatsi ta zlanavata, ka lagha duhwala Mgham Lazglafta da sunani. «Yusufu zivra Dawuda, ma zɛɲ ka ta kla Mari ɲa nzakway ka markwa ghuni. Tsa huɲi zlghaf tsi ya ná, Sulkum nda għuɓa ta zlghanavata. ²¹ Zwaɲa zgun dza'a tsi yatá, ɲa tsanaftá għa ta hgani ka Yesu†, kabga tsatsi dza'a mbanaftá mnduhani ma dmakuha taɲ,» ka'a nda tsi.

²² Inda tsaya ná, magu maga ɲa dzanagħatá ghɛɲa skwi ya mnigɲ Mgham Lazglafta nda ma wa anabi kazlay:

²³ «Wya dza'a zlghafzlgha dagħala makwa ta kul snanɲá zgun ta huɲi, ɲa yatani ta zwaɲa zgun, ɲa tsanaftá hgani ka Emanuwel,» manda mnay kazlay: Kawadaga Lazglafta nda amu‡ kɛ'a ya.

*1:16 Kristi na: Manda mnay Mgham tƚanagħa Lazglafta ta wi kɛ'a ya.

†1:21 Yesu: Manda mnay kazlay: Lazglafta ta mba mndu kɛ'a ya.

‡1:23 Ngħa ta Isaya 7:14 nda 8:8, 10.

²⁴Sli'avata Yusufu, ka snatá tsi ta tsa gwada mnana duhwala Mgham Lazglafta ya. Ka klaftá tsi ta Mari ŋa nza-kway ka markwa taŋ. ²⁵Walaŋ a Yusufu ta ksaŋtá tsa makwa ya wa. Tahula dgatani zlra tsi ta ksaŋta. Ka tsanaftá tsi ta hga tsa zwaŋ ya ka Yesu.

Sli'agaftha gwal ma mndëra luwa da vla glaku ŋa Yesu

2 Ma luwa Batlehem ta hadika Zudiya yatá lu ta Yesu, ma fitika gay Hiridus ta mghamani hada. Tahula yata, ka sli'aftá gwal nda sna ta skwi ta ghëŋa tekwaŋta daga ma mndëra luwa ka safi da luwa Ursalima. ²Ka dawantá hëŋ: «Ga tsa zwaŋ yaga lu ka lfid Mghama la Yahuda ya na? Nda ngha ŋni ta tekwaŋta tsi ta zlagapta daga ma mndëra luwa kël ŋni ka safi da tsëlbu ta këmani.»

³Snaŋta mgham Hiridus ta tsa gwada ya, tsibak ma vghani. Mantsaya inda gwal ma luwa Ursalima guli. ⁴Ka tskanatá tsi ta inda gwal mali ta ghëŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha. Ka dawu tsi da hëŋ: «Ga tsa vli dza'a yata lu ta Kristi^f ya na?» ka'a nda hëŋ. ⁵Ka hëŋ nda tsi mantsa: «Ma luwa Batlehem ta hadika Zudiya dza'a yatá lu, kabga wya ka anabi vindafta:

⁶«Kagha luwa Batlehem ta hadika Yahuda.

Hta a nzakwa gha mataba luwaha ya ta hadika Yahuda wu,

kabga ga ghuni dza'a saba Mgham dza'a ngha mnduha da la Isra'ila,[§]» ka'a.

⁷Ka hgafatá mgham Hiridus ta tsa gwal nda sna ta skwi ta ghëŋa tekwaŋta ya ma kdek ma kdek, ka dawantá tsi da hëŋ: «Yawu zlagapta tsa tekwaŋta ya na?» ka'a. ⁸Ka ghunaftá tsi ta hëŋ da Batle-

hem, ka'a mantsa: «Lawala, ka zbapta kuni dina ta gwada ta tsa zwaŋ ya. Ka slafsla kuni tida katsi, ka vrakta kuni da mnihata ŋa dza'a vërda i'i guli da tsëlbu ta këmani,» ka'a.

⁹Kdakwa taŋ ta snamtá tsa gwada mgham ya, ka sli'aftá hëŋ ka dza'a. Ka nghëŋlantá hëŋ ta tsa tekwaŋta si ng-haŋ hëŋ daga ma mndëra luwa ya kay ta mbada ta këma taŋ. Bhadaghatani da tsa vli nda tsa zwaŋ ya, ka sladata tsi. ¹⁰Nghay taŋ ta sladata tsa tekwaŋta ya, ka tuta ŋudufa taŋ da rfu katakata. ¹¹Ka lamë hëŋ da hëga. Ka slanaghatá hëŋ ta tsa zwaŋ ya nda Mari ta nzakway ka mani. Ka tsëlbatá hëŋ ta këma tsa zwaŋ ya, ka vlantá hëŋ ta glaku. Ka palanaptá hëŋ ta zlibiha taŋ, ka mbëhatá hëŋ nda dasu, nda urdi ŋa dray nda dra, nda mandabaya urdi. ¹²Tahula tsa ka mnanatá Lazglafta ta hëŋ nda ma suni kazlay: Yahayaha hëŋ da vradaghata nda da Hiridus kë'a. Ka sli'aftá hëŋ ka vraghata da luwa taŋ nda ta sana tvi.

Kdikintá Yesu da luwa Masar

¹³Tahula laghwa taŋ, ka lagha sana duhwala Mgham Lazglafta da suna Yusufu. Ka'a nda tsi mantsa: «Sli'afslia, kla ta na zwaŋ na nda mani ka hwayaghata ka nda hëŋ ta hadika Masar, ka nzata ka hada. Ii dza'a mnaghata kada vrakta ka. Ya dza'a zbay Hiridus ta na zwaŋ na ŋa dzata,» ka'a.

¹⁴Ka sli'aftá Yusufu, ka hlaftá tsi ta i tsa zwaŋ ya nda mani girvidik ka laghwi ta hadika Masar. ¹⁵Ka nzatá tsi hada ha ka sagha fitika mta ta mgham Hiridus. Mantsa kë'a maguta ŋa dzanaghatá ghëŋa gwada mna Mgham Lazglafta nda ma wa anabi, ka'a mantsa:

^f2:4 Kristi na: Tsaya Mgham tfanagha Lazglafta ta wi.

[§]2:6 Ngha ta Mika 5:1, Yuhwana 7:42.

«Ma hadika Masar** hgagapta yu ta zwanja da,» kə'a ya.

Pslatá zwani ma luwa Batlehem

¹⁶ Kə'a ka Hiridus ná, hidaku hidanagha tsa gwal nda snatá skwi ta ghəja tekwatsa ya. Ka kuzlanafá tsi ta ɲuduf. Tsaw mnanamna tsa gwal nda sna ta skwi ta ghəja tekwatsa ya kay ta fitika zlagapta tsa tekwatsa ya, kəl tsi ka mnay: Lawa pslihatá inda zwana zgwana yaga lu hadahada ha ka klaftá imi his ma luwa Batlehem, nda ya ma inda vli ta wanafta kə'a. ¹⁷ Ma tsa fitik ya dzatá ghəja gwada ya mna anabi Irmiya. Ka'a mantsa:

¹⁸ «Ta snaku hlawi ma Rama.

Ta snaku lili nda ɲada ghəj.

Rahila ya ta tawa zwanani,

va a ta lbanatá ɲuduf wu kabga rwurwa həj††,» kə'a.

Sli'afata ma luwa Masar ka vru da luwa Nazaret

¹⁹ Manda mtatá mgham Hiridus, ka ləglagha duhwala Mgham Lazglafta da suna Yusufu ma hadika Masar. ²⁰ Ka'a mantsa: «Sli'afslí'a, ka kla ka ta na zwanj na nda mani, ka dza'a ka ta hadika Isra'ila kabga nda rwa tsa gwal ta zba dzatá na zwanj na ya,» kə'a.

²¹ Ka sli'afatá Yusufu, ka hlaftá tsi ta i tsa zwanj ya nda mani, ka laghwi ta hadika la Isra'ila. ²² Ama snantani kazlay: Zwanja Hiridus ta nzakway ka Arkilayus ta ga mgham ta hadika Zudiya kə'a, ka zləɲaftá tsi ta dza'a da hada. Tahula mnanantani Mgham Lazglafta nda ma suni, ka mbədaghatá tsi ta vgha ta hadika Galili. ²³ Ka laghu tsi nzata ma sana luwa ta hgu lu ka Nazaret. Nda nza mantsaya ɲa dzanaghatá ghəja gwada

ya mana la anabiha, ka həj mantsa: «Mnda la Nazaret dza'a hga lu,» ka həj.

«Mbədanafwa nzakwa ghuni» ka Yuhwana

Mak 1:1-8, Luk 3:1-18, Yuh 1:19-28

3 Ma tsa fitik ya, ka zlagaptá Yuhwana mnda maga batem ma mtak ta hadika Zudiya, ka'a mantsa: ² «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni, kabga ndusa ga mghama Lazglafta ka sagha,» kə'a.

³ Ka anabi Isaya mnuta mantsa:

«Mamu sana mndu ta gugudaku ma mtak. Ka'a mantsa:

“Payanawa tva Mgham Lazglafta, ka lele'anata kuni ndədap,‡‡» kə'a.

⁴ Gatá lguta swida ɲalibwa ta sudə Yuhwana ta vgha nda hbatá banava huta misti. Hi'i nda zuduma mtak skwa zayni. ⁵ Ka sli'adaghatá gwal ta sli'afata ma luwa Ursalima, nda inda gwal ta hadika Zudiya, nda inda gwal ta hadikha ta wanafta ghwa Zurdeɲ, ka lagha da tsi. ⁶ Ka manigintá həj ta dmakuha taɲ, ka maganaftá tsi ta batem ta həj ma ghwa Zurdeɲ.

⁷ Nghay Yuhwana ta ndəghadaghata la Farisa nda la Sadukiya ta sli'adaghata da tsi, ɲa maganaftani ta batem ta həj ná, ka'a nda həj mantsa: «Mndəra la mupuhwa! Waya ta mnaghunatá hwayapta ma tsa basatá ɲudufa Lazglafta dza'a sagha ya na? ⁸ Ka maga kuni tama ta slna dza'a marantá mbədata nzakwa ghuni. ⁹ Ma fa kuni ta ndana ghuni kazlay: Abraham na Da ɲni kə'a. Ka yu ta mnaghunata na: laviɲlava Lazglafta ta mbədanafatá na palaha na ɲa nzakwa taɲ ka zwana Abraham. ¹⁰ Nda ghada fata wa slpadá mista fuha ɲa ratsintani nda slrəj nda

**2:15 Ngha ta Huseya 11:1.

††2:18 Ngha ta Irmiya 31:15.

‡‡3:3 Ngha ta Isaya 40:3.

slrəŋ. Inda fu kul zdaku yakwani, dza'a tsiŋtsa lu ka vzamta ma vu. ¹¹I'i ná, nda imi ta magaghunafta yu ta batem ŋa maraŋtá ta mbədata nzakwa ghuni. Ama tsa mndu ta sagha nda hula da ya ná, mal ŋani glaku ka ŋa da. Slaghu a yu dər ŋa hlaptá baʒah ma səlani wa. Tsatsi ná, dza'a magaghunafmaga ta batem nda Sulkum nda ghuʒa nda ya nda vu. ¹²Mamu kuwatavihi ma dzvani ta wa blikwi ŋa vihaptá hyani, ŋa dganatá sabatbat nda hanzila hya ŋa pghamtani ta hyani ma guvur. Ama ŋa drintani ta sabatbat, nda vu kul had' ta mtavata dekdek,» ka'a.

Maganaftá batem ta Yesu

Mak 1:9-11, Luk 3:21-22

¹³Ka sli'aftá Yesu ta had'ika Galili, ka lagha ta wa ghwa Zurdeŋ slanaghatá Yuhwana ŋa maganaftani ta batem. ¹⁴Ka Yuhwana nda tsi mantsa: «Nawanawa mantsa a tsa wu! I'i ta kuma magidifta kagha ta batem guli ná, da i'i ta sagha kagha guli?» ka'a. ¹⁵«Maga maga mantsa ya ndanana karaku, kabga mantsa ya dza'a magata u ta inda skwi ya kumaŋ Lazglafta,» ka Yesu nda tsi. Gi dzəglamə a Yuhwana ta wi mida wa. ¹⁶Kdakwa lu ta maganaftá batem ta Yesu, ka sabə tsi ma imi. Ka gi gunatá luwa buwaŋ, ka nghə tsi ta Sulkuma Lazglafta ta saha manda gherbu' ta ghəŋani. ¹⁷«Nanana zwaŋa da ya d'vu yu, ya ta zdigihata katakata,» ka sana lwi snagata daga ta luwa.

Dzəghaŋta halaway ta Yesu ma mtak

Mak 1:12-13, Luk 4:1-13

4 Tahula tsa, ka klaghatá Sulkuma Lazglafta ta Yesu da mtak ŋa dzəghay halaway. ²Tahula magatani ta fitik fwađ mbsak nda rvidik tani nda fitik tani ta suma[¶], ka kuzlanafá maya. ³Ka gavanavatá halaway, ka'a nda tsi mantsa: «Ka si Zwaŋa Lazglafta ka katsi ná, mnamna ta na palaha na ka mbədavafta həŋ ka skwa zay,» ka'a nda tsi. ⁴Ka Yesu mantsa: «Ka lu vindafta ma gwađa Lazglafta na: “nda skwa zay kweŋkweŋ yeya a ta nzata mndu nda hafu wu, ama nda inda gwađa ta sabi ma wa Lazglafta,§§”» ka'a.

⁵Ka klaghatá halaway ta Yesu da Ursalima luwa ya nda ghuʒa. Ka kladaftá tsi ta bəmə həga Lazglafta. ⁶Ka halaway nda tsi mantsa: «Ka si Zwaŋa Lazglafta ka katsi ná, vzadavza ta vgha ta had'ik. Ka lu vindafta ma gwađa Lazglafta na: “dza'a ghunafghuna Lazglafta ta duhwalhani ŋa tsu'aftá kagha ma dzva taŋ ŋa kwala səla gha da grunťa pala*,”» ka'a nda tsi. ⁷Ka Yesu guli mantsa: «Ka lu vindafta ma gwađa Lazglafta guli na: “Ma dzəghə ka ta Mgham Lazglafta† gha kə'a,» ka'a nda tsi.

⁸Tahula tsa, ka kləglaghatá halaway ta bəmə sana ghwá nda slra, ka maranatá za mgham ma ghəŋa had'ik nda gadghəlani tani. ⁹Ka'a nda tsi mantsa: «Ka tsəlbə tsəlbə ka ma ghuva da ka vlihatá glaku, ta vlaghavla yu ta inda taŋ demdem,» ka'a. ¹⁰Ka Yesu nda tsi mantsa: «Halaway! Laghula gha ta vata i'i. “Ŋa Mghama gha Lazglafta

[¶]4:2 Suma: Tsaya fitik ya dza'a kurata mndu ta zlanatá za skwa zay nda sa skwa say ka vaghay nda hanay ma fitik ya dza'a kura mndu ta klafta ka magay.

§§4:4 Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:3.

*4:6 Ngha ta Zabura 91:11-12.

†4:7 Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:16

dza'a vla ka ta glaku, da tsatsi tur-tukwani dza'a skwa ka ta htsinj[‡],» ka lu vindafta ma deftera Lazglafta, ka'a nda tsi. ¹¹Mnatani ta tsaya, ka zlanavata' halaway. Ka sli'adaghatá duhwalha Lazglafta, ka vlanjta' hən ta skwa zay.

**Zlrafta Yesu ta mna Lfida
Gwada ma luwa Galili**

Mak 1:14-15, Luk 4:14-15

¹²Manda snaŋta Yesu kazlay: Wa'a hbam hba lu ta Yuhwana ma gamak ka'a, ka sli'aftá tsi ka laghwi ta hadika Galili. ¹³Ka zlanatá tsi ta luwa Nazaret. Ka laghwi da nzata ma luwa Kafar-nahum ta nzakway ta wa drəfa Galili, ma kwakwara luwa Zabulun' nda Naftali.

¹⁴Mantsa ya magata tsi ŋa dzanaghatá ghəŋa gwada ya mnə anabi Isaya:

¹⁵«Kaghuni kwakwara Zabulun' nda Naftali

ta nzakway ta wa drəf tvə sana bla ghwa Zurdeŋ,

nda kagha hadika Galili ta nzaku gwal kul had ka la Yahuda mida ya,

¹⁶dza'a nda ngha gwal ta nzaku ma grusl ta mghama tsuwadək. Lanagha la tsuwadək ta gwal ta nzaku ma luwa zlatanagha sulkuma mtaku ta hən[¶],» ka'a. ¹⁷Daga ma tsa fitik ya zlrafta Yesu ta mna gwada, ka'a mantsa: «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni! Ndusa ga mghama Lazglafta ka sagha!» ka'a.

Hgafta Yesu ta tanjaŋa duhwalhani

Mak 1:16-20, Luk 5:1-11

¹⁸Ta wawakwani Yesu ta wa drəfa Galili, ka nghanjta' tsi ta zwanamaha his, i Simun' ta hgu lu ka Piyer ya nda zwanamani Andre. Ta wda kadəŋa tan' hən ta drəf ŋa tuma klipi kabga tuma klipi slna tan'. ¹⁹«Mbadfwa mista da ŋa naghunafta

da ka gwal hlaktá mnduha,» ka Yesu nda hən. ²⁰Ka gi zlanavata' hən ta kadəŋa tan' ka laghu mistani.

²¹Mbadapta tan' dau', ka nghanjta' tsi ta zwanamaha his guli, i Yakubu nda Yuhwana zwana Zebedi. Kawadaga hən nda da tan' Zebedi ma kwambalu ta paya kadəŋa tan'. Ka hgaftá Yesu ta hən. ²²Ka zlanavata' hən ta tsa kwambala tan' ya nda da tan' tani, ka laghwi mista Yesu.

**Taghay Yesu ta skwi, nda
mbambayni ta mnduha**

²³Ka rə Yesu ta inda hadika Galili, ka tagha skwi ŋa mnduha ma həgaha tagha skwa la Yahuda, ka mna Lfida Gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta, ka mbamba mnduha ma inda danwaha tan', nda inda ya ta raghwa hən. ²⁴Ka tuta gwada wdid ta ghəŋa Yesu ta inda hadika Siri. Ka hlə-danaghatá lu ta inda gwal danwa, nda gwal ta ŋra danwaha kavghakavgha, nda gwal nda ksa da halaway, nda gwal nda ksa da seteni, nda gwal nda rwa səla tan'. Ka mbambə Yesu ta hən. ²⁵Ka sli'i dəmgə mistani, gwal ta sli'afta ta hadika Galili, nda gwal ta sli'afta ta kwakwara Dekapwalus, nda ya ma luwa Ursalima, nda ya ta hadika Zudiya, nda gwal nda ta sana bla ghwa Zurdeŋ.

Vərda zdaku sura 5 ka labə ta 7

Luk 6:20-23

5 Nghay Yesu ta sli'adaghata dəmgə da tsi, ka sli'aftá tsi ka lafi ta kuđunur ka nzata. Ka sli'adaghatá duhwalhani tavatani. ²Ka zlraftá tsi ta tagha skwi ŋa tan', ka'a mantsa:

³«Rfu da gwal nda sna ta pda tan' ma Sulkum, kabga ŋa tan' ga mghama Lazglafta.

⁴Rfu da gwal ta taw ndanana, kabga dza'a

[‡]4:10 Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:13

[¶]4:16 Ngha ta Isaya 8:23—9:1

lβana lβa Lazglafta ta ηudufa taη.

⁵ Rfu da gwal leβtekwa ghəηa taη, kabga dza'a vlarηvla Lazglafta ta hadik ya tanaf tsi ta

imi ta sləməη ta həη.

⁶ Rfu da gwal ta dzə maya nda ndala maga

skwi ta kumə Lazglafta ta həη, kabga dza'a baghaku həη.

⁷ Rfu da gwal ta tawa hidahida ta mndu kabga dza'a taway Lazglafta ta hidahida ta həη.

⁸ Rfu da gwal hezle' a ηudufa taη, kabga dza'a nghanηgha həη ta Lazglafta.

⁹ Rfu da gwal ta sləga zdaku mataba mnduha, kabga zwana dā kuni ka Lazglafta dza'azlay nda həη.

¹⁰ Rfu da gwal ta gə lu ta iri ηa taη ta ghəηa

magay taη ta skwi tdukwa, kabga ηa taη ga

mghama Lazglafta.

¹¹ Rfu da kaghuni, ka ta rarazay lu ta kaghuni, ka ta gay lu ta iri ηa ghuni, ka ta

vazay lu ta rutsak ta kaghuni ta ghəηa gwađa ta i'i.

¹² Rfawarfa ta rfu, ka nzata kuni wadaη, kabga mamu nisəla ghuni dagala ta kzla kaghuni ta luwa. Manda va tsaya ganapta lu tiri

ta anabiha ta tinlaghutá kaghuni.»

Nzaku ka slughul nda tsuwadaka ghəηa hadik

Mak 9:50, Luk 14:34-35

¹³ «Kaghuni slughula ghəηa hadik. Ka sabsa nəmaku ma slughul ná, waka lu dza'a nəmglaafta na? Ta had hayhayani wu, ta ghəηa pghidineta ηa dinlay mnduha yeya.

¹⁴ «Kaghuni tsuwadaka ghəηa hadik. Had luwa ta bafta lu ta ghwá ta difaghuta wa. ¹⁵ Had lu ta tsamtá vu ma pitirla ka dzuβamta ma tughuba wa. Ta vli tskala ta fagata lu ηa tsuwadəkayni ta inda gwal ma tsa həga ya. ¹⁶ Manda tsaya dza'a tsuwadəkakwa tsuwadaka ghuni ta kəma mnduha, kada nghaneta həη ta ηərma slna ta magə kuni, ηa zlə-zlvay taη ta da ghuni ta luwa.»

ηlanafta Yesu ta inda zlahu

¹⁷ «Ma fa kuni ta ghəη kazlay: Sa da hərdineta zlahu Musa nda tagha skwa la anabi yu kə'a. Sa da hərdineta a yu wu, sa da ηlanaftá yu. ¹⁸ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Ka ta teke'a luwa nda hadik katsi, had sana skwi dər neđ, dər ndəhed dza'a wudanaghuta lu mataba zlahu Musa, ha ka laghani ta fitika kdavakta inda skwi wa.

¹⁹ «Tsaya tama, dər wa ta kwalaghutá snatá dər ya kwitikw mataba tsa zlahuha ya, ka tagha magay manda tsa ηani ya ηa sanlaha ná, dza'a nzakway tsa mndu ya ka sagəη gudzekw ma ga mghama Lazglafta. Ama ka snasna mndu ta tsa zlahu ya, ka tagha magay manda tsa ηani ya ηa sanlaha guli ná, ka mndu dagala tsa mndu ya dza'azlay ma ga mghama Lazglafta. ²⁰ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Ka malaghumala a kaghuni ta snatá zlahu ka gwal tagha zlahu ηa mnduha nda la Farisa wu katsi ná, had kuni dza'a walaηta lami da ga mghama Lazglafta wa.»

Tagha skwi ta ghəηa basa ηuduf

²¹ «Nda sna kuni ta skwi mnana lu ta dzidziha mu ghalya kazlay: Yaha ka walaηta dzatá mndu[§] kə'a. Dər wa mndu ta dzatá mndu ná, dza'a klay lu da guma kə'a. ²² Ama ka i'i ta mnaghunata ná, dər wa ta basanavatá ηuduf ta zwaηa-

[§]5:21 Ngha ta Sabi 20:13 nda Vrafta ta Zlahu 5:17.

mani ka mukumani a tsi ka tsi, dza'a klay lu ta tsa mndu ya da guma. Dər wa mndu dza'a mnay nda zwaŋamani ka mukumani a tsi kazlay: Ghwadak kə'a ná, dza'a klay lu ta tsa mndu ya ta kəma guyatá ghəŋa gwal tsa guma. Dər wa mndu dza'a mnay nda zwaŋamani ka mukumani a tsi kazlay: Rgha kə'a, nda ra tsa mndu ya ŋa vzaghata da duda vu.

²³«Tsaya tama, ka kladagha kla ka ta skwi ŋa vlay ta gwir ŋa Lazglafta, ka havaktá ka hada ta gwada ya ta kul dzraku mataba ghuni nda zwaŋama gha katsi, ²⁴zlaŋzla ta tsa skwa gha ya hada tavata tsa gwir ya, ka vraghuta ka dzrafta nda tsi karaku, kada vrakta ka vlaŋtá tsa skwa gha ya ta Lazglafta.

²⁵«Ka mamu skwi mataba ghuni nda mndu katsi, ta kul lagha kuni da vla guma nda tsi ya, ŋavaŋa ka dzrafta kuni ma kdaku tsi kladagghagata da vla guma, da klaftá mndu ta tsa guma ta kagha ka vlaŋtá la sludzi, da vzaghatá lu ta kagha da gamak. ²⁶Kahwathwata ka yu ta mnaghata, had' ka dza'a sabi hada kata kdin' a ka ta planatá kdavakta penani wa.»

Tagha skwi ta ghəŋa hliri

²⁷«Nda sna kuni ta skwi mna lu kazlay: Yaha ka da hliri** kə'a. ²⁸Ama ka i'i ta mnaghunata ná, mndu ta nghafta nda ira mbazleh ta markwa sani ma mndu ná, nda ghada klutani ta tsa marakw ya ma ŋudufani. ²⁹Ka ira gha nda ga zeghwi ta kla kagha da ga dmaku katsi, tsakwasliŋ tsakwasla ka wufidiŋta ka di'iŋ. Dər pɔdata ka ta fawaya gha turtuk ka ya da vzamta lu ta kagha tsuhtsuh da duda vu. ³⁰Ala, ka dzva zeghwa gha ta kla kagha da maga dmaku ya, tsiŋtsa

ka wufidiŋta ka di'iŋ, dər pɔdata ka ta fawaya gha turtuk ka ya da vzamta lu ta kagha tsuhtsuh da duda vu.»

Tagha skwi ta ghəŋa ghzla marakw

Mat 19:9, Mak 10:11-12, Luk 16:18

³¹«Ka lu mnata guli na: “Ka ghzliŋghzla mndu ta markwa taŋ katsi, vindanaf-tani ta delewera ghzlatani††.” ³²Ama ka i'i ta mnaghunata na: Ka ghzliŋghzla mndu ta markwa taŋ, ka ta ghəŋa hliri a tsi wu katsi, famfa ta tsa marakw ya da hliri. Ka klaŋkla mndu ta marakw ghzliŋ lu guli, hliri ta hlə tsa mndu ya,» ka'a.

Gwada ta ghəŋa wadu

³³«Nda sna kuni ta skwi mnana lu ta dzidziha ghalya na: Yaha ka da walaŋta wadu kə'a. Manda va tsa wadana ka ta Mgham‡‡ Lazglafta gha ya ná, manda va tsaya ká ka magata. ³⁴Ama ka i'i ta mnaghunata na: Yaha kuni walaŋta wadutá vli, dər nda luwa, kabga vla nzakwa Lazglafta ya. ³⁵Dər nda hadik, kabga vla fa səlani ya. Dər nda luwa Ursalima, kabga luwa Mgham dagala ya. ³⁶Yaha ka da wadu nda ghəŋa gha, kabga laviŋ a ka ta mbədanafta ka ŋusliŋ dər ka ŋra ta ya dər turtuk ma swida gha wa. ³⁷Gwada ya ŋa sabi ma wa ghuni ná, ka anji tsi, anji. Ka mantsa a tsi wu, mantsa a wa. Inda ya dza'a sganaghata lu ta ghəŋa tsaya ná, sagha da halaway.»

Gwada ta ghəŋa planamtá mndu ta ŋaslu nda ŋaslu

Luk 6:29-30

³⁸«Nda sna kuni ta mnata lu kazlay: Nda iri dza'a plamta lu ta iri, nda sli'iŋ dza'a plamta lu ta sli'iŋ¶¶ kə'a. ³⁹Ama ka i'i ta mnaghunata ná, ka magam-

**5:27 Ngha ta Sabi 20:14 nda Vrafta ta Zlahu 5:18.

††5:31 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 24:1.

‡‡5:33 Ngha ta Zlahu 19:12, Mbsak 30:3 Vrafta ta Zlahu 23:22-24.

¶¶5:38 Ngha ta Sabi 21:23-25 nda Zlahu 24:19-20, nda Vrafta ta Zlahu 19:21.

aga mndu ta ghwadaka skwi, yaha kuni da vranamta. Katək ná, ka dzughusdza mndu ma lagəŋa gha nda ga zeghwi, mbədanambəda guli ta lagəŋa gha nda ga zlaβa. ⁴⁰ Ka kurakura mndu ta wlatá kagha kabga ŋa klugudughustá dawra gha, fanavafa guli ta lguta huda gha. ⁴¹ Ka pgha ta i'i tkwe' ka meli turtuk ka mndu nda kagha ya, pghafpgha gha ka meli his. ⁴² Ka dawanɗawa mndu ta skwi da kagha vlayvla gha. Ka laghala mndu da bla nzawa da kagha, ma sɗanaf ka.»

Gwada ta ghəŋa dfa ghuma

Luk 6:27-28,32-36

⁴³ «Nda sna kuni ta skwi mna lu ka-zlay: Dvudva ta zwanama gha^{§§}, ghuma gha katsi husaghata kə'a. ⁴⁴ Ama ka i'i ta mnaghunata: Dvuwadva ta ghuma ghuni, magawa du'a ta ghəŋa gwal ta giri ŋa ghuni. ⁴⁵ Tsaya dza'a kəl kuni ka nzakway ka vərɗa zwana Da ghuni ya ta luwa, kabga tsatsi ta sli'aganaptá fitik ta ghəŋa gwal kul zɗaku ghəŋa taŋ, nda ya ta ghəŋa gwal zɗa ghəŋa taŋ. Ta nzagazna ta imi ta ghəŋa tɗukwa mnduha, nda ya ta ghəŋa ghwadaka mnduha. ⁴⁶ Ka gwal ta dɗutá kaghuni yeya ka kuni laghu dɗuta katsi, mndəra wati nisəla ta dza'a kuni mutsəgəlta na? Dər gwal tska dzumna guli ná, mantsa ya a ta maga həŋ guli ra? ⁴⁷ Ka ŋa zwanama gha yeya ta ga kaghuni ta zgu katsi ná, ndaw malaghuta kaghuni tama? Mantsa ya a ta maga gwal kul sanɗta Lazglafta guli ra? ⁴⁸ Nzawanza ka vərɗa mndu manda va nzakwa Da ghuni ta luwa ka vərɗa mndu* ya.»

Tva vla skwi ŋa pɗuha

6 «Dasuwa ka kuni ta magə kuni ta skwi tɗukwa, yaha kuni da magay ŋa

ghubaku ta wa ira mnduha. Ka mantsa tsi ná, mutsafta a kuni ta nisəla ghuni da Da ghuni ta nzakway ta luwa wa.

² «Ta vlə ka ta skwi ŋa pɗu ya, ma ghubu ka ta ghəŋa gha ta ghəŋani, manda ya ta magə gwal ta maga madgwirmadgwir ma həga tagha skwa la Yahuda, nda ya ta pazlala, ŋa ghubaku da mnduha ya. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsu mutsa həŋ ta nisəla taŋ. ³ Ama kagha, ta mbəhu ka ta pɗu ya, ma sanɗ dzva zlaβa gha ta skwi ta magə dzva zeghwa gha. ⁴ Tsaya dza'a kəl tsa mbəha gha ya ka nzakway ka skwi nda dɗifa. Dza'a plaghampla Da gha Lazglafta ta nɗa skwi ta magə ka ma dɗifa ya.»

Tva maga du'a

Luk 11:2-4

⁵ «Ta ndəbu kuni ta dzvu, ma nza kuni manda ŋa gwal ta maga madgwirmadgwir zɗəgana maga du'a ta həŋ ta sladu ta sladu ma həga tagha skwa la Yahuda, nda ya ta wa madədga tvi† ŋa nɗaŋta mnduha ta həŋ ya. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsu mutsa həŋ ta nisəla taŋ. ⁶ Ama kagha, ka ta maga du'a ka, laghula da dzuguva gha, ka hafta ka ta tɗa gha ka ndəba ka ta dzvu. Dza'a plaghampla Da gha ta nzakway ta nɗaŋ ma dɗifa ya.

⁷ «Ta ndəbu kuni ta dzvu ya, ma gɗa kuni ta vrafta ta gwada turtuk, manda ŋa gwal kul sanɗta Lazglafta ta ndanay ka-zlay: Vrafta ta gwada dza'a kəl Lazglafta ka tsu'anɗafta kə'a ya. ⁸ Ma taghə kuni ta skala taŋ, kabga nda sna Da ghuni ta skwi ta kumə kuni ma kɗaku kaghuni ka daway da tsi.»

Da ta luwa

⁹ Wya ka kuni da maga du'a tama:

§§5:43 Nɗa ta Zlahu 19:18, nda Vrafta ta Zlahu 23:3-6.

*5:48 Nɗa ta Zlahu 19:2, Vrafta ta Zlahu 18:13.

†6:5 Nɗa ta Lukwa 18:10-14.

«Da ηni ta nzakway ta luwa, ka snavasna hga gha nda ghuḃa.

¹⁰ Ka saghasa fitika ga mghama gha, ka maga ka ta skwi ta kumə ka ta hadik, manda ya ta magaku ta luwa.

¹¹ Vlaḅnavla ta skwa zay prək zay ηni gita.

¹² Plaḅnapla ta dmakuha ηni, manda ya ta plinista aḅni ta dmakwa gwal ta maganata.

¹³ Ma zlaḅna ka tawa skwi dza'a dzəghaḅnata. Klapkla ta aḅni ma dzva halaway, [kabga ḅa gha ga mgham, nda mbraku, nda glaku, ḅa kḃekedzeḅ. Amin!]

¹⁴ «Ka plinispla kuni ta dmakwa mnduha ta magaghunata katsi, Da ghuni ta nzakway ta luwa ná, dza'a plighunispla ta ḅa ghuni guli. ¹⁵ Ama ka haḃ kaghuni ta plinistá dmakwa mnduha ta magaghunata wu katsi, haḃ Da ghuni dza'a plighunistá dmakuha kaghuni guli wa.»

Tva maga suma

¹⁶ «Ka ta suma kuni, ma pslaf kuni ta kuma manda ya ta magə ghwadaka mnduha. Ta pslafpsla həḅ ta kuma, kabga ḅa nghay mnduha kazlay: Ta suma həḅ kə'a. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsumutsa həḅ ta nisəla taḅ nda tsaya. ¹⁷ Kagha, ka ta suma ka, masamasa ta rdí ma ghəḅa gha ka payanata ka, mbaziḅ ka ta kuma gha guli. ¹⁸ Tsaya dza'a kwal mnduha tsatsafta ta suma ka kə'a. Ta ghəḅa Da gha hada ta nzaku ma difa yeya nda ngha. Dza'a plaghamppla tsa Da gha nda ngha ta skwi ta magə ka ma difa ya. Psawapsa ta mutsaftá gadghəl da Lazglafta.»

Skwa gadghəl ta hadik nda ya da Lazglafta

Luk 12:33-34

¹⁹ «Ma tskana kuni ta gadghəla ghuni ta hadik ma vli ya ta zuta zahar, ta ksuta mbəzlar, nda ya ma vli ta zlraghata ghal-

iha guli. ²⁰ Ama tskawa tska ta gadghəla ghuni ta luwa ma vli dza'a kwal zahar zuta, dza'a kwal mbəzlar ksuta, nda ya dza'a kwal ghaliha zlraghata. ²¹ Ma vli hada gadghəla gha ya, hada ḅudufa gha guli.»

Nzaku ma tsuwadək

Luk 11:34-36

²² «Iri ná, manda pitirla vgha gha nza-kwani. Ka tsidif ira gha, tsuwadək inda vgha gha. ²³ Ama ka nda badza ira gha, ma grum inda vgha gha. Ka si ma grum nzakwa tsa tsuwadək ma kagha ya katsi, kighkigh dza'a tḃikuta tsa grum ya tama!»

Zba'awazba mataba i Lazglafta nda tsemi

Luk 16:13

²⁴ «Haḃ mndu dza'a laviḅta gwafta ksanatá slna ta mghamha his, ta magaymagay ḅa ya, ta magaymagay ḅa ya, ma va tsa fitik turtuk ya wa. Nda husaḅta sani, ta dḃutá tsi ta sani. Nda ndi'a nza-kwani nda sani, ta wudḅtá tsi ta sani. Laviḅ a kuni ta gwaftá maga slna ḅa Lazglafta, ta magaymagay kuni ḅa tsemi wa.»

Zbawazba ta ga mghama Lazglafta karaku

Luk 12:22-31

²⁵ «Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Ma thə kuni ta he', a nu dza'a mu zay? Nu dza'a mu say? A nu dza'a mu suday ta vgha na kə'a? Malaghumala a hafu ta skwa zay ra? Ari malaghumala a wa a vgha ta lḅut na? ²⁶ Nghawangha ta dḃyak ta ndaraku ta luwa ḃa. Haḃ həḅ ta sləgu wu, tska a həḅ ta skwi ta vwah wu, haḃ həḅ ta tskanatá skwi ma guvur guli wa. Da ghuni ta luwa ta zuḅtá skwi ta həḅ. Malaghumala a kaghuni piw ka hahəḅ wu ra?»

²⁷ «Waya mataba ghuni ma mnayni ta he', dza'a slranaghata dau' ta fitika hafani na? ²⁸ Ala, kabgawu ta kəl kuni ka mna he' ta ghəŋa lgut tama ba? Ng-hawangha ta vzlizla ta magaku ma vwah ba. Had sana slna ta magata həŋ wu, had həŋ ta ga lgut wa. ²⁹ Kulam nda tsa, ka yu ta mnaghunata na: Dər Salumuŋ nda va tsa nzakwani ka gadghəl[‡] ya tani ná, ta fava a ta lgut ta klaftá dínakwa ya dər turtuk ma tsa vzlizlaha ya wa. ³⁰ Ka si mantša ya ta sudānavata Lazglafta ta lgut dīna ta kuzuŋ gita, gamahtsimani ŋa vzaŋta da vu ya ní, kaghuni yeya dza'a kwal tsi sudāvaghunata tama rki? Kay! Nda hta zlgħay nda ŋudufa ghuni.

³¹ «Ma walaŋ kuni ta mna he' tama, ma mnə kuni kazlay: A nu dza'a ŋni zay? A nu dza'a ŋni say? A nu dza'a ŋni suday ta vgha na kə'a. ³² Inda tsaha ya ná, gwal kul snaŋtá Lazglafta ta psay. Nda sna Da ghuni ta luwa ta skwiha ta raku ka ŋa ghuni. ³³ Zbawazba ta ga mghama Lazglafta nda maga skwi tdukwa ta wa irani karaku, dza'a vlaghunavla lu ta inda tsa skwiha ya ta ghəŋani.

³⁴ «Ma mnə kuni kazlay: He', waka yu da magay gamahtsimani na kə'a. Prək gamahtsimani ka ndananatá ghəŋani, prək dər wati ma vaghu nda dāŋwani.»

Ma tsə kuni ta guma ta ghəŋa mndu

Luk 6:37-38,41-42

7 «Ma tsə kuni ta guma ta ghəŋa mndu, da tsaghunaghatá lu ta guma ta kaghuni guli. ² Dza'a tsaghunagha tsa Lazglafta ta guma, manda va tsa ta tsə kaghuni ta ghəŋa sanlaha ya. Nda tsa daram ta kəl kaghuni ka gray ŋa sanlaha ya, nda va tsaya dza'a gra lu ŋa kaghuni guli. ³ Kabgawu ta kəl kagha ka laghwī da ngha slimbitsa udzu ma ira zwaŋama

gha, kul nghanŋa kagha ta dughuslani ma ŋa gha iri na? ⁴ Ari, waka kagha dza'a mnay nda zwaŋama gha “Yaha ka klə-gaghata yu ta slimbitsa udzu ta ira gha kə'a,” wya dughuslani ma ŋa gha na? ⁵ Tsa madgwirmadgwira gha ya. Tiŋəl ká ka kliŋtá dughusl ma ira gha karaku, kada nghanŋa ka ta vli ŋa kligiŋtá slimbitsa udzu ma ira zwaŋama gha.»

⁶ «Ma vlə kuni ta skwi nda ghufa ŋa kriha, da mbəfavatá tsi valafta ta kaghuni ka patsaghunata. Ma vza kuni ta mizidikwa ghuni ta kəma ghuvazu da diŋlanaptá tsi, ka mbəfavata da hi'ida kaghuni.»

Mndu ta zbay ta mutsay

Luk 11:9-13

⁷ «Dawawadawa dza'a vlaghunavla lu. Zbawazba dza'a mutsay kuni. Gawaga ta zgu dza'a gunaghunaguna lu ta watgha. ⁸ Dər wati ma mndu ta dawəŋta, ta mutsay. Dər wati ma mndu ta zbaŋta, ta slafsla tida. Ta gunanaguna lu ta watgha ta mndu ta gatá zgu. ⁹ Waya ma kaghuni dza'a klaftá pala ka vlaŋtá zwaŋani dawəŋər tsi ta skwa zay na? ¹⁰ Ari, ka klipi dawəŋ tsa zwaŋ ya, ka klaftani ta nahadik ka vlaŋta na? ¹¹ Ka si kaghuni ta nzakway ka ghwadaka mnduha, nda sna kuni ta klaftá ŋərma skwiha ka vlaŋtá zwana ghuni ya ní, Da ghuni ta luwa yeya dza'a kwal kul snaŋta klaftá skwiha dīnadīna, ka vlaŋtá gwal ta dawəŋta da tsi rki?»

Hbatá ghəŋa zlahu

¹² «Inda skwi má ta kumə kaghuni ta magaghunata mnduha ya, maganawamaga kaghuni guli ta hahəŋ, kabga tsaya klatá ghəŋa zlahu Musa, nda gwadā la anabi^f.»

[‡]6:29 Ngha ta 1 Mghamha 10.

^f7:12 Ngha ta la Ruma. 13:8-10.

Tviha his*Luk 13:24*

¹³ «Lamwa la nda ta watgha slrehwa, kabga watgha bughwa ná, bla a labə tida wa ta kla mndu da vla zadaku. Nda ndəgha gwal ta dza'a nda tida. ¹⁴ Watgha slrehwa ná, nda bla ka lu ta labə tida, ta kla mndu da hafu. Sira a gwal ta mutsa labə tida guli wa.»

Ghwadaka anabiha*Luk 6:43-44*

¹⁵ «Dasuwa ka kuni nda anabiha ta tsakalawi ta sli'amta da taba ghuni manda tuwak, ama ma ɲudufa taŋ ta sidi həŋ manda kramtak mtak. ¹⁶ Ta slna taŋ dza'a tsatsafta kuni ta həŋ. Ta dɔgay lu ta yakwa fwa inabi ta teki ra? Ari, ta dɔgay a lu ta yakwa ghuraf ta hlu'a na? ¹⁷ Inda fu zɔa ná, zɔa yakwani. Ala, ka zɔa a fu ná, zɔa a yakwani guli wa. ¹⁸ Had fu zɔa ta laviŋta yaftá yakwa fu kul zɔfaku wa. Manda tsaya guli ná, had fu kul zɔfaku ta yaftá yakwa fu zɔa guli wa. ¹⁹ Inda fu kul zɔfaku yakwani, ta tsɔŋtsa lu ka vzamta ma vu. ²⁰ Tsaya tama, ta yakwa taŋ ta tsatsafta lu ta həŋ.»

Vərda duhwalha Yesu*Luk 13:25-27*

²¹ «Inda gwal ta mnay kazlay: Mghama ɔa, Mghama ɔa! kə'a a dza'a lami da ga mghama ɔa wa. Ba mndu ya ta maga skwi ta kumə Da ɔa ta nzakway ta luwa kweŋkweŋ dza'a lami. ²² Nda ndəgha gwal dza'a mnay ɲa ɔa baɔu tsa kazlay: Mghama ɔa, Mghama ɔa! Aŋni a si ta kla lwa Lazglafta nda hga gha kay ra? Aŋni a si ta ghazla ghwadaka sulkum nda hga gha kay ra? Aŋni a si ta maga ndəghata mazəmzəmha nda hga gha kay guli ra kə'a. ²³ Ka yu dza'azlay nda həŋ banluwa na: "Ta walaŋ

a yu ta snaŋtá kaghuni wu. Laghwala ta vata i'i, kaghuni gwal maga ghwadaka skwiha[§]."»

Həgaha his*Luk 6:47-49*

²⁴ «Mantsa tama, dər wati ma mndu ta snaŋtá na gwada ta mnə yu na, ka ksa slna nda tsi, dza'a nzakway tsa mndu ya ka gragra nda sana mndu nda hiɔa ta baftá həgani ta kutumba. ²⁵ Ka sagha imi, ka lagha zala vlunduf dista tsa həga ya. Zlu a wu, kabga thaf ta kutumba lu. ²⁶ Dər wati ma mndu ta snaŋtá na gwada ta mnə yu na, ka kwalaghutá tsi ta ksa slna nda tsi, ka gragra tsa mndu ya guli nda sana mndu ka rgha ta baftá həgani ta wutak. ²⁷ Ka sagha imi, ka lagha zala vlunduf dista tsa həga, ka saf falak guk grunŋa, ka zlutá tsi tesne',» ka'a.

Taghay Yesu ta skwi nda sgit

²⁸ Manda kdiŋta Yesu ta mna tsa gwadaha ya, ka ndərmim mnduha katakata ta tsa tagha skwani ya, ²⁹ kabga nda sgit ma tsa ɲani tagha skwi ya, nza a manda tsa ɲa gwal tagha zlahu ɲa taŋ ya wa.

**Mbanafta Yesu ta mndu
nda rɔa mndu tida***Mak 10:40-45*

8 Manda saha Yesu ta ghwá, ka sli'aftá ndghata dəmgma mistani. ² Ka lagha sana mndu nda rɔa mndu tida zləmbata ma ghuvani, ka'a mantsa: «Mghama ɔa, ka ta kumay ka, laviŋlava ka ta mbidifta,» ka'a. ³ Ka fadapta Yesu ta dzvani ka ksarŋta, ka'a nda tsi mantsa: «Ta kumay yu, mbafimba gha,» ka'a. Gi hada-hada ka mbafitá tsa mndu ya. ⁴ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Yahayaha ka mnanarŋtá mndu! La ka dza'a ka da maranarŋtá vgha gha ta mnda dra skwi ɲa Lazglafta, ka

§7:23 Ngha ta Zabura 6:9.

plata ka ta ghəŋ nda skwi manda ya mna zlahu Musa, kada sənəŋta mnduha nda mba** ka kə'a,» ka'a nda tsi.

Mbanafta Yesu ta kwalva mghama sludza la Ruma

Luk 7:1-10, Yuh 4:43-54

⁵Ta lamə Yesu da luwa Kafarnahum, ka lagha sana mghama sludza la Ruma ndəba dzvu da tsi. ⁶Ka'a nda tsi mantsa: «Mghama də, wa'a kwalva də ta hani mintgha gəzəmbła' a ta ghuya dəŋwa katakata,» ka'a. ⁷«Ta dza'a yu da mbanafə,» ka Yesu nda tsi. ⁸«Mghama də! Ra a yu ka lagha gha da ini wa. Ka sabsa gwada te' ma wa gha ná, dza'a mbaku kwalva də. ⁹I'i guli ná, mista maliha nziŋta yu, mamu sludziha mista i'i guli. «Ka la!» ka yu nda sani, gi sli'ani. Ka «saghasa!» ka yu nda sani, gi saghani. Ka «maga ta ya!» ka yu nda kwalva də, gi magayni,» ka tsa mghama sludzi ya.

¹⁰Snanata Yesu ta tsa gwada mghama sludzi ya, ka laghu tsi ndərmimay. Ka'a nda tsa gwal mistani ya mantsa: «Kah-wathwata ká yu ta mnaghunata, dər mataba la Isra'ila, ta slaf a yu ta mndərga zlgəhay nda ŋudufa mndu manda nana wa. ¹¹Ka yu ta mnaghunata ná, nda ndgha gwal zlgəhay nda ŋuduf mndərga nana dza'a sli'agaghata daga ma mndəra luwa nda ya mista luwa††, ka nzata ka za skwi kawadaga nda i Abraham nda Izak nda Yakubu ma ga mghama Lazglafta. ¹²Ama gwal má dza'a nzakway ka zwana za həga ga mghama Lazglafta ya, dza'a hlafhla lu ta həŋ ka pghidiŋta da grum ma bli, ma vli ŋa taw nda hpada sli'iŋ,» ka'a.

¹³Ka Yesu nda tsa mghama sludzi ya mantsa: «La dzagha gha! Dza'a magam-

aga lu manda ya zlgəhaf ka,» ka'a. Gi ma va tsa fitik ya ka mbaftá tsa kwalvani ya.

Mbanafta Yesu ta midza Piyer

Mak 1:29-34, Luk 4:38-41

¹⁴Ka sli'aftá Yesu ka lagha da Piyer, ka slanaghatá tsi ta midza Piyer ta hani ta bəsa ŋudidar. ¹⁵Ka ksaŋtá tsi ta dzvu, ka mbaftá tsi da tsa ŋudidar ya. Ka sli'aftá tsi ka maganata skwa zay.

¹⁶Gahawani, ka hladağhatá lu ta ndghata gwal nda ksa da ghwadaka sulkumha. Ka ghazligiŋtá tsi ta tsa ghwadaka sulkumha ya nda gwada ma wani. Ka mbambanaftá tsi ta inda gwal kul dughwanaku. ¹⁷Mantsa ya magata tsi ŋa dzanaghatá ghəŋa gwada ya mna anabi Isaya kazlay:

«Tsatsi ka ghəŋani ta hlaghutá dəŋwaha mu, ka mbambanafta ma kwala mu kul dughwanaku‡‡ kə'a ya.»

Mamay mnduha ta dza'a mista Yesu

Luk 9:57-62

¹⁸Nghanata Yesu ta dəmga ta wanafta ná, «mbadma ta a błu a,» ka'a. ¹⁹Ka lagha sana mnda vinda zlahu slanaghata, ka'a nda tsi mantsa: «Maləma də! Ta dza'a mista gha yu dər dza'a diga ka,» ka'a. ²⁰Ka Yesu nda tsi mantsa: «Gərhanha ná, mamu ghurumha taŋ. Dyakha ta ndaraku ta luwa guli, mamu həgaha taŋ. Ama Zwaŋa mndu ná, haď dər vli ŋa fadatanı ta ghəŋani wu,» ka'a.

²¹Ka sani mataba duhwalhani mantsa: «Mghama də! Zlihazla ka dza'a yu da padamtá da də karaku,» ka'a. ²²Ka Yesu nda tsi mantsa: «Mbadə kagha mista də! Zlaŋzla ta gwal nda rwa ka padə həŋ ta mbliha taŋ,» ka'a.

**8:4 Nğha ta Zlahu 14:2-23.

††8:11 Mndəra luwa: Tsaya tva safa fitik. Mista luwa: Tsaya tva dədəkwa fitik.

‡‡8:17 Nğha ta Isaya 53:4.

Lbanata Yesu ta falak ta drəf

Mak 4:35-41, Luk 8:22-25

²³Ka sli'aftá Yesu ka lami da kwambalu, ka laghu duhwalhani mistani. ²⁴Tata ndəru həj ta drəf, ka sli'avafá mghama falak, ka kapatsa'uwaku imi, ka sli'i da kwambalu. Ma tsa fitik ya, ta hanutá hanani Yesu. ²⁵Ka sli'aftá duhwalhani ka lagha sli'anafta. Ka həj nda tsi mantsa: «Mghama da, kata ta amu, dza'a rwaku mu!» ka həj. ²⁶Ka Yesu nda həj mantsa: «Nu ta kəl kuni ka zləj. Kay! Nda hta zlghay nda ɲudufa ghuni,» ka'a. Ka sli'aftá tsi ka davanaghatá falak nda drəf, ka nzatá vli tbekw. ²⁷Ka ndərmim tsa mnduha ya katakata. «Wa na mndu na ta snə^{¶¶} dər falak nda drəf tani ta gwadani katək na?» ka həj.

Mbanafta Yesu ta sana mnduha his nda ghwadaka sulkum ma həj

Mak 5:1-10, Luk 8:26-39

²⁸Bhadapta taɲ ta tsa sana bla drəf ta hadika Gadaraniya ya, ka sli'agaptá sana mnduha his ma kulu kasu halaway, ka lagha həj da guyay. Ta zləjəy lu ta həj katakata, laviɲ a mndu ta walaɲta labə nda tvə tsa wa. ²⁹Ka gi dzə həj ta lawlaw. Ka həj mantsa: «Nya mataba mu nda kagha ní Zwaɲa Lazglafta? Sagha da ghuyaɲnaftá ka ta kul magaku fitikani ra?» ka həj.

³⁰Tsaw manda a nda həj, mamu sana bra ghuvazu^{§§} dagala ta nghə lu. ³¹Ka ndəbu tsa halawayha ya ta dzvu da Yesu. Ka həj mantsa: «Ka ta ghzla aɲni ka ná, ghuna ta aɲni da a bra ghuvazuha a,» ka həj. ³²Ka'a nda həj mantsa: «Lawala!»

ka'a. Ka sli'agaptá həj ka sli'amta da tsa ghuvazuha ya. Ka vazagatá tsa bra ghuvazuha ya ta vgha ta vata vli, ka rk-aghata da drəf, ka zadamtá həj mida.

³³Ka sli'afta tsa gwal si ta ngha həj ya nda hwaya, ka laghwi da luwa da mna inda skwi ta maguta, nda ya ta slanaghatá tsa mnduha kasu halaway ya. ³⁴Ka sli'agaptá mnduha ma luwa nek-wnekw da guya Yesu. Na tsa gi nghanɲa taɲ ta Yesu ya, «kdəkkdək, sli'apsli'a ma hadika ɲni,» ka həj nda tsi.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rwa səlani

Mak 2:1-12, Luk 5:17-26

9 Ka sli'aftá Yesu ka lami da kwambalu, ka vrəglaghuta nda ta drəf, ka bhadaghatá tsi da luwani*. ²Ka tsukwadaghatá sana mnduha da tsi ta kativiɲ ta sana mndu nda rwa səlani. Nghanata Yesu ta zlghay nda ɲudufa taɲ, ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya mantsa: «Sagəɲ! ɲavaɲa gha, nda pla dmakwa gha!» ka'a.

³Ka sanlaha ma gwal tagha zlahu ɲa mnduha ma ghəɲa taɲ mantsa: «Na mndu na ná, ta kwarakwara ta ghəɲa Lazglafta[†],» ka həj. ⁴Nghadapta Yesu ta skwi ta ndanu həj, ka'a mantsa: «Kab-gawu ta kəl kuni ka ndana tsa ghwadaka ndanu ya na? ⁵Mal blakwa mnay kazlay: Nda pla dmakwa gha kə'a re, ari, mal mnay kazlay: Sli'afsli'a gha ka mbaɲaka ta mbaɲa kə'a na? ⁶Ala, kada grafta kuni mamu Zwaɲa mndu nda mbrakwa pliɲtá dmakwa mnduha ta na ghəɲa hadik na kə'a,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya mantsa: «Sli'afsli'a gha, kla ta kativiɲa gha ka dza'a ka dzagha gha,» ka'a.

^{¶¶}8:27 Ngha ta Zabura 65:8, 89:10, 107:23-32.

^{§§}8:30 Ngha ta Markus 5:11.

*9:1 Ka Markus 2:1 na: Kafarnahum tsa luwani ya. Ngha ta Mata 4:13.

[†]9:3 Ngha ta Zlahu 24:16.

⁷Gi brahwat sli'afslí'a tsa mndu ya ka laghwi tsi dzaghani. ⁸Nghanata dǎmga ta tsaya, ka ksutá tsi ta hǎj ka zlǎj. Ka zlǎzlvu hǎj ta Lazglafta ta vlantá mndǎrga tsa mbraku ya ta mnduha.

Hgafta Yesu ta Mata ǎa dza'a mistani

Mak 2:13-17, Luk 5:27-32

⁹Manda sli'afta Yesu ka zluǎtá tsa vli ya, ka nghanǎtá tsi ta sana mndu ta hgǎ lu ka Mata, ta nzaku ma hǎga tska dzumna. «Mbadá mista dá!» ka'a nda tsi. Ka sli'afta Mata ka laghwi mistani.

¹⁰Tahula tsa, ka nzatá Yesu ka za skwa zay ga Mata. Ka sli'adaghatá ndǎghata gwal ta tska dzumna, nda sanlaha ma ghwadaka mnduha nzata ka za skwa zay nda tsi, kawadaga nda duhwalhani.

¹¹Nghay la Farisa ta tsa zay taǎ ta skwa zay kawadaga ya, ka hǎj nda duhwalhani mantsa: «Kabgawu ta kǎl Mghama ghuni ka za skwa zay kawadaga nda gwal tska dzumna, nda ya nda ghwadaka mnduha[‡] na?» ka hǎj.

¹²Slrew lami da slǎmǎǎa Yesu, ka'a mantsa: «Had' mnduha dǎghwana dǎghwana ta zba duhtur wa, gwal kul dǎghwanaku yeya ta zbay. ¹³Lawa tsatsa klatá ghǎǎa gwadá ya mnǎ Lazglafta kazlay: Tawa hidáhida skwi ta zdǎghata pla ghǎj nda rini[¶] a wu kǎ'a ya. Sagha a yu haga gwal tǎkwatǎkwa wa, gwal dmaku ǎa i'i ta sagha da hagay,» ka'a.

Gwadá Yesu ta ghǎǎa suma

Mak 2:18-22, Luk 5:33-39

¹⁴Ka sli'aftá duhwalha Yuhwana mnda maga batem ka lagha dáwanǎa da Yesu, ka hǎj mantsa: «Kabgawu ta kwal ǎa gha duhwalha suma, ya wya ta suma aǎni nda la Farisa tazlay na?» ka hǎj. ¹⁵Ka Yesu nda hǎj mantsa: «Dza'a lavinlava gwal haganǎ lu da vla

kla makwa ta nzata zuzu'uva, ka ta kawadaga zwanǎa midzi nda hǎj ra? Dza'a saghasa fitik ǎa klǎgadanaghutá hǎj ta zwanǎa midzi. Ma tsa fitik ya dza'a suma hǎj ta suma.

¹⁶«Had' mndu ta tsa'atá lfidá lǎut ka tsamtá halata lǎut nda tsi wa. Ka mantsa tsi, dza'a sganaghasga tsa lfidani ya ta mǎkwǎǎa tsa halatani ya. ¹⁷Had' lu guli ta pghamtá ima inabi ta ka nuni da halata zliba huta wa. Ka mantsa tsi, dza'a tuta tsa zliba huta ya, ǎa mbuzuta ima inabi, lǎy lu ma zliba huta guli. Ima inabi ta ka nuni ná, ma zliba huta ta ka lfidani ta pghamta lu. Tsaya dza'a kǎl hǎj his his ka nzata dina.»

Vranamta Yesu ta hafu da sana zwanǎa makwa

Mak 5:21-43, Luk 8:40-56

¹⁸Tata mna tsa gwadá ya Yesu ǎa taǎ mantsa, ka lagha sana mali mataba la Yahuda zlǎmbata ma ghuvani. Ka'a nda tsi mantsa: «Ta nzǎdava a makwa dá manda saba hafu mida wa, sawi fanaghatá dzva gha ta ghǎǎni ka mbafta tsi,» ka'a. ¹⁹Ka sli'aftá Yesu kawadaga nda duhwalhani, ka dza'a mista tsa mali mataba la Yahuda ya.

²⁰Ka sli'aftá sana marakw ta magay vakwani ghwanǎdǎ his ta paghaku, ka lagha tsi ksantá wa lǎuta Yesu nda ga muhul hul. ²¹Tsaw ka tsa marakw ya ma ghǎǎni na: «Dǎr wa lǎutani yeya ksǎj yu tǎdá ná, dza'a mbaku yu,» ka'a. ²²Ka mbǎdavatá Yesu, ka nghanavatá tsi. Ka'a nda tsi mantsa: «ǎavanǎa gha makwa dá! ZlgHay nda ǎudufa gha ta mbaghafta,» ka'a. Gi hadahada ka mbaftá tsa marakw ya.

²³Ka bhadaghatá Yesu da tsa mali mataba la Yahuda ya, ka slanaghatá tsi ta gwal ta vya sinlak, nda gwal ta vaza

[‡]9:11 Ngha ta aya 10-11 nda Lukwa 15:1-2.

[¶]9:13 Ngha ta Huseya 6:6.

vgha. ²⁴Ka'a nda həŋ mantsa: «Lagh-wala, ta mta a na makwa na wu, hani ta hani tsi,» ka'a. Ka ghubasu həŋ. ²⁵Manda mbigiŋta lu ta mnduha dzibil, ka lami Yesu da həga. Ka ksaftá tsi ta tsa zwaŋa makwa ya ta dzvu, ka sli'aftá tsa makwa ya. ²⁶Ka tutá tsa skwi ta magata ya wdid ma luwa.

Mbanafta Yesu ta ghulpata mnduha his

²⁷Manda sli'afta Yesu ma tsa vli ya ka sli'i, ka sli'aftá sana ghulpa ta mnduha his mistani nda hagaku. «Zwaŋa Dawuda! Tawa ta hidahida ta aŋni!» ka həŋ.

²⁸Ka lamə Yesu da həga, ka lagha həŋ slanaghata. Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Grafgra kuni kazlay: Dza'a laviŋlava yu ta mbaghunafta kə'a ra?» ka'a nda həŋ. «Aŋi Mghama da,» ka həŋ nda tsi. ²⁹Ka kasaŋtá tsi ta iriha taŋ. «Manda va tsa zlghafta ghuni nda ŋuduf ya ná, ka magamaga tsi manda va tsa,» ka'a nda həŋ. ³⁰Ka mbaftá tsa iriha taŋ ya. «Yahayaha kuni walaŋta mnanatá mndu!» ka Yesu ka ŋdaŋda nda həŋ. ³¹Na tsa saba tsa gwal nda ghulpa ya, ka laghu həŋ da ta gwada ta Yesu ma inda tsa hadik ya.

Mbanafta Yesu ta sana rgha

³²Ta mbəf hul tsa mnduha si nda ghulpa ya, ta kladaghatá lu da Yesu ta sana mndu tsiŋ ghwadaka sulkum ka rgha. ³³Ka ghzligiŋtá Yesu ta tsa ghwadaka sulkum ya mida. Ka zlaftá tsa mndu si ka rgha ya ta gwada tsəleŋ. «Ka yawu ka yawu, ta ngha a lu ta mndərga skwi manda na ma Isra'ila wu,» ka dəmga ka ndərmimay. ³⁴«Mghama ghwadaka sulkum ta vlaŋtá mbraku ta Yesu ta kəl tsi ka ghazla ghwadaka sulkumha[§],» ka la Farisa nda ŋa taŋ.

Tawata Yesu ta hidahida ta dəmga

³⁵Ka rə Yesu ta vli ma inda luwa dagaladagala nda zwana luwa tani. Ka tataghə tsi ta skwi ŋa mnduha ma həgaha tagha skwa la Yahuda. Ka mnə tsi ta Lfidá Gwada ta ga mghama Lazglafta, ka mbamba mnduha ma inda daŋwaha, nda inda ya ta raghwa mndu. ³⁶Kə'a ka Yesu waftá dəmga ná, ka ksaŋtá tsi ka hidahida, kabga nda hərfa həŋ, ta had' mbraku ma həŋ wu, nda nza həŋ manda tuwakha kul had' mndu ŋa ng-hay^{**}. ³⁷Ka'a nda duhwalhani mantsa: «Dagala skwi ŋa tskay ta vwah, slaghu a gwal ŋa tskay wa. ³⁸Ndəbawa ndəba ta dzvu da mnda vwah ka ghuna tsi ta gwal ksa slna, ŋa tskanatá skwi ta vwah,» ka'a.

Hga duhwalha Yesu ghwaŋpəfə his

Mak 3:13-19, Luk 6:12-16

10 Ka hagaftá Yesu ta duhwalhani ghwaŋpəfə his. Ka valaŋtá tsi ta mbrakwa ghazla ghwadaka sulkum, nda mbamba mnduha ma inda daŋwaha, nda ya ma inda daŋwaha ta raghwa mndu nda raghwa ta həŋ. ²Wya hga tsa gwal ghwaŋpəfə his ya: Taŋtaŋani, Simuŋ ta hgə lu ka Piyer, nda Andre ta nzakway ka zwaŋamani, nda Yakubu zwaŋa Zebedi, nda Yuhwana ta nza-kway ka Zwaŋamani, ³nda Filip, nda Bartelemi, nda Tuma, nda Mata mnda tska dzumna, nda Yakubu zwaŋa Alfe, nda Tade, ⁴nda Simuŋ mnda la Kananit, nda Zudas Iskaryut ta skwaptá Yesu ya.

Ghunafta Yesu ta duhwalhani ghwaŋpəfə his

Mak 6:7-13, Luk 9:1-6

⁵Tsa gwal ghwaŋpəfə his ya ghwanagha Yesu da luwa. Ka'a nda həŋ ma kdaku tsi ka ghuna həŋ mantsa:

[§]9:34 Ngha ta 12:24.

^{**}9:36 Ngha ta Mbsak 27:17, nda 1 Mghamha 22:17.

«Yaha kuni dza'a da mndu kul nza-kway ka la Yahuda. Yaha kuni lami da luwa la Samari. ⁶Lawa tvə la Isra'ila, hahəŋ ná, nda nza həŋ manda tuwak nda zada. ⁷Lawa ka mna kuni ŋa taŋ kazlay: Ndusagagha ndusa ga mghama Lazglafta, kə'a. ⁸Ka mbamba kuni ta gwal kul dughwanaku, ka sli'a-ganapta kuni ta gwal nda rwa, ka mbambanapta kuni ta gwal nda ksa da rda mndu, ka ghazliŋta kuni ta ghwadaka sulkumha. Zlg haf ka mbalay kaghuni ka vla kaghuni guli ka mbalay. ⁹Yaha kuni klaftá dər dasu, dər tse di, dər skwi ŋa da manaka tse di ma zliba ghuni. ¹⁰Yaha kuni klaftá dər zliba mbuluh. Turtuktuk ka kuni da klaftá l gut. Yaha kuni klaftá ba bah, dər dafa, kabga nda ra ka mutsay mnda slna ta skwa zayni^{††}.

¹¹«Ka lamla kuni da luwa dagala, dər da zwaŋa luwa a tsi, zbawazba ta mndu ya nda fa vghani ŋa tsu'aftá kaghuni. Ka nzata kuni ga tsa mndu ya ha ka sagha fitika sli'af ta ghuni. ¹²Ta lamə kuni da həga ga mndu ya, “ka nza zďakuwa Lazglafta nda kaghuni^{‡‡},” ka kuni dazlay. ¹³Ka nda fa vgha gwal ma tsa həga ya ŋa tsu'a zďaku katsi, dza'a nzaku tsa zďakuwa ghuni ya ta ghəŋa taŋ. Ala, ka fa a vgha taŋ wu katsi, ka vragaghuvra tsa zďakuwa ghuni ya da kaghuni. ¹⁴Ka kwalaghukwala lu ta tsu'aftá kaghuni snaghuna a lu ta gwaďa ghuni wu katsi, sli'apwa sli'a ma tsa həga ya, ka ma tsa luwa ya a tsi, ka tukwiŋta kuni ta rgitik ta səla ghuni. ¹⁵Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, baďu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ná, ta dər dər ŋa luwa Suduma nda Gwamura dza'a nzakwa tsi ka ŋa mnduha ma tsa luwa ya.»

Skwi dza'a slanaghatá duhwalha Yesu

Mak 13:9-13, Luk 21:12-17

¹⁶«Wana yu ta ghuna kaghuni manda tuwakha da taba kramtak mtakha. Ka nzata kuni nda hiďa manda nahadik, manda ghər bu' kul haf gwaďa ta ghəŋani ya ká kuni da nzata guli. ¹⁷Dasuwa ká kuni, dza'a hlay mnduha ta kaghuni da vla guma. Dza'a sləvay həŋ ta kaghuni nda gaslərbaha ma həga tagha skwa taŋ. ¹⁸Dza'a hlay lu ta kaghuni, kabga gwaďa ta i'i ta kəma ŋumna nda ya ta kəma mghamha. Ŋa nzakwa ghuni ka masləmtsəka ďa ta kəma taŋ, nda ya ta kəma sanlaha ma mndəra mnduha. ¹⁹Ka hlafhla lu ta kaghuni ka hladaghata ta kəma guma katsi, yaha kuni da ndana skwi ŋa mnay ghuni, nda ya ka kuni dza'a da gwaďay. Dza'a vlaghunavla Lazglafta ta gwaďa ya ŋa gwaďay ghuni ma va tsa fitik ya. ²⁰Tsa gwaďa dza'a kuni gwaďay ya ná, kaghuni a dza'a gwaďay wu, Sulkuma Da ghuni dza'a gwaďay nda ma kaghuni.

²¹«Zwaŋamani dza'a vlatá zwaŋamani ŋa dzata. Dani dza'a vlatá zwaŋani ŋa dzata. Dza'a ndəranava ndəra zwana taŋ ta dadaha taŋ, ŋa vlatá həŋ ŋa pslata. ²²Dza'a husaŋhusa kuni ta inda mnduha ta ghəŋa gwaďa ta i'i. Ama mndu dza'a kďanakta ná, dza'a mbaku. ²³Ka ta giri lu ŋa ghuni ma sana luwa katsi, ka hwaya kuni da sana luwa. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma kďaku kuni ka ranaftá inda luwaha la Isra'ila ná, dza'a vragaghavra Zwaŋa mndu.

²⁴«Malaghumala a mndu ta taghə lu ta skwi ŋani, ka mndu ta taghanatá skwi wa. Malaghumala a kwalva ta daja həgani guli wa. ²⁵Laviŋlava mndu ta taghanata lu ta skwi ta nzakway ka

^{††}10:10 Ngha ta 1 La Kwareŋt. 9:14, nda 1 Timute. 5:18.

^{‡‡}10:12 Ka nza zďaku nda kaghuni: Tsaya ga zgwa la Yahuda ta lagha həŋ da mndu.

guram nda mndu ta taghanatá skwi. Lav-
ijlava kwalva ta nzakway ka guram nda
danahagani guli. Ka si halaway, ka lu ta
hga danahaga ya ní, kighkigh ká lu dza'a
hga gwal ma tsa hoga ya tama?»

Faftá ghøj ta Yesu

Luk 12:2-7

²⁶ «Yaha kuni da zljøja høj. Had skwi
bukwana lu dza'a kwal kul sabi ta dabi
wa. Had skwi difana lu dza'a kwal lu
tsatsafta guli wa. ²⁷ Skwi mnaghuna yu
ma grum ya ná, mnawa mna banluwa.
Skwi mnaghuna lu ma slømøj ma
slømøj ya guli ná, gugudawa guguda ta
wa lilwa. ²⁸ Ma zljøj kuni ta gwal ta dzatá
slu'uvgha ta kwal kul laviñta dzatá hafu.
Lazglafta ta laviñta zadanatá^{¶¶} slu'uvgha
nda hafu tani ma hoga vu ya ña zljøjay
katøk. ²⁹ Had lu ta skwaptá tiyti his ta
kwaðu ra? Kulam nda tsa ná, had ya
dør turtuk ma høj dza'a zadavaghuta kul
dvaftá Da ghuni wa. ³⁰ Nduk nda swidi
ma ghøja ghuni tani ná, mbøfaf mbøfa
Lazglafta demdem. ³¹ Yaha kuni da zljøj,
mal kaghuni sgítani ka ndøghata tiytiha.

³² «Tsaya tama, ka ña Yesu i'i ka mndu
ta køma inda mndu katsi ná, i'i guli ná,
ña da na mndu na wu, ka yu dza'azlay ta
køma Da da ta nzakway ta luwa. ³³ Ala,
ka ña Yesu a^{§§} i'i wu, ka mndu ta køma
mnduha ya guli ná, i'i guli ná, ña da a
na mndu na wu, ka yu dza'azlay ta køma
Da da ta nzakway ta luwa.»

Zdaku a klagagha Yesu wa

Luk 12:51-53, 14:26-27

³⁴ «Yaha kaghuni da ndanay kazlay:
Zdaku klagagha i'i da ghøja hadfik kø'a.
Kafay klagagha yu. ³⁵ Saghasa yu da
dganatá i zwanj nda dani, ta i makwa
nda mani, ta i ghwa'ali nda midzani.

³⁶ Gwal ma hoga ga mndu dza'a nzakway
ka ghuma mndu ma va tsa hoga* ya.»

Vlatá ghøj manda ña Yesu

³⁷ «Ka malaghumala dvafta mndu ta
dani ka mani a tsi ka i'i ná, ta nza a tsa
mndu ya ka ña da wa. Ka malaghumala
dvafta mndu ta zwanjani ka makwani a
tsi ka i'i ná, ta nza a tsa mndu ya ka
ña da guli wa. ³⁸ Ka kla a mndu ta udza
zljøjayni ka dza'a mista da wu ná, ta nza
a tsa mndu ya ka ña da wa. ³⁹ Ka ta nzula
hafa da yu ka mndu katsi ná, dza'a za-
dijzadá tsa mndu ya ta tsa hafani ya.
Mndu ta zadijntá hafani ta gwada ta i'i
guli ná, dza'a mutsay tsa mndu ya ta tsa
hafani ya guli.»

Mndu ta tsu'aftá duhwalha Yesu ná, Yesu tsu'af tsi

Mak 9:41

⁴⁰ «Ka tsu'aftsu'a mndu ta kaghuni, i'i
tsaya tsu'af tsi. Mndu ta tsu'aftá i'i guli,
mndu ta ghunagatá i'i tsaya tsu'af tsi
guli. ⁴¹ Mndu ta tsu'aftá anabi kabga
nzakwani ka anabi ná, dza'a mutsay ta
nisøla manda ya ta vlø lu ña anabi. Mndu
ta tsu'aftá mndu tdukwa, kabga nzak-
wani ka mndu tdukwa ná, dza'a mutsay
ta nisøla manda ya ta vlø lu ña mndu
tdukwa. ⁴² Mndu ta tanaftá dør leghwa
imi løjljøja yeya tsi ña say ta sani turtuk
mataba tsa zwaniha ya, kabga nzakwani
ka duhwala da ná, kahwathwata ka yu
ta mnaghunata, had nisøla tsa mndu ya
dza'a zwaduta wa.»

Ghunafta Yuhwana ta mnduha

Luk 7:18-35

11 Manda kdakwa Yesu ta tsa tagha
skwiha ña tsa duhwalhani gh-
wanjpdø his ya ná, ka sli'aftá tsi hada ka

^{¶¶}10:28 Ngha ta Yakubu 4:12.

^{§§}10:33 Ngha ta 2 Timute. 2:12.

*10:36 Ta ghøja aya 35-36, ngha ta Mika 7:6.

laghwi da ra luwaha ma tsa hadik ya ŋa tagha skwiha, nda ya ŋa mna Lfida Gwada.

Dawutá vla Yuhwana mnda maga batem

²Ma tsa fitik ya, ma gamak na Yuhwana mnda maga batem. Ka snaŋtá tsi ta mna gwada ta Kristi nda slnaha ta magə tsi. Ka ghunaftá tsi ta sanlaha ma duhwalhani ³da dawanŋa da Yesu kazlay: Kagha Kristi dza'a sagha ya re, ari ka kzla ŋni ta sana mndu a na kə'a. ⁴Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Lawa mnanatá Yuhwana ta skwi ya snaŋ kuni nda skwi ya nghan kuni. ⁵Nda ngha gwal si nda ghulpa ta vli. Ta mbaďa gwal si nda raghwa səla taŋ. Nda mbamba gwal si nda rďa mndu ta həŋ. Nda sna gwal si ka matghəm ta sləməŋ. Sli'agapli'a gwal si ta rwuta. Mnanamna lu ta Lfida Gwada ta gwal ka pďu†. ⁶Rfu da mndu ya kul kwalaghutá zlgħaftá i'i,» ka'a.

Gwada Yesu ta ghəŋa Yuhwana

⁷Ta sli'i duhwalha Yuhwana ka vru, ka mnə Yesu ŋa dəmgə ta gwada ta Yuhwana, ka'a mantsa: «Nahgani laghu kuni da nghan ma mtak na? Gagadək ta vyə falak rki laghu kuni da nghan na? ⁸Nahgani laghu kuni da nghan ba? Mndu ta sudavata lgut nda bla rki laghu kuni da nghan? Ya wya gwal ta sudavatá lgut nda bla nda bla ta həŋ ná, ma həga ga mghamha həŋ. ⁹Nu va skwi laghu kuni da nghan tama? Anabi rki laghu kuni da nghan? Mantsa nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, malaghumala tsa mndu ya ta anabi. ¹⁰Tsatsi tsa mndu mnə deftera Lazglafta ta gwada ta ghəŋani kazlay: Wya yu ta tinlaghutá ghunafta mnda da ka kagha ŋa payaghatá tvi‡ kə'a ya. ¹¹Kahwath-

wata ka yu ta mnaghunata na: Mataba inda mndu ya yaga marakw nda ya ná, had mndu ya ta zlagapta ka malaghutá Yuhwana mnda maga batem wa. Tsaw tama ná, mndu ya ta htuta katakata ma ga mghama Lazglafta ná, malaghumala ta tsatsi. ¹²Daga ta fitika Yuhwana mnda maga batem, ha ka sagha ta gitana, ta hwisay lu nda mbraku ta ga mghama Lazglafta. Ta zbay tsa gwal ta hwisay nda mbraku ya ta zlu'atá tsa ga mghama Lazglafta ya guli. ¹³Inda la anabi nda deftera Musa tani, mnumna həŋ ta gwada ta ghəŋa tsa ga mghama Lazglafta ya, ha ka sagha ta fitika zlagapta Yuhwana. ¹⁴Kata kumay kuni ta snaŋta katsi ná, Yuhwana tsa Iliya dza'a vragaghata ya. ¹⁵Ka mamu mndu nda sləməŋa snay ka sna tsi.

¹⁶«Nda wa dza'a gra yu ta mnduha ta na zamana na na? Manda tskatá vgha zwani ta luma ta tsgha lwi ŋa graha taŋ ¹⁷kazlay: Vyanafha ŋni ta sinlak ná, skala a kuni wu, fanafha ŋni ta laha ta ŋada ghəŋ, tawa a kuni wu kə'a ya həŋ. ¹⁸Saghaha Yuhwana, za a ta skwi wu, sa a ta skwi wu, “a' nda halaway ma ghəŋani!” ka mnduha nda tsi. ¹⁹Saghaha Zwaŋa mndu, ta zay ta skwi, ta say ta skwi, “a' mamblahawa ya, dagala sasakwani, a' gra gwal tska dzumna, nda gwal dmaku ya,” ka həŋ nda tsi. Kulam nda tsa, ta nghaku difla Lazglafta ma slnahani.»

Sana luwaha ta kwalaghutá zlgħaftá Yesu

Luk 10:13-15

²⁰Tahula tsa tama, ka tsukunustá tsi nda gwada ta luwaha ya maga tsi katakata ta mazəzməmhani mida, kabga kwalaghuta taŋ ta mbədanafatá nzakwa taŋ. Ka'a mantsa: ²¹«Danŋa ŋa gha luwa

†11:5 Ngha ta Isaya 35:5-6, 61:1.

‡11:10 Ngha ta Malatsi 3:1.

Kwariziņ! Daņwa ņa gha luwa Betsayda! Ka má tsa mazəmzəm magə lu ma luwa gha ya, má maga ma luwa Tir, nda luwa Siduņ lu katsi ná, má gitagita a ta mbədanaftá həņ ta nzakwa taņ ka pghavatá buhu nda hutidif ta vgha[¶] wa. ²² Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Bađu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəņa mnduha ná, ta dərdər ņa luwa Tir nda luwa Siduņ dza'a nzakwa tsi ka ņa ghuni.

²³ «Kagha guli Kafarnahum! Dza'a kapay Lazglafta ta i'i ta luwa ka kagha ta gray ra? Bukwa a gha tsa! Dza'a vradaghavra lu tđəm da vla gwal nda rwa. Ka má tsa mazəmzəm maga lu ma luwa gha ya, má maga ma luwa Suduma lu katsi ná, má ta teke'a luwa Saduma gita na[§]. ²⁴ Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Bađu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəņa mnduha ná, ta dərdər ņa luwa Suduma dza'a nzakwa tsi ka ņa gha kə'a.»

Snanamta Yesu ta Dani ta gwal ka zwanani

Luk 10:21-22

²⁵ Ma va tsa fitik ya, ka Yesu mantsa: «Ta rfay yu ta kagha Da, Mghama luwa nda hadik tani, kabga difana difa ka ta na skwiha na da gwal nda difil ma ghəņa taņ, nda gwal nda sna ta skwi^{**}, ka maranata ka ta zwani. ²⁶ Manda va tsa nzakwani Da, ta rfay yu ta kagha, ma zđakwa gha nzakwa tsi mantsa.

²⁷ «Da đa ta vliha ta inda skwi. Hađ sana mndu nda sna ta Zwaņ wa, ba Da yeya nda sna. Hađ sana mndu nda sna ta

Da guli wa, ba Zwaņ yeya nda sna, nda mndu ta kumə Zwaņ ta maranata,» ka'a.

Sagha da Yesu ņa mutsa mbi'a vgha

²⁸ «Saghawasa da i'i inda kaghuni gwal nda hərfa da ndəgaku ka mbi'aghu-
napta yu ta vgha. ²⁹ Zba a yu ta nza-
ghunaghata wa. Klawakla ta ndəgaku ya
ta klə yu, ka tagha kuni ta skwi da i'i,
mantsa ya dza'a kəl kuni ka mutsaftá
mbi'a vgha. ³⁰ Manda va tsaya nzakwani,
skwi ya dza'a faghunaghata yu ná, ndə-
gaghunata a wa. Kafkafani nzakwani,»
ka'a.

Zwaņa mndu Mgham ta ghəņa sabat

Mak 2:23-28, Luk 6:1-5

12 Ma va tsa fitik ya, bađu fitika
sabat, ka labə i Yesu nda duhwal-
hani nda ma vwaha hya. Ka kuzlanaftá
maya ta duhwalhani. Ka bala'atá həņ ta
ghəņa alkama^{††} ņa dghaday. ² Nghay la
Farisa ta tsa skwi ta magə həņ ya ná,
ka həņ nda Yesu mantsa: «Ngha ta duh-
walha gha ba! Wa'a həņ ta maga skwi kul
raku ka magay bađu sabat^{‡‡},» ka həņ nda
tsi. ³ Ka Yesu nda həņ mantsa: «Ta dzaņaf
a kaghuni ta skwi ya maga Dawuda ku-
zlanafər maya, nda gwal kawadaga nda
tsatsi tani ra? ⁴ Ka lamə həņ da həga
Lazglafta ka zuta həņ ta skwa zay fana
lu ta Lazglafta. Hađ sana mndu ta za tsa
skwa zay ya, dər Dawuda, dər tsa gwal
kawadaga nda tsi ya mazlay wu, ba gwal
dra skwi ņa Lazglafta^{¶¶} yeya ta zay. ⁵ Ari
ta dzaņaf a kuni ma deftera zlahu ka-
zlay: Bađu sabat ná, ta zluņzla gwal dra
skwi ņa Lazglafta ta zlahu sabat ta magə
həņ ta slna ma həga Lazglafta, ksaf a ta

[¶]11:21 Kwariziņ, Betsayda, Tir, Siduņ: Ngha ta Isaya 23:1-18, nda Izekiyel 26, nda Yuwel 4:4-8, Amus 1:9-10.

[§]11:23 Ngha ta Isaya 14:13-15, Suduma Ngha ta Zlrafta 19:24-28.

^{**}11:25 Ngha ta 1 La Kwareņt 1:17-29.

^{††}12:1 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 23:26.

^{‡‡}12:2 Ngha ta Sabi 34:21.

^{¶¶}12:4 Ngha ta 1 Samuyel 21:2-7, nda Zlahu 24:9.

həŋ ka dmaku^{§§} wu kə'a na? ⁶Tsaw ka yu ta mnaghunata ná, mamu sana skwi hadna ta malaghutá həga Lazglafta. ⁷Ka má nda sna kuni ta klatá ghəŋa skwi mnə lu kazlay: Tawa hidahida skwi ta zdfi-hata pla ghəŋ nda rini* a wu kə'a ya ná, má had kuni dza'a mnay kazlay: Magam-aga həŋ ta dmaku, kə'a nda tsa gwal kul had tsakwa taŋ ya wa. ⁸Zwaŋa mndu ná, tsatsi mgham ta ghəŋa fitika sabat,» ka'a.

Mbanafta Yesu ta mndu nda mta dzvani

Mak 3:1-6, Luk 6:6-11

⁹Ka sli'aftá Yesu ka zlaŋtá tsa vli ya, ka laghwi da həga tagha skwa la Yahuda. ¹⁰Hada, mamu sana mndu nda mta dzvani. Ka mnduha dawarŋta da Yesu mantsa: «Vlavla zlahu mu ta tvi ŋa mbanaftá mndu bađu sabat re, ari ki na?» ka həŋ nda tsi ŋa mutsaftá rutsak tida. ¹¹Ka'a nda həŋ mantsa: «Waya mataba ghuni, ka dədaghatá kďakwa tuwakani turtuktuk da gudzu-vruŋ bađu sabat, dza'a kwal kul kligiŋtá tsa tuwakani ya na? ¹²Malaghumala a mndu ka tuwak ra? Tsaya tama ná, pyaf a lu ta mndu ka maga zďaku bađu sabat wa,» ka'a. ¹³Ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani ya mantsa: «Tďap dzva gha,» ka'a. Ka tďaptá tsi, gi yəmad vrvafvra tsa dzvani ya manda va tsa sanani ya.

¹⁴Ka gi gazlagaptá la Farisa, ka laghwi dzrəku ŋa zba tvi ŋa zadŋntá Yesu.

Yesu ná, kwalva ya zbap Lazglafta ya

¹⁵Tsatsafta Yesu ta tsa ndana taŋ ya, ka sli'aftá tsi ma tsa vli ya, ka laghwi. Ka sli'aftá dəmgga guli ka laghwi mistani, ka mba mbə tsi ta inda gwal ma ďanwa.

¹⁶Ka zlahanaghatá tsi ta həŋ ka ŋďarŋďa kazlay: Yahayaha kuni da mnihata kə'a.

¹⁷Kəl tsi ka mnay mantsa ya ná, nda nza ŋa dzanaghatá ghəŋa gwada ya mna an-abi Isaya kazlay:

¹⁸Wya kwalva da ya zbap yu, ya đvu yu, ya ta zdfihata katakata, dza'a fanaghafa yu ta Sulkuma da, dza'a mnanamna ta inda mndəra mndu kazlay: Tudukwa guma da kə'a.

¹⁹Zbəta a ta zlərdawi wa. Dzəta a ta lawlaw wa. Had mndu dza'a snarŋta ta gugudaku ta pazlala wa.

²⁰Had dza'a kďəgliŋtá blanaptá sulam nda ghada ŋatani wa. Had dza'a kďiŋta mtəgliŋtá pitirla ta mtaku mtaku guli wa. Mantsa ya dza'a maga tsi ha ka vlarŋtani ta za ghwa ta skwi tďukwa.

²¹Ŋa fafta mndəra mnduha ta ghəŋa taŋ ta hgani† kə'a ya.

Ghziŋta Yesu ta ghwadaka sulkumha

Mak 3:22-30, Luk 11:14-23

²²Ka kladaghatá lu da Yesu ta sana mndu ksu ghwadaka sulkum ta ghulpiŋta, ka tsiŋta ka rgha guli. Ka mbanaftá tsi. Ka gwadə tsa mndu ya ta gwada tsəleŋ, ka nghanŋtá tsi ta vli tsidid guli. ²³«Zlah zwaŋa Dawuda a na mndu na wu re?» ka mnduha ka ndərmimay.

²⁴Na snarŋta la Farisa ta tsa skwi ya, ka həŋ mantsa: «Nda mbrakwa halaway‡ ta nzakway ka mghama ghwadaka sulkumha ya ta ghazla tsi ta ghwadaka sulkumha,» ka həŋ.

²⁵Tsaw nda sna Yesu ta skwi ta ndanu həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: «Ka ta lmu-vuslma va tsa ga mgham turtuk ya ta lmu katsi ná, sladglata a tsa ga mgham ya wa. Ka ta lmuvustalmu gwal ma luwa

§§12:5 Ngha ta Mbsak 28:9-10.

*12:7 Huseya 6:6, nda Mata 9:13.

†12:21 Ngha ta Isaya 42:1-4.

‡12:24 Ngha ta 10:25.

turtuk, ka gwal ma hëga turtuk a tsi guli ta lmu ná, had' ya dza'a sladglata ma hëg guli wa. ²⁶ Ka si ta ghzlay halaway ta halaway katsi ná, dgavapdga tsa halaway ya nda tsa tama. Waka ga mghamani dza'a sladglata tama na? ²⁷ Ka si nda mbrakwa Halaway ta ghzla yu ta ghwadaka sulkum ya ní, nda mbrakwa wa ta ghazla zwana ghuni guli? Tsaya tama, varda hahëg dza'a tsaghunata gumani. ²⁸ Ala, ka si nda Sulkuma Lazglafta ta ghzla yu ta ghwadaka sulkumha katsi, bhavaghunabha ga mghama Lazglafta nda tsa tama.

²⁹ «Ari, waka mndu dza'a laviñtá lami da hëga ga mndu nda mbra ka hluguduñtá huzlani ta kul habaftá tsi ta tsa mndu nda mbra ya na? Tahula tsaya dza'a kël tsi ka hluguduñtá huzlani.

³⁰ «Mndu kul had' mista dá ná, ghuma dá tsa mndu ya. Mndu kul had' ta kati-hata nda tskanata guli ná, kwizidiñtá ña tsa mndu ya ta kwizay. ³¹ Tsaya ta kël yu ka mnaghunata kazlay: Inda dmaku ta gë mndu, nda rutsak ya ta pghë tsi ta Lazglafta ná, dza'a plinispla lu ta hëg. Ama mndu ta vzaftá rutsak ta Sulkum nda ghuþa ná, had' lu dza'a plinistá dmakwani wa. ³² Ka vzafvza mndu ta rutsak ta Zwaña mndu katsi, dza'a plinispla lu ta dmakwani. Ama mndu ta vzaftá rutsak ta Sulkum nda ghuþa ná, had' lu dza'a walañtá plinistá dmakwani, dër ta na zamana na, dër ta zamana dza'a sagha wa.»

Fu nda yakwani

Luk 6:43-45

³³ «Ka si zfa ya fu ya, ka lu ná, zfa yakwani. Ka si zfa a ya fu ya wu, ka lu ná, zfa a yakwani guli wa, kabga ta yakwani ta tsatsafta lu ta fu. ³⁴ Mndëra la mupuha na! Waka kuni si má dza'a mna-

gaptá skwi dina, kaghuni la ghwadak na! Ka nu ndëghatá skwi ma ñudufa mndu ta mnigiñta wubisima mndu. ³⁵ ñërma mndu ná, ma tsa ñërma skwiha ma ñudufani ya ta kligista tsi ta skwi dina. Ghwadaka mndu guli ná, ma tsa ghwadaka skwiha ma ñudufani ya ta kligista tsi ta ghwadaka skwi. ³⁶ Ka yu ta mnaghunata ná, nda wa tañ dza'a mnëgiñta mnduha badu guma ta inda ñaslu ya brëfëgiñ hëg. ³⁷ Nda gwada ma wa gha dza'a tsaghaghata lu ta guma. Ka ña kwala dmakwa gha kul had' tsi, ka ña nzakwa dmakwa gha mamu a tsi.»

Zlghawa Yesu ña gwal ta dawawa mazëmzëm

Mak 8:11-12, Luk 11:29-32

³⁸ Ka sanlaha ma gwal tagha zlahu ña mnduha, nda sanlaha ma la Farisa guli, nda Yesu mantasa: «Mghama dá, ta kumay ñni ta magata gha ta mazëmzëm ña grafta ñni kazlay: Sa daga da Lazglafta ka kë'a,» ka hëg.

³⁹ Ka Yesu nda hëg mantasa: «Ghwadak mnduha ta na fitik na. Had' hëg ta zlëga Lazglafta wa. Ta dawawa mazëmzëm hëg. Had' sana mazëmzëm dza'a maganata lu ta hëg, ka tsa ña anabi Yunusa ya a tsi wa. ⁴⁰ Manda va ya maga anabi Yunusa ta vaghu hkën nda rvidik hkën ma hudá mghama klipi^f ya, manda va tsaya guli dza'a magata Zwaña mndu ta vaghu hkën nda rvidik hkën ma hadik. ⁴¹ Ghalya guli, gwal ma luwa Niniva ná, snasna hëg ta gwada anabi Yunusa[§], ka mbëdanaftá hëg ta nzakwa tañ. Wana mamu mndu ta malaghutá anabi Yunusa hadna. Badu tsay dza'a tsë Lazglafta ta guma ta ghëga mnduha, “ña ghuni dmaku,” ka gwal ma luwa Niniva dza'a sli'afta mnay ña mnduha ta na fitik na. ⁴² Ghalya, ka sli'aftá sana

^f12:40 Ngha ta Yunusa 2:1.

[§]12:41 Yunusa 1-4.

marakw ta ga mgham ma vli di'ij nda ga sud^{**}, ka lagha da sna difla Salumuḡ. Wana mamu mndu hadna ta malaghutá Salumuḡ nda difil. Baḡu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəḡa mnduha, "ḡa ghuni dmaku," ka tsa marakw ya dza'a mnanatá mnduha ta na fitik na.»

Vradamta ghwadaka sulkum da mndu

Luk 11:24-26

⁴³«Ka sabsa ghwadaka sulkum ma mndu katsi, ḡa dza'ani da ra vli tuhwayaḡ tuhwayaḡa ka zba vli ḡa mbi'a vghani. Ka trid' mutfaf a tsi ta tsa vli ḡa mbi'a vghani ya wu katsi, ⁴⁴«ka vra yu da tsa həga ḡa sabə yu mida ya gra,» ka'a dza'azlay, ḡa sli'aftani ka vradaghata. Ka ta vradaghatá tsi nda tsukwa vli mida, nda paya ḡina katsi, ⁴⁵yawa da! kə'a dza'azlay ḡa vraghutani, ḡa hlanaktani ta sanlaha ma ghwadaka sulkumha ndəfáj ta malaghutá tsatsi nda sidi. ḡa lama taḡ da tsa həga ya ka nzamta mida. Mantsa tama, dza'a nzakway bədzatá nzakwa tsa mndu ya ka malaghutá nza-kwani taḡtaḡ. Manda va tsaya dza'a nza-kwa tsi nda na mnduha ta na ghwadaka fitik na,» ka'a.

Vərdaka mnduha Yesu

Mak 3:31-35, Luk 8:19-21

⁴⁶Tata gwada tsa gwada ya Yesu nda dəmgə ná, ka bhadaghatá i mani nda zwanamani, ka nzaghutá həḡ ma bli, ka zbə həḡ ta gwadganata. ⁴⁷Ka sana mndu nda tsi mantsa: «Wa'a i ma gha nda zwanama gha ma bli ta zba gwadgaghata,» ka'a nda tsi. ⁴⁸Ka Yesu nda tsa mndu ta mnay ḡani ya mantsa: «I wa i ma ḡa nda zwanama ḡa na?» ka'a nda tsi. ⁴⁹Ka fadapá tsi ta dzvu tvə duhwalhani, ka'a mantsa: «Wana i ma ḡa nda

zwanama ḡa. ⁵⁰Dəḡ wati ma mndu ta maga skwi ya kumaḡ Da ḡa ta nzakway ta luwa ná, tsa mndu ya ta nzakway ka zwanama ḡa, nda mukuma ḡa, nda ma ḡa,» ka'a.

Gwada ta wutsa hulfa

Mak 4:1-9, Luk 8:4-8

13 Baḡu va tsa fitik ya, ka sabi Yesu ma həga^{††} ka laghwi nzata ta wa drəf. ²Ka tskadaghatá dəmgə ḡərbisil ta vgha ta vatani. Ka sli'aftá tsi ka laghwi nzagapta ma kwambalu ta nzatá inda mnduha ta wa ghwa. ³Ka mnə tsi ta ndəghata skwiha ḡa taḡ ka mahdihdi, ka'a mantsa: «Mbaḡa sana mndu ka sli'afta ka laghwi da wutsa hulfani. ⁴Tata wutsay wutsay, ka rkatá sanlaha ma hulfa ta tvi, ka sli'aktá ḡyakha ka ḡaguta. ⁵Ka rkatá sanlaha ta kluluh ma vli kul slaghutá hadik, ka gi ḡyafá tsi misimmisim kabga sira a hadik ta ghəḡani wa. ⁶Na safa fitik dzafta tida ka zlghutá tsi həw ka ghwaluta, kabga slaghu a slrəḡ mistani wa. ⁷Ka rkamtá sanlaha ma teki, ka glanaghatá teki ka raghwanata. ⁸Ka rkatá sanlaha ta gənək, ka ḡyafá tsahaya ka glaftá tsi ka pghaftá ghəḡ ka zwaḡ dze'dze', bərzləzla ghəḡa sanlaha, selela ghəḡa sanlaha, mididá ghəḡa sanlaha.» ⁹Ka sganaghatá Yesu, ka'a mantsa: «Mndu nda sləməḡa snay ka sna tsi,» ka'a.

Kabgawu ta kəl Yesu ka gra gwada nda gra na?

Mak 4:10-12, Luk 8:9-10

¹⁰Ka gavanavatá duhwalhani, ka həḡ mantsa: «Kabgawu ta kəl ka ka mna gwada ḡa taḡ ka mahdihdi katək na?» ka həḡ. ¹¹Ka Yesu nda həḡ mantsa: «Kaghuni ná, vlaghunavla lu ta snəḡá vərḡa difatá ga mghama Lazglafta, ama

^{**}12:42 Ngaha ta 1 Mghamha 10:1-10.

^{††}13:1 Ngaha ta Markus 3:1.

vlaŋ a lu ta hahəŋ wa. ¹²Ŋa mndu mamu skwi da tsi ta sganaghata lu, ŋa sgutani da tsi. Ama mndu ya kul had skwi da tsi ná, dza'a kləgadanaghu kla lu ta va tsa ki'a da tsi ya. ¹³Tsaya ta kəl yu ka mnay ka mahdihdi ŋa taŋ, kabga dər nghanha həŋ, nghanha a həŋ wa. Dər snaŋha həŋ nda sləməŋa taŋ katək, sna a həŋ wu, graf a həŋ guli wa^{‡‡}.

¹⁴«Ta ghəŋa taŋ dədəfta tsa gwada Lazglafta ta mnay nda ma wa anabi Isaya^{¶¶} kazlay:

“Dər dza'a nda sna kuni nda sləməŋa ghuni, grafta a kuni wa.

Dər dza'a nda nghanha kuni nda ira ghuni, nghanha a kuni wu kə'a ya.

¹⁵Təŋu təŋa ghəŋa na mnduha na.

Dərzlaf dərzla həŋ ta sləməŋa taŋ,

hafha həŋ ta ira taŋ,

kabga va a həŋ ta nghanha wa,

yaha həŋ da snaŋta nda sləməŋa taŋ,

yaha həŋ da grafta ma ŋudufa taŋ,

yaha həŋ da mbədanafatá nzakwa taŋ,

da mbanafatá yu ta həŋ^{§§}.”

¹⁶«Kaghuni ná, nda tfawi ta ghəŋa kaghuni, kabga nda nghanha ira ghuni ta vli, nda sna sləməŋa ghuni ta sləməŋ.

¹⁷Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Nda ndəgha la anabi nda gwal tduk-watdukwa nzakwa taŋ si ta dvanha nghanha na skwi nghanha kaghuni na, lay nghanha a həŋ wa. Si ta kumay həŋ ta snaŋta na skwi snaŋ kaghuni ná, sew sna* a həŋ wa,» kə'a ya.

**Klatá ghəŋa tsa
gwada ta wutsa hulfa ya**

Mak 4:13-20, Luk 8:11-15

¹⁸«Snawasna tama ta klatá ghəŋa gwada ta ghəŋa tsa mndu ta wutsa hulfa

ya. ¹⁹Tsa tvi rkaf hulfa tida ya ná, gwal ta snaŋta gwada ta ga mghama Lazglafta kul grafta həŋ ya, həŋ. Ka sagha halaway zlu'ugudunustá həŋ ta tsa skwi wutsam lu ma ŋudufa taŋ ya. ²⁰Tsa kluluh rkaf hulfa tida ya ná, tsaya mndu ta snaŋta gwada ta ga mghama Lazglafta, gi ka tsu'afatá tsi nda rfu. ²¹Tsaw tama, had slrəŋ mistani wu, nzdava a wa. Ka gi grungra ghuya dənwa, ka giri a tsi kabga tsa gwada ya, gi zləmbutani. ²²Tsa vli ma teki rkam hulfa mida ya guli ná, tsaya gwal ta snaŋta gwada Lazglafta, ka laghu həŋ da ndana skwiha ma ghəŋa hadik, nda skwa gadghəl, ka raghwanaftá tsa skwiha ya ta tsa gwada ya ma həŋ, ka niŋtá həŋ ka ksubaŋ. ²³Tsa gənək rkaf hulfa tida ya guli ná, tsaya gwal ta snaŋta gwada Lazglafta ka snatá həŋ, ka magafatá həŋ: Ghəmbəts ghəmbəts sanlaha, salala sanlaha, mididá sanlaha.»

Ghwadaka kuzuŋ

²⁴Ka'a nda həŋ nda sana mahdihdi mantsa: «Ka guram ga mghama Lazglafta nda sana mndu ta sləgamtá vərda hulfa hya ma vwahani. ²⁵Girvidik, sli'aghuslia lamndu da vlə hani, ka lagha ghumani da sləginistá rira distani ka laghwani. ²⁶Manda dyafta tsa hulfa ya ka pghaftá ghəŋ, ka zlagaptá rira guli. ²⁷Ka lagha kwalvaha tsa danahəga ya mnay ŋani, ka həŋ mantsa: “Mghama da! vərda hulfa a sləgam kagha ma vwaha gha kay ra? Lamə ndiga rira dida na?” ka həŋ. ²⁸Ka'a nda həŋ mantsa: “Ghuma da ta mag-atá tsa,” ka'a. Ka tsa kwalvaha ya nda tsi mantsa: “Ta dvey ka ka dza'a ŋni rətiŋta rki na?” ka həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: ²⁹“Zlaŋwazla, ma lə kuni da rə-tay, yaha kuni da gabinŋta nda vərda hya.

^{‡‡}13:13 Nghanha ta Markus 4:12.

^{¶¶}13:14 Nghanha ta Isaya 6:9-10.

^{§§}13:15 Nghanha ta Isaya 6:9-10.

*13:17 Nghanha ta 1 Piyer 1:10, 12.

³⁰ Zlanwa həŋ ka glakwa həŋ ka skwa turtuk ha ka sagha fitika tskay ta vwah. Tskapwa tska karaku ta rira, ka habafta kuni ŋa driŋta nda vu. Vərda hya ya, ka tskidimta kuni da guvura da, ka yu dza'azlay nda gwal tska skwi ta vwah," ka'a.

Hya kramasa

Mak 4:30-32, Luk 13:18-19

³¹ Ka'a nda həŋ nda sana mahdihdi kay guli mantsa: «Ga Mghama Lazglafta ná, ka guram nda hya kramasa klaf mndu ka sləgamta ma vwahani. ³² Ndərzikwa tsatsi mataba inda hulfaha, ama ka dyaŋ dya tsi ka glafta, mal tsatsi mataba hulfa nidaliha. Ta nuna gdiz ka fu, ŋa sli'adaghata dyaŋka da baba həga taŋ ta zligamahani.»

Is

Luk 13:20-21

³³ Ka'a nda həŋ nda sana mahdihdi guli mantsa: «Ka guram ga mghama Lazglafta nda is ta klafta marakw ka labanamta ma kuratá darama hupu hkən ŋa ŋlaftá tsa hupu ya demdem,» ka'a.

Mahdihda Yesu ŋa mnigiŋtá skwi nda difa

Mak 4:33-34

³⁴ Ka mahdihdi mnanata Yesu ta inda tsa skwiha ya ta dəmga. Haf sana skwi mnanəŋ tsi ta həŋ kul haf ka mahdihdi wa, ³⁵ kada nzakwa dzatá ghəŋa gwada anabi ta mnay kazlay: «Ka mahdihdi dza'a gwada yu ta gwada nda həŋ. Dza'a mnigiŋmna yu ta skwiha nda difa daga ka ya wu zlaftá ghəŋa hadik† kə'a ya».

Klatá ghəŋa gwada ta ghwadaka kuzuŋ

³⁶ Mbadá Yesu ka zliŋtá dəmga, ka sli'aftá tsi ka laghu da həga. Ka gavana-vatá duhwalhani, ka həŋ nda tsi mantsa: «Psləŋnap psła ta klatá ghəŋa tsa mahdihdi ta ghəŋa rira ya,» ka həŋ. ³⁷ Ka'a nda həŋ mantsa: «Tsa mndu ta sləgamtá vərda hulfa hya ya ná, Zwaŋa mndu ya. ³⁸ Vwah ya guli ná, ghəŋa hadik tsa. Vərda hulfa hya ya guli ná, gwal ta nza-kway ka ŋa ga mghama Lazglafta ya. Rira ya guli ná, gwal ta nzakway ka ŋa halaway ya. ³⁹ Tsa ghuma ta sləgamta ya guli ná, halaway ya. Tsa tska skwi ta vwah ya, tsaya kdakwa ghəŋa hadik. Tsa gwal tska skwi ta vwah ya guli, tsaya duhwalha Lazglafta. ⁴⁰ Manda va tsa tskaptá rira ŋa driŋta nda vu ya, manda va tsaya dza'a nzakwa tsi badu kdavakta ghəŋa hadik guli. ⁴¹ Dza'a ghunaga ghuna Zwaŋa mndu ta duhwalhani ŋa talaptá inda gwal ta pghamtá mndu da ga dmaku, nda gwal ta maga ghwadaka skwi, ŋa hliŋtá həŋ di'ŋ nda ga mghamani, ⁴² ka pghamtá həŋ da duda vu. ŋa wahay taŋ ta wahu, ka hpadá sli'ŋa‡ taŋ hada. ⁴³ Ama gwal ta nza-kway tdukwa ta wa ira Lazglafta ya, manda fitik dza'a wudakwa hahəŋ ma ga mghama Da¶ taŋ. Ka mamu mndu nda sləməŋa snay, ka sna tsi.»

Gadghəl ma difa

⁴⁴ «Ka guram ga Mgham Lazglafta nda gadghəl ta difa ma sana vwah. Ka lagha sana mndu dukwafta tida. Ka difglanata tsa mndu ya guli. Ka laghu tsi nda rfu da dzawiŋtá inda skwani ka skwata tsa vwah ya.»

†13:35 Ngha ta Zabura 78:2.

‡13:42 Ngha ta Mata 8:12

¶13:43 Ngha ta Daniyel 12:3.

Mizidíkw nda bla dzvani

⁴⁵ «Ka guram ga mghama Lazglafta nda sana mnda tsakala ta psa mizidíkw-
wha nda bla dzvani. ⁴⁶ Ka mutsafta tsi
ta tsa mizidíkw ya turtuk nda bla dzvani
ya. Ka laghu tsi dzawíntá inda skwani ka
skwata tsa mizidíkw ya.»

Kadəŋ

⁴⁷ «Ka guram ga mghama Lazglafta
nda kadəŋ ta wufadana lu da drəf ŋa
tumagaftani ta inda mndərga klipíha
kavghakavgha. ⁴⁸ Ndəghafta tsa kadəŋ
ya, ŋa tɔagafta ta wa sgam. Tahula tsa,
ŋa nzata ka ɔagaftá ya ɔinadina, ka
pghamta ma tughuba, ŋa pghínta gh-
wadakhani. ⁴⁹ Mantsa ya dza'a nzakwa
tsi ma kɔakwa ghəŋa hadik. Dza'a sli'aga
sli'a duhwalha Lazglafta ŋa galapta taŋ
ta ghwadaka mnduha mataba tɔukwani,
⁵⁰ ŋa pghaghata taŋ ta həŋ da dudu vu,
ŋa wahay taŋ ta wahu ka hpada sli'íŋa[§]
taŋ hada.»

Lfída gadghəl nda halatani

⁵¹ Ka Yesu nda duhwalhani mantsa:
«Lamla inda tsa skwiha ya da sləməŋa
ghuni rki na?» ka'a nda həŋ. «Aŋ!» ka
həŋ zlgħanafta wani. ⁵² Ka'a nda həŋ guli
mantsa: «Tsaya tama ná, ka nuna mnda
tagħa zlahu ka duhwala ga mghama
Lazglafta ná, ka guram nda ɔaŋahəga ta
mutsa skwa gadghəlani ma skwiha ka
lfid ka lfíɔ, nda ya ma skwiha nda kɔa
fitikani, dza'a gra lu,» ka'a.

Kwalaghuta la Nazaret ta zlgħaftá Yesu

Mak 6:1-6, Luk 4:16-20

⁵³ Tahula kɔínta Yesu ta mana tsa
mahdihiha ya, ka sli'afta tsi hada ka
lagħwi. ⁵⁴ Ka ɔhadaghata tsi da luwa
Nazaret** ta nzakway ka luwa ta glak-
wani. Ka tagħa tsi ta skwiha ŋa mndu-
duha ma həga tagħa skwa taŋ. Ka
ndərmim həŋ, ka həŋ mantsa: «Wa ta
vlatá mndərga na ma ɔifil? Wa ta
vlatá mbrakwa maga mndərga na ma
mazəmzəm? ⁵⁵ Zwanə tsa mndu ta fíɔ
ya a tsi kay ra? Mari a mani†† kay guli ra?
I Yakubu, nda Yusufu, nda Simuŋ, nda
Yuda a zwanamani kay ra? ⁵⁶ Mataba
amu a ta nzakwa kwaghmani kay guli
ra? Tsaw wa ta vlatá na ɔifil na, nda na
mbraku na tama ba?» ka həŋ. ⁵⁷ Tsahaya
skwi ta pyafta həŋ ka zlgħafta Yesu. Ka
Yesu nda həŋ tama mantsa: «Ma luwani,
nda ya ma həga‡‡ ga taŋ yeya ta hətə-
tata lu ta anabi. Ama ma hamata vli ná,
ta vlatvla lu ta glaku,» ka'a.

⁵⁸ Ki'a yeya mazəmzəm magan Yesu
ma luwa Nazaret, kabga zlgħaf a mndu-
duha nda ŋuduf wa.

Mtakwa Yuhwana mnda maga batem

Mak 6:14-29, Luk 9:7-9

14 Ma tsa fitik ya, ka snanagħatá
gwada ta Yesu ta Hiridus ta nzak-
way ka ŋumna ta hadika Galili. Ka'a nda
kwalvahani mantsa: ² «Yuhwana mnda
maga batem ya ta sli'agapta ma mtaku,
tsaya kəl tsi ka mutsaftá mbrakwa maga
mazəmzəm,» ka'a.

³ Tsaw si mnamna Hiridus kazlay:
Ksidífwá ksa ta Yuhwana kə'a. Ka ksaf-
ta lu, ka habafta, ka vzamta ma gamak

§13:50 Ngha ta Mata 8:12.

**13:54 Nazaret: Luwa ta glakwa Yesu. Ngha ta 2:23, nda Lukwa 4:16.

††13:55 Ngha ta Yuhwana 6:42.

‡‡13:57 Ngha ta Lukwa 4:24, nda Yuhwana 4:44.

ta ghəŋa gwada ta Hiridiya markwa zwanjamani Filip[¶], ⁴kabga ka Yuhwana nda Hiridus na: «Ra'a ka klafta gha ka markwa^{§§} ghuni wu,» ka'a. ⁵Si ka zbə Hiridus ta tva dzata, ama ka zləŋaftá tsi ta dəmgə, kabga ka anabi klafta mnduha ta Yuhwana.

⁶Ka sagha fitik ya ta grafta nda fitik ya kəl lu ka yatá Hiridus. Ka lagha makwa tsa Hiridiya ya kay da skalu ta kəma gwal hagadagha lu da vla skala havaktá tsa fitika yakwani ya. Ka zďanaftá tsi ta ŋuduf ta Hiridus. ⁷Ka'a mantsa: «Dər nahgani ďawanj ka da i'i ná, ta vlaghavla yu,» ka'a wadánatá tsa makwa ya. ⁸Ka mnanaftá mani ta hidaku. Ka tsa makwa ya mantsa: «Tsidiftsa ta kwambleh nda va nana ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a.

⁹Su'anak ka mgham nzata. Ama kabga ghadaghada ta wadánata, hada tsa gwal hagadagha lu ya kay guli, ka'a mantsa: «Lawala da tsagaghata ka vlanjta kuni,» ka'a. ¹⁰Ka ghunaftá tsi ta mnduha da tsagaghatá ghəŋa Yuhwana ma gamak. ¹¹Ka klaktá lu ta ghəŋa Yuhwana ta kwambleh, ka vlanjta tsa zwanja makwa ya, ka klanjta tsi ta mani. ¹²Ka lagha duhwalha Yuhwana da klaghatá mblani ka laghwi da padamta. Ka sli'aftá həŋ ka laghwi mnanatá Yesu.

Zuŋta Yesu ta skwa zay ta mnduha dəmbu' hutaf

Mak 6:30-44, Luk 9:10-17, Yuh 6:1-14

¹³Manda snanŋta Yesu ta tsa gwada ya, ka sli'aftá tsi hada nda kwambalu, ŋa laghwi nzakta kətsau' ta wa mazawa. Ka sniŋtá dəmgə, ka sli'aftá həŋ nda səla ka laghwi da zbiŋta. ¹⁴Ta sabi Yesu ma kwambalu, kə'a kə'a ná, tizliik mnduha. Ka ksənŋtá həŋ ta Yesu ka hidahida,

ka mbambanaftá tsi ta gwal kul dughwanaku guli.

¹⁵Gahawu, ka gavadaghata duhwalhani tavata Yesu. Ka həŋ nda tsi mantsa: «Ta wa mazawa na vli na, laghula fitik guli, vriŋvra ta na mnduha na ka dza'a həŋ da luwaha da zba skwi ŋa zay taŋ,» ka həŋ. ¹⁶Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Zbanj a hahəŋ ta sli'i wa, vlanjwavla kaghuni ta skwa zay ta həŋ, ka za həŋ,» ka'a. ¹⁷«Buradi hutaf nda tsulhwa klipi his yeya da amu,» ka həŋ nda tsi. ¹⁸«Hligidighawa hla,» ka'a.

¹⁹«Nzawanza nda nza ta kuzuŋ,» ka'a nda mnduha. Ka nzatá mnduha rpa'. Ka hlaftá tsi ta tsa buradiha hutaf nda tsulhwa klipi his ya, ka nghadaftá tsi nda ta luwa, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka balanaptá tsi ta tsa buradi ya, ka valanŋtá duhwalhani ŋa dğay ŋa dəmgə. ²⁰Ka zə inda mnduha. Ka babaghutá həŋ. Ka tsakaftá lu ta padakwani* ma vəl zay taŋ ka ghwanak ghwanjpdə his. ²¹Tsa gwal si ta zay ya ná, ta magay həŋ ta dəmbu' hutaf, mbəda a lu ta mi'aha nda zwani wa.

Mbaday Yesu ta mbaďa ta drəf

Mak 6:45-52, Yuh 6:15-21

²²Gi tahula tsa, ka mblaftá Yesu ta duhwalhani ka lami da kwambalu ŋa dza'a ta sana blu, ta nzaghutá tsatsi ŋa vriŋtá tsa dəmgə ya. ²³Manda vriŋtani ta həŋ, ka sli'afta tsi ka laghwi nzata ta ghwa ŋa maga du'a. Ta kuzutá rvidik tukzum ná, ta hada turtukwani. ²⁴Ta tsa luwa ya ná, ma takataka drəf na kwambalu ta takada wuda nda gamtsa'uwakwa imi, ta vray vray falak guli. ²⁵Ta tsughbura sərďək tama, ka sli'aftá Yesu ka mbaďa ta drəf ka dza'a tvə duhwalhani. ²⁶Nghay duhwalhani ta

¶14:3 Ngha ta Markus 6:17.

§§14:4 Ngha ta Zlahu 18:16, nda 20:21.

*14:20 Ngha ta 2 Mghamha 4:42-44.

mbadani ta drəf ná, ka ksaftá zləŋ ta həŋ. «Aya halalay!» ka həŋ ka wahu nda zləŋ nda zləŋ. ²⁷ Gi ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ma wahu kuni! I'i ya, ma zləŋ kuni ta zləŋ!» ka'a.

²⁸ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Mghama da, ka si kagha tsi ná, mnamna ka laba yu ta ghəŋa na imi na da kagha,» ka'a. ²⁹ «Saghasa!» ka'a nda tsi. Ka sabə Piyer ma kwambalu, ka mbadá ta imi ka dza'a nda da Yesu. ³⁰ Ama nghayni ná, dagala falak, ka ksaftá zləŋ. Gi səlikw ziraftani ta dəfaku da hudá imi tsa. «Mghama da, kata ta i'!» ka'a wahata. ³¹ Ka gi fadapá Yesu ta dzvu ka ŋanata. «Nda hta zlgəhay nda ŋudufa gha, kabgawu kəl ka ka dga ghəŋ na?» ka'a nda tsi. ³² Ka sli'aftá həŋ ka lami da kwambalu, ka lbata tsa falak ya. ³³ «Kagha ná, vərda Zwanja Lazglafta ka,» ka tsa gwal ma kwambalu ya sli'adaghata da tsəlbú ma ghuva Yesu.

Mbambanafa Yesu ta gwal kul dughwanaku ta hadika Genazaret

Mak 6:53-56

³⁴ Tahula tsughwadapta taŋ ta drəf, ka bhadaghata həŋ ta hadika Genazaret†. ³⁵ Tsəmafta gwal ma tsa vli ya ta Yesu, ka tsaghaghatá həŋ ta lwi da inda luwaha ta wanaftá həŋ. Ka hləganaghatá lu ta inda gwal kul dughwanaku. ³⁶ Ka ndəbə həŋ ta dzvu da tsi: «Zlanəŋzla ta tvi ta həŋ ka ksaŋta həŋ ta wa lguta gha kwenjkwenj,» ka həŋ nda tsi. Inda tsa gwal ta kasaŋta ya, ka mbambaftá həŋ.

Gwada ta nzakwa la Yahuda ta dzidza taŋ

Mak 7:1-13

15 Tahula tsa, ka sli'aftá la Farisa nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha daga ma luwa Ursalima, ka lagha da Yesu. Ka həŋ mantsa: ² «Kabgawu ta kəl duhwalha gha ka kwal kul sna taghatá nzaku daga ta dzidzi, kul had həŋ ta mbaziŋtá dzvu kada za skwa zay* wu na?» ka həŋ nda tsi. ³ Ka'a nda həŋ mantsa: «A ki kaghuni kaghuni, kabgawu ta kwal kaghuni sna zlahu Lazglafta, ka laghwi da sna ŋa ghuni ŋa ghuni na? ⁴ Ya wya ka Lazglafta mnata na: “Vla ta glaku ŋa i da gha nda ma gha,» ka'a. Ka'a mnata guli na: «“Mndu ta razanaftá dani ka mani a tsi ná, dzatá† tsa mndu ya,» ka'a. ⁵ Ama ká kaghuni ta taghay ŋa mnduha na: Laviŋlava ka ta mnay ŋa da gha ka ma gha a tsi kazlay: Si ta kumay yu ta vlaghatá skwi ŋa kataghata mndani ná, tsaw dza'a vlanjta Lazglafta yu kə'a. Nza a tkwe' ka vlanjta gha ta glaku ta da gha nda tsa tama wa. ⁶ Mantsa ya zadanata kuni ta gwada Lazglafta ka mbədapta nda ŋa ghuni. ⁷ Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Nda tvani tsa klatá lwa Lazglafta klak Isaya ta ghəŋa ghuni ta mnay kazlay: ⁸ Ta wi ta wi ta vla tsəna mnduha na ta glaku ŋa da, ama ma ŋudufa taŋ ná, di'iy həŋ nda i'i. ⁹ Ka bətbət ta tsəlbə həŋ ta tsəlbú ŋa da, gwada Lazglafta ya ka həŋ ta tagha zlahu mnduha ŋa mnduha‡ kə'a ya.

†14:34 Ngha ta Markus 6:53.

*15:2 Ngha ta Lukwa 11:38.

†15:4 Ngha ta Sabi 20:12, Vrafta ta zlahu 5:16, Sabi 21:17, Zlahu 20:9.

‡15:9 Ngha ta Isaya 29:13.

Skwi ya ta ɲriŋtá mndu

Mak 7:14-23

¹⁰ Ka hɗadaghatá Yesu ta dɛmga da tsi, ka'a nda hɛj mantsa: «Fawafa ta slɛmɛj ka sna kuni. ¹¹ Skwi ta lami nda la nda ma wubisim a ta ɲriŋtá mndu wu, ama skwi ta sabi nda sa ma wa mndu ta ɲriŋtá mndu,» ka'a.

¹² Na sanɲta duhwalhani ta tsa gwada ya ka gavadaghatá hɛj. Ka hɛj nda tsi mantsa: «Nda sna kagha kazlay: Kuzlaɲ kuzla tsa gwada gha ya ta la Farisa kɔ'a re?» ka hɛj. ¹³ Ka'a mantsa: «Inda fu ya kul ɲɔbata Da da ná, dza'a tɕiŋtá lu. ¹⁴ Zlaɲwazla ta hɛj, la ghulpata mndu ta pɣha ghulpata mnduha hɛj. Ka lagha ghulpata mndu ka pɣha ghulpata mndu ná, dza'a rkagharka hɛj his his da ghurum,» ka'a.

¹⁵ «Tsislaɲnap tsi la tsa mahdihdi ya,» ka Piyer nda tsi. ¹⁶ Ka Yesu mantsa: «Haɕ mahizl ma ghɛja kaghuni guli katɔk ra? ¹⁷ Ta sna a kaghuni kazlay: Inda skwi ta lami nda la nda ma wubisim ta dza'a da huɕi, ɲa dza'a thidiɲta ma dra kɔ'a ra? ¹⁸ Ama skwi ta sabi nda sa nda ma wubisim ná, ma ɲuɕuf ta saba tsi. Tsaya skwi ta ɲriŋtá mndu. ¹⁹ Ta-zlay ná, ma ɲuɕufa mndu ta sli'agapta ghwadaka ndanuha manda: Psla mndu, hliri, sli'ɲsli'ɲ, ghali, tsanavata gwada ta mndu, vza rutsak ta mndu. ²⁰ Tsahaya skwi ta ɲriŋtá mndu. Haɕ za skwa zay kul mbazaku dzvu ta ɲriŋtá mndu wu,» ka'a.

Zlɣhay nda ɲuɕufa sana marakw

Mak 7:24-30

²¹ Tahula tsa ka sli'afta Yesu ma tsa vli ya ka laghwi ta haɕika Tir nda ya nda ta haɕika Siduɲ. ²² Ka lagha sana

marakw, makwa ta Kan'ana ta nzakway ta tsa haɕik ya da wahu da tsi. «Zwaɲa Dawuda, tawatá hidahida ta i'i Mghama da. Halaway ta ksuta makwa da, ta ghuya daɲwa ɲani katakata,» ka'a. ²³ Ka kwalaghuta tsi ta zlghanaftawi dɔr te'. «Vriɲ na marakw ta wahu mista mu na ba!» ka duhwalhani gavadaghatta mɲay ɲani ka ɲdaɲda. ²⁴ Ka'a mantsa: «Ghunaɲa ɲa la Isra'ila** nda zaɕa manda tuwak lu ta i'i, ɲa sanlaha a wu,» ka'a. ²⁵ Ama ka lagha tsa marakw ya tsɛlbata ma ghuvani: «Mghama da, kata ta i'i,» ka'a. ²⁶ Ka Yesu mantsa: «Ra a ka klaftá skwa zay zwani ka vzanatá zwana kriha wu,» ka'a. ²⁷ «Mantsa ya nzakwani Mghama da, tsaw ta daɲay zwana kriha ta wiwisa skwa zay ta rkagata ma vɔl zay daɲahɛga taɲ,» ka'a. ²⁸ Gi ka Yesu nda tsi mantsa: «Dagala zlɣhay nda ɲuɕufa gha makwa da, ka magamaga tsa skwi ya, manda ya kumaɲ ka,» ka'a. Gi ta tsa luwa ya, ka mbaftá tsa makwani ya.

Mbambanafta Yesu ta ndɛghata gwal daɲwa

²⁹ Tahula tsa, ka sli'afta Yesu ma tsa vli ya ka laghwi nda ta wa drɛfa Galili. Ka laf tsi da nzata ta sana kuɕuɲur. ³⁰ Ka sli'adaghata ndɛghata dɛmga slanaghata. Ka hladanaghata hɛj nda gwal ta dzɛgidi, nda gwal nda ghulpa, nda gwal nda rwa sɛla taɲ, nda gwal ka rɣha, nda ndɛghata sanlaha ma daɲwaha, ka pɣhata ta kɛmani. Ka mbambanaftá tsi ta hɛj. ³¹ Ka ndɛrmim tsa dɛmga ya ta gwal si ka rɣha ta gwada, ta mbambatá gwal si ka buɕuɕuɲ fawaya taɲ, ta gwal nda rwa sɛla taɲ ta mbaɕa, ta gwal si nda ghulpa ta nɣha vli. Ka hɛj mantsa: «Ija Lazɲlafta la Isra'ila na glaku,» ka hɛj.

**15:24 Nɣha ta 10:5-6.

**Zujta Yesu ta skwa zay ta
mnduha dambu' fwaɗ**

Mak 8:1-10

³²Tahula tsa guli, ka hganɗá Yesu ta duhwalhani. Ka'a nda hɛɗ mantsa: «Ta kshihata ka hidahida na dɛmga na, kabga mahkɔna fitika taɗ na kawadaga nda i'i, haɗ skwi ɗaɗ hɛɗ wa. Va a yu ta vriɗta hɛɗ nda maya nda maya guli wu, da htuta mbrakwa taɗ ta tvi ta vru dzagha,» ka'a.

³³Ka duhwalhani nda tsi mantsa: «Ga dza'a mutsa mu ta skwa zay hadna ma na mtak na ɗa zujta ndɛghata dɛmga mandana na?» ka hɛɗ. ³⁴«Kidaghi buradi da kaghuni na?» ka Yesu nda hɛɗ. «Ndɛfɛɗ hɛɗ, mamu zwana klipi ki'a guli,» ka hɛɗ nda tsi.

³⁵Ka'a nda tsa ndɛghata dɛmga ya mantsa: «Nzawanza nda nza ta haɗik,» ka'a. ³⁶Ka hlaftá tsi ta tsa buradi ndɛfɛɗ nda tsa klipiha ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghɛɗani. Ka balanaptá tsi ka vlaɗta duhwalhani. Ka daganaptá hahɛɗ guli ta tsa ndɛghata dɛmga ya. ³⁷Ka zɛ inda taɗ, ka baghawta hɛɗ. Ka tsakaftá lu ta pɗakwani ka ghwanak ndɛfɛɗ. ³⁸Dambu' fwaɗ na tsa mnduha ta za tsa skwi ya, mbɛɗaf a lu ta mi'aha nda zwani wa.

³⁹Tahula vriɗtani ta tsa dɛmga ya dza-gha taɗ, ka lamɛ tsi da kwambalu ka laghwɛ ta haɗika Magadan^{††}.

**Yesu kawadaga nda la Farisa nda
ya nda la Sadukiya**

Mak 8:11-13, Luk 12:54-56

16 Ka sli'adaghatá la Farisa nda la Sadukiya slanaghatá Yesu. «Maran̄namara ta njizla ya ta saha daga

ta luwa,» ka hɛɗ ɗawaɗta da tsi ɗa dzɛghay. ²Ka Yesu nda hɛɗ mantsa: «Ng-hay ghuni ta dvata vli laghar vli ta fitik hawu ya na: “Ka mandaha dza'a nza-kwa vli mahtsim,» ka kuni ta mnay. ³Ng-hay ghuni ta ɗra ta vli ma mndɛra luwa gasɛrdɛk ya guli na: “Dza'a ghubugwa vli gita,» ka kuni ta mnay. Nda sna kuni ta dganatá skwiha ya ta magaku ta luwa, ama sna a kuni ta dganatá njizla skwiha ya ta magaku nda fitikani wa. ⁴Ghwadɛk mnduha ta na fitik na, zɛɗa a hɛɗ ta Lazglafta wa. Mazɛmzɛm yeya ta dawu hɛɗ. Haɗ sana mazɛmzɛm dza'a maganata lu ta hɛɗ ka ɗa anabi Yunusa^{‡‡} a tsi wu,» ka'a nda hɛɗ. Ka sli'aftá tsi ka zlaɗta hɛɗ ka laghwani.

**Trapta duhwalha Yesu ta
havapta ka skwi ta magɛ Yesu**

Mak 8:14-21

⁵Ta tsughwadapta duhwalha Yesu ta drɛf ná, zanap za hɛɗ ta klaftá skwa zay. ⁶«Dasuwa ka kuni! Nghawa ghɛɗa ghuni da isa la Farisa nda la Sadukiya,» ka Yesu nda hɛɗ. ⁷«Tsɛna kwala mu kul klaftá skwa zay na ya kɛl tsi ka mnay mantsa,» ka duhwalhani ta ndanay ma ghɛɗa taɗ.

⁸Ka Yesu nda hɛɗ snaɗɛr tsi ta tsa ndana taɗ ya mantsa: «Slaghwa a zɛghay nda ɗuɗuf da kaghuni wa. Kabgawu ta kɛl kuni ka ndanay kazlay: Haɗu skwa zay da amu wu kɛ'a na? ⁹Ta sna a kuni ra? Haɗ kuni ta havakta ka buradi zunus lu ta mnduha dambu' hutaf kay ra? Kidaghi ta tughuba tsakafta^{¶¶} kuni ta paɗakwani na? ¹⁰Haɗ kuni ta havaktá ka buradi ndɛfɛɗ zunus lu ta mnduha dambu' fwaɗ kay guli ra? Kidaghi ta tughuba tsakafta^{§§} kuni ta paɗakwani guli na? ¹¹Ma mnaghunata ɗa kazlay:

^{††}15:39 Sna a lu ta tsa luwa ya wa. Magdala ya ka sanlaha ta gray.

^{‡‡}16:4 Ngha ta 12:15-21.

^{¶¶}16:9 Ngha ta 14:15-21.

^{§§}16:10 Ngha ta 15:32-38.

Dasuwa ka kuni nda isa la Farisa nda Sadukiya kə'a ná, waka kaghuni kwal kul sɔnɔta kazlay: Ta ghəŋa buradi a ta gwada yu wu kə'a na?» ka'a. ¹²Ka tsatsaftá duhwalhani kazlay: Ta ghəŋa is ta magə lu ma buradi a mna Yesu ta magay taŋ ta dasuwa wu, ama ta ghəŋa tagha skwa la Farisa nda la Sadukiya dza'a maga həŋ ta dasuwa.

Yesu ná, Kristi ya

Mak 8:27-30, Luk 9:18-21

¹³Bhadaghata Yesu ta hadika Sezare Filip, ka dawantá tsi da duhwalhani: «Wa ya ka mnduha ta mnay ta Zwaŋa mndu na?» ka'a nda həŋ. ¹⁴«Yuhwana mnda maga batem ya, ka sanlaha ta mnay. Iliya ya, ka sanlaha. Irmiya ya, ka sanlaha. Sana anabi ya, ka sanlaha,» ka həŋ nda tsi. ¹⁵«A ki kaghuni! Wa ya ka kaghuni ta mnay?» ka'a nda həŋ. ¹⁶«Kagha ná, Kristi ka, Zwaŋa Lazglafta ya ta vla hafu ka,» ka Piyer nda tsi.

¹⁷Ka Yesu nda tsi tama mantsa: «Simuŋ zwaŋa Zunas, nda tfawi ta ghəŋa kagha, kabga mnda səla a ta mnaghatá tsa gwada ya wu, Da da ta nzakway ta luwa ya. ¹⁸Ka i'i ta mnaghatá kagha na: Piyer* ka. Ta tsa pala ya dza'a bafta yu ta Igliza† da. Had' sana skwi dza'a laviŋtá mbrakwa mtaku ta maganavata wa. ¹⁹Dza'a vlaghavla yu ta kramtak tgha ga mghama Lazglafta. Inda skwi dza'a ka da hbafta ta ghəŋa hadik ná, nda hba ta luwa guli. Inda skwi dza'a ka da plinŋta ta ghəŋa hadik guli ná, dza'a plinpla lu ta luwa‡ guli. ²⁰Yaha kuni da walaŋta mnanantá dər wati ma mndu kazlay: Kristi yu kə'a,» ka Yesu zlahanaghatá duhwalhani ta ghəŋani.

Mnanŋta Yesu ta gwada ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mak 8:31—9:1, Luk 9:22-27

²¹Daga ma tsa fitik ya zrafta Yesu ta tsalinistá duhwalhani kazlay: «Dza'a dza'a yu da luwa Ursalima, dza'a ghuydipghuya la galata mndu, nda la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta daŋwa katakata. Ŋa dzata taŋ ta i'i. Bađu mahkən ya, ŋa sli'agapta da ma mtaku nda hafu,» ka'a. ²²Lagha Piyer ka ksaghutá Yesu nda ghəŋani ta slərpa vli, ka dvanaghata: «Ka klin'kla Lazglafta ta tsaya Mghama da. Ma walaŋ tsaya ta slaghaghata,» ka'a. ²³«Laghula gha tavata i'i, halaway na. Tuthun ta fə ka ŋa da. Manda ŋa Lazglafta a ta ndana ka ta ndanu wu, manda ŋa mnda səla ta ndana ka,» ka Yesu mbədavata nda Piyer.

Gwada ta ghəŋa nzula hafu

²⁴Ka Yesu nda duhwalhani tama mantsa: «Ka ta kumay mndu ta dza'a mista da ná, vziŋtani ta ghəŋani ka klayni ta udza zləŋayni, ka dza'ani mista da. ²⁵Mndu ta kuma nzulanatá hafani ná, dza'a zadin'zadá tsa mndu ya ta hafani. Ama mndu dza'a zadin'ŋtá hafani ta ghəŋa gwada ta i'i ná, dza'a mbanafimba ta hafani guli. ²⁶Tsa lagha mndu ka mutsafa na ghəŋa hadik na demdem ka ŋani, ka nda zada hafani ní, nu dza'a ghzlanata tsi na? Ari mamu a skwi dza'a laviŋta mndu ta varatá hafani nda tsi na? ²⁷Wya dza'a sasa Zwaŋa mndu kawadaga nda duhwalhani ma glakwa Dani, ŋa dganaftani ta nisəla inda mndu tafta magatá slnani¶ ma mndu. ²⁸Kahwathwata ka yu ta

*16:18 Piyer: Tsaya ta hgə lu ka Pala.

†16:18 Igliz: Tsaya Igliz. Ngha ta la Afisus 2:20.

‡16:19 Ngha ta 18:18, nda Yuhwana 20:23.

¶16:27 Ngha ta Zabura 62:13, Ruma 2:6.

mnaghunata ná, had' sanlaha mataba na gwal hadna na dza'a rwuta kul ng-hañtá hēj ta sagha Zwaŋa mndu ma ga mghamani wa.»

**Nghañta i Piyer, nda
Yakubu, nda Yuhwana ta
Yesu ma glakwa Lazglafta**

Mak 9:2-13, Luk 9:28-36

17 Tahula fitik mku', ka hlaftá Yesu ta i Piyer nda Yakubu nda zwaŋamani Yuhwana nda ghəŋa taŋ, ka laghu hēj ta sana ghwá nda slra. ²Ka mbəđavafťá Yesu ta wa ira taŋ, ka wuđaku kumani manda fitik. Ka navaftá lgutani tilil ka ŋusliŋ manda slker. ³Ka gi zlagaptá i Musa nda Iliya ta wa ira taŋ ka ghwa yiva nda tsi. ⁴Gi ka Piyer nda Yesu mantsa: «Mghama đá! Dina ka nzata mu hadna. Kata kumay ka, dza'a magafmaga yu ta dumbiha hkən hadna: Pal ŋa gha, pal ŋa Musa, pal ŋa Iliya,» ka'a.

⁵Tata tsa gwada ya Piyer, gi ka saha kusay ka ŋusliŋ tilil bukwaftá hēj. Gi ka snaŋtá lu ta sana lwi ta gwadagapta ma tsa kusay ya: «Nana na Zwaŋa đá ya đvu yu katakata Tsatsi zbap yu, ta rfu yu ta ghəŋani. Snawasna ta gwadani,» ka'a.

⁶Na gi snaŋta tsa duhwalha ya ta tsa lwi ya, gi ka zləmbatá hēj zluzlumbruh ta hadik. Ka ksutá zləŋ ta hēj katakata. ⁷Ka gavadaghatá Yesu tavata hēj, ka ksantá hēj. Ka'a mantsa: «sli'afwa sli'a, ma zləŋ kuni ta zləŋ!» ka'a nda hēj. ⁸Ka'a ka hēj nghagafťa ná, Yesu turtukwani yeya ngħaŋ hēj hada.

⁹Ta vragatá hēj ta tsa ghwá ya tama, ka zlahanaghatá Yesu ta hēj: «Yahayaha kuni mnananťá đər wati ma mndu ta skwi ya ngħaŋ kuni, ha ka sagha fitika sli'agapta Zwaŋa mndu nda hafu ma mtaku,» ka'a. ¹⁰Ka duhwalhani đawanťa da tsi mantsa: «Kabgawu kəl gwal tagħa

zlahu ŋa mnduha ka mnay kazlay: Tiŋəl Iliya dza'a sagha karaku⁸ kə'a katək na?» ka hēj. ¹¹«Manda va tsaya nzakwani, tiŋəl Iliya dza'a sagha ŋa payanató inda skwi karaku. ¹²Ama ka yu ta mnaghunata ná, ghadaghada Iliya ta sagha. Tsaw tama tsatsaf a mnduha wu, ka ghuyanaptá hēj ta đaŋwa manda ya kumaŋ hēj. Manda va tsaya dza'a ghuyanapta hēj ta đaŋwa ta Zwaŋa mndu guli,» ka'a nda hēj. ¹³Mantsa ya tama, ka graftá tsa duhwalha ya kazlay: Ta gwadə ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem ta tsa gwada ya kə'a.

**Mbanafta Yesu ta sana
zwaŋ ksu seteni**

Mak 9:14-29, Luk 9:37-43

¹⁴Ndusadaghata taŋ tavata dəmgə, ka gi ndadaghatá sana mndu tsəlbata ma ghuva Yesu, ¹⁵ka'a mantsa: «Mghama đá! Tawatá hidahidə ta zwaŋa đá ksu seteni**», ta ghuya đaŋwa ŋani katakata. Da vu kə'a ta dəđamta bađu ma sani, da imi bađu ma sani. ¹⁶Si ka kləganaghatá yu ta duhwalha ná, ka traptá hēj ta mbanafťa,» ka'a. ¹⁷Ka Yesu mantsa: «Kaghuni mnduha ta na fitik na, had' zlgħay nda ŋuđuf da kaghuni wa. Ta maga ghwadaka skwi kuni. Ha ŋa yawu dza'a gđavata yu tavata kaghuni na? Klagidighawa tsa zwaŋ ya da hadna,» ka'a. ¹⁸Ka kladanaghatá lu. Ka davanaghatá Yesu ta tsa seteni ya katakata. Ka saghu tsi ma tsa zwaŋ ya, gi ka mbaftá tsa zwaŋ ya hadahada.

¹⁹Ma nzata duhwalhani kawadaga nda Yesu ndaghəŋa taŋ, ka gavadaghatá hēj da đawanťa da tsi: «Kabgawu kəl aŋni ka traptá ghzligiŋťá tsa seteni ya katək na?» ka hēj. ²⁰«Hta ta zlgħay nda ŋuđufa ghuni ta magay,» ka Yesu nda hēj. «Kahwathwata ka yu ta mnaghu-

⁸17:10 Ngħa ta Malatsi 3:23.

**17:15 Ngħa ta 4:24.

nata ná, ka mamu zlgħay nda ɲuɖuf ki'a da kaghuni manda hya kramasa^{††} katsi ná, laviɲlava kuni ta mnanatá ya ghwá ya kazlay: Sli'afslí'a hadna ka dza'a ka da hada a kə'a na, dza'a sli'afslí'a. Had sana skwi dza'a trəgadaghunaghuta wa.²¹ [Ama mndərga tsa ghwadaka sulkum ya ná, ba nda maga du'a kawadaga nda suma ta ghzliginjá lu,]» ka'a nda həɲ.

**Mnəgləɲta Yesu ta dza'ani
mtaku nda sli'agaptani**

Mak 9:30-32, Luk 9:42-45

²²Ma sana fitik ka tskavatá duhwalha Yesu ma Galili. Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Dza'a vlavla lu ta Zwaɲa mndu ma dzva mnduha.²³ ɲa dzata taɲ, baɖu mahkəna fitik ɲa sli'agaptani nda hafu ma mtaku,» ka'a. Ka nzata duhwalhani sasuanak katakata ta ghəɲani.

Plata i Yesu nda Piyer ta dzəmna

²⁴Manda bhadaghata taɲ da luwa Kafarnahum, ka gwal tska dzumna həga Lazglafta nda Piyer mantsa: «Ta plər pla a wa'a Mghama ghuni ta dzumna həga^{‡‡} Lazglafta katək na?» ka həɲ nda tsi.²⁵ «Ta play,» ka'a.

Ka sli'afá tsi ka lami da həga. Gi ka Yesu nda Piyer mantsa: «Simuɲ, kinawu ndana kagha ta ghəɲa tsa gwada taɲ ya na? I wa raɲ pla dzumna nda dzumna luma ɲa mghamha ta na ghəɲa hadik na na? Zwana hadik re, ari la matbay a na?» ka'a nda tsi.²⁶ «La matbay ya,» ka Piyer. Ka Yesu mantsa: «Nza a tkwe' ta zwana hadik ka play taɲ nda tsa tama wa.²⁷ Dər má mantsa tsi ná, yaha mu da nzakway ka skwa tuthun ɲa taɲ. La da drəf, ka vzadata ka ta ɲalum. Tsa taɲ-taɲa klipi dza'a ka da ksafata ya, ka gunaɲta ka ta wani, dza'a slanaghasla ka ta tseda dzumna mndu his. Ka klafta ka,

ka vlaɲta ka ta həɲ ɲa platá ɲa u,» ka'a nda tsi.

Fatá ghəɲ manda zwaɲ kwitikw

Mak 9:33-37, Luk 9:46-48

18Ma tsa fitik ya, ka gavanavatá duhwalhani ta Yesu, ka həɲ mantsa: «Wa ta nzakway ka mali ma ga mghama Lazglafta na?» ka həɲ.² Ka hgaktá Yesu ta sana zwaɲ kwitikw ka sladanata ta kəma taɲ.³ Ka'a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka mbədanaf a kuni ta nzakwa ghuni, ka nuta ghuni manda zwani kwitikw kwitikw wu katsi ná, had kuni dza'a lami da ga mghama Lazglafta wa.⁴ Tsaya tama ná, mndu ta hanaganatá ghəɲani manda na zwaɲ kwitikw na ná, tsaya mndu ka mali ma ga mghama Lazglafta.⁵ Dər wati ma mndu ta tsu'afá zwaɲ manda na zwaɲ wana tsi na ta ghəɲa gwada ta i'i ná, vərɖa i'i tsu'af tsi.»

**Dasuwa ka lu da
zləmbiɲtá lu ta mndu**

Mak 9:42-48, Luk 17:1-2

⁶«Ala, ka zləmbiɲzləmba mndu ta sani turtuk ma tsa zwaniha ta zlgħaftá i'i ya katsi, ta dər ya má hbidim lu ta dughura buna ma ɲurzluɲ ka vzaghata da drəf.⁷ Dəɲwa ɲa ghəɲa hadik ta nzakway ta zlazlambiɲtá mndu! Aɲ mndani, nda nza tkwe' ka nzakwa skwiha ta zlambiɲtá mndu. Ama dəɲwa ɲa mndu ya ta sagha tsa zləmbaku ya nda da tsatsi.

⁸«Ka nda nza dzva gha, ka səla gha a tsi ka skwi ta famtá kagha da ga dmaku katsi ná, tsinɲsa gha ka wuɖiɲta ka di'ij. Ta dər lama ka da hafu ɲa kɖekedzeɲ nda səla gha sluɲ turtuk, ka dzva gha sluɲ turtuk a tsi, ka ya da klafta lu ta kagha nda səlaha gha yipa' ka dzvuha gha yəmad a tsi, ka vzamtá kagha da

^{††}17:20 Ngha ta 13:32.

^{‡‡}17:24 Ngha ta Sabi 30:11-16.

həga vu ɲa kɔfekedzeɲ. ⁹Ka ira gha ta famtá kagha da ga dmaku katsi ná, tsakwasliɲ tsakwasla gha ka wufidiɲta ka di'ij. Ta dər lama ka da həga hafu ɲa kɔfekedzeɲ nda ira gha guzliɲ turtuk, ka ya da klafta lu ta kagha nda iriha gha his his ka vzaghamta da həga vu.»

Tuwak nda zaɗa

Luk 15:3-7

¹⁰«Dasuwa ka kuni da hərtətátá kuni ta ya dər turtuk mataba tsəna zwaniha na. Ka yu ta mnaghunata ná, duhwalha Lazglafta ta gɗata ta ngha kuma Da ɗa ta nzakway ta luwa ta ngha həɲ. [¹¹Sa da mbanafatá gwal ya si nda zaɗa na Zwaɲa mndu^f.]

¹²«Kinawu ka kaghuni ta ndanay na? Ka dərmaɓ ka tuwaka mndu, tsa zaɗavaghuta ya turtuk katsi ná, haɗ ta zlaɲtá tsaha təmbay mbsak təmbay mida ya ta ghwá, ka laghu da psa tsa turtuk ta zwaduta ya ra? ¹³Ka yu ta mnaghunata ná, ka slafsla tsi tida ná, dza'a rfay ta rfu katakata ta ghəɲani ka malaghuta ta ghəɲa tsaha təmbay mbsak təmbay mida kul zwaduta ya. ¹⁴Manda va tsaya guli ná, va a Da ghuni ta nzakway ta luwa ta zaɗavaghuta ya dər turtuk ma tsa zwaniha ya wa.»

Tva nzaku nda zwaɲama ta gaghatá dmaku

¹⁵«Ka gaghaga zwaɲama gha ta dmaku ná, la slanaghata ka dzraɲta kaghuni histaghuni. Ka snaghasna tsi katsi, katafkata ka ta zwaɲama gha. ¹⁶Ala, ka kwalaghukwala tsi ta snaghata katsi, klafkla ta mndu turtuk ka his a tsi kawadaga nda kagha, ka vradaghata ka da slanaghata, “ɲa da graftá tsa gwada ya ma wa mnduha his

ka hkən^{§§} a tsi.” ¹⁷Ka kwalaghukwala tsi ta snanatá tsaha ya guli katsi, mnanamna ta Igliz. Ka kwalaghukwala tsi ta snatá ɲa Igliz katsi guli, ngha ta tsa mndu ya manda mndu kul snatá Lazglafta, ka mnda tska dzumna a tsi.

¹⁸«Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, inda skwi ya dza'a kwalaghuta kuni ta haɗik ná, dza'a kwalaghukwala lu guli ta luwa. Inda skwi ya dza'a hbanata kuni ta haɗik ná, dza'a hbaɗhba lu guli ta luwa*.

Guya ghəɲ ka maga du'a

¹⁹«Ka yu ta mnaghunata guli na: Ka dzraɗdzra mnduha his mataba ghuni ta wi, ɲa ɗawa dər wati ma skwi tsi katsi, dza'a tsu'anaf tsu'a Da ɗa ta luwa ta həɲ. ²⁰Ma vli ya guyava mnduha his ka hkən a tsi ma hga ɗa ná, mataba taɲ yu,» ka'a.

Gwada ta kwal kul pla dmakwa mndu

²¹Ka sli'aftá Piyer ka gavadaghata ɗawaɲta da Yesu, ka'a mantsa: «Mghama ɗa! Ka ta giha ga zwaɲama ɗa ta dmaku ní, kidaghi səla dza'a planata yu ta dmakwani na? Ndəfáɲ səla rki dza'a planata yu na?» ka'a nda tsi. ²²Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ndəfáɲ səla yeya a ta mnaghata yu wu, ndəfáɲ mbsak, ndəfáɲ mbsak, ndəfáɲ səla. ²³Tsaya dza'a kəl lu ka gra ga mghama Lazglafta nda sana mgham ta kuma mbəɗaftá skwa gadghəlani ma dzva gwal ta ksanatá slna ya. ²⁴Ma nzatani ka mbəɗay, ka klanaktá lu ta sani ya nda dməɲa mleɲwi mleɲwiha tseɗi da tsi. ²⁵Haɗ skwa tsa mndu ya ɲa plata wa. Ka tsa mgham ya mantsa: Skwapwaskwa ta tsa mndu ya, nda markwa taɲ tani, nda zwanani tani, nda inda skwi ta nzakway ka ɲani tani, ɲa pla tsa dməɲ ya, ka'a. ²⁶Ka zləm-

^f18:11 Ngha ta Lukwa 19:10.

§§18:16 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 19:15.

*18:18 Ngha ta 16:19, nda Yuhwana 20:23.

batá tsa kwalva ya ta hadík ka tsəlbata ta kəmani, ka'a mantsa: "Wya dzvu, ksa ta ɲuduf, dza'a plagha pla yu dem-dem," ka'a. ²⁷ Ksaŋta tsa kwalvani ya ka hidahida katakata ta tsa daŋahəgani ya, ka zlanəntá tsi ta tsa dməŋ ya ka zliŋta.

²⁸ «Saba tsa kwalva ya manda zliŋtá, ka guyatá tsi nda sana grani ya si ta ksə həŋ ta slna kawadaga, nda dməŋani da tsi ka suley dərɲək. Ka valaftá tsi tida, ka ksanəftá ɲurzluŋ. "Plihəpla ta skwa dā gita gita!" ka'a nda tsi. ²⁹ Ka zləm-batá tsa grani ya ta hadík, ka ndəba dzvu da tsi. Ka'a mantsa: "Wya dzvu, ksa ta ɲuduf dza'a plagha pla yu," ka'a nda tsi. ³⁰ "Ya! Dva a yu wu, plihata gitagita," ka'a. Ka laghu tsi hamtá tsa grani ya ma gamak ka kzla planatani ta tsa dməŋani ya. ³¹ Nghay sanlaha ma tsa kwalvaha ya ta tsa skwi maga tsi ya ná, ka kuzlanəftá tsi ta həŋ ta ɲuduf katakata. Ka laghu həŋ rusanəftá daŋahəga taŋ ta inda skwi ta maguta. ³² Ka hɣadaghata tsa daŋahəgani ya, ka'a nda tsi mantsa: "Ghwadaka kwalva ka, zlaghanzla yu ta inda dməŋa dā ta kagha kabga ndəbata gha ta dzvu da i'i ná, ³³ had kagha guli má dza'a tawa hidahida ta gra gha, manda ya tawa yu ta hidahida ta kagha ya ra?" ka'a. ³⁴ Huf safi ta ɲudufa daŋahəgani, ka laghu tsi hamta ma gamak, ka kzla planatani ta inda dməŋani da tsi.

³⁵ «Dər wa tsi ma kaghuni kul had ta planatá dmakwa zwanəmani ma hyahya ɲudufani† wu katsi ná, manda va tsaya dza'a maga Da dā ya ta luwa nda kaghuni,» ka'a.

Tagha skwi ta ghəŋa ghzla marakw

Mak 10:1-12

19 Manda kdɪŋta Yesu ta tsa gwadā ya, ka sli'əftá tsi ta hadika Galili ka laghwi ta hadika Zudiya ta bla ghwa Zurdeŋ. ² Ka sli'əfta dəmgə rutut mistani. Ka mbambə tsi ta mnduha.

³ Ka gavadaghatá la Farisa da tsi, kabga ta kumay həŋ ta tsanəmtá mat-savada. Ka həŋ nda tsi mantsa: «Lav-ɪŋlava mndu ta ghziŋtá markwa taŋ, ka magamaga tsi ta dər wati ma skwi tsi ra?» ka həŋ. ⁴ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta dzaŋa a kuni ta skwi ya nda vinda ma defteri nda ghuḅa ra? "Ma zɻafta inda skwi ná, zlagigɪŋ zɻaga Lazglafta ta i zgun nda marakw‡." ⁵ Ka Lazglafta mantsa: "Tsaya dza'a kəl zgun ka zlanəntá i dani nda mani, ka laghwi da ndi'əftá vgha nda markwa taŋ, ɲa nzakway tsa hahəŋ his ya ka mndu turtuk[¶]." Mantsa ya tama, ⁶ nɣəgla a həŋ ka mnduha his wa, ama ka mndu turtuk nzakwa taŋ. Yaha mndu tama da dganatá skwi ya ndi'anaf Lazglafta,» ka'a. ⁷ Ka la Farisa nda tsi mantsa: «Kabgawu tama kəl Musa ka mnay kazlay: Ka ta ghziŋlay mndu ta markwa taŋ katsi ná, vindanəftani ta delewera ghziŋtani[§] kə'a ba?» ka həŋ nda tsi. ⁸ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Təŋa ta ghəŋa ghuni kəl Musa ka vlaghunatá tva ghziŋtá marakw. Ma zɻaftani ná, mantsa ya a nzakwani wa. ⁹ Ama ka i'i ta mnaghunata ná, yaha mndu walanəntá ghziŋtá markwa taŋ, ka taghəŋa hliri^{**} a tsi. Nzakwani ná, ka ghziŋghzla mndu ta markwa taŋ, ka klaftani ta sani katsi ná, ta hliri tsa mndu ya nda tsa.»

†18:35 Ngha ta 6:15.

‡19:4 Ngha ta Zɻafta 1:27 nda 5:2.

¶19:5 Zɻafta 2:24.

§19:7 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 24:1. Nda Mata 5:31.

**19:9 Ngha ta 5:32.

¹⁰ Ka duhwalhani nda Yesu mantsa: «Ka si mantsa ya ta magakwa skwi mataba i marakw nda zə'al katsi ná, dər kwal kul klay,» ka həŋ. ¹¹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Inda mndu a dza'a lav-ijntá ɲaftá tsa gwada ya wa, ba gwal ya vlaŋ Lazglafta ta mbrakwa ɲafta kasi'i, ¹² kabga mamu gwal ya yaga lu ka kubitik, mamu gwal ya pslaf mnduha nda psła, mamu gwal ta kwalaghutá klay, kabga gwada ta ga mghama Lazglafta guli. Mndu ya dza'a lavijntá ɲaftá tsa gwada ya, ka ɲa tsi,» ka'a.

Fanaghata Yesu ta dzvu ta ghəŋa zwani

Mak 10:13-16, Luk 18:16-17

¹³ Tahula tsa, ka hladaghatá mnduha ta zwani kwitikw kwitikw da Yesu, ɲa fanaghatani ta dzvu ta həŋ ka maga du'a ta ghəŋa taŋ. Ama ka pyə duhwalha Yesu ta mnduha. ¹⁴ Ka Yesu nda tsa duhwalha ya mantsa: «Zlaŋwazla ta zwani ka sagha həŋ da i'i, ma pyə kuni ta həŋ, kabga ɲa gwal ta gara vgha nda hahəŋ†† na ga mghama Lazglafta,» ka'a. ¹⁵ Ka fafanaghatá Yesu ta dzvu ta ghəŋa tsa zwaniha ya. Tahula tsa, ka sli'aftá tsi ma tsa vli ya, ka laghwi.

Sana duhwal ka gadghəl

Mak 10:17-31, Luk 18:18-30

¹⁶ Va gi ka lagha sana mndu da Yesu, ka'a mantsa: «Maləma da, nahgani skwi dza'a yu magata đina, ɲa nzakwa da nda hafu ɲa kdekedzerŋ kawadaga nda Lazglafta na?» ka'a. ¹⁷ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kabgawu kəl ka ka dawihata ta ghəŋa ɲərma skwi na? Turtuktuk ɲərma ta nzakway ka Lazglafta. Ka ta kumay ka ta nzakwa gha nda hafu ɲa kdekedzerŋ

kawadaga nda Lazglafta katsi ná, snata gha ta zlahuhani,» ka'a. ¹⁸ «Wati zlahuha ya na?» Ka tsa mndu ya. Ka Yesu mantsa: «Yaha ka da dzatá mndu, yaha ka da hliri, yaha ka da ghali, yaha ka da tsanavata gwada ta mndu, ¹⁹ vla ta glaku ɲa i da gha nda ma gha, đvudva ta mnda səla manda va ghəŋa gha‡‡,» ka'a. ²⁰ Ka tsa duhwal ya nda tsi mantsa: «Snasna yu ta inda tsaha ya demdem, nu ta pďakwani ɲa magəgəlta da na?» ka'a. ²¹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ka ta kumay ka ta nzakwa gha hem¶¶ katsi ná, la ka dza-wiŋta ka ta inda skwa gha, ka daganafata ka ta tsedani ta gwal ka pďu. Dza'a mutsay ka ta gadghəl ta luwa, tahula tsa ka sagha ka, ka dza'a ka mista da,» ka'a. ²² Na snaŋta tsa duhwal ya ta tsa gwada ya, ka basaftá tsi ta ɲuduf ka sli'afata ka laghwi, kabga gadghəl ya.

²³ Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, nda bla katakata ka lama mndu ta fafta ghəŋani ta gadghəl da ga mghama Lazglafta. ²⁴ Ka yu ta vrəgliŋtá mnaghunata na: Ta dər laba ɲalibwa nda ta ghuruma lipir, ka lama mndu ta faftá ghəŋani ta gadghəl da ga mghama Lazglafta,» ka'a. ²⁵ Na snaŋta duhwalhani ta tsa gwada ya, ka ndərau' həŋ katakata, ka həŋ mantsa: «Ka si mantsa tsi, wa dza'a lavijnta mutsaftá mbaku tama?» ka həŋ. ²⁶ Ka nghanavata Yesu ta həŋ, ka'a mantsa: «Skwi nda bla da mnduha ya ná, bla a da Lazglafta wa,» ka'a.

²⁷ Gi tsau' ka piyer tsu'aghutá gwada, ka'a nda Yesu mantsa: «A'a! Ya wana aŋni, zlanavazla aŋni ta inda skwi, ka dza'a mista gha ya ní, kinawu kə'a dza'a magaku nda aŋni tama?» ka'a. ²⁸ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kahwathwata

††19:14 Ngha ta 18:3-5.

‡‡19:19 Ngha ta Sabi 20:12-16, Vrafta ta zlahu 5:16-20, Zlahu 19:18.

¶¶19:21 Ngha ta 5:48.

ka yu ta mnaghunata, ma mbəɖavafta^{§§} inda skwi dza'azlay ná, dza'a nzafta ta dughurukwa glakwani na Zwaŋa mndu. Kaghuni gwal ta dza'a mista da ya guli, dza'a nzanzafta ta dughurukha ghwanɔpɔ his kaghuni, ŋa tsa guma ta ghəŋa mndəra la Isra'ila ghwanɔpɔ his guli. ²⁹Dər wati ma mndu ta zlanavata həgani, ka zwanamani a tsi, ka kwaghamani a tsi, ka dani a tsi, ka mani a tsi, ka zwanani a tsi, ka vwahani a tsi, ta ghəŋa gwaɖa ta i'i ná, dza'a mutsay həŋ ta dərmaekatani, ka malaghuta a tsi, ŋa mutsay taŋ ta hafu ŋa kdekedzeŋ guli ta ghəŋani. ³⁰Ama nda ndəgha gwal ta nzakway taŋtaŋ, dza'a nzakway nda hul. Nda ndəgha gwal ta nzakway nda hul guli, dza'a nzakway taŋtaŋ,» ka'a.

Gwaɖa ta ghəŋa kwalvaha ma vwaha inabi

20 «Wya skwi ŋa gray nda ga mghama Lazglafta. Ka tsavagaptá sana zə'ala həga ma həgani, wrək sərɖək, da zba gwal ŋa ksanatá slna ma vwaha inabani. ²Ka dzraftá tsi nda tsa gwal ksa slna ya ta planatá həŋ ka tseda vagha mndu* turtuk, ta vagha taŋ. Ka ghunaghatá tsi ta həŋ da vwaha inabi. ³Ka sli'iglaftá tsi wər ta nzemndi təmbay gavzlaŋtaŋ, ka nghəlaŋta tsi ta gwal ksa slna ta nzaku bətbət. ⁴Ka'a nda həŋ mantsa: “Lawa kaghuni guli da ksa slna ma vwaha inaba da, dza'a plaghuna pla yu ta tseda ghuni manda ya ta raku,” ka'a nda həŋ. ⁵Ka sli'aftá tsa gwal ksa slna ya ka laghwi da tsa vwaha inabi ya. Ka sli'iglaftá tsi guli wər fitik ma ghəŋ vli, mantsa guli ta fitik hawu, ka magata manda va tsaya guli. ⁶Ka sli'iglaftá tsi guli beeghwa fitik, ka slanaghatá tsi guli ta sanlaha ma gwal ksa slna ta nzaku.

Ka'a nda həŋ mantsa: “Nya kəl kuni ka vaghay ta nzaku kul laghwi maga slna na?” ka'a nda həŋ. ⁷Ka həŋ nda tsi mantsa: “Haɖ mndu ta klaftá aŋni ŋa maga slna wa,” ka həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: “Lawa kaghuni guli da maga slna ma vwaha da,” ka'a.

⁸«Gahawu tama, “hagakhaga ta tsa gwal ta ksa slna ya, ka planata ka ta nisəla taŋ ka zlafta ka nda tsa gwal ka kwanahani ya, ŋa kfiŋta gha nda gwal taŋtaŋ,” ka tsa dani ma vwaha inabi ya nda kwalvani. ⁹Ka lagha tsa gwal ta zlaftá ksa slna beeghwa fitik ya. Ka vlaŋta lu ta tseda vagha mndu turtuk turtuk ta həŋ. ¹⁰Ka lagha gwal ta zlaftá ksa slna taŋtaŋ. “Mali dza'a aŋni zlgəy” ka hahəŋ si ta gray. Ama ka vlaŋta lu ta tseda vagha mndu turtuk turtuk ta həŋ. ¹¹Ta zlgə həŋ ya, ta dza'a nda ŋuŋuraku həŋ ta ghəŋa tsa daŋahəga ya. ¹²Ka həŋ mantsa: “Beeghwa fitik ta sagha nanaha na, awa† turtuktuk kweŋkweŋ maga həŋ ta ksa slna ná, waka kagha planatá həŋ guram nda ŋa aŋni na? Aŋni, hərfu hərfa ŋni ta ksa slna tles fitik, ka vaghay ta maga slna ta fitik,” ka həŋ. ¹³Ka'a nda həŋ mantsa: “Gra da, nənɔp a yu ta kagha wa. Ta tseda vagha mndu turtuk a dzrafta u nda kagha kay ra? ¹⁴Zlgə ta nisəla gha, ka sli'a ka. Manda va ya kumaŋ yu vlaŋta yu ta tsa mndu ta sagha nda hul ya, manda va ŋa gha. ¹⁵Lavinlava yu ta maga skwi manda ya kumaŋ yu nda tseda da, mantsa a kasi'i wa? Ari zdəgagha a wa a na skwi dina maga yu na ta wa ira gha na?” ka'a. ¹⁶Tsaya tama ná, dza'a nzakway gwal nda hul, ka gwal taŋtaŋ. ŋa nza-kwa gwal taŋtaŋ, ka gwal nda hul,» ka Yesu sganaghata.

§§19:28 Ngha ta Daniyel 7:14.

*20:2 Ngha ta Mata 5:26.

†20:12 Awa: Tsaya fitik maga mndu ta maga slna.

**Mahkəna mnaŋta Yesu ta gwada ta
mtakwani nda sli'agaptani**

Mak 10:32-34, Luk 18:31-34

¹⁷ Ka sli'aftá Yesu ka ŋlu ka dza'a da luwa Ursalima. Ta mbada həŋ ta tvi, ka ksaghutá tsi ta tsa gwal ghwanpɔ́ his ya, ka'a nda həŋ mantsa: ¹⁸ «Ndanana, wana mu ta ŋlu ka dza'a da luwa Ursalima. Dza'a ksafksa lu ta Zwanja mndu, ka vlanťá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, ŋa tsanaghata taŋ ta guma dzata. ¹⁹ Dza'a vlanvla həŋ ta gwal kul haf ka la Yahuda, ŋa gagay tsaha ya, ŋa sləvay taŋ nda krupi, ŋa zləŋafta taŋ ta udza zləŋay. Bacfu mahkəna fitik, ŋa sli'agaptani nda hafu ma mtaku,» ka'a.

**Dawutá vla mani ma i
Yakubu nda Yuhwana**

Mak 10:35-45

²⁰ Tahula tsa, ka lagha mani ma zwana Zebedi nda zwanani. Ka tsəlbata tsi ta kəmani ŋa dawá skwi da tsi. ²¹ «Nu ta kumə ka na?» ka Yesu nda tsi. «Wana na zwana da his na, sagha fitika ga mghama gha ya ná, ka mnata ka, ŋa nzata na zwana da na, nda ga zeghwa gha ya, nda ga zlaɓa gha ya, ka yu,» ka'a nda tsi. ²² «Sna a kuni ta skwi ta dawu kuni wa. Dza'a laviŋlava kuni ta sa leghwa tsa ghuya daŋwa dza'a yu ghuyay ya ra?» ka Yesu. «Dza'a say ŋni!» ka həŋ nda tsi. ²³ Ka Yesu[‡] nda həŋ mantsa: «Mantsa nzakwani, dza'a say kuni ta tsa leghwa ghuya daŋwa da ya, ama ta ghəŋa gwada ta nzaku nda ga zeghwi nda ya nda ga zlaɓa ná, i'i a dza'a mna tsaya wa. Da da dza'a vlanťá tsa vli ya ta gwal ya payanaf tsi ta həŋ,» ka'a.

²⁴ Snaŋta tsa pɔ́akwa duhwalha ghwanj ya ta tsa gwada ya, ka basana-

vatá həŋ ta ŋuduf ta tsa zwanamaha his ya. ²⁵ Ka hagamaghatá Yesu ta həŋ, ka'a nda həŋ mantsa: «Nda sna kuni ná, ta gay mghamha ta ghəŋa mnduha ta má mgham mghama taŋ ta ghəŋa taŋ. Gwal dagaladagala guli, ta maray hahəŋ ta mbrakwa taŋ ta ghəŋa taŋ. ²⁶ Ama mantsa ya a nzakwani mataba kaghuni wa. Katək ná, ka ta kumay sani ta nzakway ka mali mataba ghuni ná, nzatani ka kwalva ghuni. ²⁷ Ala, ka dər wa ta kuma nzakway ka mnda kla kəma mataba ghuni ya, nzatani ka vu'a ghuni. ²⁸ Manda va tsaya ná, sa a Zwanja mndu ŋa maganata lu ta slna wa. Ama sasa ŋa maganata slna ta mnduha, ŋa vlatani ta hafani ŋa mbanaftá ndəghata mnduha[¶],» ka'a.

**Mbambanafta Yesu ta
ghulpata mnduha his**

Mak 10:46-52

²⁹ Ta sabə i Yesu nda duhwalhani ma luwa Yeriku, ka sli'aftá dəmga rutut mistani. ³⁰ Ta nzaku ghulpata mnduha his ta wa tvi. Ka snaŋťá həŋ ta labla Yesu nda ta tsa kə'a, ka dzatá həŋ ta lawlaw. «Mgham, Zwanja Dawuda! Tawa ta hidahida ta aŋni,» ka həŋ. ³¹ «Hafwa wa ghuni!» Ka tsa dəmga ya, ka dava həŋ. Ama ka sganaghatá tsa ghulpata mnduha ya ta dza lawlaw. «Mgham, Zwanja Dawuda! Tawa ta hidahida ta aŋni,» ka həŋ. ³² Ka sladavatá Yesu, ka hgadamaghatá tsi ta həŋ. «Nahgani ta kumə kuni ta magaghunata da na?» ka'a nda həŋ. ³³ «Mghama da, gwananagwana ta iriha ŋni!» ka həŋ nda tsi. ³⁴ Ka ksanaťá həŋ ta Yesu ka hidahida. Ka kasaŋťá tsi ta iriha taŋ. Ka gi nghanťá həŋ ta vli nzidid. Ka laghu həŋ mista Yesu.

[‡]20:23 Ngha ta Slna gwal ghunay 12:2.

[¶]20:28 Ngha ta 26:28, nda 1 Timute. 2:6.

Lama Yesu da luwa Ursalima

*Mak 11:1-11, Luk
19:28-40, Yuh 12:12-19*

21 Ta ghwanj a i Yesu nda duhwalhani ka bhadaghata da luwa Ursalima wu, ndusa hañj nda luwa Beslaze tavata ghwá Zaytuñ[§], ka ghunaftá Yesu ta gwal his mataba duhwalhani. ²Ka'a nda hañj mantsa: «Lawala da a luwa ta kəma ghuni a. Ka bhadaghaɓha kuni, dza'a gi slanaghasla kuni hada ta hbatá mana kɗih nda zwanjani. Ka pligidaghata kuni ta hañj. ³Ka mamu mndu ta gwadgaghunata ta ghənjani katsi ná, “Mgham ta kumay,” ka kuni da zlganaftá wani. Dza'a gi zlaghunanzla hañj.»

⁴Kəl tsaya ka nzakway mantsa ná, nda nza kabga ña dzanaghatá ghəña gwada ya mna anabi Zakari kazlay:

⁵«Mnanawamna ta gwal ma luwa Siyuna, wa'a mghama gha ta sagha da kagha, lebtewk nzakwani katakata, ta sagha ta kɗih,

ta vuvu'ukwa kɗih,

ta nzakway ka zwanja kɗih**» ka'a.

⁶Ka sli'aftá tsa duhwalha ya ka laghwi magata manda ya mnanaf Yesu ta hañj.

⁷Ka hlaktá hañj ta tsa mana kɗih ya nda zwanjani, ka pghaftá hañj ta lgutha tañ ta hañj, ka lafi Yesu nzafta tida. ⁸Ka zlazlatə ndəghata mnduha ta lgutha tañ ta tvi. Sluhwa ña sanlaha ta patsay ka pghay ta tvi†† guli. ⁹Ka hlə gwal ta kəma Yesu nda gwal nda hulani tani ta wi, ka hañj mantsa: «Ña Zwanja Dawuda glaku, ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu

ta sagha ma hga Mgham Lazglafta! Ña Lazglafta ta luwa‡‡ glaku!» ka hañj.

¹⁰Manda bhadamta Yesu da luwa Ursalima, ka kɓutá mnduha. «Wa na mndu na tama?» ka hañj. ¹¹Ka tsa dəmgə mistani ya mantsa: «Anabi Yesu ta sabi ma luwa Nazaret ta hadika Galili ya,» ka hañj.

Lama Yesu da həga Lazglafta

*Mak 11:15-19, Luk
19:45-48, Yuh 2:13-22*

¹²Ka lami Yesu da həga Lazglafta. Ka ghzligintá tsi ta inda gwal ta tsakala nda gwal ta skway tani ma tsa həga Lazglafta ya. Ka zlambidintá tsi ta tabəla gwal mbədu, nda vla nzakwa gwal ta dzawaptá gherbu'. ¹³Ka'a nda hañj mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Həga ɗa ná, həga maga du'a ya kə'a, ka niñtá kaghuni ka galigha la gənda¶¶.»

¹⁴Ka gavadaghatá gwal nda ghulpa nda gwal nda raghwa səla tañ tavatani ma tsa həga Lazglafta ya. Ka mbambanaftá tsi ta hañj. ¹⁵Nghay la mali ta ghəña gwal ta dra skwi ña Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ña mnduha ta tsa mandərmima skwi ta magə Yesu, nda tsa hlawa zwani ma həga Lazglafta kazlay: «Ña Zwanja Dawuda glaku!» kə'a ya ná, ka kuzlanaftá tsi ta hañj ta ñuduf.

¹⁶Ka hañj nda Yesu mantsa: «Nda sna ka ta na skwi ta mnə hañj na ra?» ka hañj. «Anji! Nda sna yu,» ka Yesu nda hañj. «Ta walañ a kuni ta dzanaghatá tsa gwadaha ya ma deftera Lazglafta ra? Ka'a na: “Kagha ta payaftá zləzlva kagha nda ma wa zwani nda ya nda ma wa

§21:1 Ngha ta Markus 11:1.

**21:5 Ngha ta Zakari 9:9.

††21:8 Ngha ta 2 Mghamha 9:13.

‡‡21:9 Ngha ta Zabura 118:25-26, Zabura 118:25.

¶¶21:13 Ngha ta Isaya 56:7 nda Irmia 7:11.

zwana vzi'uwa, manda ya kumañ ka^{§§},» ka'a.

¹⁷ Ka sli'aftá Yesu ka zlañtá həñ ka saghwi ma tsa luwa ya, ka laghwi da luwa Betani ka hani tsi hada.

Ksi'afra Yesu ta sana ghuraf

Mak 11:12-14,20-24

¹⁸ Gasərdək ta vru Yesu ka dza'a da tsa luwa dagala ya, ka kuzlanafá maya. ¹⁹ Ka nghaná tsi ta fwa sana ghuraf ta wa tvi. Ka lagha tsi distani. Kə'a kə'a ná, sluhwa yeya dze'dze' tida. «Had' ka dza'a walglanta yəglafra wu,» ka'a nda tsi. Gi hadahada dzun ghwalatá tsa fu ya tsa. ²⁰ Kə'a ká tsa duhwalhani ya nghanata ghwalatá tsa fu ya ná, ka ndərmimi həñ nda ndərmima. Ka həñ mantsa: «Waka na ghuraf na gi ghwaluta hadahada kay ka na?» ka həñ. ²¹ Ka Yesu nda həñ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka zlg hafzlg ha kuni ta Lazglafra nda nɗuf dgan' a kuni ta ghəñ dekdek wu ka tsi ná, skwi magana lu ta na ghuraf na yeya a dza'a kuni magay wa: «Ama, sli'afslí'a hada ka vzamta ka ta vgha da drəf,» ka kuni dza'azlay nda ya ghwá ya ná, dza'a magaku manda va tsaya. ²² Inda skwi dza'a dawanta kuni nda zlg hay nda nɗuf nda ma maga du'a ná, dza'a mutsay kuni,» ka'a.

Wa ta vlañtá mbrakwa maga skwiha manda na?

Mak 11:27-33, Luk 20:1-8

²³ Ka lamə Yesu da həga Lazglafra ka taghə tsi ta skwi n̄a mnduha. Ka gavadaghata la mali ta ghəña gwal dra skwi n̄a Lazglafra, nda la galata mndu da dawanta da tsi. «Mutsu ga kagha ta na mbraku ta kəl kagha ka maga na skwiha na na? Wa ta vlaghata na mbraku na?» ka həñ. ²⁴ Ka Yesu nda həñ mantsa:

«Mamu skwi turtuktuk dza'a dawanta yu da kaghuni guli. Ka zlg hidifzlg ha kuni ta wani katsi, dza'a mnaghunamna yu ta vli ta mutsu yu ta na mbraku ta kəl yu ka maga na skwiha na. ²⁵ Wa ta ghunafra Yuhwana n̄a maga batem* na? Lazglafra re, ari mnduha a na?» ka'a nda həñ. Ka laghu həñ da dzray mataba hahəñ hahəñ.

Ka həñ mantsa: «Ka Lazglafra ta ghunafra Yuhwana ka mu,» nu kwal kuni kul zlg hafra ba? ka'a dza'azlay nda amu. ²⁶ Ala, ka «mnduha ta ghunafra» ka mu guli, ta zləñay mu ta mnduha guli, kabga klafkla həñ demdem kazlay: Anabi Yuhwana kə'a.» ²⁷ Ka həñ nda Yesu tama mantsa: «Sna a aɗni ka wa ta ghunafra wu,» ka həñ. Ka Yesu nda həñ guli mantsa: «I' guli ná, had' yu ta mnaghunata ka wa ta vlihata na mbraku ta kəl yu ka maga na skwiha na wu,» ka'a.

Gwada ta ghəña zwaniha his

²⁸ Ka Yesu nda həñ guli mantsa: «Kinawu ka kaghuni ta ndanay na? Mamu sana mndu his zwanani. Ka'a nda sani tañtañ mantsa: «La ka dza'a ka da maga slna ma vwaha inaba u sagəñ,» ka'a nda tsi. ²⁹ «La a yu wu,» ka'a. Tahula tsa, ka ndanglaptá tsi ka sli'afra ka laghwi da vwah. ³⁰ Ka mnanatá dani ta tsa sana zwan' ya manda va tsaya guli. «Ara, ta dza'a yu da,» ka'a. Tahula tsa, ka kwalaghuta tsi. ³¹ Wati mataba tsa zwaniha his ya, ta magata skwi ya kumə da tañ ná?» ka Yesu nda həñ. «Tsa tañtañ ya ya,» ka həñ. Ka Yesu nda həñ tama mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, dza'a tiñlaghutiñla gwal tska dzumna nda mi'a hliri ta lami da ga mghama Lazglafra ka kaghuni. ³² Wya saghasa Yuhwana mnda maga batem da kaghuni, ka maraghunatá tsi

§§21:16 Ngha ta Zabura 8:3.

*21:25 Ngha ta 3:6.

ta tvi tdukwa, ka kwalaghutá kuni ta zlgħafta. Ama ka zlgħaftá gwal ta tska dzumna nda mi'a hliri. Kulam nda va tsa nghaṭta ghuni ya tani, mbəđanaf a kuni ta nzakwa ghuni ka zlgħafta wa,» ka Yesu nda həṅ.

Mahdihdi ta ghəṅa gwal ta hva vwaha inabi

Mak 12:1-12, Luk 20:9-19

³³«Ka mnaghunamna yu ta sana mahdihdi ɓa: Mamu sana mndu ta ṅaɓaftá fwa inabiha ma vwahani. Ka ṅamtá tsi ma muhul. Ka laptá tsi ta ghurum ṅa ditsa yakwani. Ka baghatá tsi ta vli ṅa nzagata ka nghay[†]. Tahula tsa, ka fanamtá tsi ma dzvu ka haya ta gwal hva. Ka sli'afta tsi ka laghwi dista luwa. ³⁴Magatá fitika ɗaga yakwani, ka ghunafta tsi ta kwalvahani da tsa gwal hva ma tsa vwah ya, ṅa mutsanafta taṅ ta ṅani ma ɗagata yakwa tsa inabi ya. ³⁵Ama, ka valaftá tsa gwal hva tsa vwaha inabi ya ta tsa kwalvaha ya. Ka ɗgaptá həṅ nda ɗga ta sani ka dzata həṅ nda dza ta sani. Ka zlərtsatá həṅ nda zlərtsa ta sani. ³⁶Ka ghunglaftá tsi ta sanlaha ma kwalvahani ka malaghuta mbsaka tsaha taṅtaṅ ya. Ka maganató tsa gwal hva tsa vwah ya ta hahəṅ guli manava ṅa tsahaya. ³⁷Kɗavaktani, ka ghunədanaptá tsi ta həṅ ta vərɗa ṅani ma zwaṅ nda mnay kazlay: Dza'a vlanjvla həṅ ta glaku ta zwaṅa ɗa kə'a. ³⁸Na nghay tsa gwal hva fwa inabi ya ta lagha tsa zwaṅ ya, ka həṅ mataba taṅ mantsa: "Wana tsa mndu dza'a za həga ya kay. Sawa, ka dzata mu! ṅa zay mu ta həgani," ka həṅ. ³⁹Ka valaftá həṅ tida. Ka tshidiṅta di'iṅ nda tsa vwah ya, ka dzata.

⁴⁰«Bađu da sagħər tsa dani ma inabi ya ní, kinawu kə'a dza'a magay nda tsa

gwal hva tsa vwaha inabi ya na?» ka Yesu nda həṅ. ⁴¹«Dza'a pslapsla ta tsa ghwadakha ya, ksarṅta a həṅ ka hidahidá wa. ṅa klaftani ta tsa vwaha inabani ya ka fanamta ma dzvu ka haya ta sanlaha ma gwal hva. ṅa vlay tsahaya ṅani nda fitikani ta ṅani mataba ɗagata yakwa tsa fwa inabi ya,» ka həṅ.

⁴²Ka Yesu nda həṅ guli mantsa: «Ta walaṅ a kuni ta dzaṅafta skwi vindaf lu ma defteri ra?

"Tsa pala wuɗidiṅ gwal ba həga ya, tsaya ta nuta ka vərɗa palaka tughwa həga.

Tsaya ná, Lazglafta ta ɗvafatá nzakwani mantsa.

Nda nza ka mazəməmə ta wa ira amu[‡]."

⁴³«Tsaya kəl yu ka mnay ṅa ghuni kazlay: Dza'a klaghukla lu ta ga mghama Lazglafta da kaghuni ṅa vlanjta mndəra mnduha dza'a snanató gwadani dina kə'a ya. ⁴⁴[Tsa mndu dza'a zləmbafta ta tsa pala ya, dza'a hurbə hurbə. Ala, ka tsa pala ya ta zləmbanaghatá mndu katsi, dza'a hu'anap hu'a[¶] ṅərdək ta tsa mndu ya.]»

⁴⁵Na snanata la mali ta ghəṅa gwal dra skwi ṅa Lazglafta, nda la Farisa ta tsa mahdihda Yesu ya, ka graftá həṅ kazlay: Ta ghəṅa taṅ ta gwada tsi ta tsa gwada ya, kə'a. ⁴⁶Ka zbə həṅ ta ksafatá Yesu. Ama ka zləṅaftá həṅ ta dəmgə, kabga klaflka dəmgə ta Yesu ka anabi.

Mahdihdi ta ghəṅa kla makwa

Luk 14:15-24

22 Ka Yesu mnəḡlanató həṅ nda mahdihdi mantsa: ²«Ka guram ga mghama Lazglafta nda sana mgham ta payaftá skwa zay ma klay zwaṅani ta makwa. ³Ka ghwanaftá tsi ta kwalvahani ṅa hagaktá gwal hagarṅ tsi ṅa za

[†]21:33 Ngha ta Isaya 5:1-2.

[‡]21:42 Ngha ta Zabura 118:22-23.

[¶]21:44 Ngha ta Lukwa 20:18.

tša skwa zay ya, ama ka kwalaghuta tšahaya ta sagha. ⁴Ka ghunglafta tši ta sanlaha ma kwalvaha ŋa dza'a "mnanatá tša gwal hagarŋ tši ya nda mnay kazlay: Ndanana ná, ndusa skway zay kə'a. Pslapla yu ta slaha da, nda rina fisika da nda uwasla nda uwasla, nda paya inda skwi, saghawasa da za skwa zay ma vla kla makwa," ka'a nda həŋ. ⁵Ndanarŋ a tša gwal hagarŋ lu ya wa. Ta laghu ya da vvhani, ta laghu ya da tsakalani, ⁶ta valafta sanlaha ta tša kwalvaha ya ka ganaptá iri ta həŋ, ka pslatá həŋ. ⁷Ka kulanaftá tši ta ŋuduf ta mgham, ka ghunadaptá tši ta sludzihani zadananatá ta tša gwal ta pslatá tša mnduha ya ka drijtá luwa tarŋ. ⁸Tahula tša, ka'a nda kwalvahani mantša: "Wana nda paya skwa zaya kla makwa. Tša gwal si hagarŋ lu ya, rarŋ ta həŋ a zay wa. ⁹Lawala ta madədga tviha, ka hagakta kuni ta inda mndu dza'a guyurŋta kuni da na vla za skwa zay na," ka'a nda həŋ. ¹⁰Ka sli'aftha tša kwalvahani ya ka laghwi ta tvi. Ka tsakaktá həŋ ta inda mndu ya guyurŋ həŋ. Nda ghwadaka mnduha tani, nda ŋərma mnduha tani, ka ndəghanafthá həga ma tša vla kla makwa ya.

¹¹«Ka lamə mgham da nghanaghatá tša gwal hagak lu ya. Ka nghanťá tši ta sana mndu kul had' lguta kla makwa tida. ¹²Ka'a nda tši mantša: "Ari gra! Waka kagha sami da na həga na kul had' lguta kla makwa ta kagha na?" ka'a nda tši. Sew, sna a tša mndu ya ta skwi ŋa mnay wa. ¹³Ka mgham nda kwalvahani mantša: "Habafwa haba ta dzvuhani nda səlahani, ka klafta kuni ka wudifinjta dzibil da grum, ka tawa tši ta taw, ka hpadá sli'irani[§] hada," ka'a. ¹⁴Tšaya tama ná, dagala hagatani, ama ki'a yeya dagatani,» ka Yesu sganaghata.

Nda ra ka pla dzumna ŋa mgham Sezar ra?

Mak 12:13-17, Luk 20:20-26

¹⁵Mbadaka la Farisa ka tskavata ka dzrafta ka həŋ dza'a ksaftá Yesu nda gwada dza'a sabi ma wani. ¹⁶Ka ghunaftá həŋ ta sanlaha ma duhwalha tarŋ kawadaga nda mnduha Hiridus slanaghatá Yesu. Bhadaghata tarŋ, ka həŋ nda Yesu mantša: «Mghama da, nda sna ŋni kazlay: Ta mnay kagha ta kahwathwata kə'a. Skwi ta kumə Lazglafta ta magay mu ta taghə kagha kahwathwata ŋa mnduha. Had' kagha ta zləŋa ira mndu wu, kabga gala a kagha nda gala ta mndu wa. ¹⁷Mnarŋnamna ta ŋa gha ma ndanu. Nda ra re, ari ra a wa'a ka pla dzumna ŋa mgham Sezar na?» ka həŋ.

¹⁸Tsaw nda sna Yesu ta tša ghwadaka ndana tarŋ ya. Ka'a nda həŋ mantša: «Tša madgwirmadgwira ghuni ya. Kabgawu ta kəl kuni ka dzəgha i'i na? ¹⁹Marihawa tša kwađu ta kəl lu ka pla dzumna ya,» ka'a. Ka klanaktá lu ta tša kwađu** ya. ²⁰Ka'a nda həŋ mantša: «Ŋa wa na fwatu nda hgu ta na kwađu na ná,» ka'a. ²¹«Ŋa mgham Sezar ya,» ka həŋ. «Ka mantša tši ya ní, vlarŋwavla ta mgham Sezar ta ya ta nzakway ka ŋa mgham Sezar. Vlarŋwavla guli ta Lazglafta ta ya nzakway ka ŋa Lazglafta,» ka'a. ²²Snarŋta tarŋ ta tša gwada ya, ka ndərmim həŋ nda ndərmima. Ka zlanavatá həŋ ta Yesu ka laghwa tarŋ.

Gwada ta sli'agapta ma mtaku nda hafu

Mak 12:18-27, Luk 20:27-40

²³Badu va tsaya, ka laghala Sadukiya, tša gwal ta mnay kazlay: Had' lu dza'a sli'agapta ma mtaku wu kə'a ya slanaghata Yesu. ²⁴Ka həŋ nda Yesu

[§]22:13 Ngha ta Mata 8:12.

**22:19 Ngha ta Mata 20:2.

mantsa: «Mghama da, ka Musa na: “Ka mtumta mndu ta kul yatá tsi ta zwanj katsi, klay zwanjamani ta tsa wadgani ya ka markwa tanj na yanatani ta zivir ta tsa zwanjamani ta mtuta^{††} ya,” ka’a. ²⁵ Tsaw mamu sana mndu da anni ndéfánj zwanani. Ka klaftá mali ta marakw, ka mtuta tsi ta yana a lu ta zwanj wa. Ka wunanaghatá sagənjani ta tsa marakw ya. ²⁶ Ka mtutá tsa mahisa zwanj ya guli, ya a ta zwanj wa. Ka klafta ma hkən, ha ka klafta mandéfánj, had’ ya ta yatá zwanj ma hənj nda tsi wa. ²⁷ Tahula rwuta tanj demdem, ka mtuta tsa marakw ya guli. ²⁸ Bađu sli’agapta dza’a sli’agapta gwal nda rwa ma mtaku nda hafu ní, wati dza’a nzakway ka zə’ala tsa marakw ya mataba tsa zwaniha ndéfánj ya, ya wya klukla hənj demdem ka marakw na?» ka hənj. ²⁹ Ka Yesu nda hənj mantsa: «Ta nanay kuni ta ghənja ghuni, kabga sna a kuni ta skwi nda vinda ma defteri nda ghuḅa wa. Sna a kuni guli ta mbrakwa Lazglafta wa. ³⁰ Bađu sli’agapta dza’a sli’agapta lu ma mtaku ná, had’ lu dza’a kləgəltá vgha na nzakway ka marakw nda zə’al wa. Dza’a nzakway lu ta nzaku tavata Lazglafta manda duhwalha Lazglafta. ³¹ Gwada ta ghənja sli’agapta ma mtaku ná, ta dzanaf a kuni ma defteri ta tsa gwada Lazglafta ta manay kazlay: ³² I’i Lazglafta Abraham, i’i Lazglafta Izak, i’i Lazglafta Yakubu^{‡‡} kə’a ya ra? Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wu, Lazglafta gwal nda hafu ya,» ka’a. ³³ Snaŋta mnduha ta tsa tagha skwani ya, ka ndərmim hənj nda ndərmima katakata.

Wati mali mataba zlahuha na?

Mak 12:28-34, Luk 10:25-28

³⁴ Na snaŋta la Farisa kazlay: Hanafha Yesu ta wi ta la Sadukiya kə’a, ka tska-vatá hənj. ³⁵ Lagha sani mataba tanj ta nzakway ka mndu ta tagha zlahu na mnduha, ka kuma tsanamta matsavada ta Yesu. Ka’a nda tsi mantsa: ³⁶ «Mghama da! Wati mali mataba zlahuha na?» ka’a nda tsi. ³⁷ Ka Yesu nda tsi mantsa: «“Dvuḍva ta Mgham Lazglafta gha nda hyahya ṅuḍufa gha, nda inda hafa gha, nda inda ndana^{¶¶} gha.” ³⁸ Tsahaya mali mida, tsahaya tanjaŋa zlahu guli. ³⁹ Mamu mahisani manda tsaya guli: “Dvuḍva ta sləvda gha manda va ghənja gha^{§§}” kə’a. ⁴⁰ Inda zlahu Musa, nda inda skwi ta taghə la anabi ná, ta tsa zlahuha* his ya sladafta hənj,» ka’a.

Daway ta ghənja i Kristi nda Dawuda

Mak 12:35-37, Luk 20:41-44

⁴¹ Mbadaka la Farisa ka tskavata hada tavata Yesu. Ka Yesu nda hənj mantsa: ⁴² «Kinawu ka kaghuni ta ndanay ta ghənja Kristi na? Zwanja wa ya na?» ka’a. «Zivra Dawuda ya,» ka hənj nda tsi. ⁴³ Ka Yesu nda hənj guli mantsa: «Waka Dawuda mnay nda ma mbrakwa Sulkum nda ghuḅa kazlay: Mgham kə’a ḅa? Ya wya ka Dawuda na: ⁴⁴ “Ka Mgham nda Mghama da na: Sawi nzata nda ga zeghwa da, ha ka nanafta da ta ghumaha gha ka skwa ta diŋlay səla gha^{†††}”, ka’a. ⁴⁵ «Ka si “Mghama da”, ka Dawuda ta hgay ya ní, waka Kristi dza’a nzakway ka zivrani tama?» ka’a.

^{††}22:24 Ngha ta Zrafta 38:8, nda Vrafta ta Zlahu 25:5-6.

^{‡‡}22:32 Ngha ta Sabi 3:6, 15-16.

^{¶¶}22:37 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:5.

^{§§}22:39 Ngha ta Zlahu 19:18.

*22:40 Ngha ta 7:12.

^{†††}22:44 Ngha ta Zabura 110:1.

⁴⁶Trid, traptra dər wa ta zlganaftá wi. Daga badu tsa, had mndu ta wal-glaŋta dāwutá vli da tsi wa.

Nzakwa la mali ta ghəŋa dina la Yahuda

Mak 12:38-39, Luk 11:43,46, 20:45-46

23 Tahula tsa, ka Yesu nda dəmga nda ya nda duhwalhani tani mantsa: ²«Dzaŋanaghatá gwal tagha zlahu, nda la Farisa na tsislanaptá zlahu Musa ta mnduha. ³Tsaya tama ná, nda ra ka snanata ghuni ta həŋ, ka magay ghuni ta inda skwi ta mnaghunata həŋ. Nziya nza tsi ná, yaha kuni da magay manda ya ta magə hahəŋ, kabga had hahəŋ ta magay manda va ya ta mnata həŋ wa. ⁴Ta hbafhba həŋ ta huzla ndə-gaku ka fanaghatá mnduha, ama va a hahəŋ ta ksəŋta dər nda wa ndəfiŋa dzva taŋ wa. ⁵Inda slna ta magə həŋ ná, ta magay həŋ ŋa nghanay wa ira mnduha. Mantsa ya ná, bərzləzla ka hahəŋ ta mbaghaftá ŋa taŋ ayaha ta fuŋta ta wa bizlbizla kuma, nda ya ta dzvu. Zutut ka həŋ ta zlaŋtá dzva lguta[‡] taŋ. ⁶Vli nda paya ta kəma ŋa taŋ ta zbay ŋa nzakwa taŋ ma fitika za skwa zay ta badawa. Vli nda paya ta kəma guli ta zbə həŋ ŋa nzakwa taŋ ma həga tagha skwa la Yahuda. ⁷Ta kumay həŋ ta ganaghata mnduha ta zgu ta həŋ ma vla tsakata vgha mnduha, ka hga həŋ ka “maləm.” ⁸Ama kaghuni ya, ma đvaf kuni ta hga kaghuni ka maləm. Turtuktuk Maləma ghuni. Kaghuni ná, la zwanama kuni. ⁹Ma hğə kuni ta mnda səla ta ghəŋa hadik ka “Da” kabga turtuktuk Da ghuni ta nzakway ta luwa. ¹⁰Ma đvaf kuni ta hga kaghuni ka “mali,” kabga turtuktuk Mala ghuni ta nzakway ka Kristi. ¹¹Ka kwalva ghuni ká mali mataba ghuni nzakway. ¹²Inda mndu ta kapaŋaftá

ghəŋani ná, dza’a dzaganadza lu. Inda mndu ta hanaganatá ghəŋani guli ná, dza’a kapaŋafkapa lu,» ka’a.

Daŋwa ŋa gwal tagha zlahu nda la Farisa

Mak 12:40, Luk 11:39-52, 20:45-47

¹³«Daŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa. Tsa madg-wirmadgwira ghuni ya. Mbadá ka kuni ka hanaftá tgha ga mghama Lazglafta ta mnduha. Lamə a vərđa kaghuni wu, zlanəŋ a kuni ta tvi ta gwal ta kuma lami guli wa.

¹⁴«Daŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha nda la Farisa. Tsa madg-wirmadgwira ghuni ya. Kaghuni ta hluguduŋtá skwa mi’a wadgu. Ka va slriŋtá maga du’a ŋa nghanay wa ira mnduha. Tsaya tama dza’a kəl lu ka tsaghu-naghatá guma ka malaghutá mbraku[¶].

¹⁵«Daŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa. Tsa madg-wirmadgwira ghuni ya. Ta wawaku kuni ka ra vli ta drəf nda ya ta hadik ŋa mutsaftá dər mndu turtuk ŋa da dina ghuni. Ka mutsafmutsa kuni, ŋa niŋta ghuni ka mnda nzakway ma dudu vu ka malaghutá ŋa ghuni mantsa ya mantsa ya his.

¹⁶«Daŋwa ŋa ghuni gwal nda ghulpa ta kla gwal nda ghulpa. Ka kuni ta mnanay tazlay na: “Ka wadawadā mndu ta wadu nda həga Lazglafta ná, bla a tsaya wa. Ama ka wadawadā mndu ta wadu nda dasu ma həga Lazglafta katsi ná, nda nza tkwe’ ka magatani ta skwi wadā tsi ŋa magay ya, ka kuni.” ¹⁷La rghaha, gwal nda ghulpa! Wati mali mida? Mal dasu re, ari mal həga Lazglafta ta nanaftá dasu ka skwi nda ghuḃa ya a ka na? ¹⁸Ka kuni guli ná, “ka wadawadā mndu ta wadu nda gwir ná, bla a tsaya wa. Ama

[‡]23:5 Ngha ta Mbsak 15:38-41.

[¶]23:14 Ngha ta Markus 12:40.

ka wadawada mndu ta wadu nda skwi ya vlaw tsi ta Lazglafta ta gwir ná, nda nza tkwe' ka magatani ta tsa skwi wada tsi na magay ya," ka kuni. ¹⁹ Ghulpata mnduha! Wati mali mida. Skwi ya kəl lu ka mbəhata nda tsi re, ari gwir ta nanaftá skwa mbəhu ka skwi nda ghuba ya a ná? ²⁰ Wya tsi, mndu ta wada ta wadu nda gwir ná, wadawada ta wadu nda skwi tida tani. ²¹ Mndu ta wada ta wadu nda həga Lazglafta ná, wadawada ta wadu nda Lazglafta ta nzaku mida ya tani. ²² Mndu ta wada ta wadu nda luwa ná, wadawada ta wadu nda dughurukwa nzakwa Lazglafta, nda Lazglafta ta nzaku[§] tida ya tani.

²³ «Danwa na ghuni gwal tagha zlahu na mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Ta navaña kuni ka vla zaka nidali**», ka zluñtá mali ma skwi ma zlahu ta nzakway ka nzaku tdukwa, nda maga zfaku, nda nzaku ka nərma. Tsahaya skwi ma na magay nda kwal kul zanaptá sanlaha ma skwiha. ²⁴ Gwal ta kla gwal nda ghulpa kuni! Ta dizapdiza kuni ta imi na klijta miyaun mida, ka laghwa ghuni da ndutá njalibwa.

²⁵ «Danwa na ghuni gwal tagha zlahu na mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Hula leghwa ta sa imi nda hliba na ghuni ta laghwi da mbazijta, ama ma hudani, nda ndəgha nda skwa ghala ghuni nda ya nda skwiha zla'uwa kuni. ²⁶ La Farisa ghulpata mnduha! Tiñəl ma ka kuni ghubijntá huda leghwa nda hliba, kada nzakwa hulani nda ghuba.

²⁷ «Danwa na ghuni gwal tagha zlahu na mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Manda kulu bap lu ka nuslij nzakwa ghuni. Ká ka nda

dinakwani nda ta hulani, ama nda ma hudani ná, tskata ghudzifa gwal nda rwa, nda ya nda rwata nədak yeya mida. ²⁸ Manda va tsaya kaghuni guli. Ta nghadaghatá mnduha ta kaghuni ná, manda skwi tdukwa nzakwa ghuni. Ama ta ghəna madgwirmadgwir, nda kwal kul sna gwađa da Lazglafta yeya ma kaghuni.

²⁹ «Danwa na ghuni gwal tagha zlahu na mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Ta baba kulu kuni na la anabi, ta pgha rka kuni ta kula gwal ta snanatá gwađa Lazglafta. ³⁰ Ka kuni ta mnay ná, "ka má si mamu anji ta fitika dzidziha nji ná, ma gwafta a anji ta wi nda hən ka pslatá la anabi wu, ka kuni." ³¹ Ma tsa mnay ta mnə kuni mantša ya ná, maranmara kuni kazlay: Zivra tsa gwal ta zadanatá la anabi ya kuni kə'a. ³² Dina tsa, lawa ta kəma ta kəma nda maga tsa ghwadaka slna zlaf dzidziha ghuni ya! ³³ Nahadikha! Mndəra la mupuha! Hadwa ghuni na ndapta ma tsa guma nda vu ya wa. ³⁴ Tsaya tama ná, dza'a ghu-naghunafghuna yu ta la anabi, nda gwal nda difil da hən, nda gwal tagha zlahu. Dza'a pslata nda psla kuni ta sanlaha, dza'a zlenjta nda zlənə kuni ta sanlaha, dza'a sləvapta nda sləva kuni ta sanlaha ma həga tagha skwa ghuni, dza'a zbijzba kuni ta hən ma inda luwaha, ka giri na tan. ³⁵ Tsaya tama, ta ghəna ghuni dza'a vrafta usa gwal tdukwa psla kuni. Zrafta ta Abel mndu tdukwa, ha ka sagha ta dzata dza kuni ta Zakari zwanə Baraki, ya dza lu ma takataka vli nda ghuba ma həga Lazglafta nda gwir†† ya. ³⁶ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a vrafta ta ghəna gwal ta na fitik na inda tsaya,» ka'a.

§23:22 Ngha ta Isaya 66:1, nda Mata 5:34.

**23:23 Ngha ta Zlahu 27:30, nda Vrafta ta Zlahu 14:22.

††23:35 Ngha ta Zrafta 4:8, nda 2 Krunik 24:20-22.

Gwada Yesu ta ghəŋa Uرسالima

Luk 13:34-35

³⁷ «Aya Uرسالima! Aya Uرسالima! Kagha ta pslatá la anabi, kagha ta pslata nda pala ta gwal ghunadaghagha Lazglafta. Nda kdá fitika zban̄ta da ta tskanató zwana gha manda mana ghatalakw ta tskanató ndudukhani ma zlambakhani ya, ama ka kwalaghuta kuni. ³⁸ Ndana tama, zlaghunanzla lu ta haga ghuni ka kufik^{‡‡}. ³⁹ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had kuni dza'a nghəglan̄tá i'i wa, ha ŋa mnay ghuni dazlay kazlay: Tfawi ta ghəŋa mndu ta sagha ma hga Mgham^{¶¶} Lazglafta kə'a,» ka'a.

Gwada ta ghəŋa tasiŋtá həga Lazglafta

Mak 13:1-2, Luk 21:5-6

24 Mbada Yesu ka sabi ma həga Lazglafta, ka sli'i. Ka lagha duhwalhani tavatani ŋa maranata batá həga Lazglafta. ² Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nda ngha kuni ta inda ya nzakwani ya ki'e? Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a tasiŋtasa lu ta indani demdem. Had nzugwatá pala sani ta sani, dza'a pdata wa,» ka'a.

Ma kdaku kdakwa ghəŋa hadik ka sagha

Mak 13:3-13, Luk 21:7-19

³ Ka sli'aftá Yesu ka laghwi nzata ta ghwá Zaytuŋ. Ka lagha duhwalhani slanaghata. Ka nzata həŋ nda ghəŋa taŋ kawadaga nda tsi. Ka dawantá həŋ da tsi: «Mnan̄namna ka yawu dza'a magakwa tsa skwi ya. Kinawu ka ŋni dza'a san̄tá fitik dza'a kəl ka ka sagha, nda fitika kdakwa ghəŋa hadik na?» ka həŋ.

⁴ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Dasuwa ka kuni, yaha lu da nanaghunafta. ⁵ Wya nda ndəgha mnduha dza'a klafta hga da ka sagha: "Ti Kristi," ka həŋ dza'azlay ŋa nanaghata taŋ ta ndəghata mnduha. ⁶ Dza'a nda sna kuni ta gwada ta vulu ma vliha ndusa ndusa nda ya ma vliha di'ing di'ing. Dasuwa ka kuni, yaha ŋudufa ghuni tdu, kabga nda nza tkwe' ka magakwa inda tsa skwiha ya. Ama tsaya a kdakwa ghəŋa hadik wa. ⁷ Dza'a vulay sana luwa ta vulu nda sana luwa. Dza'a vulay sana mgham ta vulu nda sana mgham. Dza'a slasla maya ma sana vliha. Dza'a gigdavafgigda hadik. ⁸ Inda tsa skwiha dza'a magaku ya ná, dza'a nzakway manda zlrakwa basa yaku.

Skwi dza'a slanaghata duhwalha Yesu

Mak 13:14-23, Luk 21:20-24

⁹ «Dza'a vlavla lu ta kaghuni ma dzvu ŋa mnduha, ŋa gaghunaptá iri. Dza'a pslapsla lu ta kaghuni guli. Dza'a husan̄husa kuni ta inda mndəra mnduha ta ghəŋa hadik kabga gwada ta i'i. ¹⁰ Ta ghəŋa tsaya tama, nda ndəgha gwal dza'a zlanavatá zlgħay nda ŋudufa taŋ. Dza'a skwapskwa sani ta sani, ta husan̄tá sani ta sani. ¹¹ Nda ndəgha ghwadaka anabiha dza'a sagha ŋa nanaghata taŋ ta ndəghata mnduha guli. ¹² Ta dza'a sgaku nda sga maga ghwadaka skwi, dza'a vyaku nda vya dvu ma ŋudufa ndəghata sanlaha ma gwal zlgħay nda ŋuduf. ¹³ Ama mndu ta su'afta ha ka lagha ta kdavaktani, dza'a mbaku. ¹⁴ Dza'a mnay lu ŋa mnduha ta ghəŋa hadik demdem ta tsa Lfida Gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta ya, ŋa san̄ta gwal kul san̄tá Lazglafta. Tahula tsaya tama, ŋa sagha fitika gwada ta kdakwa ghəŋa hadik.

‡‡23:38 Ngha ta Irimiya 22:5.

¶¶23:39 Ngha ta Zabura 118:26.

Dza'a ghuyay mnduha ta danjwa*Mak 13:14-23, Luk 21:20-24*

¹⁵ «Tsaya tama, ka nda ngha kuni ta sana “ghwadaka manzakdaway ta vla mbida” manda ya mnə anabi Daniyel^{§§}, fa lu ma vli nda ghuḅa ya, dina ka snanṭa mndu ta dzanay.

¹⁶ «Ma tsa fitik ya, ka hwaya gwal ta hadika Zudiya ta hwaya ta ghwá. ¹⁷ Ka ta ghəṅa həga nda dədəma mndu, yaha ləglami nda ma həga da hla huzla mida, ka hwaya tsi ta hwaya. ¹⁸ Ka ma vwah mndu, yaha da vrəḡalta dzagha da hla lguthani. ¹⁹ Danjwa tanj ŋa mi'aha nda huḑi nda ya nda mi'aha nda zwanj ta ghuva tanj ma tsa fitik ya. ²⁰ Ka ndəba kuni ta dzvu yaha tsa fitika hwaya ghuni ya da nzakway ma fitika mazlam, nda ya baḑu sabat, ²¹ kabga dagala ghuya danjwa dza'a slaku ma tsa fitik ya. Ta walaŋ a mndərga ghuya danjwa manda tsaya ta slata ka yawu fata ghəṅa hadik wa. Had' mndəra tsaya dza'a sləglata* guli wa. ²² Ka má had' ka Lazglafta ta htanaktá tsa fitik ya wu, ma had' mndu dza'a ndapta wa. Ama kabga gwal ya zabap tsi, ka htanaktá tsi ta tsa fitik ya.

²³ «Ka ka mndu nda kaghuni mantsa: “A! Wana Kristi hadna.” “A! Wa a hada a,” ka'a ná, yaha kuni da tsu'afṭa. ²⁴ Ya dza'a sli'agaghasli'a ghwadaka krista nda ghwadaka anabiha, ŋa magay tanj ta skwa mandərmimiha nda mazənzəmhə katakata ŋa nana mndu, ka ta magaku tsi, nda gwal daḡap Lazglafta tani. ²⁵ Wya mnaghunamna yu ta tseke'luwa.

²⁶ «Ka ka lu nda kaghuni mantsa: “A! Wa a Kristi ta wa mṭak kə'a,” yaha kuni da dza'a. “A! Wana diḑaghuta hadna

kə'a,” yaha kuni da zlgħafta. ²⁷ Sagha dza'a sagha Zwanj mndu ná, dza'a sagha manda wuḑakwa luwa nda ma mndəra luwa, ka ranaḑṭá vli kutsuk ma mndəra luwa ya, dza'a nzakwa tsi. ²⁸ Ma vli dər ga mbli skwi ya ná, hada dza'a tska gugzlum ta vgha.

Dza'a vragavra Zwanj mndu*Mak 13:24-27, Luk 21:25-28*

²⁹ «Gi tahula fitika tsa ghuya danjwa ya, gi tḑik dza'a nzata fitik, had' tili dza'a tsuwadakḡaltá vli wu, dza'a rkaga rka tekwatsa ta luwa, dza'a gigḑavafgigḑa† skwiha nda mbra nda mbra ta luwa. ³⁰ Ma tsaya tama dza'a ngha lu ta saha zwanj mndu ta luwa ŋa wahay mnduha ta ghəṅa hadik ka wahu, ŋa ngħay tanj ta Zwanj mndu ta saha ta luwa ma ghwayak nda inda mbrakwani, nda inda glakwani‡. ³¹ Ŋa ghunaftani ta duhwalha Lazglafta ŋa vyata tanj ta duli ta taw katakata, ŋa tsakakta tanj ta gwal ya daḡap tsi ta slərpa luwa fwad', sli'aftani ta mndəra luwa dikw dista luwa[¶].»

Tagha skwi ta ghəṅa ghuraf*Mak 13:28-31, Luk 21:29-33*

³² «Mamu skwi ŋa tagħay ghuni ma nzakwa ghuraf. Ka nda sta ghuraf ta ḑakudaku sluhwa tida katsi, nda sna kuni kazlay: Ndusa duwiŋ tama kə'a. ³³ Manda va tsaya guli ná, ka nda ngha kuni ta inda tsa skwiha ya, grafwa gra kazlay: Ndusa Zwanj mndu, manda skwi ta watgha nzakwani kə'a. ³⁴ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ta sagha tsa skwiha ya ná, rwuta a na mnduha ta na fitik na demdem wa. ³⁵ Dza'a lula luwa

§§24:15 Ngha ta Daniyel 9:27 nda 11:31 nda 12:11.

*24:21 Ngha ta Daniyel 12:1.

†24:29 Ngha ta Isaya 13:10, nda 34:4, Izekiyel 32:7, Yuwel 2:10, 3:4.

‡24:30 Ngha ta Daniyel 7:13.

¶24:31 Ngha ta Vraḑta ta Zlahu 30:4, Zakari 2:10, Nehemi 1:9.

nda hadfik, ama gwada da ná, walaŋta a ta luta wa.»

Nzawanza hzleŋa

Mak 13:32-37, Luk 17:26-30,34-36

³⁶«Tsa gwada ta ghəŋa fitik ya dza'a magaku tsa skwiha ya, nda ya ka ta wati luwa tsi ya ná, had mndu nda sna wa. Dər duhwalha Lazglafta, dər Zwaŋ, sna a wa. Da turtukwani yeya nda sna. ³⁷Ma tsa fitik dza'a sagha Zwaŋa mndu ya ná, manda va skwi ta luta ma fitika Nuhu ya dza'a magakwa tsi. ³⁸Manda va ya ma tsa fitik ma kdaku tsa ima mabudbud ya dza'a nzakwa tsi, laghula mnduha da hamta ghəŋ ma za skwi, nda ya ma sasaku. Laghula həŋ da hamta ghəŋ ma kla makwa, nda valaŋta kwagha taŋ ŋa zə'al, ha ka sagha fitik kəl Nuhu ka lamə da kwambalu[§]. ³⁹Had sana skwi ndanaŋ həŋ wu, ha ka sagha ima mabudbud hlaghata həŋ demdem^{**}. Bađu tsa fitik dza'a sagha Zwaŋa mndu ya ná, manda va tsaya dza'a magakwa tsi. ⁴⁰Ma tsa fitik ya, ta maga slna mnduha his ma vwah, ŋa klanaghuta sani ka zlanavata sani. ⁴¹Mi'aha his ta hu'u ta buna, ŋa klanaghuta sani ka zlanavata sani. ⁴²Ka si mantsa tsi, nzawanza hzleŋa, kabga sna a kuni ta tsa fitik dza'a kəl mghama ghuni ka sagha ya wa. ⁴³Wya skwi dīna ŋa snaŋta ghuni: Ka má nda sna daŋahəga ta fitik má dza'a lamə ghali da həgani ná, má dza'a nzanza hzleŋa, má zlanata a ta ghali ka lamani da həgani wa. ⁴⁴Tsaya tama ná, nzawanza kaghuni guli nda payatá vgha, kabga ma tsa fitik kul faftá kuni ta ghəŋ ya, dza'a sagha Zwaŋa mndu.

Ŋərma kwalva ya nda hida

Luk 12:41-48

⁴⁵«Wa na ŋərma kwalva nda hida fanam daŋahəgani ma dzvu ta inda gwal ksanata slna, ŋa nghaptani ka həŋ ka dgayni ta skwa zay ŋa taŋ nda fitikani na na? ⁴⁶Rfu ŋa tsa kwalva dza'a sagha daŋahəgani slanaghata ta magaymagay ta tsa slna ya. ⁴⁷Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a fanamfa daŋahəgani ta inda gadghəlani ma dzvu. ⁴⁸Ala, ka ghwadaka kwalva tsi, “saghata a daŋahəga da misimmisim wu” ka'a dza'azlay ma ghəŋani, ⁴⁹ŋa liŋtani ta psala grahani ta ksə həŋ slna ka skwa turtuk. Ŋa laghwani zazakwani, ka sasakwani kawadaga nda gwal ghwayaku. ⁵⁰Nda sagha daŋahəgani slanaghata dluk ma fitik kul faftá tsi ta ghəŋ, nda ya ka ta wati luwa tsi, sna a wa. ⁵¹Dza'a dgapdga daŋahəgani, ŋa tsanaghatani ta guma kawadaga nda la ghwadak, ŋa taway tsa kwalva ya ta taw, ka hpađa sli'ijani^{††} hada,» ka'a.

Gwada ta ghəŋa ku'aha ghwan

25 «Ma tsa fitik ya, dza'a gray lu ta ga mghama Lazglafta nda sana ku'aha ghwan ta klaftá pitirla taŋ ka dza'a da gəma zwaŋa midzi. ²Mataba taŋ, hutaf gwal kul hidaku, hutaf gwal nda hida. ³Ta klafta tsa ku'aha kul hidaku ya ta pitirla taŋ ná, tana a həŋ ta rdī ŋa sgray da tsa pitirla taŋ ya wa. ⁴Ama tsa ku'aha nda hida ya, tana'atá hahəŋ ta rdī ma hwarak ŋa sgray da ŋa taŋ. ⁵Ka gərdatá zwaŋa midzi ka sagha misimmisim. Ka zuŋur hani ta həŋ, ka pslatá hani ta həŋ demdem.

⁶«Ma takala tama, ka gugudatá lu: “Wa'a zwaŋa midzi kay ta sagha! Lawala

§24:38 Ngha ta Zrafta 6:9—7:6.

**24:39 Ngha ta Zrafta 7:7-24.

††24:51 Ngha ta Mata 8:12.

da gmay,” ka lu. ⁷ Ka sli’avatá tsa ku’aha ya demdem ta hani, ka sganaghatá vu ma pitirla taŋ. ⁸ Ka tsa ku’aha kul hidaku ya nda tsaha nda hidá ya mantsa: “Taŋ-nafwata ta na rda ghuni na, wana na ŋa ŋni ma pitirla na ta mtaku,” ka həŋ. ⁹ Ka tsaha nda hidá ya mantsa: “Kay! Slaghwa a ka dgray mu wa, lawala da gwal ta dzawapta, ka skwakta kuni ta ŋa ghuni,” ka həŋ. ¹⁰ Ta laghu hahəŋ da skwa rfi ya ná, ta bhagaghatá zwaŋa midzi. Ka lamə tsaha nda hba vgha taŋ ya kawadaga nda tsi da həga kla makwa, ka hawutá lu ta tgha. ¹¹ Bats nzda tama, ka vraktá tsa ku’aha ya. Ka həŋ mantsa: “Mghama da, mghama da! Gunəŋnaguna ta watgha,” ka həŋ. ¹² Ka’a nda həŋ mantsa: “Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, sna a yu ta kaghuni wu,” ka’a. ¹³ Ka Yesu sganaghata mantsa: «Nzawanza hzleŋa, kabga sna a kuni ta tsa fitik ya, ka ta wati luwa tsi wu,» ka’a.

Gwada Yesu ta ghəŋa kwalvaha hkən

Luk 19:11-27

¹⁴ «Manda va tsaya ná, dza’a gray lu ta ga mghama Lazglafta nda sana mndu ma sli’ani dista luwa, ka hagaftá tsi ta kwalvahani, ka dganaftá tsi ta gadghəlani ta həŋ ma dzvu. ¹⁵ Ka klaftá tsi ta talaŋ[‡] hutaf, ka vlaŋtá sani. His kə’a klafta ka vlaŋtá sani. Pal kə’a klafta guli ka vlaŋtá mahkənani. Tafta mbrakwa taŋ kə’a dganaftá həŋ. Ka sli’aftá tsi ka laghwi. ¹⁶ Ka gi sli’afta tsa ta zlghaftá talaŋ hutaf ya da tsakala nda tsi, ka zanaghatá tsi ta ndeli ka talaŋ hutaf guli. ¹⁷ Ka sli’aftá tsa ta zlghaftá talaŋ his ya guli ka laghwi da tsakala, ka zanaghatá tsi ta ndeli ka talaŋ his guli. ¹⁸ Tsa ta zlghaftá talaŋ turtuk ya, ka laghu tsi da lapta ghurum ma hadik, ka difanatá tsa tseda danahəgani ya.

¹⁹ «Nzđavanzda lu katakata tama, ka vraktá danahəga tsa kwalvaha ya dza-gha. Ka daw tsi da həŋ ta skwi maga həŋ nda tsa tsedani ya. ²⁰ Ka lagha tsa ta zlghafta talaŋ hutaf ya, ka kladanaghata nda talaŋ hutaf guli. Ka’a mantsa: “Mghama da, talaŋ hutaf vliha ka, wana zanaghata yu ta ndeli ka talaŋ hutaf guli,” ka’a. ²¹ Ka danahəgani nda tsi mantsa: “Dina tsa, ŋərma kwalva ka! Manda va tsa nzakwa gha ka ŋərma mndu ma skwi kwitikw ya, ta vlaghavla yu ta skwi dagala. Saghusa gha da rfu kawadaga nda i’i,” ka’a. ²² Ka lagha tsa ta zlghaftá talaŋ his ya guli, ka kladanaghata nda sana talaŋ his. Ka’a mantsa: “Mghama da, talaŋ his vliha ka, wana zanaghata yu ta ndeli ka talaŋ his guli,” ka’a. ²³ Ka danahəgani nda tsi mantsa: “Dina tsa, ŋərma kwalva ka. Manda va tsa nzakwa gha ka ŋərmani ma skwi kwitikw ya, ta vlaghavla yu ta skwi dagala guli. Saghusa gha da rfu kawadaga nda i’i,” ka’a. ²⁴ Tahula tsa, ka lagha tsa ta zlghafta talaŋ turtuk ya guli. Ka’a mantsa: “Mghama da, nda sna yu kazlay: Nda bla gwada ta kagha kə’a. Ta ts kay ka ta skwi ta vwah ma vli kul sləgadata ka. Ta hlay ka guli ta skwi ma vli kul vihanjá ka. ²⁵ Ka zləŋaftá yu ta zləŋ, ka laghu yu da difanatá tsa talaŋa gha ya ma hadik. Wana tsi, kla ta skwa gha,” ka’a. ²⁶ Ka danahəgani nda tsi mantsa: “Kagha ná, ghwadaka kwalva ka, yadi. Ka si nda sna ka kazlay: Ta ts kay yu ta skwi ta vwah ma vli kul sləgadatá yu, ta hlay yu ta skwi ma vli kul vihanjá yu kə’a ya ní, ²⁷ má fafa ka ta tsa tseda da ya ma banji[¶], ma na vragaghata da na ná, má saghasa yu da kla skwa da nda imi ta ghəŋani. ²⁸ Kləgadanaghwakla ta tsa talaŋ ya, ka gwanavata kuni ta tsa nda talaŋ ghwaŋ ya,” ka’a.

[‡]25:15 Talaŋ: Tsaya tsedi ta klaftá zlibi hutaf.

[¶]25:27 Banji: Tsaya vla pgha tseda mnduha ma luwa.

²⁹ «Mantsa ya ná, ɲa mndu mamu tsi da tsi, ta sganaghata lu ta skwi ɲa nza-kwani dagala da tsi. Ama mndu ya kul had tsi da tsi ya, kləgadanaghutá va tsa kwitikwatani da tsi ya. ³⁰ Klafwa kla ta tsa ghwadaka kwalva ya ka wudidinjta kuni dzibil da grum, ka dza'a tsi taw, ka hpada tsi ta sli'ɲani⁸⁸ hada,» ka'a.

Dza'a sasa Zwaɲa mndu da tsa guma

³¹ «Badu sagha dza'a sagha Zwaɲa mndu ma glakwani kawadaga nda inda duhwalha Lazglafta ná, dza'a nzafnza ta dughurukwa glakwani. ³² Dza'a tskanatska lu ta inda mndəra mnduha ta ghəɲa hadik ta kəmani, ɲa dganatani ta sanlaha nda sanlaha manda ya ta dganata mnda ngha rini ta tuwak nda gu ya. ³³ ɲa pghatani ta tuwak nda ga zeghwani, pghaha ta gu nda ga zlabani. ³⁴ Ka mgham dza'azlay nda tsaha nda ga zeghwani ya mantsa: “Saghawasa, kaghuni gwal tfanagha Da da ta wi ya. Tsu'awa tsu'a, ta za mgham ya payaghunaf Lazglafta daga ma zrafta ghəɲa hadik ya. ³⁵ Ma fitika dzay maya ta i'i, vlihavla kuni ta skwa zay. Ma fitika dzay ndala ta i'i, tidiftá kuni ta imi ɲa say. Nzanza yu ka matbay, ka tsu'aftá kuni ta i'i. ³⁶ Ma nzakwa da ka fərdi'u, sudidiva suda kuni ta lgut. Ma nzakwa da kul dughwanaku, nghapngaha kuni ka i'i. Ma nzakwa da ma gamak, nghadighangha kuni,» ka'a. ³⁷ Ka tsa gwal ta snatá gwada Lazglafta ya dza'azlay mantsa: “Yawu nghanɲa ɲni ta kagha ta dzə maya, ka vlaghatá ɲni ta skwa zay? Yawu nghanɲa ɲni ta kagha ta dzə ndala, ka taghaftá ɲni ta imi ɲa say? ³⁸ Yawu nghanɲa ɲni ta kagha ka matbay, ka

tsu'aftá ɲni ta kagha? Yawu nghanɲa ɲni ta kagha ka fərdi'u ka sudavaghatá ɲni ta lgut? ³⁹ Yawu nghanɲa ɲni ta kagha kul dughwanaku? Yawu nghanɲa ɲni ta kagha ma gamak ka lagha ɲni nghaghata?” ka həɲ. ⁴⁰ Ka Mgham dza'azlay mantsa: “Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, inda fitik ya maga kuni ta tsa skwiha ya ɲa zwanama da gwal ya nda hta katakata ya ná, magihatá i'i kuni nda tsa.”

⁴¹ «Tahula tsa, ka'a dza'azlay nda tsa gwal nda ga zlabani ya mantsa: “Lagh-wala tavata i'i, kaghuni gwal ksi'af Lazglafta. Lawala da həga vu ya ɲa kdekedzeɲ, payaf lu ɲa i halaway nda duhwalhani. ⁴² Ma fitika dzay maya ta i'i, vliha a kuni ta skwa zay wa. Ma fitika dzay ndala ta i'i, tidif a kuni ta imi ɲa say wa. ⁴³ Nzanza yu ka matbay, tsu'af a kuni ta i'i wa. Ma nzakwa da ka fərdi'u, sudidiva a kuni ta lgut wa. Ma nzakwa da kul dughwanaku nda ya ma nzakwa da ma gamak guli, ng-hadigha a kuni wu,» ka'a. ⁴⁴ Ka həɲ dza'azlay guli na: “Mghama da, yawu nghanɲa ɲni ta kagha ta dzə maya? Yawu nghanɲa ɲni ta kagha ta dzə ndala? Yawu nzata ka ka matbay? Yawu nghanɲa ɲni ta kagha ka fərdi'u? Yawu nghanɲa ɲni ta kagha kul dughwanaku? Yawu nghanɲa ɲni ta kagha ma gamak kul kataghata ɲni na?” ka həɲ. ⁴⁵ Ka Mgham dza'azlay nda həɲ mantsa: “Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, inda fitik ya kul maganatá kuni ta tsa skwiha ya ɲa gwal ya nda hta katakata ya, ɲa da kwalaghuta kuni ta magay nda tsaya.” ⁴⁶ ɲa sli'a tsaha ya da vla ghuya danwa ɲa kdekedzeɲ, ta sli'i gwal ta snatá gwada Lazglafta da vla hafu ɲa kdekedzeɲ* guli,» ka'a.

⁸⁸25:30 Ngha ta Mata 8:12.

*25:46 Ngha ta Daniyel 12:2.

Dzrawi ɲa dzatá Yesu

Mak 14:1-2, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-53

26 Manda kdiŋta Yesu ta inda tsa gwadaha ya, ka'a nda duhwalhani mantsa: ²«Nda sna kuni kazlay: Ta his fitik ka skala Pak kə'a, ɲa vlatá Zwaŋa mndu ɲa zləŋafta,» ka'a.

³ Ka tskavatá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda la galata mndu mataba mnduha ma daba həga ga mali ta ghəŋa gwal dra skwi ɲa Lazglafta ta hgə lu Kayifa ya. ⁴ Ka dzraftá həŋ ta ksafťá Yesu ma difa ma difa ɲa dzata. ⁵ Ama ka həŋ mantsa: «Yaha da nzakway bađu fitika skala Pak tama, kabga yaha da sli'anaftá ɲudufa mnduha,» ka həŋ.

Pghəganata sana marakw ta rdi ta Yesu ma ghəŋ

Mak 14:3-9, Yuh 12:1-8

⁶ Ta nzaku Yesu ma həga ga Simuŋ, sana mndu nda rda mndu tida ma luwa Betani, ⁷ ta za skwa zay həŋ, ka lagha sana marakw tavata Yesu nda klatá hwaraka albastra nda ndəghatani nda urdi ya nda bla dzvani. Ka pghəganatá tsi ma ghəŋ. ⁸ Nghay duhwalhani ta tsa skwi ta magə tsa marakw ya, zdəgana a ta həŋ wa. «Kabgawu ta kəl lu ka bađa skwi manda na na? ⁹ Skwi ma ɲa skwapta na urdi na ka tsemi da-gala, ka daganafťá la ka pđu ná,» ka həŋ. ¹⁰ Snaŋta Yesu ta tsa gwada taŋ ya, ka'a nda həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ghuya daŋwa ɲa na marakw na na? Dina skwi magiha tsi ta i'i. ¹¹ Kawadaga a kaghuni[†] nda la ka pđu inda fitik wu ra? Ama i'i ná, gdavata a yu kawadaga nda kaghuni inda fitik wa. ¹² Nana pghata urdi pghidigha tsi na ná, paya i'i ɲa dza'a da kulu[‡] ya. ¹³ Kah-

wathwata ka yu ta mnaghunata, ma inda vli dza'a mnə lu ta na Lfiđa Gwada na ta ghəŋa hadik tender ná, dza'a gdagda lu ta rusa skwi maga na marakw na ɲa havay,» ka'a.

Kurata Zudas ta dza'a skwaptá Yesu

Mak 14:10-11, Luk 22:3-6

¹⁴ Ka gi sli'afťa sani mataba duhwalhani ta hgə lu ka Zudas Iskaryut, ka laghwi slanaghata la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ɲa Lazglafta. ¹⁵ Ka'a nda həŋ mantsa: «Nu dza'a vlihata kuni ka vlaghunavla yu ta Yesu na?» ka'a. Ka vlatá həŋ ta suley hkən mbsak.[¶] ¹⁶ Daga ma tsa fitik ya, ka zbə tsi ta tvi ya nda ra ɲa vlatani ta Yesu.

Payafťa Yesu ta skwa zaya skala Pak

Mak 14:12-21, Luk 22:7-14,21-23, Yuh 13:21-30

¹⁷ Bađu taŋtaŋta fitika skala buradi kul had is mida, ka duhwalhani nda Yesu mantsa: «Ga ta kuma ka ta payaghafta ɲni ta vla skwa zaya skala Pak na?» ka həŋ. ¹⁸ Ka'a nda həŋ mantsa: «Lawala da huda luwa, ka lagha kuni da sana mndu. Ka kuni dza'azlay nda tsi na: “Wana ndusakndusa fitika da, ga ghuni dza'a za yu ta skwa skala Pak kawadaga nda duhwalha da, ka Mghama ɲni, ka kuni dza'azlay,» ka'a. ¹⁹ Ka laghu duhwalhani magata manda va ya mnana Yesu ta həŋ. Ka payafťá həŋ ta skwa zaya skala Pak.

Mamu sani ma kaghuni dza'a skwaptá i'i, ka Yesu

²⁰ Gahawani, ka nzata Yesu kawadaga nda duhwalhani ghwanjpdə his ka za skwa zay. ²¹ Ta zə həŋ ta tsa skwa zay ya, ka'a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mamu sani mataba ghuni

[†]26:11 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 15:11.

[‡]26:12 Ngha ta Markus 14:8.

[¶]26:15 Ngha ta Zakari 11:12.

dza'a vlatá i'i ma dzva mnduha,» ka'a nda həŋ. ²²Rmasas ka vgha inda taŋ. «I'i a wu su'u ní Mghama dá! I'i a wa su'u ní Mghama dá!» ka inda hahəŋ. ²³Ka'a nda həŋ mantsa: «Tsa mndu tsghada ŋni da hliba[§] ka guram nda tsi ya, tsa mndu ya dza'a vlatá i'i ma dzva mnduha. ²⁴Dza'a laghulani Zwaŋa mndu manda ya nda vinda ma gwada Lazglafta ta ghəŋani**. Ama daŋwa ŋa mndu dza'a vlatá Zwaŋa mndu ma dzvu ŋa mnduha. Ta draŋ ya má kwal lu kul yatá tsa mndu ya,» ka'a. ²⁵Ka Zudas dza'a vlatá ma dzva mnduha ya guli mantsa: «Ari i'i a ní Mghama dá?» ka'a. «Manda va ya mna kagha nda wa gha,» ka Yesu nda tsi.

Skwa zay na slu'uvgha da, ka Yesu

*Mak 14:22-26, Luk
22:14-20, 1Kwa 11:23-25*

²⁶Ta za skwa zay həŋ, ka klafta Yesu ta buradi. Tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka blanaftá tsi ka vlanťá duhwalhani. Ka'a mantsa: «Zlghawazlgha ka za kuni. Nanana ná, slu'uvgha da ya,» ka'a. ²⁷Ka klafta tsi ta leghwa ima inabi guli. Tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka vlanťá tsi ta həŋ. Ka'a mantsa: «Sasa'awasasa kaghuni demdem, ²⁸kabga nanana ná, usa da ya, usa slərba zughu†† dza'a pghinťa lu ŋa pla dmakwa ndəghata mndu. ²⁹Ka yu ta mnaghunata ná, had' yu dza'a səglanťá na ima inabi na wu, ha ka sagha fitik ya dza'a kəl yu ka səgəltá lfidani kawadaga nda kaghuni ma ga mghama Da da,» ka'a.

Dza'a zlidivazla ka, ka Yesu nda Piyer

*Mak 14:27-31, Luk
22:31-34, Yuh 13:36-38*

³⁰Tahula fafanafta taŋ ta laha skala Pak, ka laghu həŋ ta ghwá Zaytuŋ.

³¹Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta na rvidik gita'una, dza'a hwayaghuwaya kuni ka zlihata. Ka lu vindafta ma defteri Lazglafta na:

Dza'a dzadza lu ta mnda n̄gha tuwak, ŋa gazlata tuwakha demdem ta bra^{‡‡}.

³²Ama tahula sli'agapta da ma mtaku, dza'a tinlaghutiŋla yu ta bhata ma Galili ka kaghuni,» ka'a.

³³Ka Piyer nda tsi mantsa: «Dər ma dza'a hwayaghuwaya lamndu ka zlavaghata ná, had' i'i dza'a walanťa hwayaghuta ka zlavaghata wu,» ka'a.

³⁴«Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ta va na rvidik gita u na, ma kdaku vazak ka wahata, dza'a mnamna ka hkən səla kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu kə'a,» ka Yesu nda tsi. ³⁵«Dər ŋa mtuta da kawadaga nda kagha tsi, had' yu dza'a mnay kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a wu,» ka Piyer. Manda va tsaya ka inda sanlaha ma duhwalhani mnata guli.

Maga du'a Yesu ma Getsemene

Mak 14:32-42, Luk 22:39-46

³⁶Ma va tsaya, ka bhadaghatá i Yesu nda duhwalhani da sana vli ta hgə lu ka Getsemene. Ka'a nda duhwalhani mantsa: «Nzawanza hadna ta labə yu da maga du'a hada a,» ka'a.

³⁷Ka klana'ata tsi i Piyer nda tsa zwana Zebedi his ya mistani. Ka tđata ŋudufani ka ksay ka zləŋ. ³⁸Ka'a nda həŋ tama mantsa: «Tđatda ŋudufa da manda skwi dza'a dzihata. Nzawanza

§26:23 N̄gha ta Markus 14:20.

**26:24 N̄gha ta Zabura 22:2-19, nda Isaya 53.

††26:28 N̄gha ta Sabi 24:8, nda Irmiya 31:31-34.

‡‡26:31 N̄gha ta Zakari 13:7.

hadna, ka nzata kuni ndiri kawadaga nda i'i,» ka'a. ³⁹ Zadaptani daw' ta kəma, ka zləmbatá tsi ka mbumba, ka maga du'a. Ka'a mantsa: «Da dá, ka ta magaku tsi, di'ijindí'inja ta na leghwa ghuya dāŋwa na nda i'i. Nziya nza tsi ná, manda ya ta kumə i'i a wu, manda ya ta kumə kagha,» ka'a.

⁴⁰ Ka sli'aftha tsi ka vradaghata slanaghata duhwalhani, pslapsla hani ta həŋ. Ka'a nda Piyer mantsa: «Trapta ghuni ta nzata ndiri kawadaga nda i'i dar ka awa turtuk tsa ra? ⁴¹ Nzawanza ndiri ka ndəba kuni ta dzvu, kada ŋanŋta kuni ta skwi dza'a dzəghaghunata. Ta kumay kuni ta maga skwi dīna mndani, ama had mbrakwa slu'uvgha ghuni wu,» ka'a.

⁴² Ka zəgladaptá tsi daw' ka mahis, ka ndəbəgəltá dzvu, ka'a mantsa: «Da dá, ka va a ka ta di'ijaghuta na leghwa ghuya dāŋwa na nda i'i wu katsi, ka nda nza tsi ŋa say dá ná, ka maga tsi manda ya kumaŋ ka,» ka'a.

⁴³ Ka vrəglagaghatá tsi ka sləglanaghatá həŋ ta hani, nda ghərba həŋ da hani.

⁴⁴ Ka zləglanŋtá tsi ta həŋ ka zəgladapta daw', ka ndəbəgəltá tsi ta dzvu ka ma hkən, ka vrəglanŋtá tsi ta va tsa gwadaha mna tsi ya. ⁴⁵ Ka vrəgladaghatá tsi da tsa duhwalhani ya, ka'a nda həŋ mantsa: «Tata hana ghuni kuni ta mbi'a vgha ghuni ba? Daswa ka kuni tama tsa, wana nda maga fitik dza'a kəl lu ka vlata Zwanja mndu ma dzva gwal dmaku. ⁴⁶ Sli'afwasli'a mbadma. Wa'a tsa mndu ta vlatá i'i ŋa dzata ya ta sagha,» ka'a.

Ksafa Yesu ŋa dza'a dzata

*Mak 14:43-50, Luk
22:47-53, Yuh 18:3-12*

⁴⁷ Tata tsa gwada ya i Yesu, nda bhakta Zudas ta nzakway tekwa mataba

duhwalha ghwanpəđə his ya. Kawadaga həŋ nda ndəghata mnduha nda kafay nda kafay, nda sarak nda sarak, ghunaf la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda la galata mndu mataba mnduha. ⁴⁸ Mnanafmna Yuda ta nzakway dza'a vlata ya kə'a dza'a magay nda tsi, ta həŋ. «Tsa mndu dza'a yu brusata ya ná, ya vani tsaya, ka ksa kuni.» ⁴⁹ Na gi ndusadaghatani tavata Yesu, ka'a mantsa: «Zgu tsa ŋa gha Mghama dá,» ka'a ka gi brusay. ⁵⁰ «Gra dá, maga ta skwi sagha ka magay,» ka Yesu nda tsi.

Ka gi sli'adaghata tsa mnduha ya, ka pghaftá vgha tida ka ksaftha. ⁵¹ Gi fay, tshagaptsha sani ma duhwalha Yesu ta kafayani, gi tay, tsaghuta sləmənŋa[¶] sani ma kwalva mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta. ⁵² Ka Yesu nda tsi mantsa: «Vradanamvra ta kafaya gha da kupakani. Inda gwal ta kla huzla vulu ná, tsa huzla vulu ya dza'a zadana ta həŋ guli. ⁵³ Ka kagha ta gray ná, laviŋ a yu ta hganŋa Da dá, ŋa gi ghunigihatani ta bra sludza duhwalha Lazglafta ta malaghuta ghwanpəđə his ra? ⁵⁴ Kinawu tama dza'a nzakwa dzata ghəŋa skwi ya nda vinda ma deftera Lazglafta ta mnay kazlay: Mantsa ya dza'a magakwa tsi kə'a ya?» ka'a.

⁵⁵ Ma va tsa fitik ya, ka Yesu nda tsa mnduha ya mantsa: «Nya ŋa sagha ghuni da ksa i'i nda kafay nda kafay, nda sarak nda sarak, manda skwi ŋa ksa gənda na? Inda fitik yu ta nzaku kawadaga nda kaghuni ta tagha skwi ma həga Lazglafta, ksaf a kuni ta i'i wa. ⁵⁶ Kəl na skwiha na ka magaku ná, nda nza ŋa dzanaghata ghəŋa skwi ya vindaf la anabi ma deftera Lazglafta,» ka'a.

[¶]26:51 Ngha ta Yuhwana 18:26.

Ka gi hwayaghutá^{§§} inda duhwalha Yesu krawats ka zlanavata.

Yesu ta kəma guma

*Mak 14:53-65, Luk 22:54-55,63-71,
Yuh 18:13-14,19-24*

⁵⁷ Ka klaghatá tsa gwal ta ksafta ya ta Yesu da mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta nzakway ka Kayifa, ma vla tskatá vgha gwal tagha zlahu ŋa mnduha nda la galata mndu ya tani. ⁵⁸ Mbadáka Piyer ka dza'a ta hulani ta hulani, ha ka lami da daba həga ga tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya. Ka nzamtá tsi mataba la kwalva ka nghanay ka kinawu kdavaktani.

⁵⁹ Ka zbə la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda inda gwal tsa guma, ta tsanavatá ghwadaka gwada ta Yesu prək ka dzata. ⁶⁰ Trid, mutsaf a həŋ wa. Aŋ mndani, nda ndəgha tsakalaw- iha ya hladağa* lu. Ma kdavaktani, ka lagha sana mnduha his da mnay: ⁶¹ Ka na mndu na ná, laviŋlava yu ta tasiŋtá na həga Lazglafta na, ka bəgladafta da badu mahkən†, ka'a. ⁶² Ka sli'afta mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ka'a nda Yesu mantsa: «Zlgha a ka ta wani ra? Nu ta mnə na mnduha na ta kagha na na?» ka'a. ⁶³ Pslaf a Yesu ta wani wa. Ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda tsi mantsa: «Nda həga Lazglafta nda hafu mida, ta dawə yu da kagha, zlgħidifzlgħa ta wani. Kagha Kristi ta nza- kway ka Zwaŋa Lazglafta ra?» ka'a. ⁶⁴ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Manda va ya mna kagha nda wa gha. Ka yu ta sgaghunaghata ta ghəŋani ná, daga ndanana, dza'a nda nghan kuni ta Zwaŋa mndu

ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta ta mbruta, dza'a nda nghan kuni ta sahani ma kusay ta luwa‡ guli,» ka'a.

⁶⁵ Lagha tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ya ka kuhiŋtá lgut ta vghani. Ka'a mantsa: «Ya wana kwara ta kwarakwara ta ghəŋa Lazglafta. Mndəra wati gwada ya ta psəgəlta mu, ya wana nda sna sləməŋa ghuni ta kwarakwara ya kwara tsi na? ⁶⁶ Kinawu ka kaghuni ta gray na?» ka'a. «Nda ra ka dzata¶ na mndu na,» ka həŋ hlafta wi.

⁶⁷ Ka gi tafə həŋ ta sərđək ma kuma ŋa Yesu, ka dəŋəzl sanlaha, ta dgħaru§ ya laha. ⁶⁸ «Ka si Kristi ka ná, tsatsaftsatsa ka waya ta dza kagha,» ka həŋ.

Wadutá vla Piyer

*Mak 14:66-72, Luk
22:56-62, Yuh 18:25-27*

⁶⁹ Ma tsa fitik ya, ta nzaku Piyer ma bli ma daba tsa həga ya. Ka lagha sana kwalva ka marakw slanaghata. «Kagha guli ná, si ka kawadaga kagha nda tsa Yesu mnda la Galili ya,» ka'a nda tsi. ⁷⁰ Əŋ, ya'! «Sna a yu ta skwi ta kumə ka ta mnay wu,» ka'a ta kəma mnduha demdem.

⁷¹ Tahula tsa, ka sli'afta tsi ka nzata ma dzuguva watgħa. Ka nghanťá sana kwalva ka marakw guli. «Si ka kawadaga na mndu na nda Yesu mnda la Nazaret,» ka'a nda tsa gwal hada ya. ⁷² Əŋ, ya'! «Sna a yu ta tsa mndu ya wu,» ka'a ka wadgəlta.

⁷³ Bats nzda, ka gavanavatá tsa gwal ma tsa vli ya ta Piyer, ka həŋ nda tsi mantsa: «Dər ki tsi, tekw kagha mataba tsa mnduha ya, ta tsatsaku ta lwa għa,»

§§26:56 Nghan ta 26:31.

*26:60 Nghan ta Zabura 27:12, nda 35:11.

†26:61 Nghan ta Yuhwana 2:19.

‡26:64 Nghan ta Zabura 110:1 nda Daniyel 7:13.

§26:66 Nghan ta Zlahu 24:16.

§26:67 Nghan ta Isaya 50:6.

ka həŋ nda tsi. ⁷⁴«Kusekw!» ka Piyer ka waɗay. «Ka ksi'afksi'a Lazglafta ta i'i ka tsakalawa ɗa tsi. Sna a yu ta na mndu na wu,» ka'a. Gi ka wahatá vazak. ⁷⁵Ka gi havaktá Piyer ka gwada ya si mnana Yesu kazlay: Ma kɗaku vazak wahata ná, dza'a mnay ka hkən səla kazlay: Sna** a yu ta tsa mndu ya wu kə'a ya. Ka gi sli'aftha tsi ka laghwi dzibil ka hərbá taw.

Kladaghatá Yesu ta kəma Pilatus

Mak 15:1, Luk 23:1-2, Yuh 18:28-32

27 Tsadakwa vli gasərdək, ka tska-vata la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda la galata mndu, ka dzraftá gwada ta ghəŋa Yesu, ŋa dzata. ²Ka habaftá həŋ, ka klaghatá həŋ vlanťá Pilat ta nzakway ka ŋumna.

Mtakwa Yuda Iskaryut

Slg 1:18-19

³Nghay tsa Zudas ta vlatá Yesu ya, ta tsanaghatá guma ŋa dzata ná, ka hagə tsi ta madər. Ka klaftá tsi ta tsa suley hkən mbsak ya, ka lagha vranavatá tsa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda la galata mndu ya. ⁴«Gaga yu ta dmaku ta vlatá mndu kul haɗ dmakwani ŋa dzata,» ka'a nda həŋ. «Nu gwada aŋni! Dzik nda kagha tsaya,» ka həŋ nda tsi. ⁵Ka pghidintá Yuda ta tsa tseɗi ya ma həga Lazglafta, ka laghwi hamtá ketsiŋ ma ŋurzulŋani, ka dzuvťá htsiŋani. ⁶Ka hlafta la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta tsa tseɗi ya. «Ra a ka gwafta na tseɗi na nda tseɗi ma vla tskatá skwa Lazglafta wu, kabga tseɗa nasa ya,» ka həŋ.

⁷Ka dzraftá həŋ, ka laghwi skwatá vwaha sana mnda tsa huzla nda tsi, ŋa la mbla la matbay. ⁸Tsaya tama ta kəl lu ka hga tsa vwah ya ka «vwaha nasa» kulam gitana. ⁹Tsaya dzatá ghəŋa skwi ya

mna anabi Irmiya kazlay: Ka klaftá həŋ ta tsa suley hkən mbsak ya, tsa mbsaka tseɗi kura la Isra'ila ta planata ya, ¹⁰ka vlatá həŋ ŋa skwatá vwaha sana mnda tsa huzla, mantsa ya mnidifta†† Mgham Lazglafta kə'a ya.

Yesu ta kəma Pilatus

Mak 15:2-5, Luk 23:3-5, Yuh 18:33-38

¹¹Ka kladaghatá lu ta Yesu ta kəma Pilat ta nzakway ka ŋumna. «Kagha na mghama la Yahuda na ra?» ka ŋumna ɗawanťa ɗa tsi. «Manda va tsa mna ka ya,» ka Yesu nda tsi.

¹²Ama, ta ghəŋa hamata tsakalawa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu ya ná, zlgaha a ta wani wa. ¹³«Sna a kagha ta inda na skwi ta gwadə həŋ ta kagha na ra?» ka Pilat nda tsi. ¹⁴Ama mbəɗanagha a Yesu ɗər te' ta inda tsa ɗaway ta ɗaw tsi ya wa. Ka ndərmim ŋumna Pilat katakata.

Tsanaghata lu guma mtaku ta Yesu

Mak 15:6-15, Luk 23:13-25, Yuh 18:39—19:16

¹⁵Inda fitika skala Pak ya, ta snusna ŋumna ta zligintá mndu turtuk ma gamak. Mndu ya ɗawan mnduha ɗa tsi ta zliŋta tsi. ¹⁶Ma tsa fitik ya, mamu sana mnda dmaku snaŋ lu ksamə lu ɗa gamak, Barabas hgani. ¹⁷Nghay Pilat ta tsa tskata mnduha ya, ka'a nda həŋ mantsa: «Wati ta kumə kuni ta zlighunista ɗa na? Barabas re, ari Yesu ta hgə lu ka Kristi ya a na?» ka'a nda həŋ. ¹⁸Nda sna Pilat kazlay: Ka draku vlata həŋ ta Yesu kə'a ya kay.

¹⁹Ta nzaku Pilat ma vla tsa guma tama, ka ghunafta markwa taŋ ta mndu ŋa mnanata kazlay: Ma famə ka ta ghəŋa gha ma gwada ta na mndu kul haɗ dmakwani na. Ya ghuyə ghuya yu ta

**26:75 Ngha ta 26:34.

††27:10 Ngha ta Zakari 11:12-13 nda Irmiya 18:2-3 nda 19:1-2 nda 32:6-15.

đarŋwa katakata ta ghəŋa na mndu na ma suna đa ta na rvidik gita u na kə'a.

²⁰Lagha la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu, ka liŋtá bara mnduha ŋa đaway taŋ ta sliŋtá Barabas, ta dzatá lu ta Yesu.

²¹«Wati mataba na mnduha his na ta kumə kuni ta zlighunista đa na?» ka Pilat nda həŋ. «Barabas! Barabas! Barabas!» ka həŋ hlaftá wi. ²²«Nu dza'a yu magay ŋa Yesu ta hgə lu ka Kristi na tama?» ka Pilat đawaŋta da həŋ. «Zləŋafta ta udzu! Zləŋafta ta udzu! Zləŋafta ta udzu!» ka həŋ hlaftá wi. ²³«Nahgani va skwi maga tsi?» ka ŋumna nda həŋ. «Zləŋafta ta udzu! Zləŋafta ta udzu! Zləŋafta ta udzu!» ka həŋ hlaftá wi nda mbraku.

²⁴Nghay Pilat ná, zlamta a mataba taŋ wu, ta sgaku nda sga sli'avafita ŋudufa mnduha, ka ta'atá tsi ta imi, «wya dzva đa, wya dzva đa,» kə'a mbaziŋtá dzvani ta kəma mnduha^{‡‡}. «Sabsa dzva đa ta ghəŋa gwada ta na mndu na, dzik nda kaghuni tsa,» ka'a. ²⁵«Ka la usani ta ghəŋa aŋni nda zwana ŋni tani!» ka həŋ hlaftá wi. ²⁶Lagha Pilat ka zlinistá Barabas ta həŋ. Tahula slvaptani ta Yesu nda krupi, ka vlatá tsi ŋa zləŋafta ta udzu.

Ghubasay sludziha ta Yesu

Mak 15:16-20, Yuh 19:2-3

²⁷Ka kladamtá la sludza ŋumna Pilatu ta Yesu da dabi ma huđa həga, ka ha-gadaghata həŋ ta inda la sludzi dem-dem ka tskanaghatá ghəŋ. ²⁸Ka sudatá həŋ. Ka sudanavatá həŋ ta lguta dva ma mgham mgham. ²⁹Ka đaftá həŋ ta zewazewa teki, ka fanamta ma ghəŋ,

fanamha həŋ ta dafa ma dzva zeghwi. Ka lagha həŋ da tsəlbə ta kəmani ka gagay. «Zgu tsa ŋa gha mghama la Yahuda,» ka həŋ.

³⁰Ka tafa sərđək tida, ka klaghutá tsa dafa da tsi ya, ka dzay nda tsi ma ghəŋ. ³¹Manda kdakwa taŋ ta gagay, ka sudaghutá həŋ ta tsa lguta ma mgham mgham ya, ka sudglanavatá tsa ŋani ma lgut ya. Ka klə həŋ ŋa dza'a zləŋafta ta udza zləŋay.

Kla Yesu ŋa zləŋafta

Mak 15:21-32, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27

³²Ta sap həŋ ma huđa luwa, ka guy-atá həŋ nda sana mnda la Sireŋ, ta hgə lu ka Simuŋ. Ka mblanaftá həŋ ta kla udza zləŋa Yesu. ³³Manda bhadaghata taŋ da vli ta hgə lu ka Gwalgwata, manda mnay kazlay: Vla ghudzifa ghəŋ kə'a ya, ³⁴ka vlatá həŋ ta ima inabi nda skwi ya đah đaha^{¶¶}. Tapanata Yesu ná, ka kwalaghutá tsi ta say.

³⁵Tahula zləŋafta taŋ, ka vzə həŋ ta vindima^{§§}, ŋa daguvustá lguthani. ³⁶Tahula tsa, ka nzatá həŋ ka nghay.

³⁷Ŋa maraŋtá skwi kəl lu ka tsanaghatá guma, wya ká lu vindafta nda ta ghəŋani: «Nana mndu na Yesu, Mghama la Yahuda, ka lu.» ³⁸Ka zlaŋaftá lu ta gəndaha his kawadaga nda tsi. Pal nda ga zeghwani, pal nda ga zlađani.*

³⁹Ka rarazə gwal ta mbada ta tvi ka kəktsa ghəŋ[†]. ⁴⁰«Kagha dza'a tasiŋtá həga Lazglafta ka bəgladafta gha ma fitik hkən[‡] ná, mbanafimba ta ghəŋa gha tama ba, ka si Zwaŋa Lazglafta ka. Sasa

^{‡‡}27:24 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 21:6-8.

^{¶¶}27:34 Ngha ta Zabura 69:22.

^{§§}27:35 Ngha ta Zabura 22:19.

*27:38 Ngha ta Isaya 53:12.

†27:39 Ngha ta Zabura 22:8.

‡27:40 Ngha ta 26:61, Yuhwana 2:19.

gha ta na udza zləňay na tama ba,» ka həň.

⁴¹ Ka gagə la mali ta ghəňa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la galata mndu guli, ka həň mantsa: ⁴² «Mbanafha ta sanlaha ná, tríd trapta ma mbanafha ghəňani. Ka si mghama la Isra'ila tsi ya ní, ka sasa tsi ta na udza zləňay na kada grafta mu. ⁴³ Faffa yu ta ghəňa dá ta Lazglafta, ka'a. Ka mbanafmba Lazglafta ndana[†] tama, ka si ta dıvay tsi. "T'i ná, Zwaňa Lazglafta yu," a katsi kay ra,» ka həň. ⁴⁴ Ka rarazə tsa gəndaha zlaňaf lu kawadaga nda tsi ya manda va tsaya guli.

Mtakwa Yesu

*Mak 15:33-41, Luk
23:44-49, Yuh 19:28-30*

⁴⁵ Zlrafta ta fitik dək ma ghəň ha ka laha ta nzemndi hkən ta fitik hawu, ka nutá vli tđik ka grum ta ghəňa hadik demdem. ⁴⁶ Lagha vli ta nzemndi hkən tama, ka wahatá Yesu nda lwi dagala. «Eluwa! Eluwa! Lama sabaktani,» manda mnay kazlay: «Da dá! Da dá! kabgawu kəl ka ka zlidivata[§] na?» kə'a ya. ⁴⁷ «Wya ta haga Iliya,» ka tsa gwal ta snay hada ya. ⁴⁸ Ka gi hwayaftá sana mndu turtuk mataba taň, ka laghwi klaftá susu, ka tsumamta ma imi masmasa, ka hbuňta ta wa udzu, ka vlay ŋani ŋa sayni^{**}. ⁴⁹ «Zlaňzla ka ngha mu, ka dza'a saghasa tsa Iliya ya da mbanafha,» ka sanlaha.

⁵⁰ Ka wahglatá Yesu nda lwi dagala, ka sap hafu mida. ⁵¹ Ma va tsa fitik ya, ka gi tavaptá zlala ma həga^{††} Lazglafta his, daga ta ghəň dikw ta mndar, ka gigdavaftá hadik, ka tatavaptá palaha, ⁵² ka gwanutá wa kuluha, ka sli'agaptá ndəghata mnduha Lazglafta si ta rwuta,

nda hafu. ⁵³ Tahula sli'agapta Yesu, sli'agapta hahəň ma kulu, ka laghu həň da luwa Ursalima ta nzakway ka luwa nda ghuəba. Nda ndəgha mnduha ta nghanja həň hada.

⁵⁴ Nghanj mghama sludza la Ruma nda sanlaha ma sludzi kawadaga nda tsi ta ngha Yesu ta tsa gigdavafta hadik, nda tsa skwi ta magaku ya ná, ka ksutá zləň ta həň katakata. «Kahwathwata ná, Zwaňa Lazglafta na mndu na,» ka həň. ⁵⁵ Hada guli ná, nda ndəgha mi'aha ta nzakta di'ing ka nghanj. Tsaw daga ma luwa Galili sli'afta həň mista Yesu ŋa maganata slna. ⁵⁶ Mataba tsa mi'aha ya, hada Mari makwata Magdala, nda Mari mani ma i Yakubu nda Yusufu, nda mani ma zwana Zebedi.

Padamta Yusufu ta Yesu

*Mak 15:42-47, Luk
23:50-56, Yuh 19:38-42*

⁵⁷ Laha fitik hawu, ka sagha sana mnda luwa la Arimate ta hgə lu ka Yusufu. Tsa mndu ya ná, gadghəl ya, duhwala Yesu ya guli. ⁵⁸ Ka lagha tsi da Pilat da dawaftá mbla Yesu. Ka vlatá Pilat ta tvi ŋa vlaňta. ⁵⁹ Ka klaftá Yusufu ta tsa mbli ya, ka mbsamta ma wupaya ŋusliň. ⁶⁰ Ka klaftá tsi ka laghwi da famta ma kulu ta ka lfid, si lap tsi ma kluluh ŋa ghəňani. Ka taňwaluňtá tsi ta mghama klam ta wa tsa kulu ya. Ka sli'aftá tsi, ka laghwi. ⁶¹ Ka nzaktá i Mari makwa ta Magdala nda tsa sana Mari ya mbəň nda tsa kulu ya.

Nghanj la sludzi ta kula Yesu

⁶² Gamahtsimani, tahula fitika paya skwi ŋa bađu Sabat, ka sli'aftá la mali ta ghəňa gwal dra skwi ŋa Lazglafta

[†]27:43 Nghanj ta Zabura 22:9.

[§]27:46 Nghanj ta Zabura 22:2.

^{**}27:48 Nghanj ta Zabura 69:22.

^{††}27:51 Nghanj ta Sabi 26:31-33.

kawadaga nda la Farisa, ka laghu slanaghatá Pilat. ⁶³Ka hɛj nda tsi mantsa: «Mghama da, mamu sana skwi havagagha ɲni. Ka tsəna mnda tsakalawi na mnata ta ma nzakwani ta ndiri ná, “tahula fitik hkən dza’a sli’agapsli’a yu nda hafu^{‡‡},” ka’a. ⁶⁴Tsaya tama ná, mnanamna ta la sludzi ka dza’a hɛj ngha tsa kulani ya, ha badu mahkəna fitik, da lagha duhwalhani da ghalaghata mblani, da mnə hɛj ɲa mnduha kazlay: Wa a sli’agapsli’a ma mtaku, ka’a. Ya dza’a malaghumala tsa tsakalawi ma kɔavaktani ya katakata ka tsa taɲ-taɲ ya,» ka hɛj. ⁶⁵«Ya mamu sludzi-ih, hlawa hɛj ka dza’a kuni da nghay, manda ya ta kumə kuni,» ka Pilat. ⁶⁶Ka laghu hɛj da vla tsa kulu ya, ka ɲəzlaftá hɛj ta tsa klam ya, ka pghatá hɛj ta la sludzi ɲa nghay.

Sli’agapta Yesu ma mtaku

Mak 16:1-10, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-10

28 Tahula luta Sabat, wurək tgha badu Dəmas, ka sli’afta i Mari makwa ta Magdala nda tsa sana Mari^{¶¶} ya ka laghu ta kulu. ²Gi ka gigdavaftá hadik katakata. Ka saha duhwala Lazglafta daga ta luwa, ka taɲwalaghutá tsa klam ya, ka nzafta tida. ³Ta wudaku manda wudá luwa. Ka ɲusliɲ lgutani tilil manda papla. ⁴Ka ghudzaku tsa sludziha ta ngha tsa kulu ya da zlɛj. Ka zlambutá hɛj manda gwal nda rwa.

⁵Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsa mi’aha ya mantsa: «Kaghuni, ma zlɛj kaghuni ta zlɛj. Nda sna yu kazlay: Tsa Yesu si zlɛjaf lu ta udzu ya ta zbə kuni kə’a. ⁶Ta had hadna wa, sli’agapsli’a ma mtaku manda va ya si mna tsi. Sawa ng-

hanatá vli si hanana lu ba. ⁷Ka dza’a kuni misimmisim da mnanatá duhwalhani kazlay: Sli’agapsli’a Yesu ma kulu, wa’a ta kzla kaghuni ma luwa Galili^{§§} kə’a. Hada dza’a gmakwa kuni nda tsi. Tsaya skwi mnaghuna yu,» ka’a.

⁸Ka gi sli’afta tsa mi’aha ya ta kulu nda zlɛj nda zlɛj, nda rfu nda rfu guli, ka laghu nda hwaya nda hwaya mɲay ɲa duhwalha Yesu. ⁹Ka gi lagha Yesu da guyaku nda hɛj. «Zguwa tsa!» ka’a nda hɛj. Ka gavadaghatá tsa mi’aha ya tavatani, ka ɲaɲanató səlahani, ka tsəlfu ta kəmani. ¹⁰Ka Yesu nda hɛj mantsa: «Ma zlɛj kuni ta zlɛj! Lawala da mnanata zwanama da, ka dza’a hɛj da luwa Galili, hada dza’a gmakwa ɲni nda hɛj,» ka’a.

Rusay la sludzi ta skwi ta maguta nda mbla Yesu

¹¹Tata tvi tsa mi’aha ya, ta sli’amtá sanlaha ma tsa gwal si ta ngha kulu ya da luwa, ka laghu da rusay ɲa la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta ta inda skwi ta maguta. ¹²Ka tskavatá la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda la galata mndu, ka dzraftá hɛj ta klafta tseɔi dəmblək ka vlaɲtá tsa la sludzi ya. ¹³Ka hɛj nda hɛj mantsa: «“Duhwalhani ta sagha ghalaghata girvidik ta hani* aɲni ná, kifá” ka kuni dza’azlay, ka hɛj. ¹⁴Ka snanaghasna tsa gwada ya ta ɲumna ya, dza’a nda sna aɲni ta skwi ɲa mnanata, had sana skwi dza’a ksaghunata wu,» ka hɛj. ¹⁵Ka zlghaftá tsa la sludzi ya ta tsa tseɔi ya, ka laghwi magata manda ya mnanaf lu ta hɛj. Ka tutá tsa gwada ya mataba la Yahuda, ta mnə hɛj ha gita.

‡‡27:63 Ngha ta 16:21, 17:23, 20:19.

¶¶28:1 Ngha ta 27:56.

§§28:7 Ngha ta 26:32.

*28:13 Ngha ta 27:64.

**Maravata Yesu da
duhwalhani ta ghwá**

Mak 16:14-18, Luk 24:36-49,

Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8

¹⁶ Ka sli'áfta tsa duhwalha Yesu gh-wañpdə ndeɲ ya ka laghwi da luwa Galili ta ghwá ya mnanaf† Yesu ta həɲ. ¹⁷ Na gi nghay taɲ ta Yesu, ka tsəlbətá həɲ ta kəmani. Ama ta dga ghəɲ san-laha. ¹⁸ Ka gavadaghatá Yesu, ka'a nda

həɲ mantsa: «Inda mbraku ta luwa nda ya ta hadik tani ná, vlihavla lu. ¹⁹ Lawala ta ghəɲa hadik demdem, ka nanafta kuni ta mnduha ka duhwalha‡ da, ka maganafta kuni ta batem ta həɲ ma hga Da, ma hga Zwaɲ, nda ya ma hga Sulkum nda ghuba. ²⁰ Ka taghanafta kuni ta həɲ ta snatá inda skwiha ya mnaghunaf yu. Ya wana yu kawadaga nda kaghuni ha kdavakta ghəɲa hadik,» ka'a.

†28:16 Ngha ta 26:32.

‡28:19 Ngha ta Slna gwal ghunay 1:8.

Gwada ta sabi da

Markus

Slna Yuhwana mnda maga batem

Mat 3:1-12, Luk 3:1-18, Yuh 1:19-28

1 Zrafta Lfida Gwada ta ghəŋa Yesu Kristi Zwaŋa Lazglafta. ²Nda nza manda ya nda vinda ta ghəŋani ma deftera anabi Isaya kazlay:

I'i Lazglafta, wana yu ta tinlaghutá ghu-naftá mndu ka kagha karaku, ŋa dza'a fadaghatá tvi. ³Lwa tsa mndu ya ta snu lu ta hagaku ma mtak kazlay: Payanawa paya ta tvi ŋa Mgham ka lele'anata^f kuni kə'a.

⁴Mantsa tama, ka zlagaptá Yuhwana, mnda maga Batem ma mtak, ka'a mantsa: «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni, ka magaghunafta lu ta batem, ka plighunista Lazglafta ta dmakuha ghuni,» ka'a. ⁵Ka sli'aktá inda gwal ma luwa Ursalima, nduk nda inda hamata gwal ta hadika Zudiya, ka lagha slanaghatá Yuhwana. Ka manigintá həŋ ta dmakuha taŋ, ka maganaftá Yuhwana ta batem ta həŋ ma imi ma ghwa ta hgu lu ka Zurdeŋ. ⁶Tsa Yuhwana ya ná, gatá swida ŋalibwa ta kəl tsi ta vgha nda hbatá banava huta misti.^g Hi'i nda zuduma mtak skwa zayni. ⁷Wya kə'a ta mnay guli: «Mamu sana mndu ta sagha nda hula da, mal ŋani mbraku ka ŋa da, slaf a i'i dekdək dər ŋa bukwadata ka plaptá zu'a baŋah ma səlani wa. ⁸I'i ná, magaghunaftá batem nda imi ŋa da. Tsatsi, nda Sulkum nda ghuba dza'a magaghunafta tsi.»

Maganaftá batem ta Yesu ma imi

Mat 3:13—4:11, Luk 3:21-22, 4:1-13

⁹Ma tsa fitik ya, ka sli'aftá Yesu ma luwa Nazaret ta hadika Galili ka lagha slanaghatá Yuhwana. Ka maganaftá Yuhwana ta batem ta Yesu ma ghwa Zurdeŋ. ¹⁰Ta sabə Yesu ma imi manda kdaku ta maganaftá, ka ng-hadaftá tsi ta luwa, gi ka nghanťá tsi ta gunatá luwa buwaŋ, ka saha Sulkum nda ghuba manda ghərbu' ta ghəŋani. ¹¹Ka gi snaku lwa Lazglafta daga ta luwa kazlay: «Kagha zwaŋa da ta dŋu yu, ma hyahya ŋudufa da,^{**}» ka'a.

Dzəghaŋta halaway ta Yesu ma mtak

¹²Tahula tsa, ka gi tinwaghatá Sulkum nda ghuba ta Yesu da mtak. ¹³Ka zatá tsi ta fitik fwaď mbsak hada ta dzəghay-dzəghay halaway. Ma tsa mtak ya, mataba nimtak ta nzakwa tsi, ta katay katay duhwalha Lazglafta.

Taŋtaŋa hgay Yesu ta duhwalhani

Mat 4:12-22, Luk 4:14-15, 5:1-11

¹⁴Ma sana fitik, ka ksaghatá lu ta Yuhwana tsamta ma gamak,^{††} ka sli'aftá Yesu ka laghwi ta hadika Galili da mna Lfida Gwada Lazglafta. ¹⁵Ka'a ta mnay mantsa: «Nda maga fitik, ndusa ga mghama Lazglafta, mbədanafwa nza-kwa ghuni, ka zlgħafta kuni ta Lfida Gwada,» ka'a. ¹⁶Ta labə tsi nda ta wa drəfa Galili, ka nghanťá tsi ta i Simuŋ nda zwaŋamani Andre ta wda kadəŋa taŋ da drəf ŋa tuma klipi, kabga tuma klipi slna taŋ. ¹⁷Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Saghawasa, mbaďwa mista da, dza'a naghunafna yu ka gwal hlaktá mnduha,» ka'a. ¹⁸Gi sfak zlanavazla

^f1:3 Ngha ta Isaya 40:3.

^g1:6 Ngha ta 2 Mghamha 1:8.

^{**}1:11 Gray nda Zabura 2:7, Isaya 42:1.

^{††}1:14 Ngha ta sura 6:17.

həj ta kadəja taŋ, ka laghu mistani. ¹⁹Manda zadapta taŋ daw', ka lagha həj slanaghatá zwana Zebedi, i Yakubu nda zwanjamani Yuhwana ta paya kadəja taŋ guli ma kwambalu. ²⁰Ka hgaftá tsi ta həj, «mbadwa mista da,» ka'a. Ka gi sli'aftá tsahaya guli ka laghwi mistani, ka zlanavatá da taŋ Zebedi ma kwambalu kawadaga nda gwal ksanatá slna ta həj.

Ghazliginjá Yesu ta ghwadaka sulkum ma sana mndu

Luk 4:31-37

²¹Tahula tsa, ka bhadaghatá həj da luwa Kafarnahum. Na gi sagha sabat, ka lamə Yesu da həga tagha skwa la Yahuda, ka taghə tsi ta skwi ŋa mnduha ma tsa həga ya. ²²Ka ndərmim həj nda ndərmima ta tsa tagha skwani ya, kabga nda sgit ma tsa ŋani tagha skwi ya. Nza a manda ŋa gwal tagha zlahá Musa ŋa mnduha wa. ²³Ka gi zlagaptá sana mndu ksu ghwadaka sulkum mataba taŋ ta lami da tsa həga tagha skwa taŋ ya. Ka sli'aftá tsi nda lili, ka'a mantsa: ²⁴«Yesu zwanja la Nazaret, nu gwada gha nda aŋni, sagha ka da zada aŋni? Wya nda sna ŋni kazlay: Mndu nda ghuɓa daga da Lazglafta kagha kə'a na?» ka'a. ²⁵«Haf wa gha! Sabsa ma na mndu na,» ka Yesu dvanaghata. ²⁶Lagha tsa ghwadaka sulkuma ya ka ghudzanaftá tsa mndu ya katakata, ka lilatá tsi, ka saghu tsi mida. ²⁷Ka tsutá ŋudufa mnduha demdem ma tsa vli ya, ha ka daɗawu həj mataba taŋ, ka həj mantsa: «Nu mndərga nana ma skwi? Aa! Ifida skwi ta zlagaptá mndərga nana! Na dvanaghatani ta dər halaway tsi ná, ta snanasna həj,» ka həj. ²⁸Ka tutá gwada ta ghəja Yesu wdid ta hadika Galili.

Mbanafta Yesu ta midza Simuŋ

Mat 8:14-17, Luk 4:38-41

²⁹Tahula sli'agabta taŋ ma tsa həga tagha skwa la Yahuda ya, ka gwaghatá həj ta vgha nda i Yakubu nda Yuhwana da i Simuŋ nda Andre. ³⁰Tata lamə nda la həj da həga, ka gi mnə lu ŋa Yesu ta gwada ta midza Simuŋ ta hani ta basa ŋudidar. ³¹Ka gavadaghatá Yesu tavatani ka ŋanata ta dzvu, ka sli'anafta. Na tsa gi sli'anaftani ya, gi kwandlaŋ mbatani tsa. Ka sli'aftá tsa marakw ya maganatá skwa zay ta həj.

Mbambanafta Yesu ta gwal kul dughwanaku

Luk 4:42-44

³²Tahula dəɗata fitik badu va tsaya, ka hladaghatá lu ta inda gwal kul dughwanaku da Yesu, kulam nda gwal ta tsuta ka halaway tani. ³³Ka tskavatá inda mnduha ma luwa ŋərbisil ta watgha tsa həga ya. ³⁴Ka mbambanaftá Yesu ta ndəghata mnduha ma daŋwaha taŋ kavghakavgha, ghazliginjha ta ndəghata duhwalha halaway guli ma mnduha. Vlaŋ a ta tvi ta tsa duhwalha halaway ya ŋa gwada guli wu, kabga nda sna hahəj guli ta nzakwa Yesu.

Sli'apta Yesu ma luwa Kafarnahum

³⁵Na tsadakwa vli ta tsughbura sərɗək, ka sli'aftá Yesu, ka laghwi da mtak. Ka ndəbu tsi ta dzvu hada. ³⁶Ka sli'aftá i Simuŋ nda sanlaha ma mnduha ka laghwi da naghay. ³⁷Ka naghə həj, ka slaftá həj tida. «Ta paha kagha inda mnduha,» ka həj nda tsi. ³⁸«Mbadma da sana vliha ndusa ndusa, ka dza'a yu mnananjá gwada Lazglafta ta tsahaya guli, kabga tsaya kəl yu ka sagha,» ka'a nda həj. ³⁹Ka laghu tsi da mna gwada Lazglafta ma həgaha tagha skwa la Yahuda ta inda hadika Galili,

ghazligiḡha ta duhwalha halaway ma mnduha.

**Mbanafta Yesu ta sana mndu
nda rda mndu tida**

Mat 8:1-4, Luk 5:12-16

⁴⁰Ma sana fitik, ka lagha sana mndu nda rda mndu tida tsəlbata ta kəma Yesu. Ka'a mantsa: «Nda zďakatahuda gha, laviḡlava ka ta mbidifta,» ka'a. ⁴¹Ka ksaḡtá tsi ta Yesu ka hidahida. Ka kapaḡtá tsi ta dzvani ka ksaḡta. «Ta kumay yu, mbafmba gha,» ka'a nda tsi. ⁴²Gi hadahada, hlets mbatani tsa, kləwəď vghani. ⁴³«La tama,» ka Yesu vriḡta. ⁴⁴Ka'a nda tsi guli mantsa: «Yahayaha ka da walaḡta mnananḡtá mndu, ka dza'a ka da marananḡtá vgha gha ta mnda dra skwi ḡa Lazglafta. Ka plata ka ta ghəḡ manda ya vindaf Musa, ḡa maranḡtá ghuḡbatá kagha, ka da grafta mnduha ta mbatá kagha,»[†] ka'a. ⁴⁵Ama ka sli'afťá tsatsi, ka laghwi tay ma luwa, ka tutá tsi wdid. Kabga tsa, ka pyaftá tsa gwaďa ya ta Yesu ka lamə da luwa baḡluwa. Ama ka nzaghutá tsi ta wa mazawa. Kulum nda tsa, ka sli'adaghatá mnduha dər ndiga ndiga da slanaghata hada.

**Mbanafta Yesu ta sana
mndu nda rwa səlani**

Mat 9:1-8, Luk 5:17-26

2Tsbakw fitik tahula tsa, ka sli'afťá Yesu ka vradaghata da luwa Kafarnahum. Manda snaḡta lu kazlay: Vragaghavra Yesu dzagha kə'a, ²ka sli'adaghatá mnduha ḡərḡbisl ndaghaganaptá vli nduk ta dabitgha, had' vli ḡa nzaku wu, ta mna Lfida Gwaďa Yesu ḡa taḡ. ³Ka tsukwadanaghatá mnduha fwad mataba mnduha ta sli'adaghata da tsi ta sana mndu nda rwa səlani. ⁴Zbay taḡ ta tvi ḡa ḡhanavatá Yesu ná, trid

mutsaf a həḡ wa. Ka ḡladaftá həḡ ta ghəḡa tsa dzuguvi nzamə Yesu mida ya. Ka gunaptá həḡ ta ghəḡani, ka hbaftá həḡ ta tsa mndu ya ta tsa skwa hanani ya ka fadatá həḡ nda ta tsa ghurum ya. ⁵Nghanata Yesu ta tsa zlgħay nda ḡud-ufa taḡ ya ná, «nda pla dmakwa gha sagəḡ,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya. ⁶Ta nzaku sanlaha ma gwal tagħa zlahā Musa ḡa mnduha ma tsa vli ya, ka həḡ ma ghəḡa taḡ mantsa: ⁷«Nu ta kəl na mndu na ka kwarakwara mandana na! Wa ta laviḡtá»[¶] pla dmakwa mndu ta ghəḡa Lazglafta turtukwani na?» ka həḡ. ⁸Snaḡta Yesu ta tsa skwi ta mnə həḡ ma ghəḡa taḡ ya nda ma sulkuma vghani, ka'a nda həḡ mantsa: «Nu ta kəl kuni ka ndanu mandana na?» ⁹Ta grə kuni ná, mal blakwa mnay ḡa na mndu nda rwa səlani na kazlay: Nda pla dmakwa gha kə'a re, ari mal blakwa mnay ḡani kazlay: Sli'afslí'a, kla ta skwa hana gha ka sli'a ka kə'a na? ¹⁰Ndana tama, kada snaḡta kuni kazlay: Mamu Zwaḡa mndu nda mbrakwa plinḡtá dmakwa mndu ta ghəḡa hadik kə'a ná, wya tsi: ¹¹Ka i'i ta mnaghata gra wa, «Sli'afslí'a, kla ta skwa hana gha, la dzagħa gha,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya. ¹²Gi brahwat kə'a sli'afťa, zləḡal klaftá skwa hanani, ka sabə tsi nzərem ta nḡhay inda mnduha. Ka ndərmim həḡ nda ndərmima, ka zləzlvu həḡ ta Lazglafta. Ka həḡ mantsa: «Ka yawu ka yawu, ta maga a skwi manda na wu,» ka həḡ.

**Hgafťa Yesu ta Levi
mnda tska dzumna**

Mat 9:9-13, Luk 5:27-32

¹³Tahula tsa ka sli'afťá Yesu ka vrəḡlagħata nda ta wa drəfa Galili. Ka sli'adaghatá mnduha dlivis slanaghata hada, ka tagħə tsi ta skwi ḡa taḡ.

[†]1:44 Nḡha ta Zlahu 14:2-32.

[¶]2:7 Gray nda Zlahu 24:16, Nḡha ta Zabura 103:3, Isaya 43:25.

¹⁴Tata gra mbaða Yesu, ka nghantá tsi ta Levi mnda tska dzumna, ta nzakway ka zwaña Alfe, ta nzaku ta watgha hëga ksa slnani. «Mbaða mista ða,» ka'a nda tsi. Ka sli'afra Levi ka laghwi mistani.

Za skwa zay ma hëga ga Levi

¹⁵Tahula tsa, ka tskavatá i Yesu nda duhwalhani kawadaga nda gwal tska dzumna, nda sanlaha ma ghwadaka mnduha, kabga nda ndëgha mndërga tsa mnduha ya ta dza'a mistani tazlay. Ka tskavatá hëj ka za skwi ma hëga ga Levi.^{§§} ¹⁶Kë'a, ká gwal tagha zlahá Musa ña mnduha ta nzakway mataba la Farisa ná, ta za skwi Yesu kawadaga nda gwal tska dzumna nda sanlaha ma tsa ghwadaka mnduha* ya. Ka hëj nda duhwalha Yesu mantsa: «Kabgawu ta kël Mghama ghuni ka za skwi kawadaga nda na mnduha na ða?» ka hëj. ¹⁷Slrew, lamla tsa gwada ya da slëmëña Yesu. Ka'a mantsa: «Gwal kul ðughwanaku yeya ta psa duhtur, psa a gwal ðughwana wa. Sagha da psa gwal dmaku i'i, sagha a yu da psa gwal ta mnay kazlay: Tudúkwa añni kë'a wa,» ka'a nda hëj.

Gwada Yesu ta ghëña suma

Mat 9:14-17, Luk 5:33-39

¹⁸Tata suma i duhwalha Yuhwana nda la Farisa ma sana fitik guli, ka sli'aktá mnduha ðawanra da Yesu. Ka hëj mantsa: «Ya wya ta suma i duhwalha Yuhwana nda la Farisa ní, kabgawu ta kwal ña gha ma duhwalha suma ka na?» ka hëj nda tsi. ¹⁹Ka Yesu nda hëj mantsa: «Ka ta kawadaga graha zwaña midzi nda tsa zwaña midzi ya

katsi ná, ta sumay hëj ta suma ra? Ka ta kawadaga hëj katsi ná, haf hëj ta suma wa. ²⁰Dza'a saghasa fitik, ña klaghutá zwaña midzi. Baðu tsaya tama, dza'a sumay hëj ta suma. ²¹Mantsa guli, haf lu ta tsaktá lfida gërzan, ka tsamtá halata lgut nda tsi wa. Ka mantsa tsi katsi ná, dza'a kðiñkða tsa lfida gërzan ya ta mðukinjá tsa halata lgut ya. ²²Haf lu ta ðihamtá ima inabi ta ka nuni ma halata zliba huta guli wa, ba ma lfidani ta ðihamta lu. Kabga tawaftani dza'azlay ná, dza'a zlukiginzhlukwa ta tsa halata huta ya, ña tiñtani. Ña nzakwani lpay lu ma ya, lpay lu ma ya,» ka'a.

Yesu mgham ta ghëña sabbat

Mat 12:1-8, Luk 6:1-5

²³Baðu sana sabbat ta labla i Yesu nda duhwalhani ta tvi† ma vwaha nimaya, ka ðala'atá tsa duhwalhani ya ta tsa nimaya ya. ²⁴Ka la Farisa nda Yesu mantsa: «Nga ða gra ta skwi, kabgawu ta kël duhwalha gha ka maga skwi pyaf lu ta magay baðu sabbat‡ na?» ka hëj. ²⁵Ka Yesu nda hëj mantsa: «Ta dzañaf a kuni ta skwi maga Dawuda¶ ma fitika kuzlanafra maya ta hëj nda gwal kawadaga nda tsi tani ra? ²⁶Ma fitika nzakwa Abiyatar ka mali ta ghëña inda gwal ta dra skwi ña Lazglafta ná, ka lamë tsi da hëga Lazglafta, ka zutá skwa zay ya fana lu ta Lazglafta pðar tsi ta skwi ña zanra, tsatsanafra guli ta gwal kawadaga nda tsi. Tsa skwa zay§ ya ná, haf hamata mndu ta zay wa, ba tsa gwal ta dra skwi yeya kwenjkwenj ta zay, ama ka zutá Dawuda tsatsanafra ta grahani guli,» ka'a. ²⁷Ka Yesu nda hëj guli

§§2:15 Nga ta Lukwa 5:29.

*2:16 Nga ta Lukwa 15:1-2.

†2:23 Nga ta Vrafta ta Zlahu 23:26.

‡2:24 Nga ta Sabi 34:21.

¶2:25 Nga ta 1 Samuyel 21:2-7.

§2:26 Nga ta 1 Samuyel 21:2-7, 2 Samuyel 15:35 nda Zlahu 24:9.

mantsa: «Kabga ɲa kata mndu fata lu ta sabat, fa a lu ta mndu ɲa sabat wa. ²⁸Tsaya kəl Zwaɲa mndu ka nzaku ka mgham ta ghəɲa sabat,» ka'a.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda mta dzvani

Mat 12:9-14, Luk 6:6-11

3 Mbadaka Yesu ka ləglami da həga tagha skwa la Yahuda, ka slaftá tsi ta sana mndu nda mta dzvani ta nzaku hada. ²Ka dza'a mbanafər mbanaf a tsi ta na mndu na badu sabat, ká mnduha nzata ka ngha Yesu tiritiri, kabga ɲa mutsaftá rutsak tida. ³«Sli'afslí'a gra, ka sagha ka sladata ta kəma mnduha,» ka Yesu nda tsa mndu nda mta dzvani ya. ⁴Ka'a nda həɲ tama mantsa: «Nu skwi nda ra ɲa magay badu sabat na? Maga skwi dɪna re, ari maga ghwadaka skwi a na? Mbanaftá mndu skwi ta raku re, ari dzatá mnda a skwi ta raku?» ka'a nda həɲ. Tsitsrid, ka həɲ nzata. ⁵Ka kuzlanaftá tsi ta Yesu ta ɲuduf manda waf-tani ta həɲ, kabga tsa təɲa ta ghəɲa taɲ ya. Huf safi ta ɲudufa Yesu, «tdaptá ta dzva gha gra,» ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani ya. Ka tdapta tsi ta dzvani, gi kundliɲ mbatani tsa. ⁶Ka gazlagabtá la Farisa dzibil, gi ka laghwi həɲ dZRəku kawadaga nda mnduha mghama Hiridus ^{**}ɲa zba tva dzatá Yesu.

Sli'adaghata mnduha slanaghatá Yesu ta wa drəf

⁷Ka sli'aptá i Yesu nda duhwalhani mataba taɲ, ka laghwi ta wa drəfa Galili. Snaɲta mnduha ta tsa skwi ta magə Yesu ya, ka sli'akta həɲ daga ta hadika Galili, nda ya ma Zudiya, ⁸nda pɔakwa gwal ta hadika Ursalima, nda gwal ta

hadika Idume, nda gwal ta ɓla ghwa Zur-deɲ, nda gwal ta waftá luwa Tir nda Siduɲ tani. ⁹Ka mnanatá Yesu ta duhwalhani ɲa payanatá kwambalu, kabga yaha mnduha da ɓisla i'i kə'a, ¹⁰kabga nda ndəgha mnduha mbambanaf tsi, kəl inda gwal daɲwa ka sli'adaghata. ¹¹Ghur ka gwal kasaf ghwadaka sulkum ta həɲ ngha Yesu guli ná, ka sli'adaghatá həɲ da tsəlbu ma ghuvani ka wahu. «Kagha Zwaɲa Lazglafta!» ka həɲ nda tsi. ¹²Ka davanaghatá Yesu ta həɲ ka ɲdaɲda. «Ma mnaɲ kuni ta i'i» ka'a nda həɲ.

Dagabta Yesu ta duhwalhani ghwanpɔdə his

Mat 10:1-4, Luk 6:12-16

¹³Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ka laghwi ta kudufur. Ka haga'atá tsi ta gwal kumaɲ tsi, ka sli'adaghatá həɲ slanaghata. ¹⁴Ka daga'atá tsi ta gwal ghwanpɔdə his ɲa nzaku tavatani, ɲa ghunayni guli ta həɲ mna Ggwada Lazglafta. ¹⁵Vlaɲha ta mbrakwa ghazligiɲtá duhwalha halaway ma mnduha ta həɲ. ¹⁶Wya hga tsa gwal ghwanpɔdə his dagab tsi ya: Simuɲ tsanaf tsi ta hgani ka Piyeɲ††, ¹⁷nda i Yakubu nda zwaɲamani Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi, Bwarneges kə'a tsanaftá hga taɲ, manda mnay kazlay: Zwana ɲazla luwa‡‡ kə'a ya, ¹⁸nda Andre, Filip, Bartelemi, Mata, Tuma, Yakubu zwaɲa Alfe, Tade, Simuɲ mnda la Kananit, ¹⁹nda Zudas Iskaryut. Tsa Zudas ya ta skwaptá Yesu.

Razanaftá Sulkum nda ghuɓa

²⁰Tahula tsa, ka sli'aftá həɲ ka laghwi dzagha. Ka sli'igəldaghatá mnduha dliwis slanaghatá həɲ, ha ka trapta i

**3:6 Hiridus Anɲipas.

††3:16 Piyeɲ: Manda mnay kazlay: Pala kə'a ya. Gray nda Mata 16:16-18, Yuhwana 1:42.

‡‡3:17 Gray nda Lukwa 9:54.

Yesu nda duhwalhani ta mutsaftá fitik ña zañtá skwa zay. ²¹ Snañta la tañ ma Yesu ta skwi ta mnə lu kazlay: Nda hwaða ghunislakani kə'a ya, ka sagha həñ da klay.

Zlghawa Yesu ta ghəña razay ta razu lu

Mat 12:22-32, Luk 11:14-23, 12:10

²² Ka gwal tagha zlahá Musa ña mnduha ta sli'akta ma luwa Ursalima ta mnay guli mantsa: «Nda ksa na mndu na da Belzebul^f, kabga nda mbrakwa hal-away ta ghazligiñta tsi ta duhwalha hal-away ma mnduha,» ka həñ. ²³ Ka hagaftá Yesu ta həñ ka mnay ña tañ nda mahdihdi. Ka'a nda həñ mantsa: «Waka hal-away dza'a ghazligiñtá halaway na? ²⁴ Ka tavaptá luwa turtuk ná, dza'a nzakway tsa luwa ya tdukwa ra? ²⁵ Ka dgavapdga həga mndu his ná, ta dza'a nzəglanza tsa həga ya ra? ²⁶ Ka kuranavatá ghəñani halaway katsi ná, nda dga his nda tsa tama, sladglata a nda tsa tama guli wu, kdavakta ñani tsa. ²⁷ Ka ta habaf a mndu ta mndu nda mbra wu katsi ná, laviñta a ta lami da həga ga tañ ka hlugudunustá huzlani wa. ²⁸ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Inda dmakuha dza'a magata mnduha, dza'a plinispla Lazglafta ta həñ nda inda rarazuha dza'a həñ rarazay tani. ²⁹ Ama inda mndu dza'a razanaftá Sulkum nda ghuba, plinista a lu ta dmakwani dekdek wa. Dza'a nzakway dmakwani ta ghəñani ña kdekedzeñ,» ka'a nda həñ, ³⁰ kabga «nda ghwaðaka sulkum ma vghani,» ka həñ ta mnay ta Yesu, kəl Yesu ka mna tsa gwada ya ña tañ.

I wa vərða zwanamani ma Yesu?

Mat 12:46-50, Luk 8:19-21

³¹ Tahula tsa, ka bhadaghatá i mani nda zwanamani ma Yesu, ka sladaghuta

ma bli. Ka ghunadamtá həñ ta mndu da həga ña hgagaptá Yesu. ³² Tizlik tskatá mnduha tavata Yesu ta lagha lu da mnay ñani kazlay: Wa'a i ma gha nda zwanama gha ta hga kagha ma bli kə'a. ³³ «I wa ma da nda zwanama da na?» ka'a zlghaftá wani. ³⁴ Ka nghadaptá tsi ka tsa mnduha ta nzaku ta wanafta ya, ka'a mantsa: «Wana i ma da nda zwanama da, ³⁵ kabga inda mndu ta maga skwi manda ya ta kumə Lazglafta, tsaya zwanama da, tsaya mukuma da, tsaya ma da,» ka'a.

Mahdihdi nda mnda wutsa hulfa

Mat 13:1-9, Luk 8:4-8

4 Ma sana fitik, ka nzəglatá Yesu ka tagha skwi ña mnduha ta wa drəfa Galili. Ka tskadaghatá mnduha ta vgha ñərbisl tavatani, kəl tsi ka laghwi nza-gapta ma kwambalu ta wa tsa drəf ya, ta nzatá inda tsa mnduha ya rpa' ta wani. ² Ka taghə tsi ta ndəghata skwi ña tañ nda mahdihdi. Wya ka'a nda həñ ma tsa tagha skwani ya: ³ «Snawa ka mnaghunata yu ba! Mbadaka sana mndu ka sli'aftá ka laghwi da wutsa hulfa ma vwahani. ⁴ Tata wutsaywutsay mantsa, ka rkatá sanlaha ta tvi ka sli'adaghatá dyakha da daguta. ⁵ Ka rkatá sanlaha ta kluluh ma vli kul slaghutá hadik, ka gi dyaftá tsi misimmisim kabga sira a hadik ta ghəñani wa. ⁶ Na safa fitik dzafata tida, ka zlghutá tsi həw ka ghwaluta, kabga slaghu a slrəñ mistani wa. ⁷ Ma teki sanlaha, ka glanaghatá teki ka raghwanafta pghaf a ta ghəñ wa. ⁸ Ta gənək sanlaha, ka dayafata tsahaya, ka galafata, ka pghaftá ghəñ ka zwan dze'dze'. Midida ghəña sanlaha, selega ghəña sanlaha, bərləzla ghəña sanlaha. ⁹ Mndu nda sləməña snay, ka sna tsi,» ka'a nda həñ.

^f3:22 Ngha ta Mata 10:25.

Kabgawu ta kəl Yesu ka gwada nda mahdihdi na?

Mat 13:10-17, Luk 8:9-10

¹⁰ Manda dgaghuta i Yesu nda duhwalhani kawadaga nda sanlaha ma mnduha ta vgha, ka dawantá hən̄ ta ghə̄na tsa mahdihdi ya da tsi. ¹¹ «Kaghuni, vlaghunanavla lu ta snantá difa ta gwada ta ghə̄na ga mghama Lazglafta, ama ɲa sanlaha ná, ba nda mahdihdi dza'a mnanantá lu ta hən̄, ¹² kabga ɲa nghay taɲ, nghanɲa a hən̄ wa. ɲa snay taɲ, snantá a hən̄ dekdek wa. Ka má nda sna hən̄ katsi ná, má dza'a mbə́dakmbə́da hən̄ ta vgha da Lazglafta ɲa plinistani ta dmakuha taɲ^{§§},» ka'a nda hən̄.

Klatá ghə̄na tsa mahdihdi ya

Mat 13:18-23, Luk 8:11-15

¹³ Tahula tsa, ka'a nda hən̄ guli mantsa: «Sna a kuni ta tsa mahdihdi ya ra? Ka sna a kuni ta tsaya wu katsi ná, wa ka kuni dza'a snantá inda mahdihdi tama? ¹⁴ Tsa hulfa ta wutsə tsa mndu mnə yu ya ná, gwada Lazglafta ya ta wutsə tsi. ¹⁵ Sanlaha ma mnduha ná, manda tvi rkaf hulfa tida nza-kwa taɲ. Na gi snantá taɲ ta gwada Lazglafta ma ɲudufa taɲ, ndadaghata halaway hlugudunustá hən̄, manda dagay ta daguta dyak ta hulfa ta tvi. ¹⁶ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda kluluh wutsaf lu ta hulfa tida hən̄. Ka snanɲna hən̄ ta gwada Lazglafta gi misimmisim ka hən̄ ta tsu'afta nda rfu, ¹⁷ ama had hən̄ ta zlantá vli ɲa dzugwamta tsa gwada ya ta slrən̄ ma ɲudufa taɲ wa. Ka grungra ghuya danwa nda giri ta hən̄ kabga tsa gwada ya katsi, gi suwak zlanavata taɲ ta zlgay nda ɲudufa taɲ. ¹⁸ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda vli ma teki rkam hulfa mida hən̄. Snanɲna hən̄

ta gwada Lazglafta ¹⁹ ama ta laghula hən̄ da ndana nzaku ma ghə̄na hadik, nda ndana zba gadghəl, nda ndana sana skwiha ta hara'uwa iri. Mantsa tama, mbada tsa skwiha ya ka raghwa tsa gwada ya, ka niɲtá hən̄ ka ksubaɲ. ²⁰ Sanlaha ma mnduha ná, manda hadik ka gənək hən̄. Ta snanɲna hən̄ ta gwada Lazglafta, ta zlgahazlgaha hən̄ nda ɲudufa taɲ, ta magay hən̄ ta skwi ta kumə Lazglafta. Sanlaha ma tsa mnduha ya ná, ki'a ki'a magata hən̄, ka gratani magata sanlaha, Sanlaha ma mnduha guli ná, va ɲulum ɲulum magatá ɲa taɲ,» ka'a.

Mahdihdi graf lu nda pitirla

Luk 8:16-18

²¹ Ka Yesu nda hən̄ guli: «Ta klafkla lu ta pitirla ɲa dzubamta ma tughuba ra? Ari ta klafkla a lu ɲa fiɲta mista ghzləɲ na? Ta klafta ɲa fafta ta vəl tskala* lu kasi'i ki'e. ²² Had skwi nda difa dza'a kwal kul sabi ta dabi wa. Had skwi kdəkkdek dza'a kwal kul maravata baɲluwa guli wa. ²³ Mndu nda sləmən̄a snay ka sna tsi,» ka'a. ²⁴ Ka'a nda hən̄ guli: «Daswa ka kuni nda skwi ta snantá kuni. Nda tsa daram ta kəl kuni ka gra skwi ya, nda tsi guli dza'a graghunafta Lazglafta ta ɲa ghuni, ɲa sgaghunaghatá ɲa ghuni guli. ²⁵ Tsaya tama, mndu ta fata sləmən̄ani dina ka sna gwada ná, dza'a sganaghasga Lazglafta ta snantani. Ama mndu ta dərzlaftá sləmən̄ani ná, dza'a sganaghasga ta dərzlanafata guli,» ka Yesu.

Hulfa ma hadik graf lu nda ga mghama Lazglafta

²⁶ Ka'a nda hən̄ guli: «Ka gragra nda hulfa ta pghamta mndu da hadik ya ga mghama Lazglafta. ²⁷ Dər ta hanə ta hanani tsa mndu ya girvidik, dər ta

§§4:12 Ngha ta Isaya 6:9, 10.

*4:21 Gray nda Mata 5:15 Lukwa 11:33.

vaghə ta nzakwani tsi gifitik, ta dʸutá dʸyakwani, ka glakwani hulfa sna a kə'a ta magaku wa. ²⁸ Hadik ta dʸyigintá hulfa ɲa nzakwani ka kuzuɲ. Tahula tsa, ɲa pghaftani ta ghəɲ ɲa ksayni ta zwaɲ. ²⁹ Ka nda ndəha tsi vərzləɲ tama, nda maga fitik ɲa tsay, sagha fitika kla vdu ɲa tsay[†] tsa,» ka'a.

Ga mghama Lazglafta graf lu nda hya kramasa

Mat 13:31-32,34, Luk 13:18-19

³⁰ Wya ka'a nda həɲ guli: «Ndaw dza'a gra mu ta ga mghama Lazglafta, nda wati ma skwi dza'a grafta mu? ³¹ Tsa ga mghama Lazglafta ya ná, dza'a gray lu nda hya kramasa. Tsa hya kramasa ya ná, ndərzikw nzakwani mataba hulfaha ta ghəɲa hadik, ama ka sləgam sləga lu, ³² ta glafgla gdiz ka malaghutá hamata sluhwaha nidali. Ta pghay ta sləma dagala ha ka laviɲta dʸyakha ta baba həga taɲ tida,» ka'a.

³³ Nda ndəghata mndərga tsa mahdihdiha ya mnananɲa tsi ta gwada ta həɲ prək ka snaɲta taɲ. ³⁴ Inda ɲani ma gwada nda həɲ ná, ba nda mahdihdi. Ama nzata taɲ nda ghəɲa taɲ nda duhwalhani ya ná, tsislanaptani ta həɲ.

Lbanata Yesu ta mativirau'

Mat 8:23-27, Luk 8:22-25

³⁵ Gahawu badu va tsa, «mbadma ta a bla a,» ka Yesu nda duhwalhani. ³⁶ Ka sli'aftha həɲ ka zlanavatá tskata mnduha, ka lamə həɲ da tsa kwambalu nzamə Yesu mida ya ka laghwi, kawadaga nda sanlaha ma kwambalu guli mistani. ³⁷ Tata ndrə həɲ ma kwambalu, ka sli'aftha mghama mativirau', ka kapatsa'uwaku imi ka lami ka kuma ndəghanafta kwambalu. ³⁸ Ta hanani

Yesu ma mndəra kwambalu, nda fatá ghəɲani ta skwa fa ghəɲ. Ka sli'anaftha həɲ. «Mghama dá! Ndana a kagha ta na zwaduta dza'a zwaduta mu na ra?» ka həɲ nda tsi. ³⁹ Sli'avatani mantsa, ka dvanaghatá tsi ta falak. «Lbalba ka nzata ka tʸekw!» ka'a nda drəf. Ka lbatá falak, ka nzatá vli tʸekw. ⁴⁰ Ka mbədavatá tsi tvə duhwalhani. Ka'a nda həɲ mantsa: «Nu ta kəl kuni ka zləɲ mandana na, kulam ndana, had' zlgay nda ɲuduf da kaghuni dekdek katak ra?» ka'a nda həɲ. ⁴¹ Ka ksafatá zləɲ ta həɲ katakata. «Wa va na ma mndu katak na? Nduk nda falak nda drəf tani ta snanatá gwada!‡» ka həɲ.

Mbanafta Yesu ta mndu ksu halaway

Mat 8:28-34, Luk 8:26-39

5 Manda laba taɲ ta tsa sana bla drəfa Galili ta hadika Geraseni^f ya, ² tata sabə nda sa Yesu ma kwambalu, ka gi ndadaghatá sana mndu ksu halaway, ta sabi mataba kuluha da guɲay. ³ Mataba kuluha si ta nzakwa tsa mndu ya. Had' mndu ta laviɲtá ksaftha ɲa habafta dər nda zida wu, ⁴ kabga si ta tsamtsa lu ma tsuhwal, habawuha lu ta dzvuhani nda zida, ama ta ratsiɲ ratsa tsatsi ta tsa zidaha ya, ta balij bala ta tsa tsuhwalha ya. Had' mndu ta laviɲtá zlahafta wa. ⁵ Inda fitik ta vaghə nda vagma, ta hanə nda hana ta wawaku mataba kuluha nda ya ta ghwá, ka lili ka kwaha vghani nda pala. ⁶ Na tsa Nghanɲtani ta Yesu manda a ya ná, ka hwayaftá tsi ka lagha tsəlbata ta kəmani, ⁷ ka wahu nda lwi dagala. «Yesu Zwaɲa Lazglafta ta luwa: Nya mataba dá nda kagha na? Ta ndəba dzvu yu da kagha nda həga Lazglafta, ma ghuydip ka ta danwa,» ka'a. ⁸ Kəl tsi ka mna tsaya ná, kabga mnanamna Yesu

[†]4:29 Zuwel 4:13.

[‡]4:41 Gray nda Zabura 65:8, 89:10, 107:23-32.

^f5:1 Gray nda Mata 8:28.

kazlay: Ghwadaka sulkum! Sabsa ma na mndu na kə'a. ⁹ Ka dawantá tsi da tsi. «Wa hga gha na?» ka'a nda tsi. «Dəba'» hga da, kabga nda tska ŋni. ¹⁰ Kdəkkdək, ma ghziŋnis ka ma luwa, ka'a ndi'ata ka ŋdaŋda nda tsi.

¹¹ Tsaw ma tsa vli ya, mamu bra ghuvazuha⁸ ta zbu ta skwa zay taŋ tavata ghwá. ¹² Ka tsa ghwadaka sulkum ya mantsa: «Kdəkkdək, ghuna ta aŋni da a ghuvazuha a, ka sli'amta ŋni da həŋ,» ka həŋ nda tsi. ¹³ «Lawala!» Ka'a nda həŋ. Ka sli'agaptá həŋ ka sli'amta da tsa ghuvazuha ya. Ka vazagatá tsa ghuvazuha ya ta vgha tavata tsa ghwá ya ka rk-aghata da drəf. Ta magay mbsaka taŋ ta dəmbu' his ta zadamta ma tsa drəf ya. ¹⁴ Na tsa gwal si ta ngha tsa ghuvazuha ya, ka sli'afta həŋ nda hwaya ka laghu mnay ma luwa nduk tahula luwa. Ka sli'adaghatá mnduha da ngha tsa skwi ta maguta ya. ¹⁵ Manda sli'adaghata taŋ tavata Yesu, ka nghanjá həŋ ta tsa mndu si sli'amə ghwadaka sulkumha dida ya ta nzakwani kwandlaŋ nda sudatá lgut ta vgha. Ka ghudzaku tsa mnduha ya da zləŋ. ¹⁶ Ka rusu tsa gwal si hada ya ta skwi ta maguta nda tsa mndu si ksu halaway ya, nda skwi ta maguta nda tsa ghuvazuha ya, ŋa taŋ. ¹⁷ Tahula tsa, «kdəkkdək, sli'apsli'a ma hadika ŋni,» ka həŋ nda Yesu. ¹⁸ Ta dza'a dza'a Yesu da kwambalu tama, «wya dzvu, ka la yu mista gha,» ka tsa mndu si ksu halaway ya nda tsi. ¹⁹ Ama ka Yesu nda tsi mantsa: «La dzagha gha, ka dza'a ka slanaghatá la ga ghuni. Ka rusanafata ka ta inda skwi maga gha Mgham Lazglafta, nda ya kə'a tawatá hidahida ta kagha,» ka'a. ²⁰ Ka sli'afta tsi ka laghwi da manay ma kuraghuta hadika Dekapwalus ta inda skwi magana Yesu. Ka ndərmim inda taŋ nda ndərmima.

Mbatá sana marakw ta paghaku, nda vramta hafu ma makwa Zayrus

Mat 9:18-26, Luk 8:40-56

²¹ Manda vradaghata Yesu nda kwambalu ka lagha ta sana bla drəf, ka sli'adaghatá mnduha ŋərbisl slanaghata hada. Ta sladu Yesu ta wa tsa drəf ya. ²² Ka lagha sana mndu tekwa mataba maliha ma həga tagha skwa la Yahuda slanaghata. Zayrus hga tsa mndu ya. Na gi nghanjani ta Yesu, ka gi zləmbatá tsi ma ghuvani. ²³ Ka ŋavatá tsi ka ndəba dzvu da tsi, ka'a mantsa: «Wa a makwa da ta kala ghəŋ ta dza'a mtaku. Kdəkkdək, sawi ksaŋta nda dzvu ka mbafta tsi, ka nzakwa tsi nda hafu,» ka'a nda tsi. ²⁴ Ka sli'aftá Yesu ka dza'a kawadaga nda tsi. Mbafta mnduha ka sli'i rutututa mistani, ka bislay.

²⁵ Mamu sana marakw mataba taŋ ta maga vaku ghwanjpdə his ta paghaku. ²⁶ Ghuyghuya tsa marakw ya ta daŋwa katakata ta dza'a da takay da duhurha. Zadŋzada ta inda skwihani demdem, nduk nda tsa, had lavaghwani wu, tata sgaku nda sga tsa daŋwani ya. ²⁷ Na snaŋta tsa marakw ya ka lu ta gwada ta Yesu, ka kdikadamtá tsi mataba mnduha, ka lagha ksaŋta lguta Yesu nda ga mahulhul, ²⁸ kabga wya ka'a ma ghəŋani: «Tsa ksaŋ yu ta dər lgutani tada ná, dza'a mbaku yu,» ka'a. ²⁹ Na tsa gi ksaŋtani ya, gi tərsiu' lbata tsa paghakwani ya tsa. Ta snu tsi ma vghani ná, wdər nda mba. ³⁰ Gi ta snə Yesu ma ŋani ma vgha guli ná, mamu mbraku ta savaghuta. Ka sladata tsi, ka mbədavata mataba tskata mnduha. Ka'a mantsa: «Wa na mndu ta ksaŋta lgutha da na na?» ka'a. ³¹ Ka duhwalhani nda tsi mantsa: «Nda ngha ka ta tskatá mnduha ta bisla kagha ná, wa ta ksihata na» ka ka? ka həŋ nda tsi. ³² Ka nanaghaku

⁸5:11 Ngha ta Zlahu 11:7 nda Vrafta ta Zlahu 14:8.

tsi ka zba tsa mndu ta ksan̄ta ya. ³³ Na tsa marakw ya, ka ghudzaku da zlēŋ, kabga nda sna ta skwi maga tsi. Ka zləmbatá tsi ma ghuva Yesu, ka mnanan̄tá kahwathwata. ³⁴ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Nda mba ka makwa dá, kabga zlgħafta gha ta i'i nda ŋudufa gha. La nda vgha ta zdaku, ka nda ka kwandəlan̄,» ka'a.

³⁵ Tata gwada Yesu, ka sagha gwal ga Zayrus da mnay ŋa Zayrus kazlay: Kđakwa tsa makwa gha ya tsa, ŋa dan̄wazlgəalta gha ŋaw ta mgham na? ka hən̄. ³⁶ Klaf a Yesu ta tsa gwada tan̄ ya ka gwada wa. «Ma zlēŋ ka, fafta kagha ta ghən̄ja gha ta i'i kwen̄kwen̄ ŋa gha,» ka'a nda Zayrus. ³⁷ Ka sli'aftá tsi ka dza'a. Ka pyanatá tsi ta mnduha ta dza'a mistani, ka hgana'atá tsi ta i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana zwan̄amani ma Yakubu ŋa dza'a mistani. ³⁸ Ka bhadaghatá hən̄ da tsa Zayrus mali ma həga tagha skwa la Yahuda ya. Ka slan̄aghatá Yesu ta mnduha ta kitsiwiraku, ta wawahaku, ta dzadza lubaluba. ³⁹ Ka lamə tsi da həga. «Kabgawu ta kəl kuni ka hlawi, ta kəl kuni ka taw? Ya wana ta mta a zwan̄ wu, hani ta hani tsi,» ka'a nda hən̄. ⁴⁰ Ka ghufasu hən̄ ta Yesu. Lagha Yesu ka ghzlagaptá inda mndu ma həga. Ka hgana'atá tsi ta i dani nda mani ma tsa zwan̄ ya, nda tsa gwal lagha hən̄ kawadaga ya, ka lamə hən̄ da tsa dzuguvi nda zwan̄ mida ya. ⁴¹ Ka ŋanatá tsi ta dzvu, ka'a mantsa: «Talitakum,» ka'a. Manda mnay kazlay: Makwa dá, sli'afslia, i'i ya ta gwada nda kagha kə'a ya.

⁴² Gi hləbəts ka tsa makwa ya sli'afta ka gi mbađa. A', ghwan̄pďə his ima tsa makwa ya. Ka nzata hən̄ ndandrakawa ka ndərmimay. ⁴³ Mbaďaka Yesu ka zlan̄aghatá hən̄ ka ŋďan̄ďa kazlay: Ya-

hayaha kuni da mnay dər ŋa wa tsi, ka'a. Ka'a nda hən̄ guli mantsa: «Vlan̄wa skwa zay ta na makwa na,» ka'a.

Kwalaghuta gwal ma Nazaret ta zlgħaftá Yesu

Mat 13:53-58, Luk 4:16-30

6 Ka sli'aftá Yesu ka zlan̄tá tsa vli ya ka laghu da luwa ta glakwani. ^{**} Ka laghu duhwalhani mistani. ² Baďu sabat, ka lamə Yesu da tagha skwi ŋa mnduha ma həga tagha skwa la Yahuda. Káka nda ndəghata mnduha hada ta sna tsa skwi ta taghə tsi ya. Ka ndərmim hən̄ nda ndərmima: «Wa ta taghanaftá mndərga nana ma skwi? Wa ta vlan̄tá mndərga nana ma difil ta kəl tsi ka maga nana ma mazəmzəmha na? ³ Tsa mnda fidí ta nzakway ka zwan̄a Mari†† ya a na mndu na kay ra? Zwan̄amani ma i Yakubu nda Yuses, nda Yuda, nda Simuŋ a tsi kay ra? Mataba mu a kwagha mani kay guli ra?» ka hən̄. Ka nzaku Yesu ka skwa tuthun da hən̄. ⁴ Ka Yesu nda hən̄ tama mantsa: «Ta vlay lu ta glaku ŋa anabi ma sana vliha, ama ma luwani, nda ya mataba la tan̄ nduk nda ya ma həga ga tan̄‡‡ ná, had lu ta vla glaku ŋani wa,» ka'a. ⁵ Tsaya kəl Yesu ka kwal kul magan̄tá mazəmzəm hada. Ka laghu tsi ksan̄ta nda dzvu ta sanlaha ma mnduha kul dughwanaku, ka mbambanaftá tsi ta hən̄. ⁶ Ka ndərmim Yesu nda ndərmima ta tsa kwala tan̄ kul zlgħaftá tsatsi nda ŋuduf ya.

Ghunafta Yesu ta duhwalhani ghwan̄pďə his

Mat 10:5-15, Luk 9:1-6

Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ka laghwi da ra zwana luwa ta hula Nazaret. Ka tatagha skwi ŋa mnduha. ⁷ Ka hagaftá tsi ta duhwalhani ghwan̄pďə his ŋa gh-

** 6:1 Ngha ta Mata 13:54.

†† 6:3 Gray nda Yuhwana 6:42.

‡‡ 6:4 Gray nda Lukwa 4:24, Yuhwana 4:44.

wanaftani ta həŋ his his his da luwaha. Ka valaŋtá tsi ta mbraku ta həŋ ɲa ghazligiŋtá ghwadaka sulkum. ⁸Ka zlahanaghatá tsi ta həŋ ka'a mantsa: «Ta sli'i kuni ya, dafa kweŋkweŋ dza'a kuni klafta ma dzva ghuni, yaha kuni klaftá skwa zay, nda dər zliba ghuva, yaha kuni klaftá tsemi ma zlibi. ⁹Yaha kuni klaftá klaftá mahisa lɓut. ¹⁰Ka lamla kuni da luwa katsi, ka nzata kuni ga mndu ya ta tsu'aftá kaghuni, ha ka sagha fitik dza'a kəl kuni ka sli'afta ma tsa vli ya. ¹¹Ka mamu gwal ma sana vli dza'a kwal kul tsu'afta kaghuni ta kwalaghutá sna gwadā ghuni katsi, ka sli'apta kuni ma tsa vli ya, ka tukwiŋta kuni ta rgitika tsa luwa ya ta sɔla ghuni. Tsaya dza'a maraŋtá nzakwa dmakwa taŋ ta ghəŋa taŋ,» ka'a nda həŋ. ¹²Ka sli'aftá həŋ ka laghi da mnay ɲa mnduha, ka həŋ mantsa: «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni, ka mnigiŋta kuni ta dmakwa ghuni,» ka həŋ. ¹³Ka ghazligiŋtá həŋ ta ghwadaka sulkum ma mnduha, mbambanafha həŋ ta ndəghata gwal kul dughwanaku nda masanavata rdí ta həŋ^f».

Mtakwa Yuhwana mnda maga Batem

Mat 14:1-12, Luk 9:7-9

¹⁴Mantsa, ka snanaghatá tsa gwadā ta gwadə lu ta Yesu ya ta mgham Hiridus, kabga laghula hgani da zərwa. Ka lu ta mnay tida na: «Tsa Yuhwana mnda maga batem ya kay ya ta sli'agabta ma mtaku, tsa ta kəl tsi ka maga mazəzməzma,» ka lu. ¹⁵«Iliya ya tane,» ka həŋ. «Sana anabi ta gara vgha nda sani mataba anabiha ghalya ya,» ka sanlaha nda ɲa taŋ. ¹⁶Ama manda kdakwa Hiridus ta saraŋta tsahaya: «Tsa Yuhwana tsaghu yu ta ghəŋani ya kay ya ta sli'agabta nda hafu,» ka'a. ¹⁷Kəl Hiridus ka mnata

ksaftá Yuhwana ná, kabga gwadā ta Hiridiya ta nzakway ka markwa zawaŋamani Filip^{§§} klu tsi ka marakw, ¹⁸si kəl Yuhwana ka mnay ɲa Hiridus kazlay: Ra a ka klay gha ta markwa zawaŋama gha wu,* ka'a nda tsi. Kəl Hiridus ka ghunaftá sludzani ksafatá Yuhwana ka tsamta ma zida. ¹⁹Tifin basanava basa Hiridiya ta ɲuduf ta Yuhwana kabga tsa gwadā ya, ka zbə tsi ta tvi ɲa dzata ama trid traptra ta tvani. ²⁰Vərda dər Hiridus ná, ta zləŋay ta Yuhwana. Nda sna guli kazlay: Mndu nda ghuba Yuhwana, ɲərma mndu ya kə'a ka katə tsi. Inda nzata Hiridus ka sna gwadā ta gwadə Yuhwana ya ná, ta dəwir nda dwira ta ghəŋani dər má dɔvafɔva tsi ta snay. ²¹Ma sana fitik tama, ka mutsafta tsa Hiridiya ya ta tvi ɲa dzatá Yuhwana. Tsa fitik ya ná, baɗu fata Hiridus ta skala havakta fitika yakwani ya. Baɗu tsaya, ka hagaftá Hiridus ta mnduha. Tsa mnduha hagaf tsi ya, gwal dagaladagala ta wanafta, nda mghamha ta ghəŋa sludziha, nda gwal klu lu ta hadika Galili ya. ²²Baɗu va tsaya tama, ka lamə makwa tsa Hiridiya ya ka skalu ta kəma tsa mnduha ta tsakavata ya. Ka zdanafatá tsa skalani ya ta ɲudufa Hiridus nda tsa gwal hagaf tsi ya tani. Ka Hiridus nda tsa makwa ya mantsa: «Ka nu dza'a kumafatá maya gha ya, dawaha dawaha dza'a vlaghavla yu,» ka'a. ²³Ka wadanaftá tsi. Ka'a mantsa: «Skwi ya dza'a dawanafta kagha da i'i ná, dza'a vlaghavla yu, dər má slbahwa luwa da tsi,» ka'a. ²⁴Ka ndagaptá tsa makwa ya ka laghi mnay ɲa mani. Tahula mnanatani, ka dawu tsi da mani. Ka'a mantsa: «Nu dza'a yu dawaha tama?» ka'a. Ka mani zlgafatá wani mantsa: «Dawa ta ghəŋa Yuhwana mnda maga

^f6:13 Gray nda Yakubu 5:14.

§§6:17 Ngha ta 8:27.

*6:18 Ngha ta Zlahu 18:16, 20:21.

batem,» ka'a nda tsi. ²⁵ Ka gi vræglaghutá tsi slanaghatá mgham ka daway da tsi: «Ta kumay yu ta vlihata gha ndana ndana ta kwamleh ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a. ²⁶ Su'anak ká mgham nzata. Lavgliŋ a ta sđanafta wu, kabga nda għada wadānatani ta kəma tsa gwal hagaf tsi ya. ²⁷ Ka gi ghunaftá tsi ta sludzi turtuk mataba gwal ta nghay ka'a nda tsi mantsa: «La ka tsagaghata ka ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a. ²⁸ Ka sli'aftá tsa sludzi ya ka laghwi da gamak, ka tsagaghatá ghəŋa Yuhwana mnda maga batem ta kwemleleh. ²⁹ Manda sŋaŋta duhwalha Yuhwana ta tsa skwi ya, ka lagha həŋ klaghata mblani ka laghwi pađamta.

**Zunusta Yesu ta skwa zay
ta mnduha dəmbu' hutaf**

Mat 14:13-21, Luk 9:10-17, Yuh 6:1-14

³⁰ Mbađa tsa duhwalha si ghwanagha Yesu ya ka varakta. Ka tskavatá həŋ tavata Yesu, ka rusa skwi si maga həŋ, nda skwi ya si ta taghə həŋ ŋa mnduha. ³¹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Mbađma ta wa mazawa, ka nzata kuni ka hlaptá hafu hada,» ka'a. Had fitika taŋ ŋa mutsaftá dər zaŋta dər skwa zay wu, kabga ndəghata mnduha ta zazavađaku katakata hada. ³² Ka sli'aftá hahəŋ hahəŋ ka dza'a ma kwambalu da sana vli ta wa mazawa. ³³ Ta sli'i həŋ, nda ndəgha mnduha ta nghinťá həŋ, ka tsəmaftá həŋ. Ka gazlatá inda mnduha ma luwa, ka dza'a nda səla da tsa vli ta dza'a i Yesu nda duhwalhani ya, ka tiŋlaghutá həŋ ta bhadaghata, kabga ta hway nda hwaya hahəŋ. ³⁴ Manda bhadaghata Yesu, ka sabə tsi ma kwambalu. Kə'a kə'a ná, tizlik tskata mnduha, ka ksantá həŋ

katakata ta Yesu ka hidahida, kabga nda nza həŋ manda tuwakha kul had mnda ngha[†] həŋ, ka gi nzatá tsi ka tagha skwiha ŋa taŋ. ³⁵ Manda ya nda għada laghwa fitik, ka lagha duhwalhani mŋay ŋani. Ka həŋ mantsa: «Wana ma mtak lu hadna, laghula fitik guli, ³⁶ mnanamna ta na mnduha na, ka sli'a həŋ da luwa, nda ya da zwana luwaha ta wafta na vli na, ka dza'a həŋ skwa skwiha ŋa zay taŋ,» ka həŋ. ³⁷ Ama ka Yesu nda həŋ mantsa: «Vlaŋwavlá kaghuni ba ta skwa zay ta həŋ,» ka'a. Ama ka həŋ nda tsi mantsa: «Ŋa sli'a ŋni da dzawaktá buradi prək ka tseda vagha mnduha his dərmək ta maga slna[‡], ka valaŋťá həŋ ŋa zay taŋ rki?» ka həŋ. ³⁸ Ka'a nda həŋ mantsa: «Kidaghi buradi da kaghuni na? Naghawa naghə» ka'a. Naghanata taŋ, ka həŋ mantsa: «Buradi hutaf nda tsulhwa klipi his ya,» ka həŋ. ³⁹ Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Mnanawamna ta mnduha ka nzanzata həŋ ka għuβu ka għuβu ta kuzuŋwa mkwenek,» ka'a. ⁴⁰ Ka tsakavatá mnduha, ka nzanzata dərmək dərmək ma ya vli, hutaf mbsak hutaf mbsak ma ya vli. ⁴¹ Ka hlaftá Yesu ta tsa buradi hutaf, nda tsulhwa klipi his ya. Ka nghadaftá tsi nda ta luwa ka rfanaghatá Lazglafta. Tahula tsa mantsa, ka balanaptá tsi ta tsa buradi ya, ka valaŋťá duhwalhani, ŋa daganaftá tsa mnduha ya. Mantsa guli, ka daganaftá tsi ta tsa tsulhwa klipi his ya ta həŋ. ⁴² Inda taŋ demdem ka zazutá həŋ, ka babaghawťá həŋ. ⁴³ Ka tsakaftá lu ta pađakwa tsa buradiha nda klipihya ya ka ghwanak ghwanəpďə his.[¶] ⁴⁴ Gwal ta za tsa buradi ya ná, mnduha dəmbu' hutaf ya.

[†]6:34 Gray nda Mbsak 27:17, 1 Mghamha 22:17, Azekiyel 34:5-6.

[‡]6:37 Ngha ta Mata 20:2.

[¶]6:43 Gray nda 2 Mghamha 4:42-44.

Mbadafy Yesu ta mbada ta drəf

Mat 14:22-33, Yuh 6:15-21

⁴⁵Tahula tsa, gi ka mblafta Yesu ta duhwalhani ka lamə da kwambalu ɲa dza'a taɲ ta sana bla drəf nda tvə luwa Betsayda, ta kdə tsatsi ta vrintá dəmga ɲa laba tsatsi nda hul nda hul slanaghatá həɲ. ⁴⁶Manda dgatani ta vgha nda tsa mnduha ya, ka sli'aftá tsi ka laghwi ta ghwá da maga du'a. ⁴⁷Lama vli da rvidfik ya ná, bhatá tsa duhwalha Yesu ya tsa nda kwambalu ma takataka drəf. Tata hadfik Yesu turtukwani. ⁴⁸Kə'a ka Yesu nghadapta ná, ta takadaku duhwalhani ka swa kwambalu, kabga mamu falak ta vra həɲ. Wər ta tsughbura sərɔk vli, ka sli'aftá tsi ka mbada ta drəf nda səla, ɲa dza'a nda da həɲ, ka kumə tsi ta klatá wa taɲ. ⁴⁹Kə'a ka həɲ ná, mamu skwi ta mbada ta imi, zlah halalay ya, ka həɲ ka wahu. ⁵⁰Nda ngha inda taɲ demdem, ka ghudzaku həɲ ta ghudzaku da zləɲ. Ka gi gwadganatá Yesu ta həɲ. Kə'a nda həɲ mantša: «Ma wahu kuni ta wahu, i'i ya, ma zləɲ kuni ta zləɲ!» ka'a nda həɲ. ⁵¹Ka lagha tsi, ka lamə da tsa kwambalu ya nzata tavata həɲ. Ka gi lbata tsa falak ya tɔekw. Ka laghu tsa duhwalhani ya da ndərmimay katakata. ⁵²Ma ɲa sɲaɲta taɲ ta mbrakwa Yesu nda mazəmxəm maga tsi nda buradi ya ná, lanamə a ta həɲ wu, kabga təɲtəɲa ghəɲa taɲ.

Mbambanafta Yesu ta mnduha ma Genazaret

Mat 14:34-36

⁵³Tahula tsughwadapta taɲ ta drəf, bhadaghar həɲ ta hadika Genazaret, ka hbanata həɲ ta kwambala taɲ ta wa drəf hada. ⁵⁴Manda saba taɲ ma kwambalu, ka tsəmafta mnduha ta Yesu. ⁵⁵Tsəmafta taɲ, ka sli'aftá həɲ nda hwaya da mnay ma inda vliha. Ka tsakwə həɲ nda gh-

zləɲa taɲ nda ghzləɲa taɲ ta gwal kul dughwanaku, da inda vli sɲaɲ həɲ ka-zlay: Hada Yesu kə'a. ⁵⁶Ma inda dər wati ma vli tsi ta lagha Yesu, dər ma zwana luwa tsi, dər ma hudá luwa tsi, ka dər tahula luwa a tsi, ta hladaɲahla lu ta gwal kul dughwanaku ka pghata ta dabi. Ka ndəbu lu ta dzvu da tsi, ɲa ksɲaɲta dər wa lgutani tsi kwəɲkwəɲ. Inda gwal ta ksɲaɲta ná, nda mbamba həɲ.

Gwada i Yesu nda la Farisa ta ghəɲa tagha skwa dzidzi

Mat 15:1-9

7 Ka sli'agata tsa la Farisa nda san-laha ma gwal tagha zlahu ɲa mnduha ya ma Ursalima, ka tskavata tavatá Yesu. ²Ka nghanjá həɲ ta sanlaha ma duhwalha Yesu ta za skwa zay nda ɲratá dzvu, mbazij a həɲ manda ya taghanaf dzidziha taɲ ta həɲ wa. ³Tsaw la Farisa nda sanlaha ma la Yahuda ya ná, had həɲ ta za skwa zay ka ta mbaza a dzva taɲ tsuwedek dina, manda ya taghanaf dzidziha taɲ ta həɲ wa. ⁴Ka vragaghavra həɲ ta luma, had həɲ ta za skwa zay ka ta mbazaghu a həɲ ta mbaza wa. Mamu ndəghata sana skwiha guli taghanaf dzidziha taɲ ta həɲ ta magə həɲ manda: Tva mbazapta dina ta kuwa, nda bəzleghwa, nda siga kufur. ⁵Mbada la Farisa nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha ka dawɲta da Yesu. Ka həɲ mantša: «Nu kul had duhwalha gha ta maga skwi taghaf lu da dzidziha, ta kəl həɲ ka za skwa zay kul mbazijta dzvu na?» ka həɲ. ⁶Ka Yesu nda həɲ mantša: «Tsa madg-wirmadgwira ghuni ya. A ta ɲa Isaya ta mnay ta ghəɲa ghuni, manda ya nda vinda mnə na Lazglafta kazlay: nana mnduha na ná, ta wubisim ta wubisim ta zləzlvə həɲ ta i'i. Ma ɲud-ufa taɲ ná, dva a həɲ ta i'i wa. ⁷Zlə-zləva i'i ta zləzlvu həɲ ná, ka bət-

§7:3 Gray nda Lukwa 11:38.

bət. Ma ɲa taghay taɲ ta zlaha da ɲa mnduha ná, ka laghu hɔɲ da ɲanatá zlaha mnduha**,) kə'a ya.

⁸Zlanava zla kuni ta zlaha Lazglafta, ka laghu kuni da sna skwi ya ta taghu mnduha. ⁹«Nda hidá kuni kahwata ta wudɪntá zlahuha Lazglafta, ka ɲanatá ɲa ghuni ma skwa dzidzí. ¹⁰Wya ka Musa: «Vla ta glaku ɲa i da gha nda ma gha,» ka'a. Ka'a guli na: «Mndu ta razanaftá i dani nda mani, dza'a dzadza†† lu,» ka'a. ¹¹Ama ka kaghuni ta mnay ɲa mnduha ná, laviɲlava mndu ta mnay ɲa i dani nda mani kazlay: Si má ta kumay yu ta vlaghatá skwi ɲa kataghata, daw laviɲ a yu wu, kabga kwarbaɲ ya manda mnay kazlay: Dza'a vlaɲtá Lazglafta yu kə'a. ¹²Mantsa ya tama ta mbla kuni ta tsa mndu ya, ɲa kwal kul katanɲa i dani nda mani. ¹³Ma tsa magay ghuni mantsa ya tama ná, ta mbədiɲmbədi kuni ta gwada Lazglafta, nda mndərga tsa tagha skwa ghuni ya ɲa mnduha. Nda ndəgha mndərga sana skwiha ta magə kuni manda dəsakwa tsahaya.»

Skwi ya ta ɲriɲta mndu

Mat 15:10-20

¹⁴Tahula tsa, ka hagəglaktá Yesu ta dəmgá da tsi. Ka'a nda hɔɲ mantsa: «Guna-wa guna ta sləməɲa ghuni dina, ka mnaghunata yu. ¹⁵Had' skwi ta zadata mndu nda za ta ɲriɲta mndu wa, ba skwi ta sabə nda sa ma ɲudufa mndu ta ɲriɲta mndu,» ka'a. ¹⁶[Ka mamu mndu nda sləməɲa snay ka sna tsi.] ¹⁷Manda sli'afta Yesu ka laghwi da həga dgarə tsi ta vgha nda dəmgá, ka dawantá duh-walhani da tsi ta ghəɲa tsa gray graf tsi ya. ¹⁸Ka'a nda hɔɲ mantsa: «A'a, had' dɪfil ma ghəɲa kaghuni guli ra? Sna a kaghuni guli kazlay: Had' skwi ta zadata

mndu nda za ta laviɲtá ɲriɲta mndu wu kə'a ra? ¹⁹Had' tsa skwi ta zadata mndu nda za ya ta dza'a da ɲudufa mndu wu, da hudɪ ta dza'a tsi ɲa dza'a thidiɲta ma dra,» ka'a. Tsa gwada Yesu ya ná, ta kumay ta mnay kazlay: Nda ghuɓa inda skwa zay‡‡ kə'a. ²⁰«Skwi ta sabə nda sa ma ɲudufa mndu ná, tsaya ta ɲriɲta mndu, ²¹kabga ma ɲudufa mndu ta sli'agabta ghwadaka ndanuha, nda sli'ɲsli'ɲ, nda ghali, nda psla mnduha, ²²nda hliri, nda hara'u tiri, nda sidi, nda nənɓa mndu, nda kakraɲaku, nda ghudzaku, nda vza rutsak ta mndu, nda gəla ghəɲ, nda ga rgha. ²³Inda tsa ghwadaka skwiha ta sli'agapta ma ɲudufa mndu ya ta ɲriɲta mndu,» ka'a nda hɔɲ.

Zlghay nda ɲudufa sana marakw

Mat 15:21-28

²⁴Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu hada ka laghwi ta hadika Tir nda Siduɲ. Ka lamə tsi da sana həga. Va a si ta snaɲta mndu kazlay: Wa'a hadya kə'a wa, ama laviɲ a ta difaghuta wa. ²⁵Mamu sana marakw ksu halaway ta makwani, ka snaɲtá tsi ta mna gwada ta Yesu. Ka gi sli'aftá tsi ka lagha zləmbatá ma ghuva Yesu. ²⁶Ka ndəbu tsi ta dzvu da tsi ɲa ghzligiɲtá tsa duhwala halaway ya ma tsa makwani ya. Tsa marakw ya ná, makwa la Grek ma luwa Finusi, ya lu ta hadika Siri ya. ²⁷Ka Yesu nda tsi mantsa: «Zlaɲzla ta zwani karaku ka baghafta hɔɲ. Dina a ka klaftá dɪvula zwani ka vlaɲtá zwana kriha wa,» ka'a nda tsi. ²⁸«Mantsa nzakwani mndani mghama da, ama ta dagay zwana kriha ta wi-wsa tsa skwa zay ta rkadata ta hadik ma vəl zay zwani ya guli,» ka tsa marakw ya. ²⁹Ka'a nda tsi mantsa: «Kabga tsa gwada gha ya, la makwa da dzagha gha,

**7:7 Ngha ta Isaya 29:13.

††7:10 Ngha ta Sabi 20:12 nda Vrafta ta Zlahu 5:16 nda Sabi 21:17 nda Zlahu 20:9.

‡‡7:19 Gray nda Slna gwal ghunay 10:9-16.

wa'a saghusa tsa duhwala halaway ya ma makwa gha» ka'a nda tsa marakw ya.³⁰ Ka sli'aftá tsa marakw ya ka laghwi dzaghani. Bhadaghatani dzagha ka lamə tsi da həga, ka slanaghatá tsi ta tsa makwani ya ta hani ta ghzləŋ. Ta had' tsa duhwala halaway ya mida wa.

Mbanaftha Yesu ta sana rgha kul snaŋta zləməŋ

³¹ Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ta hadíka Tir, ka laghwi nda ma luwa Siduŋ, ka zlagaghatá tsi nda ma Dekapwalus ŋa vru nda tvə drəfa Galili.³² Bhadaghatani da hada, ka klanaktá lu ta sana mndu ka rgha, sna a ta sləməŋ wu, sna a ta gwada guli wa. Ka ndəbu lu ta dzvu da tsi ŋa ksəŋta nda dzvu ka mbafta tsi.³³ Ka klaghatá Yesu ta tsa mndu ya turtukwani, di'ing nda mnduha. Ka dzadzaghatá Yesu ta ndəfiŋa dzvuhani da sləməŋha tsa mndu ya, danafha ta sərđəkani ta ghanik.³⁴ Ka nghadaftá Yesu nda ta luwa, ka hlafta tsi ta hafu. «Efasla,» ka'a. Manda mnay kazlay: Gunaguna kə'a ya, nda gwada luwa taŋ.³⁵ Gi wuzləŋ guna guna sləməŋha tsa mndu ya, gi wuted plata ghanikani tsa, ka gwadə tsi ta gwadə tsələŋ.³⁶ Ka dvanaghatá Yesu ta mnduha yaha həŋ da mnay dər ŋa wati ma mndu tsi. Ka dvu Yesu ta həŋ ya ná, ka sgə hahəŋ ta mna tsa skwi maga Yesu ya.³⁷ Ka ndərmim həŋ katakata, ka həŋ mantsa: «Índa skwi ta magə na mndu na na, dīna. Nduk nda rgha tani ná, ka gwananatani ta sləməŋhani, ka gwadəyini ta gwada. Kay! Skwi dīna ta magə na mndu na,» ka həŋ.

Zunusta Yesu ta skwa zay ta mnduha dəmbu' fwad

Mat 15:32-39

8 Ma tsa fitik ya, ka tskəglavatá ndəghata mnduha da Yesu, had' skwa zay ŋa zay taŋ wa. Ka hganťá Yesu ta duhwalhani,² «Ta ksita ka hidahida na

mnduha na, kabga ma hkəna fitika taŋ na ta nzaku kawadaga nda i'i, had' skwi mutsaf həŋ ŋa zay guli wa.³ Ka lawala dzagha ghuni nda maya nda maya ka yu nda həŋ katsi, mutsafta a həŋ ta mbraku ŋa mbađa ta tvi wa. Wya sli'af ma vli di'ing sanlaha mataba taŋ guli,» ka'a nda həŋ.⁴ «Ga dza'a mutsafta lu ta skwa zay ma na mtak na, ŋa vlanťá na mnduha na ŋa baghanaftá həŋ na?» ka duhwalhani nda tsi.⁵ «Kidaghi buradi da kaghuni na?» ka'a nda həŋ. «Ndəfəŋ həŋ,» ka həŋ nda tsi.⁶ Mantsa tama, «nzawanza rəp ta had'ik,» ka Yesu nda tsa mnduha ya. Ka nzatá həŋ. Ka hlaftá Yesu ta tsa buradiha ndəfəŋ ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta. Tahula tsa, ka balanaptá tsi, ka valanťá duhwalhani, ŋa daganafťá tsa mnduha ya. Ka daganafťá hahəŋ ta tsa mnduha ya.⁷ Mamu zwana klipi ki'a guli da həŋ, ka rfanaghatá Yesu ta Lazglafta ta ghəŋa tsa klipi ya, ka valanťá tsi ta duhwalhani. «Daganafwa daga ta mnduha,» ka'a.⁸ Ka zutá mnduha, ka baghaftá həŋ. Ka tskaftá lu ta pďakwani ma vəl zay taŋ, ka ghwanak ndəfəŋ.⁹ Tsa mnduha ya na, ta magay həŋ ta dəmbu' fwad. Mantsa tama, ka vriŋťá Yesu ta həŋ dzagha taŋ.¹⁰ Gi tahula tsa, ka sli'aftá tsi ka lamə da kwambalu nda duhwalhani, ka laghu həŋ ta had'ika Dalmanuta.

Daway la Farisa ta mazəməzəm da Yesu

Mat 16:1-4

¹¹ Manda bhadaghata taŋ, ka sli'adaghatá la Farisa slanaghata, ka zlərdə həŋ ta skwiha nda tsi, kabga ta kumay həŋ ta mutsaftá ghurum ŋa ksafťá Yesu, ka həŋ nda tsi mantsa: «Magaŋnamaga maga ta mazəməzəm ŋa maranťa kazlay: Da Lazglafta ta mutsa kagha ta ŋa gha ma mbraku kə'a,» ka həŋ.¹² Ka hlaftá Yesu ta hafu, ka'a mantsa: «Kabgawu ta kəl mnduha ta na zamana na, ka dawa magatá

mazəməzəm kətək na? Kahwathwata ta mnaghunata yu, had sana mazəməzəm dza'a maranajta lu ta mnduha ta na zamana na wa,» ka'a nda həj. ¹³ Ka sli'aptá tsi mataba tsa la Farisa ya ka laghwi da kwambalu ŋa dza'a ta sana bla tsa drəf ya.

Zanapta duhwalha Yesu ta skwi maga Yesu

Mat 16:5-12

¹⁴ Ma tsa sli'a taŋ ya, ka zanaptá duhwalhani ta klaftá buradi, turtuktuk yeya buradi da həj ma kwambalu. ¹⁵ «Dasuwa ka kuni! Nghawa ghəŋa ghuni da isa la Farisa nda Hiridus,» ka Yesu zlahanaghatá həj. ¹⁶ Ka wuwisaku tsa duhwalhani ya mataba taŋ. «Zlah na kwala buradi kul had da amu na yeya,» ka həj. ¹⁷ Fslek ka tsa gwadfa ya lamə da sləməŋa Yesu. Ka'a nda həj mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ndanu, kabga kwala buradi kul had da kaghuni na? Ha gita, had mahizl ma ghəŋa ghuni ra? Təŋtəŋani ghəŋa ghuni kətək ra?» ¹⁸ Ya wana mamu ira ghuni ní, nu kul nghanjta kuni ta vli? Wana mamu sləməŋa ghuni, nu kul snajta kuni ta sləməŋa[¶]? Had kaghuni ta havaktá skwi kətək ra? ¹⁹ Ma fitika daganafte da ta buradi hutaf ta mnduha dambu' hutaf, kidaghi ndaghanafte kuni ta ghwanak nda padakwa vəl zay mnduha na?» ka'a nda həj. «Ghwanjpdə his həj,» ka həj.^{§§} ²⁰ «A ki ma fitika daganafte da ta buradi ndəfəŋ ta mnduha dambu' fwad, kidaghi ndaghanafte kuni ta tughuba nda padakwa vəl zay mnduha guli?» ka'a nda həj. «Ndəfəŋ həj,» ka həj.* ²¹ «Ka si mantsa tsi, nu kwal kuni snajta tama?» ka'a nda həj.

Mbanafte Yesu ta mndu nda ghulpa ma Betsayda

²² Mantsa tama ka bhadaghatá i Yesu nda duhwalhani da luwa Betsayda. Ka kladaghatá mnduha ta ghulpata mndu da Yesu. Ka ndəbu lu ta dzvu da tsi ŋa ksajta. ²³ Ka ksafte Yesu ta tsa mndu nda ghulpa ya ta dzvu, ka klaghata tahula luwa. Ka tfanafte tsi ta sərdək ta iri, ka pghanafte dzvu, ka daw tsi da tsi kazlay: Nda nghan ka ta skwi ra? kə'a. ²⁴ Ka gunajta tsa ghulpa ta mndu ya ta iri. «Nda nghan yu ta mnduha ta wawaku mndani ná, ama manda fu manda fu ta nghan yu ta həj,» ka'a. ²⁵ Ka pghəglafte Yesu ta dzvuhani ta iriha tsa mndu ya guli, ka nghanjta tsa mndu ya ta vli tsuwadək. Nda mba tama, nda nghan ta dagatá skwiha. ²⁶ Mantsa tama, «Yaha ka lami da huda luwa,» ka'a nda tsi, ka ghuniŋta dzaghani.

Kagha ná, Kristi ka, ka Piyeŋ nda Yesu

Mat 16:13-20, Luk 9:18-21

²⁷ Tahula tsa, ka sli'afte Yesu kawadaga nda duhwalhani ka dza'a da sana luwaha ndusa ndusa ma luwa Sezare Filip. Ta labə həj ta tvi, ka daw tsi da duhwalhani. Ka'a mantsa: «Wa i'i, ka mnduha ta mnay na?» ka'a nda həj. ²⁸ Ka həj mantsa: «Yuhwana mnda maga batem ya ka sanlaha, Iliya ya ka sanlaha, sana mndu mataba la anabi ya ka sanlaha ta mnay nda kagha.» ²⁹ «Kinawu ka kaghuni, wa ya ka kaghuni ta mnay nda i'i?» ka'a kay guli. Ka Piyeŋ mantsa: «Kagha na: Kristi† ka,» ka'a nda tsi. ³⁰ Ka zlahanaghatá Yesu ta həj ka ŋdajda. Ka'a nda həj

[¶]8:18 Gray nda Irmiya 5:21, Azekiyel 12:2.

^{§§}8:19 Nghan ta 6:35-44.

*8:20 Nghan ta 8:1-9.

†8:29 Kristi: Tsaya Almasihu.

mantsa: «Yahayaha kuni da walantá mñay mantsa ña mndu,» ka'a.

**Mñay Yesu ta dza'ani
mtaku nda sli'agaptani**

Mat 16:21-28, Luk 9:22-27

³¹ Mantsa tama, ka zlaftá Yesu ta taghaya ña duhwalhani kazlay: Dza'a ghuyapə ghuya Zwaña mndu ta ñaŋwa katakata. Dza'a wudidiñ wuđa la galata mnduha, nda maliha ta ghəña gwal ta dra skwi ña Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ña mnduha tani. Dza'a dzadza lu, bađu mahkən, ña sli'agaptani nda hafu, ka'a. ³² Ka mnə tsi ta tsa gwafaha ya banluwa. Ka ksaghutá Piyer ta Yesu ta slərpa vli ka davanaghata. ³³ Ka mbəda-vatá Yesu, ka nŋha duhwalhani. Ka ñruhanaghatá tsi ta Piyer, ka'a nda tsi mantsa: «Laghula gha tavata i'i hal-awaya skwi na. Haď ka ta ndanu manda ya ta kumə Lazglafta wa. Manda ndana mnduha ká ka ta ndanu,» ka'a nda tsi.

**Fata duhwalha ta ghəña
tañ manda ña Yesu**

³⁴ Ka hagaktá Yesu ta mnduha, nda duhwalhani tani, ka mñay ña tañ. Ka'a mantsa: «Ka ta kumay mndu ta nzaku kawadaga nda i'i katsi, ba vziñtani ta ghəñani, ka klayni ta udza zləñayni, ka dza'ani mista ña. ³⁵ Ka dza'a mbanafmba yu ta hafa ña ka mndu katsi ná, dza'a zadinƷada tsa mndu ya ta hafani. Mndu dza'a zadinƷá hafani kabga i'i, nda ya kabga Lfiđa Gwafá ná, dza'a mbanafmba tsa mndu ya ta hafani. ³⁶ Nu dza'a ghzlanata mutsafta mndu ta na ghəña haďik na tender, ka nda zafa hafani na? ³⁷ Nu dza'a vlata mndu ña vara hafani na? ³⁸ Ya wana ka dmaku mnduha ta na zamana na, ka sli'iñ ka sli'iñ həñ da Lazglafta. Ka kwalaghuk-

wala mndu ta mñantá hga ña nda gwafá ña guli ta kəma tsa mnduha ya katsi, i'i Zwaña mndu guli ná, dza'a kwalaghuk-wala yu ta mñantá tsa mndu ya bađu vragata ña kawadaga nda duhwalha nda ghuđa ta luwa ma glakwa Lazglafta.»

9 Ka'a nda həñ guli mantsa: «Kahwath-wata ka yu ta mñaghunata, mamu sanlaha ma mnduha mataba gwal hadna, dza'a kwal kul rwuta ta saha ga mghama Lazglafta nda mbraku, ña nŋhanƷa tañ nda ira tañ,» ka'a.

Mbədavafta Yesu

Mat 17:1-13, Luk 9:28-36

² Tahula fitik mku', ka hlaftá Yesu ta i Piyer nda Yakubu, nda Yuhwana mistani, ka ñlaghatá həñ ta sana ghwá nda slra. Lafa tañ ta tsa ghwá ya, ka mbədavaftá tsi ta kəma tañ. ³ Ka wuďaku lguthani tilil katakata. Haď mndu ta na ghəña haďik na dza'a laviñtá ghuďbaptá skwi ña bənafta ña laf taď ta tsaya wa.[‡] ⁴ Ta wa ira tsa duhwalhani ya, ka zla-gaptá i Iliya nda Musa, ka ghwa yiva nda Yesu. ⁵⁻⁶ Ka ksafƷa zləñ ta tsa duhwalha ya katakata. Sna a Piyer ta skwi ña mñay wa. Gi ka Piyer nda Yesu mantsa: «Maləma ña, ñina ka nzata mu hadna. Magafmamaga ta həgaha tumpul hkən. Pal ña gha, pal ña Musa, pal ña Iliya guli,» ka'a. ⁷ Ka saha kusay tďik buk-wamtá həñ. Ka gwafagaptá lwi ma tsa kusay ya. Ka'a mantsa: «Nana na zwaña ña ta đvu yu nda ñuďufa ña. Snawa ta gwafá da tsi,[¶]» ka'a. ⁸ Gi zləwad zləwad zləwad, ka duhwalhani ka nanagha vli ta wanaftá həñ. Kə'a ka həñ ná, Yesu turtukwani yeya nŋhanƷ həñ kawadaga nda həñ. ⁹ Ka sli'aftá həñ ka saha ta tsa ghwá ya. Ta saha həñ, ka zlahanaghatá Yesu ta tsa duhwalha ya. Ka'a mantsa: «Yahayaha kuni da mñantá skwi nŋhanƷ

[‡]9:3 Gray nda 2 Piyer 1:16-18.

[¶]9:7 Nŋha ta 1:11.

kuni ɲa mndu ha ka sagha fitik ya dza'a sli'agabta Zwaɲa mndu mataba gwal nda rwa,» ka'a. ¹⁰ Ka snatá hɛɲ ta tsa gwadá ya, ama ka laghu hɛɲ da ɗadawaku mataba taɲ «nahgani sli'agabta mataba gwal nda rwa?» ka hɛɲ. ¹¹ Mantsa tama, ka ɗawaɲtá duhwalhani da Yesu. Ka hɛɲ mantsa: «Kabgawu ta kɛl gwal tagha zlahu ɲa mnduha ka mnay kazlay: Tiɲɛl Iliya dza'a saha karaku[§] kɛ'a na?» ka hɛɲ. ¹² Ka Yesu nda hɛɲ mantsa: «Aɲi, dza'a tiɲlaghutɲiɲla Iliya ta saha ɲa payanató inda skwiha. Ama kabgawu vindafta lu ta ghɛɲa Zwaɲa mndu kazlay: Dza'a ghuyay ta ɗaɲwa katakata, ɗvɛta a lu wu kɛ'a? ¹³ Ama ka yu ta mnaghunata ná, ghadaghada Iliya ta saha ka ghuyanaptá hɛɲ ta ɗaɲwa manda ya kumaɲ hɛɲ. Mantsa ya ka gwadá Lazglafta mnata ta ghɛɲani,» ka'a nda hɛɲ.

**Mbanafta Yesu ta sana
zwaɲ ksu seteni**

Mat 17:14-21, Luk 9:37-43

¹⁴ Manda vradaghata i Yesu tavata tsa duhwalhani si zлана hɛɲ ya, ka nghanɲtá hɛɲ ta tskata mnduha ta wanaftá tsa duhwalha ya nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha ta zlerɗutawi nda hɛɲ. ¹⁵ Na ghur, nghay tsa tskatá mnduha ya ta Yesu ná, nda ghada ndusadaghatani da hɛɲ. Ka sli'afta hɛɲ nda hwaya ka dza'a ga zgu ɲani. ¹⁶ Ka Yesu ɗawaɲta da hɛɲ mantsa: «Ta ghɛɲa wu ta zlerɗa kuni ta wi nda hɛɲ na?» ka'a. ¹⁷ Ka sana mndu mataba tsa mnduha ya zlganaftawi mantsa: «Malɛma ɗa, zwaɲa ɗa ksu seteni, vɲaɲ a ta tva gwadá wu kɛl yu ka klagaghata da kagha. ¹⁸ Ka ta kumay tsa skwi ya ta slanapta katsi, gi slanatani ta hadik. Gi pghay tsa zwaɲ ya ta mahupak ma wi, dzislayni ta sli'ɲiɲ ka hpaday, gi dzɛɲ vghani. Tsaya kɛl yu ka ndɛba dzvu da duhwalha gha, kambɛl

ka ghzligiɲtá hɛɲ ta tsa seteni ya ma tsa zwaɲa ɗa ya mazlay, ama ka traptá hɛɲ,» ka'a nda tsi. ¹⁹ Ka Yesu nda hɛɲ mantsa: «Ghwadaka mndɛra mnduha kul had zlg hay nda ɲuɗuf da hɛɲ! ɲa kulam yawu dza'a nzata yu tavata kaghuni? ɲa kulam yawu dza'a nzata yu ka su'uwaghu-nata? Klagidighawa tsa zwaɲ ya,» ka'a nda hɛɲ. Ka klɛdanaghatá lu. ²⁰ Gi ghur nghay tsa zwaɲ ya ta Yesu ná, ka gi slanaptá tsa seteni ya nda mbraku, ka slanata ta hadik, ka kwatambal tsi ta vgha ta hadik, ka pgha mahupak ma wi. ²¹ Ka ɗawaɲtá Yesu da dani ma tsa zwaɲ ya: «Daga Yawu zɲrafta na skwi na ta na zwaɲ na na?» ka'a nda tsi. «Daga ma ga zwaɲani ksafata tsi. ²² Baɗu ma sani, klaf-tani wuɗamta da vu, ɗɛr da imi tsi, gi wuɗamtani ma ɲa dzatani, kɛ'a ta magay tazlay. Ka laviɲlava ka, kɛkɛkɛkɛ kataɲna kata, tawa ta hidahida ta aɲni!» ka tsa mndu ya. ²³ «Ka laviɲlava ka ri waka ka? Nu dza'a kwal lu laviɲta magata ka zlg hafzlg ha mndu nda ɲuɗuf na?» ka Yesu nda tsi. ²⁴ Gi ka kapaɲtá dani ma tsa zwaɲ ya ta lwi, «Zlg hafzlg ha yu, sawi katihata ma hta ta zlg hay ɗa,» ka'a nda tsi. ²⁵ Nghay Yesu ta gazladaghata mnduha nda hwaya, ka davanaghatá tsi ta tsa seteni ya. «Ghwadaka Sulkum ta pya mndu ka gwadá nda ya ka snaɲtá slɛmɛɲ. Sabsa ma na zwaɲ na, ka yu ta mnaghata. Yaha ka vrɛgladamta ɗɛkɗɛk dida,» ka'a. ²⁶ Ka wahata tsa seteni ya ka ghudzanaftá tsa zwaɲ ya nda mbraku, ka sabɛ tsi mida. Ka niɲtá tsi ta tsa zwaɲ ya gzɛmbla' manda mndu nda mta, ha ka mnay ndɛghata mnduha kazlay: Nda mta kɛ'a. ²⁷ Ama ka ɲanatá Yesu ta dzvu, ka sli'anafta, ka sli'aftá tsi ka sladata. ²⁸ Manda lama Yesu kawadaga nda duhwalhani da hɛga nda ghɛɲa taɲ, ka ɗaw hɛɲ da tsi. Ka hɛɲ mantsa: «Kabgawu kɛl aɲni ka traptá ghzligiɲtá tsa seteni

[§]9:11 Gray nda Malatsi 3:23.

ya katək na?» ka həj. ²⁹«Mndərga tsa Sulkum ya ná, ba nda maga du'a kada saba tsi,» ka'a nda həj.

**Mnəglan̄ta Yesu ta dza'ani
mtaku nda sli'agaptani**

Mat 17:22-23, Luk 9:43-45

³⁰Ka sli'aftá həj hada ka taghatá hadika Galili. Va a Yesu si ta nghan̄ta mndu wu, ³¹kabga ta tagha skwi ɲa duhwalhani. Wya skwi ta mnə tsi ɲa taj: «Dza'a ksafksa lu ta Zwan̄ja mndu ka vlata ma dzva mnduha ɲa dzata taj. Badu mahkən, ɲa sli'aftani nda hafu.» ³²Ama sna a duhwalhani ta tsa gwada ya wa. Ta zlən̄j həj guli nda dawan̄ta da tsi.

Wa dza'a nzakw ka mali

Mat 18:1-5, Luk 9:46-48

³³Ka bhadaghatá həj da luwa Kafarnahum. Ta nzaku həj ma həga, ka dawan̄tá Yesu da həj: «Nahgani tsa skwi ta uwa'uwal kaghuni ta tvi ya na?» ka'a nda həj. ³⁴Sriw nzan̄za həj, pslaf a həj ta wa taj wa, kabga si ta zba snan̄tá mali mataba taj həj, na skwi si ta uwa'uwal həj ta tvi. ³⁵Ka nzadatá Yesu, «saghawasa» ka'a nda həj. «Ka ta kumay mndu ta nzaku ka mali ta wa ira Lazglafta katsi, vraganatani ta ghəjan̄i ka sagəj gudzekw mista lamndu, ka nzakwani ka kwalva taj guli.» ³⁶Ka hgaftá tsi ta sana zwan̄j kwitikw, ka sladanata mataba taj. Ka tskwaftá tsi ma ghuvani, ka'a nda həj mantsa: ³⁷«Dər wati ma mndu ta tsu'aftá sani turtuk mataba na zwaniha na, kabga i'i, vərda i'i tsu'af tsa mndu ya nda tsa. Dər wati ma mndu ta tsu'aftá i'i guli, vərda i'i a tsu'af tsi wa, ama mndu ya ta ghunigihata tsu'af tsi,» ka'a.

**Mndu ta vla zdaku ɲa
amu ná, ɲa amu tsa**

Luk 9:49-50

³⁸Ka Yuhwana nda tsi mantsa: «Maləma da, nda nghan̄a ɲni ta sana mndu ta ghzla duhwalha halaway ma mndu. Ka tsa mndu ya na: «Yesu ta vlihatá mbraku,» ka'a. Ka lmə ɲni, kabga had' ta dza'a mista amu wu,» ka'a. ³⁹Ka Yesu mantsa: «Ma lmə kuni ta mndu, kabga had' mndu ta maga mazəmxəm nda hga da, dza'a vza rutsak ta i'i wa. ⁴⁰Mndu kul had' ta raza amu guli ná, ɲa amu tsa mndu ya. ⁴¹Dər wati ma mndu ta taghunaftá imi rau' ɲa say, kabga nzakwa ghuni ka ɲa Kristi, kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had' nisəla tsa mndu ya dza'a zwaduta dekdek wu,» ka Yesu.

**Daswa ka mndu nda
vzamta mndu ma dmaku**

Mat 18:6-9, Luk 17:1-2

⁴²«Ka vzamvza mndu ta sani turtuk mataba na zwaniha ta zlghafta i'i na ma dmaku katsi, dza'a ghuyay ta dan̄wa katakata da Lazglafta. Ta dər má ya hbanam lu ta dughura buna dagala ma ɲurzlun̄j, ka vzaghata da drəf, ka'a. ⁴³Ka si dzva gha ta famta kagha kəl ka ka zləmbamta ma dmaku katsi, tsin̄tsa gha ta tsa dzvu ya. Ta dər mutsafta gha ta hafu nda dzva gha ka bududun̄j, ka lama gha nda dzvuha gha yipa' his his da həga vu kul had' ta mtavata dekdek. ⁴⁴[Hada, mamu mtarakha ta yamta ma vgha ɲədməts, rwava a həj wa. Had' tsa vu ya ta mtaku dekdek guli wa.] ⁴⁵Ka səla gha ta famta kagha kəl ka zləmbamta ma dmaku katsi, tsin̄tsa ta tsa səla ya. Ta dər mutsafta gha ta hafu nda səla gha slun̄j turtuk, ka nzakwa gha nda səlahə gha yipa' his his, ɲa wudamtá kagha da həga vu. ⁴⁶[Hada, mamu mtarakha ta yamta ma vgha ɲədməts, rwava a həj

wa. Had tsa vu ya ta mtaku dekdek guli wa.] ⁴⁷ Ka ira gha turtuk, ta famta kagha kəl ka ka dədamta da dmaku katsi, tsakwasliŋ tsakwasla ta tsa iri ya. Ta dər lama ka nda ira gha guzliŋ turtuk da ga mghama Lazglafta, ka nzakwa gha nda ira gha his his, ɲa wudamtá kagha da həga vu. ⁴⁸ Hada, mamu mtarakha ta yamta ma vgha ɲədməts, rwava a həɲ wa. Had tsa vu ya ta mtaku dekdek guli wa. ^{**} ⁴⁹ Inda mndu dza'a nəmanaf nəma vu manda slughul. [Inda skwi ta drə lu ɲa Lazglafta ta kuktaf kukta lu ta slughul tida] ⁵⁰ Slughul ná, skwi dīna ya, ama ka ta had zɔaku mida dekdek wu katsi, nu dza'a magəglamta kuni mida ɲa vranamtá si tsa nəmatani ya na? Mamu ka slughul ma kaghuni. Nzawanza nda zɔaku mataba ghuni, sanlaha nda sanlaha,» ka'a.

Tagha skwi ta ghəɲa ghzliŋtá marakw

Mat 19:1-12, Luk 16:18

10 Tahula tsa, ka sli'aftá i Yesu nda duhwalhani hada ka laghwi ta hadika Zudiya nda tvə drəfa Zuredə. Ka tsəgladaghatá mnduha ta vgha tavatani. Ka nzəglatá tsi ka tagha skwi ɲa taŋ manda ya snu tsi. ² Ka gavadaghatá la Farisa tavata Yesu ɲa hla səlani. Ka dawanjta həɲ da tsi, ka həɲ mantsa: «Mamu re had wa a tvi ɲa ghzliŋta mndu ta markwa taŋ na?» ka həɲ. ³ Ka'a nda həɲ mantsa: «Wa ka Musa vindaghunafta na?» ka'a. ⁴ «Ka Musa ná, ka ta kumay mndu ta ghzliŋtá markwa taŋ katsi ná, vindanaftani ta delewera ghzlu, ka ghzliŋtani†† kə'a,» ka həɲ. ⁵ Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Təɲa ta ghəɲa ghuni kəl Musa ka vindaghunaftá tsa

gwada zlahu ya mantsa. ⁶ Ama ma zlraftani, manda kdɲnta Lazglafta ta magaftá inda skwi, «ka tsaftá tsi ta i zə'al nda marakw.‡‡» ⁷ Tsaya dza'a kəl zgun ka zlanjta dani nda mani, ka ndi'ana-vatá vgha ta markwa taŋ, ⁸ ɲa nzakwa tsa hahəɲ his ya ka slu'uvgha turtuk¶¶. Mantsa tama, nzəgla a həɲ ka mnduha his wu, ama ka slu'uvgha turtuk nza-kwa taŋ.» ⁹ Skwi ndi'anaf Lazglafta ná, yahayaha mndu dganata, ka'a. ¹⁰ Manda vrakta taŋ, ka lamə həɲ nzata ma həga, ka dawanjta duhwalhani da tsi ta ghəɲa tsa gwada ya. ¹¹ Ka'a nda həɲ mantsa: «Ka ghzliŋghzla mndu ta markwa taŋ, ka klaftá sana marakw katsi, ta hliri tsa mndu ya, maganamaga tsa mndu ya ta ghwadaka skwi ta tsa taŋtaŋa markwa taŋ ya. ¹² Mantsa guli, ka sli'af-sli'a marakw ka laghu da wumatá sana zə'al katsi, ta hliri tsa marakw ya nda tsa.»

Hlakta mnduha ta zwani kwitikw kwitikw da Yesu

Mat 19:13-15, Luk 18:15-17

¹³ Mbadaka mnduha ka va hlaktá zwani kwitikw kwitikw da Yesu ɲa tfanaghatawi ta həɲ, nda ma fanaghatani ta dzvu ta həɲ. Ama ka ghzlə duhwalha Yesu ta həɲ. ¹⁴ Ka nghə Yesu ta tsa skwi ta magə həɲ ya ná, zɔəgana a wu, ka kuzlanaftá tsi ta ɲuduf. «Zlanjwazla ta zwaniha kwitikw kwitikw ka sagha həɲ da i'i, ma pyə kuni ta həɲ, kabga ɲa gwal ta gara vgha nda həɲ na ga mghama Lazglafta§§. ¹⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dər wati ma mndu dza'a gi kwal kul tsu'aftá ga mghama

** 9:48 Ngha ta Isaya 66:24.

†† 10:4 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 24:1.

‡‡ 10:6 Ngha ta Zlrafta 2:24.

¶¶ 10:8 Ngha ta Zlrafta 1:27 nda 2:24.

§§ 10:14 Gray nda 9:37.

Lazglafta manda zwaŋ kwitikw, lamta a tsa mndu ya dekdék wa,» ka'a nda həŋ. ¹⁶ Ka hlamtá tsi ta tsa zwanuha ya da ghuvani, ka pghanaghatá dzvu ta həŋ, ka tfanaghatawi ta həŋ.

I Yesu nda sana mnda gadghəl

Mat 19:16-30, Luk 18:18-30

¹⁷ Manda sli'afta Yesu ka mbađa ta tvi, ka sli'aftá sana mndu ka hwayakta tsəlbata ma ghuvani, ka daway da tsi: «Ari nərma mgham, nu dza'a magə yu ŋa mutsafta da ta hafu ŋa kdekedzeŋ na?» ka'a nda tsi. ¹⁸ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kabgawu kəl ka ka hga i'i ka nərma na? Had sana nərma tahta Lazglafta wa. ¹⁹ Nda sna ka ta zlahuha ta mnay kazlay: Yaha ka da dzatá mndu, yaha ka da hliri, yaha ka da ghali, yaha ka da tsanavata gwada ta mndu, yaha ka da nənba mndu, ka vla ka ta glaku ŋa i da gha nda ma gha* kə'a,» ka'a. ²⁰ «Mghama da, snasna yu ta inda tsa skwiha ya daga ma ga zwaŋa da,» ka'a nda tsi. ²¹ Tsəmesl, ka Yesu nghanavata tsa mndu ya, ka dvtutá tsi, ka'a nda tsi mantsa: «Ta turtuk skwi ta pđugudughusta. La ka dzawapta ka ta inda skwa gha, ka daganapta ka ta gwal ka pđu, mantsa dza'a mutsay ka ta gadghəl ta luwa. Magata gha ta tsaya, ka sagha ka, ka dza'a ka mista da,» ka'a nda tsi. ²² Na snaŋta tsa mndu ya ta tsa gwada ya, ka laghu tsi nda basatá ŋuduf, kabga gadghəl ya. ²³ Ka waftá Yesu ta duhwalhani ta wanafta. «Kay! Dza'a nda bla ka lama gwal gadghəl da ga mghama Lazglafta!» ka'a. ²⁴ Ka ndərmim duhwalhani nda ndərmima ta tsa gwada ya. Ka vrəgliŋtá Yesu ta mnay guli, «Zwana da, nda bla ka lama gwal ta fafta ghəŋa taŋ ta gadghəl da ga mghama Lazglafta! ²⁵ Ta dər laba ŋalibwa nda ta ghuruma lipir, ka lama mnda gadghəl da ga mghama Lazglafta,»

ka'a. ²⁶ Ka va ndərmimgəlta duhwalhani, ka həŋ mataba taŋ mantsa: «Ka si mantsa tsi katsi ná, wa dza'a mutsafta mbaku tama?» ka həŋ. ²⁷ Ka nghanavata Yesu ta həŋ, ka'a mantsa: «Had mndu dza'a laviŋtá mbanaftá ghəŋani wa, ama laviŋlava Lazglafta ta mbanaftá mndu, kabga laviŋlava ta maga inda skwi.» ²⁸ «A'a! Wana aŋni, zlanavazla ŋni ta inda skwiha ŋni, ka dza'a mista gha,» ka Piyer. ²⁹ Ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had mndu ta sli'afta ka zlaŋtá hgani, nda zwanamani, nda kwaghamani, nda mani, nda dani, nda zwanani, nda hadikhani, kabga i'i nda ya kabga Lfida Gwada Lazglafta, ³⁰ dza'a kwal kul mutsafta fərtá ta sgavaghatani daga ta na zamana mida mu na wa. Dza'a mutsay ta həgaha, nda zwanama, nda kwaghama, nda mamaha, nda zwani, nda hadikha tani, ama dza'a ghuyay ta daŋwa guli. Ma zamana ta sagha guli, ŋa mutsayni ta hafu ŋa kdekedzeŋ da Lazglafta. ³¹ Nda ndəgha gwal si ta kəma, dza'a nzakway nda hul. Nda ndəgha gwal si nda hul guli, dza'a nzakway ka gwal ta kəma,» ka Yesu nda həŋ.

Mahkəna mnaŋta Yesu ta mtakwani nda sli'agaptani

Mat 20:17-19, Luk 18:31-34

³² Ta mbađa həŋ ta tvi ŋa ŋlu ka dza'a da Ursalima, ka labə Yesu ta kəma taŋ. Hluhla zləŋ ta duhwalhani, nda gwal ta dza'a mista taŋ tani. Ka tsəglanatá Yesu ta tsa duhwalhani ghwanpďə his ya tavatani, ka zlaftá tsi ta mnay ŋa taŋ ta skwi dza'a slanaghata. ³³ «Snawasna ba! Wana mu ta dza'a da Ursalima. Hada dza'a ksafta lu ta Zwaŋa mndu, ŋa vlaŋtá maliha ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, ŋa tsanaghata taŋ ta guma ŋa

*10:19 Ngha ta Sabi 20:12-16 nda Vrafta ta Zlahu 5:16-20.

dzata, ɲa vlaŋta taŋ ta gwal kul nzakway ka la Yahuda,³⁴ ɲa ganapta tsahaya tiri, ɲa tafay taŋ ta sərɔɔk tida, ɲa sləvay taŋ nda krupiha, ɲa dzata taŋ, ama baɔu mahkən, ɲa sli'agaptani nda hafu.»

**Dawutá vla i Yakubu
nda Yuhwana da Yesu**

Mat 20:20-28

³⁵Tahula tsa, ka gavadaghatá i Yakubu nda Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi tavata Yesu. «Mghama ɔa, ta kumay ɲni ta magaynata gha ta skwi dza'a ɔawaŋta ɲni da kagha,» ka həŋ nda tsi. ³⁶«Nahgani ta kumə kuni ta magaghunata ɔa na?» ka'a nda həŋ. ³⁷«Baɔu lama gha da glakwa gha ya ná, ka pghata ka ta aŋni, sani nda ga zeghwa gha, sani guli nda ga zlaɔa gha ná, kiba,» ka ɲni. ³⁸Ka Yesu zlganaftawani ta həŋ mantsa: «Sna a kuni ta skwi ta ɔawə kuni wa. Dza'a laviŋlava kuni ta sa leghwa tsa ghuya ɔaŋwa dza'a yu say ya ra? Ari dza'a tsu'ay kuni ta batema tsa ghuya ɔaŋwa dza'a ghuyɔipta lu ya?» ka'a nda həŋ. ³⁹«Aŋi, dza'a laviŋlava ɲni,» ka həŋ. Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Mantsa nzakwani, dza'a say kuni ta leghwa ghuya ɔaŋwa dza'a yu say, dza'a tsu'ay kuni ta batema tsa ghuya ɔaŋwa dza'a lu ghuyɔipta ya[†]. ⁴⁰Ama ta ghəŋa skwi ta nghanantá tsa nzaku nda ga zeghwa ɔa nda ya nda ga zlaɔa ɔa ya ná, nghidigha a tsa ya wa. Nda nza tsa vliha ya ka ɲa gwal payanaf Lazglafta ta həŋ,» ka'a nda həŋ. ⁴¹Na snaŋta tsa pɔakwa duhwalha ghwaŋ ya ta tsa gwada ya, ka basanavata həŋ ta ɲuɔuf ta i Yakubu nda Yuhwana. ⁴²«Saghawasa,» ka Yesu nda həŋ. «Nda sna kuni ta gwal ta nghə lu manda mghamha ta ghəŋa mndəra mnduha ná,

ta gay həŋ ta ma mgham mghama taŋ. Gwal kulaŋ lu guli, ta maray hahəŋ ta mbrakwa taŋ ta ghəŋa taŋ. ⁴³Ama mantsa a nzakwani mataba kaghuni wa. Ka ta kumay mndu ta nzaku ka mali mataba ghuni katsi, ka nzata tsi ka kwalva ghuni. ⁴⁴Ka ta kumay mndu mataba ghuni ta nzaku ta kəma katsi, ka nzata tsi ka kwalva inda mnduha. ⁴⁵Wya tsi, sa a Zwaŋa mndu kabga ɲa maganata lu ta slna wa, ama ɲa nzaku ka kwalva mnduha, vlaha ta hafani ɲa vara ndəghata mnduha guli,[‡]» ka Yesu zlganaftawani ta həŋ.

Gunanata Yesu ta ira Bartime

Mat 20:29-34, Luk 18:35-43

⁴⁶Ka ɔhadaghatá həŋ da luwa Yeriku. Ta sabə i Yesu nda duhwalhani, nda tskata sanlaha ma mnduha ma tsa luwa ya, mamu sana ghulpa ta mndu ta nzaku ta wa tvi ka gatá skwi. Bartime hga tsa mndu ya, ta nzakway ka zwaŋa Time. ⁴⁷Manda snaŋtani kazlay: Yesu zwaŋa la Nazaret ya ta sagha ka'a, ka dzatá tsi ta lawlaw, ka'a mantsa: «Yesu zwaŋa Dawuda, tawa ta hidahida ta i'i,» ka'a. ⁴⁸Mbaɔa mnduha ka ɲurhway. «Ma gwadaɔ ka,» ka həŋ. Ama ka sganaghatá tsi ta dza lawlaw ka ɲɔaŋɔa: «Zwaŋa Dawuda, tawa ta hidahida ta i'i,» ka'a. ⁴⁹Ka sladata Yesu, ka'a mantsa: «Hga-gaghawa hga,» ka'a. Ka hgaktá həŋ ta tsa ghulpa ta mndu ya. Ka həŋ nda tsi mantsa: «Ŋavaŋa ka sli'afɔa ka, wya ta hga kagha,» ka həŋ. ⁵⁰Ka slurtidintá tsa ghulpa ta mndu ya ta lɔutani, ka valavata ka labə nda tvə Yesu. ⁵¹Ka ɔawaŋtá Yesu da tsi. Ka'a mantsa: «Nu ta kumə ka ta magaghata ɔa na?» ka'a. «Maləma ɔa, ka nghəlaŋta yu ta vli,» ka'a. ⁵²«La, nda mba ka, kabga zlgahɔa gha ta i'i nda ɲuɔufa gha,» ka'a nda tsi.

[†]10:39 Gray nda Slna gwal ghunay 12:2.

[‡]10:45 Gray nda Slna gwal ghunay 14:24 nda 1 Timute 2:6.

Ka gi nghəglanťa tsa mndu ya ta vli, ka ksə tsi ta tvi ka dza'a mista Yesu.

Lama Yesu da luwa Ursalima

Mat 21:1-11, Luk 19:28-40, Yuh 12:12-19

11 Taghwan a hən ka bhadaghata da luwa Ursalima wu, ka labə hən nda mista ghwá zaytuŋ, ndusa nda sana luwaha ta hgu lu ka Beslaze nda Betani. Ka ghunaťa Yesu ta gwal his mataba duhwalhani. ²«Lawala da na luwa ta kama ghuni na. Ka bhadaghaťha kuni, dza'a slanaghasla kuni ta zwaŋa kđih hbana lu ta kul walaŋta mndu ta laf tida. Ka plata kuni, ka klagaghata kuni. ³Ka “ŋaw kuni ta tsa na” ka mndu dawanta da kaghuni katsi, “Mgham ta kumay,” ka kuni dazlay. Gi dza'a zlaghunanzla hən ŋa klaktá ghuni da hadna,» ka'a nda hən. ⁴Ka sli'aftá hən ka labə, ka slanaghatá hən ta zwaŋa kđih ta hba ma bli ta watgha ga mndu ndusa nda wa tvi, ka platá hən. ⁵Ka gwal ma tsa vli ya nda hən mantsa: «Nu tsa ta magə kuni na? Ta plə ŋaw kuni ta tsa zwaŋa kđih ya na?» ka hən. ⁶Ka zlganaťa hən ta wa taŋ manda ya mnanaf Yesu ta hən. Ka zlanťa lu ta hən, ka laghu hən. ⁷Ka klədanaghatá hən ta tsa zwaŋa kđih ya ta Yesu, ka pghaťa hən ta lguta taŋ, ka ŋladaťa Yesu nzafta tida. ⁸Ka liŋťa mnduha ta zlazlatá lgutha taŋ ta tvi, sləhwa fuha ŋa sanlaha ta balakta ma vwah[§] ka pghay ŋa tsu'ay. ⁹Mbađaka gwal ta dza'a ta kəma Yesu nda gwal ta dza'a nda hulani tani ka hla wi. «Ŋa Lazglafta glaku! Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ya ta sagha ma hgani. ¹⁰Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta ga mgham ta sagha, ga mghama Dawuda ta nza-kway ka da ŋni! Glaku ŋa Lazglafta ta

luwa!»**» ka hən. ¹¹Ka bhadaghatá Yesu da luwa Ursalima, ka lamə tsi da həga Lazglafta. Tahula naghanatani ta inda skwiha, ka sli'aftá tsi ka vraghuta da Betani kawadaga nda duhwalhani ghwanpđə his, kabga nda ghada laghwa fitik.

Ksi'afta Yesu ta fwa ghuraf

Mat 21:18-19

¹²Gamahtsimani, ta sabə hən ma tsa luwa Betani ya ka vru da luwa Ursalima, ka kuzlanafťa maya ta Yesu. ¹³Ka nghanťa tsi ta sana ghuraf manda a nda sləhwa tbukw tida. Ka labə tsi nghanata, ka dza'a slanaghar slanagha a wa yu ta zwaŋ tida kə'a. Laghani tavata tsa fu ya, kə'a kə'a ná, sləhwa yeya tida, kabga ta fitika yakwa ghuraf a wa. ¹⁴Ka Yesu nda tsa ghuraf ya mantsa: «Walglanťa a mndu ta tsagatá yaku ta kagha ŋa zay wa,» ka'a. Ta snaysnay duhwalhani.

Ghziglaptá gwal dzawa skwi ma həga Lazglafta

Mat 21:12-17, Luk 19:45-48, Yuh 2:13-22

¹⁵Tahula tsa, ka bhadaghatá hən da luwa Ursalima, ka lamə Yesu da daba həga Lazglafta. Ka slanaghatá tsi ta mnduha ta dzawa skwi nda sakwa skwi hada. Ka liŋťa tsi ta ghzigliŋťa hən dzibil, ka zlambidinťa tsi ta tabəlha gwal ta mbəđ, nda vla nzakwa gwal ta dzawa ghərbu' tani. ¹⁶Zlana a ta mndu dər turtuk ŋa tsughwadadapta nda ma tsa daba həga Lazglafta ya nda skwi wa. ¹⁷Ka mnə tsi ŋa taŋ. Ka'a mantsa: «Vinda a ma gwađa Lazglafta kazlay: Həga đa ná, dza'a nzakway ŋa həga maga du'a mndəra mnduha demdem kə'a ra? Ama mbađa kaghuni ka niŋta ka galigha gwal

[†]11:7 Gray nda Zakari 9:9.

[§]11:8 Manda ya ma 2 Mghamha 9:13, zlatá skwi ŋa vla glaku ya.

**11:10 Gray nda Zabura 118:25-26 nda Mata 21:9.

gənda††,» ka'a. ¹⁸Manda sənəta la mali ta ghəna gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha ta tsa skwi ya, ka zbə həŋ ta tvi ɲa dzatá Yesu. Ama ta zləŋ həŋ guli, kabga ksənksa tsa skwi ta taghə tsi ya ta hamata inda mnduha. ¹⁹Manda dədata fitik, ka sabə i Yesu nda duhwalhani ma tsa luwa ya ka laghu taŋ.

Maga du'a kul had dga ghəŋ

Mat 21:20-22

²⁰Ga sərdək ta labə həŋ ta tvi ka vru da Ursalima, kə'a ka duhwalha Yesu ná, dzunɲun nda ghwala tsa ghuraf ksi'af tsi ya kay, nduk nda slrəŋhani tani. ²¹Ka havaktá Piyer ta ghəna skwi ta luta. «Maləma də, nɣha ta ghwala ta na ghuraf ksi'af ka na kay ba!» ka'a nda Yesu. ²²Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Fafwa ghəna ghuni ta Lazglafta! ²³Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dər ya ghwá ya mnə mndu kazlay: Sli'afslí'a ka v zamta ka ta vɣha da drəf! ka'a nda tsi katsi, ka dɣəŋ a tsi ta ghəŋ ta ghəŋani wu, faffa ta ghəŋani ta skwi ya mna tsi ɲa magakwani katsi, dza'a maganamaga Lazglafta ta tsa skwi ya. ²⁴Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Inda skwi dza'a kuni dəwanəta nda maga du'a ná, fafwafa ta ghəna ghuni tida manda skwi nda ghada mutsatani, dza'a nɣhay kuni ta magata tsa skwi ya. ²⁵Ka ta maga du'a kuni katsi, ka waya ka'a mamu dgun ma ɲudufa ghuni nda sana mndu katsi, plin-iswapla ta dmakwa tsa mndu ya, kada plighunista Da ghuni Lazglafta ta luwa ta dmakuha kaghuni guli. ²⁶[Ama, ka had kaghuni ta plinistá dmakwa mndu wa katsi, had Da ghuni Lazglafta ta luwa dza'a plighunistá dmakwa kaghuni guli waj††]» ka Yesu nda həŋ.

Ga mutsa Yesu ta glaku

Mat 21:23-27, Luk 20:1-8

²⁷Ta mbada həŋ, ka vrəgladaghatá həŋ da luwa Ursalima. Ta wawakwani Yesu ma həga Lazglafta, ka sli'adaghatá la mali ta ghəna gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha, nda la galata mndu guli slanaghata. ²⁸«Nda mbrakwa wa ta maga ka ta na skwiha na, wa ta vlaghatá tvi ɲa magay?» ka həŋ nda tsi. ²⁹«I'i guli, ka dəwanəda yu ta skwi turtuk da kaghuni, ka zlghidifzlgha kaghuni ta wani katsi, dza'a mnaghunamna yu, ka nda mbrakwa wa ta maga yu ta tsa skwiha ya,» ka Yesu nda həŋ. ³⁰«Wya tsa dəway də ya: Lazglafta ta ghunafta Yuhwana maga batem^{¶¶} re, ari mnduha a na? Zlghidifwa zlgha ta wani,» ka'a nda həŋ. ³¹Ka laghu həŋ zlərdəy mataba taŋ. «Waka mu dza'a zlgha wani. Ka Lazglafta ya ta ghunafta ka mu, kabgawu kwal kuni kul zlghafta ba,» ka'a dza'azlay nda amu. ³²«Ka mnduha ta ghunafta» ka mu katsi, lava a mantsa guli wu, ka həŋ, kabga nda sna mnduha ta Yuhwana kahwathwata kazlay: Vərdə anabi ya kə'a. Tsaya tama, ta zləŋay həŋ ta skwi dza'a magə mnduha. ³³Mantsa tama: «Sna a aŋni ta mndu ta ghunakta wu,» ka həŋ. Ka Yesu nda həŋ tama mantsa: «Mantsa i'i guli, had yu dza'a mnaghunata, ka nda mbrakwa wa ta maga yu ta tsa skwiha ya wu,» ka'a.

Sana ghwadaka mnda vwaha inabi

Mat 21:33-46, Luk 20:9-19

12 Mantsa, ka nzatá Yesu ka mna gwada ɲa taŋ nda mahdihdi, ka'a mantsa: «Mamu sana mndu ta sli'af ta ka laghwí da ɲabəftá fuha inabi ndə

††11:17 Nɣha ta Isaya 56:7 nda Irmíya 7:11.

††11:26 Nɣha ta Mata 6:15.

¶¶11:30 Nɣha ta 1:4-5.

ndər ndər ma vwahani, ka ɲamtá tsi ma dzugur. Ka laptá tsi ta vli ɲa ditsa yakwani. Ka bamtá tsi nduk nda dumbi nda slra tani mida ɲa nzakwa mnda nghay^{§§}. Tahula kdɪntani ta payanató tsa vwahani ya dɪna, ka fanamtá tsi ma dzvu ta gwal hvay. Ka sli'aftá tsi ka laghwi dista luwa. ²Sagha fitika daga yakwani, ka ghunadaghatá tsi ta sana kwalvani slanaghatá tsa gwal ta hvay ya ɲa mutsanafata taɲ ta ɲani ma yakwa tsa inabi ya. ³Laghani, dɪɲ ksafksa hɔɲ ka dɪgaptá, ka vɪɲta kul vlaɲta. ⁴Ka ghungladaghatá tsi ta sana kwalva slanaghatá hɔɲ guli, ka tatanaghatá hɔɲ ta ghɔɲ ka rarazata. ⁵Ka ghungladaghatá tsa mnda vwah ya ta mahkəna kwalva, ka dzatá hɔɲ nda dza ta tsaya. Ka ghungladaghatá tsa mnda vwah ya ta sanlaha ma kwalvaha guli, ka dɪgaptá hɔɲ nda dɪga ta sanlaha, ka ps-latá hɔɲ nda ps-la ta sanlaha. ⁶Ga va tsa mndu ya, mamu pɪakwa zwanjani turtuk ta dɪvu tsi ma hya ɲudufani, ka kdɪntá tsi ta ghunadapta da tsa mnduha ya kazlay: Dza'a hulay hɔɲ tahula ta na zwanja da na kə'a. ⁷Ka sli'afata tsa zwanj ya ka lagha slanaghatá hɔɲ. "Ya wana tsa mndu dza'a za hɔga ya kaya! Sawa ka dzatá mu, ɲa zay amu ta tsa hɔga ya!" Ka tsa gwal ta hva tsa vwah ya mataba taɲ. ⁸Dɪɲ ksafksa hɔɲ ka dzata, ka vzidɪntá hɔɲ ta mblani dɪ'ɪɲ nda tsa fuha inabi ya.

⁹«Ndana tama, nu dza'a magə dani ma tsa vwaha fuha inabi ya? Dza'a laghala, ɲa zadənatani ta tsa mnduha ta hva ma tsa vwah ya, ɲa vlaɲtani ta tsa fuha inabi ya ta sanlaha ma mnduha. ¹⁰Ta dza-ɲaf a kaghuni ta vindatani ma deftera Lazglafta manda ya kə'a ta mnay ra? "Tsa pala wufidɪɲ gwal ta ba hɔga ya, tsaya ta nuta ka vərda palaka tughwa

hɔga. ¹¹Tsaya ná, Lazglafta ta dɪvaftá nzakwa tsa pala ya ka vərda palaka tughwa hɔga. Skwa ndərmimay nzakwani ta wa ira amu!"» ka'a.

¹²Tsatsafta tsa maliha ya ná, ta ghɔɲa taɲ ta gwada Yesu ta tsa gwada ya. Ka zbə hɔɲ ta tva ksafata, ama ka zlanatá hɔɲ ka laghwa taɲ kabga zlɔɲa gwada da mnduha.

Gwada ta ghɔɲa pla dzumna

Mat 22:15-22, Luk 20:20-26

¹³Ka ghunaftá hɔɲ ta sanlaha mataba la Farisa nda mnduha Hiridus,[†] ɲa dza'a gwada nda Yesu, kada dɪkwatsafta lu ta gwada ma wani ɲa ksafata. ¹⁴Wya ka hɔɲ lagha mnay ɲani: «Maləma da, nda sna ɲni kazlay: Dar gwada ta mnə kagha kə'a, had kagha ta zlɔɲa ira mnduha wu, kabga had ghuya gha nda mndu ta ghərbəkwani wa. Vərda nzaku manda ya ta kumə Lazglafta ta taghə kagha. Ta kumay ɲni ta dɪwanɲta gwada da kagha: Ma zlahá Lazglafta ná, nda ra re, ra a wa ka pla dzumna ɲa mgham dagala ma Ruma na? Dza'a plər pla a wa ɲni na?» ka hɔɲ. ¹⁵«Kabgawu ta kəl kuni ka dzəgha i'i na?» Ka Yesu zlghanafata ta hɔɲ, kabga nda sna ta tsa madɪgwɪmadɪgwɪra taɲ ya. «Klagaghawakla ta tsa kwabu ya ka nghanata yu,» ka'a. ¹⁶Ka klanaktá hɔɲ turtuk. Ka dɪwanɲta Yesu da hɔɲ. Ka'a mantsa: «Nda wa grafta lu ta na skwi tsaf lu tida na na? ɲa wa na hɪgu tida na guli?» ka'a nda hɔɲ. «ɲa mgham Sezar ya,» ka hɔɲ. ¹⁷Ka Yesu nda hɔɲ mantsa: «Vlaɲwa mgham Sezar ta ya ta nzakway ka ɲa mgham Sezar, vlaɲwa Lazglafta ta ya ta nzakway ka ɲa Lazglafta,» ka'a nda hɔɲ. Ka ndərmim hɔɲ katakata ta tsa zlghawani ya.

§§12:1 Gray nda Isaya 5:1-2.

*12:11 Ngha ta Zabura 118:22-23.

†12:13 Ngha ta Mata 3:6.

**Daway ta ghəŋa sli'agabta
ma mtaku nda hafu**

Mat 22:23-33, Luk 20:27-40

¹⁸Ka sli'adaghatá la Sadukiya slanaghata Yesu guli. Hahəŋ ná, gwal ta mnay kazlay: Had sli'agabta mndu ma mtaku wu[‡] kə'a ya həŋ. Ka dawəŋtá həŋ da tsi, ka həŋ nda tsi mantsa: ¹⁹«Maləma da, wya ka Musa vindəŋnafta: “Ka mamu mndu mtu zwaŋamani ka zlaŋtá markwa taŋ, ya a ta zwaŋ nda tsa marakw ya wu katsi, wunanaghata tsa zwaŋamani ta ndiri ya ta tsa wadgani ya, ŋa yanatani ta zivir ta tsa zwaŋamani ta mtuta ya,”[¶] ka'a.

²⁰«Tsaw ghalya, si mamu zwanama ndəfəŋ həŋ ma da taŋ. Si ka klaftá zumali ma həŋ ta marakw, ka mtutá tsa mndu ya ta yana a lu ta zwaŋ wa, ²¹ka wunanaghatá tsa mahisa zwaŋ ya ta tsa wadgu ya, ka mtutá tsaya guli, yana a lu ta zwaŋ wa. Mantsa ya tsa mahkəna zwaŋ ya guli. ²²Inda tsa zwaniha ya ndəfəŋ ndəfəŋ, ka raftá həŋ ta tsa marakw ya, kul had ya ta yatá zwaŋ nda tsi. Tahula rwuta tsa zwaniha ya ndəfəŋ ndəfəŋ, ka mtuta tsa marakw ya guli. ²³Mantsa tama ní, badu sli'agabta ma mtaku nda hafu ní, ŋa wa ŋa wa dza'a nzakwa tsa marakw ya mataba taŋ badu tsaya tama, ya wya klafkla həŋ demdem ta tsa marakw ya ka markwa taŋ?» ka həŋ nda tsi. ²⁴Ka Yesu zlganaftawani ta həŋ mantsa: «Ta nanay kuni ta ghəŋ. Kabgawu kəl yu ka mnay mantsa? Sna a kuni ta skwi nda vinda ma gwada Lazglafta wu, sna a kuni ta mbrakwa Lazglafta guli wa. ²⁵Tahula sli'agapta ma mtaku nda hafu

ná, ta had kluvtá vgha i marakw nda zə'al wu, dza'a nzanza həŋ manda duhwalha Lazglafta ta luwa. ²⁶Ta ghəŋa gwada ta vragapta ma mtaku nda hafu ya ná, ta dzaŋaf a kuni ta tsa vli ta ghəŋa mubuk nda vu tida ma deftera Musa ya ra? Ka Lazglafta nda Musa hada na: “Ti Lazglafta Abraham, i'i Lazglafta Izak, i'i Lazglafta Yakubu,[§]” ka'a. ²⁷Hahəŋ ná, ta nda hafu həŋ, kabga Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wu, ama Lazglafta gwal nda hafu ya. Ta nanay kuni ta ghəŋa ghuni katakata,» ka Yesu nda həŋ.

Daway ta ghəŋa mali mataba zlahu

Mat 22:34-40, Luk 10:25-28

²⁸Ma tsa vli ya, mamu sana mndu mataba gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta sna tsa skwi ta zlərdə i Yesu nda la Sadukiya ya. Nghayni ná, dina tsa zlgahatá wa Yesu ŋa taŋ ya. Ka sli'afata tsi ka gavadaghata tavata Yesu da dawəŋta. Ka'a mantsa: «Wati mali ma inda zlahuha na?» ka'a. ²⁹Ka Yesu nda tsi mantsa: «Wya mali mida: Snawa ba la Isra'ila! Mgham ta nzakway ka Lazglafta ná, tsatsi turtuktuk Mgham. ³⁰Mantsa tama, ka dvuta ka ta Mgham ta nzakway ka Lazglafta gha nda hyahya ŋudufa gha, nda inda hafa gha, nda inda ndana gha, nda inda mbrakwa gha. ^{**} ³¹Wya mahisani: “Ka dvuta ka ta mnda səla manda va dvuta gha ta ghəŋa gha.^{††}” Mataba inda zlahuha ná, had zlahu ta malaghutá tsahaya wa,» ka'a.

³²Ka tsa mndu ta tagha zlahu ŋa mnduha ya nda tsi mantsa: «Zda tsa mghama da. Kahwathwata tsa mnə ka kazlay: Turtuktuk Lazglafta kə'a ya, had

[‡]12:18 Gray nda Slna gwa ghunay 23:8.

[¶]12:19 Ngha ta Sabi 20:1-17 nda Vrafta ta Zlahu 5:6-22, 25:5-10 nda Zlrafta 38:8.

[§]12:26 Ngha ta Sabi 3:2, nda 3:6, 15-16.

^{**}12:30 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:4, 5.

^{††}12:31 Ngha ta Levi 19:18.

sani dekdék ta ghəŋa tsatsi^{‡‡} wa. ³³Had tabta dʋuta mndu ta Lazglaftani nda hyahya ŋudufani, nda inda ndanani, nda inda mbrakwani, nda dʋutani ta mnda sɛla manda va dʋutani ta ghəŋani wa. Malaghumala tsaya ta ghəŋa skwi nda sɛla ta drafta lu tsuhtsuh ta gwir. Malaghumala guli ta planatá ghəŋ ta plu lu nda hamata skwiha nda ya nda rini^{¶¶} ta vɛlŋta lu manda ya dʋawŋ zlahu,» ka tsa mndu ya. ³⁴Nghanata Yesu ta tsa zlgħawani ya ná, mamu difil mida. Ka'a nda tsi mantsa: «Di'ŋaghu a ka nda ga mghama Lazglafta wa,» ka'a. Had mndu ta dɛrglaftá ŋuduf ka dʋawgɛltá vli da tsi tahula tsa wa.

Zwaŋa Dawuda Kristi ra?

Mat 22:41-46, Luk 20:41-44

³⁵Ka kdɛ Yesu ta tagha skwi ŋa mnduha ma hɛga Lazglafta. Wya ka'a ta mnay: «Kurki gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta mnay kazlay: Kristi ná, zwaŋa Dawuda ya ka'a na? ³⁶Ya wya ka vɛrdá Dawuda pghafɛr Sulkum nda ghuɓa mnata:

“Ka Mgham Lazglafta mnanatá Mghama dɛ na:

Nzanza gha nda ga zeghwa dɛ ha ka sagha fitik dza'a niŋta

yu ta ghumaha gha ka skwa diŋlay gha,^{§§}” ka'a.

³⁷Ya “Mghama dɛ ka,” ka vɛrdá Dawuda ta hɛgay ní, wa kɛ'a nzɛglaku ka zwaŋani tama?» ka'a guli. Tsa skwi ta taghə Yesu ya na, zdɛganazda ta tsa dɛmga ta snay ya.

Planaghatá vu ta gwal tagha zlahu

Mat 23:1-36, Luk 20:45-47

³⁸Wya ka'a nda hɛŋ ma tsa skwi ta taghə tsi ya. «Daswa ka kuni nda gwal

tagha zlahu ŋa mnduha! Hahəŋ ná, nda lgutha zutututa zdɛganata wawaku ta hɛŋ. Zdɛganazda ganaghatá zgu ta hɛŋ ta luma. ³⁹Ta zbay hɛŋ ta vɛla nzaku ta kɛma ma hɛga ta kɛl lu ka tagha skwa la Yahuda. Vɛla nzaku dɛna ta zbɛ hahəŋ ma vɛla za skwa zay guli. ⁴⁰Hahəŋ gwal ta dghwadguduntá skwa la wadgu. Zdɛganazda slriŋtá maga du'a ta hɛŋ ta kɛma mnduha ŋa ghubantá hɛŋ. Dza'a tsanaghatsa lu ta guma ta hɛŋ katakata,» ka'a.

Vla skwa markwa wadgu ka pɛfu

Luk 21:1-4

⁴¹Tahula tsa, ka nzatá Yesu mbəŋ nda akwata pgha tsemi ma hɛga Lazglafta, ka nghay ka mnduha ta pgha tsemi dida. Nda ndɛgha la gadghɛl ta va pghadatá tsemi. ⁴²Ka lagha sana markwa wadgu ka pɛfu guli, ka pghadatá tsi ta aneni his kul slaghuta ka sana skwi. ⁴³Mantsa tama, ka haganatá Yesu ta duhwalhani, ka'a nda hɛŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, tsemi pghada ya markwa wadgu ya da ya skwi ya ná, mal ŋani ka ŋa pɛdakwa mnduha, ⁴⁴kabga sanlaha ná, ma fɛrta tani da hɛŋ kla'ata hɛŋ ka pghadata. Ama tsa marakw ya ná, kdavakta skwi ma ŋa zayni ga taŋ klaf tsatsi ka pghadata,» ka'a.

Tasiŋtá hɛga Lazglafta

Mat 24:1-2, Luk 21:5-6

13 Ma fitika saba i Yesu ma hɛga Lazglafta, ka sani mataba duhwalhani nda tsi mantsa: «Mghama dɛ, ngha ta glakwa na pala na ɓa! Nghana ka ta glakwa bata na hɛga na ɓa!» ka'a. ²Ka Yesu nda hɛŋ mantsa: «Nda ngha ka ta glakwa batá na hɛga na ki'e, had nzug-

^{‡‡}12:32 Gray nda Vrafta ta Zlahu 4:35.

^{¶¶}12:33 Gray nda Huseya 6:6.

^{§§}12:36 Ngha ta Zabura 110:1.

watá pala dər turtuk dza'a p̄fata wa, dza'a tasiŋtasa lu tesne'» ka Yesu nda tsi.

**Skwiha dza'a magaku ma k̄d̄
k̄d̄akwa gh̄əŋa hadik sagha**

Mat 24:3-14, Luk 21:7-19

³Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ka laghwi nzata ta ghwá zaytuŋ, ta nzakway mbəŋ nda h̄əga Lazglafta, ka ksaghutá i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana nda Andre nda gh̄əŋa taŋ ta Yesu ka d̄awaŋta da tsi. ⁴«Yawu dza'a magakwa tsa skwiha ya, ŋizla wu dza'a maraŋtá magakwa inda tsa skwiha ya na? Mna gwanəŋna mna,» ka h̄əŋ nda tsi. ⁵Ka zlraftá Yesu ta mnay ŋa taŋ, ka'a nda h̄əŋ mantsa: «Daswa ka kuni yaha mndu da nanaghunafta. ⁶Kabga nda nd̄əgha mnduha dza'a sli'akta ka klaftá hga d̄a kazlay: "I'i Kristi," ka inda taŋ dza'a mnay, ŋa nanaghata taŋ ta nd̄əghata mnduha. ⁷Dza'a nda sna kuni ta mna gwada ta lmu ndusa nda ya di'ŋ, yaha ŋud-ufa ghuni t̄du, kabga dza'a magaku tsa skwiha ya, ama k̄d̄avakta k̄d̄akwa gh̄əŋa hadik a tsa wa. ⁸Dza'a lmay sana hadik ta lmu nda sana hadik, mantsa sana luwa nda sana luwa guli. Dza'a ghudzavafghudza hadik ma vliha kavghakavgha. Dza'a slaku maya ta hadik. Nda tsahaya dza'a zlra gh̄əŋa hadik ta basay manda marakw ta basayaku. ⁹Kaghuni, d̄aswa ka kuni, dza'a hlay lu ta kaghuni da vla guma, dza'a d̄gay lu ta kaghuni nda sarak ma h̄əga tagha skwa la Yahuda. Dza'a hladaghunagha hla lu ta k̄əma la ŋumna nda mghamha, kabga nzakwa ghuni ka duhwalha d̄a. Hada dza'a maraŋta kuni ta nzakwa ghuni ka masl̄əmts̄əka d̄a ta k̄əma taŋ. ¹⁰Wya skwi dza'a magaku karaku: Dza'a nzakway tkwe' ka

mnanəŋtá mnduha ta gh̄əŋa hadik tender ta Lfida Gwada Lazglafta, kada kuduta gh̄əŋa hadik. ¹¹Hlafta lu ta kaghuni ka hlaghata da vla guma ya, yaha kuni da laghwi da ndana skwi dza'a kuni mnay hada kazlay: Nu dza'a mu mnay tama, ka'a. Ka nu dza'a sagha da gh̄əŋa ghuni ma tsa fitik ya, tsaya dza'a kuni mnay, kabga kaghuni a dza'a gwad̄ay wa. Dza'a sagha da Sulkum nda ghuba skwi dza'a kuni gwad̄ay. ¹²Ma tsa fitik ya ná, zwanjmani dza'a vlatá zwanjmani ŋa dzata, zwanjani ŋa da dza'a vlatá ŋa dzata, ta mb̄əd̄avata zwani tv̄ə dadaha taŋ nda mamaha taŋ ŋa vlatá h̄əŋ ŋa pslata.* ¹³Dza'a husaŋhusa kuni ta inda mnduha, kabga nzakwa ghuni ka duhwalha d̄a, ama mndu ya dza'a k̄d̄anakta su'afta dza'a mbaku,» ka'a.

Manzakdaway a skwi

Mat 24:15-28, Luk 21:20-24

¹⁴«Ma sana fitik dza'azlay, dza'a nda ngha kuni ta manzakdaway ta ŋriŋta† skwa Lazglafta dza'a nzata ma vli má si kul raku. Ka havapta mndu nda sna ta dzaŋa. Mantsa guli, ka nda ngha gwal hadna ma Zudiya ta tsa skwi ya katsi, ka hwaya h̄əŋ ta ghwá. ¹⁵Ka ta nzaku mndu ta b̄d̄əma h̄əga, yaha da ndana valagata ŋa vru da h̄əga‡ kabga ŋa klaftá sana skwi, ka hwaya tsi ta hwaya. ¹⁶Mndu ya ma vwah guli, yaha da ndana vrakta dza-gha ŋa klaftá lgutani. ¹⁷Ghuya d̄aŋwa dza'a slanaghatá mi'aha nda hud̄i nda gwal nda zwani ta ghuva taŋ ma tsa fitik ya! ¹⁸Nd̄əbawa dzvu da Lazglafta, kabga yaha tsa skwiha ya slata givya. ¹⁹Ka yawu tsatá gh̄əŋa hadik ka sagha ta gita, ta sla a mnd̄ərga tsa ghuya d̄aŋwa dza'a slata ma tsa fitik ya wu, sl̄əglata

*13:12 Gray nda Mika 7:6.

†13:14 Ngha ta Daniyel 9:27, 11:31, 12:11.

‡13:15 Ngha ta Mata 24:17.

a vani guli wa.[¶] ²⁰ Ka má fa a Lazglafta ta htanaktá tsa fitik ya wu katsi, ma had mndu dza'a mbafta wa. Ama dza'a htanaghuhta ta tsa fitik ya, kabga gwal dagap tsi ña nzaku ka ñani. ²¹ Ka "wana Kristi hadna," "a' wa'a Kristi hada a," ka mndu nda kaghuni katsi, yaha kuni da snay, ²² kabga dza'a sli'agaghasli'a ghwadaka la krista nda ghwadaka anabiha. Dza'a magay həŋ ta ñizla sana skwiha nda mazəməŋma ña nana dagatá mnduha Lazglafta, ka má ta magaku tsi. ²³ Kaghuni, daswa ka kuni. Wya mnaghunamna yu ta tseke'luwa ta inda skwi dza'a magaku demdem.

Vragata Kristi

Mat 24:29-31, Luk 21:25-28

²⁴ «Tsa fitik dza'a sagha tahula ghuyapta lu ta tsa daŋwa ya, dza'a mtumta fitik, had tili dza'a bəglafta wa. ²⁵ Dza'a rkaga rka tekwatsa ta luwa, ta dza'a ghudzavafghudza mbrakwa sana skwiha ta luwa.[§] ²⁶ Ma tsaya tama, dza'a nghanja lu ta saha Zwanja mndu nda mbraku ma ghwayak, ta wufaku katakata ma glakwani ta saha tsi dza'azlay. ²⁷ Ghwanafha ta duhwalha Lazglafta, ña sli'a taŋ ta kdavakta ghəŋa hadik tender,** kulam ta slrəŋa luwa, ña tsakaktá mnduhani dagab tsi.

Tagha skwi ta ghəŋa ghuraf

Mat 24:32-35, Luk 21:29-33

²⁸ «Nghawa skwi ta magaku nda ghuraf ba! Ka nda ngha kuni ta ghuraf ta daku katsi ná, gi nda sna kuni kazlay: Ndusa dəwiŋ tama kə'a. ²⁹ Mantsa ya guli, ka nda ngha kuni ta tsa skwiha ya ta magaku katsi ná, ka snanja kuni kazlay: Ta tvi səla Zwanja mndu ka saha tama

kə'a. ³⁰ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had na mnduha ta na zamana gita na dza'a kduta dekdek kul slatá tsa skwiha ya wa. ³¹ Luwa nda hadik ná, dza'a kdu kda. Ama gwada da ná, had dza'a kuduta wa. Nzawanza hzleŋa, yaha kuni hani.

Lazglafta yeya nda sna ta kdakwa ghəŋa hadik

Mat 24:36-44

³² «Ta ghəŋa gwada ta tsa fitik ya ná, had mndu nda sna ka ta wati luwa tsi wa. Dər duhwalha Lazglafta ta luwa, dər zwanjani, sna a həŋ wa. Ba Da turtukwani yeya nda sna ta tsa fitik ya. ³³ Daswa ka kuni! ka nzata kuni hzleŋa nda fatá ghəŋa ghuni, sna a kuni ka yawu dza'a sagha tsa fitik ya wa. ³⁴ Tsa skwi ya ná, dza'a nzakway manda zə'ala həga ta vrakta ta za wliwani. Ma sli'ani, ka zlanja tsi ta həgani ma dzva gwal ksanatá slnani, daganafha ta slna taŋ ta həŋ. Ka ngha ka ta həga, ka'a nda mnda ngha həga, ka nzata ka hzleŋa, ka'a guli. Ka sli'aftá tsi ka laghwi. ³⁵ Kaghuni guli, hzleŋa fata ghəŋa ghuni kabga snanja a kuni ka ta wani luwa dza'a sagha zə'ala həga wa. Ka gahawu tsi, ka ma takala tsi, ka ta waha vazak tsi, ka gasərdək a dza'a sagha tsi, had mndu nda sna wa. ³⁶ Daswa ka kuni da sagha tsi dluk slaghunaghata pslapsla hani ta kaghuni. ³⁷ Manda va na ta mnə yu ña ghuni na ná, mantsa ya ta mna yu ña inda mnduha kazlay: Hzleŋa ka kuni fata ghəŋ,» ka'a.

Dzra skwi ña ksaftha Yesu ña dzata

Mat 26:1-5, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-53

14 Ta his fitik ka sagha fitika skala Pak, nda skala buradi kul had

[¶]13:19 Gray nda Daniyel 12:1.

[§]13:25 Gray nda Isaya 13:10, 34:4, Azekiyel 32:7, Yuwel 2:10, 3:4.

**13:27 Gray nda Vrafta ta Zlahu 30:4, Zakari 2:10 Nehemi 1:9.

is mida,^{††} ka zbu gwal dra skwi ña Lazglafta nda gwal tagha zlahu ña mnduha ta hidaku ña ksaftá Yesu ma kdek ma kdek ña klay dzata. ² «Yaha da nza-kway bađu tsa fitika skala Pak ya tama, kabga ka bađu tsa ka mu ksay katsi ná, ka waya ka skwi da sli'anaftá mnduha ta hwanzabaku,» ka həŋ.

Pghay sana marakw ta urdi ta ghəŋ ña Yesu

Mat 26:6-13, Yuh 12:1-8

³Ma luwa Betani Yesu ta nzaku ka za skwa zay ma həga ga Simuŋ si nda rda mndu tida ya, ka lamə sana marakw slanaghata nda klatá hwaraka Albas-tra ndəghamə tsi ta urda sana fu ta hgu lu ka Nar. Nda bla dzva tsa urdi ya katakata. Ka blaghutá tsi ta wa tsa hwarak ya, ka bərzləganatá tsa urdi ya ma ghəŋ ta Yesu. ⁴Ka kuzlanaftá tsi ta sanlaha ta ŋuduf, ka ruruŋwaku həŋ ta ruruŋwaku. Ka həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl lu ka badza urdi ka bətbət na? ⁵Ta skwi má ña klafta ka skwapta ña mutsaftá suley hkən dərmək^{‡‡}, ka daganaftá gwal pđu ná,» ka həŋ ka basanavata ŋuduf ta tsa marakw ya, ka davay. ⁶Ama ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ghuya danja ña tsa marakw ya? Zlanawa zla, ñərma skwi tsa skwi ya magiha tsi. ⁷Gwal ka pđuha ná, kawadaga həŋ nda kaghuni inda fitik,^{¶¶} laviŋlava kuni ta vla skwi ña taŋ dar yawu tsi manda ya ta kumə kuni. I'i ná, gdavata a yu tavata kaghuni wa. ⁸Kd'avakta ñərma skwi kura tsi, maga tsi. Rdi má ña masadivata bađu dza'a da da hadik, tsaya na masadiva tsi na. ⁹Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, inda vli dza'a mnə lu ta Lfidá Gwada Lazglafta ma ghəŋa hadik tender, dza'a

rusay lu ta skwi maga na marakw na, ña hava na marakw na.»

Skwapta Zudas Iskaryut ta Yesu

Mat 26:14-16, Luk 22:3-6

¹⁰Ka sli'aftá Zudas Iskaryut. Tsatsi ná, tekw mataba duhwalha ghwanpədə his, Ka laghu tsi da slanaghatá gwal dra skwi ña Lazglafta. «Dza'a vlaghunavla yu ta Yesu ma dzva ghuni,» ka'a nda həŋ. ¹¹Tahula mnanatani ta tsa gwada ya ta həŋ, ka rfu həŋ ta rfu. «Dza'a vlaghavla aŋni ta tse di guli,» ka həŋ nda tsi. «Yaw,» ka Zudas. Tahula tsa tama, ka ñavata Zudas ka psa tvi dza'a kəl tsi ka vlanjta Yesu ta həŋ.

Zay Yesu ta skwa zay ña skala Pak

Mat 26:17-25, Luk 22:7-14,21-23, Yuh 13:21-30

¹²Bađu tsa taŋtana fitika skala skwa zay kul had is mida ya, bađu tsaya ta hna lu ta tuwak ña maga tsa skala Pak ya. Ka duhwalhani nda Yesu mantsa: «Ga ta kuma ka ta payafta mu ta vli ña maga skala Pak na?» ka həŋ. ¹³Ka ghunaftá tsi ta gwal his mataba duhwalhani. Ka'a nda həŋ mantsa: Lawala da huda luwa, dza'a guyaku kuni nda sana mndu ta kla bzleghwa imi, ka dza'a kuni mistani. ¹⁴Ka dza'a lamə da həga ga tsi ya ná, ka mnanatá kuni ta zə'ala həga ma tsa həga ya kazlay: Ga tsa vli dza'a kəl yu ka za skwa zay ña skala Pak kawadaga nda duhwalha da ya na? ka mghama ŋni, ka kuni dazlay nda tsi, ña maraghunatanani. ¹⁵Ya dza'a maraghunamara ta vli ma sana dzuguvu ta ghəŋa sana həga nda payatá inda huzlaha mida. Hada dza'a payamafta kuni ta skwi ña za skwa zay ña skala Pak, ka'a. ¹⁶Ka sli'afta tsa duhwalha ya, ka laghwi da hudluwa, ka

^{††}14:1 Ngha ta Sabi 12:1-27.

^{‡‡}14:5 Ngha ta Markus 6:37.

^{¶¶}14:7 Gray nda Vrafta ta Zlahu 15:11.

slafta hən̄ ta inda tsa skwiha ya, manda va ya mnanaf Yesu ta hən̄. Ka datá hən̄ ta skwa zaya skala Pak hada.

**Sani ma kaghuni dza'a
skwaptá i'i, ka Yesu**

¹⁷ Gahawu tama, ka lagha tsi kawadaga nda duhwalhani ghwan̄p̄d̄e his. ¹⁸ Nda nza nzakwa taŋ tama ta za skwa zay hən̄, ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ta mnaghunata yu, mamu mndu turtuk mataba ghuni ta zə mu ta skwa zay kawadaga nda tsi, dza'a vlatá i'i ma dzva mnduha^{§§},» ka'a. ¹⁹ Rəmasas ka vgha taŋ. «I'i a wu su'u na? I'i a wu su'u na? I'i a wu su'u na?» ka hən̄ turtuk turtuk nda tsi. ²⁰ «Mndu turtuk mataba na kaghuni ghwan̄p̄d̄e his ta zə mu ta skwa zay ma hliba turtuk* na tsa mndu ya. ²¹ Wya te'uwa, Zwaŋa mndu ná, dza'a mtaku manda ya nda ghada vindatani ma gwađa Lazglafta.† Ama đan̄wa ŋa mndu dza'a vlata Zwaŋa mndu ma dzva mnduha ŋa dzata. Dər ya má kwal lu yatá tsa mndu ya,» ka'a nda hən̄.

**Tahanata Yesu ta za
skwa zay nda ghufa**

*Mat 26:26-30, Luk
22:14-20, 1Kwa 11:23-25*

²² Ta zə hən̄ ta skwa zay, ka klaftá Yesu ta tsa buradi ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka balanaftá tsi ta hən̄. Ka'a nda hən̄ mantsa: Nanana ná, slu'uvgha đa ya, zlghawazlgħa, ka'a. ²³ Tahula tsa, ka klaftá tsi ta leghwa ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka vlan̄tá tsi ta hən̄.

Ka zlgħaftá hən̄ ka ŋaŋa'ata demdem. ²⁴ Ka'a nda hən̄ mantsa: «Nanana na usa đa ya. Nana usa đa ná, dza'a pghupgha ŋa slərba zughu mataba mnduha demdem nda Lazglafta.‡ ²⁵ Kahwathwata ta mnaghunata yu, had̄ yu dza'a səglaŋtá ima yakwa fwa inabi ha ka labə ta fitik dza'a kəl yu ka sa lfidani ma ga mghama Lazglafta wa,» ka'a nda hən̄.

²⁶ Ka fafanaftá hən̄ ta laha[¶] zləzlvā Lazglafta, ka sli'aftá hən̄ ka dza'a ta ghwá zaytuŋ.

**Sna a yu ta kagha wu,
ka Piyer nda Yesu**

*Mat 26:31-35, Luk
22:31-34, Yuh 13:36-38*

²⁷ Ta labə hən̄ ta tvi, ka Yesu nda hən̄ mantsa: «Dza'a hwahwayaghu hwahwaya kuni ka zliđivata,[§]» ka'a nda hən̄. Wya te'uwa nda vinda da Lazglafta kazlay:

Dza'a dzadza yu ta mnda ngha tuwak, ŋa gazlaghuta tuwakha kə'a**.

²⁸ «Dza'a dzadza lu ta i'i, ama tahula sli'agabta đa, dza'a tinlaghutiŋla yu ta đhadaghata da Galili ka kaghuni,» ka'a. ²⁹ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Dər hwahwayaghuta lamndu ka zlavaghata, i'i, zlavaghata a yu đekdek wa,» ka'a. ³⁰ Ka Yesu nda tsi guli mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghata wa, ta vana rvidik gita u ná, ma kdaku vazak ka wahata kamahis, dza'a mnamna vərđa kagha hkən səla kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu kə'a.» ³¹ Ama ka Piyer vrəglin̄tá zlgħanaftawi nda mbraku nda mbraku mantsa: «Dər má ŋa dzatá i'i kawadaga

§§14:18 Gray nda Zabura 41:10.

*14:20 Ngha ta Zabura 41:10.

†14:21 Ngha ta Zabura 22:2-19 nda Isaya 53.

‡14:24 Gray nda Sabi 24:8, Irmiya 31:31-34.

¶14:26 Ngha ta Zabura 113-118.

§14:27 Ngha ta Zakari 13:7.

**14:27 Ngha ta Zakari 13:7.

nda kagha tsi, had' yu dza'a mnay kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a wu,» ka'a nda tsi. Manda va tsaya, ka pďakwa sanlaha nda tsi guli.

Ndəba dzva Yesu ma Getsemani

Mat 26:36-46, Luk 22:39-46

³² Ka bhadaghatá həŋ da sana vli ta hgu lu ka Getsemene.^{††} Lagha taŋ da tsa vli ya, «nzawanza hadna ta dza'a yu da maga du'a,» ka Yesu nda duhwalhani. ³³ Ka hgana'atá tsi ta i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana kawadaga nda tsi. Ta mbədap a həŋ ta səla wu ná, ka ksaftá zləŋ ta Yesu ka ghuyay ma vgha. ³⁴ Ka'a nda həŋ mantsa: Tďatďa ŋudufu ďa katakata ta kuma dzihata, nzawanza hadna ndiri, ka'a nda həŋ. ³⁵ Tahula tsa ka mbəďaptá tsi ta səla dau' manda a, ka zləmbatá tsi ta hadik, ka ndəbə tsi ta dzvu da Lazglafta: Ka má ta magaku tsi katsi ná, ka laghula na ghuya ďaŋwa na ta ghəŋa ďa, ka'a. ³⁶ Ka'a guli: «Aba, Da, had' skwi kul laviŋtá ka ta magay wa, klinkla ta na gruma dza'a yu say na! Nziyanza tsi tama, manda ya ta kumə i'i a wa, ama ka nza tsi manda ya ta kumə kagha,» ka'a. ³⁷ Ka sli'aftá tsi ka vrakta slanaghatá duhwalhani, ka slanaghatá tsi ta həŋ ta hani. Ka'a nda Piyer mantsa: «Simuŋ, ta hani ka ra? Laviŋ a ka ta nzďavata ta nzaku ndiri ďar ka ki'a ra! ³⁸ Nzawanza ndiri, ka ndəba kuni ta dzvu yaha kuni da zləmbamta ma ghwadaka skwi dza'a dzghaghunata,» ka'a nda Piyer. «Nda sna yu ta kumay ŋudufa ghuni ta maga skwi ďina, ama had' mbrakwa slu'uvgha wa,» ka'a nda həŋ. ³⁹ Ka vrəglaghutá tsi da maga du'a manda va tsa ya kay guli. ⁴⁰ Ka sli'iglaftá tsi ka vrəglakta slanaghatá həŋ. Ta vraktá tsi ná, ta zuŋura hani həŋ kay guli. Ka sli'anaftá tsi ta həŋ. Trid

traptra həŋ ta skwi ŋa mnanata, kabga nda ghuya həŋ da hani. Ka vrəglaghutá tsi. ⁴¹ Ka vrəglaktá tsi ŋa mahkəna səla, ka'a nda həŋ mantsa: «Tata hani kuni ka mbi'a vgha ghuni tama ba? Nda kďa, nda maga fitikani tama. Wana vlaŋvla lu ta Zwaŋa mndu ma dzvu ta gwal dmaku. ⁴² Sli'afwasli'a, mbadma guya həŋ, wya ndusakta tsa mndu ta vlatá i'i ma dzva taŋ ya,» ka'a nda həŋ.

Ksaftá Yesu

Mat 26:47-56, Luk 22:47-53, Yuh 18:3-12

⁴³ Tata tsa gwadfa ya Yesu, ta lagha Zudas ta nzakway tekw mataba duhwalha ghwaŋpďə his. Ka lagha tsi kawadaga nda tskatá mnduha, nda huzla lmu da həŋ da slanaghatá Yesu. Tsa mnduha ya ná, ghunatá mnduha mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la galata mndu ya. ⁴⁴ Tsa Zudas ya ná, tsatsi ta vlaŋtá həŋ. Tinlaghutiŋla ta mnanatá həŋ kazlay: Ka nda ngha kuni ta tsa mndu dza'a lagha yu da brusata ya ná, ya vani tsaya. Ka gi ksafta kuni, ka kla kuni, yaha kuni da walaŋta zliŋta, ka'a nda həŋ. ⁴⁵ Bhadaghatani, ka gavadaghatá tsi tavata Yesu. «Zgu tsa Maləma ďa,» ka'a ganaghatá zgu ka brusay. ⁴⁶ Ka gi sli'adaghatá tsa mnduha ya ksaftá Yesu. ⁴⁷ Ka gi tshagaptá sana mndu tavata Yesu ta kafayani, ka gi tsaghutá sləməŋa^{‡‡} sani ma kwalva tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya. ⁴⁸ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nya ta maguta kəl kuni ka sli'agaghata nda huzla lmu da ksa i'i, gənda yu ra? ⁴⁹ Ya wya kawadaga yu nda kaghuni ta tagha skwi ma həga Lazglafta tazlay, hada kaghuni, kabgawu kwal kuni ksaftá i'i? Wya nana skwi ta magaku na ná, ŋa nza-kwani manda ya mna gwadfa Lazglafta

^{††}14:32 Ngha ta Mata 26:36.

^{‡‡}14:47 Ngha ta Yuhwana 18:26.

ya,» ka'a. ⁵⁰ Ka hwahwayaghutá^f duh-walha Yesu ka zlanavata. ⁵¹ Ka sli'aftá sana galabay ka mbaða mistani, nda tsatá gwada ta vghani, ka kumə lu ta ksafata, ⁵² ama ka slurtiŋtá tsi ta lgutani ka hwayaghuta ka fərdi'u.

Yesu ta kəma guma

*Mat 26:57-68, Luk 22:54-55,63-71,
Yuh 18:13-14,19-24*

⁵³ Ka klaghatá həŋ ta Yesu da mala gwal dra skwi ŋa Lazglafta. Hada, ka tskavatá inda gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu tani, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha tani, ka tskavatá həŋ. ⁵⁴ Ta klə həŋ ya, mbaðaka Piyer ka mbaða ta hulani ta hulani, ha ka lamə tsi da daba tsa həga ga mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ya. Ka nzatá tsi hada ka slina vu kawadaga nda kwalvaha. ⁵⁵ Mbaða maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tsa guma, ka zba skwi dza'a kəl lu ka mutsaftá rutsak nda inda tsakalawi ta ghəŋa Yesu, kabga ŋa mutsaftá dzata, trid' mutsaf a həŋ wa. ⁵⁶ Nda ndəgha gwal ta vaza rutsak ta Yesu^{§§} mndani, ama la a tsa gwada taŋ ya ta tva turtuk wa. ⁵⁷ Ka sli'anafá san-laha ta gwada ta ghəŋani. Ka'a nda həŋ mantsa: ⁵⁸ Sninsna ŋni ta mnayni kazlay: «Dza'a tasiŋtá na həga Lazglafta baf lu nda dzvu na yu, ka vranafata dfa ta bafta badu mahkən kul ksantá mndu,*» ka'a. ⁵⁹ Kulam nda tsaya tani, la a tsa gwada taŋ ya ta tva turtuk wa. ⁶⁰ Ka sli'aftá mal ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta mataba tsa tskatá vgha mnduha ya. Ka'a nda Yesu mantsa: «Nu kul zlghə kagha

ta wa na skwi ta mnə mnduha ta kagha na katək na? Ari sna a wa a kagha na?» ⁶¹ Tsərida, ka Yesu nzata, zlgha a ta wani wa. Ka dawuglaŋtá tsa mal ta ghəŋa gwal dra skwi ya da tsi. «Kagha Kristi ta nzakway ka Zwaŋa Lazglafta nda tfawi ta ghəŋani ya ra?» ka'a nda tsi. ⁶² Ka Yesu zlghanaftá mantsa: «Anji, i'i ya. Dza'a nda nghan kuni ta i'i Zwaŋa mndu ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta nda mbra. Dza'a nghan kuni ta saha dfa ma kusay ta luwa[†] guli,» ka'a. ⁶³ Na sraŋta tsa mal ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ya ta tsa gwada ya, ka kwahinjtá tsi ta lgutani. Ka'a nda həŋ mantsa: «Nu tata zbəgəlta mu? ⁶⁴ Nda sna kuni ta tsa ŋaslani ya ki'e, kinawu ka kaghuni ta ghəŋani?» ka'a. Prək ka dzatá na mndu[‡] na, ka həŋ demdem. ⁶⁵ Ka gi tafə sanlaha ta sərɔk tida, ka hbanamtá həŋ ta patak ma kuma, ka dəŋəzlay. Ka həŋ nda tsi mantsa: Tsatsaf tsatsa ta tsa mndu ta dzughusta ya, ka həŋ nda tsi. Ka vlanjtá həŋ ta la kwalvaha, ka dghar[¶] tsahaya guli.

Hkən mnay Piyer kazlay sna a yu ta Yesu wu kə'a

*Mat 26:69-75, Luk 22:56-62,
Yuh 18:15-18,25-27*

⁶⁶ Tata nzaku Piyer ndagahadik ma daba həga, ka sagha sana marakw ta nzakway tekw mataba kwalvaha ka mi'aha ga mal ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta. ⁶⁷ Ka nghanjtá tsi ta Piyer ta slina vu. Ka vits tsi, «Si kawadaga kagha nda tsa Yesu la Nazaret ya,» ka'a nda tsi. ⁶⁸ «Kay! Sna a yu ta na skwi ta mnə ka na wu, sna a yu ta va na mndu ta mnə

^f14:50 Gray nda 14:27.

^{§§}14:56 Gray nda Zabura 27:12, 35:11.

*14:58 Ngha ta Yuhwana 2:19.

[†]14:62 Ngha ta Zabura 110:1 nda Daniyel 7:13.

[‡]14:64 Ngha ta Zlahu 24:16.

[¶]14:65 Gray nda Isaya 50:6.

ka na guli wu,» ka'a. Ka gi sli'aftá tsi ka laghwi da dzuguva watgħa. [Ka wahatá vazak.] ⁶⁹ Ka nghəglantá va tsa marakw ya. Tekw nana mndu na mataba tsa mnduha ya, ka'a nda tsa mnduha ma tsa vli ya kay guli. ⁷⁰ «Kay! I'i a wu,» ka'a kay guli. Bats nzdá, ka tsa gwal ta nzaku hada ya nda Piyer kay guli mantsa: «Dər ki tsi, vara a kagħa mataba tsa mnduha ya wu, kagħa ná, mnda la Galili ka,» ka həj nda tsi. ⁷¹ Ka zlraftá Piyer ta ksi'a ghəjani ka wadū. Ka'a mantsa: «Sna a yu ta na mndu ta mnə kuni na dekdek wu,» ka'a. ⁷² Ka gi wahatá vazak ka mahis. Snaŋta Piyer ta tsa wahata vazak ka mahis ya, hizl sagħa tsa gwadā mnana Yesu kazlay: Ma kdaku vazak wahata ka mahis ná, dza'a mnay ka kazlay: Sna a yu ta kagħa wu kə'a ya tsa da ghəjani. Ka gi sli'aftá tsi ka laghwi da hərbā taw.[§]

Kladaghata Yesu ta kəma Pilatus

Mat 27:1-2,11-14, Luk 23:1-5, Yuh 18:28-38

15 Tsadəkwa vli, ka gi tskavatá mal-ihā ta ghəjā gwal dra skwi ŋa Lazglafta ka dzrəku kawadaga nda la galata mndu, nda gwal tagħa zlahu ŋa mnduha, nda gwal tsa guma demdem. Ka habaftá həj ta Yesu. Ka klaftá həj ka laghwi vlantá Pilat ka ŋumna. ² Tahula kladaghata taŋ ta Yesu da Pilatus, ka dawantá Pilat da tsi. Ka'a mantsa: «Kagħa mghama la Yahuda ra?» ka'a nda tsi. Manda ya mna ka, ** ka Yesu nda tsi. ³ Ka vazə maliha ta ghəjā gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta rutsakħa kavghakavgha ta Yesu. ⁴ Ka dawuglantá Pilat da Yesu, «Mbədā a ka ra, ari sna a wa a ka ta na skwiha ta mnə həj ta kagħa na na?» ka'a nda tsi. ⁵ Tsərif nzanza Yesu kul

mbədānaghata dər ka turtuk. Ka vlantá tsi ta ndanu ta Pilat.

Tsanagħatá guma mtaku ta Yesu

Mat 27:15-26, Luk 23:13-25, Yuh 18:39—19:16

⁶ Tsaw inda fitika skala Pak ya ná, ta snusna Pilat ta zlinistá mndu turtuk ma gamak ta həj. Mndu dawəŋ həj ta zlinista tsi ta həj. ⁷ Ma tsa fitik ya, mamu sana mndu ta hgu lu ka Barabas, ksaf lu ka famta ma gamak kawadaga nda sanlaha ma mnduha, kabga dzata taŋ ta mndu ma vla zlərdawi nda ŋumna. ⁸ Mbədā dəmgā ka sli'adaghata da Pilatus, «Zliŋniszla ta mndu turtuk manda ya snu ka ta magəŋnata,» ka həj. ⁹ «Ta kumay kuni ta zliŋhunista dā ta mghama la Yahuda ra?» ka Pilat nda həj, ¹⁰ kabga nda sna ka mnay kazlay: Ka draku kladaghata maliha ta ghəjā gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta Yesu kə'a. ¹¹ Ama mbədā maliha ta ghəjā gwal dra skwi ŋa Lazglafta ka ŋavata, ka bara mnduha ŋa mnay taŋ kazlay: Zliŋnis Barabas, zliŋnis Barabas, ka'a nda Pilatus. ¹² Ka vrəgliŋtá Pilat ta daway da həj: «Ka si mantsa tsi, nu ta kumə kuni ta magay dā nda na mndu ta hgu kuni ka mghama la Yahuda na?» ka'a nda həj. ¹³ Ka hləgləftá həj ta wi: «Zləŋafzləŋa ta udzu, ka həj nda tsi.» ¹⁴ Ka Pilat nda həj guli mantsa: «Kabgawu, nahgani va ghwadaka skwi maga tsi? Ka hləgləftá həj ta wi nda mbraku, Zləŋafzləŋa ta udzu!» ka həj nda tsi. ¹⁵ Tsa Pilat ya, ta kumay ta zdānafta ŋuduf ta dəmgā. Mantsa, ka zlinistá tsi ta Barabas ta həj, ta vlantá tsi ta Yesu ma dzvu ta la sludzi ŋa slvanapta. Tahula tsa, ka zlanantá tsi ta həj ŋa zləŋafta ta udzu.

§14:72 Ngha ta 14:30.

**15:2 Ngha ta Mata 27:11.

Gagay sludziha ta Yesu

Mat 27:27-31, Yuh 19:2-3

¹⁶ Ka zlgaghutá sludziha ta Yesu ma dzva Pilatus, ka kladamta hən, ta dabi ma həga ma vla nzakwa Pilatus, ka hadaghatá hən ta inda sludziha demdem, ka tskavata hada. ¹⁷ Ka sudanavatá hən ta lguta ma mgham mgham ka dva. Ka daftá hən ta teki ka wanamta ma ghən manda zewzewa. ¹⁸ Ka gə hən ta zgu rani: «Zgu tsa mghama la Yahuda,» ka hən nda tsi. ¹⁹ Mbadaka hən ka dzay ta ghən nda sarak guli, ka tafa sərđək tida. Ka tsəlbú hən ta tsəlbú ta kəmani, manda skwi rja vla glaku rani. ²⁰ Tahula hərfuta tarj ta gagay, ka sudaghutá hən ta tsa lguta dva má mgham mgham tida ya, ka sudglanavatá hən ta vərđa rani. Ka klagapta ka klaghata rja zlənay ta udzu.

Dalafta la sludziha ta Yesu ta udzu

Mat 27:32-44, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27

²¹ Ta labə hən ta tvi, ka guyatá hən nda sana mnda la Sirej ta hgu lu ka Simuŋ, dani ma i Alegzandra nda Rufus^{††} ta vrakta ta wawakwani. Ka mblanaftá hən ta kla tsa udza zlənə Yesu ya. ²² Ka klaghatá hən ta Yesu da Gwalgwata. Tsa Gwalgwata ya na, manda mnay kazlay: Vla ghudzifa ghən kə'a ya. ²³ Bhadaghata tarj da hada, ka kumə hən ta sunustá ima inabi labanaf lu nda sana skwi ta hgu lu ka mur, rja htanaghutá kuzlakwa tsa ghuya đarjwa ya, ama ka kwalaghutá Yesu ta say. ²⁴⁻²⁵ Nzemndi təmbay vli ta zlənəftá hən ta udza zlənay, ka vzə hən ta vindima^{‡‡}

rja daguvustá lguthani. ²⁶ Vindafha lu nda ta ghənani, ta ghənə skwi kəl lu ka tsanaghatá guma kazlay: Mghama la Yahuda kə'a. ²⁷ Ka zlanəftá hən ta gəndaha his ta sana udzuha tavatani, pal nda ga zeghwani, pal nda ga zlabani. ²⁸ [Mantsa ya kdavakta skwi mnə gwada Lazglafta kazlay: Nda mbəda mataba mbsaka gwal ta maga ghwadaka skwi, ""] kə'a. ²⁹ Mbadə mnduha ta labə nda ta tsa tvi ya, ka gigđə ghən ka rarazay, «Yawa a wa! Dza'a tasintasa yu ta həga Lazglafta ka bafta đə ma fitik hkən^{§§} a ka ka kay ra. ³⁰ Mbanaf mba ta ghənə gha kagha ka ghənə gha, ka saha ka ta na udza zlənay na!» ka hən nda tsi. ³¹ Mbadə maliha ta ghənə gwal dra skwi rja Lazglafta, nda gwal tagha zlahu rja mnduha ka manay guli: «Mbanafha ta sanlaha ná, ama trid lavinj a ta mbanəftá ghənani wu,» ka hən mataba tarj. ³² «Ka sasa Kristi Mghama la Isra'ila ta na udza zlənay na ndana tama, ka ngha rni, kada zlgahfa rni nda rjud-ufa rni!» ka hən. Mbadə tsa gwal zlənəft lu kawadaga nda tsi ya guli ka razay.

Mtakwa Yesu

Mat 27:45-56, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-30

³³ Lafa fitik đək da ghən, ka nutá vli tđik ka grusl ta hadik demdem, ha ka laha ta nzemndi hkən ta fitik hawa. ³⁴ Manda magatá nzemndi hkən, ka hgatá Yesu nda mbraku, ka'a mantsa: «Eluhi, Eluhi, lama sabaktani?» ka'a. Manda mnay kazlay: Lazglafta đə, Lazglafta đə, kabgawu zlidivata* ka na? kə'a ya. ³⁵ Snarjta sanlaha mataba tsa gwal hada ya ta tsa skwi mna tsi ya ná, ka hən mantsa: «Wya ta hga Iliya mnda

^{††}15:21 Gray nda Ruma 16:13.

^{‡‡}15:24-25 Ngha ta Zabura 22:19.

^{¶¶}15:28 Ngha ta Lukwa 22:37 nda Isaya 53:12.

^{§§}15:29 Ngha ta 14:58 nda Zabura 22:8 nda Yuhwana 2:19.

*15:34 Ngha ta Zabura 22:2.

Lazglafta ghalya,» ka həŋ. ³⁶ Ka gi sli'aftá sani mataba taŋ ka hwayadapta klaftá susu, ka hbunŋta ta wa sarak. Ka tsughu-mamta tsi ma ima inabi mastalaŋ, ka ts-ghədanaftá tsi ta Yesu ŋa sayni. [†] Ta tsghə tsi ya, «Swidwa! Nghama ngha ka dza'a sasa Iliya da klagata ta na udza zləŋay na tsi, kaki tsi,» ka həŋ. ³⁷ Ama ka wahatá Yesu nda mbraku, ka sabə hafu mida. ³⁸ Ma va tsa fitik ya, ka tavaptá zlala ta watgha lamə da vli nda ghuŋa ma həga[‡] Lazglafta kuyar daga ta luwa dikw ta hadfik. ³⁹ Ma tsa vli zləŋaf lu ta Yesu ya, mamu sana mghama sludza la Ruma ta sladakta mbəŋ nda tsi. Manda nghanŋ-tani ta mndərga tsa klay Yesu ta hafu ya, ka'a mantsa: «Kahwathwata, na mndu na ná, Zwaŋa Lazglafta ya,» ka'a. ⁴⁰ Mamu sana mi'aha ta sladakta di'ŋ ka ngha tsa skwiha ta magaku ya guli. Mataba tsa mi'aha ya, mamu i Mari makwa ta Magdala, nda Salume, nda Mari mani ma i Yuses nda Yakubu ta tsne'uwa ya. ⁴¹ Ma fitika si nzakwa Yesu ta ma luwa Galili karaku ná, si ta dza'a mistani tsa mi'aha ya ŋa maganata slna. Si nda ndəgha san-laha ma mi'aha ta sli'adafta mistani da luwa Ursalima guli.

Pađamta Yusufu ta Yesu

*Mat 27:57-61, Luk
23:50-56, Yuh 19:38-42*

⁴² Bađu luma Madagala tsa fitik ya, ta kəl lu ka papaya skwiha, kabga dza'a lamla lu da sabat, ka nda dəđa fitik. ⁴³ Ka lagha Yusufu mnda luwa Arimate[¶]. Tsa mndu ya ná, ta mnay ta tughwa gwadaha. Tsatsi guli ná, ta kzla ga mghama Lazglafta. Ka draftá tsi ta ŋuđuf, ka lagha slanaghatá Pilat ŋa đawaftá tvi ŋa dza'a kla mbla Yesu. ⁴⁴ Ka ndərmim Pilat ta tsa gi saba hafu ma

Yesu misimmisim ya. Ka hganŋta tsi ta tsa mghama sludziha ya, ka đawaŋta da tsi kazlay: Nda kđa fitika saba hafu mida ra? kə'a. ⁴⁵ Manda snanamta tsa mghama sludzi ya, ka zlananŋta tsi ta tvi ta Yusufu ŋa dza'a kla mbla Yesu. ⁴⁶ Ka skwatá Yusufu ta lguta wupay, ka klagata mbla Yesu ta udza zləŋay, ka mbsamta mida. Ka klaftá tsi ka laghwi famta ma kulu huhrap lu ma kluluh. Ka taŋwalaktá mghama klam, ka huŋta ta wa tsa kulu ya. ⁴⁷ Ta nzaktá i Mari makwa ta Magdala nda Mari mani ma Yuses, ka ngha vli dza'a kəl lu ka famta.

Sli'agabta Yesu nda hafu ma mtaku

Mat 28:1-8, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-10

16 Manda luta sabat, ka sli'aftá i Mari makwa ta Magdala nda Salume nda Mari mani ma Yakubu dza-watá rđa urdi ŋa dza'a masay ta mbla Yesu. ² Ka sli'afta həŋ, ka bhadaghatá həŋ mbessa vzlazlaŋ ta kulu gasərdək bađu dəmas. ³ Ta labə həŋ ta tvi, ka həŋ mantsa: Wa dza'a taŋwalaghutá tsa klam ta wa tsa kulu ya tama? ka həŋ. ⁴ Ndusadaghata taŋ, kə'a ka həŋ ná, taŋwalaghutataŋwala lu ta tsa mghama klam ya di'ŋ nda wa tsa kulu ya. ⁵ Ka gi lamə həŋ da tsa kulu ya. Ka slanaghatá həŋ ta sana duhwal ta nzaku hada nda ga zeghwi, nda suđatá ta lguta ŋusliŋ zutut ta vghani. Nghanŋta taŋ, mbađaka həŋ ka ghudzafu da zləŋ. ⁶ «Ma zləŋ kuni ta zləŋ, nda sna yu kazlay: Yesu mnda la Nazaret si zləŋaf lu ya ta psə kuni» kə'a. Ta had hadna wa. Sli'afsl-⁷li'a nda hafu ka laghwi. Wana tsa vli si kəl lu ka fatá mblani ya. ⁷ Lawala da mnanatá i Piyer nda sanlaha ma duhwal-hani kazlay: Tiŋəl tsatsi dza'a bħata ma Galili. Hada dza'a nghanŋta kuni manda

[†]15:36 Gray nda Zabura 69:22.

[‡]15:38 Ngha ta Sabi 26:31-33.

[¶]15:43 Ngha ta Mata 27:57.

ya si mnaghuna tsi,[§] ka tsa duhwal ya nda həj. ⁸Ka ndagaptá tsa mi'aha ya ma kulu, ka hwaya. Ta ghudzaku həj da zləj. Ka kwalaghutá həj ta mna tsa gwada ya ŋa mndu, kabga nda ksa həj da zləj.

**Maranjta Yesu ta
vghani da Mari Magdala**

Mat 28:9-10, Yuh 20:11-18

⁹[Manda sli'agabta Yesu gasərdək badu dəmas, tiŋəl Mari makwa ta Magdala, ya ghzligiŋ tsi ta duhwalha halaway ndəfáŋ mida ya, marava tsi da tsi. ¹⁰Ka sli'aftá tsa marakw ya ka laghwi da mnay ŋa gwal si kawadaga nda Yesu, ta nzaku həj sasgama ka taw. ¹¹Wa a Yesu nda hafu, nda ŋha i'i nda ira da, ka'a nda həj. Ka kwalaghutá həj ta zlghaftá tsa gwada ya.

**Maravata Yesu da sana
duhwalhani his**

Luk 24:13-35

¹²Tahula tsa, ka maravatá Yesu ka sani ma mndu tskəm da duhwalhani his ta mbađa ta tvi ta dza'a tahula luwa. ¹³Ka vraktá həj da Ursalima, ka rusu həj ŋa sanlaha. Ama ka kwalaghutá tsa-haya ta zlghaftá tsa gwada ya guli.

**Maravata Yesu da duhwalhani
ghwanpədə nder**

*Mat 28:16-20, Luk 24:36-49,
Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8*

¹⁴Tahula tsa guli, ka maravatá tsi ta kəma duhwalhani ghwanpədə nder ta zə

həj ta skwa zay. Ka davanaghatá tsi ta həj: Nu kul zlghaftá kuni ta gwada tsa gwal ta nghaná i'i ta sli'agapta ya, təŋtəŋa ghəŋa ghuni, ka'a nda həj. ¹⁵Ka'a nda həj tama mantsa: Lawala ta ghəŋa hadik tender, ka mna kuni ta Lfida Gwada Lazglafta ŋa inda mndu. ¹⁶Inda mndu dza'a zlghafta nda ŋuduf, ka maganaftá lu ta batem, dza'a mbaku. Ama mndu dza'a kwal kul zlghafta, dza'a tsanaghatsa Lazglafta ta guma. ¹⁷Wya ŋizla dza'a maranjá gwal ta zlghaftá i'i: Nda hga da, dza'a ghazlay həj ta duhwalha halaway ma mndu, dza'a gwaday həj ta sana Lfida Gwada. ¹⁸Dər ksafha həj ta nahadik nda dzvu, dər suha həj ta gruma, had sana skwi dza'a maganata tsi ta həj wa. Dza'a fafanaghafafa həj ta dzvu ta gwal kul dughwanaku, ŋa mbambafta taŋ, ka Yesu nda həj.

Vraghuta Yesu ta luwa

Luk 24:50-53, Slg 1:9-11

¹⁹Tahula mnanata Mgham Yesu ta tsa gwada ya ta həj, ka klaghatá Lazglafta ta luwa, ka nzanatá tsi nda ga zeghwani. ^{††} ²⁰Hahəj guli, ka sli'aftá həj ka laghwi da mna tsa Lfida Gwada Lazglafta ya ma inda vli. Ka katu Mgham Yesu ta həj ma mna tsa gwada ya, ŋlanaghaha ta tsa gwada ya ta həj nda ma magay taŋ ta mazəmxəm.]

§16:7 ŋha ta 14:28.

**16:15 Slna gwal ghunay 1:8.

††16:19 Gray nda Slna gwal ghunay 1:9-11.

Gwada ta sabi da

Lukwa

Zlrafta Lukwa ta gwadani

1 Ari n̄erma Tawfilus, nda nd̄ogha mn-duha ta n̄avata ka vinda gwada ta gh̄oŋa skwiha ta luta mataba n̄ni. ² Ka vindafta h̄oŋ manda va skwi n̄ghan̄ gwal ta nzakway ka masl̄emts̄eka tsa skwi ya, ta nuta ka gwal mna gwada Lazglafta daga taŋtaŋ. ³ Ka n̄avatá i'i guli ka psa sn̄aŋta d̄ina ta skwiha ta luta daga taŋtaŋ n̄a vindaghafta nda tvani a mala da Tawfilus, ⁴ kada sn̄aŋta ka ta kd̄avakta v̄erda skwiha mutsaf ka ta tagha skwi ta gh̄oŋani.

I Zakari nda Elizabet

⁵ Mantsa tama, ma fitika nzakwa mgham Hiridus ta ga mgham ta had̄ika Zudiya, mamu sana mndu ta dra skwi n̄a Lazglafta, Zakari hgani mataba mnd̄era la Abiya mnd̄era gwal ta dra skwi n̄a Lazglafta. Elizabet hga markwa taŋ ta sabi nda ma mnd̄era la Haruna. ⁶ Tud̄ukwa mndu h̄oŋ his his ta wa ira Lazglafta. Ta sn̄ay h̄oŋ ta z̄laha Lazglafta nda skwa dzahayhani, had̄ masl̄ivinza ta ks̄aŋtá h̄oŋ wa. ⁷ Mutsaf a h̄oŋ ta zwan̄ d̄ekd̄ek wa, kabga ka dz̄ogh̄oŋ Elizabet, lula ima taŋ guli.

Dza'a n̄atsay ka ta zwan̄ ka duhwala Lazglafta nda Zakari

⁸ Ma sana fitik, ta maga sl̄na tsa dra skwi ya Zakari ta k̄oma Lazglafta, kabga mb̄oƒagagha mb̄oƒa fitik n̄a magay mnd̄era taŋ ta tsa sl̄na ya, ⁹ ka zbaptá lu nda vindima ta Zakari n̄a lami da h̄oŋa

Lazglafta da dra urdi manda ya snu gwal ta dra skwi n̄a Lazglafta ta magay. ¹⁰ Magatá tsa fitika dra urdi ya, ka sl̄i'áftá tsi ka lami da h̄oŋa Lazglafta da dra tsa urdi ya, ta maḡo d̄emga ta du'a ma bli. ¹¹ Má tsa tama, gi ka zlagaptá duhwala Lazglafta ta k̄oma Zakari, ka sl̄adata nda ga zeghwa tsa gwir ta dr̄o lu ta urdi ya. ¹² Na gi n̄ghan̄ta Zakari, ka ghudzaftá tsi da z̄l̄oŋ, sr̄aw vghani. ¹³ «Ma z̄l̄oŋ ka ta z̄l̄oŋ Zakari, wana tsu'áftsu'a Lazglafta ta nd̄oƒa dz̄va gha. Dza'a yagha ya markwa ghuni Elizabet ta zwan̄a zgun n̄a tsanaftá gha ta hgani ka Yuhwana, ¹⁴ dza'a rfay ka ta rfu katakata, dagala gwal dza'a rfu ta gh̄oŋani guli. ¹⁵ Ka mndu dagala dza'a nzakwa tsi ta k̄oma Lazglafta. Had̄ dza'a sa ima inabi d̄er skwi ta ghuya mndu wa. Dza'a nd̄oghund̄ogha nda Sulkum nda gh̄uƒa daga ma huƒa mani. ¹⁶ Dza'a nda nd̄ogha zwana la Isra'ila dza'a vranakta tsi da Lazglafta Mghama taŋ. ¹⁷ Ta k̄oma ta k̄oma dza'a dza'a tsi nda sl̄nani ta k̄oma Lazglafta nda Sulkum, nda mbraku manda n̄a Iliya n̄a dzranáftá^{‡‡} nzaku mataba dadaha nda zwana taŋ, n̄a vranaktá gh̄oŋa gwal ta maga ghwadaka skwi ka n̄erma mnduha. Mantsa ya dza'a payafta^{¶¶} tsi ta mnduha n̄a fata taŋ ta vgha n̄a Lazglafta.» ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsi. ¹⁸ «Waka yu dza'a sn̄aŋtá skwi mantsa? Wana i'i halata mndu yu, markwa ini guli nda hala,» ka Zakari nda tsi. ¹⁹ Ka tsa duhwala Lazglafta ya zlghanaftawi mantsa: «I'i Gabriyel^{§§} ya, ta sl̄adu ta k̄oma Lazglafta n̄a maganatá sl̄na. Tsatsi ta ghunighata n̄a gwadgaghata, ka mnaghatá tsa Lfidá Gwada ya. ²⁰ Ndana tama, wana ka dza'a nuta ka rgha. Laviŋta a ka ta gwada ha ka sagha fitika magata tsa skwiha ya wa,

^{‡‡}1:17 Ngha ta Malatsi 4:6

^{¶¶}1:17 Ngha ta Malatsi 3:23-24.

^{§§}1:19 Tsaya duhwala Lazglafta ghunaf lu.

kabga zlg haf a ka ta tsa skwi dza'a magaku ma fitikani mnagha yu ya wu,» ka'a.

²¹ Ta nzatá mnduha ka kzla saba Zakari, sew sabə a wa. Ka ndanu hən ta ndanu: «Nu ta slanaghata ma həga Lazglafta tama?» ka hən. ²² Manda sabani, ka traptá tsi ta gwada nda tsakatá mnduha, gi ka tsatsaftá hən kazlay: Mamu mazəməzəm ta slanaghata ma həga Lazglafta kə'a. Laviŋ a ta gwada nda wi nda hən wu, mbaďa ka mnay nda dzvu ŋa taŋ.

²³ Tahula kďuta fitika maga slnani, ka sli'aftá tsi ka laghwi dzaghani. ²⁴ Nzďava a tahula tsa wu, ka zlg haftá markwa taŋ Elizabet ta huďi. Ka zatá Elizabet ta tili hutaf ta ďifa vgha. Ka'a mantsa: ²⁵ «Zďakatahuďi ya magiha Mgham Lazglafta, ka skwa hula si nzakwa ďa ta kəma mnduha ďa, kabga ta ya a yu ta zwaŋ wa. Ama ka tawatá Lazglafta ta hiďahida ta i'i ndana, ka klaghutá tsa hula ya ta ghəŋa ďa,» ka'a.

Dza'a ŋatsay ka ta zwaŋ, ka duhwala Lazglafta nda Mari

²⁶ Ta mamku' a tilani, ka ghunaftá Lazglafta ta duhwalani Gabriyel da sana luwa ta hgu lu ka Nazaret ma hadika Galili, ²⁷ da sana daghali ta hgu lu ka Mari ta dzugu sana mndu Yusufu hgani ta sabə nda ma mndəra la Dawuda. ²⁸ Ka lamə tsi slanaghata: «Zgu tsa, tfaghaghatfa Lazglafta ta wi katakata. Kawadaga Mgham Lazglafta nda kagha,» ka'a nda tsi. ²⁹ Kďanafta tsa gwada ya ta Mari, «nu mndəra nana ma ga zgu tama,» ka'a ma ghəŋani. ³⁰ Ka duhwala Lazglafta nda tsi mantsa: «Ma zləŋ ka ta zləŋ Mari, zbpzba Lazglafta ta kagha ka tfaghaghatawi. ³¹ Wana dza'a zlg hafzlg ha ka ta huďi, ŋa yata gha ta zwaŋa zgun, ŋa tsanafta gha ta hgani ka Yesu. ³² Dza'a nzakway ka mndu dagala, dza'a hgy lu ka Zwaŋa Lazglafta ta

luwa ŋa vlanťa Lazglafta ta ga mgham manda ŋa dzidzani Dawuda. ³³ Dza'a gay ta mgham ta ghəŋa la Isra'ila ŋa kďekedzeŋ, kďavakta a tsa ga mghamani ya wu,» ka'a. ³⁴ Ka Mari nda tsa duhwala Lazglafta ya mantsa: «Kinawu ka skwi dza'a magaku mantsa, ya wya ta sna a yu ta zgun wu?» ka Mari. ³⁵ «Sulkum nda ghuďa dza'a saha ta ghəŋa gha. Mbrakwa Lazglafta ta luwa dza'a bukwaghamta. Tsaya dza'a kəl lu ka hga tsa zwaŋ nda ghuďa dza'a yata ka ya ka Zwaŋa Lazglafta. ³⁶ Ngha a ka ta zba gha Elizabet si kul faftá lu ta ghəŋ ta yayni ta zwaŋ ná, wa'a nda huďi ndana, mamku' a tilani na nda va tsa halatani ya tani ra. ³⁷ Had sana skwi ta tranaghatá Lazglafta wa,» ka duhwala Lazglafta nda tsi. ³⁸ Yaw, «kwalva Lazglafta i'i, ka maga Lazglafta manda ya mniha ka,» ka Mari. Ka sli'afta duhwala Lazglafta tavatani ka laghwi.

Laghwa Mari nghanaghatá Elizabet

³⁹ Ma va tsa fitik ya, ka sli'aftá Mari misimmisim ka laghwi da sana luwa ta ghwa ma hadika Yahuda da nghanaghatá Elizabet. ⁴⁰ Ka lamə tsi da həga ga Zakari ka ganaghatá tsi ta zgu ta Elizabet. ⁴¹ Na gi snanťa Elizabet ta ga zgwa Mari, gi ka skalavafťa zwaŋ ma huďani. Ka ndəghanaftá Sulkum nda ghuďa ta Elizabet. ⁴² Ka klanťa tsi ta lwi dagala dagala. Ka'a mantsa: «Kagha, nda tfawi ta ghəŋa kagha mataba mi'aha. Na zwaŋ ma huďa gha na guli, nda tfawi ta ghəŋani. ⁴³ Waka yu mutsa nana ma zďaku kəl mani ma mghama ďa ka sagha da ini na? ⁴⁴ Nda sna ka ná, ma fitika lama tsa ga zgwa gha ya tsərah da sləməŋa ďa, ka skalavafťa na zwaŋ ma huďa ďa na da rfu. ⁴⁵ Nda tfawi ta ghəŋa kagha, kagha ta zlg haftá skwiha mna gha lu ta dza'a magaku kahwathwata daga da Mgham Lazglafta ya.»

Fa laha Mari

⁴⁶ Ka Mari mantsa:

«Ta zləzlvay yu ta Lazglafta.

⁴⁷ Ta taku ɲudufa dā da rfu ta ghəŋa tsatsi mnda mba i'i,

⁴⁸ kabga dʷafdʷa ta nghapta ka kwalvani nda hta. Wana daga ndana, nda tfawi ta ghəŋani ka inda zivra mnduha dza'azlay nda i'i,

⁴⁹ kabga dagala ɲərma skwiha magiha Lazglafta nda mbra.

Nda ghuḅa həga Lazglafta.

⁵⁰ Tawa hidahidani ná, nda nza ɲa dekdek ta ghəŋa gwal ta zləŋay.

⁵¹ Nda dzvani maraŋta tsi ta mbrakwani, ka ghziŋtá tsi ta gwal ta gla ghəŋ, nda ghərbaku ma ɲudufa taŋ.

⁵² Ka slisliŋwiŋtá tsi ta sanlaha ma gwal dagaladagala ta dughurukwa dasu, ka kapanaftá tsi ta gwal nda hta,

⁵³ ka baghanaftá tsi ta gwal ma maya nda skwiha zdazda, ka ghziŋtá tsi ta gwal gadghəl bɔadar.

⁵⁴ Manda ya tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ta dzidziha mu, ka katanŋtá tsi ta la Isra'ila mnda maganatá slna,

⁵⁵ ka havaptá tsi ka tawa hidahidani ɲa Abraham nda inda zivrani tani ɲa dekdek,» ka'a.

⁵⁶ Ka nzatá Mari kawadaga nda Elizabet ta kla tili hkən, tahula tsa ka vraghutá tsi dzaghani.

Yagatá Yuhwana

⁵⁷ Mantsa, ka sagha fitika dgakwa Elizabet, ka yatá tsi ta zwaŋa zgun. ⁵⁸ Ka snaŋtá sləvdahani nda la taŋ ta tsa ɲərma zdaku magana Lazglafta ya, ka sli'adaghatá həŋ gwaftá rfu kawadaga nda tsi. ⁵⁹ Baɔu matghasa fitik manda dgatani, ka sli'adaghatá həŋ ɲa tsanatá fafaɔa zwaŋ. Ka kumə həŋ ta tsanaftá hgani ka Zakari manda va hga dani.

⁶⁰ «Mantsa a dza'a hga lu wu, Yuhwana hgani,» ka mani. ⁶¹ «Haɔ mndu mataba mndəra ghuni tsanaf lu ta mndərga tsa hgu ya wu,» ka həŋ nda tsi. ⁶² Ka dawaŋtá həŋ nda dzvu da dani: «Waka ka ta kuma tsanaftá hgu na?» ka həŋ nda tsi. ⁶³ Klagidighawa aluha, ka Zakari nda dzvu. «Yuhwana hgani,» kə'a vinɔaftá hga tsa zwaŋ ya. Inda taŋ demdem ka ndərmim həŋ.

⁶⁴ Gi hadahada, ka zlrəglaftá Zakari ta gwada tsələŋ, ka zləzlvə Lazglafta. ⁶⁵ Ka ksaftá tsi ka zləŋ ta inda sləvdahani. Ka rusu lu ta inda tsa skwiha ya ma inda vli ta ghwá ma haɔika Zudiya. ⁶⁶ Inda mndu ta snaŋtá tsa gwada ya, ta ndanu ta ghəŋani kazlay: Kinawu dza'a nzakwa tsa zwaŋ ya tama kə'a? «Zlah dza'a nza-kway ka mndu dagala, kabga kawadaga Lazglafta nda tsa zwaŋ ya,» ka həŋ.

Zləzlvay Zakari ta zɔakwa Lazglafta

⁶⁷ Tsa Zakari dani ma tsa zwaŋ ya kay, ka ndəghanaftá Sulkum nda ghuḅa, ka zraftá tsi ta mna skwi dza'a magaku: ⁶⁸ «Zləzlvama Mgham Lazglafta la Isra'ila kabga saghani da katanŋtá mnduhani, ka varatá tsi ta həŋ.

⁶⁹ Ka sladamatá tsi ta mnda mba mndu nda mbra ta sabi ma zivra Dawuda ta nzakway ka kwalvani,

⁷⁰ manda ya mnigij tsi nda ma wa la anabi daga ghalya kazlay:

⁷¹ Dza'a mbaghunafmba yu ma dzva ghumaha ghuni,

nda ya da gwal ta dra kaghuni kə'a.

⁷² Mantsa ya, maranaŋmara ta tsa tva hidahidani ya ta dzidziha mu, ka havaktá tsi ka tsa dzratá wani nda ghuḅa ya,*

⁷³ manda ya waɔana tsi ta dzidza mu Abraham,

* 1:72 Ngha ta Levitik 26:42.

⁷⁴ “Dza’a mbaghunafmba yu ma dzva ghuma ghuni, kada laviṅta kuni ta ksanatá slna kul had zləṅ,

⁷⁵ ṅa nzata ghuni ka gwal nda ghuḅa, gwal tdukwa ta kəmani ma inda kdāvakta hafa mu.”

⁷⁶ Kagha zwaṅa dā, anaba Lazglafta ta luwa dza’a hga lu ta kagha.

Kagha dza’a tinlaghuta ka mgham ṅa fadanatá tvi,

⁷⁷ Ṽa snanamtá mnduhani kazlay:

dza’a mbay ta həṅ ma platá dmakwa taṅ ka’a.

⁷⁸ Dagala tawa hidfahidfa nda zdaku da Lazglafta mu kəl tsi ka vlagatá tsuwadəkani manda fitik ta safi gavzlazlan, ka sagha da amu daga ta luwa,

⁷⁹ ṅa tsuwadəkaku ta ghəṅa gwal ta nzaku ma grusl,

nda gwal ta nzaku ta wa hḁak ma sulkuma mtaku,

nda ya ṅa pgha səla mu ta tva zdaku,» ka’a.

⁸⁰ Mbaḁa tsa zwaṅ ya ka glaku, ka sgaku mbrakwani ma Sulkum, ka nzatá tsi ma mtak ha ka sagha fitik kəl tsi ka maraṅtá nzakwani baṅluwa da la Isra’ila.

Yagatá Yesu

Mat 1:18-25

2 Ma tsa fitik ya, ka mnaftá mgham Sezar Augustus ta zlahu kazlay: Vin-
daftá mbsaka inda mnduha ma dzva Ruma kə’a. ² Ma fitika nzakwa Kiriniyus ka ṅumna ta hadika Siri zlrafta tsa taṅtaṅa mbəḁaftá mbsaka mnduha ya. ³ Inda mnduha ka sli’i həṅ da vinda hga taṅ ma luwa taṅ. ⁴ Ka sli’afta Yusufu ma luwa Nazaret ta hadika Galili, ka ṅladaftá tsi da luwa Batlehem ma hadika Zudiya ta nzakway ka luwa kəl lu ka yatá

mgham Dawuda. Lafla da hada kabga sabə ma mndəra Dawuda tsatsi. ⁵ Ka laf tsi kawadaga nda makumidzani Mari nda huḁi ya, da vinda hga taṅ. ⁶ Manda ḁhadaghata taṅ da hada, ka sagha fitika dgakwa Mari. ⁷ Ka yatá tsi ta zumalani ka zwaṅa zgun, ka mbsamtá tsi ma lgut ka hananamta ma tsu’ay, kabga mutsaf a həṅ ta həga nzakwa matbay wa.

Mnay duhwala Lazglafta ta Lfida Gwada ṅa gwal ngha rini

⁸ Tsaw ma va tsa luwa ya mamu gwal ta ngha rini, ta hani ma mtak ta ngha rina taṅ. ⁹ Ka zlagaptá duhwala Lazglafta ta kəma taṅ, ka wanaftá tsuwadəkaku glakwa Lazglafta ta həṅ. Ka ksafatá zləṅ ta həṅ katakata. ¹⁰ «Ma zləṅ kuni ta zləṅ, kabga Lfida Gwada dza’a nzakway ka skwa rfu dagala da inda mnduha sagha yu da mnaghunata. ¹¹ Gita yə-gaghunata lu ta mnda mba mndu ta nza-kway ka Kristi ma luwa Dawuda. ¹² Wya ṅizla dza’a kəl kuni ka tsəmafta: Dza’a slanaghasla kuni ta vzi’uwa mbsam lu ma lgut ka hananamta ma tsu’ay,» ka duhwala Lazglafta nda həṅ. ¹³ Ka gi sli’agatá ndəghata sanlaha ma duhwalha Lazglafta ta luwa ṅərbisl slanaghatá tsa turtuk ya. Ka zləzlvu həṅ ta Lazglafta. Ka həṅ mantsa:

¹⁴ «Glaku ṅa Lazglafta ta luwa, zdaku ta ghəṅa hadik mataba mnduha ḁvu tsi.»

Sli’a gwal ngha rini da luwa Batlehem

¹⁵ Manda vraghuta tsa duhwalha Lazglafta ya ta luwa, ka tsa gwal ngha rini ya mataba taṅ mantsa: «Mbaḁma da luwa Batlehem ka nghanata mu ta tsa skwi ta maguta mnama lu ya,» ka həṅ. ¹⁶ Ka sli’aftá həṅ ka laghwi misimmisim, ka slanaghatá həṅ ta i Mari nda Yusufu nda tsa zwaṅa vzi’uwa ya hananam lu

ma tsu'anj[†]. ¹⁷Tahula nghanja taŋ, ka rusu hən ta skwi mnana lu ta hən ta ghən tsa vzi'uwa ya. ¹⁸Ka ndərmim inda gwal ta sna tsa skwi ta mnə gwal nga rini ŋa taŋ ya nda ndərmima. ¹⁹Ka ŋanatá Mari ta inda tsa skwiha ya ma ghəŋani ka ndanu ta ghəŋani. ²⁰Ka vraghutá tsa gwal nga rini ya dzagha taŋ nda vla glaku nda zləzlvu ŋa Lazglafta ta ghəŋa inda skwi snaŋ hən, ka nghanjá hən manda va skwi ya mnana lu ta hən ya. ²¹Ta matghasa fitik ŋa tsanatá fafaða tsa zwaŋ ya, ka tsanaftá lu ta hgu ka Yesu, tsa hgu mna duhwala Lazglafta ma kđaku mani ka zlghaftá huđani ya.

Maranjá Yesu ma həga Lazglafta

²²Kđatá tsa fitika ghuβata Mari manda ya ta mnə zlahu Musa ya, ka klaghatá i Mari nda Yusufu ta tsa zwaŋ ya da Ursalima ŋa vlaŋtá Lazglafta. ²³Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta ka-zlay: Inda zumali ka zwaŋa zgun[‡] ná, ŋa Lazglafta ya kə'a ya. ²⁴Ka dranaftá hən ta Lazglafta ŋa pla ghən ta «kukuha his ka zwana ghərbu' [¶]his a tsi» manda ya nda vinda ma zlahu Mgham Lazglafta.

Rfay Saminu ta Lazglafta

²⁵Ma tsa fitik ya, mamu sana mndu ma Ursalima Simeyuna hgani. Tsa mndu ya ná, tđukwa mndu ya, ta snaŋ ta gwada da Lazglafta. Ta kzlakzlay ta mnda mba la Isra'ila. Kawadaga Sulkuma Lazglafta nda tsi guli. ²⁶Si mnananmna Sulkum nda ghuβa kazlay: Had dza'a mtuta kaku ka ta nga a tsi ta ghunatá mnda Lazglafta ta nza-kway ka Kristi wu kə'a. ²⁷Ka ghunaftá Sulkum nda ghuβa da həga Lazglafta, ta kladaghatá i dani nda mani ta Yesu ŋa

kđiŋta magatá skwi manda ya mna zlahu ŋa magay. ²⁸Ka tsu'aftá tsatsi ta tsa zwaŋ ya ma dzvani, ka rfu tsi ta Lazglafta. Ka'a mantša:

²⁹«Ndana tama mghama đa, nda kđa magatá slna gha, zlaŋzla ta kwalva gha,

ka βhata tsi nda vghata zđaku manda ya mna ka,

³⁰kabga nda nga yu nda ira đa ta mbaku vla ka,

³¹mbaku ya payaf ka ŋa inda mnduha demdem.

³²Tsuwadak ya ŋa inda mndəra mndu. Tsatsi dza'a klaktá glaku ŋa mnduha gha la Isra'ila.»

³³Ka va ndərmim i dani nda mani ta skwi ta gwada lu ta ghəŋa tsa zwaŋ ya. ³⁴Ka tfanaghatá Simeyuna ta wi ta hən. Ka'a nda Mari mantša: «Nana zwaŋ na ná, dza'a klakla ta zləmbaku, nda sli'afta ŋa ndəghata sanlaha ma mnduha ma la Isra'ila. Dza'a nzakway ka ŋizla daga da Lazglafta, ŋa husanani ta sanlaha ma mnduha. ³⁵Dza'a tuzigiŋ tuza ta skwi ma ŋudufa mnduha. Vərdá kagha guli ŋa nzakwa ŋudufa gha manda skwi sligla lu nda kafay,» ka'a nda Mari mani ma tsa zwaŋ ya.

Rfay Ana ta Lazglafta ta ghəga Yesu

³⁶Mamu sana marakw ka anabi nda hala katakata, Ana hgani, makwa Fanuwal ma mndəra la Asira. Ndəfán yeya vaku maga tsi nda zə'al manda laghani da mndu, ³⁷ka nzaku tsi ka wadgu. Tghasmsak fwađ mida imani. Ma həga Lazglafta ta nzakwa tsi ta ksanatá slna nda fitik tani nda rvidik tani, nda ma maga du'a nda suma. ³⁸Bhadaghata tsatsi guli, ma va tsa fitik ya, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta, ka mnə

[†]2:16 Nga ta Lukwa 2:7.

[‡]2:23 Nga ta Sabi 13:2, 12, 15 nda Mbsak 18:15-16.

[¶]2:24 Nga ta Zlahu 12:8.

tsi ta gwada ta Yesu na inda gwal ta kzla mbakwa Ursalima.

Glakwa Yesu ma luwa Nazaret

³⁹Tahula kdirnta i Yusufu nda Mari ta maga skwi ya mnə zlahā Lazglafta, ka vraghutá hən̄ da luwa taŋ ma Nazaret ta hadika Galili. ⁴⁰Ka glaku tsa zwaŋ ya, ka sifaku tsi, dagala difil ma ghəŋani, kawadaga zdakwa Lazglafta guli nda tsi.

Yesu ma həga Lazglafta ma Ursalima

⁴¹Inda vaku i dani nda mani ma Yesu ta dza'a da skala Pak ma Ursalima. ⁴²Magatá ima tsa zwaŋ ya ghwanpɔdə his, ka ŋlaghatá tsi kawadaga nda i dani nda mani da Ursalima da tsa skala Pak ya manda ya snu hən̄ ta magay. ⁴³Tahula kdátá tsa skalu ya ta vru hən̄ dzagha, ta tsaghutá Yesu ta vgha nda hən̄ ka nzaghuta ma Ursalima kul snantá i dani nda mani. ⁴⁴Ba ta mbada hən̄ kawadaga nda grahani ka hən̄ sizlay. Tekulemes vagha taŋ ta mbada, ka zbə hən̄ mataba mndəra taŋ nda grahani, lay ngaha a hən̄ wa. ⁴⁵Trapta taŋ ta pahay, ka vraghutá hən̄ pahay ma Ursalima. ⁴⁶Badu mahkəna fitik, ka slanaghatá hən̄ ma həga Lazglafta ta nzaku mataba gwal tagha zlahu na mnduha, ta sna skwi ta mnə hən̄, ta dza'a nda dawantə da hən̄ guli. ⁴⁷Faflara, ka tsa gwal ta sna tsa zlgħawi ta zlgħə tsi nda tsa snantá skwani ya. ⁴⁸Na ghur ngħantá i dani nda mani, ka ndra'u hən̄ nda ndra'uwa. «Sagəŋ, nu kəl ka ka magannatá skwi mandana? Hərfa ta aŋni nda da għa na təkək ta psa kagħa,» ka mani nda tsi. ⁴⁹«Ŋaw kaghuni ta i'i ta psay na? Sna a kuni kazlay: Dza'a nzə ma həga da dā yu ta nzaku kə'a ra?» ka'a nda hən̄. ⁵⁰Tsəric, sna a hən̄ ta tsa skwi ta mnə tsi na taŋ ya wa. ⁵¹Mantsa tama, ka snatá tsi ta gwada taŋ, ka sli'aftá tsi kawadaga

nda hən̄, ka valaghata da Nazaret. Ka ŋanata mani ta inda tsa skwiha ya ma ghəŋani. ⁵²Ka glaku Yesu, ka sgaku difilani, ka zdəganatá nzakwani ta Lazglafta nda mnduha tani.

Mbədānafwa mbəda ta nzakwa ghuni ka Yuhwana nda mnduha

Mat 3:1-12, Mak 1:1-8, Yuh 1:19-28

3 Ta Maghwanapɔdə hutafa vakwa Tiber Sezar ta pala, ta nzakwə Pwanəs Pilat ka ŋumna ta hadika Zudiya, ta gə Hiridus ta mgham ta hadika Galili, ta gə zwanamani Filip guli ta mgham ta hadika Iture nda hadika Trakunita, ta gə Lisaniya guli ta hadika Abilena. ²Ma tsa fitik ya guli, i Hana nda Kayifa mali ta ghəŋ gwal dra skwi na Lazglafta. Ka sagħa gwada Lazglafta da ghəŋa Yuhwana zwaŋa Zakari ma mtak. ³Ka sli'aftá Yuhwana ka lagħwi da ra inda luwa ta wanaftá ghwa Zurdeŋ nda hagaku, ka'a mantsa: «Mbədānafwa mbəda ta nzakwa ghuni, ka magaghunafwa lu ta batem, ka plighunista Lazglafta ta dmakwa ghuni,» ka'a.

⁴Manda ya nda vinda ma deftera anabi Isaya kazlay:

«Lwa tsa mndu ya ta snu lu ta gugudaku ma mtak kazlay:

payanawa paya ta tvi na Mgham, ka lele'anata kuni kə'a.

⁵Ka sanamta lu ta inda vli ka didiŋa, ka tasinta lu ta inda ghwa nda kudunurha, ka dayapta lu ta skwi ka ghuluŋud,

ka payanata lu ta hurabasl ta tvi,

⁶na ngħanta inda mnda səla ta mbaku da Lazglafta[§].»

⁷Ka mnə tsi na tsa mnduha ta sli'adaghata rutututa da maga batem da tsi ya. Ka'a mantsa: «Mndəra la mupuhwa, wa ta mnaghunata kazlay: Hwayawahwaya ta basa ŋuduf ta sagħa

§3:6 Ngaha ta Isaya 40:3-5.

ta kəma kə'a na? ⁸Magawamaga ta slna ya ta maraŋta mbədatá nzakwa ghuni, ka zlaŋta kuni ta mnay ma ghəŋa ghuni kazlay: Abraham ná, dzidza ŋni ya, kə'a. Ka yu ta mnaghunata ná, laviŋlava Lazglafta ta nanaftá ya palaha ya ka zwana Abraham. ⁹Daswa ka kuni! Nda ghada kapatá slpada ŋa tsinjá fu daga ta slrəŋ. Inda fu ya kul zdaku yakwani, dza'a tsinjta lu ka vzamta ma vu,» ka'a.

¹⁰Ka dəmga nda Yuhwana mantsa: «Nu ta raku ŋa magay ŋni tama?» ka həŋ.

¹¹Ka'a nda həŋ mantsa: «Mndu ya his lgut da tsi, ka dganapdga tsi nda mndu ya kul hađ tsi da tsi. Mndu ya mamu skwa zay da tsi guli, ka maga tsi mantsa ya,» ka'a.

¹²Ka sli'adaghatá gwal ta tska dzumna guli, ŋa maganafta Yuhwana ta batem ta həŋ, ka dawə həŋ da tsi: «Maləm, nu ta raku ŋa magay aŋni guli?» ka həŋ.

¹³Ka'a nda həŋ mantsa: «Ma daw kuni ta skwi da mndu ka malaghutá ya tsaf lu,» ka'a nda həŋ. ¹⁴«A ki aŋni, nu ta raku ŋa magay ŋni?» ka La sludzi dawəŋta guli da tsi. Ka'a nda həŋ mantsa: «Ma mbrəh kuni ta mndu ŋa vlaghunata skwi, rfawa ta rfu nda kuraghuta skwi ta plaghunata lu,» ka'a.

Mndu ta malaghuta ka Yuhwana

¹⁵«Zlah Kristi a na mndu na ri,» ka mnduha nda Yuhwana, kabga nda fa ghəŋa taŋ ka kzla saghani. ¹⁶Ka'a nda həŋ mantsa: «I'i ná, nda imi ta magaghunafuta yu ta batem, ama mamu mndu ta sagha ta malaghutá i'i nda mbraku. Slaghu a i'i ka plinjá zu'a babahani wa. Tsatsi, dza'a magaghunafmaga ta batem nda Sulkum nda ghuḅa nda ya nda vu. ¹⁷Nda ŋatá kuwatavihi ma dzvani, dza'a vihapviha ta hyani, ŋa tskamtani ma gvurani, ŋa driŋtani ta sabatbat nda vu kul mta-vata,» ka'a nda həŋ demdem. ¹⁸Mantsa

ya ka Yuhwana ta mna Lfiđa Gwadfa ŋa mnduha, ka dza'a nda vla ndəghata hidakuha ŋa taŋ.

Tsamta Hirudus Aŋtipas ta Yuhwana ma gamak

¹⁹Ka dvanaghatá Yuhwana ta mgham Hiridus ta ghəŋa klugudunustani ta Hiridiya markwa zwaŋamani Filip, nda ya ta ghəŋa ndəghata sanlaha ma ghwadaka skwi ta magə tsi. ²⁰Ka ksamtá tsi ta Yuhwana da gamak, ka sganaghata ta ghəŋa tsa ghwadaka skwi ta magə tsi ya.

Maganaftá batem ta Yesu

Mat 3:13-17, Mak 1:9-11

²¹Manda ya ta maganafta Yuhwana ta batem ta mnduha, ka lagha Yesu ka maganaftá lu ta batem guli. Ta ndəbu tsi ta dzvu, ka gunatá luwa buwaŋ, ²²ka saha Sulkum nda ghuḅa ta ghəŋani manda ghərbu' ta nghə mnduha. Mantsa, ka snaku lwa Lazglafta daga ta luwa ta mnay kazlay: Kagha Zwaŋa da dvu yu ma hyahya ŋudufa da **, ka'a.

Mndəra la taŋ ma Yesu

Mat 1:1-17

²³Ta magay ima Yesu ta hkən mbsak ta zraftá tsi ta ksa slnani. Manda va ya ta ndanu mnduha kazlay: Zwaŋa Yusufu ya kə'a ya, wya mndəra taŋ: Yusufu, Yusufa Heli, ²⁴Hela Matat, Matata Levi, Levi Malki, Malki Zanay, Zanaya Yusufu, ²⁵Yusufa Matatiyas, Matatiyasa Amus, Amusa Nahum, Nahuma Hesəla, Hesəla Nagay, ²⁶Nagaya Mahat, Mahata Matatiyas, Matatiyasa Samayin, Samayina Yusek, Yuseka Yuda, ²⁷Yuda Yuwana, Yuwana Resa, Resa Zwarubabel, Zerubabela Salatiyel, Salatiyela Neri, ²⁸Nera Malki, Malki Adi, Adi Kasam, Kasama

**3:22 Ngha ta Zabura 2:7 nda Isaya 42:1.

Elmadama, Elmadama Yera, ²⁹Yera Dzesuwa, Dzesuwa Eliyezer, Eliyezera Yurima, Yurima Matat, Matata Levi, ³⁰Leva Simeyuna, Simeyuna Yudah, Yudaha Yusufu, Yusufa Yunam, Yunama Iiyakim, ³¹Iiyakima Meleya, Meleya Mena, Mena Matat, Matata Nataŋ, Nataŋa Dawuda, ³²Dawuda Yesay, Yesaya Ubed, Ubeda Buwaz, Buwaz Sala, Sala Nasuŋ, ³³Nasuŋa Aminadap, Aminadapa Admin, Admina Arni, Arni Hesərurum, Hesruma Fares, Faresa Yuda, ³⁴Yuda Yakubu, Yakubu Izak, Izaka Abraham, Abrahama Tera, Tera Nahur, ³⁵Nahura Seruk, Serukwa Ragaw, Ragawa Falek, Faleka Eber, Ebera Sala, ³⁶Sala Kayinam, Kayinama Afaksad, Afaksada Sema, Sema Nuhu, Nuhwa Lamek, ³⁷Lameka Matusalah, Matusalaha Inuk, Inukwa Yered, Yereda Maleleyel, Maleleyela Kayinan, ³⁸Kayinana Inus, Inusa Set, Seta Adamu, Adamu ya Zwaŋa Lazglafta.

Dzəghaŋta halaway ta Yesu

Mat 4:1-11, Mak 1:12-13

4 Ta vragaptá Yesu ma ghwa Zurdəŋ, nda ndəgha nda Sulkum nda ghuḅa. Ka wawu tsa Sulkum ya ma mtak, ²fitik fwaḍ mbsak zaŋ a ta skwa zay wa. Ka dzəghaŋtá halaway. Tahula luta tsa fitikha ya, ka kuzlanaftá maya. ³Ka halaway nda tsi mantsa: «Ka Zwaŋa Lazglafta ka katsi, mnanamna ta na pala na, ka navapta tsi ka buradi,» ka'a. ⁴Ka Yesu mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Nda skwa zay kweŋk-weŋ yeya a ta nzakwa mndu ta nzaku nda hafu wu kə'a,» ka Yesu.†† ⁵Ka

kladaftá halaway ta Yesu ta wa lilwa, ka gi maranató tsi ta inda za mgham ma ghəŋa hadik. ⁶Ka'a nda tsi mantsa: «Dza'a vlaghavla yu ta inda na mbraku nda glaku ma na ghəŋa hadik na, kabga klafkla lu ka vlihata ma dzva ḁa. Lav-ɪŋlava yu ta vlaŋtá mndu ya ta ḁvu yu guli. ⁷Ka tsəlbə tsəlbə ka ma ghuva ḁa, ta vlaghavla yu,» ka'a. ⁸Ka Yesu nda tsi mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ma ghuva Mgham Lazglafta gha dza'a tsəlbə ka ta tsəlbə, ka maganató slnani turtukwani‡‡,» ka'a. ⁹Ka kləglaghatá halaway ta Yesu da Ursalima, ka kladafta ta bḁəma həga Lazglafta ka sladanata. Ka'a nda tsi mantsa: «Ka si Zwaŋa Lazglafta ka katsi, vzada vgha gha hadna, kabga nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ¹⁰Dza'a mnanamna ta duhwalhani ta luwa ŋa nghapta ka kagha kə'a. ¹¹Ka'a guli na: "Ŋa tsu'afṫa taŋ ta kagha ma dzva taŋ, yagha pala ḁa dzughusta ta səla"» ka'a¶¶. ¹²Ka Yesu nda tsi guli mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ma dzəghə ka ta Mgham Lazglafta^{§§} gha ḁekḁek kə'a,» ka'a. ¹³Kḁakwa halaway ta dzəghaŋta nda inda tsa skwiha kavghakavgha ya, ka zlanavatá tsi ka laghwi ŋa baḁu ma sani guli.

Kwalaghutá Yesu ma Nazaret

Mat 4:12-17, Mak 1:14-15

¹⁴Ta sli'afṫá Yesu ka laghwi ta hadika Galili nda ndəgha nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa. Ka tuta hgani ma inda vli ta wanaftá tsa vli ya. ¹⁵Ka tataghə tsi ta skwi ma həga tagha skwa la Yahuda, ka ghubu mnduha.

††4:4 Ngha ta vrafta ta Zlahu 8:3.

‡‡4:8 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:13-14.

¶¶4:11 Ngha ta zabura 91:11-12.

§§4:12 Vrafta ta Zlahu 6:16.

Zlrafta Yesu ta slnani ma Galili

Mat 13:53-58, Mak 6:1-6

¹⁶ Ka sli'aftá tsi ka Laghwi da Nazaret, luwa ta glakwani. Ka lamə tsi da həga tagha skwa la Yahuda badu sabat* manda ya snu tsi. Ka sli'aftá tsi ɲa dza-ɲaftá skwi ma defteri. ¹⁷ Ka klaftá lu ta deftera anabi Isaya ka vlaɲta. Ka plaɲtá tsi, ka slanaghatá tsi ta vli vindaf lu kazlay:

¹⁸ «Kawadaga Sulkuma Lazglafta nda i'i ɲa vlihatá mbraku.

Zbapzba Lazglafta ta i'i ka tɲidaghatawi ɲa mnanatá Lfida Gwada ta gwal ka pɲu,

ghunafghuna ta i'i ɲa mnanatá gwal habaf lu kazlay: Palaghunispala lu kə'a,

ɲa gwaniɲtá ira gwal nda ghulpa, ɲa zlu'agapta da ta gwal raghwana lu,

¹⁹ ɲa snanamta da ta mnduha ta vaku dza'a sagha zɲakwa Lazglafta†» kə'a.

²⁰ Manda kɲiɲtani ta dzaɲafta, ka mb-saftá tsi ka vlaɲtá kwalva ma tsa həga ya, ka nzadatá tsi. Ka pghaftá inda tsa mnduha ma tsa həga tagha skwa la Yahuda ya ta iri tida: ²¹ Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Nana gwada Lazglafta snaɲ kuni nda sləmɲa ghuni gita na ná, nda kɲa magatani ka ɲa ghuni,» kə'a. ²² Inda tsa hahəɲ ma tsa vli ya ka zɲəganatá tsi ta həɲ, ka ndərmim həɲ ta tsa gwada zɲaku ta sabə ma wani ya. Ka həɲ mantsa: «Zwaɲa Yusufu a na mndu na kay tsawa,» ka həɲ. ²³ Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Nda sna yu dza'a mnay kuni ta mahdihdi ta ghəɲa i'i kazlay: Ka duhtur ka katsi ná, mbanafmba ta ghəɲa gha kagha ka ghəɲa gha kə'a. Ka kuni dza'azlay nda i'i guli, “magamaga hadna ma luwa gha ta tsa skwiha snaɲ ɲni ta magə ka ma Ka-

farnahum ya”» kə'a. ²⁴ «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, had lu ta tsu'afta hmətət ta dər wati ma anabi ma luwani wa, ka Yesu sganaghatá həɲ. ²⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma fitika nzakwa anabi Iliya, si nda ndəgha wadguha ma Isra'ila, ka ghwalutá luwa ka vaku hkən nda tili mku', ka slatá maya dagala ta hadika Yahuda, ²⁶ Má ɲa ghunafta lu ta Iliya ɲa katanɲa ya dər turtuk ma tsa wadguha la Yahuda ya, ka ghunaftá lu katanɲá sana markwa wadga ma luwa Sarepta ta hadika Siduɲ. ²⁷ Ma fitika nzakwa anabi Alisa guli, si nda ndəgha gwal nda rɲa mndu ta həɲ ma Isra'ila, had ya mbanaf lu dər turtuk mataba taɲ wu, Na'ama mnda la Siri‡ yeya mbanaf lu.»

²⁸ Ka basaftá həɲ ta ɲuduf demdem ma tsa həga tagha skwa La Yahuda ya, manda snaɲta taɲ ta tsa gwada ya. ²⁹ Ka sli'aftá həɲ, ka ksagaptá Yesu ma huda luwa, ka kladapta ta wa lilwa tsa ghwá baf həɲ ta luwa taɲ tida ya, ma ɲa sliɲwidɲta, ³⁰ ka tsəhaptá Yesu ta vghani mataba taɲ ka laghwani.

Mbanafna Yesu ta sana mndu nda ksa da duhwala halaway

Mak 1:21-28

³¹ Ka laha tsi da luwa Kafarnahum ta hadika Galili. Badu sabat, ka taghə tsi ta skwi ɲa mnduha. ³² Ka ndərmim lu ta tsa tagha skwani ya, kabga nda sgit ma tsa gwadani ya. ³³ Ma tsa həga tagha skwa taɲ ya, mamu sana mndu ksu duhwala halaway mataba taɲ. Ka sli'aftá tsi nda lili. ³⁴ «Aya! Yesu zwaɲa la Nazaret, nu gwada gha nda aɲni sagha ka da zada aɲni? Wya nda sna yu mndu nda ghuɲa daga da Lazglafta kagha kə'a, ka'a» ³⁵ «Haf wa gha, sapsa ma na mndu

*4:16 Ngha ta Sabi 20:10.

†4:19 Ngha ta Isaya 61:1-2.

‡4:27 Ngha ta 2 Mghamha 5:1-14.

na!» ka Yesu dvanaghata. Gi ka slanatá tsa duhwala halaway ya ta tsa mndu ya mataba tskatá mnduha, ka saghu tsi mida kul balanata. ³⁶ Ka tsutá ɲudufa mnduha demdem, ha ka daɗawu hɛɲ mataba taɲ kazlay: Nu mndɛrga nana ma skwi? Na gi dvanaghatani nda sgit nda mbraku ta duhwala halaway ná, gi saghwa taɲ, ka hɛɲ. ³⁷ Ka tutá hgani ma inda vli ta wanaftá tsa vli ya.

Mbanafta Yesu ta gwal kul dughwanaku

Mat 8:14-17, Mak 1:29-34

³⁸ Manda sli'agapta taɲ ma hɛga tagha skwa la Yahuda, ka laghu hɛɲ da Simuɲ. Ta lagha hɛɲ ta basa ɲudidar midza Simuɲ katakata. Ka ndɛbu lu ta dzvu da Yesu ɲa kataɲtá tsa marakw ya. ³⁹ Ka bukudanaghatá tsi ta tsa marakw ya, «zliɲzla!» ka'a nda ɲudidar, ka zliɲtá tsi. Gi hadahada ka sli'aftá tsa marakw ya ka maganatá skwa zay ta hɛɲ.

⁴⁰ Manda daɗata fitik, ka hladaghatá gwal nda mnduha taɲ kul dughwanaku da daɲwaha kavghakavgha ta hɛɲ da Yesu, ka fafanaghatá tsi ta dzvu ta hɛɲ, ka mbambanaftá hɛɲ. ⁴¹ Ka sli'agaptá duhwala halaway guli nda lili ma ndɛghata mnduha. Ta sli'agaptá hɛɲ, ka hɛɲ mantsa: «kagha ná, Zwanɲa Lazglafta ka,» ka hɛɲ nda tsi. Ka davanaghatá Yesu ta hɛɲ, ɲa hanaftá wi ta hɛɲ, kabga nda sna hahɛɲ kazlay: Tsatsi Kristi kɛ'a.

Sli'a Yesu da mna Lfida Gwada ma luwa Zudiya

Mak 1:35-39

⁴² Na tsafakwa vli, ka sabɛ Yesu ka laghwi da mtak. Ka sli'aftá mnduha ka zbay, ka slanaghatá hɛɲ, ka kumɛ hɛɲ ta ɲanata yaha lavaghwi tavata hɛɲ. ⁴³ Ka Yesu mantsa: «Dina guli ka mnananɲa da ta Lfida Gwada ta ghɛɲa ga mghama Lazglafta ta sana luwaha, kabga tsaya kɛl Lazglafta ka ghunighata,» ka'a nda

hɛɲ. ⁴⁴ Ka sli'aftá tsi ka laghwi. Ka va rɛ tsi ta vli ta mna tsa Lfida Gwada ya ma inda hɛga tagha skwa la Zudiya.

Hgafata Yesu ta taɲtaɲa duhwalhani

Mat 4:18-22, Mak 1:16-20

5 Ma sana fitik ta nzaku Yesu ta wa drɛf ma Genezaret, ka va sli'adaghata daɲga dliwis slanaghatani ɲa sna gwada Lazglafta da tsi. ² Ka nghanɲá tsi ta kwambaluha his ta wa tsa drɛf ya, sli'agaghu gwal tuma klipi mida ka laghu ghwafa kadɛɲa taɲ. ³ Ka sli'aftá Yesu ka lamɛ da sani ma tsa kwambaluha ya, ta nzakway ka ɲa Simuɲ. «Gavadanam gava kwitikw nda ma huɗa drɛf,» ka'a nda Piyer. Ka nzagaptá tsi mida ka tagha skwi ɲa mnduha.

⁴ Manda kɛfakwani ta gwada, «Gavadanamwa gava ta kwambalu da takataka drɛf, ka wuɗadata kuni nda graha gha ta kadɛɲa ghuni ɲa tuma klipi,» ka'a nda Simuɲ. ⁵ Ka Piyer mantsa: «Mghama da, kurzliɲ hana ɲni ta tumay, lay mutsaf a ɲni wa. Yaw, dza'a vzadavza ɲni tama ta gwada gha» ka'a nda tsi. ⁶ Ka vzadatá hɛɲ, ka waftá tsi ta ndɛghata klipiha ta malaghutá mbraku ka kuma ratsiɲtá kadɛɲa taɲ. ⁷ Ka kɛmɛts hɛɲ ta sanlaha ma graha taɲ ma sana kwambalu ɲa sagha kataɲtá hɛɲ. Ka sagha tsahaya, ka ndaghanaftá hɛɲ ta tsa kwambaluha taɲ ya his his, ha ka kumɛ tsa kwambaluha taɲ ya ta zamta da imi. ⁸ «Mghama da! laghula gha tavata i'i kabga mnda dmaku yu,» ka Simuɲ Piyer tsɛlbata ma ghuvu Yesu nghanɛ tsi ta tsa skwi ya. ⁹ Tsaw si hluhla zɛɲ ta i Piyer nda grahani ta ghɛɲa tsa mandɛrmima tuma klipi maga hɛɲ ya. ¹⁰ Mantsa ya hluta tsi ta i Yakubu nda Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi ta gwaftá vgha nda i Simuɲ ya guli. Ama ka Yesu nda Simuɲ mantsa: «Ma zɛɲ ka, daga ndanana, mnduha

dza'a ka hlakta,» ka'a nda tsi. ¹¹ Manda vranakta taŋ ta tsa kwambaluha ya ta wa sgam, sɔak zlanavazla hɛŋ ta inda skwiha taŋ ka laghwi mista Yesu.

**Mbanafta Yesu ta sani mndu
nda rɔa mndu tida**

Mat 8:1-4, Mak 1:40-45

¹² Ma sana fitik ma nzakwa Yesu ma sana luwa, ka lagha sana mndu ksu rɔa mndu. Na gi nghanjani ta Yesu, ka zlɛmbatá tsi zlumbruh ma ghuvani ka ndɔba dzvu. «Mghama ɔa, ka ta kumay ka laviŋlava ka ta mbidifta ka nzakwa yu nda ghuɔa,» ka'a. ¹³ Ka fadapta Yesu ta dzvani ka ksaŋta. Ka Yesu mantsa: «Ta kumay yu ta mbafta gha, mbafmba gha,» ka'a. Gi hlets mbaftá ka nzaku tsi nda ghuɔa. ¹⁴ Tahula tsa ka'a nda tsi mantsa: «Yahayaha ka da walaŋtá mnananŋtá mndu, la da marananŋtá vgha gha ta mndu ta dra skwi ŋa Lazglafta karaku, ka vlata ka ta skwi manda ya vindaf Musa ŋa grafta mnduha ta mbatá kagha,» ka'a nda tsi.

¹⁵ Ka va sgaku dza'a hga Yesu da zɔrwa, ka sli'aktá dɛmga da sna gwada da tsi nda ya ŋa mutsaftá mbaku ma ɔaŋwaha taŋ guli. ¹⁶ Ama ta gɔata Yesu ta laghwi da mtak da maga du'a.

**Mbanafta Yesu ta sana
mndu nda rwa sɛlahani**

Mat 9:1-8, Mak 2:1-12

¹⁷ Ma sana fitik ta tagha skwi Yesu ŋa dɛmga, ta nzaku la Farisa nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha hada ta sli'akta ma inda luwa ta hadika Galili nda ya ma luwa Ursalima, nda pɔakwa gwal ma hadika Zudiya. Ka va sgaku maravata mbrakwa Mgham Lazglafta nda ma mbambay Yesu ta mnduha ma ɔaŋwaha taŋ. ¹⁸ Ka sli'adaghatá mnduha, ka tsukwadanaghatá sanlaha ta sana mndu nda rwa sɛlahani. Ka zbɛ hɛŋ ta bhadanamta da hɛga fata ta kɛma Yesu. ¹⁹ Ka traptá hɛŋ

ta tvi ŋa lami, kabga hiɔa ta mnduha. Ka kladaftá hɛŋ nda ta bɔɛma hɛga, ka gunaptá hɛŋ ta ghɛŋa tsa hɛga ya, ka fadatá hɛŋ sruh fata ta kɛma Yesu nda ta tsa ghurum ya nda ghzlɛŋani nda ghzlɛŋani mataba tskata mnduha. ²⁰ Ngahanata Yesu ta zlghay nda ŋudufa taŋ ná, «nda pla dmakwa gha sagɛŋ,» ka'a nda tsi. ²¹ «Wana ma mndu ta kwarakwara ɔa? Wa ta laviŋtá pla dmakwa mndu ta ghɛŋa Lazglafta turtukwani na?» ka tsa gwal tagha zlahu ŋa mnduha nda la Farisa ya ta ndanay ma ghɛŋa taŋ. ²² «Ndanawu mndɔra na ta ndanu kuni ɔa! ka Yesu nda hɛŋ, kabga nda sna tsatsi ta ndana taŋ. ²³ Ta grɛ kuni ná, mal blakwa mnay ŋa na mndu na kazlay: Nda pla dmakwa gha kɛ'a re? Ari mal blakwa mnay kazlay: Sli'afslí'a ka mbaɔa ka ta mbaɔa kɛ'a na? ²⁴ Ala, ka da grafta kuni kazlay: Mamu Zwaŋa mndu nda mbrakwa plinŋtá dmakwa mndu ta ghɛŋa hadik» kɛ'a, ka yu ta mnaghata gra wa, «sli'afslí'a, kla ta skwa hana gha, la dzagha gha,» ka'a nda tsa mndu nda rwa sɛlahani ya.

²⁵ Gi hadahada brahwat sli'afta tsa mndu ya tsa ta nghay mnduha demdem, zlɛŋal klaftá skwa hanani, ka dza'a dzaghani nda zlɛzlva Lazglafta. ²⁶ Ka ndɛrmim inda mnduha nda ndɛrmima, ka zlɛzlvu hɛŋ ta Lazglafta. «Nda ngha ŋni ta skwa mandɛrmimi gita,» ka hɛŋ nda zlɛŋ nda zlɛŋ.

Hgafta Yesu ta Levi ŋa dza'a mistani

Mat 9:9-13, Mak 2:13-17

²⁷ Tahula tsa, ka sabɛ Yesu ka nghanjani tsi ta sana mnda tska dzumna Levi hgani, ta nzaku ma hɛga ksa slnani. «Mbaɔa mista ɔa,» ka'a nda tsi. ²⁸ Ka sli'aftá Levi ka zlanavatá inda tsa skwiha ta magɛ tsi ya ka laghwi mistani. ²⁹ Lagha Levi ka maganatá skwa zay ga' ga taŋ. Ka nzata hɛŋ ka zay kawadaga nda ndɛghata mnduha, nda sanlaha ma gwal tska dzumna

guli mataba taŋ. ³⁰ Ka ruruŋwaku la Farisa nda mnduha taŋ ta tagha zlahu ŋa mnduha ta ruruŋwaku. Ka həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka za skwi nda sa skwi kawadaga nda gwal tska dzumna nda sanlaha ma ghwadaka mnduha na?» ka həŋ nda duhwalha Yesu. ³¹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Had' gwal duhgwana ta zba duhtur wa, gwal kul duhwanaku yeya ta zbay. ³² Sagha a yu da hagaktá gwal ta mnay kazlay: Tudukwa aŋni kə'a wu, sa da haga gwal ta snan̄ta kazlay: Gwal dmaku aŋni kə'a yu, ŋa mbədanaf̄ta taŋ ta nzakwa taŋ,» ka'a nda həŋ.

Mnay Yesu ta gwaďa ta suma

Mat 9:14-17, Mak 2:18-22

³³ Ka la Farisa nda Yesu mantsa: «Ta sumay i duhwalha Yuhwana nda duhwalha aŋni ta suma ka maga du'a tazlay, za skwa zay taŋ nda sa skwa say taŋ ŋa duhwalha kagha,» ka həŋ. ³⁴ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Dza'a laviŋlava kuni ta mnay kazlay: Tkwe' sumawa suma ta suma kə'a nda graha zwaŋa midzi ka ta kawadaga zwaŋa midzi nda həŋ baďu kla makwa ra? ³⁵ Dza'a saghasa fitik ŋa kləgədanaghutá zwaŋa midzi ta həŋ. Ma tsa fitikha ya dza'a suma həŋ ta suma,» ka'a nda həŋ. ³⁶ Ka'a nda həŋ nda mahdihdi guli mantsa: «Had' mndu ta kuhwa'atá lfida lgut ŋa tsamtá halata lgut nda tsi wa. Ala ka kuhwa a kuhwa lu ta tsa lfida lgut ya ka tsamtá halatani nda tsi katsi, rəta a n̄gha tsatá tsa halata lgut ya wa. ³⁷ Had' mndu dza'a pghamtá ima inabi ta ka nuni da halata zliiba huta wa. Ka pghampgha lu katsi, dza'a tin̄ta ta tsa zliibi ya, ŋa mbəzutani ta bəghutá lu ma zliiba huta. ³⁸ Ma zliiba huta ta ka lfid' ta pghamta lu ta ima inabi ta ka nuni.

³⁹ Had' mndu ta sutá ima inabi nda tawa dza'a zba səgəltá ima inabi ta ka nuni guli wa. «Mal zďakwa ya nda tawa» ka lu ta mnay,» ka'a.

Zwaŋa mndu mgham ta ghəŋa sabat

Mat 12:1-8, Mak 2:23-28

6 Baďu sana fitika sabat, ta lap Yesu ta tvi ma takataka vwaha alkama kawadaga nda duhwalhani, ka bala'atá duhwalhani ta ghəŋani. Ka vərdə həŋ ma dzvu ka dghad̄ay. ² Mamu sanlaha ma la Farisa ta nghan̄tá həŋ. Ka'a nda həŋ nda həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka maga skwi ya pyaf lu ta magay baďu sabat na?» ka həŋ. ³ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta dzan̄af a kuni ta skwi maga Dawuda^f ma sana fitik kuzlanaf̄ər maya kawadaga nda gwal ta dza'a mistani tani ra? ⁴ Ka sli'aftá tsi ka lami da həga Lazglafta, ka klaftá tsi ta buradi fana lu ta Lazglafta ka zuta, daganaf̄ha ta tsa gwal mistani ya guli, aŋ mndani za a hamata mndu ta tsa skwi ta fanata lu ta Lazglafta ya wa, ba gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta yeya ta zay.[§] ⁵ «Zwaŋa mndu ná, tsatsi mgham ta ghəŋa sabat,» ka'a nda həŋ.

Mbanaf̄ta Yesu ta sana mndu nda mta dzvani

Mat 12:9-14, Mak 3:1-6

⁶ Ma sana sabat guli, ka lamə Yesu da həga tagha skwa la Yahuda, ka taghə tsi ta skwi. Mamu sana mndu nda mta dzva zeghwani hada. ⁷ Ma tsa vli ya guli, mamu gwal tagha zlahu ŋa mnduha^{**} nda la Farisa, ta kuma mutsaftá rutsak ta Yesu ŋa razay. Ka nzatá həŋ ka n̄gha Yesu ta iri ta iri ŋa n̄ghay ka dza'a mbər mba a wa tsi ta mndu baďu sabat, ka həŋ. ⁸ Tsaw nda sna Yesu ta

^f6:3 N̄gha ta 1 Samuyel 21:2-7.

[§]6:4 N̄gha ta 1 Samuyel 26:6.

^{**}6:7 N̄gha ta Irmiya 36:4 nda Izra 8:1.

ndana taŋ. Ka'a mantsa: «Sli'afslí'a gra, ka sagha ka sladata ta nghay mnduha,» ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani ya. Ka sli'aftá tsa mndu ya ka sladata. ⁹Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nu skwi mna zlahá mu ŋa magay bađu saba na? Maga skwi dína ta raku re, ari maga skwi kul dínaku a na? Mbanaftá hafu skwi nda ra re, ari klaptá hafu mida a guli?» ka Yesu dawanja da tsa gwal tagha zlahu ŋa mnduha ya, nda tsa la Farisa ya. ¹⁰Ka waftá Yesu ta həŋ turtuk turtuk. Ka'a mantsa: «Tɔdaptá ta dzva gha gra,» ka'a nda tsa mndu ya. Ka tɔdaptá tsi ta tsa dzvani ya, ka vravaftá tsi yəmad. ¹¹Ka kuzlanaftá tsi ta həŋ ta ŋuduf, ka laghu həŋ dzədzərkaku mataba taŋ ŋa zba maganata ghwadaka skwi ta Yesu.

Zabafta Yesu ta duhwalhani ghwanpɔ his

Mat 10:1-4, Mak 3:13-19

¹²Ma tsa fitik ya, ka sli'aftá Yesu ka laghwi tavata ghwá da maga du'a. Ka hani tsi kurzliŋ nda iri ta maga du'a da Lazglafta. ¹³Tsadakwa vlani, ka hagadaghatá Yesu ta duhwalhani tavatani, ka sli'adaghatá həŋ. Ka zaba'atá tsi ta mnduha ghwanpɔ his mataba taŋ, ka tsanaftá tsi ta hgu ta həŋ ka gwal ghunay. ¹⁴Wya hga tsa mnduha ghwanpɔ his zaba a tsi ya: Mamu Simuŋ tsanaf tsi ta hgani ka Piyer, nda Andre zwanamani ma Simuŋ, nda Yakubu, nda Yuhwana, nda Filip, nda Bartelemi, ¹⁵nda Mata, nda Tuma nda Yakubu zwanja Alfe, nda Simuŋ ta hgə lu ka mnda zlu'a ghwa, ¹⁶nda Yuda zwanja Yakubu, nda Zudas Iskaryut. Tsa Zudas ya ta skwaptá Yesu.

Sli'akta dəmgá sna gwadá da Yesu

Mat 4:23-25

¹⁷Tahula tsa, ka saha həŋ kawadaga, ka sladavatá həŋ ta sana vli ka dandar tskava ŋəɔdəmata sanlaha ma duhwalhani, nda ndəghata mnduha ta sli'akta

ma luwa Ursalima, nda sanlaha ta hadika Zudiya, nda sanlaha guli ta wa drəf ta nzakway ka luwa Tir nda Siduŋ. ¹⁸Inda tsa mnduha ya ná, sli'agagha da sna gwadá da Yesu həŋ, nda ya ŋa mutsa mbaku ma dənwa taŋ. Ka mbambanaftá tsi ta inda gwal kasu ghwadaka sulkum ta həŋ. ¹⁹Inda mndu ta zba tvi ŋa ksarja dər ndəhed, kabga mamu mbraku ta sabə ma tsatsi ka mbamba həŋ.

Nda zɔɔkwani nda kuzlakwani

Mat 5:1-12

²⁰Mantsa, ka waftá Yesu ta duhwalhani, ka'a mantsa: «Rfawarfa ta rfu, kaghuni gwal ka pɔfu, kabga ŋa ghuni ga mghama Lazglafta.

²¹Rfawarfa ta rfu kaghuni gwal ta kuzlanja maya ndanana, kabga dza'a baghaku kuni. Rfawarfa ta rfu kaghuni gwal ta taw ndanana,

kabga dza'a ghuɔbasay kuni ta ghuɔbasu.

²²Rfawarfa ta rfu ka ta husanhusa kuni ta mnduha,

ka ta vzighunisvza həŋ,

ka ta razay həŋ ta kaghuni,

ka ta vazay həŋ ta rutsak ta kaghuni kabga vəl zlglafta ghuni ta Zwanja mndu.

²³Rfawarfa ta rfu,

ka vavalakwa kuni da rfu bađu slaghuanaghata tsa skwiha ya,

kabga dza'a mutsay kuni ta nisəla dagala ta luwa.

Mantsa ya si ta ghuya dzidziha taŋ ŋa la anabiha ghalya.

²⁴Dənwa ŋa ghuni kaghuni gwal ka gadghəl,

kabga nda ghada mutsuta ghuni ta ŋa ghuni zɔɔku.

²⁵Dənwa ŋa ghuni!

Kaghuni gwal nda bagha,

kabga dza'a dzay maya ta kaghuni.

Dənwa ŋa ghuni!

Kaghuni gwal ta ghuɔbasu ndanana,

kabga dza'a taway kuni ta taw nda ima taw.

²⁶Ɗaŋwa ŋa ghuni!

ka ta mnay inda mnduha ta zdaku ta kaghuni,

kabga mantsa si ta mna dzidziha taŋ ta ghəŋa la ghwadaka anabiha ghalya.»

Dvuwadva ta ghumaha ghuni

Mat 5:38-48, 7:12a

²⁷«Ka i'i nda kaghuni gwal ta sna gwada da na, dvuwadva ta ghumaha ghuni, magawa zdaku ŋa gwal ta husanta kuni. ²⁸Dawawa tfawi ta ghəŋa gwal ta ksi'a kaghuni. Ndəbawa dzvu ta ghəŋa gwal ta giri ŋa ghuni. ²⁹Ka dzughunus dza mndu ma lagəŋ katsi, mbədanawa sana lagəŋ guli. Ka kləgədaghawkla mndu ta lguta huda gha katsi, ma pyə ka ta kləgədaghawta dawra gha. ³⁰Vlaŋvla ta skwi ta mndu ta dawanta da kagha. Ka kləgədaghawkla mndu ta skwa gha ŋa ŋani katsi, ma dawugəl ka da tsi. ³¹Ka nu skwi dina ta kumə ka ghuni ta magaghunata mnduha ya, maganawamaga manda va tsaya ta hahəŋ guli. ³²Ka gwal ta dvutá kaghuni yeya ka kaghuni ta dvuta katsi, mndəra wati ma nisəla ta kzləgəlta kaghuni tama ya mantsa ya ta maga gwal dmaku guli, gwal ta dvutá hahəŋ ta dvuta həŋ? ³³Ka ŋa gwal ta magaghunata zdaku yeya ka kaghuni maga zdaku katsi, mndəra wati ma nisəla ta kzləgəlta kaghuni ya mantsa ya ta maga gwal dmaku guli? ³⁴Ka ŋa gwal ta ndanu kuni dza'a plaghunamta yeya ka kuni bla nzawa katsi ní, mndəra wati ma nisəla ta kzləgəlta kuni guli ya mantsa ya ta bla gwal dmaku ta nzawa ŋa gwal dmaku guli, ŋa planamta həŋ manda va tsaya? ³⁵Kaghuni ya ná, dvuwadva ta ghumaha ghuni, magawamaga ta zdaku ŋa taŋ. Blawa nzawa ŋa

mnduha, ma faf kuni ta ghəŋ ta vraghunamta, dza'a mamu nisəla ghuni dagala, dza'a nzakway kuni ka zwana Lazglafta ta luwa, kabga tsatsi ná, zda ghəŋani nda mnduha kul had ta rfa mndu, nda gwal ta sidi tani.»

Ma tsə kuni ta guma ta sanlaha

Mat 7:1-5

³⁶«Tawawa tawa ta hidahida ta mndu, manda ya ta taw Da ghuni ta hidahida ta mndu ya. ³⁷Ma tsanagha kuni ta guma ta mndu. Had Lazglafta dza'a tsaghunaghatá guma guli wa. Ma ŋam kuni ta mndu ma ŋuduf, had Lazglafta dza'a ŋamtá kaghuni ma ŋuduf guli wa. Pliniswa dmakwa mnduha, dza'a plighunispla Lazglafta ta ŋa ghuni guli. ³⁸Vlawava ta skwi ŋa mndu, dza'a vlay Lazglafta ŋa ghuni guli, ŋa ndəghaghunamta ta wa lguta ghuni, ka gəgzanata, ka va tsihwaghunamta, ka ndəghanafta ha ka paghakkwani. Ta tsa skwi ta kəl kaghuni ka gra skwi ŋa mndu ya dza'a gra Lazglafta ŋa ghuni guli,» ka'a.

³⁹Wya ka Yesu nda həŋ nda mahdihdi guli: «Dza'a ksay mndu nda ghulpa ta mndu nda ghulpa ka mbađa ta tvi ra? Had həŋ dza'a rkaghata his his da ghurum ra? ⁴⁰Had zwaŋ ta taghə lu ta skwi ŋani malaghutá Maləmani wu, ba ka nda tagha skwa tsa zwaŋ ya dza'a kəl tsi ka nzakway manda Maləmani kasi'i.

⁴¹«Kabgawu ta kəl kagha ka laghwi nga hiwir ma ira zwaŋama gha, kul had kagha ta nghapta ka dughusl ma ŋa gha iri na? ⁴²Waka kagha ta mnay ŋa zwaŋama gha kazlay: Yaha ka klighista yu ta hiwir ma ira gha kə'a, ya nga a kagha ta dughusl ma ŋa gha iri na? Mndəra wani ma madgwirmadgwir tsa? Kligiŋ kla karaku ta dughusl ma ŋa gha iri, kada nghanŋa ka ta vli ŋa laviŋta kligiŋta hiwir ma ira zwaŋama gha.»

Ta yakwani ta tsatsafta lu ta fu

Mat 7:16-20, 12:33-35

⁴³ «Had yakwa fu zďa ta yaku ta fu kul zďaku yakwani wa. Had yakwa fu kul zďaku yakwani ta yaku ta fu zďa yakwani guli wa. ⁴⁴ Ta yakwani ta tsatsafta lu ta inda fu. Had lu ta mutsaftá mana ta hul'uwa wa. Had lu ta daga yakwa ghuku ta madzəfdzəf wa. ⁴⁵ Mantsa ya guli, mataba ndəghata skwiha đinadına ma ɲudufani ta mniginta ɲərma mndu ta skwi. Mataba ndəghata ghwadaka skwiha ma ɲudufani ta mniginta ghwadaka mndu ta ɲani guli, kabga skwi ma ɲudufani ma mndu ta mniginta wubisim.»

Həgaha his

Mat 7:24-27

⁴⁶ «“Mghama đa! Mghama đa!” ka kuni ta hga i'i, kabgawu tama? wya had kuni ta maga skwi ta mnaghunata yu wu na? ⁴⁷ Ka mnaghunamna yu ta nzakwa mndu ta sagha da i'i ba. Tsa mndu ya ná, ta snaɲsna ta gwada đa, ka ksa slna nda tsi. ⁴⁸ Ka guram tsa mndu ya nda mndu ta baftá həgani. Ma zlayni ta bay, ka ladata tsi ta mndərani, ka thagafta ta kutumba. Ma sagha zala vlunduf dista tsa həga ya ma ɲa zliɲta, trid, traptá zliɲta kabga nda diha mndərani. ⁴⁹ Mndu ya ta snaɲtá gwada đa, ka kwalaghutá tsi ta ksa slna nda tsi, ka guram tsa mndu ya nda mndu ta baftá həgani ta hadik, kul ladata mndərani da hadik. Ma saha zala vlunduf dista tsa həga ya, gi krip zluta tesne' dekdək,» ka'a.

Mbanafta Yesu ta kwalva mnda la Ruma

Mat 8:5-13

7 Tahula kđiɲta Yesu ta mna inda tsa gwada ya ɲa tsa ndəghata mnduha ta sna tsa gwadani ya, ka sli'aftá tsi ka lami da luwa Kafarnahum. ² Hada, mamu

sana mghama sludza la Ruma kul dughwanaku kwalvani ya đvu tsi katakata, ta dza'a mtaku. ³ Manda snaɲta tsa mghama sludzi ya ta mna gwada ta Yesu, ka ghunadaptá tsi ta la galata mndu ta ghəɲa la Yahuda, ɲa guyata nda Yesu, ɲa ndəbanatá dzvu ɲa sagha mbanaftá tsa kwalvani ya. ⁴ Ka sli'aftá həɲ ka lagha slanaghatá Yesu, ka ndəbanatá həɲ ta dzvu katakata. Ka həɲ mantsa: «Kdəkđək nda ra katanɲta gha ta tsa mndu ya. ⁵ Tsa mndu ya ná, ta đvay ta mndəra amu, tsatsi ta baɲnaftá həga tagha skwi,» ka həɲ. ⁶ Ka sli'aftá Yesu ka dza'a kawadaga nda həɲ. Ndusa Yesu ka bhadaghata tama ta ghungladapta tsa mghama sludzi ya ta grahani ɲa mnanatá Yesu. Ka həɲ mantsa: «Mghama đa, yaha lu da danwazlaghafta, ra a yu ka ɲlata gha ga ini wa. ⁷ Tsaya dər kəl yu ka mnay kazlay: La a vərđa i'i da guya kuma nda tsi wu kə'a. Ka sabsa gwada ma wa gha ya ná, prək mbanaftá kwalva đa tsa. ⁸ I'i guli ná, mista gwal dagaladagala nziɲta yu, mamu sludziha ta ksa slna mista i'i guli. Ka “la,” ka yu nda sani ná, gi sli'ani. Ka “saghasa,” ka yu nda sani guli ná, gi saghani. Ka “magamaga ta ya skwi ya,” ka yu nda kwalva đa, gi magatani,» ka'a.

⁹ Na snanata Yesu ta tsa gwada ya, ka ndrau' tsi nda ndrau'uwa ta tsa mghama sludzi ya. Ka mbədavata tsi tvə tsa ndəghata mnduha ta dza'a mistani ya. «Ka yu ta mnaghunata ná, dər mataba la Isra'ila, ta slanagha a yu ta mndərga nana ma zlgəy nda ɲuduf wu,» ka'a.

¹⁰ Ta vradaghatá tsa mnduha si ghunagha tsa mghama sludzi ya dzagha, ka slanaghatá həɲ ta mbatá tsa kwalva si kul dughwanaku ya.

Vranamta Yesu ta hafu ma zwaɲa sana wadgu

¹¹ Tahula tsa ka sli'aftá Yesu ka laghwi da sana luwa ta hğə lu ka Nayina. Ka

sli'aftá duhwalhani nda dæmga guli mistani. ¹²Ndusa ka lami ta watgha tsa luwa ya, ka guyatá tsi nda mnduha ta kla mbli ña paɗay. Tsa mbli ya, kɗak-wakɗakwa zwaŋa sana markwa wadgu ya. Nda tska mnduha tsa luwa ya ta dza'a mista tsa marakw ya. ¹³Na ng-haŋta Yesu ta tsa marakw ya, ka ksafatá tsi ka hidahida. «Ma taw ka» ka'a nda tsi. ¹⁴Ka gavadaghatá Yesu tavata tsa kativin̄ ta kæl lu ta mbli tida ya, ka ksant̄a. Ka sladavatá tsa mnduha ta kla mbli ya. «I'i ya ta gwada nda kagha galabay ɗa, sli'afsl̄i'a gha!» ka'a. ¹⁵Ka sli'aftá tsa mbli ya ka nzata, ka gwadē tsi ta gwada. «Wya zwaŋa gha makwa ɗa,» ka Yesu nda tsa mani ya. ¹⁶Ka ksutá tsi ta inda taŋ ka zl̄eŋ. Ka zl̄ezlvu h̄eŋ ta Lazglafta guli. «Nda zлага mghama anabi mataba mu, saghasa Lazglafta nghanaghatá mnduhani,» ka h̄eŋ. ¹⁷Ta gh̄eŋa tsa skwi ya, ka tuta gwada wɗid̄ ta gh̄eŋa Yesu ta inda hadika Zudiya, nda ya ma inda luwaha ta wanafta.

Daway Yuhwana mnda maga batem

Mat 11:2-19

¹⁸Ka snanamtá duhwalhani ma Yuhwana, ta inda tsa skwiha ta maguta ya ta Yuhwana. ¹⁹Ka hgafatá Yuhwana ta gwal his mataba duhwalhani, ka ghunaftá h̄eŋ da Mgham Yesu. Ka'a nda h̄eŋ mantsa: «Lawala ɗawaŋta! Kagha tsa mndu sn̄e ŋni dza'a sagha ya re, ari ka kzla ŋni ta sana mndu a na?» ka kuni nda tsi. ²⁰Ka sli'aftá h̄eŋ ka ɓhadaghata da Yesu. Ka h̄eŋ mantsa: «Yuhwana mnda maga batem ta ghunagaŋnaghata da kagha kazlay: Kagha tsa mndu sn̄e ŋni dza'a sagha ya re, ari ka kzla ŋni ta sana mndu a na k̄a'a?» ka h̄eŋ.

²¹Ma va tsa fitik ya, ka mbambanaftá Yesu ta nd̄aghata mnduha ma ɗaŋwa taŋ, nda gwal nda raghwa, nda gwal

kasaf ghwadaka sulkum, gwananaha ta iri ta gwal si nda ghulpa. ²²Ka'a nda h̄eŋ mantsa: «Lawala mnanata Yuhwana ta inda skwiha nghan̄ kuni, nda inda skwiha sanan̄ kuni. Gwal si nda ghulpa nda nghan̄ h̄eŋ ta vli, ta mbada gwal si nda raghwa s̄ola taŋ, kwandlaŋkwandlaŋ mbambatá gwal si nda rɗa mndu ta h̄eŋ, nda gwana sl̄em̄eŋa gwal si ka rgha si kul sn̄antá sl̄em̄eŋ. Gwal si nda rwa, varamvara h̄eŋ nda hafu. Mananamana lu ta Lfida Gwada ta gwal ka pɗu. ²³Rfu da mndu ta kwal kul zlan̄tá zlghay nda ŋudufani ta i'i,» ka'a nda h̄eŋ.

Mnay Yesu ta gwada ta Yuhwana

²⁴Manda vraghuta tsa mnduha si ghunadap Yuhwana ya, ka zlaftá Yesu ta mna gwada ta gh̄eŋa Yuhwana ña tsa nd̄aghata mnduha ta tskavata ya. Ka'a mantsa: «Ma tsa laghwa ghuni da mtak ya ní, nahgani laghu kuni nghan̄? Sana mndu ta tatamaku manda sulam ta gigɗu falak rki laghu kuni da nghan̄? ²⁵Ka tsa a tsi wu, nahgani laghu kuni nghan̄ ɓa? Sana mndu nda suɗatá lgut ta wudaku ta vghani rki laghu kuni da nghan̄? Ya wya gwal ta kla lgut nda bla dzvani ná, ta za mghama taŋ h̄eŋ ka nzaku ma h̄eŋa ma mgham mgham. ²⁶Wa va mndu laghu kuni da nghan̄ tama na kula? Sana anabi rki laghu kuni da nghan̄? An̄i mantsa nzakwani, malaghumala tsa mndu ya ta mbrakwa anabi. ²⁷Ta gh̄eŋa tsa Yuhwana ya vindafta lu ma deftera Lazglafta kazlay:

I'i Lazglafta wana yu ta tinlaghutá ghunaftá mndu ka kagha

ña dza'a faɗaghata tvi^{††} k̄a'a ya.

²⁸Ka yu nda kaghuni wa, mataba inda mndu ya yaga marakw nda ya ná, had̄ ya ta malaghutá Yuhwana wa. Tsaw tama, mndu ta nzakway kwitikw ma ga mghama Lazglafta ná, malaghumala ta

^{††}7:27 Nghan̄ ta Malatsi 3:1 nda Sabi 23:20.

Yuhwana. ²⁹ Tsaw inda hamata mnduha nduk nda gwal tska dzumna tani, snaŋta taŋ ta gwada Yuhwana, ka haŋ mantsa: “Ta kumay Lazglafta ta mbamafta,” ka haŋ. Ka dawu haŋ ta maganaftá batema Yuhwana ta haŋ. ³⁰ Kuraghuta la Farisa nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ya, ka kwalaghuta haŋ ta tsu’aftá skwi ta kumə Lazglafta ta magay ŋa taŋ. Ka kwalaghutá haŋ ta tsa batem ta magə Yuhwana ya.»

³¹ «Ndaw dza’a gra yu ta mnduha ta na fitik na? Yakwa wa haŋ?» ³² Ka guram nda zwani ta kurbut ta mnay mataba taŋ kazlay: Vyanafta ŋni ta siŋlak skala a kuni wu, fanafha ŋni ta laha ta taw, tawaŋ a kuni ta taw wu kə’a ya haŋ. ³³ Tsaya ná, nzakwani manda sagha Yuhwana mnda maga batem, ka kwalaghuta tsi ta za buradi nda sa ima inabi, “a’ nda ksa da halaway” ka kuni. ³⁴ Saghaha Zwaŋa mndu guli, ka zay ka say, “a’ dagala mahahaw’ani, dagala sasakwani, gra gwal tsəka dzumna nda la ghwadaka mnduha ya,” ka kuni. ³⁵ Inda gwal nda difil ma ghəŋa taŋ ná, tsatsaftsatsa hahəŋ ta vərđaka difla Lazglafta,» ka’a.

Yesu ma həga ga Simuŋ mnda la Farisa

³⁶ Ka hgaftá sana la Farisa ta Yesu ŋa za skwa zay ga taŋ. Ka lagha Yesu da tsa mndu ya, ka lamə tsi da həga ka zə tsi ta skwi. ³⁷ Mamu sana ghwadaka marakw ma tsa luwa ya, ka snaŋtá tsi kazlay: Wa’a Yesu ta za skwa zay ga tsa la Farisa ya kə’a, ka klaftá tsi ta hwaraka Albastra ndəghatani nda urdi nda bla dzvani, ka kladaghata. ³⁸ Ka lagha tsi tavata səla Yesu nda ga mahulhulani, ka mbəza ima taw ta səla Yesu, ka ksaftá tsi ta swidani ka takafay nda tsi, ka habwa’aku ta səlani, ka pgha tsa urdi ya ta səla Yesu. ³⁹ Na nghanŋta tsa mnda la Farisa ta hgađaghatá Yesu ya ta tsa

skwi ya, ka’a ma ghəŋani mantsa: «Ka ma vərđa anabi na mndu na ná, ma dza’a tsatsaftsatsa ta mndərga na marakw ta ksaŋta na. Ma dza’a nda sna kazlay: Ghwadaka marakw ya kə’a.» ⁴⁰ Ka Yesu zraftá gwada nda tsa mnda la Farisa ya mantsa: «Ari Simuŋ, mamu gwada ta kumə yu ta mnaghata,» ka’a. «Aŋi Mghama da mna,» ka’a zlgahanaftá wi. ⁴¹ «Mamu sana mndu ta balanaftá nzawa ta sana mnduha his. Prək ka tseđa vagha mnduha hutaf dərmək kə’a vlaŋtá sani, prək ka tseđa vagha mnduha hutaf mbak kə’a vlaŋtá sani guli. ⁴² Ka traptá haŋ ta palata kabga hađ skwi da haŋ prak ka palata taŋ wa. Ka zlanəŋtá tsi ta tsa dməŋ ya ta haŋ his his. Wati mataba tsa mnduha ya dza’a malaghuta đvutá tsa mndu ya, ka kagha ta gray na?» ka’a. ⁴³ «Mataba tsa mnduha ya ra! Ta graftá yu ná, tsa mndu zlanəŋ lu ta ŋani dagala ya ya,» ka Simuŋ. «Ta ŋa gha,» ka Yesu nda tsi.

⁴⁴ Ka mbəđavatađ Yesu tvə tsa marakw ya, ka mnə tsi ŋa Simuŋ: «Nda nghanŋa ka ta na marakw na ki’e? Samsa yu da həga ga ghuni, walaŋ a ka ta tidiftá imi ŋa mbaza səla da manda ya snu lu wu, ka mbazihatá na marakw na nda ima tawani, ka takadihata nda swidani. ⁴⁵ Brusa a ka ta i’i ma sagha da manda ya snu lu wa. Tsatsi, ka yawu sama da ta zлана a ta brusa səlahə da wa. ⁴⁶ Walaŋ a ka ta pghigihatá rđi ma ghəŋ manda ya snu lu wu, tsatsi, pghidif pgha tsatsi ta rđi ta səlahə da. ⁴⁷ Ka yu ka mnaghata na: Nda pla inda dmakwa na marakw na. Tsaya kəl tsi ka maraŋta đvutani ta i’i dagala. Ka ki’a planata lu ta dmakwa mndu ya, ki’a đvu maraŋ tsa mndu ya guli.» ⁴⁸ «Nda pla inda dmakwa gha makwa da» ka Yesu nda tsa marakw ya. ⁴⁹ Ka sana mnduha ta za skwi kawadaga nda tsi mantsa: «Wa va na mndu na katak na? Ta uwala pla dmaku na?» ka haŋ. ⁵⁰ «Zlgəhay nda ŋudufa gha ta mbaghafta

makwa da, la nda vghata zɔakwa gha,» ka Yesu nda tsa marakw ya.

Sana mi'aha ta pgha Yesu

8 Tsəbakw fitik tahula tsa, ka laghwi Yesu da ra luwaha dagaladagala nda luwaha kwitikw kwitikw, ka tuza Lfida Gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta, ka mna gwada ta ghəŋani ²nda sanlaha ma mi'aha ya ghazliginj lu ta ghwadaka sulkumha ma həŋ, ka mbambanaftá həŋ ma ɔanwaha taŋ. Tekw i Mari makwa ta Magdala sli'agap ghwadaka sulkumha ndəfəŋ mida, ³nda Yuwana markwa Kuza. Tsa Kuza ya, mndu ya fanam mgham Hiridus ta inda skwi ma həgani ma dzvani ya. Mamu Suzana, nda ndəghata sanlaha ma mi'aha guli mataba taŋ. Inda tsa mi'aha ya ná, katarɔkata həŋ ta i Yesu nda duhwalhani nda skwi ma dzva taŋ.

Gwada ta ghəŋa sana mndu ta wutsa hulfani

Mat 13:1-9, Mak 4:1-9

⁴Ka sli'aktá mnduha ma luwaha kavghakavgha ka tskavata tizlik tavata Yesu. Mantsa tama, ka zraftá Yesu ta mna mahdihdi:

⁵«Mbada sana mndu ka sli'afɔta ka laghwi da wutsa hulfa ma vwahani. Tata wutsaywutsay, ka rkata sanlaha ma tsa hulfaha ya ta tvi, ka diŋlaku lu tida, ka sli'adaghata ɔyakha da ɔaguta. ⁶Ka rkatá sanlaha ta kluluh: Na tsa gi ɔyaf-tani ya, ka ghwalutá tsi kabga haɔ nasa mistani wa. ⁷Ka rkamtá sanlaha ma teki, ka ɔyafɔtá tsi, ka glanaghatá teki ka ragh-wanata. ⁸Ka rkatá sanlaha ta gənək. Tsahaya, ka ɔayafɔtá həŋ, ka glafta ka pghaftá ghəŋ ghərməts ghərməts. Ka mamu mndu nda sləməŋa snay, ka sna tsi,» ka Yesu sganaghata nda lwi dagala.

Garay Yesu nda gara ta gwadani

Mat 13:10-17, Mak 4:10-12

⁹«Nu klatá ghəŋa tsa mahdihdi ya na?» ka duhwalhani ɔawanɔta da tsi. ¹⁰«Kaghuni, vlaghunavla lu ta snaŋtá ɔifatá gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta. Ŋa sanlaha ya, ba nda mahdihdi dza'a mnananɔta lu ta həŋ kabga “ta nghay həŋ, trid'ŋgha a həŋ wu, ta snay həŋ, sew sna a həŋ wa.††”»

Gwada ta ghəŋa mndu ta wutsa hulfa

Mat 13:18-23, Mak 4:13-20

¹¹«Wya klatá ghəŋa tsa mahdihdi ya: Tsa hulfa ya ná, gwada Lazglafta ya. ¹²Sanlaha ma mnduha ná, manda tvi rkaf hulfa tida həŋ. Hahəŋ ná, gi snaŋta taŋ ta gwada Lazglafta, gi ndadaghata halaway klugudunustá həŋ yaha həŋ da zlgħafta ma ŋuɔufa taŋ da mbafta həŋ. ¹³Sanlaha ma mnduha guli ná, manda kluluh rkaf hulfa tida həŋ, snaŋta taŋ ta gwada Lazglafta, gi zlgħafta taŋ nda rfu, ama haɔ həŋ ta zlanɔtá vli ŋa dzug-wamta tsa gwada ya ta slrəŋ ma ŋuɔ-ufa taŋ wa. Ka dzghandzgha skwi ta həŋ, gi suwak zlanɔta taŋ ta zlgħay nda ŋuɔ-ufa taŋ. ¹⁴Sanlaha ma mnduha guli ná, manda hulfa ta rkamta da teki ya həŋ, snaŋta taŋ ta gwada Lazglafta ka laghu həŋ da ndana nzaku ma ghəŋa haɔfik nda zba gadghəl nda ndana zba skwi ta hara'uwa iri, mantsa tama, mbada tsa skwiha ya ka raghwa tsa gwada ya, ka niŋta həŋ ka ksubaŋ. ¹⁵Sanlaha ma mnduha guli, manda gənək həŋ, snaŋta taŋ ta gwada Lazglafta, ka zlgħaftá həŋ nda ŋuɔuf turtuk, ka ŋanatá həŋ ka ksa slna nda tsi ka dihavata mida.»

††8:10 Ngha ta Isaya 6:9, 10.

Daswa ka kuni nda sna skwi ta snu kuni

Mak 4:21-25

¹⁶«Ka mnaghunamna yu ɓa! Had mndu ta tsamta vu ma pitirla ka dzubamta ma tughuba wu, had ta fiŋta mista ghzlɔŋ guli wu, ta fagata ta vli tskala, kada nghanja gwal ta lamə da dzuguvi ta tsuwadək. ¹⁷Inda skwi nda difa ná, dza'a maravamara. Inda skwi nda bukwa guli dza'a sɔnɔsna lu, ɲa zlagaptani bɔɔɲay ta dabi. ¹⁸Dasuwa ka kuni nda tva sɔnɔta skwi ta sɔnɔta kuni, kabga ɲa mndu nda guna sləmɔɲani ɲa sna skwi dza'a sɔnaghata lu ta snanamta. Ama ka had tsi da mndu wu, dza'a klɛgadanaghu kla lu ta va tsa má si ta ndanu tsi ta mutsay ya.»

Vərɔɔa zwanamani ma Yesu

Mat 12:46-50, Mak 3:31-35

¹⁹Ka lagha i mani nda zwanamani ma Yesu slanaghata, ama trid traptra hɔŋ ta ɓhanavata, tskutska mnduha. ²⁰«Wa a i ma gha nda zwanama gha ma bli ta gəvala kagha,» ka lu nda tsi. ²¹«Gwal ta sna gwadɔ Lazglafta ka maga slna nda tsi, tsaha ya i ma dɔ nda zwanama dɔ,» ka'a.

Lɓanata Yesu ta mativirau' ta ghɔɲa imi

Mat 8:23-27, Mak 4:35-41

²²Ma sana fitik, «mbadma ta a sana ɓla drɔf a,» ka Yesu nda duhwalha, ka sli'afta hɔŋ kla lamə da kwambalu ka sli'i. ²³Tata ndəru hɔŋ, ka dzata hani ta Yesu, ka sli'avafita mativirau' ta ghɔɲa drɔf, ka dza'a imi ndəghanafita kwambalu. Ta wa hɔɔak hɔŋ. ²⁴Ka lagha hɔŋ sli'a Yesu, «Maləm! Maləm! Nda zadɔ mu!» ka hɔŋ nda tsi. Ka sli'avatɔ

Yesu ka davanaghatá tsi ta falak, nda tsa vavalakwa imi ya. Ka lɓatá vli ka nzata tɓekw. ²⁵«Nu ta kəl kuni ka zlɔŋ mantɔ? Kulam ndana had zlgɔhay nda ɲuduf da kaghuni dɛkɔdɛk katək ra?» kə'a mbədavata tvə duhwalhani. Ka ksafita zlɔŋ ta hɔŋ, ka ndrə'u hɔŋ. «Wa na mndu na katək na? Na dvanaghatani ta dər falak nda imi ná, gi ka snanata taŋ?» ka hɔŋ mataba taŋ.

Mbanafita Yesu ta sana mndu nda duhwalha halaway mida

Mat 8:28-34, Mak 5:1-20

²⁶Ka ɓhadaghata i Yesu nda duhwalhani ta hadika Geraseni ta nzakway mbɔŋ ya mbɔŋ ya nda luwa Galili. ²⁷Nda fagata Yesu ta sɔla ta hadik ta sabə tsi ma kwambalu, ka sagha sana mnda tsa luwa ya da guɲay. Tsa mndu ya ná, ksuxsa duhwala halaway. Nda kɔɔa fitikani kul sudɔgəltá lgut dɛkɔdɛk, had ta nzəglata mintgɔha wu, mataba kuluha kə'a ta nzaku. ²⁸Na ghur nghanɲi ta Yesu, ka wahatá tsi ka zlɔmbatá ma ghuvani. Ka'a mantɔ: «Yesu Zwaɲa Lazglafta ta luwa, Nya mataba u nda kagha? Kdɛkkdɛk, wya dzvu, yaha ka ghuydiptá dɔɲwa,» ka'a wahata nda lwi dagala. ²⁹Kəl tsi ka mna tsaya na: Sabɔa ma na mndu na ka Yesu dvanaghtá tsa duhwala halaway ya. Tsa mndu ya ná, nda kɔɔa fitika ksafita tsa duhwala halaway ya. Ma tsa fitika ksafitani ya, si ta habafhaba mnduha nda zida, ka tsamtá səlahaɲi ma tsuhwal, ma ɲa habanata. Ka raratsiɲtá tsi ka ɓabalɲta. Ka klaghata tsa duhwala halaway ya ka lagɔhi ra vli ma mtak. ³⁰«Wa hga gha na?» ka Yesu nda tsi. «Dɓa' hga dɔ,» ka'a zlgɔhanafita wi. Kəl tsi ka mna tsaya ná, kabga nda ndəgha duhwala halaway ta sli'amta dida. ³¹«Kdɛkkdɛk, yaha ka da ghuna aɲni da gudzuɲruɲwa vu^f,»

^f8:31 Gudzuɲruɲwa vu: Ngha ta Ruma. 10:7, Suna Yuhwana 9:1-2, 11, 11:7, 17:8, 20:1, 3.

ka tsa duhwala halaway ya ndi'ata, ka ndəba dzvu da Yesu.

³² Ndusa nda tsa vli ya, mamu sana bra ghuvazu ta zbutá skwa zay taŋ tavata ghwá. «Kdəkkdək vlaŋna tvi, ka sli'amta ŋni da a ghuvazuha a,» ka həŋ nda Yesu. «Araŋ,» ka Yesu vlaŋtá tvi ta həŋ. ³³ Ka gi sli'agaptá tsa duhwala halaway ya ma tsa mndu ya, ka sli'amta da tsa ghuvazuha ya. Ka vazagatá tsa ghuvazuha ya ta vgha tavata tsa ghwá ya ka rk-aghata da drəf ka rwuta.

³⁴ Nghay tsa mnduha ta ngha tsa ghuvazuha ya ta tsa skwi ta magata ya, ka hwayaftá həŋ ka laghwi tay ma luwa nduk ma zwana luwaha ta tsa skwi ta maguta ya. ³⁵ Ka sli'aftá mnduha ka laghwi da ngha tsa skwi ta maguta ya. Ka lagha həŋ slanaghatá Yesu, ka slaftá həŋ ta tsa mndu sli'agap duhwala halaway mida ya ta nzaku kurevesa tavatá səla Yesu nda sudatá lgut ta vgha, nda mbatani kwandlaŋ. Nghanŋa taŋ, ka ksutá tsi ta həŋ ka zləŋ. ³⁶ Mbadá tsa gwal si ta nghay ta magaku tsa skwi ya, ka rusay ŋa taŋ ká tsa mndu si ksaf duhwala halaway ya mbafta. ³⁷ Ka həŋ mantsa: «Kdəkkdək sli'apsli'a ma hadika ŋni,» ka inda mnduha ma hadika Geraseni nda Yesu, kabga nda ksa həŋ da zləŋ katakata. Ka sli'aftá Yesu ka lamə da kwambalu ŋa vru. ³⁸ «Wya dzvu, kla ta i'i ta səla gha,» ka tsa mndu sli'agap duhwala halaway mida ya nda Yesu. ³⁹ «Vra dzagha gha, ka dza'a ka rusa inda skwi maga gha Lazglafta,» ka Yesu pyafta ka dza'a mistani. Ka sli'aftá tsi ka laghwi tay ma inda luwa ta inda skwi magana Yesu.

Mbanafta Yesu ta sani marakw, nda sana zwaŋa makwa

Mat 9:18-26, Mak 5:21-43

⁴⁰ Ta vrəgladaptá Yesu ta sana bla drəf, ka slanaghatá tsi ta ndəghata mnduha guli ta kzlay hada ŋa zlgħafta. ⁴¹ Mbadáka sana mndu ta hğə lu ka Za-

yirus ta nzakway tekwa mataba la mali ta ghəŋa həga tagha skwa la Yahuda, ka lagha zləmbatá ma ghuva Yesu. Ka'a mantsa: «Kdəkkdək mbadá da ini,» ka'a nda tsi, ⁴² kabga mamu kdəkwakdakwa makwani ta kla imi ghwanpəđə his kul dughwanaku ta kala ghəŋ. Ka sli'aftá Yesu ka dza'a mistani. Ta mbadá Yesu ka dza'a mataba tskata mnduha, had tva mbəđayni ta vgha wa. ⁴³ Mamu sana marakw mataba taŋ Maghwanpəđə hisa vakwani tsa ta paghaku. Kdijkdə ta inda skwi ma dzvani ŋa la duhtur. Had ya ka dər turtuk mataba taŋ ta mbanaftha wa.

⁴⁴ Ka lagha tsa marakw ya nda ga mahulhula Yesu ka ksaŋtá wa lgutani. Na tsa gi ksaŋtani ya, gi hle' sladata tsa paghaku ya tsa. ⁴⁵ Ka Yesu mantsa: «Wa tsa ta ksita ya na?» ka'a. «Andaw! Andaw! Andaw!» ka mnduha. Ka Piyer mantsa: «Maləma də! Mataba ndəghata mnduha mandana ta waghaftha, had tva mbəđa vgha gha ná, wa ta kshata na, ka ka?» ka'a nda tsi. ⁴⁶ Ka Yesu mantsa: «Mamu mndu ta kshata! Nda sna yu ta mbraku ta savaghuta ma i'i,» ka'a. ⁴⁷ Snay tsa marakw ya ta tsa gwadá ya ná, a nda tsatsa yu, ka'a. Ka lagha tsi nda ghudzatani da zləŋ zləmbatá ma ghuva Yesu, ka mnə tsi ta kəma inda mnduha ta skwi kabgawu kəl tsi ka ksaŋta nda ya kə'a mbafta ma va tsa fitik ya. ⁴⁸ Ka Yesu mantsa: «Makwa də, zlgħay nda ŋudufa gha ta mbaghaftha, la nda vgha ta zdəkwā gha,» ka Yesu nda tsi.

⁴⁹ Tata tsa gwadá ya Yesu, ka lagha sana mndu ta sli'aftha ga Zayrus da mnay ŋa Zayrus: Ka'a mantsa: «Kdakwa tsa makwa gha ya tsa, ta ŋa danwazlgəlta gha ŋaw ta Maləm na,» ka'a. ⁵⁰ Ka Yesu mantsa: «Ma tdu ŋudufa gha, fata gha ta ghəŋa gha yeya ŋa gha, dza'a mbaku,» ka Yesu nda Zayrus snəŋər tsi ta tsa gwadá ya. ⁵¹ Manda bhadaghata taŋ da taŋ, ka pyaftá Yesu ta mnduha ta lami da həga mistani, ka hla'atá tsi ta i Piyer nda Yuh-

wana, nda Yakubu nda dani nda mani ma tsa makwa ya ŋa lamə mistani. ⁵² Ta lamə hən, ta wahu inda gwal ma həga ka tawa ghəŋ ta ghəŋa tsa makwa ya. Ka hən mantsa: «Ma taw kuni, mta a wu, hani ta hani tsi,» ka'a. ⁵³ «Ta mndu nda mta ná, mta a wu ka'a,» ka hən ka ghubasay. ⁵⁴ Ka lagha Yesu ksaftá tsa makwa ya ta dzvu. «Sli'afslí'a gha makwana!» ka'a. ⁵⁵ Ka vramtá tsa makwa ya, ka gi sli'afsta. «Vlanwavlá ta skwa zay,» ka Yesu nda hən. ⁵⁶ Ndandrakau' ká i dani nda mani ma tsa makwa ya nzata ka ndərmimay. «Yaha kuni da mnay dər ŋa wati ma mndu ta skwi ta maguta,» ka Yesu zlahanaghatá hən.

Ghunafta Yesu ta duhwalha ghwanpɔ́ his

Mat 10:5-15, Mak 6:7-13

9 Lagha Yesu ka tskanátá duhwalhani ghwanpɔ́ his, ka vlanťá tsi ta hən ta mbrakwa mbranaghatá inda duhwala halaway, nda mbrakwa mbambanaftá danwaha. ² Ka ghunaftá tsi ta hən tuza gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta, nda mbambanaftá gwal kul dughwanaku. ³ Ma kdaku hən sli'afsta, ka'a nda hən mantsa: «Yaha kuni klaftá sana skwi dekdek ŋa dza'a da wawaku, dər dafa, dər zlibi, dər skwa zay, dər tseđi, turtuk turtuk ka kuni da klaftá lgut. ⁴ Dər ma wati həga da tsu'afsta lu ta kaghuni ya, nzata ghuni hada ha ka sagha fitika sli'apta ghuni ma tsa vli ya. ⁵ Ala, dər ga vli dza'a kwal lu tsu'afstá kaghuni ya, wya dzva ŋni wya dzva ŋni ka kuni dazlay ka zlanavata kuni ta tsa luwa ya, tsaya dza'a maranantá hən ta basá ŋudufá Lazglafta ta ghəŋa tan,» ka'a nda hən.

⁶ Ka sli'afstá hən ka laghwi da ra luwaha, ka mna Lfida Gwada, ka mbamba gwal kul dughwanaku ma inda vli.

Wa Yesu na ka Hiridus Antipas

Mat 14:1-12, Mak 6:14-29

⁷ Na snanťa tsa Hiridus Tetrak ta nza-kway ka mgham ta hadika Galili ya, ta mna gwada ta inda skwiha ta magaku. Ka traptá tsi ta skwi ŋa ndanay. «A', Yuhwana ya ta sli'agapta nda hafu,» ka sanlaha ta mnay. ⁸ «A', anabi Iliya ya ta zlagapta,» ka sanlaha. «A', sani mataba la anabiha ghalya ya ta sli'agapta,» ka sanlaha. ⁹ «Ya wya tsaghwa tsa ta ghəŋa Yuhwana ka yu, ka tsaghutá lu ní, wa na mndu na ta mnə lu ta mndərga na skwiha ta snə yu na ta ghəŋani tama?» ka Hiridus, ka psə tsi ta tva nghanťa Yesu.

Zunťa Yesu ta skwa zay ta mnduha dəmbu' hutaf

Mat 14:13-21, Mak 6:30-44, Yuh 6:1-14

¹⁰ Ka varaktá tsa gwal ghunay ya. Manda varakta tan, ka rusu hən ŋa Yesu ta inda skwi maga hən. Ka hlaghatá Yesu ta hən mistani, ka laghu hən nda tvə sana luwa ta hgə lu ka Betsayda nda ghəŋa tan. ¹¹ Snanťa dəmgá kazlay: Laghula hən kə'a, ka sli'afstá hən zbiŋťá hən. Ka lagha hən slanaghatá hən, ka zlglaftá Yesu ta hən, ka mnə tsi ta gwada ta ga mghama Lazglafta ŋa tan. Ka mbambanaftá tsi ta gwal ta kuma mbambanaftá hən ma danwá tan.

¹² Ta fitik hawu, ka gavadaghatá duhwalhani tavatani, ka mnay ŋani: «Mnanamna ta na mnduha na, ka dza'a hən da luwa dagaladagala nda luwaha kwitikw kwitikw ta waftá na vli na, ŋa dza'a tan zba skwa zay nda vli ŋa hana tan, kabga ma mtak mu hadna,» ka hən. ¹³ Ka Yesu nda hən mantsa: «Vlanwavlá kaghuni ba ta skwi ŋa zay ta hən,» ka'a. Ka duhwalhani mantsa: «Buradi hutaf nda tsulhwa klipí his yeya da amu, ŋa dza'a ŋni da dzawagaghatá skwa zay ŋa zunťá inda na mnduha na rki?» ka hən

nda tsi. ¹⁴ [Tsaw ta magay mnduha^{§§} ta dambu' hutaf ma tsa vli ya.] «Mnanawa mna ta həŋ ka tsakavata həŋ hutaf mbsak hutaf mbsak,» ka Yesu nda duhwalhani. ¹⁵ «Araŋ!» ka həŋ ka tsakanatá həŋ ta mnduha. ¹⁶ Ka hlaftá Yesu ta tsa buradiha hutaf ya, nda tsa tsulhwa klipi his ya, ka nghadaftá tsi nda ta luwa, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghəŋani, ka balanaptá tsi ka valanptá duhwalhani ŋa daganaptá mnduha. ¹⁷ Ka zə inda tsa mnduha ya, ka babaghawtá həŋ. Ka tsakaftá lu ta padakwani ka ghwanak ghwanpɔdə his.

Yesu ná, Kristi ya ka Piyer

Mat 16:13-19, Mak 8:27-29

¹⁸ Ma sana fitik ta nzaku Yesu turukwani ka maga du'a, ka lagha duhwalhani slanaghata. Ka'a dawəŋta da həŋ mantsa: «Wa i'i ka dəmgə ta mnay na?» ka'a. ¹⁹ Ka duhwalhani mantsa: «Tsa Yuhwana mnda maga batem ya kay ya, ka sanlaha. Iliya ya, ka sanlaha. Sani mataba la anabi ghalya ya ta sli'agapta nda hafu, ka sanlaha,» ka həŋ nda tsi. ²⁰ Ka'a nda həŋ guli mantsa: «A ki kaghuni, waya ka kaghuni ta mnay nda i'i na?» ka'a. Ka Piyer mantsa: «Kagha ná, Kristi ka,» ka'a.

Mnanptá Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 16:20-28, Mak 8:30—9:1

²¹ Ka Yesu zlahanaghatá həŋ ka ŋɔɔŋɔda mantsa: «Yaha kuni da mnay dər ŋa wati ma mndu tsi,» ka'a. ²² Ka'a sganaghata guli na, «dza'a ghuyay Zwaŋa mndu ta ɔaŋwa katakata, dza'a wɔɔŋwɔɔda la galata mndu nda gwal mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha. Dza'a

dzadza lu, ŋa sli'agaptani nda hafu badu mahkən,» ka'a.

²³ Wya ka'a nda həŋ demdem: «Ka ta kumay mndu ta dza'a mista ɔa katsi, ba zlanptani ta ndanu ta ghəŋa ghəŋani, ka vlatani ta ghəŋani ka kla udza zlanptani *inda fitik, ka dza'a mista ɔa,» ka'a.

Kinawu ta dza'a lu mista Yesu?

²⁴ Ka'a guli mantsa: «Ka dza'a mbanafmba yu ta hafa ɔa ka mndu katsi, dza'a Zadiŋzadə tsa mndu ya ta hafani. Ala ka dza'a Zadiŋzadə mndu ta hafani ta ghəŋa i'i katsi, dza'a mbanafmba tsa mndu ya ta hafani. ²⁵ Nu dza'a katanptá mutsafta mndu ta inda na ghəŋa hadik na ka ŋani ka Zadiŋzadə tsi ta hafani, ka ghəŋani a tsi na? ²⁶ Ka ta basa zlanptani mndu ka mnantá hga ɔa, nda gwada ɔa guli katsi, i'i Zwaŋa mndu guli ná, dza'a kwalaghukwala i'i guli ta mnantá tsa mndu ya badu sagha dza'a sagha yu ma glakwa ɔa, nda ya ma glakwa Da ɔa nda duhwalhani nda ghuɔa, ta luwa. ²⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Mamu sanlaha ma mnduha mataba gwal hadna dza'a kwal kul rwuta ta saha ga mghama Lazglafta, dza'a nda ngha həŋ nda ira taŋ,» ka'a.

Mbədavafta Yesu

Mat 17:1-8, Mak 9:2-8

²⁸ Ta magay fitik tghas manda mnutani ta tsa gwada ya, ka hlaftá Yesu ta i Piyer nda Yuhwana nda Yakubu, ka ŋlaghatá həŋ ta ghwá da maga du'a. ²⁹ Ta magə Yesu ta du'a, ka mbədavaftá kumani tskəm, mbədavafha lgutani ka wudaku tilil ka ŋusliŋ. ³⁰ Gi wya mnduha his ta ghwa yiva nda tsi. I Musa nda Iliya tsa mnduha ya, ³¹ ta zlagapta ta wudaku tili ma glakwa

§§9:14 Ngha ta Mata 14:21.

*9:23 Ngha ta Lukwa 14:27, Markus 8:34.

Lazglafta ta luwa, ta gwada nda Yesu kinawu kə'a dza'a kdiŋta magata skwi ta kumə Lazglafta nda ma mtakwani ma Ursalima.

³²Ma tsa fitik ya, nda għərba i Piyer nda grahani da hani, sli'avata taŋ, ka ngħantá həŋ ta glakwa Yesu nda tsa mnduha his ya tavatani. ³³Ma fitika dgay tsa mnduha ya ta vgha nda Yesu, ka Piyer nda Yesu mantsa: «Maləma dā! Dina ka nzakwa mu hadna, ka magafmaga ŋni ta həga tumpul hkən. Pal ŋa gha, pal ŋa Musa, pal ŋa Iliya!» ka'a. Tsaw, snəgla a Piyer ta skwi ta mnə tsi wa.

³⁴Tata mna tsa gwada ya tsatsi, ka saha kusay bukwamtá həŋ, ka ksafatá zləŋ ta tsa duhwalha ya ngħər həŋ ta saha tsa kusay ya bukwamtá həŋ. ³⁵Ka gwadagaptá lwi ma tsa kusay ya. Ka'a mantsa: «Nanana zwaŋa dā ya zbap yu, snawasna ta gwada da tsi!» ka'a ³⁶Tahula gwadata tsa lwi ya, Yesu yeya ta ngħə lu turtukwani, sriw nzanza tsa duhwalha ya ma tsa fitik ya, had mndu ya mnanəŋ həŋ ta tsa gwada ya wa.

Mbanafta Yesu ta sana zwaŋ nda għwadaka sulkum mida

Mat 17:14-18, Mak 9:14-27

³⁷Gamahtsimani ka saha həŋ ta ghwá, ka sli'afatá ndəghata dəmgə ka sagha da guya Yesu. ³⁸Ka wahatá sana mndu mataba mnduha: «Maləma dā! Ta ndəba dzvu yu da kagha, nghanava na zwaŋa dā na ba! kdakwəkdakwa zwaŋa dā na. ³⁹Għwadaka sulkum ta ksafatani, gi wahayni ta wahu, ka ghudzay nda mbraku, ka pgha mahupak ka giri ŋani, zlah kə'a ta zliŋta. ⁴⁰Ka ndəbu yu ta dzvu da duhwalha gha ma ŋa ghzliŋiŋtá mida ná, trid traptra həŋ,» ka'a nda tsi. ⁴¹Ka Yesu mantsa: «Gwal təŋtəŋa ghəŋa taŋ kul had zlgħay nda

ŋuduf da həŋ, kulam ŋa yawu dza'a nzavaghunata yu? Kulam ŋa yawu dza'a nzata yu ka su'aghunata? Klak tsa zwaŋa gha ya da hadna,» ka Yesu nda tsa mndu ya. ⁴²Ta gavadaghatá tsa zwaŋ ya, ka slanatá tsa għwadaka sulkum ya ta hadik, ka ghudzay nda mbraku. Ka davanaghatá Yesu ta tsa għwadaka sulkum ya, ka mbanafatá tsi ta tsa zwaŋ ya, ka vlatá tsi ta tsa dani ya. ⁴³Ka ndərmim mnduha ta glakwa mbrakwa Lazglafta.

Mnəglaŋta Yesu mtakwani nda sli'agaptani

Mat 17:22-23, Mak 9:30-32

Ta laghu mnduha da ndərmima inda tsa skwi maga Yesu ya, ka Yesu nda duhwalhani mantsa:

⁴⁴«Fawafa ta sləməŋ dīna, ka sna na skwi dza'a yu mnaghunata na. Dza'a ksafksa lu ta Zwaŋa mndu, ka vlata ma dzva mnduha,» ka'a. ⁴⁵Sna a tsa duhwalha ya ta tsa gwada ya wa, tsala a tsa gwada ya da həŋ wa. Nda dīfa klatá ghəŋa tsa gwada ya da həŋ, kabga ŋa kwala taŋ kul snəŋta. Ta zləŋay həŋ ta dawantá tsa gwada ya guli da tsi.

Nahgani skwi ka ŋərmani na?

Mat 18:1-5, Mak 9:33-37

⁴⁶Ka sagha sana ndanu da ghəŋ taŋ, ka zlərdə həŋ mataba taŋ. Ka həŋ mantsa: «Wa mali mataba mu na?» ka həŋ. ⁴⁷Daslafta Yesu ta tsa ndana taŋ ya, ka hgaftá tsi ta zwaŋ kwitikw ka sladanata tavatani. ⁴⁸Ka'a nda həŋ mantsa: «Dər wa ta tsu'afatá na zwaŋ kwitikw na nda hga dā, vərda i'i tsu'af tsi. Dər wa ta tsu'afatá i'i guli, tsu'aftsu'a ta tsa mndu ta ghunighata ya. Tsa mndu ta niŋtá ghəŋani ka zwaŋ gudzekw dəkdek mataba ghuni ya ná, tsa mndu ya ta nza-kway ka mali,» ka'a.

**Mndu kul had kuni
ta husaṅta ná, kaghuni tsa**

Mak 9:38-40

⁴⁹ Ka gi tsu'aghutá Yuhwana ta gwada, ka'a mantsa: «Maléma da! Nda nga ṅni ta sana mndu ta ghzla duhwala halaway nda hga gha, ka lmaftá ṅni kabga had tsatsi mataba mu wu,» ka'a. ⁵⁰ «[Jaw! Ma pyə kuni! Ka had gwada mndu nda kaghuni wu, mista ghuni tsa mndu ya,» ka Yesu nda tsi.

Ksay Yesu ta tvi ka dza'a da Ursalima

⁵¹ Manda ndusakta fitik dza'a kəl Yesu ka zlaṅtá ghəṅa hadik, ka klaftá tsi ta ghəṅani ṅa dza'a bhata ma Ursalima. ⁵² Ka ghunaghatá tsi ta sana mnduha ṅa dza'a ta kəma ta kəma. Ka sli'aftá tsaha ya ka ksafá tvi, ka bhadaghatá həṅ da sana zwaṅa luwa la Samari ṅa payanaftá vli. ⁵³ Ka kwalaghutá mnduha ma tsa luwa ya ta tsu'afta, kabga nzakwani ta dza'a da Ursalima. ⁵⁴ Snaṅta gwal his mataba tsa duhwalha ya, i Yakubu nda Yuhwana ta tsa gwada ya, «Maléma da! Va a ka ta dawəṅta ṅni da Lazglafta ṅa zligiṅtani ta vu ta luwa, ka zadana tsi ta həṅ ra?» ka həṅ. ⁵⁵ Ka mbəda-vatá Yesu ka davanaghatá həṅ: «[Sna a kuni ka mndəra wani ma sulkum ta klaghunaktá mndərga tsaya ma ndanu wu! Sagha a Zwaṅa mndu da zadana tsi mndu wu, saghasa ṅa mbanafá həṅ,]» ka'a. ⁵⁶ Ka sli'afta həṅ ka laghwi da sana zwaṅa luwa.

**Zlaṅtá inda skwi demdem
ka dza'a mista Yesu**

Mat 8:19-22

⁵⁷ Ta mbađa həṅ ta tvi, ka sana mndu mantsa: «Dər dza'a diga ka, ta dza'a yu mista gha,» ka'a. ⁵⁸ Ka Yesu mantsa: «Mamu ghuruma gərhaṅha, mamu həga dyakha, Zwaṅa mndu ná, had vli ṅa fadatan ta ghəṅani wa,» ka'a. ⁵⁹ Ka'a nda

sana mndu guli mantsa: «Mbađa mista da!» ka'a nda tsi. «Mghama da! Zli hazla ka dza'a yu padamtá da da karaku,» ka tsaya zlganaftá wi. ⁶⁰ «Zlaṅzla ta gwal nda rwa ka pada həṅ ta ghəṅa taṅ, sli'af-sli'a kagha ka dza'a ka da mna gwada ta ga mghama Lazglafta,» ka'a nda tsi. ⁶¹ Ka sana mndu guli mantsa: «Ta dza'a yu mista gha mghama da. Nziya nza tsi tama ná, ka la yu mnanatá la ga ini nda sli'asli'a da ka'a.» ⁶² Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ka nda ghada sli'afta mndu ka dza'a mista da, ka ləglaghwani nga vli nda ga muhul hul katsi, tsa mndu ya ná, had hayhayani dekdək ṅa magaftá slna ga mghama Lazglafta wa,» ka Yesu nda tsi.

**Ghunafta Yesu ta duhwalha
ndəfáṅ mbsak his mida**

10 Tahula tsa ka zabəglaptá Mgham Yesu ta sanlaha ma duhwalha ndəfáṅ mbsak his mida, ka ghunaftá tsi ta həṅ his his his ta kəma ta kəma da inda vli ya má dza'a bhata tsatsi. ² Ka'a nda həṅ mantsa: «Dagala skwiha ṅa tskey ta vwah, tsaw slaghwa a mnduha ṅa magay wa. Ndəbawa dzvu da mnda vwah ka sganaghata tsi ta mnduha nda ndəgha ṅa tskanata. ³ Lawala, ta ghuna kaghuni yu manda zwana tuwak da taba kramtakha. ⁴ Yaha kuni klaftá tsi, dər zlibi, dər baḅah. Yaha kuni laghwi da gaga zgu ṅa mnduha.

⁵ «Dər da wa dza'a lagha kuni, “ka nza zďakwa Lazglafta ta ghəṅa na həga na,» ka kuni dza'azlay karaku. ⁶ Ka mamu mnda zďaku ma tsa həga ya katsi, dza'a nzaku tsa zďakwa ghuni ya nda tsi. Ka had tsi wu dza'a vragaghuvra tsa zďakwa ghuni ya da kaghuni. ⁷ Ka tsu'afsu'a lu ta kaghuni, ka nzata kuni ma tsa həga ya, ka za kuni, ka sa kuni ta inda skwi dza'a vlaghunata lu, kabga nda ra ka tsu'ay mndu ta maga slna ta nisəlani. Yaha kuni dza'a da ra həga. ⁸ Ka lamla

kuni da luwa ka tsu'aftá lu ta kaghuni, tsu'awatsu'a ka za kuni ta skwi dza'a vlaghunata lu. ⁹ Ka mbambanafta kuni ta gwal kul dughwanaku dza'a slanaghata kuni ma tsa luwa ya. "Ndana ná, ndusavaghuna ndusa ga mghama Lazglafta," ka kuni dza'azlay nda həŋ, ¹⁰ Dər da wati ma luwa dza'a lama kuni, ka kwalaghutá lu ta tsu'aftá kaghuni, lawala ta tvi ta tvi ma tsa luwa ya, ka kuni dza'azlay nda həŋ na: ¹¹ "Wana ŋni ta tukwaghunata nduk nda rgitika na luwa ghuni ta ndi'afta ta sola ŋni na, kada grafta kuni si ndusavaghuna ndusa ga mghama Lazglafta kə'a." ¹² Ka yu ta mnaghunata na: Bađu tsa fitik dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ya ná, ta ləŋləŋa ŋa luwa Suduma† ka ŋa tsa luwa ya,» ka'a nda həŋ.

Luwaha ta kwalaghutá zlgħafta nda ŋuđuf

Mat 11:20-24

¹³ «Daŋwa ŋa gha luwa Kuraziŋ! Daŋwa ŋa gha luwa Betsayda! Ka má magamaga lu ta mndərga tsa mazəmxəm maga lu mataba kaghuni ya ma luwa Tir nda luwa Siduŋ katsi ná, má nda kdá fitika mbəđanaftá taŋ ta nzakwa taŋ, ka zlanavatá maga ghwadaka skwiha, ka pghavatá buhu ta vgha nda hutidif ma ghəŋ ¹⁴ Tsaya dza'a kəl tsi ka nza-kway bađu tsa fitika guma Lazglafta ya, dza'a malaghumala kafatá guma ta ghəŋa luwa Tir nda luwa Siduŋ ka ŋa ghuni.

¹⁵ «Kagha luwa Kafarnahum, dza'a kapidif kapa lu ta luwa ka kagha ra? Siga! Dza'a vradaghavra lu ha da vla gwal nda rwa,» ka'a. ¹⁶ Ka Yesu guli nda duhwalhani mantsa: «Mndu ta snatá gwada ghuni, gwada da sna tsi. Ka kwalaghukwala mndu ta tsu'aftá kaghuni, i'i kwalaghu tsi ta tsu'afta.

Ka kwalaghukwala mndu ta tsu'aftá i'i, kwalaghukwala ta tsu'aftá mndu ta ghunighata,» ka'a.

Varakta tsa duhwalha ndəfán mbsak his mida ya

¹⁷ Manda laghwa tsa gwal ndəfán mbsak his mida ya, ka varaktá həŋ nda rfu katakata. «Mgham dá! Nduk nda duhwalha halaway tani ná, snasna həŋ ta gwada davanaghar ŋni ta həŋ nda hga gha,» ka həŋ nda Yesu. ¹⁸ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nda ngha yu ta halaway ta dəđagata ta luwa manda wudakwa luwa. ¹⁹ Snawa ba! Vlaghunavla yu ta mbrakwa diŋlanaptá nahadikha nda rdaha, nda ya ta ghəŋa inda mbrakwa ghuma, had sana skwi dza'a balaghunata wa. ²⁰ Kulam nda tsa, ma rfu kuni ta rfu kabga snaghunata ghwadaka sulkumha ta gwada, rfawa ta rfu ta ghəŋa vindatá hga ghuni ta luwa,» ka'a nda həŋ.

Snanamta Yesu ta Dani ta gwal ka zwanani

Mat 11:25-27, 13:16-17

²¹ Ma va tsa fitik ya ka zđanaftá Sulkum nda ghuḃa ta ŋuđuf ta Yesu, ka'a mantsa: «Ŋka'a Da, Mgham ta luwa nda ya ta hadik, ta ghəŋa difanata gha ta tsa skwiha ya da gwal nda difil ma ghəŋa taŋ, nda ya da gwal nda mahizl ma ghəŋa taŋ, ka maranaŋtá ka ta gwal kul snantá skwi. Kahwathwata mantsa nzakwani Da, ta rfa kagha yu ta ghəŋa đvafata gha mantsa, ka'a.

²² «Inda skwiha vlihavla Da da, had mndu nda sna ta tsa Zwaŋ ya wa, Da yeya nda sna. Had mndu nda sna ta tsa Da ya guli wa, Zwaŋ yeya nda sna nda mndu ya ta kumə zwaŋ ta maranaŋta,» ka'a. ²³ Ka mbəđavatá Yesu tvə duhwalhani, ka mnay ŋa taŋ nda ghəŋa taŋ ka-

†10:12 Ngha ta Zlrafta 19:1-29.

zlay: Rfu ɲa ghuni, kaghuni gwal ta ng-haɲtá skwi ya ngħaɲ kuni kə'a. ²⁴ Ka yu ta mnaghunata na: «Nda ndəgha la an-abiha nda mghamha si ta kuma ngħaɲtá skwi ya ngħaɲ kaghuni, trid' ngħa a həɲ wa. Si ta kumay həɲ ta sɲaɲta, sew, sna a həɲ wa,» ka'a nda həɲ.

Dvuɖva ta Lazglafta, ɖvuɖva ta sləvda gha guli

²⁵ Lagha sana mnda tagħa zlahu ɲa mnduha ka sli'afta kabga ɲa dzəghaɲtá Yesu, ka'a mantsa: «Maləma ɖa, nu dza'a yu magata ɲa mutsafta ɖa ta hafu ɲa kɖekedzeɲ na?» ka'a nda Yesu. ²⁶ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Waka lu vindafta ma deftera zlahu na? Nu dzaɲaf ka mida na?» ka'a. ²⁷ «Ka ɖvuta ka ta Mgham Lazglafta gha nda kɖavakta ɲuɖufa gha, nda kɖavakta hafa gha, nda kɖavakta mbrakwa gha, nda kɖavakta ndana gha guli, ka ɖvuta ka ta sləvda gha manda va ghəɲa gha[‡] kə'a,» ka'a nda tsi. ²⁸ «Mantsa ya nzakwani, la magay mantsa dza'a mutsay ka ta hafu,» ka Yesu nda tsi.

²⁹ Ka'a nda Yesu mantsa: «Wa ya ta nzakway ka sləvda ɖa na?» Ka tsa mnda tagħa zlahu ya kabga ta kumay ta nza-kwa gwada ta ɲani. ³⁰ Ka Yesu mantsa: «Mbaɖa sana mndu ka sli'afta ma Ursa-lima ka valu da Yeriku. Ta laha tsi, ka dəɖamtá tsi mataba la gənda, ka zlu'atá həɲ ta tsa mndu ya ka ɖgata ka pɖanamtá hafu hafu, ka lagħwa taɲ. ³¹ Ta lala sana mnda dra skwi ɲa Lazglafta ta va tsa tvi ya, ka dukwaftá tsi ta tsa mndu ya, ka tsaghutá tsi ta warawara ka lagħwani. ³² Ka lagħa sana mnda la Levi dukwafta tida guli, ka tsaghutá tsaya ta warawara guli ka lagħwani. ³³ Mataba tsa ka lagħa sana mnda la Samari ta dza'a wawakwani dukwafta tida. Ghur kə'a ná, ka ksəɲtá tsi ka hidahida. ³⁴ Ka gavadagħatá tsi, ka ma-

ganaftá tsi ta rɖi nda ghwani ta lkuhani, ka habanafta. Ka tsukwaftá tsi ka fafta ta kɖihani. Ka klagħata da həga tsu'a matbay, ka zughulay hada. ³⁵ Gamahtsi-mani, ka klaftá tsi ta tseda vagħa mndu his ta maga slna ka vlaɲtá mndu nda tsa həga ya, ka'a nda tsi mantsa: «A'a, ka ngħapta ka ka na mndu na, ka kidagħi dza'a sgavagħata ta ghəɲani ya, ɲa mni-hata għa vragħar yu, ɲa plaghata ɖa,» ka'a nda tsi. ³⁶ «Wati mataba tsa duh-walħa hkəɲ ya, ta nzakway ka sləvda tsa mndu ta dəɖamta mataba la gənda ya, ka kagħa ta gray na?» ka'a nda tsi. ³⁷ «Tsa mndu ta tawatá hidahida tida ya ya,» ka tsa mnda tagħa zlahu ya. «La, ka maga kagħa mantsa,» ka Yesu nda tsi.

Tsu'afta i Marta nda Mari ta Yesu

³⁸ Tata mbaɖa i Yesu nda duhwalħani, ka bħadagħatá həɲ da sana luwa. Ka tsu'aftá sana marakw ta hgə lu ka Marta ta Yesu ga taɲ. ³⁹ Mamu mukumani ta hgə lu ka Mari guli, ka nzatá tsi tavata Yesu, ka sna skwiha ta gwadə tsi, ⁴⁰ ta ksagħutá slna rmba ta Marta. Ka sap tsi mnay ɲa Yesu, ka'a mantsa: «Mghama ɖa! Tha a kagħa ta na zlid'ɲta mukuma ɖa ta slna na katək ra? mnanamna ba ka katihata tsi,» ka'a. ⁴¹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Marta! Marta! Ma ghuyə ka ta ghəɲa gha, ma lagħu ka da ndandanaku ta ghəɲa ndəghata skwiha. ⁴² Turtuk skwi ta raku. Ka zbaptá Mari ta vəɖani ya dza'a kwal lu klugudunusta ɖekɖek,» ka Mgham Yesu nda tsi.

Tagħay Yesu ta maga du'a ɲa duhwalħani

Mat 6:9-13, 7:7-11

11 Ma sana fitik ka magə Yesu ta du'a ma sana vli. Manda kɖak-wani ta maga tsa du'a ya, Ka ɖawaɲtá sani mataba duhwalħani da tsi, ka'a

[‡]10:27 Ngħa ta Vrafta ta Zlahu 6:5 nda Levitik 19:18.

mantsa: «Mghama da! Taghanaf tagha ka lu ta maga du'a manda ya taghanaf Yuhwana ta duhwalhani ya,» ka'a. ²Ka Yesu nda hɛɛ mantsa: «Ta magɛ kuni ta du'a, wya ka kuni da mnay:

“Da ɲni ya ta nzakway ta luwa, ka snavasna hga gha nda ghufa, ka saghasa ga mghama gha.

³Vlaɲnavla ta skwa zay prɛk zay ɲni inda fitik,

⁴plaɲnapla ta dmakwa ɲni, manda ya ta plinista aɲni ta dmakuha gwal ta magarɲata guli.

Ma zlaɲna ka tawa skwi dza'a dzɛgharɲata,» ka'a.

Dawawadawa, dza'a mutsay kuni

⁵Ka Yesu nda hɛɛ guli mantsa: «Ka waya ka skwi mamu sana mndu mataba ghuni mamu grani, ka sli'afta tsa mndu ya ma takala, ka laghwɛ slanaghatá tsa grani ya. “Zwanama da, katihakata nda kanaya buradi hkɛn. ⁶Mamu sani mataba graha da si ta wawakwani ta dukwata ga ini, tsaw had' skwa zay ɲa vlaɲta da wu,» ka'a. ⁷Ka waya ka skwi ka gwadagaptá tsa grani ya ma hɛga, ka'a mantsa: “Ma gɛrɛzlɛ ka ta i'i gra, nda ghada hatá tgha da, nda ghada ɲni ta gh-zlɛɲ nda zwana da, lavgliɲ a yu ta sli'afta ɲa vlaghatá buradi wu,» ka'a. ⁸Ka yu ta mnaghunata ná, dɛr má laviɲta a tsi ta sli'iglafta ɲa vlaɲtá skwi ya ta dawu tsi, kabga dɛr má nzakwani ka grani wu, má dza'a sli'afslí'a ka vlaɲtá inda skwi ta kumɛ tsi kada kwala tsi ta gɛrɛzlɛgɛlta.

⁹«Ka i'i ta mnaghunata ná, dawawadawa dza'a vlaghunavla lu. Zbawazba dza'a mutsay kuni, dzawadza ta tgha ta gunaghunaguna lu. ¹⁰Ka dɛr wa ta dawarɲta ta mutsay, ka dɛr wa ta zbarɲta ta slafsla tida, ka dzarɲdza mndu ta tgha, ta gunanaguna lu. ¹¹Wati ya mataba ghuni dza'a klaftá pala ka vlaɲtá zwanani, dawarɲɛr tsi ta buradi na? Ari ka klipi a dawarɲ tsi, ɲa klaftani

ta nahadik ka vlaɲta ka zlaɲtá klipi na? ¹²Ari ka slislik a dawarɲ tsi ná, ɲa klaftani ta rda ka vlaɲta na? ¹³Ka si kaghuni ta nzakway ka ghwadaka mnduha ya, nda sna kuni ta vla skwi dina ɲa zwana ghuni ya ní, Da ya ta nzakway ta luwa yeya dza'a kwal kul vlaɲtá Sulkum ta mndu ta dawarɲta rki na?» ka'a.

Ghzyay Yesu ta duhwalha halaway

Mat 12:22-30, Mak 3:22-27

¹⁴Ma sana fitik ka ghzligiɲtá Yesu ta duhwalha halaway ta tsa mndu ka rgha ma sana mndu. Manda saghwa tsa duhwalha halaway ya ma tsa mndu ya, ka zla-raftá tsa mndu ya ta gwada tsɛɛɲ, ka wa ndɛrmim dɛmga. ¹⁵Ka sanlaha mataba tsa dɛmga ya mantsa: «A' nda mbrakwa belzebul mgham ta ghɛɲa duhwalha halaway ta ghazla tsi ta tsa duhwalha halaway ya!» ka hɛɛ. ¹⁶«Magaɲnamaga ta mazɛmzɛm dza'a mararɲta kazlay: Sa daga da Lazglafta mbrakwa gha kɛ'a,» ka sanlaha nda tsi ɲa dzghay. ¹⁷Tsatsafta Yesu ta ndana tarɲ, ka'a mantsa: «Ka tavaptá ga mgham turtuk his katsi ní, nda zla tsa ga mgham ya ɲa zlazlakwa hɛga sani ta sani. ¹⁸Ka si dgavapdga halaway his katsi ní, wa ka tsa ga mghamani ya dza'a gdavata tama, “ya nda mbrakwa belzebul ta ghazla tsi ta duhwalha halaway” ka kaghuni nda i'i? ¹⁹Ka si i'i, nda mbrakwa halaway ta ghazla yu ta duhwalha halaway katsi ní, nda mbrakwa wa ta ghazla zwana ghuni guli? Hahɛɛ dza'a tsaghunatá gumani. ²⁰I'i, nda mbrakwa Lazglafta ta ghazla yu ta duhwalha halaway, tsaya ta mararɲtá ghadata sagha ga Mgham Lazglafta da taba ghuni.

²¹«Ka hɛafhɛba mndu nda mbra ta vghani ka ngha hɛgani ka tsi ná, had' skwi dza'a ksarɲtá skwihani wa. ²²Ala, tsa lagha sana mndu ta malaghutá mbrakwani ka lagha habafta tshewtse-

hwehw ka hləgadanaghutá huzla lmani ya faf tsi ta ghəjani tida ya katsi, ta had mbrakwani wa. Ija hlafta tsa mndu ya ta tsa huzla zlu'a tsi ya ka dgiŋta.

²³ «Mndu ya kul had mista da ná, nda i'i gwadani. Mndu kul had ta katihata ka tskanata ná, kwizinjá ŋani,» ka'a.

Vramta ghwadaka sulkum da vli sabə tsi

Mat 12:43-45

²⁴ «Ka sabsa ghwadaka sulkum ma mndu katsi, ŋa dza'ani da ra vli tuhwayaŋ tuhwayaŋa, ŋa zba vli ŋa mbi'a vghani, ka triɗ mutsaf a tsi ta tsa vli ŋa mbi'a vghani ya wu katsi, ka'a dza'azlay na: "Ka vra yu da tsa həga da ma vəl sabi yu ya gra," ka'a, ŋa sli'aftani ka vradaghata. ²⁵ Ka ta vradaghatá tsi da tsa həga ya, nda tsukwa vli mida nda paya dina katsi, ²⁶ yawa da kə'a dza'azlay ŋa vraghutani, ŋa hlanaktani ta sanlaha ma ghwadaka sulkumha ndəfáŋ ta malaghutá tsatsi nda sidi, ŋa lama taŋ da tsa həga ya ka nzamta mida. Tsaya dza'a kəl nzakwa tsa mndu ya ka bwadzuta ka malaghutá nzakwani taŋtaŋ,» ka'a.

Tfawi ta ghəja gwal ta sna gwada Lazglafta

²⁷ Tata gwada tsa gwada ya Yesu, «rfu da tsa marakw ta klaftá kagha ma huɗi ka sughestá u'a ya!» ka sana marakw klaŋtá lwi mataba tskata mnduha. ²⁸ «Katək ná, rfu da mndu ta fata sləməŋ ka sna gwada Lazglafta, ka ksa slna nda tsi,» ka Yesu nda tsi.

Zlghawa Yesu ŋa gwal ta ɗawa mazəmzəm da tsi

Mat 12:38-42

²⁹ Ta tskakutskaku mnduha tavata Yesu, ka'a mantsa: «Ghwadək mnduha

ma na fitik na, má magaŋnamaga lu ta mazəmzəm ta saha daga da Lazglafta, ka həŋ ta ɗaway. Had sana mazəmzəm dza'a maganata lu ta həŋ, ka mndərga ŋa anabi Yunusa a tsi wa. ³⁰ Manda va ya nza anabi Yunusa^f ka ŋizla ŋa gwal ma luwa Niniva ya, manda va tsaya dza'a nzakwa Zwaŋa mndu, ŋa gwal ma na fitik na. ³¹ Ghalya, ka sli'aftá sana marakw ta ga mgham ma vli di'ŋ ta hadika Seba ka lagha da sna difil da Salumuŋ. Wana mamu mndu ta malaghutá Salumuŋ hadna, baɗu tsay Lazglafta ta guma ta ghəja mnduha, ŋa ghuni dmaku ka tsa marakw ya dza'a sli'afta mnanatá mnduha ma na fitik na. ³² Ghalya guli, gwal ma luwa Niniva ná, snasna həŋ ta gwada anabi Yunas, ka mbəɗanaftá həŋ ta nzakwa taŋ. Wana mamu mndu ta malaghutá anabi Yunusa hadna. Baɗu tsay Lazglafta ta guma ta ghəja mnduha, ŋa ghuni dmaku ka gwal ma luwa Ninive dza'a sli'afta mnay ŋa mnduha ma na fitik na,» ka'a.

Nzaku ma tsuwadək

Mat 5:15, 6:22-23

³³ «Had mndu ta tsamtá vu ma pitirla ŋa fata ma lwa vli ka ka dzuɓamta ma tughba a tsi wu ta vli tskala ta fagata tsi ŋa nghanŋa mnduha ta lami da həga ta tsuwadək. ³⁴ Ira gha ná, pitirla vgha gha ya. Ka ta dinaɗina ira gha, ma tsuwadək vgha gha. Ka nda ɓadza ira gha, ma grum vgha gha. ³⁵ Dasuwa ká ka, yaha tsa tsuwadək ma kagha ya da nuta ka grum. ³⁶ Ka si má tsuwadək inda vgha gha, had pɗakwa sana vli ma gruma wu katsi, inda vgha gha dza'a nzata ma tsuwadək manda tsuwadaka pitirla ta tsuwadaka vli ya,» ka'a.

^f11:30 Ngha ta Yunusa sura 1-4.

Manay Yesu ta maliha ta ghəŋa dina

Mat 23:1-36, Mak 12:38-40

³⁷ Manda kɔɔkwa Yesu ta gwaɔa, ka hgaghatá sana la Farisa ŋa dza'a za skwi ga taŋ. Ka lamə tsi da hga, ka nzatá tsi ka za skwi. ³⁸ Ka nzatá tsa la Farisa ya ka ndərmima kwala Yesu kul mbaziŋtá dzvu kada za skwi. ³⁹ Ka Mgham Yesu nda tsi mantsa: «Kaghuni la Farisa, hula leghwa nda hula hliba yeya ŋa ghuni ta mbaziŋta, ama ma ŋuɔɔɔfa ghuni ta kumay kuni ta ghalatá sanlaha, ta sidi kuni guli. ⁴⁰ Rghaha! Tsa mndu ta magaftá hulani ya a ta magaftá huɔani guli ra? ⁴¹ Klawa skwi ma leghwa ghuni nda ya ma hliba ghuni, ka vla kuni ŋa gwal ka pɔɔu, tsaya dza'a kəl inda skwi ka nzaku tsuwedaka da kaghuni.

⁴² «Daŋwa ŋa ghuni la Farisa! Ta laghula kuni vla skwi turtuk ma ghwaŋ ta nzakway mataba niɔali ta mutsafta kuni ma vwah, nda masu'ataha ta hvata kuni nda hva ka vlay ŋa Lazglafta, ka zlaŋtá nzaku tɔɔkwa, nda ɔvutá Lazglafta. Tsaya skwi má ŋa magay nda kwal kul zanaptá sana skwiha.

⁴³ «Daŋwa ŋa ghuni la Farisa! Ta laghula kuni ɔvaftá taŋtaŋa vla nzaku ma həga tagha skwa la Yahuda, ta kumay kuni ta gagay mnduha ta zgu ŋa ghuni ta dawadawa. ⁴⁴ Daŋwa ŋa ghuni! Manda kulu ta zwaɔɔta ta mbaɔɔ mnduha ta mbaɔɔ tida kul snaŋta ya kuni.»

⁴⁵ «Mghama ɔa, aŋni ta razə ka ndana gwaɔa gha na,» ka sana mnda ta tagha zlahu ŋa mnduha nda tsi. ⁴⁶ «Daŋwa ŋa ghuni guli, gwal tagha zlahu! Kərtawa ndəgaku ka kaghuni nda mnduha, va a kaghuni ta hiŋtá ɔər ndəfiŋa dzva ghuni ŋa kataŋtá həŋ ka klay wa.

⁴⁷ «Daŋwa ŋa ghuni! Kula anabiha psala dzidziha ghuni ghalya ŋa ghuni ta babay. ⁴⁸ Ma tsa babay ghuni mantsa

ya ná, ta maray kuni kazlay: Zɔɔgaghu-nazɔa tsa skwi maga dzidziha ghuni ya kə'a. Pslapsla hahəŋ ta la anabiha, baba kuluha taŋ ŋa ghuni. ⁴⁹ Tsaya kəl Lazglafta ma difilani ka mnay kazlay: Dza'a ghunəɔdaghuna ghuna yu ta la anabi nda gwal ghunay ta həŋ, dza'a pslapsla həŋ ta sanlaha, dza'a ganapga həŋ tiri ta sanlaha kə'a. ⁵⁰ Ta ghəŋa tsaya dza'a kəl lu ka ghuzlanantá iri ta gwal ta na fitik na kabga psleta taŋ ta inda la anabiha daga zlafta ghəŋa haɔik, ⁵¹ na zlafta ta Abel, ka sagha ta Zakari dza lu ma takataka gwir nda vli nda ghuɔa ma həga Lazglafta ya. Mantsa tsaya, dza'a ghuzlananghuzla lu ta iri ta gwal ma na fitik na ta ghəŋa vəl psleta taŋ ta tsa mnduha ya.

⁵² «Daŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu! Nu'af nu'a kuni ta watgha snaŋtá skwi, lamə a vəɔɔa kaghuni wu, pyafpya kuni ta sanlaha ta kuma lami guli,» ka'a.

⁵³ Manda zlaŋta Yesu ta tsa vli ya, ka zlaftá gwal tagha zlahu nda la Farisa ta zlurgwa gwaɔa kavghakavgha da tsi. ⁵⁴ Ka ɔakwats həŋ ŋa ksafata nda gwaɔa dza'a sabi fətes ma wani, ŋa fanamtá tɔaŋ ma lwi.

Gwaɔa baŋluwa

Mat 10:26-27

12 Mataba tsaya, ka tskadaghatá mnduha ta vgha ŋəɔɔɔm tavata Yesu ka bisla vgha sani tavata sani. Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Dasuwa ka kuni nda Isa la Farisa ta nzakway ka maɔgwirmaɔgwir ta magə həŋ ya. ² Haɔ skwi nda ɔifa dza'a kwal kul sabi ta dabi wa. Haɔ skwi kɔɔkɔɔkɔɔ dza'a kwal kul snavata guli wa. ³ Tsaya dza'a kəl inda skwi dza'a kuni mnay ma grum ka snaku ta dabi. Skwi dza'a kuni mnay ma sləməŋ ma sləməŋ ma dzuguvi dza'a tuta wɔid ta dabi.»

Fafwa ghəj ta Lazglafta

Mat 10:28-31

⁴«Wya ka yu ta mnaghunatá kaghuni ta nzakway ka graha dá: Ma zləj kuni ta gwal dza'a dzatá slú'uvgha ghuni kwenjkenj, kul lavinjá həj ta magəglatá sana skwi tahula tsa. ⁵Ka maraghunamara yu ta mndu dza'a kuni zləjay. Zləjawa zləja ta Lazglafta. Tsatsi ta lavinjá dzatá slú'uvgha ghuni, mamu guli nda mbrakwa klafta kaghuni ka vzamta da vu. Mantsa ya nzakwani, tsatsi dza'a kuni zləjay, ka yu ta mnaghunata.

⁶«Had lu ta skwaptá tiytihi hutaf ta aneni his ra? Kulam nda tsa, Zanap a Lazglafta ta ya dər turtuk ma həj wa. ⁷Mbədaf mbədə lu nduk nda swidi ma ghəja ghuni tani, ma zləj kuni ta zləj dekdek. Malaghumala kuni piw ta tiyti,» ka'a.

Mnəntá Yesu banjuwa

Mat 10:32-33, 12:32, 10:19-20

⁸«Ka yu ta mnaghunata na, mndu dza'a marəntá ghəjani ta dabi ka mnay: «Ija Yesu i'i» ka'a ná, ka Zwanja mndu dza'azlay ta kəma duhwalha Lazglafta na: «Ija dá na mndu na,» ka'a dza'azlay. ⁹Ama Mndu dza'a mnay ta kəma mnduha: «ja Yesu a i'i wu» ka'a, ka Zwanja mndu dza'azlay ta kəma duhwalha Lazglafta na: «Ija dá a na mndu na wu,» ka'a. ¹⁰Mndu dza'a vaza njazlu ta ghəja Zwanja mndu, dza'a plinispla lu ta dmakwani. Ka Sulkum nda ghuḃa dza'a razanafta mndu katsi, had lu dza'a plinistá dmakwani dekdek wa.

¹¹«Ka kladaghunaghakla lu da həga tagha skwa la Yahuda, ka tsaghunaghatá guma, ka dər da gwal tsa guma nda gwal njumna a tsi, yaha kuni da ndana skwi dza'a kuni magay ja kata ghəja ghuni, nda ya dza'a kuni mnay guli. ¹²Sulkum nda ghuḃa dza'a mnaghunata ma tsa fitik ya ta skwi ja mnay ghuni.»

Ma zbə kuni ta tsagana

¹³Ka sana mndu mataba dəmga nda Yesu mantsa: «Maləma dá, mnanamna ta zwanjama dá kada dganapta jni ta skwa za hga jni,» ka'a. ¹⁴«Ari gra! Wa ta famtá i'i ja tsaghunatá guma, ari wa ta famtá i'i ja dgaghunaptá skwa za hga na?» ka Yesu nda tsi. ¹⁵«Dasuwa ka kuni nda tsagana. Vəl nzakwa skwa mndu mamu ka nutá tsi ka gadghəl a kəl tsi ka nzata nda hafu wu, ka Yesu kay guli nda inda mnduha.»

¹⁶Ka'a nda həj nda mahdihdi mantsa: «Lagha sana mndu ka gadghəl ka hvatá hva dagala. ¹⁷«Waka yu dza'a maga na skwi ná, wana had vli ja pgha na nimaya dá na wu?» ka'a ma ghəjani. ¹⁸«Yawa! Wya skwi dza'a yu magay: Dza'a dza-biņtá guvurha dá yu, ka tahanaghata ja tskamta dá ta inda nimaya dá, nda hamata skwiha dá mida. ¹⁹Wana mamu skwi dər ja vaku kidaghi tsi. Mbi'a ta vgha gha, za, sa, rfa ta rfu tama, ka yu dza'azlay nda vgha dá,» ka'a. ²⁰«Rghargha vgha na, kudəj hafa gha ta na rvidik gita u na, ja wa inda na skwiha papayaf ka na tama?» ka Lazglafta nda tsi. ²¹Ka Yesu sganaghata mantsa: «Tsaya skwi ta magaku nda mndu ta tskanatá skwi ta ghəjani, ka zlanťá tskanatá skwi ta ghəjani da Lazglafta,» ka'a.

Zbawazba ta ga mgham Lazglafta karaku

Mat 6:25-34

²²Tahula tsa, ka Yesu nda duhwalhani guli: «Tsaya ta kəl yu ka mnay ja ghuni kazlay: Ma mnə kuni ta «He', a nu dza'a yu zay ní, a nu da fə yu ta vgha ní,» kə'a. ²³Mal hafu ka skwa zay, mal vgha ka lgut. ²⁴Nghawa zarakataghuvu ba, had ta sləgu dər tska skwi ta vwah wu, had wbani wu, had guvurani guli wu, Lazglafta ta zuņťá skwi. Malaghumala

a kaghuni piw ta dyakha ra? ²⁵Waya mataba ghuni dza'a laviṅṅá sganaghata dər kwitikw ta fitik ta ghəṅa hafani kabga vəl mnayni ta he' na?

²⁶«Ka si laviṅ a kuni ta magatá skwi dər ka ki'a wu, nu ta kəl kuni ka mna he' nda pďakwani tama. ²⁷Nghawa vzlizla ma vwah ɓa, had' həṅ ta maga slna wu, had' həṅ ta ga lgut wa. Ka yu ta mnaghunata ná, dər Salumuṅ, kulam nda tsa nzakwani ka gadghəl ya tani, ta fava a ta lgut manda ṅa sani ma tsa vzlizlaha ya wa. ²⁸Ka gita u na ka Lazglafta pghanavatá rka ta kuzuṅ ma vwah ná, gi gamahtsimani ṅa driṅṅa nda vu. Kaghuni yeya dza'a kwal tsi sudavaghunatá lgut tama rki? Nahgani ta htiṅṅá zlgħay nda ṅudufu ghuni? Nu kul laviṅṅá kuni ta faftá ghəṅ? ²⁹Ma laghu kuni da ndana skwi dza'a kuni zay nda skwi dza'a kuni say. ³⁰Gwal kul snanṅá Lazglafta ma ghəṅa had'ik ta laghu da zba tsa-haya. Kaghuni ná, nda sna da ghuni kazlay: Ta d'vay kuni ta tsa skwiha ya kə'a. ³¹Dzawadza ta vgha ka zba ga mgham Lazglafta karaku, dza'a vlaghunavla Lazglafta ta pďakwani,» ka'a.

Gwal ka gadghəl ta luwa

Mat 6:19-21

³²«Ma zləṅ kuni ta zləṅ kaghuni gwal ta nzakway ka ṅa d'a manda zwaṅa bra. Zďəganazďa ta Da ghuni Lazglafta na vlaghunatani ta ga mghamani. ³³Dzaw-iṅwa dzawa ta skwiha ghuni, ka dgiṅṅa kuni ṅa gwal ka pďu ta tsedani. Tskawa tseda ghuni ma vəl dza'a kwal kul ɓadza-vata ta nzakway ta luwa. Hada, ksanṅa a ghali wu, ksanṅa a hzay guli wa. ³⁴Ka ga vla tskatá gadghəla gha ya ná, hada ṅudufu gha guli,» ka'a.

Fawafa ta vgha ka kzla saha Zwaṅa mndu

³⁵«Hbawahba ta vgha ṅa maga slna, tsamwa vu ma pitirla ghuni, ³⁶nza-

wanza manda duhwalha ta kzla dzaṅṅa daṅahəga taṅ ta watgha vřakər tsi ma vla kla makwa ṅa gunanata taṅ. ³⁷Rfu da tsa kwalvaha dza'a sagma daṅahəga taṅ slanaghata' həṅ ndiri ya! Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a habafhaba ta vgha, ṅa nzanatani ta həṅ ma vla za skwi, ṅa saghani vlanṅá skwa zay ta həṅ. ³⁸Rfu da tsa kwalvaha ya ka slanaghasla tsi ta həṅ ndiri ma takala dər nda dga a vli ya!

³⁹«Fawafa ta sləməṅ d'ina. Ka má nda sna za'ala hga ta fitik dza'a lagha ghali da taṅ katsi, má dza'a nzanza ndiri má zlanṅa a ka zlratanani ta hgani wa. ⁴⁰Kaghuni guli, habafwa vgha, kabga ma fitik kul ndanənṅá kuni dza'a sagma Zwaṅa mndu,» ka'a.

Ṃjərma kwalva nda sna ta skwi

Mat 24:45-51

⁴¹Ka Piyer d'awaṅṅa mantsa: «Mghama d'a! ṅa aṅni nda ghəṅa ṅni re, ari ṅa inda mndu demdem a ta mna ka ta na mahdihdi na na,» ka'a nda tsi. ⁴²«Wa na mndu tďukwa nda mahizl ma ghəṅani na na? Tsaya a mndu dza'a daṅahəgani mnay ṅani: "Ta vlaghavla yu ta slna, ka vla ka ta skwa zay ṅa gwal ta magihatá slna nda fitikani," ka'a ya ra. ⁴³Rfu da tsa mndu dza'a sagma daṅahəga slanaghata ta magay mantsa ya! ⁴⁴Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Dza'a fanaghafa ta tsa mndu ya ta ghəṅa inda tsa skwihani ya. ⁴⁵Ala ka ka tsa kwalva ya ma ghəṅani mantsa: "Wana nda gərda mghama d'a katək na," ka'a ka liṅṅá psala sanlaha ma kwalva nda kwalva mi'aha, ka laghwi da zazaku nda sasaku ka ghuyaku katsi, ⁴⁶dza'a saghaha mghama tsa kwalva ya dluk ma vaghu kul graftá tsatsi ta fitik ya kul snanṅá tsi, ṅa ghuyaghunaptani ta d'awa katakata, ṅa tsanaghatani ta guma kawadaga nda gwal ta maga gh-wadaka skwiha.

⁴⁷ «Tsa kwalva nda sna ta skwi ta kumə mghamani ka kwalaghutá tsi ta payavata ka magay ya, dza'a dgapdga lu kwərdək. ⁴⁸ Kwalva ya kul snaŋtá skwi ta kumə mghamani, ka magatá tsi ta skwiha prək ka dgapta, ki'a yeya dza'a dgunŋta lu. Ka dagala vlaŋta lu ta mndu katsi, dagala dza'a dawu lu da tsi guli. Ka si fərtani vlaŋ lu ta mndu katsi, fərtani dza'a dawu lu da tsi guli,» ka'a.

Hwazlaŋa ta mnduha ta gwada ta Yesu

Mat 10:34-36

⁴⁹ «Sagha da vzatá vu yu ta hadik, ta kumay yu ta gi kbaftani misimmisim. ⁵⁰ Dza'a lamla yu da ghuya danŋwa manda ya ta lamə mndu da imi ma maga batem. Ya ta kzlə nda imi ma kuluy yu ta magatani. ⁵¹ Zđaku klagagha yu ta ghəŋa hadik ka kaghuni ta gray ra? Si ga! Daga vgha klagagha yu. ⁵² Daga ndanana, dzrafta a mnduha hutaf ma hga ta wi wa. Dzrafta a gwal hkən ta wi nda gwal his wa. Dzrafta a gwal his ta wi nda gwal hkən guli wa. ⁵³ Dza'a nda dma i da nda zwaŋ, dza'a nda dma i zwaŋ nda dani. Dza'a nda dma i ma nda makwani, dza'a nda dma i makwa nda mani. Dza'a nda dma i midzi nda ghwa'alani, dza'a nda dma i ghwa'ali nda midzani,» ka'a.

Nghawangha ta skwi ta magaku ndana

Mat 16:2-3

⁵⁴ Ka Yesu guli nda ndəghata dəmgə na: «Nghay ghuni ta ŋatá ghwayak nda ga mazu ná, "dza'a saghasa imi" ka kuni ta mnay, gi ŋa magatani mantse. ⁵⁵ Nghay ghuni ta vyakwa falaka Sud ná, "dza'a mamu vis gita," ka kuni ta mnay, gi ŋa magatani mantse. ⁵⁶ Tsa mađg-wirmađgwir mađəgwira ghuni ya! Nda sna kuni ta dganatá skwiha ta magaku ta hadik nda ya ta luwa, waka kuni traptá

snaŋtá dganatá skwiha ta magaku ma na fitik na tama?» ka'a.

Dzraftá skwi nda ghuma

Mat 5:25-26

⁵⁷ «Waka kaghuni ka ghəŋa ghuni traptá tsatsaftá maga skwi dina? ⁵⁸ Ka wlawla mndu ta kagha, ka sli'afra kuni ka dza'a da guma katsi, ŋavaŋa ka dzray nda tsi ma kđaku kuni ka bhadaghata da tsa vla guma ya, da lamə ka da dzva mnda tsa guma, da klaftá tsi ta kagha ka vlata ma dzva la sludziha, da klaftá tsahaya ta kagha guli ka vzamta ma gamak. ⁵⁹ Ka yu ta mnaghunata ná, "had ka dza'a walaŋtá sabi hada ka ta kđiŋ a ka ta platá kđavakta anena tsa mndu ta vlaghata ya wu,"» ka'a.

Mbədanafwambəda ta nzakwa ghuni, yaha kuni da rwuta

13 Ma va tsa fitik ya, ka sli'adaghatá sanlaha ma mnduha mnay ŋa Yesu ta skwi ta slanaghatá gwal ma Galili psala Pilat ma fitika dray taŋ ta skwi ŋa Lazglafta. ² Ka Yesu nda həŋ mantse: «Mal ŋa tsa la Galili psala lu ya glakwa dmaku ka ŋa pđakwa sanlaha ma gwal ma Galili, kəl həŋ ka ghuytá tsa danŋwa ya, ka kaghuni ta gray ra? ³ Malaghumala a ŋa taŋ wa. Ka mbədanaf a kaghuni ta nzakwa ghuni wu katsi, dza'a rwurwa kuni demdem manda hahəŋ. ⁴ Ari tsa mnduha ghwanpđə tghas ta rwuta ma fitika zləmbanaghata sana həga dagala ma Silwe ta həŋ ya ná, mal ŋa taŋ glakwa dmaku ka pđakwa sanlaha ma mnduha ma Ursalima a ka kaghuni ta gray na? ⁵ Malaghumala a ŋa taŋ wa. Ka mbədanaf a kaghuni ta nzakwa ghuni wu katsi, dza'a rwurwa kaghuni manda hahəŋ guli,» ka'a.

Fu ya kul had ta yaku

⁶ Wya ka'a nda həŋ nda mahdihdi guli: «Mamu sana mndu dyaf fwa ghuni»

raf ma vwaha inabani. Ka sli'äftá tsa mndu ya ka lagha da daga yakwani. Ta lagha tsi ná, lay yaf a dekdék wa. ⁷ Ka'a nda tsa mndu ta ngha tsa vwaha inabi ya mantsa: "ngha ba ta na ghuraf na, mahkæna vakwa da na ta sagha da daga yakwani, lay had ta yafta wa. Njau na zljønutani ta vli ka bætæt na, tsijtsa!" ka'a nda tsi. ⁸ "Mghama da! Ka va va tsi karaku, ka lapta yu ta vli mistani, ka pghijta yu ta rgwa distani. ⁹ Ka waya ka skwi dza'a yafya kdaghalam. Ka yøglafa a tsi wu katsi na tsijta gha,"» ka tsa mndu ta nghay ya.

Mbanafta Yesu ta sana marakw kul dughwanaku baðu sabat

¹⁰ Baðu sana sabat, ka taghæ Yesu ta skwi na mnduha ma hæga tagha skwa la Yahuda. ¹¹ Hada, mamu sana marakw kul dughwanaku ta maga vaku ghwanpæ tghas nij sulkuma halaway kutsuvuð, laviñ a ta sladata ndædap wa. ¹² Nghañta Yesu ta tsa marakw ya, ka hganñta tsi. «Nda mba ka ma ðañwa gha makwa da,» ka'a nda tsi. ¹³ Ka faftá tsi ta dzvu tida, gi hadahada ka sladata tsi ndædap, ka zljølvu tsi ta Lazglafta. ¹⁴ Ka kuzlanafñta tsi ta nuðuf ta mgham ta ghøña tsa hæga tagha skwa la Yahuda ya, kabga tsa mbanafñta Yesu ta mndu baðu sabat ya. «Mamu fitik mku' na maga slna sagha ghuni da mbamba vgha ghuni ma tsa fitikha ya, baðu sabat a wu,» ka'a nda tsa tskatá vgha mnduha ya. ¹⁵ «Tsa maðgwirmaðgwira ghuni ya! Had inda kaghuni ta pla slani ka kdi-hani a tsi ta wa guduk[§] ka klay da vla sa imi baðu sabat wu ra? ¹⁶ Wana na marakw na ta sabæ ma mndæra la Abraham Maghwanapæ tghasa vakwani na manda hbuta halaway, ra a ka plinjñta tsæna marakw na ma tsa zida ya baðu sabat wu ra?» ¹⁷ Ka ksutá tsa zlgħawa

Yesu ya ta ghumahani ka hula. Ka rfu hamata sanlaha ma mnduha ta rfu ta ghøña inda njarma slna ta magæ Yesu.

Ndaw dza'a gra lu ta ga Mgham Lazglafta

Mat 13:31-32, Mak 4:30-32

¹⁸ Ka Yesu guli mantsa: «Ndaw dza'a gra lu ta ga mghama Lazglafta na? Ndaw dza'a gra yu? ¹⁹ Ka guram nda hya kra-masa klaf sana mndu ka sløgamta ma gam, ka dyaftá tsi ka glafta gæðiz, ka babafñta dyafta ta hga tanj ta zligama-hani nzakwani,» ka'a.

Gwafñta ta ghøña is

Mat 13:33

²⁰ Ka Yesu guli mantsa: «Ndaw dza'a gra yu ta ga mghama Lazglafta na? ²¹ Ka guram nda is klaf sana marakw ka labanamta ma gratá darama hupu hkæn na nlanafñta inda tsa hupu ya nzakwani,» ka'a.

Wa dza'a lami da ga mghama Lazglafta?

Mat 7:13-14,21-23

²² Ka tadapñta Yesu ta zwana luwa nda luwaha dagala dagala, ta sli'i tsi da luwa Ursalima, ka dza'a nda tagha skwi na mnduha. ²³ Ka lagha sana mndu ðawanñta da tsi: «Mgham da! Ki'a yeya mnduha dza'a mbafta rki na?» ka'a. Ka Yesu nda hæñ mantsa: ²⁴ «Njavawanña ka lami nda ta watgha slrehwa. Ka yu ta mnaghunata na: Nda ndøgha gwal dza'a zba lami nda tida, trið na trapta tanj.

²⁵ «Ka sli'afslia ðañahøga ka nørzlaftá watgha ta ma bli kaghuni katsi, na kuðuslafta kaghuni ta dza watgha ka-zlay: Mghama da! Mghama da! Gunanñaguna ta watgha kæ'a. "Sna a yu ka sagha ndiga kuni wu!" ka'a dza'a-zlay nda kaghuni. ²⁶ "Taw kay Mghama

[§]13:15 Ngha ta Lukwa 2:7.

da! Ta va aŋni si ta za skwi, ka sa skwi, ka tataghə ka ta skwi ɲa mnduha ta inda pazlala ma luwa ɲni kay ra!” ka kuni dza’azlay nda tsi. ²⁷“Sna a yu ka sagha ndiga kuni wu, laghwala demdem tavata i’i, kaghuni gwal ta maga ghwadaka skwi,” ka’a dza’azlay nda kaghuni kay guli. ²⁸Hada, dza’a waha kuni ta wahu nda hpaɗa sli’iɲ ngħaɲər kuni ta i Abraham nda Izak, nda Yakubu, nda inda anabiha ta nzaku ma ga mghama Lazglafta, wɗiɲwɗa lu ta kaghuni ma bli. ²⁹Dza’a sli’akslia mnduha nda ta slərpa luwa fwad, ɲa nzata taɲ ka za skwi ma ga Mgham Lazglafta. ³⁰Nda tsaya tama, gwal nda hul ndanana guli, dza’a nzakway həɲ ta kəma. Gwal ta kəma ndanana, dza’a nza-kway həɲ nda hul,» ka’a.

Yesu nda Ursalima

Mat 23:37-39

³¹Ma va tsa fitik ya, ka lagha san-laha ma la Farisa slanaghatá Yesu, ka həɲ mantsa: «Ta psa kagha Hiridus ɲa dzata, sli’afslia hadna ka laghwa ka da sana vli,» ka həɲ. ³²«Lawa mnanatá tsa gərhaɲ ya kazlay: Ta ghazla duhwala halaway yu, ta mbamba gwal ma daɲwa yu gita nda ya mahtsim, ta mahkəna fitik ɲa kɗiɲta ɗa ta slna ɗa, ka’a nda həɲ. ³³Ka kɗa yu ta mbada ɗa gita, nda ya mahtsim, nda ya badfima. Ra a ka mtuta anabi ma sana vli, ka zlaɲtá mtuta ma Ursalima wa.

³⁴«Luwa Ursalima! Luwa Ursalima! Kagha ta rwanatá anabiha. Ghunəgagha gha Lazglafta ta mnduha ná, rwana ka, ka pslatá həɲ nda pala. Kuməɲkuma yu ta tskanatá mnduha gha tavata i’i, manda mana ghatalakw ta tskanatá ndudukhani ma zlambakani, ka kwalaghutá kuni. ³⁵Wana lu dza’a zlaghunəɲtá həga ghuni. Had kuni dza’a ngħəgləɲtá i’i dekdək ha ka sagha fitik dza’a mnə kuni kazlay: Ka tfanaghatfa

Lazglafta ta wi ta mndu ya ta sagha ma hga Mgham kə’a,» ka’a nda həɲ.

Mbanafta Yesu ta mndu badu sabat

14Badu sana sabat, ka sli’aftá Yesu ka lami da həga ga sana mali mataba la Farisa da za skwa zay. Ka pghaftá gwal hada ta iri tida ka ngħay ndeezla. ²Mamu sani mndu kul dughwanaku nda hasla vghani ta nzaku hada. ³«Mamu tvi ɲa mba mndu badu Sabat re had wa a na?» ka Yesu ɗawaɲta da gwal tagha zlahu ɲa mnduha nda la Farisa. ⁴Tsitsirid nzanza həɲ kul zlgħanaftá wi. Ka lagha Yesu ksəɲtá tsa mndu kul dughwanaku ya ka mbanafta, ka ghuniɲta dzaghani. ⁵Ka’a nda həɲ tama mantsa: «Wa mataba ghuni ka ɗəɗəghadəɗa zwaɲjani, ka slani a tsi da vəvrəm badu Sabat dza’a kwal kul tɗiɲiɲta misimmisim na?» ⁶Trid, traptra həɲ ta skwi ɲa zlgħanaftá wani.

Dasuwa kaka nda vli ɲa nzata gha

⁷Na ngħay Yesu ta gwal hagaf lu ta zba vla nzaku ɗinadina, ka’a nda həɲ nda mahdiɲdi mantsa: ⁸«Ka hgaf hga mndu ta kagha da vla za skwa zay, ma gi lə ka da nzata ma vli ɗina, ka waya ka skwi mamu sana mndu ta malaghutá kagha hgaf lu ɲa da tsa vli ya. ⁹Da lagha tsa mndu ta hgaftá kaghuni ya, da mnay ɲa gha kazlay: Sli’afslia, zlanəɲzla ta na vli na ta na mndu na kə’a, ɲa ksutani ta kagha ka hula ta dza’a nzəglata ma hamata vla nzaku. ¹⁰Skwi ta raku ná, ka hgaf hga lu ta kagha da vla za skwa zay katsi, nzanza gha ma hamata vla nzaku karaku. Ka’a ka tsa mndu ta hgaftá kagha ya ná, “ɓay gra! sli’afslia, sawi da nzata hadya,» ka’a dza’azlay. Mantsa tama nda tsafara vgha gha da gwal dza’a za skwi kawadaga nda kagha. ¹¹Inda mndu ta glanaftá ghəɲjani, dza’a vraganavra lu, inda mndu ta vraganatá ghəɲjani dza’a kapanafkapa lu,» ka’a nda həɲ.

Hagaftá gwal ka pǎfu ɲa za skwa zay

¹² Ka'a nda tsa mndu ta hgafta ya mantsa: «Ka magamaga ka ta skwa zay ɲa badawa ka vaghu dər skwa zay ka hani a tsi ɲa mnduha, ma laghu ka hagay ta gra gha ta gra gha, ta zwanama gha ta zwanama gha, ta laghuni ta laghuni, nda ya ta sləvdaha gha ka gadghəl ka gadghəl, da hgaftá həŋ ta kagha ɲa plaghamta manava tsaya baǎfu ya ga taŋ guli. ¹³ Ka magamaga ka ta skwa zay ɲa badawa katsi, haga ta la ka pǎfu, nda la ka marghum, nda la nda rwa səlaha taŋ, nda gwal nda ghulpa, ɲa zay. ¹⁴ Dza'a nzanza ka nda rfu kabga haǎfitik dza'a plaghamta həŋ manda va tsaya wa. Lazglafta dza'a plaghamta baǎfu fitik dza'a sli'agapta tǎdukwa mnduha nda hafu,» ka'a.

Skwa zay dagala

Mat 22:1-10

¹⁵ Tahula snanata sana mndu mataba tsa gwal ta za skwa zay ya tsa gwaǎfa ya, ka'a nda Yesu mantsa: «Rfu da mndu dza'a za skwa zayni ma ga mghama Lazglafta,» ka'a. ¹⁶ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Lagha sana mndu ka magatá skwa zay dagala, ka hagarǎtá tsi ta mnduha nda ndəgha. ¹⁷ Ndusakwa skwa zay, ka ghunaftá tsa mndu ya ta duhwalani da mnanatá tsa mnduha hagarǎ tsi ya kazlay: Saghawasa nda maga fitikani ka'a. ¹⁸ Lagha tsa mnduha ya ka mbahanaftá wi ta tva turtuk. "Mamu vwah skwa yu ná, tsaw nda nza tkwe' ka dza'a ǎfa nghanata ná, kíba, wya dzvu," ka sani taŋtaŋ nda tsi. ¹⁹ "Mamu slaha hva dzawa yu ghwaŋ dza'a yu dzagharǎta" ná, kíba, wya dzvu, ka sani. ²⁰ "Klafta ǎfa yeya ta makwa ta ga maghurbi yu tsaya dza'a kwal yu ǎhata," ka sani nda ɲani. ²¹ Ka vragaghatá tsa duhwal ya dzagha,

ka rusanaftá tsi ta mghamani. Ka ǎsaftá tsa ǎarjahəgani ya ta ɲuǎuf. Ka'a nda tsa duhwalani ya mantsa: "La misim-misim ta badawaha nda ya ta pazlalaha ma luwa, ka hagakta ka ta la ka pǎfu, nda la marughumha, nda ghulpata mnduha, nda la nda rwa səlaha taŋ," ka'a. ²² Tahula magatani, ka vradaghatá tsi. "Mghama ǎfa, nda maga tsa skwiha mna ka ya kay, tsaw ta teke'a vla nzakuha, ka'a." ²³ "La ta tvi ta tvi nda ya ma vla ɲarǎatá gam, ka hlakta ka ta inda mnduha dza'a slanaghata ka, ka da ndagha-gapta vli ma hga ga ini, ka tsa ǎarjahəga ya nda duhwalani. ²⁴ Ka yu ta mnaghu-nata ná, haǎfitik mndu mataba tsa gwal hagarǎ lu ya dza'a ǎarǎtá skwa zaya ǎfa wa,"» ka'a.

Dina zlaŋta duhwalha Yesu ta inda skwi

Mat 10:37-38

²⁵ Ma sana fitik ta mbaǎfa mnduha rutututa ta tvi mista Yesu, ka mbəǎfavata Yesu, ka'a nda həŋ mantsa: ²⁶ «Ka sagha ǎfa i'i mndu katsi, ba malaghutani ta ǎvutá i'i ka i dani nda mani, nda markwa taŋ, nda zwanani, nda zwanamani, nda kwaghamani, nduk nda vərǎfa ghəŋani tani, kada nzakwa tsi ka duhwala ǎfa. ²⁷ Dər wa tsi ta kwalaghutá kla udza zləŋayni**, ka kwalaghutá dza'a mista ǎfa, laviŋ a ta nzakway ka duhwala ǎfa wa. ²⁸ Ka ta kumay mndu mataba ghuni ta baftá həga dagala katsi ní, haǎfitik ta nzata ka mbəǎfaftá mbsaka skwi dza'a zafinǎta tsi karaku ɲa nghanayni ka mamu re haǎfitik wa a tsedani prək ka kǎfinǎta tsa slna ya ra? ²⁹ Ka mantsa a tsi wu, ka laghani ka thaftá mndəra tsa həga ya ka kwal kǎfinǎta bafta katsi, inda gwal dza'a nghanavata ná, dza'a ghubasay həŋ. ³⁰ "Ngha ta na mndu na ta thaftá mndəra hga ka traptá kǎfinǎta," ka həŋ

** 14:27 Ngha ta Lukwa 9:23.

dza'azlay. ³¹ Mantsa guli, ka ta kumay sana mgham ta vulu nda sana mgham katsi, had' ta nzata karaku ka ndanapta ka dza'a laviñerlaviñ a wa a tsi ta guyata nda ghumani ta dza'a sagha guyata nda tsi nda mnduha dambu' hisambsak wu ra? Tsaw tsatsi, dambu' ghwan' yeya ñani ma mnduha. ³² Ka kə'a kə'a nghadapta laviñta a tsi wu, ta ghunafghuna ta mndani da tsa sana mgham ya ta kul bhadaghatá tsi ndusa, ña dawa tva dzrafta nda tsi. ³³ Mantsa tama, had' mndu dza'a laviñtá nzata ka duhwala da mataba ghuni, ka zliñ a tsi ta inda skwihani wu,» ka Yesu sganaghata.

Slughul kul had' zřaku mida

Mat 5:13, Mak 9:50

³⁴ «Wya zřa slughul, ka nda křa zřaku mida katsi, ndaw dza'a vręglanamta lu ta zřakwani na? ³⁵ Zřęgla a ña pghafta ta vwah dęř ña rgwa wu, dza'a pghidiñpgha lu ta had'ik. Ka mamu mndu nda slęmęña snay, ka sna tsi,» ka'a.

Slafta sana mndu ta tuwakani nda zafa

Mat 18:12-14

15 Ma sana fitik, ka gavadaghata gwal ta tska dzumna da sna gwada da Yesu. ² Mbađa la Farisa nda gwal tagha zlahu ka rurunwaku. «Niñna na mndu na ta ghęñani ka gra gwal dmaku, wana ta za skwi kawadaga nda hęñ,» ka hęñ. ³ Ka mnę Yesu ña tañ nda mahdihdi hdi: ⁴ «Waya mataba ghuni, ka dęrmęk tuwakhani, ka zadavaghuta ya turtuk mataba tañ, dza'a kwal kul zlanavata tsa pfakuha tañ tęmbaymbsak tęmbay mida ya ma mtak, ka laghwi da zba tsa turtuk ta zwađuta ya, ha ka nghanjani na? ⁵ Manda nghanjani, ka rfu tsi ta rfu, ka tsukwaftá tsi ta badzagani. ⁶ Manda vraktani dzagha, ka haganjani tsi ta grahani nda slęvdahani. «Sawa ka rfa mu ta rfu, wana nda ngha yu ta tuwaka

đa si ta zwađuta kay,» ka'a nda hęñ. ⁷ Ka yu ta mnaghunata ná, dza'a malaghumala rfu ta luwa ta ghęña mnda dmaku turtuk ta mbęđanaftá nzakwani, ka ña tđukwa mnduha tęmbaymbsak tęmbay mida ta kwalaghutá mbęđanaftá nzakwa tañ,» ka'a.

Slafta sana marakw ta kwabani si ta zwađuta

⁸ «Ari wati marakw ya, ta mutsaftá suley ghwan, ka zwađugudunustá suley turtuk matabani, dza'a kwal kul tsamtá vu ma pitirla, ka tsukwa hęga ka psay đasuwa ha ka nghanjani na? ⁹ Manda nghanjani, ña haganjani ta magrahani nda slęvdahani. «Sawa, rfama ta rfu, wana nda ngha yu ta suley đa si ta zwađuta kay, ka'a.» ¹⁰ Ka yu ta mnaghunata ná, dza'a malaghumala rfu da duhwala Lazglafta ta ghęña mnda dmaku turtuk ta mbęđanaftá nzakwani,» ka'a.

Dukwafta dani ta zwanjani si ta zwađuta

¹¹ Wya ka'a guli: «Mamu sana mndu his zwanani. ¹² «Ari da! Vlihavla ta ñađa ma skwa za hęga má dza'a yu mutsay,» ka sagęñ nda dani. Aray, ka da tañ. Ka dganaptá tsi ta gadghęlani ta hęñ. ¹³ Tsębakw fitik tahula tsa, ka dzawintá tsa sagęñ ya ta ñani demdem, ka sli'aftá tsi ka laghwi ta sana had'ik di'įñ. Hada, ka badžintá tsi ta skwani ma maga sli'įñsli'įñ. ¹⁴ Manda kuduta tsa skwani ya demdem, ka slatá maya ta tsa had'ik ya. Lay, ta had' skwi đękđęk da tsi wa. ¹⁵ Ka laghu tsi vzatá ghęñani ña maga slna ga sana mndu ma tsa had'ik ya. Ka ghunaghatá tsa mndu ya da ngha ghuvazuha ma vwahani. ¹⁶ Ka dzę maya. Ta kumay si má ta za tsa skwa zaya ghuvazuha ya, lay had' mndu ta vlanjta wa. ¹⁷ Ka zraftá tsi ta ndanu: «Kidaghi gwal ta ksa slna ga da đa, ta za skwi ka haslay, wana i'i hadna ta

mtaku da maya!¹⁸ Dza'a vru yu da da da. Vradaghata da ya, da! maganamaga yu ta dmaku ta Lazglafta, magaghamaga yu ta dmaku guli,¹⁹ rglá a yu ka hgay ka zwaṅa gha wu, fafa ta i'i manda mndu tekwa mataba gwal magaghatá slna," ka yu dza'azlay nda tsi, ka'a.²⁰ Ka sli'aftá tsi ka vraghuta da dani.

«Ta ghwa a ka bhadaghata dzagha wu, ka nghanṭá dani. Ka ksafṭá tsi ta dani ka hidahida, ka sli'aftá tsi nda hwaya, ka lagha tsi habwa' tida, ka brusay.²¹ «Ari Da! maganamaga yu ta dmaku ta Lazglafta, magaghamaga yu ta dmaku ta kagha guli, rglá a yu ka hgəgəлта ka zwaṅa gha wu," ka tsa zwaṅ ya nda tsi.²² «Klagapwa kla misimmisim ta tsa lgut dina katakata ya, ka sudanavata kuni, fanaf kuni ta halagar ta dzvu, sudanam kuni ta babah ma səla.²³ Ksagaghawaksa ta mamakwa sla nda uwasla, ka hnata kuni, ka za mu, ka rfa mu ta rfu.²⁴ Nana zwaṅa da wana tsi na ná, manda skwi si nda mta, wana vrakta nda hafu, si nda zadá ka nghavatá tsi," ka dani nda kwalvahani. Ka zraftá həṅ ta rfu.

²⁵ «Tsaw ma vwah zumala tsa mndu ya ta tsa fitik ya. Ta vraktá tsa zumali ya dzagha, laghani ndusa nda həga, ka snanṭá tsi ta ghudzaga dewdew nda skalu ga taṅ.²⁶ Ka hganṭá tsi ta sani ma kwalva taṅ, ka dawanta da tsi ta skwi ta magaku.²⁷ «Zwaṅama gha ya ta vrakta, ka dzatá da gha ta mamakwa sla nda uwasla, kabga nghanṭani ta dughwana," ka tsa kwalva ya nda tsi.²⁸ Ka basafṭá tsi ta ṅuduf, ka kwalaghutá dza'a da həga. Ka sabə dani gatay ṅa lamani da həga.²⁹ «Má kidagha vakwa da na ta magaghatá slna, ta kwalaghu a yu dekdék ta snatá skwi ta mnihata ka wa. Ta ksaf a ka ta dər bızabiza gu ka vlihata ṅa hnata da, ka rfay ṅni ta rfu nda graha da wa.³⁰ Na vrakta zwaṅa gha ya ta zadanatá gadghəla gha ṅa gwal ta hliri ná, ṅani ta

hna yu ta mamakwa sla nda uwasla ka ka," ka'a nda dani.³¹ «Sagəṅ, kawadaga kagha nda i'i inda fitik. Inda skwa da ná, ṅa gha ya.³² Nda ra ka magatá skwa skalu, ka rfay mu ta rfu. Nana zwaṅama gha wana tsi na ná, si nda mta, ka vraktá tsi nda hafu. Si nda zadá, ka nghavatá tsi,"» ka dani nda tsi.

ṅərma kwalva

16 Ka Yesu nda duhwalhani guli mantsa: «Mamu sana mnda gadghəl ta hlaftá huzlani ka pghanamtá sana mndu ma dzvu ṅa nghanata. Ka lagha lu da mnanata kazlay: Wa'a tsa mndu ya ta badza huzla gha kə'a.² Ka hganṭá tsi. Ka'a nda tsi mantsa: «Waka ka ta magay ka lu ta snə yu ya na? Mnihamna káka ta maga slna gha. Ndanana na, nṅəglanaghata a ka ta ghəṅa huzla da wa," ka'a nda tsi.³ Ka tsa mndu si ma dzvani tsa huzlaha ya mantsa: «Waka yu dza'a magay tama? Wana hlaghuhla daṅahəga da ta inda huzlaha ma dzva da? Ka la yu da hva ka yu, had mbrakwa da wu. Ka la yu da gatá skwi ka yu, dza'a ksay ta i'i ka hula.⁴ Ala, nda sna yu ta skwi dza'a yu magay dza'a kəl mnduha ka tsu'aftá i'i ghzlədisr lu dazlay," ka'a.⁵ Tahula tsa tama ka hagaftá tsi ta gwal nda huzla daṅahəgani da həṅ. «Kidaghi skwi ta dza'a ka vlay ṅa daṅahəga da na?» ka'a nda taṅtaṅa mndu.⁶ «Garwa rdí dərmək ya," ka'a nda tsi. «Klafkla ta delewera gha, nzanza misimmisim ka vindafta ka ta hutafmbsak," ka'a nda tsi.⁷ «Ki da kagha, ta kidaghi ṅa gha ṅa vlay?» ka'a nda sani guli. «Buhwa hya dərmək ya," ka'a nda tsi. «Klafkla ta delewera gha, vindaftinda ta Tghasmbak," ka'a nda tsi.⁸ Hwidhwida na mndu na, ka tsa daṅahəga ya ka ghuba tsa ghwadaka mndu ya. Tsaw mal hidata mnduha ma na ghəṅa hadik na nzakwa taṅ mataba taṅ, ka zwana tsuwadək,» ka'a.

Laviñ a mndu ta gwaftá dañahəga his wa

⁹«Ka i'i ta mnaghunata na: Hlawa na ghwadaka skwa gadghəl ta na ghəja hadik na, ka kasa kuni ta gra nda tsi. Bađu kđaghutani da kaghuni ya, ɲa tsu'ay Lazglafta ta kaghuni ma həgani ɲa kđekedzeɲ. ¹⁰Ka nda sna mndu ta ɲanatá skwi kwitikw, nda sna guli ta ɲanatá skwi dagala. Ka sna a mndu ta ɲanatá skwi kwitikw wu katsi, sna a guli ta ɲanatá skwi dagala wa. ¹¹Ka laviñ a kuni ta ɲanatá ghwadaka skwa gadghəla na ghəja hadik na wu katsi, wa dza'a mɲay kazlay: Zlgha ta vərda skwa gadghəl kə'a? ¹²Ka laviñ a kuni ta ɲanatá skwa gadghəl wu ní, wa dza'a vlaghatá vərda ɲa gha ma skwi tama.

¹³«Laviñ a kwalva turtuk ta ga kwalva dañahəga his wa. Nda husaɲta sani turtuk, nda dɲutani ta sani. Ka mantsa a tsi wu, dza'a ndi'anava ndi'a ta vgha ta sani, ɲa husaɲta tsa sani ya. Laviñ a kuni ta nzakway ka kwalva Lazglafta kuni guli na, ka kwalva tsemi kuni guli wa,» ka Yesu.

Nzakwa la Farisa nda guma Lazglafta

Mat 11:12-13, 5:31-32, Mak 10:11-12

¹⁴Ka ghubasu la Farisa ta sna inda tsa gwadfa ya ta Yesu, kabga dɲudɲa hahəɲ ta tsemi. ¹⁵Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Ka tɲukwa mndu aɲni ka kaghuni ta mara ghəja ghuni ta kəma mnduha. Tsaw nda sna Lazglafta ta ɲudufa ghuni. Tsa skwi ta ghubu mnduha nda ghuba ya ná, ka manzakdaway nzakwani ta wa ira Lazglafta.

¹⁶«Daga ghalya ta zlaftá lu ta mna gwadfa ta ghəja skwi vindaf lu ma deftera zlahu Musa, nda ya ma deftera anabiha, ha ka sagha ta fitika zlagapta Yuhwana mnda maga Batem. Ta fitika zlagapta Yuhwana mnda maga batem tama, ka zlaftá lu ta mna gwadfa

ta ghəja Lfida Gwada ta ga mghama Lazglafta, ka zlu'u mnduha ta vgha ɲa lami. ¹⁷Tsaw mal ndəkweɲata hərduta luwa nda hadik ka dəɲavaghuta thatá skwi turtuk ma zlahu,» ka'a.

Tagha skwi ta ghəja ghzla marakw

¹⁸«Mndu ta ghzliɲtá markwa taɲ ka klaftá sani ná, hliri ta hlu tsa mndu ya. Mndu ta klaftá marakw ghzliɲ zə'ala taɲ guli ná, hliri ta hlu tsa mndu ya,» ka'a.

I sana mnda gadghəl nda Lazar

¹⁹«Mamu sana mndu ghalya ka gadghəl, lɲut kulefedfedfa nda bla dzvani ta sudə tsi ta vgha. Inda fitik, skwi zdazda ta zə lu ga taɲ. ²⁰Mamu sana mndu guli Lazar hgani, ka pɲu, ka lku vghani dze'dze', ta zi'aku, ta hani ta watgha ga tsa mnda gadghəl ya. ²¹Ta kumay si ta baghaftani nda wiwisa dafa ta rkata ma vlə zay tsa mnda gadghəl ya, sew mutsaf a wa. Ama kriha yeya katək ta sli'adaghata da ni'a tsa lkuhani ya. ²²Ka mtuta tsa mndu ka pɲu ya, ka tsukwaghatá duhwalha Lazglafta fata tavata Abraham. Ka mtutá tsa mnda gadghəl ya guli, ka padamtá lu. ²³Ka ghuyə tsi ta dañwa katakata ma vla nzakwa gwal nda rwa. Kə'a kə'a klanjtá ghəɲ ná, ka nghanjtá tsi ta Abraham di'ɲ kawadaga nda Lazar. ²⁴«Da dfa Abraham! Tawatá hidahida ta i'i! Ghunafghuna ta Lazar ka tsughumanta tsi ta ndəfiɲa dzvani ma imi, ka didifta tsi ta ghanik ləɲləɲləɲ, kabga ta ghuya dañwa yu katakata ma na vu na,» ka'a dzatá lawlaw. ²⁵Ka Abraham nda tsi mantsa: «Sagəɲ! Havaphava ka za mghama gha si ta zə ka ma nzakwa gha nda iri ta ghəja hadik, ta ghuyə Lazar ta dañwani ya. Ndana tama nda lba ɲudufa tsatsi, ta ghuyə kagha ta dañwa gha. ²⁶Zlaɲha lu ta tsa, mamu mghama gudzuvruɲ ta dgamata. Dər má ta kumay mnduha ta sli'afta hadna

da aṅni ɲa dza'a da kaghuni ná, laviṅ a hɛɲ wa. Laviṅ a lu ta tsughwadagapta da kaghuni ka sagha da aṅni guli wu," ka'a. ²⁷«Ka si mantša tsi, wya dzvu, ghunatá Lazar da la ga da da, ²⁸kabga ta mamu zwanama da hutaf. Ka dza'a tsi da snanamtá hɛɲ, da sagha hahɛɲ guli da ghuya daṅwa ma na vla ghuya daṅwa na," ka tsa mnda gadghəl ya. ²⁹«Mamu vindatá deftera zlahu Musa nda vindatá gwada la anabiha da zwanama gha, ka snasna hɛɲ," ka Abraham nda tsi. ³⁰«Slaghwa a tsaya da da Abraham wu, ka sli'af hadna mndu da gwal nda rwa, ka lagha slanaghatá hɛɲ ka tsi ná, hadahada hɛɲ dza'a mbədanafatá nzakwa taṅ," ka tsa mnda gadghəl ya. ³¹«Ka va a hɛɲ ta sna tsa zlahu Musa nda tsa gwadaha la anabi ya wu katsi, dər ki sli'af mndu da gwal nda rwa ka lagha slanaghatá hɛɲ, had fitik dza'a snata hɛɲ wu, ka Abraham nda tsi,"» ka'a.

Hidaku vla Yesu

Mat 18:6-7,21-22, Mak 9:42

17 Ka Yesu nda duhwalhani tama mantša: «Nda nza tkwe' ka nza-kwa skwiha dza'a dziṅtá mnduha ka tuthun. Ama daṅwani ma mndu ta zləm-biṅtá sani. ²Ta draṅ ya ma hbanam lu ta buna ma lwi ka vzaghata da drəf, ka vzamtani ta sanlaha nda hta da dmaku. ³Nghawa ghəɲa ghuni!

«Ka gaga zwanama gha ta dmaku, mnananmna dar. Ka mbədanaf mbəda tsi ta nzakwani, planapla ta dmakwani. ⁴Ka dər ndəfəɲ səla gaghata tsi ta dmaku ta fitika turtuk ka va sagha tsi mnaghaṅta kazlay: Bgadəya kə'a, plinis-pla,» ka'a.

Gwadata zlgħay nda ɲuduf

⁵Ka gwal ghunay nda Mgham Yesu mantša: «Sgaṅnagħa zlgħay nda ɲuduf,» ka hɛɲ. ⁶Ka Yesu tsu'anafatá wani ta hɛɲ

mantša: «Ka mamu zlgħay nda ɲudufa ghuni taḃta hya kramasa katsi, dza'a mnay kuni ɲa ya babala ya kazlay: Tdaftda ta vgha gha ka dza'a ka vzamtá vgha ma drəf kə'a, ɲa snaghunatani.»

Vərda kwalva

⁷«Ka mamu ya mataba ghuni ta hvanatahva ta mndu, ka ta nghanatá rini a tsi, na gi nghanṅta tsa mndu ya ta saghani ma vwah ná, "sawi misimmisim da za skwa zay" ka'a dza'azlay nda tsi ra? ⁸Skwi dza'a tsi mnay ná, "diha skwa zay, ka mbədapta ka ta lgut ɲa vla skwi ɲa da, ta zə yu. Tahula tsa, ɲa zay gha ta ɲa gha kə'a." ⁹Dza'a rfay ta tsa kwalva ya kabga magatani ta tsa skwi mnana tsi ya ra?

¹⁰«Mantša ya kaghuni guli, ka magamaga kuni ta skwi mnaghuna Lazglafta ɲa magay katsi, "nu hayhaya kwalva ma aṅni ba, skwi ya laviṅ ɲni ta magata maga ɲni, ka kuni mnay,"» ka'a.

Mbanafta Yesu ta sana mndu ksu rda mndu

¹¹Ta dza'a Yesu da luwa Ursalima, ka labə tsi ma takataka hadika Samari nda Galili. ¹²Tata lamə nda la Yesu da sana luwa, ka sagha gwal ghwaṅ hlu rda mndu ta hɛɲ guyaku nda tsi. Ka nza-gaghatá hɛɲ kətsau'. ¹³«Mgham Yesu, tawatá hidahida ta aṅni,» ka hɛɲ kapantá lwi. ¹⁴Na gi pghafta irani ta hɛɲ, «lawa la maranantá vgha ghuni ta mnda dra skwi ɲa Lazglafta,» ka'a nda hɛɲ. Tata mbafá hɛɲ ka dza'a, gi kləwəf nda mbamba hɛɲ. ¹⁵Na gi nghanṅtá sani turtuk mataba taṅ ta tsa mbatani ya, ka vraktá tsi nda zləzlvu Lazglafta nda lwi dagala dagala, ¹⁶ka lagha tsi zləmbatá ma ghuva Yesu, ka rfay. Tsaw mnda la Samari tsa mndu ya. ¹⁷Ka Yesu mantša: «Ghwaṅ a hɛɲ ta mbambafatá kay ra? Ga tsaha təmbay ya katək na? ¹⁸Nana mndu ka matbay na yeya kwenkwen ta

vragaghata da rfanaghatá Lazglafta ra?) ka Yesu ta ghənjani. ¹⁹ «Sli'afslí'a gha ka dza'a ka, zlgħay nda ɲudufa gha ta mbagħafta,» ka Yesu nda tsi.

Ma takataka ghuni ga mghama Lazglafta

Mat 24:23-28,37-41

²⁰ Ka la Farisa nda Yesu mantsa: «Yawu dza'a sagħa fitika ga mghama Lazglafta na?» ka həj. Ka'a nda həj mantsa: «Għur a dza'a nghan̄ta lu ta sagħa ga mghama Lazglafta wa,» ka'a. ²¹ «Had' lu dza'a mnay kazlay: A'! "Wana tsi," a'! "Wa'a tsi" kə'a wa. Dina ka snan̄ta ghuni kazlay: Ma takataka ghuni ga mghama Lazglafta kə'a,» ka Yesu nda həj.

Fitik dza'a sagħa Zwaɲa mndu

²² Ka'a nda duhwalhani guli mantsa: «Dza'a sagħasa fitik ɲa kumaɲta ghuni ta nghan̄ta fitika Zwaɲa mndu dər turtuk səla tsi, nghan̄ta a kuni wa. ²³ Ka lu dza'azlay nda kaghuni na: "A'! Wa a hada a," "a'! Wana hadna," yaha kuni da dza'a, yaha kuni da slaslamaku. ²⁴ Manda d̄aslakwa wud̄a luwa ta sli'af̄ta ta sana slərpu ka labə da sana vli ya ná, mantsa ya dza'a sagħa Zwaɲa mndu bađu ɲani fitik. ²⁵ Ma kdə tsaya, dza'a ghuyapə ghuya ta d̄an̄wa katakata ɲa vziɲta na mnduha ta na fitik na. ²⁶ Tsa skwi ta maguta ma fitika Nuhu^{††} ya ná, mantsa ya dza'a magakwa tsi ma fitika Zwaɲa mndu guli. ²⁷ Ta zazaku mnduha, ka sasaku, ka hla mi'i, ka vla kwagħa taɲ ɲa za'al, ha ka sagħa fitik kəl Nuhu ka lami da kwambalu, ka sagħa imi vlunduf̄ zad̄an̄atá həj. ²⁸ Ka guram nda skwi ta magata ta fitika Ludu dza'a magakwa tsi. Ta zazaku mnduha,

ka sasaku, ka sakway, ka dzawapta, ka ɲab̄ay, ka babay, ²⁹ vagim bađu sagħwa Ludu ma Suduma^{‡‡} ya, ka zlagatá drəfa vu zad̄an̄atá həj tendər̄zlele'. ³⁰ Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi bađu tsa fitik dza'a zlagapta Zwaɲa mndu ya.

³¹ «Bađu tsaya, ka ta nzaku mndu ta dəd̄ematá ghəɲa həga, dər ma mamu huzlani ma huđa həga, yaha tsi da saha da hlay, ka hwayaghuta tsi. Mantsa mndu ma vwah guli, yaha vru dzaghani. ³² Havakwa markwa Ludu^{¶¶} ba! ³³ Mndu ta kuma mbanaf̄ta hafani ka ghənjani ná, dza'a zad̄iɲzad̄a. Ama mndu ya ta zad̄iɲtá hafani dza'a mutsaf̄mutsa. ³⁴ Ka yu ta mnaghunata ná, ma tsa rvidik ya, gwal his ta hani ta ghzləɲa turtuk, ɲa klagħutá sani, ka zlanavatá sani. ³⁵ Mi'aha his ta hu'u ka skwa turtuk, ɲa klagħutá sani ka zlanavatá sani. ³⁶ [Mnduha his ma vwah, ɲa klagħutá sani ka zlanavatá sani,]» ka'a nda həj. ³⁷ Ka duhwalhani nda tsi mantsa: «Ga dza'a magakwa tsa skwiha ya ní Mghama d̄a?» ka həj. «Ka ga mbla skwi ya ná, hada ta tska gugzlum ta vgha,» ka'a nda həj.

Sana ghwad̄aka mnda tsa guma

18 Ka mnə Yesu ta mahdihdi ɲa taɲ, ɲa gd̄avata taɲ nda maga du'a, yaha malandugwa taɲ da rwaku, da zlanatá həj. ² Ka'a mantsa: «Mamu sana mnda tsa guma ma sana luwa kul zləɲa Lazglafta, had' ghuyani nda mnda səla wa. ³ Mamu sana markwa wadgu ma va tsa luwa ya guli, ta va gd̄ata ta lagħa da mnay ɲani kazlay: Dgaɲna guma mataba ɲni nda ghuma d̄a, ka'a tazlay. ⁴ Nda kd̄a fitika kwalaghutani ta tsanatá tsa gumani ya. Tahula tsa, ka'a ma ghənjani mantsa: "Dər ma zləɲa a yu ta Lazglafta wu, had' ghuya d̄a nda mnda səla guli

^{††}17:26 Nghan̄ta Zlrafta 6:5-12 nda 7:6-23.

^{‡‡}17:29 Nghan̄ta Lukwa 10:12.

^{¶¶}17:32 Nghan̄ta Zlrafta 19:26.

wu, ⁵ tsaw wana na wadgu na ta ghuya i'i, dər tsanata dā ta na gumani na, yaha da gdata ta sagha da ghuya ghəŋa dā,» ka'a. ⁶ «Fawa sləməŋ ka sna kuni ta skwi mnə tsa ghwadaka mnda tsa guma ya ba! ⁷ Lazglafta yeya dza'a kwal kul mag-anatá zdaku ta mnduhani ta wahu da tsi gifitik nda rvidik tani ŋa gərda həŋ rki na? ⁸ Ka i'i ta mnaghunata, dza'a gi maganagama ta zdaku ta həŋ gi hadahada. Nziya nza tsi, badu vragata dza'a vragata Zwanja mndu ní, dza'a slanaghasla ta gwal ta zlglafta nda ŋuduf rki na?»

Mnda la Farisa nda sana mnda tska dzumna

⁹ Ka mnə Yesu ta sana mahdihdi guli kabga sanlaha ta nŋha ghəŋa taŋ ka gwal tdukwa ta kəma Lazglafta ka ghuɓasa sanlaha. ¹⁰ Ka'a mantsa: «Mamu sana mnduha his ta ŋladafta da həga Lazglafta da maga du'a. La Farisa sani, mnda tska dzumna sani. ¹¹ Ka sladatá tsa la Farisa ya ka maga du'a ma ghəŋani. Ka'a mantsa: «Ari Lazglafta, ta rfay yu ta kagha, kabga nza a i'i manda sanlaha ma mnduha, gwal ghali, ka ghwadak mnduha, nda gwal hliri wa. Nza a yu manda ya mnda tska dzumna ya wa. ¹² Fitik his ta fata yu ka suma ma luma, ta vlay yu ta skwi turtuk ŋa gha ma skwiha dā ghwan kə'a.» ¹³ Na tsa mnda tska dzumna ya kay ka nzagaghata kətsau', walaŋ a ta kapaŋtá ghəŋ nda ta luwa wa. Mbadá kə'a ka wuslikay dzvu, ka dza ghuva. Ka'a mantsa: «Ari Lazglafta, tawa ta hidahida ta i'i ta nzakway ka mnda dmaku na,» ka'a. ¹⁴ Ka i'i ta mnaghunata, ta lagha tsa mndu ya dzaghani, nda dzra ŋani nda Lazglafta. Mantsa a nza-kwa ŋa tsa la Farisa ya wa. Nzakwani ná, dər wa ta kapaŋtá ghəŋani, dza'a gwisaganagwitsa lu. Ka hananahana mndu ta ghəŋani, dza'a kapaŋafkapa lu,» ka'a.

Ŋa gwal ta gara vgha nda zwani, ga mghama Lazglafta

Mat 19:13-15, Mak 10:13-15

¹⁵ Mbadá mnduha ka va hlaktá zwani kwitikw kwitikw da Yesu ŋa tfanaghatani ta wi ta həŋ guli, Na nŋanta duhwalhani ta tsa hladaghatá zwani ya, ka ghzlə həŋ ta həŋ. ¹⁶ Ka hŋantá Yesu ta həŋ, ka'a mantsa: «Zlaŋwazla ta zwani ka sagha həŋ da i'i! Ma pyə kuni ta həŋ. Nda nza ga mghama Lazglafta ka ŋa gwal ta gara vgha nda həŋ. ¹⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dər wa ta kwal kul tsu'aftá ga mghama Lazglafta manda zwan kwitikw ná, had dza'a walaŋta lami dida dekdek wu,» ka'a.

Sana mnda gadghəl

Mat 19:16-30, Mak 10:17-31

¹⁸ Ka dawaŋtá sana mghama la Yahuda da Yesu ka'a mantsa: «Ŋərma mgham, nu da a yu magay ka da mutsafta yu ta hafu ŋa kdekedzeŋ na?» ka'a.

¹⁹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kabgawu ta kəl ka hga i'i ka ŋərma na? Lazglafta turtukwani ŋərma. ²⁰ Nda sna ka, ka zlahu ta mnay: «Ma hlu ka tiri, ma dza ka ta mndu, ma ghali ka ta ghali, ma tsanava ka ta gwada ta mndu, vlatá glaku ŋa i da gha nda ma gha^{§§}, kə'a,» ka Yesu nda tsi. ²¹ «A! Sna a i'i ta tsaha ya daga ma ga zwanja dā ra,» ka'a. ²² Na snaŋta Yesu ta tsaya, ka'a mantsa: «Turtuk skwi ta pɔgəgədaghawta. La dzawinŋtá skwiha gha, ka daganafkapa ka ta tsedani ta la ka pɔfɔ, dza'a mutsay ka ta gadghəl ta luwa, ka vrakta ka, ka dza'a ka mista dā,» ka'a. ²³ Na snaŋtani ta tsa gwada ya, su'anak kumani kabga gadghəl ya katakata.

§§18:20 Nŋha ta Sabi 20:12-16, Vrafta ta Zlahu 5:16-20.

²⁴ Nghanata Yesu ta tsa su'anaka ta nɗufufani ya, ka'a mantsa: «E! Nda bla ka lama gadghəl da ga mghama Lazglafta. ²⁵ Ta draŋ lama ŋalibwa nda ta ghuruma lipir, ka lama gadghəl da ga mghama Lazglafta,» ka'a. ²⁶ «Ka si mantsa tsi, waya dza'a mbafta ba?» ka tsa gwal ta sna skwi ta mnə tsi ya. ²⁷ «Tsa skwi nda bla nzakwani da mnda səla ya ná, bla a da Lazglafta wu,» ka Yesu zlghanaftawa taŋ. ²⁸ Ka Piyer mantsa: «A'a! Wana aŋni ta zlanɗá inda skwa ŋni, ka dza'a mista gha,» ka'a. ²⁹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka zlanɗla mndu kabga ga mghama Lazglafta, ta hgani, ka markwa taŋ a tsi, ka zwanamani a tsi, ka i dani nda mani a tsi, ka zwanani a tsi, ³⁰ dza'a kwal kul mutsaftá skwi dagala ma na zamana na, ŋa mutsaftani ta hafu ŋa kɗekedzeŋ da-zlay wu,» ka'a.

Mnəgəlta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 20:17-19, Mak 10:32-34

³¹ Ka hgadaghatá Yesu ta duhwalhani ghwanɗɗə his da tsi, ka'a nda həŋ mantsa: «Wana mu ta dza'a da Ursalima hada dza'a kɗafta skwi vindaf la anabi ta ghəŋa Zwaŋa mndu. ³² Dza'a vlanɗla lu ta gwal kul nzakway ka la Yahuda, ŋa gagay taŋ, ŋa rarazay taŋ, ŋa tafay taŋ ta sərdək tida. ³³ Tahula sləvapta taŋ nda krupi, ŋa dzata. Ta mahkəna fitik, ŋa sli'agaptani.» ³⁴ Sna a duhwalhani ta tsa skwi ta mnə tsi ya wa. Gwada nda difa ya ta snə hahəŋ, sna a həŋ ta klatá ghəŋani wa.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda ghulpa

Mat 20:29-34, Mak 10:46-52

³⁵ Ndu sadaghata Yesu tavata luwa Yeriku, mamu sana ghulpa ta mndu ta nzaku ta wa tvi ta gatá skwi. ³⁶ Snaŋtani ta dəmgə ta sli'adaghatá, ka dawanɗá

tsi ta skwi ta magaku. ³⁷ Ka mnanatá lu kazlay, Yesu mnda la Nazaret ya ta labə kə'a. ³⁸ Ka'a mantsa: «Yesu zwaŋa Dawuda, tawatá hidəhidə ta i'i,» ka'a dzatá lawlaw. ³⁹ Lagha tsa gwal ta kəma ya ka davay, ka mbəl ŋa hanafá wi. «Zwaŋa Dawuda, tawatá hidəhidə ta i'i!» ka'a sganaghatá lwi dagala dagala. ⁴⁰ Ka sladavatá Yesu. «Klakwakla,» ka'a mnanatá mnduha. Manda gavadanaghata, ⁴¹ «nu ta kumə ka ta magaghata da na?» ka Yesu dawanɗa da tsi. «Maləma da, ka nghəlanɗa yu ta vli,» ka'a nda tsi. ⁴² Ka Yesu nda tsi mantsa: «Nghəlanɗa ŋha gha, zlghay nda nɗufufa gha ta mbaghafta,» ka Yesu nda tsi. ⁴³ Gi hadahada, nzuwidid irani, ka sli'afá tsi ka dza'a mista Yesu nda zlə-zlva Lazglafta. Inda mndu ta nghanɗa ka zləzlvu tsi ta Lazglafta.

I Yesu nda Zakayus

19 Ka bhadamtá Yesu da luwa Yeriku, ka labə nda mida. ² Mamu sana mndu ta hgə lu ka Zakayus, mali ta ghəŋa gwal tska dzumna, gadghəl ya guli. ³ Ka zbə tsi ta tva gmata nda Yesu, ka wa tsi ya. Tsaw laviŋ a ta nghanɗa wa. Ka dekweri nzakwani tsaktsaka mnduha guli ⁴ Ka hwayaghatá tsi nda ta kəma, ka ŋladafta ta sana fwa babala, ŋa nghanɗa Yesu ta labə nda ta tsa tvi ya. ⁵ Manda bhadaghata Yesu da tsa vli ya, ka kapaŋtá tsi ta ghəŋ, ka nghanadafta. Ka'a mantsa: «Zakayus, sasa gha misimmisim da ghuni ta dza'a yu gita,» ka'a. ⁶ Ka gi saha Zakayus, ka laghu həŋ da taŋ, ka tsu'afá tsi ta Yesu nda rfu. ⁷ Nghanɗa mnduha ta tsaya, mbaɗa həŋ ka ruruŋwaku. «Wa a laghwa tsa mndu ya da mnda dmaku,» ka həŋ. ⁸ Ka sladata Zakayus, ka'a nda Mgham Yesu mantsa: «Sna ba Mghama da! Dza'a daganafá sləbhwa gadghəla da yu ta la ka pɗu. Ka mamu mndu si hulgudunus

yu ta skwani, fwaɗ səla dza'a planamta yu ta va tsa skwani ya guli,» ka'a. ⁹Ka Yesu mantsa: «Samsa mbaku da na hęga na gita, kabga zivra Abraham tsatsi guli. ¹⁰Tsaya n, sa psa gwal nda zada ęa mbambanaftá hę Zwaņa mndu,» ka'a.

Kwalvaha hkn

Mat 25:14-30

¹¹Tata snaysnay hę ta tsa skwi ya, ka sganaghatá Yesu ta mahdihi kabga ndusanavatani ta luwa Ursalima. Guli n, zlah gi dza'a zlagapzłaga ga mgham Lazglafta, ka mnduha ta ndanay. ¹²Wya tsa skwi ta mn tsi ya: «Mamu sana mndu ka katsala mndra taņ ta laghwi ta sana hadik di'ię, ęa famta ka mgham, kada vrakta tsi. ¹³Ma kɗ tsi kada laghwi, ka haga'at tsi ta gwal ksanat slna ghwaņ ka daganaf tse da dasu* pal pal pal ta hę. "Ka tsakala kuni ta tsakala nda tsi ta vraktá yu," ka'a nda hę. ¹⁴Tsa mndu ya n, ta husaņhusa ta tsa mnduha ta tsa hadik ya. Ka ghunaftá hę ta mnduha ta hulani kazlay: Va a ęni ta gayni ta mgham ta ghņa aņni wu ka. ¹⁵Kulam nda tsa, ka famt lu ma mgham, ka vraktá tsi ta hadikani. Ka hagaktá tsi ta tsa gwal daganaf tsi ta tse di ya, ęa dawaņa da hę ta skwi mutsanagha hę. ¹⁶Ka lagha sani taņ-taņ. Ka'a mantsa: "Mghama ɗa! Ghwaņ mutsanaghata yu ta ghņa tsa vliha ka ya kay," ka'a nda tsi. ¹⁷"Dina tsa, vrɗa kwalva ka. Fitika tsa nzata gha ka vrɗa mndu ma skwi ki'a ya, ka ęumna ta ghņa luwaha ghwaņ ta famta yu ta kagha," ka tsa mgham ya nda tsi. ¹⁸Ka lagha mahis. "Mghama ɗa! Hutaf mutsanaghata yu ta ghņa tsa vliha ka ya kay," ka'a nda tsi. ¹⁹"Kagha guli, ka ęumna ta ghņa luwaha hutaf ta fanaghata yu ta kagha, ka'a." ²⁰Ka

sagha sani. Ka'a mantsa: "Mghama ɗa! A'a tse da dasa gha. Ma lęut si mbsamta yu. ²¹Złęafzłņa yu ta kagha, nda bla gwada ta kagha, ta klay ka ta skwi kul fata ka, ta ts kay ka ta skwi ta vwah ya kul slęaft ka," ka'a nda tsi. ²²"Ghwadaka kwalva ka. Ta gwada gha ta tsaghaghata yu ta guma. Nda sna kagha kazlay: Nda bla gwada ta i'i, ta klay yu ta skwi kul fata yu, ta ts kay yu ta skwi ta vwah kul slęaft yu ka'a a tsa wa. ²³Kabgawu kwal ka kul famta ta tsa tse da ɗa ya ma baņki? Ma na vrakta ɗa na n, ma ęa klagapta ɗa nda zwaņ ta ghņani?" ²⁴Ka mgham nda tsa gwal hada ya mantsa: "Kłędanaghwa tsa tse da dasu ya ka gwanaghata kuni ta tsa ghwaņ ęani ya," ka'a. ²⁵Ka hę nda tsi mantsa: "A'a! Ghwaņ a ęani tsa mghama ɗa wa!" ka hę nda tsi. ²⁶"Ka i'i ta mnaghunata wa, ka mamu skwi da mndu katsi, ęani ta sganaghatá lu. Ala ka had skwi da mndu wu katsi, kłędanaghut va tsa ki'atani ta f tsi ta ghę tida ya, ka'a zlganaftawi ta hę. ²⁷Tsa hamata gwal kul kuma nzakwa ɗa ka ga mgham ta ghņa taņ ya, hlagaghawahla ta hę ka pslata kuni ta hę tawa ira ɗa, ka'a nda hę,"» ka Yesu. ²⁸Tahula mnata Yesu ta tsa gwada ya, Ka sli'af tsi ka mbaɗa ta kma taņ ęa dza'a da Ursalima.

Lama Yesu da luwa Ursalima

Mat 21:1-11, Mak 11:1-11, Yuh 12:12-19

²⁹Manda ndusanavatani ta luwa Beslaze, nda luwa Betani ta nzakway ndusa nda ghw Zaytuņ ya, ka ghunaftá tsi ta duhwalhani his. Ka'a nda hę mantsa: ³⁰«Lawala da na luwa ta kma mu na. Bhadaghata ghuni ya, dza'a slanaghasla kuni ta zwaņa kɗih ta hba, ta kul walaņt mndu ta lafi tida. Ka plata kuni ka klaktá kuni. ³¹"Ka ęaw ta pla kuni na?" ka mndu nda kaghuni ya,

*19:13 Tse da vagha mndu turtuk turtuk ya.

“Mgham ta psay”» ka kuni dazlay nda tsi, ka’a.

³² Ka laghu tsa gwal ghunagha lu ya, ka slanaghatá hēj manda va ya mnana Yesu ta hēj. ³³ Tata playplay hēj, «ŋaw kuni ta zwaŋa kdiŋ na?» ka tsa gwal nda kdiŋa taŋ ya. ³⁴ «Mgham ta psay,» ka hēj zlgħanaftawi ta hēj. ³⁵ Ka klanaktá hēj ta tsa zwaŋa kdiŋ ya ta Yesu. Ka pghaftá hēj ta lgutha taŋ tida. Ka faftá Yesu tida. ³⁶ Ka gavu hēj ya ná, ka zlatatē mnduha ta lgutha taŋ ta tvi. ³⁷ Ndu-sadaghatani nda Ursalima, nda ta tsa tvi ta saha nda tvə ghwá Zaytuŋ ya, mbada inda tskata duhwalhani ka rfu, ka zləzlvə Lazglafta nda lwi dagaladagala ta ghəŋa inda mazəməzəmə ya nghan hēj. ³⁸ «Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta Mgham ta sagha ma hgani. Zfaku ta luwa, glaku ŋa Lazglafta ta luwa nda gaftək,» ka hēj. ³⁹ «Lma ta na duhwalha na ba, ka lbata hēj,» ka sanlaha ma la Farisa ta lami da taba dəmga. ⁴⁰ «Ka i’i nda kaghuni wa, ka hafha hēj ta wa taŋ ná, pala dza’a wahay,» ka’a nda hēj.

Taway Yesu ta luwa Ursalima

⁴¹ Ndu-sadaghatani dekdək nda luwa, ka nghanavatá tsi, ka taw tsi ta taw ta ghəŋani. ⁴² Ka’a mantsa: «Ka má nda sna kagha Ursalima káka má da zba zďakwa gha gita! Ndana tama, zadagħaghazada nghanəgləŋta a ka wa. ⁴³ Dza’a sagħasa fitika ksagħaghata, ŋa dzəbaftha ghumaha gha ka waghaftha, ka ŋamtá kagha hesl dər ndiga. ⁴⁴ Ŋa zadaghata nda mnduha gha tani. Zlanata a hēj ta nzugwatá pala ta ghəŋa sani wu, kabga tsatsafa a kagha ta tsa fitika sagha Lazglafta da kata kagha ya wu,» ka’a.

Ghlay Yesu ta gwal dzawa skwi ma həga Lazglafta

Mat 21:12-17, Mak 11:15-19, Yuh 2:13-22

⁴⁵ Ka lamə Yesu da həga Lazglafta, ka zlraftá tsi ta ghzlagaptá gwal ta tsakala. ⁴⁶ Ka’a mantsa: «Vinda a ma deftera Lazglafta kazlay: Həga dā ná, həga maga du’a ya kə’a ra? Na kaghuni ná, ka niŋta ka galigha la ghali’?» ka’a nda hēj. ⁴⁷ Ka taghə Yesu ta skwi ŋa mnduha ma həga Lazglafta inda fitik. Mbada gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tagha zlahu, nda la mali ta ghəŋa mnduha ka psə dzatá Yesu. ⁴⁸ Ama sna a hēj ta tvi ka hēj dza’a bhanavata wu, kabga dar fata mnduha ta vgha ka sna gwadani.

Wa ta vlaghtá tvi ta Yesu ŋa magay mantsa na?

Mat 21:23-27, Mak 11:27-33

20 Ma sana fitik, ma tsa fitika tataghay Yesu ta skwi ŋa mnduha ma həga Lazglafta, ka mna Lfidá Gwada ya, ka sli’adaghatá la mali mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu, nda la galata mndu slanaghata. ² Ka hēj mantsa: «Mnaŋ-namna, ka wa ta mnaghatá maga na skwiha na, ka wa ta vlaghatá mbrakwa magay?» ka hēj nda tsi. ³ Ka Yesu mantsa: «Ka dawaghuna dawa i’i guli. ⁴ Lazglafta ta ghunagatá Yuhwana da maga batem re, ari mnduha a na? mni-hawa mna,» ka’a nda hēj. ⁵ Ka nzatá hēj ka dzrəkay mataba taŋ. «“Ka Lazglafta ya ta ghunagata” ka mu, “nu kul zlgħaftá kuni ta gwadani ba,» ka’a dza’azlay nda amu. ⁶ “Ka mnduha ya” ka mu guli, dza’a zlrətsaku mu nda pala da inda mnduha ŋa pslatá amu, kabga nda sna inda taŋ kazlay: Anabi Yuhwana kə’a.» ⁷ «Sna a aŋni ka wa ta ghunagaghata wu,» ka hēj

[†]19:46 Ngha ta Isaya 56:7 nda Irmia 7:11.

nda tsi. ⁸ Ka Yesu mantse: «Ahaa! I'i guli ná, had yu ta mnaghunata ka wa ta vli-hatá mbrakwa maga tsa skwiha ya wu,» ka'a nda hëj.

Sana mnda vwaha inabi ta sidi

Mat 21:33-46, Mak 12:1-12

⁹ Tahula tsa, ka zraftá Yesu ta mna mahdihdi ña mnduha, ka'a mantse: «Lagha sana mndu ka ñabatá fuha inabi ma vwahani. Ka sli'áftá tsi ka laghwi distaluwa ña nzdavata. ¹⁰ Magatá fitika ðaga yakwa fwa inabi, ka ghunaftá tsa mndu ya ta kwalvani slanaghatá tsa gwal ta hva vwaha tsa inabi ya, ña hlanáftá mayaka ñani ma yakwa fu. Ka mbéðanátá tsa gwal ta hva tsa vwah ya ta tsa kwalva ya nda dzə kul klanáfta. ¹¹ Ka ghungláftá tsi ta sana kwalvani, ka rəhaptá hëj ta tsaya guli, ka rarazata, ka vrinjta kul klanáfta. ¹² Ka ghungladaptá tsi ta mahkəna kwalvani, ka balanátá hëj ta tsaya guli ka vzidinjta. ¹³ Ka dani ma tsa vwaha inabi ya mantse: “Waka yu dza'a magay? dza'a ghuna zwanja ða ðvu yu, yu. Tsatsi yeya dza'a vlə hëj ta glaku ñani,” ka'a. ¹⁴ Na ghur nghay tsa gwal ta hva vwaha tsa inabi ya ta lagha tsa zwanj ya, gi ka hëj mantse: “Ya wana tsa mndu dza'a za hëga ya tane, dzamadza, ka nzakwa na fuha inabi na ka ña mu,” ka hëj. ¹⁵ Ka tsəhaghatá hëj ði'ij nda tsa vwaha inabi ya, ka dzata.» Ka Yesu mantse: «Mantse tama ní, nu dza'a maganata dani ma vwaha inabi ta hëj? ¹⁶ Dza'a laghala slanaghatá tsa gwal ta hva tsa vwaha inabi ya, ka ps-latá hëj. Ija klaftani ta tsa fwa inabi ya, ka fanamta ma dzvu ta sanlaha ma mnduha,» ka'a nda hëj. «Had tsaya dza'a magaku mantse wu,» ka tsa mnduha ta sna gwada Yesu ya hlaftawi.

¹⁷ Ka naghadamtá Yesu da kuma tanj, ka'a mantse: «Nu klatá ghəña tsa gwada vindaf lu ma deftera Lazglafta kazlay: Tsa pala wudidinj gwal ta ba hëga ya, ta nuta ka palaka tughwa hëga[‡] kə'a ya? ¹⁸ Inda mndu dza'a nzeghwafta ta tsa pala ya, dza'a hurubu huruba. Ka tsa pala ya ta ðəðanaghatá tsa mndu ya katsi guli, dza'a hu'anap hu'a ñərdək,» ka'a.

Nda ra ka pla dzumna ña mghama Ruma ra?

Mat 22:15-22, Mak 12:13-17

¹⁹ Ma va tsa fitik ya, ka zbə la mali ta ghəña gwal dra skwi ña Lazglafta, nda gwal tagha zlahu, ta tva ksáftá Yesu, kabga nda sna hëj kazlay: Ta ghəña tanj ta mna Yesu ta tsa mahdihdi ya kə'a, ama ka zləñáftá hëj ta mnduha.

²⁰ Ka va ðakwats hëj ta Yesu, ka ghunadaghatá hëj ta sana mnduha ta nza-kway manda va ya ñərma mnduha ya, da ðawa gwada da Yesu, ña ðakwatsa gwada da tsi, ña ksáfta ka vlanjta ñumna. ²¹ Ka ðawanjta hëj da tsi: «Mghama ða! Nda sna ñni ta gwada ta gwadə ka, nda skwi ta taghə ka tdukwa nzakwani kə'a. Had ka ta gala mndu wu, tva nzaku kah-wathwata manda ya ta kumə Lazglafta ta taghə ka,» ka hëj. ²² «Mnañnamna, nda ra re ra a wa a ka play mu ta dzumna ña mgham Sezar na?» ka ga ñni. ²³ Tsatsafta Yesu ta tsa madgwirmadgwira tanj ya, ka'a nda hëj mantse: ²⁴ «Yahawa ka ng-hanata yu ta tsa kwabu[¶] ya. Fuwata wa nda hga wa na thaf lu tida na na?» ka'a. «Ija mgham Sezar ya,» ka hëj. ²⁵ «Ala plawa ña mgham Sezar ta ya ta nghanatá mgham Sezar. Plawa ña Lazglafta ta ya ta nghanatá Lazglafta,» ka'a. ²⁶ Trid trap-tra hëj ta ksáftá krughuvani ma skwi ya ta mnə tsi ta kəma mnduha. Tsa zl-

[‡]20:17 Ngha ta Zabura 118:22.

[¶]20:24 Ngha ta Lukwa 15:8.

ghawani yeya ta vɔntá ndərmimay ta hɛj katək, ka nzatá hɛj faflara.

Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa ra?

Mat 22:23-33, Mak 12:18-27

²⁷ Ka gavadaghatá sanlaha ma la Sadukiya guli tavatá Yesu. Tsa la Sadukiya ya gwal ta mnay kazlay: Had' sli'agapta ma mtaku nda hafu wu kə'a ya. Ka dawaŋtá hɛj da Yesu. ²⁸ «Mghama dá! Ka Musa vindaynafta na: “Ka mamu sana mndu nda zwaŋamani ta klaftá marakw ka mtuta kul yatá zwaŋ katsi, ka kla tsa mndu ta ndiri ya ta tsa wadgani ya, ŋa yanatani ta zivir ta zwaŋamani[§],” ka'a. ²⁹ Tsaw mamu la zwanama ndəfáŋ hɛj. Ka klaftá zumali ta marakw ka mtuta kul yatá zwaŋ. ³⁰ Ka klutá mahis ta tsa wadgu ya, ³¹ mantsa ya mahkən, ka raftá hɛj ndəfáŋ ndəfáŋ tida ka rwuta hɛj, had' ya ta yatá zwaŋ nda tsi wa. ³² Mantsa ya guli ka mtanaghatá tsa marakw ya. ³³ Mantsa tama ní, ŋa wa ŋa wa dza'a nzakwa tsa marakw ya badu sli'agapta ma mtaku nda hafu, ya wya klukla tsa mnduha ya ndəfáŋ ndəfáŋ ka markwa taŋ na?» ka hɛj nda tsi. ³⁴ Ka Yesu nda hɛj mantsa: «Ta kluvustá vgha zgwana nda mi'aha ma na ghəŋa hadik na, ³⁵ ama zgwana nda mi'aha gwal ng-hadap Lazglafta kazlay: Nda ra hɛj ka vragapta ma mtaku nda hafu, ŋa nzaku nda hafu ma mbədakwa luwa dazlay kə'a ya, had' hɛj dza'a kluvustá vgha wa. ³⁶ Had' hɛj dza'a mtəgəltá mtaku wu, kabga nda nza hɛj manda duhwalha Lazglafta. Nda nza hɛj ka zwana Lazglafta, kabga sli'agapsli'a hɛj ma mtaku, ka nzata nda hafu. ³⁷ Kdɛŋkda Musa ta mnata kazlay: Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa ŋa nzaku nda hafu

kə'a. Ma vla gwada ta ghəŋa mubukw ta zlgħaku, ka hgə tsi ta Mgham, “ka Lazglafta Abraham, ka Lazglafta Izak, ka Lazglafta Yakubu^{**}.” ³⁸ Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wa, Lazglafta gwal ndiri ya, kabga inda taŋ demdem ŋani ta nzakwa hɛj nda hafu.» ³⁹ Rkau' tsu'uwaghu tsu'a sanlaha ma gwal tagha zlahu ta gwada, ka hɛj mantsa: «Zda tsa gwada gha ya Mghama dá,» ka hɛj, ⁴⁰ Walglaj a hɛj ta dawglajntá sana skwi da tsi wa.

Kristi ná, Mghama Dawuda ya

Mat 22:41-46, Mak 12:35-37

⁴¹ Ka Yesu mantsa: «Kura ki lu ta mnay kazlay: Kristi ná, zwaŋa Dawuda ya kə'a na? ⁴² Wya mnamna vərda Dawuda ma deftera Zabura kazlay: “Ka Mgham Lazglafta nda mghama dá ná, nzanza nda ga zeghwa dá, ⁴³ ta nanaftá yu ta ghumaha gha ka skwa ta diŋlay səla gha^{††}” kə'a. ⁴⁴ Waka Kristi dza'a nzaku ka zwaŋa Dawuda, ya wya “Mgham” ka Dawuda ta hgay?» ka'a.

Yaha kuni maga skwi manda gwal tagha zlahu

Mat 23:1-36, Mak 12:38-40

⁴⁵ Tata sna tsa gwada ta mnə tsi ya mnduha, ka Yesu nda duhwalhani mantsa: ⁴⁶ «Daswa ka kuni nda gwal tagha zlahu zďəgana wawaku ta hɛj nda lgut zutututa ta kuma gagay lu ta zgu ŋa taŋ ta dawadawa ya. Vla nzaku ta kəma ŋa taŋ ta zbay ma həga tagha skwa la Yahuda nda ya ma vla za skwa zay. ⁴⁷ Hahəj gwal ta tsugudunustá skwa mi'a wadgu. Ta slriŋslra hɛj ta maga du'a ŋa ghubu.

§20:28 Ngha ta Zlrafta 38:8 nda Vrafta ta Zlahu 25:5-6.

**20:37 Ngha ta Sabi 3:2, 6.

††20:43 Ngha ta Zabura 110:1.

Dza'a tsanaghatsa lu ta guma ta hɛŋ katakata,» ka'a.

Sana markwa wadgu ka pɔu

Mak 12:41-44

21 Kɛ'a ka Yesu fatá iri ná, ta pgha tsemi gwal gadghɛl da akwata pgha tsemi ma hɛga Lazglafta. ²Ka nghanɛtá tsi guli ta sana markwa wadgu ka pɔu ta pgha aneni his dida. ³Ka'a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, mal ya markwa wadgu ka pɔu ya ta pghadatá tsemi ka inda sanlaha. ⁴Tsa tsemi pghada sanlaha ya ná, ma fɛrta tani da hɛŋ kla'ata hɛŋ ka pghadata da tsa akwati tsemi ya. Ya marakw ya ná, kdavakta skwi ma ŋa za-yni pghada tsatsi,» ka'a.

Dza'a tasiŋtasa lu ta hɛga Lazglafta, ka Yesu

Mat 24:1-2, Mak 13:1-23

⁵Mbaɛa sana mnduha ka mna gwada ta ghɛŋa dinakwa hɛga Lazglafta nda rkatarkani nda pala nda skwiha ta vlɛ lu ŋa Lazglafta. Ka Yesu nda hɛŋ mantsa: ⁶«Tsɛna skwi ta nghɛ kuni na ná, dza'a saghasa fitik ŋa kwal kul nghɛglanɛtá nzugwatá pala ta sani, dza'a tasiŋtasa lu,» ka'a.

Skwi dza'a magaku ma kdakwa ghɛŋa hadik

Mat 24:1-2, Mak 13:3-13

⁷«Mghama ɛa! Yawu dza'a magakwa tsa skwiha ya, mndɛra wati ŋizla dza'a kɛl lu ka snanɛtá magakwa tsa skwiha ya tama?» ka hɛŋ nda tsi. ⁸«Daswa ka kuni da nanaghunaftá lu, kabga nda ndgha gwal dza'a sagha ka klaftá hga ɛa ka mnay kazlay: "Ŧi Kristi, ndusakndusa fitik," ka hɛŋ dza'azlay. Yaha kuni da dza'a mista tan. ⁹Baɛu da snanɛtá kuni ta mna gwada ta vulu ta vulu lu, nda ghazenɛŋ ta ghazenɛŋ lu ya, yaha ŋuɛufa ghuni da tɛu, ya kdakwa

ghɛŋa hadik a tsaya karaku wa. Tkwe' ka tinlaghuta tsa skwiha ya ta slata,» ka'a. ¹⁰«Dza'a vulary mndɛra sana mnduha ta vulu nda mndɛra sana mnduha. Dza'a vulary sana mgham ta vulu nda sana mgham. ¹¹Dza'a ghudzavafghudza hadik katakata. Dza'a mamu ɛanɛwaha, nda maya guli ma vliha kavghakavgha. Dza'a mamu skwiha ta gaga zlɛŋ, nda ŋizlaha dagaladagala dza'a saha ta luwa, ka'a.

Skwi dza'a slanaghatá duhwalha Yesu

¹²«Ma kdaku tsa skwiha ya magaku dza'a kasay lu ta kaghuni, dza'a ghuyay lu ta ɛanɛwa ŋa ghuni, dza'a hlay lu ta kaghuni da hɛga tagha skwa la Yahuda, ŋa tsaghunaghatá guma, dza'a tsatsam tsatsa lu ta kaghuni ma gamak, dza'a hlay lu ta kaghuni ta kɛma mghamha nda ŋumnaha, kabga nzakwa ghuni ka ŋa ɛa. ¹³Dza'a slaghunaghasla tsa skwiha ya, ŋa maranɛta ghuni ta nzakwa ghuni ka maslɛmtsɛka ɛa. ¹⁴Wya skwi ŋa famta ghuni ma ghɛŋ: Yaha kuni laghwi da ndanay ká kuni dza'a waranɛtá ghɛŋa ghuni. ¹⁵Ŧi, dza'a ndanaghu-naktá tva gwadaha nda difil ŋa ŋarapta ghuni ta ghumaha ghuni, ŋa trapta tan ta skwi ŋa mbɛɛay. ¹⁶Kulam nda dadaha ghuni tani, nda mamaha ghuni tani, nda zwanama ghuni tani, nda zbɛha ghuni tani, nda graha ghuni guli tani, dza'a vlatá kaghuni ŋa pslanaghutá sanlaha mataba ghuni. ¹⁷Dza'a husanɛghusa kuni ta hɛŋ demdem, kabga nzakwa ghuni ka ŋa ɛa. ¹⁸Ama ɛar turtuk had' ya dza'a ɛɛɛavaghuta ma swida ghɛŋa ghuni wa. ¹⁹Drusa ka kuni da nzata, ya tsaya dza'a kɛl kuni ka kataftá htsinɛa ghuni,» ka'a.

Skwi dza'a slanaghatá luwa Ursalima

Mat 24:15-21, Mak 13:14-19

²⁰«Baɛu da nghanɛta kuni ta wanafta sludziha ta luwa Ursalima ya, ya ndusa

kɔ́fakwa gwaɔa tida nda tsa. ²¹Ka mantsa tsi katsi, ka hwaya gwal ta hadika Zudiya ta ghwa. Ka sli'apta gwal ma luwa Ursalima guli. Yagha gwal tahula luwa da sagha ka lami da huda luwa. ²²Mantsa ya dza'a tsanaghata Lazglafta ta guma ta mnduhani, ɲa hɔ́anamtá ghɔ́ɲa skwi ya nda vinda ma deftera Lazglafta. ²³Ɗaɲwa ɲa mi'aha nda hufi dza'azlay, nda gwal nda zwan ta ghuva taɲ ma tsa fitik ya, kabga dza'a mamu ghuya ɔ́aɲwa dagala ma tsa fitik ya. Dza'a marananjara Lazglafta ta ɓasa ɲuɔ́ufani ta tsa mnduha ya. ²⁴Dza'a pslapsla lu ta hɔ́ɲ nda kafay nda za, dza'a hlaghahla lu ta hɔ́ɲ da ga vu'a mataba mndɔ́ra sana mnduha. Dza'a tasiɲtasa gwal kul sɲaɲtá Lazglafta ta luwa Ursalima, ha ka kɔ́faghuta fitika gay taɲ ta mgham.»

Dza'a vragavra Zwaɲa mndu

Mat 24:29-31, Mak 13:24-27

²⁵«Dza'a nghaku ɲizla ta fitik nda tili nda tekwaɓa. Ta ghɔ́ɲa hadik guli, dza'a ghudzaga ɔ́ɔ́f, ɲa vavalakwa imi, ɲa ksutani ta mnduha ka zɔ́ɲ katakata, sɲaɲta a hɔ́ɲ ta skwi ɲa magay wa. ²⁶Dza'a rwaku mnduha da zɔ́ɲa vɔ́l ndana skwi dza'a magaku ta ghɔ́ɲa hadik, kabga dza'a ghudzavafghudza skwiha nda mbra nda mbra ta luwa. ²⁷Ma tsaya dza'a nghanɲa lu ta Zwaɲa mndu ta saha ma mbrakwani nda glakwani dagala ma kusay. ²⁸Ka zɔ́ɔ́fzɔ́ɔ́ra tsa skwiha ya ta magaku katsi, ka payavata kuni, ka kapanɲa kuni ta ghɔ́ɲ ya ndusakwa fitika mbakwa ghuni tsa,» ka'a.

Gwaɔa ta ghɔ́ɲ ghuraf

Mat 24:32-35, Mak 13:28-31

²⁹Wya ka'a granaftá hɔ́ɲ guli: «Ng-hawangha ta ghuraf nda inda fuha ɓa. ³⁰Ka nda ngha kuni ta zɔ́ɔ́fɲa taɲ ta ɔ́aku, gi nda sna kuni ndusa ɔ́awɲ

ka'a. ³¹Mantsa ya, ka nda ngha kuni ta magakwa tsa skwiha ya, ka sɲaɲta kuni ndusakndusa fitika ga mghama Lazglafta ka'a. ³²Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had na mnduha gitana na dza'a rwuta demdem, makɔ́aku inda tsa skwiha ya ka magaku wa. ³³Dza'a lula luwa nda hadik, gwada ɔ́a ná luta a ɔ́ekɔ́ek wu,» ka'a.

Daswa ka kuni yaha kuni da hani

³⁴«Daswa ka kuni da laghu kuni dzamtá ghɔ́ɲ ma skwi ɲa zay nda za, nda skwi ɲa say nda sa, nda ndana nzaku ma ghɔ́ɲa hadik, da sagha tsa fitika sagha Zwaɲa mndu ya ksaghunaghata dluk. ³⁵Manda vza kadɔ́ɲ ya dza'a sagha tsi ta ghɔ́ɲa inda mnduha ta ghɔ́ɲa hadik tender. ³⁶Hɔ́ɔ́ɲa ka kuni nzata, ka va maga kuni ta du'a ɔ́ɔ́r ta wati luwa tsi, kada mutsafta kuni ta ndapta ma inda tsa skwiha dza'a magaku ya, ɲa sladata ghuni ta kɔ́ma Zwaɲa mndu,» ka'a.

³⁷Gifitik gifitik ya, ta tatagha skwi Yesu ma hɔ́ga Lazglafta. Gahawu gahawu ya guli, laghwani hanɔ́ ta sana ghwa ta hgɔ́ lu ka ghwa zaytuɲ. ³⁸Tsɔ́ɔ́fakwa vli gasɔ́ɔ́fak ya, sli'adaghata inda mnduha da sna gwaɔa ta mnɔ́ tsi ma hɔ́ga Lazglafta.

Kurata Zudas ta skwaptá Yesu

Mat 26:1-5,14-16, Mak 14:1-2,10-11, Yuh 11:45-53

22 Ka ndusakaghatá fitika za buradi kul had is mida ta hgɔ́ lu ka skala Pak. ²Ka zɔ́ɔ́ la mali ta ghɔ́ɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta nda gwal tagha zɔ́ɔ́ɲa ɲa mnduha ta tvi ɲa ksaftá Yesu ɲa dzata. Kɔ́l hɔ́ɲ ka psa tvi nda psa ná, kabga ta zɔ́ɔ́ɲay hɔ́ɲ ta mnduha.

³Tsaw ka lami halaway da Zudas ta hgɔ́ lu ka Iskaryut ta nzakway mataba mbsaka gwal ghwanɔ́ɔ́ɔ́ his. ⁴Ka sli'aftá Zudas ka laghwani dzɔ́ɔ́fɲa nda la mali ta ghɔ́ɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda

la mali ta ghəŋa gwal ta ngha həga Lazglafta kə'a dza'a laviŋtá ksanafá həŋ ta Yesu. ⁵Ka rfu tsahaya ta rfu. Dza'a vlaghavla aŋni guli ta tsemi, ka həŋ nda tsi. ⁶Tahula dzrafta taŋ, ka zbə tsi ta fitik ya dza'a kəl tsi ka vlanťá həŋ ta Yesu kul snaŋtá mnduha.

**Payay Yesu ta gwada
ta skwa skala Pak**

*Mat 26:17-25, Mak
14:12-21, Yuh 13:21-30*

⁷Ka sagha tsa fitika za buradi kul had is mida ya. Tsa fitik ya ta kəl lu ka dzaŋa maŋazak ŋa za skala Pak. ⁸Ka ghunaftá Yesu ta i Piyer nda Yuhwana: «Lawala ka dza'a kuni payamaftá skwa zaya Pak,» ka'a nda həŋ. ⁹«Ga ta kuma ka ta dza'a ŋni payamafta na?» ka həŋ nda tsi. ¹⁰Ka'a nda həŋ mantsa: «Wya tsi, na lama ghuni da luwa ya, dza'a guyaku kuni nda sana mndu ta kla bzleghwa imi, ka dza'a kuni mistani da tsa həga dza'a lami tsi ya. ¹¹«Ga tsa vli ŋa zay ŋni ta skwa zay ŋa skala Pak kawadaga nda duhwalha dá ya na ka Mgham nda kagha?» ka kuni dazlay nda zə'ala həga ma tsa həga ya. ¹²Ya dza'a maraghunamara ta vli ma sana dzuguvi dagala ta ghəŋa sana həga, nda payatá inda huzla mida. Hada dza'a payamafta kuni ta skwa zay ŋa skala Pak,» ka'a nda həŋ. ¹³Ka slí'afá həŋ ka laghwi, ka slanaghatá həŋ ta tsa skwiha ya manda ya mnanaf tsi ta həŋ. Ka payaftá həŋ ta skwa zay ŋa skala Pak hada.

**Kwanaha zay Yesu ta
skwi nda duhwalhani**

*Mat 26:26-30, Mak
14:22-26, 1Kwa 11:23-25*

¹⁴Na sagha tsa fitik ya, ka nzatá tsi ka za skwa zay kawadaga nda gwal ghunay. ¹⁵Ka'a nda həŋ mantsa: «Ndada a kumafta yu ta zay dá ta na skwa zaya skala Pak na kawadaga nda kaghuni ma

kđaku yu ghuya đanwa wa. ¹⁶Mantsa nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, had yu dza'a zəglanťá na skwa zay na dekdek ha ka sagha fitika dzatá ghəŋani ma ga mghama Lazglafta wu,» ka'a. ¹⁷Ka kapantá tsi ta leghwa, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka'a mantsa: «Zlghawa ta na leghwa na, ka rafta kuni tida, ka'a. ¹⁸Mantsa nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, kwanaha say dá nana ta ima yakwa inabi dekdek, ha ka sagha fitika ga mghama Lazglafta.»

¹⁹Ka kapaftá tsi ta buradi, tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka blanaptá tsi, ka'a mantsa: «Nanana ná, slú'uvgha dá ya vla lu ŋa ghuni, ka maga kuni manda nana ŋa havay ghuni ta i'i,» kə'a ka vlanťá tsi ta həŋ.

²⁰Tahula zuta taŋ ta skwa zay, ka kapaftá tsi ta leghwa manda tsaya guli, ka'a mantsa: «Nana leghwa na ná, slərbatá zughu mataba mnduha nda Lazglafta ya nda ma usa dá ta pghuta ŋa ghuni. ²¹Ng-hawa ba! Nana mndu ta skwaptá i'i na ná, wana ta za skwi zay kawadaga nda i'i. ²²Wya te'uwa dza'a mtaku Zwaŋa mndu manda ya ghada Lazglafta ta mnata, ama đanwani ma mndu dza'a vlatá Zwaŋa mndu ma dzva mnduha ŋa dzata!» ka'a.

²³Ka zlraftá tsa duhwalha ya ta đad-away da sani nda sani ta tsa mndu mataba taŋ dza'a magatá tsa skwi ya.

Wa mali na?

²⁴Ka slí'avafá gwada duk mataba tsa gwal ghunay ya. Wa ta nzakway ka mali mataba mu na? ka həŋ zlərdanafá. ²⁵Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta ga má mgham mghama taŋ mghamha kul snaŋtá Lazglafta ta ghəŋa mnduha taŋ. «Ŧjərma mnduha,» ká lu má hga aŋni, ka tsa gwal ta ga mgham ta ghəŋa taŋ ya. ²⁶Yaha ŋa ghuni da nzakway manda tsaya. Katək ná, ka nzanza tsa mndu ka mali mataba ghuni ya manda

zwanj kwitikw. Tsa mndu ta kla kəma ya guli, ka nzanza tsi manda mndu ta dga skwi ŋa mndu. ²⁷ Wa mali katək na, mndu ta nzata ka zay zay re? Ari mndu ta dgaydgay a na? mndu ta nzata ka zay zay mali kasi'i ki'e? Ala, wana i'i mataba ghuni manda mndu ta dgaydgay. ²⁸ Kaghuni, wana gđav- agđa kuni kawadaga nda i'i ma đarjwaha ghuyə yu. ²⁹ Manda ya payana Da đa ta vla ga mghamani ŋa đa ya, manda tsaya ta payaghunata i'i guli ta kaghuni. ³⁰ Ŋa nzata ghuni ka zay nda say ma ga mghama đa, ŋa nzanzafta ghuni ta dughurukwa má mgham mgham, ŋa tsay ghuni ta guma ta ghəŋa mndəra la Is- ra'ila ghwanjpdə his.»

Mnay Yesu ta krughuva Simuŋ Piyer

*Mat 26:31-35, Mak
14:27-31, Yuh 13:36-38*

³¹ «Simuŋ! Simuŋ! Nda sna ka ra? đawafđawa halaway ta mbraku ŋa kt- sida kaghuni manda hya ma dzelela^{‡‡}. ³² Tsaw magamaga yu ta du'a ta ghəŋa gha, kada kwala zlgħay nda ŋudufa gha htuta dekdek. Bađu vragaghuta gha da i'i ya, ka mba ka ta zwanama gha,» ka Yesu. ³³ «Mghama đa, đər dza'a tsamta ma gamak lu ta kagha, đər dza'a dzata nda dza lu ta kagha, nda fa vgha i'i ŋa dza'a mista gha,» ka Piyer nda tsi. ³⁴ «Piyer! ka yu ta mnaghata ná, makđaku vazak ka wahata gita'una ná, hkən səla dza'a mnata ka kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu kə'a,» ka Yesu.

Payavawa paya ŋa lmay

³⁵ Ka'a nda həŋ guli mantša: «Ma fitika ghwanaghata đa ta kaghuni da vəl di'ij da mna gwada, kul had tšedi, kul had zlibi, kul had bəbah ya kay ní, mamu

skwi pdā kuni ra?» ka'a. «Had wa,» ka həŋ zlgħanaftá wi. ³⁶ «Ndana tama, ka mamu tseda mndu, ka klafta tsi, ka mamu zliba mndu, ka klafta tsi guli, ka had kafay da mndu wu katsi, ka skwapta tsi ta lguta huđani ŋa skwata. ³⁷ Ka yu ta mnaghunata ná, nana gwada Lazglafta ta mnay kazlay: Tekw tsatsi mataba gwal pslatá mnduha^{¶¶} kə'a ya, ka nza tsi ta ghəŋa i'i manda tsa. Ndanana, wana tsa skwi mnaf lu ta i'i ya dza'a magaku,» ka'a. ³⁸ «Mghama đa, wana kafayha his,» ka həŋ. «Prək tsa tsa,» ka Yesu nda həŋ.

Magay Yesu ta du'a

Mat 26:36-46, Mak 14:32-42

³⁹ Ka sli'aftá Yesu ka sabi, ka laghwi ta ghwá zaytuŋ manda ya snu tsi ta magay, ka laghu duhwalhani mistani guli. ⁴⁰ Manda bhadaghatani da tsa vli ya, «magawamaga ta du'a kada kwala kuni ta zləmbuta dzəghaghunar skwi,» ka'a nda həŋ. ⁴¹ Ka tsaghutá tsi ta vgha ta vata həŋ ka zaptá mtak prək ka mtaka wuđadaptá pala. Ka tsəlbatá tsi ka maga du'a. ⁴² «Da! Ka má ta kumay ka, klaghukla ta na ghuya đarjwa na ta ghəŋa đa! Tsaw yaha da nzakw manda ya ta kumə i'i, ka nza tsi manda ya ta kumə kagha,» ka'a. [⁴³ Ka gi saha duhwalha Lazglafta daga ta luwa da vlatá mbraku. ⁴⁴ Ma tsa tđata ŋudufani ka ghuyay ya, ka ŋavatá tsi ka maga du'a, ka nuta visani manda palaka us, ka tadaku ta hadik.]

⁴⁵ Manda kđakwani ta maga du'a, ka sli'aftá tsi ka lagha slanaghatá duhwal- hani ta hani kabga nda gurđa ŋudufa taŋ katakata. ⁴⁶ «Kabgawu ta kəl kuni ka hani na? Sli'afwasli'a, magawamaga ta du'a kada kwala kuni ta zləmbuta dzəghaghunar skwi,» ka'a nda həŋ.

‡‡22:31 Ngha ta Lukwa 3:17.

¶¶22:37 Ngha ta Isaya 53:12.

Ksaftá Yesu

*Mat 26:47-56, Mak
14:43-50, Yuh 18:3-11*

⁴⁷Tata tsa gwada ya Yesu, nda sli'adaghata mnduha vlunduf slanaghata. Tsa mndu ta hgə lu ka Zudas tekw mataba duhwalha ghwanjɔdə his ya kay ta kəma taŋ. Ka lagha tsi tavata Yesu da brusay. ⁴⁸«Ari Zudas! Nda ma brusay dza'a vlata ka ta Zwaŋa mndu ra?» ka Yesu nda tsi. ⁴⁹Nghay tsa gwal kawadaga nda Yesu ya ta skwi dza'a magaku ná, ka həŋ mantsa: «Mghama da! Ka tsa ŋni ta həŋ nda kafay ra?» ka həŋ. ⁵⁰Ka gi tsanamta sani mataba taŋ ta kwalva mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ka tsaghutá sləməŋa zeghwani. ⁵¹«Zlaŋwazla prək tsa!» ka Yesu nda həŋ. Ka ksaftá tsi ta sləməŋa tsa mndu ya, ka mbanafata.

⁵²Ka Yesu nda tsa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la mali ta ghəŋa gwal ngha həga Lazglafta, nda la galata mndu ta sli'adaghata da ksay ya mantsa: «Nya kəl kuni ka sli'akta nda kafay nda kafay, nda sarak nda sarak na, gənda yu ra?» ⁵³Inda fitik yu si kawadaga nda kaghuni ma həga Lazglafta, zbaŋ a kuni ta ksaftá i'i wu, ŋa ghuni nda mghama na grusl ná, na fitik na gita tama,» ka'a nda həŋ.

Hkən səla Piyer ta mnay sna a yu ta na mndu na wu kə'a

*Mat 26:57-58,69-75, Mak
14:53-54,66-72, Yuh 18:12-18,25-27*

⁵⁴Tahula ksafta taŋ ta Yesu, ka klaghatá həŋ da həga ga mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta. Ka sli'i Piyer tahula taŋ tahula taŋ. ⁵⁵Vanagha va lu ta vu ma takataka daba həga, ka lagha Piyer nzata ka slinay mataba gwal ta nzaku ta slinayslinay.

⁵⁶Kə'a ka sana kwalva ka marakw ná, ta nzaku Piyer ka slina vu, ka faftá tsi

ta iri tida ka vitsay. «Si kawadaga na mndu na guli nda tsa mndu ya,» ka'a. ⁵⁷«Makwana, sna a yu ta tsa mndu ya wu,» ka Piyer ka waday. ⁵⁸Bats nzda, ka nghaŋtá sana mndu guli ta Piyer. «Tekw kagha mataba taŋ tani,» ka'a nda tsi. «Gra! Nu gwada gha nda i'i tagha,» ka Piyer. ⁵⁹Va rɔats nzda tahula tsa guli, «kahwathwata kawadaga na mndu na nda tsi, mnda la Galili ya,» ka sana mndu nda tsi nda mbraku nda mbraku. ⁶⁰«Sna a yu ta na skwi ta kumə kagha ta mnay na gra wu,» ka Piyer. Tata tsa gwada ya Piyer, ma va tsa fitik ya, ka wahatá vazak. ⁶¹Ka mbəɔavatá Mgham Yesu nghagapta ka Piyer ma kuma. Ka havaktá Piyer ta gwada mnana Yesu kazlay: Makɔaku vazak wahata gita u nana, hkən səla dza'a wafata ka kazlay: Sana a yu ta na mndu na wu kə'a nda i'i kə'a ya. ⁶²Ka saghu Piyer dzibil ka laghu hərba taw.

Dzay mnduha ta Yesu ka rarazay

Mat 26:67-68, Mak 14:65

⁶³Mbada tsa mnduha ta ŋanatá Yesu ya ka gagay, ka dəŋzlay. ⁶⁴Ka hbanamta həŋ ta patak ma kuma. «Tsatsaf tsatsa ta mndu ta dəŋzluhusta,» ka həŋ ka daway da tsi. ⁶⁵Ka vavazə həŋ ta rutsak tida ka rarazay.

Yesu ta kəma guma

*Mat 26:59-66, Mak
14:55-64, Yuh 18:19-24*

⁶⁶Tsadaakwa vli, ka tskavatá la galata mnduha mataba la Yahuda, nda mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, ka klaghatá həŋ ta Yesu da vla tsa guma taŋ. ⁶⁷Ka həŋ mantsa: «Kagha Kristi ra? Mnaŋnaŋ mna,» ka həŋ. Ka Yesu mantsa: «Dər ki mnaghunata yu, zlgħəta a kuni wa. ⁶⁸Dər ki dawaghunata yu, tsu'uta a kuni ta wani wa. ⁶⁹Daga ndanana, dza'a nzanza Zwaŋa mndu nda

ga zeghwa Lazglafta nda mbra.» Ka Yesu zlgkanaftawani ta hēj. ⁷⁰«Zwanja Lazglafta kagha nda yeya tama rke?» ka hēj hlaftá wi. «Manda tsa nzakwani manda ya mna kuni,» ka'a nda hēj. ⁷¹«Mndəra wati gwada tata zbəgəлта mu, ya wya mnamamna vərda tsatsi nda wubisimani, nda sna sləmənja amu?» ka hēj.

Yesu ta kəma Pilatus

Mat 27:1-2, 11-14, Mak 15:1-5, Yuh 18:28-38

23 Ka sli'aftá hēj demdem, ka klaghatá Yesu da Pilat ta nzakway ka ħumna. ²«Wana na mndu na, slanagha ħni ta hwazlaβa mnduha ħni. Ma plə kuni ta dzumna ħa mgham Sezar, i'i Kristi ta nzakway ka mgham, ka'a,» ka hēj ka vaza rutsak tida. ³Ka Pilat mantsa: «Kagha mghama la Yahuda ra?» ka'a dawənta da tsi. «Manda tsa mna ka ya nzakwani,» ka Yesu zlgkanaftá wani. ⁴Ka Pilat mantsa: «Ksaf a i'i ta skwi prək ka tsanaghata da ta guma ta na mndu na wu,» ka'a nda tsa la mali ta ghənja gwal dra skwi ħa Lazglafta, nda ya nda tsa dəmgə ya. ⁵«Ta hwazlaβa mndu na mndu na nda skwi ta taghə tsi. Wa a zlafta tsi ta hadika Galili, ka raganaptá inda hadika Zudiya, ha ka sagha da hadna,» ka hēj ndi'ata ka mnay. ⁶«La Galili na mndu na ra?» Ka Pilat dawənta snər tsi ta kulanťa Galili. ⁷Snanťa Pilat kazlay: Sli'af ma luwa ta gə Hiridus ta mgham na Yesu kə'a, ka vriňťa tsi ta Yesu da mgham Hiridus, kabga ma luwa Ursalima Hiridus ma tsa fitik ya.

Yesu ta kəma Hiridus Anťipas

⁸Manda vradanaghatá, ka rfu Hiridus ta rfu nghər tsi ta Yesu, kabga nda kďa fitika zbayni ta nghanťa, ta ghənja skwiha ta snə tsi ta mnay tida. Dza'a nghanňgha yu ta maga sana mazəzməzəm su'u na,

ka'a sizlay. ⁹Ka va dďawu tsi ta skwiha kavghakavgha da Yesu. Sew had sana skwi zlgkanaft tsi ta wani wa. ¹⁰Hada la mali ta ghənja gwal dra skwi ħa Lazglafta nda gwal tagha zlahu ħa mnduha. Ka va ħavatá hēj ka vaza rutsak tida. ¹¹Mbadá i Hiridus nda sludzihani ka dulay, ka gagay. Ka sudanavatá hēj ta lgut káka nda dinakwani, ka vriňťa da Pilat ta nzakway ka ħumna. ¹²Daga badu tsa, ksata gra i Pilat nda Hiridus tsa kabga si manda la ghuma nzakwa tanť.

Habaftá Yesu ħa dzata

Mat 27:15-26, Mak 15:6-15, Yuh 18:39—19:16

¹³Manda tskanata Pilat ta la mali ta ghənja gwal dra skwi ħa Lazglafta nda gwal tsa guma nda dəmgə tani, ka'a nda hēj mantsa: ¹⁴«Wana na mndu na ta hwazlaβa mnduha,» ka kuni klakta da i'i, ka dawəntá yu da tsi ta kəma ghuni, had skwi dər turtuk mataba tsa skwiha ta mnə kaghuni tida ya ksaf yu da tsi wa. ¹⁵Ksaf a Hiridus guli ta sana skwi da tsi wu, kəl tsi ka vraganaghata da amu. Wana guli had sana skwi maga na mndu na ta nzakway prək ka dzata wa. ¹⁶Wana yu dza'a sləvapta nda krupi ħa zliňťa da,» ka'a. [¹⁷Tsaw inda skala Pak ya ná, ta zliniszla tkwe' ta vu'a turtuk ma gamak ta hēj.] ¹⁸Ka hēj mantsa: «Dzadza ta na mndu na ka zliňnistə ka ta Barabas,» ka hēj hlaftá wi demdem ka skwa turtuk. ¹⁹Tsaw tsa Barabas ya, tsamtsa lu ma gamak kabga vəl dzatá mndu ma sli'avafťa hwazlaβaku nda ħumna. ²⁰Ta kumay Pilat má ta zliňťa Yesu, ka gwadgəlganata tsi ta hēj. ²¹Ka hēj mantsa: «Zləňafzləňja ta udzu! Zləňafzləňja ta udzu!» ka hēj hlaftawi. ²²Ka Pilat nda hēj ka mahkən mantsa: «Nu va na ghwadaka skwi na maga tsi na? Ya wana slanagha a i'i ta dmaku maga tsi prək ka dzata wa. Ala, wana yu dza'a slvapta nda krupi, ħa zliňťa

da,» ka'a. ²³ «Zlənəaftá Yesu ta udzu,» ka həj va sganaghatá hlwi. Ka nrapťá tsa hlawa taŋ ya ta Pilatus. ²⁴ Ka maganatá Pilat ta həj ta tsa skwi kumaŋ həj ya. ²⁵ Ka zliŋťá tsi ta tsa mndu si tsam lu ma gamak ta ghəŋa vəl dzatá mndu ma hwa-zlabaku nda n̄umna, ta dawu həj ya. Ka vlanťá tsi ta həj ta Yesu manda ya kumaŋ həj.

Kla Yesu ŋa dzata

*Mat 27:32-44, Mak
15:21-32, Yuh 19:17-27*

²⁶ Ta klayklay həj ta Yesu ka guyatá həj nda Simuŋ mnda la Sireŋ ta vrakta ma vwah. Ka ŋanatá həj, ka fanaghatá tsa udza zləŋay ya ŋa klayni mista Yesu. ²⁷ Ka sli'i mnduha rutututa mistani, ta dza'a mi'aha nda taw ka ŋada ghəj guli. ²⁸ Ka mbəđavató Yesu tvə tsa mi'aha ya, ka'a nda həj mantsa: «Ma taw kuni ta i'i kwagha Ursalima, tawawa tawa ta ghəŋa ghuni nda zwana ghuni. ²⁹ Wya dza'a saghasa fitik dza'a kəl lu ka mnay kazlay: Rfu da gwal ka dzəghəj, kul tatá mndər, kul sanťá zwaŋ ta u'a taŋ kə'a. ³⁰ «Zlagawazla ta ghəŋa aŋni,» ka mnduha dza'azlay nda ghwáha, «buk-waŋnawa bukwa,» ka həj dza'azlay nda kudunurha! ³¹ Ka si manda nana maganata lu ta udza mkwenek ya ní, kighkigh dza'a slanaghata tsi ta ghwalatá udzu?» ka'a.

³² Mamu sanlaha ma ghwadaka mndu his guli ta hlu lu ŋa dza'a pslatá həj kawadaga nda Yesu.

Dalafťá Yesu ta udza zləŋay

³³ Bhadaghata taŋ da tsa vli ta hğə lu ka «vla ghudzifa ghəj» ya, ka zlənəaftá həj hada, kawadaga nda tsa ghwadaka mnduha his ya kay. Pal sani nda ga zeghwani, pal sani nda ga zlabani. ³⁴ Ka Yesu mantsa: «Da! planapla ta dmakwa

taŋ, kabga sna a həj ta skwi ta magə həj wu,» ka'a. Ka vzə həj ta vindima ŋa daguvustá lguthani. ³⁵ Ka nizatá mnduha hada ka nghay. «Mbambanaf a tsi ta sanlaha kay ra? Ka si Kristi zbatá ŋa Lazglafta tsi katək ya ní, ka mbanafimba tsi ta ghəŋani tama ba?» ka gwal dagal-adagala ta ghəŋa la Yahuda ka ghufasa Yesu. ³⁶ Ka kladaghatá la sludzi guli ta imi masmasa ka vlay ŋani, ka ghufasu həj. ³⁷ «Ka mghama la Yahuda ka katsi, mbanafimba ta ghəŋa gha, ka ghəŋa gha,» ka həj. ³⁸ «Nana na mghama la Yahuda,» ka lu vindafta skwi ka fagata nda ta ghəŋani.

³⁹ «Kristi a kagha kay ra? mbanafimba ta ghəŋa gha ka ghəŋa gha, ka mbanafimba ka,» ka sani ma tsa ghwadaka mnduha zlanaf lu ya, ka razay. ⁴⁰ Ka sani dvanaghata mantsa: «Wana kagha ta ghuyay ghuyay manda tsatsi, zləŋa a kagha ta Lazglafta ra? ⁴¹ ŋa u ná, rakwani tsa'uwaghatá guma, kabga nisəla slna u maga u ŋu u ta mutsafta. Tsatsi, had skwi ga tsi wu,» ka'a. ⁴² Ka'a ta hula tsa guli mantsa: «Ka havapta ka ka i'i badu saghar ka da ga mgham,» ka'a nda Yesu. ⁴³ Ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghata na, gita u na dza'a kawadaga ka nda i'i ma luwa da,» ka'a.

Saba hafu ma Yesu

*Mat 27:45-56, Mak
15:33-41, Yuh 19:28-30*

⁴⁴⁻⁴⁵ Dək fitik ma ghəj, ka haftá skwi ta wa ira fitik, ka nutá vli ka grum ta inda tsa hadik ya, ha ka lagha ta fitik hawu. Ka tavaptá tsa zlala tamə lu ma həga Lazglafta ya tsəra' ma takataka. ⁴⁶ Ka Yesu mantsa: «Da! Ma dzva gha ta vlaghata yu ta hafa da^{§§},» ka'a wahata nda lwi dagala. Tahula mnatani ta tsa gwada ya, ka sabi hafu mida. ⁴⁷ «Kahwathwata si ŋərma mndu na mndu na,»

§§23:46 Ngha ta Zabura 31:6.

ka mghama sludzi la Ruma nghər tsi ta tsa skwi ta magata ya, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta. ⁴⁸Tahula nghar̄ta tar̄ ta tsa skwi ta magata ya, ka vraghutá inda tsa gwal si ta lagha nghay ya nda wuwuslika dzvu. ⁴⁹Ka nzaktá inda graha Yesu, nda tsa mi'aha ta safi mistani daga ma Galili ya, ka ngha tsa skwi ta magaku ya.

Padamta Yusufu ta Yesu

*Mat 27:57-61, Mak
15:42-47, Yuh 19:38-42*

⁵⁰⁻⁵¹Mamu sana nərma mndu tdukwa nzakwani, ta hgə lu ka Yusufu. Mnda la Arimate ya, sana luwa ta nzakway ta hadika la Yahuda. Ta kzlaykzlay tsatsi ta sagha fitika ga mghama Lazglafta. Tekw tsatsi mataba gwal dagaladagala ta vla hidaku. Tsu'af a tsatsi ta tsa skwi tsiŋ lu ta ghəjani ma guma ŋa magay, ka magata lu ya wa. ⁵²Ka sli'aftá tsa mndu ya ka lagha da Pilat ta nzakway ka ŋumna da dawaftá tvi ŋa dza'a kla mbla Yesu. ⁵³Ka laghu tsi klagatá mbla Yesu ta udza zləjay, ka mbsamtá tsi ma wu-pay, ka laghu tsi famta ma kulu huhrap lu ma kluluh ta kul famtá lu ta mbli mida karaku. ⁵⁴Badu luma madagala tsa fitik ya, ta ghwar̄ a lu ka lami da Sabat wa.

⁵⁵Ka sli'aftá tsa mi'aha si ta safi mista Yesu daga ma Galili ya mista Yusufu. Ka nghanatá hən̄ ta vla tsa kulu ya, nda ya ka lu hananamtá Yesu mida. ⁵⁶Ka vraghatá hən̄ da luwa. Ka payaftá hən̄ ta rdi nda urdi ŋa masay ta mbla Yesu. Ka nzaptá hən̄ badu Sabat manda ya ta mnə zlahu.

Sli'agapta Yesu ma kulu

Mat 28:1-10, Mak 16:1-8, Yuh 20:1-10

24 Wrək tgha gasərđək badu dəmas, ka klaftá tsa mi'aha ya ta tsa rdi nda urdi payaf hən̄ ya kay, ka sli'afta ka laghwi ta kulu. ²Kə'a ká hən̄ ná, tar̄walaghutar̄wala lu ta tsa klam kəl lu ka huŋta ya. ³Ka lami hən̄ dida, ngha

a hən̄ ta mbla Mgham Yesu mida wa. ⁴Trid, traptra hən̄ ta skwi ŋa ndanay. Gi ka zlagaptá duhwalha Lazglafta his ta kəma tar̄ nda sudatá lgut ta wudaku tilil ta vgha tar̄. ⁵Ka ksaftá zləj ta hən̄ katakata, ka dzadzata hən̄ ta ghəja tar̄ nda ta hadik. Ka tsa duhwalha Lazglafta ya nda hən̄ mantsa: «Ta zbə ŋaw kuni ta mndu ndiri mataba gwal nda rwa na? ⁶Ta had' hadna wa, sli'apsli'a tsatsi nda hafu. Havakwahava ta skwi mnaghuna tsi ma fitika nzakwani ta ma Galili. ⁷Ka'a mnata na: "Nda nza tkwe' ka klaftá Zwan̄a mndu ka fanamtá gwal dmaku ma dzvu, ŋa dzata ta udza zləjay, ŋa sli'agaptani nda hafu ma mtaku badu mahkəna fitik kə'a ya.»

⁸Ka havaktá tsa mi'aha ya ta skwi ya si mnana Yesu ta hən̄. ⁹Sli'afta tar̄ ta kulu, ka laghu hən̄ da rusanaftá inda tsa skwiha ya ta tsa duhwalha ghwan̄pđə ndeŋ ya nda pđakwa sanlaha. ¹⁰Tsa mi'aha ta mna tsa gwađa ya ŋa gwal ghunay ya ná, i Mari makwata Magdala, nda Yuwana, nda Mari mani ma Yakubu, nda sanlaha ma mi'aha ta dza'a mista tar̄ ya hən̄. ¹¹Ta nghə ka tsabaku hən̄ ta tsa gwađa ya, zlg haf a hən̄ ta gwađa tsa mi'aha ya wa. ¹²Piyer ya tani, sli'aftá tsatsi nda hwaya ka laghwi ta kulu, ka bukwadatá tsi, kə'a kə'a ná, wupay yeya nghan̄ tsi ŋufuk ta hadik, ka vraghatá tsi dzaghani nda ndərmima tsa skwi ta magaku ya.

Yesu ta tva dza'a da luwa Imayus

Mak 16:12-13

¹³Badu va tsa fitik ya, ka sli'aftá sana duhwalha his, ka dza'a da sani luwa ta hgə lu ka Imayus. Ta magay meli ghwan̄pđə ndeŋ matakataka tar̄ nda luwa Ursalima. ¹⁴Ka dza'a hən̄ nda ghwa yiva ta ghəja skwi ta maguta. ¹⁵Tata dza'a nda ghwa yiva ta ghəja tsa skwi ta maguta ya hən̄, ka ksaftá Yesu ta hən̄ ka mbada kawadaga nda hən̄. ¹⁶Ka hanaftá

skwi ta iri ta həŋ, tsəmaf a həŋ wa. ¹⁷ Ka Yesu mantsa: «Ta ghəŋa wu ta dza'a kuni nda ghwa yiva na?» ka'a nda həŋ. Gagərdzək sladaslada həŋ, ka nzata sasgama. ¹⁸ Ka sani mataba taŋ ta hgə lu ka Kliyupas nda tsi mantsa: «Si laghu diga kagha ta magaku skwi ma Ursalima ma na fitik na na?» ka'a. Ka Yesu mantsa: «Nya ta magaku na?» ka'a nda həŋ. ¹⁹ Ka həŋ nda tsi mantsa: «Sna a ka ta skwi ta maguta nda Yesu mnda la Nazaret ta nzakway ka anabi dagala, nda sgit ma gwadani, ta magata skwa mandərmimi ta kəma Lazglafta nda ya ta kəma inda mnduha, ²⁰ klaf la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tsamata guma, ka vlatá həŋ ŋa dzata, ka zləŋaftá həŋ ta udza zləŋay ra? ²¹ Tsatsi dza'a mbanaftá la Isra'ila ka ŋani sizlay, kulam nda tsa, hkən gita manda luta tsa skwiha ya. ²² Aŋ mndani, ta ndərmimi nda ndərmima ŋni ta gwada sana mi'aha mataba ŋni ta sli'afta wrək tgha, ka laghu ta kulu. ²³ Ta lagha həŋ, slanagha a həŋ ta mblani wu, ka vraktá həŋ da mnay: «Maravamara duhwalha Lazglafta ta wa ira ŋni, ka mnə həŋ ŋaŋni kazlay: Sli'af-sli'a nda hafu kə'a.» ²⁴ Ka sli'aftá sanlaha mataba ŋni guli ka laghu ta kulu, ka slanaghatá həŋ ta tsa skwi ya manda va tsa mnə tsa mi'aha ya. Tsatsi, ngha a həŋ wu.» ka'a. ²⁵ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Mnduha kul had mahizl ma ghəŋa taŋ, ta daramay nda darama ta zlgħa inda skwi mna la anabi! ²⁶ Nza a tkwe' ka ghuyay Kristi ta tsa danwaha ya makdaku tsi ka lami da glakwani ra?» ka'a nda həŋ. ²⁷ Ka zraftá Yesu ta rusa gwada ta ghəŋani manda ya mna i Musa nda inda la anabi ma deftera Lazglafta.

²⁸ Ndusadaghata taŋ nda tsa luwa ta dza'a həŋ ya, mbađa Yesu ka kďa mbađa manda mndu ta kuma dza'a da vla di'ij. ²⁹ «Nawanawa, nanza kawadaga nda

aŋni, nda hləma fitik, ndusa rvidik,» ka həŋ nzafta tida, ka ŋanata, ka lamə tsi da həga ka nzata kawadaga nda həŋ. ³⁰ Ta zə tsi ta skwa zay kawadaga nda həŋ, ka klaftá tsi ta buradi, ka rfanaghatá Lazglafta, ka blanaptá tsi*, ka valantá tsi ta həŋ. ³¹ Nzidid, tsalatsala ira taŋ ka tsəmaftá həŋ, gi lay nghəgla a həŋ tavata həŋ wa. ³² «Burburbur a ŋudufa u ma fitika mnayni ta gwada ta rusu tsi ta skwi ma deftera Lazglafta ŋa u ta tvi kay ra?» ka həŋ mataba taŋ.

³³ Tahula tsa, gi ka sli'aftá həŋ ka vraghuta da Ursalima. Bhadaghata taŋ, ka slanaghatá həŋ ta tskata vgha tsa duhwalha ghwanpďə ndeŋ ya, kawadaga nda gwal si ta dza'a mista taŋ, ³⁴ ta mnaymnay kazlay: Kahwathwata sli'agapsli'a Mgham Yesu nda hafu. Nda ngha Piyer kə'a. ³⁵ Ka rusu tsahaya guli ta skwi ta maguta ta tvi nda ya ka həŋ tsəmaftá Yesu, ma fitika balanaptani ta buradi.

Maravata Yesu da duhwalhani

Mat 28:16-20, Mak 16:14-18,

Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8

³⁶ Tata rusa tsa gwada ya həŋ, ka gi maravata vərdaka Yesu mataba taŋ, ka'a mantsa: «Ka vlaghunavla Lazglafta ta zdaku» ka'a ganaghatá zgu ta həŋ. ³⁷ Ka ksafatá tsi ta həŋ ka zləŋ, ka ghudzaku həŋ katakata, ba glamglam ya ka həŋ sizlay. ³⁸ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nya ta ghudza kaghuni na? Nya ta kəl kuni ka dga ghəŋ? ³⁹ Nghawangha ta dzvuha ďa nda səlaha ďa ba, va tsa i'i yeya. Ksihawaksa, ka vitsidivata kuni. Had sl'u-uvgha nda ghudzif ma glamglam manda tsa ta ndanu kaghuni ta ghəŋa i'i ya wu,» ka'a. ⁴⁰ Ta mnə tsi ta tsaya ná, ta marə tsi ta dzvuhani nda səlähani ŋa taŋ. ⁴¹ Ta graf a həŋ karaku wu, ta rfu həŋ katakata ka ndərmimay. Ka Yesu mantsa: «Mamu

*24:30 Ngha ta Lukwa 22:19.

skwa zay da kaghuni hadna ra?» ka'a nda həŋ. ⁴² Ka vɔɔntá həŋ ta sulatá klipi ki'a. ⁴³ Ka zlgħaftá tsi ka zay ta wa ira taŋ.

⁴⁴ Ka'a nda həŋ mantsa: «Wana na skwi si ta mnə yu ŋa ghuni ma fitika nza-kwa da kawadaga nda kaghuni kazlay: "Inda skwi ya vindaf lu ta ghəŋa i'i ma deftera Musa nda ya ma deftera la anabi, nda ya ma Zabura ná, dza'a magaku kə'a ya kay,"» ka'a nda həŋ. ⁴⁵ Ka gunanaŋtá tsi ta mahizl ta həŋ ŋa snaŋtá skwi vindaf lu ma gwada Lazglafta. ⁴⁶ Ka'a nda həŋ guli mantsa: «Wya ka lu vindafta: Dza'a ghuyay Kristi ta daŋwa, ŋa sli'agap-tani ma mtaku nda hafu badu mahkən. ⁴⁷ Dza'a mnay lu tkwe' nda hgani ŋa inda mndəra mnduha ka mbədanaf ta həŋ ta nzakwa taŋ, ŋa planata Lazglafta ta dmakwa taŋ. Tiŋəl ma luwa Ursal-ima dza'a zrafta lu ta mnay. ⁴⁸ Kaghuni

ta nzakway ka masləm-tsəka tsa skwiha ya kə'a ya. ⁴⁹ Wya yu dza'a ghungaghu-natá tsa skwi taghunaf Da da ta imi ta sləməŋ ya. Kaghuni, ka nzata kuni ma huɔa luwa ha ka saha mbraku daga ta luwa da mbraghunafta,» ka'a nda həŋ.

Sli'a Yesu ka zlaŋtá duhwalhani

Mak 16:19-20, Slg 1:9-11

⁵⁰ Ka hlaftá Yesu ta həŋ ma huɔa luwa, ka laghu həŋ nda tvə luwa Betani. Bħadaghata taŋ da hada, ka kapaftá tsi ta dzvu ka tfanaghatawi ta həŋ. ⁵¹ Tata tfaytfay ta wi ta ghəŋa taŋ, ka dgaghutá tsi ta vgha nda həŋ, ka klaghatá lu ta luwa. ⁵² Hahəŋ, manda kdakwa taŋ ta tsəlbanatá tsəlbu, ka vraghatá həŋ da Ursalima nda rfu katakata. ⁵³ Ka gɔatá həŋ ta lagha da nzaku ma həga Lazglafta ka zləzlvay.

Gwada ta sabi da

Yuhwana

Yesu Kristi ná, gwada Lazglafta ya

1 Daga taɗɗanɗan mamu gwada†. Kawadaga tsa gwada ya nda Lazglafta. Tsa gwada ya ta nzakway ka Lazglafta. ²Daga taɗɗanɗan, kawadaga tsa gwada ya nda Lazglafta. ³Nda tsatsi magafta Lazglafta ta inda skwiha. Had skwi magaf Lazglafta kul had tsatsi wa. ⁴Ma tsatsi zlafta hafu. Tsa hafu ya ta nzakway ka tsuwadaka mnduha. ⁵Tsa tsuwadaka ya ta tsuwadakaku ma grusl, walaɗa a grusl ta ksafta dekdɛk wa.

⁶Ka zlagaptá sana mndu ta hgə lu ka Yuhwana ghunaf Lazglafta. ⁷Ka sagha tsi ɗa nzaku ka maslɛmɛtsəka tsuwadaka, kada zlglafta inda mnduha nda ma tsatsi. ⁸Tsatsi a tsa tsuwadaka ya wu, zlagap ɗa ga maslɛmɛtsəka tsuwadaka tsatsi.

⁹Tsa tsuwadaka ya ná, wɛrɗa tsuwadaka ya. Ma saghani ta ghɛɗa hadik ka tsuwadaka tsi ta mnda sɛla.

¹⁰Tsaw tsa gwada ya ná, nda ghada nzakwani ma ghɛɗa hadik, kabga nda tsatsi magafta lu ta ghɛɗa hadik. Nziya nza tsi tsatsaf a mnduha wa. ¹¹Saghani da mnduha, ka kwalaghuta mnduha ta tsu'afɗa. ¹²Lagha gwal ta tsu'afɗa, ka zlglafta hgani. Ɗa tsahaya, ka vɛɗɗa tsi ta hɛɗ ta mbrakwa nzaku ka zwana Lazglafta. ¹³Nza a hɛɗ ka zwanani manda ya ta yagata mnda sɛla, manda ya ta kumə mndu a wu, ama sagha da Lazglafta manda ya ta kumə tsatsi. ¹⁴Tsa gwada mnə lu ya kay ná, ka mbəɗavafɗa tsi ka mndu, ka nzata mataba mu. Nda ndəgha nda zɗakatahudi, nda kahwathwata. Nda ngha mu ta glak-

wani, glakwa zwan turtuktuk ghunaf Da ya. Zɗakatahufani nda kahwathwatani katakata ya.

¹⁵Ka gwadaɗa Yuhwana ta nzakway ka maslɛmɛtsəkani baɗluwa. «Wana tsa mndu mnə yu kazlay: Tsa mndu ta sagha nda hula da ya ná, malaghumala ta i'i, kabga mamu tsatsi ma kdaku lu ka yatá i'i kə'a ya kay.» ¹⁶Dagala zɗakatahufani katakata, tfamaghatfa ta wi demdem, ta gdagɗa ta vlamatá zɗakatahufani. ¹⁷Nda ma dzwa Musa vlata Lazglafta ta zlahu, ka sagha zɗakatahufi nda kahwathwata nda da Yesu Kristi. ¹⁸Had mndu ta kdə walaɗta nghanɗa Lazglafta wa. Tsa zwan turtuktuk ya ta nzakway ka Lazglafta, ta nzaku ma ghuva Da ya, tsatsi ta mnanɗa nzakwa Lazglafta.

Gwada Yuhwana

Mat 3:1-12, Mak 1:1-8, Luk 3:1-18

¹⁹Wya gwada mna Yuhwana ma ghunadaghata gwal dagaladagala ma la Yahuda ma Ursalima ta gwal dra skwi ɗa Lazglafta, nda la Levi. Ka lagha hɛɗ da dawanta da tsi: «Wa kagha na?» ka hɛɗ. ²⁰Ka mnatá Yuhwana ta kahwathwata, manana a ta hɛɗ wa. «Kristi a i'i wu,» ka'a klinistá ghɛɗani ta hɛɗ. ²¹«Tsa wa kagha ba? Iliya ka rki?» ka hɛɗ nda tsi. «Vani a i'i wu,» ka Yuhwana nda hɛɗ. «Anabi ka rki?» «Vani a i'i wa.» ²²«Wa kagha ka ɗni dza'azlay nda gwal ta ghunaganaghata ba? Wa i'i ka va kagha na?» ka hɛɗ nda tsi kay guli. ²³«I'i ná, "Iwi ta gugudaku ma mtak yu, lele'anawa tvi ɗa mgham[‡]» ka'a nda hɛɗ,

manda ya mnə anabi Isaya. ²⁴Mataba tsa mnduha ghunadap lu da Yuhwana ya, mamu la Farisa. ²⁵Ka dawlanɗa hɛɗ da Yuhwana, «Wana Kristi a i'i wu ka ka, ta Iliya a yu wu ka ka, anabi a yu wu

†1:1 Ngha ta aya 14.

‡1:23 Ngha ta Isaya 40:3.

ka ka guli, ḡaw ta maga ka ta batem ba?» ka həḡ nda tsi. ²⁶ «I'i ná, nda imi ta magə yu ta batem. Mamu sana mndu mataba ghuni kul snaḡtá kuni. Tsatsi ta sagha nda hula dá. ²⁷ Ra a yu ka plaptá zu'a baḡahani wu,» ka'a nda həḡ. ²⁸ Ma Betani maguta tsa skwiha ya, ta bla ghwa Zurdeḡ, ma vla magay Yuhwana ta batem.

Yesu Kristi ná, Zwaḡa Lazglafta ya

²⁹ Gamahtsimani ka nghə Yuhwana ta Yesu ta sagha da tsi. «Wana zwaḡa tuwaka Lazglafta ta klaghutá dmakwa mnduha. ³⁰ Tsatsi tsa mndu mnə yu kazlay: Mamu sana mndu ta sagha nda hula dá ta malaghutá i'i, mamu tsatsi ma kďə lu ka yatá i'i kə'a ya kay. ³¹ I'i guli ná, si sna a yu kazlay: Tsatsi ya kə'a wa. Nana saghasagha yu da maga batem ma imi na ná, ḡa snanamtá la Isra'ila nzakwani,» ka'a. ³² Ka Yuhwana guli mantsa: «Nda ngha yu ta Sulkum ta saha daga ta luwa manda ghərбу', ka nzafta tida. ³³ Si sna a yu kazlay: Tsatsi ya kə'a wu, ka mnihatá Lazglafta ta ghu-naftá i'i ḡa maga batem ma imi ya kazlay: Tsa mndu dza'a nghanḡa ka ta saha Sulkum ka nzafta tida ya, tsatsi ta dza'a maga batem nda Sulkum nda ghuḡa, ka'a. ³⁴ Ka nghanḡá yu manda va tsaya. Nana mndu na ná, Zwaḡa Lazglafta ya, ka yu ta ghəḡani.»

Taḡtaḡa duhwalha Yesu

³⁵ Gamahtsimani, ka vradaghata Yuhwana kawadaga nda gwal his mataba duhwalhani da va tsa vli ya. ³⁶ Nghayni ta Yesu ta labə mantsa: «Wa a zwaḡa tuwaka Lazglafta,» ka'a. ³⁷ Snaḡta tsa duhwalha his ya ta tsa gwada Yuhwana ya, ka laghu həḡ mista Yesu. ³⁸ Kə'a ka Yesu mbəḡavata, ta nghə tsi ná, ta dza'a mistani həḡ. «Nu ta zbə kuni ba?» ka'a nda həḡ. «Maləma dá! Ga ta nzakwa ka na?» ka həḡ nda tsi. ³⁹ «Saghawasa

ka nghanata kuni ba!» ka'a nda həḡ. Ka laghu həḡ mistani, ka nghanatá həḡ ta vla nzakwani. Ta fitik hawu ta nzemndi fwad vli nda tsa. Ka kďḡtá həḡ ta vaghay kawadaga nda tsi.

⁴⁰ Mataba tsa mnduha his ta snaḡtá gwada Yuhwana ka laghu mista Yesu ya ná, tekw Andre ta nzakway ka zwaḡamani ma Simuḡ Piyer. ⁴¹ Tiḡal ḡa zwaḡamani Simuḡ sli'afḡa tsi ka laghwí da mnay. Ka'a mantsa: «Slaḡsla ḡni ta Al-masihú,» ka'a. Tsaya ta nzakway ka «Kristi.» ⁴² Ka kladaghatá tsi da Yesu, na ghur nghanḡa Yesu, ka'a nda tsi mantsa: «Simuḡ! Zwaḡa Yuhwana ka, Kefas dza'a hga lu ta kagha,» manda mnay kazlay: Pala kə'a ya. ⁴³ Gamahtsimani, dza'a da Galili yu, ka Yesu. Ka guyatá tsi nda Filip, «mbada mista da,» ka'a nda tsi. ⁴⁴ Tsa Filip ya ná, mnda luwa Betsayda luwa i Andre nda Piyer ya. ⁴⁵ Tahula tsa, ka guyatá Filip nda Natanayel guli. «Slanaghasla ḡni ta tsa mndu vindaf Musa ta gwada ta ghəḡani ma deftera zlahu nda ya ta mnə la anabi ta gwada ta ghəḡani ya kay. Yesu zwaḡa Yusufu mnda la Nazaret ya,» ka'a nda tsi. ⁴⁶ «Mndərga wati skwi ya dina dza'a sabi ma luwa Nazaret na?» ka Natanayel nda tsi. «Sawi ka nghanata ka ba!» ka Filip. Ka sli'afḡá tsi ka lagha. ⁴⁷ Nghay Yesu ta laghani, «wana vərda mnda la Isra'ila kul had' sana skwi ḡa tsanavata,» ka Yesu nda Natanayel. ⁴⁸ «Ga snaḡta ka ta i'i na?» ka Natanayel nda tsi. «A'a! Ngha a yu ta kagha ta nzaku mista ghuraf ma kďə Filip ka hga kagha ya ra!» ka Yesu nda tsi. ⁴⁹ «Maləma dá! Kagha ná, Zwaḡa Lazglafta ka, mghama la Isra'ila ka,» ka Natanayel nda Yesu. ⁵⁰ «Zlray kagha ta zlgḡay tsa ba, kabga mnay dá kazlay: Nda ngha yu ta kagha mista ghuraf kə'a? dza'a nda ngha ka ta skwiha ta malaghutá tsaya,» ka Yesu nda tsi. ⁵¹ Ka Yesu sganaghata mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a nda ngha

kuni ta gunatá luwa buwaŋ ɲa ɲla duhwalha Lazglafta, ɲa saha taŋ ta ghəŋa Zwaŋa mndu,» ka'a.

Kla makwa ma Kana

2 Ta mahkəna fitik, ka slatá skala kla makwa ma luwa Kana ta hadika Galili. Tsaw laghala mani ma Yesu da tsa vla skala kla makwa ya. ² Hgadagha hga lu ta i Yesu nda duhwalhani guli da tsa vla skala kla makwa ya. ³ Ka kfutá ima inabi. Ka mani nda Yesu mantsa: «Nda kfa ima inabi da həŋ,» ka'a. ⁴ «Nahgani ɲa gha nda i'i katək ní a ma! Ta maga a fitika fa wu,» ka Yesu nda tsi. ⁵ «Ka maga kuni ta inda skwi dza'a mnaghunata tsi,» ka mani ma Yesu nda kwalvaha. ⁶ Tsaw ma tsa vli ya, mamu wudaha tsatsaf lu nda palaha ta za litir tghas mbsak tghas mbsak sanlaha, dərmeək nda hisamsak hisamsak sanlaha, ta kəl la Yahuda ka ghuba səlaha taŋ. ⁷ «Ndaghanafwa ndagha ta ya wudaha ya nda imi,» ka Yesu nda həŋ. Ka ndaghanafá həŋ te'te'. ⁸ «Ndana tama, taŋwatá ta mndu ta wa skwa zay,» ka Yesu nda həŋ, ka taŋtá həŋ. ⁹ Tapanata tsa mndu ta wa skwa zay ya ta tsa imi mbədanaf lu ka ima inabi ya ná, zɔakwa skwi a va tsa wu, sna a guli ka sagha ga tsa ima inabi ya wa. Taghəŋa tsa gwal ta zakamtá tsa imi yeya nda sna. Ka hgaŋtá tsi ta zə'ala makwa. ¹⁰ Ka'a nda tsi mantsa: «Tiŋəl ima inabi ya zɔa ta dgə lu ɲa mnduha, kada vla ya legh-legha tahula baghuta taŋ ná, ka laghwa kagha difanatá ya zɔa, ka zlra klagapta ndana?» ka'a nda tsi. ¹¹ Tsaya taŋtaŋa mazəmzəm maga Yesu ma luwa Kana ta hadika Galili. Mantsa ya maraŋta tsi ta glakwani. Ka faftá duhwalhani ta ghəŋ tida. ¹² Tahula tsa, ka sli'afá tsi ka lagha da luwa Kafarnahum kawadaga nda i

mani nda zwanamani, nda duhwalhani tani, ka zatá həŋ ta fitik tsəbakw hada.

Ghlay Yesu ta gwal ta dzawa skwi ma həga Lazglafta

*Mat 21:12-13, Mak
11:15-17, Luk 19:45-46*

¹³ Nduşagaghata fitika skalay la Yahuda ta Pak, ka lafi Yesu da Ursalima. ¹⁴ Bhadaghatani, ka lamə tsi da dafa həga Lazglafta ka slanaghatá tsi ta mnduha ta dzawa slaha nda tuwakha, nda ghərbu'ha, nda gwal mbada tsedi ta nzaku tavata tabəla taŋ hada. ¹⁵ Ka klaftá tsi ta tbaŋ ɲa krupi, ka ghzlagaptá tsi ta mnduha demdem ma tsa dafa həga Lazglafta ya, nda tuwakha tani, nda slaha tani. Ka wutsidiŋtá tsi ta tseda gwal mbədu, ka zlabidiŋtá tabəla taŋ. ¹⁶ «Hliŋwa na skwiha na hadna, ma niŋ kuni ta həga Da fa ka həga mbəfa dzvu,» ka'a nda gwal dzawa ghərbu'ha. ¹⁷ Ka havaktá duhwalhani ta skwi ya nda vinda ma gwada Lazglafta tazlay: «Dvafɔva^f yu ta həga gha, manda vu ta dra tsi ta i'i,» ka'a ya ¹⁸ «Mndərga wati ma mazəmzəm dza'a ka magata, ɲa maraŋtá skwi kəl ka ka maga mndəra skwi mandana na?» ka la Yahuda zlaftá gwada nda tsi. ¹⁹ «Tasiŋwatasa ta na həga Lazglafta na, dza'a bəglafba yu ma fitik hkən,» ka Yesu nda həŋ. ²⁰ «Ta skwi vaku fwad mbsak mku' mida za lu ta ba na həga Lazglafta na ná, ma fitik hkən dza'a bafta yu ri wa kə'a?» ka la Yahuda nda tsi. ²¹ Tsaw tsa həga ta gwadə Yesu ya ná, ta gwadə ta ghəŋa ghəŋani tsatsi. ²² Tsaya kəl duhwalhani tahula sli'agaptani ma mtaku, ka havaktá skwi ya mna tsi. Ka zlgħaftá həŋ ta skwi ya nda vinda ma gwada Lazglafta, nda gwada Yesu ta mnata tani.

^f2:17 Ngha ta Zabura 69:10.

Nda sna Yesu ta skwi ma ɲudufa mnduha

²³Ma fitika nzakwa Yesu ma Ursalima ta skala Pak, nda ndəgha gwal ta zlgħafta nghər həj ta mazəməzəmha ta magə tsi. ²⁴Lamə a tsaya da fəlma Yesu wu, kabga nda sna ta həj tsidid. ²⁵Psa a ta mnanata mndu ta gwada ta ghəja nzakwa sana mndu wu, kabga nda sna tsatsi ta skwi ma ɲudufa mndu.

I Yesu nda Nikwademu

3 Mamu sana mndu mataba la Farisa ta hgə lu ka Nikwademu tekwa mataba gwal dagaladagala mataba la Yahuda. ²Ka sli'afta tsi nda rvidik ka lagha slanagħata Yesu. Ka'a nda tsi mantsa: «Maləma da! Nda sna ɲni kazlay: Mnda tagha skwi ta saha daga da Lazglafta kagha kə'a, kabga haɗ mndu ta laviɲta maga tsa mazəməzəmha ta magə kagha ya, ka haɗ Lazglafta kawadaga nda tsi wu,» ka'a. ³«Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ka ya a lu ta mndu ka mahis wu katsi, laviɲ a ta nghanɲta ga mghama Lazglafta wu,» ka Yesu nda tsi. ⁴«Waka lu dza'a yəglagata mndu nda ghada halatani, dza'a vrəgladaf vra da huda mani, ɲa yəglagata ra?» ka Nikwademu nda tsi. ⁵Ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ka ya a lu ta mndu nda imi nda Sulkum wu katsi, laviɲ a ta walaɲta lami da ga mghama Lazglafta wa. ⁶Ya yaga mndu na, mnda səla tsaya. Ya yaga Sulkum ya na, ɲa Sulkum tsa ya. ⁷Ma ndərmim ka nda ndərmima kabga mnaghata da: "Tkwə' ka yagata kaghuni ka mahis" ka'a. ⁸Nda ta tvi ta kumə tsi ta vyakwa falak. Ta snay ka ta ghudzagani, sna a ka ka ga sli'afta tsi wu, sna a ka ka ga ta dza'a tsi wa. Mantsa ya nzakwa inda mndu yaga lu ma Sulkum,» ka Yesu nda tsi. ⁹«Waka skwi mantsa dza'a magaku?» ka

Nikwademu nda tsi. ¹⁰Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kagha mndu ta tagha skwi ɲa la Isra'ila na, sna a ka ta tsa ra? ¹¹Kahwathwata ka yu ta mnaghata, skwi snay ɲni ta mnə ɲni, skwi nghanɲ ira ɲni ta gwadə ɲni, tsaw tsu'a a kuni ta skwi ta mnə ɲni wa. ¹²Gwaday da ta skwi ta magaku ta haɗik ɲa ghuni, zlgħa a kuni wu, waka kuni dza'a zlgħafta skwi ta magaku ta luwa dza'a mnaghunata yu tama? ¹³Haɗ mndu ta kdə lafi ta luwa, ka mndu ta saha daga ta luwa a tsi wa. Ba Zwanja mndu yeya ta saha daga ta luwa. ¹⁴Manda va ya kapadaf Musa ta nahadika ghuvatili ta udzu ma mtak ya, manda va tsaya dza'a kapadafta lu ta Zwanja mndu, ¹⁵kada mutsafta dər wa ta zlgħafta hafu ɲa kdekedzeɲ.

¹⁶«Dvuɗva Lazglafta ta ghəja haɗik, kəl tsi ka vlatə Zwanjani turtuktuk, dər wa ta zlgħafta, zwaɗuta a wu, mutsafmutsa ta hafu ɲa kdekedzeɲ. ¹⁷Ghunaga a Lazglafta ta zwanjani ɲa tsanagħata guma ta mnduha ta ghəja haɗik wu, ama ɲa mutsafta mnduha ma ghəja haɗik ta mbaku nda ma tsatsi, kəl Lazglafta ka ghunagata Zwanjani ta ghəja haɗik. ¹⁸Mndu ta zlgħafta Zwanja Lazglafta, haɗ guma ta ghəjani wa. Mndu kul zlgħafta, nda ghada tsatə guma ta ghəjani, kabga kwalani kul zlgħafta Zwanja Lazglafta turtuktuk.

¹⁹«Wya ghəja tsa guma ya: Ma saha tsuwaɗak ta ghəja haɗik, ka zlanavata mndu ta tsuwaɗak ka lagħwi dvatə grusl, kabga slnaha taɲ kul dīnaku. ²⁰Inda mndu ta maga ghwaɗaka skwi, husaɲhusa tsuwaɗak. Haɗ tsa mndu ya dza'a walaɲta sagħa da tsuwaɗak wu da maravata slnani duway ta dabi. ²¹Ka ɲərmani nzakwa mndu kahwathwata katsi na, dza'a sagħasa da tsuwaɗak kada nghanvata inda slnani ta magə tsi tsidid kazlay: Skwi ta magə tsi, zdəganazda ta Lazglafta kə'a.»

Yuhwana mnda maga batem nda Yesu

²²Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu kawadaga nda duhwalhani ka laghwi ta hadíka Zudiya. Ka nzdavátá tsi tsəbakw fitik kawadaga nda həj hada. Ka magə tsi ta batem ŋa mnduha. ²³Ta magə Yuhwana ta batem guli ŋa mnduha ma sana vli ta hgə lu ka Inuŋ, ndusa nda sani vli ta hgə lu ka Salima, kabga dagala imi hada. Ka va sli'adaghatá mnduha ŋa maganaftá batem ta həj. ²⁴Ma tsa fitik ya, ta la a lu ksaghatá Yuhwana da gamak karaku wa.

²⁵Ka sli'anafatá duhwalha Yuhwana ta zlərdutawi nda sana mnda la Yahuda ta ghəŋa gwada ta ghuba səla. ²⁶Ka sli'aftá həj ka lagha da mnay ŋa Yuhwana kazlay: Maləma də! Tsa mndu si kawadaga nda kagha ta bla ghwa Zurdeŋ si ta mnə ka ta gwada ta ghəŋani ya kay ná, wa'a ta maga batem ŋa mnduha. Ta sli'i inda mnduha da tsi, ka həj. ²⁷Ka Yuhwana mantsa: «Had mndu dza'a mutsaftá sana skwi ka Lazglafta a ta vlanŋa wa. ²⁸Nda sna kaghuni nda sləməŋa ghuni ta mnə yu tazlay "Kristi a i'i wu" kə'a. Ghunidik ghuna lu ma kdaku tsatsi ka sagha. ²⁹Ŋa zwaŋa midzi ta kla lu ta makwa, gra zwaŋa midzi ya guli ná, tavatani ta nzata tsi ka sna lwa gwada ta gwada-gapta zwaŋa midzi. Snaŋtani ta gwada ta gwada-gapta tsi ya, rfayni ta rfu. Manda tsaya ta rfa i'i ta rfu guli. Ndanana ná, rfu ŋa da ta rfay. ³⁰Ka ŋla tsatsi nda ŋla, ka htakwa i'i nda hta.

³¹«Mndu ya ta saha daga ta luwa ná, nzanaghanza tsatsi ta ghəŋa inda skwi demdem. Mndu ya ta ghəŋa hadik guli ná, ŋa ghəŋa hadik tsatsi. Gwada ta ghəŋa skwi ta ghəŋa hadik ŋani ta gwaday. Mndu ta saha daga ta luwa ná, [ta ghəŋa inda skwi nzanaghata tsatsi]. ³²Gwada ta ghəŋa skwi nghanŋ tsi nda ya snaŋ tsi ta gwadə tsi. Had mndu ta tsu'aftá gwadani wa. ³³Mndu

ta tsu'aftá gwadani ná, grafgra tsa mndu ya ta Lazglafta kazlay: Kahwathwata ya kə'a. ³⁴Mndu ghunaga Lazglafta ná, gwada Lazglafta ta gwadə tsi, kabga zwakuzwakwa Sulkum vlanŋ Lazglafta mida.

³⁵«Dvudva Da ta Zwaŋ, ka fanamtá tsi ta inda skwi ma dzvani. ³⁶Mndu ta zlglaftá tsa Zwaŋ ya mutsafmutsa ta hafu. Mndu ta kwalaghatá zlglaftá tsa zwaŋ ya mutsafta a ta tsa hafu ya wa. Ta ghəŋa basa ŋudufa Lazglafta yeya ta nzaku ta ghəŋani,» ka'a.

I Yesu nda markwa la Samari

4 Ka snaŋta la Farisa ta mnay kazlay: Mal mnduha ta sli'i da maga batem da Yesu ka ya da Yuhwana kə'a. ²Ka kahwathwatani ka lu mnay katsi ná, Yesu a ta maga batem ŋa mndu wu, duhwalhani zlanəŋ tsi ta magay. Snaŋta Yesu ta tsa gwada ta mnə lu ya, ³ka sli'aftá tsi ta hadíka Zudiya ŋa vrə ta hadíka Galili. ⁴Wya nda ma hadíka Samari ta laba tsi ya, ⁵ka bhadaghatá tsi da sana vli ta hgə lu ka Sikar ndusa nda vwaha Yakubu ta vlanŋta zwaŋani Yusufu bamma, ta hadíka Samari. ⁶Ma tsa vli ya, mamu vəvrəma Yakubu. Manda hərfatá Yesu ta mbada, ka nzatá tsi ta wa tsa vəvrəm ya, wər ma ghəŋ fitik nda tsa.

⁷Ka lagha sana markwa la Samari da ta imi. «Tidifta ta imi ka sa'ata yu,» ka Yesu nda tsi. ⁸Ma tsa fitik ya, laghula duhwalhani da luwa da skwa skwa zay. ⁹«Waka kagha ta nzakway ka mnda la Yahuda, ta dawə imi ŋa say da i'i ta nzakway ka markwa la Samari na?» ka tsa marakw ya nda tsi. Tsaw had la Yahuda ta guya vgha nda la Samari wa. ¹⁰Ka Yesu mantsa: «Ka má nda sna ka ta skwi ta kumə Lazglafta ta vlaghata, nda mndu ya ta dawə imi ŋa say da kagha katsi ná, má kagha má dza'a dawə imi ŋa say, má ŋa vlaghatani ta imi ta vla hafu,» ka'a nda tsi. ¹¹Ka tsa marakw

ya nda tsi mantsa: «Mghama dá! wana had' skwi ŋa tagafta da kagha wu, nda la na vovrəm na guli, ga dza'a mutsa ka ta tsa imi ta vla hafu ya na? ¹² Mal kagha ka dzidza ŋni Yakubu si ta sa ima na vovrəm na nda zwanani, nda rinani tani, ka zlanŋantá tsi na ra?» ka'a. ¹³ Ka Yesu nda tsi Mantsa: «Dər wati ma mndu ta sa na imi na ná, ta dza'a kuzlan'ku-zla ndala, ¹⁴ ama mndu dza'a sa na imi dza'a vlanŋa yu na ná, walŋanŋa a ndala ta kuzlanŋa wa. Tsa imi dza'a vlanŋa yu ya ná, dza'a nuna ka dzubay, ŋa mbəza-gapta hafu ŋa kdekedzerj mida,» ka Yesu nda tsi. ¹⁵ «Mghama dá! Vlihavla ta tsa imi ya tsa, kada kwala ndala ta kuzligli-hata, ka kwala yu ta səglagha da ta imi hadna,» ka tsa marakw ya nda tsi. ¹⁶ «La hgaktá zə'ala ghuni, ka sagha kuni da hadna,» ka Yesu nda tsa marakw ya. ¹⁷ «Had' zə'ala dá wu,» ka tsa marakw ya nda tsi. Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ta ŋa gha ta mnay kazlay: Hadu zə'ala dá wu kə'a, ¹⁸ kabga hutaf zə'ala gha. Nana ga taŋ ka ndanana guli, zə'ala ghuni a wu, raghatani mnay gha mantsa ya,» ka Yesu nda tsi. ¹⁹ «Mghama dá! Anabi ka ta grə yu nda na skwi na. ²⁰ Dzidziha ŋni la Samari ná, ta na ghwá na si ta maga həŋ ta du'a ŋa Lazglafta. Ka kaghuni la Yahuda ná, ma Ursalima vla maga du'a ŋa Lazglafta, ka kaghuni,» ka tsa marakw ya. ²¹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Marakw na, zlg hafzlgħa ta i'i. Dza'a sagħasa fitik dza'a kwal kuni maga du'a ŋa Da ta na ghwá na, dər ma Ursalima. ²² Kaghuni la Samari, ŋa skwi kul snanŋá kuni ta maga kuni ta du'a. Anŋi la Yahuda, ŋa skwi snanŋ ŋni ta maga ŋni ta du'a, kabga da la Yahuda sagħa mbaku. ²³ Dza'a sagħasa fitik, nda maga vani ndanana. Ma Sulkum nda ya ma kahwathwata dza'a kəl mnduha ka maga du'a, ŋa tsəbay taŋ ta tsəlbə ŋa Da, kabga mndərga tsa mnduha ta tsəba tsa tsəlbə yu ta zbə Da. ²⁴ Lazglafta ná, Sulkum

ya. Tsa mnduha ta maga du'a ŋani ya, ma Sulkum nda ya ma kahwathwata ta maga həŋ,» ka Yesu nda tsi. ²⁵ «Nda sna yu kazlay: Dza'a sagħasa Almasihu, ta hgə lu ka Kristi ya, kə'a. Ka sagħasa tsi, dza'a mnanŋamna ta inda skwi,» ka tsa marakw ya nda tsi. ²⁶ «Tsa mndu ta mnə kagha ya na i'i ta gwadə nda kagha na,» ka Yesu nda tsi.

²⁷ Tata gwadə həŋ, ka vraktá duh-walhani. Ka ndərmimi duhwalhani ta tsa nzatani ka gwadə nda tsa marakw ya. Tsitsiriđ, nzanza həŋ, had' ya ta pslanaftawi, ka dawarŋta da tsi kazlay: Nu ta daw ka da tsi, ari nu ta gwadə ka nda tsi na kə'a wa.

²⁸ Ka gi zlanatá tsa marakw ya ta bzleghwani hada ka lagħwi da luwa da mnay ŋa mnduha. ²⁹ Ka'a mantsa: «Sawa ngħa mndu ta mnihatá inda skwiha maga yu ba, zlah Kristi na mndu na?» ka'a. ³⁰ Ka sli'agaptá mnduha ma luwa, ka lagħa slanagħatá Yesu. ³¹ «Maləma dá! Kwa za ta skwa zay misimmisim,» ka duhwalhani nda Yesu, ma tsa fitik ya. ³² «Mamu skwa zaya dá kul snanŋá kaghuni,» ka Yesu nda həŋ. ³³ «Mamu mndu ta klanaktá skwa zay ra?» ka duh-walhani mataba taŋ. ³⁴ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Maga skwi ta zdəganatá mndu ya ta ghunigihata ka kđinistá slnani, skwa zaya dá. ³⁵ «Ta fwad' pđakwa tili ka tska nimaya ta vwah» a ka kaghuni ndanana wu ra? ka i'i nda kaghuni wa, ngħadapwangħa ta ndəhatá nimaya ta vwah ba, ta ghwanŋ a lu ka ts kay wa. ³⁶ Mndu ta tska nimaya ta vwah ná, ta mutsay ta nisəlani, ŋa tskanatani ta hul-fani ŋa hafu ŋa kdekedzerj. Mantsa ya, ŋa rfay mndu ta sləgħafta nda mndu ta tskata ta rfu kawadaga. ³⁷ Tsa mahdihi mnə lu kazlay: Slgadatá slgayslgay ŋa sani, tskatá ts kayts kay ŋa sani kə'a ya ná, kahwathwata nzakwani. ³⁸ Da vli kul magatá kuni ta slna ghunaghunafta yu. Ghuyghuya sanlaha ta đanwa ma slna,

ka lagha kaghuni da ɲatsa ndela tsa slna taɲ ya,» ka'a. ³⁹Nda ndəgha la Samari ma tsa luwa taɲ ya ta zlgħaftá Yesu ta ghəɲa tsa gwadá mna tsa marakw ya ta mnay kazlay: Ka mnihatá tsi ta inda skwiha maga yu kə'a ya. ⁴⁰Ma lagha la Samari da slanagħatá Yesu, ka ndəbə həɲ ta dzvu da tsi ɲa nzatani kawadaga nda həɲ. Ka nzatá tsi ka zatá fitik his hada da həɲ. ⁴¹Ka sgavagħatá ndəghata mnduha ta zlgħaftá Yesu, kabga Yesu ka ghəɲani ta mna gwadani ɲa taɲ. ⁴²«Zlgħafzlgħa aɲni ndanana tama makwana, kabga gwadá gha mna ka yeya a wa. Nda sna vərda aɲni nda sləməɲa ɲni. Grafgra ɲni kahwathwata kazlay: Na mndu na ná, mnda mba mnduha ta ghəɲa hadik ya kə'a.»

Mbanaf̄ta Yesu ta zwaɲa sana mnda ksa slna ɲumna

⁴³Tahula tsa fitik his ya, ka sli'aftá Yesu hada ka lagħwi ta hadika Galili. ⁴⁴Tsaw si wya ka Yesu mnata: «Had lu ta vla glaku ɲa anabi ta hadikani wu» kə'a. ⁴⁵Bhadagħatani ta hadika Galili, ka tsu'aftá gwal hada. Tsa gwal ta tsu'afta ya ná, gwal ta nghanjá inda skwi maga Yesu ma Ursalima ma fitika skala Pak ya, kabga si labla hahəɲ guli da vla tsa skalu ya.

⁴⁶Ka vragħatá tsi tama da luwa Kana ta hadika Galili, ma vla mbədānaftani ta imi ka ima inabi ya kay. Tsaw mamu sana mndu dagala ma slna ɲumna, ta maga slna ga mgham ma luwa Kafar-nahum, kul dughwanaku zwaɲani ta kala ghəɲ. ⁴⁷Snaɲtani kazlay: Sli'afsl-i'a Yesu ta hadika Zudiya, ka sagħa ta hadika Galili kə'a, ka sli'aftá tsi ka lagha slanagħata. Ka'a nda tsi mantsa: «Kdəkkdək, mbaɲa mbanaf̄ta zwaɲa da kul dughwanaku, ta kala ghəɲ,» ka'a. ⁴⁸Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ka ta nghan a kaghuni ta mazəmzəm nda skwa ndərmimay wu ná, zlgħa a kaghuni kay tama

wa!» ka'a. ⁴⁹Ka tsa mndu ta maga slna ga mgham ya nda tsi mantsa: «Mghama da! Mbaɲa ma kdaku zwaɲa da mtuta,» ka nda tsi. ⁵⁰Ka Yesu nda tsi mantsa: «La dzagħa! Wa a zwaɲa gha wdərwdər,» ka'a.

Ka zlgħaftá tsa mndu ya ta tsa gwadá mnana Yesu ya, ka sli'aftá tsi ka lagħwi dzagħani. ⁵¹Ta laha tsi ta tvi ta dza'a dzagħa, ka guyatá tsi nda kwalvahani ta ɲlu da mnay ɲani kazlay: Wa'a nda mba zwaɲa gha wdər kə'a. ⁵²Ka tsa mndu ya mantsa: «Ta wati luwa leɲavata tsi na?» ka'a dawaɲta da həɲ. «Ki'a hdzikata fitik ma ghəɲ dahawu, ta lavagħutá tsa ɲudidarani ya,» ka həɲ nda tsi. ⁵³Ka graftá tsa dani ya, ta tsa luwa ya mna Yesu ɲani kazlay: Wdərwdər zwaɲa gha kə'a ya. Daga baɲu tsa ka zlgħaftá tsatsi nda gwal ga taɲ tani ta Yesu.

⁵⁴Tsaya mahisa mazəmzəm maga Yesu ta hadika Galili manda zlaɲtani ta hadika Zudiya.

Mbanaf̄ta Yesu ta sana mndu nda ragħwa səlani

5 Tahula tsaya, ka slatá skala la Yahuda ma Ursalima. Ka laf Yesu da hada. ²Tsaw ma Ursalima, mamu sana ghwa tsap lu ndusa nda watgħa saba tuwakħa. Betsayda ta hga lu ta tsa ghwa ya nda gwadá Hebru. Ta wa tsa ghwa ya mamu glakamħa hutaf. ³Ma tsa glakamħa ya, mamu ndəghata gwal kul dughwanaku mida, manda gwal nda ghulpa, nda gwal ta dzəgidi, nda gwal nda rwa səla taɲ nda dzva taɲ ta kzla gigdavata imi. ⁴Tsaw ta sasa duhwala Lazglaf̄ta tazlay da tsa imi ya ɲa gigdanafta. Ka gigdavafgigda tsa imi ya, ka tiɲəl wa ta gi laha dida tahula gigdavaftani ya, nda mba tsa mndu ya dər kinawu tsa daɲwani ya. ⁵Hkənmbsak tghas mida vakwa sana mndu ma daɲwani ta nzaku hada. ⁶Kə'a ka Yesu ná, ta hani tsa mndu ya. Nda sna guli ka-

zlay: Nda kda fitikani ta basa tsa danwa ya kə'a. «Ta kumay ka ta mbafta gha ra?» ka'a nda tsi. ⁷ «Mghama da! Had mnda da na fadihata da imi gigdavafer tsi wa. Ka dza'a yu, ka yu ya na, gi tinlaghuta sani ta laha ka i'i,» ka tsa mndu kul dughwanaku ya nda tsi. ⁸ «Sli'afli'a gha kla ta skwa hana gha, ka sli'a ka,» ka Yesu nda tsi. ⁹ Gi hadahada ka mbafta tsa mndu ya, sləjad klafta skwa hanani, ka sli'i. Tsaw, badu Sabat magakwa tsa skwi ya. ¹⁰ Ka la mali ma la Yahuda nda tsa mndu mbanaf lu ya mantasa: «Sabat a vli gita kay ra? Wa ta mnaghatá kla skwa hana gha na?» ka həj. ¹¹ «Kla ta skwa hana gha, ka sli'a ka» ka tsa mndu ta mbadifta ya nda i'i,» ka'a nda həj. ¹² «Wa tsa mndu ta mnaghata kazlay: Kla ta skwa hana gha ka sli'a ka kə'a ya na?» ka həj dawanra da tsi. ¹³ Tsaw sna a tsa mndu mbanaf lu ya ta tsa mndu ta mbanaf lu ya wu, kabga zadamzada Yesu mataba tskata mnduha ma tsa vli ya. ¹⁴ Bats nzda, ka guyafta Yesu ta vgha nda tsa mndu ya ma daba həga Lazglafta. «Wana nda mba ka ndana tama, yaha ka walglanra maga dmaku da slaghaghatá ya katakata ta malaghutá tsaya,» ka Yesu nda tsi. ¹⁵ Ka sli'afta tsa mndu ya, ka laghwi da mnay na la mali ma la Yahuda kazlay: Yesu tsa mndu ta mbidifta ya kay kə'a. ¹⁶ Tsaya kəl la mali ma la Yahuda ka zba htsina Yesu, kabga magatani ta tsa skwi ya badu Sabat.

¹⁷ Ka Yesu nda həj mantasa: «Tata maga slna Da da kulam ndanana, mantasa i'i guli, tata maga slna yu kulam ndanana,» ka'a. ¹⁸ Ta ghəja tsa gwada gwada tsi ya, ka zbəgolta la mali mataba la Yahuda ta Yesu na dzata. Ta ghəja vəl blanaptani ta zlahra Sabat kwenkwen a ta zba həj wu, kabga mnayni kazlay: Vərda Lazglafta na Da da kə'a ta gra ghəjani nda Lazglafta guli ya.

Vlanra dani ta inda mbrakwani ta zwanjani

¹⁹ Ka Yesu vrəglintá gwadani nda həj mantasa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, laviŋ a zwanra ta magatá skwi gaghəj gaghəjani, ka ngra a tsi ta skwi ta magə Da wa. Ka kinawu ta maga Da ta inda skwi ya, ka gragra mantasa ya ta maga zwanra guli. ²⁰ Ta dıvay Da ta zwanra. Tsaya ta kəl tsi ka maranantá inda skwi ta magə tsi, na maranantani ta slnaha ta malaghutá nana, kada ngranra kuni ta skwa ndərmimay. ²¹ Manda ya ta sli'aganapta Da ta gwal nda rwa nda hafu ya, mantasa ya ta vlanra zwanra ta hafu na mndu ta kumə tsi. ²² Tsa a Da ta guma ta ghəja mndu wu, ma dzva zwanra fanamta tsi ta inda guma na gumay, ²³ kada vla inda mndu ta glaku na zwanra, manda ya ta vlə həj ta glaku na Da ya. Ka vla a mndu ta glaku na zwanra wu katsi, had tsa mndu ya ta vla glaku na Da ta ghunagatá tsa zwanra ya wa.

²⁴ «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta sna gwada da, ka zlghaftá tsi ta mndu ta ghunigihatá, mamu hafu na kdekedzer na tsa mndu ya. Had lu dza'a tsanaghatá guma ta tsa mndu ya wa. Nda ghada Pak tsa mndu ya ta mtaku ka laghwi da hafu. ²⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a saghasa fitik, nda ghada va saghani, dza'a kəl gwal nda rwa ka snantá lwa Zwanra Lazglafta. Tsa gwal dza'a snanra ya dza'a nzakway nda hafu. ²⁶ Manda daslakwa hafu ta nzaku ma Da ya, manda tsaya vlanra tsi ta zwanra na mutsakwa hafu ma tsatsi guli. ²⁷ Ka vlanra tsi ta mbrakwa tsa guma, kabga nzakwani ka Zwanra mndu. ²⁸ Tsaya a skwi na ndərmimay ghuni wu, dza'a saghasa fitik dza'a kəl inda gwal ma kulu ka snantá lwani ²⁹ na sli'agapta tanra. Gwal ta maga skwi dina ya, dza'a sli'agapta na nzata nda hafu hahəj. Gwal ta maga skwi kul dinaku ya guli, dza'a

sli'agapta ɲa tsanaghatá guma ta həŋ hahəŋ.»

Nzakwa Zwaŋ ka masləmtəək

³⁰ Ka Yesu mantsa: «Had sana skwi dza'a magata i'i gaghəŋ gaghəŋa da wa. Manda ya mniha Lazglafta ta tsa yu ta guma. Nda tvani ta tsa yu ta guma kabga zba a yu ta skwi ta kumə ghəŋa da wu, skwi ta zdəganatá mndu ta ghunigihata ta zbə yu.

³¹ «Ka i'i katsi mnatá gwada ta ghəŋa da katsi ná, had hayhaya tsa gwada da ya nda tsa wa. ³² Ka sana mndu katsi mna gwada ta ghəŋa i'i katsi, nda sna yu kazlay: Tsa gwada ta mnə tsi ta ghəŋa i'i ya ná, kahwathwata nzakwani kə'a. ³³ Ghunaf ghuna kuni ta mnduha da Yuhwana ka mnaghunatá tsi ta kahwathwata. ³⁴ I'i tada ná, zbaŋ a yu ta mndu ɲa mna gwada ta ghəŋa da wa. Tsaya kweŋkweŋ mnaghuna yu ɲa mutsay ghuni ta hafu. ³⁵ Yuhwana ná, pitirla ta zlgaku ka tsuwadaka vli ya. Kuməŋkuma kuni ta nzdavata nda rfu ma tsuwadakani.

³⁶ «I'i, mamu ɲa da ma gwada ta ghəŋa da ta malaghatá ɲa Yuhwana. Tsa gwada ya ná, slnaha vliha Da ɲa kdanafta da ta magay ya. Tsa slnaha ta kdə yu ta magay ya, ta maraŋta tsidid kazlay: Da ya ta ghunigihata kə'a. ³⁷ Tsa Da ta ghunigihata ya, ta mnanatá gwada ta ghəŋa da. Aŋ mndani ta walaŋ a kuni ta snantá lwani wa. Ta walaŋ a kuni ta nghanatá kumani guli wa. ³⁸ Nza a gwadani ma ɲudufa ghuni wu kabga zlgaf a kuni ta mndu ya ghunaga tsi wa.

³⁹ «Ta ndi'andi'a kuni ka tagha skwi ya nda vinda ma gwada Lazglafta kabga mida dza'a mutsa ɲni ta hafu ɲa kdəkedzeŋ ka kuni. Tsa gwada Lazglafta nda vinda ya ná, ta ghəŋa i'i ta gwada

tsi. ⁴⁰ Sew va a kuni ta sagha da i'i ɲa mutsa vərda hafu wa.

⁴¹ «Da mnda səla a ta mutsa i'i ta glakwa da wa. ⁴² Tsaw nda sna i'i ta kaghuni tsidid kazlay: Dvu a kuni ta Lazglafta wu kə'a. ⁴³ Da da ta ghunigihata, ka kwalaghatá kuni ta tsu'aftá i'i. Ka ma sana mndu ta klaftá ghəŋani ka ghəŋani ka sagha katsi ná, má tsu'aftsu'a kuni. ⁴⁴ Kaghuni gwal ta dfa glaku da sani nda sani, ka kwalaghatá zba glaku daga da Lazglafta turtukwani, waka kuni má dza'a zlgaf a na?»

⁴⁵ «Yaha kuni da uwalay kazlay: Dza'a wlay yu ta kaghuni da Lazglafta kə'a. Tsa Musa faf kaghuni ta ghəŋ tida ya dza'a wla kaghuni. ⁴⁶ Ka má zlgafzlgaf kuni ta Musa katsi ná, má zlgafzlgaf kuni ta i'i guli, kabga vindaf ta ghəŋa i'i tsatsi ta gwada. ⁴⁷ Ka si zlgaf a kaghuni ta skwi vindaf tsatsi ya wu ní, waka kuni dza'a zlgaf a gwada da na?» ka'a.

Zuŋta Yesu ta skwa zay ta mnduha dəmbu' hutaf

Mat 14:13-21, Mak 6:30-44, Luk 9:10-17

6 Tahula tsaya, ka sli'aftá Yesu ka laghi ta sana bla tsa ghwa Galili ta hgə lu ka Tiberyad ya guli. ² Ka sli'aftá dəmga rutut mistani nghər həŋ ta mazəməm, ka mbamba gwal kul dughwanaku. ³ Ka ɲlaghatá Yesu ta ghwá ka nzagata hada kawadaga nda duhwalhani. ⁴ Tsaw ndusa fitika skala Pak ta nzakway ka skala la Yahuda. ⁵ Kə'a ka Yesu klanatá ghəŋ ka nghadapta ná, rutututa dəmga ta lagha da tsi. Ka'a mantsa: «Ga dza'a skwakta mu ta buradi ɲa zunustá na ndəghata mnduha na?» ka Yesu nda Filip. ⁶ ɲa tsakwasla gwada da tsi kəl tsi ka mnanata mantsa, kabga nda sna tsatsi ta skwi dza'a tsi magay. ⁷ Ka Filip nda tsi mantsa: «Dər tse da vagha mnduha his dərmək⁸ ta

⁸6:7 Ngha ta Mata 20:2.

maga slna klaf lu ɲa dzawaktá buradi nda tsi ná, slaghu a dər ɲa valaɲtá həɲ ki'a ki'a wu,» ka'a nda tsi. ⁸Ka sani mataba duhwalhani ta nzakway ka Andre zwaɲamani ma Simuɲ Piyer nda tsi mantsa: ⁹«Mamu sana zwaɲ hadna nda buradi hutaf nda tsulhwa zwana klipi his da tsi, tsaw ɲa slafta kawu mataba ndəghata mnduha mandana na?» ka'a. ¹⁰Ka Yesu mantsa: «Mnanawa mna ta həɲ ka nzanzata həɲ nda nzanza,» ka'a. Tsaw mamu dyatá kuzuɲ ksif ma tsa vli ya, ka nzanzaftá mnduha ta maga dambu' hutaf tida. ¹¹Ka hlaftá Yesu ta tsa buradiha ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghəɲani, ka daganafatá tsi ta tsa mnduha ta nzaku ya. Ka daganafatá tsi ta tsa klipiha ya ta həɲ guli manda ya ta kumə həɲ. ¹²Manda babaghawta mnduha, «Tskafwa pafakwani yaha da badzuta,» ka Yesu nda duhwalhani. ¹³Ka tsakftá həɲ, ka ndaghanaftá həɲ ta ghwanak ghwaɲpɔdə his nda pɔfakwa tsa buradi hutaf ya, tahula babaghawta taɲ demdem. ¹⁴«Nana mndu na vərɔda anabi dza'a sagha ta ghəɲa hadik mnə lu kay ya,» ka tsa mnduha ta nghaɲtá mazəmzəm maga Yesu ya.

¹⁵Tsatsafta Yesu kazlay: Dza'a saghasa lu da ksafatá nda mbraku ɲa nzakwani ka mgham kə'a, ka kɔɲta Yesu ta ɲləglaghata ta ghwá.

Mbaday Yesu ta mbada ta imi

Mat 14:22-33, Mak 6:45-52

¹⁶Magatá hawu, ka sli'agatá duhwalhani ta wa drəf. ¹⁷Ka sli'adamtá həɲ da kwambalu ɲa tsughwada drəf ɲa dza'a da luwa Kafarnahum. Nda ghada kuzatá vli, ta vradagha a Yesu slanaghatá həɲ wa. ¹⁸Tata ndrə həɲ, ka sli'avafatá falak dagala katakata, ka kapatsa'uwaku drəf. ¹⁹Swadap swa duhwalha Yesu ta kwambalu ta maga meli hutaf ka mku' a tsi, ka nghaɲtá həɲ ta Yesu ta mbada ta drəf ta ndusadaghata tavata kwambalu,

ka ksafatá zləɲ ta həɲ. ²⁰«I'i ya tane! Ma zləɲ kuni ta zləɲ!» ka Yesu nda həɲ. ²¹Si ta kumay həɲ ta klamta da kwambalu sizlay, gi nda ɔhadaghata kwambalu da tsa vli ta dza'a həɲ ya.

Zbay dəmga ta Yesu

²²Gamahtsimani, ka havaktá tsa mnduha ta nzaku ta wa drəf ya kazlay: Turtuktuk kwambalu si ta lagha da tsa vli ya kə'a. Grafgra həɲ guli kazlay: Lamə a Yesu kawadaga nda duhwalhani dida wu kə'a. Nda ghəɲa taɲ laghwa duhwalhani. ²³Ma va tsa fitik ya, ka sli'afatá sana kwambaluha ma luwa Tiberiya, ka ɔhadaghatá həɲ ndusa nda tsa vli kəl Mgham Yesu ka rfanaghatá Lazglafta ta ghəɲa buradi, ka zutá mnduha ya kay. ²⁴Nghay mnduha ná, had Yesu hada wu, had duhwalhani hada guli wu, ka sli'adamtá həɲ da tsa kwambalu ya ka laghwi da luwa Kafarnahum da zba Yesu.

Yesu ná, dafa hafu ya

²⁵Ka ɔhadaghatá həɲ ka zbə həɲ, ka slanaghatá həɲ ta wa sana ɔla tsa drəf ya. «Maləma da! Yawu saghwa ka da hadna kay?» ka həɲ nda tsi. ²⁶Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ta zbə kabga vəl ngħaɲta ghuni ta mazəmzəm a kuni ta i'i wa. Ta zbə kabga zuta ghuni ta buradi, ka baghaftá kuni, kuni ta i'i. ²⁷Ma ksə kuni ta slna ɲa skwa zay dza'a badzuta. ɲavawaɲa ka maga slna ɲa skwa zay ta nzɔavata dza'a vlagħunatá hafu ɲa kɔfekedzeɲ. Tsa skwa zay ya ná, Zwaɲa mndu dza'a vlagħunata, kabga ta tsatsi thafta Da ta ɲizla vlaɲtani ta mbraku,» ka'a nda həɲ. ²⁸Ka həɲ nda tsi mantsa: «Nahgani dza'a aɲni magay ɲa kɔɲtá magatá slna Lazglafta na?» ka həɲ. ²⁹Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Zlghafta ghuni ta mndu ya ghunaga tsi, na slna ya ta kzlə Lazglafta ta maganata ghuni,» ka'a. ³⁰Ka

həŋ mantsa: «Mndərga wati mazəməzəm laviŋ ka ta magaŋnata ŋa nghan̄ta ŋni, kada zlgħafta ŋni ta kagha na? Wati slna dza'a ka magata na?»³¹ Zuza dzidzīha ŋni ta Mana ma mtak. Manda ya nda vinda na: «vlagavla ta buradi daga ta luwa** ŋa taŋ, ŋa zay taŋ,» ka həŋ nda tsi.³² Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, Musa a ta vlaghunatá buradi ta saha ta luwa wa, Da da ta vlatá buradi ta saha ta luwa.³³ Tsa Buradi vloga Lazglafta ya ná, tsa ta saha ta luwa ta vla hafu ŋa mnduha ta ghəŋa hadik yeya,» ka'a nda həŋ.³⁴ Ka həŋ mantsa: «Mghama da! gdagda ta vlaghunatá mndərga tsa buradi ya,» ka həŋ.

³⁵ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «I'i buradi ta vla hafu. Ka saghasa mndu da i'i, walglan̄ta a maya ta kuzlan̄ta wa. Ka zlgħafzlgħa mndu ta i'i, walglan̄ta a ndala ta kuzlan̄ta wa.³⁶ Wya mnaghunamna yu, nda n̄gha kuni ta i'i, ka kwalaghutá kuni ta zlgħaftá i'i.³⁷ Inda gwal vliha Da, dza'a saghasa həŋ da i'i. Had' i'i guli dza'a zlan̄tá mndu ya ta sagha da i'i ma bli wa.³⁸ Sa a i'i ta luwa ŋa maga skwi ta kumə yu wa. Sasa i'i ŋa maga skwi ta kumə mndu ta ghunigihata.³⁹ Skwi ta kumə mndu ta ghunigihata ná, kwala da kul zlanaghutá inda gwal vliha tsi, ŋa sli'aganapta da ta həŋ badu kdakwa ghəŋa hadik.⁴⁰ Wya skwi ta kumə Da da, dər wati ma mndu ta nghan̄tá zwan̄ ka zlgħaftá tsi, nda mutsa hafani ŋa kdekedzeŋ. Dza'a sli'aganapsli'a yu badu kdakwa ghəŋa hadik,» ka'a.

⁴¹ Ka ruruŋwaku la Yahuda ta ghəŋani, kabga mnayni kazlay: I'i buradi ta saha daga ta luwa kə'a.⁴² «Tsatsi a Yesu zwan̄a Yusufu kay wu ra? Tsatsi a na snaŋ amu ta i dani nda mani na ra? Ta ghəŋa wu ta mna tsi kazlay: Sa daga ta luwa yu

kə'a ba?» ka həŋ.⁴³ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Zlanawazla ta ruruŋwaku mataba ghuni,⁴⁴ had' mndu dza'a laviŋtá sagha da i'i, ka ghunagagha a Da ta ghunigihata da i'i wa. I'i, dza'a sli'aganapsli'a yu ta tsa mndu ya badu kdakwa ghəŋa hadik.⁴⁵ Wya skwi vindaf la anabi: «Dza'a taghanaftagha Lazglafta†† ta skwiha ta həŋ.» Dər wa ta snay, ka zlgħaftá tsa skwi ta taghə Lazglafta ya, dza'a saghasa tsa mndu ya da i'i.⁴⁶ Va a tsaya ta mnay kazlay: Nda n̄gha tsa mndu ya ta Da nda irani kə'a wu, ba mndu ta saha da Lazglafta yeya nda n̄gha ta Da nda irani.⁴⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta zlgħaftá i'i, nda mutsa hafani ŋa kdekedzeŋ.⁴⁸ I'i buradi ta vla hafu.⁴⁹ Zuza dzidzīha ghuni ta mana ma mtak, kulam nda tsa, rwurwa inda taŋ.⁵⁰ Wana buradi ta saha daga ta luwa hadna. Mndu ta zay, mtəta a wa.⁵¹ I'i buradi ta vla hafu ta saha daga ta luwa. Kata zay mndu ta tsa buradi ya, dza'a nzaku tsa mndu ya nda hafu ŋa kdekedzeŋ. Tsa buradi ta vlə yu ya ná, slu'uvgha da ya. Dza'a vlay yu, kada nzakwa mnduha ta ghəŋa hadik nda hafu,» ka Yesu nda həŋ.

⁵² Ka həŋ mantsa: «Waka na mndu na dza'a vlamatá slu'uvghani ŋa zay na?» ka la Yahuda zlgħanafta ta ghəŋani.⁵³ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka za a kuni ta slu'uvgha Zwan̄a mndu, sa a kuni ta usani wu katsi, had' hafu dekdek ma kaghuni wa.⁵⁴ Mndu ta za slu'uvgha da, ta sa usa da, mamu hafu ŋa kdekedzeŋ ma tsa mndu ya. Dza'a sli'aganapsli'a yu ta tsa mndu ya badu kdakwa ghəŋa hadik.⁵⁵ Vərdá skwa zay ná, slu'uvgha da ya. Vərdá skwa say guli ná, usa da ya.⁵⁶ Mndu ta za slu'uvgha da, ta sa usa da ná, ma i'i

**6:31 N̄gha ta Sabi 16:13-15, 31.

††6:45 N̄gha ta Isaya 54:13.

ta nzamta tsa mndu ya, ma tsa mndu ya nzamta i'i guli. ⁵⁷ Tsa Da ta ghunigihata ya ná, nda hafu mida. Nda tsatsi ta nza-kwa i'i nda hafu. Mantsa ya guli ka ta zay mndu ta i'i, dza'a nzanza nda hafu. ⁵⁸ Wana buradi ta saha daga ta luwa hadna. Nza a manda na dzidziha ghuni ta zutá mana ka rwutá hən̄ ya wa. Mndu ta za na buradi na ná, dza'a nzanza nda hafu na kdekedzeŋ,» ka Yesu nda hən̄. ⁵⁹ Ta taghə tsi ta skwi ma həga tagha skwa la Yahuda ma Kafarnahum, mna Yesu ta tsa gwada ya.

Zlanavata sanlaha ma duhwalhani ta Yesu

⁶⁰ Ka sanlaha mataba duhwalhani sanəŋ hən̄ ta tsa gwada ya mantsa: «Dukdukwa na gwada na, wa dza'a lav-iŋtá snay na?» ka hən̄. ⁶¹ Daslafta Yesu ma vghani kazlay: Ta ruruŋwaku duhwalhani ta ghəŋa tsa tagha skwi ya kə'a, «nda nra nɟudufa kaghuni guli ra? ⁶² A ka tsa nghan̄ kuni ta Zwan̄a mndu ta n̄lu da vli si hada tsi ghalya, waka nɟud-ufa ghuni dza'a magay tama? ⁶³ Sulkuma Lazglafta ta vla hafu, had sana skwi laviŋ mnda səla ta magata wa. Na gwada mnaghuna yu na ná, Sulkum nda hafu ya. ⁶⁴ Tsaw mataba ghuni ná, mamu sanlaha kul zlghafta dekdek,» ka Yesu nda hən̄. Tsaw nda sna Yesu daga zlraftani ta gwal kul zlghafta dekdek, nda mndu ya dza'a skwapta tani. ⁶⁵ Ka Yesu sganaghata mantsa: «Tsaya kəl yu ka mnay na ghuni kazlay: Had mndu dza'a laviŋtá sagha da i'i, ka ghunak a Da wu kə'a ya,» ka'a.

⁶⁶ Tahula mnata Yesu ta tsa gwada ya, nda ndəgha sanlaha ma duhwalhani ta vraghuta, ka kwal kul dza'agəltá mistani. ⁶⁷ Ka Yesu mantsa: «Ki kaghuni, sli'a a kaghuni guli ra?» ka'a nda tsa gwal ghwanpəđ his ya. ⁶⁸ Ka Simuŋ Piyer mantsa: «Mghama dá! Da wa ta dza'a

n̄ni? Ya wana mamu gwada hafu na kdekedzeŋ da kagha. ⁶⁹ Zlg hafzlgħa n̄ni, nda sna n̄ni guli kazlay: Kristi mndu nda ghuba ta saha daga da Lazglafta kagha kə'a,» ka'a nda tsi. ⁷⁰ Ka Yesu mantsa: «I'i a ta dagaptá na kaghuni ghwanpəđ his na ra? Nziya nza tsi ná, ka hal-away ya turtuk mataba ghuni,» ka'a nda hən̄. ⁷¹ Ta ghəŋa Zudas Iskaryut zwan̄a Simuŋ ta mna tsi ta tsaya kabga tsatsi mndu dza'a skwapta, dər má tekw tsatsi mataba tsa gwal ghwanpəđ his ya.

Kwalaghuta zwanamani ta zlghaftá Yesu

7 Tahula tsa, mbađa Yesu ka ra hadika Galili. Va a ta dza'a ta hadika Zudiya wu, kabga ta dakwatsay dakwatsay mal-iha ta ghəŋa la Yahuda hada na dzata. ² Tsaw ndusakndusa fitika skala dumbi da la Yahuda. ³ «Sli'afslí'a gha ka dza'a ka ta hadika Zudiya kada nghan̄ta duhwalha gha guli ta slna ta magə ka, ⁴ had mndu ta kuma marantá ghəŋani ta difa ghəŋani wa. Ya wya mamu skwiha ta magə ka ya, maran̄mara ta ghəŋa gha banluwa na nghan̄ta inda mnduha ta kagha,» ka zwanamani nda tsi. ⁵ Tsaw ta zlghaf a zwanamani ta tsatsi wa. ⁶ Ka Yesu nda hən̄ mantsa: «Ta sagha a fitika da wa. Ija kaghuni ya ná, dər ta wati luwa tsi, nda maga fitik, ka kaghuni. ⁷ Had kaghuni ta husantá mnduha wa. I'i ná, husan̄husa yu ta mnduha, kabga ta mnanan̄mna yu ta slna tan̄ kul dínaku ta hən̄. ⁸ Lawala kaghuni! La a i'i wu, kabga ta kda a sagha fitika da karaku wu,» ka Yesu nda hən̄. ⁹ Tahula mnanatani ta tsa gwada ya ta hən̄, ka nzaghutá tsatsi ma Galili.

¹⁰ Manda laghwa zwanamani da vla skalú, ka sli'aftá tsatsi ka ghəŋani ka lafi ma difa ma difa, kul marantá ghəŋani banluwa.

Taghay Yesu ta skwi ma hëga Lazglafta

¹¹ Ka la Yahuda mantsa: «Ga tsatsi tama!» ka hëj ka zba Yesu ma vla skalu.

¹² Ka sli'avafatá zlerdutawi ka rdandá ta ghëja tsatsi mataba mnduha kazlay: Djerma mndu ya, ka sanlaha, mnduha ta zadintá tsi, ka sanlaha. ¹³ Ma va tsaya ná, had' mndu ta klanatá lwi ka gwaða ta ghëja Yesu wu, kabga zlëja la mali ta ghëja la Yahuda.

¹⁴ Dëgatá tsa fitikha ja skalu ya ka gragra ya ná, ka sli'afatá Yesu ka lamë da hëga Lazglafta. Ka taghë tsi ta skwi ja mnduha mida. ¹⁵ Ka la Yahuda mantsa: «Taghaf ga na mndu na ta na jani ma skwi na na? Ya wya ta lagha a da vla taghaftá skwi wu, waka a snartá skwi ma gwaða Lazglafta mandana na?» ka hëj ka ndërmimay. ¹⁶ Ka Yesu nda hëj mantsa: «Ta sagha da mndu ta ghunigihatá skwi ta taghë yu, ta sabë da i'i a wa. ¹⁷ Ka fafa mndu ta ghëjani ka maga skwi ta kumë Lazglafta, dza'a nda sna ka ta sagha da Lazglafta na skwi ta taghë yu na tsi, ka ta kla'ata ma ghëja ða a yu. ¹⁸ Mndu ta mna gwaða ta ghëja ghëjani ná, ghëjani ta ghubu tsi. Mndu ta zba vlantá glaku ta mndu ya ta ghunafta, vërdá mndu tsa mndu ya, ghwadaka mndu a wa. ¹⁹ Musa a ta vlaghunata zlahu wu ra? had' ya mataba ghuni ta maga slna nda tsa zlahu ya wa. Ta zbë jaw kuni ta i'i ja dzata tama?» ka Yesu nda hëj. ²⁰ Ka hëj mantsa: «Nda ksa ka da halaway, wa ta zba kagha ja dzata na?» ka hëj nda tsi.

²¹ Ka Yesu nda hëj mantsa: «Turtuk-tuk yeya slna magaj yu, ka ndërmim kuni nda ndërmima demdem. ²² Vlaghunavla Musa ta zlahu ja datsa fafad, aj mndani Musa a ta zrafta wa. Daga ta dzidzi ta zrafta lu. Ta datsay a kuni ta fafada zwani badu sabat rke? ²³ Ka si laviqlava kuni ta tsa fafada zwan badu

Sabat, kabga yaha lu da ðlanaptá zlahu Musa ya ní, kabgawu ta basa kuni ta juduf ta ghëja i'i, kabga vël mbanafatá ða ta mndu dzahuma' badu sabat tama? ²⁴ Ma tsë kuni ta guma wa iri, tsawa tsa ta guma manda ya ta raku,» ka Yesu nda hëj.

Kristi ná, Almasihu ya

²⁵ Ka sanlaha ma mnduha la Ursalima mantsa: «Nana mndu na a ta zbë hëj ja dzata kay ra? ka hëj. ²⁶ Ngha ða ta platá vghani ta gwaða, gwadananaf a lu wa. Ari tsatsaftsatsa a maliha mu kazlay: Kristi na mndu na kë'a kana? ²⁷ Aj mndani nda sna mu ta vli sabë tsi. Wya ka saghasa Kristi tani ná, had' mndu nda sna ta vli dza'a sabë tsi wu,» ka sanlaha ma mnduha la Ursalima guli.

²⁸ Ma tsa tagha skwi ta taghë Yesu ma daba hëga Lazglafta ya, ka klanatá tsi ta lwi dagala dagala. Ka'a mantsa: «Nda sna kaghuni ta i'i nda vli sabë yu dardar guli ra? Gaghëj gaghëja ða a sagha yu wa. Vërdá mndu tsa mndu ta ghunidikta ya. Tsaw sna a kaghuni tama ta tsa mndu ya wa. ²⁹ Ii, nda sna yu, kabga sagha da tsatsi i'i. Tsatsi ta ghunidikta,» ka Yesu. ³⁰ Kamkamkam, ka sanlaha ka kuma ksay. Sew had' ya ta faftá dzvu tida wu, kabga ta sagha a fitikani karaku wa. ³¹ «Badu saghar Kristi ní, dza'a magay ta mazëmzëm ka malaghutá ja na mndu na ri?» ka ndëghata sanlaha ma mnduha mataba tsa dëmga ya.

Ghunafta la Farisa ta mnduha ja ksafatá Yesu

³² Ka snijta la Farisa ta tsa skwi ta mnë mnduha makðekmakðek ta ghëja Yesu ya. Ka ghunaftá la mali ta ghëja gwal dra skwi ja Lazglafta, nda la Farisa ta gwal ngha hëga Lazglafta da ksa Yesu. ³³ Ka Yesu mantsa: «Ta teke'a nzda ða kwitikw da kaghuni, kada vra yu da mndu ta ghunidikta. ³⁴ Dza'a zbaj kuni

ta i'i, slafta a kuni ta i'i wu, laviŋta a kuni ta bhata ma vli ta dza'a yu guli wu,» ka Yesu nda həŋ. ³⁵ Ka la Yahuda mantsa: «Dza'a laghu diga ŋa kwala mu kul slanaghata na? Dza'a laghu da taba la Yahuda ta widamtá vgha ma sɔla la Grek, ka tagha skwi ŋa la Grek rki na? ³⁶ Dza'a zbay kuni ta i'i, sladiŋhata a kuni wu, laviŋta a kuni ta bhata da vli ta dza'a yu guli wu, ka'a ná, nu klatá ghəŋa tsa gwadani ya na?» ka həŋ ta ghəŋani.

Mnay Yesu ta gwada ta Sulkum nda ghuba

³⁷ Bađu kdavakta fitika tsa skalu ta nzakway ka mghama fitik ya, ka sli'aftá Yesu ka sladata, ka gwadata nda lwi dagala. Ka'a mantsa: «Ka ta kuzlaŋkuzla ndala ta mndu, ka sawi tsi da i'i da sa imi. ³⁸ «Ka zlgħafzlgħa mndu ta i'i katsi, dza'a mbəzagapmbəza dzuḅay ma ŋuḅufani.» Tsa imi ya ta vla hafu. Mantsa ya vindatani ma gwada Lazglafta,» ka Yesu. ³⁹ Tsaya ná, ta gwadé ta ghəŋa Sulkum dza'a tsu'u gwal dza'a zlgħaftá tsatsi ta tsa gwada ya. Ta vla a lu ta Sulkum karaku ma tsa fitik ya wu, kabga ta kapanaf a lu karaku ta Yesu ma glakwani wa.

Kwala Yesu kul had ma fəlma mnduha

⁴⁰ Ka sanlaha mataba tsa dəmgə ya snaŋər həŋ ta tsa gwada ya mantsa: «Vərdá anabi na mndu na,» ka həŋ. ⁴¹ «Kristi ya,» ka sanlaha. «Tsaw ma Galili dza'a saba Kristi rki? ⁴² «Ma zivra Dawuda ma luwa Batlehem ta nzakway ka luwa Dawuda^{††}» a dza'a saba Kristi, ka vindatani ma gwada Lazglafta kay ra?» ka sanlaha. ⁴³ Kidaghi gamndər ka tsa ndəghata mnduha ya dagavapta ta ghəŋa gwada ta Yesu. ⁴⁴ Kamkamkam,

ka sanlaha ka kuma ksaf, sew had ya ta faftá dzvu tida wa.

Ga rgha maliha la Yahuda

⁴⁵ Ka vraghutá tsa gwal ngha həga Lazglafta ya da slanaghatá tsa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda la Farisa ya. Ka həŋ mantsa: «Nya kwal kuni ksakta na?» ka tsaha ya nda həŋ. ⁴⁶ Ka həŋ mantsa: «Kay! Had mndu ta kdə walaŋtá gwadaftá mndərga tsa gwada ta gwadé tsa mndu ya wu,» ka həŋ nda tsa la Farisa ya. ⁴⁷ Ka la Farisa mantsa: «Nu! Nanafnana lu ta kaghuni guli ba? ⁴⁸ Mamu mndu dər turtuk mataba la mali mali, nda ya mataba la Farisa ta zlgħaftá tsa mndu ya ta nghə kaghuni ra? ⁴⁹ Tsa ndəghata mnduha ta zlgħafta ta nghə kaghuni ya ná, sna a həŋ ta zlahə Musa wu, gwal nda ksi'a həŋ!» ka la Farisa nda həŋ.

⁵⁰ Ka Nikwademu ta nzakway mataba taŋ si ta sli'afta girvidik ka lagha slanaghatá Yesu ya kay nda həŋ mantsa: ⁵¹ «Ka ta dawap a lu ta gwada da mndu, ka snaŋtá skwi maga tsi wu ná, ta gi tsanagħatsa zlahə mu ta guma ta ghəŋani ra?» ka'a. ⁵² Ka həŋ mantsa: «Tekw kagha mataba la Galili guli ra? Dzaŋa ta gwada Lazglafta ba ka ngha ka, ka dza'a slanagħasla ka ta vli ta mna saba anabi ma Galili,» ka həŋ nda tsi. [⁵³ Tahula tsa, ka gazlaghutá həŋ dzagha taŋ.]

Marakw ksaf lu ta hliri

8 Ka sli'aftá Yesu ka laghwi ta ghwá Zaytuŋ. ² Wrək tgha ka vragatá tsi, ka lamə tsi da daḅa həga Lazglafta, ka sli'adaghatá inda mnduha da tsi. Ka nzatá tsi nda nza ka tagha skwi ŋa taŋ. ³ Mbaḅa gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa ka ksadaghatá sana marakw ksaf lu ta hliri. Ka kladamta da

††7:42 Ngha ta 2 Samuyel 7:12, Zabura 89:4-5, Irmiya 23:5, Mika 5:1.

taba mnduha ka sladanata ta kəma Yesu. ⁴Ka həj mantsa: «Mghama da! Wana na marakw na ksaf lu ta hliri. ⁵Mndərga na marakw na ná, zlabata nda pala, ka zlahá Musa mnaɲnata. Waka kagha nda ɲa gha na?» ka həj nda Yesu.

⁶Tsaw ɲa tsanamtá matsavada, kada mutsafta həj ta rutsak tida lagha həj mna tsa gwada ya ɲani. Lagha Yesu ka dzamtá ghəj ka vinda skwi ta hadik nda ndəfiɲa dzvu. ⁷Ka gdavatá həj ka va daway da tsi. Ka Yesu mantsa: «Ka waya mataba ghuni kul walajta gatá dmaku ya, ka zlafzira tsi ta wuda na marakw na nda pala,» ka'a kapanɲta ghəj. ⁸Ka dzəglamtá tsi ta ghəj ka vindgoltá skwi ta hadik. ⁹Tahula snajta tanɲ ta tsa gwada Yesu ya, ka gazlaghatá həj turtuk turtuk, zrafta ta la galata mnduha ha ka saha ta zwani. Ka zlanɲta həj ta Yesu turtukwani nda tsa marakw ya ta sladu ta kəmani. ¹⁰Kə'a ka Yesu kapglanɲta ghəj ná, tsa marakw yeya nghanɲ tsi. Ka Yesu mantsa: «A', gazlagha diga həj kay ní makwa na? Had mndu ta tsaghagha ta guma kay ra?» ka'a nda tsi. ¹¹Ka tsa marakw ya mantsa: «Had mghama da wa,» ka'a. Ka Yesu mantsa: «Tsa a i'i ta guma ta ghəja kagha guli wa. La! Yaha ka magəgoltá dmaku,» ka'a nda tsi.

Yesu tsuwadaka ghəja hadik

¹²Ka Yesu nda həj guli mantsa: «I'i tsuwadaka ghəja hadik, mndu ta dza'a mista da ná, had dza'a mbaɲa ma grusl wu, dza'a mutsay ta tsuwadaka hafu,» ka'a. ¹³Ka la Farisa mantsa: «Ghuba ghəja gha ta ghubu ka, vərda gwada a na gwada gha na wu,» ka həj ta ghəjani. ¹⁴Ka Yesu nda həj mantsa: «Dər má ghuba ghəja da ta ghubu yu ná, vərda gwada ya ta mnə yu, kabga nda sna yu ta vli sagha yu nda vli ta dza'a yu. Tsaw kaghuni ya ná, sna a kuni ta vli sagha

yu, nda vli ta dza'a yu wa. ¹⁵Kaghuni ná, guma wa iri ta tsə kuni. I'i, tsa a yu ta guma ta ghəja mndu wa. ¹⁶Ala ka tsatsa yu ta guma katsi, vərda guma na guma da, kabga turtukwa da a yu wu kawadaga ɲni nda Da ta ghunighata. ¹⁷Nda vinda ma zlahá ghuni kazlay: Ka nda guya gwada mnduha his ta va tsa skwa turtuk ya katsi ná, kahwathwata nzakwa tsa gwada ya^f kə'a. ¹⁸Ghuba ghəja da ta ghubu yu mndani, ta ghuba i'i Da da ta ghunidikta guli,» ka'a nda həj. ¹⁹«Ga Da gha na?» ka həj nda tsi. Ka Yesu mantsa: «Sna a kuni ta i'i wu, sna a kuni ta Da da guli wa. Ka má nda sna kuni ta i'i ná, má nda sna kuni ta Da da guli,» ka'a nda həj.

²⁰Ta tagha skwi ma daba həga Lazglafu mna tsi ta tsa gwadaha ya, ta nzaku ndusa nda vli pgha tseɲi. Sew had mndu ta faftá dzvu tida wu, kabga ta sagha a fitikani wa.

Mnaɲta Yesu ta sli'ani da dani

²¹Ka Yesu mantsa: «Dza'a laghula yu, dza'a zbaj kuni ta i'i. Dza'a rwaku kuni ma dmaku, laviɲta a kuni ta bhata ma tsa vli ta dza'a yu ya wu,» ka'a nda həj guli. ²²Ka la Yahuda mantsa: «Vghani rki dza'a tsi dzuvta kəl tsi ka mnay kazlay: Laviɲta a kuni ta bhata da tsa vli ta dza'a yu ya wu kə'a na?» ka həj ta ghəja tsa gwadani ya. ²³Ka Yesu mantsa: «Gwal ta ghəja hadik kaghuni, la ta luwa i'i, ɲa gwal ta ghəja hadik kaghuni, ɲa na ghəja hadik na a i'i wa. ²⁴Tsaya tsa kəl yu ka mnay ɲa ghuni kazlay: Dza'a rwaku kuni ma dmakuha ghuni kə'a ya. Dza'a rwaku kuni ma dmakuha ghuni ka si zlgħa a kuni kazlay: «I'i ná, i'i ya kə'a ya wu,» ka'a nda həj. ²⁵Ka həj nda tsi mantsa: «Wa kagha katək na?» ka həj. Ka Yesu nda həj mantsa: «Tsa i'i mnaghuna yu daga tanɲtaɲ ya, ya. ²⁶Ta

^f8:17 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 17:6, 19:15.

traku skwiha ɲa mnay ɗa ta kaghuni, ka tsaghunaghatá guma. Tsa mndu ta ghunigihata ya ná, vərɗa mndu ya. Skwi snaɲ yu da tsi ta mnə yu ɲa mnduha ta ghəɲa hadik,» ka'a nda həɲ.

²⁷ Sew sna a həɲ kazlay: Ta gwadə ta Da na Yesu ta tsa gwadə ya kə'a wa. ²⁸ Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Badu kapadafta ghuni ta Zwanja mndu ya, badu tsaya dza'a snaɲta kuni "ta i'i." Badu tsaya guli dza'a snaɲta kuni kazlay: Gaghəɲ-gaghəɲa ɗa a ta maga yu ta skwi wu, manda ya taghadif Da ta mna yu ta gwadə ɗa^{ss} kə'a. ²⁹ Tsa mndu ta ghunidikta ya ná, kawadaga ɲni nda tsi. Turtukwa ɗa a zlihata tsi wu, kabga ta maganamaga yu ta skwi ta zɗəganata inda fitik,» ka'a. ³⁰ Ta gwadə Yesu ta tsa gwadaha ya ná, nda ndəgha gwal ta zlgħafta.

Da Lazglafta ta sagha kahwathwata

³¹ Ka Yesu nda tsa la Yahuda ta zlgħafta ya mantsa: «Ka gɗavagɗa kuni ma skwi ta taghə yu ɲa ghuni katsi, nda nza kuni ka vərɗa duhwalha ɗa. ³² Dza'a nda sna kuni ta kahwathwata, ɲa vlaghunata tsa kahwathwata ya ta nzaku nda platá vgha,» ka'a ³³ Ka la Yahuda mantsa: «Zivra Abraham aɲni, ta walaɲ a aɲni ta nzata ka vu'a mndu wa. Ta wu ɲa mnay gha kazlay: Dza'a plaku vgha ghuni kə'a na?» ka həɲ nda tsi. ³⁴ Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Kahwathwata ta mnaghunata yu, inda mndu ta ga dmaku ná, nda nza ka vu'a dmaku. ³⁵ Had' vu'a ta gɗavata ma həga ga mndu wu, zwanj yeya ta gɗavata ɲa ɗekɗek. ³⁶ Ka zwanj ta plighunista katsi ná, falau' vgha ghuni kahwathwata. ³⁷ Nda sna yu kazlay: Zivra Abraham kuni kə'a, ama wana kuni ta psa i'i ɲa dzata, kabga tsu'a a kuni ta gwadə ɗa wa. ³⁸ Skwi nghaɲ yu da Da ɗa ta mnə yu. Kaghuni, skwi taghaghuni

naf da ghuni ɲa ghuni ta magay,» ka'a ³⁹ Ka həɲ nda tsi mantsa: «Abraham da ɲni ta aɲni,» ka həɲ. Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Ka má vərɗa zwana Abraham kuni katsi ná, má mndərga slna Abraham ta magə kuni. ⁴⁰ Wana ndanana ná, ta zba dzata i'i ta mnaghunatá kahwathwata skwi ya snaɲ yu da Lazglafta kuni. Ta walaɲ a Abraham ta magatá mndərga tsaya wa. ⁴¹ Kaghuni ná, slna da ghuni ta magə kuni,» ka'a nda həɲ. Ka həɲ mantsa: «Masagwa a aɲni wa. Turtuk-tuk Da ɲni ta nzakway ka Lazglafta,» ka həɲ. ⁴² Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Ka si Lazglafta vərɗa da ghuni katsi ná, má dza'a ɗvudva kuni ta i'i. Sli'af da Lazglafta i'i ka sagha, gaghəɲgaghəɲa ɗa a sagha yu wa. Tsatsi ta ghunigidaghata. ⁴³ Laviɲ a kuni ta snaɲtá gwadə ɗa wu, kabga kwala ghuni kul fatá sləməɲ ka sna skwi ta mnaghunata yu. ⁴⁴ Da ghuni ná, halaway ya. Ta kumay kuni ta maganatá skwi ta zɗəganata. Nda nza tsatsi ka mnda dzata mndu daga ma zlrafta. Ta walaɲ a ta sladafta ta kahwathwata wu, kabga had' kahwathwata da tsi wa. Vərɗa ɲani ma gwadə ta gwadagapta ná, tsakalawi ya, kabga tsakalawi tsatá fwa tsatsi. Dani ma tsakalawi tsatsi guli. ⁴⁵ I'i, tsu'a a kuni ta i'i, kabga mnay ɗa ta kahwathwata wa. ⁴⁶ Waya mataba ghuni dza'a mniyata kazlay: Taɗ magamaga ka ta dmaku ɗər turtuk səla kə'a nda i'i na? Ka si kahwathwata ta mnə yu, kabga wu kwal kuni zlgħay na? ⁴⁷ Mndu ya nda nza ka ɲa Lazglafta ná, ta snaɲ ta gwadə Lazglafta. Kaghuni, sna a kuni ta gwadə Lazglafta wu, kabga nza a kuni ka ɲani wu,» ka Yesu nda həɲ.

I Yesu nda Abraham

⁴⁸ Ka la Yahuda mantsa: «Ta ɲaɲni a ta mnay kazlay: Mnda la Samari kagha, nda ksa ka da halaway kə'a kay rke?» ka

^{ss}8:28 Ngha ta Yuhwana 3:14.

həŋ nda tsi. ⁴⁹ Ka Yesu mantsa: «Ksa a yu da halaway wa. Glaku ŋa da ta vlay ŋa Da da, ka mbidata kaghuni ta i'i. ⁵⁰ Zba vlayntá glaku ta ghəŋa da a ta zbə yu wa. Turtuk tsa mndu ta zba tsa glaku ya ŋa da, tsatsi ta tsa guma guli. ⁵¹ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta snatá skwi ta taghə yu, had' dza'a mtuta dekdek wa,» ka'a nda həŋ.

⁵² Ka la Yahuda nda tsi mantsa: «Ndanana grafta ŋni kazlay: Nda ksa ka da halaway ka'a. Mtumta Abraham, rwurwa la anabi guli. "Ka snasna mndu ta skwi ta taghə yu ná, had' dza'a mtuta dekdek wu," ka ka ná, ⁵³ mal kagha ka tsa da ŋni Abraham ta mtuta ya ra? Ari mal kagha a ka tsa anabiha ta rwuta ya na? Wa i'i ka kagha ta gray na?» ka həŋ. ⁵⁴ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ka vla glaku ta vlə yu ŋa ghəŋa da katsi ná, bətbət tsa glakwa da ya. Da da ta vli-hatá glaku, tsa ta mnə kaghuni kazlay: Má Lazglafta ŋni ya kə'a ⁵⁵ kul snəŋta kuni ya. I'i nda sna yu ta tsatsi. Ka má sna a yu wu ka yu mazlay katsi ná, má dza'a nzakway yu ka guram nda kaghuni ta tsakalawi ya. Tsaw nda sna i'i ta tsatsi, ta snay yu ta gwadani guli. ⁵⁶ Harharhar ghəŋa Abraham ta ghəŋa vəl ndanayni ta dza'ani nghanjá fitika da. Ka nghanjá tsi, ka tuta tsi da rfu,» ka Yesu nda həŋ. ⁵⁷ Ka la Yahuda mantsa: «Ta maga a ima gha hutaf mbsak ná, gi nda ngha yu ta Abraham ka ka?» ka həŋ nda tsi. ⁵⁸ Ka Yesu mantsa: «"Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, makəf lu ka Yatá Abraham ná, mamu i'i,"» ka'a nda həŋ. ⁵⁹ Na mnatani ta tsaya, ka hlaftá həŋ ta pala ŋa zlərtsay. Ka difaghutá Yesu, ka saghu tsi da daba həga Lazglafta.

Mbanafta Yesu ta sana ghulpata mndu

9 Ta labə Yesu ta tvi, ka nghanjá tsi ta sana mndu nda ghulpa daga ta yagatá lu. ² «Maləma da! Wana nda ghulpa

na mndu na daga ta yagatá lu. Tsatsi re, dadahani a ta gatá dmaku katak na?» ka duhwalhani dawəŋta da tsi. ³ Ka Yesu mantsa: «Ta ghəŋa dmakwani a ghulpəta tsi wu, ta ghəŋa dmakwa dadahani a guli wa. Ghulpghulpa ŋa maravata slna Lazglafta nda ma tsatsi. ⁴ Ta ka fitik vəl na ná, magamamaga ta slna mndu ya ta ghunighata. Wana vli dza'a kuzuta ŋa kwal kul lavinja ksəgəltá slna. ⁵ Tata ghəŋa hadik na yu karaku ná, i'i tsuwadaka ghəŋa hadik,» ka Yesu.

⁶ Tahula mnatani ta tsa gwadə ya, ka tfatá tsi ta sərdək, ka hwadə'atá hadik nda tsi, ka masanafta ta kwapaya irihani. ⁷ Manda kdinjtani ta masanaftá, ka'a nda tsi mantsa: «La mbazinja kuma gha ma ima Silwe,» ka'a. Tsa «Silwe» ya ná, manda mnay kazlay: Ghunay kə'a ya. Ka sli'aftá tsi ka laghwi mbazinjá kumani. Mbazinjani, tsidid irani, ka sli'aftá tsi ka laghu dzaghani. ⁸ «Na mndu ta nzata ka gatá skwi da mnduha ya a na mndu na kay ra?» ka sləvdahani si ta gdəta ta nghanja ta gatá skwi ya. ⁹ «Tsatsi ya» ka sanlaha. «Tsatsi a wu, sana mndu ya ta gara vgha nda tsatsi,» ka sanlaha guli. Ka tsa mndu ya mantsa: «Aŋ! vadə ya,» ka'a. ¹⁰ «Waka ka magay kəl ka ka nghanjá vli ba?» ka həŋ nda tsi. ¹¹ «Sana mndu ya ta hgə lu ka Yesu, ta hwadə'atá hadik, ka masadiftá tsi ta kwapaya iriha da. "La mbazinjá kuma gha ma ima Silwe," ka'a nda i'i, ka sli'aftá yu ka laghwi yu mbazinja, kəl yu ka nghanjá vli,» ka'a. ¹² «Ga tsa mndu ya ndana?» ka həŋ nda tsi. «Sna a i'i wa,» ka'a nda həŋ.

Dawutá vla la Farisa da tsa mndu si nda ghulpa ya

¹³ Ka klaftá həŋ ta tsa mndu si nda ghulpa ya, ka klaghata da la Farisa. ¹⁴ Tsaw badu Sabat hwadə'ata Yesu ta tsa hadik ya, ka masanaftá tsa mndu ya ta kwapaya irihani ka mbanafta ya. ¹⁵ Ka

đawgəltá la Farisa da tsi kə'a magaku kəl tsi ka nghanjá vli. Ka'a mantsa: «Hadik hwada a tsi, ka masadifta ta kwapaya iriha da. Ka mbazinta yu ta kuma da, kəl yu ka nghanjá vli,» ka'a nda həj. ¹⁶ Ka dgavaptá la Farisa his gamndər. «Mnda Lazglafta a tsa mndu ya wu kabga sna a ta skwi ta mnə zlahá sabat wu,» ka sanlaha. «Waka mnda dmaku dza'a maga mndərga tsahaya ma mazəmzəm na?» ka sanlaha, ka həj ta ghəjani. ¹⁷ Ka həj nda tsa mndu ya mantsa: «Wa tsa mndu ta mbaghafta ya ka kagha ta gray na?» ka həj ka mahis nda tsi. «Anabi ya,» ka'a nda həj.

¹⁸ Ta lanaf a ta la mali ta ghəja la Yahuda na mnay kazlay: Si nda ghulpa tsa mndu ya, ka nghanjá tsi ta vli kə'a wa. Ka laghu həj hgaktá dadaha tsa mndu ya. Ka sagha həj. ¹⁹ Manda sagha taŋ, «zwaŋa ghuni na mndu na ra? Grafgra kuni kazlay: Nda ghulpa ta yagata kuni kə'a ra? Waka a magaku kəl tsi ka nghanjá vli ndana ba?» ka həj nda həj. ²⁰ Ka dadahani mantsa: «Nda sna aŋni kazlay: Zwaŋa ŋni ya kə'a. Ta yagatá ŋni guli ná, nda ghulpa. ²¹ Tsaw sna a aŋni kə'a magaku kəl tsi ka nghanjá vli wa. Dawawadawa da tsi, nda gla tsatsi prək ka zlgħawani tsatsi ka ghəjani,» ka həj. ²² Ta zləjay tsa dadahani ya ta la malihá ta ghəja la Yahuda, kəl həj ka mnay mantsa. Tsaw la mali ta ghəja la Yahuda ya ná, nda ghada dzrafta taŋ. Mndu ta mnay kazlay: Yesu ná Kristi ya kə'a ná, dza'a taliŋtala lu ta tsa mndu ya ma həga tagha skwa mu kə'a. ²³ Tsaya kəl dadahani ka mnay kazlay: Nda gla tsatsi, prək tsatsi ka ghəjani ka zlgħawani kə'a ya.

²⁴ Ka hgəgləjtá la Farisa ta tsa mndu ya kamahis. Ka həj nda tsi mantsa: «Mna kagha ta kahwathwata ta kəma Lazglafta. Aŋni ná, nda sna aŋni kazlay: Mnda dmaku tsa mndu ya kə'a,» ka həj. ²⁵ Ka tsa mndu ya mantsa: «Ka mnda dmaku tsi, ka mnda dmaku a tsi wu, sna

a i'i wa. Skwi turtuk ya snaŋ i'i ná, si nda ghulpa yu, ndanana nda nghanjá yu ta vli tsidid,» ka'a nda həj. ²⁶ «Waka a magaghata kəl ka ka nghanjá vli ka ka?» ka həj nda tsi. ²⁷ «Ghadaghada yu ta mnaghunata, va a kuni ta snay wu. Nu ta kumə kuni ta mnəglaghunata da tama, ari ta kumay a kaghuni ta nzakway ka duhwalhani guli na?» ka'a nda həj. ²⁸ Ka rarazə həj. Ka həj mantsa: «Ba kagha ta nzakway ka duhwalani wala, aŋni ná, duhwalha Musa aŋni. ²⁹ Nda sna amu kazlay: Gwadgana gwada Lazglafta ta Musa kə'a. Tsa mndu ya, sna a aŋni ka sagha ga tsi wu,» ka həj. ³⁰ Ka tsa mndu ya mantsa: «Wanawa mandərmimi kay tama! Sna a kuni ta vli ka ga sagha tsi wu? Wana gunihaguna ta ira i'i tadá tsa. ³¹ Skwi ya snaŋ amu ná, zlgħa a Lazglafta ta wa skwi ta dawu mnda dmaku wa. Mndu ya ta vli glaku ŋani, ta snanata ŋani, ta zlgħə tsi ta wani. ³² Ka yawu ta sna a lu ta mnay kazlay: Mamu mndu ta gunanata ira mndu yaga lu nda ghulpa kə'a wa. ³³ Ka si nza a tsa mndu ya ka mnda Lazglafta wu ná, má had sana skwi laviŋ tsi ta magata wa,» ka'a nda həj. ³⁴ Ka həj nda tsi mantsa: «Kagha yaga lu ka dmaku dze'dze' guli ná, ka taghəgəltá skwi ŋaŋni,» ka həj, ka ghzlagapta ma həga tagha skwa taŋ.

Vərdəka ghulpata mndu

³⁵ Manda snaŋta Yesu kazlay: Ghzlagap ghzla lu ma həga tagha skwa la Yahuda kə'a, ka lagha tsi slanaghata. Ka'a mantsa: «Zlgħafzlgħa ka ta Zwaŋa mndu ra?» ka'a nda tsi. ³⁶ Ka tsa mndu ya mantsa: «Wayá ní mghama da! Mnihamna ka zlgħafta yu,» ka'a nda tsi. ³⁷ «Vani na ta nghanjá ka, ta gwada nda kagha na,» ka Yesu nda tsi. ³⁸ «Zlgħafzlgħa yu mghama da,» kə'a tsəlbata ka ndəba dzvu ŋani. ³⁹ Ka Yesu mantsa: «Sasa yu ta na ghəja hadik na ŋa dganatá nzakwa mnduha. Ija nghanjá

gwal kul nghanjá vli, ta vli. Ta ghulpæta gwal nda ngha ta vli,» ka'a. ⁴⁰Ka sanlaha ma la Farisa hada mantsa: «Dza'a ghulphulpa aŋni guli ra?» ka hæg nda tsi manda snaŋta taŋ ta tsa gwadaha ya. ⁴¹Ka Yesu nda hæg mantsa: «Ka má ghulphulpa kuni katsi ná, má had dmaku ta kaghuni wa. Tsaw "nda ngha aŋni ta vli," ka kuni ndanana ya, tsaya kæl dmakwa ghuni ka gðavata,» ka'a nda hæg.

Yesu vørða mnda ngha tuwak

10 Ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta kwal kul lami nda ta watgha gamaka tuwakha, ka valadata nda ta muhul ná, ghali tsa mndu ya, gænda tsa mndu ya guli. ²Ala ka lami nda ta watgha tsa mndu ya katsi, mnda ngha tuwakha tsa mndu ya. ³Dza'a gunanaguna mnda ngha tsa hæg ya ta watgha, dza'a nda sna tuwakha ta lwani, ŋa hgayni ta tuwakhani nda hga taŋ nda hga taŋ. Ŋa zligiŋtani ta hæg dzibil. ⁴Zligiŋtani ta inda tuwakha ta nzakway ka ŋani ya, ŋa dza'ani ta kæma taŋ, ta dza'a hahæg mistani. Ta dza'a tuwakhani mistani, kabga nda sna hahæg ta lwani. ⁵La a hæg mista mndu kul snaŋta hæg wu, dza'a hwayaghuhwaya hæg di'ŋ nda tsi, kabga tsatsaf a hæg ta lwani wa.»

⁶Mantsa ya ka Yesu mnanatá mahdihdi ta hæg, sew sna a tsa mnduha ta snay ya ta ghæŋa tsa skwi ta mnæ tsi ya wa.

Yesu vørða mnda ngha tuwak

⁷Ka Yesu nda hæg guli mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, i'i watgha gamaka tuwakha. ⁸Inda gwal ta sagha ka tiŋlaghutá i'i, ghali tsaha ya, gænda hæg guli. Ama ka kwalaghutá tuwakha ta sna lwa taŋ. ⁹I'i watgha gamaka tuwak, ka lamla mndu nda ta i'i, dza'a mbaku. Dza'a laviŋlava ta lami ka sabi, ŋa mutsaftani ta skwa zayni.

¹⁰Mndu ta ghali ná, ghali ŋani ta sagha da ghalay, ŋa dzata, ŋa zadanata. I'i ná, saghasa yu ŋa mutsafta mnduha ta hafu ka haslay, ŋa nzakwa taŋ kul had sana skwi ta pðugudunustá hæg.

¹¹I'i vørða mnda ngha tuwak, vørða mnda ngha tuwak ná, nda fa vghani ŋa tuwakhani. ¹²Mndu ta ngha tuwak ta plæ lu nda pla ŋani ná, ŋani a tuwakha wu na, nghanji ta kramtak mtak ta sagha ya ná, hwayaghutani ka zlanavata tuwakha, ŋa valafta kramtak mtak ta tuwakha, ka kwitanatá hæg. ¹³Tsaya skwi ta magæ mndu ta maga slna ŋa tsemi, had dæŋwani nda tuwakha wa. ¹⁴I'i ná, vørða mnda ngha tuwak yu, nda sna yu ta tuwakha dá, hahæg guli nda sna hahæg ta i'i, ¹⁵manda va ya snaŋ Da ta i'i ya, i'i guli ná, nda sna yu ta Da, nda fa vgha dá guli ŋa tuwakha dá. ¹⁶Mamu sanlaha ma tuwakha dá guli, kul had ma na gamak na. Dza'a nda sna hæg ta lwa dá, ŋa hlaktá dá ta hæg, ŋa nzata taŋ tuts, turtuk mndu ta ngha hæg. ¹⁷Dvuðva Da ta i'i, kabga fafa yu ta vgha dá ŋa mtuta, ŋa mutsæglafta dá. ¹⁸Had mndu ta laviŋtá klaptá hafu ma i'i wu, i'i ka ghæŋa dá ta vlata. Laviŋlava yu ta vlata, laviŋlava yu ta mutsæglafta. Tsaya skwi dza'a ka magay ka Da dá nda i'i.»

¹⁹Ka dagæglaftá la Yahuda kidaghi gamndær ta ghæŋa tsa gwadæ ya. ²⁰Ka sanlaha ma hæg mantsa: «Mamu duhwala halaway ma na mndu na, nda ksa da halaway, ŋaw ta sna kuni ta gwadæ ta gwadæ tsi na?» ka hæg. ²¹«Had mndu nda ksa da halaway ta gwadæ manda tsaya wu, laviŋlava duhwala halaway ta gunana ta iri ta mnduha ra?» ka sanlaha guli.

Zlghaf a sanlaha ta Yesu wa

²²Ma fitika mazlam, ka skalæ lu ta skala havaktá guna hæg Lazglafta ma Ursalima. ²³Mbadæ Yesu ka wawaku ma rmak ta wa tsa hæg Lazglafta ta hgæ

lu ka rmaka Salumuŋ ya. ²⁴ Ka lagha la Yahuda wanafta dlivis. Ka hən nda tsi mantsa: «Ija kulam yawu dza'a zlaŋnata ka ma dga ghəŋ ta dgə ŋni na? Ka kagha ta nzakway ka Kristi ya kay, mnaŋna ka dardar ba?» ka hən nda tsi. ²⁵ Ka Yesu nda hən mantsa: «Mnaghunamna yu, zlgaha a kuni wa. Na slnaha ta magə yu nda hga Da da na ta mnaŋtá i'i, ²⁶ zlgaha a kuni wu kabga had' kuni mataba tuwakha da wa. ²⁷ Nda sna tuwakha da ta lwa da. I'i nda sna yu ta hahəŋ, ta dza'a hən mista da guli. ²⁸ Ta vlanjvla yu ta hafu ŋa kdekedzeŋ ta hən. Had' hən dza'a walaŋta zwaduta wu, had' mndu dza'a hlaptá hən ma dzva da guli wa. ²⁹ Tsa Da da ta vliha ta hən ya, malaghumala ta inda sanlaha. Had' mndu dza'a laviŋtá hlaptá hən ma dzva Da da wa. ³⁰ Aŋni nda Da da ná, ka skwa turtuk ŋni,» ka'a nda hən.

³¹ Lagha la Yahuda ka hləglaftá pala ŋa zlərtsay. ³² Ka Yesu nda hən mantsa: «Wya nda ndəgha slna dīnadīna si da Da da magaghuna yu, ta ghəŋa wati ta kuma kuni ta zlərtsa i'i na?» ka'a nda hən. ³³ Ka hən mantsa: «Ta ghəŋa magata gha ta skwi dīna a ta zlərtsa ŋni ta kagha wu, ta ghəŋa vəl kwarakwara gha. Kagha ta nzakway ka mnda səla ná, ta gra ghəŋa gha ka nda Lazglafta,» ka la Yahuda nda tsi. ³⁴ Ka Yesu nda hən mantsa: «Vinda a ma deftera zlahā ghuni ma vla mnay Lazglafta kazlay: Kaghuni ná, "lazglaftaha" kuni* kə'a kay ra? ³⁵ Nda sna mu kazlay: Had' mndu dza'a laviŋtá hərđiŋta skwi nda vinda ma deftera Lazglafta wu kə'a. Tsaw lazglaftaha kuni ka Lazglafta tsanaftá hgu ta mnduha ta mnə tsi ta gwadani ŋa taŋ. ³⁶ I'i, Da ta zbaptá i'i, ka ghunigihata ta ghəŋa hadik, waka kuni dza'a mnay kazlay: Ta kwarakwara ka kə'a kabga mnay da kazlay: Zwaŋa Lazglafta

yu kə'a? ³⁷ Ka slna Da da a ta magə yu ta nghə kuni wu, ma zlgahaf kuni ta i'i. ³⁸ Ala ka si vani tsi ta magə yu katsi, dər má zlgahaf a kuni ta i'i wu, zlgahafwazlgaha a ka tsa slnaha ya, kada grafta kuni, ŋa snaŋta ghuni kazlay: Da ta nzaku ma i'i, i'i ma Da guli kə'a,» ka Yesu nda hən. ³⁹ Ta ghəŋa tsaya ka zbəgəltá hən ta ksafu, ka zadanaŋhatá tsi rək ta hən. ⁴⁰ Ka vrəglaghatá Yesu ta bla ghwa Zurdeŋ, ma vla taŋtaŋta magay Yuhwana ta batem ŋa mnduha, ka nzatá tsi hada. ⁴¹ «Had' mazəməzəm dər turtuk maga Yuhwana wa. Tsaw inda skwi ya mna Yuhwana ta ghəŋa na mndu na ná, manda va tsaya nzakwani, ka ndəghata mnduha ta sli'adaghata da tsi ta mnay.» ⁴² Ma tsa vli ya, nda ndəgha gwal ta zlgahafá Yesu.

Mtakwa Lazar

11 Mamu sana mndu ma luwa Betani Lazar hgani ksaf daŋwa. Ma tsa luwa ya ta nzakwa kwaghamani ta nzakway ka i Mari nda Marta. ² Tsa Mari ya tsa ta pghanaftá urdi ta səla ta Mgham Yesu ka takaday nda swida ghəŋani ya. Zwaŋamani tsa Lazar kul dughwanaku ya guli. ³ Ka tsghaghatá tsa kwaghamani ya ta lwi ŋa Yesu kazlay: Mghama da, dughwana a tsa gra gha ya kay wu kə'a. ⁴ Ka Yesu mantsa: «Dzata a tsa daŋwa ya ta Lazar wa. Ija maraŋtá glakwa mbrakwa Lazglafta tsa daŋwani ya, kada maravata glakwa Zwaŋa Lazglafta guli,» ka'a manda snaŋtani ta tsa gwada ya.

⁵ Tsaw ta đvay Yesu ta i Marta nda mukumani nda Lazar. ⁶ Tahula tsa snaŋta Yesu kazlay: dughwana a Lazar wu kə'a ya, ka magəglatá tsi ta fitik his, ma tsa vli hada tsi ya. ⁷ Tahula tsa, «vramavra ta hadika Zudiya,» ka'a nda duhwalhani. ⁸ «Maləma da, kcfakwa la Yahuda tsa ta kuma zlərtsa ta kagha nda

*10:34 Ngha ta Zabura 82:6.

pala ɲa dzata ná, vramavra ta hadika Zudiya ka ka?» ka duhwalhani nda tsi. ⁹Ka Yesu mantsa: «Ghwapɔdɔ his a nzemndi ma vaghu ra. Ka ta mbadɔ gi-fitik mndu ta mbada ná, had tuthun, ta dzadzay wu, kabga tsuwadak vli ta wa irani gifitik. ¹⁰Ala ka girvidik ta mbada mndu ta mbada katsi, ta dzadzay tuthun, kabga ngha a ta vli girvidik wu.» ka Yesu nda hɛɲ. ¹¹«Wa a dzadza hani ta gra mu Lazar, ka la yu da sli'anafta,» ka'a nda hɛɲ tahula mnatani ta tsa gwaɔa ya. ¹²«Mghama ɔa! ka si hani ta dzata ya ní, had dza'a mbafta ra?» ka duhwalhani nda tsi. ¹³Ba va hani ta dzata kahwathwata ka hahɛɲ sizlay nda ɲa taɲ. Tsaw ta ghɛɲa mtatani mna Yesu ta ɲani. ¹⁴Ka Yesu klinistá ghɛɲani ta hɛɲ mantsa: «Nda mta Lazar tane! ¹⁵Ta rfu yu ta ghɛɲa kwala ɔa kul had hada. Dina tsaya ka ɲa ghuni, ɲa fafta ghuni ta ghɛɲ ta i'i. Mbadma slanaghata ndana tama,» ka'a nda hɛɲ. ¹⁶«Mbadma amu guli, ka dza'a mu rwuta kawadaga nda tsi,» ka Tuma ta hgɔ lu ka mbuhwali nda pɔakwa duhwalha.

Yesu hafu

¹⁷Ta lagha Yesu ná, mafwada fitika Lazar tsa ma hadik manda padamta. ¹⁸Tsa luwa Betani ya, malaghumala a ka meli hkɛn nzakwani nda luwa Ur-salima wa. ¹⁹Nda ndɛgha la Yahuda ta sli'adaghata da zgwantá i Marta nda Mari, ta ghɛɲa mtatá zwanjama taɲ. ²⁰Manda snajta Marta kazlay: Wa'a Yesu ta sagha kɔ'a, ka labɔ tsi da guyay ta tvi, ta nzutá nzakwani Mari mintgha. ²¹Ka Marta nda Yesu mantsa: «Mghama ɔa! Ka má hadna ka katsi ná, má mta a zwanjama ɔa wa. ²²Tsaw dɛr nda vanana ná, nda sna yu kazlay: Inda skwi dza'a ka ɔawanja da Lazglafta ná, dza'a tsu'aghaf tsu'a Lazglafta ta wani kɔ'a,» ka Marta nda Yesu. ²³Ka Yesu mantsa: «Dza'a sli'agapsli'a zwanjama gha ma mtaku,»

ka'a nda tsi. ²⁴«Nda sna yu mantsa ka-zlay: Dza'a sli'agapsli'a ma mtaku badu kɔakwa ghɛɲa hadik kɔ'a,» ka Marta nda tsi. ²⁵Ka Yesu nda tsi mantsa: «I'i tsa mndu ta sli'aganaptá gwal nda rwa ɲa nzɛglata taɲ nda hafu ya. Mndu ta zlghaftá i'i dɛr mtumta tsi, dza'a nzanza nda hafu. ²⁶Dɛr wati ma mndu ka ta ndiri tsi ta zlghaftá i'i had dza'a mtuta dɛkɔk wa. Zlghafzlgaha ka ta tsa?» ka Yesu nda tsi. ²⁷Ka Marta nda tsi mantsa: «Anjani mghama ɔa, zlghafzlgaha yu kazlay: Kagha ná, Kristi Zwanja Lazglafta ya dza'a saha ta ghɛɲa hadik ka,» ka'a nda tsi.

Tawa Yesu ta ghɛɲa mta ta Lazar

²⁸Mnatani ta tsa gwaɔa ya, ka sli'aftá tsi ka laghwi mnanatá mukumani Mari makɔkɔmakɔk kazlay: Wa'a tsa mndu ta taghamatá skwi ya kay hadna ta gvala kagha, ka'a. ²⁹Na gi snajta Mari mantsa ya, gi brahwat sli'afta, ka hwaya slanaghatá Yesu. ³⁰Tsaw ta lamɔ a Yesu da luwa karaku wu, tata nzaku ma tsa vla guyakwa taɲ nda Marta ya. ³¹Nghay tsa la Yahuda ta nzaku ma hɛɲa ta lɔa ɲuduf ɲa Mari ta tsa gi sli'aftani brahwat ka sli'i dzibil ya, ka hɛɲ mantsa: Ya sli'ani da taw ta kulu tsa, ka hɛɲ ka sabi mistani. ³²«Mghama ɔa! Ka má hadna ka ná, má mta a zwanjama ɔa wu,» Ka Mari zlɔmbatá ma ghuvu Yesu nghanɛr tsi manda ɔhadaghatani da tsa vli nda tsi ya. ³³Nghay Yesu ta Mari ta taw, nda tsa la Yahuda ta labɔ mistani ya tani, ka lagha tsi ta ɲudufa Yesu ka kɔanafta. ³⁴«Ga padamta kuni na?» ka'a nda hɛɲ. «Mghama ɔa! Sawi nghanata ɔa,» ka hɛɲ nda tsi. ³⁵Ka mbɔzɔ Yesu ta ima taw. ³⁶«Nghawa kɔ'a ta ɔvay ɔa!» ka la Yahuda ta ghɛɲani. ³⁷«Tsatsi ta mbanaftá ghulpata mndu kay guli ná, laviɲ a ta pyaftá Lazar má ɲa kwal kul mtuta ra,» ka sanlaha mataba taɲ.

Vranamta Yesu ta hafu ma Lazar

³⁸ Ka læglagha tsi ta ñudufa Yesu. Ka sli'äftá tsi ka lagha ta kulu. Sana galigha ya funj lu ta klam ta wani. ³⁹ «Tañwalaghwa ya klam ta wani ya,» ka Yesu. «Mghama dá! Nda ghada zi'atani, kabga ma fwaða fitikani na manda paðamta,» ka Marta, mukumani ma tsa mndu nda mta ya. ⁴⁰ «Mnagha a yu kazlay: Ka zlg hafzlgħa ka ná, dza'a nda ngha ka ta mbrakwa Lazglafta ká'a kay ra?» ka Yesu nda tsi. ⁴¹ Ka tañwalaghutá hǝj ta tsa klam ya. Ka ng-hadaftá Yesu nda ta luwa, ka'a mantsa: «Da! Ta rfay yu ta kagħa, kabga ta zlg hafzlgħa ka ta tawa dá. ⁴² Nda sna yu kazlay: Ta gðagða ka ta zlgħidiftawa dá ká'a. Nziya nza tsi ná, ña na mnduha ta widifta na ta mna yu, kada zlgħafta hǝj,» ka'a. ⁴³ Tahula mnatani ta tsa gwada ya, ka'a nda lwi dagaladagala mantsa: «Lazar! Sabsa,» ka'a. ⁴⁴ Ka sabǝ tsa Lazar si nda mta ya nda slahwatá sǝlahani nda dzvuhani, nda patak ma kuma. «Paliñwapala, ka mbaða tsi ta mbaða,» ka Yesu nda hǝj.

Baray mghamha ta vgha ña dzatá Yesu

Mat 26:1-5, Mak 14:1-2, Luk 22:1-2

⁴⁵ Mataba tsa la Yahuda si ta lagħa da zgwa Mari ya ná, nda ndǝgha sanlaha ta zlgħaftá Yesu ngħaǝr hǝj ta skwi maga tsi. ⁴⁶ Ka sli'äftá sanlaha mataba tañ, ka lagħwi slanagħatá la Farisa, ka rusanaftá skwi maga Yesu ta hǝj. ⁴⁷ Lagħa la mali ta ghǝña gwal dra skwi ña Lazglafta nda la Farisa, ka tskanatá gwal tsa guma. Ka hǝj mantsa: «Dagala mazǝmzǝm ta magǝ tsa mndu ya, waka mu dza'a magay na? ⁴⁸ Ka zlanazla mu ka va magayni katsi ná, dza'a sli'agħuslia mnduha da zlgħaftá tsatsi, ña sagħa la Ruma da zadānatá hǝga Lazglafta nda mndǝra amu tani,» ka hǝj. ⁴⁹ Ka Kayifa ta nzakway

tekw mataba la mali ta ghǝña la Yahuda, ya zbp lu ka mali ta ghǝña gwal dra skwi ña Lazglafta ma tsa vaku ya, nda hǝj mantsa: «Kagħuni wa, hað skwi snañ kuni wa. ⁵⁰ Hað kuni ta ndanu ra? Drañ mtuta mndu turtuk da manaka mnduha, kaya dza'a zadānata lu ta mndǝra mndu nekwnekw,» ka'a.

⁵¹ Tsaw tsa gwada mnǝ tsi ya ná, nda ðvayni a wa. Ma vǝl tsa nzakwani ka mali ta ghǝña gwal dra skwi ña Lazglafta ya ná, ka mnutá tsi kazlay: Dza'a mtumta Yesu da mnaka la Yahuda ká'a. ⁵² Ña la Yahuda nda ghǝña tañ a wu, nda nza guli ña tskanatá inda zwana Lazglafta ta widatá vgha.

⁵³ Daga baðu tsa ka dzraftá hǝj ta wi ña dzata Yesu. ⁵⁴ Tsaya kwal Yesu margǝltá vghani bañluwa mataba la Yahuda. Ka sli'äftá tsi ka lagħwi da sana luwa ta hgǝ lu ka Ifrayim ndusa nda wa mtak. Ka nzatá tsi hada kawadaga nda duhwalhani.

⁵⁵ Ka ndusaktá fitika skalay la Yahuda ta Pak. Ma kdaku tsa fitika skalu ya, ka sli'adagħatá ndǝghata mnduha tsa haðik ya da luwa Ursalima, ña għuðiñtá vgha tañ. ⁵⁶ «Ta ndanǝ kuni ná, dza'a sagħasa da vla skalu re, ari sagħata a wa na?» ka hǝj mataba tañ, ka zba Yesu. ⁵⁷ Tsaw si mnumna la mali ta ghǝña gwal dra skwi ña Lazglafta nda la Farisa kazlay: Ka wa mndu da snañtá vli hada tsi ya ná, ka mna tsi ña ksafata, ka hǝj.

Pghafta Mari ta urdi ta sǝla Yesu

Mat 26:6-13, Mak 14:3-9

12 Ta pðakwa fitik mku' ka maga skala Pak, ka Lagħa Yesu da luwa Betani, ma tsa luwa ta nzaku Lazar, tsa mndu sli'aganap tsi ma mtaku ya kay. ² Ka danatá lu ta skwa zay hada, ka dgǝ Marta. Tekw tsa Lazar ya mataba tsa mnduha ta nzata ña za skwa zay kawadaga nda Yesu ya. ³ Ka klaftá Mari ta hwaraka urda sana fu ta hgǝ lu ka Nar, nda bla

dzvani, ka rita litir. Ka pghə tsi ta səla Yesu, ka takaday nda swida ghəjani. Ka vėrtikanafť tsa urdi ya ta vli ma inda tsa həga ya. ⁴Ka Zudas Iskaryut zwaŋa Simuŋ, ta nzakway tekw mataba duhwalha Yesu ta dza'a skwapta ya mantsa: ⁵«Had' lu si ta skwaptá na Urdi na ka tseda vagma mnduha hkən dərmək† ka daganafť gwal ka pďu ra?» ka'a. ⁶Vərďa gwadá ta la pďu a gwadə tsi wa. Vərďa tsatsi ná, ghali ya kabga ta dza'a tsatsi nda kla'atá tsa skwi ta tskə lu ma zlibi da tsi ya. ⁷Ama ka Yesu mantsa: «Zlanazla! Ka fata tsi ŋa badu padá i'i. ⁸Gwal pďu ná, tavata kaghuni hahəj. I'i, nzata a yu tavata kaghuni ŋa đekđek wu,» ka'a.

Mal dzatá Lazar, ka gwal dra skwi ŋa Lazglafta

⁹Snaŋta ndəghata la Yahuda kazlay: Wa'a Yesu ma Betani kə'a, ka sli'adaghatá həj. Tsa sli'adaghatá sli'adagha həj ya ná, ta ghəŋa gwadá ta Yesu nda ghəjani a wu, ta kumay həj ta nghanť tsa Lazar sli'aganap Yesu mataba gwal nda rwa ya guli. ¹⁰«Dzatá Lazar guli!» ka la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta kurata, ¹¹kabga nda ndəgha la Yahuda ta sli'apta mataba taŋ ka laghwi da zlgħaftá Yesu ta ghəŋa gwadá ta Lazar.

Lama Yesu da luwa Ursalima

Mat 21:1-11, Mak 11:1-11, Luk 19:28-40

¹²Gamahtsimani, ka snaŋť dəmgá ta sli'adaghatá da tsa vla skalu ya kazlay: Wa'a Yesu ta sagha da Ursalima kə'a. ¹³Ka ɓal həj ta sluhwa zlizlam ka dza'a da guyay ta tvi. Ka həj mantsa: «Ŋa Lazglafta glaku! Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ta sagha nda hga Mgham. Ka tfanaghatfa

Lazglafta ta wi ta Mghama la Isra'ila,» ka həj ka hla wi. ¹⁴Manda ya nda vinda, ka mutsaftá Yesu ta zwaŋa kđih, ka laf tsi tida.

¹⁵«Ma zləŋ kuni ta zləŋ mnduha ma luwa Ursalima, wa'a Mghama ghuni ta sagha ta zwaŋa kđih‡,» ka'a.

¹⁶Inda tsa skwiha ta magaku ya ná, ta sna a duhwalhani ta klatá ghəjani karaku wa. Tahula kapanafť lu ta Yesu ma glakwani, ka havaktá həj kazlay: Ta ghəŋa tsatsi vindafta lu ta tsa skwi ya kə'a, ka sagha tsa skwi mna lu ma gwadá Lazglafta ya magata manda va tsaya guli, ta ghəŋa Yesu. ¹⁷Ka rusu inda tsa mnduha si kawadaga nda Yesu ya ta skwi nghan həj, ma fitika sli'aganaptani ta Lazar ma kulu, mataba gwal nda rwa ya. ¹⁸Tsaya kəl mnduha ka sli'adaghatá da guyay kabga snaŋta taŋ ta tsa mazəməm maga tsi ya. ¹⁹«A had' sana skwi dza'a magata mu ya na! Ng-hawa ɓa ta inda mnduha ta dza'a mistani,» ka la Farisa mataba taŋ.

Maganatá slna ta Yesu, ka dza'a mistani

²⁰Mamu la Grek[¶] mataba tsa gwal ta sli'adaghatá da Ursalima ŋa tsəlbú da Lazglafta ma tsa fitika skalu ya. ²¹Ka həj mantsa: «Mghama đal! Ta kumay ŋni ta guyata nda Yesu,» ka həj nda Filip ta nzakway ka mnda luwa Betsayda ta hadika Galili. ²²Ka laghu Filip mnanatá Andre, ka sli'afť həj kawadaga ka laghwi mnanatá Yesu. ²³Ka Yesu nda həj mantsa: «Nda maga fitik dza'a kəl lu ka kapanafť Zwaŋa mndu ma glakwani. ²⁴Kahwathwata ka yu ta mnaghu-nata, ndleŋw manda va tsaya ta nzata hya nimaya ka dəđam a tsi da hadik ka

†12:5 Ngha ta Yuhwana 6:7.

‡12:15 Ngha ta Zakari 9:9.

¶12:20 Ngha ta Yuhwana 7:35.

rwutani. Ka rwurwa tsi, dza'a yaf ya da-gala. ²⁵Mndu ta d'va ghəṅani ná, dza'a zadinjada. Ala, ka malaghumala d'vafta tsa mndu ya ta Lazglafta ka skwiha ma ghəṅa hadik katsi, dza'a nzulananzula tsa mndu ya ta hafani ṅa kdekedzerj. ²⁶Kata kumay mndu ta magihatá slna ná, ka sawi tsi mista dá, ma tsa vli dza'a nzata i'i ya, hada dza'a nzata tsa mndu ta magihatá slna dá ya guli. Ka ta magihamaga mndu ta slna, dza'a ṅlanafjla Da dá ta tsa mndu ya,» ka'a nda həṅ.

Mnay Yesu ta gwada ta dza'ani mtaku

²⁷Ka Yesu mantsa: «Ndanana ná, wana nda tsa ṅudufa dá. Sna a yu ta skwi ṅa mnay dá wa. Da! Klapkla ta i'i ma na ghuya danwa na ka yu, tsaw ta ghəṅa tsa ghuya danwa ya klə yu ka saha ta ghəṅa hadik da ghuyay kay guli. ²⁸Da! Maranmara ta glakwa gha,» ka'a. «Ghadaghada yu ta maranťa glakwa dá, dza'a kday yu ta maray guli,» ka lwi gwadagata daga ta luwa. ²⁹«Luwa ya ta ṅəzlata,» ka dəmga ta snay. «Duhwalha Lazglafta ya ta gwadganata,» ka sanlaha. ³⁰Ama ka Yesu mantsa: «Tsa lwi ta gwadagata ya ná, ka ṅa dá a wa, ka ṅa ghuni gwadagata tsi. ³¹Ndanana tama, nda maga fitika tsanaghatá guma ta na ghəṅa hadik na. Ndanana dza'a wufidinťa lu ta mghama na ghəṅa hadik na. ³²I'i, badu kapadifta[§] lu ta na ghəṅa hadik ya, dza'a tdaktđak yu ta inda mnduha da i'i,» ka'a. ³³Tvi kə'a dza'a mtaku ta mnə tsi ma tsa gwadani ya. ³⁴«Dza'a nzata ṅa kdekedzerj Kristi, ka aṅni taghafta ma deftera zlahu ná, waka kagha tama ta mnay kazlay: Dza'a kapanafkapa lu ta Zwanja mndu kə'a. Wa tsa Zwanja

mndu ya?» ka tsa dəmga ya. ³⁵Ka Yesu mantsa: «Ta bəts nzda tsuwadək karaku mataba ghuni. Tatake'a tsuwadək na ná, Mbadawambada ta mbada ma tsuwadək, yaha vli da kuzaghunaghata. Mndu ta mbada ma grum ná, sna a ta vli ta dza'a tsi wa. ³⁶Zlghafwazlgha ta tsuwadək ta da kaghuni tsi na, kada nzakwa kuni ka zwana tsuwadək,» ka'a nda həṅ. Gwadata Yesu ta tsa gwada ya, ka laghu tsi ka zaghuta di'ij nda həṅ, ka difaghuta.

Kwalaghuta la Yahuda ta zlghaftá Yesu

³⁷Kulam nda tsa mazəmxəmhə mamaga tsi ta wa ira taṅ ya, ka kwalaghutá həṅ ta zlghafta. ³⁸Mantsa ya dza'a kəl tsi ka nzakway taḅ ta gwada manda ya mna anabi Isaya kazlay:

«Mghama dá, wa ta zlghaftá gwada ya gwada ṅni?
Wa maranəṅ Mgham Lazglafta ta mbrakwani**?»

³⁹Skwi kwal həṅ zlghafta ná, wya tsi ka Isaya mnata guli:

⁴⁰«Lazglafta ta ghulpiṅťa ira taṅ, ka təṅanaftá ghəṅa taṅ, ṅa kwala taṅ nghanťa nda ira taṅ, ṅa kwala taṅ tsatsafta da mbədaktá həṅ ta vgha tvə i'i ṅa mbanafťa dá ta həṅ†† kə'a,» ka Lazglafta.

⁴¹Ma tsa fitika nghanťa Isaya ta glakwa Yesu ka mnə tsi ta gwada ta ghəṅani‡‡ ya, mnata tsi ta tsa gwada ya. ⁴²Ma va tsaya ná, mamu ndəghata la mali ta ghəṅa la Yahuda ta zlghaftá Yesu. Ama ka kwalaghutá həṅ ta maranťa ghəṅa taṅ, kabga zləṅa gwada da la Farisa, da taliṅťa lu ta həṅ ma həga tagha skwa taṅ.

§12:32 Ngha ta Yuhwana 3:14.

**12:38 Ngha ta Isaya 53:1.

††12:40 Ngha ta Isaya 6:9-10.

‡‡12:41 Ngha ta Isaya 6:1.

⁴³Malaghumala dʒaʒta ta ghubu da mnduha ka ya da Lazglafta.

Yesu ná, tsuwadək ya

⁴⁴Ka Yesu klanʒá lwi mantsa: «Mndu ta zlgħaftá i'i, i'i a zlgħaf tsi wu, tsa mndu ta ghunighata ya zlgħaf tsi. ⁴⁵Mndu nda nḡha ta i'i, nda nḡha ta mndu ta ghunighata. ⁴⁶I'i ná, tsuwadək ya, ka saha yu ta ghəḡa hadik kada kwala mndu ta zlgħaftá i'i da nzata ma grum. ⁴⁷Ka nda sna mndu ta gwada mna yu, ka kwalagħutá tsi ta maga slna nda tsi katsi, i'i a dza'a tsa guma ta ghəḡani wu, kabga sa a yu ta ghəḡa hadik ḡa tsa guma wu, sasa yu ḡa mba mnduha ta ghəḡa hadik. ⁴⁸Mndu ta vzidta ka kwalagħutá tsi ta zlgħaftá gwada da, dza'a tsanagħatsa lu ta guma. Tsa gwadaha gwada yu ya dza'a tsanagħatá guma badu kɔkwa ghəḡa hadik. ⁴⁹I'i ná, gaghəḡ gaghəḡa da a ta gwada yu ta gwada wa. Tsa Da ta ghunighata ya ta mnihatá gwada ḡa gwaday da, nda ya ḡa ta taghay da ḡa mnduha. ⁵⁰Nda sna yu kazlay: Skwi ta mnə tsi ná, ta vlay ta hafu ḡa kɔkɔkɔ kə'a. Inda skwiha ta mnə yu ná, manda va skwi mniha Da da ta mna yu,» ka'a.

Mbazanata Yesu ta səla duhwalhani

13 Ta kɔavakta fitik lu, gamahtsi-mani dza'a skala lu ta skala Pak. Nda sna Yesu kazlay: Saghasa fitik dza'a kəl tsi ka zlanatá na ghəḡa hadik na, ka laghu da Da kə'a. Dvuɔva tsatsi ta gwal ta zlgħafta ma na ghəḡa hadik na, had kɔavakta dʒutani ta həḡ wa. ²Ka zə Yesu ta skwa zay nda duhwalhani gahawu. Nziya nza tsi, ghadaghada halaway ta hbutá Zudas zwaḡa Simuḡ Iskaryut ḡa skwaptá Yesu. ³Nda sna Yesu ka ghəḡani kazlay: Sa daga da Lazglafta yu, dza'a vru da Lazglafta yu kə'a. Nda sna guli kazlay: Fanamfa Lazglafta ta inda skwi ma dzvani kə'a. ⁴Ka sli'avatá tsi ma

tsa vla za skwi ya, ka sudatá tsi ta lgutani, ka klaftá tsi ta ira gwada ka hbivta misti. ⁵Ka tamtá tsi ta imi ma glifin, ka mbambazə tsi ta səla duhwalhani. Ka ta takad tsi nda tsa ira gwada hbiv tsi misti ya kay. ⁶Ka lagha tsi ta Simuḡ Piyer. Ka Simuḡ Piyer mantsa: «Mghama da! Kagha ná, ḡa mbaza səla da!» ka'a nda tsi. ⁷«Ta kɔa a snaḡta gha ta na skwi ta magə yu na karaku nu, dza'a nda sna ka dazlay,» ka Yesu nda tsi. ⁸«Kadzeḡkadzeḡ, had ka ta walaḡtá mbaza səla da wu,» ka Piyer nda tsi. «Ka mbazagha a yu ta səla gha wu, had ima gha ma i'i wu,» ka Yesu nda tsi. ⁹Ka'a mantsa: «Mghama da! Səlahá da kweḡkweḡ a dza'a ka mbazihata tama wu, nda dzvuha da nda ghəḡa da tani,» ka Simuḡ Piyer nda tsi. ¹⁰Ka Yesu mantsa: «Ka nda mbazambaza mndu, had ta zbəḡəltá mbaza wa. Ba səlahá kweḡkweḡ dza'a mbambazanaghuta tsi, kabga tsuwedaka vghani. Tsuwedaka vgha ghuni, tsaw kaghuni demdem a wu,» ka Yesu nda tsi. ¹¹Nda sna Yesu ta mndu dza'a skwapta, tsaya kəl tsi ka mnay kazlay: Kaghuni demdem a tsuwedaka wu kə'a ya.

¹²Tahula mbambazanatani ta səlahá taḡ, ka sudglavatá tsi ta lgutani, ka nzəḡladatá ka zəḡəltá skwi. Ka'a nda həḡ mantsa: «Nda sna kuni ta tsa skwi magə yu ḡa ghuni ya ra? ¹³«Mndu ta tagha skwi» ḡaḡni ka, «mghama ḡni» ka, ka kuni ta hga i'i. Ta ḡa ghuni tsaya, manda va tsaya yu. ¹⁴Ka si i'i ta nzakway ka mgham, mndu ta tagha skwi ḡa mndu, mbaza ghuna mbaza yu ta səla ya ní, kaghuni guli ḡa mbazay ghuni mantsa ta ḡa sani nda sani. ¹⁵Maraghunatá tsaya maraghuna yu, ḡa magay kaghuni guli manda tsa magaghuna yu ya. ¹⁶Kah-wathwata ka yu ta mnaghunata, had kwalva ta malagħutá mghamani wu, had mnda ghunay guli ta malagħutá mndu ta ghunafta wa. ¹⁷Ka nda sna kuni ta tsaya, dza'a rfu kuni kata magay kuni ta

slna nda tsi. ¹⁸Nda kaghuni demdem a ta gwada yu ta tsa gwada ya wu, nda sna yu ta gwal zabap yu. Tsa gwada nda vinda ma defteri ya ná, dina ka magatani mantsa. “Mndu ta zə ɲni ta skwa zay kawadaga nda tsi ta lidista.”[¶]
¹⁹Ka yu ta mnaghunata daga ndanana ma kdaku skwi ka slata. Mantsa tama ka slasla skwi ya, ɲa zlghafta ghuni kazlay: “Ti ná, i’i ya” kə’a. ²⁰Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka tsu’aftsu’a mndu ta mndu dza’a ghunafta yu katsi ná, i’i tsu’af tsi. Ka tsu’aftsu’a tsi ta i’i, tsu’aftsu’a guli ta mndu ta ghunigihata,» ka’a.

Sli’a Zudas skwaptá Yesu

*Mat 26:20-25, Mak
 14:17-21, Luk 22:21-23*

²¹Tahula kdiɲta Yesu ta mana tsa gwadaha ya, ka ghudzavaftá ɲudufani, ka’a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mamu sani ma kaghuni dza’a skwaptá i’i,» ka’a mnananɲta həɲ baz. ²²Ghurghurghur, ka duhwalhani ka nanagha vgha taɲ. Sew sna a həɲ ka ta wa ta mna tsi wa. ²³Tsaw sani turtuk mataba duhwalhani, tsa ta mamə Yesu ya, tavata Yesu nzanavata tsi. ²⁴«Wa na mndu ta gwadə ka ta ghəɲani na na? ka ka dawənɲta da tsi ba?» ka Simuɲ Piyer nda tsi nda dzvu. ²⁵Mantsa ya tama, «Waya ní mghama da,» ka tsa duhwal ya fadaghatá ghəɲ da ghuva Yesu ka daway. ²⁶Ka Yesu mantsa: «Tsa mndu dza’a ni’agafta yu ta ndurzla dafa ka vlanɲta ya ná, vani tsaya,» ka’a nda tsi. Ka ni’agaftá tsi ta ndurzla dafa ka vlanɲta Zudas zwanɲa Simuɲ Iskaryut. ²⁷Na gi tsa zlghafta Zudas ta tsa ndurzla dafa ya, gi lama halaway dida tsa. «Maga mis-immisim ta skwi ta kumə ka ta magay,» ka Yesu nda tsi. ²⁸Had mndu dər ka turtuk mataba tsa gwal ta nzata ka za skwi ya nda sna ka kabgawu kəl tsi ka mnay

ɲani mantsa wa. ²⁹Zlah la skwaktá skwi ɲa za skalu, ka la valanɲta skwi ta gwal ka pdu a ka Yesu nda tsi, ka sanlaha ta ndanay, kabga da Zudas zliba tska skwa taɲ. ³⁰Na zlghafta Zudas ta tsa ndurzla dafa ya, ka gi sabə tsi dzibil. Rvidik vli ta tsa luwa ya.

Dvuwadva ta vgha ghuni

³¹Tahula saghwa Zudas dzibil, ka Yesu mantsa: «Ndana na ɲlanafɲta lu ta Zwanɲa mndu. Ka ɲlanafɲta lu ta Lazglafta guli nda ma tsatsi. ³²Ka nda ma tsatsi zlagiɲta Lazglafta ta glakwani ya, dza’a marigiɲmara ma vərda tsatsi ta glakwa zwanɲ guli, dza’a gi magay ndana ndana. ³³Zwana da, ta bats yeya nzda da kawadaga nda kaghuni, dza’a zbay kuni ta i’i. Manda va ya mnana yu ta la Yahuda kazlay: Laviɲ a kuni ta bhata ma vli ta dza’a yu wu kə’a ya, manda tsaya ta mnaghunanɲta yu ta kaghuni guli ndana. ³⁴Wana lfida zlahu ta vlaghunata yu. Dvuwadva ta vgha ghuni sani nda sani. Manda va ya dvu i’i ta kaghuni ya, dvuwadva kaghuni guli ta vgha ghuni sani nda sani. ³⁵Ka ta dvu dva kuni ta vgha ghuni sani nda sani katsi, ta tsaya dza’a snanɲta mnduha kazlay: Duhwalha da kuni kə’a,» ka’a.

Mnay Yesu ta krughuva Piyer

*Mat 26:31-35, Mak
 14:27-31, Luk 22:31-34*

³⁶Ka Piyer mantsa: «Mghama da! dza’a diga ka na?» ka’a nda tsi. «Laviɲ a ka ta bhata da tsa vli ta dza’a yu ya ndanana wu, dazlay ya, dza’a bhabha ka mista da,» ka Yesu nda tsi. ³⁷Ka Piyer mantsa: «Mghama da! kabgawu dza’a kwal yu laviɲta bhata mista gha ndana na? Dər ɲa dzatá i’i tsi, fafa yu ta vgha da ka ɲa gha,» ka’a nda tsi. ³⁸Ka Yesu mantsa: «Va kahwathwata, fafa ka ta

[¶]13:18 Ngha ta Zabura 41:10.

vgha gha ŋa ɗa ra? Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ma kɗaku vazak wahata ná, hkæn sɛla dza'a mnata ka kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu, kə'a nda i'i,» ka'a.

Nda ma Yesu tva dza'a da Da

14 Ka Yesu nda duhwalhani kay guli mantsa: «Yaha ŋudufa ghuni da tɗu, fafwafa ta ghɛŋa ghuni ta Lazglafta faf kuni guli ta ghɛŋa ghuni ta i'i. ²Nda ndɛgha vla nzaku ma hɛga ga Da ɗa, ka má had' tsi mantsa wu, má mnaghunamna yu. Dza'a nda sli'a yu da payaghunata vli. ³Tahula laghwa ɗa ka payaghunata vli, dza'a vragavra yu, ŋa hlay ɗa ta kaghuni tavata i'i. Ija mutsafta kaghuni guli ta nzaku ma vli dza'a nzata i'i, ka'a. ⁴Wya nda sna kaghuni ta vli ta dza'a yu, nda sna kuni ta tvi guli,» ka'a. ⁵Ka Tuma mantsa: «Mghama ɗa, sna a ŋni ta vli ta dza'a ka wu, waka aŋni dza'a snaŋta tvi?» ka'a nda tsi. ⁶Ka Yesu nda tsi mantsa: «I'i tvi, i'i kahwathwata, i'i hafu. Had' mndu dza'a laviŋta lami da hɛga ga Da, ka nza a tsi nda tvɛ i'i wa. ⁷Ka nda sna kuni ta i'i dza'a nda sna kuni guli ta Da ɗa. Ndanana ná, nda sna kuni, nda ngha kaghuni guli,» ka'a nda tsi.

⁸Ka Filip mantsa: «Mghama ɗa! Maran̄namara ta tsa Da ya, ka zɗafta ŋudufa ŋni,» ka'a nda tsi. ⁹Ka Yesu nda tsi mantsa: «Nda kɗa fitika ɗa kawadaga nda kaghuni Filip ná, ta sna a ka ta i'i ra? Ka nda ngha mndu ta i'i ná, nda ngha ta Da. Waka ka dza'a mnay kazlay: Maran̄namara ta Da kə'a na? ¹⁰Zlghaf a ka kazlay: Ta nzaku ma Da i'i, Da guli ta nzaku ma i'i kə'a ra? Nana gwafaha ta mnaghunata yu na ná, ma ghɛŋa ɗa a ta kla'ata yu wa. Tsa Da ta nzaku ma i'i ya ta maga tsa slnaha ya. ¹¹Fafwa fa ta ghɛŋa ghuni ta skwi ta mnaghunata yu kazlay: I'i ta nzaku ma Da, Da guli ta nzaku ma i'i kə'a ya. Fafwafa ta ghɛŋa ghuni ɗɛr ta ghɛŋa tsa slnaha yeya tsi. ¹²Kahwathwata ka yu ta mnaghunata,

mndu ta zlghaftá i'i, dza'a magay tsatsi guli ta slna ta magə yu. Dza'a magay ka malaghuta kabga nda sli'a i'i da Da ɗa. ¹³Mantsa tama, inda skwi dza'a kuni ɗawan̄ta nda hga ɗa, dza'a magay yu, kada maran̄ta Da ta glakwani nda ma zwan̄. ¹⁴Ka ɗawan̄dawa kuni ta sana skwi nda hga ɗa, dza'a magay yu,» ka'a.

Dza'a ghunaga ghuna Da ta Sulkum nda ghuɓa

¹⁵«Ka ɗvudva kuni ta i'i, dza'a snasna kuni ta zlahuha ɗa. ¹⁶I'i, dza'a ɗaway yu da Da ta sana mndu ŋa ghunɛgaghunatani ŋa nzatani ŋa ɗekɗek kawadaga nda kaghuni ŋa kata kaghuni. ¹⁷Tsa mndu ya ná, Sulkuma kligiŋta kahwathwata ya. Laviŋ a mndu ma ghɛŋa hadik ta tsu'afata wa. Laviŋ a hɛŋ ta snaŋta guli wa. Kaghuni nda sna kaghuni, kabga ta gɗata kawadaga nda kaghuni, dza'a gɗavagɗa ŋa ɗekɗek ma ŋudufa ghuni. ¹⁸I'i, zlaghunata a yu manda zwana tawakri wu, dza'a vragaghavra yu da kaghuni. ¹⁹Ta bats nzɗa ɗa, nghan̄ta a mnduha ma ghɛŋa hadik ta i'i wa. Kaghuni ya, dza'a nda ngha kuni ta i'i, kabga ta nzakw nda hafu i'i, dza'a nzata nda hafu kaghuni guli. ²⁰Badu tsaya dza'a snaŋta kuni kazlay: Ta nzaku ma Da i'i, ta nzaku ma i'i kaghuni, i'i guli ta nzaku ma kaghuni yu kə'a.

²¹«Ka ŋanan̄a mndu ta zlahuha ɗa ka snata, tsaya mndu ta ɗvutá i'i. Dza'a ɗvudva Da ɗa ta tsa mndu ta ɗvutá i'i ya. I'i guli dza'a ɗvudva yu ŋa maran̄ta ɗa ta nzakwa ɗa,» ka'a.

²²«Kinawu ka kagha dza'a maravata da aŋni, kul maravata ka da mnduha ta ghɛŋa hadik na?» ka Zuda, Zudas Iskaryut ya a wa. ²³Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ka ɗvudva mndu ta i'i, dza'a ŋanan̄a ta gwada ɗa, dza'a ɗvudva Da ɗa ta tsatsi guli. Ija sagha ŋni nda Da ɗa tani ŋa nzakwa ŋni ga taŋ. ²⁴Ka ɗvu a mndu ta i'i wu katsi, ŋana a ta gwada

da wu, nana gwada ta mnaghunata yu ta snə kuni na ná, kla a ma ghəŋa da a yu wu, tsa Da da ta ghunigihata ya ta mniyata.

²⁵ «Mnaghunamna yu ta tsaya ta wana yu kawadaga nda kaghuni na. ²⁶ Tsa mnda kata mndu dza'a saha ya, Sulkum nda ghuba ya dza'a ghunagata Da nda hga da. Tsatsi dza'a taghaghunaftá inda skwi, ŋa havaghunaktá inda gwada managhuna yu.

²⁷ «Zdaku ya ta zlaghunaŋta yu^{ss}. Zdakwa da ya ta vlaghunata yu. Vla a yu ŋa ghuni manda ya ta vlə mnduha ma ghəŋa hadik wa. Yaha ŋudufa ghuni da tdu, yaha kuni da zləŋ. ²⁸ Nda sna kuni ta gwada mnaghuna yu kay, “nda sli'a yu, dza'a vragahavra yu da kaghuni.” Ka ta dvay kuni ta i'i katsi ná, dza'a rfay kuni ta rfu ta ghəŋa má snaŋta ghuni kazlay: Nda sli'a yu da Da kə'a, kabga mal Da ka i'i. ²⁹ Wana yu ta mnaghunata tsa skwiha ya ndanana ma kdaku həŋ ka slata, kada zlghafta kuni ta skwi ta mnaghunata yu, slarə tsi. ³⁰ Had gwada ta dagala ta ŋa mnaghunata da wu, kabga wya tsa ghwadaka mghama na ghəŋa hadik na ya ta sagha. Tsaw laviŋ a ta ŋraptá i'i wa. ³¹ Dina ka snaŋta mnduha ta ghəŋa hadik kazlay: Dvuđva yu ta Da kə'a. Inda skwiha ta magə yu guli ná, manda va ya mniha Da ta maga yu. Sli'afwasli'a hadna mbadma,» ka'a.

Yesu vərda fwa Inabi

15 «I'i vərda fwa inabi, Da da mnda hvay. ² Inda dzva fu ta dzuslafta ta i'i, kul had ta yaku ná, ta tsinjtsa. Inda dzva fu ta dzuslafta ta i'i ta yaku guli na, ta sladafslada ŋa sgəglavaghata yakwani. ³ Ghadaghada tsa gwada ta mnaghunata yu ya ta sladafstá kaghuni. ⁴ Gdāvawagda nda ndi'atá vgha ta i'i manda ndi'atá i'i nda kaghuni ya. Laviŋ a

dzva fu ta yafta ka ndi'a a tsi ta dughwaŋ wa. Mantsa kaghuni guli, laviŋ a kuni ta magatá sana skwi ka gdava a ndi'atá kaghuni ta i'i wa. ⁵ I'i fwa inabi, kaghuni dzvuhani, mndu ta gdavata ndi'atani ta i'i manda i'i nda tsatsi ya, dza'a yaf ya tsatsi rgədzəb. Ka had i'i wu, laviŋ a kuni ta magatá sana skwi wa. ⁶ Ka gdava a ndi'atá mndu ta i'i ná, dza'a wudidiŋ wuda lu manda dzva fu ŋa ghwalutani, ŋa hlaftá tsa dzvuhani ya, ka pghamta ma vu, ŋa drutani. ⁷ Ka gdavagda ndi'atá kaghuni ta i'i, ka gdavagda gwada da guli ma kaghuni katsi, dawawadawa ta inda skwi ta kumə kuni, dza'a mutsay kuni. ⁸ Ka rgədzəb ta yafta kuni ta maray kuni kazlay: Duhwalhani aŋni kə'a, tsaya dza'a maraŋtá glakwa Da da. ⁹ Dvuđva i'i ta kaghuni manda va ya dvu Da da ta i'i ya. Gdāvawagda ma dvutá mnda da. ¹⁰ Ka ta snasna kuni ta zlaha da, dza'a gdavagda kuni ma dvutá mnda da. Manda tsaya snata i'i ta zlaha Da da, kəl i'i ka gdavata ma dvutá mndani.

¹¹ «Mnaghunamna yu manda va tsaya kada yifafta rfa da ma kaghuni, ŋa ndəghafta rfa kaghuni guli. ¹² Wya zlaha da ta mnaghunata yu, dvuwadva ta vgha ghuni sani nda sani manda va ya dvu i'i ta kaghuni ya. ¹³ Had sana dvutá mndu ta malaghuta ta ghəŋa vlata mndu ta hafani ŋa grahani wa. ¹⁴ Ka ta magay kuni ta skwi ta mnaghunata yu ná, nda nza kuni ka graha da. ¹⁵ Hgəgla a yu ta kaghuni ka kwalvaha wu, kabga sna a kwalva ta skwi ta magə daŋahəgani wa. Graha da ta hga i'i ta kaghuni, kabga inda skwi taghaf yu da Da da ná, snaghunamsna yu. ¹⁶ Kaghuni a ta zbaptá i'i wu, i'i ta zabaptá kaghuni, ka faghunaghatá slna ŋa magay, ŋa yafta ghuni, ŋa gdavata tsa yakwa ghuni ya. Mantsa tama, dza'a vlaghunavla Da da ta inda skwi dza'a kuni dawanaŋta nda hga da. ¹⁷ Skwi

^{ss}14:27 Ngha ta Isaya 9:5.

ta mnaghunata yu ná, ka dʋuta kuni ta vgha ghuni sani nda sani,» ka'a.

Kwalaghuta ghəŋa hadik ta i Yesu nda duhwalhani

¹⁸ Ka Yesu mantsa: «Ka ta husaŋhusa kuni ta mnduha ta na ghəŋa hadik na katsi, tiŋəl i'i ta husaŋtá həŋ ka kaghuni.

¹⁹ Ka má ŋa na ghəŋa hadik na ka ghuni katsi, má dza'a dʋafdʋa mnduha ta na ghəŋa hadik na ta kaghuni, kabga ŋa taŋ kuni mazlay. Zabapzaba yu ta kaghuni, ka hligintá kaghuni mataba mnduha ta ghəŋa hadik. Ta ka ŋa mnduha ta ghəŋa hadik a kaghuni wu, kəl kuni ka husaŋtá həŋ. ²⁰ Havakhwaha ta gwada mnaghuna yu. «Malaghumala a kwalva ka Maləmani wa.» Ka si ghuydipghuya mnduha ta dāŋwa, dza'a ghuyay həŋ ŋa kaghuni guli. Ka si snasna həŋ ta gwada dā, dza'a snay həŋ ta ŋa ghuni guli. ²¹ Ta gwada ta i'i dza'a maga həŋ ta tsaya ŋa ghuni, kabga sna a həŋ ta mndu ta ghunigihata wa. ²² Ka má sna a yu wu, ka má had gwada walaŋ yu ta mnanatá həŋ wu, má had dmakwa taŋ wa. Ndanana tama, lavgliŋ a həŋ ta mnay kazlay: Had dmakwa ŋni wu kə'a wa. ²³ Ka ta husaŋhusa yu ta mndu, ta husaŋhusa Da dā ta tsa mndu ya guli. ²⁴ Ka má maga a yu mataba taŋ ta slnaha ya kul walaŋtá sani ma mndu ta magata wu katsi, má had dmakwa taŋ wa. Ndanana, nda ngha həŋ ta slnaha dā, ka husaŋtá yu ta həŋ nda Da dā tani. ²⁵ Tsaw slasla tsaya mantsa ya, ŋa nzakwa tsa gwada nda vinda ma deftera zlaha taŋ ta mnay kazlay: Ka bətbət husaŋtá* yu ta həŋ kə'a ya, manda va tsaya nzakwani.

²⁶ «Tsa mnda kata kaghuni dza'a saha ya, Sulkum ta kligintá kahwathwata ya dza'a saha daga da Da. Dza'a mnay ta gwada ta i'i. ²⁷ Kaghuni guli, dza'a mnay kuni ta gwada ta i'i, kabga kawadaga

kuni nda i'i, daga ka yawu zlrafta mu ta nzaku,» ka'a.

16 Ka Yesu mantsa: «Managhuna mana yu ta tsa skwiha ya, kada kwala kuni zlanavatá zlgħay nda ŋudufa ghuni. ² Dza'a taliŋtala lu ta kaghuni ma həga tagha skwa la Yahuda. Tsaya ya a vani wu, ta saghasa fitik dza'a kəl mnduha dza'a psalatá kaghuni ka ndanay kazlay: Na skwi maga mu na ná, magamaga mu ta skwi ta zdəganatá Lazglafta kə'a. ³ Mantsa ya dza'a maga həŋ, kabga sna a həŋ ta dər Da, dər i'i wu,» ka'a.

Dza'a sasa Sulkum nda ghuba

⁴ Ka'a guli mantsa: «Ka saghasa tsa fitik ya, dza'a havakhava kuni ta skwiha managhuna yu. Tsaya kəl yu ka managhunatá tsahaya. Ta kawadaga yu nda kaghuni kwal yu ka mnaghunata daga taŋtaŋ. ⁵ Ndanana dza'a da mndu ta ghunigihata yu. Sew had ya mataba ghuni ta daway kazlay: Dza'a da wa ka na kə'a wa. ⁶ Ama ma mnaghunaŋta dā, ka gurdutá ŋudufa ghuni. ⁷ Kahwathwata na skwi ta mnaghunata yu na. Mal ma na laghwi dza'a laghu yu na kata ta kaghuni. Ka laghu a yu wu, sata a tsa mndu dza'a kata kaghuni ya da kaghuni wa. Ka laghula yu, dza'a ghunəgaghuna ghuna yu. ⁸ Ka sasa tsi, dza'a mnanamna ta mnduha ta ghəŋa hadik ta krughuva taŋ ta ghəŋa skwi ka dmaku nda ya ta ghəŋa skwi tdukwa, nda ya ta ghəŋa skwi ka guma. ⁹ Ta nanay mnduha ta ghəŋa hadik ta ghəŋa taŋ ta ghəŋa skwi ka dmaku, kabga kwala taŋ kul zlgħaftá i'i. ¹⁰ Ta nanay mnduha ta ghəŋa hadik ta ghəŋa taŋ ta ghəŋa skwi tdukwa, kabga nda sli'a i'i da Da, nghəlaŋta a kuni ta i'i wa. ¹¹ Ta nanay mnduha ta ghəŋa hadik ta ghəŋa taŋ ta ghəŋa skwi ka guma, kabga nda ghada tsanaghatá

* 15:25 Ngha ta Zabura 35:19, 69:5.

guma ta ghwadaka mghama na ghəŋa hadik na.

¹²«Ta dagala skwi má ŋa man-aghunata da, tsaw laviŋta a kuni ta ŋafta ndana wa. ¹³Ka sasa tsa Sulkum ta mnigiŋtá kahwathwata ya, dza'a snaghunamsna ta inda kahwathwata. Gwada ma ghəŋani a dza'a kla'ata tsi ka mnay wa. Inda skwi dza'a snanŋa tsi, dza'a tsi mnay, ŋa mnaghunatani ta skwi dza'a slaku ta kəma. ¹⁴Tsatsi dza'a maranŋtá glakwa da, kabga skwi da i'i dza'a tsu'afata tsi ŋa mnay ŋa ghuni. ¹⁵Inda skwa Da da ná, ŋa da ya. Tsaya kəl yu ka mnaghunata kazlay: Skwi da i'i dza'a klafta tsi ŋa mnay ŋa ghuni kə'a ya,» ka'a.

Dza'a mbədavafmbəda taw ka ghufasu

¹⁶Ka'a guli mantsa: «Ta bəts nzda, nghəglanŋa a kuni ta i'i wa. Bats nzda guli, dza'a nghəglanŋa kuni ta i'i [kabga nda sli'a yu da Da,]» ka'a. ¹⁷Ka sanlaha ma duhwalhani mataba hahəŋ hahəŋ mantsa: «“Ta bəts nzda nghəglanŋa a kuni ta i'i wu, bats nzda guli ná, dza'a nghəglanŋa kuni i'i guli. Nda sli'a yu da Da,» ka'a ná, gwada wu tsa gwada ya ta gwadamata tsi na?» ¹⁸«“Ta bəts nzda” ka'a ya ní, nu ghəŋ tsaya ma gwada tama? Sana a amu ta skwi ta kumə tsi ta mnay wu,» ka həŋ. ¹⁹Daslafta Yesu ta skwi ta kumə həŋ ta daway da tsi, ka'a nda həŋ mantsa: «Ta dadawavustá kuni mataba ghuni ta ghəŋa skwi mnə yu kazlay: Ta bəts nzda nghanŋa a kuni ta i'i wu, bats nzda guli, dza'a nghəglanŋa kuni ta i'i kə'a ya ra? ²⁰Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a taway kuni ta taw, dza'a ŋadəy kuni ta ghəŋ, ta rfu mnduha ta ghəŋa hadik ta rfu. Dza'a gurdaku ŋudufa ghuni, ŋa nutá tsa gurdátá ŋudufa ghuni ya ka rfu. ²¹Ka saghasa fitika dgakwa marakw ná, ta ghuyay ta danŋa

ta basay. Na gi yatani ta tsa zwanŋ ya, gi zanaptani ta tsa ghuya danŋani ya. Ta rfay ta rfu katakata, kabga nghanŋani ta mnda səla ta saha ta ghəŋa hadik. ²²Mantsa ya ta basa kaghuni ndanana guli. Tsaw ta dza'a guyaku amu, ŋa rfay ghuni ta rfu. Had' mndu dza'a laviŋtá klaghutá tsa rfu ya da kaghuni wa.

²³«Ka saghasa tsa fitik ya, had' kaghuni dza'a dawəŋta skwi nda dawə da i'i wa. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a vlaghunavla Da ta inda skwi. Dza'a kuni dawəŋta nda hga da. ²⁴Kulam gwatna had' sana skwi ta kdə dawəŋta kuni nda hga da wa. Dawawadawa dza'a mutsay kuni, kada ndəghafta ŋudufa ghuni da rfu,» ka'a.

Ghubasapta Yesu ta ghəŋa hadik

²⁵Ka'a guli mantsa: «Ka mahdihdi mnaghunata yu ta tsa gwada ya. Dza'a saghasa fitik dza'a kwal yu mnəgəlta mantsa ŋa ghuni, ŋa mnaghunanŋa da ta skwi tsidid ta ghəŋa Da. ²⁶Ma tsa fitik ya, kaghuni ka ghəŋa ghuni dza'a dawə skwi da Da nda hga da, dər maga a i'i ta du'a da tsi ŋa ghuni. ²⁷Vərda Da kaghəŋani ná, ta d'vay ta kaghuni kabga ta d'vay kaghuni ta i'i. Grafgra kaghuni guli kazlay: I'i ná, sa daga da Lazglafta yu kə'a. ²⁸Sli'af daga da Da i'i ka saha ta ghəŋa hadik. Ndanana guli, wana yu ta sli'afata ta ghəŋa hadik ka vru da Da,» ka'a. ²⁹Ka duhwalhani mantsa: «Had' mahdihdi ma na tama wa. Wya zlra ka ta kligiŋtá ghəŋa gwada. ³⁰Ndanana tama, nda sna ŋni kazlay: Nda sna ka ta inda skwi kə'a. Ma kdaku mndu ka dawəŋtá skwi da kagha, nda sna kagha ta skwi ta kumə tsi ta daway. Tsaya kəl aŋni ka zlgħafta kazlay: Sa daga da Lazglafta kagha kə'a,» ka həŋ nda tsi. ³¹Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ndanana zlra kaghuni ta zlgħafta ba? ³²Wya fitik ta sagha, nda ghada va saghani katək ŋa wutsata ghuni ta vgha, ta ksə ya ta tvani ta ksə ya

ta tvani, ɲa zlidivata ghuni turtukwa ɗa. Tsaw kahwathwata ná, turtukwa ɗa a yu wu, kabga kawadaga ɲni nda Da. ³³ Man-aghunamana yu ta inda tsaha ya, kabga ɲa mutsafta ghuni ta zɗaku ma nzakwa guyata vgha ghuni nda i'i. Dza'a ghuyay mnduha ta ghɛɲa hadik ta ɗaɲwa ɲa ghuni. Ka nzata kuni drusa. I'i, ghuɓas-aphuɓasa yu ta mbrakwa na ghɛɲa hadik na,» ka'a.

Ndɔɓay Yesu ta dzvu ta ghɛɲa duhwalhani

17 Tahula gwadata Yesu ta tsa gwadaha ya, ka nghadaftá tsi nda ta luwa. Ka'a mantsa: «Da, nda maga fitik! Maranmara ta glakwa zwanja gha ɲa maranɲa zwanja gha guli ta glakwa gha. ² Vlanɲla ka ta mbraku ta ghɛɲa inda mnda sɛla, ɲa vlanɲtani ta hafu ɲa kɗekedzeɲ ta gwal pgham ka ta hɛɲ ma dzvani. ³ Hafu ɲa kɗekedzeɲ ná, tsaya snanɲa taɲ ta kagha. Kagha vɔrɗa Lazglafta turtuktuk, nda snanɲa taɲ ta mndu ya ghunaga ka ta nzakway ka Yesu Kristi. ⁴ Maranmara yu ta glakwa gha ta ghɛɲa hadik, kɗiɲkɗa yu ta magatá slna ya vliha ka ɲa magay. ⁵ Ndanana tama Da ná, ɲlidif ɲla da kagha manda nzatá nzakwa ɗa si ta kul zlaftá ghɛɲa hadik ya. ⁶ Snanamsna yu ta hga gha ta gwal hligiɲ ka ma ghɛɲa hadik ka vli-hata ya. Si ka ɲa gha hɛɲ, ka hlaftá ka ta hɛɲ ka vlihata. Ka snatá hɛɲ ta gwada gha. ⁷ Ndanana ná, nda sna hɛɲ kazlay: Inda skwi ya vliha ka ná, sagha ɗa kagha kɔ'a. ⁸ Mnanamna yu ta hɛɲ ta gwada ya mniha ka, tsu'aftsu'a hɛɲ. Nda sna hɛɲ dar kazlay: Daga da kagha sagha yu kɔ'a, zlg hafzlg ha hɛɲ guli kazlay: Kagha ta ghunighata kɔ'a.

⁹ «Ta ghɛɲa hahɛɲ ta maga yu ta du'a, maga a yu ta du'a ta ghɛɲa pɗakwa mnduha ma ghɛɲa hadik wa. Ta ghɛɲa hahɛɲ ta maga yu ta du'a, kabga ɲa gha hɛɲ. ¹⁰ Inda tsaha ta nzakway ka ɲada

ya ná, ɲa gha hɛɲ. Inda tsaha ta nzakway ka ɲa gha ya guli ná, ɲa ɗa hɛɲ. Ta maravamara glakwa ɗa ma hɛɲ.

¹¹ «Ta had i'i ma ghɛɲa hadik wa. Hahɛɲ ná, tata ghɛɲa hadik hɛɲ. Ta dza'a da kagha i'i. Da ɗa, kagha ta nzakway nda ghuɓa, ɲanaɲa ta hɛɲ nda mbrakwa gha. Nda mndɔrga tsa mbraku vliha ka ya, kada nzakwa hɛɲ ka mndu turtuk manda nzakwa u ka mnda turtuk ya. ¹² Ma tsa nzakwa ɗa kawadaga nda hɛɲ ma ghɛɲa hadik ya ná, si ta nghay yu ta hɛɲ nda mbrakwa gha ya vliha ka. ɲanaɲa yu ta hɛɲ, had ya ta zadavaghuta wu, ba ya ta nzakway nda fa ɲa zwaduta, ɲa kɗiɲtá skwi ya nda vinda ma defteri yeya ta zadapta. ¹³ Ndanana dza'a da kagha yu. Manda tsaya ta mna yu ma na nzakwa ɗa tata ghɛɲa hadik na, kada ndɔghafta rfa ɗa ma hɛɲ. ¹⁴ Mnanamna yu ta gwada gha ta hɛɲ. Tsaya kɛl hɛɲ ka husanɲá mnduha ma ghɛɲa hadik, manda nzakwa i'i kul had ka ɲa ghɛɲa hadik ya. ¹⁵ Ndɔɓa a yu ta dzvu da kagha ɲa hlaptá hɛɲ ma ghɛɲa hadik wa. Ama nghay yeya dza'a ka ngha hɛɲ da katkata tsa ghwadak ya. ¹⁶ Manda nzakwa i'i kul had ka ɲa ghɛɲa hadik ya ná, manda tsaya nzatá nzakwa hahɛɲ, nza a hɛɲ ka ɲa ghɛɲa hadik wa. ¹⁷ Niɲna ta hɛɲ ka ɲa gha, nda ma kahwathwata. Gwada gha ná, kahwathwata nzakwani. ¹⁸ Manda ya ghunaga kagha ta i'i ta ghɛɲa hadik ya, i'i guli, ta ghunay yu ta hahɛɲ ta ghɛɲa hadik. ¹⁹ I'i faghafa yu ta ghɛɲa ɗa ka ɲa taɲ, kada nzakwa hahɛɲ guli ka ɲa gha kahwathwata.

²⁰ «Ta ghɛɲa na hahɛɲ na yeya a ta maga yu ta du'a wu, ta magay yu ta du'a guli ta ghɛɲa gwal dza'a zlg hafta i'i nda ma gwada taɲ, ²¹ kada nzakwa hɛɲ demdem ka mnda turtuk. Da! Ka nza hɛɲ ka yakwa u manda guyatá u, kagha ma i'i, i'i ma kagha ya. Ka nza hɛɲ ka mnda turtuk ɲa mnay mnduha ma ghɛɲa hadik kazlay: Kagha ta ghunighata kɔ'a.

²² «I'i, nlanafnla yu ta həŋ, manda tsa nɔɔɔɔɔɔ kagha ya, kada nzakwa həŋ ka mndu turtuk, manda nzakwa u ka mndu turtuk, ²³ i'i ma hahəŋ, kagha ma i'i ya. Manda tsaya dza'a kəl həŋ ka nzakway kahwathwata ka mndu turtuk, kada snanɔta mnduha ma ghəŋa hadik kazlay: Kagha ta ghunigihata, dɔvudva kagha ta həŋ manda ya dɔv u kagha ta i'i guli ya kə'a. ²⁴ Da! Tsəna mnduha vliha ka na ná, ta kumay yu ta nzakwa tanj ma vli ya nza i'i, nja nghay tanj ta glakwa da ya vliha kagha, kabga dɔvudva ka ta i'i daga ta kul zɔrafta ghəŋa hadik. ²⁵ Da da! Tudukwa nzakwa kagha, tsaw sna a mnduha ma ghəŋa hadik ta kagha wa. I'i, nda sna yu ta kagha, na hana guli, tsat-saftsatsa həŋ kazlay: Kagha ta ghunigihata kə'a. ²⁶ Snamamsna yu ta kagha ta həŋ, ta dza'a snəglanamsna yu ta həŋ, kada nzamta tsa dɔv dɔvaf ka ta i'i ya ma həŋ, nja nzamta i'i ma həŋ guli,» ka'a.

Ksafta sludziha ta Yesu

Mat 26:47-56, Mak

14:43-50, Luk 22:47-53

18 Tahula kdɔnta Yesu ta tsa gwadaha ya, ka sli'afɔta tsi nda duhwalhani ka laghwi ta bla lika Sedruj. Mamu sana kwambalu mantasa vli ya, ka lamə tsi dida kawadaga nda həŋ. ² Nda sna tsa Zudas ta dza'a skwapta ya guli ta tsa vli ya, kabga snusna Yesu ta lagha da tsa vli ya kawadaga nda həŋ. ³ Ka hlanafɔta la mali ta ghəŋa gwal dra skwi nja Lazglafta, nda la Farisa ta sludziha, nda gwal ta ngha həga Lazglafta, ta Zudas. Ka sli'afɔta həŋ nda huzla vulu nda huzla vulu, nda pelapela nda pelapela, nda pinatá vu nda pinatá vu. Ka lagha həŋ da tsa gam ya. ⁴ Manda ya nda sna Yesu ta skwi dza'a slanaghata, ka sli'afɔta

tsi da gəma həŋ. Ka'a mantasa: «Wa ta zbə kuni na?» ka'a nda həŋ. ⁵ Ka həŋ mantasa: «Yesu mnda la Nazaret ya ta zbə nni,» ka həŋ nda tsi. «I'i nana,» ka'a nda həŋ. Ta sladu tsa Zudas ta dza'a skwapta ya kay tavata həŋ. ⁶ Na tsa mnay Yesu nda həŋ kazlay: I'i nana kə'a ya, dəm turtuk ka həŋ vraghuta nda ga muhul hul, ka zɔambutá həŋ siy ta hadik. ⁷ «Wa ta zbə kuni ka kuni ka na?» ka'a dawglanɔta da həŋ. «Yesu mnda la Nazaret ya ta zbə nni,» ka həŋ. ⁸ «Vadfa nana a ka yu nda kaghuni kay ra! Ka si i'i ta zbə kuni ya ní, zlanawa nanaha na tsa, ka laghwa hahəŋ,» ka Yesu nda həŋ.

⁹ Kəl tsi ka mnay mantasa ya ná, nja nzakwani manda va tsa gwadfa mnə tsi kazlay: Had ya dər turtuk zadfanaghu yu mataba gwal ya vliha ka wu kə'a ya, ya. ¹⁰ Mamu kafay da Simuj Piyer, ka tsəhagaptá tsi ka tsanamɔta sani ma kwalva mali ta ghəŋa gwal dra skwi nja Lazglafta, ka tsaghutá sləmənani nda ga zeghwi. Malkus hga tsa kwalva ya. ¹¹ Ka Yesu mantasa: «Vranamvra ta kafaya gha da kupakani. Ra a ka say da ta leghwa ghuya danjwa ya vliha Da da wu ka ka rki na?» ka'a nda Piyer.

Kladaghata la sludzi ta Yesu da Hana

¹² Lagha tsa tsakatá sludziha ya nda mghamha tanj tani, nda la Yahuda ta ngha həga Lazglafta ya, ka ksafɔta Yesu, ka habaghutá həŋ ta dzvuhani. ¹³ Ka klaghatá karaku da Hana ta nzakway ka dzidza Kayifa. Tsa Kayifa ya ta nzakway ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi nja Lazglafta ma tsa vaku ya. ¹⁴ Tsa Kayifa ya tsa ta vɔlantá hidaku ta la Yahuda kazlay: Draj mtuta mndu turtuk da mnaka mnduha, ka ya da zadfanata lu ta inda mndəra mndu† kə'a ya kay.

†18:14 Ngha ta Yuhwana 11:49.

Duhwala Yesu a yu wu, ka Piyer

*Mat 26:69-70, Mak
14:66-68, Luk 22:55-57*

¹⁵ Ka sli'aftá i Piyer nda sna duhwal, ka dza'a ta hula Yesu ta hula Yesu. Tsa sana duhwal ya ná, nda sna tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya. Ka lamə tsi mista Yesu da dabi ma huda həga ga tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya, ¹⁶ ta sladaghutá Piyer ma bli ta watgha. Ka vragaptá va tsa duhwal snaŋ mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya, da gwađganatá tsa marakw ta ngha watgha ya. Ka hgadamtá tsi ta Piyer. ¹⁷ Ka'a nda tsi mantša: «Tekw a kagha mataba duhwalha tsəna mndu na guli wu ri?» ka tsa marakw ka kwalva ta ngha watgha ya nda Piyer. «Tekw a i'i mataba taŋ wu,» ka Piyer.

¹⁸ Ka vanaghatá kwalvaha nda gwal ta ngha həga Lazglafta ta vu, ka slinə həŋ, kabga mtasl vli. Ka lagha Piyer guli da slinganatá həŋ.

Daway Hana ta gwađa da Yesu

*Mat 26:59-66, Mak
14:55-64, Luk 22:66-71*

¹⁹ Ka'a nda tsi mantša: «I wa duhwalha gha na? Nahgani ta taghə ka ŋa mn-duha na?» ka tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya, nda Yesu. ²⁰ Ka Yesu nda tsi mantša: «Baŋluwa si ta mna yu ta gwađa ŋa inda mndu ma həga tagha skwa la Yahuda nda ya ma həga Lazglafta. Ma vli ta tskavata inda la Yahuda si ta gdata yu ta tagha skwiha. Hađ sana skwi mna yu kdekkekdek wa. ²¹ Kabgawu ta kəl kagha ka daway da i'i na? Dawa da gwal si ta sna tsa skwi ta mnə yu ŋa taŋ ya ba. Nda sna hahəŋ di-nadina ta skwi mnana yu ta həŋ,» ka'a nda tsi. ²² Na tsa mnata Yesu mantša ya, ka sli'aftá sani mataba tsa gwal ta ngha həga Lazglafta ya, ka lagha dgharuntá Yesu. «Mantša ta zlgħa ka ta wi ŋa mali

ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ra?» ka'a nda tsi. ²³ Ka Yesu mantša: «Ka mamu ghwadaka skwi mna yu ya kay, mnaməŋmna. Ala ka si tdukwa gwađa mna yu, kabgawu ta kəl lu ka dza i'i na?» ka'a nda tsi. ²⁴ Ka ghunaftá Hana nda va tsa habatá dzvuhani ya da tsa Kayifa ta nzakway ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya.

Duhwala Yesu a yu wu, ka Piyer kay guli

*Mat 26:71-75, Mak
14:69-72, Luk 22:58-62*

²⁵ Ma tsa fitik ya, hada Simuŋ Piyer ta slinutá vwani. «Tekw a kagha mataba duhwalha tsəna mndu na guli wu ri?» ka lu nda tsi. «Siga! hađ i'i mataba taŋ wu,» ka Piyer ka wađutá vli. ²⁶ «Ngha a yu ta kagha kawadaga nda tsəna mndu na ma gam ra?» ka sani mataba kwalvaha tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya. Tsatsi ná, la taŋ ma tsa mndu tsanaghu Piyer ta sləməŋani ya, ya. ²⁷ «Siga yu, i'i a wu!» ka Piyer ka wađutá vli kay guli. Ka gi wahatá vazak.

Daway Pilat ta gwađa da Yesu

*Mat 27:1-2, 11-14, Mak
15:1-5, Luk 23:1-5*

²⁸ Gasərdək, ka klaftá həŋ ta Yesu ga Kayifa, ka klaghata da həga dagala ga ŋumna la Ruma. Lamə a vərđa hahəŋ da tsa həga ya wu, da ŋrintá həŋ ta vgha taŋ makəđ həŋ ka za skala Pak. ²⁹ Tsaya kəl Pilat ŋumna la Ruma ka sabi dzibil da slanaghatá həŋ. Ka'a nda həŋ mantša: «Nu va ghwadaka skwi maga na mndu na ka kuni ka na?» ka'a. ³⁰ Ka həŋ mantša: «Ka má nza a tsi ka mndu ta magatá dmaku wu katsi ná, má klaghak a ŋni wu,» ka həŋ nda tsi. ³¹ «Klawakla va kaghuni, ka dza'a kuni da tsanaghatá guma manda ya mna zlahā ghuni,» ka Pilat nda həŋ ta ghəŋani. «Vlaŋna a lu

ta tva dzatá mndu wu,» ka la Yahuda zlghanaftawani.

³² Mantsa ya dza'a magakwa skwiha na ya gwadé Yesu ta ghənjani kə'a dza'a mtaku ya. ³³ Ka vraghatá Pilat da daba həga, ka hgdamtá tsi ta Yesu. «Mghama la Yahuda kagha ra?» ka'a dawantá da tsi. ³⁴ Ka Yesu mantsa: «Kagha ta ndanapta ma ghənja gha re, ari sanlaha a ta mnaghatá i'i na?» ka'a nda tsi. ³⁵ «I'i! La Yahuda yu ra? Laghuni, nda maliha ta ghənja gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta klaktá kagha da i'i, nahgani maga ka ya katək na?» ka Pilat nda tsi. ³⁶ Ka Yesu mantsa: «Ga mghama dá ná, ŋa na ghənja hadik na a wa. Ka má ŋa na ghənja hadik na tsi katsi, má lmalma kwalvaha dá, má ŋa kwala lu klagaghatá i'i da gwal dagaladagala mataba la Yahuda. Tsaw ŋa na ghənja hadik na a ga mghama dá wu,» ka Yesu. ³⁷ «Tsaw va mgham kagha rke?» ka Pilat nda tsi. «Manda va tsa mna ka ya, Mgham yu. Yaya lu ta i'i ŋa sagha mnantá kahwathwata ma na ghənja hadik na. Inda mndu ta nzakway ka ŋa kahwathwata ná, ta snay ta gwada dá,» ka Yesu. ³⁸ «Nahgani kahwathwata na?» ka Pilat nda tsi.

Guma dzatá Yesu

*Mat 27:15-31, Mak
15:6-20, Luk 23:13-25*

Tahula tsa, ka səglap tsi dzibil slanaghatá la Yahuda. Ka'a mantsa: «Slanagha a yu ta skwi prək ŋa dzatá tsəna mndu na wa. ³⁹ Ya wya ta snusna yu ta gdáta ta zlighunistá mndu turtuk ma gamak ma fitika skala Pak ya, ta kumay kuni ta slighunista dá ta mghama la Yahuda ra?» ka'a nda həj. ⁴⁰ Ka həj mantsa: «Tsatsi a ŋa zlijnta wa, Barabas katsi,» ka həj hləgləftawi. Tsaw tsa Barabas ya ná, gənda ya.

19 Tahula tsa, klagaghawa tsa Yesu ya ka sləvapta kuni nda krupi, ka Pilat. ² Lagha la sludzi ka dáftá

teki, ka fanamta ma ghəj manda zewzewa, ka sudanavatá həj ta lguta má mgham mgham ka dva guli. ³ «Zgutsa ŋa gha mghama la Yahuda,» ka həj gavadaghata tavatani, ka dadgharay.

⁴ «Ndana tama wana yu dza'a kləgaghunapta dzibil, kada grafta kuni kazlay: Slanagha a yu ta sana skwi prək ka dzatá na mndu na wu kə'a,» ka Pilat səglap dzibil slanaghatá la Yahuda. ⁵ Ka sabə Yesu nda zewzewa teki ma ghəj, nda sudatá lguta má mgham mgham ta vgha. «Wana tsa mndu ya,» ka Pilat nda həj. ⁶ Na gi nghay la mali ta ghənja gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal ta ngha həga Lazglafta, «zləŋaftá! zləŋaftá!» ka həj hlaftawi. «Klawakla kaghuni ka zləŋafta kuni, kabga slanagha a yu ta skwi dekdek prək ka dzata wu,» ka Pilat nda həj. ⁷ «Mamu zlahá ŋni. Ka tsa zlahu ya ná, dzata! ka'a, kabga Lazglafta yu kə'a fatá ghənjani,» ka la Yahuda zlghanaftawi. ⁸ Snaŋta Pilat ta tsa gwada ya, ka ksəgləftá zləj katakata, ⁹ Ka lamə tsi da daba həga. «Sagha ga ka na?» ka'a dawantá da Yesu. Sew zlghanaf a Yesu ta wani wa. ¹⁰ «Zlgha a ka ta wa dá wu? sana a ka kazlay: Lavinlava yu ta zlighista, lavinlava yu ta zləŋaftá kagha kə'a wu ra?» ka Pilat nda tsi. ¹¹ «Had sana skwi laviŋ ka ta ghənja i'i, ka ya vlagha Lazglafta a tsi wa. Tsaya kəl dmakwa tsa mndu ta vlatá i'i ma dzva gha ya, ka malaghutá ŋa gha dmaku,» ka Yesu nda tsi.

¹² Hada tama, ka zbə Pilat ta tvi ŋa zlijnta. «Ka zlijnzla ka ta tsəna mndu na ná, gra Sezar a ka wa. Ka mgham a i'i ra, ka mndu guli ná, ghuma mgham Sezar tsa mndu ya,» ka la Yahuda. ¹³ Snaŋta Pilat ta tsa gwadaha ya, «kladapwakla ta Yesu dzibil,» ka'a. Ka nzaftá tsi ta vla tsa guma ma sana vli ta hgə lu ka Pave. Tsa Pave ya, Gabasla ta hga lu nda gwada Hebru. ¹⁴ Mahtsim skala Pak ka lu, ta ghwanə a fitik ma ghəj wu,

ka Pilat nda la Yahuda mantsa: «Wyawa mghama ghuni,» ka'a. ¹⁵«Ija dzatá! Ija dzatá! Zløjaf ta udzu» ka hēj hlaf tá wi. «Ka zløjaghunafta yu ta mghama ghuni ta udzu?» ka Pilat nda hēj. «Had sana mghama ģni ta ghøjja Sezar wu, ka la mali ta ghøjja gwal dra skwi ģa Lazglafta.» ¹⁶Lagha Pilat ka vlanj tá hēj ta Yesu ģa zløjaf ta udzu.

Dalaf ta sludzi ta Yesu ta udza zløjay

Mat 27:32-44, Mak 15:21-32, Luk 23:26-43

Ka tsu'uwaghutá hēj ka klaghata. ¹⁷Ka klə Yesu ta udzu ģa zløjja ghøjani, ka sabi ma hudá luwa ģa dza'a da sana vli ta hgə lu ka «vla ghudzifa ghøj.» «Gwalgwata» ta hga lu ta tsa vli ya nda gwada Hebru. ¹⁸Ma tsa vli ya zløjaf ta hēj ta Yesu ta udzu. Ka zlanavata hēj ta sanlaha ma mnduha his guli tavata Yesu, ma takataka ka hēj zløjamtá Yesu. ¹⁹Vindafwa vinda ta skwi ka fagata kuni ta ghøjja tsa udzu ya, ka Pilat. «Yesu mnda la Nazaret mghama la Yahuda,» ka lu vindafta. ²⁰Nda ndəgha la Yahuda ta dzanaf tá tsa skwi vindaf lu ya, kabga ndusa nda luwa tsa vli zløjaf lu ta Yesu ya. Nda gwada Hebru, nda gwada Laterj, nda gwada Grek vivindafta lu ta tsa skwi ya. ²¹«Má vinda a ka kazlay: Mghama la Yahuda kə'a wa. "Ii mghama la Yahuda" ka'a, ka ka má vindafta,» ka la mali ta ghøjja gwal dra skwi ģa Lazglafta mataba la Yahuda nda Pilat. ²²«Skwi ghada i'i ta vindafta ná, nda vinda,» ka Pilat zlganaftawani ta hēj.

²³Tahula zløjaf ta sludzi ta Yesu ta udzu, ka hlaf tá hēj ta lguthani, ka daganapta fwađ ta hēj ta hēj. Ka klaftá hēj ta dzampani ya gaf lu mantsa daga

ta ghøj dikw ta hadik kul had iri tida ya guli. ²⁴«Ma kwahanap mu ta na dzampa na, vşamavza ta vindima ģa ngha mndu dza'a zuta,» ka la sludzi mataba hahøj hahøj. Tsa skwi maga la sludzi ya ná, magamaga hēj manda skwi nda vinda ma defteri kazlay:

Ka daganaptá hēj ta lgutha da, ka vzə hēj ta vindima ta ghøjja dzampa[‡] da kə'a ya, tsaya skwi maga la sludzi.

²⁵Ndusa nda tsa vli zløjaf lu ta Yesu ya, ka sladaktá i mani, nda mukumani ma mani, nda Mari markwa Klupas, nda Mari makwata luwa Magdala. ²⁶Nghay Yesu ta mani, kə'a kə'a ná, wya tsa duhwal ta đvu tsi ya ta sladu tavatani. Ka'a mantsa: «Ma! Wya zwanja gha,» ka'a. ²⁷«Wya ma gha!» ka'a nda tsa duhwal ya guli. Daga ma tsa fitik ya, ka klaghatá tsa duhwal ya da tanj.

Mtakwa Yesu

Mat 27:45-56, Mak 15:33-41, Luk 23:44-49

²⁸Tahula tsa, manda snanja Yesu kazlay: Nda kda inda skwi tama kə'a, «ndala ta kuzlihata[¶]!» ka'a, ģa nzakwani manda ya nda vinda ma defteri. ²⁹Tsam ma tsa vli ya, mamu wuda ima inabi masmasa. Ka sli'af tá sana sludzi ka klaftá susu, ka tsughumamta ma tsa ima inabi masmasa ya, ka hbuģta ta wa dafa, ka tsghadafta funja ta wa wubisima Yesu. ³⁰«Nda dza ghøjja inda skwi tama,» ka Yesu tapanar tsi ta tsa ima inabi masmasa ya. Ka dzagatá tsi ta ghøj, ka sabə hafu mida.

Sliglatá Yesu

³¹Bađu luma madagala ģa ģi lamə da Sabat magakwa tsa skwi ya. Va a la mali mataba la Yahuda ta slanaghata Sabat

[‡]19:24 Ngha ta Zabura 22:19.

[¶]19:28 Ngha ta Zabura 22:16, 69:22.

ta tsa mnduha ya ta udzu wa. Tsa Sabat ya ná, sana mghama fitik ya. Ka sli'áftá hən̄ ka laghwi da daway da Pilat ɲa balanaptá səlaha taɲ ɲa hligiɲtá hən̄ ta udzu. ³² Ka lagha la sludzi da balanaptá səlaha tsa mnduha his zlan̄anava lu tavata Yesu ya. ³³ Ta lagha hən̄ ta Yesu, kə'a ka hən̄ ná, nda ghada mtatani. Ka zlan̄tá hən̄ ta balanaptá səlahani. ³⁴ Ka sliglanavatá sani ma tsa sludziha ya ma ɲwazliɓ nda gupani, ka gi mbəzagaptá us nda imi. ³⁵ Tsəna mndu ta vinda na skwiha ta maguta na ná, nda ngha tsatsi nda irani. Kahwathwata gwadani guli. Nda sna tsatsi kazlay: Kahwathwata ta mnə tsatsi kə'a. Mnay ta mnə tsi ná, kada zlghafta kaghuni guli. ³⁶ Magamaga tsa skwiha ya mantsa, ɲa nzakwani manda ya nda vinda ma defteri kazlay: Had̄ ghudzifani dza'a balanapta[§] lu dər turtuk wu kə'a ya. ³⁷ Ka lu vindafta ma sana vli guli ná, «dza'a nghanavangha hən̄ ta tsa mndu sliglanava^{**} hən̄ nda gupa ya» kə'a.

Paɗamta Yesu

*Mat 27:57-61, Mak
15:42-47, Luk 23:50-56*

³⁸ Tahula tsa, mamu sana mnda la Arimate ta hgə lu ka Yusufu, ta nzakway ka duhwala Yesu makdekmakdek kabga zlən̄a la Yahuda. Ka sli'áftá tsi ka laghwi dawaftá mbla Yesu da Pilatus. Ka zlan̄tá Pilat ta tvi, ka lagha tsi klaghatá tsa mbla Yesu ya. ³⁹ Ka lagha Nikwademu, tsa mndu si ta lagha da slan̄aghatá Yesu girvidik ya kay. Ka lagha tsi nda klatá labatá urdi ka hpuppu ta hgə lu ka Mir nda Alwes. ⁴⁰ Ka klaftá hən̄ ta mbla Yesu, ka masanavatá rfi ka urdi, ka mbsamtá hən̄ ma wupay manda

ya snu la Yahuda ta magay ta paɗə hən̄ ta mnda taɲ. ⁴¹ Tsaw ma tsa vli kəl lu ka zlən̄afta ya, mamu sana gam. Ma tsa gam ya, mamu kulu ta ka lfid ta kul walaɲta lu ta paɗamta mndu mida. ⁴² Ndusa nana, ka hən̄ ka paɗamta Yesu ma tsa klu ya, kabga tsaya fitik ta kəl la Yahuda ka paya vgha ɲa lami da Sabat.

Ta had̄ Yesu ma kulu wa

Mat 28:1-8, Mak 16:1-8, Luk 24:1-12

20 Wrək tgha gasərdək baɗu dəmas, ta kzau'kzau' a vli, ka lagha Mari makwa ta Magdala ta kulu. Kə'a kə'a ná, taɲwalaghutaɲwala lu ta klam ta wa tsa kulu ya. ² Ka sli'áftá tsi nda hwaya ka laghwi slan̄aghatá i Simuɲ Piyer nda tsa sana duhwal ta ɗvu Yesu ya. «Klapkla lu ta mbla Mghama mu ma kulu, sna a ɲni ta vli fam lu wu,» ka'a. ³ Ka sli'áftá i Piyer nda tsa sana duhwal ya, ka laghwi ta kulu. ⁴ Ka sli'áftá hən̄ his his nda hwaya. Tsaw mal tsa sana duhwal ya ta hwaya ka Piyer, ka tinlaghutá tsi ta bhadaghata ta kulu. ⁵ Bhadaghatani má ɲa lamani, lamə a wa. Ka bukwatá tsi ka nghə dida. Kə'a kə'a ná, wupay yeya ksufa ta had̄ik. ⁶ Ka bhadaghatá Simuɲ Piyer nda hul nda hul, ka lamə tsi da tsa kulu ya. Kə'a kə'a ná, wupay yeya ksufa ta had̄ik, ⁷ nda tsa patak si wanam lu ta Yesu ma ghən̄ ya. Tsa patak ya ná, ma sana vli tsaya ɲusafa guli kawadaga nda tsa wupay ya a wa. ⁸ Ka lamə tsa duhwal si ta bhadaghata taɲtaɲ ya kay guli. Ka nghanatá tsatsi guli, ka zlghaftá tsi. ⁹ Tsaw si ta graf a hən̄ ta skwi mna defteri kazlay: Dza'a sli'agapsli'a Yesu mataba gwal nda rwa kə'a wa. ¹⁰ Ka vraghutá tsa duhwalha his ya dzagha taɲ.

§19:36 Ngha ta Sabi 12:46, Mbsak 9:12, Zabura 34:21.

**19:37 Ngha ta Zakari 12:10.

Maran̄ta Yesu ta ghəjan̄i da Mari makwa ta Magdala

Mat 28:9-10, Mak 16:9-11

¹¹ Ka nzaghutá Mari ma bli ta wa tsa kulu ya ka taw. Ta taw tsi ta tsa taw ya ná, ta bukwatá tsi ka nghə da tsa kulu ya. ¹² Ka nghan̄tá tsi ta duhwalha Lazglafta his, ta nzaku ma tsa vla si fatá mbla Yesu ya. Sani nda tvə ghəj, sani nda tvə səla. ¹³ «Nya ta taw ka ní makwa na?» ka həj nda tsi. «Mghama dā ya klagha lu, sna a yu ta vli fam lu wu,» ka'a nda həj. ¹⁴ Ta mnə tsi ta tsaya, ka mbədavátá tsi. Ka nghan̄tá tsi ta sana mndu ta sladu hada. Tsatsaf a tsatsi kazlay: Yesu ya kə'a wa. ¹⁵ «Nya ta taw ka ní makwa na? Wa ta zbə ka na?» ka Yesu nda tsi. Na mndu nda na gam na ya ka tsatsi sizlay. «Mghama dā, ka si kagha ta klaghata, mnihamna ta vli fam ka, ka dza'a yu da klay» ka'a. ¹⁶ «Mari!» ka Yesu hgan̄ta, ka mbədavátá tsi. «Rabum» ka'a nda tsi. Manda mnay kazlay: Mnda taghadiftá skwi kə'a ya nda gwada Hebru. ¹⁷ «Ma njha ka, ta laf a yu da Da dā karaku wu, la da mnay n̄a zwanama dā kazlay: Ta dza'a da Da dā ta nzakway ka Da ghuni yu, da Lazglafta ta nzakway ka Lazglafta ghuni ya yu guli,» ka Yesu nda tsi. ¹⁸ «Nda ngha yu ta Mgham Yesu,» ka Mari makwata Magdala sli'af̄ta ka laghw̄i da mnay n̄a duhwalha. Ka rusu tsi n̄a tan̄ ta skwi mnana tsi.

Maran̄ta Yesu ta ghəjan̄i da duhwalhani

*Mat 28:16-20, Mak
16:14-18, Luk 24:36-49*

¹⁹ Gahawu badu va tsa dəmas ya, ka tskavatá tsa duhwalha ya ma həga. Ka n̄ərzlaftá həj ta watgha kabga ta zlənjay həj ta la mali mataba la Yahuda. «Ka nza zdfaku kawadaga nda kaghuni,» ka Yesu lami da taba tan̄. ²⁰ Mnatani mantsa ya, ka maran̄ta tsi ta dzvuhani nda n̄wa-

zlibani ta həj. Ka rfu tsa duhwalha ya ta rfu nghan̄əj həj ta Mgham Yesu. ²¹ «Ka nza zdfaku kawadaga nda kaghuni. Manda ya ghunaf Da ta i'i ya, mantsa ya ta ghuna i'i ta kaghuni guli,» ka Yesu nda həj guli. ²² Tahula mnatani ta tsaya, «tsu'uwawatsu'uwa ta Sulkum nda ghuba,» kə'a vusludanaghatá həj. ²³ «Gwal dza'a planata kuni ta dmakuha tan̄, dza'a planapla lu ta dmakuha tan̄. Gwal dza'a kwalaghuta kuni ta planatá dmakuha tan̄, had' lu dza'a planatá dmakuha tan̄ guli wa,» ka'a.

Maran̄ta Yesu ta ghəjan̄i da Tuma

²⁴ Tsaw had' Tuma ta nzakway ka mbuhwali tekw mataba tsa duhwalha ya hada ta lagha Yesu wa. ²⁵ «Nda ngha njni ta Mghama mu Yesu,» ka tsa p̄fakwa duhwalha ya nda tsi. «Ka ngha a yu ta mivida pusa ta dzvuhani, ka ksant̄a dā nda ndəfiŋa dā ta vla tsa pusaha ya, ksanh̄a yu guli nda dzva dā ta n̄wazlibani wu, had' yu ta zlghafta dekdək wa,» ka Tuma nda həj.

²⁶ Tghas fitik tahula tsa, ka nzəglatá duhwalha Yesu ma həga, kawadaga Tuma nda həj badu tsa. Ka n̄ərzlaftá həj ta watgha. Ka lamə Yesu da taba tan̄. «Ka nza zdfaku kawadaga nda kaghuni,» ka'a nda həj. ²⁷ «Wya dzvuha dā ksanksa nda ndəfiŋa gha, wya n̄wazliba dā guli, ksanksa nda dzva gha, ka zlan̄ta ka ta dga ghəj, ka zlghafta ka nda njuduf,» ka'a nda Tuma. ²⁸ «Kagha ta nzakway ka Mghama dā, kagha ta nzakway ka Lazglafta dā guli,» ka Tuma zlghanaftawi. ²⁹ «Zlray gha ta zlghaftá tsa b̄a kabga nghan̄ta gha ta i'i? Rfu da gwal ta zlghaftá i'i, kul nghan̄tá həj ta i'i,» ka Yesu nda tsi.

Kabgawu kəl lu ka vindaftá na defteri na?

³⁰ Ta traku mazənzəm magəgla Yesu ta kəma duhwalhani kul vindaku ma na

defteri na. ³¹Nana vinda a lu na ná, vinda a vinda lu ña zlgħafta ghuni kazlay: Yesu ná, Kristi ya, Zwaña Lazglafta ya guli kə'a. Ka zlgħafzlgħa kuni ta tsatsi, dza'a mutsay kuni ta hafu nda ma tsatsi.

Maran̄ta Yesu ta ghəñjani da duhwalhani

21 Tsəbakw fitik tahula tsa, ka marglavatá Yesu da duhwalhani ta wa drəfa Tiberyad. Wya kə'a maravata: ²Ta nzaku i Simuñ Piyer nda Tuma ta hğə lu ka mbuhwali ya, nda Natanayel mnda luwa la Kana ta hadika Galili, nda zwana Zebedi, nda sanlaha ma duhwalhani his, ka skwa turtuk. ³«Dza'a tuma klipa da yu,» ka Simuñ Piyer nda həñ. «Nda sli'a an̄ni mista għa guli,» ka hahəñ guli nda tsi. Ka sli'af̄tá həñ ka lagħwi, ka lamə həñ da kwambalu. Kurzliñ hana tañ ndiri bađu tsa, ksaf a həñ ta klipi dər ka turtuk wa. ⁴Tsadakwa vli gasərdək, ka lagħa Yesu sladata ta wa tsa drəf ya. Tsəmaf a duhwalhani kazlay: Tsatsi ya kə'a wa. ⁵«Mamu klipi ksaf kuni ri zwani?» ka Yesu nda həñ. «Had wu,» ka həñ nda tsi. ⁶«Wudadawa kadəña ghuni ta slərpa kwambalu nda ga zegħwi ya, dza'a mutsay kuni,» ka'a nda həñ. Ka wudadatá həñ. Ka traptá həñ ta tdəgafta kabga ndəghatani nda klipi. ⁷«Mgham Yesu ya tane, ka tsa duhwal ta đvu Yesu ya,» nda Piyer. Na tsa gi snan̄ta Simuñ Piyer kazlay: Mgham Yesu ya kə'a ya, ka favatá tsi ta lgutani kabga si sudin̄suda ka tuma klipi, ka vzadatá tsi ta vgha da drəf. ⁸Ka vragaghutá tsa sanlaha ma tsa duhwalha ya ma kwambalu, nda tđa tsa kadəñ nda ndəghatani nda klipi ya. Si di'ijagħu a həñ katakata wa. Ka mitir dərmaq yeya ri kaki nzakwa tañ nda wa sgam. ⁹Ta sli'agaptá həñ ma kwambalu, kə'a ka həñ ná, mamu tsatá vu hada nda klipi tida nda buradi. ¹⁰«Kligiswakla ta tsa klipiha kasaf kuni ya,» ka Yesu nda həñ. ¹¹Ka lamə Simuñ

Piyer da kwambalu, ka tdəgaptá tsi dzibil ta tsa kadəñ nda ndəghatani nda klipi bərzləzla ya. Dərmaq nda hutaf mbsak h̄kən mida gwagwatani. Kulam nda va tsa nzakwani mantsa ya ná, ratsanap a ta tsa kadəñ ya wa. ¹²«Sawa da za skwa zay!» ka Yesu nda həñ. Had ya mataba tsa duhwalha ya ta walañtá đawan̄ta kazlay: Wa kagħa na kə'a wu, kabga nda sna həñ kazlay: Mgham Yesu ya kə'a. ¹³Ka lagħa Yesu klaftá tsa buradi ya, ka daganaf̄tá həñ, daganaf̄ha ta klipi ta həñ guli. ¹⁴Mahkəna maravata Yesu tsaya da duhwalhani manda sli'agaptani nda hafu mataba gwal nda rwa.

I Yesu nda Piyer

¹⁵Tahula zuta tañ ta skwa zay, ka Yesu mantsa: «Simuñ zwaña Yuhwana! Đvuđva ka ta i'i, ka malagħutá ña nanaha na ra?» ka'a đawan̄ta da Simuñ Piyer. «An̄i Mghama da, nda sna kagħa kazlay: Ta đvay yu ta kagħa kə'a,» ka'a zlgħanaftá wani. «Ka ngħa ka ta zwana tuwakħa da,» ka Yesu nda tsi. ¹⁶«Simuñ zwaña Yuhwana! Đvuđva ka ta i'i?» ka Yesu nda tsi kamahis. «An̄i Mghama da! Nda sna kagħa kazlay: Ta đvay yu ta kagħa» kə'a, ka Piyer nda tsi. «Ka ngħa ka ta tuwakħa da,» ka Yesu nda tsi. ¹⁷«Simuñ zwaña Yuhwana! Ta đvay ka ta i'i?» ka'a nda tsi ka mahkən. Ka kulanaftá tsi ta Piyer ta ñuduf na tsa đaway Yesu ka mahkən kazlay: Ta đvay ka ta i'i ra kə'a ya. «Mghama da, nda sna kagħa ta inda skwi, nda sna kagħa guli kazlay: Ta đvay yu ta kagħa kə'a,» ka'a nda tsi. «Ka ngħa ka ta tuwakħa da,» ka Yesu nda tsi. ¹⁸«Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ma fitika nzakwa għa ka duhwal, kagħa ka ghəña għa ta hba banava għa misti, ka dza'a għa da vli ta kumə ka. Ka hwaluhwala ka, dza'a pghapgha ka ta dzvuha għa ña nzđagħafta sana mndu ta banava għa, ka kla kagħa da vli kul kumə ka ta dza'a,» ka'a. ¹⁹Tsa gwadaha mnə

tsi ya, tvi ka Piyer dza'a mtaku ɲa vla glaku ɲa Lazglafta ya mnə tsi. «Mbaɗa mista ɗa,» ka'a nda tsi tahula tsa.

I Yesu nda sana duhwal ya ɗvu tsi

²⁰ Kə'a ka Piyer mbəɗavata ná, ta saghasa tsa duhwal ɗvu Yesu ya mista taɲ. Tsatsi tsa duhwal ta fadaghatá ghəɲ da ghuva Yesu, ma fitika nzata taɲ ka za skwa zay, ka ɗaw tsi kazlay: Mghama ɗa! Wa va na mndu dza'a skwaptá kagha na na? kə'a yeya. ²¹ «A ki na duhwal na tama Mghama ɗa, nahgani dza'a slanaghatá tsatsi?» ka Simuɲ Piyer nda Yesu, nghər tsi ta sagha tsa duhwal ya. ²² «Ka nzanza nda hafu ha ka vrakta ɗa, ka yu nda tsi ní, nu ta nghaghata mida na? Sli'a kagha mista ɗa ɲa gha ba,» ka

Yesu nda tsi. ²³ Ka tutá tsa gwada ya mataba gwal zlgħay nda ɲuɗuf kazlay: Mtəta a tsa duhwal ya wu kə'a. Mtəta a wa a mna Yesu ɲa Piyer wa. Wya kə'a mnay: «Ka nzanza nda hafu ta vragatá yu, a ka ka yu nda tsi ní, nu ta nghaghata mida na» kə'a skwi mna tsi.

²⁴ Va na duhwal ta mna na gwadaha na ta vindafta. Nda sna mu guli kazlay: Kahwathwata gwadani kə'a.

Dzatá ghəɲa gwada

²⁵ Nda ndəgha sanlaha ma skwiha magəgla Yesu. Ka má ka vivindaf vivinda lu ta indani ká lu katsi ná, graf a yu kazlay: Má dza'a ɲafɲa ghəɲa hadik ta tsa defteriha má dza'a vivindafta lu ya kə'a wa.

Slna gwal ghunay

1 Ari Ŋərma da Tawfilus,
Ma taŋtaŋa deftera da ná, rusaghaf
rusa yu ta inda skwi ya maga Yesu,
nda skwi ya si ta tataghə tsi ŋa mn-
duha daga ma zraftani, ²ha ka sagha
ta fitik kəl lu ka klaghata ta luwa. Ma
kđaku tsi ka ŋlaghatá ta luwa na, vlačvla
ta zlahuhani nda mbrakwa Sulkum nda
ghuḃa ta mnduha ya zabap tsi ka gwal
ghunay. ³Tahula mtutani, ka marə tsi
ta vgha ŋa taŋ nda tvi kavghakavgha.
Ta traku skwiha maranaŋ tsi ta həŋ ŋa
granaftá həŋ kazlay: Nda hafu yu kə'a.
Fwadmbasak fitikani ta mamaranaŋtá
vgha ta həŋ, ka mna gwada ta ghəŋa
ga mghama Lazglafta. ⁴«Yaha kuni za-
ghuta di'iy nda Ursalima. Ka nzata kuni
hada ka kzla skwi ya taghunaf Lazglafta
ta imi ta sləməŋ, manda ya snaŋ kuni
ma wa da,» ka'a vlačta zlahu ta həŋ ma
sana fitik ta zə həŋ ta skwa zay. ⁵«Nda
imi si ta maga Yuhwana ta batem. Ma
fitik kwitikw, kaghuni ná, dza'a maga-
ghunafmaga lu ta batem nda Sulkum nda
ghuḃa,» ka'a nda həŋ.

⁶«Mghama da, ma na fitik na dza'a
sladanafta ka ta ga mghama la Isra'ila
ra?» ka tsa gwal ghunay ta tskavata
tavatani ya dawanta da tsi.

⁷«Nghaghunaŋ a snaŋta ka ta wati
luwa, nda ya ka ta wati fitik tsafta
Da ta ga mgham ya ta nghanata wa.
⁸Kaghuni, dza'a mutsay kuni ta mbraku
sarə Sulkum nda ghuḃa ta ghəŋa ghuni.
Ŋa nzakwa ghuni ka masləmtsəka da
ma luwa Ursalima, nda ya ta hadika
Zudiya, nda ya ta hadika Samari, nda ya
ta kđavakta ghəŋa hadik demdem,» ka
Yesu nda həŋ. ⁹Tahula mnata Yesu ta
tsa gwadaha ya, ka kapə tsi ta vgha, ka
zaghuta ta luwa, ta nghaynghay hahəŋ
demdem, ka zamtá tsi ma ghwayak ta wa
ira taŋ. ¹⁰Ta tsa fitika pghata taŋ ta iri

ka ngha sli'ani ta luwa ya, gi ka zlagaptá
sana mnduha his tavata həŋ nda sudata
lguta ŋusliŋ ta vgha taŋ. ¹¹Ka həŋ nda
həŋ mantsa: «Mnduha la Galili, kabgawu
ta kəl kuni ka pgha iri ta luwa na? Tsa
Yesu klap lu mataba ghuni, ka klaghata
ta luwa ya ná, dza'a vragavra manda va
tsa nghay nghə kuni ta sli'ani ta luwa
ya,» ka həŋ.

¹²Ka sli'aftá tsa gwal ghunay ya ta
ghwá ta hgə lu ka Ghwá Zaytuŋ ya, ka
vraghuta da luwa Ursalima. Tsa ghwá
ya ná, ndusa nzakwani nda Ursalima.
Minti hkənmbsak ta magata lu ta mbada
manda sli'afta hada. ¹³Bhadaghata taŋ
da Ursalima, ka ŋlaghatá həŋ da sana
dzuguvu banagha lu ta ghəŋa sana həga,
ma vli sunə həŋ ta tska vgha. Wya
tsa hahəŋ ya: I Piyer, nda Yuhwana,
nda Yakubu, nda Andre, nda Filip, nda
Tuma, nda Bartelemi, nda Mata, nda
Yakubu zwaŋa Alfe, nda Simuŋ mnda
zlu'a ghwa, nda Yuda zwaŋa Yakubu, na
həŋ. ¹⁴Hahəŋ demdem, ta tskay həŋ ta
vgha inda fitik ŋa maga du'a. Kawadaga
heŋ nda sanlaha ma mi'aha, nda i Mari
mani ma Yesu, nda zwanamani ma Yesu
tani.

¹⁵Badu sana fitik, ma tsa fitik ta tske
həŋ ta vgha ya, ka tskavatá gwal zlgay
nda ŋuduf ta magay həŋ ta dərmək nda
hisamsak. Ka Piyer sli'avata mataba
taŋ mantsa: ¹⁶«Zwanama da, nda ra
ka magakwa skwi ya mna Sulkum nda
ghuḃa ma defteri nda ma wa Dawuda ta
ghəŋa Zudas, ta nuta ka mnda kla kəma
ŋa mnduha ya ta ksafatá Yesu ya. ¹⁷Si
tekw tsatsi mataba amu, si mamu slnani
mataba va tsa slna ta magə amu ya guli.
¹⁸Nda tsa tsemi plana lu ma vəl dzatani
ta mndu ya, ka skwata tsi ta vwah. Ka
dədəgatá tsi nda ga ma ghəŋghəŋ ka
pslutá hudani pđah. Mbəlabab, ka ha-
rani saghwi ta dabi. ¹⁹Ka snanaghatá tsi
ta inda mnduha ma Ursalima, kəl həŋ ka
tsanaftá hgu ta tsa vwah ya nda gwada

taŋ ka “Hakældama,” manda mnay ka-zlay: Vwaha nasa kə’a ya.

²⁰Wya skwi ta dzaŋə lu ma deftera Zabura:

“Dza’a nuna həgani ka kufik, had mndu dza’a nzamta mida wa.”

Ka’a guli na:

“Sana mndu dza’a klafta slnani^{††} kə’a,” na skwi nda vinda ma defteri.^{‡‡}

²¹⁻²²Tsaya tama, dina ka sganaghatá sana mndu tavata amu, ŋa nzakway ka masləmtsəka sli’agapta ya sli’agap Mghama mu Yesu. Tsa mndu ya ná, nda nza ka tsi ka mndu ya si ta gdata ta dza’a mista mu ta inda hadikha ya ranaf mu kawadaga nda Mghama mu Yesu, zlafta ta fitika maganafta Yuhwana ta batem, ha ka sagha ta fitik kəl lu ka kləgadam-aghuta ka laghu ta luwa,» ka’a.

²³Mantsa tama, ka pghatá lu ta mnduha his. Tsa mnduha ya ná, i Yusufu ta hgə lu ka Barsaba, ta hgay lu guli ka Yustus, nda Matiyas həŋ. ²⁴Ka ndəbə həŋ ta dzvu, ka həŋ mantsa: «Mghama da, nda sna kagha ta ŋudufa inda mnduha. Maraŋnamara ta ya zbap kagha mataba na mnduha his na, ²⁵ŋa maga slna mnda ghunay ta nzakway ka vla Zudas, ta zlanavata ka laghu da ksa tvi ya kumaŋ tsi ya,» ka həŋ. ²⁶Ka vzə həŋ ta vindima. Ka kluta vindima ta Matiyas. Ka gwafta tsi ta vgha kawadaga nda tsa gwal ghunay ghwanpdcə ndeŋ ya.

Saha Sulkum nda ghuba

2 Ta sagha fitika Pentekwat ná, nda tska vgha inda gwal ŋa ghunay tets ma vlaka turtuk. ²Gi ka saha skwi ta luwa manda ghudzaga falak ta vyaku dididida ya, ka ndəghamtá vgha ma tsa həga nzamə həŋ ya. ³Ka zlagaptá skwi manda ghanika vu, ka dagavapta, ka nzanzafta ta ghəŋa taŋ turtuk turtuk.

⁴Ka ndaghaftá həŋ demdem nda Sulkum nda ghuba. Ka gi gwadə həŋ ta gwadə nda sanlaha ma gwadaha manda ya vlag Sulkum ta həŋ ŋa gwaday.

⁵Tsaw ma Ursalima ma tsa fitik ya ná, ta nzaku gwal ta ndi’amta ma dina la Yahuda ta sli’akta ta inda hadikha ta ghəŋa hadik. ⁶Snaŋta taŋ ta ghudzaga tsa skwi ya, ka sli’adaghatá həŋ ŋərbisl, ka ndərmim həŋ katakata, kabga inda taŋ ta sna skwi ta gwadə gwal zlgay nda ŋuduf nda gwadə taŋ ya ta gwadə həŋ. ⁷Ka ndərmim həŋ nda ndərmima ka nutá manda rgha. Ka həŋ mantsa: «Inda na mnduha ta gwadə na gwadə na ná, la Galili a həŋ kay ra? ⁸Wa kə’a magaku ta kəl inda amu ka snaŋtá skwi ta gwadə həŋ nda vərda ŋa mu ma gwadə ba? ⁹Wana mataba mu ná, mamu gwal ta sli’akta ta hadika Partes, nda ya ta hadika Medi, nda ya ta hadika Elam. Mamu gwal ta sli’akta ta hadika Mezaputami, nda hadika Zudiya, nda Kapadwas, nda Puŋ, nda hadika Asiya tani. ¹⁰Mamu gwal ta hadika Frizi, nda Pamfali, nda Masar, nda gwal ta wanaftá Sireŋ, nda Libiya tani. Mamu gwal ta sli’afta daga ta hadika Ruma guli. ¹¹Mamu gwal ta hadika Kret nda Arabi. Zivra la Yahuda sanlaha. Dina la Yahuda ta nanaftá sanlaha. Nda inda tsa gwadaha mu kavghakavgha ya ta sna mu ta skwi ta mnə həŋ ta ghəŋa glakwa slna Lazglafta ta magata,» ka həŋ. ¹²Ka ndərmim həŋ katakata, snəgla a həŋ ta skwi ŋa magay wa. «Nu mndəra nana ma skwi manda na na?» ka həŋ mataba taŋ. ¹³«Nda ghuya həŋ,» ka sanlaha ka ghubasa həŋ.

Mna gwadə Piyer

¹⁴Ka sli’aftá Piyer kawadaga nda tsa gwal ghwanpdcə ndeŋ ya, ka klanťá tsi ta

^{††}1:20 Ngha ta Zabura 69:26 nda 109:8.

^{‡‡}1:20 Ngha ta Zabura 69:26, 118:8.

lwi. Ka'a nda həŋ mantsa: «Kaghuni la Yahuda, nda inda kaghuni ta nzakway ma Ursalima! Fawa sləməŋ ka sna skwi dza'a mnaghunata yu, ka sna kuni dina ta skwi ta magaku. ¹⁵Na mnduha na ná, ghuya a həŋ manda tsa ta grə kuni ya wu, kabga ta ka vzlazlaŋ vli. ¹⁶Gwada anabi Yuwel ta mnata ya kay nana ta magaku ndanana: Wya ka'a mnata:

¹⁷“Ma kđavakta fitik ná, wya skwi dza'a magaku, ka Lazglafta:

Dza'a pghadapgha yu ta Sulkuma da ta ghəŋa inda mnda səla,

ŋa nuta zwana zgwana ghuni
nda kwagha ghuni ka anabiha.

Ka mazəməzəm dza'a gwada yu ta gwada ŋa duhwalha ghuni.

Nda ma suni dza'a gwada yu ta gwada ŋa la halata mnduha ghuni.

¹⁸Mantsa ya nzakwani,
dza'a pghadapgha yu ta Sulkuma da ta ghəŋa kwalvaha da ka zgwana
nda la ka mi'aha tani.

Ma tsa fitik ya,
dza'a nzakway həŋ ka la anabi.

¹⁹Dza'a magay yu ta skwa mandərmimi
ma ghuvanata luwa,
nda ŋizla mazəməzəmha ta hadik.

Dza'a mamu us,
dza'a mamu vu nda dukwakwa dīŋ,

²⁰tdik dza'a mbədavafta fitik.

Ma kđaku fitik dagala ta nzakway ka fitika

Mgham Yesu ka sagha,
ghəw manda us dza'a mbədavafta tili.

²¹Mantsa tama,
inda mndu ta hga hga Mgham Yesu
nda fatá ghəŋ tida ná,
dza'a mbaku^{¶¶},”» ka'a.

²²«Mnduha la Isra'ila, snawa ta skwi dza'a mnaghunata yu: Yesu mnda la

Nazaret na tsa mndu maraghunəŋ Lazglafta ta ga Mghamani, ma magayni ta mandərmimi, nda ŋizla mazəməzəmha kavghakavgha mataba ghuni, manda va ya snaŋ vərda kaghuni ya. ²³Vlaghunavla lu ta tsa mndu ya ma dzva ghuni. Nda sna Lazglafta manda va tsaya dza'a nzakwa tsi kə'a, ta kuratá tsi. Ka zləŋaftá kuni ta Yesu. Ma zləŋafta ghuni nda ma dzva gwal kul zləŋa Lazglafta. ²⁴Ka sli'aganaptá Lazglafta, ka kligiŋta ma ghuya daŋwa mtaku, kabga had mbrakwa mtaku ŋa ŋanata wa. ²⁵Wya ka Dawuda mnuta ta ghəŋani:

“Ta nghan yu ta Mgham inda fitik ta kəma da, ta nzaku nda ga zeghwa da.

²⁶Tsaya ta ghunanaftá ŋudufa da,
kəl yu ka fa laha rfu.

Dər má nda nza yu ka mndu dza'a mtaku ná,

dza'a mbi'ay yu ta vgha nda fatá ghəŋ,

²⁷kabga zlanata a ka ta hafa da ma vla gwal nda rwa wu,

zlaŋta a ka ta i'i ta nzakway ka ŋərma mnda gha ŋa rwuta ma kulu wu,

²⁸kagha ta marihatá tva hafu.

Dza'a ndəghidifndəgha ka nda rfu
ma nzakwa gha tavata i'i^{§§}» kə'a, ka'a.

²⁹Ka Piyer sganaghata mantsa:
«Zwanama da, mutsafmutsa yu ta na fitik na ŋa mnaghunata tsidid ta gwada ta dzidza mu Dawuda. Tsatsi ná, mtumta ka padamta lu. Ta teke'a kulani dər gitana. ³⁰Tsatsi ná, anabi ya. Nda sna guli kazlay: Dzrafdzra Lazglafta ta wi nda tsatsi nda wadfanata kazlay:

Dza'a fafa ta sana mndu mataba zivrani ta palaka ga mgham manda nzakwa tsatsi* ya kə'a.

¶¶2:21 Yuwel 3:1-5.

§§2:28 Ngha ta Zabura 16:8-11.

*2:30 Ngha ta Zabura 132:11.

³¹ «Ka tsatsaftá Dawuda ta skwi dza'a magaku. Tsaya kəl tsi ka mna gwadā ta ghəŋa sli'agapta Kristi kazlay:

Zlana a lu ma vla nzakwa gwal nda rwa wu,

rwu a slu'uvghani ma kulu wu[†] kə'a ya.

³² «Tsa Yesu gwadə yu ya ná, Lazglafta ta sli'aganapta ma mtaku. Nda nza aŋni demdem ka masləmtsəkani. ³³ Ka kapanaftá Lazglafta ka nzanata nda ga zeghwani. Ka zlglafta tsi da Da ta tsa Sulkum nda ghuḃa tamaf lu ta imi ta zləməŋ ya, ka pghaŋnaghatá tsi. Tsaya skwi ta nghə kuni nda ya ta snə kuni ndanana ya. ³⁴ Dawuda ka ghəŋani a ta lafi ta luwa mndani wa. Tsaw wya skwi mna tsi:

“Ka Mgham Lazglafta nda Mghama dā ná,

sawi nzata nda ga zeghwa dā,

³⁵ ha ka nanafta dā ta ghumaha gha ka skwa ta diŋlay səla gha,[‡]” ka'a.

³⁶ «Ka snaŋsna la Isra'ila kahwathwata kazlay, tsa Yesu dalaf kuni ta udzu ya kay ná, tsatsi fa Lazglafta ka Mgham, ka Kristi kə'a guli,» ka'a.

Sgavaghata mnduha Kristi ka dəmbu' hkən

³⁷ Na snaŋta tsa mnduha ya ta tsa gwadāha gwadā Piyer ya ná, ka kḃanaftá tsi ta həŋ. «Zwanama, nu ka ŋni dza'a magay tama?» ka həŋ nda i Piyer nda sanlaha ma gwal ghunay. ³⁸ Ka Piyer nda həŋ mantsa: «Mbədānafwambəda ta tva nzakwa ghuni, ka magafta inda kaghuni ta batem ma hga Yesu Kristi, ŋa plighunista Lazglafta ta dmakuha ghuni, ŋa vlaghunatani ta Sulkum nda ghuḃa. ³⁹ Tsa ta ta imi ta sləməŋ taghu-

naf Lazglafta ya ná, ŋa kaghuni nda zwana ghuni, nda gwal di'ŋdi'ŋ, nda ndəghata mbsaka gwal dza'a hagakta Mgham Lazglafta tani ya,» ka'a.

⁴⁰ Ndada a sanlaha ma gwadaha manəŋ Piyer, ka vla hidaku nda mbraku ŋa taŋ wa. «Tsu'afwatsu'a ta mbaku ka sli'apta kuni mataba gwal nda zadā,» ka'a nda həŋ.

⁴¹ Nda ndəgha gwal ta zlglaftá tsa gwadā Piyer badu tsa ya. Ka maganaftá lu ta batem ta həŋ. Tsa mnduha ta sgavaghata ta ghəŋa gwal zlgħay nda ŋuduf badu tsaya ná, ta magay həŋ ta dəmbu' hkən.

Nzakwa gwal zlgħay nda ŋuduf

⁴² Inda tsa mnduha ya ná, ta gdāta ta ŋavata ka sna skwi ta taghə gwal ghunay həŋ. Ta ŋavaŋa həŋ ka guya vgha nda zwanama. Ta ŋavaŋa həŋ guli ka guya ghəŋ ta ghəŋa skwa zay[¶], nda ya ma vla maga du'a. ⁴³ Ka zləŋ inda mnduha ta zləŋ, kabga nda ndəgha mandərmimi nda mazəzməhma ta magata Lazglafta nda ma gwal ghunay. ⁴⁴ Inda gwal zlgħay nda ŋuduf ná, tets ka skwa turtuk guya ta ghəŋa taŋ. Inda skwa taŋ guli ná, ka skwa turtuk ta dguvusta həŋ ta vgha taŋ. ⁴⁵ Ta dzawap dzawa həŋ ta skwiha taŋ ŋa daguvusta taŋ ta tsedani, taḃ ta dāŋwa dər wa mataba taŋ. ⁴⁶ Inda fitik həŋ ta tskavata ma həga Lazglafta. Ka skwa turtuk ta nzata həŋ ka za skwa zay ma watgha taŋ. Nda rfu nda rfu, nda ŋuduf turtuk ta za həŋ. ⁴⁷ Ta zləzl-vay həŋ ta Lazglafta, ta mamay inda mnduha ta həŋ. Inda fitik Mgham Lazglafta ta sganaghatá gwal ta mbanafata tsi ta ghəŋa ghuḃa taŋ.

[†]2:31 Ngha ta Zabura 16:10.

[‡]2:35 Ngha ta Zabura 110:1.

[¶]2:42 Ngha ta Lukwa 22:19.

Mbanaftá sana mndu nda raghwa səlani

3 Ma sana fitik, ka sli'aftá i Piyer nda Yuhwana ka dza'a da hëga Lazglafta da maga du'a ta nzemndi hkøn ta fitik hawu. ²Ndusa nda watgha tsa hëga Lazglafta ta hgø lu ka «watgha dina» ya, mamu sana mndu nda raghwa daga yagata, ta nzaku hada. Inda fitik lu ta tsukwadaghata ka nzanata hada, ña gatá skwi da gwal ta lami da tsa hëga Lazglafta ya. ³Ka nghanja tsi ta i Piyer nda Yuhwana ta lami da tsa hëga ya. Ka gatə tsi ta skwi da hëj. ⁴«Ngha ta añni!» Ka i Piyer nda Yuhwana pghafta iri tida. ⁵Ka nzatá tsi ka ngha hëj, dza'a mutsay yu kasi'i ta skwi da hëj, ka'a ma ghəñani. ⁶Ka Piyer nda tsi mantsa: «Dər tseđi, dər dasu, hađ da i'i wa. Skwi ta nzakway da i'i ná, tsaya dza'a vlaghata yu. Nda hga Yesu Kristi mnda la Nazaret, sli'afsl-i'a gha, ka mbađa ka ta mbađa!» ⁷Ka'a ka ksafata ta dzva zeghwi, ka sli'anafta. Gi hadahada, mutsafta səla tsa mndu ya tsa ta mbraku. ⁸Gi vđuk, sli'aftani tsa ka sladata. Ka mbađə tsi ta mbađa. Ka lamə hëj kawadaga da hëga Lazglafta, ka dza'a tsatsi nda vavalaku, nda zləzlva Lazglafta. ⁹Inda mndu ná, nda ngha ta mbađayni ta mbađa, ka dza'a nda zləzlva Lazglafta. ¹⁰Tsəmafta tañ kazlay: Tsa mndu ta gđata ta nzaku ka gatá skwi tawa tsa watgha hëga Lazglafta ta nzakway dina yeya kə'a, ka hluta zləj ta hëj, ka ndərmim hëj nda ndərmima ta skwi ta slata nda tsa mndu ya.

Piyer ta mna gwađa ma hëga Lazglafta

¹¹Tsaw tsa mndu mbanaf lu ya ná, lavaghu a tsatsi tavata i Piyer nda Yuhwana wa. Ka gazladaghata inda mnduha wanafta hëj ma rmak, ta hgø lu ka «Rmaka Salumuñ.» Ka ndərmim hëj nda ndərmima demdem. ¹²Na ng-

hay Piyer ta tsaya, ka'a nda tsa mnduha ta tskadaghatá vgha ya mantsa: «Ari wa la Isra'ila, kabgawu ta kəl kuni ka ndərmima mbatá na mndu na mandana na? Kabgawu ta kəl kuni ka vu'a añni, manda skwi añni ta mbanafata na mndu na nda mbrakwa ñni? Ndi'a ta vgha ñni nda Lazglafta ta mbanafata na mndu na ra? ¹³Tsaya a wa. Lazglafta i Abraham, nda Izak, nda Yakubu, nda dzidzifa mu ta marañta glakwa vu'ani Yesu Kristi, ya klaf kaghuni ka ghəña ghuni ka mblanaftá gwal dagaladagala yeya ma mnay Pilat kazlay: Zliñwa na mndu na kə'a ya. ¹⁴Kaghuni, vziñvza kuni ta mndu ya nda ghuba, mndu ya tđukwa, ka laghu kuni đawaftá zlighunista mndu ya ta pslatá mnduha. ¹⁵Ka dzatá kuni ta mndu ya nda hafu da tsi. Tahula dzata ghuni, ka sli'aganaptá Lazglafta mataba gwal nda rwa. Ma tsa sli'agapta sli'agap tsi ya ná, nda nza añni ka masləm-tsəkani. ¹⁶Ma fatá ghəña ñni ta Yesu, kəl mbrakwa tsa Yesu ya ka sli'anaftá na mndu ta nghə kuni snañ kuni ta sladu na. Mantsa, ma fatá ghəj ta Yesu kəl na mndu na ka mutsafta mbaku guzlindiliñ, manda ya ta nghə kuni demdem ya.

¹⁷«Tsaw tama zwanama, tsa skwi magana kaghuni ta Yesu kawadaga nda gwal dagaladagala ya ná, nda kwala ghuni kul snañta magata kuni. ¹⁸Mantsa ya dzanaghata Lazglafta ta ghəña skwi ya mna tsi manda ghalya nda ma wa inda la anabi kazlay: Dza'a ghuyay Kristi ta đañwa kə'a. ¹⁹Mbəđanafwa nzakwa ghuni, ka mbəđavata kuni tvə Lazglafta, ka plighunista tsi ta dmakwa ghuni. ²⁰Mantsa ya dza'a kəl Lazglafta ka vlaghunatá fitika hlaptá hafu, ña ghunəgaghunatani ta Yesu, ta nzakway ka Kristi zbaghunap tsi daga manda ghalya ya. ²¹Ndanana kaku, nda ra nzaghuta Yesu Kristi ta luwa ka kzla mbəđavafta inda skwi manda ya ghada Lazglafta ta

mnata daga manda ghalya nda ma wa la anabi nda ghuḅa. ²² Ka Musa na: “Dza’a ghunəgaghuna ghuna Lazglafta ghuni ta anabi manda i’i, mataba zivra ghuni dza’a sabi tsi, ḡa snay ghuni ta inda skwi dza’a tsi mnaghunata. ²³ Inda mndu dza’a kwal kul sna gwadā tsa anabi ya, dza’a ghzlap ghzla lu mataba mnduha Lazglafta, dza’a dzadza lu[§] guli,” ka’a. ²⁴ Kahwathwata ná, mnaḡnamna inda la anabi, zraftani ta Samuyel, ha ka sabi ta sanlaha ta zlagapta tahula tsatsi, ta gwadā ta na fitika amu gitana na. ²⁵ Ka ḡa ghuni taghunafta Lazglafta ta imi ta sləməḡ nda ma wa la anabi. Ka ḡaghuni dzrafta Lazglafta ta wi nda dzidza mu Abraham kazlay: Dza’a tfanaghatfa yu ta wi ta inda mndəra mnduha nda ma zivra gha^{**} kə’a ya. ²⁶ Tsaya kəl Lazglafta ka maraghunaḡtá kaghuni ta kwalvani karaku, ma ghunagaghatani da kaghuni ḡa tfaghunaghatawi, ka mbədaghunafta ḡa zlaḡtá ghwadaka skwi ta magə kuni,» ka Piyer.

4 Tata gwadā i Piyer nda mnduha, nda sli’adaghata la mali ta ghəḡa gwal dra skwi ḡa Lazglafta, nda gwal ta ngha həḡa Lazglafta, nda la Sadukiya. ² Ta kuzlaḡta ta ḡudufa taḡ tsa skwi ta taghə i Piyer nda Yuhwana ḡa mnduha kazlay: Sli’agapsli’a Yesu ma mtaku, manda tsaya dza’a sli’agapta mnduha guli ma mtaku kə’a ya. ³ Ka hlaftá həḡ ta i Piyer, ka pghamta ma gamak ḡa hanay hada, kabga nda kuza vli. ⁴ Tsaw mataba tsa gwal ta snaḡtá tsa gwadā gwal ghunay ya, nda ndəḡha həḡ ta zlghafta. Ta magay mbsaka taḡ ta dəmbu’ hutaf.

⁵ Gamahtsimani, ka tskavata gwal dagaladagala mataba la Yahuda, nda la galata mndu, nda gwal ta tagha zlahu ḡa mnduha ma luwa Ursalima. ⁶ Mataba

taḡ, hada i Hana, ta nzakway ka mali ta ghəḡa gwal dra skwi ḡa Lazglafta, nda Kayifa, nda Yuhwana, nda Alegzandra, nda inda hamata mndəra gwal ta dra skwi ḡa Lazglafta. ⁷ Ka hlagaptá həḡ ta i Piyer nda Yuhwana ma gamak ka hladaghata ta kəma taḡ. Ka həḡ mantsa: «Nda mbrakwa wa, nda hga wa, magata kuni ta tsa skwi ya na?» ka həḡ dawəḡta. ⁸ Piyer ya tani, nda ndəḡha tsatsi nda Sulkum nda ghuḅa. Ka’a nda həḡ mantsa: «Ari wa gwal dagaladagala ta ghəḡa mnduha, nda la galata mndu! ⁹ Wana gita, ta daway lu da aḡni ta ghəḡa skwi dīna magana ḡni ta mndu si nda raghwa. Ta daway lu da aḡni ka waka ya mndu ya magay kəl tsi ka mbafta. ¹⁰ Mantsa nzakwani, dīna ka snaghunamta, mantsa ya ḡa inda la Isra’ila guli. Na mndu ta sladu ta kəma ghuni na ná, nda mbrakwa hga Yesu Kristi, mnda la Nazaret, ya dza kuni ta udza zləḡay, ka sli’aganaptá Lazglafta ma mtaku ya, mbafta tsi. ¹¹ Ta tsa Yesu ta mnə defteri kazlay:

Pala ya wudidij kaghuni gwal ba həḡa ta nzakway ka palaka tughwa həḡa^{††} kə’a ya.

¹² Ma tsatsi ta mutsakwa hafu, kabga had’ sana mndu ta ghəḡa tsatsi vlagā Lazglafta ta ghəḡa hadik tender ḡa mba amu wu,» ka’a.

¹³ Ka ndərmim tsa gwal dagaladagala ta tskavata ya ta tatá us ta ira i Piyer nda Yuhwana. Ka nghə həḡ guli ná, má si ka gratá mndu həḡ, dzaḡa a dzaḡa taḡ wa. Gwal tani ta dza’a mista Yesu ya ka hahəḡ ta gray. ¹⁴ Ta nghə həḡ guli ná, wya tsa mndu nda mba ya ta sladu ta kəma taḡ, had’ sana skwi laviḡ həḡ ta mbədāy wa. ¹⁵ Ka ghunigḡtá həḡ dzibil ta i Piyer nda Yuhwana ma tsa həḡa dzra

§3:23 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 18:15, 18-19.

**3:25 Ngha ta Zrafta 22:18, 26:4.

††4:11 Ngha ta Zabura 118:22.

gwada ya, ka nzatá hahəŋ hahəŋ ka dzra gwada ta ghəŋa taŋ. ¹⁶ Ka həŋ mantsa: «Waka mu dza'a magay nda na mnduha na na? Wana nda sna inda mnduha ma Ursalima kahwathwata kazlay: Hahəŋ ta magatá tsa mazəməzəm ya kə'a, laviŋ a amu ta waday guli wa. ¹⁷ Kada kwala na skwi na ta tuta katakata da mnduha ná, dvanaghamadva ta həŋ, yaha həŋ walglanŋta gwada ta tsa Yesu ya dər ŋa wa,» ka həŋ.

¹⁸ Ka hgəgladamtá həŋ ta i Piyer, ka davanaghata həŋ. Ka həŋ mantsa: «Yaha kuni walglanŋta gwadanŋtá gwada ta Yesu, dər ka tagha skwi ŋa mnduha nda hgani,» ka həŋ nda həŋ. ¹⁹ Ama ka i Piyer nda Yuhwana mantsa: «Mal sna ŋaghuni ka zlanŋta ŋa Lazglafata skwi ta raku re, ari mal sna ŋa Lazglafata a na? Tsawa tsa kaghuni ka ghəŋa ghuni ta gumani. ²⁰ Aŋni ta ŋni, laviŋ a aŋni ta hafta wi kul had ta gwada ta ghəŋa skwi ya nghanŋ aŋni nda ira ŋni, nda ya snaŋ aŋni nda sləmənŋa ŋni wu,» ka həŋ. ²¹ Ka dvəglanaghatá tsa mnduha ya ta həŋ ka zliŋtá həŋ, had skwi mutsaf həŋ prək ka hamtá həŋ ta ghəŋa skwi maga həŋ wa. ²² Tsa mndu mbanaf lu nda mazəməzəm ya ná, ta malay imani ta fwad mbsak.

Du'a gwal zlgħay nda ŋuduf

²³ Tahula zliŋtá i Piyer nda Yuhwana, ka sli'aftá həŋ ka laghu slanaghatá graha taŋ ma ghuba taŋ. Ka rusanafá həŋ ta inda skwi mnana la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafata, nda la galata mndu, ta həŋ. ²⁴ Na snaŋta tsahaya ta tsa skwi ya rusanaf lu ta həŋ ya, ka gwaftá həŋ ta wi ka maga du'a da Lazglafata. Ka həŋ mantsa: «Mghama da, kagha ta zlanagapta luwa nda hadik, nda drəf, nda inda skwiha ma həŋ. ²⁵ Kagha ta gwada-gapta nda mbrakwa Sulkum nda ghuba,

nda ma wa dzidza ŋni Dawuda, vu'a gha kazlay:

“kabgawu ta kəl na mnduha na ka baruvtá vgha?

Kabgawu ta kəl həŋ ka ndandanaku ka bətbət?

²⁶ Hbafhba mghamha ta ghəŋa hadik ta vgha ŋa vulu.

Guyafguya gwal nda mbra ta wi ta ghəŋa Mgham Lazglafata nda ya ta ghəŋa Mgham tfanagha tsi ta wi^{‡‡} kə'a ya.

²⁷ Mantsa ya guli ná, guyaf guya i Hiridus nda Pwanəs Pilat ta wi ma na luwa na kawadaga nda sanlaha ma mndəra mnduha, nda la Isra'ila ta ghəŋa kwalva gha ya nda ghuba, ta nzakway ka Yesu, mndu ya tfanagha ka ta wi. ²⁸ Skwi ya kumaŋ ka, ghada ka ta fata nda mbrakwa gha maga həŋ.

²⁹ Ndanana Mghama da, nghan ka həŋ ta lma aŋni ba. Vlanŋvla ta mbraku ta vu'aha gha ŋa mna gwada gha nda tatá us ta iri. ³⁰ Maraŋ mbrakwa gha, mbamba ta gwal kul dughwanaku, maga ta mazəməzəmha, nda mandərmimi nda hga Yesu kwalva gha ya nda ghuba,» ka həŋ. ³¹ Manda kdakwa taŋ ta ndəbatá tsa dzvu ya, ka ghudzavaftá tsa vli tskava həŋ ya. Ka ndəghaftá həŋ demdem nda Sulkum nda ghuba, ka mnə həŋ ta gwada Lazglafata nda tatá us ta iri.

Dəguvta gwal zlgħay nda ŋuduf ta skwa taŋ

³² Inda tsa gwal zlgħay nda ŋuduf ya, ka skwa turtuk ŋudufa taŋ, ka skwa turtuk ndana taŋ guli. Had mndu ya ta mnay kazlay: ŋa da yeya kə'a wa. Tuts ka skwa turtuk skwa taŋ. ³³ Nda kuzla nda kuzla ta gwada gwal ghunay ta gwada ta sli'agapta Mgham Yesu. Ka tfe Lazglafata ta wi ta ghəŋa taŋ demdem. ³⁴ Mataba taŋ, had ya ta pda ta skwa

‡‡4:26 Nghan ta Zabura 2:1-2.

dzvu wa. Tsaw inda gwal nda vwah da hən, nda həga da hən mataba taŋ ya ná, ta dzawiŋ dzawa hən ka hlaktá tseda skwi ya dzawiŋ hən ³⁵ka vlanťá gwal ghunay. Mbada lu ka dgaŋ ŋa inda mndu tabta skwi ya dvan mndu ŋa maga slnani nda tsi. ³⁶Manda Yusufu, ta nzakway tekw ka mnda la Levi, ya ya lu ma luwa Kiprus, tsanaf gwal ghunay ta hgani ka Barnabas, manda mnay kazlay, «zwaŋa ufa vgha» kə'a ya: ³⁷Ka skwaptá tsatsi ta ŋani vwah, ka klaktá tsedani ka vlanťá gwal ghunay.

I Hananiya nda Safira

5 Mamu sana mndu guli ta hgə lu ka Hananiya nda markwa taŋ Safira. Ka skwaptá hahən ta vwaha taŋ guli. ²Ka dzraftá hən nda markwa taŋ, ka difanaghutá tsa tsemi ya, ka klaktá pđakwani, ka vlanťá gwal ghunay. ³Ka Piyer nda tsi mantse: «Ari Hananiya, kabgawu kəl ká ka zlananťá ŋudufa gha ta hal-away, ka tsakalanatá wi ta Sulkum nda ghuba, ka difanaghutá tseda tsa vwah skwap ka ya na? ⁴Ta kul skwaptá ka ná, ka ŋa gha a nzakwani ra? Tahula skwapta gha guli, ka ŋa gha a tsedani guli ra? Waka ka kurata magatá skwi mandana na? ŋa mnduha a tsakalanata ka ta wi wu, ŋa Lazglafta,» ka'a. ⁵Na mnata lu ta tsa gwada ya, ka zləmbatá Hananiya, ka mtuta. Ka hlutá zlən ta inda gwal ta snanťá tsa skwi ya. ⁶Ka sli'aftá duhwalha, ka dahamta, ka klaghata padamta.

⁷Tahula luta awa hkən manda padamta, ka lamə markwa taŋ, sna a tsatsi ta skwi ta slata wa. ⁸Ka piyer nda tsi mantse: «Ari makwana, mniha mna, mandana na tseda tsa vwah skwap kuni ya ra?» ka'a. «Ani, mantse ya skwapta ŋni,» ka tsa marakw ya. ⁹Ka Piyer mantse «Waka kaghuni dzrafta kawadaga ta dzəgha Sulkuma Mgham Lazglafta na? Wya tsa gwal ta

padamťá zə'ala ghuni ya ta watgha, dza'a tsukwaghatá kagha guli,» ka'a. ¹⁰Gi hadahada, ka zləmbatá tsi ta kəma Piyer ka mtuta. Ta lamə tsa duhwalha ya ná, nda mta. Ka tsukwaghatá hən, ka laghwi da padamta tavata zə'ala taŋ. ¹¹Ka ksafťá tsi ka zlən ta gwal zlgħay nda ŋuduf, nda hamata sanlaha ta snanťá tsa skwi ya.

Mazəməzəma kavghakavgha

¹²Nda ndəgha mazəməzəma nda mandərmimi maga gwal ghunay mataba mnduha. Snusna gwal zlgħay nda ŋuduf ta ts kavata kawadaga ma rmaka həga Lazglafta ta hgə lu ka rmaka Salumuŋ. ¹³Had sana mndu ta guya vgha nda hən wa. Kulam nda va tsa, ta ghubay lu ta hən. ¹⁴Ta sgaku nda sga ndəghata zgwana nda mi'aha ta zlgħa Mgham Yesu ta sgavaghata ta ghəŋa taŋ. ¹⁵Ta hlakhla lu ta gwal kul dughwanaku, ka pghatá hən ta wa tvi ta kativin nda ya ta pəta, ŋa lanaghata dər sulkuma Piyer yeya tsi ta sanlaha ma hən ta labə tsi ta tvi. ¹⁶Nda ndəgha gwal ta gazlakta ma luwaha ta wanaftá Ursalima ta hlakta gwal kul dughwanaku, nda gwal nda kasa da ghwadaka sulkum, ka mbambafta hən demdem.

Giri ŋa gwal ghunay

¹⁷Mbada mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tavatani, ta nzakway ka la Sadukiya, ka dra gwal ghunay. ¹⁸Ka sli'aftá hən ka hlafťá gwal ghunay, ka pghamtá hən ma gamak. ¹⁹Girvidik, ka gwaniŋťá duhwala Mgham Lazglafta ta watgha tsa gamak ya ka hliŋiŋťá gwal ghunay mida. ²⁰Ka'a nda hən mantse: «Lawala da həga Lazglafta ka mna kuni ta gwada ta ghəŋa tsa lfida hafu ya ŋa mnduha,» ka'a. ²¹Ka snatá tsa gwal ghunay ya ta tsa gwada ya ka sli'aftá hən bit tgha ka laghwi da həga Lazglafta ka tagha skwi ŋa mnduha hada.

Ka tskavata i mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tavatani, nda la galata mndu mataba la Yahuda, ŋa dzra gwadā. Ka ghunaftá həŋ ta mnduha ŋa dza'a hlagaptá tsa gwal ghunay ya kay, ma gamak. ²² Ta lagha tsa gwal ghunaf lu ya ná, kudatanŋ had həŋ ma tsa gamak ya wa. Ka vradaghata həŋ da mnay ŋa taŋ. ²³ Ka həŋ mantsa: «Ta lagha aŋni kay ná, tdetsa nda ha watgha gamak manda va vlani, ta hada tsa gwal ta nghan ya guli ma vla taŋ. Buts ka ŋni gunatá tgha ná, kudatanŋ, had mndu mida wu,» ka həŋ. ²⁴ Na snanŋta taŋ ta tsa gwadā ya ná, nda ndərkawa ka i mghama nghan həga Lazglafta nda la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nzata. Snəgla a həŋ ta skwi ŋa mnay wa. Ka həŋ mantsa: «Nu ta magaku nda tsa gwal ghunay ya,» ka həŋ dadawavusta. ²⁵ Tata tsa ndanə ya həŋ, ka sagha sana mndu da mnay ŋa taŋ. Ka'a mantsa: «wa'a tsa mnduha si ham kuni ma gamak ya kay ma həga Lazglafta ta tagha skwi ŋa mnduha,» ka'a nda həŋ.

²⁶ Ka sli'afta tsa mali ta ghəŋa gwal nghan həga Lazglafta ya kawadaga nda sludzihani, ŋa hlakta həŋ. Ka mbraku mbrakwa a hlakta həŋ ta həŋ tama wu, kabga ta zləŋay həŋ ta zləzlərtsata mnduha ta həŋ. ²⁷ Hlakta taŋ ta həŋ, ka hladaŋhatá həŋ ta həŋ ta kəma tsa gwal dagaladagala ya. Ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta mantsa: ²⁸ «Lmaf a ŋni ta kaghuni ka taghəgəltá skwi ŋa mnduha nda hga tsa mndu ya kay ra? Wana ndanana, tiŋtá kuni ta tagha skwa ghuni ma luwa Ursalima. Ta kumay kuni ta vzaŋnamtá tbaŋ ma lwi ta gwadā ta mtakwa tsa mndu ya,» ka'a nda həŋ. ²⁹ Ka i Piyer kawadaga nda sanlaha ma gwal ghunay nda tsi mantsa: «Mal sna gwadā da Lazglafta ka ya da mnduha. ³⁰ Lazglafta dzidziha mu ta sli'aganaptá Yesu si dza kuni ma zləŋafta ghuni ta udzu ya. ³¹ Tsatsi kapanaf Lazglafta ka

Mgham ka fata nda ga zeghwani, ka mnda mba mndu, ŋa vla tvi ŋa mnduha la Isra'ila ŋa mbədanaf taŋ ta nzakwa taŋ, ŋa mutsafta taŋ ta platá dmakwa taŋ. ³² Aŋni, kawadaga nda Sulkum nda ghuba, ya ta vlə Lazglafta ŋa gwal ta sna gwadani ya ná, masləmtsəka tsa skwi ya aŋni,» ka həŋ.

³³ Ka kuzlanaf tsi ta ŋuduf ta tsa gwal dagaladagala ya. Ta kumay həŋ má ta zadənanatá tsa gwal ghunay ya. ³⁴ Ka sli'avata sana la Farisa mataba tskatá mndu, Gamaliyel hgani, mndu ta tagha zlahu ŋa mnduha ya, ta tsatsi ta fa mnduha ta iri. Ka'a mantsa: «Ka labla na mnduha na dzibil,» ka'a. ³⁵ Ka'a nda tsa tskata mnduha ya tama mantsa: «Mnduha la Isra'ila, daswa ka kuni nda skwi dza'a kuni da magay ŋa na mnduha na. ³⁶ Di'inghagu a fitikani manda zlagapta sana mndu ta hgə lu ka Tewdas ta mnay kazlay: Had mndu tafta i'i wu kə'a. Ta magay mnduha ta fwad dərmək ta laghwi mistani. Ka dzatá lu ta tsatsi, ka gazlatá tsa gwal si ta dza'a mistani ya. Ta had lu tata gwadā tida wa. ³⁷ Tahula tsa, ka zlagaptá sana mndu ta fitika vinda hga mnduha, Zudas mnda la Galili. Ka waghatá tsi ta ndəghata mnduha mistani. Ka dzatá lu ta tsatsi guli, ka gazlatá tsa gwal ta laghwi mistani ya. ³⁸ Skwi ya ta mnaghunata yu ndanana tama, ma maganŋ kuni ta sana skwi nda na mnduha na. Ka tsa a nda tsa həŋ ta na skwi na katsi, mamu kdəvaktani. ³⁹ Ala, ka sagha da Lazglafta tsi katsi ná, lavinŋta a kuni ta lbanata wa. Daswa ka kuni nda lmu dza'a kuni lmay nda Lazglafta,» ka'a nda həŋ.

Ka snanatá tsa mnduha ya ta tsa gwadani ya. ⁴⁰ Ka hgəgladamtá həŋ ta tsa gwal ghunay ya da həga, ka dɔgaptá həŋ. «Yahayaha kuni walganŋta gwadantá gwadā nda hga Yesu,» ka həŋ nda i Piyer. ⁴¹ Ka sli'aftá tsahaya ka laghwi nda rfu, nda mnay kazlay: Nda

ra kuni ka ghuya danwa ta ghɛɛa Yesu, ka Lazglafta nda aɗni, ka haɗ. ⁴²Inda fitik tama, zлана a haɗ ta tagha skwi ɗa mnduha, nda mna gwada ta ghɛɛa Lfida Gwada ta ghɛɛa Yesu Kristi ma haɗa Lazglafta nda ya ma haɗa ga mnduha wa.

Zabaptá mnduha ndéfán ɗa katanɗá gwal ghunay

6 Ma tsa fitik ya, ta sgaku nda sga gwal ta zlglafta. Ka ɗad la Grek ta ghɛɛa ta ghɛɛa la Hebru, kabga inda fitika dga skwa zay, ta zazanap zaza lu ta wadgaha taɗ. ²Ka hgaftá tsa gwal ghwanɗafɛ his ya ta inda gwal zlglay nda ɗuduf. Ka haɗ mantsa: «Ra a ka zlanata aɗni ta mna gwada Lazglafta ka laghi da dga skwa zay wa. ³Tsaya tama zwanama, mal zabapta ghuni ta mnduha ndéfán mataba ghuni, gwal nda difil ma ghɛɛa taɗ, ka zlananta ɗni ta tsa sina ya ta haɗ. ⁴Aɗni ya, ka dihavata ɗni ka maga du'a nda mna gwada Lazglafta,» ka haɗ. ⁵Ka zɗaganatá tsa gwada ya ta inda mnduha. Ka zabaptá haɗ ta i Atiyen, ta nzakway ka wɛrɗa mnda zlglay nda ɗuduf, nda ndaɗha nda Sulkum nda ghuba ya guli, nda Filip, nda Prukur, nda Nikamur, nda Timan, nda Permenas, nda Nikwala mnda luwa Aɗtakiya si ta tsu'aftá dina la Yahuda ya. ⁶Ka hlaktá haɗ ta haɗ marananta gwal ghunay. Ka maganaghatá tsaha ya guli ta du'a ta ghɛɛa taɗ nda fanaghatá dzvu ta haɗ.

⁷Ka sgavaghatá tuta gwada Lazglafta. Ka sgavaghatá gwal zlglay nda ɗuduf ma luwa Ursalima. Nda ndaɗha gwal dra skwi ɗa Lazglafta katakata ta faftá ghɛɛa taɗ ta Yesu guli.

Ksaftá Atiyen

⁸Ka zɗananta Lazglafta ta huɗi ta Atiyen, ka vɗanta mbraku, ka magɛ tsi

ta mazɛmzɛmha nda skwiha ka mandɛmimi mataba mnduha. ⁹Ka sli'avaftá sana mnduha, ka zɛrɗawi nda Atiyen. Tsa mnduha ya ná, gwal ta nzakway ma haɗa tagha skwa la Yahuda haɗ. «Gwal hlap lu ma ga vu'a,» i la Sireɗ, nda la Alegzandri, nda la Silisi, nda la Asiya, haɗ. ¹⁰Tsaw laviɗ a haɗ ta ɗrapta nda gwada wu, kabga vɗanvɗa Sulkum nda ghuba ta difil ta Atiyen. ¹¹Ka baraftá haɗ ta sanlaha ma mnduha, ɗa mnay taɗ kazlay: Nda sna aɗni ta razayni ta i Musa nda Lazglafta kɛ'a. ¹²Mantsa ya, ka sli'anaftá haɗ ta ghɛɛa ta dɛmga nda la galata mndu, nda gwal tagha zlahu. Tahula tsa, ka valaftá haɗ ta Atiyen, ka ksaghatá da vɗa tska vgha taɗ. ¹³Ka hlaftá haɗ ta tsakalawi. Ka haɗ mantsa: «Had na mndu na ta zlanatá raza haɗa Lazglafta mu nda ghuba, nda zlahu Musa tani wa. ¹⁴Nda sna ɗni ta mnayni kazlay: Dza'a dzabiɗdzaba tsa Yesu mnda la Nazaret ya ta haɗa Lazglafta, ka mbɛdanaftá nzaku ya snu mu mida vɗama Musa ya guli kɛ'a,» ka haɗ. ¹⁵Ka pghaftá inda tsa gwal ma tsa haɗa ya ta iri ta Atiyen, ka nghay. Tata nghaynghay haɗ, ka mbɛdavaftá kumani manda ɗa duhwala Lazglafta.

Rusay Atiyen ta gwada Lazglafta

7 Ka mali ta ghɛɛa gwal dra skwi ɗa Lazglafta nda tsi mantsa: «Tsaw mantsa na skwi ta gwadɛ lu ta kagha na rki na?» ka'a nda tsi. ²Ka Atiyen mantsa: «Zwanama da nda dadaha da, marananta Lazglafta dagala ta ghɛɛani ta dzidza mu Abraham ta tsa fitika nzakwani ta hadika Mezapotami ya, ma kɛɛ tsi ka laghi da nzata ma luwa Haraɗ. ³Ka'a nda tsi mantsa: “Zlanzla ta hadika gha, nda la ghuni tani, ka dza'a ka ta hadik ya dza'a maraghata yu^{¶¶},” ka'a. ⁴Mantsa ya, ka sli'aftá tsi

^{¶¶}7:3 Ngha ta Zlafta 12:1.

ka zlanťá hadíka Kaldiya ka laghwi da nzata ma luwa Haraj. Tahula mtatá dani ka sli'aftá tsi ka laghwi da nzata ma na hadík ta nzaku kaghuni mida gitana na. ⁵Ma tsa fitik ya, had' vli vlanj Lazglafta ka nani dər ka kwitikw wa. Ama ka tanaftá Lazglafta ta imi ta sləmənəj ka-zlay: Dza'a vlaghavla yu ta na hadík na, nja nzakwani ka nja gha, nda ya nja zivra gha tani kə'a. Ma tsa fitik ya, ta mutsaf a Abraham ta zwanj karaku wa. ⁶Ka'a nda tsi guli mantsa: "Dza'a laghula zivra gha da nzapta ta sana hadík ma mayəm, nja dulay lu ta həj, ka ga vu'a nja tanj hada ka vaku fwad dərək. ⁷I'i dza'a ganap ta iri ta tsa gwal ta dula həj ya guli. Tahula tsa, nja sli'afťa tanj ka saghwi da tsəlbə ma ghuvá dā ma na vli na^{§§}," ka'a. ⁸Ka dzraftá Lazglafta ta wi nda Abraham. Tsintá fafad, na nızla tsa dzratawi ya. Tsaya kəl Abraham ka tsanatá fafada zwanjani Izak badu matghasa fitik manda yagata. Mantsa ya Isiyaku, ka tsanatá tsi ta nja Yakubu. Yakubu guli, ka datsanatá tsi ta nja zwanani ghwanpdə his, ta nzakway ka dzidzıha mu ya.

⁹«Ka drə dzidzıha mu ta Yusufu, ka skwaptá həj. Ka klaghatá lu da ga vu'a ma luwa Masar. Nziya nza tsi, kawadaga Lazglafta nda tsi. ¹⁰Ka klaptá tsi ma dānwani, ka vlanťá dıfil nja gwada nda Fir'awna ta nzakway ka mghama Masar. Ka zdəganatá tsi ta tsa mgham ya. Ka fatá mgham ka jumna hadíka Masar, ka zwirani kə'a fata guli. ¹¹Ka slatá maya ta inda hadíka Masar nda ya ta hadíka Kan'ana. Ghuyəj ghuya lu katakata. Ka traptá dzidzıha mu ta skwi nja zanťa. ¹²Ka snanťá Yakubu kazlay, mamu skwa zay ta hadíka Masar kə'a. Ka ghunadaptá tsi ta dzidzıha mu nda tanťanə səla tanj. ¹³Ka ləglap həj nda mahisa səla, ka mnananťá Yusufu ta ghənjani ta zwana-

mani. Ka snanťá Fir'awna ta mndəra tanj guli. ¹⁴Ka tsghaftá Yusufu ta lwi, nja hlagaghutá i dani Yakubu nda la ga tanj tani. Ta magay mbsaka tanj ta ndəfənj mbsak hutaf mida. ¹⁵Ka laha Yakubu da luwa Masar. Hada mtuta tsi. Mantsa ya dzidzıha mu guli. ¹⁶Ka hlaftá lu ta mbła tanj ka hlakta da luwa Sikem. Ka papadamtá həj hada, ma vli ya skwa Abraham nda tseđi da zwana Hamur ma luwa Sikem.

¹⁷«Manda ndusakta tsa fitik nja magakwa tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləmənəj ta Abraham ya, ka sgavaghatá yavafta mndəra amu ma luwa Masar. ¹⁸Ka laf sana mgham ta pala ma luwa Masar, sna a tsatsi ta Yusufu wa. ¹⁹Ka nənəbaptá tsi ta mndəra amu. Ka dulu tsi ta dzidzıha mu, nja vlata tanj ta zwana tanj tkwe' nja rwanatá həj. ²⁰Ma tsa fitik ya, ka yatá lu ta Musa. Káka nda dınakwani, zdəganazdā ta Lazglafta guli. Ka zatá tsi ta tili hkən ta glaku ma həga ga dani. ²¹Manda kdakwa dadahani ta klafta ka laghwi dıfanata, ka slafta makwa Fir'awna tida ka klaftá tsi ka klaghata glanafta ka zwanjani. ²²Mantsa, ka taghanaftá lu ta Musa ta dıfla la Masar, ka nzaku tsi ka mndu ta lavinťá gwada, nda mbra guli ma slnani. ²³Ka kumaftá Musa ta dza'a nghanaghatá la tanj la Isra'ıla magafər imani ta fwad mbsak. ²⁴Ka nghanťá tsi ta sana mnda la Masar ta ghuya dānwə nja sana mnda la Isra'ıla. Ka lagha tsi katanťa. Ka dzatá tsi ta tsa mnda la Masar ya nja play. ²⁵Ba dza'a nda sna zwanama dā ka-zlay: I'i fa Lazglafta nja mbanaftá həj kə'a, ka tsatsi si ta ndanay, tsaw sna a hahəj wa. ²⁶Gamahtsimani, ka lagha Musa guyamtá ma lmu ta lmə gwal his mataba la Isra'ıla. Si ka kumə tsi ta dzranaftá həj. Ka'a nda həj mantsa: "Graha dā! La zwanama kuni ná, kab-

§§7:7 Nğa ta Zrafta 15:13-14 nda Sabi 3:12.

gawu ta kəl kuni ka lmu na?” ka’a.
²⁷ Ka tsa mndu ta zbaftá zwanjamani nda lmu ya sliñwidinťá Musa mantsa: “Wa ta faghanta ka mghama ŋni ŋa tsa guma ta aŋni na?” ²⁸ Ari ta kumay ka ta dzihata manda tsa dzata gha ta mnda la Masar dáhawu ya a kay na?” ka’a nda tsi. ²⁹ Na snaŋťá Musa ta tsa gwada ya, ka hwayaftá tsi ka laghwi ta hadika Madiyaŋ. Ka yayatá tsi ta zwana zgwana his hada.

³⁰ «Tahula zatani ta vaku fwaď mbsak hada, ka maranaŋťá duhwala Lazglafta ta ghəŋani ma vu ta mubuk ma mtak tavata ghwá Sinay. ³¹ Ka tsutá Musa ka nghay, nghər tsi ta tsa skwi ya. Ka gavadaghatá tsi ŋa tsəmanavata. Ta gavadaghatá tsi, ka snaŋťá tsi ta lwa Mgham Lazglafta. Ka’a mantsa: ³² “Ŧi Lazglafta dzidziha gha, ta nzakway ka Lazglafta Abraham, nda Izak, nda Yakubu ya, ka’a. Ka ghudzaku Musa ta ghudzaku da zləŋ, Walglaŋ a ta nghay wa. ³³ Ka Mgham Lazglafta nda tsi mantsa: Hlaphla ta babah ma səla gha, kabga na vli slada ka na ná, hadik nda ghuba ya. ³⁴ Nghadap ngha yu ta ghuya đanwa ŋa mnduha đa ta ghuyə lu ma hadika Masar. Snidigha sna ŋadá ghəŋa taŋ, kəl yu ka saha da hlaptá həŋ mida. Ndanana na, sawi ka ghuna yu ta kagha da luwa Masar,” ka’a nda tsi.

³⁵ «Va tsa Musa si vziŋ la Isra’ila kazlay, wa ta famťá kagha ka mgham, ŋa tsa guma ta ghəŋa aŋni na? kə’a ya kay, va tsa tsatsi ya ghunaf Lazglafta ŋa nzakay ka mgham, ŋa mbanaftá mnduhani. Nda ma wa duhwala Lazglafta nghan Musa ma vu ta mubuk ya, mnanata Lazglafta ta tsa gwada ya ta Musa. ³⁶ Tsa Musa ya ta hlagaptá zwana la Isra’ila,

nda maga mazəməzəm nda skwa ndər-mimay ma hadika Masar, nda ya ma drəfa Dva, nda ya ma mtak, ka zatá həŋ ta vaku fwaď mbsak ta tvi ma mtak.

³⁷ Tsa Musa ya ta mnay nda zwana la Isra’ila guli kazlay: Dza’a ghungaghunaghuna Lazglafta ta sana anabi manda va i’i ta nzakway mataba mndəra ghuni[†] ya kə’a. ³⁸ Ma fitika ts kavata zwana la Isra’ila ma zivak, tsa Musa ya ta nzakway ma takataka dzidziha mu, nda duhwala Lazglafta ta gwada nda tsi, ta ghwá Sinay ya. Hada tsu’amaf ta tsa gwada hafu ka klamakta. ³⁹ Ka kwalaghutá dzidziha mu ta snanata, ka vziŋťá həŋ, ka kuma vru da Masar. ⁴⁰ “Maganaf-maga ta Lazglafta ŋa mbaďa ta kəma ŋni, kabga sna a ŋni ta skwi ta slanaghatá[‡] nana Musa ta hlaganapta ma Masar na wu,” ka həŋ nda Haruna. ⁴¹ Mantsa fitik ya, ka tsaftá həŋ ta skwi manda zwanə sla ka pla ghəŋ ŋani, ka skalu ŋa skwi ya tsaf hahəŋ nda dzva taŋ. ⁴² Ka mbədanatá Lazglafta ta hul ta həŋ, ka zliŋťá həŋ ŋa tsəlbu ŋa tekwatsaha ta luwa manda ya nda vinda ma deftera la anabi ta mnay kazlay:

Ari la Isra’ila, ŋa da plihata kuni ta ghəŋ ma zata ghuni ta vaku fwaď mbsak ma mtak ya ra?

⁴³ Ŧa da a wa. Ŧa həga tumpula Mulku, nda fwata tekwatsa Refaŋ hlaf kuni ka pghata ka Lazglafta ghuni a tsi kay ra.

Tsaya dza’a kəl yu ka hlaftá kaghuni ka tsughwadaghunaptá hadika Babila[¶], ka’a.

⁴⁴ «Ma nzakwa dzidziha mu ma mtak ná, mamu si həga tumpul pgham lu ta huzla dzratawi nda Lazglafta mida, da həŋ. Manda va ya mnanaf Lazglafta ta

[†]7:34 Aya 27-34: Ngha ta Sabi 2:14—3:10.

[‡]7:37 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 18:15.

[‡]7:40 Ngha ta Sabi 32:1, 23.

[¶]7:43 Ngha ta Amus 5:25-27.

Musa ɲa magaftani ya, ka magaftá tsi manda va ya nghaɲ tsi. ⁴⁵ Tahula tsa, ka zlgħaftá dzidziha mu guli da dadaha taɲ. Ka pghaftá Dzesuwa ta hɛɲ ka hlamamta da tsa hadik ghzɻaf Lazglafta ta mnduha mida ta kɛma taɲ ya, kawadaga nda tsa hɛga tumpul ya. Ka nzaku tsi ha ka sagha ta fitika Dawuda. ⁴⁶ Tsatsi zdanaɲ Lazglafta ta hudí, ka dawaɲtá da Lazglafta ɲa vlaɲtá tvi, ɲa banaftá hɛga nda ghuba, ta tsatsi Lazglafta Yakubu. ⁴⁷ Nziya nza tsi tama, Salumuɲ ta baftá tsa hɛga ya. ⁴⁸ Tsaw had Lazglafta ta luwa ta nzaku ma hɛga baf mnda sɛla manda va ya mna Anabi kazlay:

⁴⁹ Ta luwa vla nzakwa da, vla fa sɛla da ya guli ná, hadik ya. Mndɛra wati hɛga ya dza'a kuni bidifta na?

Wati vli ya prɛk ka lama da dida na?

⁵⁰ Ii a ta magaftá tsa skwiha ya ra kɛ'a ya^s.»

⁵¹ Ka Atiyen guli mantsa: «Kaghuni ná, tɛɲtɛɲa ghɛɲa ghuni. Ta hgɛ Lazglafta ta kaghuni ná, duduzla ka kuni nzata, va a kuni ta sna gwada da Sulkum nda ghuba manda va tsa nzakwa dzidziha ghuni ya wa. ⁵² Wati ma anabi ya kul ganaptá dzidziha ghuni ta iri na? Ta pslapsla hɛɲ ta gwal ya ta mna gwada ta ghɛɲa mndu ta nzakway tɻukwa. Ta na fitik na guli, ka skwaptá kaghuni ta tsa mndu tɻukwa ya ka dzata. ⁵³ Kaghuni ka ghɛɲa ghuni ta tsu'aftá zlahu nda ma dzva duhwala Lazglafta, ka kwalagħutá kuni ta snatá tsa zlahu ya guli,» ka'a.

Mtakwa Atiyen

⁵⁴ Na snay taɲ ta tsa gwada ya, ka sli'avaftá hɛɲ manda binzaun ta ghɛɲa Atiyen, ka hi'idɛ hɛɲ ta dzvu ka wuslikay. ⁵⁵ Ama ka nghadaftá Atiyen, mndu ya nda ndɛgha nda Sulkum nda ghuba, ta luwa. Ka nghaɲtá tsi ta glakwa

Lazglafta nda Yesu ta sladu nda ga zeghwa Lazglafta. ⁵⁶ Ka'a nda hɛɲ kay guli mantsa: «Wana nda ngha yu ta gunatá luwa. Wa'a Zwaɲa mndu ta sladu nda ga zeghwa Lazglafta,» ka'a. ⁵⁷ Ka hlaftá hɛɲ ta wi katakata, ka dzadzamtá dzvu ma slɛmɛɲ, ka vavalaftá hɛɲ tida. ⁵⁸ Ka tsɛhaftá hɛɲ ka klagħata tahula luwa, ka zɻertsay nda pala ɲa dzata. Ka pghatá la ka maslɛmɛtsɛka tsa skwi ya ta lguta taɲ da sana galaɻay, Sawulu hgani. ⁵⁹ Ta zɻertsɛ hɛɲ ta Atiyen nda pala ya, ta magɛ tsatsi ta du'a da Lazglafta. Ka'a mantsa: «Mgham Yesu, tsu'a ta hafa da,» ka'a. ⁶⁰ Ka tsɛɻbatá tsi, ka gwadata nda lwi dagala. Ka'a mantsa: «Mghama da, ma mbɛdanaf ka ta hɛɲ ta na dmaku na,» ka'a. Tahula mnatani ta tsaya, ka sabɛ hafu sref mida.

8 Ka zdɛganatá tsa dzatá Atiyen ya ta Sawulu.

Zraftá ghuya daɲwa ɲa gwal zlgħay nda ɲuduf

Badu tsa fitik ya zrafta ghuya daɲwa katakata ta slanagħatá gwal zlgħay nda ɲuduf ma luwa Ursalima. Ka gazlagħutá inda gwal zlgħay nda ɲuduf da sana vliha ta hadika Zudiya, nda ya ta hadika Samari. Gwal ghunay yeya ta pɻata hada. ² Mamu sana mnduha ta zɻɛɲa Lazglafta, ka padamtá hɛɲ ta Atiyen, ka tawamtá hɛɲ katakata.

³ Iɲa Sawulu ya tani, kuma zadanaftá gwal zlgħay nda ɲuduf ɲani. Ka dza'a tsi da hɛga da hɛga kasa zgwana nda mi'aha, ka pgha hɛɲ da gamak.

Mnay Filip ta Lfidá Gwada ma luwa Samari

⁴ Tsa gwal ta gazlagħuta ya ná, ra luwa ɲa taɲ ta magay ka mna gwada ta ghɛɲa Lfidá Gwada. ⁵ Ka laha Filip da luwa Samari, ka mnɛ tsi ta gwada

ta Kristi ɲa mnduha hada. ⁶ Zɔɔganazɔɔa tsa gwada ta mnə Filip ya ta həŋ. Tets ka skwa turtuk ndəghata dəmgə ta sna tsa gwada ta mnə tsi ya, nda ya ta nɣha tsa mazəməzəmha ta maga tsi ya guli, ⁷ kabga ta sli'agapsli'a ghwadaka sulkumha nda dza lili ma ndəghata mnduha. Nda ndəgha gwal nda raghwa, nda gwal matavaghu səla taŋ ta mbambafta. ⁸ Tsaya tama, ma rfu tsa luwa ya katakata.

⁹ Tsaw mamu sana mndu ta hgu lu ka Simuŋ ma tsa luwa ya. Nda kɔɔa fitikani ma tsa luwa ya ta ksa slna nda zava. Ta zləŋ nda zləŋa mnduha ma luwa Samari. Ka mndu dagala klafta tsi ta ghəŋani. ¹⁰ Nda zwani tani, nda galata mnduha tani demdem, zɔɔganazɔɔa tsa mndu ya ta həŋ. «Nana mndu na ná, mbrakwa Lazglafta ya ta hgə lu “ka mbraku dagala yeya,”» ka həŋ tazlay. ¹¹ Zɔɔganazɔɔa tsa mndu ya ta həŋ, kabga nda kɔɔa fitikani ta maganata slna ta həŋ nda tsa zavani ya. ¹² Tahula zlgħafta taŋ ta tsa gwada Filip ta mnay ɲa taŋ ta ghəŋa Mgham Lazglafta, nda ya ta ghəŋa hga Yesu Kristi ya, ka maganafta lu ta batem ta həŋ, nda zgwana tani, nda mi'aha tani. ¹³ Va tsa Simuŋ ya guli, ka zlgħafta tsatsi, ka maganafta lu ta batem. Ka ndi'anavatá tsi ta vgha ta Filip, ka nɣhə tsi ta mandərmimiha nda mazəməzəmha ta magə Filip ya, ka ndərmim tsi.

¹⁴ Snaŋta gwal ghunay ta nzakway ma Ursalima kazlay: Zlgħafzlgħa gwal ma luwa Samari ta gwada Lazglafta kə'a, ka ghunadaptá həŋ ta i Piyer nda Yuhwana, da həŋ. ¹⁵ Lagha tsahaya da həŋ, ka magə həŋ ta du'a ta ghəŋa taŋ, kada mutsafta həŋ ta Sulkum nda ghuba. ¹⁶ Tsaw si ta sa a Sulkum nda ghuba ta ghəŋa ya dər ka turtuk ma həŋ wa. Batem kwenjkwewej yeya maganaf lu ta həŋ ma hga Mgham Yesu. ¹⁷ Lagha i Piyer nda Yuhwana ka fanaghatá dzvu ta həŋ, ka mutsaftá həŋ ta Sulkum nda ghuba. ¹⁸ Na nɣ-

hay Simuŋ ta tsa vla Sulkum nda ghuba ɲa mnduha ma fanaghata gwal ghunay ta dzvu ta həŋ ya, ka klaftá tsi ta tsedi ka vlay ɲa taŋ. ¹⁹ Ka'a mantsa: «Vlihawavla ta tsa mbraku ya ta i'i guli, ɲa mutsafta mndu dza'a fanaghata i'i guli ta dzvu, ta Sulkum nda ghuba,» ka'a nda həŋ. ²⁰ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Ka zada tseda gha nda kagha tani, ka si nda tsedi ta mutsa lu ta skwa mbalay da Lazglafta ka ka ta gray ya. ²¹ Haf ɲa gha ma na skwi na wu, haf ima gha mida guli wu, kabga slada a ɲudufa gha dar ta kəma Lazglafta wa. ²² Vzɲvza ta tsa ghwadaka ndana gha ya, ka dawa ka da Mgham ta plighistani ta dmakwa tsa ndanagha ya, ka dza'a magaku tsi. ²³ Ta nɣhadaptá yu ná, ksuxsa ghwadaka skwi ta kagha, ma gamaka dmaku ka,» ka'a nda tsi. ²⁴ Ka tsa Simuŋ ya nda həŋ mantsa: «Kdək-wakdək, magawa vərda kaghuni ta du'a ta ghəŋa da, kada kwala tsa skwiha mna kuni ya da slidighata,» ka'a.

²⁵ Tahula mnaŋta taŋ ta gwada ta ghəŋa Yesu Kristi nda gwadani tani, ka vraghatá həŋ da luwa Ursalima ka dza'a nda mna gwada ma ndəghata sana luwaha ta hadika Samari.

Filip nda mnda luwa Itiyupi

²⁶ Ka duhwala Lazglafta nda Filip mantsa: «Sli'afslia ka dza'a ka nda Sud, ka dza'a ka da tsa vli ta saha ma Ursalima ɲa dza'a da luwa Gaza ya, ya ka mtak tsa vli ya,» ka'a. ²⁷ Ka sli'aftá tsi ka laghwi. Tsaw mamu sana mnda la Itiyupi si ta laghwi da maga du'a da Lazglafta ma luwa Ursalima. Tsa mndu ya ná, ka kuβitik nzakwani. Mndu dagala ya ma slna, ma dzvani inda gadghəla sana marakw, Kandes hga tsa marakw ya ta nzakway ka Mghama la Itiyupi. ²⁸ Ta vru tsi dzaghani, ka nzamtá tsi ma mwata plisani, ka dza'a nda dzaŋa deftera anabi Isaya. ²⁹ «Gavadaghagava tavata ya mwata plis ya,» ka Sulkum nda Filip.

³⁰ Ka ndadaghatá Filip. Ta snə tsi ná, ta dzaŋa deftera anabi Isaya tsa mnda la Itiyupi ya. Ka'a nda tsi mantsa: «Nda sna ka ta na skwi ta dzaŋ ka na ra?» ka'a.

³¹ Ka tsa mndu ya mantsa: «Waka yu dza'a sraŋta ka mnidif a mndu na?» ka'a zlgħaftá wani. Ka hgadaftá tsi ta Filip nzanavata. ³² Wya tsa vli ta dzaŋ tsi ya: «Manda kla tuwak da vla hnay klagħata lu.

Manda nzatá nzakwa zwaŋa tuwak kul had ta gwadafta ta kwitsə lu ta swidani ya

ka'a nzata, pslaf a ta wani wa.

³³ Ma hanaganatani ta ghəŋani, ka tsanagħatá lu ta guma, ka dzata. Had mndu dza'a kulanťá mndəra taŋ wu, kabga zadanažada ta hafani ta ghəŋa hadik**,» ka'a.

³⁴ Ka tsa mnda la Itiyupi ya dawarŋta da Filip mantsa: «Kdəkkdək, mnihamna ka ta ghəŋa wa ta gwada na anabi na ta na gwada na! Ta ghəŋa ghəŋani re, ari ta ghəŋa sana mnda a na?» ka'a. ³⁵ Ka zlraftá Filip ta gwada ta ghəŋa tsa vli dzaŋaf tsi ya, ka mnanarŋta tsi ta Lfida Gwada ta ghəŋa Yesu. ³⁶ Tata mbada həŋ ta tvi, ka lagħa həŋ slafta ta imi ma ghwa. Ka tsa mnda la Itiyupi ya nda tsi mantsa: «Ya wana imi na ní, nu dza'a pyafta magadiftá batem na?» ka'a. [³⁷ «Ka zlgħafzlgħa ka nda ŋudufa għa, ta magaku,» ka Filip. «Mantsa nzakwani, zlgħafzlgħa yu nda ŋudufa da kazlay: Yesu Kristi ná, Zwaŋa Lazgħafta ya kə'a,» ka tsa mndu ya nda tsi.] ³⁸ Ka sladanatá tsi ta tsa mwata plisani ya. Ka saha həŋ nda Filip mida ka lamə həŋ da imi, ka maganaftá Filip ta batem. ³⁹ Manda kdakwa taŋ ta sabi ma tsa imi ya, ka klagħatá Sulkuma Mgham Lazgħafta ta filip, gi kudatarŋ nghəgla a tsa mnda la Itiyupi ya wa. Ka kdə tsatsi ta ksa tvani,

ka dza'a nda rfu. ⁴⁰ Ka zlagaptá Filip ma luwa Azutu. Ka rə tsi ta luwaha ka dza'a nda mna Lfida Gwada, ka lagħwi trezekw da luwa Sezare.

Hgafra Yesu ta Sawulu

9 Ma tsa fitik ya, zlanava a Sawulu ta ghuyanarptá darŋwa nda rwanatá duhwalha Mgham Yesu wa. Ka sli'arftá tsi ka lagħa slanagħatá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazgħafta, ² ŋa dawarftá delewer ŋa dza'ani vlarŋta la maliha ma həga tagħa skwa la Yahuda ma luwa Damas. Tsa delewer ya dza'a vlarŋta tvi, ka slanagħasla tsi ta gwal zlgħay nda ŋuduf hada, ŋa kasaftani ta həŋ ka hlakta da luwa Ursalima. ³ Tata mbada həŋ ta tvi, ndusadagħa ndusa həŋ nda luwa Damas tama, ka saha tsuwarak wanaftá Sawulu. ⁴ Ka zləmbagatá tsi ta hadik, ka snə tsi ta sana lwi ta hgay, ka'a mantsa: «Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kəl ka ka giri ŋa da na?» ka'a. ⁵ «Wa kagħa ní Mghama da?» Ka Sawulu nda tsi. «Ŧi Yesu ta gə ka tiri ŋa da yeya, ⁶ Sli'afslí'a għa, ka dza'a ka da huđa luwa Damas. Hada dza'a mnagħata lu ta skwi ŋa magay għa,» ka'a nda tsi. ⁷ Ndan-drakawa, ka tsa gwal ta pgha Sawulu ya nzata. Nda sna həŋ ta lwi mndani, ama ngħa a həŋ ta tsa mndu ta gwada ya wa. ⁸ Ka sli'arfta Sawulu ta hadik. Kə'a ka ngħa yu ta vli kə'a, ngħa a ta vli wa. Ka ksafta lu ta dzvu ka klagħata da luwa Damas. ⁹ Ka zata tsi ta fitik hkən, ngħa a ta vli wu, zarŋ a ta skwi wu, sarŋ a ta imi guli wa.

¹⁰ Tsaw ma tsa Damas ya, mamu sana mndu zlgħay nda ŋuduf ta hğə lu ka Hananiya. Ka Mgham Yesu nda tsi manda skwi ma suni mantsa: «Hananiya!» ka'a. «Wana yu Mghama da,» ka Hananiya. ¹¹ «Sli'afslí'a ka dza'a ka ta tvi, ta tsa tvi ta hğə lu ka tvi nda

**8:33 Aya 32-33: Ngħa ta Isaya 53:7-8.

ga zeghwi ya, ka dawanta ka ta sana mnda la Tarsus, ta hgə lu ka Sawulu, wa'a ma həga ga Yuda ya. ¹²Ya wa'a ta maga du'a ndanana. Ka nghanťá tsi manda skwi ma suni ta sana mndu ta hgə lu ka Hananiya ta lami ka fa dzvu ta ghəjani, kada nghəglanťa tsi ta vli,» ka'a nda tsi. ¹³Ka Hananiya mantsa: «Mghama da, nda ndəgha mnduha ta mnihatá gwadá ta ghəja tsa mndu ya, ka rusiftá həj ta inda ghwadaka skwi magana tsi ta mnduha gha ma Ursalima. ¹⁴Ka sagha tsi da hadna nda mbraku ya mutsaf tsi da maliha ta ghəja gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ŋa kasa inda gwal ta hganťá hga gha,» ka'a. ¹⁵Ka Mgham Yesu nda tsi mantsa: «La! I'i ta zbaptá tsa mndu ya ŋa ghunay da, ŋa mnananťá hga da ta sanlaha ma mnduha, nda ya ŋa mghamha, mantsa ya guli ŋa mnduha la Isra'ila. ¹⁶Dza'a marananmara i'i ka ghəja da, ta inda ghuya danwa ya tkwe' dza'a tsi ghuyay ta ghəja hga da,» ka'a. ¹⁷Ka sli'aftá Hananiya tama ka laghwi. Ka lamə tsi da tsa həga ya. Ka fanaghatá tsi ta dzvu ta Sawulu. Ka'a nda tsi mantsa: «Sawulu! Zwanama da ka. Tsa Mgham Yesu ta maraghanťá ghəjani ta tvi ya, ta ghunidikta ŋa nghəglanťa gha ta vli, nda ya ŋa ndəghaghafta nda Sulkum nda ghuḃa,» ka'a. ¹⁸Ka gi sli'agata skwiha manda ŋulanťanda manda ŋulanťa ta ira Sawulu, ka nghəglanťá tsi ta vli. Ka sli'aftá tsi, ka maganaftá lu ta batem. ¹⁹Ka zutá tsi ta skwa zay, ka vravaktá mbrakwani.

Zlrafta Sawulu ta mna Lfida Gwada ma luwa Damas

Ka nzdavata tsi tsəbakw fitik kawadaga nda gwal zlgħay nda ŋuduf ma Damas. ²⁰Ka gi sli'aftá tsi ka mnay ma həga tagha skwa la Yahuda, ka'a mantsa: «Yesu ná, Zwanja Lazglafta ya,» ka'a. ²¹Ka ndərmim inda gwal ta snay

nda ndərmima. Ka həj mantsa: «Nana mndu na a ta ganaptá iri katakata ta gwal ta hga hga Yesu ma luwa Ursalima kay ra? Sagha da kasa həj ŋa hlanťá la mali ta ghəja gwal dra skwi ŋa Lazglafta a tsi kay ra?» ka həj. ²²Ka gdavata Sawulu ka mnay: «Yesu ná, Kristi ya,» ka'a. Ka kbanaftá tsi ta la Yahuda ta nzakway ma luwa Damas. Sna a həj ta skwi ŋa zlgħanaftawi wa.

²³Labla fitik mida tama, ka dzraftá la Yahuda ta wi ŋa zba dzatá Sawulu. ²⁴Ka nzatá həj ta watgha luwa nda rvidik tani, nda fitik tani ka dakwatsay ŋa dzata. Ka slramťá tsa skwi dzraf həj ya da sləmənja Sawulu. ²⁵Ta sana rvidik tama, ka famťá gwal zlgħay nda ŋuduf ta Sawulu ma gwadzegwer ka tsghiginta nda ta ghurum ta muhula luwa.

Nzakwa Sawulu ma luwa Ursalima

²⁶Bhadaghatani da luwa Ursalima, ka zbə tsi ta guyaftá vgha nda gwal zlgħay nda ŋuduf. Ka zləŋə həj nda zləŋə, kabga graf a həj kazlay, vərda mnda zlgħay nda ŋuduf ya kə'a wa. ²⁷Ama ka klaftá Barnabas, ka pghadaghata slanaghatá gwal ghunay. Ka rusanaftá Barnabas ta həj ka Sawulu nghanťá Mgham Yesu ma tvi, nda ya ka Mgham Yesu gwadganata. Rusanafha ta həj guli, kinawu ka Sawulu fatá ghəjani ka mna Lfida Gwada nda hga Mgham Yesu ma luwa Damas. ²⁸Daga badu tsa ya, ka ksafťá tsi ta nzaku nda həj. Ta labla həj, ta vrakvra həj ta mna Lfida Gwada nda hga Mgham Yesu ma Ursalima. ²⁹Ta gwadgana gwada ta la Yahuda nda sna ta gwada Grek, ta zlərfay ta gwadaha nda həj. ŋa tanť tani, zba htsinjani ŋa dzata ŋa tanť. ³⁰Snanťa zwanama, ka pghaghatá həj da luwa Sezare. Hada, ka ghunaghatá həj da luwa Tarsus.

³¹Ma tsa fitik ya, lefdəkw nzata nza-kwa guyatá ghəja gwal zlgħay nda ŋuduf ta hadika Zudiya, nda ya ta hadika

Galili, nda ya ta hadika Samari. Ta mbray hɛɲ ta vgha ka nzaku nda hanatá ghɛɲ mista Mgham Yesu. Ta sgaku nda sga hɛɲ nda zɔakatahuda Sulkum nda ghuba.

Mbanafta Piyer ta Ayniya

³²Piyer ya ná, ra inda vli ka naghanaghatá gwal zlg hay nda ɲuduf ɲani. Ma sana fitik, ka laha tsi nghanaghatá gwal zlg hay nda ɲuduf ma luwa Lida. ³³Ka slaftá tsi sana mndu ta hgə lu ka Ayniya ta hani ta ghzlɛɲ. Ma tghasa vakwani tsa manda raghwatani. ³⁴Ka Piyer nda tsi mantasa: «Ayniya! Yesu Kristi ta mba kagha. Sli'afslí'a ka payanata ka ta ghzlɛɲa gha,» ka'a. Ka gi sli'aftá Ayniya. ³⁵Nghaɲta inda gwal ma luwa Lida, nda gwal ma dabi ma luwa Siruɲ ta tsa mndu ya ná, ka zlg haftá hɛɲ ta Mgham Yesu.

Vranamta Piyer ta hafu ma Tabita

³⁶Mamu sana marakw ma luwa Yafa ta hgə lu ka Tabita mataba gwal zlg hay nda ɲuduf. Tsaya «Durkas» nda gwada Grek, manda mnay kazlay: Madva kə'a ya. Dagala ɲerma skwi maga tsi, ta katay ta gwal ka pdu. ³⁷Ma tsa fitikha ya, ka ksafatá danwa ka mtutá tsi. Tahula mbazata, ka klaftá lu ka famta ma dzuguvi ta ghɛɲa sana hɛga. ³⁸Tsaw ndusa tsa luwa Yafa ya nda luwa Lida. Ka snaɲtá tsa gwal zlg hay nda ɲuduf ma Yafa ya kazlay, wa'a Piyer ma luwa Lida kə'a. Ka ghunadaptá hɛɲ ta mnduha his da tsi. Ka hɛɲ nda Piyer mantasa: «Kdɛkkdɛk sawi misim-misim da aɲni,» ka hɛɲ. ³⁹Ka sli'aftá Piyer ka labə kawadaga nda tsa mnduha ya. Manda bhadaghatani, ka kladaftá lu da tsa dzuguvi ta ghɛɲa sana hɛga ya. Ka sli'aftá inda mi'a wadgu wamta ka taw, ka maray ɲani ta lɛut nda dzampa ya maganaf Tabita ta hɛɲ ma nzakwani ta nda iri. ⁴⁰Ka Piyer nda inda mndu ma

hɛga mantasa: «Labwala la dzibil,» ka'a. Ka saghu hɛɲ. Tahula tsa, ka tsəlbətá Piyer ka maga du'a. Ka mbədavátá tsi tvə mbli. Ka'a mantasa: «Tabita, Sli'afslí'a!» ka'a. Ka gunaɲtá Tabita ta iri. Nghanɲani ta Piyer, ka sli'avatá tsi ka nzata nda nza. ⁴¹Ka ɲanatá Piyer ta dzvu, ka sli'anafta ka sladata. Ka hgadamtá tsi ta gwal zlg hay nda ɲuduf, nda tsa la wadguha ya, ka maranaɲtá hɛɲ ta nzakwani nda hafu. ⁴²Ka snanaghatá tsi ta inda gwal ma Yafa. Ka zlg haftá ndəghata mnduha ta Mgham Yesu. ⁴³Ka nzatá Piyer ka nzdavata ma Yafa ga sana mnda kba huta, Simuɲ hgani.

Maravata duhwala Lazglafta da Kwarney

10 Mamu sana mndu ta hgə lu ka Kwarney ma luwa Sezare. Tsatsi mali ta ghɛɲa sana ghuba la sludza la Ruma ta hgə lu ka «ghuba la Italiya.» ²ɲerma mndu tsa mndu ya nda gwal ga taɲ tani. Ta zlɛɲay ta Lazglafta, dagala mnduha la Yahuda mbaha tsi. Ta magay ta du'a da Lazglafta inda fitik. ³Ma sana fitik ta nzemndi hkən tama, ka slanaghatá sana mazəmzəm. Ka nghanɲtá tsi ta duhwala Lazglafta ta lamə da hɛga ga taɲ ka hgaɲta. «Kwarney!» ka'a nda tsi. ⁴Ka nghə tsi ta tsa duhwala Lazglafta ya nda zlɛɲ nda zlɛɲ. Ka'a mantasa: «Nya ní Mghama da!» ka'a. «Bhadaffha tsa maga du'a ta magə ka ya, nda tsa mbaha mnduha ta mbah ka ya da Lazglafta, kəl tsi ka havapta ka kagha. ⁵Ghuna nda va nana ta mnduha da luwa Yafa da mnanatá Simuɲ ta hgə lu ka Piyer ya ka sagha tsi. ⁶Ya wa'a ga sana mnda kba huta Simuɲ hgani tawa drəf hga taɲ ya,» ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsi. ⁷Na gi laghwa tsa duhwala Lazglafta ta gwada nda tsi ya, ka hgaftá tsi ta kwalvahanani his nda ɲerma sludzani turtuk ta ksanatá sina manda ghalya. ⁸Tahula ru-sanaftani ta hɛɲ ta inda tsa skwi ta luta

ya, ka ghunaghatá tsi ta həŋ da luwa Yafa.

Mnanan̄ta Sulkum nda ghuḃa ta gwada ta Piyer

⁹Gamahtsimani ta labə tsa mnduha ya ta tvi, ndusa həŋ ka lamə da tsa luwa Yafa ya, ka laf Piyer ta dədəmatá ghəŋa həga da maga du'a. Ta ghwaŋ a fitik ma ghəŋ nda tsaya wa. ¹⁰Ka kuzlanaf tá maya ta Piyer, ta kumay ma ta skwi ŋa zay. Tata də nda da lu ta skwi zay ŋani. Ka slanaghatá sana mazəmə.

¹¹Ka nghə tsi ta gunata luwa, ka saha sana skwi manda gatá gwada habuŋ lu ta wani ta wani, ka saha ta hadik. ¹²Inda nimitak fwaḃ səla mistani, nda skwiha ta mbada nda hudfi ta hadik, nda zarakha tani mida. ¹³«Sli'afslí'a gha Piyer ka hana ka, ka za ka,» ka sana lwi gwad-ganata. ¹⁴Ka Piyer mantsa: «Va a yu Mghama da wa. Had skwa mbida nda skwi kul raku ka zay ta kdə walaŋta lami da wa da wu,» ka'a. ¹⁵«Ka nda ra tsa skwi ya ka zay ka Lazglafta ya ná, ma nghə kagha ka skwi kul raku ka zay,» ka tsa lwi ya ka mahis nda tsi. ¹⁶Hkən vranaf tani mantsa ya, ka vriŋtá tsi ta tsa skwi ya ta luwa.

¹⁷«Nu mndəra tsaya ma skwi tama,» ka Piyer ta ndana klatá ghəŋa tsa mazəmə ta slanaghata ya, nda bhadaghata tsa gwal ghunaf Kwarney ya ta watgha manda kdakwa taŋ ta dawantá vla həga la Simuŋ. ¹⁸«Hadna ta nzakwa Simuŋ ta hgə lu ka Piyer ya ra?» Ka həŋ gwadata nda lwi kuzlahkuzlah. ¹⁹Tata ndana skwi ta ghəŋa tsa mazəmə ya Piyer kay ná, «Wya mnduha hkən ta psa kagha, ²⁰sli'afslí'a ka laha ka, ŋa dza'a gha kawadaga nda həŋ. Yaha ka da dga ghəŋ, kabga i'i ta ghunaghatá həŋ,» ka Sulkum nda ghuḃa nda tsi. ²¹Ka sli'af t́ Piyer ka saha slanaghatá tsa mnduha ya. «Wana yu, i'i tsa mndu ta

psə kuni ya. Nya ta klagaghunaghata na?» ka'a nda həŋ. ²²«Kwarney ka mali ta ghəŋa ghuḃa sludzi, ta nzakway ka ŋərma mndu, ta zləŋa Lazglafta, ta ghubu inda la Yahuda ya ta ghunapnakta. Duhwala Lazglafta ta mnanata ŋa hgadaptá kagha da taŋ ŋa sna skwi dza'a ka mnanata,» ka həŋ nda tsi. ²³Ka hladam t́ Piyer ta həŋ, ka hanə həŋ hada.

Sli'af t́ Piyer ka laghwi da Kwarney

Gamahtsimani, ka sli'af t́ tsi ka laghu mista taŋ. Ka sli'af t́ sanlaha ma zwanama ma luwa Yafa ka pghaghatá həŋ. ²⁴Ka bhadaghatá həŋ da luwa Sezare. Gamahtsimani, ta kzlaykzlay Kwarney nda la ga taŋ tani, nda hduhuḃa grahani gwal hagaf tsi ya, ta həŋ. ²⁵Manda bhadaghata Piyer, ka lagha Kwarney da guyay, ka zləmbatá tsi ma ghuvani ka ga zgu ŋani. ²⁶«Sli'afslí'a, mndu i'i guli,» ka Piyer ka sli'anaf t́. ²⁷Tata dza'a nda ghwa yiva həŋ nda Kwarney, ka lamə tsi da həga. Ka slanaghatá tsi ta hibatá mnduha hada. ²⁸Ka'a nda həŋ mantsa: «Nda sna kuni ná, pyafpya lu ta guyay mnda la Zudiya ta vgha nda la mayəm, balavakata lamə da həga ga taŋ. Tsaw had mnda səla ya ŋa mny kazlay: Nda ghuḃa yeya, ghuḃa a yeya ka guya vgha nda tsi wu kə'a wu, ka Lazglafta marihata. ²⁹Tsaya kwal yu kul dgaŋtá ghəŋ ka sagha hgaŋər ka ta i'i. Ta kumay yu tama ta snaŋtá ghəŋa skwi kəl kuni ka hgaktá i'i,» ka'a. ³⁰Ka Kwarney mantsa: Ma fwaḃa fitik na, manda va na luwa, ta maga du'a yu ma həga da ta nzəməndi hkən, ka gi sagha sana mndu nda sudatá lguta ŋusliŋ tilil ta vghani ta kəma da. ³¹Ka'a nda i'i mantsa: «Kwarney, snasna Lazglafta ta du'a gha, havaphava guli ka mbaha mnduha ta mbah ka. ³²Ghuna tama ta mnduha da luwa Yafa da hgaghaktá

Simuŋ ta hgə lu ka Piyer ta nzaku ga sana mndu, Simuŋ hgani, mnda kba huta, ta wa drəf hgani ya,» ka'a. ³³«Gi kəl yu ka ghunadaptá mnduha da kagha. Dina na sagha sagha ka na. Ndanana, wana aŋni demdem ta kəma gha ŋa sna skwi ya mnagha Mgham ŋa mnaŋnata,» ka'a.

Piyer ta gwada ga Kwarney

³⁴ Mbaɗa Piyer ka zlaftá gwada. Wya ka'a: «Kahwathwata, ndanana grafta yu kazlay: Had Lazglafta ta gala mndu wu ka'a. ³⁵ Inda mndu dər má ma mndəra la wa tsi ta zləŋa hgani, ka maga skwi tdukwa ná, zɗəganazda. ³⁶ Ghunafghuna Lazglafta ta gwadani ŋa zwana la Isra'ila ma mnananɗá Lfiɗa Gwada ta nzaku nda ma Yesu Kristi, ta nzakway ka Mghama inda mnduha, ta həŋ. ³⁷ Nda sna kuni ta skwi ta zlafta ta hadika Galili, ka zlu'utá tsi ta vli ta hadika Zudiya demdem, tahula kɗakwa Yuhwana ta mna gwada, nda ya ta maga batem. ³⁸ Nda sna kuni ka Lazglafta pghəganaghatá mbrakwa Sulkum nda ghuɓa ta Yesu Kristi mnda la Nazaret. Nda sna kuni guli ka Yesu ranaftá inda vli ka maga zɗaku, ka mbamba gwal ghurgana halaway ta həŋ, kabga kawadaga Lazglafta nda tsi. ³⁹ Aŋi, nda nza aŋni ka masləmt-səka inda skwi maga tsi ta hadika la Yahuda nda Ursalima. Ka dzatá lu nda ma zləŋafta ta udzu. ⁴⁰ Ka sli'aganaptá Lazglafta nda hafu baɗu mahkən. Ka vlanɗá tsi ta tva maranɗá ghəŋani. ⁴¹ Ŋa tsa aŋni tinlaghu Lazglafta ta zbapta ŋa nzakway ka masləmtsəkani ya. Ŋa tsa aŋni si ta za skwi, ka sa skwi kawadaga nda tsi ya maranɗa tsi ta ghəŋani, tahula sli'agaptani ma taba gwal nda rwa ya. Ŋa inda mnduha demdem a maranɗa tsi ta ghəŋani wa. ⁴² Tsatsi ta mnaŋnata, ka mna kuni ŋa mnduha, ka sladanafta kuni kazlay: Tsatsi sladana Lazglafta ka mnda tsa guma ta ghəŋa gwal nda hafu, nda

ya ta ghəŋa gwal nda rwa kə'a. ⁴³ Inda la anabi ná, mnamna həŋ ta ghəŋani kazlay: Dər wati ma mndu ta zlghafta dza'a mutsay ta planatá dmakwani, nda ma mbrakwa hgani,» ka'a.

Saha Sulkum nda ghuɓa ta ghəŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda

⁴⁴ Tata mna tsa gwadaha ya Piyer, ka saha Sulkum nda ghuɓa ta ghəŋa inda tsa gwal ta sna tsa gwada ya. ⁴⁵ Ka ndərmim inda tsa gwal zlghay nda ŋuduf nda tsa fafaɗa taŋ ta labə mista Piyer ya kay, ta vlagata Lazglafta ta Sulkum nda ghuɓa ta ghəŋa inda tsa gwal kul nzakway ka la Yahuda ya. ⁴⁶ Ka snə həŋ ta gwaday tsa mnduha ya ta gwada nda sanlaha ma gwada. Ka zlə-zlvu həŋ ta glakwa Lazglafta. Ka Piyer mantsa: ⁴⁷ «Dza'a pyafpya lu ta maganaftá batem nda imi ta na mnduha na, ya wana mutsafmutsa həŋ ta Sulkum nda ghuɓa manda va amu na ra?» ka'a. ⁴⁸ Ka Piyer guli mantsa: «Magananftá batem ta həŋ nda hga Mgham Yesu Kristi,» ka'a. Tahula tsa, ka ndəbanata həŋ ta dzvu ŋa nzɗavatani tsəbakw fitik da həŋ.

Rusay Piyer ta skwi ta maguta ma Ursalima

11 Ka snaŋtá gwal ghunay nda zwanama ta nzakway ma hadika Zudiya kazlay: Zlghafzlgħa gwal kul nzakway ka la Yahuda ta gwada Lazglafta guli kə'a. ² Manda vradaghata Piyer da luwa Ursalima, tus gwal zlghay nda ŋuduf nda ɗatsa fafaɗa taŋ nda gwada nda Piyer. ³ «Lamlá ka da həga ga gwal kul ɗatsaku fafaɗa taŋ, ka za skwa zay kawadaga nda həŋ,» ka həŋ nda tsi. ⁴ Ka zlaftá Piyer ta rusay ŋa taŋ turtuk turtuk ka tsa skwi ya luta. ⁵ Ka'a mantsa: «Ma nzakwa ɗa ma luwa Yafa, ta maga du'a yu tama, ka sladigħatá sana mazənzəm. Ka nghanɗá yu ta sana skwi dagala manda gatá gwada nzakwani ŋaŋana lu

ta wa kuzibidimani ta wa kuzibidimani ta saha daga ta luwa, ka ndusadivata. ⁶Ka faftá yu ta iri tida ka vitsay, ka ng-hantá yu ta skwiha fwađ fwađ sála mista taŋ, nda nimtak, nda skwiha ta mbada nda huđi, nda zarakha mida. ⁷“Sli’afs-li’a gha Piyer ka hana ka, ka za ka ta həŋ,” ka sana lwi gwadgihata. ⁸“Va a yu Mghama da wa, had skwa mbida nda skwi kul raku ta kdə lami da wa da wu,” ka yu. ⁹“Ka nda ra, ka Lazglafta ya ná, ma nghə ka ka skwi kul raku,” ka tsa lwi ya gwadglagata ta luwa ka mahis. ¹⁰Hkən kə’a vrəglanafta manda va tsaya. Ka vriŋtá lu ta tsa skwi ya ta luwa. ¹¹Ta va tsa luwa ya, nda bhadaghata sana mnduha hkən ghunaf lu ta həŋ daga ma luwa Sezare, ŋa slidighata ma tsa həga ta nzaku yu ya. ¹²“Ka dza’a ka mista taŋ, yaha ka da dga ghəŋ,” ka Sulkum nda ghuḅa nda i’i. Ka pghaftá na mnduha wana həŋ hadna na ta i’i da luwa Sezare, ka lamə ŋni demdem da həga ga Kwarney. ¹³Ka rusəŋnaftá tsa mndu ya kə’a nghanťá duhwala Lazglafta ta sladu ma həga ga taŋ. Ka’a nda tsi mantsa: “Ghuna ta mndu da luwa Yafa ŋa hgaktá Simuŋ, ta hgə lu ka Piyer ya ka sagha tsi, ¹⁴ŋa mnaghunatani ta gwadaha ya dza’a klaghaktá mbaku, ŋa kagha nda həga gha tani demdem,” ka’a. ¹⁵Ta z-rayzray yu ta gwada tama ná, ka saha Sulkum nda ghuḅa ta ghəŋa taŋ manda va ya ta magaku nda amu taŋtaŋ ya. ¹⁶Ka havaktá yu ta gwada Mgham Yesu ta mnay kazlay: Yuhwana ná, nda imi maga tsatsi ta batem, kaghuni ya, nda Sulkum nda ghuḅa dza’a magaghunafta lu ta batem kə’a ya. ¹⁷Ka si Lazglafta ta vlanťá tsa Sulkum nda ghuḅa ya ta tsa mnduha ya, manda va ya vlama lu ta amu ma zlgħafta mu ta Mgham Yesu Kristi ya ní, wa i’i tama ŋa dzanamtá wi ta Lazglafta?» ka’a. ¹⁸Tahula snaŋta taŋ ta tsa gwada ya, ka lbatá həŋ demdem, ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta «ta vlanťá tva

mbəđanaftá nzakwa taŋ ta gwal kul nza-kway ka la Yahuda kada mutsafta həŋ ta vərda hafu tama,» ka həŋ.

¹⁹Tsa ghuya daŋwa ta slata ma kdə fitika dzatá Atiyen sagha ya, ta wut-sanatá gwal zlgħay nda ŋuđuf. Ka sli’aftá sanlaha ka laghwi dikw da luwa Finisi, ta laghu sanlaha da Kiprus, ta laghu sanlaha da Aŋtakiya. Ka mnə həŋ ta gwada Lazglafta ŋa la Yahuda ka zlanťá mnay ŋa sanlaha ma mnduha. ²⁰Mbada sanlaha ma gwal zlgħay nda ŋuđuf ta nzakway ka mnduha la Kiprus nda la Sireŋ, ka sli’afta ka laghu da luwa Aŋtakiya, tvə la Grek. Ka mnə həŋ guli ta Lfida Gwada Mgham Yesu ŋa taŋ. ²¹Kawadaga mbrakwa Mgham Yesu nda həŋ, kəl ndəghata mnduha ka zlgħafta, ka mbəđaghutá vgha tvə Mgham Yesu. ²²Ka snanaghatá tsi ta Igliz ma luwa Ursalima. Ka ghunaftá həŋ ta Barnabas da luwa Aŋtakiya. ²³Manda bhadaghatani, ka nghanťá tsi ta zdakatahuda Lazglafta, ka rfu tsi ta rfu. Ka vlanťá tsi ta mbraku ta həŋ ŋa gdavata taŋ nda fatá ŋuđufa taŋ ta Mgham Yesu. ²⁴Tsaw tsa Barnabas ya ná, ŋerma mndu ya, mnda zlgħay nda ŋuđuf ya ndəghu ndəgha nda Sulkum nda ghuḅa. Ka sgavaghatá ndəghata mnduha ta zlgħaftá Mgham Yesu.

²⁵Ka sli’aftá Barnabas ka laghwi da luwa Tarsus, da zba Sawulu. ²⁶Manda slaftani tida, ka klagaghatá tsi da luwa Aŋtakiya. Təŋ vakwa taŋ hada kawadaga ta ksa slna ma Igliz. Ka taghə həŋ ta skwi ŋa ndəghata mnduha guli. Ma luwa Aŋtakiya zlrafta lu ta hga gwal zlgħay nda ŋuđuf, ka la krista. ²⁷Ma tsa fitik ya, ka sli’aftá la anabi ma luwa Ursalima ka laha da luwa Aŋtakiya. ²⁸Mamu sani mataba taŋ ta hgə lu ka Agabus. Ka’a mantsa: «Dza’a slaku maya ta ghəŋa hadik demdem,» ka’a manda ya mnana Sulkum nda ghuḅa. Ka slatá tsi tama ma fitika gay Klawdi ta mgham. ²⁹Ka gwal zlgħay nda ŋuđuf sladanata

mantsa: «Inda mndu, ka vla tsi ta skwi ya laviŋ tsi ta vlay ŋa tsəghay ŋa kata zwanama ta nzaku ma hadika Zudiya,» ka həŋ. ³⁰Ka tskaftá həŋ, ka vlanťá i Barnabas nda Sawulu, ŋa klanťá la galata mnduha ma hadika Zudiya.

12 Ma va tsa fitik ya, ka zraftá mgham Hiridus ta ghuya đanwa ŋa Igliz. ²Ka dzatá tsi nda kafay ta Yakubu, zwanamani ma Yuhwana. ³Ta nghə tsi ná, zďəganazďa tsa skwi ya ta la Yahuda. Ka ksafťá tsi ta Piyer guli ma fitika skala buradi kul haď is mida ya. ⁴Tahula ksafťani, ka tsamťá tsi ma gamak. Ka pghatá tsi ta ghuďa sludzi fwad fwad ŋa mbaday tanŋ ta vgha ta ng-hay. Tahula kdata ma skala Pak ta ndana tsi ta tsanaghatá guma banluwa. ⁵Ma tsa ŋatá Piyer ma gamak ya tama, ka ŋavata Igliz ka maga du'a ka ŋďanďa ta ghəŋani.

Zliŋťá Piyer

⁶Ta tsa rvidik ŋa tsadakwa vlani ya ta ndana Hiridus ta tsanaghatá guma. Ta hani Piyer nda tsatani ma tsuhwalha his ma takataka sludziha his. Ta nzaku gwal nga watgha guli nda tvə watgha. ⁷Gi ka zlagaptá duhwala Lazglafta ka tsuwadakanafťá vli ma tsa dzuguvu ya. Ka nduhudanťá tsi ta Piyer ma ŋwazliď. «Sli'afslí'a misimmisim,» ka'a nda tsi. Gi stak saha tsa tsuhwalha ya tsa ta dzvani. ⁸«Hbana banava gha ka sudamta ka ta baďaha gha,» ka duhwala Lazglafta nda tsi. Ka magatá tsi mantsa. «Fava lguta gha, sawi mista da,» ka'a nda tsi. ⁹Ka saghu Piyer ma gamak mista tsa duhwala Lazglafta ya. Zban a tsatsi kazlay: Kahwathwata na skwi ta magə duhwala Lazglafta na re ari ki na kə'a wa. Zlah suni na skwi na ta fidaghata, ka tsatsi ta ndanay. ¹⁰Ka tsughwadagaptá həŋ ta tanťanťa ghuďa tsa gwal ta nga mnduha ya, tsughwadapha həŋ ta mahisani. Ka lagha həŋ tavata sana watgha haf lu nda kufur ta tva lami da huďa luwa. Ka

gunutá tsa watgha ya ka ghəŋani ta wa ira tanŋ. Ka sabə həŋ, ka ksafťá həŋ ta tvi, gi ka zlanatá duhwala Lazglafta hada.

¹¹Ma tsa fitik ya zrafta Piyer ta snanťá skwi ta magaku. «Ndanana, grafta yu dar kazlay: Mgham Yesu ta ghunagatá duhwalani klaptá i'i ma dzva Hiridus nda ya ma inda ghwadaka skwi si ta kumə la Yahuda ta sladighatani,» ka'a.

¹²Na snanťani kazlay: Manda va tsaya nzakwani kə'a, ka sli'afťá tsi ka laghwi da Mari mani ma Yuhwana, ta hgə lu ka Markus ya. Hada, nda hiďa tskatá vgha mnduha ta maga du'a. ¹³Ka lagha Piyer dzanťá watgha lamə da həga. Ka gavadaghatá sana marakw ka kwalva, ta hgə lu ka Ruda, da sna lwani. ¹⁴Ka tsatsafťá tsi ta lwa Piyer, ka rfu tsi ta rfu. Ma ŋa gunatani ta tsa watgha ya ná, ka hwayaghatá tsi da huďa həga da mnay kazlay: Wa'a Piyer ma bli kə'a. ¹⁵«Nda ksa ka da skwi ra!» ka həŋ nda tsi. «Kahwathwata ta mna yu,» ka'a ta ghəŋani. «Ba sulkumani ya,» ka həŋ. ¹⁶Mbadá Piyer ka gďavata ta dza watgha. Manda gunata tanŋ ta watgha ka nghanťá həŋ ta Piyer. Ka ndərmim həŋ. ¹⁷Kďkəďkď, ka Piyer nda dzvu ka lbanatá həŋ. Ka rusanafťá tsi ta həŋ ka Mgham Yesu kliginťa ma gamak. «Ka dza'a kuni da rusanafťá i Yakubu nda sanlaha ma zwanama,» ka'a nda həŋ guli. Ka gi sabə tsi ka laghwi da sana vli. ¹⁸Tsadakwa vlani, ka kbutá la sludzi katakata. «Ka wu nuta na Piyer na tama?» ka həŋ. ¹⁹«Psawa manda va psay,» ka Hiridus. Lay, nga a wa. Laghani ka dadawanaptá vli ta tsa gwal si ta ngay ya. Ka vlatá tsi ta tvi, ŋa ps-latá həŋ. Tahula tsa, ka sli'afťá Hiridus ma Zudiya ka laha da luwa Sezare, ŋa nzďavata ka fitik tsəbakw hada.

²⁰Ka basafťá mgham Hiridus ta ŋuduf katakata ta ghəŋa gwal ma luwa Tir nda Sidunŋ. Ka dzraftá tsahaya ta wi ka skwa turtuk ŋa lagha ta kəmani.

Ka sutá hən̄ ta ghə̄na Blastus ta nzakway ka zwira mgham ya. Ka lagha hən̄ dāwa dzrafta nda mgham, kabga ma hadika tsa mgham ya ta saba skwi ɲa zay taɲ. ²¹Badu tsa fitik tsaf hən̄ ya, ka sudavatá Hiridus ta lguta ma mgham mghamani, ka nzafta ta dughurukwani, ka ɲəzlatá tsi banluwa. ²²«Lazglafta ta gwada, mndu a wu,» ka mnduha hlaftá wi. ²³Gi hadahada, ka dzuɲtá duhwala Lazglafta ta Hiridus, kabga kwalani kul vlanjtá glaku ta Lazglafta. Ka dughwadutá mtarak, ka mtutá tsi.

²⁴Mbada gwada Lazglafta ka ta vgha, ka sgaku mbsaka gwal zlgħay nda ɲuduf nda sga. ²⁵Manda kfiɲta i Barnabas nda Sawulu ta slna ya ghunaf lu ta hən̄ da Ursalima, ka vraghutá hən̄. Ka kliɲtá hən̄ ta Yuhwana, ta hgə lu ka Markus ya, mista taɲ.

Zabaptá i Barnabas nda Pwal ɲa dza'a mna Lfida Gwada

13 Ma Igliza luwa Aɲtakiya ná, mamu la anabiha nda gwal ta tagha skwiha ɲa mnduha. Hahən̄ na i Barnabas, nda Simeyuna ta hgu lu ka mnda ɲra ya, nda Lukiyus mnda la Sireɲ, nda Manahəɲ ta glafta kawadaga nda Hiridus, ya si ta ga mgham ta hadika Galili ya, nda Sawulu. ²Ma sana fitik, ka ts kavatá hən̄ ka maga du'a nda sumay. «Hlapwa i Barnabas nda Sawulu ya mataba ghuni, ɲa maga slna ya hgaɲ yu ta hən̄,» ka Sulkum nda ghuba, nda hən̄. ³Tahula kfiɲta taɲ ta tsa suma nda maga du'a ya, ka fanaghatá hən̄ ta dzvu ta hən̄ ka zliɲtá hən̄.

I Barnabas nda Pwal ma luwa Kiprus

⁴Ka sli'aftá i Barnabas nda Sawulu, ghunafər Sulkum nda ghuba ta hən̄, ka laghu hən̄ da luwa Selusi. Hada ɲlafta hən̄ ta kwambalu, ka laghwi ta hadika Kiprus, ta tsavata ma drəf. ⁵Manda šhadaghata taɲ da luwa Salam-

ina, ka mnə hən̄ ta gwada Lazglafta ma həga tagha skwa la Yahuda. Kawadaga Yuhwana Markus nda hən̄ ɲa zlgħaɲtá hən̄. ⁶Ka tadaptá hən̄ ta tsa hadik ya ka šhadaghata da luwa Pafus. Ka slanaghatá hən̄ ta sana dəgha, ta hgu lu ka Baryusuwa, sana mnda la Yahuda ya ta niɲtá ghə̄ɲani ka anabi. ⁷Tavata ɲumna tsa hadik ta tsavata ma drəf ya ta nzakwa tsi. Tsa ɲumna ya ná, Sergiyus Palus, mndu nda ghunizlak ma ghə̄ɲani ya. Ka hgəftá tsi ta i Barnabas nda Sawulu, kabga ta kumay ta snanatá gwada Lazglafta. ⁸Lagha tsa dəgha ta hgu lu ka Alimas nda gwada Grek ya, ka dzadza wa taɲ ka zba mbəfiɲtá zlgħay nda ɲudufa tsa ɲumna ya. ⁹Mbada Sawulu, ta hgu lu ka Pwal ya, nda ndəghatani nda Sulkum nda ghuba, ka vazlaftá iri tida. ¹⁰«Kuslembermbera magakwa gha, dagala nana mnda gha, zwaɲa halaway ka, ghuma inda skwi tdukwa ka. Yawu dza'a zlaɲta kagha ta mbəfiɲtá tva Lazglafta ta nzakway ka tdukwani na? ¹¹Kzla tama, wya Mgham dza'a dzughusta, ɲa ghulpəta gha. Dza'a nzdavanzda ka, had ka dza'a nghanjtá fitik wu,» ka'a. Gi hadahada tdiik vli ta wa ira Alimas manda vli girvidik. Ka tatam tsi ta tatamaku ka zba mndu ɲa ksay ta dzvu. ¹²Nghanata ɲumna ta tsa skwi ta maguta ya ná, ka zlgħaftá tsi nda ɲudufani. Lanafla tsa skwi ta taghə lu ta ghə̄na Mgham Yesu ya katakata.

I Pwal nda Barnabas ma luwa Aɲtakiya

¹³Ka sli'aftá i Pwal nda grahani ka lami da kwambalu ma luwa Pafus, ka laghwi da Perge ta hadika Pamfali. Ka dgatá Yuhwana Markus ta vgha nda hən̄, ka vraghuta da luwa Ursalima. ¹⁴Ka sli'iglaftá hən̄ ma luwa Perge, ka laghwi da luwa Aɲtakiya ta hadika Pisidi. Badu Sabat, ka lamə hən̄ nzata ma həga tagha

skwa la Yahuda. ¹⁵Tahula dzadzanafu lu ta vli ma deftera zlahu Musa, nda ya ma deftera anabiha, ka maliha ma tsa hōga tagha skwa la Yahuda ya nda hōj mantsa: «Zwanama da, ka mamu gwada da kaghuni ŋa vlanṭá mbraku ta mnduha, laviṅlava kuni ta gwaday ndana.» ka hōj. ¹⁶Ka sli'afṭá Pwal, ka'a nda dzvu nda dzvu mantsa: Snawasna la Isra'ila nda inda gwal ta tsəluḅa ta kəma Lazglafta! ¹⁷Lazglafta mnduha la Isra'ila ta zbaptá dzidziha mu ŋa ṅlanafṭá hōj, ma fitika nzakwa taṅ ta hadika Masar. Ka hligiṅṭá tsi ta hōj ma tsa hadik ya nda mbrakwani. ¹⁸Ta klay ta vaku fwaḍ mbsak maga tsi ta su'a nzaku nda hōj ma mtak. ¹⁹Tahula tsa, ka zadānatá tsi ta mndəra mnduha ndəfāṅ ta hadika Kan'ana, ka vlanṭá tsi ta tsa hadik ya ta hōj, ŋa ṅataṅ. ²⁰Inda tsa nzakwagapta taṅ ya ná, ta klay ta vaku fwaḍ dərṃək nda hutafmbsak.

«Ka vlanṭá tsi ta gwal ŋa tsanató guma ta hōj, ha ka sagha ta fitika anabi Samuyel. ²¹Ka dawu hōj ta fanamṭá mghama taṅ ta hōj. Ka fanamṭá Lazglafta ta hōj ta Sawulu zwaṅa Kis, ta sabi ma mndəra la Benzameṅ. Fwaḍ mbsak vakwani ta ga mgham ta ghəṅa taṅ.

²²«Ka mbəḍanató Lazglafta ta hul ta Sawulu, ka mbəḍanamṭá ga mgham ta Dawuda ta ghəṅa taṅ. «Slafsla yu ta Dawuda, zwaṅa Yesay. Zḍəgihazḍa, dza'a magay ta inda skwi ya ta kumə yu,» ka'a. ²³Nda ma zivra Dawuda kləganaghata Lazglafta ta la Isra'ila, ta mnda mba mndu, ta nzakway ka Yesu, manda ya tamaf tsi ta imi ta sləməṅ ya. ²⁴Ma kfaku Yesu ka saha, mnanamna Yuhwana ta inda la Isra'ila kazlay: Mbəḍanafwambəḍa ta nzakwa ghuni, ka magaghunafta lu ta batem guli kə'a. ²⁵Ndusakwa fitika kdəyṅi ta slnani, ka'a mantsa: «Duṅwa wa ya ka kaghuni nda

i'i na? Ya tsa mndu ta kzlə kaghuni ya a i'i wa. Wa a tsatsi ta sagha nda hula da, slaghwa a yu dər ka plaptá zu'a bəbah ma səlani wa,» ka'a.

²⁶«Zwanama da, kaghuni ta nzakway ka zivra Abraham, nda kaghuni ta zləṅa Lazglafta tani, ŋa amu tsghəgamaghata lu ta na gwada ta mbaku na. ²⁷Tsaw tama, tsatsaf a mnduha ma Ursalima nda mghamha tani ta Yesu wa. Sna a hōj ta tsa gwada la anabi ta dzaṅə lu inda sabat ya guli wa. Ka dzanaghatá hōj ta ghəṅa skwi mna la anabi, nda ma dzata taṅ ta Yesu. ²⁸Dər ma slanagha a hōj ta skwi prək ka dzata ma mndani wu, dzadza ta na mndu na, ka hōj nda Pilat. ²⁹Tahula kdṅṅta magatá skwi manda ya nda vinda ta ghəṅani ma deftera Lazglafta, ka klaghatá hōj dzata ta udza zləṅay. Ka klagatá hōj ka famta ma kulu. ³⁰Ama ka sli'aganapṭá Lazglafta mataba gwal nda rwa. ³¹Nda ndəgha fitikani ta mara vgha ŋa gwal ta sli'afṭa ma Galili kawadaga nda tsi, ka lafi da Ursalima. Tsa mnduha ya ta nzakway ndanana, ka masləmtsəkani da mnduha la Isra'ila. ³²Vərḍa aṅni, tsa Lfida Gwada ya ta mnaghunata aṅni. Tsa ta ta imi tanaf Lazglafta ta zləməṅ ta dzidziha mu ya ná, ³³magama ta amu, ta nzakway ka zivra taṅ ya Lazglafta, ma sli'aganaptani ta Yesu ma mtaku. Wya skwi nda vinda ma Zabura his:

«Zwaṅa da ka,

gita yata yu ta kagha,»†† ka'a.

³⁴Sli'aganapsli'a Lazglafta ta Yesu ma mtaku, walglaṅta a ta mtuta ŋa fəgladamṭá mblani da kulu ŋa rwutani wa.

«Tsaya kəl Lazglafta ka mnay kazlay:

Dza'a vlaghunavla yu ta tfawi nda ghuḅa,
nda fa ghəṅ tida,

††13:33 Ngha ta Zabura 2:7.

ya tanaf yu ta imi ta sləmənǝ ta Dawuda^{‡‡}
kə'a ya."

³⁵ Ka'a ma sana vli guli na:

"Had' ka dza'a zlanatá mnda gha
ña rwutani ma kulu wu,"^{¶¶} ka'a.

³⁶ Ma fitika nzakwa Dawuda nda hafu
ná, mnda ksanatá slna ta Lazglafta ya.
Maganamaga ta skwi ta kumə tsi. Ka
mtutá tsi, ka lamtá lu tavata dzidzihani,
ka rwuta tsi. ³⁷ Ama tsa mndu sli'aganap
Lazglafta nda hafu ya, walañ a rwaku
ta ksanjtá tsatsi wa. ³⁸ Mantsa tama
zwanama, dina ka snanjta ghuni kazlay:
Əñka'a ka tsa Yesu ya kəl lu ka mnaghu-
nanjta nda pla dmakwa ghuni kə'a. Trap-
tra zlahu Musa ta klaptá kaghuni ma tsa
dmakwa ghuni ya. ³⁹ Ama inda mndu ta
zlghaftá Yesu ná, falau' vghani. ⁴⁰ Daswa
ka kuni tama, da slaghunaghatá skwi
mnə la anabi kazlay:

⁴¹ "Kaghuni gwal ta mna mbrəs nda
Lazglafta,

nghawangha, ndərmima wa ndərmima,
ka zwađutá kuni, kabga dza'a magay yu
ta fitika ghuni ta mandərmimi,
ya dər ma kinawu rusaghunafta lu ná,
grafta a kuni dekdek wu kə'a ya^{§§}».

⁴² Manda saba i Pwal nda Barnabas
ma həga tagha skwi, «Kdəkwađək,
ka vrakta kuni bađu sana Sabat da
mnəglañnatá na gwada na,» ka lu
nda həñ. ⁴³ Tahula gazlata mnduha, ka
sli'aftá ndəghata la Yahuda nda gwal ta
lami nda la da dina la Yahuda mista i
Pwal nda Barnabas. Ka ghu həñ ta yiva.
Ka vlə i Pwal nda Barnabas ta mbraku
ña tañ. «Dihavawa diha ma zđakatahuda
Lazglafta,» ka həñ nda həñ.

⁴⁴ Sagha tsa sana Sabat ya, ka tska-
vatá wər mnduha ma tsa luwa ya dem-
dem ña sna gwada Lazglafta. ⁴⁵ Nghanay

la Yahuda ta tsa tskata mnduha ya, ka
lamə həñ nda draku, ka dzadzə həñ ta
wa i Pwal, ka raraza həñ. ⁴⁶ Zlənǝñə a
i Pwal nda Barnabas ta həñ wa. Ka həñ
mantsa: «Nda ra má ka tiñlaghutá mna
gwada Lazglafta ña kaghuni mazlay,
ka kwalaghutá kaghuni. Ra a aņni ka
mutsa hafu ña kdekedzeñ wu ka kuni ya,
dza'a mbəđaghutá vgha ñni nda tvə gwal
kul nzakway ka la Yahuda ndana tama.

⁴⁷ Wya skwi mnañna Mgham Lazglafta:
"Fafa yu ta kagha ka tsuwadaka gwal kul
nzakway ka la Yahuda,
ña mnay gha ta gwada ta mbaku*
ta ghəña hadik tender,» ka'a.

⁴⁸ Snay gwal kul nzakway ka la
Yahuda ta tsa gwada ya ná, ka rfu həñ
ta rfu, ka zləzlvu həñ ta Lazglafta. Ka
zlghaftá inda gwal thanaf lu ta hafu ña
kdekedzeñ, ta həñ.

⁴⁹ Ka tutá gwada Mgham Lazglafta ma
tsa luwa ya demdem. ⁵⁰ Ka sli'amtá la
Yahuda da gagaftá gwal dagaladagala ta
zləña Lazglafta, nda gwal dagaladagala
ma luwa tani. Ka ganaktá həñ ta giri ña
i Pwal nda Barnabas, ña ñawaftá həñ
ma hadika tañ. ⁵¹ Ka tukwanatá i Pwal
nda Barnabas ta rgitika səla tañ ta həñ,
ka laghwa tañ da luwa Ikwaniya. ⁵² Ta
ndaghutá ñuđufa gwal zlghay nda ñuđuf
ma luwa Añtakiya da rfu, nda ya nda
Sulkum nda ghuđa tani guli.

I Pwal nda Barnabas ma Ikwaniya

14 Manda bhadaghata i Pwal nda
Barnabas da luwa Ikwaniya, ka
lamə həñ da həga tagha skwa la Yahuda,
ka mnə həñ ta gwada Lazglafta. Ma
tsa mnay tañ ya, ndada a ndəghatá la
Yahuda nda la Grek ta zlghafta nda
ñuđuf wa. ² Ama mbađa tsa la Yahuda

‡‡13:34 Nghanay ta Isaya 55:3.

¶¶13:35 Nghanay ta Zabura 16:10.

§§13:41 Habakuk 1:5.

*13:47 Nghanay ta Isaya 49:6.

kul zlgħafta nda ɲuduf ya, ka gagaftá gwal kul nzakway ka la Yahuda ɲa gwaftawi nda həɲ ka zba gwadá da zwanama. ³Kulam nda tsa, ka nzɔdavátá i Pwal nda Barnabas ma tsa luwa Ikwaniya ya. Ka mnə həɲ ta gwada Lazglafta ka ɲɔaɲɔda nda fatá ghəɲ dar ta Mgham Lazglafta. Vərdá gwadá tsa gwadá ya, ka Mgham Lazglafta nda həɲ nda ma vɔaɲtani ta mbrakwa maga mazəməzəm, nda mandərmimi ta həɲ. ⁴Ka dgavaptá mnduha his gamndər ma tsa luwa ya. Gəts ya laha mista la Yahuda, gəts ya laha mista gwal ghunay. ⁵Ka dzraftá la Yahuda, nda gwal kul nzakway ka la Yahuda, nda maliha taɲ ta wi, ɲa liɲtá i Pwal nda Barnabas nda pala ɲa pslatá həɲ. ⁶Ka snanagħatá tsi ta i Pwal nda Barnabas. Ka laghu həɲ da dɔdɔifa vgha ma luwa Listra, nda ya ma luwa Derba ta hadika Ikwaniya, nda ya ma luwaha ta wanafta. ⁷Ka mnə həɲ ta Lfida Gwada ma tsa vliha ya guli.

I Pwal nda Barnabas ma Listra

⁸Ma tsa Listra ya guli, mamu sana mndu nda rwa səlani ta kul walaɲta mbaɲaɲtá mbaɲa daga yagata, ta nzakwani hada. ⁹Ka fatá tsi ta sləməɲ ka sna tsa gwadá ta mnə Pwal ya. Ka faftá Pwal ta iri tida. Ta nghə tsi ná, mamu zlgħay nda ɲuduf da tsi prək ka mbanaf. ¹⁰Ka Pwal nda tsi mantsa: «Sli'afslí'a ka sladata ka nda səla gha,» ka'a nda tsi nda lwi dagala dagala. Gi vɔuk kə'a valavata, ka mbaɲə tsi ta mbaɲa. ¹¹Nghanata tsa tskata mnduha ya ta tsa skwi maga Pwal ya, ka hlafatá həɲ ta wi nda gwada Ikwaniya ta nzakway ka gwadá taɲ. «Wana sli'agata lazglaftaha manda mnda səla tsakwam tsakwam da slamaghata†,» ka həɲ. ¹²«Zeyus» nana, ka həɲ nda Barnabas. «Hesmes» nana, ka həɲ guli nda Pwal, kabga tsatsi ta gwadá. ¹³Ka

ksagagħatá mndu ta pla tsa Zeyus banaf lu ta həgani ta tva lami da tsa luwa ya ta lghəɲha rkanaf tsi ta rka ta watgha tsa həga ya. Ta kumay tsatsi nda tsa tskata mnduha ya tani, ta planatá ghəɲ ta i Barnabas nda Pwal. ¹⁴Snaɲta tsa gwal ghunay ta nzakway ka i Barnabas nda Pwal ya ta tsa skwi ya, ka kwahɲtá həɲ ta lɲut ta vgha taɲ, ka ndadamta da taba tsa tskata mnduha. Ka həɲ mantsa: ¹⁵«Nawawanawa zwanama, nahgani na dza'a kuni magay na? Mndu aɲni manda va kaghuni tane. Lfida Gwada ɲa aɲni ta kləgaghunaghata, ka zlaɲta kuni ta skwa wuyayha ka mbəɲakta kuni ta vgha tvə Lazglafta ya nda hafu mida, ya ta magaftá luwa nda hadik, nda inda skwiha mida tani. ¹⁶Għalya ná, zliniszla ta tvi ta mnduha ɲa ksa tvi ya ta kumə həɲ. ¹⁷Aɲ mndani, ta kwalaghu a Lazglafta ta maraɲtá ghəɲani nda maga zdaku wa. Ta nzəgaghunanza ta imi daga ta luwa, ta magaku skwi ma vwaha ghuni, ta hasl nda hasla kuni ta skwa zay, ta taku ɲudufa ghuni da rfu,» ka həɲ. ¹⁸Kulam nda va tsa mnay taɲ mantsa ɲa taɲ ya, zlahzlah ka həɲ pyaftá həɲ ta dza'a pla ghəɲ ɲa taɲ.

¹⁹Ta ma tsa gwadá ya həɲ, ka sli'adagħatá la Yahuda ma luwa Aɲtakiya nda gwal ma luwa Ikwaniya, da baraftá tsa tskata mnduha ya. Ka zləzlərtsə lu ta Pwal ma ɲa dzata. Zlah nda mta tama ka lu ka tsəhidɲta tahula luwa ta wa mazawa. ²⁰Ama ka lagha gwal zlgħay nda ɲuduf wanagħatá vgha, ka sli'aftá tsi ka lami da huɲa luwa.

Gamahtsimani, ka sli'aftá tsi kawadaga nda Barnabas ka lagħwi da luwa Derba.

Vragħata da Aɲtakiya ta hadika Siri

²¹Ka mnə həɲ ta Lfida Gwada ma tsa luwa ya. Ka mutsaftá həɲ ta ndəghata

†14:11 Ngha ta Slna gwal ghunay 28:6.

gwal ta zlgħafta nda ɲuɖuf. Tahula tsa, ka vragħatá hɛɲ da luwa Listra, nda ya da luwa Ikwaniya, nda ya da luwa Aɲtakiya ta nzakway ta hadíka Pisidi ya. ²²Ka vlaɲtá hɛɲ ta mbraku ta tsa gwal zlgħay nda ɲuɖuf ya, ɲa dihavata taɲ ma zlgħay nda ɲuɖufa taɲ. «Nda ma ghuya ɗaɲwa kavghakavgha dza'a lama lu da ga mghama Lazglafta,» ka hɛɲ, nda hɛɲ. ²³Ka paghanamtá hɛɲ ta gwal ɲa nga mnduha ta hɛɲ ma inda vla guya ta ghɛɲa mnduha Lazglafta. Tahula ndɛbata taɲ ta dzvu kawadaga nda suma, ka fanamtá hɛɲ ta tsa mnduha ya ma dzvu ta Lazglafta, ya zlgħaf hɛɲ.

²⁴Ka sli'aftá hɛɲ ka lagħwi nda ta hadíka Pisidi, ka bħadagħatá hɛɲ ta hadíka Pamfali. ²⁵Ka mnɛ hɛɲ ta gwada Lazglafta ma luwa Perge. Ka sli'aftá hɛɲ ka laha da luwa Atali. ²⁶Ka sli'aftá hɛɲ nda kwambalu hada guli, ka lagħwi da luwa Aɲtakiya ta nzakway ta hadíka Siri ya. Ma tsa luwa ya mutsafta hɛɲ ta zɗakatahuda Lazglafta ɲa maganatá sina ya kɗa hɛɲ ta magay. ²⁷Manda bħadagħata taɲ, ka tskanatá hɛɲ ta Igliz, ka rusu hɛɲ ɲa taɲ ta inda skwi ya magɛ Lazglafta nda hɛɲ, nda ya kɛ'a guninistá tva zlgħay nda ɲuɖuf ta gwal kul nzakway ka la Yahuda guli. ²⁸Ka hanavatá i Pwal nda Barnabas katakata ma luwa Aɲtakiya kawadaga nda gwal zlgħay nda ɲuɖuf.

Tskata vgha ma Ursalima

15 Mamu sana mnduha ta sli'afta ta hadíka Zudiya, ka lagħa da Aɲtakiya da tagħay ɲa zwanama kazlay: «Ka tsa a kuni ta fafaɗa ghuni manda ya mna zlahá Musa wu katsi ná, mbaf a kuni wa» kɛ'a. ²Zɗɛgana a tsa tagħa skwa taɲ ya ta i Pwal nda Branabas wa. Ka zlerɗɛ hɛɲ ta wi nda hɛɲ ta ghɛɲani ka ɲɗaɲɗa. Ka lu tama mantsa: Ka la i Pwal nda Barnabas nda sanlaha mataba mu da Ursalima slanagħatá gwal ghu-

nay, nda la galata mndu, ka tsinɲa hɛɲ ta gwada ta ghɛɲani, ka hɛɲ. ³Ka klaftá gwal zlgħay nda ɲuɖuf ta skwi ɲa mbaɗa taɲ. Ka ksafatá hɛɲ ta tvi nda ma Finisi nda ya nda ma hadíka Samari, ka dza'a nda rusay, ka gwal kul nzakway ka la Yahuda zlgħaftá Mgham Yesu. Ka rfu inda zwanama ta rfu katakata ta ghɛɲani. ⁴Bħadagħata taɲ da Ursalima, ka tsu'aftá Igliz, nda gwal ghunay, nda la galata mndu, ta hɛɲ. Ka rusu hɛɲ ɲa taɲ ta skwi magɛ Lazglafta nda hɛɲ. ⁵Mbaɗa sanlaha mataba la Farisa ta zlgħaftá Yesu, ka sli'avafa. «Datsay gwal kul nzakway ka la Yahuda ta fafaɗ, ka maga hɛɲ ta skwi ya mna zlahá Musa guli,» ka hɛɲ. ⁶Ka tskavatá gwal ghunay nda la galata mndu, ɲa nga gwada ta ghɛɲani. ⁷Ka gwadanagħatá hɛɲ ta gwada katakata ta ghɛɲani. Ka sli'aftá Piyer, ka'a mantsa: «Zwanama, nda sna kuni manda ghalya kazlay: Mataba ghuni zbapta Lazglafta ta i'i ɲa mnanantá Lfida Gwada ta gwal kul nzakway ka la Yahuda, kada sɲaɲta hɛɲ ɲa zlgħafta taɲ kɛ'a. ⁸Ka marantá Lazglafta ya nda sna ta ɲuɖufa inda mndu, ka tsu'aftá hɛɲ nda ma vlaɲtani ta Sulkum nda ghuɓa ta hɛɲ manda ya vlama tsi ta amu ya guli. ⁹Had' sana skwi dgana Lazglafta ta amu nda hahɛɲ manda ghuɓiɲtani ta ɲuɖufa taɲ, ma zlgħafta taɲ wa. ¹⁰Ndanana tama ní, kabgawu ta kɛl kuni ka zlurga Lazglafta nda fanagħatá gwal zlgħay nda ɲuɖuf ta ndɛgaku ya trap dzidzifa mu nda amu tani guli ta kɛrtay na? ¹¹Nda ma zɗakatahuda Mghama mu Yesu Kristi fatá ghɛɲa amu ta mbaku manda va hahɛɲ guli,» ka'a.

¹²Sew, ka tsa tskatá vgha ya nzata. Ka zraftá i Barnabas nda Pwal ta rusa mazɛmzɛmha nda skwa mandɛr-mimi maga Lazglafta nda ma hahɛɲ mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda. ¹³Kɗakwa taɲ ta gwada ta gwada, ka zraftá Yakubu ta gwada, ka'a mantsa:

«Zwanama, swidwa! ¹⁴Rusamaf rusa Simuŋ ká Lazglafta zraftá nghapta ka gwal kul nzakway ka la Yahuda, ka zabaptá tsi mataba taŋ ta gwal ŋa nzata ka ŋani. ¹⁵Ka guram nda tsaya gwadata la anabi ta gwada taŋ, manda ya nda vinda kazlay:

¹⁶“Tahula tsaya dza’a vragavra yu, ŋa bæglafta da ta hæga Dawuda ta zluta ya. Ŋa payafta da ta tsa badzatani ya,

ka sladanafta.[‡]

¹⁷Mantsa ya dza’a kæl hamata mnduha, ka tsa gwal kul nzakway ka la Yahuda hagaf yu ŋa nzakway ka ŋa da ya ka psa i’i,

ka Mgham Lazglafta ta maga tsa skwiha ya

¹⁸mnata daga manda ghalya.”

¹⁹Ka kdæ Yakubu ta mna gwadani. Ma vlaŋ lu ta ghuya daŋwa ta gwal kul nzakway ka la Yahuda ta mbædfaktá vgha da Lazglafta, ka i’i nda ŋa da. ²⁰Skwi ŋa vindanaftá hæŋ na: Zlaŋta taŋ ta wuya skwi, nda hliri, nda za skwi bærtá lu nda bærtá[¶], nda za us, kabga ²¹daga ma nzakwagaptá, mamu mnduha ta mna gwada Musa ma inda luwa. Ta dzadzaŋay lu guli inda fitika Sabat ma hæga tagha skwa la Yahuda,» ka’a.

Tsgha ta lwi ŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda

²²Mantsa tama, ka ndanatá gwal ghunay nda la galata mndu, nda gwal zlghay nda ŋuduf, ta pasaptá mnduha mataba taŋ ŋa ghunay da Aŋtakiya kawadaga nda i Pwal nda Barnabas. Ka psaptá hæŋ ta i Yuda ta hgu lu ka Barsaba ya, nda Silas. Nda sgit ta hæŋ his his mataba zwanama. ²³Wya ka hæŋ vindanamtá delewer ta hæŋ ma dzvu:

«Aŋni gwal ghunay nda la galata mndu ya ta ga zgu ŋa ghuni zwanama ta nzakway mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda ma luwa la Aŋtakiya, ta hadika Siri nda ya ta hadika Silisi. ²⁴Snaŋnagha sna gwada ta ghæŋa sanlaha ma mndu ta sli’afta da aŋni, ka lafi da kbaghunafta kawadaga nda graha ŋni i Barnabas nda Pwal. ²⁵Ka nzanaghatá ŋni demdem ta ghæŋani, ka dgaptá hya mida. Ka zabaptá ŋni ta mnduha ŋa ghundaghunafta kawadaga nda graha ŋni i Barnabas nda Pwal. ²⁶Hahæŋ gwal ta vlatá hafa taŋ ŋa maganatá slna ta Mghama mu Yesu Kristi. ²⁷I Yuda nda Silas ta ghunædaghunafta ŋni mista taŋ, ŋa rusaghunafta taŋ nda wubisima taŋ ta va na skwi vindaghunaf ŋni na. ²⁸Skwi ta zdæganatá Sulkum nda ghuþa nda aŋni tani ná, va a ŋni ta faghunaghatá ndægaku, ka malaghutá ya ta raku tkwe’ ka magay wa. Wya skwi ŋa magay ghuni: ²⁹Yaha kuni za slu’a skwa wuyay, yaha kuni za us, yaha kuni da za slu’a skwi bærtá lu nda bærtá, yaha kuni hliri[§]. Ka zlaŋzla kuni ta maga tsa skwiha ya katsi ná, magamaga kuni ta skwi dina. Læŋlæŋ ka kuni nzata,» ka hæŋ.

³⁰Ka zlaŋtá i Pwal nda Barnabas nda Yuda nda Silas ta hæŋ ka laghwi da Aŋtakiya. Ka tskanatá hæŋ ta gwal zlghay nda ŋuduf, ka vlaŋtá hæŋ ta tsa skwi vindanaf lu ya ta hæŋ. ³¹Tahula dzaŋafta, ka rfu hæŋ demdem ta rfu nda mbraku ya vlaŋ lu ta hæŋ. ³²I Yuda nda Silas ta nzakway ka la anabi ya, ka nzdavata hæŋ ta mna gwada ŋa taŋ ŋa lba ŋuduf ŋa taŋ, ka mbra hæŋ ma zlghay nda ŋuduf. ³³Tahula nzdavata taŋ tsæbakw fitik hada, «ka bhata kuni dughwana tama zwanama!» ka gwal zlghay nda ŋuduf nda hæŋ, ŋa vra taŋ slanaghatá

[‡]15:16 Ngha ta Amus 9:11-12.

[¶]15:20 Ngha ta Levitik 18:6-18 nda Levitik 17:10-16.

[§]15:29 Ngha ta Slna gwal ghunay 15:20.

gwal ta ghunaftá hən̄. [³⁴Sli'af a yu wu, ka Silas ka nzaghuta hada.] ³⁵Ka nzatá i Pwal nda Barnabas ma luwa An̄-takiya. Ka taghə hən̄ ta skwi ŋa mnduha, ka mnə hən̄ ta gwadā Mgham Lazglafta kawadaga nda sanlaha ma mnduha.

Dga vgha i Pwal nda Barnabas

³⁶Tsəbakw fitik tahula tsa, «vru u vra da inda vli mana u ta gwadā Mgham Lazglafta, ka dza'a u naghanaghatá zwanama, ka kinawu nzakwa taŋ,» ka Pwal nda Barnabas. ³⁷Si ta kumay Barnabas ta klijntá Yuhwana ta hgu lu ka Markus ya, mista taŋ. ³⁸Lanaf a tsa dza'ani mista taŋ ya ta Pwal wu, kabga daga ta hadika Pamfali ta tsaghutá tsi ta vgha ka kwalaghutá kda dza'a maga slna kawadaga nda hən̄. ³⁹Ka zlerđanaftá hən̄ katakata, ka dgatá hən̄ ta vgha. Ka klaghatá Barnabas ta Markus mistani, ka ŋlaftá hən̄ ta kwambalu ka laghwi ta hadika Kiprus. ⁴⁰Ta zba'atá Pwal ta Silas. «Mista gha ka Lazglafta!» ka zwanama nda Pwal, ka sli'aftá tsi ka laghwi. ⁴¹Ka rə tsi ta hadika Siri nda hadika Silisi, ka vla mbraku ŋa Igliz.

Pghafta Timute ta i Pwal nda Silas

16 Ka bhadaghatá Pwal da luwa Derba, nda ya da luwa Listra guli. Mamu sana mnda Zlghay nda ŋuduf hada, Timute hgani. Makwa la Yahuda ta nuta ka mnda zlghay nda ŋuduf ta yata. Mndəra la Grek dani. ²Ta ghubay tsa zwanama ta nzakway ma luwa Listra nda ya ma luwa Ikwanīya ya ta Timute. ³Ka kumaftá Pwal ta klay ta səlani, ka klə tsi. Ka tsanatá tsi ta fafad, yaha gwadā da la Yahuda ta nzakway ma tsa vli ya, kabga nda sna hən̄ demdem kazlay: Mndəra la Grek dani kə'a. ⁴Ma inda luwa ta bhadaghata hən̄, ta mnay hən̄ ŋa inda gwal zlghay nda ŋuduf ta skwi ya tsin̄ gwal zlghay nda ŋuduf nda la galata mndu ta ghəŋani ma Ursalima. Tsaya

skwi ŋa snata ghuni ka hən̄ ta mnay ŋa taŋ. ⁵Ka mbrə Igliz ta vgha ma zlghay nda ŋuduf, ka sgaku mbsaka taŋ inda fitik.

Fanaghata suni ta Pwal ma Truwas

⁶Ka pyaftá Sulkum nda ghuḅa ta i Pwal nda Silas, ka mna gwadā Lazglafta ta hadika Asiya. Ka sli'aftá hən̄ ka laghwi nda ta hadika Frizi nda ya ta hadika Galat. ⁷Ndusadaghata taŋ ta hadika Misiya, ka kumə hən̄ ta dza'a ta hadika Bitani, ama vlaŋ a Sulkuma Yesu ta tvi ta hən̄ wa. ⁸Ka kdantá hən̄ ta dza'a nda ta hadika Misiya, ka bhadaghatá hən̄ da luwa Truwas. ⁹Hada, ka nghan̄tá Pwal ta sana mnda la Mekaduniya ta sladu ta kəmani ma suni, ta mnay ŋani kazlay: «Sawi da Mekaduniya da kata aŋni kə'a.» ¹⁰Tahula fanaghata tsa suni ya ta Pwal, ka gi psə ŋni ta tva dza'a da Mekaduniya, kabga grafgra ŋni kazlay: Ta hga aŋni Lazglafta ŋa kla Lfida Gwada da hada kə'a.

Zlghafta Lidiya ta Yesu ma luwa Filipiya

¹¹Ka lamə ŋni da kwambalu ma luwa Truwas, ka ksaftá ŋni ta tva dza'a da luwa Samutra ta tsavata ma drəf ya. Gamahtsimani, ka laghu ŋni da luwa Nyapulis. ¹²Ka sli'aftá ŋni hada ka laghu ŋni da luwa Filipiya. Tsaya luwa dagala ta tsa hadika Mekaduniya ta nza-kway ma dzva la Ruma ya. Tsəbakw fitika ŋni gerger ma tsa luwa ya. ¹³Badu fitika Sabat, ka saghu ŋni ma huḅa luwa ka laghwi tawa ghwa, dza'a slafsla ŋni ta vla ndəba dzva la Yahuda hada ka ŋni sizlay. Ka slaftá ŋni ta tskata mi'aha. Ka mnə ŋni ta gwadā ŋa taŋ. ¹⁴Lidiya hga sana marakw mataba taŋ, makwa luwa Tiyatir ya. Lguta dva ya nda bla nda bla dzvani ta dzawə tsi. Ta zləŋay ta Lazglafta guli. Ka fatá tsi ta sləməŋ ka sna gwadā ŋni. Ka gunanantá Lazglafta

ta n̄udufani, n̄a tsu'a tsa gwaɗa ta gwaɗe Pwal ya. ¹⁵ Ka maganafta lu ta batem nduk nda la ga taŋ tani. «Ka grafgra kuni kazlay: Zlghafzlgħa yu ta Mgham Yesu kə'a, sawa da ini» ka'a ka mbladagħatá aŋni da taŋ.

Nzaku ma gamak ma luwa Filip

¹⁶ Ta dza'a n̄ni da vla maga du'a ma sana fitik, ka gəmatá n̄ni nda sana makwa ka kwalva ksu ghwaɗaka sulkum ta vlaŋtá mna skwi dza'a magaku ta kəma. Dagala tsemi ta tsanakta tsi ta daŋahəgani, nda tsa ma slayan̄slayan̄ani ya. ¹⁷ Ka gi mbaɗe tsi mista n̄ni nda i Pwal. «Nana mnduha na ná, gwal ksana tá slna ta Lazglafta ta luwa ya, tva mbaku ta mnaghunata həŋ!» ka'a ta dza'a nda gugufay. ¹⁸ Nda za fitikhani ta mna tsa gwaɗa ya tama, ka psanagħatá tsi ta Pwal. «Nda hga Yesu Kristi, sabsa ma na makwa na,» ka'a nda tsa ghwaɗaka sulkum mida ya. Ka gi sabə tsi mida hadahada. ¹⁹ Nghay la daŋahəgani ma tsa makwa ya ta kwala taŋ kul fəglaf t́ ghəŋ ta mutsa tsemi, ka hlaftá həŋ ta i Pwal nda Silas, ka hlagħatá ta dawadawa ta kəma gwal dagala dagala. ²⁰ Ka hladagħatá həŋ ta həŋ da mnda tsa guma la Ruma. Ka həŋ mantsa: «Gwaɗa n̄a kətsidá mnduha klamak nana mnduha la Yahuda na. ²¹ Ka tagħamatá nzaku kul nghamata, kul ramata tsu'ay mu, kul ramata ksay mu ta slna nda tsi, na amu ta nzakway ka la Ruma na,» ka həŋ.

²² Ka pghaftá dəmgə ta vgha ta həŋ. Ka susudagħutá gwal guma ta lguta i Pwal nda Silas. «Sləwawa həŋ nda krupi,» ka həŋ. ²³ Tahula sləwaptá həŋ, ka hlagħatá lu ta həŋ da gamak. «Ka n̄gha ka ta həŋ d̄ina,» ka lu nda mnda n̄gha gamak. ²⁴ Na mnanata lu ta tsa gwaɗa ya ta mnda n̄gha gamak, ka hlagħatá tsi ta həŋ da huɗa həga. Ka tsatsamtá tsi ta səlahə taŋ ma udzu. ²⁵ Ma takala tama, ka magə

i Pwal nda Silas ta du'a, ka falaha nda zləzlvə Lazglafta. Ta snaysnay hamata la vu'a. ²⁶ Gi ka ghudzavaftá hadik, ka gigdavaftá tughwa tsa gamak ya. Gi ka gwanutá inda watgha tida, ka pwalutá zida ta inda la vu'a. ²⁷ Ka sli'avatá tsa mndu ta n̄gha həŋ ya. Kə'a kə'a ná, nda gwana tsa gamak ya. Ka tsəhagaptá tsi ta budgwani n̄a dzuv t́ vghani, ba sli'agħusliə inda la vu'a kə'a sizlay. ²⁸ «Ma dzuv ka ta vgha għa, wana n̄ni demdem hadna,» ka Pwal gugufata. ²⁹ «Pinifwa vu ya,» ka tsa mnda n̄gha vu'a ya, ka ndadam t́ tsi zləmbatá ta kəma i Pwal nda Silas, ta ghudzaku vghani da zləŋ. ³⁰ Tahula tsa ka hligiŋtá tsi ta həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: «Mghamha d̄a, nu dza'a yu magata ka da mbafta yu na?» ka'a. ³¹ Ka Pwal nda Silas mantsa: «Zlghafzlgħa ta Mgham Yesu Kristi, ka mbafta ka, kagħa nda la ga ghuni tani,» ka həŋ. ³² Ka mnanatá həŋ ta gwaɗa Mgham Lazglafta, n̄a tsatsi nda la ga taŋ tani demdem. ³³ Ka hlagħatá tsi ta həŋ ta va tsa rvidik ya ka lagħwi ghubinistá lkuha taŋ. Ka gi maganaftá lu ta batem ta tsa mndu ya nda la ga taŋ tani demdem. ³⁴ Ka klagħatá tsi ta i Pwal nda Silas da taŋ, ka zunustá skwi ta həŋ. Ka rfu tsa mndu ya nda la ga taŋ tani ta rfu, kabga zlgħafta taŋ ta Lazglafta.

³⁵ Tsadəkwa vli, ka ghunaftá gwal tsa guma ta mnduha da tsa mnda n̄gha vu'a ya kazlay: Zliŋzla ta həŋ kə'a. ³⁶ Ka mnda n̄gha vu'a lami mnanatá Pwal mantsa: «Zliŋzla ta həŋ, ka gwal tsa guma tsghadiktá lwi, sabwasa, ka dza'a kuni nda zdaku,» ka'a. ³⁷ Ka Pwal nda tsa gwal ghunadagħa lu ya mantsa: «Tsaŋnagħa a lu ta guma wu, ka gi slvaptá lu ta aŋni ta kəma mnduha, ka pghamtá aŋni ma gamak, ta aŋni ta nzakway ka mnduha la Ruma ná, gi ndanana ná, sabwa sa kdekdek ka lu nda aŋni ra? Magava a tsaya mantsa wa! Sagħa hahəŋ

kaghəŋa taŋ zliŋnista,» ka'a. ³⁸ Ka sli'aftá tsa gwal ghunadagha lu ya rusanaftá gwal tsa guma. Ka ksaftá zləŋ ta həŋ, snaŋər həŋ kazlay: Mnduha la Ruma i Pwal nda Silas kə'a. ³⁹ Ka lagha həŋ da ndəba dzvu, ka həŋ mantsa: «Ga ghunaga ŋni ta dmaku,» ka həŋ. Ka hligintá həŋ ta həŋ ma gamak. Ka ndəbanatá həŋ ta dzvu ta həŋ ŋa sli'apta taŋ ma tsa luwa ya. ⁴⁰ Saba i Pwal nda Silas ma gamak, ka laghu həŋ da Lidiya. Tahula nghanaghata taŋ ta zwanama, ka vlanťá mbraku ta həŋ ka sli'aftá həŋ ka laghwi.

I Pwal nda Silas ma luwa Tesalunik

17 Ka ksaghatá həŋ ta tvi nda ma luwa Amfipulis ka zlagaghata nda ma luwa Apuliniya, ka bhaghata həŋ da luwa Tesalunik. Hada, mamu həga tagha skwa la Yahuda. ² Hkən Sabata Pwal ta lami ta ghəŋ ta ghəŋ manda ya snu tsi. Ka zlərdə tsi nda həŋ ta skwi nda vinda ma deftera Lazglafta. ³ Ka paslay ŋa taŋ, ka mnay kazlay: Dza'a ghuyə ghuya Kristi ta đanwa, dza'a sli'agap-sli'a nda hafu mataba gwal nda rwa kə'a. «Tsəna Yesu ta mnə yu ŋa ghuni na ná, tsaya tsa Kristi ya,» ka'a. ⁴ Ka tdaghata tsa gwada ya ta ghunislaka sanlaha ma la Yahuda ta snay, ka laghu həŋ mista i Pwal nda Silas. Mantsa ya ndəghata la Grek ta zləŋa Lazglafta, nda ndəghata sanlaha ma mi'aha dagaladagala guli. ⁵ Ka ndəghanaftá draku ta ŋudufa sanlaha ma la Yahuda, ka hlafta həŋ ta la tanda ma luwa, ka sli'anafata həŋ ta ŋudufa mnduha. Ka sli'adaghata həŋ da Yasuŋ, ka zbə həŋ ta i Pwal nda Silas ŋa hla həŋ ta kəma mnduha, ⁶ slanagha a həŋ ta həŋ wa. Ka ksaghatá həŋ ta Yasuŋ nda sanlaha ma zwanama ta kəma gwal ta tsa guma ma luwa. Ka həŋ mantsa: «Nana mnduha na ta kətsidanafatá mnduha ta ghəŋa hadik, ka sagha həŋ da amu ndanana, ⁷ ka tsu'afata Yasuŋ ta həŋ ga taŋ. Had' həŋ ta sna zlahu ya ta fata

mgham Sezar wa. Mamu sana Mgham ta hgə lu ka Yesu, ka həŋ ta mnay,» ka həŋ. ⁸ Snaŋta mnduha ma tsa luwa ya nda gwal ta tsa guma ta tsa gwada ya, ka sli'avafatá həŋ. ⁹ Ka platá i Yasuŋ nda tsa sanlaha ma zwanama ya ta bika kada zliŋta gwal ta tsa guma ta həŋ.

I Pwal nda Silas ma luwa Bere

¹⁰ Girvidik tama, ka kdfikintá gwal zlgay nda ŋuduf ta i Pwal nda Silas da luwa Bere. Bhadaghata taŋ da hada, ka lamə həŋ da həga tagha skwa la Yahuda. ¹¹ Mal la Yahuda ma Bere zďakwa ghəŋa taŋ ka gwal ma luwa Tesalunik, kabga fafa hahəŋ ta ghəŋa taŋ kahwathwata ka sna gwada Lazglafta. Inda fitik həŋ ta vitsa vindatá skwi ma deftera Lazglafta ŋa nghanay ka manda va tsaya tsi re, ka manda va tsaya a wa a tsa skwi ta mnə Pwal ŋa taŋ ya. ¹² Nda ndəgha la Yahuda ta zlgahata nda ŋudufa taŋ. Mantsa ya ndəghata mi'aha dagaladagala mataba la Grek nda zgwana taŋ tani. ¹³ Snaŋta tsa la Yahuda ma luwa Tesalunik ya kazlay: Wa'a Pwal ta mna gwada Lazglafta ma luwa Bere kay guli kə'a, ka sli'adaghata həŋ da tsa luwa ya sli'anafatá ŋudufa mnduha. ¹⁴ Ka gi kdfikintá zwanama ta Pwal nda ta wa drəf, ta nzaghuta i Silas nda Timute ma luwa Bere. ¹⁵ Ka klaghatá gwal pghay ta Pwal, tep da luwa Atina. Ma sli'a taŋ ka vru, ka mnanatá Pwal ta həŋ kazlay: Ka sagha i Silas nda Timute slidighata misimmisim ya kə'a.

Pwal ma luwa Atina

¹⁶ Ma tsa nzakwa Pwal ta kzla i Silas nda Timute ma luwa Atina ya, ka nanaghantá tsi ta skwa wuyayha ma tsa luwa ya, ka kuzlanafatá tsi ta ŋuduf katakata. ¹⁷ Mantsa tama, ka ghu tsi ta yiva nda la Yahuda, nda ya nda gwal ta zləŋa Lazglafta ma həga tagha skwa la Yahuda. Mantsa ya guli nda inda mndu ta guyatá tsi nda həŋ ta dawadawa vli

inda fitik. ¹⁸ Mamu gwal ta tagha dzaṅa tva mbaḍa gwaḍa ta hgə lu ka la Ipikuri, nda Situyikiya ta mbaḍa gwaḍa nda tsi guli. «Nu ta yə na mndu na katək na?» ka sanlaha. «Gwaḍa ta sana Lazglafta kul haḍ hadna ta gwaḍə tsi.» Ka sanlaha, kabga snay taṅ ta mnay Pwal ta gwaḍa ta Yesu nda sli'agapta ya sli'agap tsi mataba gwal nda rwa. ¹⁹ Ka klaghatá həṅ ta Pwal mista taṅ, ka kladaghata ta kəma gwal dzra gwaḍa ta sana kuḍuṅur ta hgə lu ka Ariyupas. «Dza'a snaynam-sna ka ta na lfida skwi ta taghə ka na rki na? ²⁰ Nana gwaḍa ta mnə ka na ná, ka lfidani nzakwani da aṅni. Ta kumay ṅni ta snayta klatá ghəṅani,» ka həṅ nda tsi. ²¹ Inda la Atina nda la matbayha ma tsa luwa ya, tsa lfida skwi yeya ta gwag-waḍu lu, ta snə lu kweṅkweṅ. ²² Ka sladatá Pwal ta kəma tsa gwal dzra gwaḍa ya, ka'a mantsa: «Kaghuni mnduha la Atina, ta nghadaptá yu dər ndigandiga ná, ṅanaṅa kuni ta dina. ²³ Ma fitika ranafta ḍa ta vliha ma na luwa ghuni na ná, ka slaslanaghatá yu ta skwiha ta ndəbu kuni ta dzvu ṅa taṅ. Ka slaftá yu ta gwir vindaf lu ta skwi tida kazlay: Iṅa Lazglafta kul snayta lu kə'a. Mantsa nza-kwani, tsa skwi ta ndəbu kuni ta dzvu ṅani kul snayta kuni ya ná, tsaya sagha yu da mnaghunata. ²⁴ Tsaya Lazglafta ta magaftá haḍik nda inda skwi tida tani. Tsatsi Mgham ta ghəṅa luwa nda haḍik. Haḍ ta walaṅta nzaku ma həga ya baf mndu nda dzvani wa. ²⁵ Psaṅ a ta katu da mnda səla ṅa vlaṅtá skwi wa. Haḍ skwi pḍa tsatsi guli wa. Tsatsi ta famta hafu ma inda mndu ta kəl mndu ka hafu. Tsatsi guli ta vlata inda hamata skwi. ²⁶ Nda ma mndu turtuk zlagagiṅta tsi ta inda mnduha, ka pghata həṅ təbsa' ta ghəṅa haḍik demdem. Ka daganatá fitika inda skwi, kwakwaranaha ta inda taṅ ta haḍik ṅa nzakwa taṅ. ²⁷ Mantsa ya kə'a magafta, kabga ṅa zbay taṅ ta Mgham Lazglafta, ma tatamay taṅ ta

zbay. Aṅ mndani, di'inghu a nda amu wa. ²⁸ Əṅka'a ka tsatsi ta kəl mu ka nzaku nda hafu, dər ta kəl mu ka gigḍa-vata, dər ta kəl mu ka nzaku.

Mantsa ya mnata gwal fa laha mataba ghuni guli: «Kahwathwata mndəra taṅ amu guli,» ka həṅ.

²⁹ Ka si mndəra taṅ ma Lazglafta amu ya, ra a ka ndaney mu ta granaftá Lazglafta nda tsa skwa wuyayha tsatsaf lu nda dasu, nda ya nda kufur, nda ya nda pala tsana a mnda səla ka ghəṅani ta magafta ya wa. ³⁰ Iṅaw lu ba, ka Lazglafta nda mnduha daga manda ghalya, kabga kwala taṅ kul snayta. Ndanana tama, ta hga mnduha Lazglafta ma inda vli ka mbəḍanafta həṅ ta nzakwa taṅ, ³¹ kabga fafa ta fitik ṅa tsanaghata guma nda tvani ta inda ghəṅa haḍik. Zbapzba Lazglafta ta mndu ṅa maga tsaya ka sli'aganaptá tsi mataba gwal nda rwa. Manda tsaya maranaṅta Lazglafta ta inda mndu kazlay: Tsatsi vərḍa mnda tsa guma zbay yu,» ka'a.

³² Na tsa snayta taṅ ta mnay Pwal ta gwaḍa ta sli'agapta mataba gwal nda rwa ya, ka ghuḍasu sanlaha nda ghuḍasa ta Pwal. «Iṅa snəḅlanavata ṅni baḍu ma sani ta tsa gwaḍa ta mnə ka ya,» ka sanlaha.

³³ Ka sli'afta Pwal mataba taṅ ka laghwi. ³⁴ Mataba va tsaya ná, mamu sanlaha ta zlgħafta, ka laghu həṅ mistani. Mataba taṅ, mamu Deniz, ta nzakway tekw tsatsi mataba gwal ta dzra gwaḍa ma Ariyupas, nda sana marakw Damaris hgani, nda sanlaha guli kawadaga nda həṅ.

Pwal ma luwa la Kwareṅt

18 Tahula tsa, ka sli'aftá Pwal ma luwa Atina, ka laghwi da luwa Kwareṅt. ² Hada, ka guyatá tsi nda sana mnda la Yahuda ta hgu lu ka Akilas, ya lu ta haḍika Puṅ. Sli'aftani yeya ta haḍika Italiya kawadaga nda markwa

taŋ Priskila, kabga ka sli'apsli'a inda la Yahuda ta hadika Ruma ka mgham Klawdi mnata. Ka guyaftá Pwal ta vgha nda hən. ³Ka skwa turtuk slna ta magə hən. Həga tumpul ta dadah hən. Tsaya kəl Pwal ka gwaftá vgha nda hən. ⁴Inda fitika Sabat Pwal ta zlərdá gwada ma həga tagha skwa la Yahuda, nda la Yahuda nda ya nda la Grek, kabga ta kumay ta tdaktá hən ɲa zlghaftá gwada Lazglafta.

⁵Manda zlanja i Silas nda Timute ta hadika Mekaduniya, ka lagha slanaghatá Pwal, ka vzatá Pwal ta ghəŋani ka mna gwada. Ka paslə tsi ɲa la Yahuda kazlay: Yesu ná, Kristi ya kə'a. ⁶Ka grunjtá la Yahuda ka rarazay. Mbadá Pwal ka tukwanatá rgitika lgutani ta hən. Ka'a nda hən mantsa: «Ta ghəŋa ghuni ka skwa ghuni, daga ndana nda sli'a yu tvə gwal kul nzakway ka la Yahuda,» ka'a. ⁷Ka sli'aftá tsi hada ka lagha da sana mndu, Tirtiyus Yustus hgani. Ta zləŋay tsa mndu ya ta Lazglafta. Tavata həga tagha skwa la Yahuda həga taŋ. ⁸Ka zlghaftá Krispus ta nzakway ka mgham ta ghəŋa həga tagha skwa la Yahuda ta Mgham Yesu, mantsa ya la ga taŋ guli. Nda ndəgha gwal ma Kwareŋt guli ta snaŋtá gwada Pwal, ka zlghaftá hən, ka maganaftá lu ta batem ta hən.

⁹Ta sana rvidik, ka gwadganatá Lazglafta ta Pwal nda ma suni. Ka'a mantsa: «Yaha zləŋ da ksafatá kagha da haftá ka ta wi Pwal, kdəŋ gwaday. ¹⁰Kawadaga yu nda kagha, had mndu dza'a walaŋta faftá dzvu ta kagha ɲa ghuya dənwa ɲa gha wa. Nda ndəgha mnduha da ta ma na luwa na,» ka'a. ¹¹Ka zata pwal ta vaku nda tili mku' ma tsa luwa ya, ta taghanaftá mnduha ta gwada Lazglafta.

¹²Ma fitika nzakwa Galiyuna ka ɲumna ta hadika Akaya tama, ka gwaftá la Yahuda ta wi ka grunjtá Pwal. Ka kladaptá hən da vla tsa guma. ¹³Ka hən

mansa: «Nana mndu na ta bara mnduha ɲa tsəlbə ta kəma Lazglafta, ka zluŋtá skwi mna zlahu,» ka hən. ¹⁴Ta dza'a dza'a Pwal da gwada mantsa, ama ka gi tsu'aftá Galiyuna ta gwada nda la Yahuda. Ka'a mantsa: «Ka had mndu dza lu wu katsi, had sana dmaku ta bluta wu katsi, had yu ta snaghunata, a la Yahuda wa. ¹⁵Ka si ta ghəŋa zwana gwadaha, nda ya ta ghəŋa hgu, nda ya ta ghəŋa zlahu ghuni ta zlərdá kuni ya, dzik nda kaghuni tsa. Va a yu ta tsa guma ta ghəŋa tsa skwiha ya wu,» ka'a. ¹⁶Ka ghzlaftá tsi ta hən ma vla tsa guma. ¹⁷Ka gwaftá hən ta wi ta Sustene, ta nzakway ka mgham ta ghəŋa tsa həga tagha skwa la Yahuda ya, ka ksafatá, ka dɔgaptá ta wa tsa vla tsa guma ya, gvalaŋ a Galiyuna wa.

Vraghata Pwal da luwa Aŋtakiya

¹⁸Ka nzdfəglavatá Pwal tsəbakw fitik ma Kwareŋt. Tahula tsa, ka sli'aftá tsi kawadaga nda i Priskila nda Akilas, ka zlanjtá zwanama, ka lami da kwambalu, ka laghwi ta hadika Siri. Ma kdə tsi ka lami da kwambalu, ka htsatá tsi ta ghəŋani ma luwa Saŋkre, si wadana tsi ta Lazglafta. ¹⁹Ka bhadaghatá hən da luwa Afisus, ka zlanatá Pwal ta i Priskila nda Akilas. Ka sli'aftá tsi ka lami da həga tagha skwa la Yahuda, ka ghwa yiva nda la Yahuda hada. ²⁰Ka ndəbə hən ta dzvu da tsi, má ɲa nzdavatanani da hən, ama dɔvaf a Pwal wa. ²¹«Ta dza'a vragaghavra yu ka ta dɔvay Lazglafta,» ka'a nda hən.

Ka ɲlaftá tsi ta kwambalu ma Afisus ka laghwi. ²²Ka bhadaghatá tsi da luwa Sezare. Ka sli'aftá tsi hada guli ka laghwi da luwa Ursalima da ganaghatá zgu ta Igliz karaku, ma kdaku tsi ka laghwi da luwa Aŋtakiya. ²³Tahula nzdavatanani geger ma luwa Aŋtakiya ta hadika Siri, ka sli'aftá tsi ka laghwi da ranaftá hadika Galat, nda hadika Frizi, ka vla mbraku ɲa inda gwal zlghay nda ɲuduf.

Apwalus ma luwa Afisus nda ya ma Kwareŋt

²⁴ Mamu sana mnda la Yahuda, Apwalus hgani, ma luwa Alegzandri yata lu. Ka lagha tsi da luwa Afisus. Mnda gwada ya, nda sna ta vindata skwiha ma defteri. ²⁵ Taghaf tagha ta skwi ta tva Mgham Yesu. Ká ka nda warakatani. Ta taghay ta skwi ta ghəŋa Yesu nda tvani ŋa mnduha. Aŋ mndani, maga batema Yuhwana yeya snaŋ tsi. ²⁶ Ka mnə tsi ta gwada nda tsafaratá vgha ma həga tagha skwa la Yahuda. Snay i Priskila nda Akilas ta skwi ta mnə tsi, ka hgaghatá həŋ ŋa sganaghata taghanaftá skwi nda tvani ta ghəŋa gwada Lazglafta. ²⁷ Tahula tsa, ka kumaftá Apwalus ta dza'a ta hadika Akaya**. Ka sganaghatá zwanama ta mbraku, ka vindanaftá həŋ ta delewer ta gwal ta tsa hadik ya ŋa tsu'afata taŋ nda rfu. Bhadaghatani da hada, ka katanftá tsi nda zdaku ya vlaŋ Lazglafta ta gwal ta ghadatá zlgħafta. ²⁸ Ka gwadə tsi ta gwada banluwa nda la Yahuda, ka traptá həŋ ta skwi ŋa ŋrapta. Ka maranaftá tsi ta həŋ ta skwi nda vinda ma defteri ka-zlay: Yesu ná, Kristi ya kə'a.

Pwal ma luwa Afisus

19 Ma fitika nzakwa Apwalus ma luwa Kwareŋt, ka ranaftá Pwal ta vli ta ghwáha ta hadika Asiya, ka bhadaghatá tsi da luwa Afisus ka slaftá tsi ta sanlaha ma gwal zlgħay nda ŋuduf hada. ² Ka'a mantsa: «Mutsafmutsa kuni ta Sulkum nda ghuba ma zlgħafta ghuni ra?» ka'a dawanta da həŋ. Ka həŋ nda tsi mantsa: «Ta sna a ŋni ta skwi ta hgə lu ka Sulkum nda ghuba wa,» ka həŋ. ³ «Mndərga wati batem magaghunaf lu na?» ka'a nda həŋ. «Mndərga ŋa Yuhwana magarɲaf lu,» ka həŋ nda tsi. ⁴ Ka Pwal mantsa: «Gwal ta tsu'afata

ka mbədanaftá nzakwa taŋ, maganaft Yuhwana ta batem ta həŋ. Ka Yuhwana nda həŋ na: Zlgħafwazlgħa ta tsa mndu ta sagha nda hula dá ta nzakway ka Yesu ya,» ka'a. ⁵ Tahula snaŋta taŋ ta tsa gwada ya, ka maganaftá lu ta batem ta həŋ nda hga Mgham Yesu. ⁶ Ka fanaghatá Pwal ta dzvu ta həŋ, ka saha Sulkum nda ghuba ta ghəŋa taŋ. Ka gwadə həŋ ta gwada nda sanlaha ma gwada, ka klə həŋ ta lwa Lazglafta guli. ⁷ Ta magay gwagwa ta tsa mnduha ya ta ghwanpďə his.

⁸ Tahula tsa, ka gdatá Pwal ta dza'a da həga tagha skwa la Yahuda. Hkən tilani ta mna gwada ta ga mghama Lazglafta, ka ŋavata ŋa tďaktá ghəŋa gwal ta sna skwi ta mnə tsi. ⁹ Ka təŋanaftá sanlaha mataba taŋ ta ghəŋ, ka kwalagħutá həŋ ta zlgħafta, ka ghubasə həŋ ta tsa tagha skwi ta ghəŋa tva Yesu ya ta kəma tskata mnduha. Tsaya tama, ka sli'afatá Pwal ka zlanftá həŋ, ka hlaghatá gwal zlgħay nda ŋuduf, ka laghu həŋ da həga dzanə Tiranus, ka taghə tsi ta skwi ŋa taŋ inda fitik hada. ¹⁰ His vakwa taŋ ta taghay. Ma tsaya snaŋta inda gwal ta nzakway ta hadika Asiya, daga la Yahuda, nda la Grek tani ta gwada Mgham Lazglafta.

Zwana Seva

¹¹ Ka magə Lazglafta ta mazənzəm ŋa ndərmimay nda ma Pwal. ¹² Tsaya ta kəl lu ka klaftá lɡut nda salawar ya ta ksantá vgha Pwal tazlay, ka klanftá gwal kul dughwanaku ŋa ksantá həŋ, ŋa saghwa tsa danwa nda ghwadaka sulkum ya tani ma həŋ. ¹³ Mamu sanlaha ma la Yahuda guli ta ra luwa, ŋa ghazligiŋtá ghwadaka sulkum ma mnduha. Ka dzəghantá hahəŋ guli ta ghzla ghwadaka sulkum nda həga Mgham Yesu ma gwal nda kasa da halaway. Ka həŋ mantsa: «Nda hga tsa Yesu ta mnə

**18:27 Ngha ta Slna gwal ghunay 18:12.

Pwal ya ta mnaghunata ñni: Sabwasa,» ka hɛj. ¹⁴Ndɛfɛn zwana sana mndu ta hgɛ lu ka Seva ta nzakway tek w mataba la mali ta ghɛnɛ gwal ta dra skwi nɛ Lazglafta la Zudiya, ta maga mndɛrga tsa skwi ya mantsa. ¹⁵Ma sana fitik, ka tsa ghwadaka sulkum ya nda hɛj mantsa: «Wya nda sna yu ta Yesu, nda sna yu ta Pwal guli, wa kaghuni tama?» ka'a nda hɛj. ¹⁶Ka valafta tsa mndu ksu halaway ya ta hɛj ka mbranaghatá hɛj demdem. Ka ndandagaptá hɛj ma tsa haga ya nda hwaya ka fɛrdi'u, nda babalatá vgha. ¹⁷Ka snanaghatá tsa skwi ya ta inda la Yahuda nda la Grek tani ma luwa Afisus. Ka ksafatá zlɛj ta hɛj demdem, ka vlɛ hɛj ta glaku nɛ Mgham Yesu. ¹⁸Ta traku gwal si ta zlghafta, ka sagma hɛj da mnay nda wa tanɛ ta ghwadaka skwi ya mamaga hɛj. ¹⁹Nda ndɛgha gwal si ta mbadaku ta hlaktá defterihɛ tanɛ ka darijta ta kɛma mnduha demdem. Ka mbadafatá lu ta tseda tsa defterihɛ ya ná, ta klay ta tse di ka dɛmbu' hutaf ²⁰Mantsa ya kɛl gwadɛ Mgham Yesu ka nɛluta, ka zuta vli nda mbrakwa Mgham Lazglafta.

Gigdavafta vli ma Afisus

²¹Tahula tsa, ka Pwal ndanata mantsa: Ka ranafra yu ta vli ta hadika Mekaduniya, nda vli ta hadika Akaya†† kati, ta dza'a da luwa Ursalima yu.

«Ka bhadaghabha yu da hada kati guli, nda nza tkwe' ka bhadaghata da da luwa Ruma guli,» ka'a. ²²Ka ghunaghatá tsi ta i Timute nda Irasta, his mataba gwal ta katanɛ ta hadika Mekaduniya. Ta nzatá vɛrda tsatsi ka nzdavata ta hadika Asiya. ²³Ma tsa fitik ya, ka sli'avafatá gwadɛ katakata ta ghɛnɛ Mgham Yesu. ²⁴Tsaw mamu sana dɛgha ta slru ta hgu lu ka Dametriyus, ta slara zwana hɛga ka kufur, nɛ wuyay,

ta hgu lu ka Deyes Artimis. Kad ka skwi ta planata tsi ta gwal ta maganata slna. ²⁵Ka tskanatá tsi ta tsa mnduhani ya, kawadaga nda sanlaha ta maga mndɛrga tsa slnahani ya guli. Ka'a nda hɛj mantsa: «Graha! Nda sna kuni kazlay: Ta na skwi ta tsatsafta mu na nzafta mu kɛ'a. ²⁶Nda nɛgha kuni, nda sna kuni guli ta skwi ta mnɛ Pwal. Ka'a na: Nza a skwi ta tsatsafta mnduha nda dzwa tanɛ ka Lazglafta wu, ka'a. Ka tɛaghatá tsi ta ndɛghata mnduha. Ma na luwa Afisus na kwenkwenɛ yeya a wu, nduk ma inda vli ta hadika Asiya tani. ²⁷Wana na skwi na dza'a dzatá slna mu. Tsaya ya a wu, dza'a zlɛmbaku gwadɛ ta ghɛnɛ hɛga skwa wuyay mu dagala ta nzakway ka Deyes Artimis. Vlɛgɛlta a mnduha ta glaku nɛ Deyes ka tsɛlbu ma ghuvani manda ya ta magɛ lu ma inda vli ta hadika Asiya nda ya ta ghɛj hadik demdem ya wu,» ka'a. ²⁸Snanɛ tanɛ ta tsa gwadɛ ya, ka gufaftá nɛdɛfɛ tanɛ ka gugud hɛj ta gugudaku. «Ya dagala gwadɛ ta Deyes Artimis la Afisus,» ka hɛj. ²⁹Ka sli'avafatá vli kudukuts ma luwa demdem, ka hwaya da vli katskatsu, ka ksɛdanaghatá hɛj ta graha Pwal ta nzakway ka i Gayus nda Aristarkus, tsa hahɛj his ta nzakway ka mnduha la Mekaduniya ya. ³⁰Si ka kumɛ Pwal ta dza'a slanaghatá hɛj, ama ka pyafatá gwal zlghay nda nɛdɛfɛ. ³¹Mamu sanlaha ma gwal ksa slna nɛmna ta hadika Asiya ta nzakway ka graha Pwal. «Yaha ka da dza'a da tsa vli katskatsu ya,» ka hɛj tsghadanaghatá lwi ta Pwal. ³²Ta tsa luwa ya, nda ghuya ghɛnɛ mnduha. Ka nu nɛ ya laha ta guguday, ka nu nɛ ya laha ta guguday. Mal gwal mataba tanɛ kul snanɛtá skwi ta tskanatá hɛj. ³³Ka snanamtá sana mnduha ta tsa gwadɛ ya ta sana mndu ta hgu lu ka Alegzandra ta klɛ la Yahuda ta kɛma. Ka Alegzan-

††19:21 Nɛgha ta Slna gwal ghunay 18:12.

dra tama mantsa: «Swidwa! Swidwa!» kə'a kapaŋtá dzvu, ka kuma gwada ŋa mnananŋtá mnduha. ³⁴Manda snaŋta taŋ kazlay: Mnda la Yahuda na mndu na kə'a, ka hlaftá həŋ ta wi ka skwa turtuk ka zatá awa his. Ka həŋ mantsa: «Dagala gwada ta Dayes Artemis la Afisus!» ka həŋ hlaftá wi.

³⁵Ka lbanatá mnda vindi ma tsa luwa ya ta mnduha zlahzlah. Ka'a mantsa: «Ari wa la Afisus, wa ya kul snaŋta kazlay: Luwa Afisus ta ŋanató tsa həga Dayes Artemis dagala ya, nda tsa tsatani ta saha ta luwa ya kə'a na? ³⁶Had mndu dza'a zlərday wa. Lbanatá ŋuduf ka dzatá ghəŋ skwi ŋa magay. ³⁷Na mnduha hlagagha kuni da hadna na ná, had sana rutsak vzaf həŋ ta həga skwa wuyay, ka razatá Diyesa mu wa. ³⁸Ka mamu skwi mataba Dematriyus kawadaga nda gwal ksanatá slna nda sana mndu katsi, mamu vla tsa guma, ka kla həŋ da gwal tsa guma, ka dza'a həŋ dganata hada. ³⁹Ka mamu sna gwada ta kumə kuni ta mnay katsi guli, dza'a dzray mu ta tsaya ma vla dzrəka mu. ⁴⁰Ta ghəŋa na skwi ta magaku gita na ná, laviŋlava lu ta tsaftá badza ta amu ka gwal zlərdawi, kabga had skwi prək ka tskamata mandana ná, ŋa mnay mu kazlay: Ta ghəŋa ya skwi ya tskavata mu kə'a wa,» ka'a. Kfakwani ta gwada, «gawlawagazla,» ka'a nda mnduha.

Sli'a Pwal ta hadika Mekaduniya nda ya ta hadika Akaya

20 Tahula lbatá tsa sli'avaf tsa sli'avaf lu ya, ka tskanató Pwal ta gwal zlgəhay nda ŋuduf, ka vlanŋtá mbraku ta həŋ. Ka dgatá tsi ta vgha nda həŋ, ka laghwi ta hadika Mekaduniya. ²Tahula ranaftani ta tsa hadika ya, ka valanŋtá tsi ta mbraku katakata ta gwal zlgəhay nda ŋuduf, ka bhadaghatá tsi ta hadika

Gres. ³Ka zatá tsi ta tili hkən hada. Ta dza'a dza'a lami da kwambalu ŋa dza'a ta hadika Siri tama, ka snaŋtá tsi ta dzray ta dzrə la Yahuda ta wi ta ghəŋani ŋa pghanatá budukwa. Ka ksəglaghatá tsi ta tvi nda ta hadika Mekaduniya. ⁴Ka sli'afatá i Supater zwanə Pirhus mnda luwa Beriya, nda Aristarkus nda Sekundus mnda la Tesalunik, nda Gayus mnda luwa Derba, nda Timute, nda Tisik, nda Trufim mnduha hadika Asiya, mistani. ⁵Ka laghu tsahaya ta kəma kzla aŋni ma luwa Truwas. ⁶Aŋni ya, ka lamə ŋni da kwambalu ma luwa Filipiya, tahula zutá skala buradi kul had is mida ya. Ta mahutafa fitik, ka lagha ŋni slanaghatá həŋ ma luwa Truwas, ka zatá ŋni ta luma hada.

Kwanaha lagha Pwal da luwa Truwas

⁷Gahawu badu luma gwasi, ka tska-vatá ŋni ŋa za skwa zaya[‡] Mgham Yesu, ka zlaftá Pwal ta gwada ta kəma gwal zlgəhay nda ŋuduf, ka nzdavató tsi ta gwada ha ka lami da takala, kabga dza'a nda sli'a tsadakwər vli. ⁸Ma dzuguvi ma həga ta ghəŋa həga tskavata ŋni. Mamu ndəghata pitirlaha ma tsa dzuguvi ta ghəŋa həga tskava ŋni ya. ⁹Tsaw mamu sana zwanə ta hgu lu ka Fewtikus ta nzunŋta tawa finitir. Ka dziŋtá hani ma tsa nzdavata Pwal ta mna gwada ya. Na tsa ghərbanafta hani ya, ka dafagatá tsi ta tsa mahkəna həga ta ghəŋa həga ya ta hadik. Kə'a ka lu ka sli'ay ná, nda mta. ¹⁰Ka saha Pwal, ka ndadaghatá tsukwafta. «Ma td ŋudufa ghuni, ta teke'a hafu mida,» ka'a. ¹¹Ka vradaftá Pwal ka bla'atá tsi ta buradi ka zay. Ka kdə tsi ta gwada petsuwed vli. Tahula tsa, ka sli'afatá tsi ka laghwi. ¹²Nda hafu ma tsa galabay ya ta klaghatá lu dzagha. Ka rfu həŋ ta rfu katakata.

[‡]20:7 Ngha ta Slna gwal ghunay 2:42.

Sli'a Pwal da luwa Truwas nda ya da luwa Miteleŋ

¹³ Ka sli'aftá ŋni ka laghwí ta kəma ta kəma da ŋlaftá kwambalu ŋa kla aŋni da luwa Asus. Ŋa dza'a ŋni kla Pwal hada, kabga ta dza'a nda sɛla i'i, ka'a. ¹⁴ Manda laghani slanaghatá ma Asus, ka klamtá ŋni da kwambalu, ka laghu ŋni da luwa Miteleŋ. ¹⁵ Ka sli'aftá ŋni hada nda kwambalu, ka bhadaghatá ŋni gamahtsimani mbəŋ nda luwa Kiyus. Gamahtsimani, ka bhadaghatá ŋni da luwa Samus, gamahtsima tsaya guli, ka bhadaghatá ŋni da luwa Miletus. ¹⁶ Ka Pwal mnuta na: «Had' yu dza'a slada-vata ma luwa Afisus wu, da zutá lu ta fitik ma had'ika Asiya, ka má ta magaku tsi katsi ná, misimmisim ta kuma yu ta bhadaghata da Ursalima, ka ma kɔfɔ fitika skala Pentakwat^{¶¶} ka sagha a tsi,» ka'a.

Gwada Pwal nda la galata mndu ma Afisus

¹⁷ Ma tsa Miletus ya tama, ka ghunaftá Pwal ta mnduha da Afisus ŋa hgaktá gwal ngha Igliz. ¹⁸ Manda bhadaghata taŋ da slanaghata, ka Pwal nda həŋ mantsa: «Daga badu lagha da ta had'ika Asiya ná, nda sna kuni ka yu nzata kawadaga nda kaghuni. ¹⁹ Nda lefbtekwa ta ghəŋ mataba ghuya daŋwa da sanlaha ma la Yahuda ta pghihatá buɔfukwa, ksanata yu ta slna ta Mgham Yesu. ²⁰ Nda sna kuni guli kazlay: Had' sana skwi prək ka katá kaghuni difaghuna yu wu kə'a. Mnaghunamna yu ta indani, ka taghaghunafta baŋluwa nda ya dzagha dzagha. ²¹ Ka gvalaŋtá yu ta la Yahuda nda la Grek, ŋa mbəɔavata tvə Lazglafta ŋa zlgħafta taŋ ta Mghama mu Yesu Kristi. ²² Ndanana, nda sli'a

yu da Ursalima. Sulkum nda ghuɔa ta tiŋwa i'i ŋa dza'a. Sna a yu ta skwi dza'a slidighata hada wa. ²³ Skwi ya ta mnidigha Sulkum nda ghuɔa kwenkwen ná, dza'a sladighasla ghuya daŋwa, dza'a vzdimvza lu da gamak. ²⁴ I'i ná, ndana a yu ta gwada ta hafa da, dər má kinawu dinutani ka ŋa da wa. Dza'a kɔfanaktá tsa nərma slna vliha Mgham Yesu ŋa magay, ta nzakway ka mna Lfida Gwada ta ghəŋa zɔakatahuda Lazglafta ya skwi ta zɔɔgihata.

²⁵ «Ndanana ná, nda sna yu kazlay: Nghəŋlaŋta a inda na kaghuni raghunaf yu, ka mnaghunatá gwada ta ga mghama Lazglafta ná, ta həga kuma da dekdek wa. ²⁶ Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata dar gita kazlay: Magaghunamaga yu ta inda skwi ya laviŋ yu ta magay nda inda kɔavakta mbrakwa da. Ka dza'a zluŋzla kuni ta skwi ya taghaghunaf yu, ta had' i'i mida wu, ²⁷ kabga mnaghunamna yu ta inda skwi mna Lazglafta, had' ya difanaghu yu wa. ²⁸ Nghawangha ta ghəŋa ghuni, nghawa ta inda bra ya vlaghuna Sulkum nda ghuɔa ŋa ngħay guli. Nghawangha ta Igliza Lazglafta ya mutsanak tsi ta ghəŋani nda usa zwanani. ²⁹ Tahula laghwa da ná, nda sna yu kazlay: Dza'a sli'adamsli'a mnduha ta sidi manda mandundiha da taba ghuni, had' həŋ dza'a zlaŋtá tsa bra ya wu kə'a. ³⁰ Dər mataba kaghuni guli ná, dza'a sli'afslí'a sanlaha da tsakalawi, ŋa baraghata taŋ ta sanlaha ma duhwalha mista taŋ. ³¹ Ka nzata kuni hzleŋa. Havapwahava kazlay: Hkən vakwa da ta ŋavata nda ima taw ta iri, nda rvidik tani, nda fitik tani, ta vla hidaku ŋa inda kaghuni kə'a.

³² «Ndana tama, ma dzva Lazglafta nda gwada ta zɔakatahudani tani ta famta yu ta kaghuni. Tsa gwada ya

¶¶20:16 Pentakwat: Tsaya fitika skalu dagala ta fitika tska skwi ta vwah da la Yahuda. Ma tsa fitik ya saha Sulkum nda ghuɔa ta ghəŋa duhwalha Yesu ta ma hutafmbsaka fitik tahula Pak. Ngha Zlaha 23:16.

dza'a nla kaghuni, na zay ghuni ta hęga kawadaga nda inda gwal nda ghuḃa. ³³Ma nzakwa ḃa n, gvalaᅇ a yu ta dr tseda mndu, dr dzindara mndu, dr lguta mndu wa. ³⁴Nda sna vrḃa kaghuni kazlay: Nda dzva ḃa si ta maga yu ta slna na kata ghęna ḃa, nda ya na kata gwal ta dza'a mista ḃa tani k'a. ³⁵Inda tsa slnaha mag yu mantsa ya n, na maraghunata kazlay: Mantsa ya ta maga lu ta slna na katant gwal ka pḃu k'a. Na havaghunakta guli ta gwada Mgham Yesu ta mnay kazlay: Mal mndu ta vlay ta rfu, ka mndu ta zlghay k'a ya,» ka'a.

³⁶Ta kdaku Pwal ta mna tsa gwada ya, ka tslbata tsi ka maga du'a nda hahęj tani demdem. ³⁷Rb hęj demdem nda taw, ka lagha tekweise' ta Pwal. ³⁸Tsa mnayni kazlay: Nghęlanta a kuni ta hęga kuma ḃa wu k'a ya na skwi ta ganaftá taw ta hęj. Ka sli'aft hęj ka pghaghatá Pwal da vla kwambalu.

Lagha Pwal da luwa Ursalima

21 Tahula dgata nni ta vgha nda hęj, ka lam nni da kwambalu. Ka sli'afta nni ka laghwi tur da luwa Kus. Gamahtsimani, ka sli'afta nni ka laghwi da luwa Rudes. Ka gi sli'afta nni hada guli ka laghwi da luwa Patara. ²Hada, ka slafta nni ta sana kwambalu ta sli'i da luwa Finisi, ka lam nni dida, ka laghu nni. ³Nghay nni ta luwa Kiprus manda a, hadik ya ta tsavata ma drf, ka zluᅇt nni nda ga zlaḃa nni ka laghu nni nda tv hadika Siri. Ka ḃhadaghat nni da luwa Tir ma vla pghay kwambalu ta huzla. ⁴Hada, ka slanaghatá nni ta gwal zlghay nda nᅇduf, ka zata nni ta fitik ndfj da hęj. «Ma laf ka da luwa Ursalima,» ka hęj nda Pwal, manda kdakwa Sulkum nda ghuḃa ta mnanant hęj. ⁵Ma kdavakta tsa mandfna fitik

ya, ka sli'afta nni ka sli'i. Ka pghafta hęj demdem ta aᅇni, nda mi'a taᅇ, nda zwana taᅇ tani, ha ka zluᅇt huḃa luwa. ḃhadaghat nni ta wa ghwa, ka tslbata nni, ka magatá du'a. ⁶Manda dgata nni ta vgha nda hęj, ka nlaft aᅇni ta kwambalu, ta vraghuta hahęj dzagha taᅇ.

⁷Ka kdint nni ta mbaḃa nni nda kwambalu. Sli'afta ma luwa Tir ka ḃhadaghat da luwa Tulemayis. Hada, ka guguvta nni ta zgu nda zwanama. Ka zata nni ta fitik turtuk kawadaga nda hęj. ⁸Ka sli'afta nni gamahtsimani ka dza'a, ka ḃhadaghat nni da luwa Sezare. Ka sli'afta nni guli ka lagha da Filip ta hg lu ka mnda mna gwada Lazglafta, ta nzakway ka mndu ya tek w mataba tsa gwal ndfj ya kay⁸⁸. Ka lam nni da hęga ga taᅇ ka hanay ga taᅇ. ⁹Mamu kwaghani fwaḃ ka daghali ka daghali ta klaktá lwa Lazglafta. ¹⁰Nda za fitika nni nulum hada tama, ka sli'aft sana anabi ta hg lu ka Agabus daga ta hadika Zudiya, ¹¹ka sagha da slaᅇnaghata. Ka klaftá tsi ta ḃanava Pwal, ka habanata tsi ta slahani nda dzvuhani. Ka'a mantsa: «Wya skwi mna Sulkum nda ghuḃa: Ka na wa nana ḃanava na n, manda va yeya dza'a habafta la Yahuda ta tsa mndu ya ma Ursalima, na klafta taᅇ ka fanamta gwal kul nzakway ka la Yahuda ma dzva taᅇ,» ka'a.

¹²Na snanta nni ta tsa gwada ya, nda aᅇni tani, nda gwal ma tsa vli ya tani, ka ndb nni ta dzvu na Pwal na kwalani kul lafi da Ursalima. ¹³Ka Pwal nda aᅇni mantsa: «Ta ghęna wu ta tawa kuni ta taw. Ta kumay kuni ta gidift zlęj ra? I'i ta ḃa n, na habaftá i'i yeya a wu, dr m na dza ta i'i ma Ursalima ta ghęna hga Mgham Yesu tsi, nda fa vgha ḃa,» ka'a. ¹⁴Na tsa traпта nni mida ya n, nęvglan

⁸⁸21:8 Ngha ta Slna gwal ghunay 6:5. Nda 8:5-40.

a aṅni guli wa. «Ka maga Mgham Yesu ta skwi ya kumaṅ tsi,» ka aṅni ta ghəṅani.

¹⁵Tahula luta tsa fitik ya tama, ka hbaftá ṅni ta vgha, ka ṅlaghatá da luwa Ursalima. ¹⁶Ka sli'aftá sanlaha ma gwal zlgħay nda ṅuduf ma luwa Sezare guli mista ṅni. Ka pghadaghata həṅ ta aṅni da vli ya dza'a hani ṅni ta hani ga sana mndu ta hgə lu ka Menasur, mnda sana luwa ta tsavata ma drəf, ta hgə lu ka Kiprus. Nda kďa fitika tsa mndu ya ma zlgħay nda ṅuduf.

Nghanaghata Pwal ta Yakubu

¹⁷Bhadaghata ṅni da Ursalima, ka tsu'afta zwanama ta aṅni nda rfu. ¹⁸Ga mahtsimani, ka sli'aftá Pwal kawadaga nda aṅni ka lagha da Yakubu. Ka lagha gwal Igliz tskavata demdem hada.

¹⁹Tahula ganaghata Pwal ta zgu ta həṅ, ka rusu tsi turtuk turtuk ta skwi maga Lazglafta mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda nda ma slnani. ²⁰Snanata taṅ ta tsa skwi rusanaf Pwal ta həṅ ya, ka zləzlvu həṅ ta Lazglafta. Ka həṅ nda tsi mantsa: «Zwanama, nda ngha ka ta dəm-bu' a ta la Yahuda ta zlgħafta ya ki'e, ta ṅavaṅa həṅ ka sna zlahu Musa. ²¹Ka lu nda həṅ nda gwadā ta kagha ná, ma snə kuni ta zlahu Musa, ma dātsə kuni ta fafada zwana ghuni, ma taghə kuni ta nzakwa la Yahuda, ká ka ta taghay ṅa inda la Yahuda ta nzaku ma səla hamata sanlaha ma mnduha, ka lu ta mnay.

²²Waka lu dza'a magay? Ya wya dza'a nda sna həṅ kahwathwata kazlay: Hadna ka kə'a, dza'a sli'agaghasli'a həṅ. ²³Ka si mantsa tsi, ka maga ka ta na skwi dza'a ṅni mnaghata na. Mamu sana mnduha fwad mataba mu ta wadana ta wadu ta Lazglafta. ²⁴Hla ta həṅ ka dza'a ka da tsalapta ghəṅa gha kawadaga nda həṅ. Ka plata ka ta skwi ma dza'a hahəṅ da play. Tahula tsa, ṅa htsiṅta taṅ ta ghəṅa

taṅ. Ka magamaga lu mantsa katsi, dza'a nda sna inda mnduha kazlay, tsa skwi ta snə mu ta mnay ta Pwal ya kay ná, tsakala wi ya kə'a. Ma tsaya dza'a kə lu ka snəṅta kazlay: Ta snay kagha ta zlahu guli kə'a. ²⁵ṅa gwal kul had ka la Yahuda ya, tsiṅtsa mu ta ghəṅani ka vinda-nafta mu ta həṅ kazlay: Yaha həṅ da za slū'a skwa wuyay, yaha həṅ da za us, yaha həṅ da za skwi bəṛta lu nda bəṛta, yaha həṅ da maga sli'ṅsl'ṅ' kə'a,» ka həṅ.

²⁶Mantsa tama, ka sli'afta Pwal kawadaga nda tsa mnduha fwad ya ka tsalapta tsi ta ghəṅani. Gamahtsimani, ka lamə tsi da həga Lazglafta, ṅa mnata fitika dzata ghəṅa tsa tsalatá ghəṅ, nda vlata skwa pla ghəṅ dza'a vlə lu ta həṅ ta həṅ ya.

Ksaftá Pwal ma həga Lazglafta

²⁷Badu kďavakta tsa mandəfəṅa fitik ya, ka nghaná la Yahuda ta sagha ta hadika Asiya ta Pwal ma həga Lazglafta. Ka gagaftá həṅ ta dəmgə, ka ksafta həṅ ta Pwal. ²⁸Ka dzata həṅ ta lawlaw: «Ari mnduha la Isra'ila! Kudidwa! Ya wana tsa mndu ta ra inda vli ka raraza mnduha mu, nda zlahu Musa, nda na həga Lazglafta na tani ya kay. Laghani guli ná, ka hladamtá la Grek da na həga Lazglafta na, ka ṅriṅtá na vli nda ghuḅa na,» ka həṅ. ²⁹Tsaw si nghanṅgha həṅ ta sana mndu ta hgə lu ka Trufim, mnda la Afisus kawadaga nda tsi ma luwa. Zlah si kladamkla Pwal ta tsa mndu ya da həga Lazglafta ka həṅ si ta gray.

³⁰Kďukuts sli'avafsl'i'a vli ma luwa, ka gazladaghatá mnduha ma inda vli. Ka ksaftá həṅ ta Pwal ma həga Lazglafta, ka ksigiṅta dzibil, ka gi hahuṅtá tghaha.

³¹Ta naghay naghay həṅ ta tva dzatá Pwal ta lagha lu da mnay ṅa mghama sludzi kazlay: ya nda badza vli ma luwa

*21:25 Ngha ta Slna gwal ghunay 15:20.

Ursalima kə'a. ³² Ka gi hlaftá tsi ta sludziha nda maliha ta ghəŋa la sludziha, ka sli'aftha həŋ ka ndadaghata slanaghata həŋ. Nghay taŋ ta mghama la sludzi nda la sludzi tani, ka gi zlaŋta həŋ ta dza Pwal. ³³ Ka gavadaghatá mghama la sludzi ka ŋanatá Pwal, ka tsatsanaftá zidaha his. «Wa va kagha, nahgani maga ka?» ka'a nda tsi. ³⁴ Ka nu ŋa ya ta gwadáy, ka nu ŋa ya ta gwadáy, ka tsa tskata ghəŋa mnduha ya. Trid, trap ta mghama sludzi ta ksaftá ghəŋa gwadá, ka'a mantsa: «Klawakla ta na Pwal na da vla nzakwa la sludzi,» ka'a. ³⁵ Ndu-sadaghata Pwal tavata dzatá tva ŋlu da həga, ka gi tsukwaghatá la sludzi, kabga nda ga sida mnduha. ³⁶ «Dzata! Dzata, dzata!» ka tsa ŋəɸdɛma ta mnduha ta mbada mistani ya, ka dza'a nda hla wi.

Wadáy Pwal ta ghəŋani

³⁷ Ta ghwan a lu ka kladamta Pwal da vla nzakwa la sludzi tama wu, «dza'a tsu'ay ka, ka mnaghanta yu ta gwadá da ra?» Ka Pwal nda tsa mghama sludzi ya. «Nda sna ka ta gwadá la Grek ra? ³⁸ Ka gha a na mnda la Masar ta sli'anaftá zlərdawi ka ma taŋ, ka hlaghatá gəndaha dəmbu' fwad da mtak ya wu ra?» ka'a nda Pwal. ³⁹ Ka Pwal mantsa: «Mnda la Yahuda i'i, ya lu ma luwa Tarsus ta hadika Silisi, zwanə sana luwa ta klu lu ya yu. Kdəkkdək, vlihavla ta tvi ka gwadganata yu ta mnduha,» ka'a. ⁴⁰ Ka vlaŋtá tsa mghama la sludzi ya ta tvi. Ka sladatá Pwal ta tsa dzatá tva dza'a da həga ya. Ma hlə kuni ta wi, ka'a nda dzvu nda mnduha. Sriw, nzanza mnduha. Ka zlaftá Pwal ta gwadá nda həŋ nda gwadá Hebru.

22 «Zwanama nda dadaha, snawasna ka mnaghunata yu ndanana ta skwi ta magaku, ŋa wadapť ghəŋa da,» ka'a. ² Na tsa snay taŋ ta zlaftani ta gwadá nda gwadá Hebru ya, ka sganaghata həŋ ta nzata sriw. Ka

Pwal mantsa: ³ «I'i ná, la Yahuda yu, ya ma luwa Tarsus ta hadika Silisi lu ta i'i, ama ma na luwa na glafta yu. Gamaliyel ta dzaŋadiftá ta dzaŋa, ka taghadifta snaŋtá zlahá dzidziha mu nda tvani manda ya ta raku. ŋavanə i'i guli ka sna ŋa Lazglafta manda va na ta magə kaghuni demdem gita na. ⁴ Ganap ga yu ta iri ta gwal ta ksa na tvi na ha ka pslatá həŋ. Hahabaf hahaba yu ta zgwana nda mi'aha tani ka pghamtá həŋ da gamak. ⁵ Masləm-tsəka da na la mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu na guli. Da hahəŋ zlgħafta yu ta dɛlewer ŋa klaŋtá zwanama mu la Yahuda ma luwa Damas, ŋa dza'a da kasa gwal zlgħay nda ŋuduf ma tsa luwa ya, ŋa hlaktá həŋ da luwa Ursalima, ŋa tsanaghata guma ta həŋ.»

Mnay Pwal ta tva zlgħaftani ta Yesu

Slg 9:1-19, 26:12-18

⁶ «Tata mbada yu ta tvi, wur ma ghəŋ fitik, ndusa yu nda luwa Damas tama, ka saha tsuwadək katakata daga ta luwa ka tsuwadakanafť vli ta widifta. ⁷ Ka zləm-badata yu ta hadik. «Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kəl ka ka giri ŋa da na?» ka sana lwi nda i'i ta snə yu. ⁸ «Wa kagha ní Mghama da!» ka yu nda tsi. «I'i Yesu mnda la Nazaret, ta gə ka ta iri ŋani ya yu,» ka'a nda i'i. ⁹ Nda ngha gwal kawadaga nda i'i ta tsa tsuwadək ya, ama sna a hahəŋ ta lwa tsa mndu ta gwadá nda i'i ya wa. ¹⁰ «Nu skwi ŋa magay da ní Mghama da?» ka yu nda tsi. «Sli'afsl'i'a, la da tsa luwa Damas ya, dza'a mnagha mna lu ta inda skwi ŋa magay gha hada,» ka Mgham Yesu nda i'i. ¹¹ Ghulpidghulpa wudakwa tsa tsuwadək ya kay, nghəgla a yu ta vli wa. Ka ksə tsa gwal kawadaga nda i'i ya ta i'i ta dzvu, ka bhididighata da luwa Damas. ¹² «Hada, mamu sana mndu ta hgə lu ka Hananiya. Ta zləŋay ta Lazglafta,

ta snay guli ta zlahá Musa. Ta ghubay inda mnduha la Yahuda ma tsa luwa Damas ya. ¹³ Ka sagha tsi slidighata, ka'a nda i'i mantsa: "Zwanjama da Sawulu, nghəglanᅅnᅅgha ta vli," ka'a. Gi hadahada, gi ka gwanatá iriha da, ka nghanᅅta yu ta vli. ¹⁴ Ka Hananiya nda i'i guli mantsa: "Zbuzba Lazglafta dzidziha mu ta kagha daga ghalya ᅅa snanᅅta skwi ta kumə tsi, ᅅa nghanᅅta gha ta tsa tᅅukwa mndu ya, ᅅa snanᅅta gha ta gwaᅅa vərᅅda tsatsi nda wani. ¹⁵ Kagha dza'a nzakway ka masləmtəkanani da inda mnduha ta ghəᅅa skwiha ya snanᅅ ka da tsi. ¹⁶ Ndanana, had sana skwi ᅅa kzləᅅəlta gha wa. Sli'af-sli'a, sawi ka magaghafᅅa lu ta batem, ka ghubata dmakwa gha nda ma hganᅅta gha ta Mgham Yesu," ka'a.

Ya ka lu ghunaftá Pwal da sana mnduha

¹⁷ «Tahula tsa, ka vraghutá yu da Ursalima. Ma sana fitik ta maga du'a yu ma həᅅa Lazglafta, ka maridᅅntá Mgham Yesu ta ghəᅅani. ¹⁸ Na tsa nghanᅅta da ya, ka'a nda i'i mantsa: "Sli'apsli'a misim-misim ma luwa Ursalima, kabga tsu'afᅅa a hənᅅ ta skwi dza'a ka mnay ta i'i wu," ka'a. ¹⁹ «Mghama da, nda sna vərᅅda hahənᅅ kazlay: Si ta ray yu ta həᅅa tagha skwa la Yahuda ka hla gwal ta zlghaftá kagha, ka hla hənᅅ da gamak, ka sləva hənᅅ nda krupi kə'a. ²⁰ Ta dzatá lu ta Atiyen ta nzakway ka masləmtəka gha ya ná, hada vərᅅda i'i. Dzigihazᅅda tsa dzata dza hənᅅ ya. I'i ta ᅅanataᅅ lguta tsa gwal ta dzata ya," ka yu nda tsi. ²¹ «Sli'af-sli'a, la! Ta ghunə da vli di'iᅅ yu ta kagha da gwal kul nzakway ka la Yahuda," ka'a.

Pwal nda mali ta ghəᅅa sludza la Ruma

²² Ka fata hənᅅ ta sləməᅅ ᅅa sna gwaᅅa ta gwaᅅagapta Pwal ha ka mnagaptani ta tsa gwaᅅaha ya. Na gi snanᅅta tanᅅ ta

tsa gwaᅅaha ya, «zadᅅntá mndərga nana ma mndu ta ghəᅅa hadik, dzawa dza! Ra a ka zlanᅅta nda hafu wu!» ka hənᅅ hlaftá wi. ²³ Ka kwahu hənᅅ ta wi ka vaza lguta tanᅅ nda ta luwa, ka tsada hadik nda ta luwa. ²⁴ Tsaya kəl mghama sludzi ka mnay kazlay: Klaghawakla ta Pwal da həᅅa, ka ᅅawanapta kuni ta vli nda sləvu, kada snanᅅta lu ta skwi ta kəl na mnduha na ka hla wi mandana na ta ghəᅅani na, ka'a. ²⁵ Manda habafta lu ᅅa sləvay tama, ka Pwal nda mali ta ghəᅅa la sludzi ta sladu hada mantsa: «Vlaghunanavla lu ta tvi ᅅa sləva mnda la Ruma nda krupi ta kul tsanaghata lu ta guma katək ra?» ka'a nda tsi. ²⁶ Snanᅅta tsa la mali ta ghəᅅa la sludzi ya ta tsa gwaᅅa ya, ka sli'afᅅa tsi ka laghwi da mnanata mghama tanᅅ. «Waka ka dza'a magay? Nana mndu na ná, mnda la Ruma ya,» ka'a nda tsi. ²⁷ Ka gi sli'afᅅa tsa mghama la sludzi ya ka lami slanaghatá Pwal. «Mnihamna, mnda la Ruma ka kahwathwata ra?» ka'a nda tsi. «Anᅅ!» ka Pwal nda tsi. ²⁸ «I'i ná, nda tseᅅi dagala skwata yu ta nzakwa da, kada nzata yu ka mnda la Ruma,» ka tsa mghama la sludzi ya nda tsi. «I'i na, ka mnda la Ruma yata lu ta i'i buzul,» ka Pwal nda tsi.

²⁹ Damkwál vraghuvra tsa gwal si dza'a sləva Pwal ya nda hul, ᅅa sagha nda sa ᅅawanaptá vli. Na tsa snanᅅta tsa mghama la sludzi ya kazlay: Mnda la Ruma Pwal kə'a ya, ka ksuta tsa habafta habaf tsi ya ka zləᅅ.

Pwal ta kəma gwal guma

³⁰ Gamahtsimani, ka zbə tsa mghama la sludzi ya ta vərᅅdaka skwi kəl la Yahuda ka ksafᅅá Pwal. Ka paliᅅntá tsi ta tsa habafta habaf tsi ta Pwal ya. Ka hagaktá tsi ta la mali ta ghəᅅa gwal dra skwi ᅅa Lazglafta, nda gwal ta tsa guma, ᅅa tskavata. Ka kladaghata tsi ta Pwal ka sladanata ta kəma tanᅅ.

Pwal ta kɛma ɲumna Festus

23 Ka vazlanamtá Pwal ta iri ta gwal tsa guma. Ka'a mantsa: «Zwanama dá, haď sana skwi dɛmanaf yu ta Lazglafta ha gita wa. Haď sana skwi guli ɲa tsadivata wu,» ka'a. ²«Dzuɲwadza ta wubisim,» ka mali ta ghɛɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta ta nza-kway ka Hananiya ya, nda gwal ndusa nda Pwal. ³«Dza'a dzay Lazglafta ta kagha ghwadaka vata hɛga ɓap lu nda ɓa† na. Nza ɲa tsa guma ta ghɛɲa i'i manda ya ta mnɛ zlahu kagha, ama ka zluɲtá ka ta zlahu, ka laghwi da mnay kazlay: Dzuɲwa dza kɛ'a,» ka Pwal nda tsi. ⁴«Waka ka ta raza mali ta ghɛɲa gwal dra skwi ta nzakway ka mnda Lazglafta na?» ka tsa gwal ndusa nda tsi ya. ⁵«Sna a yu kazlay: Mali ta ghɛɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta ya kɛ'a zwanama wu, kabga nda vinda guli kazlay: Haďu ka dza'a raza mgham ta ghɛɲa mnduha gha wu‡ kɛ'a,» ka Pwal.

⁶Tsaw nda sna kazlay: Nana gwal tsa guma na ná, labatani nda la Sadukiya, nda la Farisa ya kɛ'a, kɛl tsi ka gwadata nda lwi dagala dagala. Ka'a mantsa: «Zwanama dá, i'i ná, mnda la Farisa i'i, zwaɲa mnda la Farisa yu guli. Ta ghɛɲa fafta dá ta ghɛɲa dá, nda ya ta ghɛɲa sli'agapta dza'a sli'agapta gwal nda rwa ma mtaku, ta kɛl lu ka tsa guma ta ghɛɲ i'i,» ka Pwal. ⁷Na tsa mnatani ta tsaya, ka zraftá zlerɗutawi mataba la Farisa nda la Sadukiya. Ka dgavaptá tsa tskata vgha ya his. ⁸Haď gwal nda rwa dza'a walaɲta sli'agapta wu, haď duhwalha Lazglafta wu, haď Sulkum guli wu, ka la Sadukiya nda ɲa taɲ. Mamu tsahaya demdem, ka la Farisa nda ɲa taɲ. ⁹Ka sli'aftá inda mnduha nda gugudaku. Ka sli'avata sanlaha mataba gwal ta tagha

zlahu ɲa mnduha ta nzakway mataba la Farisa gwadata nda lwi dagala dagala: «Mutsaf a aɲni ta sana ghwadaka skwi maga na mndu na wa. Ka sana Sulkum tsi, ka sana duhwala Lazglafta tsi, ka kitsi ta gwadganata,» ka hɛɲ. ¹⁰Ka sgavaghata zlerɗuta wi katakata. Duɲwa hɛɲ da ɗatsanaptá Pwal na! ka mghama sludzi zlerɲaftá zlerɲ kɛl tsi ka ghunaftá la sludzi ɲa klaptá Pwal mataba taɲ, ka klaghata da hɛga la sludzi. ¹¹Girvidikani, ka Mgham Yesu maravata da Pwal mantsa: «Tatá us ta iri! Manda va tsa ga maslɛmɛtsɛk gɛ ka ta ghɛɲa i'i ma luwa Ursalima ya ná, manda va tsaya guli dza'a ga ka ta tsa maslɛmɛtsɛk ya ma luwa Ruma,» ka'a nda tsi.

Dzrawi ta ghɛɲa Pwal

¹²Gamahtsimani, ka dzraftá sanlaha ma la Yahuda ta wi ɲa dza'a dzatá Pwal. Ka wadátá hɛɲ ka mnay kazlay: Haď mu dza'a zaɲtá skwi nda za, nda zaɲtá skwi nda sa, ka ta dza a mu ta Pwal wu, ka hɛɲ. ¹³Ta malay gwal ta dzraftá tsa wi ya ta fwaď mbsak. ¹⁴Ka sli'aftá hɛɲ ka laghwi da slanaghatá la mali ta ghɛɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda la galata mndu. Ka hɛɲ mantsa: «Wadawadá ɲni kahwathwata ta kɛma Lazglafta kazlay: Haď ɲni dza'a walaɲta zaɲtá skwi nda za, ka ta dza a ɲni ta Pwal wu. ¹⁵Ndanana tama, gwafwagwa kaghuni ta wi nda gwal ta tsa guma. Ta kumay ɲni ta ɗagapta hya ma na gwadfa na kahwathwata, ka kuni dazlay nda mghama sludzi ya ná, ɲa klaghunakta lu ta Pwal ta kɛma ghuni. Ta sagha tsi ya, nda paya vgha aɲni ɲa gi dzata,» ka hɛɲ.

¹⁶Snaɲta zwaɲa mukumani ma Pwal ta tsa pghanatá buďukwa dza'a pghanata lu ta Pwal ya, ka sli'aftá tsi ka laghwi

†23:3 Ngha ta Mata 23:27.

‡23:5 Ngha ta Sabi 22:27.

mnanatá Pwal ma hëga la sludzi. ¹⁷ Ka hgaftá Pwal ta sana mali ma la sludzi. «Kla ta na duhwal na da mghama la sludzi, ya mamu gwaða dza'a mnanata tsi,» ka'a nda tsi.

¹⁸ Ka klaftá tsa mali ta ghëga la sludzi ya ta tsa duhwal ya, ka klaghata da tsa mghama la sludzi ya. Ka'a mantsa: «Tsa Pwal tsam lu ma gamak ya ta hgaftá i'i. Kdëkkdëk, kla ta na duhwal na da tsi, mamu gwaða dza'a tsi mnanata, ka'a nda i'i, kël yu ka klakta,» ka'a nda tsi. ¹⁹ Ka ksaftá tsa mghama sludzi ya ta tsa duhwal ya ta dzvu, ka laghwi ta slërpa vli. «Nu ta kumë ka ta mniyata na?» ka'a nda tsi. ²⁰ Ka'a nda tsi mantsa: «Dzrafdzra sanlaha ma la Yahuda ta sagha da ndëbaghatá dzvu, ña kladaghatá Pwal ta këma gwal ta tsa guma mahtsim. Ta kumay ñni ta ðagapta hya ma tsa gwaða ya kahwathwata ka hëg dza'azlay nda kagha. Tsaw mantsa ya nzakwani wa. ²¹ Yaha ka da snana ta hëg. Ya mamu gwal ta malay ta fwað mbsak dza'a pghatá buðukwa. Waða nda waða hëg kazlay: Hað ñni dza'a walañta zañtá skwi nda za, hað ñni dza'a sañtá skwi nda sa, ka ta dza a ñni ta Pwal wu k'a. Ndanana, nda paya vgha tañ, ya gwaða da kagha kwenkwen ta kzlë hëg,» ka'a nda tsi. ²² Ka tsa mghama sludzi ya mantsa: «Nana gwaða mnidifñ ka na ná, yaha ka walañta mnananñta sana mndu,» ka'a, ka ghuniñtá tsa duhwal ya.

Ghunaftá Pwal da ñumna Feliks

²³ Tahula tsa, ka hgaftá mghama la sludzi ta maliha his ta ghëga sludziha. Ka'a nda hëg mantsa: «Hbawa vgha, dza'a nda sli'a kuni da luwa Sezare ta nzemndi tëmbay girvidik, kawadaga nda sludziha his ðërmëk, nda sludziha ndëfáñ mbsak ta ñla plis, nda sludziha his ðërmëk nda huzla vulu da hëg. ²⁴ Mutsaf kuni guli ta plis ña kla Pwal, ña ðhadanaghata ðughwana da ñumna ta

nzakway ka Feliks,» ka'a. ²⁵ Wya ka tsa mghama sludzi ya vindanaftá ðelewer guli:

²⁶ «I'i Klawdi Lisiyas, ta ga zgu ña mghamani ñumna ta nzakway ka Feliks. ²⁷ Ya mndu ta ghunëdaghapta yu ya ná, la Yahuda ta ksafta ka dza'a dzata. Ka lagha yu nda la sludza ða ka zlu'agapta ma dzva tañ snañer yu kazlay: Mnda la Ruma ya k'a. ²⁸ Ña zba sañtá ghëga skwi ya kël hëg ka razay ná, ka kladaghatá yu ta këma gwal ta tsanatá guma ta hëg. ²⁹ Ka slanaghatá yu ná, ta razu ta ghëg skwi ta ksañtá zlahá tañ hëg. Ama hað skwi ga tsi prëk ka dzata, ðer prëk ka hbamta ma gamak wa. ³⁰ Ka sagha lu snadimta kazlay: Ta pgha buðukwa hëg ñani k'a, kël yu ka ghunëdaghapta tsa mndu ya ña lagha hahëg ka ghëga tañ da mna dmakuha ya maga tsa mndu ya ta këma gha. Lëñlëñ ká ka nzata mghama ða,» ka'a.

³¹ Ka klaftá tsa la sludzi ya ta Pwal girvidik manda va ya mnanaf lu ta hëg, ka klaghata da luwa Antipatris. ³² Gamahtsimani, ka vragaghutá hamata la sludzi da vla nzakwa tañ, ka kdë gwal nda plis nda plis ta kla Pwal da luwa Kaysariya. ³³ Bhadaghata tsa la sludziha ta plis ya da luwa Sezare, ka klaftá hëg ta tsa ðelewer ya ka vlañtá ñumna, zlananñha hëg guli ta Pwal ma dzvani. ³⁴ Tahula dzañaftá ñumna ta tsa ðelewer ya, ka'a mantsa: «Ta wati haðik kagha na?» ka'a ðawañta da Pwal. Snañtani kazlay: Mnda haðika Silisi ya k'a, ³⁵ «ña sna yu ta gwaða gha saghër tsa mnduha ta raza kagha ya,» ka'a nda tsi. Klaghawakla, ka dza'a kuni da ñghay ma tsa hëga baf Hiridus ya, ka tsa ñumna ya nda mnduha.

Tsanavatá gwaða ta Pwal

24 Tahula luta fitik hutaf, ka ðhadaghatá i mali ta ghëga gwal dra skwi ña Lazglafta ta nzakway ka

Hananiya, nda la galata mndu, nda sana mndu ta hgə lu ka Tertulus ya, nda vida ma gwada. Ka lagha həŋ da wlatá Pwal da ŋumna. ²Ka hɣadaghata lu ta Pwal. Ka zlraftá Tertulus ta rusa skwi ya maga Pwal, kəl həŋ ka wlata. Ka'a mantsa: «Mghama da, əŋka'a ka kagha kəl ŋni ka nzata nda zɔaku. Snaŋta gha ta dzra nzaku kəl mnduha ŋni ka nzakway dughwana. ³Ta rfay mnduha ŋni dər ndigandiga ta kagha katakata Feliks. ⁴Mghama da! Yaha ŋni da gardaghata. Kdəkkdək, kabga zɔakwa gha, faŋna fa ta zləməŋ ka sna ka ta zwanja gwada ŋni dza'a mnaghata ŋni. ⁵Nana mndu na ná, ghwadaka mndu ya slanagha ŋni ta hwaɔa ghəŋa la Yahuda dər ndigandiga ta ghəŋa hadik. Tsatsi mghama dina la Nazaret^f ta nzakway ka gwal ta dza'a mista Yesu ya. ⁶Ka kumə tsi ta maga sana skwiha dza'a kwal kul vlatá sgit ta həga Lazglafta ŋni, kəl ŋni ka ksafita. [Ka kumə ŋni ta tsanaghatá guma manda ya ta mnə zlahə ŋni. ⁷Ama ka lagha mghama la sludzi ta nzakway ka Lisiyas da zlu'aghuta ma dzva ŋni nda mbraku, ⁸ŋa sagha ŋni da kuma gha da wlata, ka Lisiyas nda aŋni.] Ka dawəŋdawa vərda kagha da tsi, dza'a nda sna ka kazlay: Tsakalawi a na skwi ta mnə ŋni tida na wu kə'a,» ka'a. ⁹«Manda va tsaya nzakwani,» ka la Yahuda ta ghəŋani.

Wadɔy Pwal ta ghəŋani ta kəma Feliks

¹⁰Manda mnanata ŋumna nda dzvu ta Pwal kazlay: Gwada ta gwada kə'a. Ka Pwal mantsa: «Nda sna yu kazlay: Gitagita a vakwa kagha ta tsa guma ta ghəŋa mnduha ŋni wu kə'a. Nda rfu dza'a wada yu ta ghəŋa da ta kəma gha. ¹¹Ka psəŋpsa ka katsi ná, malapə a fitik ghwanpəɔ his manda lafa da da luwa Ur-

salima da tsəlbə ta kəma Lazglafta wa. ¹²Had' mndu ta slidighata ta zlərdawi nda mndu, ta hwazlabə ghəŋa mnduha, dər ma həga Lazglafta, dər ma həga tagha skwa la Yahuda, dər ma luwa wa. ¹³Nana skwi mnə hahəŋ ta i'i ndanana ná, graghafita a vərda hahəŋ wa. ¹⁴Skwi ya graf i'i ná, ta maganata slna yu ta Lazglafta dzidzifa ŋni nda ta tsa tvi mnə hahəŋ kazlay: Dina ghwadaka tvi ya kə'a ya. Zlgəhafzlgəha yu ta inda skwi ya nda vinda ma zlahə Musa, nda ya ma deftera la anabi. ¹⁵Faffa i'i guli ta ghəŋ ta Lazglafta manda va ŋa hahəŋ ta mnay kazlay: Dza'a sli'aganapsli'a Lazglafta ta tɔukwa mnduha nda ghwadaka mnduha tani kə'a ya. ¹⁶Tsaya ta kəl yu ka ŋa-vata ka nzaku manda ya ta raku ta kəma Lazglafta nda ya ta kəma mnduha.

¹⁷«Nda kɔfa fitika da manda dgata da ta vgha nda Ursalima, kəl yu ka vradaghata, ka kladanaghata nda tseɔi ŋa katanatá mnduha da, nda ya ŋa planatá ghəŋ ta Lazglafta. ¹⁸Tsaya skwi ta magə yu ta sladighatá sanlaha ma la Yahuda si ta hadika Asiya. Kɔakwa da ta tsala ghəŋa da tsa, ta had' tskata mnduha hada wu, hwazlabənaf a yu ta ghəŋa mnduha guli wa. ¹⁹Ka má mamu sana skwi gana yu ta həŋ katsi ná, má vərda la Yahuda ta hadika Asiya ta sagha wlatá i'i da kagha tama. ²⁰Ka mantsa a tsi wu, ma mnaŋmna nana mnduha na ta dmaku ya ksaf həŋ ta i'i nda tsi ma fitika lagha da ta kəma gwal ta tsa guma. ²¹Ta kəma gwal ta tsa guma, gwadagwada yu nda mbraku kazlay: Grafgra yu, "dza'a sli'aganapsli'a Lazglafta ta gwal nda rwa kə'a. Ta ghəŋa tsaya ta tsa lu ta guma ta ghəŋa da gita,» ka'a.

²²Feliks ná, nda sna tsatsi ta skwiha katakata ta ghəŋa tva Kristi kəl tsi ka dzanamtá wi ta həŋ. Ka'a mantsa: «Sagha mghama la sludzi ta nzakway ka

^f24:5 Ngha ta Mata 2:23.

Lisiyas ya ná, nghay da ta na gwada ghuni na tsa,» ka'a nda hɛɲ. ²³ Ka mnanata tsi guli ta mali ta ghɛɲa la sludzi kazlay: Hamha ta Pwal ma gamak, yaha ka da hbanata nda hba. Ka ta saghasa grahani da katanɲa katsi, yaha da pya hɛɲ, ka'a.

Pwal ta kɛma i Feliks nda Drusil

²⁴ Tsɛbɛkw fitik tahula tsa, ka sagha Feliks kawadaga nda markwa taɲ Drusil, ta nzakway ka makwa la Yahuda. Ka hgagaptá tsi ta Pwal, ka snɛ tsi ta gwada ta ghɛɲa zlgħaftá Yesu Kristi da tsi. ²⁵ Ka zlraftá Pwal ta zwa gwada ta ghɛɲa nzaku ya ta zɔɔganatá Lazglafta, nda gwada ta nghuta mndu ta ghɛɲani, nda gwada ta ghɛɲa ya ka Lazglafta dza'a tsa guma ta ghɛɲa mnduha. Ka Feliks ksuri tsi ka zɛɲɛɲ mantsa: «La tama, baɔu mutsafɛr yu ta fitik ya guli ná, hgɛgɛlta da ta kagha tsa,» ka'a. ²⁶ Dza'a mutsay yu kasi'i ta tseɔi da Pwal ka ɲumna Filiks sizlay, ta kɛl tsi gɔɔta ta hgagaptá Pwal tazlay ka ghwa yiva nda tsi.

²⁷ Sɛɔf sɛɔf his ka vaku luta ta magay mantsa. Tahula tsa vaku his ya, ka mbɛɔɔapta Purkiyus Festus ta Filiks. Kambɛl zɔɔganata tsi ta la Yahuda ka Feliks ná, ka zlanɲá tsi ta Pwal ma gamak.

Lagha Pwal ta kɛma Festus

25 Tahula fitik hkɛn manda klafta Festus ta slna nzanagħatá haɔikani, ka sli'afɛta tsi ma luwa Sezare ka lafi da luwa Ursalima. ² Ka sli'adagħata la mali ta ghɛɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda la mali ta ghɛɲa la Yahuda slanagħata hada. Ka wlatá hɛɲ ta Pwal da tsi. ³ «Kɔɔkkɔɔk, klɛgɛɲnagħa kla ta Pwal da na luwa Ursalima na,» ka hɛɲ ndi'ata ka ɲɔɔɲɔɔɔ nda tsi. Mataba tsaya ná, nda dzra wa taɲ ɲa pghata buɔukwa ɲa dzata ma

tvi ta laf tsi. ⁴ Ama ka Festus nda hɛɲ mantsa: «Wa a Pwal ma gamak ma luwa Sezare. Vɛɔɔa i'i guli ná, nzɔɔavata a yu wa, dza'a gi vru yu. ⁵ Ka sli'afɛli'a sanlaha mataba la maliha ghuni mista da ka dza'a ɲni da slanagħata hada ma luwa Kaysariya. Ka mamu skwi maga tsi kul ɔɔnaku katsi, ɲa wlatá taɲ,» ka Festus nda hɛɲ.

⁶ Ka tghas tsi, ka ghwanɲ a fitik za Festus ma luwa Ursalima, ka laha tsi da luwa Sezare. Gamahtsimani, ka sli'afɛta tsi, ka lagha da vla tsa guma. «Klagapwakla ta Pwal ya,» ka'a. ⁷ Ka lagha Pwal. Ka sli'adagħatá tsa la maliha la Yahuda ta sli'adata ma Ursalima ya dliwis da wantá Pwal. Ka mnɛ hɛɲ ta gwadaɲa ta kuzlaku ta kuzlaku, ka tsatsanavatá Pwal, ama haɔ hya gwada kligiɲ hɛɲ wa. ⁸ Ka Pwal mantsa: «Haɔ sana ɔɔmaku maga yu wu, ɔɔr tvɛ zɛlaha la Yahuda, ɔɔr tvɛ hɛgɛ Lazglafta, ɔɔr tvɛ mgham Sezar wu,» ka'a waɔɔaptá ghɛɲani.

⁹ «Ta ɔɔvay ka ta dza'a da Ursalima ka dza'a lu tsatá na guma na ta kɛma taɲ ra?» Ka Festus nda Pwal ɲa zɔɔanafta ɲuɔuf ta la maliha ta ghɛɲa la Yahuda. ¹⁰ Ka Pwal mantsa: «Wana yu ma vla tsa guma mgham Sezar. Haɔna guli rakwa tsadighatá guma. Haɔ ɔɔmaku gana yu ta la Yahuda wu, nda sna vɛɔɔa kagha ka ghɛɲa gha. ¹¹ Ka mamu ɔɔmaku gɛ yu, magamaga yu ta skwi prɛk ka dzata i'i katsi, ma dza lu ta i'i a ka yu wa. Ama ka haɔ hyahya skwi ma na gwadaɲa ta mnɛ hɛɲ ta i'i na wu katsi, laviɲ a mndu ta vlaɲtá i'i ta hɛɲ wa. Ta ndɛba dzvu yu da kagha, ka la na guma na ta kɛma mghama Ruma,» ka'a. ¹² «Manda tsa zbanɲa gha ta dza'a na guma na ta kɛma mgham ya, dza'a dza'a ka ta kɛma mgham Sezar,» ka Festus nda Pwal tahula gwadaɔvustani nda gwal ta vlaɲtá hiɔaku.

Lagha Pwal ta kəma i Agripa nda Beranis

¹³Tsəbakw fitik tahula tsa, ka lagha mgham Agripa nda Beranis da luwa Sezare da nghanaghata n̄umna Festus. ¹⁴Ka zata həŋ ta fitik tsəbakw hada. Ka rusanaf̄ta n̄umna Festus ta gwaḍa ta ghəŋa Pwal ta tsa mgham ya. Ka'a mantsa: «Mamu sana mndu zlidif̄j Feliks hadna ma gamak. ¹⁵Ma fitika laha ḍa da luwa Ursalima, ka sli'adaghatá maliha ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu mataba la Yahuda slidifighata. Ka wlata həŋ. Kdəkkdək, tsəŋna tsa ta guma ta na mndu na, ka həŋ nda i'i. ¹⁶Ta snu a aŋni la Ruma ta gi tsanaghata guma ta mndu mantsa ya wa. Tiŋəl ta guyanata nda guya lu ta tsa mndu ya nda tsa gwal ta wlata ya, ŋa zlanəŋta tvi ŋa waḍayni ta ghəŋani ta kəma tsa gwal ta wlata ya karaku, ka yu nda həŋ. ¹⁷Ka saha həŋ da hadna mista ḍa. Gərdava a yu guli wu, ka gi nzata ŋni ma v̄la tsa guma gamahtsimani. Hgagaghawa hga ta tsa mndu ya ka yu, ka hgaktá lu. ¹⁸Ba va wana na mnduha ta wlata na dza'a mna ghwaḍaka skwi maga tsi, ka yu ná, sew had̄ tḍukwa skwi mna həŋ wa. ¹⁹Ta ghəŋa zlərdə gwaḍa ta dina taŋ nda gwaḍa ta sana mndu ta hgə lu ka Yesu ta mtuta, ama ta nda hafu ka Pwal nda ŋani ta mnay yeya. ²⁰Trapta ḍa ta tsa ghəŋa mndərga skwi mantsa ya, ka yu nda Pwal mantsa: Ta kumay ka ta dza'a ḍa Ursalima ka dza'a lu tsa na guma gha na hada ra? ka yu nda tsi. ²¹Ama ka ḍawan̄ta Pwal ta tsanata mgham Sezar ta gumani, kəl yu ka ŋanata ma gamak ḍasudasu ma kdə yu ka ghunay da mgham Sezar.» ka'a. ²²Ka mgham Agripa nda n̄umna Festus mantsa: «Ta kumay i'i ka ghəŋa ḍa ta snanatá gwaḍa ma wa tsa mndu ya guli.» ka'a. Ka n̄umna Festus mantsa: «Dza'a nda sna ka mahtsim.» ka'a nda tsi.

²³Gamahtsimani tama, ka lagha i mgham Agripa nda Beranis nda hbatá vgha má mgham mgham ka lamə həŋ da həga tsa guma kawadaga nda mghamha la sludzi, nda gwal dagaladagala ma tsa luwa ya. «Klagaghawakla ta Pwal,» ka n̄umna Festus. Ka kladaghatá lu. ²⁴Ka n̄umna Festus mantsa: «Mgham Agripa, nda inda gwal ta tskavata hadna ma na vlə na kawadaga nda aŋni. Wana na mndu sli'adagha inda la Yahuda da wlata da i'i ma luwa Ursalima, nduk hadna tani ya kay: «Ra a ka zlan̄tá na mndu na nda hafu wu,» ka həŋ hlaf̄tá wi. ²⁵Ama i'i, ngha a yu ta skwi prək ka dzata wa. Ka si klawakla ta guma ḍa ta kəma Sezar ka'a ya, tsaya dza'a kəl yu ka ghunay. ²⁶Nziya nza tsi ná, mutsaf a yu ta vərḍa gwaḍa ya ŋa vindanaftá mghama Ruma ta ghəŋani wa. Tsaya kəl yu ka klagaghata na mndu na ta kəma ghuni, katkatatani ta kəma gha mgham Agripa, ŋa ḍawanap̄tá vli, kada snəŋta yu ta skwi ŋa vinday. ²⁷Mndu ya tsam lu ma gamak, ka klafta lu ka ghunay kul snəŋtá lu ta vərḍa skwi kəl lu ka ksaf̄ta ná, tsabaku tsaya ta nghadap̄tá yu,» ka'a.

Waḍay Pwal ta ghəŋani ta kəma Agripa

26 «Ijagha gwaḍa tama Pwal, gwaḍa ta gwaḍa ŋa waḍap̄tá gha ta ghəŋa gha,» ka mgham Agripa nda tsi. Ka kapaf̄tá Pwal ta dzvu, ka zlraftá tsi ta gwaḍa. Ka'a mantsa: ²«Ta rfu yu katakata gita, a mgham Agripa, nda mutsaf̄ta ḍa ta tvi ŋa mnəŋta gwaḍa ta kəma gha ŋa waḍap̄tá ghəŋa ḍa ma inda skwiha ya tsatsaḍiva la Yahuda. ³Kəl tsi ka vlihata rfu katakata ná, nda sna kagha tsidif̄ ta nzakwa la Yahuda nda ghəŋa skwi ya ta zlərdə həŋ tani. Kdəkkdək, ka ksa ka ta ŋuduf, ŋa fihata gha ta sləməŋ ka sna na gwaḍa ḍa na.

⁴«Daga ma ga zwan̄a ḍa, nda sna la Yahuda ta nzakwa ḍa. Nda sna həŋ ka

yu nzakwagapta daga tan̄tan̄ mataba la ini nda ya ma Ursalima. ⁵Nda sna hahəŋ ta i'i daga manda ghalya. Ka ta kumay həŋ katsi, laviŋlava hahəŋ ta mnay kazlay: Tekw i'i mataba gwal ta fikaghuta si ta ghəŋa dina ŋni ta nzakway ka ŋa la Farisa kə'a. ⁶Ndanana, wana yu ma guma ta ghəŋa fafta da ta ghəŋa da ta tatá imi ta sləməŋ ya tanaf Lazglafta ta dzidzŋha mu. ⁷Tsa mndəra amu ghwan̄pɔ̄ his ya guli ná, nda fa ghəŋa tan̄ ŋa nghan̄ta magatá tsa tatá imi ta sləməŋ ya. Tsaya ta kəl həŋ ka ŋavata nda fitik tani, nda rvidik tani, ka tsəlbu ta kəma Lazglafta ya. Ta ghəŋa tsa fafta da ta ghəŋa ya tama, ta kəl la Yahuda ka tsatsafta gwada ta i'i, a mgham Agripa. ⁸Ari la Yahuda, kabgawu ta kəl kaghuni ka nghan̄ta manda skwi laviŋ a Lazglafta ta sli'aganaptá gwal nda rwa wu kə'a na? ⁹Vərda i'i guli ná, si magan̄maga yu kahwathwata ta kdavakta inda skwi ŋa zadanatá na hga Yesu mnda la Nazaret na. ¹⁰Tsaya skwi magə yu ma Ursalima guli. Da la mali ta ghəŋa gwal ta gra skwi ŋa Lazglafta mutsafta yu ta mbraku, kəl yu ka hla ndəghata gwal zlghay nda ŋuduf ka pghay da gamak. Tsaya dina, ka i'i guli ta psu lu ta həŋ. ¹¹Ma fitika ray da ta həga tagha skwa la Yahuda tazlay, si ta gay yu tiri ŋa gwal zlghay nda ŋuduf katakata ka mbəl raza həŋ ta hga Yesu. Tsa gatá sida da ya ná, nda nza ŋa zbinta həŋ nduk ma sana luwaha ta sana hadik sizlay.»

Gwadata zlghafta Pwal ta Yesu

Slg 9:1-19, 22:6-16

¹²«Tsaya tama, kəl yu ka sli'afta ma sana fitik ka dza'a da luwa Damas nda tsa mbraku vliha gwal dra skwi ŋa Lazglafta ŋa dza'a kasa gwal zlghay nda ŋuduf ya. ¹³Ta labla yu ta tvi, wər dək fitik ma ghəŋ tama a mgham Agripa, ka nghan̄ta yu ta saha tsuwadək daga ta luwa wamtá i'i, nda gwal ta dza'a

mista da tani. Malaghumala wudakwa tsa tsuwadək ya katakata ka ŋa fitik. ¹⁴Ka zləmbutá ŋni demdem ta hadik. Ka snan̄tá yu ta sana lwi ta gwadgihata nda gwada Hebru: “Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kəl ka ka giri ŋa da na? Ghuya dan̄wa ŋa ghəŋa gha na pgha ghəŋ ta pghə ka nda i'i na,” ka'a. ¹⁵“Wa kagha ní mghama da,” ka yu nda tsi. Ka Mgham Yesu nda i'i mantsa: “I'i tsa Yesu ta gə ka ta iri ŋani ya. ¹⁶Sli'afslí'a ka sladata ka. Kəl yu ka maraghan̄ta ghəŋa da ná, zbapzba yu ta kagha ŋa magihata slna da, ŋa nzakwa gha ka masləmt-səka da, ŋa mnay gha kinawu ká ka nghan̄tá i'i gita, ŋa mnay gha ta skwi dza'a maraghan̄ta yu dza'azlay guli. ¹⁷Da la ghuni nda ya da gwal kul nzakway ka la Yahuda ta ghuna yu ta kagha, dza'a katay yu ta kagha guli. ¹⁸ŋa gwananata gha ta iri ta həŋ, ŋa sli'agapta tan̄ ma grusl ka lamə da tsuwadək, ŋa kwala halaway ka gəgəta mgham ta ghəŋa tan̄. Lazglafta ta dza'a ga mgham ta ghəŋa tan̄. Mantsa ya dza'a kəl həŋ ka mutsafta planata dmakwa tan̄, ŋa mutsafta tan̄ ta vla nzaku kawadaga nda gwal ta zlghaftá Lazglafta,” ka'a.

Mnay Pwal ta slnani

¹⁹«Mantsa ya tama a mgham Agripa, kwalaghu a yu ta sna gwada tsa mndu nghan̄ i'i ta saha daga da Lazglafta ya wa. ²⁰Katək ná, “mbədanaf wa mbəda ta nzakwa ghuni, ka mbədəakta kuni ta vgha da Lazglafta. Magawamaga ta ŋerma slna ŋa maran̄ta tsa mbədəta nzakwa ghuni ya,” ka yu zrafta mnay kaku ma luwa Damas, nda ya ma luwa Ursalima. Tahula tsa, ka mnanata yu ta inda gwal ta hadika Zudiya, nda ya da gwal kul nzakway ka la Yahuda guli. ²¹Ta ghəŋa tsaya kəl la Yahuda ka ksafatá i'i ma nzakwa da ma həga Lazglafta má ŋa dzihata. ²²Ama ka katagadiptá Lazglafta. Ha gita, tata kdan̄kda yu ta nzakw ka

maslæmtsəkani ta kəma inda mnduha, nda zwaŋ tani, nda glata mndu tani. Hađ skwi dza'a mnəglata i'i ka malaghuta ya mnə la anabi, nda i Musa ta ghəŋa skwi dza'a magaku, mna həŋ kazlay: ²³Dza'a ghuyə ghuya Kristi ta daŋwa, tsatsi ta nzakway ka taŋtaŋa mndu ta dza'a sli'a-gapta mataba gwal nda rwa ŋa mnanəŋ-tani ta tsuwadək ta mnduha mu, nda gwal kul nzakway ka la Yahuda tani.»

Zlghafzlgħa ta Yesu ka Pwal nda Agripa

²⁴Tata mna tsa gwada ŋa wadapta ghəŋani ya Pwal, ka Festus nda tsi nda lwi dagaladagala mantsa: «Pwal! Halaway ka ra? Tsaghis ka halaway na dzaŋa ta dzaŋa gha na ra?» ka'a nda tsi. ²⁵Ka Pwal mantsa: «Mghama da, halaway a i'i wa. Vərdaka gwada ŋa ndanay ta gwadə yu. ²⁶Nda ghada snəŋta mgham Agripa ta inda tsa skwiha ya. Tsaya ta kəl yu ka gwada na gwada na kul hađ dzudzukway ta kəmani. Grafgra yu kazlay: Nda sna tsatsi ta inda tsa skwiha ya kə'a, kabga hađ ya magə lu ma difa ma difa wa. ²⁷Mgham Agripa, grafgra ka kazlay: Mantsa ya tsa gwada mana la anabi ya kə'a ra? Nda sna yu kazlay: Na, grafgra ka kə'a.» ka Pwal ²⁸Ka mgham Agripa nda Pwal mantsa: «Va gi ndukud dza'a nidista ka, ka krista ka kagha ra?» ka'a. ²⁹Ka Pwal mantsa: «Dər ma ndukud fitikani, dər ma di'iŋ tsi, manda ya kumaŋ Lazglafta, kagha nda ghəŋa gha yeya a wu, ŋa inda na kaghuni demdem hadna na nzakwani, ka nuta kuni manda va i'i. Ama má ma tsam lu nda tsa ta kaghuni tani,» ka Pwal.

³⁰Ka sli'aftha i mgham Agripa nda ŋumna Festus, nda Beranis, nda gwal kawadaga nda həŋ. ³¹Tahula saghwa taŋ ma vla tsa guma, ka həŋ mantsa: «Hađ sana skwi maga na mndu na prək ka dzata, dər ka tsamta ma gamak wu,» ka həŋ. ³²Ka mgham Agripa nda ŋumna

Festus guli mantsa: «Ka má zbaŋ a na mndu na ta kla na gumani na ta kəma mgham Sezar wu katsi ná, ma dza'a zliŋ-zla lu ta na mndu na,» ka'a.

Klaghatá Pwal da luwa Ruma

27 Ka mnaftá lu kazlay: Dza'a sli'i mu ŋa dza'a ta hađika Italiya kə'a. Ka klaftá lu ta i Pwal, nda san-laha ma vu'aha, ka fanamta ma dzvu ta sana mali ta ghəŋa la sludzi ta hgə lu ka Zuliyus. «Tekw tsatsi mataba maliha ta ghəŋa la sludza Agustus.» ²Ka lamə ŋni da kwambala luwa Adramit ta sli'i ka dza'a da sana luwaha nda ma slərpha hađika Asiya. Ta sli'aftha ŋni, kawadaga Aristarkus, sana mnda la Tesalunik ta nzakway ta hađika Mekaduniya nda aŋni. ³Gamahtsimani, ka bhadagħata ŋni da luwa Siduŋ. Ka maganata Zuliyus ta zdaku ta Pwal. Ka sliŋta tsi ŋa dza'a naghanagħata grahani, ŋa katanŋta həŋ. ⁴Tahula tsa, ka sli'aftha ŋni hada nda kwambalu, ka vru falak ta aŋni. Ka mbədagħata ŋni ta vgha nda tahula Kiprus. ⁵Manda tsughwadapta ŋni ta drəf ta nzakway ndusa nda hađika Silisi, nda ya nda hađika Pamfali, ka bhadagħata ŋni da luwa Mira ta hađika Likiya. ⁶Ka mutsaftá tsa mghama sludzi ya ta kwambala luwa Alegzandri ta sli'i ka dza'a nda ta hađika Italiya. Ka pghamta tsi ta aŋni mida. ⁷Tsəbakw fitika ŋni ta ndəru dasuwa. Zlahzlah ka ŋni bhadagħata ndusa nda luwa Snida. Kulam nda tsa, ka pyaftá falak ta aŋni hada ta dza'a nda ta tsa, ka mbədagħata ŋni ta vgha nda ma sana vli ta tsavata ma drəf ta hgə lu ka Kret ndusa nda luwa Salmune. ⁸Zlahzlah ka ŋni labə hada, ka bhadagħata ŋni da sana vli ta hgə lu ka ŋjərma vla slada kwambalu ndusa nda luwa Laziya.

⁹Zuza mu ta fitik katakata kay guli, his nda htsiŋ na mbada na guli, lula fitika suma guli. Tsaya tama kəl Pwal

ka mnay ɲa taɲ: ¹⁰ Ka'a mantsa: «Zwana amu, ta nghadaptá yu ná, his nda htsiɲ na mbaɗa mu na, dagala skwi dza'a zlamaghata. Dza'a ɓadzaku huzlaha mu nda kwambalu tani. Tsahaya yeya a wu, nda htsiɲa mu tani,» ka'a. ¹¹ Ka kwalaghutá tsa mali ta ghəɲa la sludzi ya ta sna tsa gwaɗa Pwal ya, ka laghwi da sna ɲa dani ma Kwambalu, nda ɲa mndu ta sway. ¹² Tsaw hada ya guli ná, ɗina a tsa vli ya ka slada kwambalu gufwak wu, kəl ndəghata gwal ma kwambalu ka mnay kazlay: Mbaɗma, ka wayaka skwi ɓhadaghaha mu da Finiks ma vla slada kwambalu ma luwa Kret, ka dza'a mu za fwak hada, ka həɲ. Tsa Finiks ya ná, zur nda zlaɓa dəɗakwa fitik nzakwani.

Mghama falak ta drəf

¹³ Fedfedfed ka falaka Sud vyavata. «Zlah dza'a mbaɗaku na mbaɗa mu na, ka mnduha ma kwambalu.» Ka tsukwaftá həɲ ta kufur ta kəl lu ka slada kwambalu ya, ka kladapta həɲ vzadata nda tvə Kret, luwa ta tsavata ma drəf ya. ¹⁴ Ta nzɗava a lu kay ná, ka vya-gaftá falak nda mbraku nda mbraku nda ga «zeghwa safa fitik,» nda ma tsa luwa Kret ta tsavata ma drəf ya. ¹⁵ Ka zlaguɲta tsi ta tsa kwambalu ya, ka trapta tsi ta ɲafta, ka nzata aɲni tama ka kzla skwi dza'a magaku ta tiɲwu tsa falak ya ta aɲni. ¹⁶ Ka tiɲwaghata aɲni nda tahula sana zwaɲa vli ta tsavata ma drəf ta hgə lu ka Kawda. Ka hlaptá ɲni ta hafu hada. Zlahzlah ka ɲni kat-sakta sana zwaɲa kwambalu tavata ɲa ɲni. ¹⁷ Tahula tɗakta taɲ ta tsa zwaɲa kwambalu ya ka famta ma tsa dagala ya, ka habafta həɲ nda tɓaɲ ta tsa kwambalu dagala ya, ɲa katay yaha hwanzuɓta. Ka zləɲaftá həɲ ta traku dza'a trata həɲ ta ɗaɓa wutak ndusa nda Libiya. Ka zliɲtá həɲ ta wupay ta tiɲwa kwambalu. Ma tsaya tama, ka tiɲwu falak. ¹⁸ Gamahtsi-mani, ka klambarə tsa falak ya ta aɲni

katakata. Ka zlaftá ɲni ta hlapta huzla ma tsa kwambalu ya ka pghay da drəf. ¹⁹ Baɗu ma hkəna fitik, ka hlaftá hahəɲ nda dzva taɲ ta huzla ksa slna ma kwambalu ka pghaghata da drəf. ²⁰ Kidaghi fitika ɲni, nghava a fitik wu, nghava a tekwaɓa wa. Fərtufərtə tsa falak ya katakata. Ta haɗ mnay kazlay: Ta dza'a mbaku ɲni kə'a ma ghəɲa ɲni wa.

²¹ Nda kɗa fitika ɲni zaɲ a ɲni ta skwa zay wa. Ka sli'aftá Pwal ma takataka taɲ, ka'a nda həɲ mantsa: «Zwana amu, ka má ta snatá kuni ta gwaɗa ɗa ta mnay kazlay: Ma sli'af mu ma Kret kə'a kay ná, ma grumus a na falak na wa. ²² Skwi ta mnaghunata yu ndanana ná, drawa ɲuduf, haɗ ya dza'a zadavaghuta dər tur-tuk mataba ghuni wu, kwambalu yeya dza'a zwaɗuta. ²³ Ta na rvidik gita ná, ghunigiha ghuna Lazglafta ta duhwal-hani. Tsa Lazglafta nza yu ka ɲani, nda ya ta maganata yu ta slna ya. ²⁴ Ka'a nda i'i ná, “ma zləɲ ka ta zləɲ Pwal, dza'a laghala ka sladata ta kəma mgham Sezar. Wya guli zɗaghəɲzɗa Lazglafta ta hudi, dza'a zlaɲzla ta na gwal kawadaga nda kagha na nda hafu,» ka'a. ²⁵ Drama ta ɲuduf zwanama, nda fa ghəɲa ɗa ta Lazglafta. Tsa skwi mniha tsi ya, grafgra yu kazlay: Dza'a magaku manda va tsaya kə'a. ²⁶ Nziya nza tsi ná, dza'a zləmbatá tavata sana haɗik ta tsavata ma drəf mu,» ka'a.

²⁷ Ta ma ghwanɲɗə fwaɗa rvidik, ka va klambar tsa falak ya ta aɲni ta ghəɲa drəfa Madeterane. «Zlah ndusa mu nda haɗik tama,» ka tsa gwal ta swa kwambalu ya lamər vli da takala. ²⁸ Ka hbafta həɲ ta skwi ta ndəgaku ta zu'i ka vzadata da tsa drəf ya ɲa dzəgha latani. Ka graftá həɲ ka mitir hkənmbsak ndəfəɲ midə. Zadaptə lu ɗau' guli, ka vzəgladata həɲ, ka grəgləftá həɲ ka mitir hisamsak tghas midə. ²⁹ Yaha kwambalu da grunɗá palaha ka

həŋ zləŋaftá zləŋ, ka vazadatá həŋ ta skwa sladanatá kwambalu fwaɗ nda ga mahulhulani ŋa sladanatá tsa kwambalu ya. Ka kzlə həŋ ta tsadakwa vli nda mndər. ³⁰ Ka zbə tsa gwal swa kwambalu ya ta tva hwayaghuta, ka fagata həŋ ta tsa zwaŋa kwambalu ya, manda gwal ta zba dza'a pghadata skwa slada kwambalu nda ta kəma kwambalu, ka həŋ magay. ³¹ Ka Pwal nda tsa mali ta ghəŋa la sludzi, nda tsa la sludzi ya tani mantsa: «Ka nzamə a na mnduha na ma na kwambalu na wu katsi ná, katafta a kuni ta vgha wu,» ka'a. ³² Na tsa snanŋa taŋ mantsa ya ná, ka ratsinŋá həŋ ta tsa tbaŋha tsa zwaŋa kwambalu ya ka zlidinŋa ta drəf.

³³ Ta ghwaŋ a vli ka tsafaku tama wu, ka Pwal mantsa: «Kdəkwaɗkək, tsuwatsa ta skwa zay, ma ghwaŋpɗə fwaɗa fitika ghuni na ta fa ghəŋ mazlay, ta ɗaŋ a kuni ta skwa zay wa. ³⁴ Kdəkwaɗkək, tsuwatsa ta skwa zay ŋa ŋaghunatá ta ŋuduf. Haɗ ya ma kaghuni dza'a dəɗav-aghuta swidani dər ka turtuk wu,» ka'a. ³⁵ Kɗakwani ta tsa gwaɗa ya, ka klafta tsi ta buradi, ka rfanaghatá Lazglafta ta ghəŋani ta kəma taŋ demdem, ka balanaptá tsi[§], ka zay. ³⁶ Ka draftá sanlaha ta ŋuduf, ka zə hahəŋ guli. ³⁷ His ɗərmək nda ndəfəŋ mbsak mku' mida ŋni ma tsa kwambalu ya. ³⁸ Manda baghafta taŋ, ka hlaftá həŋ ta alkama ka pghaghata da drəf ŋa htanaghutá ndə-gaku ma kwambalu.

Badzuta kwambalu

³⁹ Tsadakwa vli, sew tsatsafa a gwal swa kwambalu ta vli ka ga həŋ wu, ama ka nghanŋa həŋ ta sana maslirŋitsa vli ka wutak. Ka ma da magaku tsi ná, ka həŋ ka kla tsa kwambalu ya nda ta tsa wutak ya. ⁴⁰ Ka ratsidinŋá həŋ da drəf ta tsa skwiha ta kəl lu ka sladanatá kwambalu

ya. Ma va tsaya guli, ka palidinŋá həŋ ta zu'a skwa swa kwambalu. Ka sli'anafŋa həŋ ta wupay nda ta kəma kwambalu nda ta tvi ŋa tiŋway falak, ka kla həŋ nda tvə sgam ya. ⁴¹ Ka lagha həŋ grunŋá duvruhwa ta wutak. Ka laghu ghəŋa tsa kwambalu ya tes dida, lavgliŋ a ta gigɗavata ŋa sabə wa. Ka lagha gamtsa'uwakwa drəf blidinŋá tsa kwambalu ya nda tvə mndərani. ⁴² Ka kumə la sludzi ta psidinŋa la vu'a, kabga yaha ya dər turtuk da ndapta mataba taŋ nda bibiŋa. ⁴³ Ka pyaftá tsa mali ta ghəŋa la sludzi ya ta həŋ ta dza'a magay, kabga va a ta slanaghata skwi ta Pwal wa. Ka'a mnata mantsa: «Inda gwal nda sna ta hlimi ya ná, ka vala həŋ ta drəf, ka dza'a həŋ ta blu. ⁴⁴ Sanlaha ya, ka la həŋ ta kataku, ka ta na sləbhwa na kwambalu na a tsi,» ka'a. Mantsa ya magata həŋ, kəl hahəŋ ka katagaptá vgha demdem ka labə ta bla ghwa.

Pwal ma Malta

28 Tahula katagapta ŋni ta vgha, Malta hga tsa vli ta tsavata ma drəf ya, ka ŋni zlra snanŋa. ² Mnduha ma tsa luwa ya ná, ŋerma mnduha həŋ, ka tsu'afŋa həŋ ta anŋi. Ka vaŋnaghata həŋ ta vu gik, kabga ta nzaku imi, káka nda mtaŋ guli. ³ Ka hlafta Pwal ta nivi ka pghay ta ghəŋa tsa vu ya, tsaw mamu mupuha mida. Snayni ta hurfukwa vu, gi takwatsak lafi ta dzva Pwal. ⁴ Nghay gwal ma tsa luwa ya ta tsa mupuha ya kzəghəla ta dzva Pwal, ka həŋ mataba taŋ mantsa: «Ta psala mndu na mndu na kahwathwata. Zlahzlah katagapta tsi ta vgha ma drəf kay guli ná, ta zlighisa a yu wu, ba va ta dzaghata ɗa ka guma Lazglafta nda tsi,» ka həŋ. ⁵ Ka wuslikidinŋá Pwal ta tsa mupuha ya da vu. Haɗ sana skwi ta ghunanŋa ɗəkɗək wa. ⁶ Kzla ghuyanaftani ta Pwal ka gi zləm-

[§]27:35 Ngha ta Sina gwal ghunay 2:42.

batani ka mtutani a tsi, ɲa lamndu si ta kzlay. Ka nzakw hɛɲ ná, haɗ sana skwi magana tsi wa. «Sana Lazglafta na mndu ná,» ka hɛɲ mbɔɗglavata.

⁷Ndusa nda tsa vli ya, mamu vla sana mali ta ghɛɲa tsa hadik ta tsavata ma drɛf ya. Publiuyus hga tsa mndu ya. Tsatsi ta tsu'aftá aɲni, ka payaɲnatá vli dína, ka zatá ɲni ta fitik hkɛn ga taɲ. ⁸Tsaw ta hani dani ma Publiuyus ta ghzɛɲ ta ɓasa ɲudídar nda klu tani. Ka lagha Pwal da nghanaghata, ka fanaghatá tsi ta dzvu, ka maga du'a da Lazglafta ta ghɛɲani, ka mbanaftá tsi. ⁹Manda mbanafta Pwal ta tsa mndu ya, ka sli'adaghatá gwal kul dúghwanaku ta tsa hadik ta tsavata ma drɛf ya slanaghata, ka mbambanaftá tsi ta hɛɲ. ¹⁰Ka va vlɛ hɛɲ ta skwi kavghakavgha ɲa ɲni. Ta sli'i ɲni ka dza'a da kwambalu guli, ka tsakaɲnafta hɛɲ ta inda skwi dza'a kata aɲni ma mbaɗa ɲni.

Bhadaghata Pwal da luwa Ruma

¹¹Tahula tili hkɛn, ka sli'aftá ɲni ka lami da kwambala luwa Alegzandri, ta hgɛ lu ka «lazglafta la mbuhwali,» ta zagaptá vyani ta tsa hadik ta tsavata ma drɛf ya. ¹²Bhadaghata ɲni da luwa Sirikuz, ka zata ɲni ta fitik hkɛn hada. ¹³Ka sli'aftá ɲni hada ka ɓhadaghata da luwa Regiyu. Gamahtsimani, ka saf falaka Sud, ka ɓhadaghata ɲni da luwa Puzul baɗu mahis. ¹⁴Hada, ka slafta ɲni ta zwanama ma zɪghay nda ɲuduf. Ka hɛɲ mantsa: «Kɗɛkwakɗɛk, zawaza ta luma kawadaga nda aɲni,» ka hɛɲ nda aɲni. Mantsa ya ka ɲni ɓhadaghata da luwa Ruma. ¹⁵Ka snaɲta zwanama ma zɪghay nda ɲuduf ta nzakway ma luwa Ruma kazlay: Wa'a hɛɲ ta sabi kɛ'a, ka sli'aftá hɛɲ ka sagha da guya aɲni ha ta luma Apyus nda ya ma sana vli ta hgɛ lu ka vla hani hkɛn ya. Nghay Pwal ta hɛɲ, ka rfu tsi ta Lazglafta, ka ufɛglavaf ta vghani. ¹⁶Bhadaghata ɲni

da luwa Ruma, ka zlanantá lu ta tvi ta Pwal ɲa dza'ani nzaku ma ɲani dzuguvi nda ghɛɲani, kawadaga nda sludzi ta nghay.

Mna gwafa Pwal ma luwa Ruma

¹⁷Baɗu mahkɛna fitik, ka hagaftá Pwal ta gwal dagaladagala mataba la Yahuda. Ka'a nda hɛɲ tsikavar hɛɲ mantsa: «Zwanama ɗa, haɗ sana skwi magana yu ta la amu wa. Dmanaf a yu ta tva nzakwa dzidzifha mu wu, ama ka ksafatá lu ta i'i ka vu'a ma luwa Ursalima. Daga hada, ka lamɛ yu da dzva la Ruma. ¹⁸Dawadipta tsahaya ta vli, ka kumɛ hɛɲ ta zlidista, kabga haɗ sana skwi ksidiɗ hɛɲ nda tsi prɛk ka dzatá i'i wa. ¹⁹Tsaw va a aɲni ta zɪɲta wu, ka la Yahuda. Ka si mantsa tsi ná, nda nza tkwe' tama ka kla na guma ɗa na ta kɛma mgham Sezar, ka yu. Aɲ mndani, ka wla yu ta la'ini a ka yu wa. ²⁰Tsaya tama kɛɛ yu ka zba nghanɲta kaghuni ka gwafanɲta mu ta tsa gwafa ya. Ta ghɛɲa tsa skwi faf la Isra'ila ta ghɛɲ tida ya tsamta lu ta i'i ma zida,» ka'a. ²¹Ka hɛɲ nda tsi mantsa: «Haɗ sana delewer vindaf lu ta kagha mutsaf aɲni da la Zudiya wa. Haɗ ya ɗɛr turtuk mataba zwana amu ta sagha da mnaftá gwafa ta kagha ɗɛr ka vzaftá rutsak ta kagha wa. ²²Ta kumay aɲni ta snaɲtá skwi ta ndanu kagha ka ghɛɲa gha nda ma wa gha. Skwi ya snaɲ aɲni ná, nda ndɛgha gwal ta pgha rutsak ta na lfiɗa dína ghuni na,» ka hɛɲ.

²³Ka tsafatá hɛɲ ta sana fitik tama ɲa gwayavata taɲ. Baɗu tsa fitik ya, ka sli'aftá ndɛghata hɛɲ ka lagha slanaghatá Pwal ma vla nzakwani. Ka zɪraftá Pwal ta paslay, ka mnay ɲa taɲ ta gwafa ta ga mgham Lazglafta, daga gasɛrɗɛk, ha tekulemes fitik, ɲa tɗakta ghunislaka taɲ ta ghɛɲa gwafa ta Yesu. Ka mnɛ tsi ta gwafa ma deftera zɪlaha Musa, nda ya ma deftera la anabi, ɲa taɲ. ²⁴Ka ksafatá fɛɛlma sanlaha ta tsa

gwada ta mnə tsi ya, ta kwalaghutá san-
laha ta tsu'afta dekdek. ²⁵ Ka traptá hən
ta dzraftawi ka skwa turtuk, ka gazlə
hən. Ka Pwal nda hən mantsa: «A ta ɲa
Sulkum nda ghuba ta mnay ɲa dzidziha
ghuni nda ma wa anabi Isaya kazlay:

²⁶ «La da slanaghatá na mnduha na, ka
ka nda hən na:

Dza'a nda sna kuni nda sləmənɟa ghuni,
ama tsatsafta a kuni dekdek wa.

Dza'a nda nɟha kuni nda ira ghuni, ama
tsəmafta a kuni dekdek guli wa.

²⁷ Nana mnduha na ná,

təɲtəɲa ghənɟa taɲ.

Dərzliɲdərzla hən ta sləmənɟa taɲ,

hahafhaha hən ta ira taɲ,

kabga va'a hən ta nɟhaɲta nda ira taɲ

wu,

va a hən ta snəɲta nda sləmənɟa taɲ guli

wu,

da lamə tsi da ɲudufa taɲ,

da mbədfaktá hən ta vɟha tvə i'i,

da mbanafta** yu ta hən kə'a ya kay.”

²⁸ Ala wya tsi tama, ghunafghuna
Lazglafɟa ta na Lfida Gwada na da gwal
kul nzakway ka la Yahuda. Hahən,
dza'a snay hən,» ka'a.

[²⁹ Kɟakwa Pwal ta mnatá tsa gwada
ya, ka gazlaghutá la Yahuda nda zləɟay
mataba taɲ.]

³⁰ Ka zatá Pwal ta vaku rən rən his ma
tsa həga ta plə tsi nda pla ya. Ta tsu'ay
ta inda mndu ta lagha slanaghata hada
guli. ³¹ Pyaf a lu wu, ka mnə tsi ta gwada
ta ghənɟa ga mɟhama Lazglafɟa. Ka taghə
tsi ta skwi ta ghənɟa Mɟham Yesu Kristi,
had sana skwi ta gurtsaɲta wa.

**28:27 Nɟha ta Isaya 6:9-10.

Tsgha ta lwa Pwal ña

La Ruma

Ga zgwa Pwal

1 Pi Pwal ta nzakway ka kwalva Yesu Kristi ta vindaftá na delewer na. Lazglafta ta hgaftá i'i ña nzakwa da ka mnda ghunayni. Tsatsi ta zbaptá i'i ña dza'a da mna Lfida Gwadani ña mnduha.

²Tsa Lfida Gwada ya ná, nda kda fitika tamafta Lazglafta ta imi ta sləməñ ta ghəñani tvə la anabi ghalya, ka vindaftá həñ ta gwada ta ghəñani ma deftera Lazglafta. ³Ta ghəña zwanjani ya ka mnda səla yaga lu ma zivra mgham Dawuda tsa gwada ya. ⁴Ma sli'agaptani ma mtaku, ka kliginjá Lazglafta ta ghəña nzakwani ka zwanjani nda mbrakwani ta tsa Yesu Kristi Mghama mu ya. Ka mutsaftá tsi ta inda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa. ⁵Nda ma Yesu Kristi zdidinjta Lazglafta ta hudi, ka nidifta ka mnda ghunay ña dza'a da mna gwadani ña inda mndəra mnduha kavghakavgha, ña zlgħafta tañ ka snata tañ. Mantsa dza'a kəl həñ ka vlanťá glaku ta Yesu Kristi. ⁶Kaghuni guli ná, tekw kuni mataba tsa mnduha ya, kabga hagafhaga Yesu Kristi ta kaghuni ña nzakway ka ñani.

⁷Inda kaghuni ta nzakway ma luwa Ruma, dvudva Lazglafta ta kaghuni, ka hgaftá tsi ta kaghuni ña nzakway ka ñani. Ka nza zdakatahuda Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta ghəña ghuni.

Mamay Pwal ta nghanaghatá gwal zlgħay nda ñuduf ma luwa Ruma

⁸Karaku ná, ta rfanagharfa yu ta Lazglafta da nda ma Yesu Kristi ta ghəña kaghuni demdem, kabga ta kulay lu ta zlgħay nda ñudufa ghuni ma inda vli ta ghəña hadik. ⁹Nda sna Lazglafta ya

ta maganata yu ta slna nda ñudufa da turtuk ma mnay da ta Lfida Gwada ta ghəña Zwanjani, ta skwi dza'a yu mnay. Nda sna kazlay: Ma inda fitika ndəbay da ta dzvu ná, ta kulay yu ta kaghuni kə'a. ¹⁰Inda fitik yu ta maga du'a da Lazglafta ña gi vlihatani ta tvi ka ta kumay tsi ña bhadaghata da da kaghuni silay, ¹¹kabga ta mamay yu katakata ta nghanťá kaghuni. Ta kumay yu ta dguvusta mu ta skwi ya vliha Sulkum ña sgaghunaghatá mbraku ta tva Lazglafta. ¹²Skwi ta ndanu yu ná, ta kumay yu ta vluvusta mu ta mbraku, ta vlaghunatá i'i ta mbraku nda ña da ma zlgħay nda ñuduf, ta vlihatá kaghuni ta mbraku nda ña ghuni ma zlgħay nda ñuduf.

¹³Zwanama da, ta kumay yu ta snanťa ghuni kazlay: Nda kda fitika da ta zba bhadaghata da kaghuni kə'a, ama kulam gita ta mutsaf a yu ta fitik wa. Ta kumay yu ta bhadaghata da ña maga slna mataba ghuni, ya dza'a kla kaghuni ta kəma ta kəma manda ya ta magə yu mataba sanlaha ma mnduha ta sana hadikha ya. ¹⁴Dguvta ghəña da ka mnanata da ta Lfida Gwada ta inda mnduha, ña la Grek, ña gwal nda hidá nda ya ña gwal kul hidaku tani. Ija gwal nda guna sləməña tañ nda ya ña gwal kul gunaku sləməña tañ tani. ¹⁵Tsaya tama ta kəl yu ka kuma bhadaghata da da kaghuni ta nzakway ma luwa Ruma guli ña mnaghunatá Lfida Gwada.

Mbrakwa Lfida Gwada

¹⁶Ksa a hula ta i'i ka mna Lfida Gwada ña mnduha wa. Tsa Lfida Gwada ya ná, mamu mbrakwa Lazglafta mida ña mba inda mndu ta zlgħafta. Ija zrafta nda la Yahuda karaku, tahula tsa ña kday nda la Grek. ¹⁷Tsa Lfida Gwada ya ta maray kinawu ká Lazglafta ta nanafťá mnduha ka gwal tdukwa tawa irani zlgħafər həñ. Had sana tvi wu, ta ghəña tsa zlgħay nda ñuduf ya kwenkwen. Nda nza manda ya

nda vinda ma deftera kazlay: Mndu ta zlgħafta Lazglafta ná, tsaya mndu tđukwa tawa ira Lazglafta, tsa mndu ya guli dza'a nzata nda hafu^{††} kə'a.

Gwal dmaku mnduha ta ghəŋa hadik demdem

¹⁸Daga ta luwa ta margamata Lazglafta kazlay: Nda bəsa ŋudufani ta ghəŋa inda dmakuha ta magə mnduha, nda kwala taŋ kul had' ta vla glaku ŋani kə'a. Dza'a tsanaghatsa ta guma ta həŋ, kabga ghwadaka skwi ya ta magə həŋ ná, ta hawuha ta kahwathwata. ¹⁹Skwi má ŋa sənəta ta ghəŋa Lazglafta ná, difaghu a wu, dəday ta dabi nzakwani, kabga maranəŋmara Lazglafta ta həŋ. ²⁰Nzakwa Lazglafta kaghəŋani nda mbrakwani ya ŋa kdekedzeŋ ná, skwi ya kul laviŋtá lu ta nghanəta ya. Ama daga ka yawu zrafta ghəŋa hadik, laviŋlava lu ta nghanəta nda ta tva skwiha ya maga tsi. Ta had' mndu nda psłaftawi da tsi wa. ²¹Aŋ mndani, nda sna mnduha kazlay: Mamu Lazglafta kə'a kulam nda tsa, had' həŋ ta vla glaku ŋani wu, had' həŋ ta rfanaghata guli wa. Katək ná, zwađuta zwađu həŋ ma ndanu. Ka nzamtá həŋ ma grusl, sna a həŋ ta skwi tđukwa wa. ²²Gwal nda hidá aŋni ka hahəŋ ta gray, tsaw ka rgha həŋ. ²³Má ŋa tsəlbay taŋ ta tsəlbú ka vla glaku ŋa Lazglafta ya ta nzaku nda hafu ŋa kdekedzeŋ ya ná, ka laghu həŋ da tsəlbú ŋa skwa wuyay tsaf lu manda mndu kul had' hafu mida. Sanlaha ma tsa skwa wuyay ya ná, manda tsatá zarak həŋ, manda nimitak fwad səla mista taŋ tsatá sanlaha, manda tsatá nahadik sanlaha.

²⁴Tsaya kəl Lazglafta ka zliŋtá mnduha ŋa maga skwi ya kumaŋ maya taŋ. Mantsa tama ka magə həŋ ta skwa hula nda vgha taŋ mataba taŋ. ²⁵Ka zluŋtá

həŋ ta kahwathwata Lazglafta ka laghwi sna tsakalawi. Ka laghwi həŋ da tsəlbú ŋa skwiha ya tsatsaf Lazglafta, ka maga slna ŋa taŋ, ka kwalaghutá tsəlbú ŋa Lazglafta ta tsatsaftá inda skwi. Tsatsi ya raŋ zləzlvay ŋa kdekedzeŋ. Amin.

²⁶Tsaya kəl Lazglafta ka zliŋtá həŋ ŋa maga skwa hula. Zlanəza mi'aha ta guya vgha nda zgwana, ka laghwi da guya vgha nda mi'aha manda hahəŋ, skwi ya kul raku magay kadzeŋkadzeŋ. ²⁷Manda tsaya zgwana guli, zlanəza həŋ ta guya vgha nda mi'aha, ka kakə hara'uwa sani nda sani ta həŋ, ka laghwi həŋ guya vgha zgun nda zgun, skwi ya kul raku magay kadzeŋkadzeŋ. Ka tđanaktá həŋ ta ghəŋa taŋ ta guma ya prək nda ghwadaka skwi ya maga həŋ.

²⁸Manda va ya kwalaghu həŋ ta snanató Lazglafta ya, ka zliŋtá Lazglafta guli ta həŋ mista tsa ghwadaka ndana taŋ ya. Ka magə həŋ ta skwi kul raku. ²⁹Ndəghundəgha ghwadaka skwiha kavghakavgha ta magə həŋ: Ta ŋaslu həŋ, ta tsagana həŋ, ta sidi həŋ, ta draku həŋ, ta psła mndu həŋ, ta zlərdawi həŋ, ta tsaghutá mndu həŋ, ka matsaŋwaslay həŋ, ta tsa mndəra mndu həŋ, ³⁰ta vza rutsak həŋ ta mndu, ghuma Lazglafta həŋ, ta ghazeŋzeŋ həŋ, ta gla ghəŋ həŋ, ta ghərbaku həŋ. Me' ka həŋ ta dzatá vgha ŋa maga ghwadaka skwi. Sna a həŋ ta gwada da dadaha taŋ wa. ³¹Had' ghəŋ da həŋ wu, maga a həŋ ta skwi ta mnata həŋ wu, dfa a həŋ ta mndu wu, tawa a həŋ ta hidahida ta mndu wa. ³²Mataba tsa guli ná, ta nda sna həŋ kazlay: Inda gwal ta nzakwa mndərga tsa nzakuha ya ná, mtaku skwi ta raŋtá həŋ kə'a. Magay ta magə həŋ ta tsa skwiha ya kweŋkweŋ yeya a wu, ta ghubay həŋ ta gwal ta maga tsa skwiha ya guli.

^{††}1:17 Ngha ta Habakuk 2:4.

Guma Lazglafta

2 Kagha mndu ya ta nzakway ta tha mndu, dər wa ka, hađ ka nda pslaftawi bađu guma wu, kabga ma tsa tsay ta tsə kagha ta guma ta sanlaha ya ná, ta tsə ta ghəŋa gha ka. Tsa kagha ta tsanaghatá guma ta mndu ya ná, ta magay kagha ta va tsa skwiha ya. ²Nda sna amu kazlay: Ta tvani tsanaghata Lazglafta ta guma ta ghəŋa gwal ta maga skwiha mantsa ya kə'a. ³Kagha mndu ya ta tsanaghatá guma ta ghəŋa gwal ta maga skwiha mantsaya, wya ta magaymagay kagha kay guli. Ta grə ka ná, dza'a ndapnda ka ma guma Lazglafta rki na? ⁴Lazglafta ná, dagala zđaku da tsi, dagala ksa ŋuđuf da tsi, ghudza a nda ghudza ta skwi wa. Ta gagə nda gaga kagha tama rki? Ari sna a wa kagha kazlay: Tsa zđakwa Lazglafta ya ta tiŋwa kagha ŋa mbəđanafta gha ta nzakwa gha kə'a ka na? ⁵Ma tsa təŋatá ghəŋa gha ya, ka kwalaghutá ka ta mbəđanaftá nzakwa gha ya ná, guma basatá ŋuđufa Lazglafta ta tđanakta ka ta ghəŋa gha. Dza'a ksafksa guma ta kagha, bađu basafta Lazglafta ta ŋuđuf ta ghəŋa mnduha, ŋa tsanaghatani ta guma nda tvani ta inda mndu. ⁶«Ŋa vlanťani ta nisəla inda mndu tafta slani maga[‡] tsi.» ⁷Ŋa gwal ta gđata ta maga skwiha đinadina ŋa mutsa glaku nda sgit, nda hafu ŋa kđekedzeŋ ya, dza'a vlanťvla Lazglafta ta nzaku nda hafu ŋa kđekedzeŋ ta həŋ. ⁸Ŋa gwal ta ga sidi nda Lazglafta, ka kwalaghutá sna kahwathwata ka laghwi da maga ghwadaka skwiha ya ná, dza'a ghuzlanəŋghuzla Lazglafta tiri ta həŋ. ⁹Inda mndu ta maga ghwadaka skwi, dza'a ghuzlanəŋghuzla Lazglafta tiri. Ŋa zrafta ta la Yahuda karku, ka da sagha ta la Grek. ¹⁰Ama ŋa gwal ta maga skwiha đinadina ya, dza'a vlanťvla

Lazglafta ta glaku nda sgit nda zđaku ta həŋ. Ŋa zrafta ta la Yahuda karku, kada sagha ta la Grek guli. ¹¹Mantsa ya ná, hađ Lazglafta ta gala mndu wa.

¹²Inda gwal ta maga dmaku kul hađ zlahu Musa da həŋ, dza'a rwaku həŋ dər má hađ tsa zlahu ya da həŋ. Inda gwal ta maga dmaku, mamu tsa zlahu ya da həŋ guli, nda tsa zlahu ya dza'a tsanaghata lu ta guma ta həŋ. ¹³Gwal ta snatá tsa zlahu Musa ya a gwal ta nzakway tđukwa da Lazglafta wu, ama gwal ta nzakway ta ksa slna manda ya kumə tsa zlahu ya gwal ta nzakway tđukwa da Lazglafta. ¹⁴Gwal kul nzakway ka la Yahuda ná, sna a həŋ ta zlahu Musa wu, tsaw bađu sani, ta magay həŋ ta skwi manda ya ta kumə tsa zlahu ya. Hađ zlahu da həŋ wu, vərđa hahəŋ ta nzakway ka tsa zlahu ya. ¹⁵Tsaya tama ná, slna taŋ ta maraŋta kazlay: Tsa skwi ta kumə zlahu ta magay lu ya ná, nda vinda ma ŋuđufa taŋ guli manda tsaya ŋa taŋ. Ta ndanay həŋ bađu masani kazlay: Skwi đina maga yu, skwi đina a maga yu wu kə'a. ¹⁶Tsaya tama, mandana Lfida Gwada ta mnə yu na, manda tsaya dza'a nzakwa tsi bađu dza'a ghunagata Lazglafta ta Yesu Kristi ŋa tsanaghatá guma ta ghəŋa inda skwi nda đifa ma ŋuđufa mnduha ya.

Kwalaghuta la Yahuda ta snatá zlahu

¹⁷Kagha ta mnay kazlay: La Yahuda i'i kə'a ta dihaftá vgha ta zlahu Musa, ta ghərbaku ta Lazglafta, ¹⁸nda sna yu ta skwi ta kumə Lazglafta ka ka, nda sna yu ta skwi đina ma snaŋta đa ta zlahu Musa ka ka, ¹⁹nda fa ghəŋa gha kazlay: Prək i'i ka dzugwa gwal nda ghulpa kə'a. Tsuwadaka gwal ma grusl yu ka ka ta ndanay, ²⁰mnda tagha skwi ŋa gwal kul snaŋtá skwi yu ka ka, mnda taghanaftá skwi ta zwani yu, kabga taghadif tagha Zlahu Musa ta inda skwi nda kahwath-

[‡]2:6 Ngha ta Zabura 62:13, nda Mahdihi 24:12.

wata tani ka ka. ²¹ Mantsa nzakwani, ta tagha skwi yu ŋa sanlaha ka ka, tagha a ka ŋa ghəŋa gha rki? Dina a ghali wu ka kagha ta mnay, tata ghali kagha kay guli. ²² Dina a hliri wu ka kagha ta mnay, tata hliri kagha kay guli. Husihahusa skwa wuyay ka ka, tata ghalay kagha ta skwi ma həga skwa wuyay. ²³ Ta ghərbaku kagha ta nzakwa zlahu Musa mamu da kagha, ta maga a kagha ta tsa skwi ta kumə zlahu ya kay guli wa. Razanaf a ka ta Lazglafta nda tsa ra? ²⁴ Tsaya kəl lu ka vindafta ma deftera Lazglafta kazlay: Ta gwada ta kaghuni ta kəl gwal kul nzakway ka la Yahuda ka raza Lazglafta kə'a^{¶¶}.

²⁵ Mantsa nzakwani, ka ta magay kuni ta skwi ta kumə zlahu katsi, ta tvani tsa tsatá fafaða ghuni ya. Ala ka si nda tsa tsatá fafaða gha, ta maga a ka ta skwi ta kumə zlahu wu katsi, nda nza ka manda mndu kul tsaku fafaðani. ²⁶ Lagha mndu kul tsaku fafaðani ka maga skwi ta kumə zlahu Lazglafta ní, hað Lazglafta dza'a nŋha tsa mndu ya manda mndu nda tsa fafaðani ra? ²⁷ Ya wya tsa mndu ya ná, hað lu ta tsa fafað ma nzakwa mndəra taŋ wu, ama ta magay ta skwi ta kumə zlahu. Hað tsa mndu ya dza'a tsaghaghatá guma ta kagha mndu ta kwalaghutá maga skwi ta kumə zlahu ya ra? Ta wya kay guli, mamu vindatá zlahu Musa da kagha, nda tsa fafaða gha guli. ²⁸ Vərða mnda la Yahuda ná, tsa ta ng-haku tsakwam ya a wa. Vərða tsatá fafað guli ná, tsa tsa lu ta ng-haku mividani ya a wa. ²⁹ Vərða mnda la Yahuda ná, ma ŋuduf nzakwani. Vərða tsatá fafað guli ná, ma ŋuduf. Skwi ta vlata Sulkum ná, zlahu ya vindaf lu nda vinda a wa. Vərða mnda la Yahuda ná, da Lazglafta ta mutsa tsatsi ta ghubaku, da mndu a wa.

Hað mndu ta nzakway tɔfukwa wa

3 Ndaw malaghuta la Yahuda ka lam-ndu? Nu hayhaya tsatá fafað na? ² Ndaða a nzakwani ta nghadapá lu ta nŋhaynŋhay wu, kabga tiŋəl ŋa taŋ vlagata Lazglafta ta gwadani. ³ Ka si kwalaghukwala sanlaha ma həŋ ta zlg-hafta ná, dza'a pyafpya tsa slna palama-palama taŋ ya ta nzakwa Lazglafta ka ŋərma ra? ⁴ Pyaf a wu! Dər má ta tsakalawi inda mnduha ná, kahwath-wata ŋa Lazglafta ta mnay, manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: «kagha Lazglafta, ka gwadagwada ka ta gwada ná, nda sna lu kazlay:

tɔfukwa tsa gwada gha ya kə'a.

Dər má tsafha lu ta rutsak ta kagha, fləwəð dza'a saba ka ma gumani.»^{§§}

⁵ Ka si tsa ghwadaka skwi ta magə amu ya dza'a maraŋtá nzakwa Lazglafta tɔfukwa katsi ná, nu ka mu dza'a mnay tama? Dza'a mnay mu kazlay: Tɔfukwa a Lazglafta wu kə'a tsamaghar tsi ta guma rki? Ma tsa vli ya ná, manda va ya gwadə lamndu gwadata yu ta tsa gwada ya. ⁶ Mantsa a wu! Ka tɔfukwa a Lazglafta wu katsi ná, wa ka'a dza'a tsa guma ta ghəŋa mnduha na?

⁷ Ka si tsa tsakalawa da ya ta malaghutá kliginjta kahwathwata Lazglafta, ka nzaku tsi ŋa vlatá glaku katsi, kabgawu dza'a kəl lu ka tsadighatá guma kazlay: Mnda dmaku ka kə'a tama? ⁸ Ka si mantsa ya tsi ní, nu kwal lu kul mnay kazlay: Magama dmaku kada saba skwi dīna kə'a? Nu kul magə lu manda ya ta tsanavata sanlaha ta gwada kazlay: Mantsa ya ta mna həŋ kə'a nda aŋni ya na? Nda ra ka tsanaghata Lazglafta ta guma ta tsa mnduha ya.

^{¶¶}2:24 Nŋha ta Izekiyel 36:20, Isaya 52:5.

^{§§}3:4 Nŋha ta Zabura 51:6.

Gaga inda mnduha ta dmaku

⁹Kinawu nzakwani tama! Malaghu-mala amu la Yahuda ka hamata gwal kul nzakway ka la Yahuda rki? Malaghu-mala a amu wa. Ka yu mnata kay ná, nda la Yahuda tani, nda la Grek tani, hahəŋ demdem nzanaghanza dmaku ta həŋ. ¹⁰Nda nza manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay:

«had mndu tđukwa ta wa ira Lazglafta wu, dər turtuk had wa.

¹¹Had mndu nda sna ta skwi wu, had ya ta psa Lazglafta wa.

¹²Inda taŋ mbəfanambəfa həŋ ta hul ta Lazglafta, nda zadfa həŋ demdem. Had ya dər turtuk ta maga skwi đina wu, dər turtuk had wa.

¹³Wa taŋ ná, manda gunatá kulu nzakwani.

Nda ghanika taŋ ta nana həŋ ta mnduha. Ghwana mupuhwa ma huta ta wa taŋ.

¹⁴Dagala ksi'i nda ŋaslu ma wa taŋ.

¹⁵Nda tsəra səla taŋ ŋa dza'a dzata mndu.

¹⁶Inda tvi labə hahəŋ ná, nda hwanzafa inda vli, ta wahu inda mnduha.

¹⁷Sna a həŋ ta tva zdaku wa.

¹⁸Had zləŋa Lazglafta* da həŋ dekdek wa.»

¹⁹Aŋ mndani, nda sna amu ka ka-zlay: Inda skwi ta gwadə zlahu ná, ŋa gwal vla Lazglafta ta tsa zlahu ya ŋa taŋ ta gwadfa tsi kə'a. Tsaya tama ná, had mndu nda psłaftawi ta kəma Lazglafta wu, kada snaŋta inda mndu kazlay: Gaga həŋ ta dmaku ta kəmani kə'a. ²⁰Tsaya tama, had mndu dza'a nzakway ka mndu tđukwa ta kəma Lazglafta ta ghəŋa vəl magatani ta skwi ta kumə zlahu wa.

Zlahu ná, nda nza ŋa snanamtá mnduha kazlay: Gaga kuni ta dmaku kə'a.

Zlghay nda ŋuduf ta nanaftá mndu ka mndu tđukwa

²¹Ndana tama, maranaŋmara Lazglafta ta tvi ta mnduha dza'a kəl həŋ ka nzakway ka tđukwa mnduha ta kəmani. Tsa nzaku tđukwa ya ná, nda ma zlahu a ta nzakwa lu wa. Mnaŋmna zlahu Musa nda la anabi guli ta gwadfa ta ghəŋani. ²²Tsaya tvi dza'a kəl Lazglafta ka nanaftá mnduha ka gwal tđukwa ta kəmani ya nda nza nda ma zlghafta dər wa ta Yesu Kristi. Had ya galap Lazglafta, dər la Yahuda dər gwal kul nzakway ka la Yahuda wa. ²³Inda taŋ gaga həŋ ta dmaku traptra həŋ ma snaŋtá sgita Lazglafta. ²⁴Ka zfanəŋta Lazglafta ta huđi ta həŋ ka mbalay, ka nanaftá həŋ ka gwal tđukwa ta kəmani nda ma Yesu Kristi ta pligintá həŋ ma dmaku. ²⁵Tsa Yesu Kristi ya vla Lazglafta ŋa mtutani ta ghəŋa inda mnduha ka planatá dmakwa taŋ nda usani nda ma zlghafta taŋ ta Yesu Kristi ŋa maraŋta kazlay: Tudukwa tsatsi kə'a. Tsa dmaku si ta magə mnduha ghalya ya ná, ka nzata Lazglafta manda skwi kul nghanja, ²⁶ksana ksa ta ŋudufani. Manda va tsaya ta mara Lazglafta ndana guli kazlay: Tudukwa tsatsi kə'a. Tsatsi, tđukwa tsatsi. Ta kumay guli ta nanafta ka gwal tđukwa ta gwal ta zlghaftá Yesu.

²⁷Ka si mantsa tsi tama ní, ta mamu skwa ghuba ghəŋ nda tsa tama rki? Had wa. Kabgawu? Kabga zlghay nda ŋuduf ŋərma skwi, snanatá skwi ta kumə zlahu a wa. ²⁸Nda sna amu kazlay: Nda ma zlghay nda ŋuduf mutsafta mnduha ta nzata ka gwal tđukwa ta kəma Lazglafta kə'a, nda ma snatá skwi ta kumə zlahu

*3:18 Ngha ta Zabura 14:1-3 nda 53:2-4 nda 5:10 nda 140:4 nda 10:7 nda Isaya 59:8 nda Zabura 36 2.

a wa. ²⁹ Lazglafta ná, ɲa la Yahuda nda ghəŋa taŋ ra? Lazglafta gwal kul nza-kway ka la Yahuda a guli ra? Mantsa nzakwani, Lazglafta gwal kul nzakway ka la Yahuda ya guli, ³⁰ kabga turtuktuk Lazglafta. Tsatsi dza'a nanafta ka gwal tdukwa ta gwal nda tsa fafaða taŋ nda ma zlgħay nda ɲudufa taŋ. Tsatsi dza'a nanafta ka gwal tdukwa ta gwal kul nza-kway ka la Yahuda nda ma zlgħay nda ɲudufa taŋ guli. ³¹ Ma tsa zlgħafta zlgħaf mu ya tama guli ná, hərdiŋhərda mu ta zlahu ra? Hərdiŋ amu wu, katək ná, ɲlanafta ɲlanaf mu ta zlahu.

Grafta nda nzakwa Abraham

4 Ndana tama, nu dza'a mu mnay taghəŋa Abraham ta nzakway ka dzidza mu? Nahgani mutsaf tsi ma nza-kwani? ² Ka si má ma slnani maga tsi mutsafta Abraham ta nzakway ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta katsi ná, ma raŋra ghubayni ta ghəŋani, ama ta wa ira Lazglafta a tama wa. ³ Waka deftera Lazglafta ta mnay na? Ka lu ta mnay ma deftera Lazglafta na: «Zlgħafzlgħa Abraham ta Lazglafta, tsaya[†] kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tdukwa ta wa irani» kə'a.

⁴ Ka magamaga mndu ta slna ná, ta planapla lu ta nisəlani. Tsa skwi plana lu ya ná, mbəhay a mbəha lu wu, skwi ta raŋta ya. ⁵ Ama ka lagħa mndu ka zlgħaftá Lazglafta nda ɲudufani klaf a ta ghəŋani ka mndu tdukwa ta kəma Lazglafta ta ghəŋa tsa slnani ta magə tsi ya wu katsi, dza'a klafkla Lazglafta ta tsa mndu ya ka mndu tdukwa ta wa irani. Mndərga tsa mndu ya guli ná, nda sna kazlay: Mamu tvi dza'a kəl Lazglafta ka nanaftá gwal dmaku ka gwal tdukwa ta wa irani kə'a. ⁶ Manda va tsaya ka mgham Dawuda guli ta fay ma lahani

ta ghəŋa gwal ya klaf Lazglafta ka gwal tdukwa ta wa irani dər má maga a həŋ ta skwi dīna. Tsa mnduha ya ná, mamu rfu da həŋ, ka'a.

⁷ «Rfu da gwal plana Lazglafta ta dmakuha taŋ, ga həŋ.

Rfu da gwal hərdiŋ Lazglafta ta dmakuha taŋ

⁸ Rfu da mndu kul had' Mgham Lazglafta ta mbəða dmakwani[‡].»

⁹ Tsa rfu mnə mgham Dawuda ya ná, ta ghəŋa gwal nda datsa fafaða taŋ re, ari nda gwal kul datsaku fafaða taŋ guli a na? Ka mu kay na: «Zlgħafzlgħa Abraham ta Lazglafta kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tdukwa ta wa irani, ka mu.»

¹⁰ Yawu mutsafta Abraham ta nzakway ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta na? Daga ta kul tsaku fafaðani re, ari tahula tsanatá fafað a na? Daga ta kul tsaku fafaðani. ¹¹ Ma fitika nzakwani ta kul tsaku fafaðani, ka klaftá Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani, kabga vəl zlgħaftani. Tahula tsa ka tsatá tsi ta fafað. Ka nzaku tsa tsatá fafaðani ya, ka ɲizla maraŋtá nzakwani tdukwa ta wa ira Lazglafta. Abraham ná, dani ma inda gwal kul tsaku fafaðani ya, ama ka zlgħaftá həŋ ta Lazglafta, ka klaftá Lazglafta ta həŋ ka gwal tdukwa ta wa irani, manda ɲa Abraham ya. ¹² Nda nza ka dani ma gwal nda tsa fafaða taŋ guli, ka ksafksa həŋ ta sada zlgħay nda ɲudufa da mu Abraham ta zlgħaftá Lazglafta daga ta kul tsaku fafaðani ya.

Tanafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta gwal ta zlgħafta

¹³ Tanafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta Abraham nda zivrani tani kazlay: Dza'a vlagħavla yu ta ghəŋa hadik[¶] kə'a. Tanaf a Lazglafta ta imi ta sləməŋ kabga vəl

[†]4:3 Ngha ta Zlrafta 15:6.

[‡]4:8 Ngha ta Zabura 32:1-2.

[¶]4:13 Ngha ta Zlrafta 12:2-3, 17:4-6, 22:15-18.

magayni ta skwi ta kumə zlahu wu, ama kabga vəl klafta Lazglafta ka mndu tdukwa ma zlg haftani. ¹⁴ Ka si gwal ta maga skwi ta kumə zlahu dza'a mutsa tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta mndu ya katsi ná, bətbət tsa zlg haftu zlg haf lu ya, hađ hayhaya tsa skwi tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ta mndu ya nda tsa tama wa. ¹⁵ Zlahu ná, ta klakkla ta bəsa ŋuđufa Lazglafta, ama ka hađ zlahu wu katsi, hađ sana skwi ŋa bəlanapta wa.

¹⁶ Tsaya tama ná, ma zlg haftu nda ŋuđuf kəl Lazglafta ka vlatá tsa skwi tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ta mndu ya. Ka mbalay vlata tsi guli. Nda nza tsa skwi taf tsi ta imi ta sləməŋ ya ŋa inda zivra Abraham. Nza a ka ŋa gwal ta sna skwi ta kumə zlahu kweŋkweŋ wu. Nda nza guli ka ŋa inda gwal ta zlg haftu nda ŋuđuf manda ŋa Abraham ta nzakway ka Da mu demdem ya. ¹⁷ Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Fafa yu ta kagha ka dani ma inda mndəra mndu[§] kə'a. Nda nza Abraham ka Da mu da Lazglafta ya zlg haf tsi nda ŋuđuf. Tsa Lazglafta ya ta vranamtá hafu ma gwal nda rwa. Tsatsi nda mbrakwa hgagaptá skwi kul hađ ŋa nzakwani mamu. ¹⁸ Fəglaf a lu ta ghəŋ sizlay wu, tsaw mataba tsaya ná, nda fa ghəŋa Abraham, zlg hafzlg ha ta Lazglafta kəl tsi ka nzata ka dani ma inda mndəra mnduha^{**}, manda ya mnana Lazglafta kazlay: Dza'a nda ndəgha zivra gha kə'a ya. ¹⁹ Ta mnanatá Lazglafta ta tsa gwada ya ta Abraham ná, ta ghwanj a imani ka hda dərmək wa. Nda sna guli kazlay: Nda ghada halata i'i kə'a. Guli ná, lula fitika yay markwa taŋ ta nzakway ka Sara ta zwanj. ²⁰ Dganj a ta ghəŋ dekdek ta ghəŋa skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ wu. Katək ná, zlg hay nda ŋuđufani ta vlanjtá mbraku, ka zləzlvu tsi

ta Lazglafta. ²¹ Grafgra guli kazlay: Tsa skwi tidif Lazglafta ta imi ta sləməŋ ya ná, mamu nda mbraku ŋa magata guli kə'a. ²² Tsaya tama kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tdukwa^{††} tawa irani. ²³ Ka klafkla Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani ka deftera Lazglafta mnata ya ná, ta ghəŋa Abraham ndaghəŋani a nzakwa tsa gwada ya wu, ²⁴ nda nza guli ta ghəŋa amu, ka zlg hafzlg ha mu ta Lazglafta ta sli'aganaptá mghama mu Yesu ma mtaku ya. Dza'a klafkla ta amu guli ka gwal tdukwa ta wa irani. ²⁵ Lazglafta ta vlatá tsa Yesu ya ma dzwa mnduha ŋa dzata ta ghəŋa dmakwa mu. Ka sli'aganaptá tsi guli ma mtaku ŋa nza-kwa mu ka gwal tdukwa ta wa irani.

Slərbaptá ta zughu nda Lazglafta

5 Ndana tama, nda nza mu ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta ma zlg haftu mu nda ŋuđuf. Mamu zdaku mataba mu nda tsi nda ma Mghama mu Yesu Kristi. ² Nda ma tsa Yesu Kristi ya mutsafta mu ta zđakatahuda Lazglafta nda ma zlg haftu mu nda ŋuđuf. Ta tsa zđakatahudi ya sladafta amu ka rfu, kabga nda fa ghəŋa mu ta gwata Lazglafta nda amu ma glakwani. ³ Ta ghəŋa tsaya guli ná, ta rfu mu nda ghuya đanjwa ta ghuyə mu, kabga nda sna amu kazlay: Ta taghay ghuya đanjwa ta ksa ŋuđuf kə'a. ⁴ Ksa ŋuđuf ta klaktá ghubasaptá ghuya đanjwa. Tsa ghubasaptá ghuya đanjwa ya guli ta klaktá faftá ghəŋ ta Lazglafta. ⁵ Ka faffa mu ta ghəŋ ta Lazglafta ná, nzata a ka bətbət wu, kabga maramanmara Lazglafta ma ŋuđufa mu kə'a dvtutá amu nda ma Sulku-mani ya vlama tsi.

⁶ Mantsa nzakwani, ta ma fitika nza-kwa mu kul hađ mbrakwa mu ná, ka

§4:17 Zlrafta 17:5.

**4:18 Zlrafta 15:5.

††4:22 Ngaha ta Zlrafta 15:6.

saha Yesu Kristi mtuta ta ghəŋa gwal dmaku ma fitik ya kumaŋ Lazglafta. ⁷Nda bla ka fata mndu ta ghəŋani ŋa mtuta ta ghəŋa mndu ta nzakway tdukwa. Ka waya ka skwi ba dza'a laviŋlava ta fata ghəŋani ŋa mtuta ta ghəŋa mndu ta maga skwi ya dīna. ⁸Ka Lazglafta maramaŋtá dvtutani ta amu na: Ta ma fitika nzakwa mu ta ma dmaku ta saha Yesu Kristi mtuta ta ghəŋa amu. ⁹Ma tsa mtuta mtu Yesu Kristi ta ghəŋa amu ya, ka klaftá Lazglafta ta amu ka gwal tdukwa ta wa irani. Mantsa tama ná, nda fa ghəŋa amu kazlay: Dza'a mbamafmba Yesu Kristi ma basa ŋuɟ-ufa Lazglafta kə'a. ¹⁰Ma fitika nzakwa mu ka ghuma Lazglafta ná, ka slərbaptá tsi ta zughu mataba mu nda tsi nda ma mtuta mtu zwaŋani. Mantsa tama guli ná, ya nda slərbá zughu mataba mu nda tsi ya, nda fa ghəŋa mu guli kazlay: Dza'a mbamafmba nda ma hafa zwaŋani kə'a. ¹¹Tsaya kweŋkweŋ yeya a wu, ta ghərbaku mu ta Lazglafta nda ma Yesu Kristi ta slərbaptá zughu ndanana mataba mu nda Lazglafta ya.

Gwada ta ghəŋa i Adamu nda Kristi

¹²Samsa dmaku da ghəŋa hadik nda ma mndu turtuk ta nzakway ka Adamu. Ka klaktá dmaku ta mtaku, kəl mtaku ka lanaghatá inda mndu, kabga gaga inda mndu ta dmaku. ¹³Ma kdaku Lazglafta ka vlaŋtá zlahu ta Musa ná, mamu dmaku ma ghəŋa hadik. Ma fitika nza-kwani ta kul had zlahu ná, had lu ta kulaftá dmaku wa. ¹⁴Kulam nda tsa, daga ta Adamu ka sagha ta Musa ná, ta ga mghamani mtaku ta ghəŋa mndu, nduk ta ghəŋa gwal kul gatá dmaku manda ŋa Adamu.

Adamu ná, ta grə nda tsa mndu dza'a sagha nda sa ya lu. ¹⁵Nda dga katakata na nzakwa mbalay vla Lazglafta nda nzakwa Adamu. Mantsa nzakwani, ta ghəŋa dmakwa mndu turtuk ta nzak-

way ka Adamu ná, dagala mnduha ta rwuta. Ama malaghumala tsa mbalaya Lazglafta ta vlata ya. Tsa mbalayani vla tsi nda ma mndu turtuk ta nzakway ka Yesu Kristi ya ná, klanakkla ta zdaku ta ndəghata mnduha katakata guli. ¹⁶Tsa mbalay vla Lazglafta ya ná, skwi dīna ŋani ta magata ka ŋa tsa mndu turtuk ta gatá dmaku ya. Manda gatá tsa mndu turtuk ya ta dmaku ná, ka ksutá guma Lazglafta ta inda mnda səla. Ama tahula vlaŋta Lazglafta ta zďakatahudani ta mnduha dər má dagala dmaku maga həŋ mndani, ka klaftá tsi ta həŋ ka gwal tdukwa ta wa irani. ¹⁷Nda ma dmaku ga mndu turtuk lanaghata mtaku ta inda mndu. Ama nda ma mndu turtuk ta nza-kway ka Yesu Kristi mutsafta mnduha ta zďakatahudi katakata da Lazglafta. Ka mbalay vlaŋta tsi ta tsa zďakatahudani ya ta həŋ, ka klaftá tsi ta həŋ ka gwal tdukwa ta wa irani nda ma Yesu Kristi, ŋa mutsafta taŋ ta hafu ŋa kďekedzeŋ, ŋa zay taŋ ta mgham kawadaga nda tsi guli.

¹⁸Mantsa tama, manda va nzakwa dmakwa mndu turtuk ta klakta kəl guma ka hbutá inda mndu ya, manda va tsaya guli ná, slna tdukwa maga mndu turtuk ta nanaftá inda mndu ka gwal tdukwa guli, ka pliaŋtá tsi ta inda mndu ma guma, ka mutsaftá həŋ ta hafu ŋa kďekedzeŋ. ¹⁹Manda va nza-kwa mndu turtuk ta kwalaghutá snanatá gwada Lazglafta kəl ndəghata mnduha ka nuta ka gwal dmaku ya, manda va tsaya guli ná, mndu turtuk ta snanatá gwada Lazglafta kəl ndəghata mnduha ka nzakway ka tdukwa mnduha ta wa ira Lazglafta.

²⁰Ma sagha zlahu Musa, ka sgav-aghata saba dmaku ta dabi. Ma vli sgavagha dmaku ya ná, malaghumala sgəglavaghata zďakatahuda Lazglafta guli. ²¹Manda va nzakwa gay dmaku ta mgham nda ma mtaku ya ná, manda

va tsaya ta ga zɔakatahuda Lazglafta ta mgham nda ma nzaku tɔdukwa ɲa mutsa hafu ɲa kɔkedzeɲ nda ma Yesu Kristi Mghama mu.

**Gwal nda ndi'a vgha taɲ nda
Yesu ná, mamu hafu da hɔɲ**

6 Nu ka mu dza'a magay tama ndana? Ka gdavata mu ma dmaku kada sgavaghata zɔakatahuda Lazglafta re, ari ki? ²Mantsa a dekdék wa! Mtuguduɲ mta amu ta dmaku, wa ka amu dza'a gɔɔglamta ma dmaku na? ³Sna a kuni kazlay: Ma magamatá batem ná, nda ndi'a mu nda Yesu Kristi, mtumta mu kawadaga nda tsi nda tsa kɔ'a ra? ⁴Ma magamatá batem ná, nda gwa mu nda tsi ma mtakwani, paɔampada lu ta amu kawadaga nda tsi. Ka sli'aganaptá mbrakwa glakwa Da ta Yesu Kristi ɲa nzakwa amu guli nda lfida hafu.

⁵Aɲi, nda ndi'a amu kahwathwata nda tsi ma fitika mtuta mtu mu kawadaga nda tsi. Manda va tsaya guli ná, sli'agapsli'a mu ma mtaku manda va ya sli'agap tsatsi ɲa nzakwa mu nda lfida hafu. ⁶Dina ka snaɲta mu kazlay: Tsa nzaku si ta nzaku mu ghalya ya ná, zɔɲaf zɔɲa lu ta udza zɔɲay kawadaga nda Kristi kɔ'a, kabga ɲa zadanatá tsa mbrakwa dmaku ma vgha mu ya. Yaha mu kɔantá nzaku ka vu'a dmaku ka lu, kɔl lu ka magata manda tsaya. ⁷Mndu ya ta mtuta ná, falau' vghani da dmaku. ⁸Ka lagha mu ka mtuta kawadaga nda Kristi katsi ná, nda fa ghɔɲa mu guli kazlay: Dza'a nzaku mu nda hafu kawadaga nda tsi kɔ'a. ⁹Nda sna amu kazlay: Sli'agapsli'a Kristi ma mtaku, mtugɔlta a guli wu kɔ'a. Ta haɔ mtaku nda mbraku ta ghɔɲani wa. ¹⁰Tsa mtuta mtu tsi ya ná, turtuktuk mtuta tsi ta ghɔɲa dmakwa mnduha. Ndanana ná, nda hafu tsatsi. Ka ɲa Lazglafta ta nzakwa tsi ta nzakwani. ¹¹Manda tsaya kaghuni guli, dina ka snaɲta ghuni kazlay: Nda mta kuni,

nda dga vgha ghuni nda dmaku kɔ'a. Ta nzaku kuni nda hafu ɲa Lazglafta, kabga nda ndi'a vgha ghuni nda Yesu Kristi.

¹²Mantsa tama, yaha dmaku gɔgɔlta mgham ta ghɔɲa na slu'uvgha ghuni ta mtaku na. Yaha kuni snanatá skwi ya ta kumɔ tsi. ¹³Ma zlanaj kuni ta dmaku ta fawayha ghuni ɲa maga dmaku. Katək ná, vlanjavla ta ghɔɲa ghuni ta Lazglafta, kabga nda nza kuni ka gwal nda hafu ta sli'agapta ma mtaku. Zlanajwa fawayha ghuni ta Lazglafta, ka maga tsi ta skwiha ya tɔdukwa nda hɔɲ. ¹⁴Mantsa tama, ta haɔ dmaku nda ga mgham ta ghɔɲa kaghuni wu, kabga ta mista zlahu a kuni wu, mista zɔakatahuda Lazglafta kuni.

**Vu'a dmaku mu re, vu'a
Lazglafta a mu na?**

¹⁵Kinawu nzakwani tama! Ka maga mu ta dmaku kabga kwala mu ta kul haɔ mista zlahu, laghula mu dista zɔakatahuda Lazglafta rki? Mantsa a dekdék wa! ¹⁶Sna a kuni kazlay: Ka fafa kuni ta ghɔɲa ghuni manda vu'a mndu ka snanatá gwadani ná, nda nza kuni ka vu'a tsa mndu ta snu kuni ta gwadani ya kɔ'a ra? Lavinlava ka ta nzakway ka vu'a dmaku, ɲa klay dmaku ta kagha da mtaku. Lavinlava ka ta snanatá ɲa Lazglafta, ɲa naghafta Lazglafta ka mndu tɔdukwa ta ghɔɲa vɔl snanata gha ta gwadani. ¹⁷Rfama ta Lazglafta! Ghalya si nda nza kuni ka vu'a dmaku. Ndanana, snasna kuni nda inda ɲudufa ghuni ta dughwanja skwi ya ta taghu lu ɲa inda mnduha demdem, ka taghaftá kuni. ¹⁸Manda pligighunista ma dmaku, ka nutá kuni ka vu'a maga skwi tɔdukwa. ¹⁹Manda va ya ta gwaɔ mnda sɔla ta gwaɔghunata yu ta na gwada na, kabga pɔɔɔaf a kuni ta snaɲta wa. Ghalya ná, si zliɲzla kuni ta fawayha ghuni ka vu'a maga ɲɔɔaka skwiha, nda dmakuha ɲa kwal kul sna gwada da

Lazglafta. Ndanana tama ná, zlaŋwazla ta fawayha ghuni ka vu'a maga skwi tdukwa ŋa nzakway ka gwal ta snanata ŋa Lazglafta.

²⁰Ma nzakwa ghuni ka vu'a dmaku ná, Zdɔgaghuna a maga skwi tdukwa wa. ²¹Slɛnawu tsa maga kuni tama? Wya ka skwa hula tsa skwiha ya ndana, kabga mtaku kdavakta tsa skwiha ya. ²²Ndana tama guli ná, pligighunispla lu ma dmaku ka nutá kuni ka kwalva Lazglafta ka mutsáftá kuni ta nzata nda ghufa ma nzakwa ghuni, ŋa mutsay ghuni ta hafu ŋa kdekedzeŋ ma kdavaktani. ²³Manda va tsaya ná, ka ta ga dmaku mndu, nisəlani ná mtaku ya. Ama skwi ka mbalay ta mutsu lu da Lazglafta ná, hafu ŋa kdekedzeŋ ya ma ndi'atá vgha mu nda Yesu Kristi Mghama mu.

Grafta nda nzakwa i marakw nda zə'al

7 Zwanama da, nda sna kaghuni ta zlahu. ŋa kaghuni nda sna ta zlahu ya, ta mna yu ta na gwaɗa na kazlay: Ta ma nzakwa mndu ta ndiri ta ga zlahu ta mgham ta ghɔŋa mndu kə'a. ²Ka graghunaf gra yu ba! Marakw ga mndu ná, hbafhba zlahu ta zə'ala taŋ ka ta ndiri zə'ala taŋ. Ala, ka mtumta zə'ala taŋ katsi, falau' vghani ma tsa zlahu ta hbafta ta zə'ala taŋ ya. ³Ka ta ndiri zə'ala taŋ, ka sli'aftha tsi ka laghwí da sana mndu katsi, hliri ta magə tsa marakw ya nda tsa. Ala ka mtumta zə'ala taŋ katsi, falau' vghani ma tsa zlahu ya, dər sli'aftha tsi ka laghu wuma ta sana mndu ná, hla a ta iri nda tsa wa. ⁴Manda va tsaya nza-kwani nda kaghuni guli zwanama. Ma mtuta Kristi ta udza zləŋay ná, mtumta kaghuni guli kawadaga nda tsi, nda dga vgha ghuni nda zlahu. Nda nza kuni ka ŋa sana mndu, ka ŋa tsa mndu ta sli'a-gapta ma mtaku ya, ŋa magay mu ta

skwi dina ŋa Lazglafta. ⁵Ghalya, ma fitika nzakwa mu ta maga skwi ta kumə maya mu ná, dmaku tsa skwi ya ka zlahu ta mnay ŋa mu. Na tsa snaŋta mu mantsaya, ka mamaftá mu ta maga tsa skwi lmaf lu ya. Ka ksə tsa ghwadaka skwiha ya ta slna ma amu, ka kla amu da mtaku. ⁶Ndanana tama ná, falau' vgha mu da zlahu, mtuguduŋmta mu ta tsa zlahu ya si ta hbamata ya. Lavinjlava mu ta maganata slna ta Lazglafta ma lfida nzaku ta maramaŋta Sulkum. Manda tsa vindaf lu ma zlahu ghalya ya a ta magəgəlta mu wa.

Nzakwa zlahu nda dmaku

⁷Nu ŋa mnay tama? Zlahu ná, dmaku ya ra? Dmaku a wa. Ama ka má had ka zlahu wu ná, ma sna a yu ta dmaku wa. Ka má mniha a zlahu kazlay: Ma hara'u ka ta iri ta skwa mndu kə'a ná, ma sna a yu kazlay: Dmaku^{††} ya kə'a wa. ⁸Mantsa ya tama, ka mutsáftá dmaku ta gaganafá inda hara'uwa skwiha ma i'i nda ma zlahu. Ka má had ka zlahu wu ná, gratá skwi nda mta na dmaku. ⁹Ghalya, ma kwala da ta kul snaŋtá zlahu ná, ta nzutá nzakwa da yu. Manda snaŋta da ta zlahu, ka nzatá dmaku nda hafu, ¹⁰ta mtutá i'i. Lazglafta ná, vlavla tsatsi ta zlahu ŋa mutsa hafu, ama ka klaghatá tsi ta i'i da dmaku. ¹¹Mutsaf-mutsa dmaku ta tvi, ka klaftá tsi ta zlahu ŋa nana i'i ka ga dmaku, ka dzihatá.

¹²Tsaw zlahu ná, sagha daga da Lazglafta. Inda gwaɗa ya mna tsi ná, nda ghufa, tdukwa nzakwani, dina guli. ¹³Tsaya tama ní, lavinjlava skwi dina ta dzihata ra? Lavinj a wu, dmaku katak ta dzihata. Tsa dmaku ya ta klaftá tsa ŋərma skwi ya, ka dzihata nda tsi, kabga ŋa snaŋtá kdavakta nzakwa dmaku. Nda ma zlahu saba dmaku dəɗay ta dabi, nda kdavakta badzatani tani.

††7:7 Ngha ta Sabi 20:17 nda Vrafta ta Zlahu 5:21.

Mnda sɛla ná, ɲurdika dmaku ya

¹⁴Nda sna amu kazlay: Sagha daga da Lazglafta na zlahu kə'a. Tsaw i'i ná, mnda sɛla yu habu dmaku. ¹⁵Kahwath-wata ná, sna a yu ta skwi ta magə yu wu, haɗ yu ta maga skwi ta kumə yu wu, tsa skwi ta husihata ya katək ta magə yu. ¹⁶Tsaw ka tsa skwi kul kumə yu ya ta magə yu katsi, tsaya kəl yu ka grafta kazlay: Skwi ɗina zlahu kə'a. ¹⁷Tsa ghwadaka skwi ta magə yu ya ná, i'i a ta gay wa, tsa dmaku ma i'i ya ta gay. ¹⁸Nda sna yu kazlay: Haɗ skwi ɗina ma i'i, ma na slu'uvgha i'i na wu kə'a, na skwi ta kumə yu ta mnay. Ta kumay yu má ta maga skwi ɗina, triɗ laviɲ a yu wa. ¹⁹Haɗ yu ta maga skwi ɗina má ta kumə yu wu, skwi kul ɗinaku kul kumə yu, ta magə yu. ²⁰Ka ta magay yu ta skwi kul kumə yu katsi ná, i'i a ta gay wu, tsa dmaku ma i'i ya ta gay.

²¹Wya skwi ta tafafta yu tazlay ma vgha ɗa: Ka maga yu ta skwi ɗina ka yu ya ná, gi ka ghwadaka skwi kə'a ta nuta. ²²Ma hyahya ɲuɗufa ɗa ya ná, zɗigihazɗa zlahu Lazglafta. ²³Ama ma vgha ɗa, ta tapaf tapa yu ta sana ghwadaka skwi ta lmu nda vɛrɗa skwi ɗina ya ta ndanu yu. Tsa ghwadaka skwi ma i'i ya, ta na i'i ka vu'a dmaku. ²⁴Ɗaɲwa ɗa ɲa ɗa gra! Wa dza'a dgihata nda na vgha ta kla i'i da dmaku na na? ²⁵Ta rfay yu katakata ta Lazglafta ta mbidifta nda ma Yesu Kristi.

Tsaya tama ná, ma ghəɲa ɗa ya ná, ta kumay yu ta sna zlahu Lazglafta, ama ma vgha ɗa ya, zlahu dmaku ta laghu yu da snay.

Nzakway nda mbrakwa Sulkum nda ghuɓa

8Ndanana tama, tsanaghata a Lazglafta ta guma ta gwal nda ndi'a vgha taɲ nda Yesu Kristi wu, ²kabga mbrakwa Sulkum nda ghuɓa ta vlamatá

hafu nda ma Yesu Kristi ta ga mgham ta ghəɲa i'i. Mbrakwa tsa Sulkum nda ghuɓa ya ta klaptá i'i ma mbrakwa dmaku nda ɲa mtaku tani. ³Traptra zlahu Musa ta maga tsa sna ya, kabga hta ta mbrakwa mnda sɛla ta pyafta ka magata. Ama ka magatá Lazglafta ma ghunagatani ta zwaɲani turtuktuk ma slu'uvgha manda ɲa gwal dmaku, ɲa klagamapta ma dmaku. Nda tsaya tsanaghata Lazglafta ta guma ta dmaku ta magə mnda sɛla. ⁴Kada laviɲta mu ta nzaku manda ya ta kumə zlahu kə'a kəl tsi ka magata mantsa ya, ɲa nzay mu ta nzaku manda ya ta kumay Sulkum, manda ya ta kumə slu'uvgha a wa. ⁵Gwal ta nzaku manda ya ta zɗəganatá slu'uvgha ná, tsa ɲa slu'uvgha ya ta laghu həɲ da snay. Gwal ta nzaku manda ya ta zɗəganatá Sulkum nda ghuɓa ya guli, tsa ɲa Sulkum nda ghuɓa ya ta laghu hahəɲ da snay. ⁶Ka laghula lu da snanatá ta ɲa skwi ta zɗəganatá slu'uvgha katsi ná, kla ghəɲ da mtaku tsa. Ka laghula lu da sna skwi ta zɗəganatá Sulkum nda ghuɓa katsi guli ná, kla ghəɲ da hafu nda ya da zɗaku tsa guli. ⁷Gwal ta laghwi da snanatá ɲa skwi ta zɗəganatá slu'uvgha ná, ghuma Lazglafta həɲ, kabga haɗ həɲ ta sna zlahu Lazglafta wu, traptra həɲ ta snata. ⁸Gwal ta maga skwi ta zɗəganatá slu'uvgha ná, laviɲ a həɲ ta maga skwi ta zɗəganatá Lazglafta wa.

⁹Ama kaghuni, haɗ kuni ta maga skwi manda ya ta zɗəganatá slu'uvgha wa, manda ya ta zɗəganatá Sulkuma Lazglafta ta nzaku ma kaghuni ta nza-kwa kuni ta nzaku. Ka haɗ Sulkuma Kristi ma mndu wu ná, ɲa Kristi a tsa mndu ya wa. ¹⁰Ka si mamu Kristi ma kaghuni katsi, ta vlaghunavla Sulkumani ta hafu, kabga naghunafna Lazglafta ka gwal tɗukwa ta wa irani. Aɲ mndani dza'a mtumta kuni ta ghəɲa vɛl magata ghuni ta dmaku. ¹¹Ka si ta nzaku

Sulkuma tsa mndu ta sli'aganaptá Yesu ma mtaku ya ma kaghuni katsi, va tsa mndu ta sli'aganaptá Kristi ma mtaku ya, dza'a vranamtá hafu ma tsa slu'uvgha ghuni ta mtuta nda ma tsa Sulkumani ta nzaku ma kaghuni ya.

¹²Ka si mantsa tsi tama zwanama, ka dməŋ tsa nzaku ya ta amu. Dəməŋa nzaku manda ya ta zďəganatá slu'uvgha a wa. Had' amu ta nzay manda ya ta zďəganatá slu'uvgha wa. ¹³Ka manda ya ta zďəganatá slu'uvgha ka kuni nzaku katsi ná, dza'a mtaku kuni. Ala, ka zlanəŋzla kuni ta ghəŋa ghuni ta Sulkum ka dzata tsi ta skwiha ta zďəganatá slu'uvgha ghuni katsi, dza'a nzakway kuni nda hafu. ¹⁴Inda gwal ta pghə Sulkuma Lazglafta ná, nda nza həŋ ka zwana Lazglafta. ¹⁵Tsa Sulkum vlaghuna Lazglafta ya ná, had' ta nighunista ka vu'a ŋa zləŋglay ghuni ta zləŋ wa. Tsa Sulkum ya ná, naghunafna ka zwana Lazglafta. Nda ma tsa Sulkum ya ta hga mu ta Lazglafta ka «Aba, Da!» kə'a. ¹⁶Tsa Sulkuma Lazglafta ya ta mnay ŋa sulkuma vgha mu kazlay: Zwana Lazglafta amu kə'a. ¹⁷Ka si nda nza mu ka zwanani, dza'a mutsay mu ta skwi ya payamaf tsi. Nda amu tani, nda Yesu Kristi tani, kawadaga mu dza'a mutsa tsa skwi payamaf tsi ya, kabga kawadaga mu ta ghuya ďanwa, kawadaga mu guli nda tsi dza'a mutsa tsa glaku ya.

Ŋərma skwi ya faf mu ta ghəŋ tida

¹⁸Grafgra yu kazlay: Nana ghuya ďanwa ta ghuyə mu na ná, had' lu dza'a walaŋta gray nda tsa glaku dza'a mara-maŋta Lazglafta ya wu kə'a. ¹⁹Inda skwi zlagəŋiŋ Lazglafta ná, nda mndər ta kzla həŋ ta tsa fitik dza'a maraŋta Lazglafta ta zwanani ya. ²⁰Tsaw tsa skwiha zlagəŋiŋ Lazglafta ya ná, nuna həŋ ka skwa bət-

bət, nda đvay taŋ a nuta həŋ mantsaya guli wu, Lazglafta ta đvaftá nzata taŋ mantsa[¶] ya. Tsaw ta nda fa ghəŋani ta skwi dza'a tsi magay dazlay, ²¹kabga mamu fitik ya dza'a plința tsi ta inda skwi ya zlagigij tsi, ma ga vu'a rwaku. Ŋa mutsay taŋ ta glaku manda ŋa zwana Lazglafta, ŋa nzakwa taŋ flau' vgha taŋ. ²²Nda sna amu kulam gwatna, ta ŋizi inda skwiha zlagigij Lazglafta, ta basa vgha həŋ manda marakw ta basa yaku. ²³Hahəŋ ndaghəŋa taŋ yeya a wu, nda amu tinlaghu Lazglafta ta vlamatá Sulkumani ya tani, ta basay basay amu guli ma vgha mu, ka kzla fitika vərda nzakwa mu ka zwana Lazglafta, ŋa nzata mu nda vərďaka falau'wa ta vgha mu. ²⁴Ma fatá ghəŋa mu mbamafta Lazglafta. Ka nda ghada nghanța skwi ya faf lu ta ghəŋ tida ná, fəŋla a lu ta ghəŋ tida wa. Tata fay lu ta ghəŋ ta skwi ya ghada lu ta nghanța ra? ²⁵Ala, ka nda fa ghəŋa mu ta skwi ta kul nghanța mu katsi ná, nda ksata ŋuduf ta kzla mu ta tsa skwi ya.

²⁶Manda tsaya guli ná, ta katay Sulkum nda ghuba ta amu guli ma hta ta mbrakwa mu. Sna a amu ta maga du'a manda ya ta raku wu, ama ka ndəbu Sulkum kaghəŋani ta dzvu da Lazglafta da manaka amu nda ŋizi, kul lavința lu ta mnay nda wi. ²⁷Lazglafta ná, nda sna tsatsi ta kdavakta skwi ma ŋudufa mndu. Nda sna ta skwi ta kumə Sulkum ta đaway, kabga manda ya ta kumə Lazglafta ta đawa Sulkum da tsi ta skwi ŋa gwal ta nzakway ka ŋani.

²⁸Nda sna amu guli kazlay: Ŋa dinakwa taŋ mida ta maga Lazglafta ta inda skwi ŋa gwal ta đvuta, tsa gwal ghadu tsi ta zabuta daga taŋtaŋ ya. ²⁹Tsa gwal ghadu tsi ta zabuta daga taŋtaŋ ya, ghadughada ta nanafť həŋ ŋa gara vgha nda zwanani, ŋa nzakwa tsa zwanani ya

[¶]8:20 Ngha ta Zlrafta 3:17.

ka zumali mataba ndəghata zwanama. ³⁰Tsa gwal ghadu tsi ta zabuta ya, tsa hahəŋ ya hagaf tsi guli. Tsa gwal hagaf tsi ya guli, hahəŋ nanaf tsi ka gwal tdukwa ta wa irani. Tsa hahəŋ nanaf tsi ka gwal tdukwa ta wa irani ya, tsa hahəŋ ya vlaš tsi ta glaku ta həŋ.

Dvudva Lazglafta ta amu

³¹Ka si mantša tsi, nu ta ŋa mnay mu ta ghəŋa tsaya tama? Ka si ŋa mu Lazglafta ya ní, wa dza'a dzaŋtá kəma nda amu na? ³²Lazglafta ná, pyaghu a ta zwanani wa. Vlagavla ka mtuta tsi da manaka amu demdem. Wa kə'a dza'a kwal kul vlamatá inda skwi kawadaga nda tsatsi tama? ³³Wa dza'a tsaftá skwi ta gwal zabap Lazglafta na? Had' mndu wa. Lazglafta ta hlaftá həŋ ka gwal tdukwa ta wa irani. ³⁴Wa ya dza'a lav-ŋta ksutá həŋ ma guma na? Yesu Kristi ná, mtumta. Ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta, ta maga du'a da manaka amu.

³⁵Wa dza'a dgamata nda dvuta ya dvu Kristi ta amu na? Ghuya danwa re, skwi ta malaghutá mbrakwa mu re, giri re, maya re, pda lgut re, nzaku ta wa hdak re, budugwa a dza'a dgamata na? ³⁶Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na:

«Ta ghəŋa gwada ta kagha ta kəl ŋni ka nzakway ta wa hdak inda fitik.

«Ta kəl lu ka ngha anni manda tuwakha ta klə lu ta tumbła^{§§} kə'a.»

³⁷Ma inda tsa skwiha ya ná, fərtapfərtá amu ma zatá ghwa, nda ma mndu ya ta dvutá amu. ³⁸Manda va tsaya nzakwani, nda sna yu kazlay: Dər má mtaku tsi, dər má nzata nda hafu tsi, dər má duhwalha Lazglafta tsi, dər má sana skwiha nda mbra nda mbra ta luwa tsi, dər má nzaku ndanana tsi, dər má nzaku ta kəma a tsi, ³⁹dər má sana skwiha nda mbra nda

mbra ta ghəŋa hadik a tsi, dər má skwi kighkigh zaghutani ta ghudzifa luwa tsi, dər ma skwi kighkigh zaghutani da ghuvata hadik tsi, had' sana skwi zlaganap Lazglafta nda zlaga dza'a dgamata nda tsa dvu ya dvu Lazglafta ta amu, maranəŋ tsi nda ma Yesu Kristi Mghama mu ya wu kə'a.

Lazglafta ta zbaptá la Isra'ila

9 Kahwathwata na gwada dza'a yu mnay na, ma hga Yesu Kristi, tsakalawa da a wa. Manda tsaya ka nzakwani ka ndana da guli ta mnihata Sulkum nda ghufa. ²Ta kuzliha kuzla ta nudufa da katakata, nda ŋra nudufa da inda fitik, ³ta ghəŋa zwanama da ta nzakway ka mndəra ini. Ta dər ma Ksi'aftha Lazglafta ta 'i, ka dgihata nda Kristi, ta mbanafthá tsi ta hahəŋ, ka yu. ⁴La Isra'ila həŋ. Hahəŋ nanaf Lazglafta ka zwanani, hahəŋ maranəŋ tsi ta sgitani, nda hahəŋ dzrafta tsi ta wi, hahəŋ vlaš tsi ta zlahu, hahəŋ maranəŋ tsi ta tvi ká həŋ da tsələbu ta kəmani, hahəŋ tanaf lu ta imi ta sləməŋ, ⁵dzidzilha taŋ gwal kulaŋ lu, nda tvi slu'uvgha guli ná, ma mndəra taŋ saba Kristi. Tsatsi ta hem-anatá inda skwi demdem. Zləzlvama ŋa dekdek ta Lazglafta. Ka nza tsi mantša.

⁶Vraghu nda wani a tsa gwada Lazglafta ta mnata ya wu, kabga inda gwal ta nzakway yagap lu ma la Isra'ila a ta nzakway ka vərda la Isra'ila wa. ⁷Guli ná, inda gwal ta nzakway yagap lu ma mndəra Abraham a ta nzakway ka vərda zivirha Abraham wa. Ka Lazglafta nda Abraham na: «Nda ma Izak* dza'a yagapta zivra gha,» ka'a. ⁸Ghəŋa tsa gwada ya na: Zivir ya yagap lu nda ma slu'uvgha a gwal ta nzakway ka zwana Lazglafta wa. Ama zwani ya yagap lu nda ta tva dzratawa Lazglafta nda Abra-

§§8:36 Ngha ta Zabura 44:23.

*9:7 Ngha ta Zlrafta 21:12.

ham, zwana zivir. ⁹ Wya tsa gwađa ta ta ta imi ta sləməŋ mnə Lazglafta ya: «Ta vraktá yu kdəghalam mandana luwa ná, nda zwanj† ta ghuva Sara,» ka'a.

¹⁰ Manda va tsaya luta tsi nda Rabika markwa dzidza mu Izak, ka yanatá tsi ta mbuhwali. ¹¹⁻¹² Ma kdə lu ka yatá tsa zwanuha ya, ka Lazglafta nda Rabika mantsa: «Mali dza'a ndəba dzvu da sagəŋ,» ka'a. Ta la a tsa zwanuha ya saha ta hadik, ka snaŋta taŋ ta skwi dīna nda ya kul dīnaku nda tsa ta luta tsa gwađa ya wa. Nzanza tsa skwi ya mantsa kada nzakwa skwi ta kumə Lazglafta manda ya tha tsi. Tsa zbaŋ lu ya ná, ŋa nzakwani manda ya ta kumə Lazglafta hgafta lu, ta vəl magatani ta slna a wa. ¹³ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na: «Zbuzba yu ta Yakubu ka zlanjta Isuwa‡,» ka'a

¹⁴ Kinawu ka mu dza'a mnay tama? Tufukwa a Lazglafta nda tsa tama wu rki na? Mantsa ya a dekdek wa. ¹⁵ Ka Lazglafta nda Musa na: «Ta magana-maga yu ta skwi dīna ta mndu ya ta kumə yu ta maganatá skwi dīna. Ta taway yu ta hidahida ta mndu ya ta kumə yu ta tawatá hidahida tida¶ guli,» ka'a. ¹⁶ Tsaya tama, ka zbaŋ zba Lazglafta ta mndu ná, ta vəl kumafta maya tsa mndu ya a wu, ta vəl magatani ta slna a guli wa. Lazglafta tani ta dvafta maganatá skwi dīna, ka'a. ¹⁷ Wya ka Lazglafta mnanatá Fir'awna, ka vindaftá lu ma defteri: «Faffa yu ta kagha ka mgham ŋa maravata mbrakwa đa ta kagha, nda ya ŋa tiŋtá hga đa ta ghəŋa hadik§ dem-dem.» ¹⁸ Mantsa ya tama ná, ta magay Lazglafta ta skwi dīna ŋa mndu ya kumaŋ tsi, ta təŋay ta ŋudufa mndu ya kumaŋ tsi guli.

Manda ya kumaŋ tsi ta maga Lazglafta ta slnani

¹⁹ Ka waya ka skwi dza'a mnay ka ŋa đa kazlay: Ka si mantsa ya tsi, kabgawu ta kəl Lazglafta ka mnay, magamaga kuni ta dmaku kə'a nda mnduha tama ba? Tsaw waya dza'a laviŋtá kwalaghutá skwi ya kumaŋ Lazglafta na? ²⁰ Kagha mnda səla, wa hga gha ŋa zlərdá ya kumaŋ Lazglafta na? Ta mnay skwi tsaf lu nda rbisl ŋa mndu ya ta tsafta kazlay: Kabgawu kəl ka ka tsaftá i'i mandana na kə'a ra? ²¹ Tsa mnda tsafta huzla ya a ta laviŋta maga skwi ya kumaŋ tsi nda tsa rbisl ya ra? Nda va tsa rbisla turtuk ya, laviŋlava ta tsatsaftá huzla ya ŋa maga slna nda tsi bađu gwađa, nda ya ŋa maga slnaha bađu walaya fitikha.

²² Ka manda tsaya kumaŋta Lazglafta ta maraŋtá basata ŋudufani, nda maraŋtani ta mbrakwani ma su'ayni nda ksatá ŋuduf katakata ta ghəŋa gwal nda fa ŋa zwađuta ma basata ŋudufani ya ní, nu ŋa gha mida tama na? ²³ Mantsa ya kumaŋta Lazglafta ta snaŋta mnduha ta glakwa sgitanu ŋa gwal tawa tsi ta hidahida ta həŋ, tsa gwal ya thanaf tsi ŋa lami da sgitanu ya. ²⁴ Ama tsa gwal hagaf tsi ya, mataba la Yahuda yeya a wu, kulam mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda tani.

²⁵ Tsaya skwi ya mna tsi ma deftera Huseya:
«Mnduha đa kuni,
ka yu dza'a hga gwal kul had ka mnduha đa.

Gwal đvu yu kuni,
dza'a hga yu ta gwal si kul đvuta yu.

²⁶ Ma vli ya mnana lu ta həŋ,

†9:9 Ngha ta Zlrafta 18:10-14.

‡9:13 Ngha ta Zlrafta 25:23, nda Malatsi 1:2-3.

¶9:15 Ngha ta Sabi 33:19.

§9:17 Ngha ta Sabi 9:16.

“mnduha dá a kuni wu” kə’a ya, ma tsa vli ya dza’a hga lu ta həŋ ka Zwana Lazglafta nda hafu^{**}.»

²⁷ Ka Isaya nda ɲani klaŋtá lwi nda zwana la Isra’ila guli na: «Dər manda wu-tak ta wa ghwa yatá zwana la Isra’ila ná, mtsel yeya gwal dza’a mba’ata mataba taŋ. ²⁸ Dza’a sasa Mgham Lazglafta tsanaghatá guma ta ghəŋa hadik dem-dem, had dza’a laghwi da gərdaku wu^{††}.» ka’a. ²⁹ Manda ya mna Isaya ghalya guli na:

«Ka má pɔama a Lazglafta ta Mbruta ta zivir wu katsi ná, má nda nza mu manda luwa Suduma, má nuna mu manda luwa Gwamura^{‡‡} guli.» ka’a.

La Isra’ila nda tva mbaku ma zlgħay nda ɲuduf

³⁰ Kinawu tsa tama? Gwal kul nzakway ka la Yahuda ná, zbaŋ a hahəŋ ta nzakway ka gwal tɔukwa ta wa ira Lazglafta wu, ka mutsaftá həŋ ta nzakway ka gwal tɔukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlgħay nda ɲuduf. ³¹ La Isra’ila ya guli ná, zbaŋzba hahəŋ ta magatá skwi ta kumə zlahu, ɲa nzakway ka gwal tɔukwa ta wa ira Lazglafta, trid traptra həŋ ta magatá tsa skwi kumaŋ zlahu ya. ³² Kabgawu kəl la Isra’ila ka trapta na? Kabga zbaŋ a həŋ nda ma zlgħay nda ɲuduf wu, nda ma magatá skwi kumaŋ zlahu dza’a mutsakwa tsi ka hahəŋ. Ka dzuŋtá tuthun ta həŋ «ta palaka tuthun.» ³³ Manda ya nda vinda ma defteri kazlay:

Wana yu ta fatá palaka tuthun ma luwa Siyuna,
pala ya dza’a zlanbanaptá mnduha.

Mndu dza’a zlgħafta ná, had dza’a pghanaghatá hula wu^{¶¶} kə’a ya.

Turtuktuk Lazglafta ɲa inda mndu

10 Zwanama dá, skwi ta kumə yu ma ɲudufa dá ná, ta kumay yu ta mutsafta la Isra’ila ta mbaku. Tsaya skwi ta magə yu ta du’a ta ghəŋa taŋ da Lazglafta. ² Nda sna yu kazlay: Ta zbay həŋ ta Lazglafta nda ɲudufa taŋ kə’a, ama sna a həŋ ta vərɔa tvi wa. ³ Sna a həŋ ta tvi ká Lazglafta ta nanaftá mnduha ka gwal tɔukwa ta wa irani wa. ɲa taŋ ɲa taŋ ma zba tva nzaku tɔukwa ta wa ira Lazglafta ta magə həŋ, ka kwalagħutá həŋ ta tsu’aftá tsa tvi ta kəl Lazglafta ka nanaftá mnduha ka gwal tɔukwa ta wa irani ya. ⁴ Tsaya tama ná, kɔanakkɔa Kristi ta zlahu. Inda gwal ta zlgħaftá Yesu Kristi ná, nanaf na Lazglafta ta həŋ ka gwal tɔukwa ta wa irani.

Inda mndu ta zlgħafta nda mba

⁵ Ka vərɔa Musa vindafta ta ghəŋa tva nzaku ka mndu tɔukwa nda ma zlahu na: «Inda mndu ta kɔanaktá inda skwi manda ya ta kumə zlahu^{§§} ná, dza’a mbaku nda mida» ka’a. ⁶ Ama wya ka gwada Lazglafta ta mnay ta ghəŋa tva nzaku tɔukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlgħay nda ɲuduf: «Wa dza’a lafi ta luwa da klagatá Kristi na?» ka ka mndu ná, ghadaghada Kristi ta saha! ⁷ Ma mnə ka guli kazlay: «Wa dza’a laha da ghuvata hadik da klagatá Kristi na kə’a guli.» ghadaghada Kristi ta sli’agapta. ⁸ Tsaw wya ka Musa mnata ma deftera Lazglafta ta ghəŋa tva nzakw tɔukwa ta

** 9:26 Ngha ta Huseya 2:1-3 nda 2:25.

†† 9:28 Ngha ta Isaya 10:22-23.

‡‡ 9:29 Ngha ta Isaya 1:9 nda 19:23-28.

¶¶ 9:33 Ngha ta Isaya 28:16.

§§ 10:5 Levitik 18:5.

wa ira Lazglafta: Tavata kagha gwada Lazglafta, ma wubisima gha nzakwani, nda ya ma ndufufa gha* guli. Tsa gwada ya ná, gwada ta zlgħay nda ndufuf ya ta mnə ħni ħa mnduha. ⁹Ka mnaġmna ka nda wa gha kazlay: Yesu ná, Mgham ya kə'a, zlgħafzlgħa ka guli ma ndufufa gha kazlay: Sli'aganapsli'a Lazglafta ma mtaku kə'a, dza'a mbaku ka. ¹⁰Ma zlgħafta nda ndufuf ta nuta lu ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta. Ma mniginta nda ma wubisim guli ta mutsafta lu ta mbaku. ¹¹Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Inda mndu ta zlgħafta ná, ta had hula ta ghəġani wu[†]» ka'a. ¹²Tsaya tama ná, ta had dgəvgha mndu kazlay: La Yahuda yeya, la Grek yeya kə'a wa. Inda taġ demdem, Mgham turtuk Mghama taġ, ta vla zdaku katakata ħa inda gwal ta hwayanavata. ¹³Nda vinda guli ma deftera Lazglafta kazlay: Inda mndu ta hwayanavatá Mgham ná, dza'a mbaku[‡] kə'a.

¹⁴Ka zlgħaf a həġ wu, kinawu ka həġ dza'a hwayanavata tama, kinawu ka həġ dza'a zlgħaftá mndu kul snaġta həġ ta gwada ta ghəġani? Kinawu ka həġ dza'a snaġtá gwada ta ghəġani guli ka had mndu ta mnananġtá həġ? ¹⁵Kinawu ka gwal ta mnay dza'a mnaġta ka ghunaf a lu ta həġ guli? Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Ngha ba ta wadāhata vgha mndu ta ghəġa gwal ta klədanagħatá Lfida Gwada[¶] ta həġ kə'a. ¹⁶Tsaw inda taġ a ta snatá tsa Lfida Gwada ya wa. Ka Isaya mnata guli na:

Mghama da! Wa ta zlgħaftá tsa gwada mna ħni[§] ya? ka'a. ¹⁷Mantsa ya ná, ma snaġtá gwada ta kəl lu ka nuta ka mnda zlgħay nda ndufuf. Tsa gwada snaġ lu ya guli ná, gwada Kristi ya.

¹⁸Tsaw snaġ a tama rki ba? ka yu. Mantsa ya a guli wa. Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta guli na:

«Snavasna hga taġ ta inda ghəġa hadik, bħabha lwa taġ guli ta slrəġa luwa^{**},» ka'a.

¹⁹Ta sna a la Isra'ila rki? ka yu guli. Ka Musa ghadata mnata guli na:

«Dza'a famfa yu ta kaghuni da dra gwal kul nzakway ka la Yahuda, dza'a famfa yu ta kaghuni da basa ndufuf nda gwal kul nzakway ka la Yahuda kul snaġtá sana skwi^{††} ya,» ka'a.

²⁰Ka Isaya mnatá sana gwada kul raku ka mnayni guli na:

«Slafsla gwal kul psanġtá i'i, ta i'i, maravamara yu da gwal kul dawanaġtá i'i guli, ka Lazglafta^{‡‡},» ka'a.

²¹Tsaw ka'a mnata ta ghəġa la Isra'ila guli na:

«Pghapgha yu ta dzva da ħa tsu'a gwal kwisa ghəġa taġ, sna a həġ ta gwada da mndu ya wu^{¶¶},» ka'a.

11 Vziġvza Lazglafta ta mnduhani tama rki na? ka yu guli. Mantsa ya a guli wa. I'i guli ná, la Isra'ila yu, zivra Abraham. Sabə nda ma mndəra la Benzameġ yu guli. ²Vziġ a Lazglafta ta mnduhani ya zbu tsi daga ghalya wa.

*10:8 Vrafta ta Zlahu 30:12-14.

†10:11 Isaya 28:16.

‡10:13 Yuwel 3:5.

¶10:15 Isaya 52:7.

§10:16 Isaya 53:1.

**10:18 Zabura 19:5.

††10:19 Vrafta ta Zlahu 32:21.

‡‡10:20 Isaya 65:1.

¶¶10:21 Isaya 65:2.

Havakwahava ta skwi ya vindaf lu ma deftera Lazglafta ta ghəŋa Iliya, ma fitika tawayni ta taw da Lazglafta ta ghəŋa la Isra'ila, ka'a na: ³«Mghama da! Pslapsla həŋ ta la anabi, ka zlazliŋtá həŋ ta gwirha gha. I'i turtukwa da ta pđata, ta psa i'i həŋ guli ŋa dzata^{§§},» ka'a ya. ⁴Ama waka Lazglafta zlgħanaftawani? «Ta teke'a mnduha da dambu' ndəfāŋ pghaghu yu, gwal kul walaŋta tsəlbata ta kəma ba'al^{*},» ka'a. ⁵Ndanana guli ná, teke'a pđakwa mnduha hutsekw zabap Lazglafta ma zđakatahufani. ⁶Ka si nda ma zđakatahufi tsi, nda ma magatá slna a tsa tama wa. Ka má mantsa a tsi wu, ma nza a tsa zđakatahufi ya, ka zđakatahufi wa.

⁷Nu klatá ghəŋa tsa gwada ya tama? Tsa ta psə la Isra'ila ya ná, mutsaf a həŋ wu, ama gwal dagap Lazglafta ná, mutsafmutsa hahəŋ. Təŋanaftəŋa sanlaha ta ghəŋa taŋ. ⁸Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Niŋna Lazglafta ta həŋ dlufur, ka razliŋtá ira taŋ, ka dərzliŋtá sləməŋa[†] taŋ kulam gitana kə'a. ⁹Ka mgham Dawuda guli mantsa:

«Ka nza skwa zaya magwalgwalaya taŋ ka dəbla taŋ,
ka kadəŋ ŋa taŋ,
ka tuthun ŋa taŋ nda ya ŋa ghuzla iri ŋa taŋ.

¹⁰Ka ghulpghulpa ira taŋ ŋa kwala taŋ nghanťá vli,
ka gđavata həŋ nda ŋatá hul[‡]!» ka'a.

¹¹Ŋa dekdek zlambuta həŋ tama rki? ka yu guli. Mantsa ya a wa. Ma tsa zlambuta zlambu həŋ ya kəl gwal kul nzakway ka la Yahuda ka mutsaftá mbaku, ŋa gagaftá həŋ da draku. ¹²Ka si klanakkla tsa zlambakwa taŋ ya ta skwi

đina ta ghəŋa hadik, klanakkla tsa hta ta həŋ ya guli ta skwi đina ta gwal kul nzakway ka la Yahuda katsi, kighkigh dza'a nzakwa tsi bađu vravakər inda la Isra'ila tama?

Tva mbakwa gwal kul had ka la Yahuda

¹³Ndanana, nda kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda ta gwada yu. Lazglafta ta ghunaftá i'i da kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ta ghərbaku yu ta tsa slna da ya, ¹⁴ŋa sli'anafťá ŋudufu zwanama da ŋa draku ka má ta magaku tsi ŋa mbanafťá sanlaha mataba taŋ. ¹⁵Ma tsa wudŋnta Lazglafta ta həŋ ya, slərbapta Lazglafta ta zughu matabani nda hamata mnduha ta ghəŋa hadik. Ka si mantsa ya tsi, kinawu kə'a dza'a magaku bađu tsu'uglafta Lazglafta ta həŋ? Sabə ma mtaku ka nzata nda hafu a tsa ra?

¹⁶Ka taŋtaŋa tsa'atá skwa zay, vlanťá Lazglafta lu ná, pđakwani guli[¶] ná, ŋani ya. Ka ŋa Lazglafta slrəŋa fu ná, ŋani zligimaha tsa fu ya guli. ¹⁷Ka dat-sanaghutá lu ta zligimaha fwa zaytuŋ ya ta hvə lu nda hva, ka tsaktá ya ma mtak ndi'afťa tida. Kagma mndu kul nzakway ka la Yahuda ná, manda fwa zaytuŋ ma mtak ka. Kagma tsa ndi'af lu ta dughwanani ta nzakway ka la Yahuda ya. Ndanana tama ná, ima slrəŋa tsa fu ya ta mutsə kagma. ¹⁸Ka si mantsa tsi tama, ma ghərbə kagma ta ghərbaku ta ghəŋa tsa zligimaha ya. Ka ta ghərbaku ka katsi, đina ka sŋaŋta gha ta kagma a slrəŋani wu, ta tsa slrəŋ ya nzafta kagma kə'a.

§§11:3 1 Mghamha 19:10, 14.

*11:4 Aya 3-4: Ngha ta 1 Mghamha 19:10, 18.

†11:8 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 29:3 nda Isaya 6:10.

‡11:10 Zabura 69:23-24.

¶11:16 Ngha ta Mbsak 15:19-21.

¹⁹ Ka waya ka skwi dza'a mnay ka kazlay: Datsiŋ nda datsa a lu ta zligimahi, ka ndi'afata i'i ra kə'a? ²⁰ Aŋ mndani, manda tsaya nzakwani. Ta ghəŋa kwala taŋ kul zlgħafta nda ŋuduf, datsiŋta lu ta hahəŋ, ama kagha, ma zlgħay nda ŋuduf gha nzafta kagha nda ndi'atá vgha tida. Ma laghu ka da ghərbaku, zlgħa ta Lazglafta. ²¹ Ka si zлана a Lazglafta ta zligimaha fu ya ta hvə lu nda hva ya wu katsi ní, kagha yeya dza'a zlagħata tsi ka zlgħaf a ka rki? ²² Hada tama ná, grafgra kazlay: Dagala zdaku da Lazglafta, dagala sidi da tsi guli kə'a. Ta sidi nda gwal ta zlambuta, ama nda kagha ná, mamu zdakwani ka dihavadiha ka ma tsa zdakwani ya. Ka mantsa ya a tsi wu, dza'a tsiŋtsa lu ta kagha guli.

²³ Manda va tsaya hahəŋ guli, ka gdava a həŋ ma tsa kwala taŋ kul zlgħafta nda ŋuduf ya wu ná, mamu Lazglafta nda mbrakwa ndi'iglanafatá həŋ ta vla taŋ. ²⁴ Ka si kagha, nzakwa fwa zaytuŋ ma mtak ta tsagaghata lu ka ndi'anafata ta fwa zaytuŋ ya ta hvə lu nda hva ka katsi ya ní, hahəŋ ta nzakway ka fwa zaytuŋ ta hvə lu nda hva nzakwa taŋ yeya, dza'a kwal lu kul ndi'iglanafata ta va tsa dughwanani ya rki?

Dza'a mbaku inda la Isra'ila

²⁵ Zwanama da, va a yu ta nzakwa ghuni kul snaŋta difatá skwa Lazglafta wu, da klaftá kuni ta ghəŋa ghuni ka gwal nda difil ma ghəŋa taŋ. Gdavgda sanlaha ma la Isra'ila nda təŋatá ghəŋ, ha ka sli'adaghata nekwata gwal kul nzakway ka la Yahuda da Lazglafta. ²⁶ Manda va tsaya ná, dza'a mbanafmba lu ta inda la Isra'ila. Manda ya nda vinda na:

«Dza'a sagħasa mnda mba mndu daga ma Siyuna, ŋa hliŋtani ta kwal kul sna gwada ma ŋudufa mndəra la Yakubu.

²⁷ Dza'a klagħukla yu ta dmakwa taŋ, tsaya dza'a nzakway ka dzratawa da nda həŋ§,» ka'a.

²⁸ Ta ghəŋa skwi ta nghanata Lfida Gwada, nda nza həŋ ka ghuma ta gwada ta kaghuni. Ama ta ghəŋa gwada ta zabatani, d'vudva lu ta həŋ ta gwada ta dzidzifa taŋ. ²⁹ Skwi ya vla Lazglafta, nda hgu ya hgaf tsi ná, haf ta mbədglanafata wa. ³⁰ Ghalya ná, manda va tsaya kaghuni guli. Si kwalaghukwala kuni ta sna gwada da Lazglafta. Ndana ná, tawa tawa Lazglafta ta hidahida ta kaghuni nda ma kwalaghuta taŋ ta snatá gwada Lazglafta. ³¹ Manda va tsaya ndana ná, kwalaghukwala hahəŋ ta snatá gwada, ka nzaku tsi ka skwi ŋa mutsafta taŋ ta tawa hidahida nda ma tsa tawa hidahida Lazglafta ta tawata ta kaghuni ya. ³² Hamha Lazglafta ta inda mnduha ma kwal kul sna gwada, kada tawata tsi ta hidahida ta həŋ demdem.

Di'ij gwada ta Lazglafta

³³ Di'ij gwada ta Lazglafta! La ta di-filani nda snaŋtá skwani ná, laviŋ a lu ta sliŋta wa. Wa dza'a laviŋtá tsiŋlaptá skwi ya kura Lazglafta na? Malagħumala skwi ya ta magə tsi ta mbraku. Ka deftera Lazglafta ta mnay na:

³⁴ «Wa ya ta laviŋta snaŋtá ndana Lazglafta na?

Wati ma mndu ya ta vla hidaku ŋani na**?

³⁵ Wati ma mndu ya ta vlanŋtá skwi ta Lazglafta,

ŋa faftani ta ghəŋ ta vranamta na††?» ka'a.

§11:27 Isaya 59:20-21.

**11:34 Isaya 40:13.

††11:35 Ngha ta Ayuba 41:3.

³⁶Sagha da tsatsi inda skwi, nda ma tsatsi nzata inda skwi, ka ɲani inda skwi. Ɗa Lazglafta glaku ɲa kɛkedzeɲ. Amin!

Lfida hafu ma Kristi

12 Zwanama ɗa, dagala tawa hidahida Lazglafta ta amu. Tsaya tama ta kɛl yu ka ndɔba ghunata dzvu. Vlanɲawavla ta ghɛɲa ghuni tsuhtsuh ta Lazglafta manda skwa pla ghɛɲ nda hafu mida, nda ghuɓa ta zɗɛganata. Tsaya wɛrdaka tva tsɛlbay ghuni ta tsɛlbu ɲani. ²Ma ksɛ kuni ta sada mnduha ma na ghɛɲa hadik na, zlanɲwa Lazglafta ka mbɛɗaghunafta tsi ta ndana ghuni ka lfid, kada laviɲta kuni ta tsatsafta skwi ta kumɛ Lazglafta, skwi ya ta ɗinuta, ta zɗɛganata, ta payuta.

³Nda ma tsa zɗakatahuɗi zɗidɛɲ Lazglafta ka fimta ma slnani ya, ka yu ta mnay ɲa inda kaghuni ná, ma klaf ɗɛr wa ta ghɛɲani ka sana skwi. Manda ya ta raku, ka ɗɛr wa ka klafkla tsi ta ghɛɲani, ka gray nda slna zlghey nda ɲuduf ya vlanɲ Lazglafta. ⁴Inda mndu ná, tsuhmbura vgha turtuk nzakwani, tsa vgha ya guli ná, nda ndɔgha fawayha tida. Ka skwa turtuk a slna tsa fawayha ya guli wa. ⁵Manda tsaya guli ná, nana ndɔghata amu na ná, tsuhmbura vgha turtuk mu ma Kristi. Ka faway ka faway nzakwa inda na amu na guli. ⁶Zɗazɗa Lazglafta ta huɗi ka dagamafta slna ɲa magay mu manda ya kumaɲ tsi. Ka kla lwa gwada Lazglafta vlanɲ Lazglafta ta mndu ya, ka kla tsi ta tsa lwi ya manda ya vlanɲ Lazglafta ta mbrakwa magay. ⁷Ka hgaf ɲa maganata slna ta mndu Lazglafta ta mndu ya, ka ndi'andi'a tsi ka magay. Ka tagha skwi ɲa mndu vlanɲ Lazglafta ta mbrakwa magay ta mndu ya, ka tagha tsi ɲa taɲ. ⁸Ka vla mbraku ɲa mnduha vlanɲ Lazglafta ta mbrakwani ta sani ya, ka vla tsi ta tsa mbraku ya

ɲa taɲ. Ka muvla vlanɲ Lazglafta ta mndu ya, ka vla tsi nda kwal kul tha madɛr mistani. Ka nzaku ka mali ta ghɛɲa san-laha vlanɲ Lazglafta ta mndu ya, ka nza tsi kwatskwats ma slnani. Ka tawa hidahida ta mndu vlanɲ Lazglafta ta sani ya, ka maga tsi nda rfu.

⁹Hmɛtɛt ka kuni ɗvuvustá vgha ghuni, ma magɛ kuni ta madɗgwiɗmadɗwir. Ka husaghunahusa inda ghwadaka skwi. Ɗafwa vgha ta skwi ɗina. ¹⁰Manda zwanama ka kuni ɗvuvustá vgha ghuni mataba ghuni. Ɗavawaɲa ta tinlaghuta vlanɲta glaku ta sani ta ghɛɲa ghuni. ¹¹Kwatskwats ka kuni, ma yaɗi kuni ta yaɗi, ufa ka vgha ghuni ka maga slna Mgham Yesu. ¹²Nzawanza nda rfu ma fata ghɛɲa ghuni. Ksawaksa ta ɲuduf ma ghuya ɗanɲwa. Ndi'awandi'a ka maga du'a ma zlanɲ kuni. ¹³Dguvuswa dga ta skwa ghuni nda gwal zlghey nda ɲuduf ta pɗay. Tsu'awatsu'a ta matbay.

¹⁴Dawawa tfawi ta ghɛɲa gwal ta giri ɲa ghuni. Dawawa tfawi ta ghɛɲa taɲ, ma ksi'i kuni ta hɛɲ. ¹⁵Rfawarfa ta rfu kawadaga nda gwal ta rfu. Tawawatawa ta taw kawadaga nda gwal ta taw guli. ¹⁶Hmɛtɛt ka kuni nzaku mataba ghuni sani nda sani. Ma zbɛ kuni ta gla ghɛɲ. Magawamaga ta skwi ya ta nghɛ lu kul had' hayhayani. Ma klaf kuni ta ghɛɲa ghuni ka gwal nda sna ta inda skwi.

¹⁷Ma vranam kuni ta ɲaslu nda ɲaslu ta mndu. Zbawa maga skwi ɗina ta wa ira inda mnduha. ¹⁸Ka ta magaku tsi ɲa nzata nda zɗaku nda inda mndu ná, magawamaga ta kɗavakta mbrakwa ghuni. ¹⁹Zwanama ɗa, ma planam kaghuni ka ghɛɲa ghuni ta ɲasla mndu, zlanɲawazla ta basa ɲudufa Lazglafta. Ka lu vin-dafta ma deftera Lazglafta na: «I'i dza'a planamta^{‡‡},» ka Mgham Lazglafta mnata. ²⁰Katɛk na,

‡‡12:19 Vrafta ta Zlahu 32:35.

«ka ta kuzlan̄kuzla maya ta ghuma gha katsi, vlan̄vla ta skwi ŋa zay, vlan̄vla ta imi ŋa say. Ma tsa maganata gha mant̄sa ya ná, nda nza manda skwi ta han-zanaghatá lanzəŋa vu ka ta bďəmani^f.»
²¹ Ma zлана ka ta ghəŋa gha ka gay ŋaslu ta mgham ta ghəŋani. Katək ná, maga kagha ta skwi đina ŋa ŋraptá ŋaslu.

Sna gwaďa da ŋumna

13 Ka hanin̄hana inda mndu ta ghəŋ mista ŋumna, kabga inda mndu ta ga mgham ná, Lazglafta ta vlan̄tá həŋ, Lazglafta ta fata ŋumna. ²Tsaya tama, mndu ta pgha ghəŋ nda ŋumna ná, təŋanaftəŋa ta ghəŋ ta ghəŋa zlahu ya fa Lazglafta. Mndu ta təŋanaftá ghəŋani guli ná, dza'a klanakkla ta đan̄wa ta ghəŋani. ³Had̄ gwal ta maga skwi đina ta zləŋa ŋumna wu, gwal ta maga gh-wadaka skwi yeya ta zləŋay. Ta kumay ka ta kwal kul zləŋa ŋumna ki'e? Ala maga ta skwi đina, dza'a rfaghagha rfa. ⁴Nda nza mnda ŋumna ka mnda mag-anatá slna ta Lazglafta ŋa kata kagha. Ala, ka ghwadaka skwi ta magə ka katsi, zləŋa, kabga ka bətbət a ta kla tsi ta budgwani wa. Ma tsa nzakwani ka mnda ksanatá slna ta Lazglafta ya ná, nda nza tsatsi ŋa maran̄tá basa ŋudufa Lazglafta ŋa planamtá inda gwal ta maga gh-wadaka skwi. ⁵Tsaya tama ná, nda ra ka hanaganatá ghəŋ mistani. Ta ghəŋa zləŋa ghuya đan̄wa yeya a wu, ta daslay dər amu ma ghəŋa mu.

⁶Tsaya ta kəl dər kaghuni ka pla dzumna. Tsa gwal ta tskay ya guli ná, Lazglafta ta pghatá həŋ ŋa magay tan̄ ta tsa slna ya đina. ⁷Vlan̄wavl̄a ta inda tsa mnduha ya ta skwi ta ran̄ta həŋ: Plawa dzumna ŋa gwal ta tska dzumna, plawa dzumna huzla ŋa gwal ta tska dzumna huzla. Zləŋawazləŋa ta gwal ta raku ka

zləŋay ghuni, vlan̄wavl̄a ta glaku ta gwal ta raku ka vlan̄ta ghuni ta glaku ta həŋ.

Dva mnda səla

⁸Ma nzaf đməŋa mndu ta kaghuni. Ba đməŋa đvutá sani nda sani yeya katsi gďavata. Mndu ta đvutá mnduha ná, snasna ta inda zlahu. ⁹Tsa zlahuha ya na: Yaha da hliri, yaha ka da dzatá mndu, yaha ka da ghali, yaha ka da hara'utiri, nda inda pďakwa sanlaha ya ná, nda gwagwa həŋ ma tsa gwaďa ta mnay kazlay: Đvudva ta mnda səla manda va ghəŋa gha^{ss} kə'a ya. ¹⁰Had̄ đvu ta maga ghwadaka skwi ŋa mndu wa. Đvu ta dzanaghata ghəŋa zlahu.

Nzata hzleŋa ka kzla sagha Kristi

¹¹ŋavawaŋa, kabga nda sna kaghuni ta na fitik mida lu gitana na. Fitika sli'af̄ta ghuni ta hani nana. Kəl yu ka mnay mant̄sa ya na: Mal ndanana ndusavamata mbaku, ka ya ma fitika zlgħafta mu. ¹²Nda dga rvidik, ndusa tsadakwa vli. Slur̄tŋmaslur̄ta ta slna grusl, ka pghavata mu ta huzla vulu ta nghanatá tsuwad̄ak. ¹³Nzamanza ta nzaku ya ta raku manda skwi gi-fitik. Zluŋmazla ta mblitá skwi nda ghuyaku. Zluŋmazla ta sli'insli'ij nda hliri. Zluŋmazla ta zlərd̄awi nda draku. ¹⁴Sud̄avawa sud̄a ta Mgham Yesu Kristi. Ma laghu kuni hamta ghəŋ ka maga skwi ta zďəganata slu'uvgha.

Ma laghu kuni tsa guma ta mndu

14 Tsu'awatsu'a ta mndu ya nda hta mbrakwani ma zlgħay nda ŋuduf, ma vzə kuni ta rutsak ta skwi ya ta ndanu tsi. ²Inda skwi, ta zay yu, ka sani ma ŋani ma zlgħay nda ŋuduf. Ama mndu ya nda hta zlgħay nda ŋudufani ya guli ná, masu'ata yeya ŋani ta zay.

^f12:20 Ngha ta Mahdihi 25:21-22.

^{ss}13:9 Ngha ta Sabi 20:13-17 nda Vrafta ta Zlahu 5:17-21 nda Zlahu 19:18.

³Ma thə mndu ta za inda skwi kazlay: Wa kagha na kə'a nda mndu kul had ta zay. Ma tsə mndu kul zay ta guma ta ghəŋa mndu ta zay guli, kabga tsu'aft-su'a Lazglafta. ⁴Wa kagha ŋa tsay kagha ta guma ta kwalva sana mndu? Ka nda slada tsa mndu ya, ka nda zləm̄ba a tsi, nghanatá danahəgani tsaya. Zləm̄buta a wu, kabga mamu Mgham Yesu nda mbrakwa hinistá dzvu.

⁵Mal ya fitik ya ka hamata sana fitikha, ka sani ta ndanay. Ka skwa turtuk həŋ, ka sani nda ŋani. Dina ka snəŋta dər wa ta graftá skwi ya ta ndanu tsi.

⁶Ma tsa mndu ta daganaptá ya má, ŋa Mgham Yesu ta maga tsi. Tsa mndu ta za inda skwi ya, ŋa Mgham Yesu ta maga tsi, kabga ta rfanagharfa ta Lazglafta ta ghəŋani. Mndu kul za inda tsa skwiha ya, ŋa Mgham Yesu ta maga tsatsi guli, ta rfay tsatsi guli ta Lazglafta. ⁷Had mndu mataba amu ta nzaku nda hafu ka ŋa ghəŋani wa, had mndu ta mtaku ka ŋa ghəŋani guli wa. ⁸Ka ta nzaku mu nda hafu ná, ka ŋa Mgham Yesu ta nzakwa mu. Ka ta mtaku mu, ka ŋa Mgham Yesu ta mtakwa mu. Dər tata nzaku mu nda hafu, dər mtumta mu, ŋa Mgham Yesu mu. ⁹Kristi ná, mtumta ka vragaptá tsi nda hafu ŋa nzanaghata ta ghəŋa gwal nda rwa nda gwal nda hafu tani.

¹⁰Kagha tama, kabgawu ta kəl kagha ka tsa guma ta ghəŋa zwaŋama gha? Kagha guli! Kabgawu ta kəl kagha ka mnay i wa kagha na, ka'a nda zwaŋama gha na? Wya dza'a ləghala inda amu demdem ta kəma Lazglafta ŋa tsamaghatani ta guma. ¹¹Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na:

«Ka i'i Lazglafta hafu ta mnaghunata, dza'a saghasa inda mndu tsəlbata ta kəma da.

Inda taŋ dza'a mnay həŋ nda wa taŋ kazlay: I'i Lazglafta* ka'a.»

¹²Mantsa ya tama ná, inda amu dza'a mnay mu nda wa mu ta skwi ya maga mu ŋa Lazglafta.

Dina a zləm̄biŋtá zwaŋama wa

¹³Ma tsəglə mu ta guma ta ghəŋa sani nda sani mataba mu. Katək ná, dina ka ndanay dər wa kazlay: Yaha yu da nzakway ka skwa tuthun da zləm̄biŋtá yu ta zwaŋama da kə'a. ¹⁴Ma ndi'atá vgha da nda Yesu Kristi ná, nda sna yu tsidid' kazlay: Had sana skwi kul ghubaku wu kə'a. Ama nda nza tsa skwi ya kul ghubaku ka ŋa mndu ta klafta ka skwi kul ghubaku. ¹⁵Ala, ka ma skwa zay ta zə ka dəmanafta ka ta ŋudufa zwaŋama gha katsi, dvu a ka nda tsa wa. Ma zləm̄biŋ ka ta zwaŋama gha nda ma skwa zay ya ta zə ka, kabga mtumta Kristi ta ghəŋa tsatsi guli. ¹⁶Yaha tsa skwi klaf kagha ka skwi dina da kagha ya da nzakway ka skwi ŋa raza kagha. ¹⁷Tsaya ná, nza a ga mghama Lazglafta ka gwada ta skwi ŋa zay nda za, nda gwada ta skwi ŋa say nda sa wa. Nda nza ŋa gwada ta nzaku tđukwa, nda zdaku, nda ya nda nzaku nda rfu nda ma Sulkum nda ghuba. ¹⁸Ka mantsa ya ka mndu maga slna Yesu Kristi katsi ná, dza'a zdəganazda ta Lazglafta, dza'a rfay mnduha guli.

¹⁹Mantsa ya tama ná, ŋavamaŋa ka zba skwi ya dza'a klaktá zdaku nda ya ŋa ŋla guyatá ghəŋa mu. ²⁰Ma badziŋ ka ta magatá slna Lazglafta nda gwada ta skwa zay. Kahwathwatani ná, had sana skwi ŋa zay nda za kul ghubaku wa. Ala, ka si dza'a zləm̄biŋzləm̄ba tsa skwa zay ya ta zwaŋama gha katsi, Zlaŋzla, ma zə ka. ²¹Skwi ta raku ná, zlaŋzla ta maga skwi ya dza'a zləm̄biŋtá zwaŋama gha. Dər za slu'i tsi, dər sa ima inabi tsi, ka dər nahgani tsi. ²²Inda skwi ya graf kagha, ŋamŋa gha ma ghəŋa gha, mataba kagha

*14:11 Ngha ta Isaya 45:23.

nda Lazglafta gha tsa. Mndu ya ta kura-
ratá maga skwi dina kul dganťá ghəj ta
ghəjani ná, rfu da tsa mndu ya. ²³ Ama
mndu ta dga ghəj ta ghəja skwi ya ta
zə tsi ná, ksuxsa guma Lazglafta ta tsa
mndu ya, kabga sladaf a ta skwi ya snať
tsi wa. Inda skwi ya ta magə lu nda dga
ghəj ná, dmaku ta magə lu.

Ksa sadá Kristi

15 Na amu nda mbra ma zlgħay nda
ñuduf na ná, katanjma kata ta
gwal nda hta mbrakwa tať. Ma lagħu mu
da zba skwi ta zdəgamata. ² Magamam-
aga ta skwi ta zdəganatá mnda səla ńa
katanťá həj ńa ńlakwa tať ma zlgħay
nda ñuduf. ³ Kristi ná, zbať a tsatsi ta
skwi ya ta zdəganata wa. Ama manda
ya nda vinda ma deftera Lazglafta na:
«Tsa razu ta razu mnduha ta kagħa ya
ná, ta i'i dədəfta tsi†,» ka'a. ⁴ Tsaw inda
skwi ya vindaf lu ma deftera Lazglafta
manda ghalya ná, vindafvinda lu ńa gu-
namatá sləməj, kada nzakwa mu nda
fata ghəj ta Lazglafta, ma lba ñuduf
nda ksa ñuduf ya ta mnamata gwada
Lazglafta. ⁵ Ka vlagħunavla Lazglafta lba
ñuduf ńa mndu nda ksa ñuduf ńa mndu
ta nzaku nda dzratawi mataba ghuni
nda ma ksay ghuni ta sadá Yesu Kristi.
⁶ Mantsa ya, ńa zləzlvay ghuni nda ñuduf
turtuk, nda lwi turtuk guli, ta Lazglafta
Dani ma Mghama mu Yesu Kristi.

ńa inda mndu na Lfida Gwada

⁷ Kasuvuswakasa ta vgha tama sani
nda sani, ńa vlanťá glaku ta Lazglafta,
manda ya kasuvə Kristi ta vgha nda
kaghuni ya. ⁸ Ka yu ta mnaghunata
ná, sasa Yesu Kristi maganatá slna ta

la Yahuda ńa maranantá həj kazlay:
Tdukwa Lazglafta kə'a, ńa dzanagħatá
ghəja skwi ya tanaf Lazglafta ta imi
ta sləməj ta dzidziha tať. ⁹ Sasa guli
ńa zləzlvay gwal kul nzakway ka la
Yahuda ta Lazglafta ta ghəja tawa
hidahidani manda ya nda vinda ma
deftera Lazglafta kazlay:

tsaya dza'a kəl yu ka zləzlvə hga għa
mataba gwal kul nzakway ka la
Yahuda,
ńa fay da ta laha vla glaku ńa hga għa[‡]
kə'a ya.

¹⁰ Ka gwada Lazglafta mnata guli na:
«Kaghuni gwal kul nzakway ka la
Yahuda,
gwafwagwa ta rfu kawadaga nda mn-
duha Lazglafta[¶],» ka'a.

¹¹ Ka'a mnata guli na:
«Inda kaghuni gwal kul nzakway ka la
Yahuda,
zləzlvawa Mgham Lazglafta.
Ka zləzlvə inda mndəra mndu ta
Lazglafta[§],» ka'a.

¹² Ka anabi Isaya nda ńani guli na:
«Dza'a sabsa zivir ma mndəra Yesay,
ńa gayni ta Mgham ta ghəja la Grek,
ńa nzakwa la Grek nda fatá ghəj tida^{**},»
ka'a.

¹³ Lazglafta ná, Lazglafta ta vla faftá
ghəj ya. Ka vlagħunavla tsi ta rfu nda
zdaku ma zlgħay ghuni nda ñuduf,
kada nzata kuni nda fata ghəj nda ma
mbrakwa Sulkum nda għuġa.

Pwal ná, kwalva Kristi ya

¹⁴ Zwanama da, grafgra i'i kaghəja da
kazlay: Nda fa vgha ghuni ńa maga skwi
dina, nda sna kuni ta inda skwi ya nda
ra ka snaťta, nda sna kuni ta tva vlu-

†15:3 Ngha ta Zabura 69:10.

‡15:9 Ngha ta 2 Samuyel 22:50 nda Zabura 18:50.

¶15:10 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 32:43.

§15:11 Ngha ta Zabura 117:1.

**15:12 Ngha ta Isaya 11:10.

vtá hidaku kə'a. ¹⁵ Aŋ mndani, ma na defteri vindaghunaf yu na ná, dvaghunagha dva yu ma sana vliha taghəŋa sana skwiha ŋa havakta ghuni. Kəl yu ka mnaghunata mantsa ya ná, kabga zdidinžda Lazglafta ta hudī, ¹⁶ ka faftá i'i ka kwalva Yesu Kristi mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ka faghutá tsi ta i'i ŋa mna Lfida Gwadəni, ŋa nuta gwal kul nzakway ka la Yahuda ka skwi vlač lu ta zdfəganatá Lazglafta. Sulkum nda ghuḃa ta nanafatá tsa skwi ya vla lu ya ka skwi ta ranža Lazglafta. ¹⁷ Tsaya tama ná, ta ghubay yu ta ghəŋa ḃa ma Yesu Kristi, ta ghəŋa slna Lazglafta ya maga yu. ¹⁸ Had yu ta walaŋtá mna sana skwi, ka ya maga Kristi nda ma i'i a tsi wa. Nda ma i'i hlakta tsi ta gwal kul nzakway ka la Yahuda ŋa nzakwa taŋ ka gwal snanata gwada ta Lazglafta. Nda nza nda ma gwada ḃa, nda nza nda ma slnaha ḃa. ¹⁹ Nda ya nda ma mazəzməzha nda mandərmimiha, nda mbrakwa Sulkuma Lazglafta magata tsi. Zlraf ma luwa Ursalima yu ta tuza tsa Lfida Gwada ta Kristi ya ka laghwī dikw ta hadika Iliri. ²⁰ Ma vli ya ta kul snaŋtá mnduha ta gwada ta Kristi yeya kumta maya ḃa ta mna Lfida Gwada kada kwala yu ta magay ta thatá ŋa sana mndu ta magata. ²¹ Mantsa ya vindafta lu ma deftera Lazglafta kazlay:
«Dza'a nghanŋa gwal ta kul walaŋta lu ta mnananŋtá gwada tida ta həŋ.
Dza'a snaŋsna gwal ta kul walaŋta lu ta snanamtá^{††} həŋ guli kə'a.»

Gwada Pwal ta ghəŋa sli'ani da Ruma

²² Tsaya skwi ta pyaftá i'i ka labə da kaghuni. ²³ Ndanana tama ná, kdinŋkḃa yu ta slna ḃa ma tsa luwaha ya. Nda kḃa fitika dvafta ḃa ta lagha da kaghuni. ²⁴ Ta labə yu ka dza'a ta hadika Is-

pay ya ná, dza'a laghala yu da nzḃavata da kaghuni, ŋa sli'afatá ḃa hada ka dza'a, ŋa katihata ghuni. ²⁵ Ndanana karaku ná, nda sli'a yu da luwa Ursalima. Ta klanŋtá katu ya katan lu ta mnduha Lazglafta hada yu, ²⁶ kabga gwal zlgħay nda ŋuduf ta hadika Mekaduniya nda ya ta hadika Akaya ná, kurakura hahəŋ kaghəŋa taŋ ta tskaftá skwi ŋa katanŋtá gwal ka pḃu mataba mnduha Lazglafta ma luwa Ursalima. ²⁷ Hahəŋ kaghəŋa taŋ ta kurata katanŋtá həŋ. Aŋ mndani, ka dməŋ nzakwani má ta həŋ kabga katanŋkata la Yahuda ta gwal kul nzakway ka la Yahuda nda mutsaftá tfawi ma Sulkuma Lazglafta. Mantsa ya guli ná, nda ra ka katanŋta gwal kul nzakway ka la Yahuda ta hahəŋ nda skwiha ma ghəŋa hadik ta htaghuta da həŋ. ²⁸ Dgata ḃa ta vgha nda tsa skwi ya, grafgra yu kazlay: Lamla tsa skwi tsghanaf lu ta həŋ ya da dzva taŋ kə'a ya, sli'afatá ḃa tsa ka dza'a ta hadika Ispay, ŋa lagha ḃa nda da kaghuni. ²⁹ Nda sna yu kazlay: Ma tsa lagha dza'a lagha yu da kaghuni ya ná, dza'a lagha nda tfatawa Kristi katakata yu da kaghuni kə'a.

³⁰ Zwanama ḃa, ma nzakwa ndi'atá vgha mu ma Yesu Kristi nda ya ma dḃu ya ta vlamata Sulkum ná, ta ndəḃa dzvu yu da kaghuni ŋavawa ŋa kawadaga nda i'i ma maga du'a da Lazglafta ŋa katihata. ³¹ Magawa du'a da Lazglafta kada ndapta yu ma dzva gwal kul snaŋtá Yesu ta hadika Zudiya, nda ya ŋa tsu'afatá mnduha ma Ursalima nda rfu ta na katu ta klə yu ŋa taŋ na. ³² Mantsa ya tama, kata kumay Lazglafta, dza'a ḃhadagħaḃha yu nda rfu da kaghuni, ŋa mbi'apta ḃa ta vgha da kaghuni. ³³ Ka nza Lazglafta ta vla zḃaku kawadaga nda kaghuni demdem. Ka nza tsi mantsa ya.

^{††}15:21 Ngha ta Isaya 52:15.

Ga zgwa Pwal

16 Ta kumay yu ta snaŋta ghuni ta mukuma mu Fabe. Slna Lazglafta ta magə tsi ma luwa Saŋkre. ²Ka bhadaghaḅha tsi da kaghuni, ka tsu'afta kuni manda ya ta ranja mnduha Lazglafta. Ka katanja kuni ma skwi ya zbaŋ tsi ta katanja ghuni. Tsatsi guli ná, dagala mnduha katana tsi, katihakata ta vərda i'i kaghəŋa ḁa guli.

³Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Priskila nda Akilas ta nzakway ka gwal ta ksə ŋni ta slna Yesu Kristi kawadaga nda həŋ ya. ⁴Kərḁakərḁa htsiŋa taŋ mista ḁa, ŋa mbadiftá i'i. I'i nda ghəŋa ḁa yeya a ta rfa həŋ wu, nduk nda inda gwal kul nza-kway ka la Yahuda ta nzakway ka Igliz ta rfa həŋ. ⁵Ka ganaghata kuni ta zgu ta Igliz ta tska vgha ga taŋ ka maga du'a ya. Ka ganaghata kuni ta zgu ta Ipayneta gra ḁa tegeḁ tegeḁ. Tsatsi taŋtaŋa mndu ta zlghaftá Kristi ta hadika Asiya. ⁶Ka ganaghata kuni ta zgu ta Mari ta dzata vghani ka maga slna ŋa ghuni ya. ⁷Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Adranikus nda Zuniyas, ta nzakway ka la ini. Si kawadaga ŋni nda həŋ ma gamak. Mal tsa hahəŋ ya snaŋ lu mataba gwal ghunay. Tiŋəl hahəŋ ya zlghaftá Kristi ka i'i.

⁸Ka ganaghata kuni ta zgu ta Ampliyas, gra ḁa tegeḁtegeḁ ma ndi'atá vgha nda Mghama mu. ⁹Ka ganaghata kuni ta zgu ta Urbeŋ gratá ksa slna mu ma Kristi nda Stasis gra ḁa tegeḁtegeḁ guli. ¹⁰Ka ganaghata kuni ta zgu ta Apeles ta maraŋtá ndi'ata vghani ta Kristi. Ka ganaghata kuni ta zgu ta gwal ma həga ga Aristabul. ¹¹Ka ganaghata kuni ta zgu ta Hirudiyaŋ la ini, ganagha kuni guli ta zgu ta mnduha Lazglafta ga Narsis. ¹²Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Trifene nda Trifwaz, ta fata ghəŋa taŋ tərdehw ka maga slna Lazglafta ya. Ka ganaghata kuni ta zgu ta Persida magra ḁa tegeḁ tegeḁ, ta ŋavata tərdehw

ka maga slna Lazglafta guli ya. ¹³Ka ganaghata kuni ta zgu ta Rufus ta nza-kway ka mndu snava hgani ma gwadḁa Lazglafta ya. Ganagha kuni guli ta zgu ta mani ta klaftá i'i manda zwanjani ya. ¹⁴Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Asinjkrita nda Fligwana, nda Hermes, nda Patrubas, nda Hermas, nda pḁakwa zwanama kawadaga nda həŋ ya. ¹⁵Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Faluluka nda Zuliya, nda i Nere nda mukumani, nda Ulimpa, nda inda mnduha Lazglafta kawadaga nda həŋ ya.

¹⁶Ka gaguvta kuni ta zgu va huḁukhuḁuk ta həŋ. Ta ga zgu inda Igliz ma Kristi ŋa ghuni guli.

Dasuwa ka kuni, ka Pwal

¹⁷Zwanama ḁa, wyawa dzvu, ḁaswa ka kuni nda gwal ta kladamtá daga vgha da taba ghuni ya, nda nza həŋ ka tuthun, ta irna həŋ nda tsa tagha skwi taghaf kuni ya, tsaghwa vgha nda həŋ. ¹⁸Mndərga tsa mnduha ya ná, maganatá slna ta Kristi Mghama mu a ta magə həŋ dekdek wu, ŋa huḁa taŋ ta maga həŋ ta slna. Hlemem ka həŋ ta magaku. Ta gatutawi, ka nana gwal kul snaŋtá dgata skwi ḁina nda ya kul ḁina naku həŋ. ¹⁹Kaghuni ná, nda sna inda gwal zlghay nda ŋuḁuf ya ka kuni snatá gwadḁa Mghama mu. Ta rfu yu katakata ta ghəŋa kaghuni nda tsaya. Ta kumay yu ta nzakwa ghuni nda ḁifla maga skwi ḁina. Ka nzata kuni suḁek kul maga ghwadaka skwi. ²⁰Lazglafta ná, tsatsi ta vla zḁaku, dza'a gi hu'anaphu'a ta halaway, ŋa vlaghunatani ta mbraku ta ghəŋani. Ka nza zḁakatahuḁa Mghama mu Yesu kawadaga nda kaghuni.

²¹Ta ga zgu Timute gra ta ksa slna ḁa guli ŋa ghuni. Ta ga zgu la ini, i Lukiyus nda Yasuŋ nda Susipata guli ŋa ghuni.

²²Ta ga zgu i'i Tirtiyus ta vindaftá na defteri na guli ŋa ghuni ma hga Mghama mu.

²³Ta ga zgu Gayus ta nzaku yu ga taŋ ya ŋa ghuni. Ta tskə ga taŋ inda Igliz guli ta vgha. Ta ga zgu Irasta mnda ŋanatá tseda luwa ŋa ghuni. Ta gay zwanama mu Kartus guli ta zgu ŋa ghuni.

[²⁴Ka nza zɔakatahuda Mghama mu Yesu Kristi nda inda kaghuni demdem.]

Ŋa Lazglafta turtukwani glaku

²⁵Ŋa Lazglafta glaku! Laviŋlava ta di-haghunata manda va ya ta mnə Lfida

Gwada, ya ta mnə yu ta ghəŋa Yesu Kristi ya. Tsa Lfida Gwada ya ná, skwi si nda difa ya daga ghalya, zlagigiŋ lu. ²⁶Ndanana ná, sabsa ta dabi nda ma vindi ya vindaf la anabi, manda va ya mna Lazglafta ŋa kdekedzeŋ guli, ka snanamtá lu ta inda mndəra mndu ŋa snata taŋ ta gwadani ma zlglafta taŋ.

²⁷Ŋa Lazglafta glaku! Da tsatsi turtukwani difil nda ma Yesu Kristi, ŋa kdekedzeŋ! Amin.

Taŋtana tsghatá lwa Pwal ŋa

1 La Kwareŋt

Ga zgu

1 Pi Pwal, hgaf Lazglafta manda ya kumaf tsi ŋa nzakway ka mnda ghunay Yesu Kristi. Kawadaga ŋni nda zwanama mu Sustene, ²ta vindi yu ta na delewer na ŋa mnduha Lazglafta ma luwa Kwareŋt, kaghuni ta nzakway ka ŋa Lazglafta nda zďakatahuďa Yesu Kristi, hagafhaga ta kaghuni ŋa nza-kwa ghuni ka ŋani. Hagafhaga guli ta inda gwal ta nzakway ma sana vliha kavghakavgha ta maga du'a da Mghama mu Yesu Kristi. Tsatsi ná, Mghama mu ya demdem. ³Ka nza zďakatahuďa i Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni. Mista ghuni ka zďakwa taŋ guli.

Vlamavla Lazglafta ta zďakwani nda ma Yesu Kristi

⁴Ta va rfay yu ta Lazglafta ďa ta ghəŋa kaghuni ma vəl zďaŋtani ta huďi ma guyaghunaftani nda Yesu Kristi, Zwaŋa Lazglafta. ⁵Manda va tsaya nza-kwani. Ma tsa guyatá vgha ghuni nda tsi ya ná, vlaghunavla ta inda skwiha. Tsaya kəl kuni ka lavinťa gwada nda snaŋta mnigintá vərďa skwiha guli. ⁶Ma mnaghunata ŋni ta gwada Yesu Kristi ná, ka dihavatá tsa gwada ya ma ŋuď-ufa ghuni. ⁷Tsaya kwal kuni pďatá inda skwiha ta vlə Lazglafta ŋa mnduhani, na tsa kaghuni ta kzla fitika nghəglanťa mu ta Mghama mu Yesu Kristi ya. ⁸Lazglafta dza'a vla mbraku ŋa ghuni ha ka sagha tsa fitik ya, ŋa kwala lu vzaftá rutsak ta kaghuni baďu tsa sagha Mghama mu Yesu Kristi ya. ⁹Tsa Lazglafta ta ha-gaftá kaghuni ka guyaghunafta nda Yesu

Kristi ta nzakway ka Mghama mu ya ná, haď ta tsakalawi wa.

Daga vgha ma Igliz ma Kwareŋt

¹⁰Zwanama ďa! Kďəkwakďək, ta ndəbay yu ta dzvu ŋa ghuni nda hga Mghama mu Yesu Kristi. Dzərawadzəra ta wi, ma dagə kuni ta vgha ghuni, ka skwa turtuk ka kuni nzaku. ¹¹Kəl yu ka mnay mantsa zwanama ďa ná, sli'afslí'a gwal ga Kluwe ka sagha da mnihata kazlay: Ta zlərdawi kuni ma vgha ghuni kə'a. ¹²Dagavapdaga kuni mataba ghuni. Wya tsa skwi ta mnə kuni ya: «Ŋa Pwal aŋni» ka sanlaha, «ŋa Apwalus aŋni» ka sanlaha, «ŋa Kefas aŋni» ka sanlaha, «ŋa Kristi aŋni,» ka sanlaha guli, na skwi ta mnə kuni. ¹³Kidaghi gamndər daga ta Kristi na? Pwal ta mtuta ta udza zləŋay ta ghəŋa kaghuni ra? Ari nda hga Pwal a magaghunafta lu ta batem na? ¹⁴Ta rfay yu ta Lazglafta ďa kabga haď ya maganaf yu ta batem mataba ghuni, ka nza a tsi ka i Krispus nda Gayus wa. ¹⁵Mantsa tama, haď ya dza'a mnay kazlay: Nda hga Pwal magidifita lu ta batem kə'a wa. ¹⁶Aya! Si zanapta ďa tsa: Maganafmaga yu ta batem ta la ga Stefanas. Ta graftá yu ná, haď sana mndu magəglanaf yu ta batem ta ghəŋa tsaha ya wa. ¹⁷La ka dza'a ka maga batem ŋa mnduha a ka Kristi nda i'i wu, la ka dza'a ka da mna Lfidá Gwada ŋa mnduha, ka'a nda i'i. Ka dza'a ka kla'atá difla ghəŋa gha ka mnay a ka'a nda i'i guli wa. Ka má si skwi ma ghəŋa ďa ka yu kla'ata ka mnay katsi ná, má dza'a nzakway mtatá Kristi ta udza zləŋay ka skwa bətbət.

Yesu Kristi ná, mbraku nda difla Lazglafta ya

¹⁸Aŋ mndani, gwada ta mtatá Kristi ta udza zləŋay ná, nda nza ka tsabaku da gwal ta zadaku. Tsaw da amu gwal ta tva

mbaku ya, nda sna amu kazlay: Mamu mbrakwa Lazglafta mida kə'a.

¹⁹Wya skwi nda vinda ma deftera Lazglafta:

«Dza'a zadanazada yu ta difla ghəŋa mnda səla, dza'a hərdiŋhərda yu ta mahizla ghəŋa mnda səla,» ka'a.

²⁰Ka si mantsa ka Lazglafta mnata ya ní, ga gwada ta difla mnda səla tama? Ga gwada ta gwal ta mnay kazlay: Nda sna aŋni ta zlahu kə'a tama? Ga gwada ta gwal ta zlərdutawi ma na ghəŋa hadik na guli? Had gwada ta həŋ dekdek wa. Niŋna Lazglafta ta difla mnduha ma na ghəŋa hadik ná, ka skwi ka bətbət.

²¹Nda ŋa taŋ ma difil ná, traptra mnduha ma ghəŋa hadik ta tsatsaftá skwi maga Lazglafta nda ŋani ma difil. Ka klaftá Lazglafta ta tsa gwada ta mnə mu, niŋ hahəŋ ka gwada tsabaku ya, ŋa mbanaftá mnduha ta zlglafta. ²²Má maraŋnamara lu ta skwi ka mazəməzəm, kada grafta ŋni ka la Yahuda nda ŋa taŋ. Tsa skwi mnaŋna difla ŋni ya ŋa aŋni ta snay, ka la Grek nda ŋa taŋ.

²³Aŋni, gwada ta zləŋatá Yesu Kristi ta udza zləŋay ŋa aŋni ta mnay. Ka zadintá tsa gwada ya ta la Yahuda. Tsabaku tsa gwada ya ka hamata gwal kul nzakway ka la Yahuda guli ta mnay. ²⁴Ka gwal hagaf Lazglafta ŋa nzakway ka ŋani, dər má la Yahuda tsi, dər má hamata Grek a tsi ta mnay na: Kristi mbrakwa Lazglafta nda difla Lazglafta ya, ka hahəŋ. ²⁵Tsaw tsa skwi maga Lazglafta ta nghə mnduha manda tsabaku ya ná, malaghumala ta difla mnduha. Ka ka mbegi Lazglafta ká mnduha ta gray ya guli ná, tsa nzakwani ka mbegi ta grə mnduha ya guli ná, malaghumala ta mbrakwa taŋ.

²⁶Zwanama da daslawa nzakwa ghuni na tsa kaghuni hagaf Lazglafta ya, ka mndəra wati ma mnduha kuni? Sira a gwal nda sna ta skwi mataba ghuni

ta nghə mnduha ma ghəŋa hadik wa. Sira a gwal dagaladagala mataba ghuni wa. Sira a gwal ta za mgham mataba ghuni guli wa. ²⁷Lazglafta ka ghəŋani ta zabaftá tsa gwal ta nghə mnduha ma ghəŋa hadik ka rgha ya, ŋa pghanaghatá hula ta tsa gwal nda difla ghəŋa hadik ma ghəŋa taŋ ya. Tsatsi ta zabaftá gwal ka mbegi ta nghə mnduha ma ghəŋa hadik ya ŋa pghanaghatá hula ta gwal nda mbra. ²⁸Tsatsi ta zabaptá gwal ta nghə lu ka mnduha tsa lu, htuha həŋ katakata ta nghə mnduha ma ghəŋa hadik ya, ŋa ŋwisaganatá deghre' ta gwal dagala dagala. ²⁹Zabapzaba Lazglafta ta mnduha mantsa ya, kada kwala mndu ta ghərbaku ta kəmani. ³⁰Lazglafta ta ndi'aghunaftá nda Yesu Kristi, ka famatá tsi ta Yesu Kristi ka mnda vlamatá difil. Nda ma Yesu namafta Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani, ka fatá amu ka mnduhani, ka varagaptá tsi ta amu ma dmaku. ³¹Tsaya tama, «ka ta kumay mndu ta ghərbaku katsi, ka ghərbə tsi ta ghəŋa skwi kdin Mgham[‡] ta magata,» manda ya nda vinda ma defteri.

Mnay Pwal ta gwada ta zləŋatá Kristi ta udza zləŋgay

2 Vərda i'i ná, ma fitika lagha da da kaghuni da mna difatá skwa Lazglafta ta zlagamapta ná, had gwada nda la mnaghuna yu wa, nda sna yu ta skwi a ka yu guli wa. ²Ta sli'aftá yu ka lagha da kaghuni ná, had sana skwi ta ndanə yu ma ghəŋa da ŋa mnaghunata ka ta ghəŋa Yesu Kristi, tsa Yesu zləŋaf lu ta udza zləŋay ya tsi wa. ³Ma tsa nza-kwa da da kaghuni ya ná, kulembet nza-kwa da, ta zləŋ yu, ta ghudzaku yu. ⁴Ma tsa fitika mnay da ta gwada Lazglafta ka tagha skwi ŋa ghuni ya ná, maraghu-naŋta hidaku ka ghubaptá kaghuni a si

[‡]1:31 Ngha ta Irmiya 9:22-23.

ta magə yu wa. Sulkuma Lazglafta nda mbrakwani ta maraghunata kazlay: Kah-wathwata tsa gwaɗa mnə yu ya kə'a. ⁵Tsaya tama, ta mbrakwa Lazglafta dihafta kaghuni ta zlgħay nda ŋudufa ghuni ta hiɗakwa mnduha a wa.

Difila Lazglafta

⁶Ta mnə ŋni ta gwaɗa ŋa gwal nda sifa ma zlgħay nda ŋuduf ná, vərɗa difil taghə ŋni, hiɗakwa gwal dagaladagala ma na ghəŋa haɗik ta dza'a zwaduta na a wa. ⁷Tsa difil mnə yu ya ná, difila Lazglafta ya ta nzakway ka skwi si nda difa kul nghanɗá mnduha si ghalya ya. Ma kdaku lu ka zlagəŋiɗá ghəŋa haɗik ná, fafa Lazglafta ŋa mba amu, ŋa ŋlamafɗa. ⁸Haɗ ya dər turtuk ma gwal dagaladagala ma na ghəŋa haɗik na, nda sna ta tsa difil ya wa. Ka má nda sna həŋ katsi, má zləŋaf a həŋ ka dzata ta udza zləŋay ta Mghama glaku wa. ⁹Tsaw tsa skwi maga Lazglafta ya ná, nda nza manda ya nda vinda ma defteri ta mnay kazlay:

Skwi ya ta kul nghanɗá ira mnduha, nda ya ta kul snanɗá mnduha nda sləməŋa taŋ,
nda ya ta kul ndananɗá mnduha ma ghəŋa taŋ ya,
skwi payaf Lazglafta ŋa gwal ta ɗvuta^{¶¶} kə'a.

¹⁰Ŋa aŋni maraŋnaŋta Lazglafta ta tsa skwi ya nda ma Sulkumani. Sulkum ná, nda sna ta inda skwi, nduk nda kdavakta skwi ma ndana Lazglafta. ¹¹Mnda səla ná, sulkumani yeya nda sna ta kdavakta skwi ma tsatsi. Manda tsaya Sulkuma Lazglafta guli ná, tsatsi yeya nda sna ta kdavakta skwi ta nghanatá Lazglafta. ¹²Amu ná, Sulkuma na ghəŋa haɗik na a mutsaf amu wu, Sulkum daga da Lazglafta ŋa amu ta mutsafta. Vlamavla

Lazglafta ŋa snanɗa mu ta inda skwiha vlama tsi nda zɗakatahudani. ¹³Ta mnə aŋni ta tsa skwiha ya ŋa mnduha ná, nda difila mnduha ma ghəŋa haɗik a wu, nda difil ya ta taghə Sulkuma Lazglafta ta tagha aŋni. Mantsa ya kəl ŋni ka tsislanaptá inda skwiha ta sagha da Sulkum ŋa gwal nda tsa Sulkum ya.

¹⁴Mndu ya kul haɗ Sulkuma Lazglafta ma tsatsi ná, tsu'a a ta skwiha ya ta taghə tsa Sulkum ya wa. Manda tsabaku ta sna tsatsi ta tsaha ya, laviŋ a vani ta snanɗa wu kabga nda Sulkuma Lazglafta ta laviŋta lu ta galay. ¹⁵Mndu nda Sulkuma Lazglafta ma tsatsi ná, laviŋlava ta gala inda skwi. Tsatsi ya tama, haɗ sana mnduha dza'a laviŋta galaptá tsatsi wa. ¹⁶Manda va ya nda vinda ma defteri ta mnay kazlay:

Waya nda sna ta ndana Mgham na?

Waya ta laviŋta vlanɗá hiɗaku^{§§} na kə'a ya.

Ama aŋni, ndanu manda ŋa Kristi ŋa aŋni ta ndanay.

Kwalva Lazglafta aŋni

3 Ka vərɗani ka lu mnay katsi zwanama ɗa ná, ma tsa fitika nzakwa ɗa da kaghuni ya ná, manda mna gwaɗa ŋa gwal nda Sulkuma Lazglafta ma həŋ a mna yu ta gwaɗa ŋa ghuni wu, manda mna gwaɗa ŋa mnduha ma ghəŋa haɗik mna yu, kabga si ta ka zwani kuni ma zlgħafta ghuni ta Kristi nda ŋuduf. ²U'a ya vlagħuna yu, ɗafa a wu, kabga laviŋ a kuni ta ŋafta wa. Dər ndanana na ná, laviŋ a kuni ta ŋafta wu, ³kabga manda nzakwa mnduha ma ghəŋa haɗik tata nzakwa kuni ta nzaku. Ka si tata draku kuni, tata zlərdawi kuni mataba ghuni katsi ya ní, nzaku manda ŋa mnduha ma ghəŋa haɗik a ta nzaku kuni nda tsa

^{¶¶}2:9 Ngha ta Isaya 64:3.

^{§§}2:16 Ngha ta Isaya 40:13.

ra? Manda ŋa taŋ tata nzakwa kuni. ⁴Ka si «ŋa Pwal aŋni,» ka sanlaha, «ŋa Apwalus aŋni,» ka sanlaha ka kuni ta mnay mataba ghuni ya ní, ta manda nzakwa hamata mnduha a kuni nda tsa ra?

⁵Wa Apwalus, wa Pwal na? gwal ksanatá slna ta Lazglafta ŋni his his, ghunaf tsi ŋa mnaghunatá gwada ŋa zlgħafta ghuni ta Kristi. Ta magay dər wati ma aŋni ta slna Mgham Yesu manda ya vlaŋna tsi. ⁶Sləgafsləga i'i, ka tintá Apwalus ta imi distani. Lazglafta ta dƳay ka gəlay. ⁷Daga mndu ta sləgay tani, daga mndu ta ta imi distani tani, sana skwi a hahəŋ wa. Lazglafta turtukwani ta dƳay ka gəlay. ⁸Ka skwa turtuk mndu ta sləglafta nda mndu ta tatiŋtá imi. Dər wa dza'a mutsay ta nisəlani tafta slna ya maga tsi da Lazglafta. ⁹Nda gwa aŋni ma slna Lazglafta. Nda nza kaghuni manda vwaha Lazglafta.

Manda həga Lazglafta nzakwa ghuni guli. ¹⁰Zdidiŋzda Lazglafta ta hudi ka thatá yu ta tughwani manda vərda mnda ba həga, ka lagha sani bay ta ghəŋani. Daswa ka mndu dza'a bay ta ghəŋani tama. ¹¹Ya nda ghada thatá tughwani ya. Tsa dughwanani ya ná, Yesu Kristi ya, haď sana tughwa həga dza'a thəglafta lu wa. ¹²Ta tsa tughwa həga ya ná, ta bə nda dzindar sanlaha, nda kufur ŋa sanlaha, nda pala ŋa sanlaha, nda udzu ŋa sanlaha, nda sləka ŋa sanlaha, nda dzuma ŋa sanlaha. ¹³Badu tsay Lazglafta ta guma dza'a saba dər wa ta dabi kabga vu dza'a galay. ¹⁴Ka driŋ a vu ta slna tsa mndu ta tughwani ya wu katsi, dza'a mutsay ta nisəlani. ¹⁵Ka driŋdra vu ta slna tsa mndu ya, mutsafta a ta nisəla wa. Tsatsi, dza'a mbafmba ŋa nzakwani manda sumbun.

¹⁶Sna a kuni ka mnay kazlay: Həga Lazglafta ta nzaku Sulkuma Lazglafta mida kuni kə'a ra? ¹⁷Ka badziŋbadza mndu ta həga Lazglafta ná, dza'a badziŋ badza Lazglafta ta tsatsi guli, kabga nda ghuba həga Lazglafta. Tsa həga ya ná, kaghuni ya.

¹⁸Ma nanə mndu ta ghəŋani. Ka mamu difil ma ghəŋa da manda daślakwa ŋa ghəŋa hadik ka mndu, ka niŋna tsi ta ghəŋani ka rgha kada nzata tsi ka vərda mndu nda difla daga da Lazglafta. ¹⁹Kəl yu ka mna tsaya ná, na difla mnduha ma ghəŋa hadik na ná, ga rgha ya ta kəma Lazglafta. Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Nda tsa ŋa taŋ ma hidaku* ya ta ksa Lazglafta ta həŋ, ²⁰Ka'a guli na: «Nda sna Mgham Lazglafta ta ndana gwal nda hida, nda sna kazlay: Haď hayhayani wu» kə'a†. ²¹Mantsa ya, ma ghubu kuni ta mnduha. Indani demdem ka ŋa ghuni nzakwani. ²²Dər Pwal, dər Apwalus, dər Kefas, dər ghəŋa hadik, dər hafu, dər mtaku, dər skwiha ndanana, dər skwiha dza'a sagha nda sa, ka ŋa ghuni nzakwani. ²³Kaghuni ya, ka ŋa Kristi kuni, Kristi guli, ŋa Lazglafta ya.

Ghunata mnduha Kristi aŋni

4 Mantsa tama, nghawa aŋni ka gwal ksanatá slna ta Kristi. Nghawa aŋni guli ka gwal fanam Lazglafta ta difatá skwani ma dzvu. ²Vərda skwi ya ta psə lu da mndu ya fanam lu ta skwi ma dzvu ná, nzakwani ka ŋərma mndu. ³Da i'i tada, dər má ta tsa mndəra da kuni, dər má tsadighaha mnda səla ta guma, haď gwada da wa. I'i ná, tsa a yu ta guma ta ghəŋa da wa. ⁴Haď sana skwi maga yu ta grə yu wa. ŋərma mndu yu a ka yu guli wu, Mgham Lazglafta dza'a tsadighatá guma, mndu a wa. ⁵Tsa tama

*3:19 Ayuba 5:23, 13.

†3:20 Zabura 94:11.

ná, ma gi tsə kuni ta guma ta ghəṅa mndu ta kul sagha fitikani. Kzlawá, ta hway da wa kuni ná! Baḍu sagha Mgham ná, dza'a kligiṅkla ta daḅi ta skwi nda ḍifa. Ŋa kligiṅtani duway ta daḅi ta skwi ta ndanə mnduha. Baḍu tsa tama, dər wa dza'a mutsa rfani da Lazglafta manda ya ta ranṭa.

⁶Zwanama ḍa, tsa skwiha garaghunaf yu ta ghəṅa aṅni nda Apwalus ya ná, ka tagha kuni ta skwi mida nzakwani: «Da zwadutá kuni ma tvi ka zluṅtá skwi nda vinda.» Da laghu kuni da ghərbaku kazlay: Mal tsa ṅa ḍa mndu ya ka ṅa sani kə'a. ⁷Wa ta mnay ṅa gha kazlay: Mal kagha ka sanlaha kə'a ná? Lazglafta a ta vlaghatá inda skwi ra? Ka si Lazglafta ta vlaghata ya ní, kabgawu ta kəl ka ka ghərbaku manda skwi vlagha nda vla a lu wu ḅa?

⁸Mantsa a nzakwani wu ki! Nya pḍa kuni ná? Wya nda na kuni ka gadghəl katək, ta za mghama ghuni kaghuni, ta ghuya ḍaṅwa ṅni aṅni. Ta kumay yu má ta zay ghuni ta tsa mgham ya katək, má ka gwa mu ta vgha ka skwa turtuk nda kaghuni. ⁹Ta grə yu ná, nana aṅni gwal ghunay na ná, nda hul faghuta Lazglafta ta aṅni. Manda gwal tsanagha lu ta guma, pgha lu ṅa pslatá həṅ ya aṅni. Nda nza ṅni ka skwa katskatsu, ṅa nghay mnduha ma ghəṅa hadik nda duhwalha Lazglafta tani. ¹⁰Nda nza aṅni ka rgha, ta ghəṅa gwada ta Kristi. Kaghuni ya, nda hidá aṅni ka kaghuni, kabga nzugwatá kaghuni nda Kristi. Kaghuni yeya nda mbra, mbra a aṅni wa. Kaghuni yeya gwal ka mndu, had mndu ta kulaftá aṅni ka mndu wa. ¹¹Dər nda va nana ná, ta dzay dzay maya nda ndala tani ta aṅni. Lgut tḍukwa a ta vgha ṅni wu, ta gḍata ta ḍga aṅni lu. Ta tvi ta tvi səla ṅni. ¹²Aṅni ta hərfaku ka maga[‡] skwi ṅa fadamta ṅni da wa ṅni. Razanafha

mndu, má tahula gha ka Lazglafta, ka ṅni. Dər ki lu ta dula aṅni ya ná, mər-su' ká ṅni ta su'ay guli. ¹³Dər kinawu ká mnduha ta raraza aṅni ya ná, slededá ka aṅni ta gwada nda həṅ. Ka maghdzəka taṅ ká mnduha ma na ghəṅa hadik na fatá aṅni. Manda ṅəḍak ká həṅ ta ngha aṅni.

Zwana ḍa ta ḍvu yu katakata kaghuni

¹⁴Ŋa pghaghunaghatá hula a ta vindaghunafta yu ta na skwi na wu, ṅa hurzlaghunaptá sləməṅ ta vindaghunafta yu, kabga zwana ta ḍvu yu kuni. ¹⁵Dər má dəmbu' kidaghi mnduha ta tagha skwi ta ghəṅa Yesu Kristi ṅa ghuni, turtuktuk da ghuni. I'i tsa da ghuni ya kabga tiṅəl i'i ta mnaghunatá Lfidá Gwada, ka zlgħaftá kuni ta Yesu Kristi. ¹⁶Kḍəkwaḍək! Ksawaksa ta ghəzama ḍa. ¹⁷Tsaya tama, ghunafghuna yu ta Timute ta nzakway ka zwanə ḍa ya ḍvu yu. Ŋərma mndu ya ta tva Mgham Yesu. Ta tvi səlani ṅa lagha havglaghunaktá tva nzakwa ḍa ma Yesu Kristi, nda ya ka yu ta taghay ṅa Iglizha ma inda vli.

¹⁸Səglaghata a Pwal wu ka sanlaha ta gray mataba ghuni, ka ghərbaku. ¹⁹Ka ta ḍvay Lazglafta katsi ná, ndusa yu ka labə da kaghuni. Ka mamu sana skwi laviṅ tsa gwal ta ghərbaku ya ta magatá tsi, ka gwadiṅta nda wi a tsi ya, dza'a snay yu baḍu tsa. ²⁰Gwada ta ga mghama Lazglafta ná, gwadiṅta nda wi yeya a wu, ta maravamara mbrakwani. ²¹Ka lagha yu slaghunaghata nda sarak re, ari ka lagha yu slaghunaghata nda zḍakwa ghəṅa ḍa, nda ya nda ḍva kaghuni a ná? Zba a wa zba ta ya ta kumə kuni mida.

Dər nu tsi ka gwal zlgħay nda ṅuduf ta magay nda vgha taṅ

5 Ka lu ta mnay ta snə yu ma luwa ná, mamu hliri mataba ghuni. Dər

[‡]4:12 Ngha ta Slna gwal ghunay 18:3.

gwal kul snaŋtá Lazglafta ná, haď həŋ ta nzaku manda tsaya wa. Ta hani sana mndu nda markwa dani, ka lu. ²Ma ŋa dzata ghuni ta ghəŋ ka taw, ka ghzliŋtá tsa mndu ya mataba ghuni ná, ghərbaku ŋa ghuni ta ghərbay ta ghəŋa tsa. ³Dər má di'ŋ nzatanzakwa ɗa nda kaghuni ná, kawadaga yu nda kaghuni ma sulkuma vgha ɗa. Nda ghada tsanaghata ɗa ta guma ta mndərga mndu ta magatá skwi manda tsaya, manda skwi hada yu kawadaga nda kaghuni. ⁴Tsatsa yu ta tsa guma ya nda hga Mghama mu Yesu. Skwi ta mnaghunata yu ná, tskavawatska. Ka tskavatska kuni katsi, ya kawadaga sulkuma vgha ɗa nda kaghuni. Kawadaga mbrakwa Mghama mu Yesu guli nda kaghuni. ⁵Ka vlanŋta kuni ta tsa mndu ya ta halaway, ŋa ɓadziŋtá slu'uvghani, kada mbanafŋta Lazglafta ta hafani bađu vragata Mghama mu Yesu.

⁶Ngha a i'i ta skwi ŋa ghərbay kaghuni ta ghərbaku wa. Sna a kuni kazlay: Kuseta ta is ná, ta ŋlanafŋla ta inda hwaɗatá hupa buradi kə'a ra? ⁷Kliŋwa kla ta tsa dmaku ta nzakway manda is ya mataba ghuni, dza'a kəl kuni ka nzata hezle' manda hwaɗatá hupa buradi kul haď is mida. Aŋ mndani, nda sna yu kazlay: Ghuɓighunis ghuɓa Lazglafta hezle' nda ma mta ta Yesu Kristi kə'a. Tsatsi ná, nda nza manda Zwaŋa Tuwak ta hnə lu ŋa za skala Pak^f ya. ⁸Ma zə mu ta tsa skala Pak nda buradi nda is ŋa ghalya mida ya. Tsa is ya ná, maga ghwaɗaka skwi ya. Zama za nda buradi kul haď is mida ta nzakway ka vərdani dze'dze' ya. Nda ŋuɗuf ya nda ghuɓa, tɗukwa[§].

⁹Ma tsa ɗelewera ɗa vindaghunaf yu ghalya ya ná, mnaghunamna yu kazlay: Yaha kuni da ksa nzaku nda gwal ta

hliri kə'a. ¹⁰Tsa mnay mnə yu ya ná, ta mnə ta ghəŋa gwal ma ghəŋa haɗik, ta hliri, ta tsagana, ta ghali, ta wuya skwi a yu wa. Ka má mantša tsi katsi ná, má sli'agapsli'a kuni tkwe' ma ghəŋa haɗik. ¹¹Skwi mnə yu ŋa ghuni ná, ma ksə kuni ta nzaku nda mndu ta mnay kazlay: Krista i'i kə'a ta mataba tsa ná, ta hliri, ta tsagana, ta wuya skwi, ta kuslemberaku, ta ghuyaku, ta ghali. Yaha kuni walaŋtá tsghə da hliba turtuk kawadaga nda mndərga tsa mndu ya.

¹²⁻¹³Nu gwada i'i nda gwal kul sagha zlglaftá Kristi ná, Lazglafta a dza'a tsa guma ta ghəŋa tsaha ya ra. Gwal mataba kaghuni ŋa ghuni dza'a tsa guma ta ghəŋa taŋ. Ka defteri na: «Ghɗlapwagh-zlap ta mndu ta maga ghwaɗaka skwi mataba ghuni^{**},» ka'a.

Tsaptá guma mataba gwal zlglafta nda ŋuɗuf

6 Ka sli'afslí'a skwi mataba sani nda sani mataba ghuni katsi, waka sani dza'a walaŋtá dza'a kla tsa gwada ya da gwal guma kul snaŋtá Lazglafta, ka zluŋtá mnduha Lazglafta na? ²Sna a kaghuni kazlay: Mnduha Lazglafta dza'a tsa guma ta ghəŋa mnduha ghəŋa haɗik kə'a ra? Ka si kaghuni dza'a tsa guma ta ghəŋa mnduha ghəŋa haɗik ya ní, slaghu a kaghuni ka tsatá guma zwana skwiha ki'a ki'a ra? ³Sna a kaghuni kazlay: Amu dza'a tsa guma ta ghəŋa duhwalha Lazglafta kə'a ra? Skwi mataba nzakwa mu yeya dza'a trapta mu tama rki! ⁴Ka mamu skwiha mantša ya ta slata mataba ghuni katsi, ka klafta kuni ka klaghata da gwal guma kul haď gh-zliwa taŋ da Igliza Lazglafta ná, ⁵aya hula! Ka i'i nda kaghuni. Iŋwaya ki mndu dər turtuk nda ɗifil ma ghəŋani prək

^f5:7 Ngha ta Sabi 13:7, 12:21.

[§]5:8 Ngha ta Sabi 12:15-20, Vrafta ta zlahu 16:3.

^{**}5:12-13 Vrafta ta zlahu 17:7.

ka dzraghunaftá skwi mataba ghuni na? ⁶Ra a ka klay ghuni ta gwaða mataba kaghuni gwal zlgħay nda ŋuðuf ha ka klay ghuni da gwal guma kul snanťa Lazglafta wa.

⁷Nda nza tsa wluvusta ta wluvusta kuni ta vgha mataba ghuni ya ka ðadzaku. Ka gagha ga mndu ta gwaða, ksay gha ta ŋuðuf. Ka ghala ghala mndu ta kagha, zlanata gha. ⁸Nda va tsaya ya ná, tsa kaghuni ya ta ganatá sani. Va tsa kaghuni ya ta ghwalguduŋťa skwa sani, kulam nda va tsa nzakwa ghuni ka zwanama ya. ⁹Sna a kaghuni kazlay: Hað vla gwal ta ga dmaku ma ga mghama Lazglafta wu kə'a ra? Ma nanə kuni ta ghəŋa ghuni. Dina ka snanťa ghuni kazlay: Gwal ta ga sli'ŋsli'ŋ, nda gwal ta wuya skwi, nda gwal ta hliri, nda gwal ta hani zgun nda zgun, marakw nda marakw, ¹⁰Nda gwal ta ghali, nda gwal ta hara'u ta iri nda gwal ghuyaku, nda gwal ta kusleberaku, nda gwal ta zla'uwa mndu ná, hað həŋ dza'a lami da ga mghama Lazglafta wu kə'a ra? ¹¹Manda tsaya si nzatá nzakwa sanlaha mataba ghuni ghalya. Ndana tama, Sulkuma Lazglafta mu ta ghuðaghunata, ka nzatá kuni hezle', ka naghunafta ka ŋərma mndu kabga zlgħafta ghuni ta Mghama mu Yesu Kristi.

Vlanŋwa glaku ta Lazglafta nda vgha ghuni

¹²«Hað skwi piyðif lu ta ghəŋani wu,» ka sanlaha mataba ghuni ta ndanay. Tsaw inda skwi a nda ra wu. «Laviŋlava yu ta maga inda skwi guli,» ka sanlaha. Tsaw hað i'i dza'a ga vu'a sana skwi wa. ¹³«Skwa zay ná, ŋa huði a ra? Huði guli ná, ŋa skwa zay a ra?» ka kuni ta mnay guli. Tsaw nda skwa zay tani, nda huði tani, dza'a ðadziŋðadza Lazglafta ta həŋ his his. Slu'uvgha ná,

magaf a Lazglafta ŋa maga sli'ŋsli'ŋ nda tsi wa. Nda nza slu'uvgha ŋa Mgham Yesu, ta nzata Mgham Yesu ka ŋa slu'uvgha. ¹⁴Ma mtuta Mghama mu Yesu ná, Lazglafta ta sli'aganapta ma mtaku. Tsatsi dza'a sli'agamapta ma mtaku nda mbrakwani guli.

¹⁵Sna a kuni kazlay: Slu'uvgha ghuni ná, fawaya vgha Kristi ya kə'a ra? Dza'a nda ra ka klafta ða ta fawaya vgha Kristi ka ndi'anafta nda slu'uvgha karwa rki? Magava a wu! ¹⁶Sna a kuni kazlay: Mndu ta ndi'aftá vghani nda karwa ná, ka skwa turtuk vgha taŋ nda tsi kə'a ra? Tsa mnduha his ya dza'a nzata ka slu'uvgha turtuk^{††}, ka defteri ta ghəŋani. ¹⁷Mndu ta zlananťa ghəŋani ta Mgham Yesu ná, ka skwa turtuk ndana taŋ nda Mgham Yesu.

¹⁸Tsaya tama, zlanŋwa sli'ŋsli'ŋ. Hamata dmakuha ta magə lu ná, ta ðla vgha ta maga'ata lu. Mndu ta fatá sli'ŋsli'ŋ ka slnani, ŋa vərða slu'uvghani ta ga tsi ta dmaku. ¹⁹Sna a kuni kazlay: Slu'uvgha ghuni ná, həga Sulkum nda ghuða ya kə'a ra? Lazglafta ta vlaghunata ŋa nzaku ma kaghuni, ta ka ŋa ghuni a vgha ghuni tama wa. ²⁰Vara vara Lazglafta ta kaghuni nda skwi nda bla. Tsaya tama, vlanŋwa glaku ta Lazglafta ma skwi ta magə kuni nda slu'uvgha ghuni.

Zlgħa wa Pwal ta ghəŋa gwaða ta kluvustá vgha

7 Ndanana tama, wana yu ta zlgħaghunaftá wa skwiha ya vindidif kuni: Dina ka nzata mndu kul kla marakw. ²Tsaw tama ná, ŋa wara hliri ná, ðina ka klafta mndu ta marakw, ta dza'a marakw guli da zə'al. ³Ka vla zə'al ta vghani ŋa markwa taŋ. Ka vla marakw guli ta vghani ŋa zə'ala taŋ. ⁴Vgha marakw ná, ŋani a wu ŋa zə'ala taŋ ya.

^{††}6:16 Ngha ta Zlrafta 2:24.

Vgha zə'al guli ná, ɲani a wu ɲa markwa taŋ ya. ⁵Ka dzraf nda dzra a kuni ɲa fi-tik rets kabga ɲa maga du'a wu katsi ná, yaha sani da kwalaghutá vla vghani ɲa sani. Tahula tsaya, ka vrəglanafta kuni ta guya vgha ghuni manda va ya snu kuni, da traptá kuni ta ɲafta ghudzaku ma vgha ghuni, da mutsaftá halaway ta ghurum ɲa ɲraptá kaghuni.

⁶Hidaku ɲa i'i ta vlaghunata, ka nzata tsi ka tkwe'a ka yu nda kaghuni wa. ⁷Ka má manda ndana i'i tsi ná, má manda ɲa dfa ka mnduha nzata, ka i'i. Tsaw dər wa nda ɲani ma zɔakatahudi vlaŋ Lazglafta. Yeya ɲa gha, ka'a nda ya, yeya ɲa gha ka'a nda sani.

⁸Skwi mnə i'i ná, ta mnay yu ɲa gwal kul haɗ markwa taŋ nda mi'a wadguha ná, dina ka kɔay ghuni ta nzakwa ghuni turtukwa ghuni manda i'i na. ⁹Ala ka si laviŋ a kuni ta ɲafta wu katsi, kluvwakla ta vgha. Dər kluvta vgha ka nzata ka su'ay.

¹⁰Wya zlahu ta mnanata yu ta gwal ta kluvta vgha taŋ, i'i a ta mnay guli wu, mgham ta mnata kazlay: Yaha marakw da dgata vgha nda zə'ala taŋ kə'a. ¹¹Ala ka dgadga tsi ta vgha nda zə'ala taŋ ya, nzatani mantsa, yaha tsi kləgəltá sana zə'al. Ka mantsa a tsi wu dzrəglaftani nda zə'ala taŋ. Yaha zə'al da ghzliŋtá markwa taŋ guli.

¹²Wya skwi ta mnə i'i ka ghəŋa dfa ɲa sanlaha, Mgham a ta mnay wa. Ka mamu mnda zlghay nda ɲuduf kul zlghaftá markwa taŋ ta Yesu Kristi katsi, tsaw ta kumay tsa marakw ya ta kɔa nza-kwani nda tsa zə'ala taŋ ya katsi, yaha tsa mndu ya da ghzliŋtá tsa markwa ya. ¹³Manda va tsaya guli, ka mamu marakw ta zlghaftá Yesu Kristi nda zə'ala taŋ kul zlghaftá Yesu katsi, tsaw ta kumay tsa mndu ya ta kɔa nza-kwani nda tsa marakw ya katsi, yaha tsa marakw ya laghu ga taŋ. ¹⁴Kəl yu ka mnay manda tsaya ná, kabga nda ghuɓa tsa guyatá

vgha tsa mndu kul zlghaftá Kristi ya nda markwa taŋ ta zlghafta ya. Mantsa ya guli, nda ghuɓa tsa guyata vgha marakw kul zlghaftá Kristi nda zə'ala taŋ ta zlghafta ya. Ka má nza a tsi mantsa ná, má dza'a nzaku zwana taŋ manda zwana gwal kul snəŋtá Lazglafta. Wya kahwathwata guli ná, nda ghuɓa nza-kwa taŋ da Lazglafta. ¹⁵Ka ta haɗ yu nda kagha wu, ka tsa kul zlghafta Kristi ya ná, dgaghutani ta vghani. Ma tsaya tama, dər zə'al tsi, ka dər marakw a tsi ma zlghay nda ɲuduf, flau' nza-kwani kabga hgaŋ hga Lazglafta ta kaghuni ɲa nzaku nda zɔaku. ¹⁶Kagha marakw ta zlghaftá Yesu, nda sna kagha kazlay: Dza'a mbanafmba yu ta zə'ala ini kə'a ra? Kagha zə'al ta zlghaftá Yesu, nda sna kagha kazlay: Dza'a mbanafmba yu ta markwa ini kə'a guli ra?

Mndərga nzaku ta zɔəganatá Lazglafta

¹⁷Ka mantsa a tsi wu ná, ka nza dər wa ta nzaku manda ya vlaŋ Lazglafta. Ka nza dər wa ta nzaku manda ya hgaŋ Lazglafta guli. Tsaya ta mnə yu ɲa inda Igliz. ¹⁸Ka nda tsa fafada mndu ta hgafta Lazglafta katsi, ma thəgəl tsi kazlay: Madər teke'a fafada dfa kə'a. Ka ta nda fafadani mndu ta hgafta Lazglafta guli, ma thə tsi guli kazlay: Ka tsiŋtsa yu kə'a. ¹⁹Dər tsanaghuha lu, haɗ skwi tsanagha tsi wu, dər tsanaghu a lu wu, haɗ skwi tsanagha tsi wu, snata zlahu Lazglafta malani. ²⁰Ka kinawu nza-kwani manda va tsaya. ²¹Ka si ka vu'a ka ta hgafta Lazglafta ta kagha, ma ndanu ka. Ala ka mamu tva mutsafta gha ta nzaku falau' vgha katsi ya, mutsumutsa katək. ²²Ka dər ka vu'a mndu ta hgafta mgham Lazglafta katsi, nda pla vgha tsa mndu ya da Mgham Lazglafta. Manda tsaya, mndu kul haɗ ka vu'a ta hgafta Lazglafta ná, ka vu'a Kristi tsatsi guli.

²³Nda bla varata lu ta kaghuni, ma niŋ kuni ta ghəŋa ghuni ka vu'a mnda səla. ²⁴Ka kinawu nzakwa mndu ta hgafta lu ya zwanama, nzakwani mantsa ta kəma Lazglafta.

Gwada ta ghəŋa gwal ta kul klaftá marakw

²⁵Ta ghəŋa gwal kul kluvtá vgha taŋ ya, skwi ta ndanu yu dza'a yu mnay, ya snaŋ yu da Mgham Yesu a wa. Dza'a snaŋ kuni ta gwada da kabga mndu ta fə lu ta ghəŋ tida yu.

²⁶Ta ghəŋa na blakwa nzaku na ná, wya skwi ta ndanu yu: Dina ka nza-kwa mndu mantsa. ²⁷Ka klaflka ka ta marakw katsi, ma zbəgəl ka ta dgatá vgha nda tsi. Ka klaf a ka ta marakw wu, ma zbə ka ta marakw. ²⁸Ka klaflka ka ta marakw, ga a ka ta dmaku wa. Ka laghula makwa da mndu guli, ga a ta dmaku wa. Nziya nza tsi ná, dza'a ghuyay ta daŋwa ma slu'uvgha. Ta kumay yu ta klaghunapta ma tsa ghuya daŋwa ya.

²⁹Wya skwi ta kumə yu ta mnay zwanama: Ta sira a fitik wu, daga ndanana, ka nza gwal nda marakw mista taŋ, manda gwal kul haď nda marakw.

³⁰Ka nza gwal ta taw, manda gwal kul haď ta taw. Gwal ta rfu guli, manda gwal kul haď ta rfu. Gwal ta dzawatá skwiha guli, manda gwal kul haď skwi da həŋ. ³¹Ka nza gwal ta za mgham ma ghəŋa haďik, manda gwal kul haď ta za mgham, kabga ndusa na ghəŋa haďik na ka kďaku.

³²Ta kumay yu ta nzakwa ghuni kul haď ma ndanu. Mndu kul klafta marakw ná, ta ghəŋa tva skwiha ta zďəganata Lazglafta yeya ta ndanə tsi. ³³Ama mndu ta klaftá marakw, ta ndanay ta skwiha ma ghəŋa haďik ŋa zba tva zďəganatani ta markwa taŋ. ³⁴Tsaya tama, his skwi ta ndanə tsi. Mantsa marakw kul haď zə'alani nda makwa ta həga guli. Ta

ghəŋa tva skwiha ta zďəganata Mgham Yesu yeya ta ndanə həŋ. Tva skwiha ta zďəganatá Mgham Yesu yeya ta ndanə həŋ, kabga fafa həŋ ta ŋudufa taŋ, nda ghəŋa taŋ tani, ŋa Lazglafta. Marakw ga zə'al ná, ta ndanay ta skwiha ma ghəŋa haďik ŋa zba tva zďəganatani ta zə'ala taŋ.

³⁵Ŋa kata kaghuni tsa skwi ta mnə yu ya, ŋa tsaghunamtá matsavada a wa. Ta kumay yu ta magay ghuni ta skwiha ta raku, ka ndi'afita kuni ta vgha nda Mgham Yesu kul haď sana ndanu.

³⁶Ka lagha duhwal nda makumidzani mantsa: Kla a yu ta kagha wu ka'a, tahula tsa, ka ndanuglaptá tsi kazlay: Dmaku tsa skwi ya magana yu kə'a, tsaw tata tďu ŋudufani tida ta kumay ta klay katsi, ka kla tsi. Maga a ta dmaku wa.

³⁷Ka lagha duhwal ka kurata kazlay: Kla a yu ta marakw wu kə'a, grafgra guli kazlay: Mantsa ya nzakwani kə'a ma ŋudufani mndu a ta pyafta wu kə'a katsi, dina tsaya. ³⁸Tsaya tama, ka klaflka mndu ta marakw ná, dina tsaya. Ka kla a yu ta marakw wu, ka mndu guli ná, mal tsaya dinakwani.

³⁹Ka ta ndiri zə'ala marakw katsi ná, yaha walaŋta dza'a mista sana zə'al. Ala ka nda mta zə'ala taŋ katsi, laviŋlava ta dza'a mista sana zə'al ta kumə tsi. Nziya nza tsi, mista mnda zlgħay nda ŋuduf katsi. ⁴⁰Ka má manda ndana i'i tsi, mal ma nzatani mantsa ya dza'a mutsafta tsi ta rfu, ka ya dza'a laghu tsi mista sana zə'al. Nda sna yu guli kazlay: Mamu Sulkuma Lazglafta da i'i kə'a.

Za slu'a skwa wuyay

8 Skwi ya dza'a yu gwadaŋ ndana, dza'a gwadaŋ yu ta ghəŋa slu'a skwa wuyay. Manda va ya mnə kuni kazlay: Nda sna mu ta inda skwi kə'a ya ná, manda va tsaya nzakwani. Ama tsa snaŋta skwa mu ya ná, ta vlamata gla ghəŋ. Dvuvusta vgha skwi dza'a kla amu

ta kəma ta kəma. ²Ka nda sna i'i ta skwi ka mndu ta ndanay katsi ná, ta sna a tsa mndu ya ta skwi manda ya ta raku ka snaŋtani wa. ³Ka dʋudʋa mndu ta Lazglafta katsi, tsa mndu ya ná, nda sna Lazglafta ta tsatsi.

⁴Taghəŋa skwi ta nghanatá za slu'a skwa wuyay, wya tsi: nda sna amu skwi ka bətbət na skwa wuyay ma ghəŋa hadik kə'a. Turtuktuk Lazglafta guli. ⁵Aŋ mndani, mamu skwiha ta garə mnduha nda Lazglafta. Manda va tsaya ná, nda ndəgha «lazglaftaha» nda ndəgha «mghamha» guli. ⁶Dər ma mantsa tsi, ŋa amu ná, turtuktuk Lazglafta ta nzakway ka Da mu, ta zlaganapta inda skwi ma ghəŋa hadik. Ŋani amu guli. Turtuktuk mghama mu guli, tsaya Yesu Kristi zlaganap Lazglafta ta inda skwiha nda ma tsatsi ya, ma tsatsi nzata amu nda hafu guli.

⁷Dər nda sna amu kazlay: Haf hafu ma skwa wuyay wu kə'a ná, sna a sanlaha mantsa ya wa. Ta zə həŋ ta slu'a skwa wuyay ná, manda va skwi mamu hafu ma tsa skwa wuyay ya ka həŋ ta ndanay, kabga snusna həŋ nda skwa wuyay. Ta mutsa a mbrakwa taŋ ma zlgəhay nda ŋuduf wu, ŋriŋnisŋra na slu'i zu ŋni na ka həŋ ta ndanay. ⁸Skwa zay a dza'a kladamaghata da Lazglafta wa. Dər má ta zay mu, dər má za a mu wu, haf skwi tsamagha tsi wu, haf skwi hta-maghu tsi guli wa.

⁹Aŋ mndani, laviŋlava kuni ta za inda skwi ta kumə kuni, ama dasuwa ka kuni da nzaku kuni ka skwa tuthun da gwal nda hta mbrakwa taŋ ma zlgəhay nda ŋuduf nghər həŋ ta kaghuni. ¹⁰Tsa lagha mndu kul mbraku ma zlgəhay nda ŋuduf ka nghanatá kagha nda «sna ta skwi» ya kay, ta nzaku ma həga skwa wuyay ta za slu'a skwa wuyay katsi ní, haf tsatsi dza'a mnay: Ka za i'i guli kə'a

ra? ¹¹Tsaya tama, tsa skwi maga kagha ta mnay kazlay: Nda «sna i'i ta skwi» kə'a ya ta zadinqá tsa zwanama kul haf mbrakwani mtu Kristi ta ghəŋa tsatsi ya guli. ¹²Ma tsa magay ghuni ta dmaku ka zlabinqá zwanama ma ndanu kul haf mbrakwa taŋ ya, maganatá vərda Kristi kaghuni ta tsa dmaku ya. ¹³Tsaya tama, ka si skwa zay dza'a zləmbinqa zwanama da katsi ná, haf yu dza'a walglanŋa za slu'i dekdek wu, kada kwala yu zləmbinqá zwanama da.

Mnay Pwal ta Lfida Gwada

9 Laviŋ a yu ta maga inda skwi wu ra? Ghunata mnda Yesu Kristi a yu wu ra? Ngha a yu ta Mgham Yesu nda ira da wu ra? Pəghatá ghəŋa slna da ma Mgham Yesu a kaghuni ra? ²Dər má fa a sanlaha ta i'i ka ghunatá mnda Mgham Yesu wu ná, ka ŋa kaghuni ná, nda nza yu kabga i'i ta mnaghunata Lfida Gwada kəl kuni ka nzakway ka gwal zlgəhay nda ŋuduf.

³Wya skwi ta kəl yu ka huzla gwada da gwal ta mana i'i: ⁴Má ra a ka mutsay ŋni ta skwi ŋa zay, nda ya ŋa say ŋni ma slna ta magə ŋni ra? ⁵Laviŋ a aŋni guli má ta klijntá mukuma ma zlgəhay nda ŋuduf ta nzakway ka markwa ŋni manda ŋa sanlaha ma gwal ghunay, nda i zwanamani ma Mgham Yesu, nda Kefas wu ra? ⁶Ari aŋni nda Barnabas yeya a ŋa maga slna ka mbalay na? ⁷Ta kdə snaŋta kaghuni ta sludzi ta maga slna, tsatsi guli ta zunŋta ghəŋani ra? Mamu mndu ta ŋəbata fu ná, kul za yakwani ra? Ari mamu a mndu ta ngha rini ná, kul sa u'a tsa rini ya na?

⁸Mnda səla yeya ta ndana tsa skwiha mnə yu ya ra? Dər zlahə Lazglafta guli ná, ta mnay mantsa. ⁹Wya ka Musa vindafata ma zlahə Lazglafta: «Ma fanam ka ta budzaŋ ma wi ta slə. Ta dgə tsi ta

hya^{‡‡},» ka'a. Ta ghəŋa sla yeya ta ndana Lazglafta ta tsaya ra? ¹⁰Ari ta ghəŋa amu a ta gwađa Lazglafta kahwathwata katək na? Mantsa ya nzakwani, ta ghəŋa amu vindafta tsi ta tsa mnay kazlay: Ta hvə mndu ta hva ná, nda fata ghəŋani ŋa mutsa nisəlani katsi, ta dğə mndu ta hya guli ná, nda fa ta ghəŋani ŋa mutsa nisəlani katsi kə'a ya. ¹¹Ka si aŋni ta sləgamtá hulfa Sulkum ma kaghuni ya ní, ra a ka tsu'ay ŋni ta skwa wa dzvu da kaghuni guli ra? ¹²Ka ta zayzay sanlaha ta kaghuni ya ní, mal aŋni a má dza'a zay katək wu ra?

Ta dawan a aŋni ta skwi da kaghuni wa. Ta su'ay aŋni ta inda ghuya dāŋwa ta slanaghata, kabga yaha ŋni nzata ka gwal ta pyaftá sli'a gwađa ta ghəŋa Kristi ta kəma ta kəma. ¹³Sna a kuni kazlay: Gwal ta ksa slna ma həga Lazglafta ná, hada ta za həŋ ta skwa zaya taŋ kə'a ra? Gwal ta vla skwi ta gwir guli ná, mida ta mutsa hahəŋ ta ŋa taŋ guli kə'a ra? ¹⁴Ta ghəŋa gwal ta mna Lfida Gwađa guli ná, mnamna Mgham Yesu kazlay: Ma tsa mna Lfida Gwađa ya dza'a za hahəŋ ta ŋa taŋ guli^{¶¶} kə'a.

¹⁵I'i ná, dawan a yu ta skwi da kaghuni wa. Ka vlihata kuni a ka yu kəl yu ka vindaghunafta guli wa. Ta dər mtakwa da, ka ya dza'a kləgədəfusta lu ta skwa ghərəkwa da. ¹⁶Tsa mna Lfida Gwađa ta mnə yu ya guli ná, nza a ka skwa ghərbay da ta ghərbaku nda tsi wu, kabga tkwe' fidaghata lu ta mnay. Ka mnaŋ a yu wu ná, dāŋwa ŋa da. ¹⁷Ka má i'i ta kuratá magay katsi ná, ma dza'a play lu ŋa da. Tsaw i'i a ta kurata wu, ta magay yu kabga tkwe' fidaghata lu ta magay. ¹⁸Nu ta mutsə yu mida tama? Skwi ta mutsə yu mida ná, mnay da ka mbalay ta Lfida Gwađa kul dawa nisəla vəl mnay da ta tsa Lfida Gwađa yeya.

¹⁹I'i ta kwara ghəŋa da, tsaw ka niŋtá yu ta ghəŋa da ka vu'a inda mnduha ŋa katəŋtá inda mnduha kada mutsanakta yu ta Mgham Yesu ta ndəghata mnduha. ²⁰Ka mataba la Yahuda yu, manda hahəŋ ka yu ta nzaku, kada mutsakta yu ta həŋ. Ka mataba gwal ta ksa zlaha Musa yu ya, manda hahəŋ ka yu ta nzaku, kada mutsakta yu ta həŋ, dər má nghadigha a gwađa ta zlahu. ²¹Ka mataba gwal kul snəŋtá zlaha Musa yu ya, manda hahəŋ ka yu ta nzaku kada mutsanakta yu ta həŋ. Va a tsaya ta mnay kazlay: Sna a yu ta zlaha Lazglafta wu kə'a wu, ta snay yu ta zlaha Kristi. ²²Ka mataba gwal nda hta mbrakwa taŋ ma zlgay nda ŋuduf yu ya, manda hahəŋ ka yu ta nzaku, kada mbranafta yu ta həŋ. Mantsa ya fata i'i ta ghəŋa da, ka nzaku tavata dər wati ma mndu tsi ka maga inda kəfavakta hidakwa da ŋa mba'atá sanlaha. ²³Kada dza'a Lfida Gwađa ta kəma ta kəma, nda ya ŋa nza-kwa i'i tekw mida guli, ka yu ta kəl yu ka maga tsa skwiha ya.

Dzəgha vgha nda hwaya

²⁴Sna a kuni kazlay: pda' pghatá vgha mnduha ta hwaya ta dabi ná, turtuk ya dza'a zata kə'a ra? Hwayawahwaya ta vərda hwaya kada zata kuni. ²⁵Inda mndu ta tsa hwaya ya ná, ta zlahafzlahu ta vghani ma taghayni, ŋa zatani. Tsa skwi dza'a zata tsi ya ná, dza'a bwadzu bwadza misimmisim. ŋa amu ya, had' ta badzaku dekdek wa. ²⁶Hwayiŋtahwaya ka bətbət a ta hway yu wa. Dzidiŋtá dembi ka dakwal a ta dzə yu guli wa. ²⁷Ta zlahay yu ta ghəŋa da ka ghuya dāŋwa ŋani, kada kwala vərda i'i ta dəfaghuta nda hul tahula mnanata i'i ta Lfida Gwađa ta sanlaha.

‡‡9:9 Vrafta ta zlahu. 25:4.

¶¶9:14 Ngha ta Mata 10:10, Lukwa 10:7.

Yaha kuni nda skwa wuyay

10 Zwanama da, ta kumay yu ta havaghunaktá skwi ta slanaghata dzidziha mu ta fitika Musa. Demdem hən̄ nda bukwa ma ghwayak. Demdem hən̄ ta tsughwadaptá drəfa dva^{§§}. ² Demdem hən̄ ta magaftá batem ma drəf ma nza-kwa taŋ ma ghwayak ma guyatá vgha taŋ nda Musa. ³ Demdem hən̄ ta zutá skwa zay ta saha daga ta luwa. ⁴ Demdem hən̄ ta sutá imi ta sabi ma kutumba. Lazglafta ta vlaŋtá tsa kutumba ya ta hən̄. Tsa kutumba ya ná, Kristi ya ta mbada* kawadaga nda hən̄. ⁵ Tsaw tama ná, mal gwal ta maga skwi kul zcfaganatá Lazglafta ndəghatani mataba taŋ kəl hən̄ ka rwuta ma mtak†.

⁶ Tsa skwiha ta luta ya ná, nda nza ŋa snamamta ŋa kwala amu kul maga ghwadaka skwiha manda tsa maga hahən̄‡ ya. ⁷ Ma nza kuni ka gwal ta wuya skwi manda sanlaha mataba taŋ, vindaf lu ta ghəŋa taŋ kazlay: Ka nzatá mnduha ka za skwi ka sa skwi, ka sli'aftha hən̄ ka gatsuwa^f kə'a ya. ⁸ Ma hlə kuni tiri manda ya magə sanlaha mataba taŋ, kəl hən̄ ka rwuta dəmbu' hisamsak hkən̄ mida ta fitika turtuk[§] ya. ⁹ Ma dzəghə mu ta Kristi manda ya dzəghən̄ sanlaha mataba taŋ, kəl nahadikha ka zadfanatá hən̄ ya. ¹⁰ Ma rurunwaku kuni ta rurunwaku manda ya magə sanlaha mataba taŋ, kəl duhwalha Lazglafta ya ta rwa mndu ka zadfanatá hən̄ ya.

¹¹ Magumaga tsa skwiha ya nda hən̄ ŋa snanamtá sanlaha. Ka vindaf[†] lu ma defteri ŋa gunamanjta sləmən̄ ta

amu gwal ta ndusakta nda kcfakwa na ghəŋa hadik na. ¹² Tsaya tama, ka nda sladaslada da, ka mndu ná, daswa katsi tama da zləmbutá tsi. ¹³ Inda tsa dzəghuha ta grughunusta ya ná, dzəghuha ta ranjta mnda səla ya. Lazglafta ná, ŋərma mndu ya. Had dza'a zlanjta dzəghə ŋa dzəghaghunata ka malaghutá mbrakwa ghuni, da traptá kuni ta spafta wa.

Ma lə kuni da vla skala vla glaku ŋa skwa wuyay

¹⁴ Zwanama da gwal ta dvu yu, ka si mantse tsi, dgaghwa vgha nda skwa wuyay. ¹⁵ Nda sna yu kazlay: Ta mnə ŋa kaghuni nda guna ghəŋa ghuni ya yu kə'a. Ka gala kaghuni ka ghəŋa ghuni ta na skwi ta mnə yu na. ¹⁶ Tsa leghwa tfawi ta sə mu, ka rfa Lazglafta ta ghən̄ani ya ní, nza a ka guyatá amu nda Kristi nda ma usani ra? Tsa buradi ta dguvusta** mu ya guli ní, nza'a ka guyatá amu nda Kristi nda ma slu'uvghani guli ra? ¹⁷ Turtuktuk buradi mndani, ama nda ndəgha amu ta zay. Tsaya a ta maran̄ta kazlay: Nda guya mu ma slu'uvgha turtuk nda ma dguvusta mu ta tsa buradi turtuk ya kə'a ra?

¹⁸ Ngha wa zwana la Isra'ila ba. Tsa gwal ta za skwi vla lu ŋa pla ghən̄ ta gwir ya ní, guya a hən̄ nda Lazglafta mida ra? ¹⁹ Nu ta kumə yu ta mnay? Ta kumay yu ta mnay sana skwi tsa slu'i plana lu ta ghən̄ ta skwa wuyay ya kə'a ra? Ari sana skwi a na tsa skwa wuyay ya na? Sana skwi a dekdək wa. ²⁰ Skwi kumə yu ta mnay ná, pla ghən̄ ta plə gwal kul snan̄ta

§§10:1 Ngha ta Sabi 13:21-22, 14:22-29.

*10:4 Ngha ta Sabi 16:4-35, Vrafta ta Zlahu 8:3, Mbsak 20:8-11.

†10:5 Mbsak 14:16, 23, 29-30.

‡10:6 Mbsak 11:4, 34.

^f10:7 Sabi 32:6.

§10:8 Mbsak 25:1-9.

**10:16 Ngha ta Lukwa 22:19, nda 1 La Kwarent 11:23-26.

Lazglafta ná, ɲa duhwalha halaway ta planata hɔŋ ta ghɔŋ, ɲa Lazglafta a wa. Va a yu ta guyatá vgha ghuni nda duhwalha halaway wa. ²¹Laviŋ a kuni ta sa skwi ta leghwa Mgham Yesu, ta saysay kuni ta leghwa duhwalha halaway wa. Laviŋ a kuni ta za skwa Mgham Yesu, ta zayzay kuni guli ta ɲa duhwalha halaway wa. ²²Ta kumay mu ta ganaftá sidi ta Mgham Yesu ra? Ari mal amu a mbratani ka tsatsi na?

Magawa inda skwi ɲa vla glaku ɲa Lazglafta

²³Laviŋlava mndu ta «maga inda skwi,» ka kuni. Manda tsaya nzakwani, tsaw inda skwi a dina wa. Laviŋlava mndu ta «maga inda skwi,» tsaw inda skwi a ta ɲla mndu guli wa. ²⁴Ma laghu kuni ngha skwi ta dza'a kata kaghuni, nghawa skwi ta dza'a katanftá sana mndu.

²⁵Zawaza ta inda skwi ta skwapta lu ta luma, ma dawu kuni ta vli ta ghɔŋani, ma lagha sana ndanu ta wa ghɔŋa ghuni, ²⁶kabga ka gwada Lazglafta na: «[ɲa Mgham Lazglafta hadik nda inda skwi mida^{††} demdem,» ka'a.

²⁷Ka hgaghunahga mndu kul snaŋtá Lazglafta ɲa za skwi, ka snata kuni katsi, zawaza ta inda skwi dza'a vlaghunata tsi, ma walaj kuni ta dawutá vli ta ghɔŋani, ma ndananahga kuni ta sana ndanu ta ghɔŋani. ²⁸Ka «slu'a pla ghɔŋ ɲa skwa wuyay ya,» ka ka mndu nda kaghuni katsi, yaha kuni da zay da famta kuni ta tsa mndu ta mnaghunata ya ma ndanu. ²⁹Ndana kaghuni a mnɔ yu wu, ndana tsa sana mndu ya.

I'i ná, laviŋlava yu ta za inda skwiha. «Kabgawu tama ɲa mnay kazlay: Ma zɔ ka, yaha ka famtá sana mndu ma ndanu kɔ'a?» ³⁰Ka si rfanahgarfa yu ta Lazglafta ta ghɔŋa skwi zu yu ya ní, nu

dza'a kəl lu ka mana i'i ta ghɔŋa skwa zay rfanahga yu ta Lazglafta ta ghɔŋani na?

³¹Dɔr nu ta zɔ kuni, dɔr nu ta sɔ kuni, dɔr nu sana skwi ta magɔ kuni, magawa indani ɲa vlaŋtá glaku ta Lazglafta. ³²Ma nza kuni ka tuthun dɔr ka ɲa la Yahuda, dɔr ka ɲa la Grek, dɔr ka ɲa Igliza Lazglafta. ³³Magawamaga manda ɲa da ta maga inda skwi ɲa zdɔganatá inda mndu ya. Zba a i'i ta maga skwiha dza'a katihatá wu, skwiha ya dza'a katanftá ndəghata sanlaha ta magɔ yu, ɲa mutsafta taŋ ta mbaku.

11 Ksawaksa ta sada da, manda ya ta ksɔ i'i ta sada Kristi ya.

Nzakwa zgwana nda mi'aha, ma hɔga Lazglafta

²Ta rfay yu ta kaghuni nda havapta ta havapta kuni ka i'i ma inda skwi, nda ya ka kuni ta ɲanatá skwiha ta taghaghunafu yu ya. ³Ndana tama, ta kumay yu ta snaŋta ghuni kazlay: Ghɔŋ ta ghɔŋa inda zgun ná, Kristi ya. Ghɔŋ ta ghɔŋa inda marakw ná, zgun ya. Ghɔŋ ta ghɔŋa Kristi guli ná, Lazglafta ya kɔ'a. ⁴Ka ta maga du'a inda zgun da Lazglafta nda ya ka ta mna gwada snaŋ tsi da Lazglafta a tsi katsi nda bukwatá ghɔŋ ná, tsatsa ta ghɔŋa Mghamani. ⁵Ka ta maga du'a inda marakw da Lazglafta nda ya ka ta mna gwada snaŋ tsi da Lazglafta a tsi katsi kul bukwatá ghɔŋ ná, tsatsa ta ghɔŋa mghamani. Nda nza manda skwi nda htsa ghɔŋani nda tsa. ⁶Ka si bukwa a yu ta ghɔŋ wu ka marakw ya ná, htsiŋtani guli ba! Ala ka si nda nza tsi ka skwa hula da marakw na gatsatani ta ghɔŋani, ka htsiŋtani a tsi ya, bukwatani tama!

⁷Ma bukw zgun ta ghɔŋ, kabga tsatsi ta gara vgha nda Lazglafta nda glakwani tani. Marakw ya ná, maravata glakwa zgun tsatsi, ⁸kabga zgun ná, tsagap ma

^{††}10:26 Ngha ta Zabura 24:1.

marakw a lu wu, marakw ya tsagap lu ma zgun. ⁹Zlaganap a lu ta zgun ŋa marakw wu, marakw yeya zlaganap lu ŋa zgun. ¹⁰Tsaya dza'a kəl marakw ka kla ŋizla mghamani ta ghəŋani, kabga gwada ta duhwalha Lazglafta. ¹¹Dər má mantsa nzakwani ma guyatá vgha nda Mgham Yesu ná, lava a ma marakw ka had' zgun wa, lava a ma zgun guli ka had' marakw wu. ¹²Manda va ya tsagap lu ta marakw ma zgun ya, marakw ta ya zgun guli. Da Lazglafta sagha indani^{‡‡}.

¹³Galawa kaghuni ba! Nda ra ka ndəbay marakw ta dzvu da Lazglafta kul bukwanatá tsi ta ghəŋani ra? ¹⁴Daga nzakwagapta ná, nda sna mnduha kazlay: Skwa hula zlanja zgun ta swida ghəŋani zəmbək kə'a. ¹⁵Marakw ya ná, ka skwa rka nzakwani da tsatsi, kabga vlanjva lu ta swidi zəmbək manda skwi ŋa bukwa ghəŋani ta tsatsi. ¹⁶Ka mamu mndu dza'a zlərdəy katsi, dina ka snəŋtani kazlay: Snəgla a aŋni, nda Iglizha Lazglafta ta sana tva nzaku ta ghəŋa tsaya wa kə'a.

Guya vgha ŋa zay nda sa usa Mgham Yesu

Mat 26:26-29, Mak 14:22-25, Luk 22:15-20

¹⁷Wya sana skwi ta magaku da kaghuni kul had' yu ta rfa kaghuni. Ta tsavatá kuni má ŋa magay ghuni ta skwi ŋa dza'a ta kəma ta kəma ya ná, vər nda hul ŋa kaghuni. ¹⁸Karaku ná, ta tsavatata kuni, kaghuni gwal zlgəhay nda ŋuduf tazlay ná, mamu daga vgha mataba ghuni ka lu ta snə yu. Zlah mantsa ya nzakwani ka yu ta gray. ¹⁹Dina va tsa daga vgha ya mantsa mataba ghuni katək, kada grafta lu ta vərda ŋərma mnduha mataba ghuni. ²⁰Tsa tsavatata ta tsavatata kuni ya ná,

ŋa za skwa zaya Mgham^{¶¶} Yesu a ta tsavatata kuni wa. ²¹Ta tsavatata kuni ka za skwa zay ná, dər wa ta ŋavata ka za ŋani, ka kuni ta magay. Ta dzə maya ta sanlaha, nda ghwaya nda ghwaya sanlaha. ²²Ari had' wa a həga ghuni, ŋa zay ghuni nda ya ŋa say ghuni ta skwa ghuni na? Ta kumay kuni ta ghuḅasa Igliza Lazglafta ra? Ari hula a ta pghə kuni ŋa gwal kul had' skwa taŋ na? Nu dza'a yu mnay ŋa ghuni? Dza'a rfay yu ta kaghuni ka kaghuni ra? Ta ghəŋa tsaya ná, rfa a yu ta kaghuni wa.

²³Wya skwi tsu'af yu da Mgham Yesu, ka taghaghunafta yu: Ta tsa rvidik kəl lu ka vlatá Mgham Yesu ya ná, ka klaftá tsi ta buradi, ²⁴ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghəŋani, ka blənapatá tsi, ka'a mantsa: «Nanana ná, slu'uvgha da ya ŋa ghuni, ka maga kuni ta na skwi na ŋa havay ghuni ta i'i,» ka'a. ²⁵Mantsa guli kdakwa taŋ ta zutá skwa zay, ka klaftá tsi ta leghwa, ka'a mantsa: «Nana leghwa na ná, lfida slərba ta zughu ya zlərbəp Lazglafta nda usa da. Inda say dza'a sə kuni dazlay ya ná, ka maga kuni ŋa havay ghuni ta i'i,» ka'a. ²⁶Tsaya tama, inda nzata ghuni ka za na buradi na, ka sa skwi ma na leghwa na ná, mna nzakwa Mgham Yesu ha ka saghani ta mnə kuni nda tsa.

²⁷Mantsa ya, ta zə mndu ta na buradi ná, ta sə mndu ta skwi ma na leghwa ná, ngha a ka sana skwi wu katsi, gaga ta dmaku, kabga ngha a ta slu'uvgha Mgham Yesu ka sana skwi wa. ²⁸Ka gala mndu ma ghəŋani ta nzakwani karaku ma kdə tsi ka za na buradi na, nda ya ma kdə tsi ka sa skwi ma na laghwa na. ²⁹Mndu ta zay, ta say kul snəŋtá guyata vgha taŋ nda Mgham Yesu ná, tđanaktđa ta ghəŋani ta guma Lazglafta, ma tsa zay ta zə tsi nda tsa say ta sə

‡‡11:12 Ngha ta Zlrafta 1:26-27 nda 2:18-23.

¶¶11:20 Skwa zaya Mgham: Ngha ta aya 23-26 nda 1 La Kwareŋt 10:16.

tsi ya. ³⁰Tsaya kəl ndəghata sanlaha ka nzata kul dughwanaku mataba ghuni, nda raghwa sanlaha, ta rwutá sanlaha. ³¹Ka si amu kaghəņa mu ta galaptá nza-kwa mu katsi ná, hađ Lazglafta dza'a tsa guma ta ghəņa amu wa. ³²Ala ka tsam-agma tsa Lazglafta ta guma ka zlahá amu nda tsi ya, nda nza ņa kwalani kul tsam-aghata guma kawadaga nda gwal ma ghəņa hadik.

³³Tsaya tama zwanama, ka tsakavat-saka kuni ka za skwi katsi, kazlafwa vgha ghuni karaku. ³⁴Ka si maya ta kulzantá mndu katsi, zutani ta skwa zayni mintghani, da nzaku tsa tska vgha ghuni ya ka kla ghəņa ghuni da guma Lazglafta. Pđakwa hamata skwiha ya ná, dza'a payafta badu laba đa da kaghuni yu.

Skwi ta vlə Sulkum nda ghuđa

12 Zwanama đa, ta ghəņa mbraku ta vlə Sulkum nda ghuđa ná, va a yu ta nzakwa ghuni kul tsalaku mida wa.

²Nda sna kuni kazlay: Ma fitika nza-kwa ghuni ta kul snaņta kuni ta gwada Lazglafta ná, ta tsəlbu ta kəma skwa wuyayha ta nzaku duduguma kuni ta tsəlbu, hahəņ ta tiņwa kaghuni guli. ³Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Hađ mndu ta mna gwada nda mbrakwa Sulkuma Lazglafta kazlay: Nda ksi'a Yesu kə'a wa. Ka nda mbrakwa Sulkum nda ghuđa a tsi wu katsi, hađ mndu dza'a laviņtá mnay kazlay: Yesu ná, Mgham ya kə'a guli wa.

⁴Ta traku mbaku kavghakavgha ta dgə Sulkum, ama va tsa Sulkum turtuk ya ta dgay. ⁵Ta traku slnaha kavghakavgha ta magə lu, ama ņa va tsa mgham turtuk ya ta maga lu. ⁶Ta traku tva magay mnduha ta slnaha kavghakavgha, ama va tsa Lazglafta turtuk ta maga indani ma inda mndu. ⁷Nda tvi kavghakavgha ta mara Lazglafta ta mbrakwa Sulkumani nda ghuđa ma

inda mndani, ņa katuvtá vgha nda tsi. ⁸Mbrakwa gwada nda difil vlaš Sulkum ta sani. Midala gwada vlaš va tsa Sulkum ya ta sani. ⁹Mbrakwa zlgghay nda ņuduf vlaš tsa Sulkum ya ta sani. Mbrakwa mbamba mnduha vlaš va tsa Sulkum ya ta sani. ¹⁰Mbrakwa maga mazəzməma vlaš tsi ta sani. Mbrakwa kla lwa Lazglafta vlaš tsi ta sani. Mbrakwa galaptá sulkumha vlaš tsi ta sani. Mbrakwa laviņtá gwada nda sana gwadaha vlaš tsi ta sani. Mbrakwa snaņtá tva mbəđiņintá tsa gwadaha ya vlaš tsi ta sani. ¹¹Indani ná, tsa Sulkum turtuk ya ta magay. Tsatsi turtukwani ta dgay ņa inda mndu manda ya ta kumə tsi.

Gwata kaghuni demdem, vgha Kristi kuni

¹²Nghama tsatá vgha mu ya ba: Manda nzakwa tsuhmbura vgha mndu nda ndəgha fawayha tida dər ma kinawu ndəghatani ya, vgha turtuk ya, mantsa ya nzakwa Kristi guli. ¹³Amu demdem, dər la Yahuda tsi, dər la Grek a tsi, dər mndu ka vu'a tsi, dər mndu kul hađ ka vu'a a tsi, magamafmaga lu ta batem ņa nzaku ka slu'uvgha turtuk ma Sulkum turtuk. Ka mutsaftá mu demdem ta va tsa Sulkum turtuk ya, manda skwi sava mu nda sa.

¹⁴Tsaya tama ná, nza a tsuhmbura vgha ka faway turtuk wu, gwagwatá fawayha ya. ¹⁵Ka «dzvu a i'i wu, nza a yu ka faway vgha wu,» ka ka səla katsi ná, dza'a pyafpya ta nzatani ka faway vgha ra? ¹⁶«Iri a i'i wu, nza a yu ka vgha wu,» ka ka sləməņ katsi ná, dza'a pyafpya ta nzatani ka faway vgha ra? ¹⁷Ka má iri vgha demdem katsi, ma ndaw dza'a snaņta lu ta sləməņ? Ka má sləməņ tsi demdem, ma ndaw dza'a zi'a lu ta skwi? ¹⁸Tsatsaf tsatsa Lazglafta ta inda fawayha ta vgha, ka fafata ma vlani ma vlani manda ya ta kumə tsi. ¹⁹Ka

má faway turtuk yeya vgha katsi ná, ma mamu vgha ra? ²⁰ Tsaw nda ndəgha fawayha ta vgha ta gwaftá vgha ka vgha turtuk.

²¹ Laviŋ a iri ta mnay ŋa dzvu kazlay: Haď gwada ɗa nda kagha wu kə'a wa. Mna a ghəŋ guli ŋa səlahá kazlay: Haď gwada ɗa nda kaghuni wu kə'a wa. ²² Katək na: Tsa fawayha má ta nghə lu kul haď rga taŋ ya ná, tsahaya ŋərmani. ²³ Tsaha má ta ndanu amu kazlay: Haď ghzliwa taŋ wu kə'a ya ná, tsahaya ta vlə mu ta glaku ŋa taŋ. Tsa fawayha kul ɗinaku nghay ya, mal tsaha ya ta laghu mu da payay. ²⁴ Tsaha ɗinaɗina ngha ya katək na, haď lu ta payay wa. Maga-fmaga Lazglafta ta vgha ka nanaftá tsa fawayha kul haď ghzliwa taŋ ya, ka ŋərmani, ²⁵ kada kwala daga vgha kul haď ma vgha, ŋa nghapta fawayha ka skwa turtuk ka sani nda sani. ²⁶ Ka ta ghuya ɗaŋwa faway turtuk ná, inda fawayha ta ghuyay kawadaga nda tsi. Ka ta rfu faway turtuk ná, inda fawayha ta rfu kawadaga nda tsi.

²⁷ Kaghuni ná, vgha Kristi kuni, ka fawayhani nzaƙwa ghuni turtuk turtuk. ²⁸ Mataba guyatá ghəŋa gwal zlgħay nda ŋuɗuf ná, taŋ gwal ghunay pgha Lazglafta, ka fiŋtá la anabi kamahis, ka fiŋtá gwal tagha gwaɗani ka mahkən. Tahula tsa ka pghatá tsi ta gwal valaŋ lu ta mbrakwa maga mazəmzəm, nda gwal nda mbrakwa mbamba mnduha, nda gwal katá mnduha, nda gwal ta nghapta ka slna mnduha, nda gwal ta gwada sanlaha ma gwaɗa. ²⁹ Ka gwal ghunay həŋ demdem ra? Ka la anabi həŋ demdem ra? Ka gwal ta tagha gwaɗani həŋ demdem ra? Inda taŋ demdem ta maga mazəmzəm ra? ³⁰ Inda taŋ demdem ta mbamba mnduha ra? Inda taŋ demdem ta gwada sanlaha ma gwaɗaha ra? Inda taŋ demdem ta mbəɗigiŋtá gwada ra? ³¹ Hmətət ka kuni ɗvuta mbrakuha ya ta vlata lu ta malaghuta.

Wana yu dza'a maraghunata guli ta tvi ya ta hemanata.

Dvu ta hemanatá inda skwi

13 Dər má nda sna yu ta gwada inda gwada sanlaha ma gwada ta gwadə mnduha nda duhwalha Lazglafta tani, ka haď yu ta ɗvutá mndu wu katsi, nda nza yu manda ghudzaga gwaŋgwaŋ, ka manda ghudzaga hutsaŋ a tsi. ² Dər má mutsafmutsa yu ta mbrakwa kla lwa Lazglafta, dər má nda sna yu ta inda skwi nda ɗifatá skwa Lazglafta tani, dər má mamu zlgħay nda ŋuɗuf da i'i ŋa sli'anaftá ghwáha, ka haď yu ta ɗvutá mndu wu katsi, skwi bətbət yu. ³ Dər má hlafta yu ta inda skwa ɗa ka daganafatá gwal ka pɗu, dər má vlaha yu ta ghəŋa ɗa ŋa pla ghəŋ, ka haď yu ta ɗvutá mndu wu katsi, haď sana skwi dza'a kataɗifta tsaya wa.

⁴ Mamu ksa ŋuɗuf da mndu ta ɗvutá mndu, dagala zɗaku da tsi. Haď mndu ta ɗvutá mndu ta draku wu, haď mndu ta ɗvutá mndu ta ghərbaku wu, haď ta gla ghəŋ wa. ⁵ Haď ta maga skwa hula wu, haď ta tsagana wa. Haď ta basa ŋuɗuf wu, haď ta zlaŋtá dugun ma ŋuɗufani wa. ⁶ Haď ta rfu ta ghəŋa magatá ghwadaka skwi wu, ta ghəŋa magatá vərɗa skwi ta rfa tsi ta rfu. ⁷ ŋaw lu, ka'a nda inda skwi. Ta Lazglafta fatá ghəŋani ma inda skwi. Nda fa ŋuɗufani ta payakwa inda skwi. Ta su'ay ta inda skwi.

⁸ Haď ɗvutá mndu ta kɗaghuta dekdək wa. Dza'a kɗaghukɗa kla lwa Lazglafta, dza'a kɗaghukɗa gwada sanlaha ma gwada, dza'a kɗaghukɗa snanŋtá skwi guli. ⁹ Ki'a nda ki'a skwi snanŋ mu, ki'a nda ki'a lwa Lazglafta mna a mu. ¹⁰ Ama baɗu zlagapta tsa vərɗani ya ná, dza'a kɗaghukɗa tsaha kul kɗaku ya.

¹¹ Ma ga zwaŋa ɗa ná, ka zwanzwani ka yu ta gwada, ka zwanzwani ka yu ta ndanu, ka zwanzwani ka yu ta magaku. Ma glata i'i, ka pghinŋtá yu ta má

zwanzwani. ¹²Ndanana ná, manda ngha vli ma dalagar zwətwət ya ta ngha mu, ta kəma dazlay, mbəņ ya mbəņ ya dza'a nghanja mu. Ndanana ná, ki'aki'a sņanta yu ta skwi, ta kəma dazlay, dza'a nda sna yu ta inda skwi nekwnekw manda sņanta Lazglafta ta i'i ya.

¹³Ndanana ná, mamu skwiha hkən ta gdāvata: Mamu zlgħay nda ŋuduf, nda faftá ghəņ, nda dvu, ama ya ta hemanatá tsa skwiha ya ná, dvu ya.

Ŋa dgay nda inda mndu, skwi ta vlə Sulkum

14 Ŋavawaņa ka zba dvtutá mndu, mamawa mbraku ya ta vlə Sulkum guli. Katkatani ta ghəņa kla lwa Lazglafta. ²Mndu ta mna gwada nda sanlaha ma gwadaha ná, ŋa mnduha a ta mna tsi wu, ŋa Lazglafta. Haf mndu nda sna wu, kabga nda mbrakwa Sulkum ta mna tsi ta tsa difatá skwiha Lazglafta ya. ³Mndu ya ta kla lwa Lazglafta ná, nda mnduha ta gwada tsatsi, ka vla mbraku ŋa taņ, ka ksa ŋuduf ŋa taņ, ka ŋla həņ. ⁴Mndu ta mna gwada nda sanlaha ma gwadaha ná, ŋla ghəņani ta ŋlə tsatsi, ama mndu ta kla lwa Lazglafta, Igliz ŋani ta ŋlay.

⁵Ta kumay i'i ta gwadaņ kaghuni demdem ta sanlaha ma gwadaha, ama malaghumala kumay dā ta klay ghuni ta lwa Lazglafta. Malaghumala mndu ta kla lwa Lazglafta ka mndu ta mna gwada nda sanlaha ma gwadaha, ka mantsa a tsi wu, ba mamu ka mndu ta mbəday dza'a kəl Igliz ka mutsaftá ŋlaku. ⁶Zwanama dā, ka sna a kuni ta skwi snaghunam yu, ka sna a kuni ka lwa Lazglafta klədaghunagha yu, ka sna a kuni ta skwi taghaghunaf yu wu, nu dza'a kataghunaf la gha dā da kaghuni, ka mnay dā ta gwada nda kaghuni nda sanlaha ma gwadaha, ka sna a kuni ta kligiņta dā ta difatá skwa Lazglafta na?

⁷Ka gragra nzakwani nda hamata skwiha ta kəl lu ka skalū: Manda siņlak nda htimbil. Ka sabə a lwani nda tvani ná, waka lu dza'a sņanta kazlay: Mndərga ya skwi ya tsa vyagap lu, ka dzagap lu a tsi kə'a na? ⁸Ka vya a mndu ta duli ŋa dza'a da vla vulu nda tvani ná, wa dza'a sli'afat na? ⁹Manda tsaya kaghuni guli, ka nda sana gwada kul sņantá lu ka kuni gwada katsi, waka lu dza'a sņantá skwi ta mnə kuni na? Walaya gwada tsa gwadiņ kuni. ¹⁰Ta traku gwadaha kavghakavgha ma ghəņa hadik, inda taņ ná, mamu klatá ghəņani.

¹¹Ama, ka sna a yu ta tsa gwada ta gwadə lu ya wu katsi, ka matbay yu ma tsa mndu ta gwada tsa gwada ya, ka matbay tsa mndu ta gwada tsa gwada ya ma i'i guli. ¹²Kaghuni, ya ta mama mutsaftá mbraku ta vlə Sulkum kuni ya, ŋavawaņa ka zba mutsaftá ya dza'a malaghuta ŋlanafá Igliz.

¹³Tsaya tama, mndu ya ta gwada nda sana gwada ná, ka maga tsi ta du'a da Lazglafta ŋa mutsanafá mbrakwa mbədiginja. ¹⁴Ka ta magay yu ta du'a nda sanlaha ma gwadaha kul sņantá lu katsi, ta magə ma sulkuma vgha dā yu ma ghunislaka dā a wa. ¹⁵Kinawu ka yu dza'a magay tama? Dza'a magay yu ta du'a ma sulkuma vgha dā, dza'a ndəbay yu nduk ma ghunislaka dā guli. Dza'a fay yu ta laha ma sulkuma dā, dza'a fay yu nduk ma sulkuma dā guli. ¹⁶Ka mantsa a tsi wu, ka ta rfay ka ta Lazglafta ma sulkuma gha kwenkwen, waka hamata mndu ta snay kul sņantá tsa gwada ya, dza'a mna «amin» ta ghəņa tsa rfu rfa ka ya, ka sna a tsi ta tsa skwi mna ka ya na? ¹⁷Aņ mndani rfanagharfa kagha ta Lazglafta kahwathwata, ama ŋlanaf a ta tsa mndu ta snay ya wa.

¹⁸Ta rfay yu ta Lazglafta, kabga mal i'i ta mna gwada nda sanlaha ma gwadaha ka kaghuni demdem. ¹⁹Ama malaghumala dvafta dā ta mnatá gwada hutaf ma

ghunislaka da mataba Igliz na ɗlanafɗa sanlaha, ka ya da mnata yu ta gwadɗa dambu' ghwanɗa nda sanlaha ma gwadɗaha kul sɗanɗa lu.

²⁰ Zwanama da, ma nza ndana ghuni manda na zwani. Ka tvɔ ghwadaka skwi tsi kati, manda zwani kwitikwkwitikw ka kuni nzata, ama ndana mndarha ka kuni ndanay. ²¹ Wya skwi nda vinda ma deftera Lazglafta:

«Nda ma mndara sana mnduha ta gwadɗa sana gwadɗa, nda ya nda ma huta wa la mayam dza'a gwadɗanata yu ta na mnduha na,

tsaw kulam nda tsa sɗanɗa a hɔɗ ta gwadɗa^{§§} da wu.» ka Mgham Lazglafta.

²² Mna gwadɗa nda sanlaha ma gwadɗaha na, ɗizla guma ya na gwal kul zlglafta, mantsa ya a da gwal zlglafta nda ɗuduf wa. Kla lwa Lazglafta na, ɗizla zɗaku ya na gwal zlglafta nda ɗuduf, mantsa ya a da gwal kul zlglafta wa.

²³ Ka lagha Iglizha ka tskavata demdem ka mna gwadɗaha, ta gwadɗa ya ta ɗani, ta gwadɗa ya ta ɗani, ka hɔɗ nda sanlaha ma gwadɗa kati, ka sli'afɗa hamata mnduha, ka gwal kul zlglafta a tsi, ka lami da taba taɗ, haɗ hɔɗ dza'a mnay kazlay: Nda ksa kuni da halaway ka'a ra? ²⁴ Ala ka lagha taɗ demdem ka kla lwa Lazglafta kati, ka sli'afɗa mndu kul zlglafta, ka hamata mndu a tsi ka lami da taba taɗ, haɗ tsa gwadɗa ya dza'a ksɗanɗa na zbayni ta pla dmaku ra? ²⁵ Dza'a sabsa skwi ma ɗudufani ta dabi na zlɔmbatani zlumbruha ka tsɔlbu ta kɔma Lazglafta na mnayni kazlay: Mataba ghuni Lazglafta kahwath-wata ka'a.

Gwadɗa ta ghɔɗa tska vgha ma guyata ghɔɗ

²⁶ Zwanama da, nu ta raku na magay tama? Ka ta tska vgha kuni, ta falaha sanlaha, ta tagha skwi na mndu sanlaha, kliginɗa difata skwa Lazglafta na sanlaha, mna gwadɗa nda sanlaha ma gwadɗaha na sanlaha, mbɔɗiginɗa na sanlaha, na ɗlaku ka indani demdem. ²⁷ Ka mamu mndu ta mna gwadɗaha nda sanlaha ma gwadɗaha kati, ma malaghumala hɔɗ ta mndu his ka hkɔn a tsi ta gwadɗa, mnaha ya ta ɗani, mnaha ya ta ɗani ka hɔɗ da gwadɗay, mamu ka mndu na mbɔɗay kati guli. ²⁸ Ka haɗ mndu na mbɔɗay wu kati, haɗ tsa ya ta wani mataba Igliz, ka gwadɗayni maghɔɗ-maghɔɗ nda ya na Lazglafta. ²⁹ Na gwal ta kla lwa Lazglafta ya na, his nda hkɔn ka mndu na gwadɗa. Psaptɗa tsa gwadɗa ya na sanlaha. ³⁰ Ka vlarɗvlarɗ Lazglafta ta sana mndu ta nzaku ta kliginɗa difata skwa Lazglafta kati, nzaghuta tsa mndu taɗtaɗ ya tsarid. ³¹ Inda kaghuni, turtukturtuk na, larɗlawa kuni ta kla lwa Lazglafta, na taghafta inda kaghuni ta skwi, na mutsafta inda kaghuni ta mbraku. ³² Tsa gwal ta kla lwa Lazglafta ya na, ma dzva taɗ tsa mbraku vlarɗ Lazglafta ta hɔɗ ya. ³³ Nza a Lazglafta ka Lazglafta hwazlabaku wa, Lazglafta zɗaku ya.

Manda va ya ta magɔ mi'aha ma Igliz nda ghuba ya, ³⁴ Seftekw ka mi'a ghuni nzata ma tsakatɗa vgha, kabga vlarɗ a lu ta tvi ta hɔɗ na gwadɗa wa. Nda hanatɗa ghɔɗ ka hɔɗ nzata manda ya ta mnɔ deftera Lazglafta guli. ³⁵ Ka mamu sana skwi ta kumɔ hɔɗ ta sɗanɗa kati, daway taɗ da zɔ'alha taɗ mintgla taɗ. Ka skwa hula gwadɗay marakw ta gwadɗa mataba Igliz*.

§§14:21 Ngha ta Isaya 28:11-12.

*14:35 Ngha ta 1 La Kwareŋt 11:5.

³⁶Da kaghuni saba gwada Lazglafta re, ari ŋa ghuni ndaghəŋa ghuni a vlaghunata lu katək na? ³⁷I'i ná, an-abi yu, mamu Sulkuma Lazglafta ma i'i ka ka mndu katsi, dina ka snantani kazlay: Nana skwi vindaghunaf yu na ná, Mgham Lazglafta ta mnata kə'a. ³⁸Ka sna a yu ta tsa skwi ya wu, ka mndu katsi, sna a Lazglafta ta tsatsi guli wa.

³⁹Mantsa ya tama zwanama, ŋavawa ŋa ka zba mbrakwa kla lwa Lazglafta. Mndu ta mna gwada nda sanlaha ma gwadaha ná, ma pyu kuni. ⁴⁰Manda ya ta raku ka kuni maga inda skwi, nda tvani katsi guli.

Sli'agapta Kristi ma mtaku

15 Zwanama da, ka havaghunak hava yu ta tsa Lfida Gwada mnaghuna yu, ka tsu'aftá kuni, ka ŋavata kuni mida ya. ²Tsa Lfida Gwada ya ta mbaghunafta, ka ŋanaŋa kuni manda va ya mnaghuna yu. Ka mantsa a tsi wu, ka bətbət tsa zlgħafta zlgħaf kuni ya.

³Tsa ŋərma skwi tiŋlaghu yu ta taghaghunafta ya, tsaya zlgħaf i'i kazlay: Mtumta Kristi ta ghəŋa dmakwa mu kə'a, manda ya mnə deftera Lazglafta. ⁴Ka padamta lu, ka sli'agapta tsi nda hafu badu mahkən, manda ya mnə deftera Lazglafta. ⁵Ka maranantá tsi ta ghəŋani ta Kefas, tahula tsa ka maranantá tsi ta ghəŋani ta gwal ghwanjɔdə his. ⁶Tahula tsa guli, ka maranantá tsi ta ghəŋani ta zwanama ta malagħutá hutaf dərɔmək ta fitik turtuk. Ta mal gwal ta ndiri ndanana mataba taŋ, rwavaghu rwa sanlaha. ⁷Maranantəmara guli ta ghəŋani ta Yakubu, maranantəha ta inda gwal ghunay.

⁸Tahula maranantani ta ghəŋani ta tsaha ya demdem, ka maridintá tsi ta ghəŋani ta i'i guli, i'i ta nzakway manda bazaku ma tsa fitik ya. ⁹Manda va tsaya ná, i'i sagəŋ gudzekw mataba gwal ghu-

nay. Ra a yu má ka hgay ka mnda ghunay wu, kabga ganapga yu tiri ta mnduha ta zlgħaftá Lazglafta. ¹⁰Nda zɔakatahuda Lazglafta ná, nda nza yu manda va na nzakwa da na. Nza a tsa zɔakatahudani ŋa da ya ka skwi bətbət wa. Katək ná, mal i'i ta magatá slna ka hahəŋ demdem. Nziya nza tsi, i'i a ta magata wu, tsa zɔakatahuda Lazglafta ma i'i ya ta magata. ¹¹Tsaya tama, dər má i'i tsi, dər má hahəŋ a tsi ná, tsaya skwi ta mnə ŋni, tsaya skwi zlgħaf kaghuni guli.

Dza'a sli'agamap sli'a Kristi ma mtaku

¹²Ka si ta mnay lu kazlay: Sli'agap-sli'a Kristi kə'a ya ní, kabgawu ta kəl sanlaha mataba ghuni ka mnay kazlay: Had sli'agapta ma mtaku wu kə'a na?

¹³Ka si had sli'agapta ma mtaku ya ná, ba va sli'agap a Kristi guli wa. ¹⁴Ka si sli'agap a Kristi ya guli wu, ka bətbət na gwada ta mnə ŋni na nda tsa tama, ba ka bətbət zlgħay nda ŋudufa kaghuni guli.

¹⁵Ta tsakalawi kuni ta Lazglafta ka lu nda aŋni nda tsa mnay ŋni kazlay: Sli'aganapsli'a Lazglafta ta Kristi ma mtaku kə'a ya. Ka si had sli'agapta mnduha ma mtaku ya wu, walaŋ a ta sli'agapta nda tsaya wa. ¹⁶Ka si walaŋta a gwal nda rwa ta sli'agapta wu katsi, ba sli'agap a Kristi nda tsa guli wa. ¹⁷Ka si sli'agap a Kristi ya wu, ka bətbət tsa sləghafta zlgħaf kuni ya. Ta ma dmakwa ghuni kaghuni ha gita. ¹⁸Ka mantsa ya tsi guli, gwal ta rwuta ma Kristi ná, nda zadə həŋ. ¹⁹Ka ŋa na nzakwa amu ndanana kweŋkweŋ fata mu ta ghəŋ ma Kristi katsi ná, nda nza mu ka gwal ta ksaku ka hidahida katakata mataba inda mnduha.

²⁰Na ŋa kahwathwata ná, sli'agap-sli'a Kristi mataba gwal nda rwa, tsatsi taŋtaŋa mndu ta sli'agapta. Tsaya ta marantə kazlay: Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa guli kə'a. ²¹Manda ya sagha mtaku nda ma mndu turtuk ya, manda

tsaya guli ná, nda ma mndu turtuk sagha sli'agapta ma mtaku. ²²Ta mtay inda mndu ta mtaku, kabga sabə ma zivra Adamu həŋ. Manda tsaya guli ná, dza'a vramvra hafu da inda gwal ta ndi'aftá vgha nda Kristi. ²³Nda fitikani nda fitikani ta magakwa tsa fitika sli'agapta ya. Kristi taŋtaŋjani, ŋa sagha fitika ŋa gwal ta nzakway ka ŋa Kristi badu sagha dza'a sagha tsi. ²⁴Ŋa zadánata Kristi ta mbrakwa inda ghwadaka sulkumha nda mghamha taŋ tani, nda ŋa inda gwal dagaladagala ma ghəŋa hadik. Tahula kdinjtani ta zadánata, ŋa vranavatanu ta ga mgham ta Lazglafta ta nzakway ka Da. ²⁵Nda nza tkwe' ka gay Kristi ta mgham ha ka sagha fitik dza'a kəl Lazglafta ka nanaftá ghumahani ka skwa ta diŋlay səlani. ²⁶Ghuma dza'a lu zadánata ŋa dza ghəŋani ná, mtaku ya. ²⁷Wya ka lu vindafta ma deftera Lazglafta: «Dza'a niŋna Lazglafta ta inda skwi ka skwa ta diŋlay səlani†.» Tsa mnay mnə lu kazlay: Dza'a niŋna ta «inda skwi» ka skwa ta diŋlay səlani kə'a ya ná, nda tsala. Had tsa mndu ta vlanjtá mbraku ta ghəŋa inda skwi ya mida wa. ²⁸Tahula niŋta Lazglafta Da ta inda skwi ka skwa ta diŋlay səlani, hanaganata zwanj ta ghəŋ mista tsa mndu ta vlanjtá tsa mbraku ta ghəŋa inda skwi ya, kada nzakwa Lazglafta Da ta ghəŋa inda skwi nekwnekw, nda mndu tani.

²⁹Ka mantasa a tsi wu, nu ta psə gwal ta magaftá batem da mnaka gwal nda rwa na? Ka si walanja a gwal nda rwa ta sli'agapta ya wu katsi, ŋaw ta maga həŋ ta batem da mnaka taŋ na? ³⁰Ka sli'agapta a mnduha ma mtaku wu katsi ní, ŋaw ta dza'a aŋni tawa hdak inda fitik? ³¹Gita re mahtsim a na, mtaku ta kzla i'i. Kahwathwata ta mnaghunata yu zwanama, ta ghərbaku yu ta kaghuni ta ghəŋa slna

maga mghama mu Yesu Kristi. ³²Ka tsa wudawudə yu nda nimtakha ma luwa Afisus ya, ka nghanatá mnda səla tsi kweŋkweŋ katsi ní, nahgani kataf tsi ta i'i na? Ka si had sli'agapta ma mtaku wu katsi, manda va ya ta mnə sanlaha ná, «zamaza, samasa, ya wya dza'a rwurwa‡ mu mahtsim ya,» ka həŋ. ³³Dasuwa ka kuni, ma nanə kuni ta ghəŋa ghuni, ya «ksa nzaku nda ghwadaka mnduha ná, ta badzay ta mndu.» ³⁴Vraganaghawa vra ta ghəŋa ghuni manda ya ta raku. Ma walaŋ kuni ta maga dmaku, ya sna a sanlaha mataba ghuni ta Lazglafta wa. Aya hula ka i'i tada!

Kinawu ka gwal nda rwa dza'a sli'agapta?

³⁵«Ka waya ka skwi dza'a daway sani ma mndu kazlay: Waka gwal ta rwuta dza'a sli'agapta na? Nda wani ma slu'uvgha dza'a sli'agapta həŋ na kə'a?» ³⁶Rghargha vgha na! Sna a ka kazlay: Had skwi ta sləgadata ka ta dyafta ka ta rwa a tsi wu kə'a ra? ³⁷Skwi ta slgadata ka ná, kuzuŋani a wa, hyani ya, dər má hya tsi dər má sana hulfa a tsi. ³⁸Ŋa vlanja Lazglafta manda ya ta kumay tsi ta kuzuŋ ŋa dər wati ma skwi sləgada ka. Kuzuŋ ya ta ksanavata ta vlanja tsi.

³⁹Inda skwi ta hafu ná, ndaghəŋani ndaghəŋani slu'u vgha taŋ: Ndaghəŋani slu'u vgha mndu, ndaghəŋani slu'u vgha skwiha fwađ fwađ səla mista taŋ. Ndaghəŋani ŋa zarakha, ndaghəŋani ŋa klipiha.

⁴⁰Ndaghəŋani tsatsatá skwiha ta luwa, ndaghəŋani tsatsatá skwiha ta hadik. Ndaghəŋani wdakwa skwiha ta luwa, ndaghəŋani wdakwa skwiha ta hadik. ⁴¹Ndaghəŋani wdakwa fitik, ndaghəŋani wdakwa tili. Ndaghəŋani

†15:27 Ngha ta Zabura 110:1.

‡15:32 Ngha ta Isaya 22:13.

wɔakwa tekwatsa. Ta dgavadga wɔakwa sana tekwatsa nda sani guli.

⁴²Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi nda gwal dza'a sli'agapta ma mtaku guli. Slu'uvgha lamə lu da hadik ná, ɲa rwutani. Slu'uvgha dza'a sli'agapta ná rwavata a wa. ⁴³Ka ghwadaka skwi vzadata lu da hadik, sli'agaptani ya ná, nda glaku tida. Nda raghwa ta vzadatá lu, ta sli'agaptá tsi ná, mbrumbra katakata. ⁴⁴Ka slu'uvgha mnda səla nzakwani ta lamtá lu, ma sli'agaptani mbədanafmbəda Sulkum ta vghani. Ka si mamu slu'uvgha mnda səla ya ná, mamu slu'uvgha ta vlə Sulkum ya guli. ⁴⁵Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na: «Adamu tanɲa mnda səla vuslanam Lazglafta ta hafu». Mahisa Adamu ta nzakway ka Kristi ya ná, ta luwa saha tsatsi, tsatsi ta vla hafu^f ɲa mnduha. ⁴⁶Tsa ka Sulkum ya a tanɲani wu, tsa ka mnda səla yeya, kada saha tsa ka Sulkum ya. ⁴⁷Tsa tanɲa mndu tsagap lu ma hadik ya ná, ɲa hadik tsa, sa ta luwa tsa ka mahis ya. ⁴⁸Manda nzakwa tsaya ka hadik ya ná, ɲa hadik tsaha ya guli. Manda nzakwa tsaya ka ɲa luwa ya ná, ɲa luwa tsaha ya guli. ⁴⁹Manda tsa klafta mu ta yakwa tsa ɲa hadik ya ná, manda va tsaya dza'a klafta mu ta yakwa tsa ta luwa ya guli.

⁵⁰Zwanama ɗa, nana skwi ta mnə yu na ná, haɗ slu'uvgha nda us dza'a lavintá lami da ga Mgham Lazglafta wa. Haɗ ya ta rwuta dza'a za həga ya kul rwuta guli wa.

⁵¹Wana yu dza'a maraghunatá ɗi-fatá skwi maridɲ Lazglafta. Demdem a mu dza'a rwuta wu, ama demdem mu dza'a mbədavafɗa. ⁵²Gi hadahada dza'a mbədavafɗa mu manda kulitsa iri vyar lu ta kɗavakta vyatá duli. Vyata lu ta tsa duli ya ná, gi sli'agapta gwal nda

rwa tsa nda slu'uvgha ya kul rwavata, ta mbədavafɗa amu guli. ⁵³Manda va tsaya ná, nda nza tkwe' ka mbədapɗa na slu'uvgha mu ta rwaku na, nda ya kul rwavata, ɲa mbədapɗa na ta mtaku na, nda ya kul mtavata. ⁵⁴Tahula mbədapɗa lu ta na vgha ta rwaku na nda ya kul rwavata, mbədapɗa lu ta na ta mtaku na nda ya kul mtavata ya, tsaya dzatá ghəɲa skwi nda vinda ma gwada Lazglafta ta mnay kazlay: Ndunda lu ta mtaku, zaza lu ta ghwa tida kə'a ya.

⁵⁵«Wura! Ga zatá ghwa gha kay tama mtaku? Wura!

Ga gurma gha kay tama mtaku[§]»

⁵⁶Dmaku ná, gurma mtaku ya. Fatá zlahu ta vlanɲá mbraku ta dmaku.

⁵⁷Rfamarka ta Lazglafta ta vlamatá za ghwa nda ma Mghama mu Yesu Kristi!

⁵⁸Mantsa tama zwanama ɗa gwal ta ɗvu yu, dihavawa diha, ma gigɗava kuni, lawala ta kəma ta kəma nda slna Mgham Lazglafta, ya haɗ visa ghuni dza'a nzata ka mbalay da Mgham Lazglafta wa.

Tskaftá tseɗi ɲa zwanama ma Ursalima

16 Taghəɲa skwi ta nghaghanaghatá tska skwi ɲa vlay ɲa mnduha Lazglafta ma luwa Ursalima ya, magawamaga kaghuni guli manda va ya mnanaf yu ta Igliz ta hadika Galat. ²Inda ɗəmas, ka faghuta inda kaghuni ta tseɗi mintgha ghuni tabta skwi ya ta mutsafta kuni, da laghu lu kzla i'i kada ts kay. ³Lagha ɗa dazlay ya, ɲa vivindafta ɗa ta ɗelewer ɲa ghunafta ɗa ta mnduha dza'a zabapta kaghuni ɲa kla tsa skwi dza'a tskafta kuni ya da luwa Ursalima. ⁴Ala ka nda nza tsi ɲa dza'a vərɗa i'i katak má, gway tan ta vgha tsa kawadaga nda i'i.

^f15:45 Ngha ta Zlrafta 2:7.

[§]15:55 Ngha ta Isaya 25:8, Huseya 13:14.

Skwi ta kumə Pwal ta magay

⁵Dza'a labla yu ta hadika Mekaduniya, hada dza'a sli'afra yu ka labə da nghaghunaghata. ⁶Kawaka skwi ná, dza'a hanavahana yu da kaghuni, ka dza'a zə hada a yu ta fwak, ŋa pghay ghuni ta i'i da inda vli ta dza'a yu. ⁷Va a yu ta nghadaghata zekw da kaghuni dazlay wa. Ta kumay yu ta hanavata tsəbakw da kaghuni ta graftá yu, ka nda d'vay Mgham Lazglafta tsi.

⁸Ama dza'a nzata hadna yu ma luwa Afisus har ka sagha fitika Pentekwat**, ⁹kabga gunihaguna Lazglafta ta watgha buwanj ŋa magatá ŋərma slna, aŋ mndani nda ndəgha ghumaha ta lmu nda i'i.

¹⁰Ka bhadaghabha Timute da kaghuni katsi, ka tsafaranafta kuni ta vgha yaha nzata nda zləŋ mataba ghuni, kabga ta magay ta slna Mgham Lazglafta manda ŋa da. ¹¹Yaha dər wa da hərtətata, ka pghafta kuni nda zdfaku ka sagha tsi da i'i, kabga ta kzlakzlay ŋni hadna nda zwanama.

¹²Ya manda zwanama mu Apwalus ya ná, ndəbanandəba yu ta dzvu katakata má ŋa laba taŋ nda zwanama da nghaghunaghata, ama ndanana a kumafta maya tsatsi ta labə wu, dza'a labla ma fitik ya da mutsafta tsi.

Vlatá hidaku nda ga zgu

¹³Nzawanza hzleŋa, ka dihavata kuni ma zghay nda ŋuduf, yaha kuni da zləŋ, ka mbra kuni ta vgha. ¹⁴Ma inda skwi

ta magə kuni, ka maga kuni nda d'vutá mndu.

¹⁵Zwanama da, nda sna kaghuni ta Stefanas nda gwal ga taŋ tani, hahəŋ taŋtaŋa gwal ta zlgħaftá Yesu Kristi ta hadika Akaya, ka fata həŋ ta ghəŋa taŋ ŋa maganatá slna ta mnduha Lazglafta. Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: ¹⁶Snawasna ta gwada da mndərga tsa mnduha ya, nda ya da inda gwal ta maga mndərga tsa ŋani slna ya kə'a.

¹⁷Ta rfu yu katakata nda sagha i Stefanas nda Fwartunatus nda Akaykus da nghadighata. Nghay da ta həŋ ná, manda skwi kaghuni demdem ya ka yu ta nghay, ¹⁸kabga lbihalba həŋ ta ŋudufa da nda ŋa ghuni tani. Mndərga tsa-haya ma mnduha ná, d'ina vla glaku ŋa taŋ.

¹⁹Ta ga zgu Igliz ta hadika Asiya ŋa ghuni. Ta ga zgu i Akilas nda Priskila nda Igliz ma həga ga taŋ tani ŋa ghuni katakata, ma hga Mgham Yesu. ²⁰Ta ga zgu inda zwanama ŋa ghuni.

Ka gaguvta kuni ta zgu hmətət mataba ghuni sani nda sani.

²¹I'i Pwal ta vindaghunaftá na ga zgu na nda dzva da.

²²Inda mndu kul d'va Mgham Yesu ná, ka nza tsi ka mndu nda ksi'a.

Maranata!†† (Mghama ŋni ta sagha!)

²³Ka nza zdfakatahuda Mgham Yesu nda kaghuni.

²⁴Dvu'dva yu ta kaghuni demdem nda ŋudufa da ma ndi'atá vgha mu nda Yesu Kristi.

** 16:8 Ngha ta Slna gwal ghunay 2:1.

†† 16:22 Maranata: Manda mnay kazlay: Mghama ŋni ta sagha kə'a ya, nda gwada Grek.

Mahisa tsghatá lwa Pwal ŋa

2 La Kwareŋt

Ga zgu

1 Pi Pwal zbap Lazglafta ŋa nzaku ka mnda ghunay Yesu Kristi ta vindaghunaftá na delewer na. Kawadaga ŋni nda zwanama Timute. Ta ga zgu ŋni ŋa kaghuni Igliza Lazglafta ma luwa Kwareŋt, nda ya ŋa inda gwal zlgħay nda ŋuduf ta kuraghuta kwakwara hadfika Akaya tani.

²Ka vlaghunavla Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta zdfakatahufani nda zdfakwani.

Rfay Pwal ta Lazglafta

³Rfamarfa ta Lazglafta Dani ma Mghama mu Yesu Kristi. Dagala tawa hidahida da tsa Lazglafta ya. Tsa Lazglafta ta gdata^{‡‡} ta lba ŋuduf ŋa mu ya. ⁴Tsatsi ta lba ŋuduf ŋaŋni ma inda ghuya daŋwa ŋni. Nda tsa lba ŋuduf ta vlaŋnata tsi ya, ta laviŋta aŋni ta lbanatá ŋuduf ta sanlaha ta ghuya daŋwa guli.

⁵Manda va tsa ghuyta Kristi ta daŋwa katakata ya ta ghuya aŋni guli. Lazglafta guli ná, ta lbaŋna lba ta ŋuduf katakata nda ma Kristi. ⁶Ka ta ghuyay aŋni ta daŋwa katsi ná, ŋa lbaŋhunatá ŋuduf, nda ya ŋa mbakwa ghuni nzakwani. Ka si vlaŋnavla Lazglafta ta lba ŋuduf ta aŋni ná, nda nza ŋa lbaŋhunatá ŋuduf ta kaghuni guli, dza'a kəl kuni ka mutsaftá mbrakwa su'a ghuya daŋwa mndərga va tsa ŋa aŋni ta ghuyay ya ⁷Grafgra aŋni kazlay: Nda diha kuni ta tva Lazglafta kə'a. Nda gwa mu ma ghuya daŋwaha. Ka lbaŋhuna lba Lazglafta ta

ŋuduf manda ya ta lbaŋnata tsi ta ŋa aŋni ya guli.

⁸Aŋi zwanama, va a aŋni ta kwalaghuni kul snaŋtá ghuya daŋwa ghuyə ŋni katakata ta hadfika Asiya wa. Fərtufərtə tsa ghuya daŋwa ya ka malaghuta mbrakwa ŋni. Graf a aŋni kazlay: Si ta dza'a nzanza ŋni da hafu kə'a wa.^{¶¶} ⁹Manda va tsaya ná, nda fa aŋni ŋa rwiŋta ka aŋni sizlay. Tsaw Lazglafta ta fata mantsa ŋa maraŋta kazlay: Ta mbrakwa ŋni a fafta ŋni ta ghəŋa ŋni wu kə'a. Ta Lazglafta ta sli'aganaptá mndu ma mtaku fafta ŋni ta ghəŋ. ¹⁰Tsatsi ta klaptá aŋni ma mndərga tsa ghwadaka mtaku ya. Tsatsi dza'a klaŋnaptə mida guli. Ta tsatsi fatá ghəŋa ŋni ŋa klaptá aŋni dazlay guli.

¹¹Ka kata kuni ta aŋni nda maga du'a. Ka nda ndəgha gwal ta maga du'a da Lazglafta ta ghəŋa aŋni katsi ná, dza'a nda ndəgha gwal dza'a rfu ta ghəŋani guli tsu'afəŋ Lazglafta ta tsa du'a taŋ ya.

Mbəfapta Pwal ta vli si dza'a sli'i tsi

¹²Skwi ya ta vlaŋnatá tsafara vgha ná, nzuvusnza ŋni ta nzaku dina nda inda mnduha ka ŋni ta daslay ma ghəŋa ŋni. Katkatani mataba nzaku ya nzuvus mu nda kaghuni. Nzunza ŋni ta tsa nzaku ya ndə'ets nda hanatá ghəŋ manda ya vlaŋna Lazglafta. Manda ya ta kumə difla slu'uvgha a nza ŋni ta tsa nzaku ya wu, ama Lazglafta ta kataŋnata nda zdfakatahufani. ¹³⁻¹⁴Skwi ta vindaghunafta aŋni ná, skwi ya ŋa dzaŋafta ghuni ŋa snaŋta ghuni ya. Ki'a nda ki'a yeya skwi snaŋ kuni ndanana mndani, ta graftá ŋni ná, dza'a nda sna kuni ta inda skwi dazlay. Skwa tsafarakwa ghuni aŋni, manda ya dza'a nzaku kaghuni ka skwa tsafarakwa aŋni bađu vragata dza'a vragata Mgham Yesu.

^{‡‡}1:3 Isaya 40:1 nda Zabura 94:19.

^{¶¶}1:8 Gray nda 1 La Kwareŋt 15:32.

¹⁵ Grafgra yu mantša ya nzakwani kə'a, kəl yu ka kuma si lagha da kaghuni karaku, ŋa mutsaghunaftá zdaku his səla. ¹⁶ Nda da kaghuni má dza'a laba yu ta sli'i yu ka dza'a ta hadika Mekaduniya, má ŋa vragapta da nda da kaghuni guli ta sabə yu^{§§}. Má ŋa katihata nda dza'a ta hadika Zudiya, sew labə a yu wa. ¹⁷ Mataba tsaya ná, sna a yu ta skwi ta ndanu yu wu ka kaghuni ra? Ari tsa ndanə ndana yu ya ná, ndana slu'u-vgha ya a ka kaghuni ta gray, ŋa mnay dá kazlay: Anji, a' mantša a kay guli wu kə'a nda va tsa skwa turtuk ya na? ¹⁸ Manda va tsa nzakwa Lazglafta ka mndu tdukwa ya ná, manda va tsaya tsa gwađa mnaghuna aŋni ya. Nza a tsa gwađa mna ghuna aŋni ya ka «aŋi,» a' «mantša a kay guli wu» kə'a ta va tsa skwa turtuk ya wu, ¹⁹ kabga ma mnaghunata ŋni, i Silas nda Timute nda vərđa i'i ta gwađa ta Yesu Kristi Zwaŋa Lazglafta ná, mnay kazlay: Anji, a' mantša a kay guli wu kə'a ta va tsa skwa turtuk ya a mnə aŋni wa. Anji, ŋa tsatsi ta mnay inda fitik. ²⁰ Nda ma tsatsi ta mna Lazglafta ta «aŋi» nda inda skwi tamaf tsi ta imi ta sləməŋ. Tsaya ta kəl amu ka mnay nda ma Yesu Kristi kazlay: Mantša ya nzakwani kə'a, ŋa vlanťá glaku ta Lazglafta. ²¹ Tsatsi ta dihaŋnata nda kaghuni tani ma Yesu Kristi, tsatsi ta zabaptá amu, ²² ka tahamaftá tsi ta ŋizla ŋa maranťá kazlay: Ŋani amu kə'a. Tsaya ta nzakway ka Sulkum nda ghuđa famam tsi ma ŋudufa mu ŋa gramaftá skwiha đinadina dza'a tsi magay ŋa mu dazlay.

²³ Takma Lazglafta ta mnaghunata yu. Yaha yu da gurdaghunaftá ŋudufa ghuni ka yu kwal yu kul vrəgladapta da luwa Kwareŋt. ²⁴ Kumay ŋni ta faghunaghata zlabak ta ghəŋa zlgħay nda ŋudufa ghuni a wu, ta maga slna mu ka skwa

turtuk, ŋa zdavafta ŋudufa ghuni, kabga nda diha kuni ma zlgħay nda ŋuduf.

2 Skwi kura yu ná, had yu dza'a vrəgladapta da kaghuni, da gurdəglaghunaftá yu ta ŋudufa ghuni wa. ² Ka gurdaghunafgurda yu ta ŋudufa ghuni ya ní, wa dza'a zđidiftá ŋuduf ta i'i tama, tsa kaghuni má dza'a ŋraghunafta yu ta ŋuduf ya a wu ra? ³ Skwi kəl yu ka vindaghunaftá tsa đelewer ya ná, va a yu ta laba da slanaghata mnduha má dza'a zđidiftá ŋuduf mazlay ná, ŋa ŋeridiftá ŋuduf wa. Grafgra yu kazlay: Ka ta rfu yu ná, dza'a rfu inda kaghuni guli kə'a. ⁴ Ta vində yu ta tsa đelewer ya ŋa ghuni ná, nda ghuya ghəŋa da, gurdə gurda ŋudufa da katakata, ima taw ta ira da. Ŋa ŋraghunaftá ŋudufa ghuni a vindaghunafta yu wa. Dina ka sraŋta ghuni ta đva kaghuni ya đvaf yu kahwathwata.

Plinista Pwal ta dmakwa mndu ya ta razanafta

⁵ Ŋranafta mndu ta ŋuduf ta mnduha ná, i'i a ŋridif tsi wu, kaghuni demdem ya, dər má kaghuni demdem a tsi. Tsaw va a yu ta fərtiŋťá gwađa ta ghəŋani wa. ⁶ Tsa dvanaghata dvanagha ndəghata sanlaha mataba ghuni ta tsa mndu ya ná, prək tsaya. ⁷ Ndanana, pliniswapla ta dmakwani, ka vla kuni ta mbraku ŋani, yaha ŋudufani da ŋruta ka malagħutá mbrakwani. ⁸ Wyawa dzvu maranaŋwamara ta đvu kahwathwata. ⁹ Ŋa dzəgha kaghuni vindaghunafta yu ta na đelewer na guli, kabga ta kumay yu ta sraŋta, ka ta snərsna a kuni ta inda skwi ta mnaghunata yu. ¹⁰ Ka plinispla kuni ta dmakwa mndu ná, i'i guli ná, plinispla yu. Dəmakwa mndu ya plinispla yu ka si mamu dmaku ŋa play ná, plinispla yu kabga kaghuni, nda ngha Kristi

§§1:16 Ngha ta Slna gwal ghunay 19:21.

guli, ¹¹kada kwala halaway zata ghwa ta amu, kabga nda sna amu dīnadīna ta hidakwani.

Nzakwa Pwal ma luwa Truwas

¹²Sli'afslī'a yu ka laghwi da luwa Truwas da mna Lfīda Gwada ta ghəŋa Yesu Kristi. Manda bhadaghata dā, kə'a ka yu ná, mād tādīpta Mgham Yesu ta tvi dīnadīna ŋa mna gwada hada. ¹³Nziya nza tsi, tsə'amma ghəŋa dā, kabga slanagha a yu ta zwanjama dā Titus hada wu, kəl yu ka mnay ka nzata kuni dughwana kə'a nda həŋ, ka sli'afsta ka zlanjta gwal ma luwa Truwas ka laghu yu ta hadika Mekaduniya.

Zatá ghwa Yesu Kristi

¹⁴Rfu da Lazglafta! Tsatsi ta vlanjnatá za ghwa inda fitik ma Kristi. Klafkla ta aŋni ŋa mnanjta Kristi ma inda vli. Nda nza aŋni manda urdi zda vortiktika ta pusata lu. ¹⁵Manda va tsaya, nda nza aŋni manda urdi zda vortikatani klaf Kristi ka vlanjta Lazglafta. Tsa urdi ya ná, nda nza ka ŋa gwal ta mutsa mbaku, nda gwal ta zadīntá ghəŋa taŋ tani. ¹⁶Ka ŋa gwal ta mutsa mbaku ná, zda tsa vortikatani ya, ta vlanjvla Lazglafta ta hafu ta həŋ. Ka ŋa gwal ta zadīntá ghəŋa taŋ guli ná, zda a tsa vortikatani ya wu, ta klanakkla ta mtaku ta həŋ. Wa ya prək ka magaftá tsa slna ya tama? ¹⁷Aŋni ná, nza a aŋni manda hamata sanlaha ta za huda taŋ ta gwada Lazglafta wa. Lazglafta ta ghunaftá aŋni, kahwathwata ta mnə aŋni ma Kristi ta kəma Lazglafta.

Gwal maga slna ma lfīda dzratawi

3 Ta dza'a zlrə nda zlrə ŋni ta ghuba ghəŋa ŋni ra? Delewera lagha maranja ghəŋa ŋni da kaghuni ta zbə

ŋni re, ari mamu a delewer ta zbə ŋni da kaghuni ŋa mara ghəŋa ŋni manda ya ta magə sanlaha na? ²Vərda kaghuni tsa delewer maranja ghəŋa ŋni ya vindam Kristi ma ŋudufa ŋni, snaŋ lu, ta dzanə inda mnduha. ³Manda va tsaya nzakwani, kaghuni tsa delewer vindam Kristi ka tsghafta nda ma dzva ŋni ya. Nda ima vindi a vindafta tsi wu, nda Sulkuma Lazglafta nda hafu mida vindafta tsi. Ta klam* a vindafta tsi guli wu, ma ŋudufa mnda səla vindamta tsi.

⁴Kəl ŋni ka mnay kazlay: Vindata delewera Kristi kuni kə'a ná, kabga Yesu Kristi ta gramafsta mansa ya nzakwani kə'a ta kəma Lazglafta. ⁵Nda sna aŋni kazlay: Slaghu a aŋni ka ghəŋa ŋni ka maga tsa slna ya wu kə'a. Lazglafta ta vlanjnatá mbrakwa magay. ⁶Tsatsi ta vlanjnatá mbrakwa nzaku ka gwal maganata slna ŋa mnay ŋa mnduha ta Lfīda dzratawi dzraf tsi. Tsa lfīda dzratawi ya ná, sladaf a ta zlahu vindaf lu ghalya ya wa. Ta Sulkum nda ghuba sladafta tsi. Tsa vindata zlahu ghalya ya ná, ta hla mnduha da mtaku. Sulkum nda ghuba ya ná, ta hla mnduha da hafu.

⁷Ghalya, ta klam vindafta lu ta tsa zlahu ya, ka magə Musa ta slna tsa zlahu ta kla mndu da mtaku ya. Kulam nda tsaya ná, ta vlanjvla tsa slna ya ta glaku. Laviŋ a la Isra'ila ta nghu† da kumani wu, kabga ta wudaku kumani katakata. Tsaw, ŋa nzdavata a tsa wudakwani ya wa. ⁸Had slna Sulkum nda ghuba dza'a malaghutá glaku ka tsaya tama rki? ⁹Ka si tsa slna zlahu ta hla mnduha da mtaku ya, mamu glakwani ya ní, tsa slna Sulkum ta nanaftá mndu tdukwa ya guli, malaghumala ŋani glaku piyw! ¹⁰Tsaya tama ná, da na glaku ta malaghuta piyw ndanana ná, had tsa glaku ghalya ya ta mnaku wa. ¹¹Ka si tsa

*3:3 Ngha ta Sabi 24:12. Ngha ta Irmīya 31:33, nda Izekiyel 11:19, 36:26-27.

†3:7 Ngha ta Sabi 34:29-35.

dza'a kwal kul nzdavata ya mamu glakwani ya, malaghumala ŋa na dza'a nzaku ŋa kdekedzeŋ na tama.

¹² Had sana skwi dza'a ŋni difay ma tsa gwadaha ya wu, kabga nda sna aŋni kazlay: Manda tsaya nzakwa tsa skwiha ya ka'a. ¹³ Manda Musa ta bukwanaghuta kuma nda lgut yaha la Isra'ila nghanŋa htakwa tsa glaku ya ma kumani ya a aŋni wa. ¹⁴ Tuŋtuŋwa ghəŋa la Isra'ila. Ha gita, laviŋ a həŋ ta snaŋta tsa kahwathwata ya ta dzaŋə həŋ ta tsa dzratawi ŋa ghalya ya wa. Ta kliŋ a lu ta tsa lgut ya wu kabga laviŋ a lu wu, ba mndu nda ndi'atá vghani nda Kristi kweŋkweŋ. ¹⁵ Kulam gita, ta dzaŋə həŋ ta tsa zlahá Musa ya ná, manda skwi bukwanaf tsa lgut ya ta ŋuduf ta həŋ ya həŋ. ¹⁶ Ama manda skwi ya nda vinda: «Inda mbədaghuta mndu ta vgha tvə Mgham Yesu ya ná, dədaghuta tsa lgut[‡] ya.»

¹⁷ Mgham Yesu ná, Sulkum ya. Ma vəl hada Sulkuma Mgham Yesu guli ná, nda pla vgha mnduha. ¹⁸ Amu demdem, bukwa a kuma mu wa. Manda dalagar ya ta wudakwa glakwa Mgham Yesu ta amu. Mgham Yesu ta nzakway ka Sulkum ya ta mbədanafta ka nanafta manda va tsatsi, ka kla amu ta kəma ta kəma ma tsa glakwani ta malaghuta ya.

Ghuyama daŋwa kawadaga nda Kristi

4 Lazglafta ta faŋnamtá tsa slna ya ma zdakwani, tsaya ta kwal ŋni kul rwa malandugu. ² Had ta ŋana vgha nda ghwadaka skwiha ta magə lu ma difa ma difa, ta pgha hula ŋa mndu wa. Nana a aŋni ta mndu wu, had aŋni ta mbədanaftá gwadfa Lazglafta wa. Katək ná, kahwathwatani ŋa aŋni ta mniginta baŋluwa. Mantsa ya dza'a kəl inda mndu ka dasla kahwathwata ŋni ma ŋudufani ta kəma Lazglafta. ³ Ka nda difa na Lfida

Gwadfa ta mnə ŋni na katsi ná, da gwal ta zadintá ghəŋa taŋ nzakwa tsi nda difa. ⁴ Sna a həŋ ta na Lfida Gwadfa ta mnə aŋni na wu, kabga hanafha Lazglafta na ghəŋa hadik na ta ŋudufa taŋ, ŋa kwala taŋ kul nghanŋa tsa tsuwadaka ta tsuwadaka həŋ, ta sabi ma Lfida Gwadfa ta ghəŋa glakwa Yesu Kristi ya. Tsa Yesu Kristi ya ná, ka guram nda Lazglafta. ⁵ Ta mnə aŋni ta tsa Lfida Gwadfa ya ná, gwadfa ta ghəŋa aŋni a ta mnə ŋni wa. Gwadfa ta Kristi ta nzakway ka Mgham ŋa aŋni ta mnay. Aŋni, gwal ksaghunatá slna aŋni, kabga nzakwa ŋni mista Yesu. ⁶ Ka Lazglafta mnata ma fitika zlaganaptani ta ghəŋa hadik na: «Ka tsuwadaka tsuwadak ta vli ma grusl[¶],» ka'a. Va tsa Lazglafta ya ta tsuwadakanafá vli ma ŋudufa ŋni ŋa tsuwadaka mnduha, ŋa snaŋta taŋ ta glakwa Lazglafta nda ma kuma Yesu Kristi.

⁷ Bəzleghwa tsaf lu nda rbisl aŋni, ta kla tsa ŋərma skwa gadghəl ya. Kəl tsi ka nzakway mantsa ya ná, Lazglafta ta mbranaghatá maga inda skwi, aŋni a wa. ⁸ Dagala daŋwa ta ghuyagnafta lu, kulam nda tsaya, kdaŋna a wa. Dəgaŋha ŋni ta ghəŋ badu masani, ta hla a ghəŋa ŋni tida wa. ⁹ Gaŋnapha lu ta iri, ta zlaŋna a Lazglafta wa. Ŋuŋnusha lu ta ima zgi, ta klap a lu ta hafu ma aŋni wa. ¹⁰ Ta wa hđak ŋni inda fitik manda va tsa maganata Yesu ya, kada maravata nzakwa Yesu guli ma vgha ŋni. ¹¹ Ma inda ŋa aŋni ma nzaku ná, ta wa hđak ŋni ta ghəŋa gwadfa ta Yesu, kada maravata nzakwa Yesu ma na ŋaŋni ma slu'uvgha ta mtaku na. ¹² Mantsa ya ná, nzaku ta wa hđak ŋa aŋni, nzakwa ghuni nda hafu ŋa kaghuni.

¹³ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Zlghafzgha yu ta gwadfa ta ghəŋa

[‡]3:16 Ngha ta Sabi 34:34.

[¶]4:6 Zlrafta 1:3.

Lazglafta kəl yu ka gwadafay⁸.» Aņņi guli na, zlgħafzlgħa aņņi ta Lazglafta manda va tsaya, ta kəl aņņi guli ka mna gwadani. ¹⁴Nda sna aņņi kazlay: Sli'aganapsli'a Lazglafta ta Mgham Yesu ma mtaku kə'a. Tsatsi guli dza'a sli'aganapta ma mtaku, kabga nda ndi'a vgha ηni nda Yesu. Ņja hladamaghatani demdem ta kəmani. ¹⁵Inda tsa skwiha ta magaku ya nā, Ņja kata kaghuni nzakwani, Ņja sga sli'adamta mnduha mutsafatā zdakatahuda Lazglafta. Mantsa tama, dza'a nda ndəgha mnduha Ņja rfa Lazglafta nda ya Ņja zləzlvay guli.

Faftā ghəj yeya skwi ma ghəja mu

¹⁶Tsaya ta kwal malandugwa ηni rwa-vata. Dər má ta htaku nda hta vgha mu ma ki'a ma ki'a mndani nā, ta lfidaku nda lfida vgha mu inda fitik ma Sulkum. ¹⁷Skwi ta kumə yu ta mnay nā, ki'a yeya na ghuya dājwa ta ghuyə mu ndanana ka tsa glaku dagala Ņja kdekedzej ta payamata tsa ghuya dājwa ya ta tvi Ņja mutsay ya. ¹⁸Fafta skwi kul nghanťa iri amu ta ghəj, ta skwi ya nghanj iri a wu. Skwi ya ta nghə iri nā, had' ta gdavata wu, skwi kul nghanťa iri yeya ta gdavata Ņja kdekedzej.

5 Nda sna mu kazlay: Ka zliņzla lu ta na dumbi ta nzaku mu mida na katsi nā, dza'a bamaf ba Lazglafta ta sana həga ta luwa kə'a. Ta ghəja vgha mu dza'a vlamata Lazglafta Ņja kdekedzej ta luwa ya ta gwada yu ta tsa gwada ya. ²Ta na ghəja hadik nā, ta ksamata ka mamay katakata na tsa həga mu ta luwa, ka vgha mu dza'a nzakway ka lfid ya. Ta gama ta Ņada ghəj nda taw nda taw. Ta dər má sudidiva Lazglafta ba, ka mu ta mnay. ³Ka sudavamasuda lu katsi nā, had' sulkuma vgha mu dza'a nzaku manda skwi ka fərđi'u wa. ⁴Ka tata nzaku mu ma na dumbi mida mu

ta na ghəja hadik na katsi nā, tata Ņada ghəj mu manda skwi famagha lu ta skwa ndəgaku. Kumay mu ta dgamata nda na vgha mu ta ghəja hadik na a wu, ama ka sudavamata lu nda tsa ta luwa ya, ka bukwamta tsa nda hafu Ņja kdekedzej ya ta tsa ta mtaku ya. ⁵Lazglafta kaghəjani ta payaftā amu Ņja mbədamafat mantsa ya. Vlamavla ta Sulkumani guli Ņja gramafťa skwiha dza'a tsi magay ta kəma.

⁶Tsaya tama, ta kəl mu ka nzata nda fata ghəj inda fitik. Aņ mndani nda sna mu kazlay: Ka ta ma na vgha mu ta na ghəja hadik na mu katsi nā, ta di'ij mu nda həga mu ya da Mgham Yesu kə'a. ⁷Ta nghan a mu nda iri karaku wa, nzakwa zlgħay nda Ņuduf ta nzə mu. ⁸Manda va tsaya nā, nda fa ghəja mu dar. Ta kumay mu ta sli'apta ma na sl'u-vgha na ka nzata kawadaga nda Mgham Yesu. ⁹Dər má tata ghəja hadik mu, dər má ta luwa a mu nā, zcfəganata mu skwi kumaf maya amu. ¹⁰Inda amu demdem nā, dza'a lagħala mu ta kəma Kristi Ņja tsamaghatā guma, Ņja zlgħay inda mndu ta nisəla slnani ya maga tsi ma nzakwani ta ghəja hadik. Ka đina slnani maga tsi, dza'a zlgħay ta nisəlani, ka đina a slnani maga tsi wu dza'a zlgħay ta nisəlani guli.

Nda ma Kristi slərbapta Lazglafta ta zughu nda amu

¹¹Ya wya nda sna amu ta skwi ta hğə lu ka zləja Mgham Yesu ya, tsaya ta kəl aņņi ka Ņavata ka kasaktā ghəja mnduha. Nda sna Lazglafta ta aņņi dar, ta grafta aņņi guli nā, nda sna kaghuni ma Ņudufa ghuni ta aņņi. ¹²Ghubargəltā ghəja ηni a Ņja aņņi ta ghubargəltā da kaghuni wa. Maraghunatā tvi dza'a kəl kuni ka ghuba aņņi Ņja aņņi ta maraghunata, Ņja snanťa ghuni ta hanaftawi ta gwal ghubaku nda skwa wa iri, ka zlanťa ya ma Ņuduf. ¹³Rgha həj ka kaghuni

mantsa ta mnə sanlaha ya ra? Dər má mantsa tsi, ɲa vla glaku ɲa Lazglafta nza-kwani. Ka mantsa a tsi katək wu má, ɲa kata kaghuni nzakwani. ¹⁴Inda skwi ta magə aɲni ná, ta magay aɲni kabga nda sna aɲni ta dʋu ya dʋu Kristi ta aɲni. Tsaya ta tiɲwa aɲni guli ta kəma ta kəma. Grafgra aɲni guli kazlay: Mtumta Kristi ta ghəɲa inda mndu kə'a. Inda mndu guli mtumta kawadaga nda tsatsi. ¹⁵Mtumta ta ghəɲa inda mndu, kabga yaha gwal ta nda hafu da nzaku gaghəɲ-gaghəɲa taɲ, ɲa nzay taɲ ta nzaku ya ta zdəganata. Ka ɲa taɲ mtuta tsi, ka sli'a-ganaptá Lazglafta.

¹⁶Ndanana tama ná, nghəgla a amu ta mndu manda hamata mnda səla wa. Dər má manda hamata mnda səla si ta ngha mu ta Kristi mndani ná, ndanana tama, nghəgla a amu manda tsaya wa. ¹⁷Tsaya tama, ka si nda ndi'a vgha mndu nda Kristi katsi, nda nza ka lfida mndu. Lula tva nzaku ya si ta nzaku tsi ghalya, mbədavafmbəda ka lfidani. ¹⁸Inda tsa-haya ná, Lazglafta ta magata. Ka ghunagatá tsi ta Kristi mtuta ɲa slərbaptá zughu mataba mu nda tsatsi. Ka vɲaɲnatá tsi ta slna dza'a mnanatá mnduha ɲa sagha taɲ slərbaptá zughu mataba taɲ nda tsatsi. ¹⁹Skwi ta mnə aɲni ná, Lazglafta ta magatá slnani nda ma Kristi ɲa slərbaptá zughu matabani nda inda mndu. ɲəvɲgla a ta dmakwa mnduha wa. Kəl tsi ka ghunaftá aɲni ɲa dza'a mnay ɲa mnduha kazlay: Ta kumay yu ta slərbapta da ta zughu nda həɲ kə'a.

²⁰Kristi ta ghunaftá aɲni ɲa kla lwa gwadani. Lazglafta kaghəɲani ta haga mnduha nda ma wa ɲni. Ma hga Kristi, ta ndəba dzvu yu ɲni ɲa ghuni, slərbapwa slərbə ta zughu nda Lazglafta. ²¹Walaɲ a Yesu Kristi ta gatá dmaku wu, ka nanaftá Lazglafta ka dmaku ta ghəɲa gwadata

amu, ɲa nzakwa mu ma ndi'atá vgha mu nda tsi, ka gwal tdukwa ta wa irani.

6 Ndanana ná, ta ksa slna aɲni nda Lazglafta. Kdəkwəkdək ta ndəba dzvu ɲni ɲa ghuni, ma ganava kuni ta masfa ta zdakatahuda Lazglafta ya zlg haf kuni. ²Ka Lazglafta nda mnduhani na:

«Ma fitikani snaghata yu ta tawa gha. Ma fitik ɲa mbaghafata, kataghakata yu**» ka'a.

Wana tsa fitik ya tama ndanana, wana tsa fitika mbaku ya tama guli ndanana.

³Va a ɲni ta ksafata mndu ta aɲni nda dmaku ma slna ta magə ɲni wu, tsaya ta kəl ɲni ka ɲavata ka maga skwi ɲa kwal kul zləmbiɲtá mndu. ⁴Katək ná, ta maray ɲni ta nzakwa ɲni ka gwal maganatá slna ta Lazglafta ma inda skwi ta magə ɲni. Dər ta gay lu ta iri ɲaɲni, dər ta ghuyay lu ta dɲɲwa ɲaɲni, dər ta gigray lu ta aɲni, ta ksay ɲni ta ɲuduf mida. ⁵Ta dɲay lu ta aɲni, ta pghay lu ta aɲni da gamak, ta sli'anafsl'i'a lu ta zlərdawi ka gi dza aɲni, ta ghuyay ɲni ta dɲɲwa ta maga slna, had ɲni ta faftá hani ta iri badu ma sani wu, had ɲni ta dɲɲtá skwa zay guli wa. ⁶Ta maray ɲni ta nzakwa ɲni ka gwal kul had sana skwi ɲa tsanavata, ka gwal nda sna ta skwa Lazglafta, ka gwal ksa ɲuduf, ka gwal maga zdaku, ka gwal nda Sulkum nda ghuba ma həɲ, ka gwal ta dʋutá mndu nda ɲuduf turtuk. ⁷Ka gwal ta mna vərda gwada, ka gwal nda mbakwa Lazglafta ma həɲ. Huzla vula ɲni ma zlaɲa nda zəghwi ná, tsaya kahwathwata. ⁸Vɲaɲnatá glaku ɲa sanlaha, hərtətátá aɲni ɲa sanlaha. Zləzləva aɲni ɲa sanlaha, raza aɲni ɲa sanlaha. Ka gwal tsakalawi ta fata mnduha ta aɲni, tsaw kahwathwata ɲa aɲni ta mnay. ⁹Manda gwal kul snəɲtá lu ta həɲ ka lu ta ngha aɲni, tsaw va nda sna lu ta aɲni di-

**6:2 Isaya 49:8.

nadina. Mbli a yaha ya ra, ka lu ta nŋha aŋni, tsaw ta ndiri aŋni dinadina. Gaŋnapha lu tiri, klap a lu nda kla ta hafu ma aŋni wa. ¹⁰Ma skwi má ŋa basay ŋni ta ŋuduf ya ná, rfu ŋa aŋni ta rfay. Ka pɔu hɔŋ, ka lu nda aŋni, tsaw nda ndɔgha mnduha ta nanaftá aŋni ka gadghɔl. Mamu skwa taŋ ra, ka lu nda aŋni, tsaw ŋa ŋni inda skwi demdem.

¹¹Kaghuni gwal ma Kwareŋt, haɔ sana skwi difaghuna aŋni wa, ɔvuɔva aŋni ta kaghuni katakata. ¹²Aŋni a ta kwal kul ɔvaftá kaghuni wu, kaghuni ta tsukwaghutá vgha ghuni tavata aŋni. ¹³Manda gwada da ŋa zwanani ya gwada yu ta na gwada na ŋa ghuni, maraŋnawamara ta ɔvafta kaghuni ta aŋni ma ŋudufa ghuni guli.

Haɔ skwi ta gyanaftá tsuwadak nda gurusl wa

¹⁴Ma guyɔ kuni ta ghɔŋ kawadaga nda gwal kul zlghaftá Lazglafta. Nu ta gyanafata mndu tɔukwa nda mndu ta maga ghwadaka skwi na? Nu ta gyanafatá tsuwadak nda gursl na? ¹⁵Ta ghɔŋa wu dza'a dzrafta i Kristi nda Hal-away na? Nu ta gyanafatá mnda zlghay nda ŋuduf nda mndu kul zlghafta na? ¹⁶Nu ta gyanafatá hɔga Lazglafta nda hɔga skwa wuyay na? Amu ná, hɔga Lazglafta nda hafu amu, manda ya mna tsi kazlay:

Mataba taŋ dza'a nzamta yu ka wawaku kawadaga nda hɔŋ.

Ka Lazglafta taŋ ta dza'a nzata yu, ka mnduha ɔa hahɔŋ guli kɔ'a.

¹⁷Tsaya kɔl Lazglafta ka mnay ŋa mnduhani kazlay:

Sli'apwa sli'a mataba taŋ, ka dgaghuta kuni ta vgha nda hɔŋ,
ma ksaj kuni ta skwi kul raku,

tsaya dza'a kɔl yu ka dzrafta nda kaghuni.

¹⁸Dza'a nzakway yu ka Da ghuni, ŋa nzakwa kaghuni ka zwana ɔa nda kwagha ɔa†† guli,

ka Mgham Lazglafta nda mbra kɔ'a ya.

7 Zwanama ɔa, ya mantsa ya ka lu tamaftá imi ta slɔmɔŋ ya ná, sudapma ghɔŋa mu ma skwi dza'a ŋriŋtá vgha mu nda ŋudufa mu. Ka kɔfanakta mu ta nzakwa mu hezle' ma zlɔŋa Lazglafta.

Rfay Pwal ta rfu

²Gunaŋnawa guna ta ŋudufa ghuni. Haɔ ya mataba ghuni magana ŋni ta ghwadaka skwi wu, haɔ ya hlaghu ŋni ta sɔlani wu, haɔ ya tsaghu ŋni guli wa. ³Tsaghunaghata guma a ta tsaghu-naghata ŋni wa. Manda va tsa mnɔ ŋni ya ná, ɔvuɔva aŋni ta kaghuni. Dɔr má ŋa mtuta tsi, dɔr má ŋa nzaku nda hafu a tsi ná, haɔ skwi dza'a dgamata wa. ⁴Haɔ yu nda mahulhula ndanu ta ghɔŋa kaghuni wa. Ta ghɔrbaku yu ta kaghuni. Dɔr má ghuyghuya yu ta ɔaŋwa ná, nda lba ŋudufa ɔa, ta rfu yu.

⁵Dɔr ma fitika ɔhadaghata ŋni da luwa Mekaduniya ná, haɔ vgha mbi'aŋni wa. Ghuya ɔaŋwa dɔr ndiga ndiga yeya ta slaŋnaghata. Gruŋnus gra mnduha, ta zlɔŋ ŋni ma ŋuduf. ⁶Mbaɔa Lazglafta ya ta lba ŋudufa gwal nda kba ka lbaŋnatá ŋudufa ŋni ma ɔhadaghata Titus. ⁷Tsa ɔhakta Titus yeya a ta lbaŋnatá ŋudufa ŋni wu, mnaŋnamna guli ká kuni lbanatá ŋudufani. Rusaŋnaf rusa ká kuni ta kuma nghɔglantá i'i, ká kuni ta haga madɔr, ká kuni ta lmiha ta lmu kɔl yu ka va rfu katakata.

⁸Nda sna yu kazlay: Nda gurɔa ŋudufa ghuni ta ghɔŋa tsa ɔelewer vindaghunaf yu ya kɔ'a mndani, haga a yu ta

††6:18 Nŋha ta Zlahu 26:12, nda Izekiyel 37:27, Isaya 52:11, Irmiya 31:9 nda Izekiyel 20:34, 2 Samuyel 7:14, Isaya 43:6 nda Huseya 2:1.

madər ta ghəŋani wa^{‡‡}. Aŋ mndani, ha-
gaŋhaga yu ta madər ma fitik rets, ng-
hadapər yu ta gurdətá ɲudufa ghuni ta
ghəŋa tsa delewer ya. ⁹Ndanana ná, ta
rfu yu ta ghəŋa tsa delewer vindaghu-
naf yu ya. Taghəŋa vəl gurdaghunaftá
ɲuduf a ta rfa yu ta rfu wa. Ta rfu yu,
kabga tsa gurdətá ɲudufa ghuni ya ta
klaghunaktá mbədanaftá ɲudufa ghuni
ka paya tva ghuni. Har tsa gurdətá ɲud-
ufa ghuni ya ma ghəŋa Lazglafta. Tsaya
tama, haɗ sana dmaku magaghuna ɲni
dekdək wa. ¹⁰Gurdətá ɲuduf manda ya
ta kumə Lazglafta ná, ta mbədanafm-
bədə ta ɲuduf ɲa mbafta, ɲa kwala lu
kul haga madər. Gurdətá ɲuduf manda
ɲa gwal ma ghəŋa haɗik ná, mtaku
ta klakta tsi. ¹¹Nghawangha ta skwi
klaghunak tsa gurdətá ɲuduf manda
ya ta zdəganatá Lazglafta ya ba, ng-
hawangha ká kuni ta ɲavata ka payanátá
nzaku, ka tsalaptá ghəŋa ghuni mida
kə'a ta husaghunata, ká kuni ta zləŋay,
ká kuni ta mama nghanťá i'i, ká kuni ta
kuma maga skwi ta zdəganatá Lazglafta,
ká kuni ta fata ghəŋa ghuni ka zlahá
mnda dmaku. Ma maga inda tsa skwiha
ya maraŋta kuni kazlay: Ta haɗ kuni ma
tsa skwiha ya wu kə'a.

¹²Tsa delewer vindaghunaf yu ya ná,
vindaghunaf a yu ta ghəŋa mndu ta gatá
dmaku dər ta ghəŋa ya gana lu ta dmaku
wa. Kəl yu ka vindaghunafta ná, vin-
daghunafvinda yu, kabga ɲa maraŋta
ghuni kahwathwata ta kəma Lazglafta
kazlay: Nda fa vgha ghuni ka ɲaŋni
kə'a. Tsaya skwi ta ksaŋnamtá ɲuduf.
¹³Ta ghəŋa tsa skwi ta lbəŋnatá ɲuduf
ya guli ná, ta rfu ɲni katakata nghər
ɲni ta rfa Titus, kabga zdənafta kaghuni
demdem ta ɲuduf. ¹⁴Ghubaŋghuba yu
ta ghubakwa dā ta kaghuni ta kəmani.
Ndanana tama ná, sabsa yu ma hula
má dza'a ksutá i'i. Gwada ta gdata aŋni

ta mnaghunata ná, kahwathwata nza-
kwani. Manda va tsaya guli ná, tsa
ghubay ghubu ɲni ta kaghuni ta kəma
Titus ya guli ná, kahwathwata nzak-
wani. ¹⁵Havaptani ka tsa zləŋata zləŋa
kuni, ka slavaptá kuni ka tsu'afata nda
ya ka kuni fata ghəŋa ghuni ka snanatá
gwadani ya ná, ta sganaghasga ta yifatá
kaghuni ma ɲudufani. ¹⁶Ta rfu yu, nda
fa ghəŋa dā ta kaghuni ma inda skwi.

Kataŋťá gwal zlghay nda ɲuduf ma Ursalima

8 Zwanama dā, ta kumay ɲni
ta mnaghunatá skwi maga
zdakatahuda Lazglafta mataba Igliz ta
haɗika Mekaduniya. ²Ma ghuya dāŋwa
ya ta ghuyə həŋ katakata, ka rfu həŋ
ta rfu katakata, kulam nda nzakwa
taŋ dgər ka pɗu, ka vlatá həŋ ta skwi
dagala ɲa kataŋťá sanlaha. ³Ka i'i ta
mnaghunata ná, vlavla həŋ ka ghəŋa
taŋ ta skwi manda ya klaf mbrakwa
taŋ. Ka vlatá həŋ ha ka malaghuta.
Ka ghəŋa taŋ sagha həŋ ⁴da daway
da aŋni ka ɲdaŋdā kazlay: Ta kumay
aŋni ta nzakway tekwa mataba gwal
ta kataŋťá gwal zlghay nda ɲuduf ta
haɗika Yahuda kə'a. ⁵Tsa skwi vla həŋ
ya ná, vlavla həŋ ka malaghutá skwi
ya má si ta ndanu aŋni. Tiŋəl ghəŋa
taŋ vlaŋ həŋ ta Mgham Yesu karaku,
tahula tsa guli ka tsu'afatá həŋ ta maga
skwi ya ta mnanata ɲni ta həŋ, manda
ya ta kumə Lazglafta. ⁶Tsaya kəl ɲni
ka ndəbanatá dzvu ta Titus ɲa labə da
kdĩŋťá tska tsa skwi ya da kaghuni
kabga tsatsi ta zlrafta. ⁷Ma inda skwi
ná, galipi kaghuni ka sanlaha. Galipi
kuni ma zlghay nda ɲuduf, ma mna
gwada Lazglafta nda tvani, ma snaŋťá
kahwathwata, ma ɲavata ghuni ka
maga slna Lazglafta, ma dʋutá ya dʋu
kuni ta aŋni. Ya mantsa ya tsi ya tama,

^{‡‡}7:8 Ngha ta 2 La Kwareŋt 2:3.

magawamaga ta tsa ɲərma slna ya nda ɲuduf turtuk.

⁸Mbla kaghuni a ta mbli yu wu, snaghunamta snaghunam yu ya ka sanlaha ta ɲavata ka vlay. Ma tsaya guli dza'a kəl kaghuni ka maraŋta kazlay: Dvudva kaghuni kahwathwata guli ta kataŋtá sanlaha kə'a. ⁹Nda sna kaghuni ta zɔakatahuda Mgham Yesu Kristi. Tsatsi ná, galipi ya, ka niŋtá tsi ta ghəŋani ka pɔu ɲa naghunaftá kaghuni ka gadghəl nda ma tsa pɔani ya.

¹⁰Wya skwi ta raghunata ta ndanu yu: Kɔa ná, tiŋəl kaghuni ta kuratá kataŋtá gwal zlgħay nda ɲuduf ta hadika Yahuda, gi ka vlatá kuni. ¹¹Ndanana guli ná, dɔna ka kdɔŋta ghuni ta tsa zɔakwa ghuni ya kura kuni ta vlay daga taŋtaŋ ya. Ka vla kuni manda ya klaf mbrakwa ghuni. ¹²Ka nda ɲuduf turtuk klafta ka ta skwi klaf mbrakwa gha ka vlata katsi ná, zɔəganazɔa ta Lazglafta. Dawa a ta skwi kul had da kagha wa.

¹³Nza a kazlay: Ka klaghuta kaghuni ta ndəgaku ta ghəŋa sanlaha, ta ghuyə kaghuni ta daŋwa kə'a wa. Ka guram ka lu, ka i'i. ¹⁴Ndanana ná, ta mamu skwi ma dzvu da kaghuni, dɔna ka kataŋta ghuni ta gwal kul had skwi ma dzvu da həŋ. Baɔu pɔay kaghuni ya guli, ka mamu tsi da hahəŋ ya, ɲa katay taŋ ta kaghuni. Mantsa tama, ka guram kuni.

¹⁵Ka gwada Lazglafta na:

«Fərtu a ɲa mndu ta tskanata dagala wu, htu a ɲa mndu ta tskanata kwitikw guli wu^f,» ka'a.

I Titus nda grahani

¹⁶Ta rfay ɲni ta Lazglafta ta vlaŋtá ndanu ta Titus, ka fatá tsi ta ghəŋani ɲa kataghunata manda va ɲaŋni. ¹⁷Tsu'aft-su'a Titus ta ndəba dzva ɲni ya ndəbana ɲni ɲa labə da kaghuni. Makɔaku aŋni ka gwadganata ná, fufa tsatsi ta ghəŋani,

yifuyifa ma ɲudufani, kabga dvudva ta kataghunata. ¹⁸Wya ɲni ta ghunadapta sana zwanama kawadaga nda tsi. Tsa mndu ya ná, ta ghubay inda Igliz, kabga snaŋtani ta mnay nda tvani ta Lfida Gwada. ¹⁹Tsaya yeya a ta kəl ɲni ka ghunay wu, ghunafghuna Igliz guli mista ɲni, ɲa magəgaŋnatá na slna ɲa kata mnduha Lazglafta na. Tsəna slna ná, ta vlay ta glaku ɲa Mghama mu Yesu. Ta maray guli kazlay: Ta kumay ɲni ta kataŋtá mnduha kə'a.

²⁰Nana katu dagala ta vlata mnduha na ná, ta kumay ɲni ta ɲanata dɔna ɲa wara hlawa mnduha ta ghəŋa aŋni ta ksa slna nda tsi. ²¹Skwi dɔna ta kumə aŋni ta magay. Ta wa ira Mgham Yesu yeya a wu, nduk nda ya ta wa ira mnduha tani.

²²Wana ɲni ta ghunaftá sana zwanama guli kawadaga nda həŋ. Nda kɔa fitika ɲni ta dzəghaŋta ma slnaha kavghakavgha. Ka nghadapta ɲni ná nda fa ghəŋani ɲa maga slna. Ndanana manda snaŋtani ta ghuba kaghuni ta ghubu lu ná, ka fəglatá tsi ta ghəŋani. ²³Titus ná, gratá ksa slna da ya. Kawadaga nda tsi ta maga ɲni ta slna kata kaghuni. Yeya zwanamaha his kawadaga nda Titus ya guli, Igliz ta zabapta həŋ, ka ghunaftá həŋ da kaghuni. Ta vlay slna taŋ ta glaku ɲa Kristi. ²⁴Maranaŋwa mara ta həŋ ká kuni dɔutá həŋ kahwathwata, ɲa snanaghatani ta inda Igliz, dza'a kəl həŋ ka snaŋta kazlay: Kahwathwata tsa ghubay ta ghubu ɲni ta kaghuni ya kə'a.

Ta dvay Lazglafta ta mndu ta vla skwi nda rfu

9 Ta ghəŋa gwada ta katu ɲa gwal zlgħay nda ɲuduf ná, ²Dər má vindaghunaf a yu wu ná, nda sna yu nda fa ghəŋa ghuni kə'a. «Daga kɔa ta fata gwal

^f8:15 Ngha ta: Sabi 16:18.

zlgħay nda ɲuɖuf ta hadika Akaya^{§§} ta vgha taŋ ka vla tsa katu ya,» ka i'i ghubutá ghubakwa dá ta kaghuni da gwal ta hadika Mekaduniya. Na tsa kulanŋta dá mantsa ta gwada ta kaghuni ya ná, ka sli'anafá tsi ta wər inda taŋ, ka vlay.³ Dər má mantsa tsi, wya yu ta ghunadapá tsa zwanamaha ya ɲa kataghunata. Ka tskanata kuni ta tsa ɲa ghuni katu ya manda ya mna yu, yaha tsa ghubughuba ɲni ta kaghuni ta ghəŋani ya da nzata ka bətbət.⁴ Ka waya ka skwi ka bhadaghata ɲni da kaghuni kawadaga nda la Mekaduniya, ta tska a ɲa ghuni wu katsi, dza'a ksuxsa ta aŋni ka hula, kabga nda ghada mnanata ɲni ta həŋ kazlay: Nda fa vgha kaghuni kə'a. Mal kaghuni dza'a bəsa hulani guli.⁵ Tsaya kəl yu ka ndanapta kazlay: dina ka ghunadapta dá ta tsa zwanamaha ya ta kəma ta kəma da kaghuni makdaku yu labə kə'a, ɲa kataghunata ka tsakanatá tsa ɲa ghuni katu ghada kuni ta taftá imi ta sləməŋ ya, ɲa slanaghata dá ta tskatani. Tsaya dza'a maraŋta kazlay: Nda ɲuɖuf turtuk vlata kuni, mblaf nda mbla a lu ta kaghuni wu kə'a.

⁶ Wya skwi ɲa havapta ghuni: Ka sira a pghamta mndu ta hulfa ma vwah wu ná, sira a dza'a tskata tsi ta skwi ma tsa vwah ya guli wa. Ka dagala pghamta mndu ta hulfa ma vwah ná, dagala dza'a tskata tsi ta skwi ma tsa vwah ya guli.⁷ Tsa katu ya ná, ka vla mndu manda ya ndanap tsi ma ɲuɖufani. Nda mtsiriu' a wu, tkwe' a guli wa. Lazglafta ná, ta dʋay ta mndu ta vlay nda rfu.⁸ Mamu Lazglafta nda mbrakwa faghunaghatá gasifa ɲa gdata ghuni ta mutsa inda skwiha ɲa maga ɲa ghuni ma slna, ɲa pɖakwani ɲa maga inda ɲərma slna guli nda tsi.⁹ Nda vinda ma gwada Lazglafta kazlay: «Ta vliɖiŋ vla ta skwiha ɲa gwal ka pɖu,

ta gɖavagɖa zɖakwani* kə'a.»

¹⁰ Lazglafta ta vlanŋtá hulfa ta mndu ɲa sləgay, tsatsi guli ta vlanŋtá skwi ɲa zay. Tsatsi guli dza'a vlaghunatá inda hulfa ta kumə kuni, ɲa tfaghunaghatani ta wi ta ghəŋani ɲa sgakwa dza'a ghuni ta kəma ta kəma ma maga zɖaku.¹¹ ɲa gɖatani ta tfaghunaghatawi ma inda skwi, ɲa nzakwa ghuni ka gwal ta muvla inda fitik. ɲa rfay ndəghata mnduha ta Lazglafta ta ghəŋa katuha ya ta vlata həŋ nda ma dzva ɲni.¹² Tsəna katu ta vlata kuni na ná, katanŋtá gwal zlgħay nda ɲuɖuf yeya a ta magu tsi wu, ta sli'anafsl'i'a ta mnduha ɲa va rfay taŋ ta Lazglafta.¹³ Tsa slna dza'a kuni magata ya dza'a maraŋtá nzakwa ghuni, ɲa zləzlvay taŋ ta Lazglafta ta ghəŋa snata ghuni ta Lfida Gwada Kristi. Dza'a zləzlvay həŋ guli kabga vəl dgay ghuni ta skwa ghuni nda həŋ, ta vlay kuni guli ɲa sanlaha.¹⁴ Dza'a magay həŋ ta du'a da Lazglafta ta ghəŋa kaghuni, ɲa mamay taŋ ta kaghuni kabga tsa zɖaku ta malaghutá mbraku magaghuna Lazglafta ya.¹⁵ Rfamarfá ta Lazglafta ta ghəŋa mbəhu ya mbəhama tsi kul mnavata nda wi ya.

Katay Pwal ta ghəŋani da gwal ta tsaftá gwada tida

10 I'i Pwal kaghəŋa dā, ta ndəba dzvu yu da kaghuni, nda hanatá ghəŋ nda zɖaku manda ɲa Kristi. Ka lu ta mnay ta i'i ná, ka mataba ghuni yu ya ná, lefbekwa yu, ka haɖ yu mataba ghuni ya guli ná, ta sidi yu, ka lu.² Ta ndəbaghunandəba yu ta dzvu, yaha kuni gidiftá sidi bhadaghar yu da kaghuni, kabga dza'a gay yu kahwathwata ta sidi nda tsa gwal ta nŋha aŋni kazlay: Slna slu'uvgha ta magə həŋ kə'a ya.

§§9:2 Nŋha ta 2 La Kwareņt 1:1.

*9:9 Nŋha ta Zabura 112:9.

³Añ mndani, mnda sêla añni, tsaw vulu manda ña mnda sêla a ta vulu añni wa. ⁴Huzla ta kæl añni ka vula tsa vulu ya ná, huzla ta kæl mnda sêla ka vulu a wa. Lazglafta ta vlawnatá tsa ñañni huzla nda mbra ta zadánatá vla difa ghumaha Lazglafta ya. Ta zadánazada ñni ta ghwadáka ndanu ta ndanu mnduha. ⁵Ta ñarapñara ñni ta inda ghwadáka ndanuha ta ndanata gwal ta gla ghøj ta pya snañtá Lazglafta. Ta gwaday añni ta gwada ña ksanaktá ndana mnduha ña sna gwada Kristi. ⁶Ka snasna kaghuni katsi ná, nda fa vgha añni ña dvanaghatá gwal kul snay mataba ghuni.

⁷Nghawangha ta skwi ta magaku ba! I'i ná, ña Kristi yu, ka ká mndu, ka vrinjvra tsi ta ndanu katsi ná, dza'a nda ngha kazlay: Iña Kristi añni guli kə'a. ⁸Vlihavla Mgham Yesu ta glaku ña sladaghunafta, ña zlabighunista a wa. Ghubañ ghuba yu ta ghubakwa da nda tsaya, had tsaya dza'a ksa i'i ka hula wa. ⁹Ma ndana da ná, zba gagaghunaftá zlej a ta zbu yu nda tsa delewera da ya wa. ¹⁰Añ mndani, ka sanlaha ta mnay na: «Vinday Pwal ta delewer ña mu ya ná, tsəna skwi nda bla magay na kə'a ta vinday, nda sidi nda sidi kay guli. Saghani da taba mu kay guli ná, had ta gwada nda mbraku wu, had hayhaya gwada ta gwadata tsi kay guli wu.» ka høj. ¹¹Dina ka snañta tsa mndu ta mnay mantsa ya kazlay: Ka nu vindam ñni ma delewer ñni ma nzakwa ñni di'ij nda kaghuni ya ná, manda va tsaya dza'a maga ñni ta slna ñni laghar ñni da kaghuni kə'a.

¹²Blubla añni ka hahøj! Si wa añni ña gara vgha nda høj na! Hahøj ka ghøjña tañ ta klaftá ghøjña tañ ka gara ghøjña tañ. La rghaha! ¹³Ghuba a añni ta ghøjña ñni ka malaghutá ya ta raku wa. Ma kuraghuta vli grañnaf Lazglafta ta maga

añni ta slna ñni. Kuraghwa tsa vli grañnaf Lazglafta ya tsa kæl añni ka labə da kaghuni ya. ¹⁴Ma laba ñni da kaghuni ná, tsughwadaghu a ñni ta kuraghuta tsa vliha kurañña tsi ya wa. Tiñəl añni ta klədaghunaghatá gwada Kristi. ¹⁵Had añni ta Pak kuraghuta vli vlawna lu, ka ghərbaku ta ghøjña magatá slna sanlaha wa. Skwi faf añni ta ghøj tida ná, má ka sgavaghasga zlgghay nda ñudufa ghuni, ka sgavaghata slna ñni mataba ghuni manda ya kurañña† Lazglafta, ¹⁶ña dza'a ñni mna Lfida Gwada ma sana hadikha di'ij nda kaghuni. Va a ñni ta dza'a maga slna ma vla ksa slna sanlaha, ña ghərbay ñni ta ghərbaku ta ghøjña slnaha ghada hahøj ta magata wa.

¹⁷«Ka ta kumay mndu ta ghərbaku katsi ná, ka ghərbə tsi ta ghərbakwani ta Mgham Yesu‡» ka lu ta mnay. ¹⁸Mndu ta ghuba ghøjñani a ta rfu lu wa, mndu ta ghubu Lazglafta ya.

I Pwal nda ghwadaka gwal ghunay

11 Ka ksa kuni ta ñuduf nda i'i, wana yu dza'a gwada ka rghargha. Manda va tsaya ná, ka ksa kuni ta ñuduf. ²Ta draku yu ta ghøjña kaghuni manda ña Lazglafta. Kristi zə'ala dzugwa ghuni, ka yu ka vlaghunata. Ta kumay yu tama ta nzata ghuni nda ghuba, ña vlata da ta kaghuni manda ya ta vlə lu ta makwata patsapatsa ña zə'al dzugwani ya. ³Skwi ta zlej yu kwenkwej ná, duñwa lu da baraghatá kaghuni, da tsaghutá kuni ta tsa vərda ndi'atá vgha ghuni nda Kristi ya, da nzaku tsi manda ña Hawa lagha nahadik da barafta nda hidakwani ya na, ka yu. ⁴Zlejña da guli ná, kabga dər wati ma mndu ta lagha tagha skwi ta ghøjña Yesu tskəm nda tsa ñañni taghaghunaf ñni ya ná, gi ta tsu'ay kuni. Mnaghunaha ta gwada ta ghøjña Sulkum tskəm nda ya

†10:15 Ngha ta Ruma 15:17-21.

‡10:17 Ngha ta Irmia 9:23, 1 La Kwarent. 1:31.

zlgħaf kuni, ta tsu'ay kuni. Mnaghunaha ta gwaɗa tskəm nda Lfiɗa Gwaɗa ya zlgħaf kuni guli, ta tsu'ay kuni.

⁵Ka mghama gwal ghunay ta ngha kaghuni ta tsa mnduha ya, ama grafgra i'i kazlay: Walaŋ a həŋ ta malagħutá i'i wu kə'a. ⁶Aŋ mndani, pərdaf a yu ta snaŋtá gwaɗa wu, ama nda sna yu ta skwi ta gwaɗə yu. Ma inda skwi magə ŋni ná, maraghunamara ŋni dər nda ta tva wati ma skwi tsi.

⁷Ma fitika mnay ɗa ta Lfiɗa Gwaɗa Lazglafta ŋa ghuni ná, ka mbalay si ta mnaghunata yu. Ka vraganata yu ta ghəŋ, kabga ŋa ŋlagħunafta. Nda nza tsa ka dmaku ra? ⁸Ma tsa fitika magay ɗa ta slna ŋa ghuni ya ná, sanlaha ma Igliz si ta nghapta ka i'i. Ŋa taŋ ma skwi tskəgudunus yu ta həŋ ka maga slna ŋa ghuni. ⁹Ma tsa nzakwa ɗa da kaghuni ya, ta pɗatá yu ta skwi ná, haɗ yu ta ɗaway da kaghuni wa. Zwanama ta sabi ta haɗika Mekaduniya ta klidikta skwi ta pɗata yu. Ma tsa fitik ya, faghunagħa a yu ta ndəgaku wa. Manda va tsaya guli dza'a kɗaŋta yu ta kwal kul ɗawutá vli da kaghuni. ¹⁰Ta ghubakwa ɗa yu nda tsaya, haɗ mndu ta inda haɗika Akaya⁴ dza'a pyaftá i'i wa. Na skwi ta mnə yu na ná, kahwathwata ɗa ta mna yu ma hga Kristi ta nzakway ma i'i. ¹¹Kabgawu kəl yu ka mnay mantsa na? Kwala ɗa kul ɗvutá kaghuni ra? Nda sna Lazglafta ka-zlay: Dvudva yu ta kaghuni kə'a.

¹²Manda va na kwala ɗa kul tsu'aftá skwi da kaghuni na ná, manda va tsaya dza'a kɗaŋta yu, kabga yaha tsa gh-waɗaka gwal ghunay ya da mutsaftá ghurum ŋa ghərbaku kazlay: Manda va ŋaŋni ta maga tsi ta slna kə'a. ¹³Vərdá gwal ghunay a tsa mnduha ya wa. Slna nana mndu ta magə həŋ. Manda gwal ghunay Kristi ka həŋ ta klaftá ghəŋa taŋ. ¹⁴Skwa ndərmimay a tsaya wa! Halaway

ka ghəŋani guli ná, ta klafta ta ghəŋani ka niŋta manda duhwala Lazglafta ta wuɗaku. ¹⁵Skwa ndərmimay a klafta tsa gwal ta maganata slna ya ta ghəŋa taŋ ka niŋta manda gwal ta tagħa vərdá skwi ŋa mnduha wa. Ma kɗavaktani ná, dza'a mutsay həŋ ta nisəla taŋ ka gagra nda slna taŋ ya maga həŋ.

Għuya ɗaŋwa Pwal

¹⁶Ka yu ta vrəgliŋtá mnay ná, ma fa kuni ta i'i manda rgha. Ka si fafa kuni ta i'i manda tsaya, ka nza yu ka tsa rgha ya, ŋa laviŋta i'i ta ghərbəŋta ghərbakuwa ɗa guli. ¹⁷Na gwaɗa dza'a yu mnay na ná, dza'a gwaɗə manda ya ta zɗəganatá Mgham Yesu a yu wu, manda va ŋa mndu ka rgha dza'a gwaɗa yu. Grafgra yu ta skwi dza'a ghərbə yu ta ghərbaku tida guli. ¹⁸Tsəhala nda ndəgha mnduha ta ghərbaku manda ŋa slu'uvgha ya ní, i'i guli ná, dza'a ghərbay yu mantsa ya. ¹⁹Nda hiɗa kaghuni kahwata, ta ksanatá ŋuduf ka tsu'aftá la ka rgha nda rfu. ²⁰Ta rfu kuni nda fata mndu ta kaghuni ka vu'a taŋ. Ta rfu kuni nda zata mndu ta kaghuni. Ta rfu kuni nda ksamta taŋ ta kaghuni ma dzva taŋ. Ta rfu kuni nda nzaghunagħata taŋ. Ta rfu kuni nda dzubaghunata taŋ. Ta ksay kuni ta ŋuduf ta ghəŋa indani. ²¹Ta ksə ka hula mnay ta aŋni, traptra aŋni ta magay manda tsaya. Ndanana ná, dza'a gwaɗay yu ta gwaɗa manda ŋa rgha.

Ka si ta ghərbaku sanlaha ya ná, dza'a ghərbay i'i guli ta ghərbaku. ²²Ka la Hebru hahəŋ, mantsa ya i'i guli. Ka la Isra'ila hahəŋ, mantsa ya i'i guli. Ka zivra Abraham hahəŋ, mantsa ya i'i guli. ²³Ka gwal ksanatá slna ta Kristi hahəŋ, wana yu dza'a gwaɗa manda mndu nda ksa da halaway: Malagħumala yu ta hahəŋ ɗekɗek. Ma vəl hərfaku tsi, ndaɗa a hərfuta yu wa. Ma lamə

⁴11:10 Akaya: Ngha ta 2 La Kwareŋt 1:1.

da gamak tsi, ndaɗa a lama yu wa. Ma mutsaftá dzu tsi, malghumala ɗa ɗa ka ɗa taɗ. Lagha ta wa hɗak tsi, mbəɗava a ɗa ɗa wa. ²⁴Hutaf səla ɗa ta mutsaftá sləvu[§] fwadɓsək haɗ turtuk wu, da la Yahuda. ²⁵Hkən səla lu ta dɗaptá i'i, turtuk səla lu ta zləzlərtsatá i'i, hkən dəɗaghata da drəf nda kwambalu. Vagha vagha yu turtuk nda hani tani ta mghama drəf. ²⁶Ma wawakwa ɗa nda səla tazlay ná, dagala ghuya ɗaɗwa su'u yu ma zalaha, dagala ghuya ɗaɗwa su'u yu da la gənda, dagala ghuya ɗaɗwa su'u yu da la ini, dagala ghuya ɗaɗwa su'u yu da gwal kul sɗaɗtá Lazglafta. Dagala ghuya ɗaɗwa su'u yu ma luwaha nda ya tahula luwaha. Dagala ghuya ɗaɗwa su'u yu, ta drəf. Dagala ghuya ɗaɗwa su'u yu da zwanamaha ka ghwadak. ²⁷Tazlay ná, ta hərəfuhərfa yu, ta duda vgha ɗa ta maga slna, haɗ yu ta faftá hani ta iri baɗu ma sani wu, baɗu ma sani ta dzay maya nda ndala ta i'i, haɗ yu ta mutsaftá skwa zay baɗu ma sani wu, ta dzay mtasl ta i'i, ta pɗapɗa yu ta lgut ɗa fafta ta vgha. ²⁸Zlaɗha lu ta hamatani, mala skwi ma ghəɗa ɗa ná, ta ndanay yu ta inda Igliz inda fitik. ²⁹Htuta mbrakwa mndu ya ná, manda skwi i'i ya kaghəɗa ɗa. Zləmbamtá mndu ma dmaku, ndaɗa a kə'a ta dra i'i ta wa ɗuduf wa.

³⁰Ka skwi ɗa ghərɓay ɗa tsi katsi ná, hta ta mbrakwa ɗa skwi ɗa ghərɓay ɗa. ³¹Nda sna Lazglafta Dani ma Mghama mu Yesu ta zləzlvu lu ɗa kɗekedzeɗ ya kazlay: Tsakala a yu ta wi wu kə'a. ³²Ma fitika nzakwa ɗa ma luwa Damas ná, mbaɗaka ɗumna ya ta ksa slna mista mgham dagala ta hgu lu ka Aritas, ka pghatá mnduha ta watgha luwa Damas ɗa ɗakwatsa i'i. ³³Ama, ka habaftá lu ta tɓaɗ ta tughuba ka famta i'i mida, ka

fagihata nda ta sana ghurum ta muhula luwa. Mantsa ya ndapta** yu ma dzvani.

Ta rfu Pwal nda ghuyayni ta ɗaɗwa ta ghəɗa Kristi

12 Nda nza tkwe' ka ghərɓay ɗa ta ghərɓaku dər ra a tsi. Ndanana tama, dza'a gwada yu ta ghəɗa skwi maridiɗ Mgham ka sɗadimta. ²Mamu sana mnda zlgħay nda ɗuduf klagha Lazglafta ta mahkəna luwa. Ta magay na ta ghwanpɗə fwadɗa vakwani. Ka va klagha tsakwam tsi tama, sna a yu wa. Ka va maranaɗ nda mara tsi, sna a yu wu, Lazglafta yeya nda sna. ³Manda va tsaya ná, klaghakla Lazglafta ta tsa mndu ya da luwani. Ka va klagha tsakwam tsi tama sna a yu wu, ka va maranaɗ nda mara tsi, sna a yu wu, Lazglafta yeya nda sna. ⁴Ma tsa lafani da hada ya, ka sɗaɗtá tsi ta gwadaha ya kul laviɗtá lu ta rusay. Vlaɗ a lu ta tvi ta mnda səla ɗa vɗiɗta mnay guli wa. ⁵Tsa mndu ya ɗa ɗa má dza'a ghubay. I'i taɗa, htatá i'i ɗa ɗa ta dza'a ghubay kwenjkwenj. ⁶Ka má ta kumay yu ta ghuba ghəɗa ɗa ná, ma nza a yu ka rgha wu, kahwathwata má dza'a yu mnay. Ta warə nda wara yu ta ghuba ghəɗa ɗa kabga yaha lu da klaftá i'i ka malaghuta ka skwi ya ta nghanɗa lu ta i'i ta magay, ka skwi ta sɗaɗta lu ta sabi ma wa ɗa a tsi.

⁷Kada kwala yu ta ghərɓaku ta ghəɗa tsa skwa ndərmimay katakata mariha Lazglafta ya ná, ka faɗimta lu ta mbraz ma vgha ta nzakway manda duhwala halaway ghunaf lu ɗa dzadzudusta, ɗa pyaftá i'i ka ghərɓaku. ⁸Hkən səla ɗa ta maga du'a má ɗa klinɗa Lazglafta ta tsa ɗaɗwa ya. ⁹«Vlagħavla yu ta zɗakatahuda ɗa, prək ka nda tsa, ma hta ta ɗa gha ma mbraku ta maravata ɗa ɗa ma mbraku,» ka'a nda i'i. Mantsa

[§]11:24 Ngħa ta Vrafta ta Zlahu 25:3.

**11:33 Ngħa ta Slna gwal ghunay 9:23-25.

tama, mal ghərbay da ta ghərbaku ta ghəŋa hta ta mbrakwa da kada buk-wamta mbrakwa Kristi ta i'i. ¹⁰Tsaya tama ta kəl yu ka rfu nda hta ta mbrakwa da, nda raraza i'i ta rarazə lu, nda giri ta gə lu ŋa da, nda ghuya daŋwa ta ghuyə lu ŋa da, nda skwiha ya ta dza i'i ma vgha ta gwada ta Kristi. Ma tsa hta ta i'i ya ta mutsafta yu ta mbraku.

Ndana Pwal ta ghəŋa gwal zlgħay nda ŋuduf ma Kwarejt

¹¹Manda mndu nda ksa da halaway gwadāta yu ta tsa gwadā ya. Kaghuni ta mblaftā i'i guli. Kaghuni a ma dza'a ghuba i'i ra? Hač skwi htap i'i ka tsa gwal ghunay ghuni dagaladagala ma kaghuni ya, dər má hač hayhaya da wa. ¹²Ŋizla ta maraŋtā nzakwa da ka mnda ghunay ná, nda ngha kuni ta ksa ŋuduf ksə yu, nda ngha kuni ta mandər-mimi nda mazəmzəm nda ndəghata sanlaha ma skwi ma fitika nzakwa da da kaghuni. ¹³Nahgani laghu yu maganata sanlaha ma Igliz, kul magaghunata yu ta kaghuni na? Aya! Mamu skwi kul magaghunata yu, dawəŋ a yu ta katihata ghuni wa. Plihawapla ta dmakwa da ta ghəŋa tsaya.

¹⁴Nda fa vgha da ŋa labə da kaghuni ŋa mahkəna səla. Ka labla yu, skwa ghuni a ta psə yu wa, vərda kaghuni ta psə yu. Tazlay ná, zwani a ta tskanatā skwi ta dadaha wu, dadaha ta tskanatā zwani. ¹⁵I'i ná, nda rfu dza'a vlaghunata yu ta inda skwa da nda ghəŋa da tani ŋa kata kaghuni. Dza'a htanaghuta nda hta kaghuni ta dvtutā i'i kabga dvtuta da ta kaghuni ra?

¹⁶Nda sna kaghuni kazlay: 'Dawa a yu ta katihata ghuni wu kə'a. Ama ka sanlaha mataba ghuni ta mnay ná, hiduhida Pwal, nənbəpnənbə ta amu, ka həŋ. ¹⁷Kinawu nənbəpta yu ta kaghuni

tama? Ari mamu ya mataba tsa mnduha ghunadap yu da kaghuni ya, ta gataftā skwa ghuni ka kladikta na? ¹⁸Ndəbana ndəba yu ta dzvu ta Titus ka labə da kaghuni, ka ghunaftā yu ta sana zwanama guli mistani††. Ma tsa laba Titus da kaghuni ya ná, mamu skwa ghuni gatugadughunus tsi ra? Ta tva turtuk a mbada ŋni ta mbada nda Titus ra?

¹⁹Ka waya ka skwi nda kda fitika ghuni ta ndanay kazlay: Ta zba wadapta ghəŋa ŋni da kaghuni ŋni kə'a. Mantsa a wu! Ta kəma Lazglafta ta gwada ŋni ta gwada manda ya ta kumə Kristi. Graha da ya ta dvu yu, inda tsa skwiha ta magə ŋni ya ná, ŋa ŋla kaghuni ta kəma ta kəma, ta maga ŋni. ²⁰Skwi ta zləŋ yu ma tsa labə dza'a labə yu da kaghuni ná, duŋwa yu da kwal kul slafta ta kaghuni mantsa ta kumə yu ya, ta slaftā kaghuni ta i'i mantsa kul kumə kaghuni ya ná, ka yu. Ta zləŋay yu ta slanaghata da mataba ghuni ta zlərda wi, nda draku, nda gufwatā ŋuduf, nda dvtutā ghəŋ, nda tsanavatā gwada ta mndu, nda tsa mndəra mndu, nda gla ghəŋ, nda hwa-zlabaku. ²¹Sana skwi ta zləŋə yu ma tsa labə dza'a labə yu da kaghuni ya guli ná, duŋwa yu da nzata ma hula ta kaghuni, ta kəma Lazglafta da ná, ka yu. Zləŋa da ná, da slanaghatā yu ta gwal ta maga dmaku manda va ya snu həŋ ta kwalaghutā paya tva taŋ ta ghəŋa hliri ta hlə həŋ, nda maga sl'iŋsl'i'ŋ ta maga həŋ, nda sanlaha ma mndərga tsa ghwadaka skwiha ya.

Kdāvakta vlata Pwal ta hidaku

13 Mahkəna səla da na ta dza'a labə yu da kaghuni na. Ka labla yu, dza'a tsanaghatsa mu ta guma ta gwal ta magata ghwadaka skwi. «Kada laba skwi nda tvani, mamu ka masləmstsəkha

††12:18 Ngha ta 2 La Kwarejt 8:22.

his ka hkən[‡] a tsi,» manda ya nda vinda. ²Ma mahisa sɛla ɗa ta labɛ da kaghuni, zlahanaghazlaha yu ta gwal ta magatá dmaku nda pɗakwa inda sanlaha. Ndanana, ɗɛr má dí'ij yu nda kaghuni ná, ta vrafvra yu ta va tsa gwada ɗa mnɛ yu ma tsa fitik ya kazlay: Ka vradapvra yu da kaghuni, haɗ ya dza'a zlanɗa yu ɗɛr turtuk wa. ³Tsɛhala ta kuma graftá skwi kuni kazlay: Ta gwada Kristi nda ma wa ɗa kuni ya, dza'a nda sna kuni. Hɛtu a mbrakwa Kristi mataba ghuni wa, ta maraŋmara ta mbrakwani mataba ghuni. ⁴Aŋ mndani, ma fitika zlɛŋaftá Kristi ta udza zlɛŋay, htu hta mbrakwani, ama ka nzatá tsi nda hafu nda mbrakwa Lazglafta. Aŋni guli, nda hta mbrakwa aŋni ma guyata vgha ŋni nda tsatsi. Ama dza'a maraghunaŋ mara ŋni kazlay: Nda hafu ŋni kawadaga nda tsatsi ma mbrakwa Lazglafta kə'a.

⁵Ndanawandana kaghuni ka ghɛŋa ghuni ta ghɛŋa ghuni, ŋa grafta ghuni ka ma zlghay nda ŋuɗuf kuni tsi, ka kitsi. Ndanawandana kaghuni ba ka ghɛŋa ghuni, tsatsaf a kuni kazlay: Mamu Yesu Kristi ma kaghuni kə'a ra? Ba tsatsaf a kuni tɗukwa kasi'i wa. ⁶Aŋni tani, tsatsaftsatsa aŋni, ta graftá ŋni guli ná, dza'a nda sna kaghuni. ⁷Ta maga du'a ŋni da Lazglafta yaha kuni magəgəltá ghwadaka skwi. Va a ŋni ta mnay ka-

zlay, kɗanakkɗa aŋni ta inda skwi kə'a wa. Skwi ɗina kweŋkweŋ maga kuni, ka aŋni nda kaghuni ɗɛr má nda hta aŋni ká mnduha ta nghay. ⁸Haɗ sana skwi laviŋ aŋni ta maganavatá kahwathwata wu, slna tsa kahwathwata ya ŋa aŋni ta magay. ⁹Ka nda mbra kaghuni ta tva Lazglafta ɗɛr nda hta mbrakwa aŋni, ta rfu aŋni. Du'a aŋni da Lazglafta ná, má tsidid ká kuni nzatá, ŋa aŋni. ¹⁰Skwi kəl yu ka vindaghunaftá na ɗelewer na, ta dí'ij yu nda kaghuni na na, kabga va a yu ta dava kaghuni ɓhadaghar yu da kaghuni wa. Vlihavla Mgham ta mbraku ŋa ŋla kaghuni ta kəma ta kəma, ŋa ɓadzighunista a wa.

¹¹Zwanama ɗa, ɗughwana ka kuni nzata, ka nzata kuni nda rfu, zbawazba ta nzata tsidid, brusuvuswa vgha ghuni, nda dzratawi ka kuni nzata, nzawanza nda zɗaku mataba ghuni. Mantsa ya ná, dza'a nzanza Lazglafta ya ta ɗvutá mnduha, ta vla zɗaku ŋa mnduha nda kaghuni.

¹²Gaguvuswa zgu nda brusa vgha.

Ta ga zgu inda gwal zlghay nda ŋuɗuf ŋa ghuni.

¹³Ka nza zɗakatahuɗa Mgham Yesu Kristi, nda ɗvutá mnda Lazglafta, nda guyata vgha ma Sulkum nda ghuɓa nda kaghuni demdem.

[‡]13:1 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 19:15, Mata 18:16, 1 Timute 5:19, Hebru 10:28.

Tsgha ta lwa Pwal ña

La Galat

Ga zgu

1 Nana ðelewer na ná, i'i Pwal ta nza-kway ka mnda ghunay ta vindaghunafta. Daga da mnduha a sagha tsa nza-kwa ða ka mnda ghunay ya wu, sana mndu a guli ta kladíktá lwani wa. I Yesu Kristi nda Lazglafta Da ta sli'aganaptá Yesu ma mtaku ya, ta ghunaftá i'i. ²Ta ga zgu inda zwanama ta nzaku kawadaga nda i'i hadna, ña inda kaghuni gwal zlg hay nda ñuduf ta hadíka Galat^{¶¶}. ³Ka nza zðakatahuðí nda zðakwa i Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni. ⁴Vørða Yesu kaghəñani ta vlatá ghəñani ña mbamafta ma dmakwa mu. Ka hlagamaptá ma na ghwaðaka nzaku ta na zamana ná, manda ya kumañ Da mu Lazglafta. ⁵Ña Lazglafta glaku ña kðekedzeñ. Amin.

Turtuktuk Lfida Gwaða

⁶Ta ndərmim nda ndərmima yu, ka kuni gi mbəðanató hul ta Lazglafta ya ta hganťá kaghuni ma zðakatahuða Yesu Kristi, ka laghwi da sna sana gwaða. ⁷Ka kahwathwatani ka lu gwaðay na, had sana Lfida Gwaða wa. Kəl yu ka mna tsaya ná, mamu sanlaha ma mnduha ta mbaða ghəñ ghuni, ta kuma mbəðanaftá Lfida Gwaða^{§§} Kristi. ⁸Ka i'i nda kaghuni wa! Ka lagha sana mndu, ðər va na añni na tsi, ðər duhwala Lazglafta ta luwa tsi, ka mna sana gwaða tskəm nda ya mnaghuna añni katsi ná, ka nza tsa

mndu ya nda ksi'a. ⁹Mnumna yu má mndani, wana yu ta vrəgliñťá mnəglaghunata ndanana. Ka mnaghunamna sana mndu ta sana gwaða tskəm nda ya snañ kuni da añni katsi ná, ka nza tsa mndu ya nda ksi'a.

¹⁰Vani tama ná, ka zðəganata yu ta mnduha ka yu ta kəl yu ka mnay manda nana re, ari ka zðəganata yu ta Lazglafta a na? Zðəganata ða ta mnduha ta psə yu ra? Ka zðəganata ða ta mnduha ta psə yu katsi ná, nza a yu ka mnda ksanató slna ta Kristi nda tsa wa.

Zbapzba Lazglafta ta Pwal ka mnda ghunay

¹¹Zwanama ða, ta snaghunamsna yu kazlay: Nana Lfida Gwaða ta mnaghunata yu na ná, sabi da mnda səla a wu kə'a. ¹²Manda va tsaya ná, snañ da mndu a yu wu, mndu a guli ta taghadífta wa. Yesu Kristi ka ghəñani ta gunidíñta.

¹³Nda sna kaghuni ta nzakwa ða ghalya ma nzakwa ða ma dina la Yahuda. Ma tsa fitik ya ná, si ta gay yu tiri ña Igliza Lazglafta, si ta kumay yu ta zadənanató həñ. ¹⁴Mataba kamtaghuha ða ná, mal i'i si ta ñavata ka ksa dina la Yahuda. Hamha yu ta ghəña ða ka ksa dina dzidzilha* ða.

¹⁵Kulam nda tsa, zbuzba Lazglafta ta i'i daga ma nzakwa ða ma huða ma ða. Ka zðidíñťá tsi ta huði ka hgaftá i'i, ña ksa slnani. ¹⁶Ka snidimťá tsi ta zwanani ña dza'a ða mna gwaða ta ghəñani ña gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ma tsa fitika snidimťani ya, gi sli'af a yu ka laghwi ðawanťá hidaku da mndu† wa.

¹⁷Sli'af a yu guli ka lafi da luwa Ursalima da guyaťá vgha nda gwal ta tiñlaghutá

¶¶1:2 Ngha ta Slna gwal ghunay 16:6.

§§1:7 Ngha ta 2:3-5, aya 12-14.

*1:14 Slna gwal ghunay 8:3, 22:3-5, 26:9-11.

†1:16 Ngha ta Slna gwal ghunay 9:3-6, 22:6-10, 26:13-18. Aya 15: gray nda Isaya 49:1, Irmiya 1:5.

nzakway ka gwal ghunay, ka i'i wa. Ka sli'aftha yu ka laghwi ta hadika Arabiya. Tahula tsa, ka vragaptá yu ka laghwi da luwa Damas. ¹⁸Tahula vaku hkən tama, ka sli'afthá yu ka lafi da Ursalima na snanthá Kefas, ka magatá yu ta fitik ghwanpɔdɔ hutafɔ ga tanj. ¹⁹Had sanlaha ma gwal ghunay guyaf yu ta vgha nda hən wu, ta ghəna Yakubu zwanamani ma Mgham[†] Yesu yeya guyaf nni ta vgha nda tsi. ²⁰Nana skwi ta vindi yu na ghuni ná, tsakalawi a wu, kahwathwata ya, ta kəma Lazglafta ta gwada yu.

²¹Manda sli'aftha da ma luwa Ursalima, ka laghu yu ta hadika Siri nda ya ta hadika Silisi. ²²Ma tsa fitik ya, had ya nda sna ta i'i mataba Igliz ta hadika Zudiya wa. ²³Gwada ta mnə lu ta ghəna da yeya snan hən kazlay: Tsa mndu si ta giri na amu ghalya ya kay ta mbədavaftha ndana, ka mna gwada ta ghəna tsa Lfida Gwada si ta kumə tsi ta zadanata ya, ka hən. ²⁴Manda snan ta tanj kazlay: Nda mbəda nzakwa da kə'a, ka zləzlvu hən ta Lazglafta ta ghəna da.

Pwal ma Ursalima

2 Vaku ghwanpɔdɔ fwad tahula tsa, ka vrəgladaftá yu da luwa Ursalima kawadaga nda Barnabas, ka kladanaftá Titus ta səla da[§]. ²Kəl yu ka vrəgladafta ná, Lazglafta ta gunidintá tvi kazlay: La kə'a. Manda lafa da, ka nzata yu kawadaga nda gwal ta nghə lu ka la mali ta ghəna gwal zlghay nda nɔdɔf. Ka mnananhtá yu ta hən ta gwada ta ghəna Lfida Gwada ya ta mnə yu na gwal kul nzakway ka la Yahuda, kada

kwala tsafaratá vgha da, nda nɔvata ya ta nɔvata yu ma tsa slna ya nzata ka bətbət. ³Titus gratá wawakwa da ná, mnda la Grek ya. Had mndu ta walanhtá mnanata kazlay: Ba tsaghatá fafad kə'a nda tsi wa. ⁴Sabsa gwada ta tsa fafad kabga mamu sanlaha ma zwanama^{**} ka ghwadak ta kdikadamta nzamta mataba nni, na badza tsa fala'uwata vgha nni ma Yesu Kristi ya. Ta kumay hən ta ninista ka vu'a zlahu Musa. ⁵Walan a nni ta zlananhtá tvi dər ka ki'a ta hən wu, kada naghunata nni ta kahwathwata Lfida Gwada.

⁶Ama tsa gwal ta nghə lu ka la mali ta ghəna gwal zlghay nda nɔdɔf ya ná, had sana skwi sganagha hən ta ghəna tsa skwi ta taghu yu ya wa. Da i'i tada, dər má wa hən, kaskwa turtuk hən da i'i, kabga had Lazglafta ta gala mndu^{††} wa. ⁷Nziya nza tsi ná, grafgra hahən kazlay: Vlihavla Lazglafta ta slna dza'a mna Lfida Gwada na gwal kul nzakway ka la Yahuda, manda va ya mnana tsi ta Piyer na dza'a da mnay na la Yahuda ya kə'a. ⁸Tsa Lazglafta ta ksa slna ma Piyer ta ghunafta da la Yahuda ya ná, va tsa Lazglafta ya ta ksa slna ma i'i, ta ghunaftá i'i guli da gwal kul nzakway ka la Yahuda. ⁹Grafta i Yakubu nda Kefas nda Yuhwana ta nzakway ka gugudɔ mataba Igliz ta tsa zɔakatahudɔ zɔfidɔn Lazglafta ya, ka zgwananhtá hən nda Barnabas na maranhtá guyatá wa tanj nda anni. Na dza'a anni tvə la Grek, ta dza'a hahən tvə la Yahuda. ¹⁰Ka havapta kuni ka gwal ka pɔdu, ka hən yeya skwi mnanəna hən. Ka magə^{‡‡} yu guli ta tsa slna ya.

[§]1:18 Ngha ta Slna gwal ghunay 9:26-30, nda Yuhwana 1:42.

[†]1:19 Ngha ta Slna gwal ghunay 2:9, nda 15:13.

[§]2:1 Slna gwal ghunay 11:30, 15:2.

^{**}2:4 Ngha ta Slna gwal ghunay 1:7. Gray nda 1:6.

^{††}2:6 Gray nda Vrafta ta Zlahu 10:17.

^{‡‡}2:10 Slna gwal ghunay 11:29-30.

Dvanaghata Pwal ta Kefas

¹¹ Manda lagha Kefas da luwa An-takiya[¶], ka dvanaghatá yu ta kəma mnduha ta ghəŋa bədzaku ya maga tsi. ¹² Skwi ta magay ná, ta taŋtaŋ, ta zay Piyer ta skwi kawadaga nda gwal zlgħay nda ŋuɗuf ka gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ma sana fitik tama, ka ghunadaptá Yakubu ta sana mnduha da aŋni. Manda bhadaghata tsa mnduha ya, ka tsaghutá Piyer ta vgha, kabga zləŋa gwadá da la Yahuda. ¹³ Ka tsaghutá san-laha ma la Yahuda ta nzakway ka gwal zlgħay nda ŋuɗuf ta vgha guli manda tsa ŋa Piyer ya. Ka dəɗamtá Barnabas guli da tsa ghwadaka ndana taŋ ya. ¹⁴ Ngħay da ná, haɗ tsa magakwa taŋ ya ta gra vgha nda Lfiɗa Gwadá wu, kəl yu ka dvanaghatá Kefas ta kəma mnduha kazlay: Ka si kagha ta nzakway ka la Yahuda, manda ŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda ka ka ta nzaku, nzakwa a ka manda ŋa la Yahuda wu, kabgawu ta kəl ka ka mbla gwal kul nzakway ka la Yahuda ŋa nzaku manda ŋa la Yahuda na? ka yu.

Nda mba dər wa ta zlgħafta

¹⁵ Aŋni ná, la Yahuda buzul ŋni. Nza a aŋni ka gwal kul nzakway ka la Yahuda kul snaŋtá Lazglafta wa. ¹⁶ Dər má mantsa tsi, nda sna amu kazlay: Mndu ya ta nzakway tɗukwa ta wa ira Lazglafta ná, tsaya mndu ta zlgħaftá Yesu Kristi, mndu ta maga skwi ta kumə zlahá Musa a wu kə'a. Tsaya tama kəl aŋni ka zlgħaftá Yesu Kristi ŋa nza-kwa ŋni ka gwal tɗukwa ta wa ira Lazglafta^{§§}. Taghəŋa vəl magay ŋni ta skwi ta kumə zlahá Musa a wu, kabga haɗ mndu dza'a nzata ka mndu tɗukwa ta wa ira Lazglafta ma magayni ta skwi

ta kumə zlahá Musa wa. ¹⁷ Aŋni ta nzak-way ka la Yahuda, ta zbay ŋni ta nza-kway ka gwal tɗukwa ta ira Lazglafta nda ma zlgħafta ŋni ta Kristi. Tsa slaŋ-nagha lu ka gwal dmaku ní, nu ká lu dza'a mnay? Dza'a maray tsaya kazlay: Ta vla mbraku ŋa dmaku Kristi nda tsa kə'a ra? Dər nekw, haɗ tsaya mantsa wa. ¹⁸ Wya tsi, ka mbəɗglavambəɗa yu ka vrafta ta zlahuha ya si zlanava yu ghalya katsi ná, ksuka yu ta ghəŋa ɗa nda tsa. ¹⁹ Zlahu ta dzatá i'i, kəl yu ka zlaŋtá zlahu ŋa nzakwa ɗa nda hafu da Lazglafta. Ma zləŋaftá Kristi ta udza zləŋay ná, kawadaga mtuta yu nda tsi. ²⁰ I'i, kata hafay yu ta hafu katsi, i'i a ta hafay wa. Tsa Kristi ta nzakway ma i'i yeya. Ka ta nzaku yu nda hafu ma slu'u-vgha ɗa ndanana guli katsi, ta nzaku yu nda hafu ma zlgħay nda ŋuɗuf ma Zwaŋa Lazglafta ta ɗvutá i'i ka vlatá tsi ta ghəŋani ta gwadá ta i'i. ²¹ Va a yu ta vziŋtá zɗakatahuda Lazglafta wa. Ala ka laviŋlava lu ta nzakway ka mndu tɗukwa tawa ira Lazglafta nda ma maga skwi ta kumə zlahá Musa ya katsi, haɗ hayhaya mtuta mtu Kristi nda tsa tama wa.

Ka maga skwi ta kumə zlahu tsi, ka zlgħafta nda ŋuɗuf a tsi

3 Aya la Galat ksu skwi! Nya sug-hunus lu na? Ya wya maraghuna-mara yu tsidid ta Yesu Kristi ta mtuta ta udza zləŋay. ² Ndanana ná, turtuk skwi ta dawaŋta yu da kaghuni: Nda ma magata ghuni ta skwi ta kumə zlahá Musa mutsafta kuni ta Sulkum nda ghuba re, ari ma snaŋta ghuni, ka zlgħaftá kuni ta Lfiɗa Gwadá ta mnə lu a na? ³ Nu ta ksutá kaghuni! Wya tiŋəl nda Sulkum nda ghuba zrafta kuni, ndanana tama ná, ta kumay kuni ta

[¶]2:11 Ngħa ta Slna gwal ghunay 11:19-26.

^{§§}2:16 Ngħa ta Ruma 1:17, Zabura 143:2, Ruma 3:20, 22.

kdfiŋta nda slna slu'uvgha rki? ⁴Tsaw inda tsa skwiha ta slaghunaghata ya ná, ka bətbət nzakwa tsi ra? Graf a yu kazlay: Ka bətbət nzakwani kə'a wa. ⁵Tsa Lazglafta ta vlaghunatá Sulkum ta maga mazəmzəmha mataba ghuni ya ná, vəl magata ghuni ta skwi ta kumə zlahu Musa kəl tsi ka magaghunata re, ari vəl snaŋta ghuni ka zlghaftá kuni ta Lfida Gwada a na?

Abraham ná, mndu ta zlghafta nda ɲuduf ya

⁶Havakwahava ta nzakwa Abraham ba! Nda vinda ma gwada Lazglafta kazlay: Ta Lazglafta fafta Abraham ta ghəŋ kəl tsi ka nzakw ka mndu tɲukwa ta kəma Lazglafta kə'a. ⁷Nda tsaya tama na, dina ka snaŋta ghuni kazlay: Tsa gwal ta zlghaftá Lazglafta kahwathwata ya ta nzakway ka zwana Abraham kə'a. ⁸Ka gwada Lazglafta ghada ta mnata ná, Lazglafta dza'a nanaftá gwal kul nzakway ka la Yahuda ka gwal tɲukwa ta wa irani ma zlghafta taŋ nda ɲuduf, ka'a. Ka Lazglafta ghada ta mnanatá Abraham guli na: «Dza'a tfanaghatfa yu ta wi ta inda mndəra mndu nda ma kagha*,» ka'a. ⁹Mantsa tama, tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta gwal ta zlghaftá Lazglafta manda Abraham ta zlghafta ya.

¹⁰Inda gwal ta faftá ghəŋa taŋ ta maga skwi mna zlahu ná, nda ksi'a həŋ. Mantsa ya ná, nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Nda ksi'a inda mndu kul kɲanaftá inda skwiha ya nda vinda ma deftera zlahu kə'a. ¹¹Nda tsala kazlay: Haɲ mndu dza'a nzata ka mndu

tɲukwa ta wa ira Lazglafta kabga vəl magayni ta skwi ta kumə zlahu wu kə'a. Mantsa ya guli ná, nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Mndu ta nzakway ka mndu tɲukwa ma zlghay nda ɲudufani, dza'a nzata nda hafu kə'a. ¹²Haɲ skwi ta guyanaftá zlahu nda zlghay nda ɲuduf wa. Ka zlahu katək na: «Inda mndu ta ksata inda tsa zlahuha ya ná, nda tsi dza'a nzata tsi nda hafu[†]» ka'a.

¹³Kristi ta varagamapta ma tsa ksi'a zlahu ya, kabga niŋna lu ka ksi'atá mndu ŋa da manaka amu. Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta na: «Inda mndu zləŋaf lu ta udzu[‡] ná, nda ksi'a,» ka'a. ¹⁴Mantsa ya maguta tsi, kada mutsafta gwal kul nzakway ka la Yahuda ta tsa tfawi tfanava lu ta Abraham ya nda ma Yesu Kristi. Tsaya tama dza'a kəl amu ka mutsafta nda ma zlghay nda ɲuduf ta Sulkum tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ya.

Ta ta imi ta sləməŋ nda zlahu

¹⁵Zwanama da, ka graghunaf gra yu nda va skwi ta magaku da mnduha ba: Ka lagha mnduha his ka dzraftawi ka thaftá dzvu taŋ tida katsi ná, haɲ wa sana mndu ka baɲziŋta dər ka sganaghata ta ghəŋa tsa dzratawa taŋ ya guli wa. ¹⁶Manda va tsaya nzakwani da Lazglafta guli. Ija Abraham nda zivrani tanafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ. Vindaf a lu kazlay: Ija Abraham nda zivirhani[†] kə'a manda skwi nda ndəgha həŋ wa. «Nda zivrani ka lu,» tsaya ta nzakway turtuk, ka Kristi. ¹⁷Skwi ta kumə yu ta mnay ná, dzrafdzra Lazglafta ta wi nda Abraham. Ka zatá lu ta vaku

*3:8 Ngha ta Zlrafta 15:6, Ruma 4:3, aya 7: Ruma 4:16, aya 8: Zlrafta 12:3.

†3:12 Ngha ta Vrafta ta zlahu 27:26, Habakuk 2:4, gray nda Ruma 1:17, aya 12: ngha ta Zlahu 18:5, Ruma 10:5.

‡3:13 Ngha ta vrafta ta Zlahu 21:23.

†3:16 Ngha ta Zlrafta 12:7.

fwad dærmæk nda hkæn mbsak. Tahula[§] tsa kada sabi gwada ta zlahu. Tsaya tama na, laviņ a tsa zlahu ya ta badziņtá tsa dzratanawi dzraf Lazglafta nda Abraham ya wa. Laviņ a ta badziņtá tsa imi tanaf Lazglafta ta slēmōņ ya guli wa. ¹⁸ Ka si dza'a vlay Lazglafta ta za hēga ņa mndu, kabga vəl magatani ta skwi ta kumə zlahu katsi ná, mutsuglavata a ma ta ta imi ta slēmōņ ņa mndu wa. Tsaw tama ná, ma tsa tanafta tanaf Lazglafta ta imi ta slēmōņ ta Abraham ya mutsafta tsi ta tfa wi.

¹⁹ Ka si mantsa tsi tama, kabgawu kəl Lazglafta ka vlatá zlahu? Vlaņnavla, kabga ņa snanġa ņni ta skwiha ya kul zdfəganata. ņa fitik kwitikw vlaņnata tsi ha ka sagha tsa fitik dza'a kəl tsa zivir dza'a sabi ma Abraham, tanaf tsi ta imi ta slēmōņ ya ka sagha. Duhwalha Lazglafta ta klaktá tsa zlahuha ya nda ma sana mndu ta nzakway mataba** mnduha nda Lazglafta. ²⁰ Mataba mnduha his ta nzakwa mndu matabu tazlay, ama had mndu ta nzakway matabu ma fitika tanafta Lazglafta ta imi ta slēmōņ†† ta Abraham wa.

Nu ta magə lu nda zlahu

²¹ Tsa ta ta imi tanaf Lazglafta ta slēmōņ ya ná, zdfəgana a ta zlahu nda tsa tama rki na? Mantsa ya a đekdek wa! Ka si má mamu zlahu ta laviņta vlatġta hafu ta mnduha katsi ná, ma laviņlava ta nanafá mnduha ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta guli. ²² Má ņa nzakwani mantsaya na: «ksamksa dmaku ta inda mnduha ma dzvani,» ka lu vindafata ma gwada Lazglafta. Nda nza mantsa ya, kada vlata Lazglafta ta tsa ta ta imi ta slēmōņ taf tsi ta slēmōņ ya ņa gwal ta zl-

ghaftá Yesu Kristi. Ta ghəņa vəl zlghafta taņ kweņkweņ dza'a kəl tsi ka vlatġta həņ.

²³ Ta kul sagha gwada ta zlghay nda ņuduf ná, nda nza zlahuha manda gwal ta nha aņni tsam tsi. Zlahu ta nha aņni ha ka sagha fitika gunanġanġa Lazglafta ta tva gwadata zlghay nda ņuduf. ²⁴ Mantsa ya ná, zlahu ta nzakway ta nha aņni ha ka sagha Kristi, kada nzakwa ņni ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlghay nda ņuduf. ²⁵ Ndanana manda sagha gwada ta zlghay nda ņuduf, ta had walġlanġa ņni ta nzata mista zlahu wa.

²⁶ Kaghuni demdem, nda nza kuni ka zwana Lazglafta ma zlghafta ghuni ta Yesu Kristi. ²⁷ Kaghuni demdem, magaghunafmaga lu ta batem ma ndi'atá vgha ghuni nda Kristi, kada klaftá kuni ta sadani. ²⁸ Ma tsaya tama, ta had skwi ta dganatá la Yahuda nda la Grek wu, had skwi ta dganatá vu'a nda mndu kul nzakway ka vu'a wu, had skwi ta dganatá zgund nda marakw wa. Kaghuni demdem, kaskwa turtuk kuni ma ndi'atá vgha ghuni nda Yesu Kristi. ²⁹ Kaghuni, ka si nda ndi'a vgha ghuni nda Kristi, nda nza kuni ka zivra Abraham nda tsa, mutsafmutsa kuni ta za hēga ya tanaf Lazglafta ta imi ta slēmōņ‡‡.

Vu'a a wu, Zwanġa Lazglafta ya

4 Wya skwi ta kumə yu ta mnay: Ka ta ka zwanġ mndu dza'a za tsa hēga ya, had skwi ta dganata nda vu'a dər má ņani inda skwi wa. ² Ma tsa nzakwani ta ka zwanġ ya ná, ta snanasna ta ņa gwal ta nghapta ka tsatsi, nda ņa gwal ta nghapta ka tsa huzlahani ya tani, ha ka lagha ta tsa fitik tsaf dani ya. ³ Manda

§3:17 Ngha ta Sabi 12:40.

**3:19 Ngha ta Slna gwal ghunay 7:53.

††3:20 Gray nda Vrafta ta Zlahu 6:4.

‡‡3:29 Gray nda Ruma 4:13.

va tsaya nzakwani da amu guli. Ma fitika nzakwa amu ka zwani ta kul sagha gwada ta Kristi ná, ta ga vu'a skwiha ta ga mgham ma na ghəŋa hadik^f na amu. ⁴Ama magatá tsa fitik ya, ka ghunagata Lazglafta ta zwanani. Marakw ta yagata ma saghani, ka nziŋtá tsi mista zlahu Musa, ⁵kada varagapta tsi ta gwal ta ga vu'a mista tsa zlahu ya, kada nuta ŋni ka zwana Lazglafta.

⁶Ŋa maranŋa kazlay: Zwanani kuni kə'a, ka ghunagatá Lazglafta ta Sulkuma zwanani da ŋudufa mu. Tsa Sulkum ya ta mnay kazlay: Aba! Da^{ss}! kə'a. ⁷Tsaya tama ná, nza a ka ka vu'a wu, zwanani ka. Ka nda nza ka ka zwanani, nda nza ka ka mnda za həga ma zdakatahuda Lazglafta.

Dasuwa ka la Galat da nzəglaku həŋ ka vu'a

⁸Ghalya ma fitika kwala ghuni kul snanŋá Lazglafta, vu'a skwa wuyay kul nzakway ka vərda* Lazglafta si ta gə kuni. ⁹Ndanana tama, manda snanŋa ghuni ta Lazglafta, ta snanŋá Lazglafta ta kaghuni ná, waka kuni ta vrəglaghuta mista sana skwiha kul had mbrakwa[†] taŋ, kul had rəga taŋ, kul had hayhaya ta na? ¹⁰Ta fafa kuni ta ghəŋa ghuni ka wara sana vaghuha, nda sana tiliha, nda sana fitikha, nda sana vakuha[‡]! ¹¹Ta vlihatá zləŋ skwi ta magə kuni. Manda skwi ka bətbət tsa slna da magaghuna yu ya, ka yu.

¹²Zwanama da, wyawa dzvu, nza-wanza manda i'i, manda ya nza i'i manda kaghuni ya. Had dmaku giha kuni wa. ¹³Nda sna kaghuni, ma zlafta da ta

mnaghunata Lfida Gwada ná, ma daŋwa yu. ¹⁴Aŋ mndani, tsa daŋwa da ya ná, ghwadaka daŋwa ya. Nduk nda tsa, mbida a kuni ta i'i wu, vzid a kuni wa. Katək ná, manda tsu'a duhwala Lazglafta tsu'afta kuni ta i'i, manda tsu'a Yesu Kristi ka kuni tsu'aftá i'i. ¹⁵Ga tsa rfu si ta rfu kuni ghalya ya? Nu ta magay ndanana kul had kuni ta rfu? Grafgra yu kazlay: Ma tsa fitik ya, ka má si ta magaku tsi ná, má tsatsakwaslap tsakwasla kuni ta ira ghuni ka vlihata kə'a. ¹⁶Nda nza yu ka ghuma ghuni ndana, kabga vəl mnaghunata da ta kahwathwata rki?

¹⁷Tsa mnduha ya ná, ta ŋavanŋa həŋ ka ŋaghunata, ama nda tvani a wa. Ta kumay həŋ ta dgaghunata nda i'i, kabga ŋa ŋavata ghuni mista taŋ. ¹⁸Dina ŋavata, ka nda tvani tsi. Inda fitik katsi tama guli, ma kzlə lu ta nzakwa da mataba ghuni kada magay.

¹⁹Zwana da, ta basəgəltá vgha yu ta ghəŋa kaghuni manda marakw ta basa yaku, ha ka nghavata Kristi dar ma kaghuni. ²⁰Ndanana ná, ta kumay yu ta nzavaghunata kada snanŋa yu ta skwi ŋa mnaghunata, kabga kbədfkba kuni katakata.

Nzakwa i Hadzara nda Sara

²¹Na kaghuni ta kuma nzaku mista zlahu ná, mnihawa mna, sna a kuni ta skwi ta mnə tsa deftera zlahu ya rki na? ²²Ká lu vindafta ta ghəŋa Abraham na: Mutsafmutsa ta zwani his, pal nda marakw ka vu'a, pal nda marakw kul had ka vu'a. ²³Tsa zwanŋa tsa marakw ka vu'a ya ná, nda ndana sluvgha tsaya. Tsa zwanŋa ya tsa marakw kul had ka vu'a

^f4:3 Ngha ta 4:9, Kwalasuha 2:8, 20.

^{ss}4:6 Ngha ta Markus 14:36, Ruma 8:15, gray nda aya 5-7 Ruma 8:15-17.

*4:8 Ngha ta 1 La Kwareŋt 8:4-6.

†4:9 Ngha ta 4:3.

‡4:10 Ruma 14:5, Kwalasuha 2:16-23.

ya guli ná, manda ya tanaf Lazglafta[†] ta imi ta slóməŋ tsaya. ²⁴Ma tsa skwi ta luta ya ná, mamu klatá ghəŋa skwiha his mida, kabga tsa mi'aha his ya ná, dzratawi his ya. Taŋtaŋa dzratawi ná, ta ghwá Sinay. Ka vu'a ta ya tsatsi ta zwani. Tsaya ta nzakway ka Hadzara. ²⁵Tsa Hadzara ya ta nzakway ka ghwá Sinay ta hadika Arabiya. Nda luwa Ursalima[§] gitana ta gra lu, kabga tsatsi nda zwanani tani vu'a həŋ. ²⁶Ursalima ya ta luwa ná, nza a ka vu'a wu, tsaya ta nzakway ka mamu ta amu. ²⁷Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay:

Rfa ta rfu, kagha dzəghəŋ ta kul yanaghutá zwan!

Rfa ta rfu, ka hayaya ka ta hayayə, kagha ta kul walaŋta basa yaku ya, kabga mal ndəghata zwana marakw vziŋ zə'ala** taŋ,

ka ŋa marakw ya ta nzaku nda zə'ala taŋ kə'a ya.

²⁸Zwanama dá, kaghuni zwana ta ta imi ta slóməŋ manda nzakwa Izak ya. ²⁹Ma tsa fitik ya, tsa zwan ya lu ma ndana slu'uvgha ya si ta giri ŋa tsa zwan ya lu manda ya kumaf Sulkum ya. Ta manda tsaya nzakwani kulam gita. ³⁰Tsaw ká lu vindafta ma deftera Lazglafta na: Ghzliŋghzla ta tsa marakw ka vu'a ya nda zwanani tani, kabga had zwanə marakw ka vu'a dza'a za həga nda zwanə marakw kul nzakway ka vu'a†† wu kə'a. ³¹Mantsa tama zwanama, nza a amu ka zwana marakw ka vu'a wu, zwana marakw kul nzakway ka vu'a amu.

Plimispla Kristi

5 Plimispla Kristi, ŋa kwala mu nzəglaku ka vu'a mista zlahə Musa. Mantsa tama, dihavawadiha, yaha lu nglighunista ka vu'a. ²Ka i'i Pwal ta mnaghunata ná, ka tsanənatá fafad ta kumə ŋni ka kuni katsi ná, had sana skwi ghzlaghuna Kristi nda tsaya tama wa. ³Ka yu tata mnəgəlta ŋa inda mndu ta kuma tsanata lu ná, nda fa vghani ŋa maga inda skwi ta kumə zlahu guli nda tsa. ⁴Inda tsa kaghuni ta zba nzaku tdukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlahu ya, tsaghu tsa kuni ta vgha nda Kristi, bəghəpbəgha kuni ma zďakatahuda Lazglafta. ⁵Aŋni ná, nda fa ghəŋa aŋni kazlay: Namafna Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani, kabga vəl zlgħafta mu ta Kristi nda ŋuduf kə'a. Tsaya skwi ta kzlə amu nda ma mbrakwa Sulkum. ⁶Ka nda ndi'a mndu nda Yesu Kristi katsi, dər nda tsa fafadani, dər tsa a tsi wu, had ghzliwani wa. Zlgħafta nda ŋuduf, ka mara tsa zlgħay ya nda ma d'vutá sanlaha vərďa skwi.

⁷Ya si ta dza'a ta kəma ta kəma kuni ní, wa ta pyaftá kaghuni ka snatá ŋa kah-wathwata na? ⁸Tsa nana kaghuni nanaf lu ya ná, da Lazglafta ta hgaftá kaghuni a sagha tsi wa. ⁹«Ksita ta is ta ŋlanəftá hupu‡‡ demdem.» ¹⁰Nda sna yu kazlay: Had fitik dza'a dganata kaghuni ta ŋa ghuni ndanu nda ŋa da wu kə'a, kabga nda guya mu ma Kristi. Nda sna yu guli kazlay: Tsa mndu ta kladamtá hwa-zlabaku da tabə ghuni ya, dər má kinawu nzakwa tsa mndu ya, dza'a tsanaghatsa Lazglafta ta guma kə'a.

[†]4:23 Zlrafta 16:15, 21:2. Aya 23: Zlrafta 17:16, Ruma 9:7-9.

[§]4:25 Gray nda Mata 23:37, Lukwa 13:34.

** 4:27 Isaya 54:1.

†† 4:30 Aya 29: gray nda Zlrafta 21:9, aya 30: Ngha ta Zlrafta 21:10.

‡‡ 5:9 Gray nda 1 La Kwareŋt 5:6.

¹¹ Zwanama da, i'i, ka si tata gdata ta mnay kazlay: dina tsatá fafad kə'a yu katsi ya ní, kabgawu ta kəl mnduha ka giri ŋa da tama? Haď tsa mtuta mtu Kristi ta udza zləŋay ya dza'a nzakway ka tuthun wa. ¹² Inda tsa gwal ta hwa-zlaɓa kaghuni ya ná, ka hərđiŋhərđa həŋ ta vgha taŋ, ka nzakwa həŋ daghəra'!

¹³ Zwanama da, hgaghunahga Lazglafta ŋa kwalla ghuni nzakway ka vu'a zlahu. Ala ka si mantsa tsi, ma klaf kuni ta tsa plata vgha ghuni ya ka skwi ŋa dza'a ghuni maga skwi ta kumə slu'uvgha. Katək ná, đvuvuswadva ta vgha ghuni, ka katuvusta kuni ta vgha ghuni mataba ghuni. ¹⁴ Inda zlahu ná, ma gwadfa turtuk gwamta tsi ta vgha, ta mnə lu kazlay: Dvuđva ta mnda səla manda va ya ta đvuta ka ta ghəŋa gha[¶]kə'a ya. ¹⁵ Ama ka si ta hihi'iduvtá vgha, ka kwahuvustá vgha kuni mataba ghuni manda ŋa nimtak katsi ná, đaswa ká kuni da zadánata kuni ta ghəŋa ghuni.

Zlanawa Sulkum ka pgha tsi ta kaghuni ma nzakwa ghuni

¹⁶ Skwi ta mnaghunata yu ná, nza-wanza ta nzaku manda ya ta kumə Sulkum. Ka mantsa ka kuni nzaku, haď kuni dza'a walglaŋta laghu maga skwi ta kumə slu'uvgha wu, ¹⁷ kagba va a slu'uvgha ta skwi ta kumə Sulkum ta magay wu, va a Sulkum ta skwi ta kumə slu'uvgha ta magay guli wa. Ta zlərdawi həŋ ma vgha taŋ. Tsaya kwal kuni kul lavinjtá maga skwi ya ta kumə^{§§} kuni ta magay. ¹⁸ Ka Sulkum ta pgha kaghuni katsi, ta haď kuni mista zlahu Musa wa.

¹⁹ Ma đifa a skwiha zđəgana magay ta slu'uvgha wu, wya həŋ: Maga sli'iŋs-li'iŋ, hliri, maga skwa hula, ²⁰ wuya skwi, maga mndu nda ghwani, nzaku

ka ghuma, zlərdawi, draku, ɓasa ŋuduf, đva ghəŋ, daga vgha, kwal kul guya ghəŋ, ²¹ hara'utiri, ghuyaku, nda ham-bala vgha ŋa ghuyaku ka maga sli'iŋs-li'iŋ, nda pđakwa sanlaha ma skwiha manda tsaha ya. Ka yu ta mnəglaghu-nata manda va ya ghada yu ta mnuta ná, haď mndərga gwal ta maga tsa skwiha ya dza'a lami da ga mghama Lazglafta wa.

²² Ama, wya skwiha ta yaganapta Sulkum nda ghuɓa: Dvutá mndu, nzata nda rfu, nzata nda zđaku, nzata nda ksa ŋuduf, nzaku ka ŋərma mndu, maga skwi đina, nzaku tđukwa, ²³ nzaku leɓtekwa, wara ghəŋ. Haď zlahu nda gwadfa ta ghəŋa tsaha ya wa. ²⁴ Gwal ta nzakway ka ŋa Yesu Kristi ná, dzadza hahəŋ ta udza zləŋay ta skwiha ta kumə slu'uvgha, nda ghwadaka skwiha kavghakavgha ta mamə həŋ. ²⁵ Ka si Sulkum ta vlamata hafu katsi, zlanama Sulkum ka pgha tsi ta amu guli. ²⁶ Ma glə mu ta ghəŋ! Ma zbə mu ta gwadfa da mndu, ma drə mu ta draku guli.

Skwi sləgaf mndu, tsaya dza'a tsi tskey ta vwah

6 Zwanama da, ka nda ngha kuni ta mndu ta maga skwi kul đi-naku katsi, kaghuni ta pghu Sulkum ya, vranakwavra ta vərđa tvi, ama đasuwa ka kuni magay. Đasuwa ka vərđa kagha guli da ksutá tsi ta kagha. ² Katuvuswa vgha ma kərta ndəgaku sani nda sani. Ma magay ghuni mantsa ya, dza'a nza-kwa kuni ka gwal snatá zlahu Kristi. ³ Ka haď mndu taɓta i'i wu, ka mndu tsaw ta slaf a ka sana skwi kay guli wu ná, nana ghəŋani ta nanə tsi. ⁴ Kinawu nzakwa ŋa da ma slna ná, ká inda mndu ngha slnani. Tsaya dza'a kəl tsa mndu ya ka rfa ghəŋani, nda sanlaha a dza'a laghwa

[¶]5:14 Zlahu 19:18.

^{§§}5:17 Gray nda Ruma 7:14-23.

tsi gray wa. ⁵Ŋa ghəŋani ta maga mndu ta inda skwi.

⁶Ka kla a kla mndu ta taghanata lu ta gwada Lazglafta, ta skwi mataba inda skwihani, ka vlay ŋa mndu ta taghanata.

⁷Yaha kuni nanətá ghəŋa ghuni. Had Lazglafta ta zlanťá mndu ta nənbay wa. Ka nu sləga* mndu ya ná, tsaya dza'a tsi tskay guli. ⁸Ka ŋa slu'uvgha sləga mndu katsi, ŋa slu'uvgha dza'a tskə tsi, ŋa zadamtani mida. Ala ka ŋa Sulkum sləga mndu, ŋa Sulkum dza'a tsi tskay, ta nzakway ka hafu ŋa kfekedzer. ⁹Ma zlan mu ta maga skwi dina, ma rwu mu ta vgha, kabga dza'a tskay mu saghar fitikani. ¹⁰Mantsa tama, ta tseke'luwa ná, magama maga ta skwi dinadina ŋa inda mndu. Katkatatani ŋa zwanama mu ma zlgay nda ŋuduf.

Ga zgu

¹¹Nghawa ndandaghula'atá na vindi na ba! Nda dzva da vindafta yu. ¹²Tsa mnduha ta kuma mblaftá kaghuni ka tsa fafad ya ná, ta kumay həŋ ta ghubay mnduha ta həŋ. Skwi kəl həŋ ka magay mantsa ya ná, wara ghuyay taŋ ta

danwa ta gwada ta udza zləŋay Kristi ya. ¹³Vərda tsa gwal nda datsa fafada taŋ ya ná, had həŋ ta maga skwi ta kumə zlahu wa. Ta kumay həŋ ta dat-sata ghuni ta fafad, ŋa ghubay taŋ ta ghubakwa taŋ ta ghəŋa datsatá fafada ghuni. ¹⁴I'i tada, ta ghəŋa mtuta mtu Mgham Yesu Kristi ta udza zləŋay yeya ta ghubə yu ta ghubakwa da. Ma tsa mtutani ta udza zləŋay ya, mtuta skwi ta kumə slu'uvgha ma i'i, ta mtuguduŋta i'i guli ta skwi ta kumə slu'uvgha. ¹⁵Tsatá fafad ná, sana skwi a wu, kwal kul tsatá guli ná, sana skwi a wa. Nzata mndu nda hafu vlama Lazglafta, na mali ma skwi. ¹⁶Ka nza zďakwa Lazglafta nda tawa hidahidani ta ghəŋa inda gwal ta snatá na skwi ta taghə yu na. Mantsa ya guli ta ghəŋa gwal ta nzakway ka vərda Isra'ila Lazglafta.

¹⁷Ta hula tsa tama, yaha mndu wal-glanťa didiptá vgha, kabga miviď ya ta vgha da ta maray kazlay: Ŋa Yesu Kristi yu kə'a.

¹⁸Zwanama da, ka nza zďakatahudá Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni! Amin.

*6:7 Ngha ta Ayuba 4:8, Mahdihdi 22:8, Huseya 8:7.

Tsgha ta lwa Pwal ña

La Afisus

Ga zgu

1 Pi Pwal, zbp Lazglafta ña nzaku ka mnda ghunay Yesu Kristi, ta vinda na delewer na ña kaghuni gwal ma luwa Afisus ta nzakway ka ña Lazglafta, ña kaghuni ta zlgħaftá Yesu Kristi ka nzaku kuni ka ñani ya, ta vindaghunafta yu.

²Ka vlaghunavla Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta zřakatahudani nda zřakwani tani.

Vlamavla Lazglafta ta zřakwani ma Yesu Kristi

³Zlęzlvama Lazglafta ta nzakway ka Dani ma Mgham Yesu Kristi. Tsatsi ta tfamaghatawi ma vlamatani ta inda skwi řinadına daga ta luwa ña katantá sulkuma mu. Nda ma ndi'atá vgha mu nda Yesu Kristi magamata tsi.

⁴Ma křaku Lazglafta zlaganaptá ghęña hadik, zabapzaba ta amu ña nzaku ka mnduhani, ka guyamafta nda Yesu, kada nzakwa mu hezle' ña nzakwa mu kul had' ghwadřaka skwi ta amu. ⁵Dvuřva ta amu daga manda ghalya, ka psaptá tsi ta amu ka nimista ka zwanani nda ma Yesu Kristi. Manda tsaya řvuta tsi ma zřakwani. ⁶Manda tsaya magata tsi ña zlęzlvay mu ta glakwa zřakatahudani. Katakata vlamata tsi ta zřakatahudani ya nda ma slna Zwañani řvu tsi.

⁷Nda usani varata tsi ta amu, amu gwal nda ndi'a nda tsi, ka plimistá[†] tsi ta dmakuha mu. Mantsa ya maramaņta Lazglafta ta glakwa zřakatahudani. ⁸Ka ndęghamaftá tsi nda tsa zřakatahudani ya, ka vlamatá inda difil nda mahizl ya

ta ramata. ⁹Ka maramaņtá tsi ta skwi ña magay ya nda řifa daga manda ghalya si kul snaņtá mnduha. Tsa skwi kumaf tsi ta magay ya ná, nda nza nda ma slna Yesu Kristi. ¹⁰Wya tsa skwi ya: Ka nda maga fitik, dza'a tskanatska ta inda skwiha nda ya ta luwa tani, nda ya ta hadik tani, ña nzanaghata Yesu Kristi ka mgham ta ghęña tañ demdem.

¹¹Zabapzaba Lazglafta ta amu ña nza-kway ka mnduhani ma guyamaftani nda Kristi. Magamaga manda tsaya, kabga tamafta ta imi ta slęmęñ[‡] daga manda ghalya. Ka mnaftá tsi ta magakwa inda skwi manda ya kumaņ tsi, ¹²kada zlę-zlva mnduha ta glakwani ma aņni ta faftá ghęña ñni ta Yesu Kristi daga tañ-taņ ya.

¹³Mantsa ya kaghuni guli nda ndi'a kuni nda tsi ma snaņta ghuni ta vęřřa gwadřa ya kęł Lazglafta ka mbaghunafta, ma vlata ghuni ta ghęña ghuni ña Yesu Kristi. Ma tsa ndi'atá kaghuni nda Kristi ya, ka vlaghunatá Lazglafta ta Sulkum nda ghuřa ya tamaf tsi ta imi ta slęmęñ ya. Tsa Sulkum ya ná, ñizla nzakwa mu ka mnduha Lazglafta ya. ¹⁴Ña řasudřasu vlamata tsi ta tsa Sulkum ya, ña maraņta ká Lazglafta dza'a vlamatá inda přakwa skwiha řinadına dazlay, manda ya mna tsi. Ma tsa fitik dza'a mbamafta Lazglafta ña deķřek ya dza'a tsu'a mu. Zlęzlvama glakwa Lazglafta.

Ndęřa dzva Pwal ta ghęña gwal zlgħay nda ñuřuf ma Afisus

¹⁵Tsaya ta kęł yu ka řfa Lazglafta ta ghęña kaghuni. Manda snaņta řa ka-zlay: Zlgħafzlgħa kuni ta Yesu Kristi, řvuřva kuni ta mnduha Lazglafta guli kę'a, ¹⁶had' yu ta zlanatá maga řu'a ta ghęña kaghuni wu, ta řfanagharfa yu ta Lazglafta. ¹⁷Tsatsi ná, Da dagala ya.

[†]1:7 Gra nda vli ma Kwalasuha 1:14.

[‡]1:11 Ngħa ta Yesuwa 13:19.

Ŋjani ta maganata Mghama mu Yesu Kristi ta slna. Da tsi ta ndɔba yu ta dzvu ka vlaghunata tsi ta difil dza'a kɛl kuni ka lavɛntá sɛnɛntá vɔrdá tsatsi. ¹⁸Ta ndɔbay yu ta dzvu da tsi guli ka tsalaghunapta tsi ta ndana ghuni dina, kada sɛnɛnta kuni ta tsa nɛrma skwi kɛl tsi ka hgaghunata kazlay: Dza'a mutsay kuni ka hɛgɛnta yu ta dzvu guli dza'a kɛl kuni ka sɛnɛntá glakwa tsa skwa za hɛga faghuna tsi nda inda gwal ta nzakway ka ŋani ya tani. ¹⁹Ta kumay yu ta sɛnɛnta ghuni kazlay: Malaghumala mbrakwani ta inda skwi, nda ya kɛ'a ta kata amu gwal ta zlgħafta kɛ'a. Katakata tsa mbrakwani ya. ²⁰Nda tsa mbrakwani ya sli'aganapta tsi ta Kristi ma mtaku ka nzanata nda ga zeghwani ta luwa^f ŋa vɛlɛntá glaku. ²¹Hada ta ga Kristi ta mgham ta ghɛŋa inda sulkumha dagaladagala, kabga malaghumala ta mbrakwa taŋ. Malaghumala mbrakwani ta inda mbraku ya vɛlɛnta lu ta mndu ŋa ga mgham^g. Ta ghɛŋa gwal vɛlɛnta lu ta ga mgham ndanana yeya a wu, nda gwal dza'a gay ta kɛma tani. ²²Ka vɛlɛntá^{**} Lazglafta ta ga mgham ta ghɛŋa inda skwi. Ma tsa nzakwani ka mali ta ghɛŋa inda skwiha ya, ka fata tsi guli ŋa nzaku ka ghɛnta ta ghɛŋa Igliz. ²³Kristi ná, ghɛnta ta ghɛŋa Igliz ya, ta nzakway ka vghani. Ma tsa guyatá vgha mnduhani ya nzamta Kristi. Ma tsatsi nzatá nzakwa Lazglafta ka mara vgha nda ma tsatsi guli.

Sli'agamapsli'a Lazglafta ma mtaku kawadaga nda Yesu Kristi

2 Ghalya si nda rwa kaghuni ta wa ira Lazglafta, kabga ghwadaka skwiha si ta magɛ kuni. ²Si ta gɛnta ta ksa sada mnduha ma na ghɛŋa hadik na kuni. Gwada halaway ta ga mgham ta ghɛŋa

ghwadaka sulkumha, ta nzaku ma ghuvajata luwa si sna kuni. Kulam ndana tsa ghwadaka sulkum ya ta gɛnta ta ksa slna ma ŋudufa mnduha ta kwalaghuta sna gwada Lazglafta. ³Amu demdem guli, manda tsa nzakwa hahɛnta ya si amu ghalya. Ghwadaka skwiha ta kumɛ ŋudufa mu, nda ghwadaka ndanuha ta ndanu mu, si ta magɛ mu. Ma tsa nzatá nzakwa mu manda tsaya ná, ma dza'a dɛdɛmɛdɛda amu guli da basa ŋudufa Lazglafta, ka guram nda va ŋa tsa mnduha ta maga ghwadaka skwiha ya.

⁴Tsaw Lazglafta ná, dagala tawa hidahidani, dɛvudɛva ta amu. ⁵Kulam nda va tsa rwatá amu, kabga vɛl magata mu ta ghwadaka skwiha ya ná, ka dɛvɛntá tsi ta amu ka vramamta nda hafu kawadaga nda Kristi. Zɛkatakatahuda Lazglafta kɛl kuni ka mbafta. ⁶Ma tsa ndi'atá amu nda Kristi ya, ka sli'agamaptá Lazglafta mataba gwal nda rwa kawadaga nda Yesu Kristi ka pghatá amu ta luwa, ka nzamata ka ga mgham kawadaga nda Yesu Kristi. ⁷Mantsa ya mara-maŋta tsi ta zɛkatakatahuda nda ma Yesu Kristi, ŋa nghanɛnta mnduha dza'a yayɛ lu ta kɛma ta nzakwa glakwa tsa zɛkatakatahuda ta malaghutá inda skwi ya. ⁸Zɛkatakatahuda tani kɛl Lazglafta ka mbaghunaf ta ma zlgħafta ghuni ta Kristi. Mbaghunaf a ta ghɛŋa vɛl magata ghuni ta skwiha dɛnɛnta wu, ka mbalay mbaghunaf tsi. ⁹Mbaghunaf a Lazglafta ta ghɛŋa vɛl magata ghuni ta sana slna wu, da ghɛrɛbɛ mndu ta ghɛrɛbaku. ¹⁰Magatá slna Lazglafta na amu na. Vlamavla ta hafu ka lfɛd ma ndi'atá amu nda Yesu Kristi ŋa gɛnta mu ta maga slnaha dɛnɛnta. Nda ghada payafta Lazglafta manda tsaya, ŋa magay mu.

^f1:20 Ngha ta Zabura 110:1.

^g1:21 Ngha ta Kwalasuha 1:16 nda skwi ya vɛlɛnta lu mistani ŋa ŋanata.

^{**}1:22 Ngha ta Zabura 8:7.

Ka mndu turtuk lu ma Kristi

¹¹ Ka yu ta mnaghunata wa, mndëra la Yahuda a kaghuni wa. Havakwahava ßa ta nzakwa ghuni ghalya ta kul zlg haftá kuni ta Kristi. Gwal kul tsaku fafada tañ ka hëñ ta hga kaghuni. Kël hëñ ka hga kaghuni manda tsaya na: Mnduha Lazglafta añni ka hahëñ, kabga ðatsatá fafada tañ. Tsaw tsa tsatá fafada tañ ya ná, skwi ta nghanantá slu'uvgha ya ðatsa mnduha nda dzva tañ. ¹² Havakwahava kazlay: Ma tsa fitik ya ná, sna a kuni ta Kristi wu kə'a. Nza a kuni tekw mataba mnduha ta hadika Isra'ila wa. Tekw a kaghuni mataba gwal dzraf Lazglafta ta wi nda hëñ ka tanaftá imi ta slëmëñ ta hëñ ya wa. Ma nzakwa ghuni ma na ghëña hadik na ná, had skwi faf kuni ta ghëñ tida wu, sna a kuni ta Lazglafta guli wa. ¹³ Ghalya, si di'ij kuni nda Lazglafta. Ndana tama, nda ndi'a kuni nda Yesu Kristi ma pghintani ta usani ta gwada ta kaghuni ma mtutani. Tsaya ta ndusaghunakta nda Lazglafta. ¹⁴ Manda bata dzugur si nzatá nzakwa ghuma mataba mu, ka sagha tsi pslinjta, ka namafta ka mndëra mndu turtuk. Əñka'a ka tsatsi ta famta zðaku mataba mu. ¹⁵ Ka hlijntá tsi ta inda tsa zlahuha ta mnë la Yahuda ya nda ma mtutani, kabga ña guyanaftá mndëra la Yahuda nda sanlaha ma mndëra mndu ña nza-kwa tañ ka sana lfida mndëra mndu turtuk. Ma tsa magatani mantsa ya famta tsi ta zðaku mataba tañ. ¹⁶ Ma tsa mtutani ta udza zlëñay ya guyanafta tsi ta tsa mndëra mnduha his ya ka mndëra mndu turtuk, ka slërbaptá zughu mataba tañ nda Lazglafta. Ma tsa mtutani ya kwala sani kul husantá sani nda sani mataba tañ. ¹⁷ Sasa Kristi ta ghëña hadik da mna Lfida Gwada ta ghëña zðaku ña kaghuni gwal si di'ij nda Lazglafta, nda ya ña

añni gwal si ta ndusanavatá^{††} Lazglafta ya. ¹⁸ Əñka'a ka Kristi kël amu demdem, kaghuni nda añni tani, ka laviñta ndusanavatá Lazglafta ta nzakway ka Da, nda ma tsa Sulkum nda ghußa turtuk ya.

¹⁹ Tsaya tama ná, nza a kuni ka mayëm wu, nza a kuni ka matbay guli tama wa. Nda nza kuni ndanana tama ka mnda luwa kawadaga nda sanlaha ma mnduha Lazglafta. Nda nza kuni ka mnda huða hëga. ²⁰ Nda nza kuni manda palaha ta bæ lu ta hëga nda tsi. Gwal ghunay nda la anabi na tughwa tsa hëga ya. Yesu Kristi tsa pala dihaf tsa hëga ya ta vgha tida ya. ²¹ Əñka'a ka tsatsi kël tsa hëga ya ka sladata, ka ñlaku, ka nuta ka hëga nda ghußa ka ña Lazglafta ya. ²² Ma tsa ndi'atá kaghuni nda Kristi ya, guyaghunafguya nda sanlaha ma gwal zlg hay nda ñuduf guli, kada nuta mu ka tsa hëga ta nzaku Lazglafta nda ma Sulkum ya.

Mnay Pwal ta ðifatá skwa Lazglafta

3 Tsaya kël i'i Pwal hbam lu ma gamak ka maga du'a ta ghëña kaghuni. Hbamhba lu ta i'i ta ghëña vël maganata ða ta slna ta Yesu Kristi ña kata kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda ya. ² Nda sna kuni kahwathwata kazlay: Zðazða Lazglafta ta hudí ka vlihatá slna ña magay ða ña ghuni kə'a. ³ Tsatsi ta gunidjntá ghunislaka ða, kël yu ka snantá ðifata skwani manda ya vindaghunaf yu nef ya kay. ⁴ Ka dzañafdzana kuni katsi ná, dza'a nda sna kuni kazlay: Nda sna yu ta ðifatá skwa Lazglafta ta nzakway ka Kristi kə'a. ⁵ Tsa ðifatá skwani ya ná, maranañ a Lazglafta ta mnduha ghalya wa. Ndanana tama, ka marigijntá tsi nda ma Sulkum nda ghußa, ka maranañtá tsi ta mnduhani zabap tsi ña nzakway ka gwal ghunay nda la anabi. ⁶ Wya tsa skwa Lazglafta ta ðifanata ya: Dza'a zay gwal kul had ka mndëra la Yahuda ta

^{††}2:17 Gray nda Isaya 57:19.

zlgħafta ta za mgham ta vəl Lazglafta kawadaga nda mndəra la Yahuda gwal ta zlgħafta. Nda kaghuni tani, nda vərda la Yahuda tani, nda na kuni ka mndəra mndu turtuk. Tsa imi tanaf Lazglafta ta sləməŋ ta gwal ta ndi'aftá vgha nda Yesu Kristi ya ná, dza'a vlamavla, ka Lfida Gwada ta mnyay.

⁷Zdidinǰda Lazglafta ta huđi ka nidifta ka Kwalvani ŋa mna tsa Lfida Gwada ya ŋa mnduha nda ma mbrakwani ya vliha tsi. ⁸Mal i'i hta tani mataba mnduha[‡] Lazglafta mndani, kulam nda va tsa, ka zdanǰta tsi ta huđi ka vlihatá tsa slna mnananǰta gwal kul nzakway ka la Yahuda ya, ta tsa zdfaku ta mutsu lu da Kristi ya. Tsa zdfaku ya ná, dagala katakata, laviŋ a mnduha ta kdanaktá snanǰta wa. ⁹Ka zdidinǰta Lazglafta ta huđi guli ŋa tsislanapta da ta inda mndu, ká Lazglafta fata daga manda ghalya ta tsa difatá skwi dza'a tsi magay ya. Zlaganapzłaga Lazglafta ta inda skwiha. Si nda difa da Lazglafta ta wa ira mnduha daga ghalya[¶]. Ndana tama, ka kliginǰta tsi ta dabi. ¹⁰Ndanana ka zlaganapǰta Lazglafta nda ma mnduhani ŋa nghanǰta gwal dagaladagala nda gwal nda mbra nda mbra^{§§} ta luwa ta guyatá vgha mnduhani, ŋa snanǰta tanǰ ta nzakwa difla Lazglafta kavghakavgha. ¹¹Nda kda fitika fata Lazglafta daga ta kul magaftá tsi ta ghəŋa hadik. Ndanana ka magatá tsi nda ma Yesu Kristi Mghama mu. ¹²Nda ma zlgħafta mu ta Yesu Kristi ka ndi'aftá vgha nda tsi, kəl mu ka ndusanavata Lazglafta kul had zləŋ. ¹³Tsaya tama ta kəl yu ka ndəba dzvu ŋa ghuni, ma rwaghuna tsi ta vgha, kabga snanǰta ghuni ta ghuya danǰwa da ta ghəŋa vəl mnaghunata da ta Lfida

Gwada. Ka ufa tsa ghuya danǰwa da ta ghəŋa ghuni ya, ta vgha ŋa ghuni.

Dva mnda Kristi

¹⁴Ta ghəŋa tsaya ta kəl yu ka tsəlbata ka maga du'a ta ghəŋa kaghuni da Lazglafta ta nzakway ka Da. ¹⁵Tsatsi vərda ka Da ta tsaftá hgu ta mndəra gwal ta hadik nda gwal ta luwa tani. ¹⁶Tsaya ta kəl yu ka ndəba dzvu da tsi ka ksa tsi ta slna nda tsa mbrakwani dagala ya ma ŋudufu ghuni, ka vlaghunata tsi ta mbraku kahwathwata nda ma Sulku-mani. ¹⁷Ta daway yu da tsi guli ta gda-vata Kristi ma ŋudufu ghuni ma zlgħafta ya zlgħaf kuni. Ta ndəbay yu ta dzvu da tsi guli, ka ŋavata kuni ka dʋuvustá vgha ghuni sani nda sani. Ka ta dʋuvusdva kuni ta vgha ghuni kahwathwata katsi ná, dza'a nzakway kuni manda dihatá fu laghu slrəŋhani da ghuvata hadik. Dza'a nzakway kuni guli manda dihata həga thaf lu ta mndərani ta vəl təŋtəŋa. ¹⁸Ma tsaya dza'a kəl kaghuni nda inda sanlaha ma mnduha Lazglafta ka snanǰta kdavakta dʋu ya dʋu Kristi ta amu. Had vərvera kdavakta dʋuta ta dʋuta tsi ta amu wa. ¹⁹Aŋ mndani, had mndu ta laviŋǰta snanǰta vərvera dʋuta dʋu Kristi ta amu mndani wu, dər má mantsa tsi, ta daway yu da Lazglafta ŋa laviŋǰta ghuni ta snanǰta, kada ksafu nzakwa ghuni ta sada Lazglafta.

²⁰Lazglafta ta laviŋǰta maga inda skwi demdem. Nda tsa mbrakwani ta maga slna ma amu ya, ta laviŋǰta tsi ta maga inda skwiha ka malagħutá skwiha ya ta dawu mu nda skwiha ta ndanu mu tani. ²¹Zləzlvama Lazglafta ta ghəŋa ŋərma skwiha maga tsi nda ma mnduha ta zlgħafta, nda ya nda ma Yesu Kristi. Zləz-

‡3:8 Gray nda 1 La Kwareŋt 15:9.

¶3:9 Gray nda Ruma 16:25. 26.

§§3:10 Ngha ta Kwalasuha 1:16 nda skwi ya vindinǰ lu mistani ŋa ŋanata.

vama zləzlva ɲa kɛkɛdʒɛŋ! Mantsa ya katsi.

Nzaku turtuk ma Kristi

4 Ta ghəŋa tsaya tama ta kəl i'i tsam lu ma gamak ta ghəŋa vəl maganata dā ta slna ta Mgham Yesu Kristi, ka ndəbā dzvu da kaghuni kazlay: Nzawanza ta nzaku tɔfukwa manda ya ta raŋtá mnduha Lazglafta, kabga hgaghunahga Lazglafta ɲa nzaku ka ɲani kə'a ya. ²Ma inda skwi ta magə kuni, nda hana ka ghəŋa ghuni, leɓtekwa ka nzakwa ghuni, ta ksay ka kuni ta ɲuduf. Su'uwawa ta skwi ta magaghunata sanlaha, ka dɔvuta kuni ta həŋ. ³Sulkum nda ghuɓa ta guyaghunata, ɲavawaŋa ka nzakwa kuni ta nzaku nda zɔfaku, kada nzakwa kuni ka gwal nda guya ghəŋa taŋ. ⁴Gwal zlgħay nda ɲuduf ná, manda slu'uvgha* Kristi turtuktuk ya nzakwani. Turtuktuk Sulkum nda ghuɓa guli, turtuktuk skwi ya faf kuni ta ghəŋ tida hga ghuna Lazglafta ɲa zlgħay. ⁵Turtuktuk Mghama mu, turtuktuk tva zlgħay nda ɲudufa mu, nda hga mndu turtuktuk magamafta lu ta batem. ⁶Turtuktuk Lazglafta ta nzakway ka dani ma inda mndu, ta ga mgham ta ghəŋa inda mndu, ta ksa slna nda inda mndu, ta nzaku ma inda mndu.

⁷Inda amu dagamaf daga Kristi ta zɔkatakahudani prək nda amu ɲa maga slnani, kabga mantsa ya kumafta tsi ta dagamafta. ⁸Wya ka deftera Lazglafta mnata:

«Tahula ghuɓasaptani ta ghumahani, ka ɲlaghatá tsi ta luwa, ka hliŋtá tsi ta kasatá vu'ahani,» ka'a. Ka daganafá tsi ta slna kavghakavgha† ta mnduha ta ghəŋa hadik.

⁹«Ka ɲlaghatá tsi ta luwa,» ka defteri ya ní, nu klatá ghəŋa tsa gwada ya na? Kəl tsi ka mna tsaya ná, kabga tiŋəl ta na ghəŋa hadik na saha tsi karaku. ¹⁰Tsa mndu ta saha ta ghəŋa hadik ya ná, va tsa mndu ya tsa ta ɲlaghatá ta luwa ka zagħuta trezekw, ɲa gayni ta mgham ta ghəŋa inda skwi nda Sulkumani. ¹¹Tsatsi ta daganafá slnaha kavghakavgha ta mnduha. Ka gwal ghunay sanlaha, ka la anabi sanlaha, Ka gwal mna Lfida Gwada sanlaha, Ka gwal ngħa gwal zlgħay nda ɲuduf ka tagħa skwiha‡ ɲa taŋ sanlaha. ¹²Manda tsaya kə'a daganata ɲa katay taŋ ta mnduha Lazglafta ɲa maganata slnani, kada mutsafta mnduha Lazglafta ta nzakway ka slu'uvgha Kristi ta ɲlaku ta kəma ta kəma. ¹³Manda tsaya dza'a nzagwafta mu demdem ta vgha ɲa nzaku ka mndu turtuk nda ma fafta mu ta ghəŋ ta Zwaŋa Lazglafta, ɲa snəŋta mu, ɲa nzakwa mu ka gwal nda ndəha manda Kristi kul had sana skwi tida ya. ¹⁴Nda tsaya tama ná, nzata a mu manda zwani wa. Nanglafta a gwal tsakalawi ta amu nda tsa ghwadaka skwa taŋ ta tagħə həŋ ya ɲa zadimista ma tvi, manda kwambalu ta klambaraku ta ghəŋa drəf wa. ¹⁵Nzata a mantsa ya wu, kahwathwata skwi ta nghanatá Lazglafta dza'a mnuvusta mu ma dɔvuvusta mu ta vgha mu, ɲa glakwa mu ma inda skwi ma ndi'atá amu nda Kristi ta nzakway ka ghəŋ ta ghəŋa gwal zlgħay nda ɲuduf ya. ¹⁶Manda mala ta nzagwanatá vgha mndu ya ná, manda tsaya nzagwanata Kristi ta mnduhani. Ka ta ksa slna inda fawayha ta vgha mndu manda ya ta raku katsi, dīna ta glakwa tsa mndu ya ta glaku. Manda tsaya nzakwa gwal zlgħay nda ɲuduf guli. Ka ta dɔvuvusdva mnduha Lazglafta ta vgha

*4:4 Slu'uvgha turtuk: Gray nda sura 2:16, Ruma 12:5, 1 La Kwareŋt 12:12.

†4:8 Ngħa ta Zabura 68:19.

‡4:11 Gray nda 1 La Kwareŋt 12:28.

taŋ, ta magay dər wa ta slnani ya vlaŋ lu katsi, dza'a glaku həŋ ta kəma ta kəma nda mbrakwa Kristi.

Nzawanza ta nzaku ka lfid ma Kristi

¹⁷Wya skwi ta mnaghunata yu. Ka ŋdāŋda ta mnaghunata yu guli ma hga Mgham. Yaha kuni nzakugəltá nzaku manda gwal kul snanťá Lazglafta, ta ndana skwi dza'a kwal kul katanťá həŋ ya. ¹⁸Nda dərzla sləməŋa taŋ, had lfidá hafu ta vlə Lazglafta ya da həŋ wu, kabga təŋtəŋa ghəŋa taŋ, sna a həŋ ta Lazglafta wa. ¹⁹Ksa a hula ta həŋ dər kinawu magata həŋ ta ghwadaka skwi wa. Skwi ta kumə slu'uvgha ta magay fa hahəŋ ta ghəŋa taŋ ŋa magay. Sli'insli'iŋ yeya ŋa taŋ ta magay, zla a həŋ guli wa.

²⁰Kaghuni, manda zlglafta ghuni ta Kristi ná, manda tsaya a taghaghunaf lu ta tva nzaku wa. ²¹Grafgra yu kazlay: Nda sna kuni ta gwadani ka zlglaftá kuni kə'a. Ma ndi'afťa ghuni ta vgha nda tsi, taghaghunaf tagha lu ta kahwathwata ma Yesu. ²²Skwi taghaghunaf lu ná, zlanťa ghuni ta tsa tva nzaku si ta nzakw kuni ghalya ya. Tsa tva nzaku si ta nzaku kuni ghalya ya si ta bədzə kaghuni, kabga si ta hara'away kuni ta inda ghwadaka skwi ta nana kaghuni. ²³Zlanəŋwa tvi ta Lazglafta ka mbədanafťá tsi ta ŋudufa ghuni, ka ndana kuni ta vərđa ndanu. ²⁴Vlaghunavla Lazglafta ta lfidá nzaku ta gara vgha nda ŋani^f. Favawa fa tama ta tsa lfidá nzaku ta zďəganata ya. Tudukwa tsa tva nzaku ta zďəganata ya, nda ghuḅa nzakwani guli manda ya ta taghə kahwathwata Lazglafta.

²⁵Mantsa tama, yaha kuni tsakalgəltawi, mnvuvswa kahwathwata mataba ghuni^g, kabga nda guya mu demdem ma slu'uvgha turtuk. ²⁶Ka gafga kuni ta sidi, dasuwa ká kuni da magata kuni ta ghwadaka skwi^{**}. Ma dəďaghunagha fitik nda basatá ŋuduf, ²⁷da mutsaftá halaway ta tvi ŋa klamtá kaghuni da ga dmaku. ²⁸Ka si ta ghali mndu katsi, yaha tsi da ghalgəltá ghali, ka maga tsi ta slna nda dzvani ŋa kata ghəŋani, nda ya ŋa mutsaftani ta skwi ŋa katanťá la ka pđu. ²⁹Yaha ŋaslu da sabi ma wa ghuni. Gwada vla mbraku ma zlgħay nda ŋuduf ŋa sanlaha katsi sabi ma wa ghuni. Gwada ksay sləməŋ ka kuni gwaday, ŋa katanťá sanlaha. ³⁰Yaha kuni ŋranaftá ŋuduf ta Sulkum^{††} nda ghuḅa ya vlaghuna Lazglafta. Tsa Sulkum nda ghuḅa ya ná, ŋizla nzakwa ghuni ka ŋa Lazglafta ya. Ta nzata tavata kaghuni tsa Sulkum ya ha ka sagha tsa fitik dza'a kəl Lazglafta ka varatá kaghuni dəkdek ya. ³¹Hliŋwa dgun ma ŋudufa ghuni, zlanťwa basa ŋuduf, zlanťwa sidi, ma zlərdə kuni ta wi nda mndu, ma razə kuni ta mndu, yaha kuni da maga dər mndəra wati ma ghwadaka skwi. ³²Ŋərma skwi ká kuni magay mataba ghuni, nzawanza nda tawa hidəhidə, pluvuswa dmakuha ghuni, manda va ya plaghuna Lazglafta ta dmakuha ghuni nda ma Kristi^{‡‡} ya.

Nzaku ma tsuwadək

5 Ndana tama, zwana Lazglafta ya đvu tsi katakata kuni, ksawaksa ta sadani^{¶¶}. ²Ma slnaha ghuni ta magə kuni inda fitik, marəŋwamara ta đvu ŋa san-

^f4:24 Gray nda Zlrafta 1:26. 27.

^g4:25 Ngha ta Zakari 8:16.

^{**}4:26 Ta gra vgha nda Zabura 4:5 ka ta nghay lu ta gwada Grek ŋa ghalya.

^{††}4:30 Gray nda Isaya 63:10.

^{‡‡}4:32 Gray nda Mata 6:12, 14. Ka plaghunatá tsi, ma sanlaha ná, ka plamatá həŋ.

^{¶¶}5:1 Gray nda Levitik 19:2, Mata 5:48.

laha. Mantsa ya dʒvuta Kristi ta amu ma mtutani ɲa mbamafta. Tsa skwi maga tsi ya ná, zɔɔganazɔa ta Lazglafta^{§§} manda skwa pla ghəɲ ta vɔɔɲta lu.

³Ya nda nza kuni ka ɲa Lazglafta ya, yaha kuni walaɲtá hliri, yaha kuni maga skwa hula, yaha kuni tsagana, yaha mndu da razaghunafta ta ghəɲa tsa skwiha ya. ⁴Ra a guli ka saba skwa hula, nda tsabaku, nda ɓla vgha ma wa ghuni wa. Skwi ta raku ka sabi ma wa ghuni ná, rɔɔ ghuni ta Lazglafta ta ghəɲa inda skwiha magaghuna tsi. ⁵Wya skwi ɲa sɔɔɲta ghuni: Haɔ gwal ta hliri, nda gwal ta maga skwa hula, nda gwal ta tsagana, dza'a mutsaftá skwa za mgham ma luwa ga mghama i Lazglafta nda Kristi wa. Tsa gwal malaghumala dʒvafta taɲ ta tsagana ka Lazglafta ya ná, ka gu-ram nda wuya skwi tsaya.

⁶Yaha mnduha da nanaghatá kaghuni nda tsakalawa taɲ. Ta ghəɲa tsa gh-waɔaka skwiha ya ta ɓasa Lazglafta ta ɲuɔuf dza'a kəl tsi ka tsanaghatá guma ta gwal ta maga tsa ghwaɔaka skwiha ya. ⁷Ma guyə kuni ta vgha nda tsa gwal ta maga mndərga tsa gh-waɔaka skwiha ya. ⁸Si ma grusl nzatá nzakwa ghuni ghalya. Ndana tama, nda ndi'a kuni nda Mgham Yesu, ma tsuwadək* nzatá nzakwa ghuni, nza-wanza tama ta nzakwa ghuni manda gwal ta nzaku ma tsuwadək. ⁹Kəl yu ka mnay mantsa ya ná, ta sli'agapta ma tsuwadək† na skwiha ɔinaɔina, nda skwiha tɔɔkwatɔɔkwa, nda kahwath-wata. ¹⁰ɲavawaɲa ka tsəmaptá skwi ta zɔɔganatá Mgham, ka maga kuni. ¹¹Ma fam kuni ta ghəɲa ghuni da ghwaɔaka skwiha ta magə gwal ma grusl‡, haɔ

hayhayani wa. «Na skwi ta magə kuni na ná,» ɔina a wu, ka kuni mnanajtá həɲ baɲluwa katək. ¹²Ta ksaku ka hula dər gwaday ma wi ta tsa skwi ta magə həɲ ma ɔifa maɔifa ya. ¹³Ka kligiɲkla lu ta ghəɲa tsa skwiha ya ta ɔabi katsi ná, dza'a nzakway tsuwadək. ¹⁴Ka nda ghada saba skwi ta ɔabi katsi ná, gi tsuwadək nzakwani. Tsaya ta kəl lu ka mnay kazlay:

«Kagha mndu ta hani, sli'afsl'i'a ta hani. Sli'afsl'i'a mataba gwal nda rwa, ka tsuwadəkaghafta Kristi» kə'a ya.

¹⁵Mantsa tama, ɔasuwa ka kuni nda nzaku ta nzaku kuni. Ma nzaku kuni manda la rgha, nzawanza manda gwal nda mahizl ma ghəɲa taɲ. ¹⁶Inda fitika mutsafta ghuni ta maga skwi ɔina ya ná, gi magawamaga, kabga ndaɔa a gh-waɔaka skwiha ta magə mnduha ta na fitik na wa. ¹⁷Tsaya tama ná, ma nza kuni manda la rgha, ɲavawaɲa ka sna skwi ta mnaghunata Mgham ɲa magay ghuni.

¹⁸Ma ghuyaf kuni nda ima inabi, ya ta ɔadzay ta nzakwa mndu, Sulkum nda ghuɓa katsi mbutá kaghuni. ¹⁹Wada-hanafwa vgha sani nda sani mataba ghuni, nda inda mndəra lahaha ya ta vlaghunata Sulkum. Zləzlvawa Lazglafta ma hyahya ɲuɔufa[¶] ghuni nda lahaha. ²⁰Rɔɔwarfa ta Lazglafta ta nzakway ka Da inda fitik ta ghəɲa inda skwi ta maga ghunata tsi nda ma Yesu Kristi.

Nzakwa i zə'al nda marakw

²¹Hanaganawa hana ta ghəɲa ghuni mista sani nda sani, kabga ta zləɲay kaghuni ta Kristi.

²²Kaghuni mi'aha, ka hanaganahana dər wati ma marakw ta ghəɲ mista zə'ala

§§5:2 Gray nda Sabi 29:18. Ta dʒvaftá amu: Ta dʒvaftá kaghuni, ka sanlaha.

*5:8 Gray nda Isaya 60:1. 3.

†5:9 Tsuwadək: Sulkum, ka sanlaha (gray nda Galat. 5:22).

‡5:11 Gray nda Ruma. 13:12.

¶5:19 Gray nda Zabura 33:1. 3.

taŋ. Manda tsaya dza'a maraŋta kuni ta hanatá ghəŋa ghuni mista Mgham Yesu. ²³Zə'al ná, ghəŋa markwa taŋ ya, manda nzakwa Kristi ka ghəŋ ta ghəŋa Igliz ya. Kristi ta mba tsa gwal zlgħay nda ŋuduf ta nzakway ka slu'uvghani ya guli. ²⁴Mantsa ya guli, inda mi'aha, ka hanaganahana dər wati ta ghəŋani mista zə'ala taŋ ma inda skwi, manda ya ta hanaganata Igliz ta ghəŋ mista Kristi ya.

²⁵Kaghuni zə'alha, ka dʋuta dər wati ma zgun ta markwa taŋ manda ya ta dʋu Kristi ta Igliz, ka mtutá tsi kabgani ya. ²⁶Mtumta ta ghəŋani, ka ghubintá tsi nda imi[§] nda ma gwadani kada nzakwa tsi hezle'. ²⁷Ta kumay ta fatá Igliz ka makwatarka ta wa irani. Va a ta nzatani nda rfak wu, va a ta razu tida wu, va a ta dər wati ma bədzaku tida wa. Ta kumay ta nzakwani dīna kul hađ sana skwi tida. ²⁸Manda tsaya guli, ka dʋuta zə'al ta markwa taŋ, manda va ya ta dʋuta tsi ta slu'uvghani. Mndu ta dʋa markwa taŋ ná, ghəŋani ta dʋu tsi. ²⁹Hađ mndu ta husaŋta slu'uvghani wu, ta zuŋ za ta skwa zay, kelkelkel kə'a ta nghay, manda ya ta zə Kristi ta skwi ŋa Igliz, ka nghay kelkelkel ya, ³⁰kabga inda amu slu'uvghani mu. ³¹«Tsaya ta kəl zgun ka zlaŋtá dani nda mani, ka lagħwi ndi'aftá vgha nda markwa taŋ, ka nzakwa taŋ ka slu'uvgha turtuktuk^{**},» ka defteri mnata. ³²Tsa gwada ya ná, nda la skwi mida. Ka i'i ta mnaghunata ná, ta ghəŋa i Kristi nda Igliz ta mna tsi ta tsa gwada ya. ³³Tsaw nghaghunagħa ngha tsa gwada ya ta kaghuni guli. Inda mndu ka dʋuta tsi ta markwa taŋ manda ya ta dʋuta tsi ta ghəŋani. Inda marakw guli, ka sna tsi ta gwada da zə'ala taŋ.

Nzakwa zwani nda dadaha taŋ

6 Kaghuni zwani, snawasna ta gwada da dadaha ghuni, kabga tsaya skwi ta zdəganatá Mghama mu, tsaya skwi tdukwa guli. ²«Sna ta gwada da i da għa nda ma għa,» ka lu vindafta ma deftera Lazglafta. Tsaya taŋtaŋa zlahu fanava Lazglafta nda tatá imi ta sləməŋ tavatani. ³Wya tsa tatá imi ta sləməŋ ya: Ka ta snay ka ta gwada da dadaha għa, «dza'a zda nzakwa għa, dza'a slraku hafa għa ta ghəŋa hađik^{††},» ka'a.

⁴Kaghuni dadaha, ma ganaf kuni ta basa ŋuduf ta zwana ghuni. Galawagala ta həŋ, tagħawatagħa ta skwiha ŋa taŋ, zlahawazlaha ta həŋ manda ya ta kumə Mghama mu.

Nzakwa kwalvaha nda daŋahəga taŋ

⁵Kaghuni la kwalva, snawasna ta gwada da daŋahəga ghuni ma na ghəŋa hađik na. Zləŋawa zləŋa ta həŋ, ka vla kuni ta glaku ŋa taŋ nda ŋudufa ghuni turtuk, manda skwi ŋa Kristi ta maga kuni. ⁶Ta wa ira taŋ kwenkwen yeya a dza'a maga kuni manda gwal ta zba rfanaghata mnduha ta həŋ wa. Magawamaga ta inda slna ghuni nda ŋuduf turtuk manda ya ta kumə Lazglafta, kabga kwalva Kristi kaghuni. ⁷Magawamaga ta slna ta həŋ nda zđakwa ŋudufa ghuni manda skwi ta magə kuni ŋa Kristi, ŋa mnduha yeya a wa. ⁸Dər má ka Kwalva ka, dər má ka kwalva a ka wu, ka magamaga ka ta slna dīna, dza'a mutsay ka ta nisəla għa da Mgham.

⁹Kaghuni daŋahəgaha guli, manda tsaya ka kaghuni magay ŋa kwalvaha ghuni. Ma ŋruhə kuni ta həŋ. Dīna ka snaŋta ghuni kazlay: Nda kaghuni tani nda hahəŋ tani, daŋahəga turtuk ta nza-

§5:26 Nda imi: Tsaya ima batem (Gray nda Titus 3:5.).

**5:31 Zlrafta 2:24.

††6:3 Aya 2:3. Sabi 20:12, Vrafta ta zlahu 5:16.

kway ta luwa daɗaḡaḡa għuni kə'a. Haɗ tsatsi ta gala mndu^{‡‡} wa.

Huzla vulu ya ta vlə Lazglafta

¹⁰ Wya kdavakta gwada ɗa ta mnaghunata yu: Mbrawa vgha ma guyatá vgha għuni nda Kristi, nda tsa mbrakwani dagala ya. ¹¹ Vlaghunavla Lazglafta ta inda huzla vulu ɗa vulu nda halaway. Hlawahla demdem, ɗa dihavata għuni ta lagha halaway da dɛəgha kaghuni. ¹² Ta vulu nda mnda səla a amu ta vulu wa. Ta vulu nda ghwadaka sulkumha nda mghamha taɗ ta ga mgham ta maga ghwadaka skwi ta na ghəɗa haɗik na amu, nda ya nda ghwadaka sulkumha nda mbra nda mbra ma ghuvavata luwa mu guli. ¹³ Tsaya tama, hlawahla ta inda tsa huzla vulu ta vlaghunata Lazglafta ya, da hwayaftá kuni saghar ghuya ɗaɗwa, ɗa dihavata għuni ka ɗɗaɗɗa ka ghzlafta, ta darra kaghuni.

¹⁴ Hbafwa vgha! Ka nza kahwathwata da kaghuni manda hbatá huɗi nda banava. Magawa tɗukwa skwi, kabga maga skwi tɗukwa ná, manda suɗa ta gudum ɗa kata vgha ya nzakwani. ¹⁵ Dza'a da mna Lfida Gwada ta vla zɗaku ná, nda nza manda suɗatá baɓah ma səla ɗa dza'a da vulu. ¹⁶ Ma inda skwi demdem ta magə kuni ná, fafwa ghəɗa għuni ta Yesu Kristi. Zlgħay nda ɗuɗufa għuni ná, nda nza manda zalam ɗa huzla hava ka vu ghandand ta pghu halaway ta kaghuni. ¹⁷ Grafwa gra kazlay: Mbaghunaf mba Lazglafta kə'a, tsaya dza'a nza-kway manda takazak ta famta kuni ma ghəɗ ɗa kata ghəɗa għuni ya. ɗanawavata ta gwada Lazglafta, tsaya ta nzakway

manda budugwa faghunam Sulkum nda ghuɓa^{¶¶} ma dzvu. ¹⁸ Ma inda tsa skwiha ta magə kuni ya, magawamaga ta du'a da Lazglafta, ɗawawadawa ta katagħunatanani inda fitik manda ya dza'a pghə Sulkum nda ghuɓa ta kaghuni. Nza-wanza ndiri, yaha kuni walaɗta zlaɗta maga du'a. Magawa du'a inda fitik ta ghəɗa mnduha Lazglafta. ¹⁹ Magawa du'a ta ghəɗa i'i guli, ka saba gwada tɗukwa ma wa ɗa ta gunaftá yu ta wi ka mna gwada Kristi, kada nzata yu wadāh ɗa tsislanaptá mnduha ta skwi nda difa ma Lfida Gwada. ²⁰ Yesu Kristi ta zbaptá i'i ɗa ghunayni da mna Lfida Gwada. Ta ghəɗa tsaya kəl lu ka tsamtá i'i ma gamak ndanana. Magawa du'a da Lazglafta ta ghəɗa i'i ka nzata yu wah-wah ka mna gwadani manda ya ta raku.

Ga zgu

²¹ Ta kumay yu guli ta snavta kaghuni ta nzakwa ɗa nda skwi ta magə yu tani. Dza'a mnaghunamna Tisik^{§§} ta inda skwi ta ghəɗa ɗa. Tsatsi ná, zwanama mu ma zlgħay nda ɗuɗuf ya ta ɗvu mu ta maganatani ta slna ta Mghama mu ya. ²² Wya yu ta ghunadapta da kaghuni ɗa mnaghunantá nzakwa ɗni, ɗa ksagħunamtá ɗuɗuf.

²³ Inda kaghuni zwanama, ka vlaghunavla Lazglafta ta nzakway ka Da, nda Mghama mu Yesu Kristi ta zɗaku, nda tva ɗvuvustá vgha sani nda sani, ka dza'a kuni ta kəma ta kəma nda zlgħay ya zlgħaf kuni ta Kristi. ²⁴ Ka vlavla Lazglafta ta zɗakatahuɗani ta inda gwal ta ɗvutá Mghama mu Yesu Kristi nda ɗvu ya kul haɗ ta kɗaku.

^{‡‡}6:9 Gray nda Vrafta ta zlahu 10:17.

^{¶¶}6:17 Vliha ɗa gra aya 14 ka labə ta 17: Aya 14: ɗa gray nda Isaya 11:5, 59:17. Aya 15: ɗa gray nda Isaya 52:7. Aya 16: Ghwadak tsaya nzakw ka mnda maga ghwadaka skwi, (Mata 6:13, Yuhwana 17:15). Aya 17: Gray nda Isaya 59:17, 49:2.

^{§§}6:21 Tisik: għa ta Slna gwal ghunay 20:4.

Tsgha ta lwa Pwal ŋa

La Filipiya

Ga zgu

1 I'i Pwal kawadaga nda Timute, kwalva Yesu Kristi ŋni. Ta ga zgu ŋni ŋa ghuni inda mnduha Lazglafta ma Yesu Kristi, ma luwa Filipiya. Nda gwal ta ngha kaghuni, nda gwal ta ksaghunatá slna tani.

²Ka vlaghunavla Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta zřakatahudani nda zřakwani.

Rfay Pwal ta Lazglafta

³Inda fitika ndanaŋta řa ta kaghuni ya ná, ta rfanagharfa yu ta Da řa Lazglafta. ⁴Inda fitika magay řa ta du'a da Lazglafta ta ghęŋa kaghuni ya ná, wadřa ŋuřufa řa. ⁵Ta rfay yu ta Lazglafta, kabga daga ma fitika zřafta* ghuni ta nzaku ka gwal ta zlgħaftá Yesu Kristi nda ŋuřuf, ha ka sagha ta gita, nda guya kuni kawadaga nda i'i ma slna mna gwadá Lazglafta. ⁶Grafgra yu kazlay: Zřafzřra Lazglafta ta maga ŋęrma slna ma ŋuřufa ghuni kę'a. Dza'a kđaŋkđa ta magay ŋa kđiŋtani bařu vragata Yesu Kristi[†]. ⁷Tsa ndanu ta ndanu yu ta ghęŋa ghuni ya ná, řřukwa nzakwani, grafgra yu, kabga laghula kuni da ŋuřufa řa. Kaghuni demdem kawadaga kuni nda i'i. Nda guya mu ma zřakatahuda Lazglafta, ma na nzakwa řa ma gamak ná, nda ya ma ŋavata ta ŋavata yu ka mnigįŋtá gwadá Lazglafta kahwathwata ka dihavata ka zřardatá Lřidá Gwadá. ⁸Nda sna Lazglafta kazlay: Ta řřuřva yu ta kaghuni katakata kę'a. řřuřva yu ta

kaghuni ma kđavakta hyahya ŋuřufa řa ma Yesu Kristi.

⁹Wya skwi ta magę yu ta du'a da Lazglafta ta ghęŋa ghuni: Ka dza'a kuni ta kęma ta kęma nda řřutá sani nda sani. Tsaya dza'a kęl kuni ka snaŋtá skwi řřina, ŋa snaŋta ghuni ta dganatá ŋęrma skwi nda skwi kul řřinaku, ¹⁰ŋa snaŋta ghuni ta zřaptá skwi řřina ŋa magay ghuni ta slna nda tsi. Kada nzakwa kuni ka gwal řřukwa kul hař rutsak ta kaghuni ha bařu vragata Kristi. ¹¹Ŋa nzakwa ghuni ka gwal maga skwi řřukwa nda mbrakwa Yesu Kristi. Na nghaŋta mnduha ta tsa ŋęrma skwi ta magę kuni ya, ŋa zřzřlvay taŋ ta Lazglafta, ŋa vlay taŋ ta glaku ŋani guli.

Takwa Lřidá gwadá ma luwaha

¹²Zwanama řa, wya skwi ta kumę yu ta snaŋta ghuni: Nana ghuya řaŋwa ta slidřghata hadna na ná, hlana a ta mna gwadá Lazglafta wa. Katęk ná, ta kęma ta kęma ta kla tsi. ¹³Skwi kęl yu ka mnay mantsa na: Inda gwal ta ngha hęga ŋumna la Ruma, nda inda hamata sanlaha ma mnduha ná, nda sna hęŋ kazlay: Nda tsa yu ma gamak kę'a ta ghęŋa magay řa ta slna ŋa Kristi[‡]. ¹⁴Sana skwi guli ná, nana nzakwa tsatá i'i ma gamak na ná, zęghęr gwal sganagha tsi ta mbrakwa fařtá ghęŋ ta Mgham Yesu na hęŋ mataba gwal zlgħay nda ŋuřuf. Nda ta us tira taŋ ka dza'a ta kęma ta kęma ma mna gwadá Lazglafta ŋa mnduha.

¹⁵Aŋ mndani! Ka draku ta mna sanlaha ta gwadá ta Kristi. Sanlaha ya, nda ŋuřuf turtuk ta mna hahęŋ. ¹⁶Tsa hahęŋ ya, ta mnay hęŋ kabga řřuřva hęŋ ta i'i. Nda sna hahęŋ kazlay: Lazglafta ta ghunaktá i'i da hadna ŋa dihavata řa

* **1:5** Ngha ta Slna gwal ghunay 16:13-15.

† **1:6** Gray nda 1:10, 1 La Kwareŋt 1:8.

‡ **1:13** Gray nda Slna gwal ghunay 28:30, Afisus 3:1, 4:1.

ka zlərdatá Lfida Gwada ɲa mnduha kə'a. ¹⁷Tsa gwal draku ya ná, ta mnay hahəŋ ta gwada ta Kristi, kabga ta kumay hahəŋ ta malaghuta ka i'i. Nda ɲudufa taŋ a ta mna həŋ ta tsa gwada ya wa. Ta kumay həŋ ta sgidighatá ghuya ɔaŋwa ma na gamak na.

¹⁸Kuzliha a tsaya ta i'i wa! Dər makləwmakləw ta mna həŋ, mnamna həŋ ta gwada Kristi, ta rfu yu ta ghəŋani tada. Manda va tsaya, ta kəma ta kəma ta dza'a i'i nda rfay. ¹⁹Nda sna i'i kazlay: Dza'a mbaku yu ma tsa ghuya ɔaŋwaha ya, kabga du'a ghuni. Ta katay Sulkum nda ghuba ma Yesu Kristi ya ta i'i guli kə'a. ²⁰Skwi ya ma ɲudufa ɔa faf i'i ta ghəŋa ɔa tida ná, haɔ yu dza'a walaŋta magatá skwi dza'a pghidaghata hula wa. Má vlihata skwi ta mbrakwa su'ay yeya katsi. Skwi kumaf maya ɔa ndanana, dər má yawu tsi, ka dər ta ndiri yu, ka dər mtaku a ta slidighata, ka zləzla mnduha ta Yesu Kristi nda ma nzakwa ɔa, ɲa ɔa. ²¹Ŋa i'i tada, ka tata hafu yu ná, Yesu Kristi na ɲərma skwa ɔa. Ala ka nda mta yu ya guli, ndela ɔa tsa. ²²Ka tata nzaku yu nda hafu katsi, dza'a magay yu ta slna ɲa katanɔá mnduha. Ka mantsa tsi katsi tama ná, sna a yu ta skwi ɲa psa'ata ɔa wa. ²³Ta tada i'i tsa skwiha ya his his. Mtuta ɔa má si ta zɔfigihata ɲa dza'a ɔa nghanɔá Yesu Kristi, si má mal tsaya yu. ²⁴Ŋa kataghunata guli ya, ɔina nzata ɔa nda hafu. ²⁵Mantsa ya nzakwani grafgra yu. Ta dza'a nzanza yu nda hafu, ɲa nzata ɔa kawadaga nda inda kaghuni, ɲa kataghunata ma dza'a ta kəma ta kəma nda rfu ta tva Lazglafta ma zlgħay ghuni nda ɲuduf. ²⁶Mantsa, dza'a sgavaghasga ghubaray ghuni ta Yesu Kristi, kabga nghanɔa ghuni ta i'i, vrəgladagħar yu da kaghuni dza'azlay.

Ŋavata ka ɲa Lfida gwada

²⁷Skwi ná, nzawanza ta nzaku ya ta raku ɲa nghanɔa mnduha kazlay: Gwal ta maga skwi manda ya ta mnə gwada Kristi kuni kə'a. Skwi ta kumə yu ta snaɲta ná, ta nzaku ka kuni manda ya ta raku. Dər má labə a yu da kaghuni, dər má labə a yu da kaghuni wu, nda guya ka ghəŋa ghuni. Ta ɲavana ka kuni nda ɲuduf turtuk ka dza'a ta kəma ta kəma nda mna gwada Lazglafta. ²⁸Yaha kuni zləŋa ghumaha ghuni. Ka zləŋaf a kuni ta həŋ wu katsi, tsaya dza'a kəl həŋ ka snaɲta kazlay: Dza'a tsanaghatsa Lazglafta ta guma ta həŋ kə'a, ta mbaghunaftá tsi ta kaghuni. Da Lazglafta tsaya. ²⁹Zɔaghunayɔa Lazglafta ta huɔi nda ma Yesu Kristi kəl kuni ka zlgħafta. Zlgħafta ghuni kweŋkweŋ yeya a wu, ta ghuyay kuni ta ɔaŋwa ka ɲani guli. ³⁰Nda nghanɔa kuni ta wdawdə^f yu. Ndanana, nda sna kuni kazlay: Tata wdaywday yu kə'a, ka lamə kaghuni guli dida.

Nzaku nda dzratawi

2 Tsa ndi'atá vgha ghuni nda Kristi ya a ta vlaghunatá dra ɲuduf ra? Tsa ɔvudvaf tsi ta kaghuni ya a ta mbra kaghuni ra? Nda sulkum nda ghuba a guyatá vgha ghuni ra? Ta ɔvuvustá vgha a kuni sani nda sani mataba ghuni ra? Ta tawa hidahida a kuni sani nda sani mataba ghuni guli ra? ²Ka si mantsa tsi, kada zɔɔidifta kuni ta ɲudufa ɔa ná, nzawanza nda dzratawi. Ka ɔva kuni ta sani nda sani. Ka skwa turtuk ka ɲudufa ghuni, ka ndana turtuk ka ndana ghuni guli. ³Ma dagə kuni ta vgha ka gla ghəŋ, leɔtekwa ka kuni nzata. Ka mali ta ghəŋa kaghuni ka kuni nghanɔa mnduha. ⁴Inda kaghuni, ma laghu kuni nghanɔa ghəŋa ghuni, nghanɔa nghanɔa ka sanlaha.

^f1:30 Nghanɔa ta Slna gwal ghunay 16:19-40.

Mantsa ya dza'a kəl kuni ka zdfidiftá nuf-
ufa dá.

Nzakwa Yesu ka kwalva

⁵Magawamaga ta skwi ya nda ra, ma
ndi'atá vgha ghuni nda Yesu Kristi.

⁶Kulam nda nzakwa tsatsi ka mnda tur-
tuk nda Lazglafta, zbañ a ta nzaku
ka guram nda Lazglafta[§] wa.

⁷Ka zlanjá tsi ta tsa vli ya ka niñtá
ghəñani ka kwalva^{**}, ka nzaku tsi
manda mndu. Ma tsa nzakwani
manda mndu ya,

⁸ka hanaganatá tsi ta ghəñani, ka snatá
tsi ta ɲa Lazglafta, ka mtutá tsi.
Tsa mtakwani ya ná, ta udza zləjəy
mtakwa tsi.

⁹Tsaya kəl Lazglafta ka kapanafta ka
vlanjá glaku, ka vlanjá hgu ya ta
malaghutá hga inda skwi demdem.

¹⁰Na hganjá hga Yesu ya, inda gwal
ta luwa, nda gwal ta hadik, nda gwal
ma hadik, ta tsəlbú ta kəmani.

¹¹Inda mndu dza'a mnay nda wani ka-
zlay: Yesu Kristi Mgham^{††} kə'a, ɲa
zləzlvay tañ ta Lazglafta ta nzakway
ka Da.

Nzakway ka tsuwadək ma ghəña hadik

¹²Zwanama dá gwal ta dvu yu nda
nufufa dá, ya wya nda sna kuni ka Yesu
hanaganatá ghəñani mista Lazglafta ya,
hanaganawahana kaghuni guli ta ghəña
ghuni mistani. Ma fitika nzakwa mu
kawadaga ná, si ta snay kuni ta gwadani.
Magawamaga manda va tsaya daga
ndanana dər had yu kawadaga nda
kaghuni. Kawadaga nda zləña Lazglafta,
magawamaga kaghuni guli ta slna nda

tsa mbaku vlaghuna lu ya. ¹³Lazglafta
kaghəñani ta maga slnani ma kaghuni,
dza'a kəl kuni ka dvaftá skwi ya ta zdə-
ganata ɲa magay ghuni ta slna nda tsi
guli.

¹⁴Ma inda skwi ta magə kuni ya,
ma ruruñwaku kuni ta ruruñwaku, ma
zlərdə kuni ta wi. ¹⁵Kada nzakwa kuni
kul had rutsak ta kaghuni, nda ghuḡa.
Kada nzakwa kuni ka vərda zwana
Lazglafta kul had maslivinza ta kaghuni
mataba mnduha nda bədzə ta maga
bədzaku ta na ghəña hadik^{‡‡} na. Nza-
wanza ta wḡaku mataba tañ manda
gumbəzla, ¹⁶ka vlanjá kuni ta gwadə
hafu ta həñ. Ka magamaga kuni mantsa,
dza'a rfu yu badu vragata Yesu Kristi,
kabga nzata a tsa slna ɲava yu ta magata
ya ka bətbət wa.

¹⁷Tsa zlgəy zlgəf kuni ta Yesu
ya ná, nda nza manda planatá ghəñ
ta Lazglafta^{¶¶}. Ka waya ka skwi dza'a
dzadza həñ ta i'i, dza'a nzakway usa dá
ka skwi dza'a tḡanaghata yu ta ghəña ɲa
ghuni. Ka mantsa tsi katsi, dza'a mamu
yu nda rfu, dza'a rfay yu ta rfu kawadaga
nda kaghuni. ¹⁸Kaghuni guli ka nzata
kuni nda rfu. Ka rfa kuni ta rfu kawadaga
nda i'i.

I Timute nda Ipafrudita

¹⁹Nda mbrakwa Mghama mu Yesu,
nda fa ghəña dá ta ghunadaptá Timute
da kaghuni dazlay ɲa vlaghunatá
mbraku, ɲa vragaptani da rusidiftá tva
nzakwa ghuni, ɲa vlihatá mbraku ta i'i
guli. ²⁰Tsatsi yeya nda ndanu manda ɲa
dá mana vəl na, Ndadə a ta ndana tsi
ta kaghuni wa. ²¹Inda hamata sanlaha
ná, skwi ta zdəganatá ghəña tañ yeya ta

§2:6 Gray nda Zlrafta 3:5.

**2:7 Gray nda Isaya 52:13-53, Mata 20:28.

††2:11 Aya 10-11: Ta gray ta vgha nda Isaya 45:23.

‡‡2:15 Ta gra vgha nda Vrafta ta zlahu 32:5, ka ta nghay lu ta gwadə Grek ɲa ghalya.

¶¶2:17 Gray nda Timute 4:6.

ndanu hən, had hən ta ndana skwi ta zcfəganatá Yesu Kristi wa. ²²Kaghuni, nda sna kuni kazlay: Njərma mndu Timute kə'a, kśagapksa nni ta slna mna gwada Lazglafta kawadaga nda tsi. Katihakata ma slna manda zwan ta kata dani ma slna. ²³Tama ná, kdijta tan ta dgiŋtá gwada ta i'i ya, dza'a gi ghunadapghuna yu da kaghuni. ²⁴I'i guli nda fa ghəŋa dā ta Mghama mu, dza'a gi labla yu da kaghuni dazlay.

²⁵Dina ka ghunadaghunapta dā ta zwanama dā Ipafrudita^{§§}, gra ta ksa slna dā ta wudə nni ta slna kawadaga nda tsi. Tsatsi mndu ya si ghunagap kuni nda skwi nja katihata. ²⁶Si ta ndanay ta labə da nghaghunaghata manda snanjtani kazlay: Snaghunaghasna si kwalani kul dughwanaku kə'a. Nda sli'a ghəŋani nja labə. ²⁷Kahwathwata, si nda ksa da tsa dāŋwa ya, wər ghatalakw ta psaghutá hadik ta ghəŋani, əŋka'a ka Lazglafta ta tawatá hidahida tida. Tsatsi nda ghəŋani yeya a tawa tsi ta hidahida tida wu, nda i'i tani. Yaha njuduf dzaghata kə'a nda i'i kəl tsi ka mbanafata. ²⁸Zdigihaзда tsa ghunədaghunapta dā ya, nja nghanja kaghuni nda ira ghuni, nja rfaŋ ghuni ta rfu, wutsan ndana i'i dza'azlay guli. ²⁹Ka bhadapbha tsi ya, ka zlghafta kuni dina, ka rfa kuni ta rfu, kabga zwanama kuni ta tva Mghama mu Yesu. Vlanjwa glaku ta mndərga tsaha ya ma mndu. ³⁰Pərda ka mtuta ta ghəŋa slna Kristi, fafa ta ghəŋani nja kata i'i da manaka kaghuni.

Fafta Pwal ta ghəŋani ta Yesu

3Kdavakta gwada dā zwanama ná, rfawarfa ta rfu kabga ndi'atá vgha ghuni nda Mgham Yesu. Va tsa gwada si vindaghunaf yu ya tata vrafta yu tida, hərfava a yu ma vəl vindgəlta wu, dina

tsaya nja haghunamta ma ghəŋ nja kata kaghuni. ²Mantsa tama, dasuwa ka kuni nda gwal ta maga ghwadaka slna, tsa la kriha* ta ndana datsiŋtá fafad ya. ³Katək ná, amu vərda gwal ta tsa fafad, ta maga du'a da Lazglafta nda mbrakwa Sulkum nda ghuḃa, ta ghərbaku ta Yesu Kristi. Had amu ta walanja faftá ghəŋa mu ta skwi ta maga'ata mnda səla wa.

⁴Ka si njərma skwi, skwi ta maga'ata mnda səla katsi ná, ma dihafdiha i'i guli ta vgha dā tida. Ka si mamu mndu ta mnay kazlay: Ta skwi ta maga'ata mnda səla ta fafta yu ta ghəŋa dā kə'a katsi ná, má mal i'i tama. ⁵Kəl yu ka mnay mantsa na: Buzula la Hebru i'i, zivra la Isra'ila, mndəra la Benza-meŋ. Ta má tghasa fitik manda yata lu ta i'i tsihata lu ta fafada dā. Tvə zlahala Yahuda guli ná, tekw i'i mataba la Farisa. ⁶His his dzvu njanata yu ta tva nzakwa la Yahuda ha ka ghuyay dā ta dāŋwa nja gwal zlghay nda njuduf†. Had zlahala Yahuda zlanaghu yu dər tur-tuk wa. Had sana skwi dza'a tsadivata lu wa. ⁷Mamu ndela dā mida ka yu silzlay, tsaw nda nza tsa skwiha ya ka skwi bətbət, kada natsafta yu ta Kristi katək. ⁸Mantsa ya nzakwani, ka skwi bətbət inda tsa skwiha ya da i'i, kabga nda sna yu ta Yesu Kristi Mghama dā. Malaghumala tsatsi ta ghəŋa inda skwi, kəl yu ka pghijntá inda hamata skwi. Manda njadak ta nghan yu ta tsa skwiha ya, kada ndi'afata yu ta vgha nda Yesu Kristi, ⁹nja nzakwa dā dekdek ka nani. Waljanja a i'i ta mnay kazlay: Tufukwa mndu yu kə'a ta kəma Lazglafta, kabga snata dā ta zlahala Yahuda wa. Skwi ta nidifita ka mndu tdukwa ta kəmani ná, vəl zlghafta dā ta Yesu Kristi ya. Lazglafta ta nidifita ka mndu tdukwa, kabga zlghafta

§§2:25 Ngha ta 4:18.

*3:2 Ngha ta Mata 7:6.

†3:6 Ngha ta Slna gwal ghunay 8:3, 22:4, 26:9-11.

da. ¹⁰Skwi turtuk ta kumə i'i ná, snan̄ta da ta Kristi nda mbrakwani ya kəl tsi ka sli'agapta ma mtaku. Ta kumay i'i guli ta ghuzlan̄ta da ta iri manda n̄ani, n̄a nuta da manda tsatsi ma fitika mtakwani ya, ¹¹n̄a laviñta i'i guli ta sli'agapta ma mtaku manda n̄ani.

Hwaya n̄a kdanakta

¹²Mna a i'i kazlay: Nda ghada kdanakta da kə'a wa. Mna a i'i kazlay: Slafsla i'i kə'a guli wa. Ta ghəñja n̄avata ka dza'a ta kəma ta kəma kada kdanakta yu ta ksamta da dzva da yeya n̄a da ta magay, kabga nda na yu ka n̄a Yesu Kristi. ¹³Mantsa ya nzakwani zwanama, mna a i'i kazlay: Ksamksa yu ta tsa skwiha ya ma dzva da kə'a wa. Kd̄avakta skwi ta magə i'i ná, zanaptá skwiha ta luta, ka n̄avata ka dza'a ta kəma ta kəma n̄a ksaktá tsa skwi ta kəma ya n̄a da. ¹⁴N̄avata ka dza'a ta kəma ta kəma n̄a kdanakta, n̄a mutsa nisəla vəl hgaf ta Lazglafta ta amu, n̄a da. Tsa nisəla ya ná, nzata da ta luwa kawadaga nda tsi nda ma Yesu Kristi ya.

¹⁵Mantsa ya skwi n̄a ndanay amu gwal nda ndəha ta tva Lazglafta. Ka had̄ kuni ta nzaku manda tsaya wu, dza'a tsalaghunaptsala Lazglafta. ¹⁶Mali ma skwi na kd̄an̄ta mu ta ksa na tvi ksaf mu na nzakwani.

¹⁷Kaghuni demdem zwanama da, ksawaksa ta sada da, fafwa ira ghuni ta gwal d̄ina mbada tañ manda ya ta nghə kuni ta mbada añni ya. ¹⁸Nda ndəgha gwal ta nzakway ka ghuma mtatá Kristi ta udza zləñay, ka yu si ta ḡd̄ata ta mnay n̄a ghuni. Tata kd̄an̄kda yu ta mnay guli n̄a ghuni ta nda va nana nda

taw nda taw. ¹⁹Kd̄avaktani ná, dza'a zwađu zwađa həñ, kabga fafa həñ ta huda tañ ka Lazglafta tañ. Dər skwa hula[‡] ta magə həñ ná, rfa tañ n̄a tañ. Ta ghəñja skwa ghəñja had̄ik yeya n̄a tañ ta ndanay. ²⁰Amu ná, ta luwa vla nza-kwa mu. Mghama mu Yesu Kristi mnda mba amu dza'a saha ta luwa da slam-aghata n̄a amu n̄a kzlay. ²¹Sahani dza-'azlay ná, n̄a mbədan̄aftani ta na vgha mu kul had̄ hayhayani na, ka n̄lan̄afta manda n̄ani, nda mbraku ya kəl tsi ka nzanaghatá inda skwi, dza'a maga tsi.

Vla hid̄aku

4 Zwanama da gwal d̄vu yu nda n̄ud-ufa da, mamaya ghuni ta ksihata, ta kumay yu ta nghəglan̄tá kaghuni. Ta kaghuni ta ghərba yu ta ghərba^{ku}, ta kaghuni ta rka yu ta rka. Ka si mantsa tsi tama zwanama, nzafwanza ta Mgham manda va ya taghaghunaf yu.

²I Ivudi nda Siñtika, wyawa dzvu, nzawanza nda dzratá ghəñ, kabga nda guya kuni ta Mgham turtuk. ³Ka yu ta mnaghatá kagha guli gra ta ksa slna da ná, wya dzvu, katan̄kata ta tsa mi'aha ya. Nda tsa mi'aha ya, nda Kliman̄, nda hamata gwal ta ksa slna kawadaga nda i'i, dagala slna maga həñ kawadaga nda i'i, ghuyghuya n̄ni ta d̄an̄wa nda həñ ta mna gwada Lazglafta n̄a mnduha. Hahəñ ná, vindafvinda Lazglafta ta hga tañ ma defteri ta vindi tsi ta hga gwal ta mutsa hafu[¶].

⁴Rfawa ta rfu ma nzatá nzakwa ghuni ma Mgham Yesu. Rfawa ta rfu ka yu ta vrəgliñtá mnaghunata.

⁵Nda zd̄aku ka kuni nzata nda inda mnda səla, ndusa Mgham Yesu ka saha. ⁶Yaha kuni ndana sana skwi[§]. Ka mamu

[‡]3:19 Huda tañ: (gray nda Ruma 16:18, Kwalasuha 2:16, 20-21.) Pəghanaghatá hula ta həñ: Nghanaghatá tsa fafad̄ (gray nda Galat 6:13, 15).

[¶]4:3 Gray nda Suna Yuhwana 3:5.

[§]4:6 Gray nda Mata 6:25-34.

skwi ta ndanə kuni ya, dawawadawa da Lazglafta nda maga du'a, nda rfanaghata guli. ⁷ Ka mantša ya ka kuni magay katsi, dza'a vlaghunavla Lazglafta ta zđaku, zđaku ya ta malaghutá mbrakwa mnda səla, ɲa ksaghunamtani ta ɲudufa ghuni nda ndana ghuni guli ma Yesu Kristi.

⁸ Zwanama da, wya kdavakta gwađa da: Skwi ɲa ɲanata ghuni ná, ɲanawa ɲa ta inda kahwathwata, nda inda skwi dına ta ghubu lu, nda inda skwi tđukwa, nda inda skwi nda tsala, nda inda skwi ta raku ka mamay, nda inda skwi ta raku, nda inda skwi ta dınuta, nda inda skwi ta raku ka zləzlvay. Tsaha ya skwiha ɲa ɲanata ghuni ma ghəɲa ghuni. ⁹ Magawamaga ta skwiha taghaghunaf yu, nda skwiha mutsaf kuni ta snaɲta da i'i, nda skwiha ya nghanɲ kuni ta i'i ta magay guli. Tsaha ya skwi ɲa magay ghuni, dza'a nzanza Lazglafta ta vla zđaku kawadaga nda kaghuni.

Rfanaghatá la Filip ta ghəɲa skwi vla həɲ

¹⁰ Yaw, ta rfu yu katakata da Mgham Yesu kabga ta nghapnɲa kuni ka i'i. Kahwathwata ta ndanay kuni ta i'i, fitika ghuni kul haď ya kəl tsi ka zagaptá fitik.

¹¹ Htaghuta skwi da i'i a kəl yu ka mnay mantša guli wa. Dər má kinawu nzakwa da, mamu skwi da i'i, haď skwi da i'i katək wu, taghaftagha yu ta tva nzaku nda rfu. ¹² Ka haď skwi ya ná, nda sna yu ka yu ta zay. Bađu mutsatani ya guli, nda sna yu ka yu ta zay. Dər nda bagha yu dər nda maya yu, dər mamu skwi, dər haď tsi katək wu, taghaf tagha yu, nda

sna yu ka yu ta nzaku mida. ¹³ Laviɲlava yu ta ɲaftá tsa skwiha ya nda mbrakwa Yesu Kristi ta vlihata. ¹⁴ Dər má mantša ya nzakwani mndani, dına na skwi maga kuni, ka katihata ma ghuya daɲwa da na.

¹⁵ Nda sna kaghuni ka ghəɲa ghuni la Filipiya kazlay: Ma fitika złrafta da ta mna gwađa Lazglafta ma hadika Mekaduniya ná, haď sana Igliz vluvus** ɲni ta skwi nda həɲ wu kə'a. Kaghuni yeya ta katihata ta sli'aftá yu ma Mekaduniya. ¹⁶ Ma fitika nzakwa da ma Tesalunik guli, si ta taghay kuni ta skwi†† ɲa da. ¹⁷ Gatá skwa ghuni a ta gatə yu wu, ta rfu yu katək kabga nda sna yu ta dza'a tfaghunaghatfa Lazglafta ta wi ta ghəɲa skwi vla kuni kə'a. ¹⁸ Zl-ghafzłgha yu ta tsa zđakatahuđa ghuni tsghaf kuni ta Ipafrudita ya. Haď skwi ta pəďəgəłta yu wu, hwaslu hwasla katakata. Tsa skwi vla kuni ya ná, manda skwi dranaf lu ta Lazglafta ta zđəganata‡‡ katakata ya nzakwani. ¹⁹ Ma inda skwi htaghu kuni ya ná, Lazglafta da dza'a hđaghunamta, dza'a magay nda glakwa gadghəlani ma Yesu Kristi. ²⁰ ɲa Lazglafta glaku ɲa kdəkedzəɲ. Amin!

Ga zgu

²¹ Ka ganaghata kuni ta zgu ta inda mnduha Lazglafta ma Yesu Kristi. Ta ga zgu gwal kawadaga nda i'i guli ɲa ghuni. ²² Ta ga zgu pđakwa mnduha Lazglafta ɲa ghuni, katkatatani gwal ma həga ga Sezar¶¶ la Ruma.

²³ Ka tfaghunaghatfa Mgham Yesu Kristi ta wi.

**4:15 Mekaduniya: Nɲa ta 2 La Kwareɲt 1:16.

††4:16 Aya 15-16: Nɲa ta Slna gwal ghunay 17:1, 2 La Kwareɲt 11:9.

‡‡4:18 Gray nda Sabi 29:18, Afisus 5:2.

¶¶4:22 Gray nda 1:13.

Tsgha ta lwa Pwal ŋa

La Kwalus

Ga zgu

1 Pi Pwal, ta nzakway ka ghunata mnda Yesu Kristi nda dɔafta Lazglafta, kawadaga ŋni nda Timute zwanama mu ta vinday ŋa ghuni.

² Mnduha Lazglafta ma luwa Kwalus, ta nzakway ka ŋerma zwanama ŋni ma Kristi. Ka vlaghunavla Lazglafta ta nza-kway ka Da mu ta zɔakatahudi nda zɔfaku.

Rfanaghata Pwal ta Lazglafta

³ Ta rfay yu ta Lazglafta ta nzakway ka Dani ma Mghama mu Yesu Kristi, ta magə yu ta du'a da tsi ta ghəŋa kaghuni inda fitik. ⁴ Snaŋnagha sna ya ká kuni zlghafta Yesu Kristi, nda ya ká kuni ta dɔvutá inda mnduha Lazglafta. ⁵ Kəl kuni ka maga tsaha ya ná, nda fa ghəŋa ghuni ta ŋərma skwi payaghu-naf Lazglafta ta luwa. Tsaya zɔɔakwa gwada ya mna ghuna lu daga taŋtaŋ, ta nzakway ka Lfida Gwada kahwath-wata snaŋ kuni, ka faftá kuni ta ghəŋ tida^{§§}. ⁶ Manda va ya bhadagha tsa Lfida Gwada ya da kaghuni ya ná, mantsa ya tata tsi ta ghəŋa hadik demdem. Ndada a tfawi ta klakta tsi wa. Mantsa ya nzak-wani guli da kaghuni daga baɔu tsu'aftha ghuni ka snaŋtá kuni ta zɔɔakatahuda Lazglafta kahwathwata. ⁷ Ipafras ta nza-kway ka ŋərma gra ta ksa slna ŋni, ta taghaghunaftá tsaya. Tsatsi ná, ŋərma

mnda ksanatá slna ta Kristi* ya tavata kaghuni. ⁸ Tsatsi ta mnaŋnaŋtá gwada ta dɔvu faghunamə Sulkuma Lazglafta ya.

⁹ Tsaya tama, manda kɔɔakwa ŋni ta snaŋtá gwada ta kaghuni, zlana a ŋni ta maga du'a ta ghəŋa kaghuni, ŋa ndəghaghunaftani nda hidaku, nda di-fil ya ta vlə Sulkum wa. Tsaya dza'a kəl kuni ka snaŋta ta skwi ya ta kumə tsatsi, ¹⁰ ŋa nzay ghuni ta nzaku manda ya ta kumə Mgham Yesu, ka maga skwi ya ta zɔɔaganata, ŋa gɔɔata ghuni ta maga skwi dɔnadina, ŋa sgakwa snaŋta ghuni ta Lazglafta. ¹¹ Dza'a mbray Lazglafta ta kaghuni nda mbrakwani dagala dər ma wati ma skwi, ŋa laviŋta ghuni ta sladata his his səla ka su'a inda skwi nda rfu.

¹² Rfawarfa ta Dada. Tsatsi ta vlaghunatá mbrakwa mutsa skwiha dɔnadina ya payanaf tsi ta mnduhani ma ga mghama tsuwadək. ¹³ Tsatsi ta hlaptá amu ma dzva mbrakwa grusl†, ka hladamamta da ga mghama zwanani ya dɔvu tsi. ¹⁴ Ma ndi'atá vgha mu nda tsa Zwan ya mut-safta mu ta fala'uwatá vgha, kabga mut-safmutsa mu ta platá dmakwa mu‡.

¹⁵ Tsa Kristi ta maramaŋtá Lazglafta kul nghanatá lu ya, tsatsi taŋtaŋa yaku ta ghəŋa inda skwi zlaganap¶ lu. ¹⁶ Ma tsatsi zlaganapta Lazglafta ta inda skwi ta luwa nda ya ta hadik, skwiha ng-haŋ lu nda ya kul nghanatá lu, gwal nda mbra nda mbra nda gwal ga mgham§, nda gwal dagala dagala. Inda tsahaya ná, nda tsatsi tsafta lu, ŋani tsafta lu guli. ¹⁷ Ma kɔɔa inda skwi demdem ná, mamu Kristi. Nda nza inda skwi dem-dem, nda ma tsatsi. ¹⁸ Tsatsi ghəŋ ŋa ghəŋa Igliz. Tsatsi zltraftani, ta nzak-

§§1:5 Gray nda 1 La Kwareŋt 13:13.

*1:7 Ipafras: Gray nda 4:12. ŋa ghuni: ŋa amu, ka sanlaha.

†1:13 Mbrakwa grusl: Gray nda Lukwa 22:53.

‡1:14 Gray nda Ifesus 1:7.

¶1:15 Gray nda Mahdihdi 8:32-36, Yuhwana 1:1-3.

§1:16 Gray nda Galat 4:3.

way ka taŋtaŋa sli'agapta ma mtaku, ŋa nzakwani ka taŋtaŋani ma inda skwi demdem, ¹⁹ kabga kurakura Lazglafta ta nzamta dar ma tsatsi. ²⁰ Tsatsi ta kuratá slərbaptá zughu nda inda skwi nda usa zwaŋani. Ka famtá tsi ta zdfaku matabani nda inda skwiha ta hadik, nda ya ta luwa nda ma pghuta usa zwaŋani ta udzu.

²¹ Kaghuni ghalya ná, ka mayəm, nda ghuma Lazglafta si nzakwa ghuni, ta tva ndana ghuni, nda ghwadaka slna ta magə kuni. ²² Ndana, slərbapslərbá Lazglafta ta zughu nda kaghuni, nda ma mtakwa zwaŋani ya ta ghuyaptá đañwa ma slu'uvgha. Mantsa ya magata tsi ŋa ghubaghunata hezle', ŋa hladağhunaghata ta kəma Lazglafta, kul had' sana rutsak, nda ghwadaka skwi ta kaghuni. ²³ Gđavawagđá ma zlghay nda ŋuduf, dihavawadiha ma gigđava kuni. Ma dgaghu kuni ta vgha nda Lfida Gwada. Tida fatá ghəŋa mu, ka lu mnamata. Tsa Lfida Gwada ya ná, ŋa inda mndu ta ghəŋa hadik ta mna lu. Nana i'i Pwal na ná, mna tsa Lfida Gwada ya slna đá.

Ghuya đañwa Pwal ta ghəŋa slna Lazglafta

²⁴ Ndanana, ta rfu yu nda ghuya đañwa ta ghuyə yu ta ghəŋa kaghuni. Ghuya đañwa Kristi ma slu'uvghani ta nzakway ta ghəŋa Igliz ya ta kđañta yu ta ghuyay ma slu'uvgha đá. ²⁵ Ija Igliz ta ksanata yu ta slna, manda ya fidigha Lazglafta ŋa magaghunata. Fidighafa ta tsa slna ya, ŋa mnaghunata vərđá gwada Lazglafta. ²⁶ Tsa gwada ya ná, đifatá gwada ya ta đifaghuta daga manda ghalya ya. Ndanana tama, ka zlaganaptá Lazglafta ta mnduhani. ²⁷ Ta kumay ta snaŋta taŋ ta glakwa tsa gadghəlani nda difa ta wudaku, ya payana tsi ŋa inda gwal kul nzakway ka la Yahuda

ya. Tsa đifatá skwi ya ná, Kristi ya ma ŋudufa ghuni. Nda ma tsatsi fafta kuni ta ghəŋa nzata kawadaga nda tsi ma glakwa Lazglafta. ²⁸ Tsa Kristi ya ta mnə ŋni ta gwada ta ghəŋani, ka vla hidaku ŋa inda mndu, nda tagha skwi nda difil ya laviŋ lu ya, ŋa nuta inda mndu ka mndəra mnduha ma Kristi. ²⁹ Tsaya ta kəl yu ka wuda maga slna nda mbrakwa Kristi, ya ta maga slna nda mbraku ma i'i ya.

2 Ta kumay yu ta snaghunamta ka zlay: Nda bla na slna ta magə yu ŋa ghuni, nda ya ŋa gwal ma luwa Lawdikiya**, nda sanlaha ta kul pghaftá ira taŋ ta i'i na kə'a. ² Ta kumay yu ta nzata taŋ nda hbatá ŋuduf, ka nzəvuvusta həŋ ta vgha ma đvu, ka ndəghafta həŋ nda vərđá hidaku ŋa snaŋta đifatá skwa Lazglafta, ta nzakway ka snaŋta Kristi ya. ³ Inda gadghəla difil nda ghunizlak ná, ma Yesu Kristi đifaghuta həŋ. ⁴ Kəl yu ka mna tsaya ná, yaha mndu da nanaghunafta nda gwadaha ka bətbət. ⁵ Dər má di'iy yu ma slu'uvgha nda kaghuni má mndani, kawadaga yu nda kaghuni ma ndana đá. Zđá ŋudufa đá ka nda sna yu ta dza'a inda skwi nda tvani da kaghuni, nda diha zlghay nda ŋudufa ghuni ta Kristi kə'a.

Kristi turtukwani ta vla hafu

⁶ Zlghafzlgħa kuni ta Yesu Kristi ka nzakw tsi ka Mghama ghuni. Ndi'anavawandi'a tavatani ndi'ets. ⁷ Dihavawadiha tida manda dihatá fu ta hadik nda slrəŋhani ya. Mbranafwa zlghay nda ŋuduf manda va ya taghaghunaf lu. Ka rfa kuni ta Lazglafta kahwathwata.

⁸ Daswa ka kuni, da nanaghata mnduha ta kaghuni nda ndana ghəŋa hadik, ka nda baru ta sabi ma ndana ghəŋa mnduha ta sladafta ta mbrakwa ghəŋa

**2:1 Ngha ta 4:13.

hadik^{††}, kul had Kristi ya a tsi. ⁹Inda glakwa Lazglafta ná, nzamə ma Kristi. ¹⁰Nda ndi'a vgha kaghuni guli dardar nda Kristi, tsatsi ta nzakway ka Mghama mbraku ta ghəŋa inda mbrakuha nda gwal ta nzanaghata mnduha ya.

¹¹Ma tsatsi mutsafta kaghuni ta tsatá fafad. Nda dzva mnda səla a tsata lu wu, Kristi kaghəŋani ta tsata. Nda nza tsa tsatá fafad ya, manda klinjta dmaku ta ga mgham ta ghəŋa ghuni ya. ¹²Ma magaghunaftá batem fadata lu ta kaghuni kawadaga nda Kristi da kulu, ka sli'agaptá kuni kawadaga nda tsi guli nda ma zlglafta ghuni ta mbrakwa Lazglafta ta sli'aganaptá Kristi ma mtaku^{‡‡}ya. ¹³Kaghuni, si nda rwa kuni ta kəma Lazglafta, kabga dmakwa ghuni, nda kwala fafadə ghuni kul tsaku guli. Ka vraghunamtá Lazglafta nda hafu kawadaga nda tsi, ka plamatá inda dmakwa mu. ¹⁴Ka hərdiŋtá tsi ta batá dməŋ ya ta hbutá amu, ta raghwa amu ya. Ka hərdiŋta tsi ma zləŋafta ta udza zləŋay. ¹⁵Mantsa ya hləgadanaghuta Lazglafta ta mbraku ta ghwadaka sulkum ta nzanaghatá mnduha nda ga mgham ta ghəŋa taŋ. Ka pghanaghatá tsi ta hula ta həŋ ta kəma inda mnduha, ma hlaftá həŋ ka vu'a zatá ghwa zwanjani ta udza zləŋay.

¹⁶Tsaya tama, yaha mndu da kba kaghuni ta ghəŋa skwi ŋa zay nda za, nda ya ŋa say nda sa, ka ta ghəŋa sanlaha ma fitika skalu a tsi, nda ya ta ghəŋa nghakwa tili, nda ya ta ghəŋa fitika Sabat^{¶¶}. ¹⁷Inda tsahaya ná, nda nza ka sulkuma skwi dza'a sagha nda sa. Vərdani tama ná, Kristi ya. ¹⁸Yaha kuni zlanajta ghəŋa ghuni ta sanlaha ma mn-

duha, tsa gwal ta tsəlbə ta kəma duhwalha Lazglafta ta mna gwada ta ghəŋa mazəməzəma nghanj həŋ manda skwi ma suni ya, da ŋraptá həŋ ta kaghuni. Tsa mnduha ya ná, ndana mnda səla ma ghəŋa taŋ, ¹⁹ndi'a a vgha taŋ nda Kristi ta nzakway ka ghəŋ ya wa. Əŋka'a ka Kristi ta kəl vgha ka baghaku. Tsatsi ta gwayanaftá vla nzugu nda malaha tani ta kəl tsi ka glaku manda ya ta kumə Lazglafta ya.

Mtuta ŋa nzakw kawadaga nda Kristi

²⁰Wya mtumta kuni kawadaga nda Kristi, ta had mbrakwa na ghəŋa hadik^{§§} na ta ga mgham ta ghəŋa kaghuni wa. Kabgawu tama ta kəl kuni ka gdata ta magaku manda ŋa gwal ma ghəŋa hadik na? Kabgawu ta kəl kuni ka sna na zlahuha taŋ ta mnay kazlay: ²¹«Ma kapəŋ ka ta yeya, ma tapana ka ta yeya, ma ksaŋ ka ta yeya,» kə'a ya na. ²²Had sana skwi ta magata tsa zlahuha ya ksaŋə lu wa. Mnda səla tani ta tsa'ata fatá tsa zlahuha ya ka taghay mantsa ya. ²³Ka nda ghada klafta mndu ta tsa zlahuha ya ka sana skwi ná, ta dzadza ta vghani ka tsəlbə ŋa tsa mbrakuha ta nzanaghata ya, ka va magayni ta tsa slnaha ya, ka va zlahafta vghani. Kulam nda tsa, had dza'a katanjta ŋa dzatá ghudzaku ma vghani wa.

3 Kawadaga nda Kristi sli'agapta kuni ma mtaku. Zabawazaba tama ta skwiha ya ta luwa, ma vli ya nza Kristi nda ga zeghwa Lazglafta* ya. ²Ta luwa ká fatá ghəŋa ghuni, ma nza tsi ta hadik, ³kabga mtumta kuni, nda nzula hafa ghuni kawadaga nda Kristi da Lazglafta. ⁴Vərdə hafa ghuni ná, Kristi ya. Bađu

^{††}2:8 Ngha ta Galat 4:3 nda skwi ya vindiŋ lu mistani ŋa ŋanata.

^{‡‡}2:12 Gray nda Ruma 6:4.

^{¶¶}2:16 Gray nda Ruma 14:1-6.

^{§§}2:20 Ngha ta Galat 4:3 nda skwi ya vindiŋ lu mistani ŋa ŋanata.

*3:1 Ngha ta Zabura 110:1.

da zlagapər tsi, dza'a zlagaku kaghuni guli kawadaga nda tsi. Tekw kaghuni ma glakwani dza'azlay.

Halata hafu nda lfidani

⁵Zadanawa zada ta ɲa ghəɲa hadik ma kaghuni ta nzakway ka: Sli'iɲsli'iɲ, ghurdubaku, hliri, hara'utiri, tsagana, ka guram tsa tsagana ya nda wuya skwi.

⁶Ta ghəɲa tsa skwiha ya dza'a kəl ɓasa ɲudufa Lazglafta ka lanaghatá gwal ta kwalaghuta snanata gwadani. ⁷Mantsa ya si nzakwa kaghuni guli si ghalya ma fitika nzakwa ghuni ta ma dmaku.

⁸Ndanana tama, zlaɲwazla ta inda tsahaya: Daga dugun, ɓasa ɲuduf, sidi, yaha razu nda ɲruhu tani sabi ma wa ghuni. ⁹Ma tsanava kuni ta gwada ta mndu, kabga sabsa kaghuni sudək ma halata nzaku, sudɲsuda kuni ta ghwadaka nzaku. ¹⁰Sudava suda kuni ta lfiɗa nzaku, ka nuta kuni ka lfiɗa mndu, ta naku ka lfiɗ ka lfiɗ vgha ghuni ka gra vgha nda mndu ta tsafta[†]. Mantsa ya dza'a kəl kuni ka snaɲta Lazglafta dardar. ¹¹Ndanana tama, ta had mɲay kazlay: La Grek yehaya, la Yahuda yehaya, gwal nda tsa fafaɗa taɲ yehaya, gwal kul tsaku fafaɗa taɲ yehaya, gwal ma mtak yehaya, gwal kul gunaku ghəɲa taɲ yehaya, la vu'a yeya, gwal falau' vgha taɲ yehaya ya kə'a wa. Mamu Kristi ta nzakway ka hɗatani ma inda taɲ.

¹²Mantsa ya tama, Lazglafta ta psapta kaghuni ɲa nzakwa ghuni ka mnduhani, ta ɗvay ta kaghuni. Kaghuni guli, nza-wanza nda tawa hidahida ta mndu, nda ɗɗaku, nda hanata ghəɲ, nda nzakw leɓtekwa, nda ksanata ɲuduf. ¹³Katuvuswa vgha, pluvuswa dmaku ka mamu skwi gana sani ta sani. Manda va ya plighunis[‡] Kristi ta dmakuha ghuni ya

ná, pluvuswa dmakwa ghuni guli. ¹⁴Ya ta malapta katək ná, ɗvuvusta ghuni ta vgha ghuni. Tsa ɗvuvusta vgha ya ta nzakway ka tɓaɲ ta ɲərzlaghunata. ¹⁵Ka pgha ɗɗakwa Kristi ta ɲudufa ghuni. Guyaghuna guya Lazglafta ka vgha tur-tuk ɲa nzakwa ghuni ma tsa ɗɗaku ya. Rfawarfa. ¹⁶Ka nzamnza gwada Kristi mataba ghuni gerger. Mnuuswa mna ta gwada mataba ghuni, vluvuswavla ta hidaku sani ɲa sani nda kɗavakta hidaku. Fawa laha ɲa Lazglafta ma hyahya ɲudufa ghuni nda rfu, ka zlə-zlva kuni, ka ghuba kuni nda inda laha ta vlaghunata Sulkum[¶]. ¹⁷Dər nahgani ta magə kuni, dər nahgani ta mnə kuni, magawamaga ma hga Mghama mu Yesu, ka rfa kuni ta Lazglafta Da mu nda ma tsatsi.

Gwata vgha ma lfiɗa hafu

¹⁸Mi'aha, hanaganawa hana ta ghəɲa ghuni mista zə'alha ghuni manda ya ta raku ka magay ta kəma Mgham Yesu.

¹⁹Zgwana, ɗvuwaɗva ta mi'a ghuni. Ma ɲruhə kuni ta həɲ.

²⁰Zwani, snawa gwada da dadaha ghuni ma inda skwi demdem. Tsaya skwi ta ɗɗəganatá Mgham Yesu.

²¹Dadaha, ma ganaf kuni ta ɓasa ɲuduf ta zwana ghuni, da kulistá ghəɲa taɲ.

²²Kwalvaha, snawa gwada ma inda skwi da ɗaɲahəga ghuni ta na ghəɲa hadik na. Ta wa ira taɲ yeya a dza'a maga kuni ta skwi ɗina manda skwi ɲa ɗɗəganata ghuni ta həɲ wa. Magawamaga ɲa taɲ nda vərɗa ɲudufa ghuni, kabga zləɲafta ghuni ta Mgham Yesu. ²³Inda skwi ta magə kuni ná, magawamaga nda vərɗa ɲudufa ghuni manda skwi ta magə kuni ɲa Mgham Yesu, nza

[†]3:10 Gray nda Zlrafta 1:26.

[‡]3:13 Gray nda Mata 6:12, 14.

[¶]3:16 Gray nda Ifisuha 5:19-20.

a ka ɲa mnduha wa. ²⁴Dina ka snaɲta ghuni kazlay: Dza'a plaghunapla Mgham Yesu nda skwi ya payana tsi ta mnduhani[§] kə'a. Vərda daɲahəga ná, Kristi ya. Tsatsi mndu ta maganata kuni ta slna. ²⁵Mndu ta maga ghwadaka skwi ná, va tsa ghwadakani ya ɲani dza'a mutsay, kabga haɗ Lazglafta ta gala mndu nda gala** wa.

4 Kaghuni daɲahəgaha, ɲanawaɲa ta kwalvaha ghuni ta tɗukwani nda rakwani. Dina ka snaɲta ghuni guli kazlay: Mamu daɲahəga kaghuni guli ta luwa kə'a.

Vla hidaku

²Gəɗawa gɗa ta maga du'a, mantsa ya dza'a kəl kuni ka nzata hzleɲa nda rfanaghatá Lazglafta. ³Magawa du'a guli ta ghəɲa aɲni, kada gunanɲanta Lazglafta ta watgha ɲa mnananɲta gwadani ta mnduha, mnananɲa ɲni ta difata skwa Kristi guli ta həɲ. Tsa vəl magay ɗa ta difata skwa Kristi ya kəl lu ka hbamtá i'i. ⁴Magawa du'a ta ghəɲa ɗa ɲa laviɲta ɗa ta mnanɲta gwada ta ghəɲani dardar manda ya ta raku.

⁵Nzawanza nda difil tavata gwal kul zlglafta Kristi. Dər yawu mutsafta kuni ta katsaftá maga ɲərma skwi ya, ma zlidij kuni ta tsa fitik ya. ⁶Ma gwada ta gwadə kuni, gwada tɗukwa katsi sabi ma wubisima ghuni, hmətət ka tsi nzata. Nda tvani ka kuni zlglawi ɲa mndu.

Ga zgu

⁷Tisik^{††} ta nzakway ka zwanjama, hamha ta ghəɲani ma slna Kristi. Kawadaga ɲni nda tsi ta ksa slna Mgham Yesu. Dza'a mnaghunamna ta gwada ta ghəɲa ɗa. ⁸Ta ghunadapghuna yu padak da kaghuni ɲa snaɲta ghuni ta nza-kwa ɲni, ɲa vlaghunatani ta mbraku guli. ⁹Kawadaga həɲ ta labə da kaghuni nda Unesima^{‡‡}, ta nzakway ka zwanjama mu. Tsatsi guli, ɲərma mndu ya, zwanja ghuni ya guli. Dza'a mnaghunamna həɲ ta skwi ta magaku hadna.

¹⁰Ta ga zgu Aristarkus^{¶¶} ɲa ghuni hbam lu kawadaga nda i'i. Ta ga zgu Markus ta nzakway ka zbughuma Barnabas ya ɲa ghuni guli. Ka bhadaghabha tsi da kaghuni, ka tsu'afta kuni. Nda ghada snaɲta ghuni ta gwada ta ghəɲani. ¹¹Ta ga zgu Yustus, ta hgə lu ka Yestus ya ɲa ghuni guli. Tsa hahəɲ yeya la Yahuda ta ksa slna ga mgham Lazglafta kawadaga nda i'i hadna. Ndaɗa a ksidimta həɲ ta ɲuduf wa.

¹²Ta ga zgu Ipafras^{§§} ta nzakway ka mnda ghuni ya, ɲa ghuni guli. Kwalva Yesu Kristi ya. Haɗ ta zlaɲtá maga du'a da Lazglafta ta ghəɲa kaghuni wa. Ta magay ta du'a ɲa dihavata ghuni, ɲa sifaghunafta ta tva Lazglafta. ¹³Nda nga yu ka ghəɲa ɗa kə'a ta va ɲavata ka ksa slna ta ghəɲa kaghuni, nda ya ta ghəɲa gwal ma luwa Lawdikiya, nda luwa Hiyerapulís. ¹⁴Ta ga zgu Lukwa* vərda mnda mu ta nzakway ka duhtura

§3:24 Gray nda Galat 4:1-2.

**3:25 Gray nda Vrafta ta zlahu 10:17.

††4:7 Ngha ta Slna gwal ghunay 20:4 Afisus 6:21-22.

‡‡4:9 Ngha ta Filimuɲ 10-15.

¶¶4:10 Aristarkus: Ngha ta Slna gwal ghunay 19:29, 27:2. Markus: Ngha ta Slna gwal ghunay 12:12, 25, 13:13, 15:37-39. Barnabas: Ngha ta Slna gwal ghunay 9:27, 11:22, 30, nda pɗakwani.

§§4:12 Ipafras: Ngha ta 1:7.

*4:14 Lukwa: Ngha ta 2 Timute 4:11, Filimuɲ 24. Demaska: Ngha ta 2 Timute 4:10, Filimuɲ 24.

ηni ya guli ηa ghuni. Mantsa ya Demaska guli.

¹⁵Ka ganaghata kuni ta zgu ta zwanama ta nzakway ma luwa Lawdikiya, nda Nimfa, nda Igliz ta guyavata ga taη ya. ¹⁶Manda kdīnta ghuni ta dzaηafta na delewer na ná, ka tsghanafata kuni ta Igliz ma luwa Lawdikiya ηa dzaηafta hahəη

guli. ηa dzaηafta kaghuni guli ta ya dza'a tsghəgaghunapta gwal ma luwa Lawdikiya. ¹⁷Mnanawamna ta Artipus[†] «ka ηavata tsi ma slna ya vlaη Mgham Yesu Kristi, ηa kdānaftani.»

¹⁸Nda dzva dā vindaghunafata yu ka-zlay: Ta ga zgu i'i Pwal ηa ghuni kə'a. Havapwahava ta hbatá i'i ma gamak. Ka nza dzakatahudi nda kaghuni!

[†]4:17 Artipus: Ngha ta Filimuj 2.

Tarjanta tsghatá lwa Pwal ŋa

1 La Tesalunik

1 Pi Pwal ta vindaghunafta, kawadaga ŋni nda i Silas nda Timute, ŋa kaghuni Igliz, mnduha Lazglafta Da nda Mgham Yesu Kristi ma luwa Tesalunik. Ka vlaghunavla Lazglafta ta zɔakatahudɪ, nda zɔakwani.

Zlghay nda ŋudufa la Tesalunik

²Ta gɔagɔa ŋni ta rfa Lazglafta ta ghɔŋa kaghuni demdem. Ta kulay ŋni ta kaghuni ma du'a ŋni. ³Ta gɔagɔa ŋni guli ta havakta ta kɔma Lazglafta Da ŋni ta slna zlghay nda ŋudufa ghuni, nda yifatá slna ta magɔ kuni, kabga dɔafta ya dɔvaf kuni nda dihata fatá ghɔŋa ghuni ta Mgham Yesu Kristi. ⁴Zwanama ɔa, nda sna mu kazlay: Dvudva Lazglafta ta kaghuni ka zbaftá tsi ta kaghuni ŋa nzakway ka ŋani kɔ'a. ⁵Ma mnaghunata ŋni ta Lfida Gwada ná, gwada nda wu-bisim kweŋkweŋ yeya a mnaghuna ŋni wu, nda mbrakwa Sulkum nda ghuba guli mnaghunata ŋni. Nda sna aŋni kazlay: Vɔrɔda gwada tsa gwada ta gwadɔ ŋni ya kɔ'a. Nda sna kaghuni ka aŋni nzakwagaptá nzaku da kaghuni ŋa kata kaghuni. ⁶Kaghuni, ksafksa kaghuni ta sada ŋni, nda ŋa Mgham Yesu. Dɔr má ta ghuya ɔaŋwa kuni katakata, tsu'afstu'a kuni ta gwadani nda rfu ma mbrakwa Sulkum nda ghuba[‡]. ⁷Mantsa ya maranaŋta kuni ta ŋɔrmata nzakwa ghuni ta mnduha Lazglafta ta hadika Mekaduniya nda ya ta hadika Akaya. ⁸Ɔŋka'a ka kaghuni kɔl ndɔghatá mnduha ka snaŋtá gwada Mgham Yesu ma inda vli. Ta hadika Mekaduniya nda Akaya yeya a kuraghuta tsi wu,

snanaghasna ta mnduha dɔr ndigandiga ká kuni zlghaftá Lazglafta. Had gwada ŋa mnɔgɔlta ŋni ŋa tarj ta ghɔŋa ghuni wa. ⁹Nda wa tarj ta rusa mnduha ŋa ŋni, ká kuni tsu'aftá aŋni ma lagha ŋni da kaghuni, nda ya ká kuni zlaŋtá skwa wuyay ka mbɔdavata tsɔlbu ta kɔma vɔrɔda Lazglafta ya ta vla hafu, ¹⁰ŋa kzla zwaŋani Yesu, ta saha ta luwa. Tsa zwaŋani sli'aganap Lazglafta ma mtaku, ta klaptá amu ma guma Lazglafta ta sagha ya.

Slna Pwal ma luwa Tesalunik

2 Zwanama ɔa, nda sna kaghuni kazlay: Nza a tsa lagha lagha ŋni da kaghuni ya ka bɔtbɔt wu kɔ'a. ²Nda sna kaghuni guli ka ŋni ghuyɔ ta ɔaŋwa ma luwa Filipiya, nda ya ká hɔŋ razaŋnata. Ama ka taftá ŋni ta us tiri nda mbrakwa Lazglafta ka mnaghunatá Lfida Gwada ta sagha da Lazglafta mataba ndɔghata ghuya ɔaŋwa. ³Gwada ya mnɔ ŋni ná, had tsakalawi mida wu, had nɔnbɔ kaghuni mida wu, had bara kaghuni mida guli wa. ⁴Katɔk ná, manda va ya klaf Lazglafta ta aŋni kazlay: Nda ra kuni ka mna Lfida Gwada kɔ'a ka vlaŋnata ya, manda va tsaya ta mna aŋni. Mna a aŋni ŋa zɔanaftá ŋuduf ta mnduha wu, ŋa zɔanaftá ŋuduf ta Lazglafta ta mna aŋni. Nda sna tsatsi ta skwi ma ŋudufa mu. ⁵Nda sna kaghuni kazlay: Ta walaŋ a aŋni ta hihinaŋtá hihinaŋaku da mndu wu kɔ'a. Had gwada ŋa hahatá mndu gwada ŋni wa. Nda sna Lazglafta kazlay: Mantsa ya nzakwani kɔ'a. ⁶ŋɔvaŋ a aŋni ta rfaŋnaghata mnduha, dɔr kaghuni, dɔr sanlaha ma mnduha wa. ⁷Dɔr má dza'a maray ŋni ta glakwa nzakwa ŋni ka ghunata mnda Kristi mndani ná, maraŋ a aŋni wa. Katɔk ná, lefbtek w hanaganata ŋni ta ghɔŋa ŋni

[‡]1:6 Ngha ta Slna gwal ghunay 17:5-9.

manda ya ta nghə marakw^f ta zwanani ya. ⁸Ma tsa fatá ghəŋa ŋni ŋaghuni ya ná, mnaghunatá Lfida Gwada ta sabi da Lazglafta kwenkwen yeya a mnaghuna ŋni wa. Kumanjuma ŋni ta vlaghunata nda hafa ŋni tani, kabga lamla kuni da ŋudufa ŋni kahwathwata. ⁹Zwanama da, ta havakhava kuni ta datá vgha ŋni ka maga slna da kaghuni. Si ta ksay ŋni ta slna nda rvidik tani, nda fitik tani, kada kwala ŋni da ghuyanaptá daŋwa ta dər wati mataba ghuni, nda skwi ŋa zay ŋni ta mnə ŋni ta Lfida Gwada ta sagha da Lazglafta ŋa ghuni.

¹⁰Nda sna kaghuni kazlay: Nda nza kaghuni ka masləmstəka ŋni kə'a. Mantsa ya nzakwani da Lazglafta guli. Ka ŋərma mnduha nzata ŋni da kaghuni, ka mnduha Lazglafta, ka gwal tdukwa nzakwa ŋni, had sana skwi ŋa tsanavata wa. ¹¹Nda sna kaghuni guli kazlay: Manda nzatá nzakwa i da nda zwanani ya nzata ŋni nda inda kaghuni, ¹²ka vla hidaku nda mbraku ŋa ghuni. Vlaghunavla ŋni ta hidaku, ŋa nzay ghuni ta nzaku manda ya ta kumə Lazglafta ya ta hgaftá kaghuni ŋa lama ghuni da ga Mghamani nda glakwani ya.

¹³Ta gdagdá ŋni ta rfa Lazglafta guli, kabga ma fitika mnaghunata ŋni ta gwada Lazglafta ná, tsu'aftsu'a kuni, ka zlglafta manda va gwada gwadagap Lazglafta, manda ya gwadagap mnduha a wa. Manda va tsaya nzakwani kahwathwata, sagha da Lazglafta tsa gwada ya, ka ksə tsi ta slna ma kaghuni ta zlglafta ya. ¹⁴Zwanama da, nuna kaghuni manda Igliza Lazglafta ta nzakway ma

Yesu Kristi ta hadika Zudiya^s ya. Ghuyə ghuya kaghuni ta daŋwa da gwal ta hadika ghuni, manda ya ghuyanap la Yahuda ta hahəŋ ya. ¹⁵Tsa la Yahuda ya ta psalatá la anabi, ka dzatá həŋ ta Mgham Yesu, ka limistá həŋ ka giri^{**} ŋa mu guli. Zdəgana a tsa skwi ta magə həŋ ya ta Lazglafta wu, nda nza həŋ ka ghuma inda mnduha. ¹⁶Ta kumay həŋ ta pyaftá aŋni ta mna gwada Lazglafta ŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda, yaha həŋ da mbafta. Ndanana, hđanamhda həŋ ta dmakwa taŋ, ka kdavakta tsi nda basafta Lazglafta ta ŋuduf ta ghəŋa taŋ^{††}.

¹⁷Aŋni zwana ma, tahula dgata mu ta vgha labla fitik mida, kuma mu yeya kul guyafta. Nziya nza tsi ná, kawadaga mu ma ŋuduf. Ta ksaŋnaksə mamaya ghuni katakata. Ta kumay ŋni ta nghaghunaghata. ¹⁸Mantsa ya ná, kumafkuma ŋni ta vradaghata da kaghuni. Nda kda fitika i'i Pwal ka ghəŋa da ta fatá fitikani, ama ka pyaftá halaway ta aŋni. ¹⁹Ta wa fatá ghəŋa ŋni, nda haratá ghəŋa ŋni, nda ghərba zewazewa glaku dza'a ŋni mutsay badu fitik dza'a sagha Mgham Yesu Kristi ya katək na? Ta kaghuni ya a katək tsa wa? ²⁰Manda va tsaya nzakwani, kaghuni glakwa ŋni, kaghuni haratá ghəŋa ŋni.

3 Sana skwi guli ná, ma trapta ŋni ta kzlay, mal nzaghu mu hadna ma luwa Atina^{‡‡}, ka ŋni ²ka ghunadapta da kaghuni ta Timute ta nzakway ka zwaŋama ŋni, ta ksa slna Lazglafta ya guli. Kawadaga ŋni nda tsi ta mna Lfida Gwada ta ghəŋa Yesu Kristi. Ghunadap ghuna ŋni da kaghuni ŋa sghaghunaghatá

^f2:7 Mamu dzəghu ma lefbtekwaku: Nzanza ŋni lefbtekw. Ka nzatá ŋni manda zwani kwitikw kwitikw, ka sanlaha ta mnay.

§2:14 Ngha ta Slna gwal ghunay 17:5-6.

**2:15 Ngha ta Slna gwal ghunay 9:23, 29, 13:45, 50, 14:2, 5, 19, 17:5, 13, 18:12.

††2:16 Ta ghəŋa aya 15-16 ná, grawa gra nda Ruma 11, ma vla mnay Pwal ta gwada ta ghəŋa kđanaktani kahwathwata ta mna gwada ta mbaku, ŋa la Yahuda.

‡‡3:1 Ngha ta Slna gwal ghunay 17:15-16.

mbraku, ɲa dihavata ghuni ma zlgHay nda ɲuduf, ³kada kwala ɲudufa dər wa da tdu ma na ghuya dɔɲwa ndanana, kabga nda sna kaghuni kazlay: Fava-mafa Lazglafta ta tsaya kə'a. ⁴Ma fitika nzakwa ɲni da kaghuni ná, ghadaghada ɲni ta mnaghunata kazlay: Dza'a mamu ghuya dɔɲwa katakata kə'a. Tsaya tama ta slaku manda va ya snaɲ kuni. ⁵Ma trapta dɔa ta hbanatá ɲudufa dɔa, kəl yu ka ghunadaptá Timute da kaghuni, ɲa snaɲtá nzakwa zlgHay nda ɲudufa ghuni. Ta zləɲay yu ta baraghata halaway ta kaghuni, da nzatá tsa slna maga ɲni ya ka bətbət.

⁶Ndanana tama, sli'afslí'a Timute da kaghuni^f ka vragaghuta da aɲni, ka rusaɲnaftá tsi ta gwada ta zlgHay nda ɲudufa ghuni, nda ya ká kuni ta dɔvutá mndu. Ka mnaɲnaftá tsi guli ya ká kuni ta famtá aɲni ma du'a ghuni dardar, nda ya ka kuni ta kuma nghəglantá aɲni, manda ya ta kumə aɲni ta ng-hantá kaghuni ya guli. ⁷Tsaya tama zwanama, lbaɲnalba zlgHay nda ɲudufa ghuni ta ɲuduf, ma tsa ghuyata dɔɲwa ɲni basu ɲni ya. ⁸Ndanana tama ná, ta hafu ɲni, kabga dihatá vgha ghuni ma ndí'atá vgha ghuni ta Mgham Yesu. ⁹Ndaw dza'a rfa ɲni ta Lazglafta ɲni ta ghəɲa kaghuni ma na zdəɲnafta zdəɲ-naf kuni ta ɲuduf ta kəmani na? ¹⁰Nda rvidíkani tani, nda fitikani tani ɲni ta ndí'ata ka maga du'a da tsi, ɲa vlaɲ-natani ta tvi, ɲa lagha ɲni da nghaghunaghata, nda ya ɲa kdighunistá skwi ya ta pɔfaghuta ma zlgHay nda ɲudufa ghuni.

¹¹Má ka bhadaɲnaghəbha Lazglafta tsatsi ka ghəɲani ta nzakway ka Da mu, nda Mghama mu Yesu, da kaghuni. ¹²Kaghuni ya guli, má ka sgaghunagha sga Mgham Yesu ta tsa dɔvu mataba

ghuni ya, nda ya ta magə kuni ɲa inda sanlaha ma mnduha ya guli, ka nzakwa tsi manda va ya ta dɔvu aɲni ta kaghuni ya. ¹³Má ka sladanafslada Lazglafta ta ɲudufa ghuni ɲa nzakwa ghuni nda ghuba kul had gwada ta ghəɲa ghuni ta kəma Lazglafta Da mu, badu sagha dza'a sagha Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda inda duhwalhani ya.

Nzaku ta zdəganatá Lazglafta

4 Zwanama dɔa, nu skwi ta pɔfaku ɲa mnay, ya nda ghada taghaghunafta ɲni ka kuni da magay ɲa zdəganatá Lazglafta. Ya manda va tsaya ta nzakwa kuni ta tsa nzaku na. Ta ndəba ghuna ndəba ɲni ta dzvu katakata, ta vlaghunanavla ɲni ta hidaku manda va tsaya. Ma hga Mghama mu Yesu Kristi, ka kdəɲta kuni ta dza'a ta kəma ta kəma. ²Nda sna kuni ta nzaku ya taghaghunaf ɲni nda ma mbrakwa Mghama mu Yesu. ³Skwi ya kumə Lazglafta ná, nzata ghuni hezle' a ta kəmani kul had hliri. ⁴Snaɲta dər wa ta nzaku nda markwa taɲ, ka vlaɲtá glaku manda ya ta kumə Lazglafta, ⁵ɲa ghudzaku tida manda ɲa gwal kul snaɲta Lazglafta ya a guli wa. ⁶Ma tsa skwiha ya tama ná, ma tsaghu sani ta sani ka nənɔapta, kabga dza'a ghuzlanap ghuzla Lazglafta tiri ta gwal ta maga mndərga tsaya, manda ya ghada ɲni ta mnuta ya. ⁷Hgaf a Lazglafta ta amu ɲa maga sli'ɲslí'ɲ wa. Hgaf ɲa nzata mu hezle' a ta amu. ⁸Tsaya tama, ka va a yu ta tsa gwada ya wu ka mndu katsi, mndu a vziɲ tsi wu, Lazglafta ta vlaghunatá Sulkumani nda ghuba ya vziɲ tsi.

⁹Ta ghəɲa dɔvuvusta ghuni ta ghəɲa ghuni ná, ta dza'a vindaghunafta nda vinda a lu wu, kabga ghadaghada Lazglafta ka ghəɲani ta taghaghunafta. ¹⁰Tsaya skwi ta magə kuni ɲa inda^{ss} mn-

^f3:6 Ngha ta Slna gwal ghunay 18:5.

^{ss}4:10 Ngha ta 2 La Kwareɲt 1:16.

duha Lazglafta ta hadika Mekaduniya demdem. Ta ndəba dzva yu da kaghuni zwanama, ka kdənta kuni ta magay ta kəma ta kəma. ¹¹Ŋavawaŋa ka nzata kuni nda zdaku, ma tsatsafaku kuni ta tsatsafaku, magawamaga ta slna nda dzva ghuni ŋa kata ghəŋa ghuni, manda ya ghada ŋni ta mnaghunata ya. ¹²Ka mantsa ka kuni magay katsi, dza'a vlay gwal ta kul zlgħafta ta glaku ŋa ghuni, had kuni dza'a slaslamaku guli wa.

Gwada ta sagha Mgham Yesu

¹³Zwanama da, ta kumay yu ta snənta ghuni ta skwi ta ghəŋa gwal nda rwa, da nzatá kuni sasu'anaka manda gwal ta kul faftá ghəŋa taŋ ta Yesu. ¹⁴Tsəhala grafgra amu kazlay: Mtumta Yesu ka sli'agaptá tsi kə'a ya, mantsa ya guli ná, grafma gra guli kazlay: Dza'a sli'aganapsli'a nda ma Yesu ta inda gwal ta rwuta kawadaga nda Yesu ma zlgħay nda ŋuduf guli kə'a.

¹⁵Na gwada dza'a ŋni mnay ndanana ná, gwada ya mna Mgham Yesu ya. Badu tsa fitik dza'a vragata tsi ya ná, tinlaghuta a amu ta ndiri ya ta gwal nda rwa wa. ¹⁶Badu tsaya, dza'a ghudzaga ghudzaga lwa Lazglafta, ŋa kapaŋta mali ta ghəŋa duhwalhani ta lwi, ka vyatá dula Lazglafta, ŋa saha Mghama mu Yesu ka ghəŋani ta luwa, ŋa sli'agapta gwal nda rwa ma Kristi karaku taŋtaŋ, ¹⁷ŋa hla amu ta ndiri ya kawadaga nda həŋ ma ghwayak, ŋa dza'a guyaku nda Mgham Yesu ma ghuvəŋata luwa. Mantsa ya tama, ŋa nzakwa mu ŋa dekdek kawadaga nda Mgham* Lazglafta. ¹⁸Tsaya tama lbu-vuswa ŋuduf nda tsa gwadaha ya.

Sna a lu ta fitik dza'a vragata Yesu wa

5 Zwanama da, pahəgla a kuni ta vindaghunafta ka ta wati fitik, nda ya ka ta wati luwa dza'a magakwa tsa skwiha ya wa. ²Nda sna kaghuni ka ghəŋa ghuni kazlay: Manda ghali ta sagha girvidik† ya dza'a sagha fitika Mgham Yesu kə'a. ³Ma fitika mnay mnduha kazlay: Zda nzaku, ta had hwazlabaku‡ wu kə'a ya, gi ma tsaya dza'a slakwa badzaku, manda va ya ta sagha fitika dgakwa marakw nda huđi dluk ya. Had həŋ dza'a ndapta mida wa. ⁴Kaghuni zwanama da, ma grum a nzatá nzakwa kaghuni, ŋa sagha tsa fitik ya ksaghunaghata manda ghali wa. ⁵Kaghuni demdem ná, zwana tsuwadaka fitik kaghuni. Nza a amu manda gwal ma grum girvidik ya wa. ⁶Ka si mantsa tsi katsi, ma ksu hani ta amu manda ŋa sanlaha ya. Katək ná, nzamanza hzleŋa ndiri ka zlahə vgha mu. ⁷Gwal ta hani ná, girvidik ta hana həŋ ta hani, girvidik ta ghuyakwa həŋ ta ghuyaku guli. ⁸Amu ya, gifitik ta mbađa amu ta mbađa. Zlahə ma vgha mu. Klafma zlgħay nda ŋuduf nda dvu ka nzakwa həŋ manda sudatá lguta kufur ŋa wara nda tsi. Fafma ghəŋa mu ta mbaku manda fatá takazak¶ ma ghəŋ. ⁹Pəgha a Lazglafta ta amu ŋa ghuzlamap tiri wa. Hgafhga ta amu ŋa mbamafta nda ma Mghama mu Yesu Kristi. ¹⁰Ta ghəŋa amu mtuta Yesu, ŋa nzakwa mu kawadaga nda tsi. Dər má ta nda iri mu, dər má nda rwa mu, kawadaga nzatá nzakwa mu nda tsi. ¹¹Tsaya tama, mbruvuswambra ta vgha ghuni, katuvuswa kata ta vgha ghuni manda ya ta magə kuni ndanana ya.

*4:17 Aya 15-17: Gray nda 1 La Kwareŋt 15:51-52.

†5:2 Gray nda Mata 24:43, Lukwa 12:39, 2 Piyer 3:10.

‡5:3 Gray nda Irimiya 6:14, 8:11.

¶5:8 Gray nda Isaya 59:17, Afisus 6:11-17.

Dzatá ghəŋa gwada Pwal

¹²Zwanama da, ta ndəba dzvu yu da kaghuni, vlawa glaku ŋa gwal ta ksa slna Lazglafta mataba ghuni, gwal zbap Lazglafta ka fata ta ghəŋa kaghuni ŋa taghaghunaftá tvani ya. ¹³Vlawa glaku ŋa taŋ dar ka dʋuta kuni ta həŋ katakata ta ghəŋa slna taŋ. Nzuvuswanza nda zdaku mataba ghuni, nda ya nda sanlaha guli.

¹⁴Zwanama da, ta ndəba dzvu yu da kaghuni, dvawadva ta gwal ta yađi, tsafarawa gwal hulebhuleba, vlawa mbraku ŋa gwal htu mbrakwa taŋ, ka ksa kuni ta ŋuduf nda inda mndu. ¹⁵Daswa ka kuni, da vranamtá mndu ta ŋaslu ta mndu nda ŋaslu. Ŋavawaŋa katək, ka maga skwi ya dīna mataba ghuni, nda ya ŋa hamata sanlaha tani.

¹⁶Nda rfu ka kuni nzakwa ghuni.

¹⁷Ma zlanap kuni ta maga du'a.

¹⁸Rfanaghawa Lazglafta dər ta ghəŋa wati ma skwi tsi, kabga tsaya skwi ŋa magay ghuni ta zdəganatá Lazglafta, na tsa kaghuni gwal nda ndi'a nda Yesu Kristi ya.

¹⁹Ma su'ufiŋ kuni ta Sulkum nda ghuḅa, ²⁰Ma mnə kuni ta mtsiriu' nda gwada la anabi. ²¹Ama kwatsadapwa inda skwi demdem, ka zbapta kuni ta ya dīna, ²²ka tsaghuta kuni ta vgha nda inda bədzaku.

²³Ka ghuḅaghunaghuḅa Lazglafta ya ta vlatá zdaku kaghəŋani, ka naghunaftá tsi ka ŋani dardar. Ka ngha tsatsi ta kaghuni tsuhtsuh, nda sulkuma ghuni tani, nda hafa ghuni tani, nda slu'uvgha ghuni tani. Tsaya dza'a kwal rut-sak kul nzafta ta kaghuni ma fitika sagha Mghama mu Yesu Kristi. ²⁴Dza'a magay tsa Lazglafta ta hgaftá kaghuni ya, kabga ta magay ta inda skwi ya mna tsi.

²⁵Zwanama da, ndəbawa dzvu ta ghəŋa aŋni.

²⁶Ka ganaghata kuni ta zgu ta zwanama nda dʋaftá vgha hmətət.

²⁷Ta ndəba ghunatá dzvu yu ma hga Mgham Yesu. Ka dzaŋanafta kuni ta na delewer na ta inda zwanama.

²⁸Ka nza zdakatahuda Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni.

Mahisa tsghatá lwa Pwal ña la

2 La Tesalunik

Ga zgu

1 Pi Pwal, kawadaga nda i Silas nda Timute, ta vinda na d'elewer na ña kaghuni Igliza Lazglafta ma luwa Tesalunik, kaghuni ta nzakway ka ña Da mu Lazglafta, nda Mghama mu Yesu Kristi ya. ²Ka nza z'akatahudi nda z'akwa i Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi ta gh'ña kaghuni.

Dza'a sasa Yesu da tsa guma

³Zwanama da, had' ñni ta zlanja rfanaghatá Lazglafta ta gh'ña kaghuni wa. Nda nza tsaya t'dukwa, kabga ta dza'a ta k'ema ta k'ema zlg'hay nda ñu'f-ufa ghuni, nda d'vu ta dza'a ta k'ema ta k'ema ta mag'è inda kaghuni ña sanlaha ya. ⁴Tsaya ta k'el ñni ka ghubakwa ñni ta gh'ña kaghuni da sanlaha ma Igliza Lazglafta. Kaghuni ná, ñanaña kuni ta zlg'hay nda ñu'fuf, ka su'a ghuya d'ñwa nda giri ta g'è lu ña ghuni.

⁵Tsa ghuya d'ñwa ya ta maray kazlay: Tud'ukwa guma Lazglafta k'è'a, ña klaftani ta kaghuni ka gwal nda ra ña da ga mghama Lazglafta, ya ta ghuy'è kuni ta d'ñwa ta gh'ñani ya. ⁶Skwi t'dukwa dza'a magata Lazglafta, na tsa ghuyanaptá d'ñwa dza'a ghuyanapta tsi ta tsa gwal ta ghuyaghunaptá d'ñwa ya guli. ⁷Ma zlagapta dza'a zlagapta Mgham Yesu Kristi ná, dza'a vlaghuna-avla ta mbi'a vgha ta kaghuni ta ghuytá d'ñwa ya, nda a'ñni tani. Ta luwa dza'a saha tsi kawadaga nda duh-walha Lazglafta gwal nda mbra ya. ⁸Ma

takataka vu ta zlg'haku dza'a saha h'ñ ña ghuzlanaptá iri ta gwal kul snajtá Lazglafta[§], ta kwalaghutá snatá Lfidá Gwada Mghama mu Yesu Kristi ya. ⁹Tsa ghuzla iri dza'a ghuzlanapta lu ta h'ñ ya ná, tsaya zadanatá h'ñ dza'a zadanata lu di'ñ nda wa ira Mgham Yesu, nda glakwa mbrakwani^{**} tani. ¹⁰Ma sahani dza'a magakwa tsaya, ña z'elzlvay inda gwal ta zlg'hafta, ña nd'ermimay inda tañ nda nd'ermima. Tekw kaghuni mataba tañ, kabga zlg'hafzlg'ha kaghuni guli ta gwada ya mnaghuna ñni.

¹¹Tsaya ta k'el ñni ka g'data ta maga du'a da Lazglafta ta gh'ña ghuni, kada nzata kuni ka guram nda skwi ya hgaf tsi ta kaghuni, ka zlg'haftá kuni ya. Ka katá tsi ta kaghuni nda mbrakwani, ña magay ghuni ta skwi d'ina'dina, nda ya ña yifanaftani ta zlg'hay nda ñu'fufa ghuni. ¹²Mantsa ya tama, dza'a mutsay hga Mghama mu Yesu Kristi ta glaku nda ma kaghuni, ña vlaghunatani guli ta glaku. Nda nza tsaya ka z'akatahuda Lazglafta mu nda Mghama mu Yesu Kristi.

Skwi dza'a magaku ta saha Yesu

2 Zwanama da^{††}, ta kumay ñni ta mnaghunatá gwada ta fitika sagha dza'a sagha Mghama mu Yesu Kristi, nda gwada ta fitika tskavata dza'a tskavata mu ta k'emani ya. Wya skwi ta nd'èvu ñni ta dzvu da kaghuni: ²Ka mamu mndu ta mnaghunata kazlay: Saghasa fitika sagha Mgham Yesu k'è'a, yaha kuni da z'èñ ka ghuya gh'ña ghuni. D'èr má la anabi tsi, d'èr má snaj nda sna a kuni ta gwad'ay, d'èr i'i a ta vindaghunafta ká lu má mnaghunata. ³Yahayaha mndu da nanafatá kaghuni d'èr nda wati ma tsakalawi. Gi b'anjalan a dza'a sagha tsa fitik ya wa. Mak'èd tsaya ná, nda nd'ègha

§1:8 Grawa nda Isaya 66:15.

**1:9 Gray nda Isaya 2:10, 19, 21.

††2:1 Gray nda 1 Tesalunik 4:15-17.

gwal dza'a gaftá sidi nda Lazglafta, ɲa saba tsa ghwadaka mndu ya dɔday ta dabi. Tsatsi mndu ta nzakway ka ghuma. ⁴Dza'a sli'avafslia ta ghɔɲa inda skwi nda ghuba, nda ya ta ghɔɲa inda skwi ta tsɛlbu lu ta tsɛlbu ta kɔmani. ɲa nzamtani ma hɔga Lazglafta, ɲa mnayni kazlay: Pi Lazglafta^{‡‡} kɔ'a. ⁵Mnaghunamna yu ta inda tsa skwiha ya ma fitika nzakwa dɔa da kaghuni. Zaghunapzara? ⁶Ndanana ná, nda sna kuni ta skwi ta ɲaghutá tsa ghwadak ya. Ka saghasa tsa fitikani ya ná, dza'a zlagapzлага. ⁷Aɲ mndani, nda ghada ta magakumagaku slnahani. Ma tsanaɲta tsa mndu ta ɲaghuta ya ta tvi dza'azlay ná, kdekdek a dza'a maga tsi ta slnani wa. ⁸Dza'a sabsa ta dabi. Ma sagha dza'a sagha^{¶¶} Mghama mu Yesu ma glakwani, ɲa zadanatani nda hafu dza'a vuslagapta tsi ma wani. ⁹Nda mbrakwa halaway dza'a saba tsa ghwadaka mndu ya, ɲa magayni ta inda mazɛmzɛmha, nda inda skwi ya ta ndrakuwa lu nda ndrakuwa, nda inda mandɛrmimi ɲa nana^{§§} mnduha. ¹⁰Dza'a magay ta inda ghwadaka skwiha ɲa nanaghatá gwal ta zada ghɔɲa taɲ, kabga kwalaghuta taɲ ta tsu'af, dɔvaf a hɔɲ ta kahwathwata má dza'a mbanafá hɔɲ ya wa. ¹¹Tsaya kɛl Lazglafta ka ghunagatá mbrakwa zadaku ta ghɔɲa taɲ ɲa zlghafta taɲ ta tsakalawi, ¹²kada tsanaghata Lazglafta ta guma ta inda tsa gwal ta kwalaghuta zlghaftá kahwathwata, zdɔgana maga ghwadaka skwi ta hɔɲ ya.

Nzaku ka mnda zlghay nda ɲuduf nda diha

¹³Aɲni, nda ra ka rfay ɲni ta Lazglafta ta ghɔɲa kaghuni zwanama. Dɔvudva

Mgham Yesu ta kaghuni kabga Lazglafta ta zbaptá kaghuni daga ta taɲtaɲ, ɲa mbaghunafta nda ma slna Sulkum, ka faghutá kaghuni nda ghuba, ma zlghafta ghuni nda ɲudufa ghuni ta tsa kahwathwata ya. ¹⁴ɲa tsaya kɛl tsi ka hgaftá kaghuni nda ma Lfida Gwada ya mnaghuna ɲni, ɲa mutsafta ghuni guli ta glakwa hga Mghama mu Yesu Kristi. ¹⁵Tsaya tama zwanama da ná, dihavawa diha, ka ɲanata kuni ta inda tsa skwiha taghaghunaf ɲni ya, dɔr ya mnaghuna lu nda mna, dɔr ya vindaghunafta lu nda vinda a tsi.

¹⁶Ta maga du'a yu da Mghama mu Yesu Kristi tsatsi ka ghɔɲani, nda ya da Da mu Lazglafta ya ta dɔvutá amu, ya ta zdɔɲtá hudi ka lɔbamatá ɲuduf ɲa kdekedzeɲ, nda skwi faf mu ta ghɔɲ tida. ¹⁷Ka lɔbaghunatá tsi ta ɲuduf, ka vlaghunatá tsi ta mbrakwa gɔdata ta maga skwi dɔnadina ma slna nda ya ma gwada.

Magawa du'a ta ghɔɲa aɲni

3 Skwi ya ta pɔaku tama zwanama dɔa, magawa du'a ta ghɔɲa aɲni, kada dza'a gwada Mgham Yesu ta kɔma ta kɔma misimmisim, nda ya ɲa ghubaray mnduha manda ya ta magaku da kaghuni ya. ²Magawa du'a guli ta ghɔɲa aɲni ɲa kataɲnatani da mnduha ta sidi, kabga inda mndu a ta tsu'a na gwada ta mnɛ ɲni na wa.

³Mgham Yesu ná, vɔrɔda mndu ya, dza'a mbraghunafmbra, ɲa nghayni ta kaghuni da halaway*. ⁴Wya skwi graf ɲni ta ghɔɲa kaghuni ma ndi'atá vgha ɲni nda Mgham Yesu: Ta ɲanaɲa kuni ta hidaku ya ta vlaghunata ɲni, nda gɔdata ta gɔdata kuni ta magay nda ya dza'a kuni magay manda tsaya.

^{‡‡}2:4 Gray nda Daniyel 11:36, Izekiyel 28:2.

^{¶¶}2:8 Gray nda Isaya 11:4.

^{§§}2:9 Gray nda Mata 24:24.

*3:3 Gray nda Mata 6:13, Yuhwana 17:15.

⁵Ka maraghunamara Mgham Yesu ta tvi ña ðvuta ghuni ta Lazglafta, nda ya ña hbay ghuni ta ñuduf manda ña Kristi.

Maga slna manda va ña Pwal

⁶Zwanama ða, ma hga Mghama mu Yesu Kristi ta mna ñni ta na gwada na ña ghuni, tsaghwa vgha tavata mnda zlg hay nda ñuduf ta yaði, kul haf ta maga skwi taghaghunaf ñni. ⁷Kaghuni, nda sna kaghuni ta skwi ña magay, ña ksay ghuni ta sada ñni. Ma nzakwa ñni da kaghuni ná, nza a ñni ka gwal ta yaði wa. ⁸Zañ a ñni ta skwa zaya mndu ka mbalay wa. Añni ka ghøña ñni ta slavapta nda rvidik tani, nda fitik tani ka maga slna ña zay ñni, kabga va a ñni ta ghuyaghunaptá ðañwa[†] ta ghøña skwa zay ñni wa. ⁹Nza a vøl magay ñni mantsa ya kazlay, ra a ka mutsay ñni ta skwi da kaghuni wu kə'a wa. Nda nza tsa slna magø ñni ya ña tagha skwi ña ghuni. ¹⁰Ma tsa fitika nzakwa ñni da kaghuni ya ná, wya ka ñni si ta mnaghunata: «Ka va a mndu ta maga slna ya wu ná, ma vlay kuni ta skwa zay guli,» ka ñni.

¹¹Tsa nzakwani ya, snañnaghasna kazlay mamu sanlaha ta yaði mataba

ghuni, kul haf ta maga slna kə'a. Ta ghøña valu da kiwa ghatalakw yeya skwi ta magø høñ. ¹²Skwi ta mnø ñni ña tsa mnduha ya, nda hga Mgham Yesu Kristi na: Magawamaga ta slna nda tvani, ka mutsa kaghuni ka ghøña ghuni ta skwi ña zay ghuni, ka ñni.

¹³Kaghuni ya zwanama ná, ma hørfaku kuni ta maga skwi ðina. ¹⁴Ka haf yu ta sna tsa gwada vindaf lu ya wu, ka mndu katsi, mnananña mnduha demdem, ka dgaghuta kuni ta vgha nda tsi, ña ksaf tani ka hula. ¹⁵Nziya nza tsi, yaha kuni da klaftá høñ ka ghuma ghuni. Zlahawazlaha nda tvani, kabga zwanama ghuni ya.

¹⁶Ka vlaghunavla Mgham Yesu tsatsi ka ghøñani ta vla zðaku ya, ta zðaku ðøñ ta wati luwa tsi. Ka nza Mgham Yesu kawadaga nda kaghuni demdem.

¹⁷I'i Pwal ta vindaghunafta nda dzva ða, ta ga zgu yu ña ghuni. Tsaya thatá dzva ða ta inda ðelewerha ta vindafta yu. Mantsa ya ta vinda yu.

¹⁸Ka nza zðakatahudá Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni demdem!

[†]3:8 Gray nda Slna gwal ghunay 20:34, 1 Tesalunik 2:9.

Tarɗanta tsghatá lwa Pwal ɗa

1 Timute

Ga zgu

1 Pi Pwal, ghunatá mnda Yesu Kristi, manda ya mnaf Lazglafta mnda mba amu nda Yesu Kristi ya faf mu ta ghəŋ tida ta vinda na delewer na.

²Ŋa kagha Timute[‡], vərɗa zwaŋa ɗa ma zlgħay nda ɗuɗuf ta vinda yu. Ka vlagħavla Lazglafta ta nzakway ka Da, nda Mghama mu Yesu Kristi ta zɗakatahufani, nda tawa hidahidani, nda zɗakwani.

Dasuwa ka kuni nda gwal ta taghanatá ghwadaka skwi ta mndu

³Manda ya si ta mnə yu ɗa għa ma sli'a ɗa da luwa Mekaduniya ya kay, ka nzata ka ma luwa Afisus, kabga mamu gwal ta tagħa tsakalawi ɗa mnduha. Ka dvanaghata ka ta həŋ ɗa zlaŋta taŋ. ⁴Ka mnanata ka ta həŋ, yaha həŋ da lagħwi da hamtá ghəŋ ma gwada ta prukutunzum, nda mbəɗa mndəra mndu kul haɗ lu dza'a kɗanakta. Ta klaktá hwazlabaku, ka zlaŋtá ɗlaku ta kəma ta kəma ma slna Lazglafta ma zlgħay nda ɗuɗuf tsaha ya. ⁵Klatá ghəŋa tsa gwada ta mnaghata yu ya ná, tsaya sli'anafatá ɗvu ya ta sabi ma ɗuɗuf ya nda ghuba, nda vərɗa ndanu kul haɗ sana dga ghəŋ, nda vərɗa zlgħay nda ɗuɗuf. ⁶Tsughwadagħu tsughwada sanlaha ta tvi, ka lagħwi zadamta ma tsa hwazlabakuha dza'a kwal katanafatá həŋ ya. ⁷Ta kumay həŋ ta nzakway ka gwal ta tagħanaftá zlahā Lazglafta ta mnduha, ama sna a vərɗa hahəŋ ta skwi ta mnə həŋ wa. Sna

a həŋ ta vərɗa skwi ya sladaf həŋ tida guli wa.

⁸Nda sna amu kazlay: Dina zlahu kə'a, ka nda tvani ksa mndu ta slna nda tsi. ⁹Nda sna amu guli kazlay: Fa a lu ta zlahu ka ɗa gwal ɗɗukwa wu kə'a, ama fafa lu ta zlahu ɗa gwal kul sna gwada da mndu, nda gwal ta maga mbrəs, nda gwal ta sidi, nda gwal dmaku, nda gwal kul zlaŋa Lazglafta, nda gwal kul snaŋtá dzahay', nda gwal ta pslatá dadaha taŋ, nda gwal ta pslatá mndu, ¹⁰nda gwal ta hliri, nda gwal ta hahanaku zgun nda zgun, nda gwal ta dzawaptá mndu ka vu'a, nda gwal tsakalawi, nda gwal ta wada a ta wadu ka bətbət, nda ya ɗa gwal ta maga sanlaha ma ghwadaka skwiha, ka zluŋtá vərɗaka tagħa skwi. ¹¹Tsa vərɗa tagħa skwi ya ná, ta slanaghata ma Lfiɗa Gwada faɗim lu ɗa mnay ta ghəŋa glakwa Lazglafta lu.

Rfanaghatá Kristi

¹²Ta rfay yu ta Yesu Kristi Mghama mu, ta vlihatá mbraku prək maga slna ɗa. Ta rfay yu ta ghəŋa vəl klaftani ta i'i ka mndu nda ra ɗa faftá ghəŋ tida, ɗa maganatá slna. ¹³Aŋ mndani, nda nza yu ka mndu si ta pgha rutsak tida ghalya, ka mnda giri ɗani, ta balanata, ama ka tawatá Lazglafta ta hidahida ta i'i, kabga ma kwala ɗa kul snaŋta si ta maga[¶] yu ta tsa skwiha ya. Si haɗ zlgħay nda ɗuɗuf da i'i wa. ¹⁴Ka zɗiɗiŋtá Mghama mu ta huɗi katakata, ka vlihatá zlgħay nda ɗuɗuf, nda ɗvu ya ta mutsu lu ma guyatá vgha nda Yesu Kristi. ¹⁵Wya tsa vərɗa gwada nda ra ka tsu'afɗa inda mndu ya: Sasa Yesu Kristi ta ghəŋa haɗik ɗa mbanafatá gwal dmaku. Pi mali mataba taŋ. ¹⁶Tsaya kəl Lazglafta ka tawatá hidahida ta i'i. Kumankuma Yesu Kristi ta maravata ma i'i ta nzakway ka mali

[‡]1:2 Ngha ta slna gwal ghunay 16:1.

[¶]1:13 Ngha ta slna gwal ghunay 8:3, 9:4-5.

mataba gwal dmaku ya, ta glakwa ksa ɲudufani. Nda nza ka gray ɲa gwal dza'a zlgħaftá tsatsi, ɲa nzakwa taɲ nda rfu ɲa kdekedzeɲ. ¹⁷ Ka nza sgit nda glaku ɲa dekdek ɲa Mgham kul haɗ ta mta-vata, kul haɗ ta nghavata, tsatsi turtuktuk Lazglafta ɲa kdekedzeɲ. Amin!

¹⁸ Timute zwanja ɗa, na gwada ta mnaghata yu ná, manda va ya mna la anabi ta gwada ta ghəɲa gha ghalya ya, ɲa nzakwa na gwada na ɲa vlagħatá mbraku, kada laviɲta ka ta vulaftá vɛrdaka vulu. ¹⁹ ɲananja ta zlgħay nda ɲudufa gha nda fatá ndana gha kul haɗ sana dga ghəɲ. Vzɲɲvza sanlaha ta tsa fata ndanu kul haɗ dga ghəɲ ya, ka dzatá zlgħay nda ɲudufa taɲ. ²⁰ Mataba tsa mnduha ya na i Himene nda Alegzandra. Vlaɲvla yu ta həɲ ta halaway[§], kada kwala həɲ razəgəltá Lazglafta.

ɲa wa rakwa tsəlbay mu ta tsəlbu na?

2 Skwi ya vli yu ta mbraku taɲtaɲ ta ghəɲani karaku ná, tsaya ɗawa skwiha da Lazglafta nda maga du'a, nda taw ma ghuvani, nda rfanaghata ta ghəɲa inda mnduha. ² Dina ka maga du'a ta ghəɲa mghamha nda inda gwal ta ɲanatá ga mgham, kada mutsafta mu ta nzaku leɓtekw, ma zdaku, ma zləɲa Lazglafta nda tvani, ɲa nzay mu ta nzaku manda ya ta raku ɗər ta wati ma tvi tsi. ³ Tsaya skwi ɗina ta zɗəganatá Lazglafta mnda mba amu. ⁴ Ta kumay tsatsi ta mbafta** inda mndu, ka mutsafta taɲ ta snaɲtá kahwathwata. ⁵ Na nzakwani ná, turtuktuk Lazglafta. Turtuktuk mndu ta guyanaftá mndu nda Lazglafta guli. Tsa

mndu ya ná, Yesu Kristi ya ⁶ ta vlatá ghəɲani ɲa varatá inda mnduha dem-dem††. Tsaya skwi ya maga tsi ma fitik ya fa Lazglafta. ⁷ ɲa tsaya kəl lu ka fatá i'i ka mnda mnay, ka mnda ghunay‡‡ guli. Nda nza yu ka mnda taghanaftá gwal kul nzakway ka la Yahuda¶¶ ta gwada ta zlgħay nda ɲuduf, nda kahwathwata. Tsakalawa ɗa a wu, kahwathwata ta mnə yu.

I mi'aha nda zgwana

⁸ Ta kumay yu tama ta magay zgwana ma inda vli ta du'a nda kapatá dzvu ya nda ghuɓa hezle' nda ta luwa, nda gatá sidi a wu, nda zlərdawi a guli wa.

⁹ ɲa mi'aha ya guli ná, ka nzakwa hahəɲ nda hba vgha manda ya ta raku. Ma laghu həɲ da rka nda ɗatá ghəɲ ya nda bla. Ma laghu həɲ da rka nda dasu, ɗər nda mizidikw, ɗər nda lgut ya nda bla dzvani^{§§} a tsi. ¹⁰ Ka rka həɲ ta rka nda ɲərmata slnaha taɲ, manda ya ta ranja mi'aha ta maraɲtá zləɲay taɲ ta Lazglafta. ¹¹ Ma fitika tagha skwi ya guli, seftekwa ka marakw nzata, nda hanatá ghəɲ. ¹² Vlaɲ a yu ta tvi ta marakw ɲa taghanaftá skwi, ɗər ɲa ga mgham ta ghəɲa zgun wa. Seftekwa katsi nzata. ¹³ Adamu na taɲtaɲa mndu zlaganap Lazglafta, kada magaftá tsi ta Hawa. ¹⁴ Adamu a nanaf halaway guli wa, marakw ya nanaf tsi, ka kwalagħutá marakw ta snatá gwada Lazglafta*. ¹⁵ ɗər má mantsa tsi, dza'a mbanafmba Lazglafta ta marakw nda ma yayni ta zwani, ka gɗavagɗa tsi ta ɲa

§1:20 Gray nda 1 La Kwareɲt 5:5, 2 Timute 2:17, 2 Timute 4:14.

**2:4 Gray nda Izekiyel 18:23.

††2:6 Gray nda Mata 20:28.

‡‡2:7 Gray nda 2 Timute 1:11.

¶¶2:7 Gwal kul snaɲtá Lazglafta Da mu ta Luwa.

§§2:9 Gray nda 1 Piyer 3:3.

*2:14 Aya 13-14: Ngha ta Zlrafta 2:7, 21-22, 3:1-6.

vata ma zlgHay nda ɲudufani, nda dʒvutá mndu, nda nzaku nda ghuba.

Gwal ngha Igliz

3 Nana gwada dza'a yu mnay na ná, gwada ɲa faftá ghəɲ tida ya. Ka dʒafɔdʒa mndu ta slna nzakw ka mali ta ghəɲa Igliz katsi ná, ɲərma skwi ya dʒvəɲ tsi. ²Dina ka nzakwa mali ta ghəɲa Igliz, ka mndu kul had rutsak tida, turtuk ka markwani, zlahafzlaha katsi ta ghəɲani, ta ndanay katsi ta ndanu tɔdukwa, dɪna ka nzakwani, ta tsu'ay katsi ta matbay ga taɲ, nda sna katsi ta taghanaftá skwi ta mndu, ³ma nza tsi ka mndu ta sa ima inabi, ma nza tsi ka mndu ta sidi, ama leɓtekw ka nzakwani. Ma nza tsi ka mndu ta ghazɛɲzɛɲ, ma nza tsi ka mndu dʒvutá ta tsemi. ⁴Nda sna katsi ta ɲanatá hɛgani, nda sna katsi ta zlaha zwanani ɲa nzakwa taɲ ka zwani ta sna gwada nda hanata ghəɲ guli. ⁵Ka si sna a mndu ta ɲanatá hɛgani wu katsi, wa kə'a dza'a laviɲtá nghaftá Igliza Lazglafta na? ⁶Ma nza tsa mndu ya ka lfida mndu ma zlgHay nda ɲuduf, da glə tsi ta ghəɲ, da zləmbamtá tsi ma mndərga tsa guma tsanagha lu ta halaway ya. ⁷Dina ka nza-kwani ka mndu ya ta ghubu dər gwal kul snəɲtá Lazglafta, kada nzakwa tsi ka mndu kul had lu ta gagay nda gaga, da zləmbamtá tsi da dəɓla halaway†.

Gwal ksa slna ma səla mnduha

⁸Gwal ta ksa slna ma səla mnduha ya guli, dɪna ka nzakwa taɲ. Yaha həɲ pgha wirak his ma vu, yaha həɲ nzakway ka gwal ta sasaku, ka gwal ta zba tsemi nda ta ghwadaka tvi. ⁹Dina ka nzakway taɲ ka gwal ta ɲanatá kahwathwata ya marigij lu ma zlgHay nda ɲuduf nda fata ndanu kul had sana dga ghəɲ. ¹⁰Dina ka dzəghəɲtá həɲ karaku. Tahula tsa, ka

had sana skwi ɲa mnafta ta həɲ wu katsi, laviɲlava həɲ ta nzakway ka gwal dza'a ksa slna ma səla mnduha. ¹¹Mantsa ya mi'aha ta ksa slna ma səla mnduha guli. Dina ka nzakwa taɲ. Had wu ka həɲ ta kusleɓberaku, zlahafzlaha ka həɲ ta ghəɲa taɲ, ka ɲərmani ka həɲ nzakway ma inda skwi. ¹²Mndu ta ksa slna ma səla mnduha ná, turtuk ka markwani, pərdafpərdá katsi ta zlaha zwanani nda gwal ga taɲ tani. ¹³Ka nda tvani ta ksa gwal ta ksa slna ma səla mnduha ta slna katsi ná, ta vɛɲvɛla lu ta glaku ta həɲ ma inda vli. Laviɲlava həɲ ta gwada taɲ kul had zləɲ ma fatá ghəɲa taɲ ma zlgHay nda ɲuduf ma Yesu Kristi.

Hya skwi ta vlamata zlgHay nda ɲuduf

¹⁴Ta vindi yu ta na dɛlewer na ɲa gha ná, nda fa ɲudufa dɔ ta labə da nghaghaghata. ¹⁵Ala, ka gərdugərdá yu katsi, dza'a nda sna ka káka dza'a nzaku ma həga Lazglafta ta nzakway ka Igliz, hahəɲ gugudi ta dihanatá kahwathwata. ¹⁶Manda va tsaya ná, dagala nzakwa skwi ya nda difa payaf Lazglafta, ta nzakway ka Kristi ya zlgHaf mu. Marigij mara Lazglafta ka mnda səla.

Tudukwa nzakwani,
ka Sulkum nda ghuba‡ maraɲta.
Nda ngha duhwalha Lazglafta, ka mñə lu ta gwada tida, ɲa inda gwal kul nzakway ka la Yahuda.
Ka zlgHaf tá mnduha ma inda vli ta ghəɲa hadik.
Ka klaghatá Lazglafta ta luwa da vɛla glakwani.

Tagha skwa gwal tsakalawi

4 Tsalijtsala Sulkum nda ghuba ka-zlay: Ma kdavakta fitik ná, dza'a zlanavazla sanlaha ta zlgHay nda ɲud-

†3:7 Aya 2-7: Gray nda Titus 1:6-9.

‡3:16 Gray nda Ruma 1:4.

ufa taŋ, ka laghwi da sna ŋa sulkumha ta nana mndu, nda tagha skwi ya ta klagapta ghwadaka sulkumha kə'a. ²Ŋa nanaghata gwal ta maga maḡwirmadḡwir, ta mna tsakalawi, ta həŋ. Vli ma ndana tsa mnduha ya ná, manda datá kufur ghandand ma vu ya nzakwani. ³Dza'a lmay həŋ ta kla marakw, dza'a lmay həŋ ta zay lu ta sanlaha ma skwa zay. Wya Lazglafta ta zlagigintá tsa skwiha ya ŋa zay gwal zlgħay nda ŋuduf, gwal nda sna ta kahwathwata. Ta zə həŋ ya, ŋa rfay taŋ ta Lazglafta ta ghəŋani. ⁴Manda va tsaya, inda skwi zlagigij Lazglafta ná, dina^f nzakwani. Ka ta rfanagharfa lu ta Lazglafta ta ghəŋa skwi ta zə lu, haḡ sana skwi ŋa wuḡanaghuta wu, ⁵kabga ghuḡiŋ ghuḡa Lazglafta nda gwadani nda ya nda ma maga du'a guli.

Nzakway ka vərḡa mnda maganatá slna ta Yesu Kristi

⁶Ka taghanaftagha ka ta inda tsa skwiha ya ta zwanama katsi, dza'a nzakway ka ka ŋərma kwalva Yesu Kristi. Dza'a maraŋmara ka kazlay: Nda bagha ka nda gwadá zlgħay nda ŋuduf, nda ya nda vərḡaka tagha skwi ya taghaf ka kə'a. ⁷Zluŋzla ta gwadá prukutunzumha ta gwadə halata mi'aha. Ŋavaŋa kagha, ka nza ka ta nzaku ma ndi'ata vgha gha nda Lazglafta. ⁸Skwi dina zavzava ŋa hwaya us ma vgha, ama sira a katu mida wa. Ndi'atá vgha nda Lazglafta katək na vərḡa skwi ta kata mndu ma inda skwi, kabga da tsatsi na ta ta imi ta sləməŋ ta ghəŋ nzaku ya ndanana, nda nzaku ya ta kəma. ⁹Nana gwada na ná, vərḡa gwada ya, nda ra ka tsu'afta inda mndu kul haḡ sana dzuzdukway. ¹⁰Taghəŋa tsaya ta

kəl mu ka dzatá vgha ka ŋavata ka maga slna, kabga nda fa ghəŋa mu ta Lazglafta ya nda hafu mida. Tsatsi ta nzakway ka mnda mba inda mndu, katkatatani gwal zlgħay nda ŋuduf. ¹¹Tsaya skwi dza'a ka sladanata, ka taghay.

Nzanza ka mndu ŋa ksa sadani

¹²Yaha mndu da hərtətətá nzakwa gha ta ka zwaŋ. Katək ná, nzanza ka ŋa gwal zlgħay nda ŋuduf, ka mndu ŋa kla sadani ma tva gwada, ma tva nzaku, nda ya ma tva nzaku nda ghuḡa. ¹³Ma kḡaku yu ka labə ya, ka gḡata ka ta dzaŋanaftá gwada[§] Lazglafta ta mnduha, ka vla ka ta mbraku ŋa taŋ, ka tagha ka ta skwi ŋa taŋ. ¹⁴Yaha ka da ganavatá masfa ta skwi ya vlagha Sulkum ma kagha, ya vlagha lu ma fitika mnata la anabi, ka faghaghatá la galata mndu ta dzvu ya. ¹⁵Ŋaŋa ta vgha ta tsa skwiha ya, ka maga ka nda kḡavakta ŋudufa gha, ŋa nghanḡa inda mnduha káka ta dza'a ta kəma ta kəma. ¹⁶Dasuwa ka ka nda nzakwa gha, ḡasuwa ka ka nda skwi ta taghə ka guli. Ndi'amndi'a mida. Ma tsa magay gha mantsa ya, dza'a mbanafḡa ka ta ghəŋa gha, nda gwal ta fata sləməŋ ka snay tani.

Vla ta hidaku ŋa inda gwal zlgħay nda ŋuduf

5 Ma davə ka ta glata mndu. Nda ḡasuwa ká ka gwadá nda tsi, manda skwi nda da gha^{**}. Manda mna gwada ŋa zwaŋama gha ka ka gwada nda zwana duhwalha. ²Galata mi'aha ya guli ná, manda mamaha gha, káka nḡa həŋ. Nḡa ta daghala mi'aha manda kwagha ma gha kul haḡ ndanarḡtá sana skwi nda həŋ.

^f4:4 Gray nda Zlrafta 1:31.

[§]4:13 Nḡa ta Lukwa 4:16-21.

^{**}5:1 Gray nda Levitik 19:32.

Mi'a wadgu

³Vla ta glaku ɲa vɔrdaka mi'aha ka wadgu, ka matuɲulum. ⁴Ka si mamu zwana tsa wadgu ya, ka zighihani a tsi katsi, tiɲɛl hahɛɲ dza'a zlrafta katanɲá gwal ga taɲ, ɲa planamtá dzva taɲ. Tsaya skwi ta zdɛganatá Lazglafta. ⁵Tsa vɔrda wadgu ta nzakway ka matuɲulum kul haɗ mndu ɲa katanɲa ya ná, ta Lazglafta fafta tsatsi ta ghɛɲani. Haɗ ta zlanɲá maga du'a, ka tawa ghɛɲ da Lazglafta nda fitik tani, nda rvidik tani, ɲa dawa katu da tsi wa. ⁶Ama wadgu ya ta nzaku ta daghayakwani ná, nda mta tsaya dɛr má ta ndiri tsi. ⁷Tsaya skwi dza'a ka havanaktá hɛɲ, kada nzakwa hɛɲ kul haɗ rutsak ta hɛɲ. ⁸Ka haɗ mndu ta nghapta ka la taɲ, katkatatani la ma hɛga ga taɲ wu katsi, ɓliɲɓla tsa mndu ya ta zlghay nda ɲuduf, mal tsatsi badzatani ka mndu kul zlghaftá Yesu.

⁹Marakw ya mtu zɔ'ala taɲ ná, ta magay ka imani ta mku' mbsak, kada mbɛdamta lu mataba mi'a wadgu. Tsa si turtuktuk yeya ka zɔ'al snaɲ tsi guli. ¹⁰Ta ghubay ka lu ma ɲɛrma slnahani ta magɛ tsi. Va galanafgala katsi dɪna ta zwani, ta tsu'ay katsi ta matbay ga taɲ, ta mbazay katsi ta sɛla gwal zlghay nda ɲuduf, ta katay katsi ta gwal ta sa duni, fafa katsi ta ghɛɲani ka maga inda ɲɛrma slna. ¹¹Yaha ka mbɛdamtá mi'a wadgu ta ka daghali ma tsa mbsak ya, kabga baɗu sli'avafɛta dɪva zgɛn ma vgha taɲ, ka dganatá hɛɲ nda Kristi ná, zbaya taɲ ta dza'agɛlta da zɔ'al. ¹²Dza'a ksaya guma ta hɛɲ kabga ɓlanapɓla hɛɲ ta skwi ya si kura hɛɲ taɲtaɲ. ¹³Taghɛɲa tsa guli, haɗ sana skwi ta magɛ tsi ta ghɛɲa sli'ani da ra watgha hɛga ga mndu wa. Dza'a ra watgha hɛga ga mndu yeya a guli wu, dagala va yawa taɲ. Gwada kul nghanatá hɛɲ ná, tsaghuzlaram ka

hɛɲ dida. ¹⁴Tsaya tama, ta kumay yu ta sli'a mi'a wadgu ta ka daghali ya da zɔ'alha taɲ, ka yaya hɛɲ ta zwani, ka ngha hɛɲ ta hɛga taɲ, kada kwala ghumaha mu ta mna gwada kul raku ta amu. ¹⁵Mamu sanlaha ta gi ghadata mbɛdaghutá vgha, ka zluɲtá vɔrda tvi, ka laghwi mista halaway. ¹⁶Ka mamu sana marakw ta zlghaftá Yesu, nda mi'a wadgu ma mndɛra taɲ katsi, ka kata tsi ta hɛɲ, yaha tsi zlanɲá Igliz, kada lavɲta Igliz ta katanɲá vɔrda wadguha ya ta duɲluɲwaku.

Gwal ngha Igliz

¹⁷La galata mndu ta ksa slna dɪna mataba Igliz ná, dɪna ka vla glaku dagala ɲa taɲ. Katkatatani gwal ta mna gwada, nda gwal ta tagha skwi ɲa mnduha. ¹⁸Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta na: «Haɗ kuni dza'a hbunustá budzaɲ ta wi ta sla ta dga hya wu,» ka'a. Mantsa ya ka'a guli na: «Raɲra vlanɲá nisɛlani^{††} ta mndu ta ksa slna,» ka'a. ¹⁹Ma gi tsu'af ka ta gwada ta mnafta lu ta sani ma glata mndu ta ksa slna mataba Igliz. Ba mamu ka maslɛmtsɛk taɓ his ka hkɛn a tsi ta snanaghata. ²⁰Gwal ta ga dmaku ya, dvanaghadvá ta hɛɲ ta kɛma inda mnduha, kada ganafɛta tsi ta zlɛɲ ta sanlaha.

²¹Ta ndɛɓa dzvu yu ɲa gha ta kɛma Lazglafta, nda Yesu Kristi, nda ya ta kɛma duhwahani zabap Lazglafta. Snasna ta tsa gwada ya, yaha ka da laghwi da dɪva ghɛɲ. Yaha ka da gala mndu nda gala. ²²Yaha ka da gi hwaya fanaghatá dzvu ta ghɛɲa mndu ɲa vlanɲá slna mataba Igliza Lazglafta. Yaha ka da hba huta mista mndu ta gatá dmaku. Ngha ta ghɛɲa gha, yaha ka faftá rutsak ta vgha gha.

²³Yaha ka gɛɛta ta sa imi kwenkwen, ama ka sa ka ki'a ta ima inabi, ɲa ghzla

^{††}5:18 Ngha ta Vrafta ta zlahu 25:4 nda 1 La Kwareɲt 9:9, Mata 10:10, Lukwa 10:7.

skwi ma huda gha, nda ya na ghzla tsa gdata ta gdata ka kul dughwanaku ya.

²⁴Sanlaha ma mnduha ná, ta dabi dmakwa tanj, der ta la a lu tsanaghatá guma ta hən. Ama tahula tsanaghatá guma ta hən ta nghavata na sanlaha.

²⁵Manda va tsaya guli, ta nghaku nərma slna ta dabi, der má sabə a tsi ta dabi gi hadahada wu, difaghuta a wa.

La vu'aha

6 Inda gwal ta ga vu'a, ka vla hən ta glaku na danahəgaha tanj, kada kwala mnduha ta raza Lazglafta, nda skwiha ya ta taghə mu. ²Ka gwal zlg hay nda njuduf na danahəgaha tanj katsi, yaha hən da kwal kul sna gwada da hən, kabga nzakwa tanj ka zwanama ma zlg hay nda njuduf. Ka navaŋa hən katək ka maganata slna tanj nda tvani, kabga tsa danahəgaha tanj ta maganata hən ta slna ya ná, gwal zlg hay nda njuduf ta dvu Lazglafta hən.

Ma tsemi ta saba inda ghwadaka skwi

Tsaya skwiha na taghay gha na mnduha. Ka vla ka ta mbraku na tanj. ³Ka lagha mndu ka tagha sana skwi tskəm, ka zluŋtá vərđaka gwada Mghama mu Yesu Kristi, nda skwi ya ta taghə mu ta ranjta zlg hay nda njudufa amu katsi, ⁴tse mndu ya ná, gla ghən ta glə tsi, had sana skwi snən tsi wa. Dughwana a ma ndanani wa, zlerđutawi nda mbađa gwada yeya snən tsi. Ma tsaya ta saba drakuha, nda zlerđutawi, nda razuha, nda ghwadaka uwa'uwalakuha ⁵nda zlerđutawi kul kdavakta mataba gwal kul had ghunislak ma ghəna tanj. Snəgla a hən ta kahwathwata wa. Dina ná, skwi na mutsa gadghəl ya ka hahən ta ndanay.

⁶Manda va tsaya nzakwani, dina ná, mghama gadghəl ya, ka ta rfu mndu nda

kuraghuta skwi ya da tsi. ⁷Anj mndani, had sana skwi ya klaganam mu da ghəna hadik wa. Manda va tsaya guli ná, had sana skwi ya dza'a klijta mu guli wa.

⁸Tsaya tama, ka mamu mu nda skwi na zay, nda skwi na suday ta vgha ya ná, prək mu nda tsa. ⁹Ama gwal ta zba nzaku ka gadghəl ná, ta dədamdəfa hən da skwi ta dzəgha mndu. Na dədamta tanj da dəbla ghwadaka mnduha ta badza mndu, nda ya ta zadənatá mndu na dekdek. ¹⁰Dvutá tsemi ná, ta klakla ta slrəna inda ghwadaka skwi. Ma tsa dvu ta tanj ta tsemi ya, ka zlanavatá hən ta zlg hay nda njudufa tanj, ka garaḃ tsi ta hən katakata.

Vərđaka vula zlg hay nda njuduf

¹¹Ama kagha mnda Lazglafta, wara ta tsa skwiha ya. Ka zba ka ta tva nzaku tdukwa, nda tva ndi'anavatá vgha ta Lazglafta, nda tva zlg hay nda njuduf, nda tva dvu mndu, nda tva ksa njuduf, nda tva nzaku leḃtekwa guli. ¹²Lma ta vərđa lma zlg hay nda njuduf. Zak za ta hafu na kdekedzen, kabga hgafha Lazglafta ta kagha ta ghənani ma mnən ta gha ta nərmeta zlg hay nda njudufa gha ta kəma ndəghata masləmtsəkha. ¹³Ka yu ta mnaghata ta kəma Lazglafta ta vla hafu na inda skwi, nda ya ta kəma Yesu Kristi ta mnigijta vərđa gwada ta kəma Pwanəs Pilat^{††} ná, ¹⁴ka nanata ka ta na gwada ta mnaghata yu na. Ka nzata ka kul had sana skwi ta kagha, kul had rutsak, ha ka sagha fitik dza'a kəl Mghama mu Yesu Kristi ka maravata. ¹⁵Dza'a maravamara badu fitik ya tsaf Lazglafta. Da tsa Lazglafta ya inda mbraku. Tsatsi Lazglafta turtuktuk. Tsatsi dzuḃaya zdaku. Tsatsi ta

††6:13 Nğa ta Yuhwana 18:36-37, 19:11.

ga Mgham ta ghəŋa mghamha^{¶¶}. Tsatsi mgham ta malaptá mghamha. ¹⁶ Tsatsi turtukwani kul had ta mtavata, ta nzaku ma tsuwadək kul laviŋtá mndu ta bhanavata. Had mndu ta kdə nghanja wa. Had mndu dza'a laviŋtá nghanja^{§§} guli wa. Ūjani glaku, nda mbraku, ŋa kdekedeŋ. Amin!

Vlanjá hidaku ta gwal ka gadghəl

¹⁷ Mnanamna ta gwal ka gadghəl ma na ghəŋa hadik na, yaha həŋ da ghərbaku, yaha həŋ da laghwi da faftá ghəŋa taŋ ta gadghəla* taŋ ya dza'a kwal kul nzdavata. Ta Lazglafta ya ta vlamatá inda skwi ka haslay ŋa nza-kwa mu nda rfu ka həŋ faftá ghəŋa taŋ. ¹⁸ Mnanamna ta həŋ ka maga həŋ ta zcfaku. Ka sganaghata həŋ ta maga

skwiha dinadina. Mnanamna ta həŋ ka muvla həŋ ta muvla, ka vla həŋ ta skwi ŋa katanjá sanlaha nda tsi. ¹⁹ Ka mantsa ya ka həŋ magay, dza'a tskanatska həŋ ma ŋərma vli ta skwiha taŋ, ŋa slafta taŋ tida badu mahtsim†, kada mutsafta həŋ ta vərda hafu.

Dzatá ghəŋa gwada

²⁰ Timute da, dasuwa ka ka ŋanatá skwi ya fagham Lazglafta ma dzvu. Ma fam ka ta wa gha da gwadaha ka bətbət kul gra vgha nda zlghay nda ŋuduf, nda tagha skwi ya ta mnə lu kazlay: Snaŋtá skwi kə'a ya, tsaw tsakalawi ya. ²¹ Ma famtá ghəŋ ka tagha tsa skwiha ya, kəl sanlaha ka Pak zlghay nda ŋuduf. Ka nza zcfakatahuda Lazglafta nda kaghuni!

¶¶6:15 Gray nda Vrafta ta zlahu 10:17, Zabura 136:3.

§§6:16 Gray nda Zabura 104:2, Sabi 33:20, Yuhwana 1:18.

*6:17 Gray nda Lukwa 12:20.

†6:19 Gray nda Mata 6:20.

Mahisa tsghatá lwa Pwal ña

2 Timute

Ga zgu

1 Pi Pwal ta vindaftá na defteri na. Nda nza yu ka mnda ghunay Yesu Kristi, manda ya kumaf Lazglafta. Nda fa yu ña mna gwada ña mnduha ta ghəña gwada ta hafu, ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləməñ ta gwal ta ndi'aftá vgha nda Yesu Kristi.

²Ña kagha Timute[‡] zwaña da, ya ta dñu yu ta vindaghafta yu. Ka vlaghavla Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi Mghama mu ta zďakatahudani, nda tawa hidahidani, nda zďakwani tani.

Rfay Pwal ta Lazglafta

³Ta rfay yu ta Lazglafta ta ghəña kagha. Ñani ta maganata yu ta slna nda ñudufa da turtuk, manda ya si ta maganata[¶] dzidziha da. Inda fitika magay da ta du'a da Lazglafta nda fitik tani nda rvidik tani ya ná, ta havay yu ta kagha. ⁴Havakta da ta fitika mbəzay gha ta ima taw ná, ta mamay yu katakata ta nghəglanťá kagha, kada ndəghafta ñudufa da nda rfu. ⁵Ta havay yu, ya káka zlgħafta kahwathwata nda ñudufa gha ta Yesu Kristi. Tsa zlgħay nda ñuduf ya ná, tiñəl midza gha Luwis ta zlgħafta, ka fiñťá ma gha Unis. Grafgra yu kazlay: Zlgħafzlgħa kagha guli kə'a. ⁶Tsaya ta kəl yu ka havglaghakta, yaha ka da wudñťá skwi ya vlagha Lazglafta, ma fitika faghaghata da ta dzvu ya. ⁷Sulkum ya vlama Lazglafta ná, ña zbukwa vgha a wa. Katək ná, ta mbrə nda mbra ta amu. Ta vlamavla ta dñu nda ksanatá ghəñ.

⁸Yaha ka da hula mna gwada ta Mghama mu. Yaha ka da hula mna gwada ta i'i tsam lu ma gamak ta gwada ta tsatsi ya guli. Katək ná, zlgħafzlgħa ta ghuya dāñwa kawadaga nda i'i ta ghəña Lfida Gwada, nda fata ghəñ ta mbraku ya ta vlə Lazglafta. ⁹Tsatsi ta mbamafta. Ka hgaftá tsi ta amu ña nza-kwa mu ka mnduhani. Nza a kabga vəl magata mu ta skwi dīna wu, ama mantsa ya kurata tsi nda zďakatahudani. Tsa zďakatahudani ya, vlamavla lu nda ma Yesu Kristi ma kdaku lu ka fatá ghəña hadik. ¹⁰Ka maravatá tsi ndana tama nda ma zlagapta Yesu Kristi, mnda mba amu. Tsatsi ta klijťá mbrakwa mtaku, ka maramata nda ma Lfida Gwada ta tva nzaku nda hafu ña kdėkedzəñ.

¹¹Ña mna tsa Lfida Gwada ya ña gwal kul nzakway ka la Yahuda fata Lazglafta ta i'i ka mnda ghunay, ka taghay[§] da ña tañ. ¹²Ta ghəña tsaya ta kəl yu ka ghuya na dāñwa na. Ama ksa a hulani ta i'i wu, kabga nda sna yu ta mndu ya faf yu ta ghəñ tida. Grafgra yu guli kazlay: Mamu tsatsi nda mbraku, ña ñanatá tsa Lfida Gwada fadim tsi ma dzvu ya ha ka sagha fitika tsa guma kə'a.

¹³Ka nza kahwathwata gwada ya snañ ka da i'i ka skwi ña klay gha ta sadani. Ka nzamta ka ma zlgħay nda ñuduf, nda ya ma dñu ya vlama Yesu Kristi. ¹⁴Ñanəña ta ñərma tagha skwi ya faghham lu ma dzvu, nda mbrakwa Sulkum nda ghufa, ya ta nzaku ma amu ya.

¹⁵Nda sna ka kazlay: Zlidivazla inda gwal ta hadika Asiya kə'a. Tekw i Fizel nda Hermuzena mataba tañ.

¹⁶Ka maranəñmara Lazglafta ta tawa hidahidani ta ghəña həga ga Unesifura, kabga si ta gďagďa ta ksidiťá ñuduf. Ksaf a na tsatá i'i ma gamak na ka hula

[‡]1:2 Ngha ta Slna gwal ghunay 16:1.

[¶]1:3 Ngha ta Filipiya 3:4-5.

[§]1:11 Gray nda 1 Timute 2:7.

wa. ¹⁷Katək ná, ma bhagaghatani da luwa Ruma, ka zbə tsi ta i'i ka ḡḡaḡḡa, ka slaftá tsi ta i'i. ¹⁸Má ka vlayvla Mgham Yesu Kristi ta mutsaftani ta tawa hidahida Lazglafta baḡu fitika tsa guma. Mal kagha guli nda sna ta katu ya katiha tsi ma nzakwa ḡa ma luwa Afisus.

Nzanza ka vərđaka sludza Yesu Kristi

2 Kagha tama zwaḡa ḡa, mbra ta vgha ma zḡakatahuḡi vlama lu ma Yesu Kristi. ²Skwi ya snaḡ ka da i'i ta kəma ndəghata masləmtsəkha ya, taghanaftagha ta ḡərma mnduha ta lav-
iḡtá taghanaftá sanlaha guli.

³Su'a ta ghuya ḡaḡwa ta slaghaghata ta ghəḡa gwada ta Yesu Kristi, manda ya ta su'u vərđa sludzi. ⁴Ka ta ga sludzi mndu katsi, haḡ ta laghwi da famtá ghəḡani manda ya ta magə hamata mnduha, ka ta kumay tsi ta zḡanaftá ḡuḡ-
ufa malani wa. ⁵Manda tsaya mndu ta hwaya guli. Ka hwaya a tsi ta tsa hwaya ya nda tvani** wu katsi ná, mutsaf a ta nisəlani wa. ⁶Mndu ta ḡavata ka hva guli ná, tiḡəl tsatsi ta za yakwani. ⁷Ndana ta skwi ta mnaghata yu. Ka ta ndanay ka katsi, dza'a vlaghavla Lazglafta ta tva snatá inda skwi.

⁸Havakhava ta Yesu Kristi, tsatsi ta nzakway ka zivra Dawuda, tsatsi ta sli'a-
gapta nda hafu mataba gwal nda rwa, manda ya ta taghə na Lfida Gwada ya ta mnə yu na. ⁹Taghəḡa tsa Lfida Gwada ya ta ghuya yu ta ḡaḡwa ha ka tsamtá i'i ma gamak manda mndu ta magatá ghwadaka skwi. Ama ḡər má mantša tsi, hbam a lu ta gwada Lazglafta wa. ¹⁰Tsaya ta kəl yu ka su'a inda skwi, ḡa mutsafta gwal zabap Lazglafta ta ḡakwa taḡ, kada mutsafta hahəḡ guli ta mbaku

ta nzakway ma Yesu Kristi, ḡa nzakwa taḡ ma glaku kul haḡ kḡavaktani ya. ¹¹Nana gwada dza'a yu mnay na ná, gwada nda ra ya.

Ka mtumta mu kawadaga nda tsi, dza'a nzakway mu nda hafu kawadaga nda tsi guli.

¹²Ka ta su'ay mu ta ghuya ḡaḡwa kawadaga nda tsi, dza'a gay mu ta Mgham kawadaga nda tsi guli.

Ka sna a ḡni ta kagha wu ka mu nda tsi, sna a yu ta kaghuni guli wu, ka'a dza'azlay nda amu.

¹³Ka ḡər nza a mu ka ḡərma mndu tawa irani wu, tsatsi tani, ta nzakwani tsatsi†† ka ḡərma mndu,

kabga laviḡ a tsatsi ta mnay kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a nda ghəḡani wa.

Mna ta vərđaka gwada Lazglafta

¹⁴Havanakhava ta tsa skwiha ta mnaghata yu ya ta sanlaha. Mnamamna ta həḡ ta kəma Lazglafta, ka zlaḡta həḡ ta zlərdawi ta ghəḡa gwadaha. Haḡ sana skwi ta katanḡa tsa zlərdawi ya ta mndu wu, ta ghəḡa zadḡḡtá gwal ta snay yeya katək ta zadḡḡta tsi. ¹⁵Kagha, ḡavəḡa ka nzakwa ka ta kəma Lazglafta ka mndu nda ndəha, ka mnda maga slna kul haḡ hula ta ksafḡa ma slnani, ta mna vərđa gwada nda tvani. ¹⁶Ma fə ka ta wa gha ḡa gwadaha ka bətbət kul ksa vgha nda zlgḡay nda ḡuḡuf, kabga gwal ta famtá ghəḡa taḡ da mndərga tsa gwadaha ya ná, ta sgaku nda sga di'iḡaghuta taḡ nda Lazglafta. ¹⁷Gwada ma wa taḡ guli ná, manda tsakwa gurdza nzakwani. Tekw i Himene‡‡ nda Fileta mataba tsa mnduha ya. ¹⁸Zluḡzla həḡ ta tva kahwathwata. «Nda ghada luta sli'agapta ma mtaku,» ka həḡ ta mnay. Mantša ya ka həḡ ta

**2:5 Gray nda 1 La Kwareḡt 9:24-27.

††2:13 Aya 11-13: Gray nda Ruma 6:8, Mata 10:33 nda Lukwa 12:9, Mbsak 23:19.

‡‡2:17 Himene: Ngħa ta 1 Timute 1:20.

zlambintá sanlaha ma zlgHay nda ɲuɖ-
ufa taɲ. ¹⁹Tsaw tsa dihatá dughwaɲa
skwi thaf Lazglafta ya ná, gigidavaf a
wa. Wya ka lu vindafta ta tsa dughwaɲ
ya: «Nda sna Mgham Lazglafta ta gwal
ta nzakway ka ɲani[¶].» Ka lu guli na:
«Inda mndu ta mnay kazlay: ɲa Mgham
Lazglafta yu kə'a ná, ka mbədanambəda
tsi ta hul ta maga ghwadaka skwi.» ka'a.

²⁰Huzla tsatsaf lu nda dasu nda ya nda
ghuva tili yeya a ta slanaghata lu ma
həga dagala wa. Fidatá fu sanlaha, tsat-
saf nda rbisl lu ta sanlaha. ɲa maga slna
badu gwaɖa dagala sanlaha, ɲa maga
slna nda hamata fitik sanlaha guli. ²¹Ka
Zlaɲzla mndu ta maga tsa ghwadaka
skwiha mnə yu ya katsi, dza'a nzakway
tsa mndu ya ka guram nda huzla ta kəl lu
ka ksa slna nda tsi badu gwaɖa dagala,
ya faghu lu nda paya ɲa maga inda slna
ɖinaɖina.

Nzanza ka vərɖa mnda ksa slna Mgham Yesu

²²Tsaghutsa ta vgha nda ghwadaka
ndanu ya ta kumə duhwal ta magay. Zba
ta tva maga skwi tɖukwa, nda tva zl-
ghay nda ɲuɖuf, nda tva ɖvu, nda tva
zɖaku kawadaga nda gwal nda ghuɖa
ɲuɖufa taɲ, ta hga hga Mgham Lazglafta.
²³Ma fam kagha ta wa gha da zlərdutaw-
iha ka bətbət, kul haɖ hayhayani, kabga
ta sabsa zlərdawi mida. ²⁴Vani ná, haɖ
mndu ta ksa slna Mgham Lazglafta ta
zlərdawi wa. Katək ná, ta mamay ká inda
mnduha ta tsa mndu ya, laviɲlava katsi
ta taghanaftá skwi ta mnduha. Ta ksay
katsi ta ɲuɖuf ma skwi ta mnə mnduha
tida. ²⁵Nda hanatá ghəɲ katsi gwaɖa
nda gwal ta mbaɖanaftá gwaɖani. Ka
waya ka skwi dza'a vlaɲvla Lazglafta ta
tvi ta həɲ ɲa mbədanafta taɲ ta nza-
kwa taɲ, ɲa snaɲta taɲ ta kahwathwata.
²⁶ɲa vrakta ghəɲa taɲ, ɲa ndapta taɲ ma

dəbla halaway ya si ta ksaghutá həɲ ɲa
snanatá skwi ta kumə tsi.

Kɖavakta fitik

3Wya skwi ɲa snaɲta gha: Ma
kɖavakta fitik ná, dza'a mamu
ghuya ɖaɲwa, ²kabga dza'a nzakway
mnduha ka gwal ta ɖvutá ghəɲa taɲ,
ka gwal ta ɖvutá tsemi, ka gwal ta
ghərbaku, ta gla ghəɲ, ka gwal ta
kwarakwara ta ghəɲa Lazglafta, ka gwal
kul haɖ nzi'ɲa taɲ ta dadaha taɲ, ka
gwal kul haɖ ta rfa mndu, ka gwal kul
haɖ ta zləɲa Lazglafta. ³Dza'a nzakway
həɲ ka gwal taɲtaɲa ghəɲa taɲ, ka gwal
kul haɖ ta tawa hidahida ta mndu, ka
gwal ta tsanavatá gwaɖa ta mndu, ka
gwal kul zlahavata, ka gwal ta sidi,
ka gwal ka ghuma skwi ɖina. ⁴Dza'a
nzakway həɲ ka gwal ta dzawaptá
mndu, ka gwal ta valafta ta mndu,
ka gwal ta ghərbuta ma vəl gla ghəɲ.
Mal skwi ta zɖəganatá həɲ ɖvu həɲ ka
Lazglafta. ⁵Manda va gwal ta tsəlbu
ɲa Lazglafta ka həɲ ta nghə lu, ama
va a həɲ ta snaɲtá mbrakwa Lazglafta
wa. Ma guyə ka ta vgha nda mndərga
tsa mnduha ya guli. ⁶Mamu sanlaha
mataba taɲ ta ra watgha, ka dza'a
da həga da həga ga mndu da gataftá
mi'aha kul haɖ mbrakwa taɲ, hbu
dmaku ta həɲ, ta zawataku hara'utiri
kavghakavgha ma ghəɲa taɲ. ⁷Inda
fitik həɲ ta tagha skwi mndani, ama
trid, laviɲ a həɲ ta snaɲtá kahwathwata
wa. ⁸Manda va pghay pghə i Zanes nda
Yambres ta ghəɲ ghəɲaɲaɲa nda
Musa ghalya ya ná, manda va tsaya
ta pgha sanlaha ma tsa mnduha ya ta
ghəɲ ghəɲaɲaɲa nda kahwathwata.
Gwal nda hwaɖa ghwinzлак taɲ həɲ.
Haɖ hayhaya zlgHay nda ɲuɖufa taɲ
wa. ⁹Ama haɖ həɲ dza'a zaptá mtak
wa. Gi dza'a nda ngha inda mnduha ta

[¶]2:19 Gray nda Mbsak. 16:5.

tša tsabakwa taŋ ya, manda va tša ŋa i Zanes nda Yambres ya.

Vla hidaku

¹⁰ Ama kagha, ksafksa kagha ta skwi ta taghə yu, nda tva nzakwa da, nda klatá ghəŋa slna ta magə yu, nda tva zlgħay nda ŋudufa da, nda ksa ŋuduf ta ksə yu, nda ya ka yu ta dʋutá mnduha, nda ya ka yu ta gdavata. Nda sna kagha guli ¹¹ ta tša giri ya gidif lu, nda ghuya daŋwa ya ghuydip lu ma luwa Aŋtakiya, nda ya ma luwa Ik-waniya, nda ya ma luwa Listra ya. Wati ma giri ya kul gidiptá lu na? Nduk nda tsaya ná, Lazglafta ta katagidipta ma indani^{§§}. ¹² Nziya nza tsi, inda gwal ta kuma nzaku manda ya ta kumə Lazglafta ma ndi'atá vgha nda Yesu Kristi ná, dza'a ganappa lu ta iri ta həŋ. ¹³ Ama gh-wadaka mnduha nda gwal nənba mnduha ná, ta kəma ta kəma ta badzakwa nzakwa taŋ. Dza'a nənbaŋnənba həŋ ta sanlaha, dza'a nənbaŋnənba həŋ ta ghəŋa taŋ guli. ¹⁴ Ama kagha, ma skwi ya taghaf ka, káka gdavata. Ka fafta ka ta ghəŋa gha dar tida, kabga nda sna ka ta mndu ta taghaghaf^{*}. ¹⁵ Daga ma ga zwaŋa gha, nda sna ka ta skwi ma vindatá gwada nda ghuba ta nzakway ka gwada Lazglafta. Dza'a vlaghavla ta difil ta kla mndu da mbaku nda ma zlgħaftá Yesu nda ŋuduf. ¹⁶ Inda skwi nda vinda ka gwada Lazglafta ná, Lazglafta ta mnafta. Dina ŋa tagha kahwathwata, ŋa daŋiŋtá krughuvi, ŋa payaftá mndu, ŋa taghanaftá nzaku tdukwa ta mndu, ¹⁷ kada nzakwa mnda Lazglafta nda payatá vgha prək ŋa maga inda skwi ŋa maga skwi dina.

Mna ta gwada Lazglafta

4 Ka yu ta mnaghata ta kəma Lazglafta nda ya ta kəma Yesu Kristi, ya ta dza'a da tša guma ta ghəŋa gwal nda hafu nda ya ta ghəŋa gwal nda rwa. Ka yu ta mnaghata nda ma hga sagha ya dza'a sagha Kristi, nda ya nda ma ga mghamani ná, ² mna ta gwada Lazglafta, ka gdata ka ta vrafta tida, dər ma fitikani tsi, dər ma fitikani a tsi wu. Zlaha ta gwal ta maga ghwadaka skwi, dva ta həŋ, vla ta mbraku ŋa taŋ, hbatá ŋuduf ka tagha ka ta skwi ŋa taŋ, ³ kabga mamu sana fitik dza'a sagha ŋa kwala mnduha kul snəgəltá vərdaka tagha skwi. ŋa lagħwa taŋ sna skwi ya ta kumə ghəŋ taŋ. ŋa lagħwa taŋ da mbala gh-wadaka gwal tagha skwi ŋa taghanatá skwi ya ta kumə həŋ. ⁴ Dza'a nu'afnu'a həŋ ta sləməŋa taŋ yaha həŋ snəŋtá kahwathwata, ka mbədfaghutá vgha da sna tsakalawi. ⁵ Ama kagha ya, gdavagda gha ma ghunislaka gha, su'a ta ghuya daŋwa, magatá kahwathwata slna mndu ta mna Lfida Gwada. Kdanafkda ta slna nzakwa gha ka mnda maganatá slna ta Lazglafta.

⁶ Pi, nda maga fitika da, tagħwaŋ a yu ka mtaku wa. Ndusak ndusa fitika sli'a da. ⁷ Vulavula yu ta vərdaka vulu, kdanakkda yu ta vərdaka hwaya da, ŋanaŋa yu ta zlgħay nda ŋudufa da. ⁸ Ndanana, ta kzlaykzlay nisəla vəl zaktá da ta ghwa ta i'i. Tša nisəla ya ná, zewzewa mbaku ya dza'a vlihata mnda tša guma tdukwa, badu fitika tša guma. ŋa da ndaghəŋa da yeya a wu, nduk nda inda gwal ta kzla dvaftá saghani.

§§3:11 Aŋtakiya (ma Pisidi,) Ik-waniya, Listra: Ngha ta Slna gwal ghunay 13-14. Mgham ma indani: Gray nda Zabura 34:20.

*3:14 Ngha ta 1:5, 2:2.

Skwi nghadap Pwal kaghəjani

⁹Ka ɲavata ka ka sabi slidighata misimmisim. ¹⁰Wana zlidivazla na Demaska[†], kabga laghula đvutá skwa ghəja hadik, ka sli'aftá tsi ka laghwi da luwa Tesalunik. Laghula na Kresen ta hadika Galat, ta laghu Titus ta hadika Dalmatiya guli. ¹¹Lukwa turtukwani yeya tavatá i'i. Ta sabə ka ya, ka klaganapta ka nda Markus, dza'a katay ta i'i katakata ma slna[‡] đa. ¹²Ghunaghghuna yu ta Tisik da luwa Afisus[¶]. ¹³Ta sabə ka ya, ka laba ka nda ma luwa Truwas, ka klagidipta ka ta lguta ghzla mtašla đa ga Karpus ya. Ka klaganapta ka nda defteriha, katkatatani, tsa ka huta[§] ya.

¹⁴Dagala ghwadaka skwi magiha Alegzandra ta nzakway ka đəgha. Mgham Lazglafta dza'a planamtá skwi maga^{**} tsi. ¹⁵Kagha guli, đasuwa káka nda tsi, kabga nzanza ghəjaghəjəja nda skwi ya ta mnə mu.

¹⁶Badu tantəja lagha đa da guma da mbəđa gwadá ta ghəja đa ná, had sana mndu ta katihata wu, zlidivazla

həj demdem. Ma tsunus Lazglafta ta gumani ta həj. ¹⁷Tsaw nzanza Mgham Lazglafta kawadaga nda i'i, ka vlihatá tsi ta mbraku, kəl yu ka kđanaktá mna gwadani, ka snəntá inda gwal kul nzakway ka la Yahuda. Katigipkata Lazglafta guli ma wa rveri. ¹⁸Nda sna yu guli ná, dza'a katigipkata Lazglafta ma inda ghwadaka skwi. Dza'a katay ta i'i ɲa lafa đa ta luwa da vla ga mghamani. ɲani glaku ɲa kđekedzej. Amin!

Ga zgu

¹⁹Ka ganaghata ka ta zgu ta i Priskila, nda Akilas, nda gwal ga Unesifura^{††} tani guli. ²⁰Ta ma luwa Kwarent na Irasta. Ma luwa Miletus zlanata yu ta Trufim kul đughwanaku^{‡‡}. ²¹Ka ɲavata ka, ka sabi misimmisim ma kđaku fitika mazlam.

Ta ga zgu i Yubulus, nda Pudeɲsa nda Linusa, nda Klawdiya, nda inda zwanama, ɲa gha.

²²Ka nza Mgham Lazglafta nda kagha.

Ka nza zđakatahuda Lazglafta guli nda kaghuni demdem!

[†]4:10 Demaska: Ngha ta Kwalasuha 4:14, Filimuɲ 24. Tit, ngha ta 2 La Kwarent 8:23, Galat 2:3, Tit 1:4.

[‡]4:11 Lukwa: Ngha ta Kwalasuha 4:14, Filimuɲ 24. Markus: Ngha ta Slna gwal ghunay 12:12, 25, Kwalasuha 4:10 Filimuɲ 24.

[¶]4:12 Tesik: Ngha ta Slna gwal ghunay 20:4, Afisus 6:21. 22, Kwalasuha 4:7. 8.

[§]4:13 Tesik: Ngha ta Slna gwal ghunay 20:6. Delewera: Huta rini, katkatatani ɲa tuwak, ka ɲa gu a tsi ta payafta lu ɲa vindi tida.

^{**}4:14 Alegzandra: Ngha ta 1 Timute 1:20. Mgham, skwi ya maga tsi: Grafgra nda Zabura 62:13, Mahdihi 24:12, Ruma 2:6.

^{††}4:19 I Priskila nda Akila: Ngha ta Slna gwal ghunay 18:2. Unesifura: Ngha ta 1:16-17.

^{‡‡}4:20 Irasta: Ngha ta Slna gwal ghunay 19:22, Ruma 16:23. Trufim: Ngha ta Slna gwal ghunay 20:4, 21:29.

Tsgha ta lwa Pwal ña

Titus

Ga zgu

1 Pi Pwal ta nzakway ka kwalva Lazglafta, ghunatá mnda Yesu Kristi, ña katanjá mnduha dagap Lazglafta ña nzakway ka ñani, ña snanamtá hēj ta vǝrdaka tagha skwi ta maramatá tva nzaku ta zǝǝganatá Lazglafta ya. ²Ña nzakwa tañ nda fatá ghēj ta mutsa hafu ña kǝkǝdzerj, kabga ghadaghada Lazglafta kul had ta tsakalawi ta tamaftá imi ta slǝmǝj, ma kǝaku tsi ka tsaftá ghǝña hadik. ³Ka kliginjá Lazglafta ta gwadani ña mnduha ma fitik ya kumañ tsi nda ma mna gwadani. Tsatsi Lazglafta mnda mba mndu ta ghunaftá i'i ña magay.

⁴Ña kagha Titus[¶], vǝrdá zwanja dá ma zlgħay nda ñuduf ta vinda yu. Ka nza zǝakatahudi nda zǝakwa Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi mnda mba amu kawadaga nda kagha.

Mndǝrga nzaku ta ranjá mnda mali mataba guyata ghěj

⁵Zlagħazla yu ma luwa Kret ña payanata għa ta skwiha ta padaku. Ka zabapta ka ta gwal ñgha Igliz ma inda luwa manda ya tagħaghaf yu. ⁶Tsa gwal dza'a zabapta ka ya ná, gwal kul had gwada ta ghǝña tañ katsi, gwal turtuk turtuk markwa tañ, zlgħafzlgħa ka zwana tañ ta Yesu, ksu a sli'ij ta hēj wu, had hēj ta mbrǝs wu, katsi. ⁷Mndu kul had gwada ta ghǝñani katsi, kabga slna Lazglafta ta magǝ tsi. Má ma nza tsi ka mndu tsu'aslanşlanş, ka mndu ta

gufwaku ñudufani, ka mndu ta ghuyaku, ka mnda ghazǝñzǝj, ma nza tsi ka mndu ta nǝnbaptá mndu ma tsemi. ⁸Ta tsu'ay katsi ta mndu ga tañ, ta dvay katsi ta maga skwi dina, mndu nda hanata ghěj katsi, tǝdukwa mndu katsi, mndu nda għuǝa katsi, mndu ta ñgha ghǝñani katsi. ⁹Mndu ta laviñta ñanatá gwada Lazglafta tafta skwi manda va ya tagħanaf lu katsi. Tsaya dza'a kǝl tsi ka pǝrdafata katanjá sanlaha nda tagħanaftá skwi tǝdukwa manda va ya ta raku ta hēj, ña marananjá krughuva tañ ta gwal ta mbǝǝanaftá^{§§} gwada.

¹⁰Kǝl yu ka mna tsaya ná, kabga nda ndǝgha gwal kul had ta sna gwada da mndu, ta tsabaku, ta babara mnduha. Wya mal mataba gwal nda tsatsa fafadá tañ na tsa gwal ta maga tsa skwiha ya. ¹¹Ka hanafta lu ta wi ta hēj, kabga ta badza nzaku ma hǝga ga mndu hēj nda tagħa skwiha kul raku ña mndu, ña mutsa skwi ta tvi kul dinaku. ¹²Ka sana slayanş mataba la Kret ta mnay na: «Tsakalawi slna la Kret, la tsuday hēj, la yadi, la mahahau' hēj,» ka'a. ¹³Ta ña tsa mndu ya tsa gwada ya. Mantsa tama, dvanaghadvá ta hēj ka ñǝǝanjǝ, ka ksa hēj ta tva Lazglafta dina. ¹⁴Dǝvanagħa dva ta hēj ka zlanşta hēj ta sna tsa garaku ta garǝ la Yahuda, nda tsa zlahuha mnduha ta mbǝǝanatá hul ta kahwathwata ya. ¹⁵Nda għuǝa inda skwi demdem ña gwal nda għuǝa. Had skwi nda għuǝa da gwal kul għubaku kul zlgħaftá gwada Lazglafta wu, dina a ndana tañ wu, dina a ghunislaka tañ wa. ¹⁶Nda sna ñni ta Lazglafta ka hēj ta mnay, nda ta tva skwi ta magǝ hēj ya ná, sna a hēj ta Lazglafta wu, nda nza hēj ka skwa mbiday ka gwal mbrǝs, laviñ a hēj ta magatá skwi dina dǝr ka ki'a wa.

¶1:4 Tit: Ngha ta 2 La Kwareñt 8:23, Galat 2:3, 2 Timute 4:10.

§§1:9 Aya 6-9: Gray nda Timute 3:2-7.

Tva nzakwa mnda zlgħay nda ɲuduf

2 Wya skwi dza'a kagha magay: ɲavaɲa ka tagha ka ɲa mnduha ta hyahya skwi ta ghəɲa dina. ²Ka mna ka ɲa la galata mndu, ka nzata həɲ nda hanatá ghəɲ ka gwal nda ra vla glaku ɲa taɲ, ka gwal nda vərda ghunislak da həɲ, nda zlgħay nda ɲuduf tdukwa, nda vərda dvu, ka nzata həɲ ka gwal ksa ɲuduf guli. ³Mantsa ka ka da mnanatá la galata mi'aha guli, ɲa magay taɲ ta ɲərma skwi manda ya ta zdəganatá Lazglafta. Yaha həɲ da tsa mndəra mndu, yaha həɲ da ghuyaku, ka tagha həɲ ta skwi dīnadīna ɲa sanlaha. ⁴Mantsa ya tama dza'a kəl həɲ ka taghanaftá daghala mi'aha ta dva zə'alha taɲ nda zwana taɲ, ⁵nda tva ndanu tdukwa, ta həɲ. Ka nzakwa həɲ ka gwal nda ghuba. Ka ɲanata həɲ ta həga taɲ dina. Ka nzakwa həɲ ka ɲərma mi'aha. Ka sna həɲ ta gwada da zə'alha taɲ. Mantsa ya ka həɲ da magay kada kwala lu ta vza rutsak ta gwada Lazglafta.

⁶Ka mnanata ka ta zwana duhwalha guli, ka hananata həɲ ta həɲ ⁷ma inda skwi. Kagha guli, ka maga ka ta skwi dīna ɲa nghay taɲ ta kagha, ɲa ksay taɲ ta sada gha. Nda ɲuduf turtuk káka tagha skwi ta taghə ka ɲa taɲ. Yaha ka da tsabaku. ⁸Hyahya gwada káka mnay, ɲa ksutani ta gwal mbaďanaftá gwada ka hula kada kwala həɲ mutsaftá vzaftá rutsak ta amu.

⁹Ka mnanata ka ta la vu'aha guli, ka sna həɲ ta gwada da daɲahəga taɲ ma inda skwi. Ka maganata həɲ ta skwi dza'a zdanaftá ɲuduf ta həɲ. Yaha həɲ da mbaďawi nda həɲ guli. ¹⁰Yaha həɲ da kasaɲtá skwiha taɲ. ɲərma skwi ka həɲ

da magay katək, kada grafta daɲahəga taɲ kazlay: Tudukwa mnduha həɲ kə'a. Mantsa dza'a kəl mnduha ka ghuba tsa skwiha ta taghə mu ta ghəɲa Lazglafta mnda mba amu ya.

Mbanafta Lazglafta ta mnduha ma dmakwa taɲ

¹¹Dina ka magay mnduha Lazglafta ta tsa skwiha mnə yu ya, kabga maraɲ-mara Lazglafta ta zďakatahudani ta nza-kway ka dzuɓaya mbaku ɲa inda mnduha demdem, ɲa mutsay taɲ ta mbaku. ¹²Tsa zďakatahudi vlama Lazglafta ya, ta taghamatá kwal kul mbədglanatá hul, ɲa kwal kul maməgəltá skwa ghəɲa hadik, ɲa nzay mu ta nzakwa mu ma na ghəɲa hadik na nda hanatá ghəɲ, nda maga skwi tdukwa, nda sna gwada Lazglafta, ¹³ma na nzakwa mu ta kzla ɲərma fitik faf mu ta ghəɲ tida dza'a maravata glakwa Lazglafta dagala, ta nzakway ka Yesu Kristi mnda mba amu ya, ¹⁴ta vlatá ghəɲani ka mtuta ma vla mu ɲa varagamapta ma dmakwa mu, ɲa nzakwa mu ka gwal nda ghuba ta kəmani, kada nuta mu ka mnduhani ta mama maga ɲərma* slnaha inda fitik.

¹⁵Mantsa ya káka da taghanaftá həɲ. Ka vlaɲta ka ta mbraku ta həɲ. Ka dvanaghata ka ta gwal kul sna gwada nda inda mbraku ya vlagha Lazglafta. Yaha mnduha da hərtəta ta kagha.

Nzaku ta raɲtá mnda zlgħay nda ɲuduf

3 Havanakhava ta gwal zlgħay nda ɲuduf, ka hanaganata həɲ ta ghəɲ mista mghamha† nda ya da la ɲumna ka maga həɲ ta skwi ta mnanata lu ta həɲ. ²Mnanamna ta həɲ, yaha həɲ da mna ghwadaka skwi ta mndu, nda zdaku

*2:14 Gray nda Zabura 130:8, Izekiyel 37:23, Sabi 19:5, Vrafta ta zlahu 14:2, 1 Piyer 2:9 Ifesuha 2:10.

†3:1 Gray nda Ruma 13:1, 1 Piyer 2:13.

ka həŋ nzaku nda mndu. Ka gwal dzra nzaku ka həŋ, leŋtekwa ka həŋ nzata nda inda mndu, ³kabga si ka rgha dər amu ghalya, hađ mu si ta sna gwada da mndu wa. Si nda zada mu, ka nzaku mu ka vu'a maga ghwadaka skwi nda hara'u ta iri. Ta nzaku nda sidi kawadaga nda ghudzaku mu ta nzaku, prək má ka mbida amu. Ta husanhusa amu ta mnduha, ta husamahusa mnduha guli. ⁴Ama, manda maraŋta Lazglafta mnda mba amu ta zđakwani nda dva mndani katakata, ⁵ka mbamaftá tsi. Vəl magata mu ta skwiha tđukwa a wu, hidahida tawa tsi ta amu, ka ghubimistá mbrakwa Sulkum nda ghuba,[‡] kəl mu ka mutsaftá lfida yaku. ⁶Tsa Sulkum nda ghuba ghunaga Lazglafta nda ma Yesu Kristi ya ta ndəghanaftá ŋudufa mu. ⁷Mantsa ya kə'a zđaŋtahudí ka namafta ka ŋərma mnduha ŋa mutsay mu ta hafu ŋa kđekedzeŋ ya faf mu ta ghəŋ tida. ⁸Vərđa skwi na gwada ta mnə yu na.

Ka gđata ka ta mna tsa gwada ya ka ŋđaŋđa ŋa mnduha, kada maga gwal zlgghay nda ŋuduf ta ŋərma skwiha inda fitik. Tsa ya vərđa skwi ta kata mnduha. ⁹Tsaghutsa ta vgha nda zlərdútawi ka bətbət ta ghəŋa gwada ta mbəđa mndəra mndu[¶] nda ya nda gwada ta ghəŋa zlahaha Musa. Hađ hayhaya tsa skwiha ya wu,

kata a ta mndu wa. ¹⁰Ka mamu mndu ta kladamtá daga vgha da taba gwal zlgghay nda ŋuduf kati, ka dvanaghata ka karaku. Ka ta zlaŋ a tsi tahula dvəglanaghata gha ka mahis[§] wu, ka zliŋta ka ta tvani. ¹¹Mndərga tsa mndu ta daga mndu mantsa ya ná, nda sna kazlay: Nda zada yu ma tvi kə'a. Ta kəma ta kəma ta dza'a tsi nda maga dmaku, nda má dzvudzvani ksuvuta tsi ta ŋani.

Hidaku vlaŋ lu ta Titus

¹²Ka ghunadapghuna yu ta Artimas ka Tisik a tsi kati, ka saba ka misimmisim sliđighata ma Nikwapwalis, kabga hada dza'a za yu ta fwaka dfa, ka yu ndanapta. ¹³Ma fitik dza'a sli'afata i Zenas mnda tsa guma nda Apwalus ma Kret ka sli'i ya, ka katarŋta ka ta həŋ, da htugudunđta skwi ta həŋ ma tvi. ¹⁴Dina ka taghanaftá gwal zlgghay nda ŋuduf manda amu ta ŋavata ka maga skwiha dinadina, ŋa katarŋta taŋ ta gwal htaghu skwi da həŋ, kabga dza'a mutsay həŋ ta nisəla taŋ.

Ga zgu ŋa kđiŋta

¹⁵Ta ga zgu inda gwal kawadaga nda i'i ŋa gha, ka ganaghata kagha guli ta zgu ta inda graha u ma zlgghay nda ŋuduf.

Ka nza zđakatahuda Lazglafta kawadaga nda kaghuni demdem.

[‡]3:5 Gray nda Yuhwana 3:5.

[¶]3:9 Ngha ta 1 Timute 1:4.

[§]3:10 Gray nda Mata 18:15-17.

Tsgha ta lwa Pwal ɲa

Filimuj

Ga zgu

1 I'i Pwal Tsam lu ma gamak ta ghəŋa vəl maganata da ta slna ta Yesu Kristi**, kawadaga nda zwanjama mu Timute ɲni ta vindaghafta, a gra Filimuj ta nzakway ta gwa ghəŋ nda aɲni ma mndərga na slna na.

²Ta ga zgu ɲni ɲa mukuma mu Apiya nda Artipus†† ya ta wda slna Lazglafta manda aɲni guli. Ta ga zgu ɲni guli ɲa pɔakwa sanlaha ma Igliz ta tska vgha ma həga ga ghuni ka maga du'a. ³Ka nza zɔakatahuda Lazglafta Da nda Mghama mu Yesu Kristi ta ghəŋa ghuni. Ka vlaghunata həŋ ta zɔaku.

Rfay Pwal ta Lazglafta ta ghəŋa Filimuj

⁴Inda fitika magay da ta du'a, ta kulay yu ta hga gha, ka rfa Lazglafta ta ghəŋa kagha, ⁵kabga snidighasna na zlghay ya zlghaf ka ta Mghama mu Yesu Kristi, nda dɔvuta ya dɔvu ka kahwathwata ta gwal zlghay nda ɲuduf. ⁶Ta maga du'a yu da Lazglafta ka maravata pghatá ghəŋa na zlghay nda ɲuduf nda gwa u mida na, nda ma slna u. Mantsa, ka zlagapta ɲərma skwi ta kumə ɲni ta magata gha ɲa Kristi bɔaɲay ta dabi. ⁷Zwanjama da, mndərga tsa dɔvu ta dɔvu ka ta gwal zlghay nda ɲuduf ya ná, vlihavla ta rfu, ta ufiha ta vgha guli, kabga dɔvudva ka ta gwal zlghay nda ɲuduf, ka mbanafáta həŋ.

Ndəba dzva Pwal da Filimuj ɲa tsu'afá Unesima

⁸Aɲ mndani, má si slaghusla yu ma nzakwa da ka ghunatá mnda Kristi, má ɲa mnaghatá tva skwi ma ɲa magay gha dina. ⁹Ama dzvu ta ndəbu yu da kagha nda ma dɔvu. I'i Pwal ya, glata mndu yu guli, wana ndanana tsamtsa lu ta i'i ma gamak, kabga maganata da ta slna ta Yesu Kristi. ¹⁰Ta ndəba dzvu yu da kagha ta ghəŋa zwanj da Unesima ya mutsaf yu ma Kristi, ma na nzakwa da ma gamak na. ¹¹Wya si had' hayhayani da kagha ghalya wa. Ndana tama, dza'a katay ta kagha nda i'i tani.

¹²Wya yu ta ghunədaghapta, ya hara da ya. ¹³Si má ta kumay yu ta ɲaghuta tavata i'i hadna ma na nzakwa da tsam lu ma gamak ta ghəŋa Lfida Gwada, má ɲa magihatá slna ma vla gha, ya má da dawu yu ta magihata gha. ¹⁴Tsaw tama ná, lavinj a yu ta magay ga ghəŋ ga ghəŋa da kul snanatá yu da kagha wu, ba má da kagha katsi sabi da nzakw tsa zɔakwa gha ya ka mbla kagha.

¹⁵Ba kada vrəglavafáta nzakwa ghuni ɲa kɔkedzeɲ ká skwi nda Unesima kəl tsi ka dgata vgha nda kagha ɲa fitik kwitikw. ¹⁶Ndanana ná, ta ka vu'a a nza-kwani wu, mal tsatsi ka vu'a, nda nza ka zwanjama mu tegedteged. Dɔvudva i'i, kagha yeya dza'a kwal kul dɔvafáta rki. Mnda səla ya, zwanjama gha ya guli ma Kristi.

¹⁷Ka si klafkla ka ta i'i ka gra gha katsi ná, ka zlghafta ka manda skwi vərɔda i'i ta zlghə ka. ¹⁸Ka si mamu dmaku mataba ghuni, nda ya ka mamu skwa gha da tsi, da i'i dawu ka. ¹⁹I'i Pwal, ta vindafáta nda dzva da yu, dza'a play yu, dməŋa da kagha ma zlgha nda ɲuduf a skwi ta kumə yu ta mnay guli wa.

**1:1 Ngha ta ayaha 13, 22 nda 23.

††1:2 Ngha ta Ruma. 16:5.

²⁰ Mantsa zwanjama ḡa, ta ndəba dzvu yu da kagha ma hga Mghama mu, ka lbi-hata ka ta ḡudufa ḡa ma guyatá vgha u ma Kristi.

²¹ Ta vindi yu ta na delewer na ná, nda sna yu kazlay: Dza'a magihamaga ka ta skwi ta ḡawu yu da kagha, nda sna yu guli dza'a magamaga ka ka malaghutá ya mna yu kə'a.

²² Mantsa, ta ḡaway yu ta payidifta gha ta dzuguvi guli. Ta grafta yu ná, dza'a tsu'aftsu'a Lazglafta ta du'a ghuni

ḡa vlihatani ta tvi ḡa bhadaghata ḡa da kaghuni.

Ga zgu ḡa dza ghəḡa gwada

²³ Ta ga zgu Ipafras^{‡‡} ḡa gha, ya tsam lu ma gamak kawadaga nda i'i ta ghəḡa maganatani ta slna ta Yesu Kristi. ²⁴ Ta ga zgu i Markus nda Aristarkus nda Demaska nda Lukwa, gwal ta ksə ḡni ta slna^{¶¶} kawadaga da həḡ, ḡa gha guli.

²⁵ Ka nza zḡakatahuda Mghama mu Yesu Kristi nda kaghuni.

^{‡‡}1:23 Ipafras: Ngha ta Kwalasuha 1:7, 4:12.

^{¶¶}1:24 Markus: Ngha ta 2 Timute 4:11, Aristarkus: Ngha ta Slna gwal ghunay 19:29, 27:2, Kwalasuha 4:10. Demas: Ngha ta Kwalasuha 4:14, 2 Timute 4:10. Lukwa Ngha ta Kwalasuha 4:14, 2 Timute 4:11.

Tsgħa ta lwi ŋa

La Hebru

Gwadŋamata Lazglafta nda ma Zwaŋani

1 Manda ghalya ná, nda kdá fitika Lazglafta ta gwadŋanató dzidziha mu nda ta tvi kavghakavgha nda ma wa la anabi. ²Ama ndanana, nda ma Zwaŋani ta gwadá Lazglafta ta gwadá nda amu. Ma fitika zlagigiŋta Lazglafta ta ghəŋa hadik^{§§} ná, nda tsa Zwaŋani ya zlagigiŋ tsi. Tsa Zwaŋani ya guli fanagħa tsi ta ga mgham ta ghəŋa inda skwi. ³Tsa Zwaŋ ya ta mara glakwa Lazglafta. Manda va nzakwa Lazglafta ya ná, manda va tsaya nzakwa tsatsi guli. Nda ma mbrakwa gwadani ŋanata tsi ta inda skwi ta ghəŋa hadik. Tahula kdŋŋ-tani ta magatá slna ghubiŋtá dmakwa mnduha, ka nzatá tsi ta luwa nda ga zegħwa Lazglafta* ya ta ga mgham ta ghəŋa inda skwi.

Mal Yesu ka inda duhwalha Lazglafta

⁴Mantsa ya kəl tsa Zwaŋ ya ka malagħutá duhwalha Lazglafta, manda va hgu ya vlan tsi ka malagħutá ŋa taŋ ya. ⁵Had' duhwala Lazglafta ya ta kdə walaŋta Lazglafta ta mnanata kazlay: «Kagħa ná, Zwaŋa dā ka, nda nza yu ka Da għa daga gita» kə'a wa. Had' ya guli ta kdə walaŋta tsi ta mnanata kazlay: Dza'a nzakway yu ka Da għa, dza'a nzakway kagħa ka Zwaŋa dā† kə'a guli wa.

⁶Sana skwi guli, ma fitika dza'a Lazglafta ghunagatá kdakwa Zwaŋani da ghəŋa hadik, ka'a mantsa: «Ka tsəlbā inda duhwalha Lazglafta ta tsəlbū ŋani,» ka'a.

⁷Ama wya ka'a mnata ta ghəŋa duhwalani: «Gwal ksihatá slna hahəŋ, ŋa nanaftá həŋ manda falak, ŋa nzakwa taŋ manda għanika vu,»‡ ka'a.

⁸Ŋa Zwaŋani ya, wya ka Lazglafta mnata ta ghəŋani: «Dughurukwa ga mghama għa Lazglafta ná, nda nza ŋa kdəkedzeŋ. Dafa ga mghama għa ná, nda nza ŋa ga mgham ta ghəŋa mnduha nda tvi tdukwa.

⁹Skwiha tdukwatdukwa ta zdəgagħatá kagħa, dva a kagħa ta ghwadaka skwiha wa. Tsaya kəl Da għa Lazglafta ka pghaghagħatá rdā zdaghafatá ŋuduf, ka dvtutá tsi ta kagħa ka malagħutá graha¶ għa,» ka'a.

¹⁰Ka'a guli:

«Kagħa ná, Mgham ka.

Ma zraftani, kagħa ta magaftá ghəŋa hadik.

Luwa guli ná, magatá slna dzva għa ya.

¹¹Inda tsa skwi ya ná, dza'a hərdū hərdā həŋ.

Ama kagħa ná, nda nza kagħa ŋa kdəkedzeŋ.

Tsa hadik ya nda luwa tani ná, dza'a haluhala həŋ manda halakwa lgut.

¹²Manda ya ta mbsafta lu ta lgut ya, manda tsaya dza'a mbsafta ka ta həŋ.

§§1:2 Ngha ta Yuh. 1:3.

*1:3 Ngha ta Zab 110:1.

†1:5 Ngha ta Zab 2:7 nda 2 Sam. 7:14.

‡1:7 Aya. 6:7. Vrafta ta zlahu 32:43 nda Zab 104:4.

¶1:9 Aya. 8:9. Ngha ta Zab 45:7-8.

Dza'a mbədavafmbəda həŋ, manda ya ta mbədavafuta lgut.

Ama kagha, manda va tsa nzakwa gha ya ná,

manda va tsaya ka, hađ kđavakta[§] nza-kwa gha wa.»

¹³ Ta walaŋ a Lazglafta ta mnanatá ya đər turtuk mataba duhwalhani kazlay:

«Sawi nzata nda ga zeghwa đá, dza'a pghapgha yu ta ghumaha gha ŋa nzakwa taŋ ka skwata pgha səlahá** gha» kə'a wa.

¹⁴ Duhwalha Lazglafta ná, sulkumha ta maganatá slna ta Lazglafta, ta ghwanu lu ta həŋ ŋa katanjá gwal ta nzakway ŋa mutsa mbaku ya.

Mbaku ta fərtuta katakata

2 Tsaya tama ná, nda ra ka sganaghata mu ta maga đasuwa nda skwi ya snəŋ mu, kada kwala mu ta zwađuta ma tvi. ² Tsa gwada si ta mnə duhwalha Lazglafta^{††} ghalya ya ná, nda mbra nza-kwani. Inda gwal ta kwal kul klaftá tsa gwada ya ka gwada, ka kwalaghutá snata ná, mutsafmutsa həŋ ta guma ya ta ranjá həŋ. ³ Ka si mantsa ya tsi, waka amu dza'a ndapta ma tsa guma ya, ka si kwalaghukwala mu ta tsa glakwa glakwa mbaku ya tama? Wya tiŋəl Mgham Yesu ta mna tsa gwada ta mbaku ya tama, ka sgamaghatá gwal ta snanjá tsa gwada ya guli kazlay: Kahwathwata tsa gwada ya kə'a. ⁴ Ka ŋlanaghatá Lazglafta kaghəŋani guli ta tsa gwada taŋ ya, nda ma maga ŋi-zlaha, nda ma skwiha ka mandərmimi,^{‡‡} nda mazəzməzəha kavghakavgha. Də-ganafha Sulkum nda ghuđa ta slna ta

mnduha ŋa maga skwiha kavghakavgha manda ya kumaŋ tsi guli.

Mndu ya ta hla mnduha da mbaku

⁵ Mantsa ya ná, duhwalhani a vlaŋ Lazglafta ta ga mgham ta ghəŋa zamana ta sagha ta mnə mu ya wa. ⁶ Katək ná, wya ka sana mndu vindafta ma deftera Lazglafta:

«Sanawu mndu ka ka ní Lazglafta kəl ka ka havapta ka tsatsi.

Sanawu mnda səla kəl ka ka nghapta ka tsatsi na?

⁷ Aŋ mndani, vraganavgha ka gudzekw ŋa fitik kwitikw mista duhwalha Lazglafta.

Tahula tsa, ka fanaghatá ka ta glaku nda sgit.

⁸ Ka vlaŋtá ka ta ga mgham^{¶¶} ta ghəŋa inda skwi demdem,» kə'a.

Ka vlaŋtá Lazglafta ta ga mgham ta ghəŋa inda skwi, ka lu ya ná, hađ sana skwi kul hađ tsi ta ga mgham ta ghəŋani nda tsaya wa. Aŋ mndani, ta ngha a mu karaku kazlay: Ta gay mndu ta mgham ta ghəŋa inda skwi kə'a wa. ⁹ Tsa mndu vragana lu ŋa fitik kwitikw mista duhwalha Lazglafta ta nzakway ka Yesu ya ngaŋ amu. Ka vlaŋtá Lazglafta ta glaku, nda sgit ta ghəŋa vəl mtutani, ka ghuytá đəŋwa. Mantsa ya tama, ma zđakatahuda Lazglafta ná, ka ŋa inda mndu đanťa tsi ta mtaku.

¹⁰ Inda skwi ná, Lazglafta ta magafuta. Ka ŋani nzakwani guli. Mantsa, ka đvafatá Lazglafta ta payafatá Yesu nda ma ghuya đəŋwa ya ghuyə tsi, kada mutsafta ndəghata mnduha ta nzaku ka zwanani, ŋa hlaiŋi ta həŋ da glakwani.

§1:12 Aya. 10:12. Zab 102:26-28.

**1:13 Ngha ta Zab 110:1.

††2:2 Duhwala Lazglafta si ta kla lwa Lazglafta ghalya Slna gwal ghunay 7:53.

‡‡2:4 Ngha ta Markus 16:17-18, 20, 5:12.

¶¶2:8 Aya. 6:8. Ngha ta Zabura 8:5-7.

Yesu tsa mndu dza'a hla həŋ da mbaku ya.

¹¹ Tsa mndu ta ghuḅa mndu ya nda tsa gwal ghuḅij lu ya tani ná, ma da tur-tuk həŋ. Tsaya tsa kwal hula ksantá Yesu ka hga həŋ ka zwanamani ya. Ka'a nda Lazglafta mantsa:

¹² «Dza'a mnaŋmna yu ta hga gha da zwanama da.

Dza'a zləzlvay yu ta hga gha mataba tskata mnduha,^{§§}» ka'a.

¹³ Ka'a guli mantsa:

«I'i ná, nda fa ghəŋa da dar ka ŋa Lazglafta,» ka'a.

Ka'a guli na:

«Wana yu kawadaga nda zwaniha ya vliha* Lazglafta,» ka'a.

¹⁴ Tsa zwaniha mnə tsi ya ná, mnda səla həŋ demdem. Ka nutá Yesu ka ghəŋani guli ka mnda səla manda va hahəŋ, kada laviŋta tsi ta mtuta, ŋa nanatá halaway ta ŋanatá mbrakwa mtaku ya, ka mbegi. ¹⁵ Mantsa ya magata Yesu, ŋa zlu'agaptá həŋ ta gdata ta nzaku ma zləŋa mtaku ya ta niŋtá həŋ ka vu'ani ya. ¹⁶ Mantsa ya nzakwani, duhwalha Lazglafta a sa tsi da katanŋa wa. Zivra Abraham† ya sa tsi da katanŋa.

¹⁷ Tsaya tama kəl tsi ka nzakway ka skwi nda ra ka nutani ka gra vgha nda zwanamani, kada nzakwa tsi ka mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta. Tsatsi ná, dagala tawa hidahida da tsi, ŋərma ya ma slna Lazglafta, ŋa platá dmakwa mnduha.‡ ¹⁸ Ndanana tama, laviŋlava ta katanŋá gwal ta dzəghu halaway, kabga dzghaŋdzgha lu ta tsatsi ka ghəŋani, ka ghuyanaptá danŋa.

Yesu mali ta ghəŋa Musa

3 Mantsa tama zwanama, kaghuni gwal hgaŋ Lazglafta ŋa nzakw ka ŋani, fafwa ndana ghuni ta Yesu ghunatá mnda Lazglafta, ka mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ya. Tsatsi tsa zlghaf mu ta mnə mu banluwa ya. ² Yesu ná, Lazglafta ta zbafta ŋa maga tsa slna ya. «Ka nzaku tsi ka ŋərma mndu ma tsa slna ya, ma nzakwani da Lazglafta manda va ŋa Musa, ma magayni ta slnani ŋa inda gwal ma həga Lazglafta¶ ya.» ³ Mal mndu ta ba həga ta vlanŋa lu ta sgit ŋani, ka vərda tsa həga ya. Mantsa ya ná, dina ka vlanŋá glaku ta Yesu ka malaghutá ŋa Musa. ⁴ Inda həga ná, mndu ta bafta. Mndu ta baftá inda skwi guli ná, Lazglafta ya. ⁵ Musa ná, ŋərma mndu ya ma slna si ta magə tsi ma inda həga Lazglafta. Slənani ná, mnananŋtá mnduha ta skwiha má dza'a mnə Lazglafta ya. ⁶ Kristi ná, zwanŋ ta nzanaghata ta ghəŋa həga ya. Amu tsa həgani ya, ka gdanagda mu ta ŋanatá zlghay nda ŋudufa mu, ka ghərbay mu ta ghərbaku ma fatá ghəŋa mu.

Mbi'a vgha fana Lazglafta ta mnduhani

⁷ Tsaya tama kəl Sulkum nda ghuḅa ka mnay kazlay:

«Gita, ka nda sna kuni ta lwani,

⁸ yaha kuni təŋanaftá ghəŋa ghuni manda ŋa dzidzifha ghuni, ta sli'anafá gwaḍa ma fitika dzəghaŋta taŋ ta Lazglafta ma mtak ya.

⁹ Ka Lazglafta ná, kulam nda nghanŋa taŋ ta ŋərma skwi magə yu ŋa taŋ ma vaku fwaḍ mbsak ná,

§§2:12 Ngha ta Zabura 22:23.

*2:13 Ngha ta Isaya 8:17, 18.

†2:16 Ngha ta Isaya 41:8-9.

‡2:17 Ngha ta Livitik. 4:20, 26, 35 nda 16:6, 10, 11.

¶3:2 Ngha ta Mbsak 12:7 nda skwi ya vindij lu mistani ŋa ŋanata.

ka dzəghihatá həŋ.

¹⁰Tsaya tama kəl yu ka gaftá sidi nda həŋ.

Ka yu mantša:

“Ta dza’a ta kəma ta kəma həŋ nda gh-wadaka ndanu,

sna a həŋ ta skwi ta kumə yu da həŋ wa.”

¹¹Ma tsa gatá sida dá ya ná, wadawada yu,

had həŋ dza’a walaŋtá lami da tsa vla mbi’a[§] vgha payanaf yu ta həŋ ya wa,» ka’a.

¹²Dasuwa ka kuni zwanama dá, yaha ya dər turtuk mataba ghuni da nzata nda ghwadaka nɟuf ka zlanavatá Lazglafta ta vla hafu ya. ¹³Ta hɟay Lazglafta ta kaghuni «gita» guli. Mbruvuswa vgha ghuni inda fitik, kada kwala dmaku nanaghatá kaghuni, da təŋanaftá ya dər turtuk ma kaghuni ta ghəŋ. ¹⁴Amu ná, graha Yesu Kristi mu ka ŋanaŋa mu his his dzvu ta kahwathwata fatá ghəŋ ya mutsaf mu daga taŋtaŋ ya.

¹⁵Wya ka lu mnata daga ghalya:

«Gita, ka nda sna kuni ta lwani, yaha kuni təŋanaftá ghəŋa ghuni, manda ŋa dzidziha ghuni ta sli’anaftá gwada nda tsi** ya.»

¹⁶I wa tsa mnduha ta snaŋtá lwa Lazglafta ka sli’anaftá həŋ ta gwada nda tsi ya na? Tsa gwal ta sabə ta hadika Masar hlagap Musa ta həŋ ya a ra? ¹⁷Ta ghəŋa i wa ta ga Lazglafta ta sidi ma tsa vaku fwad mbsak ya guli na? Ta ghəŋa tsa gwal ta gatá dmaku ka rwutá həŋ ma mtak ya a ra? ¹⁸Ŋa i wa wadata tsi kazlay: Had həŋ dza’a walaŋta lami da tsa vla mbi’a vgha payanaf tsi ta həŋ ya wu ka’a ya na? Ŋa tsa gwal ta sli’anaftá††

gwada ya a ra? ¹⁹Nda ngha mu ná, trap-tra ta həŋ ta lami da tsa vla mbi’a vgha payanaf lu ta həŋ ya, kabga kwalaghuta taŋ ta zlghafta.

4 Tshala tamafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ kazlay: Dza’a laviŋlava kuni ta lami da vla mbi’a vgha ya payaghu-naf yu kə’a ya, dásuwa ka kuni tama, da pɟaghutá sani dər turtuk mataba ghuni ka kwal lami. ²Guli ná, mnamamna lu ta Lfida Gwada manda va ya mnana lu ta dzidziha mu ghalya. Ama kataŋ a tsa gwada mnana lu ta həŋ ya dekdek wa. Manda snaŋta taŋ ta tsa gwada ya, ka kwalaghutá həŋ ta zlghafta nda nɟufu taŋ. ³Amu gwal ta zlghaftá tsa gwada ya dza’a lami da tsa vla mbi’a vgha ya. Ka Lazglafta mnata na:

«Wadawada yu ma gatá sida dfa:

Dza’a nghay yu ka waka həŋ dza’a lami da tsa vla mbi’a vgha‡‡ si payanaf yu ta həŋ ya,» ka’a.

Aŋ mndani, kdɪŋkda ta magatá slna daga ma zrafta ghəŋa hadik. ⁴Ka lu mnata ma sana vli ma deftera Lazglafta ta ghəŋa mandəfəŋa fitik na: «Badu mandəfəŋa fitik mbi’apta Lazglafta ta vghani ma inda slnani¶¶,» ka’a. ⁵Ka’a guli manda va ya ghada tsi ta mnata na: «Had həŋ dza’a walaŋtá lami da tsa vla mbi’a vgha§§ ya si payanaf yu ta həŋ ya wu,» ka’a. ⁶Tsa gwal ta snaŋta taŋtaŋ ta tsa Lfida Gwada ya ná, lamə a həŋ wu, kabga kwalaghuta taŋ ta snanata gwada Lazglafta. Tsaw nda ghada fata Lazglafta kazlay: Dza’a lamla sanlaha kə’a guli. ⁷Tsaya tama kəl tsi ka tsəglaftá sana fitik ta nzakway ka «gita». Di’iŋ fitik tahula tsa, ka mnigintá tsi ta tsa gwada ya

§3:11 Aya 7-11, Zabura 95:7-1.

**3:15 Zabura 95:7-8, manda ya mnaf gwada Grek ŋa ghalya mnafta lu.

††3:18 Aya 16-18: Ngha ta Mbsak 14:1-35. Aya 18: Zabura 95:11.

‡‡4:3 Ngha ta Zabura 95:11.

¶¶4:4 Zrafta 2:2.

§§4:5 Zabura 95:11.

nda ma wa Dawuda, ta slanaghata lu ta vindatani:

Gita, ka snaj̄sna kuni ta lwani, yaha kuni da t̄əjanaf̄tá gh̄əṅṅa* ghuni k̄ə'a ya.

⁸ Ka si má va bhadanam b̄ha Dzesuwa ta h̄əṅ da tsa vla mbi'a vgha† ya ná, má mn̄əgla a Lazglafta ta gwaḍa ta tsa sana fitik ya wa. ⁹ Tsaya tama ná, ta mamu tsa mbi'a vgha ya ṅa mnduha Lazglafta manda va tsa fitika mbi'a vgha baḍu mandəf̄əṅ ya. ¹⁰ Mndu ya ta lami da vla mbi'a vgha ya payaf Lazglafta ya ná, ta mbi'a vgha tsatsi guli ma ṅani ma slna manda mbi'apta mbi'ap Lazglafta ma ṅani ya guli. ¹¹ Tsaya tama ná, ṅava-maṅa ka lama mu da tsa vla mbi'a vgha ya. Dasuwa ka mu da kwalaghutá mu ta snanatá gwaḍa Lazglafta, manda tsa ṅa dzidziha mu ya.

¹² Gwaḍa Lazglafta ná, nda hafu mida, mbrumbra katakata guli. Zuza ka malaghutá wa limay his his. Lavinlava ta zlagadamta da ṅuduf, nda vla nzugu tani dikw da d̄udzi. Nda sna ta dgaptá skwi ta ḍaslu mndu, nda skwi ta ndanu tsi tani. ¹³ Haḍ sana skwi ta difaghuta ta wa ira Lazglafta wa. Nzidid̄ h̄əṅ demdem ta wa irani. Nda ngha irani ta inda skwi ta demdem. Dza'a mnay mu ta inda skwi ta k̄əmani.

Yesu mali ta gh̄əṅṅa gwal dra skwi ṅa Lazglafta

¹⁴ Ts̄əhala mamu mu nda mali ta gh̄əṅṅa gwal ta dra skwi ṅa Lazglafta ta hemanata, ta nzakway ka Yesu Zwaṅa Lazglafta, ta bhadafta ta luwa da Lazglafta ya, sladafmaslada ḍar ta zlḡhay nda ṅudufa mu. ¹⁵ Mali ta gh̄əṅṅa gwal ta dra skwi ṅa Lazglafta ya nda hta

mbrakwani ka su'a skwi kawadaga nda amu ma hta ta mbrakwa mu a ṅa amu wa. Katək ná, dzghaṅdzgha lu ta mala mu ta gh̄əṅṅa gwal ksa slna Lazglafta manda va amu, ama ga a tsatsi ta dmaku wa. ¹⁶ Ka si mantsa tsi tama, gavana-mavagava nda fatá gh̄əṅṅa ta Lazglafta, tsatsi ta vla zḍakatahudi, ṅa tawatani ta hid̄ahida ta amu, ṅa vlamatani ta zḍakatahudi ṅa katamata ma fitik ya nda ra.

5 Inda mali ta gh̄əṅṅa gwal ksa slna Lazglafta ná, mataba mnduha zabapta lu. Slna taṅ ná, ṅa maganatá slna ta Lazglafta da manaka taṅ ya, ṅa vla skwi nda pla gh̄əṅṅa ṅa Lazglafta ta gh̄əṅṅa dmakwa mnduha. ² Tsa la mali ta gh̄əṅṅa gwal ta dra skwi ṅa Lazglafta ya ná, nda sna hah̄əṅ ká h̄əṅ dza'a maga skwi d̄ina ṅa gwal kul snaj̄tá maga skwi d̄ina, ta maga dmaku, kabga wanafwa skwiha ta hta mbraku ta tsatsi guli. ³ Tsaya tama dza'a k̄əl tsatsi ka pla gh̄əṅṅa ṅa Lazglafta, ta gh̄əṅṅa dmakuhani‡, ta gh̄əṅṅa dmakuha mnduha yeya a wa. ⁴ Haḍ mndu ta klaftá tsa glaku ṅa nzaku ka mali ta gh̄əṅṅa gwal maga slna Lazglafta ya ka fanaghatá gh̄əṅṅani wa. Lazglafta ta hgan̄ta manda ya hgan̄ tsi ta Haruna.

⁵ Manda va tsaya Kristi guli, tsatsi a ta fanaghatá gh̄əṅṅani ta nzaku ka mali ta gh̄əṅṅa gwal ksa slna Lazglafta wu, ama Lazglafta ta nzakway ka Da ta mnay ṅani kazlay:

Kagha ná, Zwaṅa ḍa ka, nda nza yu ka Da gha gita k̄ə'a.

⁶ Ka'a ta mnay ma sana vli guli na:

«Kagha mali ṅa kḍekedzeṅ ta gh̄əṅṅa gwal ta ksa slna Lazglafta, manda ṅa Melkisedek[¶] ya,» ka'a.

*4:7 Zabura 95:7-8, manda ṅa gwaḍa Grek ṅa ghalya mnaf ta lu.

†4:8 Ngha ta Vrafta ta zlahu 31:7, Dzesuwa 22:4.

‡5:3 Ngha ta Levitik 9:7.

¶5:6 Aya 5-6: Zabura 2:7. Zabura 110:4.

⁷Ma fitika nzakwa Yesu ma ghəŋa hadik ná, ka magə tsi ta du'a ka taw ka ŋɔŋɔda da Lazglafta ta laviŋtá mbanafita ma mtaku⁸. Ka snanatá Lazglafta ta ghəŋa vəl hananatani ta ghəŋani. ⁸Kulam nda nzakwani ka Zwaŋa Lazglafta ná, ka sutá tsi ta duni, kəl tsi ka snaŋta kazlay: Snatá gwada ná, skwi nda bla ya kə'a. ⁹Manda kdɪŋta Lazglafta ta dzanaghatá ghəŋa skwi ya kumaŋ tsi nda ma tsatsi, ka nzaku tsi ka mndu ya ta mba inda gwal ta snanatá gwadani, ŋa nzakwa taŋ nda hafu ŋa kdekedzeŋ. ¹⁰Ka fatá Lazglafta ka mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta manda ŋa Melkisedek.

Dasuwa ka kuni da zlaŋtá kuni ta zlgħay nda ŋuduf

¹¹Mamu skwi dagala ŋa mnay ta ghəŋani, tsaw nda bla tsislay ŋa ghuni, kabga la a da sləməŋa ghuni wa. ¹²Nda kɔda fitik má prək ka nzakwa ghuni ka gwal taghanatá skwi ta sanlaha, kabga nda kɔda fitika ghuni ta tagha skwi, ama ta sna a kuni wa. Ŋa sləglavapta nda sla vgha ka taghəgəlta ŋa ghuni ta va tsa skwiha ma gwada Lazglafta taghu kuni daga taŋtaŋ ya. Ta sna a kuni kaku ta za skwa zay ta zə la galata mndu wu, manda zwaŋ ta ghuva tata sa u'a ya kuni. ¹³Mndu tata zba sa u'a ná, ta ka zwaŋ ta ghuva tsaya ma mndu. Ta sna a tsa mndu ya ta skwi tɔkwa** wa. ¹⁴Ŋa galata mndu na skwa zay təŋtəŋa ta gɔdata həŋ ta zay, ka slavaptá həŋ ka tagha dganatá skwi dɪna, nda ya kul dɪnaku, ŋa magay taŋ ta skwi dɪna.

6 Mantsa ya tama, zluŋmazla ta hamata zwana tagha skwi ya ta taghə mu ta ghəŋa Kristi, mbaɔma ta

ghəŋa tagha skwa gwal nda ndəha. Ma laghu mu vrəglafita ta ghəŋa dughwaŋa skwi ta nzakway ka: Gwada ta ghəŋa pla dmaku, ŋa zlaŋta mnduha ta maga slnaha ya ta kla həŋ da Zadaɔu, nda gwada ta zlgħaftá Lazglafta nda ŋuduf, ²nda gwada ta batemha, nda gwada ta fa dzvu ta ghəŋa mndu, nda gwada ta sli'agapta ma mtaku, nda gwada ta tsatá ghəŋa guma ŋa dekdek ya. ³Zluŋmazla ta tsahaya, mbaɔma ta kəma ta kəma. Wya skwi ŋa magay mu nda kumay Lazglafta.

⁴Skwi ŋa snaŋta mu na: Nda bla ma mnduha ya si tsuwadakanaf tsuwadaka Lazglafta, gwal ya ta tapanatá skwi ya vla Lazglafta, gwal ya si ta mutsaftá Sulkum nda ghuɔa ma ŋudufa taŋ, ⁵gwal ya si ta daŋtá zɔɔkwa gwada Lazglafta, gwal ya si ta mutsaftá mbraku ya ta nzakway ka ŋa zamana ta sagha, ⁶ta zləmbuta ka vrəglamta da nzakwani ghalya ná, nda bla ka vrəglakta taŋ da pləgəltá dmakwa taŋ. Zləŋəglafzləŋa həŋ ta Zwaŋa Lazglafta ta udza zləŋay, ka razay†† banluwa.

⁷Lagha imi ka gɔdata ta nzaku ta vwah, ka magafita skwi tida ŋa katanatá gwal ya ta hvay ná, nda tfawa tsa hadik ya da Lazglafta nda tsa. ⁸Ka laghani, teki nda hiwir yeya ka tsa vwah ya dyanafita ná, kataf a tsa ta mndu tama wu, dza'a ksi'afksi'a Lazglafta, dza'a dɪŋɔdra‡‡ lu.

⁹Zwanama da, aŋ mndani dər má mantsa mnata ŋni ná, da sna aŋni kazlay: Ta ŋərma tvi ta nzakway ka tva mbaku ya kaghuni kə'a. ¹⁰Lazglafta ná, tɔkwa tsatsi, had' dza'a zanaptá slna ghuni ya maga kuni, ŋa katanatá zwanama ghuni gwal zlgħay nda ŋuduf, ya ta gɔdata kuni ta kata həŋ ndanana guli ya wa.

§5:7 Ngha ta Mata 26:36-46, Markus 14:32-42, Lukwa 22:39-46.

**5:13 Aya 12-13: Gray nda 1 La Kwareŋt 3:2.

††6:6 Aya 4-6 gray nda 10:26.

‡‡6:8 Gray nda Zlrafta 3:17-18.

¹¹Ndanana ná, ta kumay ŋni ta ŋavata inda kaghuni nda fata ghəŋ ta skwi ya faf kuni ta ghəŋ tida ha ka kɔ́avaktani. ¹²Ma ksu yaɗi ta kaghuni. Ksawaksa ta saɗa gwal ta ŋavata ma zlgəhay nda ŋuɗuf, gwal ta faftá ghəŋa taŋ ta Lazglafta ka mutsaftá həŋ ta skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta mndu.

Kahwathwata tanafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta Abraham

¹³Ma fitika tanafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta Abraham ná, ka waɗanatá tsi nda wərɗa htsinjani, kabga haɗ sana mndu ta malaghutá tsatsi ŋa waɗanatanani nda tsi wa. ¹⁴Ka'a nda Abraham mantsa: «Dza'a tfaɣaghatfa yu ta wi. Kahwathwata dza'a yanaf ya yu ta zivra[¶] gha tusak,» ka'a. ¹⁵Mantsa ya, ka ŋavatá Abraham, ka mutsaftá tsi ta tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ya. ¹⁶Ta waɗu mndu ta waɗu ná, nda skwi ta malaghutá htsiŋa wərɗa tsatsi ta waɗa tsi. Tsa waɗu ya guli dza'a hlanatá inda tsa skwi ta zlərdə lu ta ghəŋani ya. ¹⁷Nda tsaya ná, kumaŋkuma Lazglafta ta tsalanaptá tsa gwal dza'a tsu'a tsa skwi tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ta mndu ya kazlay: Haɗ yu dza'a mbəɗanaftá skwi mna yu wu kə'a, kəl tsi ka sganaghata nda waɗu. ¹⁸Mantsa ya ná, his skwiha ya dza'a kwal lu kul laviŋtá mbəɗanafta. Skwiha ya tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ta mndu nda waɗu ya waɗa tsi nda tsi. Haɗ dza'a walaŋtá tsakalatawi^{§§} mida wa. Mantsa ya guli ná, ta vlamavla ta mbraku ta amu gwal ta hwayamta da ghuva Lazglafta, ŋa ŋavata mu nda fatá ghəŋ ta skwi ya tamaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ya. ¹⁹Tsa skwi faf mu ta ghəŋ tida ya ná, nda nza manda skwa sladanatá kwambalu ma nzakwa

mu. Kahwathwata dihatani haɗ skwi ta gigɗaŋta wa. Zlaganapzłaga ta złala ka bhadamta* da vla nzakwa Lazglafta. ²⁰Da hada tiŋlaghuta Yesu ta lami ka amu, ŋa nzaku ŋa kɔ́ekedzeŋ ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta manda ŋa Melkisedek ya.

Melkisedek Mgham ta ghəŋa ksa slna Lazglafta

7 Tsa Melkisedek ya ná, si mghama luwa Salem ya. Mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta ta nzakway ta luwa ya guli. Ka sli'aftá tsi ka laghwi da guya Abraham ta vrakta ta kwarafta sana mghamha nda vulu. Ka tfaŋaghatá tsi ta wi. ²Ŋa tsa Melkisedek ya hlanafta Abraham ta Zaka inda skwi zagagha tsi ma vla tsa vulu ya. Klatá ghəŋa tsa Melkisedek ya ná, «mgham tɗukwa ya.» Guli na: Mghama luwa Salem ya. Tsa mghama luwa Salem ya guli ná, «mghama zɗaku» ya. ³Tsatsi ná, haɗ dani wu, haɗ mani wu, haɗ dzidzani wa. Haɗ wəl mnay kazlay: Baɗu yeya yata lu, baɗu yeya mtuta tsi kə'a guli wa. Manda Zwaŋa Lazglafta nzakwani. Nda nza ŋa kɔ́ekedzeŋ ka mnda ksa slna Lazglafta.

⁴Tsa Melkisedek ya ná, mndu dagala ya, ka klaftá Abraham ta nzakway ka dzidzi ya ta zaka ma inda skwi zagagha tsi, ka vlaŋta. ⁵Skwi ŋa sŋaŋta ná, mndəra la Levi ta nzakway ka gwal ta ksa slna Lazglafta ná, złaha Musa ta mnanatá hahəŋ, ŋa dza'a taŋ da ɗawa zaka da inda la Isra'ila. Zwanama taŋ tsa gwal ta ɗawu həŋ da həŋ ya. Aŋ mndani, zivra Abraham hahəŋ guli. ⁶Melkisedek ná, tekwa tsatsi mataba mndəra la Levi wu, ama ka klaftá Abraham ta zaka ma skwi zagagha tsi, ka vlaŋta. Ta ghəŋa tsa guli ná, ka tfaŋaghatá Melkisedek ta

[¶]6:14 Złrafta 22:16-17.

^{§§}6:18 Gray nda Mbsak 23:2.

*6:19 Gray nda Livitik 16:2.

wi ta mndu ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ. ⁷Had sana zlərdəy wu ná, tsa mndu ka mali ya ta tfanaghatawi ta tsa mndu ka sagəŋ ya. ⁸Mndəra la Levi ta zlgħa zaka ma skwi mutsaf lu ya ná, ta mtay həŋ ta mtaku. Ama tsəna Melkisedek ta zlgħafta zaka da Abraham na ná, mndu ta nzaku nda hafu ŋa kđekedzeŋ ya, manda ya nda vinda ma defteri. ⁹Ŋa tsintá ghəŋani, tsa Levi ta tsu'a zaka da sanlaha ya ná, klafkla tsatsi guli ta zaka ka vlanťa Melkisedek nda ma dzidza taŋ Abraham. ¹⁰Aŋ mndani, ta ya a Abraham ta Levi, ta lagħa Melkisedek da guyaku nda Abraham wu, ama mamu tsatsi ma vgha dzidzani.

¹¹Ŋa mndəra la Levi ta nzakway ka gwal ta ksa slna Lazglafta, vlanťa Lazglafta ta zlahu ta la Isra'ila[†]. Ama tsa slna taŋ ya ná, slaghwa a ŋa dzanaghata ghəŋa skwi ya kumaŋ Lazglafta, ta vlanťa tsi ta zlahu ta həŋ wa. Ka má si slagħusla tsi katsi ná, má zbəgla a lu ta sana mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta, manda Melkisedek ya wu, má gi kla'atá mndu mataba mndəra la Levi manda Haruna má dza'a nzakwa tsi. ¹²Ka si mbədapmbədə Lazglafta ta mndərga mali ta ghəŋa gwal ta ksa slnani mantsa katsi ná, nda nza tkwe' ka mbədaptá zlahu guli. ¹³Tsəna mghama mu ta gwadə lu ta na gwadə na ta ghəŋani na ná, Yesu ya. Mataba mndəra sana mndu ta kul walanťa ksa slna Lazglafta ta gwir tsatsi. ¹⁴Nda sna lu guli ta tsatsi kazlay: Sabi ma mndəra la Yuda[‡] kə'a. Nziya ya nza tsi ná, gwadaŋ a Musa ta gwadə ta ghəŋa tsa mndəra taŋ ya ma fitika gwadəyini ta gwadə ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta wa.

Sana mali ta gara vgha nda Melkisedek

¹⁵Skwi ta kđəglinťa tsalinťa ná, zlagpzlaga sana mnda ksa slna Lazglafta. Manda va Melkisedek tsatsi guli. ¹⁶Nza a tsa mndu ya ka mndu ta ksa slna Lazglafta manda ya ta mnata zlahu ta fata mndu wa. Tsatsi ná, nzanza tsatsi nda mbrakwa hafu ya kul kđavakta. ¹⁷Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Nda nza ka ŋa kđekedzeŋ ka mnda ksa slna Lazglafta, manda Melkisedek[¶] ya» kə'a.

¹⁸Mantsa ya ná, nda hərđa zlahu ŋa ghalya, kabga nda hta mbrakwani, had hayhayani wa. ¹⁹Zlaha Musa ná, laviŋ a ta nanaftá mndu ka mndu tđukwa ta wa ira Lazglafta wa. Ama ndanana ná, mutsafmutsa mu ta fata ghəŋ ta malaghuta. Tsaya dza'a bhadamaghata da Lazglafta.

²⁰Ta ghəŋa tsa guli ná, ma fitika dza'a Lazglafta fata Yesu ka mali ta ghəŋa gwal ksa slnani ná, ka wadátá tsi ta wadú. Ama ma fitika pghatani ta la Levi, wadə a ta wadú wa. ²¹Yesu ná, nda wadú fata Lazglafta ka mnda ksa slnani, ma fitika mnatani kazlay: I'i Lazglafta na:

«Wadawadə yu,

had yu dza'a vrəglafta tida wu:

“Nda nza ka ka mnda ksa slna ŋa kđekedzeŋ[§]” » kə'a.

²²Ma tsa wadú wadə Lazglafta ya ná, grafgra amu ma Yesu kazlay: Mamu mu nda slərbatá zughu ya ta malaghuta kə'a.

²³Guli ná, tsa sanlaha ma gwal ksa slna Lazglafta ya ná, nda tska hahəŋ, kabga ta mtay hahəŋ ta mtaku had həŋ ta gđavata wa. ²⁴Yesu ná, ŋa kđekedzeŋ

[†]7:11 Vla skwi ŋa Lazglafta, la Isra'ila, mnana nda mna lu ta la Isra'ila ta zlahu ta ghəŋa vla skwi ŋa Lazglafta, ka mbədātani ma sana vli.

[‡]7:14 Ngha ta Mata 1:1-2, Lukwa 3:33.

[¶]7:17 Zabura 110:4.

[§]7:21 Zabura 110:4.

nzatá nzakwa tsatsi. Slna tsa nzakwani ka mnda dra skwi ña Lazglafta ya guli, had' dza'a tsavapta wa. ²⁵ Tsaya guli kəl tsi ka slaghuta ka mnda mbanaftha ña kdēkedzeñ ta inda gwal dza'a ðhaku da Lazglafta nda ma tsatsi. Yesu ná, ña kdēkedzeñ nzatá nzakwani ka maga du'a da Lazglafta ta ghəña tañ.

²⁶ Tsaya tama ná, nda nza Yesu ka mali ta ghəña gwal ksa slna Lazglafta ya pa-hañ mu. Tsatsi ná, nda ghuða nzatá nzakwani, had' rutsak tida wa. Had' dmaku tida guli wa. Nza a tsatsi manda gwal dmaku wa. Klagha kla lu ta luwa. ²⁷ Nza a tsatsi manda hamata sanlaha ma la mali ta ghəña gwal ksa slna Lazglafta wa. Zba a tsatsi ta pla ghəñ inda fitik ña ghəñani, nda ya ña hamata mnduha guli wa. Turtuktuk plata tsatsi ta ghəñ ma vlatani ta ghəñani. ²⁸ La mali ta ghəña slna Lazglafta ya ta zbapta zlahu Musa ná, gwal nda hta nzakwa tañ ya. Ma fitika wadata Lazglafta ta tsa wadu wada tsi ya, mbəðapta tsa gwada ya ta zlahu Musa. Ka fatá tsi ta zwanani ña kdēkedzeñ ka mali ta ghəña gwal ksa slna Lazglafta, ña dzanaghatá ghəña skwi kumañ tsi.

Yesu mali ta ghəña gwal ksa slna Lazglafta

8 Wya mala dughwəña skwi ta mnə ñni: Mamu mu nda mali ta ghəña gwal dra skwi ña Lazglafta. Tsatsi ná, ta luwa ta nzakwa tsatsi nda ga zeghwa dughurukwa Lazglafta**. ² Ta ksa slna tsatsi ma vərda həga tumpul ya magaf Mgham Lazglafta ta luwa ma vla nzakwa Lazglafta, ya magaf dzva mndu a wa.

³ Inda mali ta ghəña gwal ksa slna Lazglafta ná, fafa lu ña vla skwi ta vlata lu, nda skwa pla ghəñ tani. Nda ra ka mutsafta ña amu ma mali ta ghəña gwal

ksa slna Lazglafta guli ta skwi ña vlayni. ⁴ Ka má si ta had'ik na Kristi katsi ná, ma had' fitik dza'a nzata tsi ka mnda dra skwi ña Lazglafta wu, kabga nda ghada kluta gwal ta dra skwi ña Lazglafta ta vli manda ya mnaf zlahu. ⁵ Tsa slna ta magə tsa gwal ta maga slna Lazglafta ya ná, fwata skwi ta magaku ta luwa ya, sulkuma skwi ta magaku ta luwa ya guli. Ma fitika dza'a Musa ba həga tumpul ná, wya ka Lazglafta nda tsi: «Dasuwa káka, manda va tsa nzakwani maragha yu ta ghwá†† ya ná, manda va tsaya káka da bafta,» ka'a. ⁶ Kahwathwata ná, slna dagala vlay lu ta Yesu. Tsatsi ta nzamta ma takataka slərbatá zughu ðina ta malaghuta, thaf lu ta tatá imi ta sləməñ ðina ta malaghuta ya guli.

⁷ Ka si ma had' rutsak ta tsa tañtañ dzzratawi ya wu katsi, ma zbəgla a lu ta mahisani wa. ⁸ Manda tsaya ná, mamu rutsak kəl Lazglafta ka mnay ña tañ. Ka'a mantsa:

«Dza'a saghasa fitik,
dza'a dzzrəglafdzra yu ta wi ka lfidani
mataba ða nda la Isra'ila,
nda ya nda la Yuda,

⁹ nzata a manda tsa dzzratawi dzraf yu
nda dzidziha tañ ma tsa fitika hlagapta
ða ta həñ

nda dzva ða ma had'ika Masar ya wa.
Hahəñ ka ghəña tañ ta ðadzintá tsa si
dzzratawa ða nda həñ ya, ka zliñtá
i'i ta həñ guli,

¹⁰ Mantsa tama, wya tsa dzzratawi dza'a
dzrafta yu nda la Isra'ila tahula tsa
fitik ya.

Dza'a taghanaftagha yu ta zlahuha ða
ta həñ, ña hanamta ða ta həñ ma
ndana tañ,

thanamha yu ta həñ ma ñudufa tañ.
Dza'a nzanza yu ka Lazglafta tañ, ña
nzakwa hahəñ ka mnduha ða guli.

** 8:1 Ngha ta Zabura 110:1.

†† 8:5 Ngha ta Sabi 25:40.

¹¹ Had mndu dər turtuk dza'a taghəglanaftá mndəra taŋ, dər zwanamani kazlay: Snaŋsna ta Lazglafta kə'a wa.

Inda taŋ dza'a nda sna həŋ ta i'i, nda zwani tani, nda glata mndu tani.

¹² Dza'a planapla yu ta krughuva taŋ, havglakta a yu dekdək ta dmakuha taŋ wu,» ka'a.

¹³ Ma tsa mna gwađa ta dzratawi ka lfid ya, niŋna Lazglafta ka halatani ta tsa taŋ-taŋani ya. Tsa ŋa ghalya ta halaku ya, ta ghwanj a ka hluta wa.

Tsəlbú ŋa Lazglafta ta hadik, nda ya ta luwa

9 Ma tsa taŋtaŋa dzratawi ya, mamu tvi ya ta raku ŋa magay ka lu dza'a tsəlbú ŋa Lazglafta. Mamu həga guli ya banaf lu ta Lazglafta ta hadik, ²nda tumpul bafta lu ta tsa həga ya. Taŋtaŋa huđa tsa həga ya ná, vli nda ghuđa ta hga lu. Mida famta lu ta pitirla, nda tabəl, nda buradi ŋa Lazglafta. ³Tahula mahisa zlala, mamu sana huđi ta hgu lu ka vli nda ghuđa katakata. ⁴Mida famta lu ta skwi ya tsaf lu ka dasu ta kəl lu ka dra urdi, nda blukuma dzratawi maganava lu ta dasu. Ma tsa blukum ya guli mamu siga ka dasu ndəgham lu ta mana mida, nda dafa Haruna si ta dzuslafta dzuslu ya, nda klamha his nda vinda ta gwađa dzratawi tida. ⁵Ka tsatsaftá lu ta Kerubuha his ta mara glakwa Lazglafta ta nzəganaghatá tsa blukum ya ka pghəganaghatá zlabak ta vli ya ta vlə lu ta us ŋa Lazglafta ŋa pla dmaku. Ama had lu dza'a pasla gwađa^{††} ta tsaya ndana wa.

⁶Mantsa ya gwagwatá nzakwa tsa həga ŋa gđata gwal ta dra skwi ŋa

Lazglafta ta lami da maga slna taŋ ma taŋtaŋa huđani ya. ⁷Ama ma tsa mahisa huđi ya, mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta turtukwani ta lami dida, turtuk ma vaku, ŋa kladanamtani nda usa rini, ŋa vlanťá Lazglafta ŋa plinistá krughuvani^{¶¶}, nda ya ŋa plinistá ŋa hamata mnduha guli. ⁸Mantsa ya kumaŋta Sulkum nda ghuđa ta mna- maŋta kazlay: Had tvi ŋa lami da tsa huđi nda ghuđa katakata ya, ka ta gđav- agđá tsa taŋtaŋa huđi ya wa. ⁹Tsaya skwa gray nda skwi ta magaku gitana. Ta maray kazlay: Vla skwi ta vlə lu, nda pla ghəŋ ta plə lu ŋa Lazglafta ná, slaghu a ŋa dzanaghatá ghəŋa ghuđatá dmakwa gwal ta tsəlbú ŋani wu kə'a.

¹⁰Gwađa ta skwa zay, nda skwa say, nda tva ghuđaku kavghakavgha kwenjkenj ta taghamafta tsahaya. Tsa skwiha fafa lu laviŋ mnduha ta magay ya ná, nda nza tsahaya ŋa kzla mbədanafta Lazglafta ta inda skwi.

¹¹Ndanana ná, saghasa Kristi ta nza- kway ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta famatá vərđá skwiha ya ta tsu'u mu. Ka lami tsi nda ma həga tumpul dagala ta đinuta katakata, ya kul baftá mnda səla. Ta ghəŋa na hadik na a bafta Lazglafta guli wa. ¹²Ma tsa lami lamə Yesu turtuktuk da tsa huđi nda ghuđa katakata ya ná, lamə a nda klatá usa duguzumha nda zwanj lghəŋ wa. Vərđá ŋani ma us vla tsi, ka mbamafta ŋa dekdək ma dmakuha mu. ¹³Ghalya, ta pslapsla lu ta duguzumha, nda lghəŋha ka wutsika usani ta gwal ta gatá krughuvi manda ya ta mnə zlahu ya. Ta ksafksa lu ta vlək guli ka drata nda dra^{§§}, ŋa fađaftá hutidifani ka dzay ta mnduha guli. Tsaya dza'a kəl tsa

^{††}9:5 Ayaha ta gara vgha nda aya 2-5: Aya 2: Sabi 26:1-30, 25:31-40, 25:23-30. Aya 3: Sabi 26:31-33. Aya 4: sabi 30:1-6, 25:10-16, 16:33, Mbsak 17:16-26, Sabi 25:16, Vrafta ta zlahu 10:3-5. Aya 5: Sabi 25:17-22.

^{¶¶}9:7 Aya 6: Mbsak 18:2-6. Aya 7: Ngha ta Livitik 16:2-34.

^{§§}9:13 Ngha ta Levitik 16:14-16, Mbsak 19:9, 17-19.

krughuva taŋ ya ka saha ta həŋ manda ya ta mnə zlahu. ¹⁴Ka si mantša ya tsi, malaghumala usa Kristi pyu ka tsa-haya. Ga a Kristi ta dmaku wu, ama ka klaftá tsi ta ghəŋani ka vlanťá Lazglafta nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa. Ija kdėkedzeŋ tsa Sulkum ya. Tsa usa Kristi ya ta ghubiŋťa ŋudufa mu, ŋa zlanťa mu ta maga ghwadaka skwiha ya ta kla mndu da mtaku, ka magay mu ta slna Lazglafta ya ta vla hafu.

¹⁵Tsaya kəl Kristi ka sladamta matakataka i Lazglafta nda mnduha, ŋa dzrəglaftawi ka lfıd nda həŋ, ŋa zlghay gwal hagaf Lazglafta ta tsa ŋərma skwi tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ta həŋ ŋa vlanťá həŋ, ŋa nzakwani ka ŋa taŋ ŋa dekdek ya. Əŋka'a ka mtakwa Kristi ta varagaptá mnduha ma ghwadaka skwiha ya ta magə həŋ ma dzratawi ya ŋa ghalya.

¹⁶Ka fafa mndu ta sləkadani ná, ba graftá mtatá tsa mndu ta fatá sləkadani ya kada dga tsa skwani fa tsi ka sləkadani ya. ¹⁷Ka ta ndiri mndu ta fatá sləkad ná, had lu ta ksantá tsa skwani fa tsi ka sləkadani ya wa, ba tahula mtutani kasi'i. ¹⁸Mantša ya guli, dər tsa taŋ-taŋa dzratawi ya ná, nda us magafta lu. ¹⁹Tahula mnanafťa Musa ta inda zlahu ta mnduha demdem, manda ya mnaf zlahu, ŋa klaftani ta usa zwana lghəŋ nda ŋa duguzumha ka gaḅanafta nda imi. Bəlaha ta sluhwa fwa izwap nda swida tuwaka dva hbuŋ lu ta wa udzu, ka tsughumamta ma tsa us ya, ka wutsikay ta tsa defťera zlahu ya, nda ya ta inda mnduha. ²⁰«Nana na usa dzratawa Lazglafta nda kaghuni ka ŋanata kuni ta tsa dzratawi* ya,» ka'a ta mnay ta wutsik tsi ta həŋ. ²¹Wutsikafha guli ta tsa həga tumpul ya, nda inda huzlaha mida ta kəl

lu ka ksa slna ka tsəlbu ta kəma Lazglafta ya. ²²Manda ya mna zlahu ná, wər nda us ta ghubiŋťa lu ta inda skwi. Ka pghu† a us ná, had platá dmaku wa.

Platá ghəŋ pla Kristi ta ghuḅa dmaku

²³Nda ra ka ghubiŋťa mantša ya ta tsəna skwiha ta ghəŋa hadik na, kabga fwata vərđa tsa skwiha ta luwa ya həŋ. Tsaha ta nzakway ka vərđakani ta luwa ya guli ná, nda ra ŋa taŋ nda pla ghəŋ ya ta malaptá tsa taŋtaŋani ya. ²⁴Lamə a Kristi da tsa vli nda ghuḅa katakata ma həga tumpul magaf mnda səla ya wa. Fwata tsa vərđani ta nza-kway ta luwa ya tsaya. Tsatsi ná, ta luwa laghwa tsatsi. Ndanana, ta nzaku ta kəma Lazglafta ta gwadā ma vla mu. ²⁵Inda vaku tsa mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ta dza'a da tsa vli nda ghuḅa katakata ma həga tumpul ya nda tatá usa rini. Ama Kristi ná, lamə a tsatsi ŋa gđata ta vlatá ghəŋani wa. ²⁶Ka má mantša tsi ná, má mbədava a fitika ghuyayni ta đaŋwa daga ka yawu zlagapta ghəŋa hadik wa. Turtuktuk səla zlagapta tsatsi ma na kdavakta fitik na. Ka vlanťá tsi ta ghəŋani ta Lazglafta ŋa hərđiŋťá dmakwa mu dekdek. ²⁷Inda mnda səla ná, thanafťa lu ta mtutani turtuktuk səla, tahula tsa ŋa tsanaghata Lazglafta ta guma. ²⁸Manda tsaya Kristi guli, turtuktuk səla mtuta tsi, ŋa vlanťá ghəŋani ta Lazglafta, ŋa hərđiŋťá dmakwa ndəghata mnduha*, ŋa vrəglagatani kamahis. Tsa vrəglagata dza'a vrəglagata tsi ya, ŋa hərđgəltá dmaku a wa, ama ŋa mbanafťa gwal ta fata vgha ka kzlay.

10 Zlaha Musa ná, vərđaka nzidıdā tsa skwi ta sagha ya a wu, fuwatani ya. Laviŋ a dekdek ta payaftá

*9:20 Sabi 24:8. Ija ayaha 19-20, ngha ta 24:3-8.

†9:22 Aya 21: Ngha ta Livitik 8:15. Aya 22: Ngha ta Livitik 17:11.

*9:28 Gray nda Isaya 53:12.

gwal ta gavanavatá Lazglafta ña nzakwa tañ manda ya ta kumay tsi wa. Waka tsa pla ghəñ ta gdata lu ta magay inda fitik, vaku nda vaku ya dza'a ghubiñta həñ ta wa ira Lazglafta na? ² Ka si má ta ghubay tsi katsi, magata tañ turtuktuk ya ná, má ndanəgla a həñ ta dmakuha tañ wu, má zlanzla lu ta pləgəltá ghəñ. ³ Tsaw mantsa ya a wa. Katək ná, tsa pla ghəñ ta plə həñ ya, ta havanaktá həñ ta dmakuha tañ vaku nda vaku, had' ta ghubiñtá həñ, ⁴ kabga had' usa lghəñha, nda duguzumha ta hərdiñtá dmaku wa.

⁵ Tsaya kəl Kristi ka mnay ña Lazglafta ma fitika dza'ani saha ta ghəña hadik, ka'a mantsa:

«Va a ka ta plaghatá ghəñ nda rini wu, va a ka ta vlaghatá sana skwi ña plaghata ghəñ guli wa.

Ama ka vlihatá ka ta slu'uvgha ña vlaghata.

⁶ Zdəgagha a skwi nda səla ta drə lu nda dra ta gwir, nda skwi ya ta vlaghata lu nda vla ña pla ghəñ ta ghəña dmaku wa.

⁷ Ka yu mantsa: «Wana yu Lazglafta, sasa yu ta ghəña hadik da maga skwi ya ta kumə ka,

manda ya nda vinda ta ghəña da ma deftera zlahu[¶],» ka'a.

⁸ Ka Kristi mnuta karaku na: «Nda pla ghəñ nda skwi nda səla tani, nda skwiha ta klafta lu ka vlaghata nda vla tani, nda skwiha nda səla ta drə lu nda dra ta gwir tani, nda skwi nda səla ta klafta lu ña pla ghəñ ta ghəña dmaku tani, va a ka ta həñ wu, zdəgagha a həñ guli wu,» ka'a. Ta wya maga manda va ya mna zlahu lu ta tsa pla ghəñ ya kay guli. ⁹ Ka'a guli mantsa: «Wana yu, saghasa yu ña maga skwi ya ta kumə ka,» ka'a. Ka hlanatá tsi ta tsa tantəña pla ghəñ ta plə lu ya, ka mbəɗapta nda mahisani. ¹⁰ Magamaga Yesu Kristi ta skwi ta kumə Lazglafta. Ka

vlanťá tsi ta ghəñani ña pla ghəñ turtuk-tuk səla. Mantsa ya kəl mu ka nzakway nda ghuba ta wa ira Lazglafta.

¹¹ Inda gwal ta dra skwi ña Lazglafta turtuk turtuk, ta sladu ta sladu ta nzata həñ ka maga slna tañ inda fitik, ta gdata ta vla va tsa skwi turtuk ña hərdiñta dmaku ya, ama laviñ a ta hərdiñta wa. ¹² Ama Yesu Kristi ná, turtuktuk vlata tsatsi ta ghəñani ña pla ghəñ ña hərdiñta dəkdek ta dmakwa mnduha. Tahula tsa, ka nzatá tsi nda ga zəghwa Lazglafta. ¹³ Ndanana, hada nzata tsi ka kzla pghanata Lazglafta ta ghumahani ka skwa ta diñlay səlani. ¹⁴ Ma tsa vlatani ta ghəñani turtuktuk ya, ka nanaftá tsi ka gwal tdukwa ña dəkdek ta wa ira Lazglafta, ta gwal ta ghubiñta tsi ta dmakwa tañ. ¹⁵ Ta tsalamapsala Sulkum nda ghuba guli kazlay: Prək tsa pla ghəñ turtuktuk ya kə'a. Ka'a karaku na:

¹⁶ «Wya tsa dzratawi dza'a yu dzrafta nda həñ ma tsa fitik ya, ka Mgham Lazglafta.

Dza'a famfa yu ta zlahuha da da ñudufa tañ,

dza'a thanamtha yu ta həñ ma ghunis-laka tañ,» ka'a.

¹⁷ Ka'a guli mantsa: «Had' yu dza'a havglakta dəkdek ta dmakuha tañ, nda krughuvha tañ wu,» ka'a. ¹⁸ Ka plinis-pla Lazglafta ta dmakwa mnduha ná, pahəgla a mnduha ta skwi ña vlanťá Lazglafta ña hərdiñtá dmakuha wa.

Gavanamava gava ta Lazglafta

¹⁹ Mantsa tama zwanama da, nda pla vgha mu ta lami da tsa vli nda ghuba katakata ya nda ma usa Yesu. ²⁰ Tanaptá Yesu ta zlala, ka tamaptá lfida tvi ña lami nda tida ña mutsa hafu. Tsa zlala kuhwanap lu ya ná, vərda ka vgha Yesu dza lu yeya. ²¹ Tsaya tama ná, mamu mu nda mali ta ghəña gwal

[¶]10:7 Aya 5-7: Zabura 40:7-9, manda ya ta mnə Grek ña ghalya.

dra skwi ŋa Lazglafta ta hemanata, ta nzanaghatá həga Lazglafta. ²²Ma tsa nzakwani mantša ya tama, gavanamava gava ta Lazglafta nda ŋuduf turtuk, nda fata ghəŋ dar, nda ghubata ŋuduf kul hađ dmaku mida, nda mbazatambaza nda imi tsələŋa. ²³Sladafmaslada ta fatá ghəŋa mu ka gđata mu ta va mnay kazlay: Tsa mndu ta tamaftá imi ta sləməŋ ya ná, ŋərma mndu ya kə'a. ²⁴Ŋghapma ŋgha ka sani nda sani, ŋa vlamatá mbrakwa đvuvustá vgha nda maga skwi đina. ²⁵Ma tsanap mu ta tska vgha mu manda ya ta snuta sanlaha ta tsanapta ya. Katək ná, vlvusma mbraku sani nda sani. Sganaghamasga, kabga nda sna mu kazlay: Ndusa fitika vragata Mgham Yesu kə'a.

²⁶Tahula snəŋta mu ta vərđa tvi, ka gđata mu ta gəgəltá dmaku ka palama katsi, grafmagra kazlay: Ta hađ sana skwi dza'a vlata lu ŋa pla ghəŋ ŋa hərdiŋtá dmaku wu kə'a. ²⁷Ta ghəŋa kzlay ma zləŋ dza'a kzlə lu ta guma Lazglafta. Tsa guma ya ná, nda bla katakata, ka vu ghandand nzakwani dza'a dra ghumahani. ²⁸Dər wati ma mndu ta kwalaghuta snatá zlahá Musa, ka mamu masləmtəkha his ka hkən a tsi ta grafta katsi, ta dzadza lu ta tsa mndu ya, hađ tawa hidəhidə tida wa. ²⁹Ka si mantša ya nzakwani nda zlahá Musa ya ní, kighkigh dza'a nza-kwa tsi nda mndu ta zlridiŋtá Zwaŋa Lazglafta, ka razanaftá Sulkum ya ta vlamatá zđakatahudi ya tama? hađ hayhayani wu, ka'a nda us ya kəl Lazglafta ka dzraftawi nda tsi, ka ghubiŋta nda tsi ya. ³⁰Nda sna amu ta tsa mndu ta mnay kazlay: I'i dza'a vranamtá mndu ta skwi ya maga tsi, i'i dza'a planamta kə'a ya. Ka'a guli na: «Dza'a tsanaghatša Mgham Lazglafta ta guma ta mnduhani,» ka'a. ³¹Skwa zləŋay gwada ta dəđamta mndu da dzva Lazglafta ya ta vla hafu.

³²Havakwahava ta nzakwa ghuni ghalya ma tanŋa snəŋta ghuni ta gwada Lazglafta. Ma tsa fitik ya ná, susa kuni ta duni, ka su'uwaftá kuni ta indani. ³³Ta kəma inda mnduha rarazata lu, ka ganaptá iri ta sanlaha mataba ghuni tazlay. Ma sana fitik guli, ta gway kuni ta vgha nda sanlaha ta ghuya mndərga tsa đəŋwa ya. ³⁴Ksuxsa ka hidəhidə ta kaghuni, na gwal ya hlaf lu ka pghamta ma gamak ta gwada ta Yesu. Hlugudughunusha lu ta huzla ghuni, ta rfu nda rfa kuni, ndanaŋ a kuni wu, kabga nda sna kuni mamu skwi da kaghuni ta malaghutá inda skwi kə'a. Tsa skwi ya guli ná, ŋa kđekedzəŋ nza-kwani. ³⁵Mantša tama, ŋavawa ŋa ka dza'a kuni ta kəma ta kəma nda fata ghəŋa ghuni ta Lazglafta. Ka ŋavaŋa kuni, dza'a mutsəy kuni ta nisəla ghuni dagala. ³⁶Skwi ya ta raghunata ná, nzata ghuni nda su'ay, ka maga skwi ya ta zđəganatá Lazglafta, ŋa vlaghunatani ta skwi ya taghunaf tsi ta imi ta sləməŋ. ³⁷Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Ta bəts nzda guli ná, dza'a saghasa tsa mndu dza'a sagha ya, gərđata a wa.

³⁸Mndu ya tđukwa ta wa ira đá ná, dza'a nzakway nda hafu nda ma zlghay nda ŋudufani.

Ama ka vraghuvra tsi nda hul zđəgləghihata a tsa mndu ya wa,» ka'a.

³⁹Amu ná, nza a amu tekw mataba gwal ta vru nda hul ŋa zadŋtá ghəŋa tanŋ ya wa. Ama nda nza amu tekw mataba gwal ta zlghafta ta dza'a mutša mbaku ya.

Zlghay nda ŋuduf

11 Zlghay nda ŋuduf ná, graftá skwi ya faf lu ta ghəŋ tida ya. Fatá vgha kazlay: Mamu tsa skwi ya kahwathwata kə'a ya, dər ta ŋgha a iri. ²Ta ghəŋa zlghay nda ŋudufa tanŋ, kəl Lazglafta ka ghubanaghatá mnduha ghalya.

³Nda ma zlg hay nda ɲuɖuf snaɲta mu kazlay: Nda gwaɖani magafta Lazglafta ta inda skwiha kə'a. Inda skwi ya ta ng-haɲta lu nda iri ná, sabə ma skwi ya kul ng haɲtá[§] iri həɲ.

⁴Nda ma zlg hay nda ɲuɖufani klafta Abel ta skwa pla ghəɲ ta malaghutá di-naku ka ɲa Kayinu, ka vlaɲtá Lazglafta. Tsa zlg hay nda ɲuɖufani ya kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tɖukwa, kabga tsu'aft-su'a ta tsa skwi vlaɲ tsi ya. Nda mta** Abel má mndani, ama kabga zlg hay nda ɲuɖufani ná, tata gwaɖa tsatsi.

⁵Nda ma zlg hay nda ɲuɖuf kəl Lazglafta ka klag hatá Inuk ta luwa, daɲ a ta mtaku wa. Ngha a lu guli wu, kabga klag hakla Lazglafta da tsatsi. Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: Zɖə-ganazɖa Inuk ta Lazglafta†† ma kɖaku tsi ka klag hata ta luwa. ⁶Ka haɖ zlg hay nda ɲuɖuf wu ná, haɖ fitik zɖəgana mndu ta Lazglafta wa. Mndu ta gavadaghata da Lazglafta ná, dina ka graftani kazlay: Mamu Lazglafta, ta magay ta skwi dina guli ɲa gwal ta zbay kə'a.

⁷Nda ma zlg hay nda ɲuɖuf snata Nuhu ta gwaɖa ya mnana Lazglafta ta ghəɲa skwi dza'a magaku ta kul ng haɲtá iri karaku. Ka tsaftá tsi ta kwambalu dagala manda ya mnanaf Lazglafta. Ka lamə tsi dida nda gwal ga taɲ tani, ka mbaftá həɲ. Ma tsa magatani mantsa ya tsanaghata tsi ta guma ta ghəɲa haɖik. Ka klaftá Lazglafta ka mndu tɖukwa‡‡ kabga zlg hay nda ɲuɖufani.

⁸Nda ma zlg hay nda ɲuɖuf snata Abraham ta hgu hgaf Lazglafta, ka sli'aftá tsi ka lag hwi ta haɖik ya dza'a vlaɲta Lazglafta ɲa ɲani. Ta sli'aftá tsi, sna a ta vli ta dza'a tsi wa. ⁹Nda ma zlg hay nda ɲuɖuf, ka lag ha tsi nzata ka matbay ma tsa haɖik dza'a lu vlaɲta, tanaf Lazglafta¶¶ ta imi ta sləməɲ ya. Ka nzaku tsi ta nzaku ma həga tumpul, mantsa ya i Izak nda Yakubu guli ta nzakway ka gwal nda gwa həɲ ma tsa tatá imi ta sləməɲ ya. ¹⁰Ka nzatá Abraham ka kzla tsa luwa dihana Lazglafta ta tughwani§§ ya. Lazglafta ka ghəɲani ta garafta, tsatsi mnda bafta guli.

¹¹Nda ma zlg hay nda ɲuɖuf mutsafta Abraham* ta zwaɲ ma halatani katakata. Markwa taɲ Sara guli tsutsa ka dzəghəɲ. Ka fatá tsi ta ghəɲani kazlay: Dza'a magay Lazglafta ta skwi manda ya mna tsi kə'a. ¹²Mantsa ya, ma mndu turtuk ya nda hala, ta ghwaɲ a ka mtaku wu, yata lu ta zivra mndu nda ndəgha manda tek-watsa ta luwa, nda ya manda wutak ma ghwa†.

¹³Ma zlg hay nda ɲuɖuf rwuta həɲ demdem, ta kul mutsaftá həɲ ta mag-atá tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləməɲ ta həɲ ya. Ama grafgra həɲ ka-zlay: Dza'a magaku tsa skwi ya kə'a, haɲhaɲhaɲ ghəɲa taɲ ta ghəɲani. Ka graftá həɲ kahwathwata kazlay: Mat-bay ɲni ta wawutá wawaku‡ ta na ghəɲa haɖik na kə'a. ¹⁴Tsa gwal ta mnay mantsa ya ná, maraɲmara həɲ baɲluwa kazlay: Ta kzla vla taɲ həɲ kə'a.

§11:3 Ngha ta Zlrafta 1, Zabura 33:6, 9.

**11:4 Zlrafta 4:3-10.

††11:5 Zlrafta 5:24.

‡‡11:7 Zlrafta 6:13-22.

¶¶11:9 Aya 8-9: Ngha ta Zlrafta 12:1-5, 23:4, 35:12, 27.

§§11:10 Ngha ta 11:16, 12:22.

*11:11 Ngha ta Zlrafta 18:11-14, 21:2.

†11:12 Ngha ta Zlrafta 22:17.

‡11:13 Ngha ta Zlrafta 23:4, 1 Krunik 29:15, Zabura 39:13.

¹⁵Ndanægla a həj dəkdek ta tsa vli sabə həj ya wa. Ka má ta ndanay həj katsi, má si vrəghuvra həj. ¹⁶Kahwathwata ná, vli ta maləghutá tsaya ɲa taŋ ta pa-haŋta, vli ya ta nzakway ta luwa. Tsaya kəl tsi ka zdəganatá Lazglafta, na hɣay ta hgə həj ka Lazglafta taŋ. Ka payanaftá tsi ta luwa taŋ ta həj.

¹⁷Nda ma zlgəhay nda ɲuduf ku-mafta Abraham ta vlatá zwaŋani Izak ɲa pla ghəj ma dzəghaŋta ya dzəghaŋ Lazglafta. Ka kumaftá tsi ta vlatá tsa kdakwakdakwa zwaŋani turtuktuk ya, dər má si tanafta Lazglafta ta imi ta sləməj ta ghəja tsa zwaŋ ya. ¹⁸Ka Lazglafta si mnanata na: «Nda ma Izak ya taghaf yu ta imi ta sləməj[†] ya dza'a yagapta zivra gha,» ka'a. ¹⁹Ka fata Abraham ta ndanani kazlay: Laviŋlava Lazglafta ta vraganaptá mndu ma mtaku nda hafu kə'a. Tsaya tama ná, ka nzaku Izak manda mndu vraganap lu ma mtaku kahwathwata.

²⁰Nda ma zlgəhay nda ɲuduf tfanaghata Izak ta wi ta i Yakubu nda Isuwa, ta ghəja nzaku ya ká həj dza'a nzakway ta kəma.

²¹Nda ma zlgəhay nda ɲuduf tfanaghata Yakubu ta wi ta zwana Yusufu ma ndusakwani ka mtaku. Ta tɕə tsi ta tsa wi ya ɲa taŋ, ka dzubəjntá tsi ta vgha ta wa dafani ka tsəlbə ta kəma Lazglafta[§].

²²Nda ma zlgəhay nda ɲuduf mnanata Yusufu ta zwana la Isra'ila ma ndusakwani ka mtaku kazlay: Dza'a sli'apsli'a həj ma hadika Masar kə'a. Ka mnanatá

tsi ta həj guli ta skwi ka həj dza'a ma-gay nda ghudzifani^{**}.

²³Nda ma zlgəhay nda ɲuduf difanata dadahani ta Musa ka tili hkən manda yata. Dinadina tsa zwaŋ ya ta wa ira taŋ. Zləjaf a həj ta blanapta taŋ ta zlahə mghama Masar wa.

²⁴Nda ma zlgəhay nda ɲuduf kwalaghuta «Musa ma glatani ta hɣay ka zwaŋa makwa Fir'awna.^{††} ²⁵Ta draŋ ghuyay dā ta dāɲwa kawadaga nda mnduha Lazglafta, ka rfay dā ta rfu ma gay dā ta dmaku ɲa fitik kwitikw. ²⁶Mal ghuydipta mnduha ta dāɲwa manda ya dza'a ghuyanapta lu ta Kristi ya, ka inda skwa gadghəl ta hadika Masar,» ka'a, kabga nda fa ɲudufani ta skwi ya dza'a vlaŋta Lazglafta ta kəma.

²⁷Nda ma zlgəhay nda ɲuduf sli'afta Musa ka zlanatá hadika Masar, kul zləjəŋta gatá sida mgham. Ka dihavatá tsi manda skwi nda ngha ta Lazglafta ya kul laviŋtá lu ta nghanə nda iri ya.

²⁸Nda ma zlgəhay nda ɲuduf tahanatá tsi ta skala Pak. Tahafwa taha ta us ta watgha, ka'a nda la Isra'ila, kada kwala duhwala Lazglafta ya dza'a ghunakta lu da rwa zumala la Masar da rwiŋtá ɲa ghuni guli, ka'a.

²⁹Nda ma zlgəhay nda ɲuduf tsugh-wadapta zwana la Isra'ila ta drəfa dva manda skwi ta ghwalata vli. Ama ka tsughwadadapta aŋni manda ɲa taŋ ya ka la Masar ná, ka nu'amtá^{‡‡} həj mida.

³⁰Nda ma zlgəhay nda ɲuduf zliŋta la Isra'ila ta muhula luwa Yeriku manda magata taŋ ta fitik ndəfəŋ ta wawanafta.

[†]11:18 Ngha ta Zlrafta 22:1-14, Aya 18: Ngha ta Zlrafta 21:12.

[§]11:21 Aya 20: Ngha ta Zlrafta 27:27-29, 39-40, aya 21: Ngha ta Zlrafta 48:1-20, 47:31.

^{**}11:22 Ngha ta Zlrafta 50:24-25, Sabi 13:19.

^{††}11:24 Aya 23: Ngha ta Sabi 2:2, 1:22. Aya 24: Ngha ta Sabi 2:10-12.

^{‡‡}11:29 Aya 27: Ngha ta Sabi 2:15, aya 28: Ngha ta Sabi 12:21-30. Aya 29: Ngha ta Sabi 14:21-31.

³¹ Nda ma zlgħay nda ɲuɖuf tsu'af^{¶¶} Rahab, sana marakw ta hla iri ta mnduha la Isra'ila ta labə da vitsa luwa taɲ. Ma lagħa la Isra'ila da rwanatá gwal pgha ghəɲ nda Lazglafta, ka zlanatá həɲ ta tsatsi nda hafu.

³² Nu dza'a mnəgəлта yu ka malaghutá tsa tama? Nda hta fitik ka mnəgəлта da ta gwada ta ghəɲa i: Zideyuj, nda Barak, nda Samsuj, nda Yafte, nda Dawuda, nda Samuyel, nda la anabiha^{§§}. ³³ Hahəɲ ná, nda ma zlgħay nda ɲuɖuf zazakta həɲ ta hadikha nda vulu. Ka magatá həɲ ta skwi tɖukwa, ka mutsaftá həɲ ta skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləməɲ ta həɲ. Ka hahanaftá həɲ ta wi ta rveriha. ³⁴ Ka niɲtá həɲ ta zlgħakwa vu ləmtək. Ma sli'a mnduha pslata həɲ nda kafay, ka ndaptá həɲ mida. Haf mbraku ma həɲ wu, ama ka nuta həɲ ka gwal nda mbra. Ma fitika vulu, ka nuta həɲ ka bigwala, ka ɲawaftá həɲ ta sludza hadikha kavghakavgha. ³⁵ Ka nghəɲlantá mi'aha ta mnduha taɲ si ta rwuta ta vragapta* nda hafu.

Ama sanlaha ya ná, kwihij nda kwikwiha lu ta həɲ ka tatadaptá həɲ, ka kwalaghutá həɲ ta zlanatá həɲ ɲa mutsa sli'agapta ma mtaku nda hafu ya ta malaghuta. ³⁶ ɲa sanlaha ya guli ná, gagə nda gaga lu ta həɲ, ka sləvaptá həɲ. Tsatsaf nda tsatsa lu nda zida ta sanlaha ka pghamta ma gamak. ³⁷ Nda pala zlazlərtsata lu ta sanlaha ka pslatá həɲ, ɖatsanap nda ɖatsa lu ta sanlaha, tsasla nda kafay lu ta sanlaha, ka pslatá həɲ. Hwayapta ka ra vli ɲa sanlaha, ka nutá həɲ ka pɖu ka kla huta ta tuwak nda ɲa

gu ta vgha. Ka ghuyanaptá lu ta ɖaɲwa, ka ganaptá lu ta iri[†] ta həɲ. ³⁸ Hwahwayaku ka ra vli kurandazl ma mtak, nda ya ma ghurum ma hadik ɲa sanlaha. Ra a ghəɲa hadik ka ɲa tsa mnduha ya wa.

³⁹ Inda taɲ zdəganazda həɲ ta Lazglafta, kabga zlgħay nda ɲuɖufa taɲ. Tsaw ta mutsaf a həɲ ta tsa skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləməɲ ta həɲ ya wa. ⁴⁰ Payafpaya Lazglafta ta skwi ta malaptá dinuta ɲa mu. Ma ndanani ná, va a ta dzanaghatá ghəɲa slnani nda hahəɲ nda ghəɲa taɲ kul haf amu hada wa.

Mbra vgha ma ghuya ɖaɲwa

12 Tsaya tama, mantsa ya ndəghata tsa masləmtəkha ta wamafta ya. Pghijmapgha ta inda skwi ta ndəgamata ta gərda amu, nda dmakuha ta kasa amu, ka hwaya mu dina ta vərɖaka hwaya ya mnama Lazglafta ɲa hwayay. ² Ka fafta mu ta iri ta Yesu ya ta tahamatá zlgħay nda ɲuɖuf, tsatsi guli dza'a bhadamaghata da vli dzatá ghəɲani. Tsatsi ta tsu'aftá mtutani ta udza zləɲay. Ksa a ka hula nda mndərga tsa mtaku ya wu, kabga nda fa ghəɲani ta rfu ya payana Lazglafta. Ndana tama, nda ga zəghwa Lazglafta[‡] ta nzakwa tsi.

³ Ndanawandana ta ghəɲa ya ka Yesu su'aftá mndərga husaɲta ya husaɲ tsi ta ghwadaka mnduha, kada kwala kuni ta rwa malandugu. ⁴ Ma vulu ya ta vulu kuni nda dmaku ná, ta vula a kuni karaku ta ya dza'a kladaghunaghata ta

^{¶¶}11:31 Aya 30: Ngha ta Yusuwa 6:12-21, aya 31: Ngha ta Yusuwa 6:22-25, 2:1-21.

^{§§}11:32 Ngha ta Guma 6-7, 4-5, 11-12, 1 Samuyel 16:1-1 Mghamha 2:11, 1 Samuyel 1:1—25:1.

*11:35 Aya 33: Ngha ta Daniyel 6, aya 34: Ngha ta Daniyel 3:1-30, aya 35: Ngha ta 1 Mghamha 17:17-24, 2 Mghamha 4:18-37.

†11:37 Aya 36: Ngha ta 1 Mghamha 22:26-27, 2 Krunik 18:25-26, Irmija 20:2 37:15, 38:6, aya 37: Ngha ta 2 Krunik 24:21.

‡12:2 Ngha ta Zabura 110:1.

wa hdak wa. ⁵Zanapza kuni ta gwada Lazglafta ta vla mbraku ŋa zwanani ra? «Zwanŋa da! Ka ta zlahay Mgham Lazglafta ta kagha katsi, fafa ta ghəŋ, ma kla ka ta ghəŋ tida ka dvaghaghadvatsi.

⁶Mndu ta zlahu tsi ta dvu Mgham Lazglafta.

Mndu ya klaf tsi ka zwanani^f ta dzə tsi guli.»

⁷Su'uwasu'a ta ghuya danwaha ya ta kəl Lazglafta ka zlahu kaghuni nda tsi. Tsa ghuya danwa ya ta maranŋa kazlay: Klaf ka zwanani Lazglafta ta kaghuni kə'a. Mamu zwan kul had dani ta zlahay ra?

⁸Ka si zlahu a tsi ta kaghuni ka zwanani ya wu katsi ná, vərda zwanani a kuni wu, masagwa kuni nda tsa. ⁹Skwi guli ná, mamu mu nda dadaha mu ma na ghəŋa hadik na ta zlahu amu, ta snay mu ta gwada da həŋ. Dani ma Sulkumha yeya tama dza'a kwal mu sna gwada da tsi ŋa mutsa hafu rki na? ¹⁰Ta zlahay dadaha mu ta amu ŋa fitik kwitikw, manda ya ta gradapta həŋ kazlay: Ma dza'a dina mantsa kə'a. Ama Lazglafta ná, ŋa kata amu ta zlahu tsi ta amu, ŋa mutsay mu ta mayaka mu ma tsa nzakwani nda ghuba ya. ¹¹Ma tsa fitik ta zlahu lu ta amu ya ná, nda nza ka skwi kul zdəgamata, rfa a mu ta rfu ta ghəŋani wa. Ama tahula tsa, ŋa yiganaptani ta zdaku, nda nzaku tdukwa ta tsa gwal zlahaf lu ya.

Dvu nda zlahu

¹²Ka si mantsa tsi, dayapwadaya ta dzvuha ghuni ta hərfuta ya. Sifanafwa sifa ta karama ghuni ta labuta ya guli.

¹³Mbadawambada ta mbada ta tvi ya nda slada[§], kada kwala səla ya nda wərda ta kdinŋa, katək ná, ka mbafta tsi.

¹⁴Zbawazba ta nzata nda zdaku nda inda mndu. Ka nzata kuni nda ghuba ta wa ira Lazglafta. Ka had tsi mantsa wu ná, had ya dər turtuk ma kaghuni dza'a nghanŋa kuma Lazglafta wa. ¹⁵Dasuwa ka kuni yaha mndu dər turtuk da mbədanatá hul ta zdakatahuda Lazglafta. Yaha ya dər ka turtuk da nzakway manda sləŋ dafdaaha da dyanŋa ka badza ndəghata mnduha^{**}. ¹⁶Dasuwa ka kuni, yaha gwal ta hliri nzakway mataba ghuni. Yaha mndu dər turtuk mataba ghuni da vziŋtá skwi ta nzakway ka ŋa Lazglafta, manda Isuwa ta skwaptá ma malmalani nda skwa zay kweŋkweŋ ya. ¹⁷Tahula tsa, manda ya snay kuni, ka lagha tsi da zlgha tfawani da dani, ka kwalaghutá dani. Traptra ta ksanaktá ghəŋa dani, kulam nda psayni ta tsa tfawi ya nda ima taw^{††} ta iri.

¹⁸Gavadagha ta vata ghwa Sinay laviŋ lu ta ksantá nda dzvu ya a kuni wa. Dər tavata vu ta zlghaku gigiga, dər tavata grusl tdiŋ, dər tavata mghama falak, ¹⁹dər tavata ghudzaga duli, dər tavata kuzlahatá lwi ya kəl gwal ta snay ka mnay kazlay: Ma gwadgəlgana^{‡‡} ka kə'a ya a kuni wa. ²⁰Ndəbandəba həŋ ta dzvu, kabga laviŋ a həŋ ta ŋaftá tsa skwi mnana lu ta həŋ kazlay: Inda mndu dza'a ksantá tsa ghwa ya, dər má nimitak tsi, dza'a zlərtsazlərtsa lu nda pala kə'a ya. ²¹Ka ganafá tsa skwi nghanŋ həŋ ya ta zləŋ ta həŋ, ka mnə Musa kazlay: Ta ghudzaku vgha da da zləŋ^{¶¶} katakata kə'a.

^f12:6 Ngha ta Mahdihdi 3:11-12.

§12:13 Aya 12-13: Ngha ta Isaya 35:3 nda Mahdihdi 4:26.

**12:15 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 29:17.

††12:17 Aya 16-17: Ngha ta Zrafta 25:29-34, 27:30-40.

‡‡12:19 Aya 18-19: Ngha ta Sabi 19:16-22.

¶¶12:21 Aya 20: Ngha ta Sabi 19:12-13, aya 21: Gray nda Vrafta ta Zlahu 9:19.

²² Ama kaghuni, gavadagha ta vata ghwá Siyuna, nda ya tavata luwa Lazglafta ya ta vla hafu tsaya ta nza-kway ka Ursalima ta luwa, nda tskata vgha duhwalha Lazglafta ka rfu kul laviñtá lu ta mbədaftá həj ya kuni. ²³ Gavadagha tavata guyatá vgha mnduha Lazglafta ta nzakway ka zumaliha vindam lu ta hga tañ ma defteri ta luwa kuni. Gavadagha tavata mnda tsa guma ta ghəja inda mnduha demdem ta nzakway ka Lazglafta kuni, nda ya tavata sulkuma mnduha tdukwa, gwal ta kfanakta ya kuni. ²⁴ Gavadagha tavata Yesu ta nzamta mataba mnduha nda Lazglafta ɲa dzraftawi ka lfid ya kuni. Gavadagha tavata usa Yesu ya kəl tsi ka wutsikatá mnduha nda tsi ya kuni. Malaghumala gwada ta gwadə tsa us ya, ka ɲa Abel^{§§} ta mnata.

²⁵ Dasuwa ka kuni! Yaha kuni da kwalaghutá snantá lwa Lazglafta ya ta gwada nda kaghuni! Ghalya, tsa gwal ta kwalaghutá snatá gwada tsa mndu ta mnay ɲa tañ ta ghəja hadik* ya ná, ndap a həj ma guma wa. Amu yeya dza'a ndapta ka mbədanambəda mu ta hul ta Lazglafta ta gwada nda amu daga ta luwa rki tama? ²⁶ Ma tsa fitik ya, ka ghudzanaftá lwa Lazglafta ta hadik. Ndanana, ka tamaftá tsi ta imi ta sləməj kazlay: Ta turtuktuk ta dza'a ghudzanafta yu guli ɲa kwana-hani. Hadik nda ghəjani a dza'a yu ghudzanafta wu, nda luwa† tani kə'a. ²⁷ Tsa gwada ya mnə tsi kazlay: Ta turtuktuk kə'a ya ná, ta maray ɲa mu kazlay: Inda skwi ya zlaganap lu nda tsa

ná, dza'a ghudzanafghudza lu ɲa hlu-tani, kada gdavata tsa kul had ta ghudza-vata ya.

²⁸ Ya mantsa tsi ya, rfamarfa ta Lazglafta ta vlamatá ga mgham ya kul had ta ghudzavata. Maranmamara ta tsa rfay mu ya nda ma maganatá slna ya ta zdəganata nda haniñtá ghəj, nda ya nda zləjay. ²⁹ Lazglafta mu ná, vu ta zadanatá‡ skwi ya.

Vərda gwal nda guya ghəja tañ

13 Gdavawagda nda dɸuvustá sani nda sani manda la zwanama. ² Yaha kuni zanaptá tsu'afra dına ta mat-bay. Ma tsa magay mantsa ya kəl san-laha ka tsu'afra duhwalha Lazglafta kul snantá¶ həj. ³ Havapwahava ka gwal ma gamak, manda skwi kawadaga kuni nda həj. Havapwa hava ka gwal ta gə lu ta iri ɲa tañ, kabga mnda səla kaghuni guli manda va hahəj.

⁴ Inda kaghuni demdem, vlaɲwavla ta sgit ta kluvta vgha, yaha marakw dər zə'al da hliri, kabga dza'a tsay Lazglafta ta guma ta ghəja gwal ta maga sli'ijns-li'ij, nda gwal ta hliri tani.

⁵ Yaha tsemi da tɸaghatá kaghuni. Rfawarfa ta rfu ta ghəja kuraghuta ya da kaghuni, kabga ka Lazglafta na: «Had yu dza'a zlaghata wu, had yu dza'a walañtá§ vzigista wu,» ka'a. ⁶ Tsaya ta kəl dər wati ma amu ka mnay nda fata ghəj kazlay: ta katay Mgham Lazglafta ta i'i, had sana skwi ta zləjə yu wu, nu dza'a magihata mndu** na kə'a ya.

§§12:24 Ngha ta Zrafta 4:10.

*12:25 Gray nda Sabi 20:22.

†12:26 Ngha ta Hagay 2:6.

‡12:29 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 4:24.

¶13:2 Ngha ta Zrafta 18:1-8, 19:1-3.

§13:5 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 31:6, 8, Yusuwa 1:5.

**13:6 Ngha ta Zabura 118:6.

⁷Havakwa maliha ghuni, gwal ta mnaghunata gwada Lazglafta. Havakwahava ka hən nzakwagapta, nda ya ka hən mtaku^{††}. Ka kla kuni ta sada zlgay nda ndufu taŋ. ⁸Va tsa Yesu Kristi ya ta nzakway dahawu, tsa tsatsi ya ta nzakway gita, tsatsi dza'a nza-kway ŋa kdekedzeŋ guli. ⁹Dasuwa ka kuni, yaha sana ghwadaka tagha skwiha kavghakavgha da saga da ghəŋa ghuni. Zfakatahuda Lazglafta na skwi ta mbranafta ndufu mndu. Tagha skwi kavghakavgha ta ghəŋa za skwa zay a wa. Gwal ta ksa tva mndərga tsa tagha skwi ya na, had ta kata^{‡‡} hən wa.

¹⁰Tsa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta mataba la Yahuda ya na, had wa taŋ ka za skwi ta ŋa mu ma gwir^{¶¶} wa. ¹¹Tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta mataba la Yahuda ya na, usa rini ŋani ta kladamta da tsa vli nda ghuba katakata ya, ŋa pla dmaku. Ama slu'a tsa rini ya, ta driŋta tahula luwa^{§§} lu. ¹²Tsaya kəl Yesu ka mtuta guli tahula luwa^{*}, ŋa ghubiŋta dmakwa mnduha nda ma ŋani ma us. ¹³Sli'afmasli'a amu tama ka dza'a mu da guyay tahula luwa, ka su'a amu guli ta mndərga tsa giri ganap lu ya, ¹⁴kabga ta na ghəŋa hadik na a luwa amu ŋa kdekedzeŋ wa. Ama luwa dza'a nzakway[†] ŋa kdekedzeŋ ŋa amu ta pahay. ¹⁵Gdamagda ta zləzlv Lazglafta ka nzakwa tsi manda skwa pla ghəŋ nda ma Yesu Kristi. Zləzlvama hgani nda gwada ma wa mu. ¹⁶Yaha kuni zlanata maga zdaku, nda katanŋta mndu, kabga mndərga tsa skwiha ta vlata hən ya ta zdfaganata Lazglafta.

¹⁷Snawasna ta gwada da maliha ghuni, ka sna kuni ta skwi ta mnaghunata hən. Hahən ta nghapta ka hafa ghuni, kabga dza'a zlgay hən ta wani da Lazglafta. Snawasna ta gwada da hən, ya dza'a kəl hən ka maga slna taŋ nda rfu, nda nda ghəŋ a wa. Ka nda nda ghəŋ tsi na, kataghunafta a tsa wa.

¹⁸Magawa du'a ta ghəŋa aŋni. Grafgra ŋni kazlay: Had sana bədzaku ya maga ŋni wu kə'a ma ndana ŋni. Ta kumay ŋni ta gdata ŋni ta maga skwi dinafina inda fitik. ¹⁹Kdəkwakdək, ta ndəba dzvu yu da kaghuni, magawa du'a ta ghəŋa da, ka mutsidifta Lazglafta ta vradapta da misimmisim da kaghuni.

Maga du'a

²⁰Lazglafta ya ta vla zdaku ta vraganapta Mgham mu Yesu mataba gwal nda rwa, ka nzakw tsi ka mndu dagala ta nga tuwakha. Nda ma usani vla tsi ŋa pla ghəŋ, mutsafta lu ta dzraftawi ŋa kdekedzeŋ. ²¹Ka vlaghunavla Lazglafta ta mbrakwa maga inda skwi dina, ŋa magay ghuni ta skwi ya ta kumə tsi. Ka maga tsi ma amu ta skwi ya ta zdfaganata nda ma Yesu Kristi ta nzakway ŋani glaku ŋa kdekedzeŋ ya. Amin!

Kdiŋta nda ga zgu

²²Zwanama da, vindaghunaf vinda yu ta na delewer na ŋa vlaghunata mbraku. Ki'a nda ki'a yeya vindaghunafta yu. Kdəkwakdək ka ŋanata kuni ta tsəna gwadaha na ma ndufu ghuni. ²³Ta snaghunamsna yu kazlay: Zligiŋzla lu ta zwanama mu Timute[‡] ma gamak kə'a.

^{††}13:7 Gray nda 10:32-33.

^{‡‡}13:9 Ngha ta Ruma 14:2-23, 1 La Kwareŋt 8:8, La Kwalus 2:16-22, 1 Timute 4:3.

^{¶¶}13:10 Gray nda 9:11-14, 13:11-12.

^{§§}13:11 Zlahu 16:27.

^{*}13:12 Ngha ta Yuhwana 19:17, 20.

[†]13:14 Gray nda 11:10, 16.

[‡]13:23 Ngha ta Slna gwal ghunay 16:1.

Ka bhagagha bha tsi misimmisim, dza'a labla yu da kaghuni kawadaga nda tsi.

²⁴Ka ganaghata kuni ta zgu ta mal-
iha ghuni demdem, nda inda mnduha

Lazglafta tani. Ta ga zgu zwanama ma luwa Italiya na ghuni.

²⁵Ka nza zɗakatahuda Lazglafta kawadaga nda kaghuni demdem.

*Tsgħa ta lwa***Yakubu****Ga zgu**

1 Pi Yakubu ta nzakway ka kwalva i Lazglafta nda Mgham Yesu Kristi, ta ga zgu yu ƚa ghuni mndəra mnduha Ghwanjpcə his ta wutsa ta vgha ta ghəŋa hadik[¶].

Mbra vgha ma ghuya dāŋwa

²Zwanama dā, ka slaghunaghasla dər mndərga wati ma ghuya dāŋwa tsi katsi, nghawa ngha manda skwa rfu. ³Dina ka sraŋta ghuni kazlay: Skwi ta dzəghaŋtá zlgħay nda ƚudufa ghuni ná, ta klagħu-nak kla ta ksa ƚuduf kə'a. ⁴Ama dīna ka maravata tsa ksa ƚudufa ghuni ya kah-wathwata, kada nzakwa kuni ka gwal kul had sana skwi ta ghəŋa ghuni, ka gwal nda dede'a, ka gwal kul had sana skwi ta htapta ma həŋ dekdek. ⁵Ka mamu sana mndu mataba ghuni pđugudunus difil katsi, ka dāwa tsi da Lazglafta, dza'a vlanjvla[§]. Ta muvla Lazglafta nda inda mndu, ta vlay nda zdaku. ⁶Ama ka dāwa tsi nda zlgħay nda ƚuduf, yaha tsi dgaŋtá ghəŋ dər ka ki'a ta ghəŋani. Ka ta dga ghəŋ mndu ná, nda nza ka guram nda gamtsa'uwakwa drəf ta vyə falak dər ndiga ndiga ya nza-kwani. ⁷Yaha mndərga tsa mndu ya da ndanay kazlay: Dza'a mutsay yu ta sana skwi da Mgham Lazglafta kə'a, ⁸kabga mndərga tsa mndu ya ná, his ƚudufani, slada a ghəŋani ma vlaka turtuk ma inda skwi ta magə tsi wa.

Pđu nda Gadghəl

⁹Ka rfa zwanama ya ta nzakway ka pđu ta rfu, kabga nda nza ka mndu nda kapa da Lazglafta. ¹⁰Ka rfa mndu ka gadghəl guli ta rfu, nda vraganata Lazglafta, kabga dza'a lula manda gəg-dakwa vzlizla. ¹¹Safa fitik ghədandaŋ dzafta ta kuzun ná, ƚa ghwalutani, ƚa rkuta vzlizlahani, ƚa luta^{**} dīnakwa rkatarkani. Manda tsaya dza'a luta mnda gadghəl ma slnahani ta magə tsi.

Tiŋwa a Lazglafta ta mndu da ghwadaka skwi wa

¹²Rfu da mndu ta ksa ƚuduf ka su'a skwi ta dzghaŋta, kabga tahula dzghaŋta, dza'a mutsay ta zewzewa hafu ya tanaf Mgham Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta inda gwal ta d̄vuta. ¹³Ka dzghaŋdzgha skwi ta mndu, yaha da mnay kazlay: Lazglafta ta dzəgha i'i kə'a. Had ghwadaka skwi ta dzəgha Lazglafta wa, dzəgha a tsatsi guli ta mndu wa. ¹⁴Ka dzghaŋdzgha skwi ta dər wati ma mndu ná, ghudzaku ma vghani ta barafta, ka tdamta tsi. ¹⁵Ka zlanəŋzla lu ta ghəŋ ta tsa ghudzaku ya katsi, ƚa zlgħaftani ta hudī, ƚa yatani ta dmaku. Tahula ndəhafa dmaku, ƚa klaktani ta mtaku guli. ¹⁶Zwanama dā, gwal ta d̄vu yu, ma nanə kuni ta ghəŋa ghuni. ¹⁷Inda skwi ya ta dīnuta, nda inda mbəhu ya kul had sana skwi ta ghəŋani ná, ta luwa ta saha tsi, da Lazglafta ta nzakway ka Dani ma tsuwadakha. Had tsatsi ta mbədavafta wa, had sana skwi ta zawa-taku ka grum da tsatsi wa. ¹⁸Tsatsi ka ghəŋani ta d̄vutá vlamata hafu nda ma gwadani ta nzakway ka kahwathwata, kada nzakwa mu ka tanjanani mataba skwiha ya zlaganap tsi.

[¶]1:1 Ngha ta Mata 13:55, Markus 6:3, Slna gwal ghunay 15:13, Galat 1:19.

[§]1:5 Ngha ta Mahdihdi 2:3-6.

^{**}1:11 Aya 10-11: Ngha ta Isaya 40:6-7.

Ksa slna nda gwada Lazglafta snan̄er lu

¹⁹Zwanama da gwal ya d̄vu yu, wya skwi ŋa snan̄ta ghuni: Dina nzakwa inda mndu ka mndu ta gi slru gwada da sl̄m̄an̄ani. Ka mndu kul had̄ gwada ta nzun̄ta ta wi a wu, ka mndu ta gi basa ŋuduf^{††} a wu, ²⁰kabga had̄ mndu ta basa ŋuduf ta maga skwi ya d̄fina ta z̄d̄aganat̄a Lazglafta wa. ²¹Tsaya tama, pghin̄wapgha ta inda skwiha ya ta ŋriŋt̄a mndu, nda inda ghwad̄aka skwiha. Tsu'awatsu'a nda hanata gh̄n̄ ta gwada ya ŋ̄bam Lazglafta ma kaghuni ta laviŋt̄a mban̄afta hafa ghuni.

²²Nzawanza ka gwal ta ksa slna nda tsa gwada ya. Yaha kuni da nzakway ka gwal ta snam̄t̄a snaysn̄ay, da nan̄̄t̄a kuni ta gh̄n̄a ghuni. ²³Ka lagha mndu ka snan̄t̄a gwada kul ksa slna nda tsi n̄á, ka guram tsa mndu ya nda mndu ya ta ngha tsata vghani ma dalagar. ²⁴Tahula nghan̄tani ta tsat̄a vghani ka laghu tsi, ŋa gi zanaptani ta tsa nzakwa tsatani ya. ²⁵Ama mndu ya ta faft̄a irani ta zlahuha Lazglafta, zlahuha ya ta vla-mata fala'uwat̄a vgha, ka ndi'afta vgha t̄dukwa tida, kul had̄ ta zanapt̄a gwada tahula snan̄tani, ta ks̄ay ta slna nda tsi n̄á, dza'a nzakway tsa mndu ya nda rfu ma inda skwihani ta maḡe tsi.

²⁶Ka mnda dina yu ka mndu ta gray, tsaw sna a ta ksanaghut̄a ghanikani wu katsi, nana gh̄n̄ani ta nan̄̄ tsi, b̄t-b̄t tsa dinani ya. ²⁷Wya v̄r̄da dina ya ta ngh̄ Lazglafta ka dina nda gh̄ūba kul had̄ rutsak tida: Nghan̄ta ka zwana tawakri nda wadguha ma dan̄waha^{‡‡} tan̄, nda nghan̄ mndu ta gh̄n̄ani ma gh-

wad̄aka skwiha ta gh̄n̄a had̄ik da ŋriŋta tsi ta gh̄n̄ani.

Gala mndu nda gala ná, bliŋt̄a zlahu ya

2 Zwanama da, yaha kuni da gala mndu nda gala^{¶¶} ma nzakwa ghuni ma zlḡhay nda ŋuduf, ma glakwa Mgham Yesu Kristi. ²Grafta: Mbadaka mndu ka gadgh̄l ka lami da taba guy-ata gh̄n̄a ghuni, nda fata halagara dasu, nda sudat̄a l̄gut nda bla ta vgha. Ta lam̄ana mndu guli ka p̄du nda sudat̄a ḡrzan̄ani ta vgha guli. ³Ka lagha ghuni ka laghwi da nghan̄ta ka tsa mndu nda sudat̄a l̄gut nda bla ya, ka kuni nda tsi mant̄sa: «Nzanza kagha ma ya vli d̄fina ya,» ka kuni. Ka kuni nda tsa p̄du ya guli mant̄sa: «Slada slada kagha nda slada hada,» ka «nzanza hada ta had̄ik» a ka kuni nda tsi. ⁴Ka si mant̄sa tsi, daganap a kuni ta vgha ma vgha ghuni nda tsa ra? Nza a kuni ka gwal tsa guma nda gh-wad̄aka ndanu nda tsa guli ra?

⁵Zwanama da gwal d̄vu yu, fawafa ta sl̄m̄an̄. Lazglafta a ta zabapt̄a gwal ka p̄du ta wa ira gwal ma gh̄n̄a had̄ik, ŋa nzaku ka Gadgh̄l ma zlḡhay nda ŋuduf, ŋa mut̄say tan̄ ta ga mgham ya tanaf tsi ta imi ta sl̄m̄an̄, ta gwal ta d̄vuta ra? ⁶Ama kaghuni, ka h̄art̄at̄at̄a kuni ta gwal ka p̄du. Tsaw sna a kaghuni kazlay: Tsa gwal ka gadgh̄l ya ta giri ŋa ghuni, ta ts̄aha kaghuni da vla guma k̄'a kat̄ak ra? ⁷Hah̄n̄ a tsa gwal ta mb̄rsu'a tsa ŋ̄rma hgu mut̄saf kuni ya guli ra?

⁸Ka snasna kuni ta zlahu Lazglafta, mnda ya nda vinda kazlay: Dvūd̄va ta mnda s̄la mnda va gh̄n̄a gha^{§§} k̄'a ya n̄á, magamaga kuni ta skwi d̄fina. ⁹Ama ka ta gala mndu kuni katsi n̄á, dmaku

^{††}1:19 Ngha ta Ekleziyast 7:9.

^{‡‡}1:27 Ngha ta Isaya 1:17.

^{¶¶}2:1 Ngha ta Ayuba 34:19.

^{§§}2:8 Ngha ta Zlahu 19:18.

tša ta gə kuni, ksafksa zlahu ta kaghuni, kabga sna a kuni ta ŋani wa. ¹⁰Dər wati ma mndu ta snatá inda zlahu, ka blánaptá tsi ta ya turtuk ná, blánapbla ta indani demdem nda tša. ¹¹Va tša mndu ta mnay kazlay: Yaha ka da hliri kə'a ya ná, va tsatsi guli ta mnay kazlay: Yaha ka da dzatá mndu* kə'a. Ala, tša lagha gha ka kwal kul hlatiri, ka laghwa ka dzatá mndu katsi ná, nda nza ka ka mnda blánaptá zlahu. ¹²Tsaya kəl yu ka mnay ŋa ghuni kazlay: Gwadawag-wađa ta gwađa, ka ndana kuni ta ndanu, manda vərđa mnduha dza'a tsanaghata lu ta guma ta həŋ nda ma zlahu ya ta vlamatá fala'uwata vgha kə'a ya. ¹³Badu fitika tša guma ná, haď Lazglafta dza'a tawa hidahida ta mndu ya kul haď ta tawa hidahida ta sanlaha wa. Ama tawa hidahida ta ga mgham ta ghəŋa guma.

Zlghay nda ŋuďuf kul haď slnani ná, nda mta

¹⁴Zwanama đa, nu katanaf mnay mndu kazlay: Mamu yu nda zlghay nda ŋuďuf kə'a, ka haď tsi ta maga slnani na? Dza'a mbanafmba tša zlghay nda ŋuďufani ya nda tša ra? ¹⁵Ka waya ka skwi, mamu sana zwanama, ka sana mukuma a tsi, ka fərđi'u, haď sana skwi ŋa zanťa taŋ inda fitik guli wu katsi. ¹⁶Ka sani mataba ghuni nda həŋ mantsa: «Lawala nda vghata zďaku, ka vlaghuna vna Lazglafta ta skwi ŋa bukwa ghuni, nda skwi ŋa zay ghuni,» ka'a, mataba tša, ta vlan a kaghuni ta skwi ŋa katanťa həŋ ya kay wu, nu kataf tsaya na? ¹⁷Manda va tsaya nzakwa zlghay nda ŋuďuf guli.

Ka haď slnani ta maravata wu katsi, nda mta ma vghani.

Haď zlghay nda ŋuďuf, ka haď slnani wa

¹⁸Ama ka waya ka skwi dza'a mnay sana mndu kazlay: Zlghay nda ŋuďuf ŋa kagha ta ŋanata, maga slna ŋa i'i kə'a. Ala, «mariha mara kagha ta zlghay nda ŋuďuf kul haď slnani, ta maraghatá i'i ta zlghay nda ŋuďuf nda ma slnaha đa.» ¹⁹Zlghafzlgħa kagha kazlay: Turtuktuk Lazglafta kə'a, mantsa nzakwani, ta ŋa gha tša. Ama đina ka sanťa kagha guli kazlay: Zlghafzlgħa ghwadaka sulkumha guli manda va tsaya kə'a, ta ghudzaku həŋ da zləŋ†. ²⁰Rghargha vgha na. Ta kumay ka kulam gita ta mnaghanťa kazlay: Zlghay nda ŋuďuf kul haď slnani ná, haď hayhayani wu kə'a ra? ²¹Ma fitika vlata dzidza mu Abraham ta zwanani Izak ta gwir‡ ná, ka mndu tďukwa a hga lu nda ma tša slnani ya ra? ²²Hada ná, nda ngħa ka ká zlghay nda ŋuďufani ta dza'a kawadaga nda slnani. Slna ta hďanaghatá ghəŋa zlghay nda ŋuďuf. ²³Mantsa ya dzatá ghəŋa skwi ya vindam lu ma defteri kazlay: Zlghafzlgħa Abraham ta Lazglafta, kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tďukwa¶. Tsaya kəl lu ka hga Abraham ka gra§ Lazglafta kə'a. ²⁴Nda ngħa kuni tama ká mndu nzakway ka mndu tďukwa ta wa ira Lazglafta nda ma slnaha, nda ma zlghay nda ŋuďuf kweŋkweŋ yeya a wa.

²⁵Manda va tsaya** nzakwa sana marakw ta hliri, Rahab hgani. Ka marakw tďukwa ta wa ira Lazglafta nda

*2:11 Ngħa ta Sabi 20:14, nda Vrafta ta Zlahu 5:18, Sabi 20:13, nda Vrafta ta Zlahu 5:17.

†2:19 Ngħa ta 1 Timute. 4:1 nda Mata 8:29, Markus 1:24, 5:7, Lukwa 4:34.

‡2:21 Ngħa ta Zlrafta 22:9.

¶2:23 Ngħa ta Zlrafta 15:6

§2:23 Ngħa ta Zlrafta 15:6, Isaya 41:8, 2 Krunik 20:7.

**2:25 Ngħa ta Yusuwa 2:1-21

ma slnaha, ma tsu'aftani ta gwal vitsa tsa luwa ya, ka kataftá tsi ta hən, ka kđikintá hən nda ta sana tvi††. ²⁶Tsaya tama, ka had hafu ma slu'uvgha ná, nda mta nza-kwani, manda va tsaya zlg hay nda nđufuf guli, ka had slnani wu ná, nda mta nza-kwani guli.

Ghwadaka skwi ghanik

3 Zwanama dá, yaha kuni da pghamtá vgha bəska' ŋa nzaku ka gwal tagha skwi, kabga mal ta ghəŋa amu dza'a tsanaghata lu ta guma katakata. ²Inda amu ná, dagala krughuvi kavghakavgha ta gə mu. Ka had mndu ta guvtá krughuvi ma gwada wu ná, ŋərma mndu tsaya ta laviŋta nghaftá vghani demdem. ³Ka fanamfa mu ta tsuhwal ma wi ta plisha ŋa snamata taŋ ta gwada mu katsi ná, laviŋlava mu ta kla inda vghani demdem dər ndiga tsi. ⁴Nghawangha guli ba ta kwambalu dagala. Mghama falak yeya ta tiŋway. Nda zwaŋa suwak kwitikw ta kla mndu ta sway da inda vli ta kumə tsi. ⁵Manda va tsaya guli ná, sana skwi ki'a katakata na ghanik, mataba fawayha ta mndu. Nduk nda tsa ná, ta ghərbaaku nda skwiha dagala dagala.

Nghawangha guli ta vu ndez kwitikw, laviŋlava ta driŋtá mghama zivak nek-wnekw. ⁶Ghanik guli ná, manda vu nza-kwani. Ma tsa ghanik ta nzakway ma amu ya, nzamta inda ghwadaka skwi. Mataba fawayha mu nzamta ghanik, ka pgha bədzaku ta vgha demdem. Ta ghanika mu nzafta duda vu, mbađaka ghanik tama ka pgha vu ta nzakwa mu daga yagatá amu ha ka mta ta amu. ⁷Nda mndərga skwiha: Dər nimtak tsi, dər zarak tsi, dər nahadik tsi, dər klipi tsi, mndu ta zlahafta. ⁸Ama ghanik ná, had mndu ta laviŋtá zlahafta wa. Sana

ghwadaka skwi ya kul laviŋtá lu ta zlahafta. Dagala gruma ta dza mndu mida. ⁹Nda tsi ta zləzlva mu ta Mghama mu ta nzakway ka Da mu, nda tsi guli ta ksi'a amu ta mnduha magaf lu ta gara vgha‡‡ nda Lazglafta. ¹⁰Ma va tsa wubisim ya ta sli'agapta tfawi nda ksi'i tani. Zwanama dá, ra a ka nzakwani mantsa wa. ¹¹Ta mbəzagapmbəza imi zda nda imi dahđaha ma va tsa dzuəbay turtuk ya ra? ¹²Zwanama dá, Had fwa ghuraf dza'a walaŋtá yafta yakwa Zaytuŋ wa. Had fwa inabi dza'a walaŋta yaftá yakwa ghuraf guli wa. Manda va tsaya guli ná, had imi zda ta sabi ma imi nəmnməma guli wa.

Da Lazglafta ta mutsafta lu ta difil

¹³Wati ma mndu ya nda difil ma ghəŋani nda sna ta skwi na? Ka mara tsi ta slnahani nda ma nzaku đina, nda hanata ghəŋa ya ta mutsu lu ma difil. ¹⁴Ama ka ndughundughwa nđufufa ghuni nda draku, nda ya nda đva ghəŋ katsi, ma ghərba kuni ta ghərbaaku ka bətbət, ma tsakalana kuni ta wi ta kah-wathwata. ¹⁵Mndərga tsa difil ya ná, ta saha ta luwa a wa. ŋa ghəŋa hadik tsaya, ŋa slu'uvgha ya, ŋa halaway ya guli. ¹⁶Ma vli ta gə draku nda đvuta ghəŋ ta mgham ná, mamu hwazlađaku nda inda mndərga ghwadaka slnaha tani. ¹⁷Taŋ-taŋ karaku, difil ya ta saha ta luwa ná, nda ghuəba. Tahula tsa, ta klakkla ta zđaku nzaku, lefbtekwa, ta dzra ghəŋ, dagala hidahida da tsi, slna đinađina ta sabi da tsi, had ta gala mndu wu, had madgwirmadgwir da tsi wa. ¹⁸Gwal ta đva zđaku ná, zđaku ŋa taŋ ta sləgay, yakwani ya ta mutsu hən ná, tsaya nzaku tđukwa.

††2:25 Ngha ta Yusuwa 2:1-21.

‡‡3:9 Ngha ta Zlafta 1:26-27.

Ghwadaka ndanu ta klatá zlerda wi

4 Nu ta klaktá lmu nda zlerdawwi mataba ghuni na? Vəl hara'uwa skwiha kavghakavgha, ta za vgha ma vgha ghuni ya. ²Ta hara'uway kuni ta skwi, sew mutsaf a kuni wu, ka pslə kuni ta mndu. Ta mamay kuni ta skwi, trid mutsaf a kuni wu, ka zlerdə kuni ta wi, ka lmə kuni ta lmu. Had kuni ta mutsaftá skwi ta kumə kuni wu, kabga dawá a kuni da Lazglafta wa. ³Ta daway kuni mndani, had kuni ta mutsafta wu, kabga nda tvani a ta dawá kuni wu, ɲa maga skwi ta zɔɔgaghunata ta dawá kuni. ⁴Fkərwaha na! Sna a kuni kazlay: Dvutá ghəɲa hadik ná, ga ghuma nda Lazglafta ya kə'a ra? Mndu ya ta kuma ksa gra nda ghəɲa hadik ná, ta kumay ta nzakway ka ghuma Lazglafta. ⁵Ta grə kuni ná, ka bətbət skwi mna defteri ta mnay kazlay: Dvudva Lazglafta katakata ta tsa sulkum fam tsi ma amu ya kə'a ya ra? ⁶Ta vlay katək ta zɔakatahudí ya ta fərtuta kəl defteri ka mnay kazlay: Ta pgha ghəɲ Lazglafta nda gwal ta gla ghəɲ, ama ta vlay ta zɔakatahudani^{¶¶} ɲa gwal ta hanaganatá^{§§} ghəɲa taɲ kə'a ya. ⁷Hanaganawahana ta ghəɲa ghuni ɲa Lazglafta, ka pgha kuni ta ghəɲ nda halaway ɲa hwayaghutani di'ij nda kaghuni. ⁸Gavanavawagava ta Lazglafta, dza'a gavaghunavagava* tsatsi guli. Mbaziɲwa dzva ghuni, kaghuni gwal ta nzakway ka gwal dmaku. Ghubiɲwa ɲudufa ghuni, kaghuni gwal nda ghwadaka ndanu. ⁹Tapafwatapa ma vgha ghuni ta tulekatá kaghuni. Tawawatawa ta taw, mbəzawambəza ta ima taw. Ka nuna ghubasu ta ghubasu kuni ka taw. Ka nuna rfu ta rfu kuni, ka

basá ɲuduf. ¹⁰Hanaganawa ghəɲa ghuni ta kəma Mgham, dza'a kapaghunaf kapa.

Ma tsə kuni ta guma ta sanlaha

¹¹Ma vazu kuni ta rutsak ta sani nda sani. Mndu ya ta vza rutsak ta zwanjama, ka ta tsanaghatá guma a tsi ná, ta vza rutsak tsa mndu ya ta zlahu. Ta tsanaghatá guma guli ta zlahu nda tsa. Ala, ka ta tsanaghatsa ka ta guma ta zlahu katsi ná, nza a kagha ka mnda sna zlahu nda tsa wa, ama mnda tsa guma kagha nda tsa. ¹²Lazglafta turtukwani ta vlatá zlahu, tsatsi guli ta tsa guma. Tsatsi ta laviɲtá mbanafita, tsatsi guli ta laviɲtá zadánata. Ama wa kagha tama, ta tsanaghatá guma ta zwanjama gha?

ɲa ghuni a mahtsim wa

¹³Ndanana tama, fawafa ta sləməɲ, kaghuni gwal ta mnay kazlay: Gita ka mahtsim a tsi dza'a dza'a mu da luwa manda ya, ɲa zata mu ta vaku, ɲa tsakalay mu ta tsakala, ɲa mutsakta mu ta tseɲi kə'a ya. ¹⁴Tsaw sna a kaghuni ta skwi dza'a magaku mahtsim[†] wa. Sna a kuni ta nzakwa hafa ghuni guli wa. Manda nzakwa kusay ta zlagapta sel, bats nzdani ɲa gi zwaɲutani ya nzakwa ghuni. ¹⁵Skwi má da mnə kuni katək ná, «ka ta dɔavɔdva Lazglafta ta kladamapta nda hafu katsi ná, dza'a magay ɲni ta skwi manda ya, nda skwi manda ya,» ka kuni má dza'azlay. ¹⁶Ama ndanana ná, ta ghərbaku kuni ma ndana ghuni, ka gla ghəɲ. Ghwadaka skwi na mndərga tsa gəla ghəɲ ya. ¹⁷Mantsa tama, mndu ya nda sna ta maga skwi dɔina má ɲa magayni, ka kwalaghutá tsi ta magay ná, gaga ta dmaku.

^{¶¶}4:6 Ngha ta Mahdihdi 3:34.

^{§§}4:6 Ngha ta mahdihdi 3:34 mnə lu ma gwada Grek ghalya.

*4:8 Gray nda Zakari 1:3, Malatsi 3:7.

[†]4:14 Aya 13-14: Ngha ta Mahdihdi 27:1.

5 Ndana tama, fawafa ta slēməŋ kaghuni gwal gadghəl. Tawawa tawa ta taw, ka waha kuni ta wahu, ta ghəŋa ghuya ɗaŋwa ya dza'a dəɗəgaghunaghata. ²Rwurwa skwa gadghəla ghuni ghunzəɗək, zuza zahar ta Igutha ghuni. ³Hpaɗuhpaɗa hzay[‡] ta dasuha ghuni nda tseɗiha ghuni. Tsa hzayha taŋ ya dza'a mna gwada ta kaghuni, ŋa dughwaduta taŋ ta vgha ghuni, manda ya ta dghwadu vu ta skwi. Ta sagha kdakwa ghəŋa hadik ya ná, ta tskanata kaghuni ta skwa gadghəl. ⁴Wya plana a kuni ta nisəla gwal ta ksaghunata slna ma vwah[¶] wa. Iŋranafŋra kuni ta ŋudufa taŋ. Ta wahu həŋ. Ka snanaghatá tsa waha taŋ ya ta Lazglafta Mgham ya ta mbruta. ⁵Zuza kuni ta mghama ghuni ma ghəŋa hadik, magamaga kuni ta skwiha ya kumaŋ maya ghuni. Nu'af nu'a kuni ta vgha ghuni, ka kzla fitika hnay. ⁶Tsanagha tsa kuni ta guma ta gwal kul had dmakwa taŋ, pslapsla kuni ta tɗukwa mnduha kul pghaŋtá ghəŋ nda kaghuni.

Ksatá ŋuduf, wya Mgham Yesu ta saha

⁷Mantsa tama zwanama ɗa, nzawanza nda ksa ŋuduf ha ka sagha fitika sagha Mgham. Nghawangha ɓa ta mnda hva, ya kə'a ta nzata ka kzla ŋərma skwi ya ta sabi ma hadik. Nda ksa ŋuduf ta nzata tsi ka kzlay ha ka mutsaftani ta taŋtaŋa ima sləgu nda kwanaha ima fwak[§]. ⁸Kaghuni guli ná, nzawanza nda ksatá ŋuduf ka mbra kuni ta vgha, kabga ndusa fitika saha Mgham.

⁹Zwanama ɗa, ma ŋaɗə kuni ta ghəŋ ta ghəŋa sani nda sani kada kwala lu tsaghunaghatá guma. Ya wya mnda tsa guma ta wa tgha. ¹⁰Zwanama ɗa, klawakla ta sada satá duni nda ksa ŋudufa la anabi, gwal si ta mna gwada nda hga Mgham. ¹¹Nda tfawi ta ghəŋa ghuni ka aŋni ta mnay nda gwal ta ghuya ɗaŋwa nda ksa ŋuduf. Sniŋsna kuni ta mna gwada ta ksatá ŋudufa Ayuba, nda nga kuni ta kdavakta skwi ya vlaŋ Mgham Lazglafta. Lazglafta ná, dagala tawa hidahida nda zɗaku^{**} da tsi.

¹²Zwanama ɗa, sana skwi guli ná, ma waɗu kuni ta waɗu, dər nda luwa, dər nda hadik, dər nda wati ma skwa waɗu tsi. Ama ka «aŋi» tsi, ka nza tsi ka aŋi. Ka «mantsa a tsi wu,» ka nza tsi ka mantsa a wu, kada kwala kuni dəɗamta ma guma Lazglafta^{††}.

Ndəɓa dzvu ta ghəŋa ɗaŋwa

¹³Mamu sana mndu mataba ghuni ta sa duni ra? Ka ndəɓa tsi ta dzvu da Lazglafta. Mamu sana mndu mataba ghuni ta rfu ra? Ka fa tsi ta laha.

¹⁴Mamu sana mndu mataba ghuni kul dughwanaku ra? Ka hga tsi ta gwal ta nga Igliz. Ka maga həŋ ta du'a da Lazglafta ta ghəŋani, nda pghanaghatá rɗi nda hga Mgham^{‡‡}. ¹⁵Ka nda ŋuduf turtuk magata lu ta tsa du'a ya katsi ná, dza'a mbanafmba ta tsa mndu kul dughwanaku ya. Dza'a mbanafmba Mgham ma tsa ɗaŋwani ya. Ka si mamu dmakuha maga tsi, dza'a plinispla Lazglafta. ¹⁶Mantsa ya tama, mnuvuswa dmakwa ghuni mataba ghuni, ka maga kuni ta du'a da Lazglafta ta

[‡]5:3 Aya 2-3: Ngha ta Mata 6:19.

[¶]5:4 Gray nda Zlahu 19:13, Vrafta ta Zlahu 24:14-15.

[§]5:7 Vrafta ta Zlahu 11:14, Yuwel 2:23.

^{**}5:11 Ngha ta Ayuba 1:20-22, 2:10, 42:10-17. Nda Zabura 103:8.

^{††}5:12 Ngha ta Mata 5:34-37.

^{‡‡}5:14 Ngha ta Markus 6:13.

ghəŋa sani nda sani, kada mbaghunafta Lazglafta ma inda dafɔwaha ghuni. Maga du'a mndu tɔukwa ná, ta ksay ta slna nda mbraku kahwathwata. ¹⁷Iliya ná, mndu ya manda va amu. Ka ndi'ata tsi ka maga du'a da Lazglafta, ŋa kwala imi kul sagha. Ka kwalaghutá imi ta sagha ta ghəŋa hadik ka vaku hkən nda tili mku'. ¹⁸Tahula tsa guli, ka magəglata tsi ta du'a da Lazglafta, ka zligiŋtá luwa ta imi, ka zlrəglaftá skwiha ta dɔyaku^{¶¶} ta hadik.

**Vranakwa gwal ta zwaduta
ma kahwathwata**

¹⁹Zwanama da, ka mamu sani mataba ghuni ta di'inghuta nda kahwathwata Lazglafta, ka vranaktá sani ma mndu katsi, ²⁰Dina ka snanɔtani kazlay: Mndu ya ta vranaktá mnda dmaku ma tvi ya si zwadu tsi ná, mbanafmba ta hafa tsa mnda dmaku ya ma mtaku. Ma tsa slna maga tsi ya guli ná, dza'a plinpla Lazglafta ta ndəghata dmakuha^{§§}.

^{¶¶}5:18 Aya 17-18: Ngha ta 1 Mghamha 17:1, 18:1, 18:42-45.

^{§§}5:20 Ngha ta Mahdihdi 10:12, 1 Piyer 4:8.

Tanjana tsghatá lwa

1 Piyer

Ga zgu

1 Pi Piyer ghunatá mnda Yesu Kristi ta vinda na delewer na ña zabatá mnduha Lazglafta ta wutsatá vgha ta nzaku ka matbay ta hadíka Punj nda Galat, nda Kapadus, nda Asiya, nda ya ta hadíka Bitani*. ²Lazglafta ta nzakway ka Da ta zabaptá kaghuni manda va ya ghada tsi ta payafta. Ka faghutá tsi ta kaghuni ka ñani nda ma Sulkumani nda ghuba, ña nzakwa ghuni ka gwal ta snanatá gwada Yesu Kristi, ña wutsikaghunaftá usani ka ghubighunista nda tsi. Ka vlaghunavla Lazglafta ta zđakatahudani nda zđakwani tani katakata.

Faftá ghəñ ta mbaku

³Zləzlvama Lazglafta ta nzakway ka Dani ma Mghama mu Yesu Kristi. Ma glakwa Zđakwani, ka yəglatá tsi ta amu ka vlamata hafu ka lfid ma sli'aganaptani ta Yesu Kristi mataba gwal nda rwa. Mantsaya tama, mamu mu nda fata ghəñ ta nzaku nda hafu ka lfid, ⁴ka kzla skwi ya kul bədzavata, kul ksə rdak, kul kdavakta, fana Lazglafta ta zwanani ta luwa. ⁵Kaghuni, ka zlgħafzlgħa kuni katsi, ta ngħa kaghuni Lazglafta nda mbrakwani ña mbaghunafta. Tsa mbaku ya ná, ma kdavakta fitik dza'a snanjta kuni.

⁶Tsaya tama kəl kuni ka nzata nda rfu. Anj mndani, ndanana nda ñra ñuđufa ghuni ña fitik kwitikw da skwiha kavghakavgha ta dzəghaghunata. ⁷Tsa skwiha ta dzəgha kaghuni ya ná, nda nza

ña maranjá nzakwa zlgħay nda ñuđufa ghuni. Ta bədzaku na dasu mndani, ama ta famfa lu ma vu ña ngħay ka vərdani tsi, ka ki tsi. Mantsaya nzakwani guli nda zlgħay nda ñuđufa ghuni ta malapta ka dasu ya. Mantsaya tama, ña klaghunaktá tsa zlgħay nda ñuđufa ghuni ya ta zləzlvu, nda glaku, nda sgit, bađu tsa fitik dza'a zlagapta Yesu Kristi ya. ⁸Anj mndani, ta ngħa† a kuni ta Yesu nda ira ghuni wa, ama đvudva kuni, zlgħafzlgħa kuni guli đər ta ngħa a kuni. Tsaya ta kəl kuni ka rfu katakata kul mnavata nda wi, ⁹kabga mutsafta ghuni ta mbaku ta nzakway ka klatá ghəña zlgħay nda ñuđufa ghuni ya.

¹⁰Għalya, zbanzba la anabi đina ta tvi ya ká Lazglafta dza'a mbanaftá mnduha, ka mnutá həñ ta gwada ta ghəña tsa zđakatahudi payaghunaf Lazglafta ya. ¹¹Ka mnə Sulkuma Kristi, ta nzakway ma ñuđufa tanj ta gwada ta ghuya đanjwa ya dza'a ghuyta Kristi, ma kdaku tsi mutsa glaku. Ka ñavatá tsa anabiha ya ka psa snanjta, ka yawu dza'a magakwa tsa skwi ya, nda ya ka kinawu kə'a dza'a magaku ya‡. ¹²Ka snanamtá Lazglafta ta tsa la anabi ya kazlay: Ka ña tanj a tsa gwada ya wu, ka ñaghuni nzakwani kə'a. Ndanana, mnaghunamna gwal ta mna Lfida Gwada ta tsa skwiha ya. Nda mbrakwa Sulkum nda ghuba ghunagata Lazglafta snaghunamtá həñ ta tsa gwada ya. Tsa gwada ya guli ná, kumanjkuma duhwalha Lazglafta ta snanjta.

Nzaku ya ta ranjta gwal zlgħay nda ñuđuf

¹³Tsaya tama, payavawapaya ña ksa slna, nzawanza nda fata ghəñ hzleña. Fafwa fa ta ndana ghuni ta zđakatahudi ya dza'a vlaghunata lu bađu zlagapta

*1:1 Gray nda Yakubu 1:1.

†1:8 Gray nda Yuhwana 20:29.

‡1:11 Ngħa ta Zabura 22, Isaya 53, Lukwa 24:25-26.

Yesu Kristi. ¹⁴Ya nda nza kuni ka zwana Lazglafta ta snanata gwadani ya, ma zlanaj kuni ta vgha ghuni ta ghwadaka skwiha, ya si ta zdagaghunata ghalya ma nzakwa ghuni ta kul snantá Lfida Gwada. ¹⁵Tsa Lazglafta ta hgaftá kaghuni ya, nda ghuba tsatsi. Nzawanza kaghuni guli nda ghuba manda va tsatsi. ¹⁶Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Nzawanza nda ghuba, kabga nda ghuba[†] i'i,» ka'a.

¹⁷Ka ta hgay kuni ma du'a ghuni ka «Da» ta Lazglafta, ya ta tsa guma ta ghəŋa inda mndu tabta slnani maga tsi kul gala mndu nda gala ya, nzawanza nda zləŋay ma na nzakwa ghuni tata na ghəŋa hadik na. ¹⁸Nda sna kuni kazlay, varagap ma nzaku ka rgha, zlaghunaj dzidza ghuni lu ta kaghuni kə'a. Nda dasu nda ya nda dzindar ta badzaku ya a varata lu ta kaghuni wu, ¹⁹ama nda usa Kristi[§] ta bluta varata lu ta kaghuni. Manda zwanja tuwak kul had maslivinza, kul had rdak tida ya, na tsa Kristi ya. ²⁰Lazglafta ta thanafta mantsaya daga ma kdaku lu zlaganaptá ghəŋa hadik, ka mariginjá tsi ma na kdavakta fitik na, ŋa kata kaghuni. ²¹Nda ma tsatsi zlghafta kuni ta Lazglafta ya ta sl'aganapta ma mtaku mataba gwal nda rwa, ka vlantá glaku. Tsaya kəl kuni ka zlghafta, ka faftá ghəŋa ghuni ta Lazglafta.

²²Nda nza kuni ka gwal nda ghuba, ma snanata ghuni ta gwada Lazglafta, ŋa dvuta ghuni ta zwanama ghuni nda ŋudufu ghuni. Gdawagda tama ta dvuvustá vgha ghuni kahwathwata nda ŋudufu tur-tuk. ²³Mantsa ya tama ná, nda sna kuni kazlay: Nda ya yakwa mahisa ghuni nda mbrakwa gwada Lazglafta ya ta vla hafu ta nzaku ŋa kdekedzerj kə'a. Lazglafta

ya kul had ta mtavata ta vlaghunata tsa hafu ya, ya ta mtaku a wa. ²⁴Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Inda mnda səla ná, manda kuzuŋ nzakwani.

Sgitani guli ná, manda vzlizla kuzuŋ nzakwani guli.

²⁵Ama gwada Lazglafta ná, ŋa kdekedzerj^{**} nzakwani,» ka'a.

Tsa gwada ya ná, tsaya Lfida Gwada ya mnaghuna lu.

2 Hliŋwahla ta inda ghwadaka skwiha ma ŋudufu ghuni, ma kuslember kuni ta kuslemberaku, ma pghə kuni ta wirak his ma vu, ma hara'u kuni ta hara'uwaku, ma tsanava kuni ta skwi ta mndu guli. ²Manda zwanja vzi'uwa ta mama u'a da mani ya, mantsaya ka kaghuni guli mama vərda gwada Lazglafta ŋa glay ghuni ta glaku nda tsi, ŋa mutsay ghuni ta mbaku ŋa dekdek. ³«Lawa ta kəma ta kəma, kabga tapanatapa kuni ta zdakwa^{††} Mgham Yesu Kristi.»

⁴Gavanavawagava ta Mgham Yesu Kristi. Tsatsi tsa pala ta vla hafu wufidiŋ mnduha ya. Tsatsi zbap Lazglafta ta hemanata inda skwi ta wa irani. ⁵Kaghuni guli, nzawanza ka pala nda hafu mida, ya ta kəl lu ka ba həga mndərga ŋa Sulkum, ŋa nzakwa ghuni ka guyata ghəŋa gwal nda ghuba ta vla skwi manda ya ta kumə Sulkum. Tsaya skwi ta zdəganatá Lazglafta nda ma Yesu Kristi. ⁶Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Wana zbapzba yu ta vərda palaka tughwa ba həga, ka fata ma luwa Siyuna. Mndu ya ta faftá ghəŋani tida ná, had sana skwi dza'a pghanaghatá hula dekdek wu,» ka'a.

[†]1:16 Livitik 19:2.

[§]1:19 Ngha ta Kwalasuha 1:20.

^{**}1:25 Aya 24-25: Isaya 40:6-8, mnaf lu manda ya nda Grek ŋa ghalya.

^{††}2:3 Ngha ta Zabura 34:9.

⁷Ka ɲa kaghuni gwal ta zlgħafta ya ná, dagala sgítani, ama mantsaya a da gwal kul zlgħafta wa. Ka lu vindafta ma deftera Lazgħafta na:

«Va tsa pala wuɗiɗiɗ gwal ba hɔga ya, ta nuta ka wɔrdɔka pala tughwa hɔga.»

⁸Ka lu vindafta guli na:

«Tsa pala ya ná, ta dza mndu ka tuthun. Tsa pala ya ta zλambanaptá^{‡‡} mnduha,» ka'a.

Ta dzay ta hɔɲ ka tuthun, kabga kwalagħuta taɲ ta snanatá gwada Lazgħafta. Manda tsaya thanafta Lazgħafta ta hɔɲ daga manda ghalya.

⁹Ama kaghuni ya, nda nza kaghuni ka mndɔra mndu zabap Lazgħafta, ka guyata ghɔɲa gwal ta vla skwi ɲa Lazgħafta, ka gwal fagħu Lazgħafta ka ɲani. Tsatsi ta hagaftá kaghuni ka hlagaghunapta ma grusl, ka pghaghunamta ma tsuwadək ta ndɔrmim lu nda ndɔrmima, ɲa mna skwi maga tsi ta malagħutá mbraku^{¶¶}.

¹⁰Ghalya ná, si nza a kuni ka mnduha Lazgħafta wu, ama ndanana, nda nza kuni ka ɲani. Ghalya mutsaf a kuni ta tawa hidahida Lazgħafta wu, ama ndanana, mutsafmutsa^{§§} kuni.

Nzawanza ta nzaku ka mnduha Lazgħafta

¹¹Zwanama da gwal ta dɗu yu nda ɲuɗufa da, dɗina ka snanɲa ghuni kazlay, manda matbay nzakwa ghuni, gdavata a kuni ma na ghɔɲa hadik na wu kɔ'a. Tsaya ta kɔl yu ka vla mbraku ɲa ghuni, ka wara kuni ta skwi ya ta hara'uwa kaghuni. Ya hafa ghuni ta zbɔ tsa skwiha ya. ¹²Dina ka kuni nzaku mataba gwal kul snanɲá Lazgħafta. ɲa nzakwani dɔr má ta vaza rutsak hɔɲ ta kaghuni, ɲa ng-

hay taɲ ta ɲɔrma slna ya ta magɔ kuni, ɲa zλɔzlvay taɲ ta Lazgħafta baɗu dza'a sagħa tsi da guyaku nda hɔɲ.

¹³Ma tsa nzakwa ghuni ka ɲa Yesu Kristi ya, hanaganawahana ta ghɔɲa ghuni mista inda gwal ta ga mgham ta ghɔɲa mnduha. Haniɲwa ghɔɲ mista mgham dagala, ta ga mgham ta ghɔɲa inda skwi. ¹⁴Haniɲwa ghɔɲa ghuni mista ɲumna ya fa lu ɲa tsanagħatá guma ta gwal ta maga ghwadɔka skwi, nda ya ɲa għuba gwal maga skwi dɗina*. ¹⁵Kumanɲkuma Lazgħafta ta magay ghuni ta skwi dɗina, ɲa hanafatá wi ta gwal kul snanɲá skwi, ta gutá rgha taɲ. ¹⁶Nzawanza ka gwal fala'u vgha taɲ. Nziya nza tsi ná, ma nza tsa fala'uwata vgha ghuni ya, ka skwi ɲa bukwanatá ghwadɔka skwi. Ama nzawanza ta nzaku ya ta maranɲá nzakwa ghuni ka gwal ta ksanatá slna ta Lazgħafta. ¹⁷Vlawavla ta glaku ɲa inda mndu, dɗuwadɗa ta zwanama ghuni ma zlgħay nda ɲuɗuf, zλɔɲawazlɔɲa ta Lazgħafta, vlawavla ta glaku ɲa Mgham dagala.

Klawa sada Kristi

¹⁸Kaghuni la kwalva, hanaganawa ghɔɲa ghuni mista daɲahɔga ghuni, ka zλɔɲa kuni ta hɔɲ kahwathwata. Mista gwal zdá ghɔɲa taɲ nda gwal leɓtekwa yeya a wu, ama nduk nda ya mista gwal tɔɲtɔɲa nzakwa taɲ tani. ¹⁹Ka lagħa mndu ka su'a ghuya dɗanwa, ta ghɔɲa kumayni ta nzaku manda ya ta zdɔganatá Lazgħafta, dɔr má si ra a ghuyayni ta tsa dɗanwa ya wu katsi ná, skwi dɗina ya. ²⁰Ka lagħa ghuni ka gatá gwada, ka ghuyɔ lu ta dɗanwa ɲa ghuni ta ghɔɲani, ka su'afatá kuni katsi, mamu mndu dza'a

^{‡‡}2:8 Aya 6: Ngha ta Isaya 28:16. Aya 7: Ngha ta Zabura 118:22. Aya 8: Ngha ta Isaya 8:14.

^{¶¶}2:9 Ngha ta Sabi 19:5-6, Isaya 43:20, Sabi 19:5, Vrafta ta Zlahu 4:20, 7:6, Isaya 43:21, 9:1.

^{§§}2:10 Huseya 1:6, 9, 2:1, 23, 25.

*2:14 Aya 13-14: Ngha ta Ruma 13:1-7.

ghuba kaghuni ra? Ama ka lagha ghuni ka magatá skwi dina, ka ghuyə lu ta daŋwa ŋa ghuni ta ghəŋani, ka su'aftá kuni katsi, skwi dina tsaya da Lazglafta. ²¹ Ka ŋa tsaya hgafta lu ta kaghuni, kabga ghuyghuya Yesu Kristi ta daŋwa guli ta ghəŋa kaghuni. Tvi ya taghunaŋ tsi ŋa ksay ghuni guli ta səlani. ²² Tsatsi ná, walaŋ a ta gatá dmaku wu, had' sana tsakalawi ta sabi ma wani† wa. ²³ Ma fitika razay mnduha, vranam a ta həŋ nda razu wa. Ma fitika ghuyay lu ta daŋwa ŋani, tha a kazlay: Nya', kabgawu na kə'a wa. Ka zlananjá tsi ta ghəŋani ta Lazglafta ya ta tsa guma nda tvani ya. ²⁴ Tsatsi ka ghəŋani ta klaftá dmakwa mu ta vghani ma zləŋafta lu ta udza zləŋay. Ŋa nzakwa mu ka gwal nda rwa tvə dmaku, ŋa nzay mu ta nza-kwa tdukwa. Nda ma tsa balanata ya mbaghunafta lu. ²⁵ Ghalya si nda nza kuni manda tuwakha nda zada‡, ama ndanana tama, vrakvra kuni da mnda ngha tuwak ta nghapta ka hafa ghuni guli.

Nzakwa i marakw nda zə'al

3 Kaghuni guli mi'aha, haniŋwahana ta ghəŋ mista zə'alha[†] ghuni. Ka ta magay kuni mantsa, dər má sna a san-laha ta gwada wu, ŋa nghay taŋ ta nərma nzakwa mi'a taŋ, ŋa mbədanafata taŋ ta nzakwa taŋ, dər má pslaf a kuni ta wi. ² Dza'a nghanŋgha həŋ ta nərmeta nza-kwa ghuni, nda ya ká kuni ta sna gwada da həŋ. ³ Yaha rka ghuni da nzakway ka skwa nghay wa iri, manda: Datá ghəŋ ya nda bla, nda ya nda mizidikwa dasu,

nda ya nda lgut nda bla nda bla[§] dzvani. ⁴ Ka nza rkatarka ghuni ka skwi nda difa ma ŋudufa ghuni, ka nzakwa tsi ka rka ya kul had' ta badzavata, manda: Nzaku lebtekwə, tbekwə. Tsahaya skwi dagala sgitani da Lazglafta. ⁵ Ghalya, mantsaya si ta rka mi'aha ta fafta ghəŋ ta Lazglafta ta rka, ma haniŋta taŋ ta ghəŋa taŋ mista zə'alha taŋ. ⁶ Mantsaya si ta maga Sara, ta sna gwada da Abraham. «Mghama da**!» ka'a si ta hgay guli. Kaghuni guli ná, kwaghani kuni, ka ta magay kuni ta skwi dina, ka ksu a zləŋ ta kaghuni.

⁷ Kaghuni zə'alha guli, dina ka kuni nzaku nda mi'a ghuni, ka famta kuni ta difil ma ghəŋ, ya gwal nda hta mbrakwa taŋ hahəŋ. Ka vla kuni ta sgit†† ŋa taŋ, kabga tsa hafu ya ta vlə Lazglafta ka zdakatahudani ya ná, nda hahəŋ tani, nda kaghuni tani mida. Ka mantsaya ka kuni magay na: Ta snay Lazglafta ta du'a ghuni.

Ghuya daŋwa ta ghəŋa maga skwi dina

⁸ Ŋa kdifŋta ná, guyawa guya ta ndana ghuni kaskwa turtuk, tawavuswa hidahida, dɔvuvuswa vgha ghuni ka zwanama nda kwaghama, magawa zdaku nzawanza nda hanatá ghəŋ. ⁹ Ka magamaga mndu ta ghwadaka skwi, ma vranam ka nda ghwadaka skwi. Ka razaghaf raza mndu, ma vranam ka nda razu, «katək na tfanaghatfa ta wi‡‡,» kabga ŋa tsaya hgafta Lazglafta ta kaghuni, ŋa tfaŋhunaghatani ta wi ta kaghuni guli. ¹⁰ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

†2:22 Ngha ta Isaya 53:9.

‡2:25 Aya 24-25: Ta gray lu nda Isaya 53:4-6.

†3:1 Ngha ta Afisus 5:22, Kwalasuha 3:18.

§3:3 Ngha ta 1 Timute. 2:9.

**3:6 Ngha ta Zrafta 18:12.

††3:7 Ngha ta Afisus 5:25, Kwalasuha 3:19.

‡‡3:9 Ngha ta Mata 5:44.

«Ka ta kumay mndu ta zdakwa
nzakwani,
ka ta kumay mndu ta rfayni ta rfu ma
nzakwani,
ksanatani ta ghanikani, zlanjani ta
tsakalawi.

¹¹ Zlanjani ta maga ghwadaka skwi, ka
maga skwi dina.

Zbayni ta zdaku ka javata mistani.

¹² Nda fa ira Lazglafta ta gwal ta maga
skwi tdukwa.

Nda fa sləmənjani ka sna du'a tanj.

Ama gwal ta maga ghwadaka skwi ná,
ta mbədanambəda Lazglafta ta hul ta
həŋ^f,» ka'a.

¹³ Ka javanja kuni ka maga skwi dina
ná, wati ma mndu ya dza'a maga gh-
wadaka skwi ɲa ghuni na? ¹⁴ Anj mn-
dani dər má ta ghuyay kuni ta danjwa
ta ghəŋa vəl magay ghuni ta skwi
tdukwa ná, dza'a rfay kuni ta rfu.
Ma zləŋ kuni ta gwal ta kuma mag-
aghnatá ghwadaka skwi. Ma tdu tsi
ta ɲudufa ghuni. ¹⁵ Fafwafa ta ghəŋa
ghuni ta Yesu Kristi turtukwani, ka
ga tsi ta mgham⁸⁸ ma ɲudufa ghuni.
Fata kaghuni ta ghəŋa ghuni ɲa ghuni
ɲa zlgħawi da inda gwal ta dawaghu-
nata ka kabgawu kəl kaghuni ka faftá
ghəŋa ghuni ta Yesu Kristi. ¹⁶ Ta zl-
ghə kuni ta tsa wi ya, zlgħawazlgħa
nda hanatá ghəŋ, nda ya nda vla glaku
ɲa tanj guli. Gədata kaghuni ta maga
tsa skwi dina ya ɲaghuni, kada ksuta
tsi ka hula ta həŋ, dər klafkla həŋ
ta kaghuni ka ghwadaka mnduha, ka
raraza ɲərmata nzakwa ghuni ta tva
Kristi. ¹⁷ Ta draŋ ghuya danjwa ta ghəŋa
maga skwi dina, ka si mantsaya ku-
manjta Lazglafta, ka ghuyay ta ghəŋa
magatá ghwadaka skwi. ¹⁸ Mantsaya

luta tsi guli nda Yesu Kristi, tsatsi ta
nzakway ka tdukwa mndu, ka mtutá
tsi turtuktuk ta ghəŋa ghwadaka mn-
duha, ɲa bhadamaghata da Lazglafta.
Ma nzakwani ma slu'uvgha dzata lu,
ka nzaku tsi nda hafu ma Sulkum*.
¹⁹ Nda mbra tsa Sulkum ya. Ka laha tsi
da mna gwada Lazglafta ɲa sulkumha
tsam lu ma gamak. ²⁰ Tsa sulkumha ya
ná, hahəŋ gwal ta kwalagħutá snanatá
gwada Lazglafta ghalya. Anj mndani,
nzđavanzdá Lazglafta ka ksanatá ɲuduf-
fani ma fitika tsay Nuhu ta kwambalu.
Ka mba'atá mbsaka mnduha hutsekw ma
tsa imi[†] ya nda ma tsa kwambalu ya.
Tghas yeya həŋ kweŋkweŋ. ²¹ Tsa imi
ya ná, gray nda batem ta mba kaghuni
gitana ya. Rdak ta vgha a ta għubu na
batem wa. Magaftá batem ná, vlanjta
mu ta ghəŋa mu ta Lazglafta nda vərđa
ɲudufa mu ya. Ndana guli, ta mbay
batem ta kaghuni nda ma sli'agapta
Yesu Kristi ma mtaku. ²² Vragħuvra Yesu
Kristi ta luwa, ta nzaku nda ga zegħwa
Lazglafta, ta ga mgham ta ghəŋa duh-
walha Lazglafta, nda inda sanlaha ma
skwiha nda mbra nda mbra.

Maga skwi ya ta zdəganatá Lazglafta

4 Nda sna mu kazlay: Ghuyghuya
Kristi ta danjwa ma slu'uvgha kə'a.
Kaghuni guli, nzawanza nda fata vgha
ɲa ghuyay manda ɲani. Mndu ta ghuytá
danjwa ma slu'uvgha ná, hađ ta gəgəltá
dmaku wa. ² Ma na pđakwa fitik ɲa zay
ghuni nda hafu ta na ghəŋa hađik na
ná, nzawanza ta nzaku manda ya ta zdə-
ganatá Lazglafta, manda ya ta hara'u
slu'uvgha ya a wa. ³ Ma nzakwagapta
ghuni manda ghalya ná, mburapmbura
kuni ma maga skwi ta zdəganatá gwal

^f3:12 Aya 10-12: Ngha ta Zabura 34:13-17.

⁸⁸3:15 Ngha ta Mata 5:10, aya 14-15: ngha ta Isaya 8:12-13.

*3:18 Ngha ta Ruma 1:4.

[†]3:20 Ngha ta Zlrafta 6:1—7:24.

kul snaŋtá Lazglafta. Ma magay ghuni ta sli'insli'ij, nda hara'u ta iri, nda ghuyaku, nda zďakwa skwi katakata, nda sasaku, nda manzakďawaya skwa wuyayha. ⁴Ndanana tama, ta ndərmim nda ndərmima gwal kul snaŋtá Lazglafta ta kwalaghuta ghuni ta gugəltá ghəŋ nda həŋ ma tsa nzakwa sli'insli'ij ya, ka razu həŋ ta kaghuni. ⁵Ama hahəŋ nda wa taŋ dza'a mnaŋtá slna taŋ ta kəma Lazglafta ya nda fa vghani ŋa tsanaghata guma ta gwal nda hafu nda gwal nda rwa tani. ⁶Tsaya kəl lu ka mnanatá Lfida Gwada ta dər gwal nda rwa, ŋa nzakwa taŋ nda hafu manda ya ta kumə Lazglafta nda ma Sulkum dər má tsanaghatsa Lazglafta ta guma ta həŋ ma ghəŋa hadik, manda va ŋa hamata mnda səla.

Nzaku ma guyatá ghəŋ

⁷Ndusakndusa kďavakta fitika inda skwi. Nzawanza hzleŋa nda difil ma ghəŋ, ŋa ŋavata ghuni ma maga du'a. ⁸Mali ma inda skwi ná, tsaya gďavata ghuni nda d'vuvustá vgha nda ŋuduf turtuk sani nda sani, kabga ta tiŋway d'vu ta mndu ŋa plinistá ndəghata dmakwa[‡] mnduha. ⁹Ma ruruŋwaku kuni ta ruruŋwaku ta tsu'a matbay ta lagha da kaghuni. ¹⁰Inda kaghuni, magawamaga ta slna nda tvani ŋa sanlaha nda skwi ya vlaghuna Lazglafta. Mantsaya dza'a kəl kuni ka nzakway ka vərďa gwal ta ksa slna nda zďakatahuďi kavghakavgha ya ta vlə Lazglafta. ¹¹Ka vlanvla Lazglafta ta mbrakwa gwada ta mndu katsi, ka mna tsi ta skwi mnana Lazglafta. Mndu ya vlan Lazglafta ta mbrakwa maganata[¶] slna ta mndu guli, ka maga tsi nda mbraku ya vlan Lazglafta. Magawamaga mantsaya ŋa zləzlvay mnduha ta Lazglafta ma inda skwi, kabga

Yesu Kristi. ŋani glaku, nda mbraku, ŋa kďekedzeŋ. Amin!

Ghuya ďaŋwa nzaku ka mnda Kristi

¹²Zwanama ďa gwal ta d'vu yu, yaha kuni da ndərmima ghuya ďaŋwaha ya ta fwaghunata da nzaku tsi ka skwa madukwa da kaghuni. ¹³Rfawarfa ta rfu katək, nda nzakwa ghuni kawadaga nda Kristi ma ghuya ďaŋwa, kada ndəghafta ŋudufa ghuni nda rfu badu dza'a maraŋta tsi ta glakwani ŋa inda mndu. ¹⁴Ka ta razay mnduha ta kaghuni, ta ghəŋa nzakwa ghuni ka ŋa Kristi katsi, rfawarfa ta rfu kabga ta nzaku Sulkum ya dagala ta nzakway ka Sulkuma Lazglafta ta ghəŋa kaghuni. ¹⁵Ka ta ghuyay sani mataba ghuni ta ďaŋwa katsi, ma nza tsi, kabga vəl dzatani ta mndu, kabga ghalatani ta ghali, kabga vəl magatani ta ghwadaka skwi, kabga vəl valamtani da skwi kul nghanata. ¹⁶Ala, ka lagha mndu ka ghuya ďaŋwa, kabga vəl nzakwani ka krista katsi, yaha tsaya da ksay ka skwa hula. Katək na, ka rfa tsi ta Lazglafta ta ghəŋa vəl favatani ta tsa hgu ya.

¹⁷Saghasa fitik ŋa zľraftá Lazglafta ta tsa guma. Tiŋəl ta ghəŋa həgani dza'a zľrafta tsi ta tsay. Ala, ka si nda amu ka lu zľrafta katsi, kinawu dza'a kďavakta tsi ta ghəŋa gwal kul snatá Lfida Gwada Lazglafta na? ¹⁸Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Ka nda ďaŋwa mbafta mndu tďukwa katsi, kinawu dza'a kďavakta ŋa ghwadaka mnduha, nda gwal ta ga dmaku[§] na?» ka'a.

¹⁹Tsaya tama, gwal ta ghuya ďaŋwa manda ya ta kumə Lazglafta ya, ka gďata həŋ ta maga skwi ďina. Ka fanamta həŋ

[‡]4:8 Ngha ta Mahdihdi 10:12, Yakubu 5:20.

[¶]4:11 Ngha ta Slna gwal ghunay 6:2-4, Ruma 12:7.

[§]4:18 Ngha ta Mahdihdi 11:31, Irmiya 25:29.

ta ghəŋa taŋ ma dzvu ta Lazglafta ya ta magaftá həŋ, kul haf ta mbədanaf tá skwi mna tsi ya.

5 Ndanana tama, wya ka yu ta mnanatá la galata mndu ta ngha Igliz mataba ghuni. I'i guli ná, glata mndu yu manda va hahəŋ. Masləmtsəka ghuya ta dāŋwa ghuyə Kristi yu, dza'a mutsay i'i guli ta mayaka da ma glakwa Kristi ya dza'a maran̄ta Lazglafta. ²Wyawa dzvu, ka ngha kuni ta bra ya faghunam** Lazglafta ma dzvu. Nghawangha nda ŋuduf turtuk manda ya ta kumə Lazglafta. Ma nza tsi ka mbla kaghuni nda mbla. Ma magə kuni kabga ŋa mutsa tsemi, ama magawamaga kabga d̄vu. ³Ma zbə kuni ta ga má mghammgham ta ghəŋa gwal pghaghunam Lazglafta ma dzvu. Nzawanza ka gwal ŋa ksay taŋ ta sada ghuni. ⁴Ka mantsaya ka kuni magay, badu zlagagaghata mghama gwal ta ngha rini ná, ŋa mutsay ghuni ta zewzewa nda sgit tida, kul badzavata ya.

⁵Kaghuni guli duhwalha, hanaganawa ghəŋ mista la galata mndu ta ngha Igliz. Kaghuni demdem nzawanza nda hanatá ghəŋ ma gwaya vgha ghuni, kabga «zdə-gana a gwal ta gla ghəŋ ta Lazglafta wu, ama ta zdənan̄ zda ta hud̄i ta gwal ta hanaganatá†† ghəŋ.» ⁶Hanaganawa ghəŋ mista mbrakwa Lazglafta, kada kapaghunafta tsi ma fitik ya kuman̄‡‡ tsi. ⁷Pəghanamwa pgha ma dzvu ta inda dāŋwa ghuni, kabga tsatsi ta nghapta ka kaghuni¶¶.

⁸Nzawanza hzleŋa nda difil, kabga ta pgha budukwa ghuma ghuni halaway manda rveri ta hurgu ta zba skwi ŋa dughwadutani. ⁹Dihavawa diha ma zlgay nda ŋuduf, ma zlanəŋ kuni ta tvi. Nda sna kuni kazlay: Mndərga va tsa dāŋwa ya ná, slanaghasla ta inda zwanama ghuni ta ghəŋa hadik demdem kə'a. ¹⁰Tahula ghuyta ghuni ta dāŋwa ma fitik kwitikw ya, dza'a vlaghunavla Lazglafta ya ta gd̄ata ta vla zďakatahud̄i, ta hgaftá kaghuni ma Yesu Kristi, ŋa lami da glakwani ya ŋa kďekedzeŋ, ŋa payafta tsatsi kaghəŋani ta kaghuni, ŋa diaghunatani, ŋa mbraghunaftani, ŋa kwala skwi kul gigidantá kaghuni. ¹¹Ŋani mbraku ŋa kďekedzeŋ. Amin!

Ga zgu

¹²Silveŋ ta katihata kəl yu ka vindaghunaftá na zwaŋa ďelewer na. Nda sna yu kazlay: Ŋerma mndu ya kə'a§§ ta tva Lazglafta. Ŋa vlaghunatá mbraku kəl yu ka vindaghunafta. Nda ya ŋa graghunaftá kahwathwata zďakatahud̄a Lazglafta. Dihavawa diha nda mbraku ta tsa zďakatahud̄a Lazglafta ya.

¹³Ta ga zgu Igliz ma Babila ŋa ghuni, gwal ďagap Lazglafta manda va kaghuni guli. Ta ga zgu zwaŋa* da Markus guli ŋa ghuni. ¹⁴Guvuswa ga ta zgu sani nda sani nda brusa vgha hmətət.

Ka nza zďakatahud̄a Lazglafta nda kaghuni demdem, kaghuni gwal ma Kristi ya.

**5:2 Ngha ta Yuhwana 21:15-17, Sl̄na gwal ghunay 20:28.

††5:5 Ngha ta Mahdihdi 3:34.

‡‡5:6 Ngha ta Mata 23:12, Lukwa 14:11, 18:14.

¶¶5:7 Ngha ta Zabura 55:23.

§§5:12 Silas: Ngha ta Sl̄na gwal ghunay 15:22, 40.

*5:13 Babila: Ngha ta Suna Yuhwana 17:5, Sl̄na gwal ghunay 12:12, 25, 13:13, 15:37-39, Kwalaŋsuha 4:10, Filipiya. 24. Zwaŋa da: Ma sulkum (ngha ta 1 Timute. 1:2.).

Mahisa tsghatá lwa

2 Piyer

Ga zgu

1 Pi Simuŋ Piyer ta nzakway ka kwalva nda ya ka ghunatá mnda Yesu Kristi ta vinda na delewer ná, ŋa gwal ta mutsaftá zlgħay nda ŋuđuf ka guram nda va ŋaŋni, nda ma zđakwa Lazglafta nda Yesu Kristi. ²Ka sgaghunagha sga Lazglafta ta zđakatahudi nda zđaku ma snaŋtá i Lazglafta nda Yesu Kristi Mghama mu.

Nzaku ya ta raŋtá mnda zlgħay nda ŋuđuf

³Yesu Kristi ta snamamtá Lazglafta ya ta hgafá amu ŋa dguvusta mu ta glakwani nda zđakwani. Mantsa tama, ka vlamatá tsi nda ma mbrakwani ta inda skwi ya ta ramata, ŋa nzay mu ta nzaku manda ya ta zđəganatá Lazglafta. ⁴Nda ma tsa skwiha ya vlamata tsi ta tsa skwiha ta đinuta katakata, ya tamaf tsi ta imi ta sləməŋ daga manda ghalya ŋa vlamata ya. Ma mutsafta ghuni ta tsa skwiha ya, laviŋta kuni ta ndapta ma ghwadaka skwiha ya ta hara'uwa iri ta ghəŋa hadik, ka ksay ghuni ta sada Lazglafta. ⁵Mantsaya tama, ŋavawa ŋa ka sganaghata kuni ta ghəŋa zlgħay nda ŋuđufa ghuni ta nzaku đina. Ta ghəŋa nzaku đina, ka sganaghata kuni ta snaŋtá skwi. ⁶Ta ghəŋa snaŋtá skwi, ka sganaghata kuni ta ksanatá ghəŋ. Ta ghəŋa ksanatá ghəŋ, ka sganaghata kuni ta ŋavata. Ta ghəŋa ŋavata, ka sganaghata kuni ta nzaku ta zđəganatá Lazglafta. ⁷Ta ghəŋa nzaku ta zđəganatá Lazglafta, ka sganaghata kuni ta nzaku hmətət manda la zwanama. Ta ghəŋa nzaku hmətət manda la zwanama, đvutá mndu. ⁸Ka mamu kuni nda mndərga

tsa nzaku ya, ta gđavagđa kuni ta maga slna nda tsi katsi, had kuni dza'a nzata nda zbukwatá vgha wa. Dza'a dza'a kuni ta kəma takma nda snaŋtá Mghama mu Yesu Kristi. ⁹Mndu kul had nda mndərga tsa nzaku ya ná, manda ghulpata mndu ta lulumaku ya nzakwani. Zanaŋza ta tsa mbanaf mbanaf Lazglafta ma dmakuhani maga tsi ghalya ya.

¹⁰Tsaya tama zwanama đa, ŋavawaŋa ka nzafta kuni ta tsa hgu hgaf Lazglafta ta kaghuni, ka đagaptá kaghuni ya. Ka mantsaya ka kuni magay had kuni dza'a dđamta da ghwadaka skwi wa. ¹¹Mantsaya, nda fa ghəŋa ghuni ta gunaghunata Lazglafta ta watgha lami da ga mgham ŋa kđekedzeŋ ta nzakway ka ŋa Yesu Kristi Mghama mu, ta mba amu ya guli.

¹²Tsaya ta kəl yu ka gđavata ta hava tsa skwiha ya ŋa ghuni, dər má nda ghada snaŋta ghuni, ta ŋavaŋa kuni ma tsa kahwathwata taghaghunaf lu ya. ¹³Ka tata hafu yu katsi ná, nda nza ka skwi đina na havay đa ta tsa skwiha ya ŋaghuni, kada nzata kuni nda fatá ghəŋ hzleŋa. ¹⁴Nda sna yu kazlay: Ta ghwan a kđavakta hafa đa ma na ghəŋa hadik na wu kə'a, manda ya snidim Mghama đa Yesu Kristi. ¹⁵Ama dza'a magay yu ta kđavakta mbrakwa đa, ŋa nzakwani dər má nda mta yu, ŋa laviŋta ghuni ta hava tsa skwiha ya.

Gwal ta nghaná glakwa Kristi

¹⁶Ma fitika mnaghunata ŋni ta saha dza'a saha Yesu Kristi ma mbrakwani ná, prukutunzum ya gi ta tsa'ata mnduha ma ghəŋa taŋ a mnaghuna ŋni wu, ama skwi ghada aŋni ta nghaná mbrakwani nda ira ŋni ya mnaghuna ŋni. ¹⁷Ma fitika mutsaftani ta sgit, nda glaku da Lazglafta ta nzakway ka Da ná, hada aŋni. Nda sna aŋni nda sləməŋa ŋni ta mnə Lazglafta ya ta hemanatá inda skwi

kazlay: Nana na zwaŋa ɗa ya ɗvu yu ta zɗɗogihata katakata kə'a. ¹⁸ Vərɗa aŋni ka ghəŋa ŋni ta snaŋtá saha tsa lwi ya daga ta luwa, ma fitika nzakwa ŋni kawadaga nda tsi ta ghwá nda ghuba†.

¹⁹ Ta ghəŋa tsaya guli ná, nda fa ghəŋa ŋni ta gwada ya klak la anabi. Dina má ka ŋanata ghuni ɗasuwa ta tsa gwadaha taŋ ya, kabga nda nza manda pitirla, ya ta tsuwadakaku ma grum. Dina ka gɗata ghuni ta snay, ha ka tsadata vli, ka safa gumbəzla ŋa nghanja ghuni ta tsalatá inda skwi ma ŋudufa ghuni. ²⁰ Karaku ná, wya skwi ŋa snaŋta ghuni: Tsa gwadaha hlak la anabi ghalya, ka vindamta ma deftera Lazglafta ya ná, tsa a ma ghəŋa taŋ a həŋ wa. ²¹ Tsa gwadaha hlak la anabi ya ná, haɗ ya walaŋ mnda səla ta tsa'ata ma ghəŋani wa. Sulkum nda ghuba ta vlaŋtá mbraku ta həŋ, ŋa mna skwi ya mnanaf Lazglafta ta həŋ.

Ghwadaka anabiha

2 Ghalya, zlagapzлага ghwadaka anabiha mataba mnduha Lazglafta, mantsaya guli dza'a zlagapta ghwadaka gwal tagha skwi mataba ghuni. Dza'a kladamkla həŋ ta ghwadaka tagha skwi ŋa zadɪŋtá mnduha, ŋa vziŋta taŋ ta Yesu Kristi ta nzakway ka mnda tagha skwi ta mbanafá həŋ ya. Mantsaya gi dza'a tɗakta həŋ ta zadaku ta ghəŋa taŋ. ² Nda ndəgha gwal dza'a ksa səla taŋ ma tsa ghwadaka nzaku ya, ŋa razay mnduha ta vərɗa tva Lazglafta kabga hahəŋ. ³ Ta tadaku ira tsa ghwadaka mnduha ya ta skwa mndu, ŋa tsakalay taŋ ta wi ŋa gatugadughunustá skwa ghuni. Tsaw nda ghada tsatá guma ta ghəŋa

taŋ daga manda ghalya, ta kzlaykzlay zadaku ta həŋ.

⁴ Dər tsa duhwalha Lazglafta ta ga ta dmaku ghalya ya ná, zlana a Lazglafta ta həŋ mantsa wa. Ama ka pghaghatá tsi ta həŋ da duda vu, ka tsamtá həŋ nda zida ma grum, ka kzla fitika guma. ⁵ Tsa mnduha ghalya ta gatá dmaku ya guli ná, zlana a Lazglafta ta həŋ mantsaya guli wa. Ka zadana tá tsi ta tsa gwal ta maga ghwadaka skwi ya nda ima mabudbud. Ta ghəŋa Nuhu si ta mnay ŋa mnduha kazlay: Magawa skwi tɗukwa kə'a yeya mbanaf tsi, nda sanlaha ma mnduha‡ ndəfəŋ guli. ⁶ Mantsaya tsanaghata tsi ta guma ta luwa Suduma nda Gwamura guli, ka zadana tá tsi ta həŋ nda vu, ka niŋtá həŋ ka hutidif. Mantsaya maranaŋta tsi ta gwal ta maga ghwadaka skwi kə'a dza'a slanaghatá həŋ¶. ⁷ Ludu ná, tɗukwa mndu ya. Ta kuzlanjukuzla tsa maga sli'ingli'ing ta magə gwal ma luwa Suduma ya ta ŋudufani katakata§. ⁸ Mataba taŋ ta nzakwa tsa tɗukwa mndu ya. Inda fitik ta nghanja, ta snay, ta inda tsa sli'ingli'ing ta magə həŋ ta hla səla mndu ya. Ta gurɗa ŋudufani, kabga tɗukwa mndu tsatsi. ⁹ Tsaya tama ná, nda sna Mgham Lazglafta kə'a ta hligiŋtá tɗukwa mnduha ma skwi ta dzəghaŋtá həŋ. Nda sna guli kə'a ta pghaghutá gwal ta maga ghwadaka skwi ŋa ganaptá iri ta həŋ baɗu fitika tsa guma. ¹⁰ Katkatatani ná, ta ghəŋa gwal ta maga ghwadaka skwi kumaŋ slu'uvgha taŋ, nda gwal ta hertətətá ga mghama Lazglafta, dza'a tsi giri ŋa taŋ.

Tsa mnduha ta tagha ghwadaka skwi ya ná, haɗ hula ta wa ira taŋ wa. Ta gla ghəŋ həŋ. Vla a həŋ ta glaku ŋa duhwala Lazglafta ta luwa wa. Ta razu

†1:18 Aya 17-18: Ngha ta Mata 17:1-5, Markus 9:2-7, Lukwa 9:28-35.

‡2:5 Ngha ta Zlrafta 6:1—7:24.

¶2:6 Ngha ta Zlrafta 19:24.

§2:7 Ngha ta Zlrafta 19:1-16.

nda raza həj. ¹¹ Dər duhwalha Lazglafta ya ta malaghutá tsa gwal ta tagha ghwadaka skwi nda mbraku ya ná, had həj ta ghubasa həj, ka raza həj ta kəma Lazglafta wa. ¹² Tsa mnduha ya ná, had ghəj da həj wa. Manda nimitak ta yaku nja kasuta, ka pslintá həj ya, ka həj ta magaku. Dər skwi kul snantá həj tsi ná, razay tan nja tan. Manda va tsaya ná, dza'a zadanazada lu ta həj manda nimitakha. ¹³ Nda ghuya danwa dza'a vranamta Lazglafta ta həj. Manda ya ghuyanap hahəj ta danwa ta sanlaha ya. Ka skwa zdanafá vgha ta həj ka həj klafá sasaku, nda maga sli'in-sli'in dər nda fitik ma ghəj tsi. Ka skwa hula nzamta tan mataba ghuni, ta kulzaku ta nduf guli. Ta zay həj ta say həj kawadaga nda kaghuni, ama mbədata tan ta hul ná, skwi ta kumə maya** tan ta magə həj. ¹⁴ Ta tadaku ira tan ta mi'aha, hərfava a həj ma vəl maga dmaku wa. Bla a ta barafá həj ta gwal nda hta mbrakwa tan ka pghamtá həj da dmaku wa. Yukyukyuk ka ira tan ta tadaku ta skwiha. Mndərga tsahaya ma mnduha ná, nda ghada ksuta guma Lazglafta ta həj. ¹⁵ Zluŋzla həj ta vərđaka tvi, ka zwaduta, ka ksaghatá tvi manda nja Balama zwanja Baswara zdugudun tsemi ka magatá tsi ta ghwadaka skwi ya. ¹⁶ Ka dvanaghatá lu ta ghəja kwalaghutani ta snatá gwadá, ha ka gwadganatá kdih kul had ta gwadá ya nda gwadá manda va nja mndu. Ka hanafá tsi ta tvi ta tsa anabi†† ya yaha da gəgəltá tsa rghani ya.

¹⁷ Ka guram nda ghwa swi'ap imi mida tsa mnduha ta tagha ghwadaka skwi ya, ka guram nda ghwayak ta turinta falak ya həj guli. Payanapaya Lazglafta ta vli ta həj ma grusl tđik katakata. ¹⁸ Ta ghərbaku həj ka yawu bətbət, ka bara

gwal tsaghuta tan yeya ta vgha nda gwal ta gđata ta nzaku ma dmaku. ¹⁹ «Falau' vgha ghuni dza'azlay,» ka həj ta mnay nja tan. Hahəj ya kay tatan, nda ghada nzatá həj ka vu'a bədzaku ta kla həj da zadaku. Nda sna kuni ná, ka nu tsa skwi ta hbutá tsa mndu ya ná, vu'a tsa skwi ya tsa mndu ya. ²⁰ Ka lagha tsa gwal ta zlu'agaptá vgha ma ghwadaka skwi ta badza mndu ma ghəja hadik ya, manda snantá tan ta Mghama mu Yesu Kristi ta nzakway ka mnda mba amu ya guli, ka vrəglamta da maga tsa ghwadaka skwi ya katsi, dza'a malaghumala badzatá həj ka nzakwa tan tantan. ²¹ Ta dər má kwala tan kul snantá tsa tvi tđukwa ya, ka ya ghada həj ta snantá tsa tvi ya đinadina, tahula tsa, ka zlanavata tan ta zlahuha Lazglafta ya mnana lu ta həj. ²² Tsa skwi ta slanaghatá həj ya, maranmara kazlay: Kahwathwata tsa gwadá mahdihdi ta mnata ya kə'a. Ka'a na: «Ta vradaghavra kri da ni'iglaftá vnihatá vnihani‡‡.» «Tahula mbazanatá mbaza ta ghuvazu ná, nja vrəglamtani da dzazlak guli,» ka'a ya.

Fastá ghəj ta vragata Mgham Yesu

3 Graha đa ya ta đvu yu, mahisa đelewera da nana vindaghunaf yu na. Ma tsəna đelewerha da his vindaghunaf yu na ná, vraftá ya ta vrafta yu ta skwiha ya ghada kuni ta snantá, nja ndanay ghuni ta ndanu nda tvani ta ghəja tan. ² Ta kumay yu ta ndanay ghuni ta skwiha ya mna la anabi nda ghuba ghalya. Nda zlahu Mgham Yesu Kristi ta nzakway ka mnda mba amu, taghaghunaf gwal ghunay, ghunədaghunagha lu ya. ³ Skwi nja snantá ghuni karaku ná, đina ka snantá ghuni kazlay: Ma ndusakta kdavakta fitik ná,

**2:13 Ngha ta Yuda aya 12.

††2:16 Aya 15-16: Ngha ta Mbsak 22:4-35.

‡‡2:22 Ngha ta Mahdihdi 26:11.

dza'a sli'agapsli'a inda gwal ta maga skwi manda ya kumaŋ ghəŋa taŋ, dza'a ghubasay həŋ ta kaghuni kə'a. ⁴«Dza'a vragavra yu a katsi tamaftá imi ta sləməŋ kay ra? Ga tsi kay ka na? Ka yawu rwakta dzidziha mu, ta nzaku inda skwi manda va vlani daga ka yawu zlagapta ghəŋa hadik,» ka həŋ. ⁵Gwal ta mnay mantsaya ná, mamu skwi ya nda maya zanap həŋ ka palama. Daga manda ghalya ta magaftá Lazglafta nda gwađani ta luwa nda hadik. Kligr̄ŋ ma imi lu ta hadik, nda imi guli magafta lu ta hadik. ⁶Nda imi ta nzakway ka ima mabudbuđ zadanamta^{¶¶} Lazglafta ta ghəŋa hadik ghalya. ⁷Na luwa nda ghəŋa hadik ta nghə mu ndanana ná, va tsa gwađa Lazglafta ya ta ŋanata, ŋa zadánata nda vu. Ŋanaŋa ta həŋ ha sagha fitika guma, ŋa zadánatá gh-wađaka mnduha.

⁸Graha đa gwal ta đvu yu, mamu skwi turtuk dza'a kwal kuni zanapta: Da Mgham Lazglafta ná, fitik turtuk ya ná, manda fitik dəmbu' nzakwani. Fitik dəmbu' ya guli ná, manda fitik turtuk^{§§} nzakwani. ⁹Gərđa a Lazglafta ka maga skwi ya tamaf tsi ta imi ta sləməŋ manda ya ta ndanu sanlaha ya wa. Ama kaghuni nza tsi katək ka kzlay, kabga va a ta zadavaghuta dər wati ma mndu wa. Ta kumay katək ta mutsafta inda mndu ta mbəđanaftá nzakwani.

¹⁰Nduk nda tsaya tani ná, dza'a sagha manda ghali tsa fitika Mgham Yesu ya. Ma tsa fitik ya dza'a nda sna lu ta ghudzagata skwi nda mbraku, ŋa zwađuta luwa gi rək. Ŋa driŋta vu ta inda skwi ta luwa, ŋa zwađuta* ghəŋa hadik nda inda skwi mida tani. ¹¹Ka si mantsa dza'a zwađuta inda tsa skwiha ya

ná, mndərga wati nzaku ta raku ŋa nza-kway ghuni? Nzawanza ta nzaku ya nda ghuba. Ka vlatŋta kuni ta ghəŋa ghuni ta Lazglafta ma inda skwi. ¹²Kzlawakzla ta tsa fitika Lazglafta ya, ka ŋavata kuni nda inda mbrakwa ghuni ŋa sagha tsa fitik ya gi misimmisim. Tsa fitik dza'a zadánata lu ta luwa ŋa nu'uta inda skwi da vu ya, tsa fitik ya. ¹³Ta kzlaykzlay mu ta tsa lfida luwa nda tsa lfida hadik[†], ma vli ya dza'a gđavata nzaku tđukwa manda ya tamaf tsi ta imi ta sləməŋ ya.

¹⁴Tsaya tama graha đa ya ta đvu yu, ŋavawa ŋa, ŋa slaghunaghatani nzidid kul had sana skwi ta kaghuni, ŋa nzakwa ghuni nda zđaku nda tsi. ¹⁵Havakwahava kazlay: Skwi ya kəl Mgham Yesu ka gərđaku ná, kabga ŋa mutsafta mnduha ta mbəđanaftá nzakwa taŋ, ŋa mbanaf-tani ta həŋ ya kə'a. Manda va tsaya vindaghunafta zwanjama mu Pwal ya ta đvu mu guli nda difil ya vlatŋ Lazglafta. ¹⁶Tsaya skwi ta mnə tsi ma inda đelewerhani ya, ta gwađə tsi ta gwađa ta ghəŋa mndəra tsa skwiha ya. Mamu sana skwi ya nda bla ta vindamta tsi ma tsa đelewerhani ya, ta tərđanafta gwal kul snaŋtá skwi, nda gwal kul taghaku skwa taŋ, ta klatá ghəŋa skwi mida. Manda va tsaya ta snuta həŋ ta magay nda sana vliha ma skwi vindaf lu ma sanlaha ma đelewer. Manda tsaya ta klanakta hahəŋ ka ghəŋa taŋ ta zadaku.

¹⁷Kaghuni graha đa ya ta đvu yu, snaghunamsna lu ndana tama. Dasuwa ka kuni, yaha krughuva ghwađaka mnduha da zadighunista da tsaghutá kuni ta vgha ta fatá ghəŋa ghuni. ¹⁸Ama gđavawagđa ta dza'a ta kəma ta kəma ma snaŋtá Mghama mu Yesu Kristi mnda mba amu, ŋa vlaghunatani

¶¶3:6 Aya 5: Ngha ta Zlrafta 1:6-9, aya 6: Ngha ta Zlrafta 7:11.

§§3:8 Ngha ta Zabura 90:4.

*3:10 Ngha ta Mata 24:43-44, Lukwa 12:39-40, 1 Tesalunik 5:2.

†3:13 Ngha ta: Isaya 65:17, 66:22.

ta zɔkatakahudani. Ijani glaku, daga
ndanana nda ya ŋa kɛkɛdɛɛŋ. Amin!

Taŋtana tsghatá lwa

1 Yuhwana

Gwada Lazglafta ná, ta vlay ta hafu

1 Nana skwi ta vindaghunafta ŋni na ná, gwada ta ghəŋa mndu ta vla hafu ta nzakway daga ta kul zlaftá[‡] inda skwi ya. Ta ghəŋa skwi snaŋ ŋni nda skwi nghanŋ ŋni nda ira ŋni, nda ya vit-sanava ŋni, nda ya ksəŋ ŋni nda dzva ŋni ta mnaghunata ŋni. ²Na zlagapta tsa mndu ta vla hafu ya, ka nghanŋtá aŋni nda ira ŋni. Tsaya kəl aŋni ka nzakway ka masləmstsəkani, kəl ŋni ka mnay ŋa ghuni ta gwada ta hafu ŋa kdekedenŋ si ta nzaku tavata Da mu, ka maravatá[†] tsi ta wa ira mu. ³Tsa skwi nghanŋ ŋni nda ya snaŋ ŋni ya, tsaya ta mnaghunata aŋni kada nzakwa kuni nda guya nda aŋni. Ka nda guya ghəŋa mu katsi, nda guya ghəŋa mu kawadaga nda Lazglafta Da, nda ya nda zwanjani Yesu Kristi. ⁴Kada kdīŋta rfa mu[§] ta ndəghafta ta kəl ŋni ka vindaghunaftá na skwiha na.

Mbada ma tsuwadək

⁵Tsuwadəka nzakwa Lazglafta, had skwi ka grum da tsi wu, na skwi snaŋ aŋni da tsi, ta mnaghunata aŋni. ⁶Ka nda guya ghəŋa mu nda Lazglafta ka mu katsi, ta ghəŋa tsa tata mbada mu ma grum, tsakalawi tsa ta tsakalə mu, maga a mu ta skwi tdukwa wa. ⁷Ala ka si ta mbadə ma tsuwadək mu ta mbada manda nzakwa Lazglafta ma tsuwadək ya, nda guya ghəŋa mu sani nda sani

nda tsa ŋa ghubimista usa Yesu Zwanja Lazglafta ta inda dmakuha mu.

⁸Ka had mu ta ga dmaku wu ka mu katsi ná, nana ghəŋa mu ta nanə mu, had kahwathwata ma amu nda tsa wa. ⁹Ala ka si mnigimna mu ta dmakwa mu nda wa mu katsi, dza'a plimispla Lazglafta ta dmakwa mu, ŋa ghubiŋtani ta inda dmakwa mu^{**}, ŋa nzakwa mu tsuwedek ta kəmani, kabga tsatsi Lazglafta tdukwa. Skwi mna tsi ta magamaga manda va tsaya. ¹⁰Ka ta ga amu ta dmaku wu ka mu katsi, ta tsakalawi Lazglafta ka'a mu nda tsaya. Had tsa gwadani ya ma ŋudufa mu nda tsa tama wa.

2 Zwana da, skwi kəl yu ka vindaghunaftá na skwi na ná, vindaghunaf vinda yu ŋa mbəl ŋa waray ghuni ta maga dmaku. Ala ka si magamaga mndu ta dmaku katsi, mamu mndu tdukwa ta nzaku tavata Lazglafta ta kla lwa mu ŋani. Tsa mndu ya, Yesu Kristi ya. ²Tsatsi ta mtuta ŋa pla ghəŋ kada plimista Lazglafta ta dmakuha^{††} mu. Nza a ŋa pla dmakuha amu ndaghəŋa mu wu, laviŋlava ta pla dmakwa inda mnduha ta ghəŋa hadik demdem guli.

Lfida zlahu

³Ka ta magay mu ta skwi ta mnata Lazglafta katsi ná, tsaya ta mara-maŋta kazlay: Nda sna mu kahwathwata ta Lazglafta kə'a. ⁴Ka ka mndu mantsa, «nda sna yu ta Lazglafta,» ka'a, ta sna a ta skwi ta mnata Lazglafta kay guli wu, tsa mndu ya ná, ta tsakalawi. Had kahwathwata dekdek ma ŋudufani wa. ⁵Mndu ta snatá gwada Lazglafta ná, d'vudva ta Lazglafta kahwathwata. Tsaya

[‡]1:1 Gray nda 2:13. Yuhwana 1:1.

[†]1:2 Ngha ta Yuhwana 1:14.

[§]1:4 Rfa mu: Ma sana vliha ná, rfa ghuni.

^{**}1:9 Gray nda Zabura 32:1-5.

^{††}2:2 Gray nda Ruma. 3:25-26.

ta gramafta kazlay: Nda ndi'a mu nda Lazglafta kə'a. ⁶Ka nda ndi'a nzakwa da kawadaga nda Lazglafta, ka mndu katsi ná, ka maga tsi ta skwi manda ŋa Yesu Kristi.

⁷Zwanama da, ka lfidani a na zlahu ta vindaghunafta yu na wu, va tsa zlahu manda ghalya yeya. Nda sna kuni ta tsa zlahu ya daga ma zraftá^{‡‡} mnaghunatá gwađa Lazglafta. Va tsaya tsa gwađa snaŋ kuni ya. ⁸Aŋ mndani, lfidani na zlahu ta vindaghunafta yu na, kabga nzakwa Yesu Kristi ná, vərda lfiđa nzaku ya maramaŋ tsi. Mantsa ya kaghuni guli. Manda skwi ta hađ grum tama wu, ta zlagəzlagu vərda tsuwadak.

⁹Ka «ma tsuwadak yu» ka mndu ta gray, tata husaŋhusa zwanamani ta nza-kway ma zlgħay nda ŋuđuf katsi ná, ta ma grum tsa mndu ya manda va nza-kwani ghalya. ¹⁰Ala ka ta đvay mndu ta zwanamani katsi, nda nza nzakwa tsa mndu ya ma tsuwadak, hađ sana skwi dza'a sabi da tsi ŋa zləmbiŋtá mndu wa. ¹¹Mndu husaŋ zwanamani ná, ma grum nzatá nzakwani, ta tatđamaku tsa mndu ya ma grum. Sna a ta vli ta mbađə tsi ta mbađa mida wu, kabga tđikanaf tđika grum ta irani.

Ma đvu kuni ta ghəŋa hađik

¹²Zwana da, ka yu ta vindaghunafta na: «Plighunis pla Lazglafta ta dmakuha ghuni, kabga slna Yesu Kristi ta mag-ata.» ¹³Kaghuni dadaha, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda sna kaghuni ta tsa mndu ta nzakway daga ta kul zraftá^{¶¶} inda skwi ya.» Kaghuni duh-walha, ka yu ta vindaghunaftá kaghuni guli na: «Ghubasapghubasa kaghuni ta halaway.»

¹⁴Kaghuni zwani, ka yu ta vindaghu-nafta na: «Nda sna kaghuni ta Da mu Lazglafta.» Kaghuni dadaha, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda sna kaghuni ta tsa mndu ta nzakway daga ta kul zraftá inda skwi ya.» Kaghuni duh-walha, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda mbra kaghuni, nzamnza gwađa Lazglafta ma kaghuni, ka ghubasaptá kuni ta halaway.»

¹⁵Ma hara'u kuni ta tva nzakwa mnduha ma ghəŋa hađik. Ma laghu kuni ngha skwiha ma ghəŋa hađik. Ka laghula mndu da hara'uwa skwiha ma ghəŋa hađik katsi ná, đva a tsa mndu ya ta Da mu Lazglafta wa. ¹⁶Skwi ta magə mnduha ma ghəŋa hađik ná, maga skwi kumaf slu'uvgha taŋ nda skwi kumaf ira taŋ ya. Mutsafta taŋ kay guli, glay taŋ ta ghəŋ nda tsi. Mndərga tsahaya ma nzaku ná, Da mu Lazglafta a ta taghamafta wu. Ŋa na ghəŋa hađik na mndərga tsaya. ¹⁷Dina ka snaŋta kaghuni kazlay: Ta kđakukđaku nana ghəŋa hađik na kə'a. Inda na skwiha ta mamə mnduha na guli ná, dza'a kđukđa. Mndu ta maga skwi ta kumə Lazglafta ya ná, tsaya mndu dza'a nzata nda hafu ŋa kdekedzeŋ.

Ghuma Kristi

¹⁸Zwana da, ndusa ghəŋa hađik ka kđaku, manda va ya snaŋ kuni kazlay: Dza'a saghasa ghuma Kristi kə'a ya ná, daga ndana ná, sli'agapsli'a ghumaha Kristi. Tsaya ta gramafta kazlay: Ndusa kđakwa ghəŋa hađik^{§§} kahwathwata kə'a. ¹⁹Tsa ghumaha ya ná, mataba mu sli'agapta həŋ. Si nza a nzakwa taŋ kawadaga nda amu wa. Ka má nda nza nzakwa taŋ kawadaga nda amu ná, má gđavagđa həŋ tavata amu. Magamaga

^{‡‡}2:7 Ngha ta Yuhwana 13:34.

^{¶¶}2:13 Gray nda 1:1.

^{§§}2:18 Ngha ta Mata 24:5, 23-24, Markus 13:21-22.

manda tsaya kabga ɲa snaɲta kazlay: Mataba amu a hɛɲ demdem wu kə'a.

²⁰ Kaghuni ya, vlaghunavla Kristi ta Sulkumani. Kaghuni demdem, nda sna kaghuni ta vɛrdɔ skwi ta ghɛɲa Yesu Kristi. ²¹ Kəl yu ka vindaghunafta na: «Kwalaghuni kul snaɲtá vɛrdɔ skwi a wu, kabga nda sna kuni.» Nda sna kuni guli kazlay: Guya a tsakalawi ta vgha nda kahwathwata wu kə'a.

²² Wa va na mghama tsakalawi na? Mndu ta vziɲtá Yesu kazlay: Kristi a wu, ka'a a tsa wa. Tsa mndu ya ná, ghuma Kristi ya ta vziɲta i Lazglafta nda Yesu tani ya. ²³ Dɛr wati ma mndu ta vziɲtá Zwaɲa Lazglafta ná, haɔ tvani ɲa nzuvta nda Lazglafta ta nzakway ka Dani wa. Ala dɛr wati ma mndu ta mnay baɲluwa kazlay: Yesu ná, Zwaɲa Lazglafta ya kə'a, nda nza nzakwani nda Lazglafta ta nzakway ka Dani* guli.

²⁴ Kaghuni, ɲanawa ɲa ta tsa skwi snaɲ kuni daga zrafta ghuni ta zlglaftá gwada Lazglafta ya. Ka ɲanaɲa kuni ta tsa skwi snaɲ kuni daga zrafta ghuni ta zlglaftá gwada Lazglafta ya katsi, dza'a gɔavagɔa nzakwa ghuni kawadaga nda Zwaɲa nda Lazglafta guli. ²⁵ Ka Kristi tamaftá imi ta sləmɛɲ ná, dza'a vlaghunavla yu ta hafu ɲa kɔkɛdɛɲɛɲ, ka'a.

²⁶ Vindaghunafvinda yu ta tsa skwiha ya, kabga ka maga kuni ta ɔasuwa nda tsa gwal ta kuma hla sɔla ghuni ya. ²⁷ Kaghuni, tsa Sulkum vlaghuna Kristi ya ná, ta nzaku ma kaghuni. Wya ta mamu tsa Sulkum ya ma ɲuɔufa ghuni ya, psɛgla a kuni ta sana mndu ɲa taghaghunaftá sana skwi wu, kabga ta taghaghunafta tsa Sulkum ya ta inda skwi. Tsa skwiha ta taghaghunafta tsi ya guli ná, vɛrdɔ skwiha ya. Haɔ tsakalawi mida wa. Gɔavawagɔa kawadaga nda

Yesu Kristi manda ya ta taghaghunafta Sulkumani.

²⁸ Mantsa tama zwana ɔa, gɔavawagɔa kawadaga nda Yesu Kristi, ɲa kwala zlɛɲ ksa amu baɔu vragata dza'a vragata tsi, ɲa kwala hula ksa amu guli ta kɛmani.

Zwana Lazglafta amu

²⁹ Ka si nda sna kuni kazlay: Tudúkwa mndu Yesu Kristi kə'a, nda ra guli ka snaɲta ghuni kazlay: Gwal ta maga skwi tɔúkwa ná, zwana Lazglafta hɛɲ kə'a.

3 Nghawa ka Da mu Lazglafta ɔvutá amu ba! Zwana ɔa kə'a ta hga amu. Manda va tsaya nzakwani guli, zwana Lazglafta† amu. Tsaw sna a mnduha ma ghɛɲa haɔik ta amu wu, kabga sna a hɛɲ ta Lazglafta wa. ² Zwanama ɔa, daga ndanana zwana Lazglafta amu. Nziya nza tsi, tsa nzaku ká mu dza'a nzakway ta kɛma ya ná, ta ma ɔifa karaku. Tsaw nda sna amu kazlay: Baɔu vragata dza'a vragata Kristi ná, dza'a nzakway amu manda tsatsi kə'a, kabga dza'a nda ngha mu ta nzakwani. ³ Ka si mantsa tsi katsi, inda mndu ta faftá ghɛɲani ta Kristi ná, dza'a waray ta ghɛɲani da dmaku manda ɲa Kristi kul gatá dmaku ya.

⁴ Ka ta gɔagɔa mndu ta maga dmaku katsi ná, sna a tsa mndu ya ta zlahá Lazglafta wa. Dmaku ná, kwal kul sna zlahá Lazglafta ya. ⁵ Wya nda sna kaghuni kazlay: Sasa Yesu Kristi ta ghɛɲa haɔik da klaghutá dmakwa mnduha kə'a. Tsatsi ná, haɔ dmaku ɔkɔkɔ tida wa. ⁶ Inda mndu ta gɔavata kawadaga nda Yesu Kristi ná, haɔ ta gɛgɛltá dmaku wa. Inda mndu ta gɔata ta maga dmaku guli ná, ta tsatsaf a ta Yesu Kristi wu, ta sna a guli wa.

⁷ Mantsa tama zwana ɔa, ma snɛ kuni ta bara mnduha. Mndu ta gɔata ta maga

*2:23 Ngha ta Mata 11:27, Yuhwana 5:23, 15:23.

†3:1 Ngha ta Yuhwana 1:12.

skwi tdukwa ná, tdukwa tsa mndu ya manda nzakwa Yesu Kristi ka mndu tdukwa ya. ⁸Mndu ta gdata ta maga dmaku ná, mista halaway tsa mndu ya, kabga ta maga dmaku halaway daga ka yawu zraftani ta gata. Tsaya kəl Zwaṅa Lazglafta ka saha. Sahani ta ghəṅa hadik ná, ṅa zliṅtá slna halaway.

⁹Dər wati ma mndu ta nzakway ka Zwaṅa Lazglafta, had ta ga dmaku wu, kabga mamu Sulkuma Lazglafta ma ṅudufani. Had ta kdəṅtá maga dmaku dekdek wu, kabga nda nza Lazglafta ka Dani. ¹⁰Dər wati ma mndu kul had ta maga skwi tdukwa, nza a tsa mndu ya ka Zwaṅa Lazglafta wa. Mantsa ya mndu kul dfa zwaṅamani guli. Ta tsahaya ta tsatsafta lu ta nzakwa zwana Lazglafta nda nzakwa zwana halaway.

Dvuma mndu manda ṅa Kristi

¹¹Daga zrafta ghuni ta zlglaftá gwada Lazglafta mnaghunata lu kazlay: Dvumadva ta sani nda sani[‡] kə'a. ¹²Yaha amu da nzakway manda Kayinu. Tsatsi ná, nda nza ka zwaṅa halaway, ka dzatá tsi ta zwaṅamani. Kabgawu kəl tsi ka dzata na? Kabga ghwadaka skwi ṅa Kayinu ta magay, tdukwa[¶] skwi ṅa tsa zwaṅamani ya ta magay, kəl tsi ka valafta tida ka dzata.

¹³Zwanama da, ka ta husaṅhusa[§] kuni ta mnduha ma ghəṅa hadik katsi, yaha da nzakway ka skwa ndərmimay da kaghuni. ¹⁴Amu ná, nda sna amu kazlay: Sabsa amu ma mtaku ka nzata nda hafu^{**} kə'a, kabga ta dvuta amu ta zwanama mu. Mndu kul dfa zwaṅamani ná, ma mtaku ta gдавata tsatsi. ¹⁵Mndu

husaṅ zwaṅamani ná, mnda dzatá mndu tsa mndu ya. Nda sna kaghuni guli kazlay: Mndu ta dzatá mndu ná, ta mutsa a hafani ṅa kdekedzeṅ wu kə'a. ¹⁶Wya tvi kəl amu ka snaṅtá skwi ta hgə lu ka dfa mndu: Dvudva Yesu Kristi ta amu, ka saha tsi vlatá ghəṅani ma vla amu. Amu guli ná, vlamavla amu ta ghəṅa mu guli ma vla zwanama mu. ¹⁷Ka mamu skwi da mndu, ka nghanṅá tsi ta zwaṅamani ta pďay, ka laghu tsi da nghanṅa nda iri^{††} katsi ná, laviṅ a tsa mndu ya ta mnay kazlay: Ta đvay yu ta Lazglafta kə'a wa. ¹⁸Zwana da, gwaday ma wi kweṅkweṅ a dfa zwaṅama wa. Dvumadva kahwathwata ma ṅudufa mu, ka maga mu ta skwi manda tsaya.

¹⁹Mantsa ya dza'a grafta mu kazlay: Ta mbaďə ta vərďa tvi mu ta mbaďa kə'a. Tsaya tama ná, nda lba ṅudufa mu ta kəma Lazglafta. ²⁰Ka ta dga ghəṅ mu ta ghəṅa skwi maga mu katsi, nda sna amu kazlay: Mal Lazglafta nda sna ta inda skwi ta magə mu ka ṅudufa mu kə'a. ²¹Zwanama da, ka had dga ghəṅ ta dgə mu ta ghəṅa skwi maga mu wu katsi, wadāh vgha mu ta sladu ta kəma Lazglafta. ²²Dər má nu đawaṅ mu da tsi ta vlamavla kabga ta snanasna mu ta zlahani, ta maganamaga mu ta skwi ta zďəganata. ²³Ká tsa zlaha Lazglafta ya ta mnay na: «Fafwafa ta ghəṅa ghuni ta hga Yesu Kristi zwaṅani, ka đvuvusta kuni ta vgha ghuni sani nda sani,» ka zlahani ta mnamata^{‡‡}. ²⁴Mndu ta sna zlaha Lazglafta ná, ta gďavagďa kawadaga nda Lazglafta, ta gďavagďa Lazglafta guli kawadaga nda tsatsi. Nda sna amu guli

[‡]3:11 Ngha ta Yuhwana 13:34.

[¶]3:12 Ngha ta Zrafta 4:1-8.

[§]3:13 Ngha ta Lukwa 6:22, Yuhwana 15:18-19. 17:14.

^{**}3:14 Ngha ta Yuhwana 5:24.

^{††}3:17 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 15:7-8.

^{‡‡}3:23 Ngha ta Yuhwana 13:34, 15:12, 17.

kazlay: Ta gdavagda Lazglafta ma amu nda ma Sulkum ya vlama tsi kə'a.

4 Zwanama da, ma gi sna kuni ta gwada mndu ta mnay kazlay: Mamu Sulkuma Lazglafta ma i'i kə'a ya. Daslawa tsa skwi ta mnə tsi ya karaku, ka mamu Sulkuma Lazglafta[¶] mida, ka had wa a tsi. Kəl yu ka mna tsaya ná, kabga nda ndəgha ghwadaka anabiha ta sli'agapta ta ghəŋa hadik. ²Ka mnaghunamna yu ká kuni dza'a graftá mndu nda Sulkuma Lazglafta mida ba: Ka ta mnay mndu kazlay: Yesu ná, Kristi ya, sa daga da Lazglafta, ka yatá lu, ka mndu kə'a ná, mamu Sulkuma Lazglafta ma tsa mndu ya. ³Ka had tsa mndu ya ta mnay kazlay: Manda tsaya nzakwa Yesu kə'a wu ná, had Sulkuma Lazglafta ma tsa mndu ya wa, sulkuma ghuma Kristi mida. Nda ghada snarŋa ghuni ta mnay kazlay: Dza'a saghasa tsa ghuma ya kə'a. Nda ghada saghani ndanana tama ta ghəŋa hadik.

⁴Kaghuni zwana da, zwana Lazglafta kaghuni, ghubasapghubasa kaghuni ta tsa gwal nana mndu ya, kabga mal tsa Sulkum ma kaghuni ya mbratani ka tsa sulkum ma gwal ma ghəŋa hadik ya. ⁵Hahəŋ ná, ŋa ghəŋa hadik həŋ. Tsaya ta kəl həŋ ka mna skwi ta zdəganatá mnduha ma ghəŋa hadik. Ta fana fa mnduha ma ghəŋa hadik ta sləməŋ ta həŋ guli ka snay. ⁶Amu ná, zwana Lazglafta mu. Mndu nda sna ta Lazglafta ná, ta snay ta skwi ta mnə ŋni. Ka Zwanə Lazglafta a mndu wu katsi ná, fa a ta sləməŋ ka sna skwi ta mnə ŋni wa. Mantsa ya ta tsatsafta mu ta gwal nda vərda Sulkum ma həŋ nda gwal nda sulkuma nana mndu ma həŋ.

Lazglafta ná, dvu ya

⁷Zwanama da gwal dvu ya, gdam-agda ta dvutá sani nda sani. Tva dvutá mndu ná, ta sagha daga da Lazglafta. Inda mndu ta dvutá mndu guli ná, nda na tsa mndu ya ka Zwanə Lazglafta, nda sna ta Lazglafta guli. ⁸Mndu kul dvutá mndu ná, sna a tsa mndu ya ta Lazglafta wu, kabga nzakwa Lazglafta ná, dvu ya. ⁹Wya ká Lazglafta maramanŋá tva dva mndani: Ghunagaghuna ta zwanəŋi tur-tuktuk ta ghəŋa hadik kada nzakwa mu nda hafu ma tsatsi^{§§}. ¹⁰Tiŋəl Lazglafta ta dvutá amu ka ghunagatá tsi ta Zwanəŋi ka saha da mtuta ŋa pla ghəŋ ŋa plamata Lazglafta ta dmakwa* mu. Tsaya na vərda dvutá mndu, da thə amu kazlay: Tiŋəl amu ta dvutá Lazglafta kə'a.

¹¹Zwanama da gwal ta dvu ya, ka si mantsa ya dvuta Lazglafta ta amu katsi ya, dvama dva amu guli ta vgha mu sani nda sani. ¹²Had mndu ta kəd nghanŋá Lazglafta† nda irani wa. Tsa dvutá vgha mu ta dvuta mu sani nda sani ya ná, nzakwa Lazglafta ta gdavata kawadaga nda amu tsa. Ta dvudva mu ta Lazglafta dar manda ya kumanŋ tsi kə'a guli.

¹³Lazglafta ná, vlamavla ta Sulkum. Tsaya kəl mu ka grafta kazlay: Ta gdav-agda amu kawadaga nda tsi, tsatsi guli ta gdavagda kawadaga nda amu kə'a. ¹⁴Ghunaga ghuna Lazglafta ta zwanəŋi ta nzakway ka mnda mba mndu ta ghəŋa hadik‡, ka nghanŋá aŋni nda ira ŋni, tsaya ta mnə aŋni ŋa mnduha. ¹⁵Mndu ta mnay banjuwa kazlay: Yesu ná, Zwanə Lazglafta ya kə'a, nda nza nzakwa Lazglafta nda tsa mndu ya, nda nza nzakwa tsatsi guli nda Lazglafta.

¶4:1 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 13:2-6.

§§4:9 Ngha ta Yuhwana 3:16.

*4:10 Ngha ta 2:2.

†4:12 Ngha ta Yuhwana 1:18.

‡4:14 Ngha ta Yuhwana 3:17, 4:42.

¹⁶ Amu ná, nda sna amu kazlay: Dvudva Lazglafta ta amu. Ta tsaya fafta amu guli ta ghəŋa mu.

Lazglafta ná, dvu ya. Tsaya tama, mndu ta gdata ta dva mndu ná, nda nza nzakwani nda Lazglafta nda nza nza-kwa Lazglafta guli nda tsatsi. ¹⁷ Dza'a kəl amu ka grafta kazlay: Ta dvy amu ta Lazglafta dar kə'a ná, wya tsi: Bađu tsa fitik dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ya ná, had' amu dza'a zləŋa tsa guma ya wu, kabga nda nza nzakwa mu ta ghəŋa hadik ka guram nda Yesu. ¹⁸ Ka nda sna amu kazlay: Dvudva Lazglafta ta amu, had' amu dza'a zləŋay wa. Tsa dvu-tadvu Lazglafta ta amu ya ná, ta hliŋtá zləŋ dekdek ma amu. Ala, ka tata zləŋ mndu katsi, murmura ŋudufani, ta fa a ghəŋani ta tsa dvydvy Lazglafta ya wu, kəl tsi ka zləŋ.

¹⁹ Amu ná, dvydva mu ta Lazglafta kabga tinəl tsatsi ta dvyta amu. ²⁰ Ka «dvydva yu ta Lazglafta» ka mndu, tata husaŋhusa zwaŋamani katsi ná, tsakalawi tsa ta tsakal tsa mndu ya, dvy a ta Lazglafta wa. Ka dvy a mndu ta zwaŋamani ya nghan tsi nda irani wu katsi ná, waka a dza'a dvytá Lazglafta ya kul nghan tsi na? ²¹ Ka dvydva yu ta Lazglafta ka mndu katsi ná, ka dvydva tsi ta zwaŋamani[¶] guli, ka zlahu Kristi mnata.

Zlghafta ta Zwaŋa Lazglafta, tsaya ghubasaptá ghəŋa hadik

5 Dər wati ma mndu ta zlghaftá mnay kazlay: Yesu ná, Kristi ya kə'a, tsa mndu ya ná, nda na ka Zwaŋa Lazglafta. Ka dvydva tsa mndu ya ta Dani Lazglafta katsi ná, dza'a dvydva guli ta zwana Lazglafta. ² Ka dvydva

mu ta Lazglafta, ta snay mu ta zlahani guli ná, tsaya kəl amu ka snaŋta dvydva mu ta Zwana Lazglafta kə'a. ³ Snata mu ta zlahu Lazglafta ná, tsaya dvyta mu ta Lazglafta kahwathwata. Bla a tsa zlahuhani[§] ya guli wa. ⁴ Inda zwana Lazglafta ná, ghubasapghubasa həŋ ta ghəŋa hadik. Nda ghubasa ghəŋa hadik, kabga nda fa ghəŋa mu ta Yesu Kristi. ⁵ Wa mndu ta ghubasaptá ghəŋa hadik na? Ba mndu ta zlghafta kazlay: Yesu ná, Zwaŋa Lazglafta ya kə'a ta ghubasapta.

Masləmtəka Yesu Kristi

⁶ Yesu Kristi ná, sasa ta ghəŋa hadik, ka lamə tsi nda ma ima batem, ka pghin tsi ta usani ma mtakwani^{**}. Lami nda ma ima batem kweŋkweŋ yeya wu, pghin pgha ta usani guli. Sulkuma Lazglafta ta mnamatá tsa skwiha ya kazlay: Mantsa ya nzakwani kə'a, kabga had' tsatsi ta tsakalawi wa. ⁷ Hkən skwi^{††} ta maramaŋta kazlay: Yesu ná, Zwaŋa Lazglafta ya kə'a. ⁸ Tsa skwiha hkən ya ná, mamu Sulkuma Lazglafta, nda imi, nda us. Tsa skwiha hkən ya ná, ka skwa turtuk gwada taŋ. ⁹ Ka si ta tsu'ay mu ta gwada ta mnata mnduha ta ghəŋa skwi ta nghan ta həŋ ya ní, malaghuma a ŋa Lazglafta ma gwada ta mnata, ka ŋa mnduha ra? Lazglafta ka ghəŋani ta mnan tsa skwiha ya ta ghəŋa zwaŋani. ¹⁰ Mndu ta zlghaftá Zwaŋa Lazglafta ná, nda sna tsatsi kazlay: Kahwathwata tsa skwiha ya kə'a. Mndu kul zlghaftá Lazglafta guli ná, niŋna ta Lazglafta ka tsakalawi, kabga kwalani kul zlghaftá skwi mna Lazglafta ta ghəŋa zwaŋani. ¹¹ Vlamavla Lazglafta ta hafu ŋa kdekedzeŋ. Tsa hafu ya guli ná, nda ma zwaŋani Yesu ta mutsakwa tsi. Mantsa ya ka Lazglafta

[¶]4:21 Nghan ta Mata 22:36-40, Markus 12:28-31, Lukwa 10:25-28.

[§]5:3 Nghan ta Yuhwana 14:15.

^{**}5:6 Nghan ta Yuhwana 19:34.

^{††}5:7 Nghan ta Vrafta ta Zlahu 19:15.

mnamata. ¹²Mndu ta zlgħaftá Zwaṇa Lazglafta, nda mutsa hafani. Mndu kul zlgħatá Zwaṇa Lazglafta guli ná, mutsa a hafani^{‡‡} wa.

Hafu ṇa kḏekedzeṇ da Lazglafta

¹³Vindaghunaf vinda yu ta tsa skwiha ya, ṇa kaghuni gwal ta zlgħaftá Zwaṇa Lazglafta, kada grafta kuni kazlay: Mut-safmutsa kuni ta hafu ṇa kḏekedzeṇ kə'a. ¹⁴Ta lagha mu ta kəma Lazglafta da ḏawa skwi manda ya ta zḏəganata ná, har ghəṇa mu, kabga ta snamasna. ¹⁵Ka nda sna mu kazlay: Ta snamasna ta inda skwi ta ḏawu mu da tsi kə'a, nda sna mu guli kazlay: Ta vlamavla kahwathwata ta inda skwi ḏawanṇ mu kə'a.

¹⁶Ka nda ngha mndu ta zwaṇamani ta ga dmaku, dza'a kwal kul klaghata da mtaku ṇa kḏekedzeṇ katsi, ka maga tsi ta du'a da Lazglafta ta ghəṇa tsa mndu ya ṇa vlanṇta Lazglafta ta hafu. Tsa hafu ya, ṇa gwal ta ga dmaku dza'a kwal kul klaghatá həṇ da mtaku ṇa kḏekedzeṇ dza'a vla lu. Mamu dmaku ta kla mndu

da mtaku ṇa kḏekedzeṇ. Mna a i'i ka-zlay: Ka maga kuni ta du'a da Lazglafta ta ghəṇa mndərga tsaya kə'a wa. ¹⁷Inda skwi ta magə lu kul ḏinaku ná, dmaku ya. Nziya nza tsi, mamu dmaku kul had ta kla mndu da mtaku ṇa kḏekedzeṇ.

¹⁸Nda sna amu kazlay: Dər wati ma mndu ta nuta ka Zwaṇa Lazglafta ná, had ta gəgəltá dmaku wa. Zwaṇa Lazglafta ta nghay, laviṇ a halaway ta ksarṇta wa.

¹⁹Nda sna amu kazlay: Nda na amu ka zwana Lazglafta kə'a. Sanlaha ma mnduha ta ghəṇa hadik ná, ta ma dzva halaway həṇ demdem.

²⁰Nda sna amu guli kazlay: Sasa Zwaṇa Lazglafta ta ghəṇa hadik ka vlamatá tsi ta ḏifil ṇa snarṇtá vərḏa Lazglafta kə'a. Ka ndi'aftá mu ta vgha nda vərḏa Lazglafta nda ya nda zwaṇani Yesu Kristi. Tsatsi ná, vərḏa Lazglafta ta vlamatá hafu ṇa kḏekedzeṇ ya.

²¹Zwana ḏa, ḏasuwa ka kuni, yaha kuni da ṇana vgha nda skwa wuyay.

^{‡‡}5:12 Ngha ta Yuhwana 3:36.

Mahisa tsghatá lwa

2 Yuhwana

Ga zgu

1 Pi glata mndu ta vindaftá na tsghatá lwi ná, ɲa makwata rka ya zbap Lazglafta, nda ya ɲa zwanani ya ta dɖu yu kahwathwata. I'i turtukwa da yeya a ta dɖutá kaghuni wu, nduk nda inda gwal nda sna ta kahwathwata tani. ²Ta dɖay ɲni ta kaghuni kabga mamu kahwathwata, dza'a gɖavagɖa guli ma amu.

³Má ka vlamavla Lazglafta ta nzakway ka Da nda Yesu Kristi ta nzakway ka Zwanani, ta zɖakatahuɖani nda tawa hidahidani, nda zɖakwani ɲa nzakwa mu ma kahwathwata nda ya ma dɖutá mndu.

Kahwathwata, nda dɖu

⁴Manda snaɲta ɖa kazlay: Ijanana sanlaha ma zwana gha ta kahwathwata manda ya taghamaf Da mu Lazglafta kə'a ná, ka tuta yu da rfu katakata. ⁵Ari makwata rka, ya lfida zlahu a na skwi ta vindaghafta na wu, va tsa zlahu da amu daga manda zrafta[¶] mu ta zlghaftá gwada Lazglafta yeya. Skwi ta ndəbu yu ta dzvu da kagha ná, dɖu-maɖva amu gwal ta zlghafta Kristi ta vgha mu. ⁶Vərɖa tva dɖutá mndu manda ya kumaɲ zlahu Lazglafta ná, tsaya nzata ghuni nda dɖutá mndu, kabga mantse ya taghamaf lu daga zrafta mu ta zlghaftá gwada Lazglafta.

Dasuwa ka kuni nda gwal ta tsakalawi

⁷Kəl yu ka mnay mantse ná, nda ndəgha gwal nana mndu ta tamtá vgha

ma ghəɲa hadik. Ka həɲ ta mnay ná, ka mndu tsakwam a saha Yesu Kristi ta ghəɲa hadik wu, ka həɲ. Tsa mndu ta mnay mantse ya ná, ghuma Kristi ya. Tsatsi ná, nana sanlaha ma mnduha ta nanə tsi. ⁸Dasuwa ka kuni nda həɲ, da dəɖəɖugudughunusta hyahya skwi ya mutsaf kuni da aɲni, ya dza'a mutsay kuni ta nisəla ghuni katakata.

⁹Dər wati ma mndu ta kwal kul ɲanatá tagha skwa Kristi, ka tsanaghatá ɲani nda tsa, ta ndi'a a nzakwani nda Lazglafta wa. Ala ka gɖavagɖa mndu ma tagha skwi taghanaf Kristi katsi ná, nda ndi'a nzakwa tsa mndu ya nda Da mu Lazglafta nda ya nda Yesu Kristi Zwanani. ¹⁰Ka Lagha la mndu da Kaghuni, ka taghə tsi ta skwi tskəm nda skwi taghaghunaf Kristi katsi ná, ma tsu'af kuni ta tsa mndu ya ma həga ghuni, ma gə kuni dər zgu ɲani. ¹¹Ka «hudukhuduk» ká mndu ganaghatá zgu katsi ná, nda gwa wa tsa mndu ya ma tsa ghwadaka slnani ya.

Ga zgu

¹²Ta teke'a ndəghata pɖakwa skwiha má ɲa mnaghunata ɖa mndani, tsaw va a yu ta vindaghunafta nda vinda ta delewer wu. Ta kumay yu ta laba ɖa nda la da kaghuni, ka nzata mu, ka gwadu-vusta mu ka skwa turtuk. Kada zɖavafta ɲuɖufa mu.

¹³Ta ga zgu zwana mukuma gha ya zbap Lazglafta guli ɲa gha.

[¶]1:5 Ngha ta Yuhwana 13:34, 15:12, 17.

Mahkəna tsghatá lwa

3 Yuhwana

Ga zgu

1 Pi glata mndu ta vinda na delewer na ŋa gra da Gayus^{§§} ya ta d̄vu yu kahwathwata.

²Zwanama da, ta kumay yu ta nzakwa inda skwi demdem d̄ina da kagha. Má d̄ughwana ka nzakwa gha ma slu'uvgha gha manda nzakwa gha ma zlghay nda ŋudufa gha ya.

Gayus mnda kahwathwata

³Tuta yu da rfu katakata manda sagha zwanama da rusay ŋa da ya káka ta nzaku ta vərda tvi nda ŋuduf turtuk. Nda sna yu guli kazlay: Mantsa ya nzakwani kə'a. ⁴Had skwi tabta snan̄ta da ta dihatá nzakwa zwana da ta vərda tvi wa. ⁵Zwanama da, tsa nghapta ta nghapta ka ka zwanama ma zlghay nda ŋuduf dər má ka matbay hən̄ ya ná, ŋərma mndu ka. ⁶Tsa mnduha katan̄ ka ya ná, ta ghubay hən̄ ta kagha da gwal zlghay nda ŋuduf hadna. Ndad̄a a d̄vafta tsi ta an̄ni wu, ka hən̄ ta mnay. Wya dzvu, ka kd̄an̄ta ka ta kata mnd̄erga tsa mnduha ya, kada kd̄in̄ta hən̄ ta wawakwa tan̄ manda ya ta kumə Lazglafta. ⁷Tsa wawaku ta wawaku hən̄ ya ná, ta wawu ka maga slna Yesu Kristi hən̄. Had sana skwi ta mutsafta hən̄ da gwal kul zlghaftá Yesu wa. ⁸Amu gwal ta zlghaftá Kristi, d̄ina ka katay mu ta mnd̄erga tsa mnduha ya, kada nzakwa mu nda gwa ma tsa vərda slna ta magə hən̄ ya.

Dan̄wa gwal guyata ghən̄

⁹Si vindanafvinda yu ta d̄alewer ta Igliza ghuni, tsaw va a Diyatref ta sna tsa gwada ŋni ya wu, kabga ta kumay ta nzaku ka mali. ¹⁰Badu laba da da kaghuni ya ná, dza'a rusanafrusa yu ta mnduha ta tsa ghwadaka skwiha ta magə tsi ya, nda tsa raraza i'i ta rarazə tsi ya. Ta ghən̄a tsaya guli ná, had ta tsu'a zwanama ma zlghay nda ŋuduf ta lagha hən̄ da tan̄ ka matbay guli wa. Na sli'a sanlaha da tsu'a mnduha ya guli ná, pyayni ta hən̄, ka ŋawa hən̄ mataba guyatá ghən̄.

¹¹Gra da ya ta d̄vu yu, ma ksə ka ta sad̄a mnduha ta maga ghwadaka skwi, ksa ta sad̄a gwal ta maga skwi d̄ina. Mndu ta maga skwi d̄ina ná, nda na tsatsi ka Zwan̄a Lazglafta. Mndu ta maga ghwadaka skwi ya guli ná, ta sna a tsatsi ta Lazglafta wa.

¹²Ya wya Dematriyus ya ní, ndad̄a a ta ghuba mnduha wa. Ma nzakwani ná, ta nghaku ŋərma slna ta magə tsi. An̄ni guli ná, ŋərma mndu ya ta mna an̄ni. Nda sna kagha guli kazlay: Kahwathwata ta mnə ŋni kə'a.

Ga zgu

¹³Ta nda ndəgha skwiha ta kumə yu ta mnaghata, tsaw va a yu ta vindaghafta nda vinda ta delewer wa. ¹⁴Nzdavata a yu ka labə da kaghuni wu, ŋa guyakwa u tsa, ŋa gwaday u.

¹⁵Ka nza zd̄aku kawadaga nda kagha! Ta ga zgu inda graha gha hadna ŋa gha. Ka ganaghata kagha guli ta zgu ta inda graha mu turtuk turtuk.

§§1:1 Ngha ta Slna gwal ghunay 19:29, Ruma. 16:23, 1 La Kwarentj 1:14.

Tsgħa ta lwa

Yuda

Ga zgu

1 Pi Yuda ta nzakway ka kwalva Yesu Kristi, zwanamani ma Yakubu*, ta vindaghunaftá na delewer na. Ta ga zgu yu ña ghuni gwal hagaf Lazglafta Da, gwal dvu tsi ka pghata ña Yesu Kristi.

²Ka nza hidahida Lazglafta nda zdfakwani nda dvtutá mndani kawadaga nda kaghuni.

Guma ta ghəña gwal ghwadak

³Graha da ya ta dvu yu ma ñudufa da, gitagita a ta dvtuta yu ta vindaghunaftá skwi ta ghəña gwada ta mbaku ya ka skwa turtuk mu mida wu, kabga tsa, nda nza tkwe' ka vindaghunafta da, ña vlaghunatá mbraku, ña ñavata ghuni ma zlgħay nda ñuduf ya zlgħaf kuni, ya vlañ Lazglafta ta mnduhani. Tsa gwada ta mbaku ya ná, had' dza'a walañta mbədavafuta wa. ⁴Klə yu ka mna tsaya ná, nda ndəgha mnduha ta kdikadamta da taba ghuni, ka badza zdfakatahuda Lazglafta. «Lma a Lazglafta ta magay mndu ta ghwadaka skwi ta kumə mndu wu,» ka həñ ta mnay. Mantsa ya vzinta həñ ta Yesu Kristi ta nzakway ka Mgham ta ghəña amu. Mndərga tsa mnduha ya ná, nda ghada vinda ta tsatá guma ta ghəña tañ daga ghalya.

⁵Ka havaghunakhava yu ta skwi ghada kuni ta snañta ba. Ghalya, ka katanjtá Lazglafta ta la Isra'ila, ka hla-gaptá həñ ma Masar. Ka rwanaghutá tsi ta gwal kul faftá ghəña tañ ta tsatsi.

⁶Havak kuni guli ta mnduha Lazglafta ta Pak vla ga mgham vlañ lu ta həñ, ka zlanavatá tsa vli si vlañ Lazglafta ta həñ ya. Ta ghəña tsaya kəl Lazglafta ka hlaftá həñ ka tsamta, ka zlanjtá həñ ma vəl tdika ña kzla kdinjtá Lazglafta ta tsatá guma ta ghəña tañ badu tsa fitik dagala ya. ⁷Havak kuni guli ta luwa Suduma nda luwa Gwamura, nda sana luwaha ta wanaftá həñ. Ka magə mnduha ma tsa luwaha ya ta sli'insli'ij manda ña tsa duhwalha Lazglafta ya. Ka sli'amtá həñ da hliri nda slu'uvgha ya kul raku ka magay mnda səla. Ka pghamtá Lazglafta ta həñ ma vu kul mtavata dekdek. Tsaya ná, ña maranañtá mnduha ta skwi ya dza'a magə Lazglafta nda gwal ta magaku mantsa ya.

⁸Tsa mnduha ta lamə da taba ghuni ya ná, mndərga ya ghwadaka skwiha ya ta magə həñ. Ta sli'amsli'a həñ da maga ghwadaka skwi ta zdfəganatá həñ manda ya ta fanaghata suni ta həñ. Vla a həñ ta glaku ña Lazglafta wu, mbađa həñ ka raraza gwal dagaladagala ta luwa. ⁹Dər Misel mali mataba duhwalha Lazglafta má, walañ a ta razanaftá halaway badu zlərdəy tañ ta wi ta ghəña mbła Musa wa. Skwi mnana tsi kwenjkwenj ná, «Ka dvagha dva Lazglafta†,» ka'a, ¹⁰Hahəñ ta tañ, raraza skwi kul snañtá həñ yeya ña tañ. Manda nimtak magakwa tañ, ghəña zadaku ta kala həñ. ¹¹Danwa ña tañ, kabga mndərga skwi maga Kayinu ghalya ta magə həñ. Ka vzintá həñ ta ghəña tañ ka maga ghwadaka skwi ña mutsa tsedi manda ña Balama ghalya guli, ña rwakwa tañ kabga sli'avafuta tañ nda zlərdutawi manda ña Kware‡ ghalya. ¹²Ta ksaku ka hula nzata ghuni ka za skwa zay kawadaga nda həñ.

*1:1 Yakubu: Ngha ta Mata 13:55, Markus 6:3.

†1:9 Ngha ta 1 Tesalunik 4:16 Ngha ta Daniyel 10:13, 21, 12:1, Suna Yuhwana 12:7. Mbəla Musa: Gray nda Vrafta ta zlahu 34:6, gray nda Zakari 3:2.

‡1:11 Kayinu: Ngha ta Zlrafta 4:3-8, Balama: ngha ta Mbsak 22:1-35, Kware: Ngha ta Mbsak 16:1-35.

Ghəŋa taŋ skwi snaŋ həŋ. Hahəŋ gwal ta ŋriŋtá skwa zay ma vla guyatá ghəŋa mnduha ka za skwi, ksa a hula ta həŋ wa. Manda ŋatá matətđú ta vusliŋ falak ya həŋ, manda fu kul had ta yafta dər ma fitika yakwani tsi ya həŋ. Manda fu tđiŋ lu nda slrəŋ nda slrəŋ ta mtuta ka ghwaluta dzuŋuŋ ya həŋ. ¹³Manda tska ta ŋəđək ta wa sgam, tskana vəl va gamtsa'uwakwa drəf ya na dmakuha taŋ. Manda tekwatsa ta sli'afra ta vla taŋ ka ndandaraku ta luwa ya həŋ. Ma vəl ka ŋra tđik fanata Lazglafta ta vli ŋa nza-kwa taŋ ŋa kđekedzeŋ¹.

¹⁴Ka Inuk ta nzakway ka mandəfəŋa dzidzi daga ta Adamu mnata ta ghəŋa mndərga tsa mnduha ya daga ghalya na: «Wya Mgham ta saha kawadaga nda duhwalhani nda ndəgha ŋəđdəm, ¹⁵ŋa tsa guma ta ghəŋa inda mndu ta ghəŋa hadik, ŋa tsanaghatani ta guma ta inda gwal kul sna gwada da tsi. Ta ghəŋa vəl maganata taŋ ta ghwadaka skwi, nda ya ta ghəŋa ŋaslu bədzakana həŋ guli,» ka'a. ¹⁶Ta ghəŋ tsa mnduha ya mna Inuk ta tsa gwada ya kazlay: Ruruŋwaku nda ŋada ghəŋ yeya ŋa taŋ inda fitik. Skwi ta kumə ghəŋa taŋ ta magə həŋ, ghuba mndu ŋa gatu ta wi skwi ta gwadə həŋ.

Dəvu nda zlahu

¹⁷Kaghuni graha đa ya ta đvu yu, havakwahava ta gwada ghada mnduha Mgham Yesu Kristi ta mnaghunata. ¹⁸Ka

həŋ mnaghunata na: «Mamu mnduha dza'a ghubasa gwal ta zlgħaftá Lazglafta ma kđavakta fitikha. Nzaku manda ya kumaŋ tsa ghwadaka ndana⁸ taŋ ya, ŋa taŋ.» ¹⁹Tsa hahəŋ ya ta klaktá daga vgha mataba mnduha. Ghəŋa taŋ ta đvu həŋ. Had Sulkuma Lazglafta ma həŋ wa.

²⁰Kaghuni tama graha đa ta đvu yu nda ŋudufa đa, katuvuswa vgha ghuni ma zlgħay nda ŋudufa ghuni, ka glakwa kuni. Ŋavawəŋa ka maga du'a nda mbrakwa Sulkum nda ghuba. ²¹Nzawanza ma đvutá mnda Lazglafta. Fafwa ghəŋa ghuni hzleŋa ta zđakatahuda Mghama mu Yesu Kristi ŋa mutsa hafu ŋa kđekedzeŋ. ²²Tawawa hidahida, ka katanŋa kuni ta gwal ta daga ghəŋ. ²³Mbanafwamba ta sanlaha guli nda tđifiŋtá həŋ ma skwi dza'a klamtá həŋ da vu. Tawawa hidahida ta sanlaha, ama đaswa ka kuni da tđamtá həŋ ta kaghuni da dmakwa taŋ.

Vlanŋa glaku ta Lazglafta

²⁴Ka nza glaku ŋa Lazglafta ya ta lav-ŋtá ŋgha kaghuni, yaha kuni zlumbutá, tsatsi dza'a ghubighunista tsezle' ŋa rfay ghuni ta rfu ta hladaghunaghatá tsi ta kəma glakwani. ²⁵Ŋa Lazglafta turtukwani ya ta mbamafta nda ma Yesu Kristi Mghama mu ga mgham, nda mbraku, nda glaku, daga manda ghalya nda ya ndanana ha ŋa kđekedzeŋ. Amin.

¹1:13 Ngha ta Zlrafta 5:18, 21:24.

⁸1:18 Ngha ta 2 Piyer 3:3.

Suna Yuhwana

Skwiha marigiŋ Yesu Kristi ma na delewer na

1 Nana delewer na ná, ta gwaday ta gwaɗa ta ghəŋa skwi ya maranaŋ Yesu Kristi ta gwal ka kwalva Lazglafta. Lazglafta ta vlanɗá tsa skwiha ya ŋa maranaŋtá həŋ, ŋa snaŋta taŋ ta skwi ta dza'a gi magaku. Tsaya tama kəl Yesu Kristi ka ghunaftá duhwalani da kwalvani Yuhwana ŋa maranaŋtá tsa skwiha ya. ²Inda na skwiha nghan yu na ná, gwaɗa Lazglafta ya kahwathwata, masləmɗəka Yesu Kristi yu, ka Yuhwana. ³Tfawi ta ghəŋa gwal ta dzaŋa na delewer na. Tfawi ta ghəŋa gwal ta snaŋtá tsəna tsghatá lwa Lazglafta na. Ka snatá inda na skwiha nda vinda na. Grafgra kazlay: Ndusakndusa fitika magakwa tsa skwiha ya kə'a.

Tsgha ta lwi ŋa Iglizha ndəfán

⁴I'i Yuhwana ta vinday ŋa ghuɓa Iglizha ndəfán ta hadika Asiya.

Ka vlaghunavla Lazglafta ta zɗakatahudani nda zɗakwani. Tsatsi Lazglafta daga manda ghalya, va tsa tsatsi ya guli ndanana, tsa tsatsi ya guli ta kəma. Ka vlaghunavla tsa Sulkumhani ndəfán ta nzaku tavata dughurukwani ya, ta zɗakatahudi nda zɗaku guli. ⁵Ka vlaghunavla Yesu Kristi ta nzakway ka vərɗa masləmɗək ya guli, ta zɗakatahudi nda zɗaku. Tsatsi na taŋtaŋa mndu ta sli'agapta ma mtaku nda hafu. Tsatsi ta ga mgham ta ghəŋa inda mghamha ta ga mgham ta ghəŋa hadik.

Dvuɗva tsa Yesu Kristi ya ta amu. Ka pghiŋtá tsi ta usani ŋa varagamapta ma

dmaku. ⁶Tsatsi ta namafta ka gwal ta ga mgham, ka gwal ta vla skwi ŋa Lazglafta ta nzakway ka Dani. Ijani glaku nda mbraku ŋa kɗekedzeŋ. Amin!

⁷Wya tsi dza'a sagha ma ghwayak.

Dza'a nda nghan inda mnduha nda ira taŋ, nduk nda tsa gwal ta dzata ya tani.

Dza'a taway inda mndəra mndu ta taw ta ghəŋani.

Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi. Amin!

⁸«I'i zlaftani, i'i kɗavaktani,» ka Mgham Lazglafta mnata. Tsatsi Lazglafta ta mbruta, tsatsi ya manda ghalya, tsatsi ya ndanana guli, tsatsi ya guli ta kəma.

Nghaŋta Yuhwana ta Kristi ma glakwani

⁹I'i Yuhwana zwaŋama ghuni ya ta vindaghunafta. Nda i'i tani, nda kaghuni tani, nda guya vgha mu ma Yesu. Ta kuwa turtuk mu ma ghuya ɗaŋwa. Su'away ta su'u mu demdem. Ma ga mghamani mu. Ksafxsa lu ta i'i, ka klaghata vziŋta ta tsatá hadik ma takataka drəf ta hgu lu ka Patmus**, ta ghəŋa vəl mnay ɗa nda tvani ta gwaɗa Lazglafta nda kahwathwatani ya marigiŋ tsi ma Yesu.

¹⁰Ma sana fitik baɗu Dəmas, ka ksuta Sulkum nda ghuɓa ta i'i. Ka snaŋta yu ta lwi ta gwadata nda lwi dagala manda ghudzaga duli nda ga mahullhula ɗa.

¹¹Ka'a mantsa: «Klafkla ta delewer ka vindamta ka mida ta skwi nghan ka. Ka tsaghanafata ka ta ghuɓa Iglizha ndəfán, ta nzakway ka luwa: Afisus, Samirna, Pergam, Tiyatir, Sardis, Filadelfi nda Lawdikiya,» ka'a.

Na snaŋta ɗa ta tsa lwi ya, ¹²ka mbəɗavata yu ka nghan ka wa tsa mndu ta gwaɗa nda i'i ya. Mbəɗavata ɗa, ka nghanɗa yu ta pitirlaha dasu ndəfán.

**1:9 Patmus: sana zwaŋa vli ya ta tsavata ma drəfa Ege, ta maga meli 100 nda luwa Afisus. Vli ya ta hlaghata lu ta gwal ta tsanaghata la ŋumna Ruma ta guma ta həŋ, na tsa vli ya.

¹³Ma takataka tañ, mamu sana mndu ta sladu manda tsatá Zwaña mndu, nda sudatá lgut zutut dikw ta səla ta vghani, hbana tsi ma ghuya nda banava magaf lu nda dasu. ¹⁴Ka ñusliñ tilil swidi ma ghəñani manda bata swida tuwak nda ya manda bata papla. Ta zlgħaku iri ma ghəñani manda vu. ¹⁵Ta wudaku səlahani manda kufur sluwap lu ma vu. Manda ghudzaga bərzlakwa imi ka lwani ta ghudzaga. ¹⁶Ka ñanatá tsi ta tekwatsaha ndəfánj ma dzva zeghwani. Ka sabə kafay nda za slərpuhani his his ma wani. Ta wudaku kumani manda wudakwa fitik ma ghəñ. ¹⁷Manda ngħanġta đá, ka zləmbatá yu ta kəmani manda mndu nda mta. Ka faftá tsi ta dzva zeghwani ta i'i, ka'a mantša: «Ma zləñ ka ta zləñ! I'i tañtañani, i'i kdavaktani^{††}, ¹⁸i'i hafu. Si nda mta yu, ama nda hafu yu ndana ña kđekedzerj. Ma dzva đá ñanata yu ta makuđla mtaku nda həga mtaku tani. ¹⁹Vinda tama ta inda skwi ya nghanj ka, nda inda skwi ya ta magaku ndanana, nda inda skwi ya dza'a gi sagħa tahula tsa. ²⁰Wya klatá ghəña skwi ya nda đifa ma na tekwasaha ndəfánj ta ngħə ka ma dzva zegħwa đá, nda ya ma Pitirlaha dasu ndəfánj na: Tsa tekwasaha ndəfánj ya ná, duhwalha Lazglafta ta ghəña għuđa Igliz ndəfánj ya. Tsa pitirlaha ndəfánj ya guli ná, tsa Igliz ndəfánj yeya guli.»

Tsgħa ta lwi ña Igliz ma Luwa Afisus

2 «Vinda ña duhwala Lazglafta ta nza-kway ka ña Igliz ma luwa Afisus:

«Wya skwi ya mna mndu ya ta ñanata tekwasaha ndəfánj ma dzva zeghwani, ta mbađa mataba pitirlaha dasu ndəfánj. Ka'a mantša: ²Nda sna yu ta slnaha għa, ta dzadza ka ta vgha me' ka magay, ta

ñavaña ka. Hađ ka ta dzrawi nda gwal ta sidi wa. Ghunatá mndu ñni, ka sanlaha ma mnduha ta mnay. Tsaw ta ghunata mndu a həñ kay guli mataba tsa wa. Ka dzəghaġtá ka ta həñ, ka tsatsaftá ka kazlay: Gwal tsakalawi həñ kə'a. ³Ta ñavaña ka, ka su'a ghuya đanwa ta ghəña gwada ta i'i. Hađ ka ta rwa mala gulu wa. ⁴Ama, mamu sana skwi ta đvu yu ta kagħa ta ghəñani. Đvəgla a ka ta i'i manda ya si ta đvə ka tañtañ wa. ⁵Havak hava, ka ma vəl ga zləmbuta ka ya. Ka payanata ka ta nzakwagħa, ka vranafata ka ta nzakwa għa manda va ya si ghalya. Ka kwalaghukwala ka ta mbəđanafta nzakwa għa katsi, dza'a lagħala yu da slaghaghata, ña klagħuta pitirla għa ma vlani. ⁶Nziya nza tsi ná, mamu sana skwi ta zđfigihata ma kagħa. Ta husa għa husa slna la Nikwalay manda va ya ta husihata tsi ta i'i ya guli.

⁷«Ka mamu sləməña snay da mndu, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum ña Igliz.

«Ña gwal ta zaktá ghwa ya, dza'a vlanvla yu ta fwa hafu ta slanaghata lu ma gama Lazglafta^{‡‡} ya ta həñ, ña zay tañ.»

Tsgħa ta lwi ña Igliz ma luwa Samirna

⁸«Vinda ña duhwala Lazglafta ta nza-kway ka ña Igliz ma luwa Samirna:

«Wya gwada ta mnə mndu ta nzakway ka tañtañani nda kdavaktani, mndu ya si ta mtuta ka vragapta nda hafu ya. ⁹Nda sna yu ta sa duni ta sə ka, nda pđa għa. Tsaw ka gadghəl ka. Nda sna yu ta rutsak ya ta pghə lu ta kagħa, nda ya ta pghə tsa gwal ta mnay kazlay: La Yahuda añni kə'a ya, tsaw mantša ya a həñ wu, guyata ghəña mnduha halaway həñ. ¹⁰Ma zləñ ka ta ghuya đanwa ya dza'a ka da ghuyay. Ya wya hal-

^{††}1:17 Aya 13. 15: Ngha ta Daniyel 7:13, nda 10:5, nda 7:9, nda 10:6. Aya 16:17. Ngha ta Isaya 49:2, Hebru 4:12, Isaya 44:6, nda 48:12.

^{‡‡}2:7 Ngha ta Zlrafta 2:8. 9, nda Suna Yuhwana 22:2.

away dza'a hlafta sanlaha ma kaghuni ka pghamta ma gamak ɲa dzəghaghunata, ɲa zaghunatá fitik ghwaɲ ta giri ɲa ghuni. Ka sladafta ka ta zlghay nda ɲudufa gha dər ɲa dzata kagha tsi. Dza'a vlaghavla yu ta hafu ɲa nisəla vəl zata gha ta ghwa.

¹¹ «Mndu ya nda sləmənɲa snay, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum ɲa Igliz.

«Mndu ya ta zata ghwa ná, haɗ mtakwa mahis dza'a walaɲta ksantɲa wa,» ka'a.

Tsgha ta lwi ɲa Igliz ma luwa Pergam

¹² «Vinda ɲa duhwala Lazglafta ya ta nzakway ka ɲa Igliz ma luwa Pergam:

«Wya gwacɲa ya mna mndu ta ɲanata kafay ya nda za wani his his. ¹³Nda sna yu kazlay: Ma vla ga mghama halaway nzata ka kə'a. Kulam nda tsa, ndi'afndi'a ka ta vgha ta i'i. Zlana a ka ta zlghay nda ɲudufa gha, dər ma fitika dzata Antipas ta nzakway ka ɲərma mndu, ka masləmt-səka da ma luwa ghuni, ma vla nzakwa halaway ya wa. ¹⁴Ama wya skwiha ta dvaghaghata yu: Mamu sanlaha mataba ghuni ta dɲutá tagha skwa Balam, ya ta taghanaftá Balak, ka pghamta zwana la Isra'ila da ga dmaku, ɲa za slu'a skwa wuyay, nda ya ɲa maga sli'inqsli'inq[¶] ya.

¹⁵ Manda tsaya guli ná, mamu sanlaha mataba ghuni ta dɲuta tagha skwa la Nikwalay^{§§} guli. ¹⁶ Mbədanafmbəda ta nzakwa gha. Ka mbədanaf a ka wu katsi, wya yu ta gi lagha slaghaghata. Dza'a lmay ɲni nda həɲ nda kafay ya ta sabi ma wa da.

¹⁷ «Ka mamu mndu nda sləmənɲa snay, ka sna tsi ta skwi ta mnanata Sulkum ta Igliz!

«Mndu ya ta zatá ghwa ná, dza'a vlagvla lu ta skwa zay ya nda difa. Dza'a vlagvla yu ta inda taɲ guli ta pala ka ɲusliɲ ya vindaf lu ta lfida hgu* tida. Tsa hgu ya ná, haɗ sana mndu nda sna wu, ba tsa mndu ta zlghafta ya,» ka'a.

Tsgha ta lwi ɲa Igliz ma luwa Tiyatir

¹⁸ «Vinda ɲa duhwala Lazglafta ya ta nzakway ka ɲa Igliz ma luwa Tiyatir.

«Wya gwacɲa ya mna Zwaɲa Lazglafta ya ta zlghaku iri ma ghəɲani manda zlghakwa vu, ta wuɲaku səlahani manda kufur sluwap lu ma vu ya. ¹⁹ Ka'a mantsa: Nda sna yu ta slnaha ya ta magə ka, nda dɲa mndu ya ta dɲə ka, nda gdavata ya gdava ka ma zlghay nda ɲuduf. Nda sna yu kazlay: Mal slnaha gha ya ta magə ka ndanana ka ya maga ka taɲtaɲ kə'a. ²⁰ Ama mamu skwi ya ta dvaghaghata yu ta ghəɲani. Zlanəzla ka ta tvi ta sana marakw ta hgə lu ka Zizabel[†], ta mnay kazlay: Mnda kla lwa Lazglafta yu kə'a ya. Mbadɲa kə'a ka tagha tsakalawi, ka nanaghatá gwal ta kshata slna da da maga sli'inqsli'inq, nda ya da za slu'a skwa wuyay.

²¹ Zlanəzla yu ta fitik ma ɲa mbədanaf-tani ta nzakwani, ama va a ta zlaɲta maga tsa sli'inqsli'inqani ya wa. ²² Tsaya tama, dza'a vzafvza yu ta ghzłəɲa ghuya dɲɲwa. Dza'a ganapga yu ta iri katakata ta inda gwal ta hliri nda tsi guli. Ala, ka mbədanafmbəda həɲ ta nzakwa taɲ, ka zlaɲta maga tsa ghwadaka slna taɲ nda tsi ya katsi, ba tsa kasi'i. ²³ Ta ghəɲa tsaya guli, dza'a rwanarwa yu ta zwanani. Tsaya dza'a kəl Igliz ka snantɲa kazlay: I'i mnda tsatsafta skwi ma ndana mndu, nda skwi ma ɲudufa mndu tani

[¶]2:14 Ngha ta Mbsak 31:16 nda 25:1-2. I Balama nda Balak: Ngha ta Mbsak 22:24.

§§2:15 Ngha ta 2:6, nda skwi ya ɲa ɲanata.

*2:17 Ngha ta Sabi 16:14, 15, 33:34 nda Isaya 62:2, 65:15.

†2:20 Ngha ta 1 Mghamha 16:31, 19:1. 2, 2 Mghamha 9:22, 30.

kə'a. Taḅ ta slna ya maga[‡] mndu dza'a planamta yu ta mndu guli.

²⁴«Ama pḁakwa kaghuni gwal zlgħay nda ḁuduf ma luwa Tiyatir, kul snata tsa ghwadaka tagħa skwi ya, kul tagħaftá tsa skwi ta hgə həḁ kazlay: Difata skwa halaway kə'a ya, haḁ sana skwa ndəgaku ta faghunaghata yu wa. ²⁵Ŋanawaḁa kahwathwata ta zlgħay nda ḁudufa ghuni ta vragaghata yu.

²⁶«Mndu ya ta zata ghwa, ta ḁanata slna ḁa ha ka kḁavaktani, dza'a vlanḁla yu ta mbraku ta ghəḁa inda mndəra mndu. ²⁷Tsa mbraku dza'a vlanḁta yu ya ná, tsa mbraku vliha Da ḁa yeya. Ŋa gayni ta mgham nda saraka kufur ta ghəḁa mnduha. Dza'a dzabiḁdzaḁa ta ghwadaka mnduha, manda ya ta dza-biḁta lu ta siga rḁisl ya. ²⁸Dza'a vlanḁla yu ta gumbəzla sərḁək[¶] guli.

²⁹«Ka mamu mndu nda sləməḁa snay, ka sna tsi ta skwi ya ta mnə Sulkum ḁa Igliz,» ka'a.

Tsgħa ta lwi ḁa Igliz ma luwa Sardis

3 «Vinda ḁa duhwala Lazglafta ta nza-kway ka ḁa Igliz ma luwa Sardis.

«Wya skwi mna mndu ta ḁanata Sulkumha ndəfāḁ ka ḁa Lazglafta nda tekwatsaha ndəfāḁ. Ka'a mantsa: Nda sna yu ta inda slnaha għa. Nda hafu ma i'i ka ka ta gray, tsaw nda mta ka. ²Sli'avakslia, mbra ta gwal ta nda hafu ma həḁ sli'ef sli'efa makəḁ həḁ da kḁivta. Ta ngħə yu ta slna għa ta kəma Lazglafta ḁa ná, kḁanak a ka wa. ³Havakhava għa tama ka kinawu mutsafta ka ta skwi tagħaghaf lu nda ya ka ka snaḁta. Snasna ka mbəḁanafta ka ta nzakwa għa. Ka si va a ka ta snata wu, dza'a lagħala yu manda ghali ksaghaghata, snaḁta a

ka, ka ta wati luwa dza'a lagħa yu wa[§].

⁴Nziya nza tsi, mamu sanlaha ma mnduha għa, ma va tsa luwa Sardis ya kul ḁriḁta lguta taḁ. Tsahaya, dza'a sli'i həḁ kawadaga nda i'i nda sḁdata lguta ḁusliḁ, kabga raḁra ta həḁ.

⁵«Mantsa ya dza'a sḁḁanavata lu ta lguta ḁusliḁ ta mndu dza'a zata ghwa. Haḁ yu dza'a walaḁta həḁḁiḁta hgani ma deftera ya vindam lu ta hga gwal nda hafu ḁa kḁekedzeḁ wa. Dza'a mnaḁmna yu ta hgani ta kəma Da ḁa, nda ya ta kəma duhwalhani kazlay: Ŋa ḁa həḁ kə'a.

⁶«Ka mamu mndu nda sləməḁa snay, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum ḁa Igliz,» ka'a.

Tsgħa ta lwi ḁa Igliz ma luwa Filadelfi

⁷«Vinda ḁa duhwala Lazglafta ta nza-kway ka ḁa Igliz ma luwa Filadelfi.

«Wya gwadā ta mnə mndu ya nda ghuba. Tsatsi kahwathwata, tsatsi ta ḁanata makuḁla mgham Dawuda. Ka guna guna tsi, haḁ wa mndu ka haftā wa. Ka hafha tsi guli, haḁ wa mndu ka gunata guli wa. ⁸Ka'a mantsa: Nda sna yu ta inda slnaha għa. Nda sna yu guli kazlay: Nda hta mbrakwa għa kə'a. Kulam nda va tsaya tani, ḁanaḁa ka ta gwadā ḁa. Ta mna a ka kazlay: Sna a yu ta kagħa wu kə'a nda i'i wa. Tsaya tama, ta gunagħa guna yu ta watgħa. Haḁ mndu dza'a haftā wa. ⁹Wya skwi dza'a yu magay ḁa guyata ghəḁa mnduha halaway ta mnay kazlay: La Yahuda aḁni kə'a, kul nzakway manda tsaya. Tsakalawi ta tsakalə həḁ. Dza'a tiḁwaftiḁwa yu ta həḁ ḁa lagħa da tsəlḁu ta kəma għa ka vla glaku ḁa għa, ḁa snaḁta taḁ kazlay: Dvuḁva^{**} yu ta kagħa

[‡]2:23 Ngħa ta Zabura 7:10, Irmia 17:10, Zabura 62:13.

[¶]2:28 Ngħa ta Zabura 2:8. 9, grafga nda Mbsak 24:17, Suna Yuhwana 22:16.

[§]3:3 Grafga nda Mata 24:43. 44, Lukwa 12:39. 40, 1 Tesalunik 5:2, 2 Piye 3:10.

^{**}3:9 Ngħa ta Isaya 49:23, 60:14, 43:4.

kə'a. ¹⁰Manda va ya ɲana kagha ta gwada da ka gɗavata mida ya, dza'a ɲa gha ɲa i'i ta kagha guli ma ghuya ɗanɗa dza'a ɗaɗanaghatá inda ghɛɲa hadik ɲa dzəghantá hɛɲ ya. ¹¹Ndusa yu ka lagha. ɲanaɲa nda mbraku ta tsa skwi da kagha ya, kada kwala sani ma mndu klugudughusta nisəla zata ghwa gha.

¹²«Dza'a nanafna yu ta mndu ta zata ghwa ka gugudi ma hɛga Lazglafta da. Had' dza'a walaɲta sabi mida wa. Dza'a vindafvinda yu ta hga Da da nda hga luwa Da da tani tida. Tsa luwa ya ná, lfida Ursalima ya dza'a saha ta luwa, ghunaf Lazglafta. Dza'a vindafvinda yu guli tida ta lfida hgu^{††} ya mutsaf yu.

¹³«Ka mamu mndu nda sləmɛɲa snay, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum ɲa Igliz,» ka'a.

Tsgha ta lwi ɲa Igliz ma luwa Lawdikiya

¹⁴«Vinda ɲa duhwala Lazglafta ta nza-kway ka ɲa Igliz ma luwa Lawdikiya.

«Wya gwada ta mnə mndu ta hgə lu ka Amin. Mndu ya ta nzakway ka vərda tughwani nda kahwathwatani. Nda ma tsatsi magafta Lazglafta ta inda skwi demdem. ¹⁵Ka'a mantsa: Nda sna yu ta inda slna gha. Nda sna yu kazlay: Ləɲlɛɲa a ka wu, ghwitaktaka a ka wu kə'a. ¹⁶Ma ta dər nzakwa gha ləɲlɛɲa ka ghwitaktaka a tsi. Dza'a vnihiɲiɲvniha yu ta kagha ma wa da. ¹⁷Ka kagha ta mnay na: Ka gadghəl yu, nda na yu ka gadghəl, "had' sana skwi ta pɗu yu wu," ka ka. Tsaw sna a ka kazlay: ɗanɗa ɲa gha, ta ksaku ka ka hidahida kə'a wa. Ka pɗu ka, ka fərɗi'u ka, nda ghulpa ka guli. ¹⁸Hidaku ya ta vlə yu ɲa gha ná, skwa da i'i ta dasu ya sluwap lu ma vu, ka da nza-

kwa ka, ka gadghəl. Skwa guli ta lguta ɲusliɲ ɲa sudavata gha, ka bukwanatá hula nzakwa gha ka fərɗi'u. Skwa ta ghwana skwi ta iri ɲa ta ira gha, kada ng-haɲta ka ta vli. ¹⁹Gwal ta ɗvaf^{‡‡} yu ná, ta dvay yu ta hɛɲ, ta zlahay yu ta hɛɲ. Mantsa ya, ɲavaɲa ka payanata ka ta tva gha. ²⁰Wana yu ta sladu ta watgħa ka dza watgħa. Ka snajnsa mndu ta lwa da ka gunihata wa tgha, dza'a lamla yu da taɲ, dza'a zay yu ta skwa zay kawadaga nda tsi, dza'a zay tsatsi kawadaga nda i'i guli.

²¹«Mndu ya dza'a zata ghwa, dza'a nzanafnza yu kawadaga nda i'i ta dughurukwa da, manda va ya za i'i ta ghwa ka nzaftá yu kawadaga nda Da da ta dughurukwani ya.

²²«Ka mamu mndu nda sləmɛɲa snay, ka sna tsi ta skwi mnə Sulkum ɲa Igliz,» ka'a.

Falaha ta luwa ma glakwa Lazglafta

4 Tahula tsa, ka nghanɗá yu ta gunatá watgħa ta luwa.

Ka snəɲlaɲta yu ta tsa lwi si ta gwadgihata nda lwi dagala manda ghudzaga duli ya kay. Ka'a nda i'i mantsa: «Safsa da hadna ka maraghata yu ta skwi ya dza'a magaku tahula tsa,» ka'a.

²Ka gi klaghata Sulkum ta i'i. Ka nghanɗa yu ta sana dughurukwa ga mgham. Ta tsa dughurukwa ya, mamu sana mndu ta nzaku tida. ³Tsa mndu ta nzaku tida ya, ta wudaku manda sana palaha ta hgə lu ka Dzaspa nda Sardwan. Dakwambuhwali ta wudaku manda pala ta hgə lu ka Imrud^{¶¶} ta wanaftá tsa dughurukwa ya. ⁴Mamu dughurukha hisamsbak fwaɗ mida guli ta wanafta tsa dughurukwa ya. Hisamsbak fwaɗ mida galata

^{††}3:12 Ngha ta Isaya 62:2.

^{‡‡}3:19 Ngha ta Mahdihdi hdi 3:12, nda Hebru 12:6.

^{¶¶}4:3 Aya 2-3: Ngha ta Izekiyel 1:26-28, 10:1. Imrud: Ngha ta 21:19-20 nda skwi ɲa ɲanata gha.

mnduha guli ta nzanzafta tida, nda susudatá lguta nusliŋ ta vgha taŋ, nda wawa ta zewzewa dasu guli ma ghəŋa taŋ. ⁵Mamu wudakwa luwa, nda hlawa skwiha, nda ghudzaga luwa ta sli'a-gapta ma tsa dughuruk ya. Ta kəma tsa dughuruk ya, mamu pinatá vu ndəfán. Tsa pinatá vuha ya ta nzakway ka Sulkumha Lazglafta^{§§} ndəfán. ⁶Mamu sana skwi guli ta kəma tsa dughuruk ya manda dərəfa kwalaba ta wđaku manda dalagar.

Ma takataka tsa dughuruk ya nda ya nda ta hulani ta wanafata ná, mamu sana skwiha nda hafu ma həŋ, ka iriha dze'dze' nda tvə kuma taŋ nda ya nda tvə hula taŋ. ⁷Tsa taŋtaŋa skwi nda hafu mida ya ná, manda rveri nzakwani. Tsa mahisani ya guli, manda zwaŋa lghəŋ nzakwani. Tsa mahkənanani ya, manda kuma mndu kumani. Tsa mafwadani ya guli, manda dzala ta ndəru* ya nzakwani. ⁸Tsa skwiha fwađ nda hafu ma həŋ ya ná, mku' mku' zləmbakha taŋ. Ka iri dze'dze' wawa ta zləmbakha taŋ nda vli nda ma huđani tani.

«Nda ghuđa! Nda ghuđa! Nda ghuđa!
Na nzakwa Mgham Lazglafta,
ya nda mbra.

Kagha manda ghalya,
kagha ndanana,
kagha guli dza'azlay ta kəma†,»
ka həŋ ta vaghay nda vagha,
ka hanay nda hana, ta mnay.

⁹Ta vlə tsa skwiha fwađ nda hafu mida ya ta glaku nda zləzlvu, ka rfa Lazglafta ta nzaku nda hafu ŋa kđekedzeŋ, ta nzaku ta dughurukwa ga mgham ya, ¹⁰ta zləmbatá tsa galata mnduha hisamsak fwađ mida ya ta kəma Lazglafta ta nzaku ta dughurukwa ga

mgham. Ta tsəlbu həŋ ta tsəlbu ta kəma Lazglafta ya nda hafu ŋa kđekedzeŋ ya, ta hlapta həŋ ta tsa zewzewaha ma ghəŋa taŋ ya ka pghata ta kəma tsa dughurukwa ga mgham ya. Ka həŋ mantša:

¹¹«Mghama ŋni, Lazglafta ŋni,
kagha ta zlaganaptá inda skwi.

Manda ya đvaf ka zlaganapta ka ta həŋ,
Ka gi nzaku həŋ.

Tsaya tama kəl tsi ka nzakway ka
skwi nda ra ka vlaghata glaku, nda
zləzlvu.

Ŋagha mbraku guli,» ka həŋ.

Deftera zwaŋa tuwak

5 Ka nghanťa yu ta mbsatá defteri vindaf lu ta vindi ta hulani his his ma dzva zeghwa tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya. Ka ndi'anaftá lu nda ŋizlaha ndəfán. ²Ka nghə yu ta sana duhwal nda mbra, duhwala Lazglafta, ta hagaku nda lwi dagala dagala. Ka'a mantša: «Wa ya nda ra ŋa đlanapta na ŋizla na, ka gunanafta na defteri na?» ka'a.

³Lay! Hađ sana mndu dər ta luwa, dər ta ghəŋa hađik, dər ta mnaka hađik‡, ta laviŋta gunanafta tsa defteri ya, dər ka nghanťa dida wa. ⁴Ka taw yu ta taw katakata, kabga kwala lu kul slafta ta mndu nda ra ŋa gunanafta tsa defteri ya dər ŋa nghanavata ya wa. ⁵Ka sani ma tsa galata mnduha ya nda i'i mantša: «Ma taw ka ta taw, wya rveri mataba mndəra la Yuda, ma zivra Dawuda, ta zata ghwa. Tsatsi dza'a đlanaptá tsa ŋizla ya, ka gunanafta tsa defteri ya,» ka'a.

⁶Ka nghanťa yu ma takataka tsa dughuruk ya, nda ya mataba tsa skwiha fwađ nda hafu mida ya, nda ya ma takataka tsa galata mnduha ya ta Zwaŋa

§§4:5 Ngha ta Sabi 19:16, Izekiyel 1:13, Zakari 4:2.

*4:7 Aya 6:7. Ngha ta Izekiyel 1:22, 1:5. 10, 10:14.

†4:8 Ngha ta Izekiyel 1:18, 10:12, Isaya 6:2. 3.

‡5:3 Ngha ta la Filipiya 2:10 nda skwi ya ŋa ŋanata.

Tuwak manda skwi si dzadza lu. Ndəfán duliḥani, ndəfán irihani ta nzakway ka Sulkumha Lazglafta ndəfán ghunaf lu ta inda ghəŋa hadik ya. ⁷Ka lagha tsi da tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya, ka zlgaghutá tsa defteri ma dzva zeghwani ya. ⁸Manda zlgħafta tsa Zwaŋa Tuwak ya ta tsa defteri ya, ka zləmbata tsa skwiha fwaď nda hafu mida, nda tsa galata mnduha hisamsak fwaď mida ya ta kəmani. Inda taŋ, nda ŋaŋatá htimbil, nda ndaghatá leghwaha dasu nda urdi ta nzakway ka du'a gwal nda ghuba, ma dzva taŋ. ⁹Ka fə həŋ ta lfida laha. Ka həŋ mantsa:

«Nda ra ka ka klafta na defteri na, ka ɓlanaptá ŋizlahani, kabga si dzadza lu ta kagha, ka varanaktá ka ta Lazglafta nda usa gha ta inda mndəra mndu ma inda mndəra gwada ta gwada lu, nda inda mnduha, nda inda zivra mnduha.

¹⁰Nanafna ka ta həŋ ka mnduha Lazglafta, kagha ta nzakway ka Mgham.

Nanafna ka ta həŋ ka gwal ksanatá slna ta Lazglafta, ŋa gay taŋ ta mgham ta ghəŋa mnduha ma ghəŋa hadik.»

¹¹Ka nghanja yu ta ŋəddəma^f ta duhwalha Lazglafta kul laviŋta lu ta mbədafta ta wanafta tsa dughuruk ya, nda tsa skwiha nda hafu ma həŋ ya, nda tsa galata mnduha ya tani. Ka fə həŋ ta laha. ¹²Ka həŋ nda lwi dagaladagala mantsa:

«Tsa Zwaŋa Tuwak si dza lu ya kay ná, raŋra zlgħaftani ta ga Mgham, nda gadghəl, nda difil, nda mbraku, nda zləzlvu, nda glaku, nda ghubu,» ka həŋ.

¹³Ta snə yu, ka inda skwiha zlaganap Lazglafta ta luwa, nda ya ta ghəŋa hadik tani, nda ya ta mnaka hadik tani, nda ya ma drəf tani, nda inda skwi ya mamu tani, ka həŋ guli mantsa:

«Ŋa mndu ta nzaku ta dughuruk, nda Zwaŋa Tuwak na zləzlvu, nda ghubu, nda glaku, nda mbraku ŋa kdekedzeŋ!» ka həŋ.

¹⁴«Mantsa ya nzakwani!» ka tsa skwiha fwaď nda hafu ma həŋ ya. Ka zləmbata tsa galata mnduha ya ka tsəlvu ta kəmani.

Ŋizlaha

6 Tahula tsa, ka nghə yu ta pslanapta tsa Zwaŋa Tuwak ya ta taŋtaŋ tsa ŋizlaha⁸ ndəfán ya. Ka snə yu ta mnay sana taŋtaŋa tsa skwiha fwaď nda hafu ma həŋ ya, nda lwi manda ghudzaga luwa. Ka'a mantsa: «Sawi,» ka'a. ²Kə'a ka yu ná, ka nghanjá yu ta sana plis ka ŋusliŋ. Ta nzaku mndu tida nda ŋa ta lghed da tsi. Ka vlaŋta lu ta zewzewa. Tsatsi ta zata ghwa, ka laghu tsi da za ghwa guli.

³Manda pslanapta tsa Zwaŋa Tuwak ya ta mahisa tsa ŋizlaha ya, ka snə yu ta mnay sana mahisa tsa skwiha nda hafu ma həŋ ya. Ka'a mantsa: «Sawi,» ka'a. ⁴Ka sagha sana plis ka dva. Ka vlaŋtá lu ta mbrakwa hliŋtá inda zdaku ta ghəŋa hadik ta tsa mndu tida ya, kada psluvusta mnduha ta vgha taŋ. Ka vlaŋtá lu ta sana kafay dagala.

⁵Manda pslanapta tsa Zwaŋa Tuwak ya ta tsa mahkəna ŋizla ya, ka snə yu ta mnay tsa sana mahkəna skwiha nda hafu ma həŋ ya. Ka'a mantsa: «Sawi,» ka'a. Kə'a ka yu ná, ka nghə yu ta zlagapta sana plis ka ŋra^{**}. Nda skwa gara skwi ma dzva tsa mndu ta nzaku tida ya.

⁶Ka snə yu ta gwadaŋapta sana lwi ma

^f5:11 Ngha ta Daniyel 7:10.

⁸6:1 Ngha ta 5:1 nda skwi ŋa ŋanata.

^{**}6:5 Aya 2:5. Ngha ta Zakari 1:8, 6:1. 8.

takataka tsa skwiha fwaɗ nda hafu ma hɔŋ ya. Ka'a mantsa: «Darama alkama turtuk ya ná, prək ka kwaɓa vagha mndu turtuk ta ksa slna. Darama hupa hya hkən ya guli ná, prək ka kwaɓa vagha mndu turtuk ta ksa slna. Ama rɗi nda ima inabi ya, ma ksaŋ ka ta tsahaya,» ka'a.

⁷Manda pslanapta tsa Zwaŋa Tuwak ya ta tsa mafwada ŋizla ya, ka snə yu ta mnay tsa sana mafwada tsa skwiha nda hafu ma hɔŋ ya. Ka'a mantsa: «Sawi!» ka'a. ⁸Kə'a ka yu ná, ka nghə yu ta zlagapta sana plis ka kuzuŋkuzuŋ. Mtaku hga tsa mndu ta nzaku tida ya. Mistani ta dza'a vla nzakwa gwal nda rwa. Ka vlaŋtá lu ta mbraku ta hɔŋ ta ghəŋa slbahw turtuk ma dgata ghəŋa hadik fwaɗ ŋa rwanatá mnduha mida nda kafay, nda ya nda maya, nda ya nda daŋwaha, nda ya nda nimtakha^{††}.

⁹Manda pslanapta tsa Zwaŋa Tuwak ya ta tsa mahutafa tsa ŋizla ya, ka nghə yu mista gwir ta hafa gwal psala lu ta ghəŋa gwada Lazglafta nda ya ma vəl mnay si ta mnə hɔŋ. ¹⁰Ka hɔŋ nda lwi dagaladagala mantsa: «Mgham Lazglafta ta mbruta, ya nda ghuɓa, ya kahwathwata. Baɗu yawu dza'a tsa ka ta guma ta ghəŋa na ghəŋa hadik na, ŋa planamta gha ta hɔŋ ta vəl psalata taŋ ta aŋni na?» ka hɔŋ. ¹¹Ka daganapta lu ta lguta ŋusliŋ ta inda taŋ. Ka lu nda hɔŋ mantsa: «Swidwa karaku, ksanawa ksa ta ŋuɗuf ŋa fitik kwitikw, ha ka hɗamta mbsaka zwanama ghuni nda graha ta ksa slna ghuni ya dza'a psalata lu manda kaghuni ya,» ka lu nda hɔŋ.

¹²Ka nghə yu ta pslanapta tsa Zwaŋa Tuwak ya ta tsa mamku' a ŋizla ya. Ka gigɗavafta ghəŋa hadik katakata. Ka nuta fitik ka ŋra manda biwa ŋra. Ka nuta tili ghuz ka dva manda us. ¹³Ka rkagata tekwatsaha ta luwa ta hadik manda rkakwa yakwa ghuraf ta ka gurambazlak gigɗanaf falak nda mbraku nda mbraku ya. ¹⁴Ka mbsaghatá luwa ta vgha manda mbsa defteri ta mbsafta lu ya. Ka sli'aftá inda ghwáha nda inda hadikha tsatam imi ma vla^{‡‡} taŋ, ka laghwi. ¹⁵Ka sli'aftá la ka mgham ta hadik, nda gwal dagala dagala, nda la mghama sludziha, nda la ka gadghəl, nda gwal nda mbra nda mbra, nda inda gwal ta ga vu'a, nda inda gwal kul haɗ ka vu'a, ka laghwi da diɗifa ma galighaha nda ya ma dzaŋha ta ghwá. ¹⁶Ka hɔŋ nda ghwá nda ya nda dzaŋ mantsa: «Dəɗəgəŋnaghawa dəɗa, ka bukwaŋnata kuni, yaha tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya ngħaŋtá aŋni, yaha Zwaŋa Tuwak da tsəŋnaghatá guma, ¹⁷kabga saghasa fitika basata ŋuɗufa taŋ. Wati ma mndu ya dza'a ŋafta^{¶¶} na?» ka hɔŋ.

Ŋizlaha Lazglafta nda mnduha 144,000

7 Tahula tsa, ka ngħaŋtá yu ta duhwalha Lazglafta fwaɗ ta sladu ta slərupuha hadik fwaɗ. Ka ŋaghuta hɔŋ ta falakha^{§§} fwaɗ, kada kwala hɔŋ ta vyaku ta hadik dər ta drəf, dər ta fuha. ²Ka nghə yu ta sana duhwala Lazglafta ta safi nda ma mndəra luwa nda ŋatá ŋizla* Lazglafta ta vla hafu. Ka hgaŋtá tsi nda lwi dagaladagala ta tsa duhwalha Lazglafta valaŋ lu ta hɔŋ ta mbrakwa

^{††}6:8 Ngha ta Izekiyel 14:21.

^{‡‡}6:14 Aya 12-14: ngha ta Isaya 13:10. 13, 34:4, Izekiyel 32:7. 8, Amus 8:9, Yuwel 2:10, 3:3-4.

^{¶¶}6:17 Aya 16: Ngha ta Izekiyel 10:8, Lukwa 23:30. Aya 17: Ngha ta Yuwel 2:11, Sefuni 2:2. 3.

^{§§}7:1 Ngha ta Irmiya 49:36, Daniyel 7:2, Zakari 6:5.

*7:2 Ngha ta 5:1 nda skwi ŋa ŋanata.

badziŋtá hadík nda imiha tani ya. ³Ka'a nda hɛŋ mantsa: «Ma badziŋ kuni karaku ta dɛr hadík, dɛr drɛf, dɛr fuha ta kul nde'anafta mu ta ŋizla ta kuma ta gwal ta ksanatá slna ta Lazglafta† mu ya,» ka'a. ⁴Ka mnidŋnta lu ta mbsaka tsa gwal nde'anaf lu ta ŋizla Lazglafta ya. Dɛmbu' dɛrmɛk nda fwaɗ mbsak fwaɗ mida hɛŋ. Tsa mnduha ya ná, sabɛ ma mndɛra inda la Isra'ila hɛŋ. ⁵Dɛmbu' ghwanɗɗɛ his mataba mndɛra la Yuda. Dɛmbu' ghwanɗɗɛ his mataba mndɛra la Ruben. Dɛmbu' ghwanɗɗɛ his mataba mndɛra la Gada. ⁶Dɛmbu' ghwanɗɗɛ his mataba mndɛra la Asira. Dɛmbu' ghwanɗɗɛ his mataba mndɛra la Naftali. Dɛmbu' ghwanɗɗɛ his mataba mndɛra la Manasa. ⁷Dɛmbu' ghwanɗɗɛ his mataba mndɛra la Simeyuna. Dɛmbu' ghwanɗɗɛ his mataba mndɛra la Levi. Dɛmbu' ghwanɗɗɛ his mataba mndɛra la Isakar. ⁸Dɛmbu' ghwanɗɗɛ his mataba mndɛra la Zabulun. Dɛmbu' ghwanɗɗɛ his mataba mndɛra la Yusufu. Dɛmbu' ghwanɗɗɛ his mataba mndɛra la Benza-meŋ. Inda tsa mnduha ya ndende'anaf lu ta ŋizla Lazglafta ta hɛŋ.

Mndɛra mndu ma inda vli

⁹Tahula tsa, ka nghanɗá yu guli ta ŋɛɗɗɛma ŋɛɗɗɛma ta mnduha kul lav-ŋnta lu ta mbɛɗafta. Tsa mnduha ya ná, sabɛ ma inda hadíkha, nda ya ma inda mndɛra mndu, nda ya ma inda zivra mnduha, nda ya ma inda gwada ta gwada mndu saba hɛŋ. Ta sladu hɛŋ ta kɛma dughuruk nda ya ta kɛma Zwanɗa Tuwak nda sudatá lguta ŋusliŋ nda ŋatá zlizlam ma dzvu, hɛŋ. ¹⁰Ka hɛŋ nda lwi dagaladagala mantsa: «Da Lazglafta ta nzaku

ta dughuruk, nda ya da Zwanɗa Tuwak mutsafta mu ta mbaku,» ka hɛŋ. ¹¹Inda duhwalha Lazglafta, nda la halata mndu, nda tsa skwiha fwaɗ nda hafu ma hɛŋ ya kay tani ta wanafta tsa dughuruk ya. Ka zlɛmbata hɛŋ ta kɛma tsa dughuruk ya ka tsɛlbu ŋa Lazglafta. ¹²Ka hɛŋ mantsa: «Mantsa nzakwani! Nda ra Lazglafta mu ka zlɛzlvay, ka ghubay, nda difil ma ghɛŋani, nda ra ka rfay, ka vla glaku ŋani, da tsatsi mbraku, mbrumbra, ŋa kɛkɛdzeŋ tsatsi. Amin!»

¹³Ka sani ma tsa la halata mndu ya nda i'i mantsa: «I wa na mnduha nda sudata lguta ŋusliŋ ta vgha na na? Sagha ga hɛŋ na?» ka'a. ¹⁴«Kagha yeya nda sna Mghama ɗa,» ka yu nda tsi. Ka'a nda i'i mantsa: «Hahɛŋ ná, gwal ta sabi ma giri[‡] ganap lu ta hɛŋ katakata ya hɛŋ. Ka gh-wabaptá hɛŋ ta lguta tan, ka babaptá hɛŋ ma usa Zwanɗa Tuwak. ¹⁵Tsaya ta kɛl hɛŋ ka sladu ta kɛma dughurukwa Lazglafta, ka zlɛzlvay tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya nda fitikani tani nda rvidikani tani ma hɛgani. ŋa katay tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya ta hɛŋ. ¹⁶Had' maya nda ndala dza'a kuzlɛglaŋta hɛŋ wa. Had' fitik nda vis dza'a dzɛgɛlta hɛŋ guli wa, ¹⁷kabga tsa Zwanɗa Tuwak ma takataka tsa dughuruk ya dza'a ngha hɛŋ, ŋa hlayni ta hɛŋ ta dzubaya ima hafu, ŋa masanapta Lazglafta ta inda ima taw ma ira[†] ta hɛŋ.»

Mandɛfáŋa ŋizla

8 Manda pslanapta Zwanɗa Tuwak ta mandɛfáŋa ŋizla[‡], ka nzatá vli sriw ta luwa ha ka magata rita awa. ²Ka nghɛ yu ta duhwalha Lazglafta ndɛfáŋ ta sladu

†7:3 Ngha ta Izekiyel 9:4. 6.

‡7:14 Ngha ta Daniyel 12:1, Mata 24:21, Markus 13:19.

†7:17 Aya 16:17. Ngha ta Isaya 49:10, Zabura 23:1, Izekiyel 34:23 Zabura 23:2, Isaya 49:10, 25:8.

‡8:1 Ngha ta 5:1 nda skwi ya ŋanata.

ta kəmani. Ka vɫaŋta lu ta duliha ndəfán guli ta həŋ.

³Ka sagha sana duhwala Lazglafta sladata ndusa nda gwir nda ŋatá skwa dra urdi ka dasu. Ka vɫaŋtá lu ta urdi ŋulum ŋa dray ta tsa gwira dasu ta kəma dughuruk** ya kawadaga nda du'a gwal ta nza-kway ka ŋa Lazglafta. ⁴Ka sli'afɫa dɪŋa tsa skwi ta drə lu ya kawadaga nda du'a mnduha Lazglafta ta kəma Lazglafta. ⁵Ka klaftá duhwala Lazglafta ta skwa dra urdi, ka ndəghanafta nda vu ta gwir, ka wɫagata ta hadik. Ka ghudzagata luwa, ka hlə skwiha ta wi, ka wɫə luwa ta wɫu, ka ghudzavafta hadik††.

Duliha

⁶Ka hbə tsa duhwalha Lazglafta ndəfán ta ŋaŋanata duli ya kay ta vgha ŋa vyay.

⁷Ka vyata tsa taŋtaŋa duhwala Lazglafta ya ta ŋani ma duli. Ka sli'agata papla nda vu gabanaf lu nda us ta hadik. Ka dravaghuta faway turtuk ma dɫatá hadik hkən, nda faway turtuk ma dɫatá fuha hkən, nda faway turtuk ma dɫatá kuzuŋa mukwanek‡‡ hkən.

⁸Ka vyatá tsa mahisa duhwala Lazglafta ya ta ŋani ma duli. Ka vzadátá lu ta sana skwi manda ghwá dagala ta draku da drəf. Ka mbəɫavaftá faway turtuk ma dɫatá imi hkən, ka us. ⁹Ka rwuta faway turtuk ma dɫatá skwiha nda hafu ma imi hkən, zadánaha lu ta faway turtuk ma dɫatá kwambalu hkən guli.

¹⁰Ka vyata mahkəna duhwala Lazglafta ta ŋani ma duli. Ka dəɫagata mghama tekwatsa ta zlgħaku manda vu

ta luwa, ka dəɫafta ta faway turtuk ma dɫatá zala hkən nda ya ta dzubay.

¹¹«Ŋilahlaha,» hga tsa tekwatsa ya. Ka nzatá faway dɫatá imi hkən ŋilah, ka rwuta ndəghata mnduha ta saŋtá tsa imi ya, kabga nzakwani ŋilahlaha.

¹²Ka vyatá mafwada duhwala Lazglafta ta ŋani ma duli. Ka dzadzaŋtá lu ta faway turtuk ma dɫatá fitik hkən, nda faway turtuk ma dɫatá tili hkən, nda faway turtuk ma dɫatá tekwatsaha hkən, kada htavaghuta faway turtuk ma dɫatá tsuwadək hkən. Mantsa ya, ka htavaghuta faway turtuk ma tsuwadaka fitik hkən, ka htavaghuta faway turtuk ma tsuwadaka^{¶¶} rvidik hkən.

¹³Tata nghayngħay yu, ka snə yu ta dzala ta zagħuta da ghuvanaŋata luwa, ka'a mantsa: «Daŋwa! Daŋwa! Daŋwa ŋa mnduha ta ghəŋa hadik ghudzagarə vyata duhwalha Lazglafta hkən ta dula taŋ, dza'a vyata həŋ ya,» ka'a.

Vyatá mahutafa duli

9 Ka vyatá mahutafa duhwala Lazglafta ta ŋani ma duli. Ka gi ngħə yu ta dəɫagata tekwatsa ta luwa ta hadik. Ka vɫaŋtá lu ta tsa tekwatsa ya ta makuɫla mghama gudzuvrurŋ. ²Ka gunanaftá tsi ta tsa mghama gudzuvrurŋ ya, ka saf dɪŋ kudumbul mida manda dɪŋa mghama^{§§} vu ta zlgħaku. Ka nutá vli ma ghuvanaŋata luwa nda fitik tani tɫik da tsa dɪŋ ta safi ma tsa gudzuvrurŋ ya. ³Ka sli'agaptá hi'i ma tsa dɪŋ ya ka tatá vgha ta hadik. Ka vɫaŋtá lu ta mbraku ta həŋ, manda mbraku ya vɫaŋ lu ta rda* ta hadik. ⁴Ka lu nda həŋ mantsa: «Yaha kuni da ksantá kuzuŋ

**8:3 Ngha ta Sabi 30:1. 3.

††8:5 Ngha ta Levitik 16:16-12, Izekiyel 10:2, Sabi 19:16.

‡‡8:7 Ngha ta Sabi 9:23-24, Izekiyel 38:22.

¶¶8:12 Aya 10: Ngha ta Isaya 14:12, Aya 11: Ngha ta Irmiya 9:14. Aya 12: Ngha ta Sabi 10:21. 23.

§§9:2 Ngha ta Zrafta 19:28.

*9:3 Ngha ta Sabi 10:12. 15. Rda: Ngha ta Lukwa 10:19 nda skwi ya ŋa ŋanata.

ta hadik, dər fu, dər wati ma skwi ta dyafta nda dya. Mnduha kul had ɲizla[†] Lazglafta ma bizlbizla kuma taɲ yeya kwenkwen dza'a kuni hahay. ⁵Yaha kuni da pslatá hən nda psła, ama ka ganapta kuni tiri ta hən ka tili hutaf,» ka lu nda hən. Manda va kuzlakwa vəl hata rda ta mndu ya, manda va tsaya kuzlakwa vəl hatani ta mndu. ⁶Ma tsa fitik ya, dza'a zbay mnduha ta mtaku, ama mutsafta a hən wa. Ta kumay hən ta mtuta taɲ, ama dza'a hwayugadunus hwaya[‡] mtaku ta hən.

⁷Manda nzakwa plis ta dza'a da vla vulu ya nzakwa tsa hi'i ya. Manda zewazewa dasu ya watá skwi ma ghəɲa taɲ. Manda tsatá kuma mndu ya kuma taɲ guli. ⁸Manda səmbəka ta swidi ma ghəɲa marakw ya swidi ta hən. Manda sli'iɲ ma wa rveri ya sli'iɲa taɲ. ⁹Nda skwi manda zalama kufur mbəghata ghuva taɲ. Manda ghudzaga mwata plisha ta hwaya da vla vulu[¶] ya ghudzaga zləmbaka taɲ. ¹⁰Huturha taɲ ná, ta haha mndu manda va huturha rda. Ma tsa huturha taɲ ya ta mutsa hən ta mbrakwa haha mnduha ka tili hutaf. ¹¹Mghama taɲ ná, tsaya duhwala halaway ya ta ga mgham ta ghəɲa tsa gudzuvruɲ ya. «Abaduɲ,» ka lu ta hgay nda gwada Hebru. Nda gwada Grek ya guli ná, «Apwaliyaɲ,» ka lu ta hgay. «Tsaya zadaku.»

¹²Taɲtaɲa ghuya daɲwa tsaya ta luta. Tahula tsaya, wya ghuya daɲwaha his guli ta sagha.

¹³Ka vyata mamku'a duhwala Lazglafta ta ɲani ma duli guli. Ka snə yu ta lwi ta sabi ma tuldiha fwad, ta nzakway ka tulda gwira dasu ta kəma Lazglafta[§] ya. ¹⁴Ka'a nda tsa mamku'

a duhwala Lazglafta nda duli da tsi ya mantsa: «Palinpala ta tsa duhwalha halaway tsam lu ta wa mghama dref ta hgə lu ka Ifrata ya,» ka'a. ¹⁵Tsa duhwalha fwad ya ná, payaf paya lu ta hahən ɲa tsa vaku ya, nda ya ɲa tsa tili ya, nda ya ɲa tsa fitik ya, nda ya ɲa tsa nzemndi ya. Ka lazligiɲtá lu ta hən ɲa zadanatá faway turtuk ma dgatá mbsaka mnduha hkən. ¹⁶Ka snadimtá lu ta mbsaka sludziha taɲ ta plis ta plis. Mlenwi his dərmək hən. ¹⁷Mantsa ya maridɲta lu. Ka nghanɲtá yu ta plisha nda mnduha tida, nda sufatá lguta kufur manda vu ta vgha taɲ. Ka kubalkubal manda pala ta hgə lu ka Safir nzakwani. Ka ghuvazwanɲghuvazwanɲ ghandand kay guli. Ghəɲa tsa plis ya ná, Manda tsatá ghəɲa rveri nzakwani. Skwi ta sabi ma wa taɲ ná, vu, nda dɲɲ, nda ghandandatá vu ya. ¹⁸Nda tsa skwiha hkən ta nzakway ka vu, nda dɲɲ, nda tsa ghandandatá vu ta sabi ma wa taɲ ya, ka rwiɲtá lu ta faway turtuk ma dgatá mbsaka mnduha hkən. ¹⁹Mbrakwa tsa plisha ya ná, ma wa taɲ, nda ya ma hutura taɲ nzakwani. Manda nzakwa tsata nahadik nda ghəɲ tida ya nzakwa tsa huturha taɲ ya. Nda tsa hutura taɲ ya ta babala hən ta mnduha.

²⁰Má ɲa mbədanafta pɲakwa mnduha kul rwanatá tsa ghuya daɲwaha ya ta nzakwa taɲ ma slnaha taɲ ta magata hən ya ná, ka kwalaghutá hən. Ka gdavata hən ta tsəlbu ɲa halaway, nda ya ɲa skwa wuyayha. Hahən ná, nɲa a hən ta vli wu, sna a hən ta sləmən wu, had hən ta mbaɲa wu, nda dasu tsafta lu ta sanlaha, nda kufur sanlaha, nda ghuva tili sanlaha, nda udzu sanlaha. ²¹Ka kɲaɲtá

[†]9:4 Nɲa ta 5:1 nda skwi ɲa ɲanata.

[‡]9:6 Nɲa ta Ayuba 3:21, Irmiya 8:3.

[¶]9:9 Aya 7:9. Nɲa ta Yuwel 2:4, 1:6, 2:5.

[§]9:13 Nɲa ta 8:3 nda skwi ɲa ɲanata.

həŋ ta va psła mndu, ka va mbaɖakwa taŋ, nda va hlira taŋ, ka va ghala taŋ, Zlana a həŋ dekdək wa.

Zwaŋa tuwak nda zwaŋa defteri

10 Ka nghanɗa yu ta sana duhwala Lazglafta bukwam lu ma kusay ta saha ta luwa, nda watá dakwambuhwali ma ghəŋani. Manda fitik nzakwa kumani. Manda zlgħakwa vu ya nza-kwa səlahani. ²Ka ŋanatá tsi ta gunata zwaŋa defteri ma dzvani. Ka fatá səla zeghwani ta drəf, faha ta səla zlabani ta hadik. ³Ka hurgwatá tsi nda lwi da-gala manda hurgwa rveri. Manda hurgwatani, ndəfánj ka luwa ŋəzlata. ⁴Manda ŋəzlata tsa luwa ya ndəfánj, ka kumə yu ta vinda tsa skwi mna tsi ya. Ama ka sana lwi gwadagata ta luwa mantsa: «Ma vində ka, ŋamŋa ma ghəŋa gha ta tsa skwi mna tsa ŋəzlata ŋəzla luwa ndəfánj ya,» ka'a.

⁵Ka nghanɗá yu ta kapafta tsa duhwala Lazglafta ta sladata ta drəf, nda ya ta hadik ya, ta dzva zeghwani nda ta luwa. ⁶Ka wadata tsi nda hga Lazglafta ta nzaku ŋa kdekedzeŋ, ta zlaganaptá luwa nda inda skwiha tida tani, ta zlaganaptá hadik nda inda skwiha tida tani, ta zlaganaptá drəf nda inda skwiha mida tani ya. Ka'a mantsa: «Ta had gđglata ta gərđaku wu, ⁷ama baɖu da vyata tsa mandəfánja duhwala Lazglafta ya ta ŋani ma duli, baɖu tsaya dza'a hdamta Lazglafta ta difatá skwi ya si mnana tsi ta gwal ksanatá slna, ta nzakway ka la anabi** ya,» ka'a.

⁸Ka gwadgəlgihatá tsa lwi si ta gwada-gata ta luwa ya. Ka'a mantsa: «La! Ka zlgħafta ka ta tsa zwaŋa defteri nda guna

ma dzva tsa duhwala Lazglafta ta sladata ta drəf nda ya ta hadik ya,» ka'a.

⁹Ka labə yu da tsa duhwala Lazglafta ya. Vlihavla ta na defteri na, ka yu nda tsi. «Zlgħa, ka dughwaduta ka. Gun dza'a nzata tsi ma wa gha manda zudum. Tahula dughwaduta gha, ɗah dza'a nzata tsi ma huɗa gha,» ka'a nda i'i.

¹⁰Ka zlgħaftá yu ta tsa zwaŋa defteri ya ma dzva tsa duhwala Lazglafta ya, ka dughwadutá yu. Ka nzatá tsi gun ma wa ɗa manda zudum. Ama tahula dughwaduta ɗa, ka nzatá vəl ma huɗa†† ɗa ɗah manda kurak.

¹¹Ka lu nda i'i mantsa: «Ka kləgəlta ka ta lwa Lazglafta ta gwaday ta ghəŋa ndəghatá mndəra mnduha, nda ya ta ghəŋa hadikha, nda gwadaha kavghakavgha, nda mghamha tani,» ka'a.

Masləmtsəkha his

11 Ka vlihatá lu ta sana sləka, manda sarak nzakwani ta kəl lu ka gra skwi. Ka lu nda i'i mantsa: «Sli'af-sli'a ka grafta ka ta həga Lazglafta nda gwir tani. Ka mbəɖaf ka ta gwal ta tsəlbu ŋa Lazglafta mida‡‡. ²Ka zlanata ka ta gra rmakani. Yaha ka da grafta, kabga zlanantá gwal kul nzakway ka la Yahuda lu ta tsaya. Hahəŋ gwal dza'a diŋla luwa nda ghuɓa ka tili fwaɖ mbsak his mida¶¶. ³Dza'a ghunafghuna yu ta masləmtsəkha ɗa his, ŋa sudavata taŋ ta buhu ta vgha, ŋa zata taŋ ta fitik dəmbu' nda his dərmək nda mku' mbsak ta mna gwada ɗa ma tsa fitikha ya.»

⁴Tsa masləmtsəkha ta sladu ta kəma Mgham Lazglafta ta ga mgham ta ghəŋa

**10:7 Aya 5:7. Ngha ta Sabi 20:11 Zlahu 32:40, Daniyel 12:7, Amus 3:7.

††10:10 Aya 8:10. Ngha ta Azekiyel 2:8. 3:3.

‡‡11:1 Grafgra nda Izekiyel 40:3, Zakari 2:5. 6.

¶¶11:2 Grafgra nda Lukwa 21:24.

hadik^{§§} ya ná, fwa zaytuḡha his nda pitirlaha dasu his ya. ⁵Ka kumaḡkuma mndu ta maganata ghwadaka skwi ta hḡj katsi, dza'a sabsa vu ma wa taḡ, ḡa zadanata tsa ghumaha taḡ ya. Mantsa ya dza'a zadanata lu ta mndu ya ta kumaḡta maganata ghwadaka skwi ta hḡj. ⁶Mamu hḡj nda mbrakwa haghuta luwa, ḡa kwala imi nzaku ma tsa fitik ta klḡ hḡj ta lwa Lazglafta ya. Mamu hḡj guli nda mbrakwa mbḡdanafta imi guli ka us. Mamu hḡj nda mbrakwa gaktá ḡaḡwa ta ghḡḡa mnduha ta ghḡḡa hadik ma fitik ya kumaḡ hḡj*.

⁷Manda kdḡḡta taḡ ta ga maslḡmt-sḡka taḡ, ḡa linista tsa nimitak ta safi ma gudzuvruḡ ya ta hḡj nda lmu ḡa mbranaghatani ta hḡj, ḡa rwanatani[†] ta hḡj, ⁸ḡa nzakwa mbla taḡ ta dabi ma luwa dagala, vli ya kḡl lu dalafḡta Mghama taḡ ta udza zlḡḡay. Ta grḡ nda luwa Suduma nda ya nda luwa Masar[‡] lu ta tsa luwa ya. ⁹ḡa nghay inda mndḡra mndu ta mbla taḡ, dḡr ta nzaku ta hadik ga hḡj, dḡr wati gwadḡ ta gwadḡ hḡj, ḡa zata taḡ ta fitik hkḡn nda rita ta nghay. Dvaḡta a hḡj ta padamḡta tsa mbliha ya wa. ¹⁰ḡa rfay mnduha ma ghḡḡa hadik ta rfu katakata, ka vavalaku, ka mbahuvḡta vgha ta ghḡḡa rwatá tsa mnduha ya, kabga ganapga hḡj tiri katakata ta mnduha ta ghḡḡa hadik.

¹¹Tahula tsa fitik hkḡn nda rita ya, ḡa vuslanamta Lazglafta ta hafu ta hḡj. ḡa sli'avakḡta[¶] taḡ ka sladata nda sḡla taḡ. ḡa ksuta zlḡḡ katakata ta inda gwal ta ngha hḡj. ¹²Manda sli'avakḡta taḡ ka sladata, ka sana lwi gwadagata ta luwa nda

hḡj mantsa: «Safwa sa da hadna,» ka'a. Ka ḡlaghatá hḡj ta luwa ma kusay[§] ta nghay ghumaha taḡ. ¹³Gi ma va tsa fitik ya, ka gigḡavafta hadik katakata ka hwanzabanapta faway turtuk ma dgatá tsa luwa ya ghwaḡ. Ka rwuta mnduha dḡmbu' ndḡfáḡ ma gigḡavafta tsa hadik ya. Ka ksuta zlḡḡ katakata ta gwal ta pdaku, ka zlḡzlvu hḡj ta Lazglafta ya ta nzaku ta luwa.

¹⁴Mahisa ghuya ḡaḡwa tsaya ta luta. Wya mahkḡnani ta ḡi sagha.

Mandḡfáḡa duli

¹⁵Ka vyata mandḡfáḡa duhwala Lazglafta ta ḡani ma duli. Ka snaku sana lwiha dagaladagala daga ta luwa. Ka hḡj mantsa: «Mgham Lazglafta ḡni nda Kristani ta ga mgham ta ghḡḡa hadik ndana. Tsatsi dza'a ga Mgham ḡa kdḡkedzeḡ**»,» ka hḡj. ¹⁶Ka zlambata tsa halata mnduha hisamsak fwad mida ta nzanzafta ta dughuruk ta kḡma Lazglafta ya zluzlumbruh ka tsḡlbu ḡa Lazglafta. ¹⁷Ka hḡj mantsa:

«Mgham Lazglafta ta mbruta. Kagha ndanana, kagha guli manda ghalya. Ta rfa kagha ḡni,

kabga ḡanata gha ta tsa mghama mbrakwa gha ya,

ka nzaku ka ka Mgham,

¹⁸Ka gavaghatá mndḡra mnduha ta sidi.

Ndana tama,

saghasa fitika ganavata kagha ta sida ta hḡj.

Saghasa fitika tsanaghata gha ta guma ta gwal nda rwa.

§§11:4 Grafgra nda Zakari 4:3, 11:14.

*11:6 Grafgra nda 1 Mghamha 17:1, Sabi 7:17. 19, 1 Samuyel 4:8.

†11:7 Grafgra nda Daniyel 7:3, 7, 21.

‡11:8 Grafgra nda Isaya 1:9. 10. Suduma: Ngha ta Zlrafta 18:19.

¶11:11 Grafgra nda Izekiyl 37:5, 10.

§11:12 Grafgra nda 2 Mghamha 2:11.

**11:15 Grafgra nda Sabi 15:18, Daniyel 2:44, 7:14, 27.

Dza'a valaŋvala ka ta nisəla gwal ta ksgahatá slna ta nzakway ka la anabi, nda gwal nda ghuḅa, nda gwal ta zləŋa hga gha, nda zwani tani, nda galata mndu tani. Saghasa fitik guli ŋa zadánata gha ta inda gwal ta ɓadziŋtá ghəŋa hadik^{††},» ka həŋ.

¹⁹ Ka gunatá həga Lazglafta ya ta luwa, ka zlagaptá akwata dzratawi mida. Ka wɗə luwa ta wɗu, ka snaku hla wi, ka ŋzlə luwa ta ŋzlu, ka gigɗavafatá hadik, ka saha papla guli.

Sana marakw nda makɗakatandan

12 Tahula tsa, ka zlagapta sana mandərmimi ta luwa. Sana marakw ya bukwam lu nda fitik manda skwi nda lgut. Ka sladafta tsi ta tili nda wa ta tekwatsa ghwaŋpɗə his ma ghəŋ. ² Nda huɗi tsa marakw ya ta ɓasa yaku, ta dgakudgaku. Ka wah tsi ta wahu, kabga kuzlaŋtani.

³ Ka zlagəglapta sana mandərmimi ta luwa. Sana mghama makɗakatandan ya ka dva manda vu. Ndəfáŋ ghəŋani, nda wawa ta zewazewa mida. Ghwaŋ duli-hani guli. ⁴ Ka slpidiŋtá tsi ta faway turtuk ma dgatá tekwatsaha hkən ta luwa ta hadik nda hturani. Ka sladafta tsa makɗakatandan ya ta kəma tsa marakw ta dza'a dgaku ya ŋa ndutá tsa zwaŋani ya dgar^{‡‡} tsi. ⁵ Ka yatá tsi ta zwaŋa zgun ya dza'a ŋanatá inda mndəra mnduha nda saraka kufurani^{¶¶}. Na gi frekw saha tsa zwaŋ ya, ka gi klaghatá lu da Lazglafta nda dughurukwa ga mghamani. ⁶ Ta hwayaghatá

tsa marakw ya da mtak, da vli ya payaf Lazglafta, ŋa zunustá skwa zay hada ka fitik dembu' nda his dərmək nda mku' mbsak.

⁷ Ka lmanafat lu ta lmu ta luwa. Ka lmanafatá i Misel^{§§} nda duhwalhani ta lmu nda makɗakatandan. Ka lmu i makɗakatandan nda duhwalhani tani. ⁸ Ka ŋawafat i Misel nda duhwalhani ta həŋ. Ta had' wa taŋ ŋa nzəglata ta luwa wa. ⁹ Ka sliŋwigintá lu ta tsa mghama makɗakatandan ya. Tsaya ta nzakway ka dzidza nahadik, ta hgə lu ka hal-away, ghwadaka sulkum ta nana inda ghəŋa hadik. Ka sliŋwigintá lu ta hadik kawadaga nda duhwalhani tani*.

¹⁰ Ka snaŋtá yu ta sana lwi ta luwa ta gwadata nda mbraku, ka'a mantsa: «Ndana tama, mbamafmba Lazglafta, maraŋmara ta mbrakwani. Tsatsi ta ga Mgham.

Maraŋmara Kristi ta ŋani ma mbraku guli, kabga sliŋwigintani ta hadik ta mndu ya ta gɗata ta nana zwanama mu.

Tsatsi ya ta gɗata ta wla zwanama mu ta kəma Lazglafta[†] mu nda fitik tani nda rvidik tani.

¹¹ Ŋrapŋra həŋ, kabga vəl varata Zwaŋa Tuwak ta həŋ nda usani,

nda ya kabga vəl mnay taŋ kazlay: Kah-wathwata gwada Lazglafta kə'a.

Zləŋaŋə a həŋ ta mtaku ka laghwi da ɗvutá hafa taŋ wa.

¹² Tsaya tama, rfa ta rfu kagha luwa, nda gwal ta nzaku tida tani. ɗaŋwa ŋa gha hadik nda drəf, kaghuni dza'a ghuya ɗaŋwa,

^{††}11:18 Grafgra nda Zabura 2:1, 5, 110:5, 115:12. 13.

^{‡‡}12:4 Ngha ta Daniyel 8:10.

^{¶¶}12:5 Grafta nda Isaya 66:7, Zabura 2:9.

^{§§}12:7 Misel: Ngha ta Yuda 9 nda skwi ŋa ŋanata.

*12:9 Grafta nda Zlrafta 3:1, Lukwa 10:18.

[†]12:10 Grafta nda Ayuba 1:9. 11, Zakari 3:1-2.

kabga la da kaghuni halaway nda ga ta sidani katakata.

Nda sna kazlay: Ta sira a fitika da wu» kə'a.

¹³ Kə'a ka makɔakatanɔɔnɔ nɔ, sliɔwigiɔsliɔwɔ lu ta hadik. Ka liɔtɔ tsi ta tsa marakw ta yatɔ zwanɔ ya. ¹⁴ Ka vɔɔɔtɔ lu ta zɔɔɔɔɔɔ his manda ɔa dzala ta tsa marakw ya, ɔa ndrɔghatani da mtak da vli ya payanaf Lazglafta, ɔa kwala nahadik ɔhanavata. Hada dza'a zunusta lu ta skwa zay ka vaku hkɔn, fwad ka manzlawats[‡]. ¹⁵ Ka vnihidinɔtɔ tsa nahadik ya ta imi ma wani mista tsa marakw ya manda zala, mɔ ɔa klaghata.

¹⁶ Ama ka kataftɔ hadik ta tsa marakw ya, ka gunatɔ wi ka ndaghatɔ tsi ta tsa zala zligiɔ makɔakatanɔɔnɔ ma wani ya.

¹⁷ Ka basaftɔ tsa makɔakatanɔɔnɔ ya ta ɔuduf nda tsa marakw ya. Ka sli'ifta tsi ka laghwi da lmu nda pɔakwa zivra tsa marakw ya, gwal ta ɔanatɔ zlahuha Lazglafta, nda ya nda gwal ta ɔanatɔ ta nzaku ka maslɔmtsɔka Yesu.

¹⁸ Ka laghu tsa makɔakatanɔɔnɔ ya sladafta ta wutak ta wa drɔf.

Nimtak ta sabi ma drɔf

13 Tahula tsa, ka nghanɔtɔ yu ta sana nimtak ta sabi ma drɔf. Ndɔfɔɔnɔ ghɔɔnɔ tida, ghwanɔ dulani, nda wawa ta zewazewa tida. Ta tsa ghɔɔnɔhɔni ya mamu vindatɔ hgɔ ɔa raza Lazglafta. ² Tsa nimtak nghɔ yu ya nɔ, manda maspata nzakwani. Manda sɔla mandundi sɔlahani. Manda wa rveri wani. Ka vɔɔɔtɔ makɔakatanɔɔnɔ ta mbrakwani, nda dughurukwani, nda ga mgham dagala ta tsa nimtak ya. ³ Ka nghanɔta yu ta balatɔ sani ma tsa ghɔɔnɔhɔ tsa nimtak ya manda skwi si dza'a lu dzata. Ama ka mbaftɔ tsa lkwani ya. Ka ndrɔmim inda mnduha ta ghɔɔnɔ hadik demdem ta

tsa nimtak ya, ka sli'i hɔɔnɔ mistani. ⁴ Ka tsɔɔɔɔ hɔɔnɔ ta tsɔɔɔɔ ɔa tsa makɔakatanɔɔnɔ ya, kabga vɔɔɔnɔni ta ga mgham ta tsa nimtak ya. Ka tsɔɔɔɔ hɔɔnɔ ta tsɔɔɔɔ ɔa tsa nimtak ya guli, ka hɔɔnɔ mantɔa: «Wa kamtagha na nimtak na na? Wa dza'a lavinɔta guya kuma nda tsi?» ka hɔɔnɔ.

⁵ Ka vɔɔɔtɔ lu ta tvi gi ka ghɔɔɔɔ tsi ta ghɔɔɔɔɔɔ ka raraza Lazglafta. Ka vɔɔɔtɔ lu ta mbrakwa magay manda tsaya ka tili fwadɔmbsak his mida. ⁶ Ka zɔɔɔtɔ tsi ta raraza Lazglafta, ka raraza hgani, nda vla nzakwani tani, nda inda gwal ta nzaku ta luwa tani. ⁷ Ka zɔɔɔnɔtɔ lu ta tvi ɔa vulu nda mnduha Lazglafta, ɔa ghubasaptani ta hɔɔnɔ[¶]. Ka vɔɔɔtɔ lu ta ga mgham ta ghɔɔnɔ inda mndɔra mndu, nda inda zivra mndu, nda ya ta ghɔɔnɔ inda gwadɔ ta gwadɔ lu, nda ya ta ghɔɔnɔ inda hadikha, ⁸ ɔa tsɔɔɔɔɔ inda mnduha ta ghɔɔnɔ hadik ta tsɔɔɔɔ ɔani, Tsa gwal kul vindaku hga tanɔ ma defteri hafu daga zɔɔɔfta ghɔɔnɔ hadik da Zwanɔ. Tuwak ya si dza lu ya dza'a tsɔɔɔɔ tsa tsɔɔɔɔ ya.

⁹ Ka mamu mndu nda slɔmɔnɔ snay, ka sna tsi.

¹⁰ Ka nda fa mndu ɔa ksaghatɔ da ga vu'a ya nɔ,

dza'a ksaghaksa lu da ga vu'a.

Ka nda fa mndu ɔa dzata nda kafay ya guli nɔ,

dza'a dza dza lu nda kafay.

Tsaya tama nɔ, dɔina ka nzata mnduha Lazglafta nda ksanatɔ ɔuduf nda ya nda zɔghay nda ɔudufa tanɔ.

Nimtak ta sabɔ ma hadik

¹¹ Ka nghanɔtɔ yu ta saba sana nimtak guli ma hadik. His dulani manda ɔa zwanɔ tuwak. Ta gwadɔ guli manda ɔa makɔakatanɔɔnɔ. ¹² Mbrakwa tsa nimtak tanɔtanɔ ya da tsi. Ka marɔ tsi ta tsa mbraku ya ta kɔma tsa tanɔtanɔ nimtak

[‡]12:14 Grafta nda Daniyel 7:25, 12:7.

[¶]13:7 Aya 5:7. Grafta nda Daniyel 7:8, 25, 11:36, 7:21.

ya. Ka mblə tsi ta mnduha ma ghəŋa hadik, nda inda skwiha mida ɲa tsəlbu ɲa tsa taŋtaŋa nimitak si balana lu manda skwi ɲa dzata, ta mbafta ya. ¹³ Ka magə tsi ta mandərmimi katakata, ha ka kla-gata tsi ta vu ta luwa ta hadik ta wa ira inda mnduha. ¹⁴ Ka nanaghatá tsi ta inda mnduha ma ghəŋa hadik nda skwa ndərmimay ya vɫaŋ lu ta tvi ɲa magay ta kəma tsa taŋtaŋa nimitak ya. Ka'a nda mnduha ma ghəŋa hadik mantsa: «Magafwamaga ta skwa wuyay ɲa vɫaŋtá glaku ta taŋtaŋa nimitak si balana lu manda skwi ɲa dzata, ka mbafta tsi ya,» ka'a. ¹⁵ Ka vɫaŋtá lu ta tvi ta tsa mahisa nimitak ya ɲa vuslanamta hafu ta tsa skwa wuyay tsaf lu manda tsa taŋtaŋa nimitak ya, ɲa gwaɬayni ta gwaɬa, ɲa pslatani ta inda gwal kul vɫaŋtá glaku. ¹⁶ Ka tsa mahisa nimitak ya mantsa: Tahanafwataha ta ɲizla ta dzva zeghwi, ka ma bizlbizla kuma a tsi ta zwani, nda galata mnduha, nda la ka gadghəl, nda la ka pɬu, nda la kul had ka vu'a, nda la ka vu'a tani. ¹⁷ Ka had tsa ɲizla ta nzakway ka hga tsa nimitak ya, ka mbsaka hgani a tsi ya, ta tsa mndu ya wu katsi, yaha da skwa skwi, yaha da dzawaptá skwi guli, ka'a.

¹⁸ Wana fitika zlagakwa mndu ya nda difil ma ghəŋani. Mndu ya nda difil ma ghəŋani ná, dza'a nda sna ta skwi ta kumə mbsaka hga tsa nimitak ya ta mnay. Tsa mbsak ya ná, manaka hga mndu ya. Mku' dərmək nda mku' mbsak mku' mida nzakwani.

Laha gwal varagagha lu

14 Ka nghanjá yu kay guli ta Zwaŋa Tuwak ta sladu ta ghwá Siyuna. Ta sladu mnduha dəmbu' dərmək nda fwaɬ mbsak fwaɬ mida kawadaga nda

tsi. Inda taŋ, nda vinda hga Zwaŋa Tuwak nda hga Dani guli ma bizlbizla kuma⁸ taŋ. ² Ka snaŋtá yu ta sani lwi ta ghudzagata manda ghudzaga mghama zala nda ya manda ghudzaga ɲəzla luwa. Tsa lwi ta snə yu ya ná, manda ghudzaga htimbil ta dzə lu ya nzakwani. ³ Lfida laha ta fə tsa ndəghata mnduha ya ta kəma dughuruk, nda ya ta kəma tsa skwiha fwaɬ nda hafu ma həŋ ya, nda ya ta kəma tsa halata mnduha ya. Had sana mndu ta laviŋta taghaftá tsa laha ya, ka tsa mnduha dəmbu' dərmək nda fwaɬ mbsak fwaɬ mida si ta hadik vara lu ta həŋ ya a tsi wa.

⁴ Hahəŋ ná, ɲriŋ a həŋ ta vgha taŋ nda hliri wa. Ksanaksa həŋ ta vgha taŋ, ka nzata həŋ hezle'. Mista Zwaŋa Tuwak ta mbaɬa həŋ ta mbaɬa dər ta dza'a diga tsi. Varagap mataba mnduha lu ta həŋ. Nda nza həŋ ka taŋtaŋani vɫaŋ lu ta Lazglafta nda ya ɲa Zwaŋa Tuwak. ⁵ Ta sna a lu ta tsakalawi** ma wa taŋ wa. Had sana maslivinza ta həŋ guli wa.

Duhwalha Lazglafta hkən

⁶ Ka nghanjá yu ta sana duhwala Lazglafta ta ndrə ma ghuvanata luwa. Mamu Lfida Gwaɬa ɲa kɬekedzeŋ da tsi ɲa mnay ɲa mnduha ta ghəŋa hadik, ɲa inda hadikha, ɲa inda mndəra mndu, ɲa inda mndəra gwaɬa ta gwaɬə lu, ɲa inda zivra mnduha. ⁷ Ka'a nda lwi dagaladagala mantsa: «Zləŋawazləŋa ta Lazglafta ka zləzlvə kuni, kabga saghasa fitika tsayni ta guma. Tsəlbawatsəlbə ta tsəlbu ɲa mndu ya ta magaftá luwa, nda hadik, nda drəf, nda dzuɬayha††,» ka'a.

⁸ Ka sabə mahisa sana duhwala Lazglafta. Ka'a mantsa: «Kweŋ tama! Nda zləmba Babila ta nzakway ka luwa dagala. Snusna ta ima inabi ta inda

§14:1 Grafta nda 7:3. 8, Izekiyel 9:4.

**14:5 Grafta nda Sefuni 3:13.

††14:7 Grafta nda 10:6. 7 nda skwi ya ɲa ɲanata.

mnduha, sa tsa ima inabi ya ná, hliri ya manda ḡani[‡],» ka'a.

⁹Ka sabə mahkəna sana duhwala Lazglafta guli. Ka'a nda lwi dagaladagala mantsa: «Ka ta tsəlbay mndu ta tsəlbū ḡa tsa nimitak ya, nda ya ḡa tsa skwa wuyay tsaf lu ya, ka tsu'aftá tsi ta ḡi-zla ta bizl bizla kumani ka ta dzvani a tsi, ¹⁰dza'a say tsatsi guli ta ima inabi gatá sida Lazglafta kul had' sana skwi gabam lu mida. Tsa ima inabi ya ná, ma leghwa basatá ḡudufa Lazglafta pghamta lu. ḡa gay lu ta iri ḡani ma ghandanda ta vu ta kama mnduha Lazglafta nda ya ta kəma Zwaḡa Tuwak[¶]. ¹¹Diḡa tsa vu ta gə lu ta iri ḡa taḡ ya ná, dza'a ḡdavagda ta ḡlu ta luwa ha ḡa kdekedzen^{§§}. Tsa gwal ta tsəlbū ḡa tsa nimitak ya, nda ya ḡa tsa skwa wuyay tsaf lu ya, nda inda gwal ta zlgħaftá tsa mbsaka ḡgani ya ná, had' mbi'a vgha taḡ ma ḡhuya daḡwa nda fi-tik tani, nda rvidik tani wa,» ka'a.

¹²Tsaya tama, kaghuni gwal ta snatá zlaha Lazglafta, ta zlgħaftá Yesu nda ḡuduf, ḡdavawagda mantsa ya. ¹³Ka snanḡá yu ta sana lwi ta gwadagata ta luwa. Ka'a mantsa: «Vinda! Daga ndana ná, "Rfu da gwal ta rwuta ma slna Lazglafta," ka'a. "Mantsa nzakwani, kada mbi'a həḡ ta vgha ma slnaha taḡ, kabga ta dza'a mista taḡ slnaha taḡ,» ka Sulkum.

Guma Lazglafta ta ḡhəḡa mnduha ta ḡhəḡa hadik

¹⁴Kə'a ka yu guli ná, ka nghanḡá yu ta ḡhwayak ka ḡusliḡ. Ta tsa ḡhwayak ya, mamu sana mndu manda Zwaḡa mndu* ta nzaku tida, nda wa ta zewazewa dasu

ma ḡhəḡani, nda ḡatá vdu ya nda za ma dzvani guli. ¹⁵Ka sabə sana duhwala Lazglafta guli ma həḡa Lazglafta. Ka'a nda lwi dagaladagala nda tsa mndu ta nzaku ta ḡhwayak ya mantsa: «Kla ta tsa vuda ḡha ya, ka tska ka ta skwi† ta vwah, kabga sagħasa fitika tska skwi† ta vwah. Nda ndəha nimaya ta hadik,» ka'a. ¹⁶Ka wufidiḡta tsa mndu ta nzaku ta ḡhwayak ya ta tsa vudani ya, ka gi tskatá lu ta nimaya ta ḡhəḡa hadik.

¹⁷Ka sabə sana duhwala Lazglafta ma həḡa Lazglafta ya ta luwa. Mamu vdu ya nda za da tsaya.

¹⁸Ka sabə sana duhwala Lazglafta ma gwir, ya ta nzakway ta ga mgham ta ḡhəḡa vu. Ka'a nda lwi dagaladagala nda tsa mndu ta ḡanata vdu nda za ya mantsa: «Wufidiḡwuda ta tsa vuda ḡha nda za ya, ka tskanata ka ta yakwa inabi ha hadik, kabga nda ndəha tsa yakwani ya,» ka'a. ¹⁹Ka gi wufidiḡtá tsa duhwala Lazglafta ya ta tsa vudani ya ta hadik. Ka tskatá tsi ta yakwa inabi ta hadik. Ka pghamtá tsi ta tsa skwi tska tsi ya ma mghama glifiḡa basata ḡudufa Lazglafta. ²⁰Ka hu'anaptá lu ta tsa yakwa inabi ma tsa glifiḡ ya ta hula luwa. Ka mbəzagaptá us mida ka ta ta vgha ka mbada manda zala ha meli hkəḡ dərək[‡]. Latani guli, ka lamla plis dida ná, ḡhəḡghəḡ yeya dza'a ḡhaku.

Kdavakta ḡhuya daḡwa

15 Tahula tsa, ka nghanḡá yu ta sana ḡizla dagala nzakwani ta ndər-mim lu nda ndərmima. Ka nghanḡá yu ta duhwalha Lazglafta ndəfāḡ nda ḡanḡatá ḡhuya daḡwaha ndəfāḡ ma dzva taḡ

[‡]14:8 Grafta nda Isaya 21:9, Irmiya 51:7. 8.

[¶]14:10 Grafta nda Isaya 51:17, Zrafta 19:24, Izekiyel 38:22. Həḡa vu: Ngha ta Lukwa 17:29 nda skwi ḡa ḡanata.

^{§§}14:11 Grafta nda Isaya 34:10.

*14:14 Grafta nda 1:13, Daniyel 7:13.

†14:15 Grafta nda Yuwel 4:13.

[‡]14:20 Aya 19:20. Grafgra nda Isaya 63:1. 6, ḡada ḡhəḡ 1:15.

guli. Tsahaya kɔavakta ghuya ɔɔnwa, kabga tsahaya dzatá ghɔɔna ɔasa ɔudufa Lazglafta.

²Ka nghanɔ́ta yu ta sana skwi manda drɔf ta wudaku manda dalagar, nda vu mida guli. Ka nghanɔ́ta yu guli ta gwal ta ghubasapta tsa nimtak ya, nda tsa skwa wuyay tsaf lu ya, nda tsa mbsaka hgani ya. Ta sladu hɔɔn ta tsa drɔf ta wudaku manda dalagar ya, nda njanatá htimbil ya vlaɔn Lazglafta ta hɔɔn. ³Fa laha ya si ta fɔ Musa ta nzakway ka kwalva Lazglafta nda laha ya si ta fɔ Zwanja Tuwak, ta fɔ hɔɔn. Ka hɔɔn mantsa:

«Mgham Lazglafta ta mbruta, dagala slna gha ya ta magɔ ka, ka skwa ndermimay nzakwani. Kagha Mgham ta ghɔɔna inda hadikha. Inda skwi ta magɔ ka ná, tɔfukwatɔfukwa nzakwani, kahwathwata nzakwani guli. ⁴Mghama ɔa!

Wati ma mndu ya dza'a kwal kul vla glaku ɔa gha ka zlɔzlv kagha na? Kagha turtukwa gha ya nda ghuba. Dza'a sli'agaghasli'a mnduha ta inda hadikha da tsɔlbu ta kɔma gha, kabga nda ngha hɔɔn ta inda skwi ta magɔ ka ná, tɔfukwa nzakwani[¶],» ka hɔɔn.

⁵Tahula tsaya guli, ka nghanɔ́ta yu ta gunatá hɔɔga tumpul ma hɔɔga Lazglafta ta luwa[§] ya ta kɔl mnduha ka guya vgha nda Lazglafta. ⁶Ka sli'agaptá tsa duhwalha Lazglafta ndɔfán ya kay ma hɔɔga Lazglafta, nda njanatá ghuya ɔɔnwa ndɔfán ma dzva taɔn, nda sudatá lguta ɔusliɔn tilil ta wɔaku ta vgha taɔn. ⁷Ka hlaftá sani mataba tsa skwiha fwaɔ nda hafu ma hɔɔn ya kay ta leghwaha ndɔfán

ka dasu ka dasu, ka vlaɔntá tsa duhwalha Lazglafta ndɔfán ya kay. Tsa leghwaha ya ná, nda ndagha nda ndagha hɔɔn nda ɔasa ɔudufa Lazglafta ta nza-kway ɔa kɔkedzeɔn. ⁸Ka ndɔghanafɔ́ta ɔin ta sabi ma glakwa Lazglafta nda ya ma mbrakwani^{**} ta tsa hɔɔga Lazglafta ya. Had tvi ɔa lɔglama mndu da tsa hɔɔga Lazglafta ya, ha ka dzatá ghɔɔna tsa ghuya ɔɔnwa ndɔfán da tsa duhwalha Lazglafta ya wa.

Leghwa ɔasatá ɔudufa Lazglafta

16 Ka snɔ yu ta sana lwi dagala ta sabi ma hɔɔga Lazglafta. Ka'a nda tsa duhwalha Lazglafta ndɔfán ya mantsa: «Lawala da pghadata ta hadik ta tsa leghwa ɔasatá ɔudufa Lazglafta ndɔfán ya,» ka'a.

²Ka sli'afɔ́ta taɔtaɔa duhwala Lazglafta, ka laghwi pghadatá ɔani ma leghwa ɔasata ɔuduf ta hadik. Ka slaftá ghwaɔak ghwaɔaka lkuha ta kuzlaku^{††} ta gwal nda ɔizla nimtak, nda ya ta gwal ta tsɔlbu ɔa tsa skwa wuyay tsaf lu ya, ta hɔɔn.

³Ka pghadatá mahisa duhwala Lazglafta ta ɔani ma leghwa ɔasata ɔuduf da drɔf. Ka nuta drɔf manda usa mndu nda mta. Ka rwuta inda skwi nda hafu ma drɔf.

⁴Ka pghadatá mahkɔna duhwala Lazglafta ta ɔani ma leghwa ɔasata ɔuduf da ghwa nda ya ta dzubayha. Ka mbɔɔavafɔ́ta imi ka us^{‡‡}. ⁵Ka sana duhwala Lazglafta ya ta njanatá imi ta snɔ yu mantsa:

«Kagha ná, nda tvani tsata ka ta tsa guma ya.

Manda ghalya ka,

[¶]15:4 Ngha ta Sabi 15:1nda Irmiya 10:7, Zabura 86:9.

[§]15:5 Grafta nda Sabi 38:21.

^{**}15:8 Grafta nda Sabi 40:34. 35, 1 Mghamha 8:10. 11, Isaya 6:4.

^{††}16:2 Ngha ta Sabi 9:10.

^{‡‡}16:4 Gray nda Sabi 7:17. 21.

gala, ta nzafta ta imiha ya 6a. ²Nda tsatsi nderamta mghamha ta ghəŋa hadik ta hliri, ka ghuytá mnduha ta ghəŋa hadik durinj da tsa hliri[†] ya,» ka'a.

³Ka lamə Sulkum da i'i, ka klaghatá duhwala Lazglafta ta i'i da mtak. Ka ng-haŋtá yu ta sana marakw ta nzafta ta nimitak ka dva ghlez hada. Rakwatsak, vivindatá ta hga rarazatá Lazglafta ta tsa nimitak ya, ndəfánj ghəŋani, ghwanj duli-hani. ⁴Tsa marakw ya ná, lguta dvaŋd-vaŋa nda ya ka dva ghlez sufava tsi, nda rka ta rka nda mizidíkwá dasu, nda ya nda pala ta wɔaku, nda ya nda zidaha nda bla nda bla dzvani. Leghwa dasu ŋana tsi ma dzvu nda ndəghata man-zakdaway, nda ghwadaka skwiha ma vəl hlirani mida. ⁵Nda vinda hga difatá skwi ma bizlbizla kumani. «Luwa Babila, mani ma gwal ta hliri, nda ya nda man-zakdawayha ta ghəŋa hadik.» ⁶Ka nghə yu ta ghuyatá tsa marakw ya da usa mnduha Lazglafta, nda ya da usa masləmt-səkhá Yesu.

Na tsa ngəŋtá da mantsa ya ná, ka ndərmimə yu nda ndermima katakata. ⁷Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda i'i mantsa: «Nya ta ndərmimə ka mida? Dza'a mnaghamna yu ta klatá ghəŋa difatá skwi ta ghəŋa tsa marakw ya, nda ya ta ghəŋa tsa nimitak ya nzaf tsi tida, ndəfánj ghəŋani, ghwanj dulani ya. ⁸Tsa nimitak nghə ka ya ná, si mamu ghalya, ama ta had'ndanana wa. Dza'a safsa ma gudzuvruŋ[‡] ka dza'a da vla zadakwani. Mnduha ta nzaku ta ghəŋa hadik, tsa gwal kul vindaku hga taŋ ma deftera hafu daga ma zrafta ghəŋa hadik, ya həŋ, ŋa ndermimay taŋ nda ndərmima ngəŋəŋəŋ həŋ ta tsa nimitak ya. Nziya nza tsi, si mamu tsatsi ghalya, ama ta had'ndanana wu, ta dza'a zlagapzłaga guli.

⁹«Hadna, nda nza na fitik na ŋa snəŋtá skwi nda mahizl, nda ya nda difil mida. Tsa ghəŋha ndəfánj ya ná, tsaya ghwáha ndəfánj nzanazaf tsa marakw ya ta həŋ. Nda nza həŋ guli ka mghamha ndəfánj. ¹⁰Hutaf gwal ta zlambuta mataba taŋ. Ta teke'a sani turtuk. Ta sagha a sani guli karaku wa. Dəŋ saghaha tsatsi dazlay katsi, sira a dza'a nzđavata tsa ga mghamani ya wa. ¹¹Tsa nimitak si ghalya ya kay, kul had'ndanana ya, tsatsi dza'a nzaku ŋa matghasa mgham. Tekw tsatsi mataba tsa mbsakha ndəfánj ya, ama ta dza'a da vla zadaku.

¹²«Tsa duliha ghwanj nghə ka ya ná, mghamha ghwanj[†] ta kul mutsaftá ga mgham ya. Ama dza'a mutsafmutsa həŋ ta ga mgham ma fitik kwitikw kawadaga nda tsa nimitak ya. ¹³Ka skwa turtuk ndana tsa mghamha ya ŋa zlanəŋta taŋ ta mbrakwa taŋ, nda ga mghama taŋ, ta tsa nimitak ya. ¹⁴Dza'a vulay həŋ ta vulu nda Zwaŋa Tuwak, ŋa ŋrapta Zwaŋa Tuwak kawadaga nda mnduhani gwal hagaf tsi, gwal zabap tsi, gwal ka ŋəŋmani ya, ta həŋ. Zwaŋa tuwak mgham ta ghəŋa mghamha, tsatsi mali ta ghəŋa maliha guli.» ka'a.

¹⁵Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda i'i guli mantsa: «Tsa imiha nghə ka nzaf gwal ta hliri tida ya ná, mnduha, nda dəmgá, nda hadíkha, nda gwadaha ta gwadə lu, tsahaya. ¹⁶Tsa duliha ghwanj ngəŋ ka nda nimitak ya, dza'a husəŋhusa tsa marakw ta hliri ya ta həŋ, ŋa sudata taŋ ka zlanəŋta ka fərdi'u, ŋa zuta taŋ ta sl'uani ka zadánata nda vu. ¹⁷Mantsa ya ná, Lazglafta ta fanamta həŋ ma ndana taŋ ŋa magata taŋ ta skwi ya ta kumə tsi. Ka sagha ndana taŋ ka skwa turtuk, ka vlanəŋtá həŋ ta ga

[†]17:2 Aya 1:2 Gray nda Irmiya 51:13, Isaya 23:17, Irmiya 51:7.

[‡]17:8 Ngha ta 11:7 nda skwi ŋa ŋanata vindinj lu mistani.

[†]17:12 Gray nda Daniyel. 7:24.

mghama taŋ ta tsa nimtak ya ha ka sagha fitika dzatá ghəŋa gwadá Lazglafta.

¹⁸ «Tsa marakw nghə ka ya guli ná, tsaya luwa dagala ta ga mgham ta ghəŋa mghamha ta ghəŋa hadik,» ka'a.

Zləmbata Babila

18 Tahula tsaya, ka nghanťá yu ta sana duhwala Lazglafta ta saha daga ta luwa, dagala glakwa mbrakwani. Ka tsuwadəkanaftá tsa glakwa mbrakwani ya ta ghəŋa hadik demdem. ² Ka gugudatá tsi nda lwi dagala dagala. Ka'a mantasa:

«Nda zləmba!

Ya nda zləmba Babila ta nzakway ka luwa dagala.

Nuna ka luwa nzakwa halaway ndana tama.

Hada vla difa inda ghwadaka sulkumha nda ghwadaka zarakha ta mbiđu lu.

³ Zlambuzlamba luwa Babila,

kabga fafa ta ghəŋani ka maga sli'inqsli'inq.

Sasusasa inda mndəra mndu ta ima inaba kbatá tsa sli'inqsli'inqani ya.

Fa fa mghamha ta ghəŋa hadik ta ghəŋa taŋ ka maga sli'inqsli'inq nda tsi.

Nuna gwal ta tsakala ta ghəŋa hadik ka gadghəl

nda skwiha ta tadaku iri tida si da tsi,» ka'a.

⁴ Ka snaŋťá yu guli ta sana lwi ta gwadagata ta luwa. Ka'a mantasa:

«Mnduha da! Sli'apwasli'a ma tsa luwa ya,

kabga yaha kuni da nlamta ma tsa dmakwani ya,

da dəfamtá kuni ma ghuya dənŋwa manda nani guli.

⁵ Sli'apwasli'a,

kabga fərtufərtá ndikata tsa dmakwani ya dikw ta luwa.

Zanap a Lazglafta ta tsa ghwadaka slnani ya wa.

⁶ Ghuyanapwaghuya ta dənŋwa manda va ya ghuyanap tsatsi ta mnduha!

Manda va tsaya manda va tsaya his

ka kuni planamtá skwi ya magana tsi ta sanlaha.

Ka leghwa wud turtuk ka tsatsi tanafta ima inabani ta mndu ya,

ka leghwa wudwud his ka kaghuni planamta.

⁷ Tađ ta tsa glakwani nda zatá mghamani ya ka kuni dza'a ganap tiri ka niŋta

ka skwa hidahida.

Ka'a ta ndanay ma ghəŋani na:

“Nda nza nzakwa da ka mgham, nza a yu ka wadgu wu,

walaŋta a yu ta nzata ka skwa hidahida wu,» ka'a.

⁸ Tsaya tama, badu va tsa fitik turtuk ya dza'a slanaghata ghuya dənŋwani

ta nzakway ka mtaku,

nda nzaku ka skwa hidahida,

nda maya, ŋa driŋta nda vu guli.

Mgham Lazglafta ná, Lazglafta ta mbruta ya.

Tsatsi ta tsanaghatá guma[§],» ka'a.

⁹ Nghanťa inda mghamha ta ghəŋa hadik ta gutá sli'inqsli'inq nda tsi, ta zutá mgham da tsi ta dīŋa tsa luwa

ya ta draku, dza'a tawiŋ tawa həŋ, dza'a ŋadīŋŋada həŋ ta ghəŋ. ¹⁰ Di'inq

dza'a nzakta həŋ, kabga zləŋa tsa ghuya dənŋwa hada ya. Ka həŋ dza'azlay

mantasa:

«Aya! Aya Babila ta nzakway ka luwa dagala,

luwa ya ta mbruta!

Gi hadahada ná, tsaghaghata guma** tsa re!» ka həŋ.

§18:8 Vli ŋa gray nda aya 4:8. Aya 4: Isaya 48:20, Irmiya 50:8, 51:6, 45. Aya 5: Zrafta 18:20. 21, Irmiya 51:9. Aya 6: Zabura 137:8, Irmiya 50:29. Aya 7:8. Isaya 47:7. 9.

**18:10 Aya 9:10. Gray Izekiyel 26:16-17.

¹¹ Ka taw gwal ta tsakala ta ghəŋa hadik ta taw, ka ŋada ghəŋ ta ghəŋa tsa luwa ya, kabga had mndu dza'a skugəltá huzla taŋ wa. Tsa huzlaha ya ta nzakway ka ¹² dasu, nda dzindar, nda palaha nda bla nda bla dzvani, nda skwiha lwi, nda lgutha kulefedfedá, nda lgutha ka dva ka dva, nda lgutha ta wdaku, nda sanlaha ma lgutha dinadina, nda inda mndərga udzuha nda bla mutsay, nda inda mndəra skwiha magaf lu nda sli'inja gwi'an, nda skwiha magaf lu nda kufur ka ghuvazwan zwan. Sanlaha guli ná, magaf nda pala lu. ¹³ Ta dzawapdzawa həŋ guli ta urdiha kavghakavgha, nda sluhwaha zɔzɔda zi'akwani, nda ima inabi, nda rdi, nda hupu, nda hya, nda slaha, nda tuwakha, nda plisha, nda vu'aha ta nzakway ka mnda səla guli. Ta had mndu ta skugəltá həŋ wa. ¹⁴ Ka tsa gwal tsakala ya nda tsa luwa ya mantsa: «Nda zada inda tsa skwiha ta zɔgəghata ya, zwaɖuzwada inda gadghəla gha, nda inda skwiha ta zə ka ta mghama gha tida.

Mutsəglaf a ka wa,» ka həŋ.

¹⁵ Tsa gwal tsakala ta tsakala tsa skwiha ma tsa luwa, ka nuta həŋ ka gadghəl ya, di'ij nzakta həŋ kabga zləŋa tsa ghuya ɖaŋwani^{††} ya. Dza'a taway həŋ ta taw ŋa nzakwa taŋ ka skwa hidahida. ¹⁶ Ka həŋ dza'azlay mantsa:

«Aya! Aya Babila! Ta nzakway ka luwa dagala, si ta rkaftarka nda lgut kulefedfedá, nda ya nda lguta dva, nda ya nda lgut ta wdaku, nda ya nda mizidikw. Magaf nda dasu lu ta sanlaha, nda palaha ta dinuta sanlaha.

¹⁷ Gi hadahada ná,

ka zadanata mndərga tsaya ma gadghəl re!» ka həŋ.

Ka nzaktá inda gwal ta swa kwambalu, nda gwal ma kwambalu tani, nda la sludza imi tani nda gwal kasa klipi tani, di'ij nda tsi. ¹⁸ Na nghay taŋ ta dukwakwa diŋa drakwa tsa luwa ya, ka wahu həŋ ta wahu. Ka həŋ mantsa: «Wati luwa ya dagala ŋa gray nda tsa luwa ya na?» ka həŋ. ¹⁹ Ka tsəɖə həŋ ta hadik ta ghəŋ, ka taw, ka ŋada ghəŋ, ka wahu. Ka həŋ mantsa:

«Aya! Aya luwa dagala!

Luwa ya ta nanaftá gwal kwambalu ka gadghəl.

Gi hadahada ná, gi zadanatá^{‡‡} tsa re!» ka həŋ.

²⁰ Kaghuni gwal ta luwa, rfawarfa kaghuni ta rfu ta ghəŋa zadanatá tsa luwa^{¶¶} ya. Kaghuni mnduha Lazglafta nda gwal ghunay, nda la anabi. Rfawarfa ta rfu kaghuni guli, kabga tsanaghata Lazglafta ta guma ta ghəŋa tsa skwi magaghuna tsi ya.

²¹ Tahula tsa, ka klafta sana duhwal nda mbra ta nzakway ka duhwala Lazglafta ta sana pala dagala manda buna ka vzaghata da drəf. Ka'a mantsa: «Mantsaya dza'a vziɖiŋta lu ta Babila ta nzakway ka luwa dagala, ŋa kwal kul nghəgləŋta. ²² Had lu dza'a snəgləŋta ghudzagata htimbil, dər gwal ta fa laha ka dza dewdew, nda gwal ta vya siŋlak, nda gwal ta vya talakwa tani ma luwa Babila wa. Had lu guli dza'a sləglanaghatá gwal vivɖa dər má wati ma sana skwi tsi wa. Had lu dza'a snəgləŋtá ghudzaga buna ma luwa Babila guli wa. ²³ Had tsuwadaka pitirla ta dza'a tsuwadəkəglaku ma Babila wa. Had lu dza'a snəgləŋta lwa zwanamidzi nda makwamidzi ma Ba-

^{††}18:15 Aya 11:15. Gray nda Izekiyel 27:31, 36, 27:12, 13, 22, 27:31, 36.

^{‡‡}18:19 Aya 17:19. Gray nda Izekiyel 27:29 34.

^{¶¶}18:20 Gray nda Irmija 51:48.

bila wa. Ghalya ná, malaghumala gwal ta tsakalaghatá tsakala ka pďakwa sanlaha ta ghəŋa hadik. Nda tsa mbəďakwa gha ya gataghata ka ta inda mndəra mnduha^{§§},» ka'a.

²⁴Ta ghəŋa tsa guli ná, ma Babila slanaghata lu ta pghatá usa la anabi, nda usa mnduha Lazglafta, nda usa inda gwal psła lu ta ghəŋa hadik*.

Laha zatá ghwa

19 Tahula tsa, ka snaŋtá yu ta lwi dagala ta ŋzlata ta luwa manda lwa tskata mnduha. Ka'a mantsa:

«Zləzlvawa Lazglafta, tsatsi ta mba mnduha.

Ŋa Lazglafta mu glaku nda mbraku tani.

²Nda tvani manda ya ta raku ta tsa tsi ta guma.

Ka tsanaghatá tsi ta guma ta tsa mghama sli'ij

ta bədzijta hadik nda tsa sli'ij sli'ijani ya.

Ganapga Lazglafta tiri

kabga vəl pslatani ta kwalvahani,» ka'a.

³Ka həŋ ka mahis mantsa:

«Zləzlvawa Lazglafta.

Had' tsa đij ta đukwaku ma vəl dra tsa luwa ya dza'a hlata wa,

ŋa kďekedzeŋ dza'a gďavata tsi,» ka həŋ.

⁴Ka gi zlambatá tsa halata mnduha hisamsak fwad' mida ya, nda tsa skwiha fwad' nda hafu ma həŋ ya, ka tsəlbu ta kəma Lazglafta ta nzaku ta dughuruk. Ka həŋ mantsa: «Amin! Zləzlvawa Lazglafta,» ka həŋ.

⁵Ka gwadagapta sana lwi ma tsa dughuruk ya. Ka'a mantsa:

«Inda kaghuni kwalvahani,

kaghuni gwal ta zləzlvay, zwani nda galata mnduha tani, zləzlvawa Lazglafta,» ka'a.

⁶Ka gi snaŋtá yu ta sana lwi manda lwa tskata mnduha, ta ghudzagata manda zala dagala ma ghwa, ta ŋəzlu manda ŋəzla luwa ta ghudzagata nda mbraku. Ka'a mantsa:

«Zləzlvawa Lazglafta! Mghama mu Lazglafta ta mbruta, tsatsi ta ga Mgham[†].

⁷Rfamafra ta rfu, wadāh ká mu nzata, vlašmavla ta glaku,

kabga nda maga fitika klay Zwaŋa Tuwak ta makwamidzani, nda hba vgha makwamidzani guli.

⁸Vlašvla lu ta tvi ŋa sudavatá lgut kulefed fedā,

ta wudaku, nda ghuba guli,» ka'a.

«Tsa lgut kulefed fedā ya ná, slna tďukwa maga mnduha Lazglafta ya.»

⁹Ka sana duhwala Lazglafta nda i'i mantsa: «Vindafvinda kazlay: Rfu da gwal hagaf lu da vla za skwa zaya klay Zwaŋa Tuwak[‡] ta makwa» kə'a. Ka'a nda i'i guli mantsa: «Nana gwadāha na ná, gwada Lazglafta ya kahwathwata,» ka'a.

¹⁰Na tsa snaŋta đā mantsa ya, ka zləmbata yu ka tsəlbu ta kəmani. Ama ka'a nda i'i mantsa: «Nawa, ma magə[†] ka mantsa! Mnda ksanatá slna ta Lazglafta yu manda va kagha, manda va zwanama gha ta ŋanatá kahwathwata ya marigiŋ lu nda ma Yesu. Ŋa Lazglafta dza'a tsəlba ka ta tsəlbu,» ka'a.

Tsa kahwathwata marigiŋ lu nda ma Yesu ya ta vlata mbrakwa kla lwa Lazglafta.

§§18:23 Aya 21:23. Gray nda Irmiya 51:63. 64, Izekiyel 26:21, 26:13, Isaya 24:8, Irmiya 7:34, 25:10.

*18:24 Gray nda Irmiya 51:49.

†19:6 Aya 5:6. Gray nda Zabura 135:1, Izekiyel 1:24, Zabura 97:1, 99:1.

‡19:9 Gray nda Mata 22:1-14, Lukwa 14:15-24.

†19:10 Gray nda 22:8-9.

Mndu ta njla plisa njusliŋ

¹¹Tahula tsa, ka nghanṭá yu ta gunatá luwa, gi ka zlagapta sana plis ka njusliŋ. Njërma mndu nda vərđa mndu ta hga lu ta tsa mndu ta tsa plis ya. Tudukwa ta tsa tsi ta guma[§], tdukwa ta vula tsi ta vulu guli. ¹²Manda zlgakwa vu ya irani. Nda ndəgha zewazewaha ma ghənjani. Mamu sana hgu vindaf lu ta vghani. Tsa hgu ya ná, hađ sana mndu nda sna wu, ba tsatsi turtukwani yeya nda sna. ¹³Lgut tsghumam lu ma us sudava tsi ta vgha. «Gwada Lazglafta» hgani. ¹⁴Mbada la sludziha ta luwa ka sli'i mistani ta plis ka njusliŋ ka njusliŋ, nda susudata lgutha kulefedfəda, ka njusliŋ ka njusliŋ, nda ghuba nda ghuba guli. ¹⁵Ka sabə na kafay nda za wani pit ma wani ŋa zadanatá mnduha kul snatá ŋani, ŋa gayni ta mgham ta ghəŋa taŋ nda mani'uwa kufur, ŋa hu'anaptani ta həŋ manda hu'a yakwa inabi ma glifiŋ ŋa diza imani ya. Tsaya dza'a maraŋta kazlay: Katakata basatá njudufa Lazglafta ta mbruta kə'a. ¹⁶«Rveri ta ghəŋa rverihə, Mgham ta ghəŋa mghamha,» ká lu vindafṭá hgu ta lgutani nda ya ta rkufani.

¹⁷Tahula tsa guli, ka nghanṭá yu ta sana duhwala Lazglafta ta sladu ta fitik. Ka gugudata tsi nda lwi dagala dagala. Ka'a nda inda zarak ta ndaraku ma ghuvanata luwa mantša: «Sli'akwa sli'a ka tskavata kuni ŋa za skwa zaya skalu dagala da Lazglafta. ¹⁸Sawa da za slu'a mghamha, nda slu'a mghamha sludziha, nda slu'a gwal nda mbra nda mbra, nda zlu'a plisha nda gwal tida tani, nda slu'a inda mnduha ta nzakway ka vu'a, nda gwal kul hađ ka vu'a, zwani nda galata mnduha** tani,» ka'a.

¹⁹Ka gi nghanṭá yu ta tsa nimitak ya, nda mghamha ta ghəŋa hađik, nda sludziha taŋ tani, ta tskavata ŋa vulu nda tsa mndu ta nzafta ta plis ya, nda ya nda sludzihani tani. ²⁰Ka gi ksuta lu ta tsa nimitak ya kawadaga nda tsa ghwadaka anabi si ta magatá mazəmzəmha ta kəma tsa nimitak ya. Nda tsa mazəmzəmha maga tsi ya nanaghata tsi ta gwal ta tsu'afṭá njizla tsa nimitak ya ka tsəlbə ŋa skwa wuyayni ya. Ka pghaghatá lu ta həŋ his his ta ndiri ta ndiri da duda vu ghandand. ²¹Ka gi pslatá lu ta sanlaha nda kafay ya ta sabi ma wa tsa mndu ta nzafta ta plis ya. Ka babaghutá zarakha da slu'a taŋ.

Vaku dəmbu'

20 Tahula tsa, ka nghanṭá yu ta saha duhwala Lazglafta daga ta luwa, nda klatá makuḅla gudzuvruiŋ nda ya nda mghama zida ma dzvu. ²Ka ksaftá tsi ta tsa makdakatanəŋ dzidza nahadik, ta nzakway ka mghama ghwadaka sulkum, halaway hgani ya. Ka habafta tsi ŋa za vaku dəmbu'. ³Ka vzaghatá tsi da tsa gudzuvruiŋ ya, ka hunustá tsi ta wa tghani ka njərzlafta, kada kwala tsi ta nangəltá mnduha ta ghəŋa hađik ha ka hđatá tsa vaku dəmbu' ya. Tahula tsaya, ŋa zligiŋta ŋa vaku kwitikw.

⁴Tahula tsa guli, ka nghanṭá yu ta dughurukha^{††}. Ka vlanṭá lu ta mbrakwa tsa guma ta gwal ta nzaku tida. Ka gi nghanṭá yu ta hafa gwal datsaghu lu ta ghəŋa taŋ ta ghəŋa vəl mna gwada Yesu nda ya ta ghəŋa gwada Lazglafta. Hahəŋ ná, tsəlbəŋ a həŋ ta tsəlbə ŋa tsa nimitak ya nda ya ŋa skwa wuyayni tani wa. Hađ njizlani ta kuma taŋ nda ya ta dzvuha taŋ wa. Ka vramtá həŋ, ka gə həŋ

§19:11 Gray nda Izekiyel ... 1:1, Zabura 96:13, Isaya 11:4.

**19:18 Aya 17:18. Gray nda Izekiyel ... 39:17-20.

††20:4 Gray nda Daniyel. 7:9, 22.

ta mgham kawadaga nda Yesu Kristi ka vaku dambu'. ⁵Tsaya tanṭaṭa sli'agapta ma mtaku. Sanlaha ma gwal ta rwuta ná, vrəglam a hahəŋ nda hafu ha ka kdatá tsa vaku dambu' ya wa. ⁶Rfu da tsa gwal ta sli'agapta tanṭaṭa ma mtaku ya, nda ghuḅa hahəŋ. Ta haḍ mahisa mtaku nda mbraku ta ghəŋa tanṭaṭa wa. Hahəŋ ná, dza'a nzaḱway həŋ ka gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta nda ya ŋa Yesu Kristi, ŋa gay tanṭaṭa ma mgham kawadaga nda Kristi ka vaku dambu'.

Kdatá mbrakwa halaway

⁷Manda kdatá tsa vaku dambu' ya, ŋa pligintá halaway ma gamakani, ⁸ŋa sabani da nangolta mnduha ta ghəŋa haḍik demdem, ta nzaḱway ka haḍika Gwagw nda Magwagw, kada tskanata tsi ta həŋ ŋa vulu. Manda wutak ma ghwa mbsaka tanṭaṭa. ⁹Ka sli'agaghata həŋ ma inda vli ta ghəŋa haḍik, ka wamtá həŋ ta ghuḅa mnduha Lazglafta nda tsa luwa ḍvu Lazglafta ya tani. Ama ka saha vu daga ta luwa ka dughwadutá həŋ. ¹⁰Ka gi klaftá lu ta tsa halaway ta nana həŋ ya ka vzaghata da duda vu ghandand ma vli hada tsa nimtak nda ghwadaka anabi ya, ŋa giri ŋa tanṭaṭa hada nda fitik tani, nda rvidik tani ha ŋa kdekedzeŋ.

Dzatá ghəŋa guma

¹¹Tahula tsa, ka nghanṭá yu ta sana dughuruk ka ŋusliŋ dagala, ta nzaḱu mndu tida. Ka nutá haḍik nda luwa lay ta kəmani. Nghəŋlanṭa a lu ta həŋ wa. ¹²Ka gi nghanṭá yu ta gwal ta rwuta, galata mnduha nda zwani tani ta nzaḱu ta kəma tsa dughuruk ya. Ka gwananaftá lu ta defteriha. Ka gunanaftá lu ta sana defteri ta nzaḱway ka deftera hafu. Ka tsanaghata lu ta guma ta gwal ta rwuta taḅta slnaha tanṭaṭa magata həŋ manda va

ya nda vinda ma tsa defteriha ya. ¹³Ka varanaktá drəf ta mnduha ya si rwana tsi. Ka varanaktá mtaku nda vli tska vgha gwal ta rwuta ta ya si da hahəŋ. Ka tsanaghata lu ta guma ta həŋ taḅta slnaha tanṭaṭa magata həŋ. ¹⁴Ka gi klafta lu ta mtaku nda vli tska ta vgha gwal ta rwuta tani, ka pghaghata da duda vu. Tsa duda vu ya ta nzaḱway ka mahisa mtaku. ¹⁵Ka slanagha a lu ta vindatá ta hga dər wati ma mndu ma tsa deftera hafu ya wu katsi, dza'a klaḱkla lu ta tsa mndu ya ka vzaghata da duda vu.

Lfida luwa nda lfida haḍik

21 Tahula tsa, ka nghanṭá yu ta sana lfida luwa nda sana lfida haḍik. Lula tanṭaṭa luwa nda tanṭaṭa haḍik, ta haḍ drəf guli wa. ²Ka gi nghanṭá yu ta saha luwa dagala nda ghuḅa, ta nzaḱway ka luwa Ursalima ta luwa daga da Lazglafta. Nda rkarkani manda makwa ta dza'a da zə'al. ³Ka snanṭá yu ta sana lwi ta gugudagapta ma dughuruk. Ka'a mantsa: Wya həga tumpula nzaḱwa Lazglafta mataba mnduha! ŋa nzaḱwani kawadaga nda həŋ, ŋa nzaḱwa tanṭaṭa ka mnduhani, ŋa nzaḱwa tsatsi guli kawadaga nda həŋ, ⁴ŋa masanaptani ta həŋ ta inda ima taw ma ira tanṭaṭa. Ta haḍ mtaku dza'azlay dekdek wa. Ta haḍ taw dza'azlay dekdek guli wu, dər wahu, dər kuzlakwa skwi, kabga lula^{‡‡} tanṭaṭa skwiha.

⁵Ka tsa mndu ta nzaḱta ta dughuruk ya mantsa: «Ndana tama, wana yu ta magaftá inda skwi demdem ka lfidani,» ka'a. Ka'a guli mantsa: «Vindaf vinda, kabga na gwadaha na ná, kahwathwata nzaḱwani, skwi ŋa faftá ghəŋ tida ya,» ka'a.

⁶Ka'a nda i'i guli mantsa: «Nda kḍa tama! I'i zraftani nda kḍavaktani, i'i nahani nda kwanahani. Mndu ya kuzlanṭa

‡‡21:4 Aya 1:4. Gray nda Isaya 65:17, 66:22, 52:1, 61:10, Izekiyel ... 37:27, Livitik 26:11-12, Isaya 25:8, 35:10, 65:19.

ndala, dza'a vlayvla yu ta dzubaya imi ta vla hafu ka mbalay. ⁷Mndu ya ta zatá ghwa, dza'a vlayvla lu ta tsa skwiha ya. Dza'a nzakway yu ka Lazglaftani, dza'a nzakway tsatsi guli ka zwaŋa^{¶¶} da. ⁸Ama gwal ta yađi, nda gwal ta mbrēs, nda gwal ta maga manzakdaway skwiha, nda gwal ta pslatá mndu, nda gwal ta maga sli'insli'ij, nda gwal ta mbađaku, nda gwal ta wuya skwi, nda inda gwal ta tsakalawi ya, da dudu vu ghandand dza'a pghaghata lu ta hōŋ. Tsaya ta nzakway ka mahisa mtaku,» ka'a.

Lfida Ursalima

⁹Tahula tsa, ka sagha sani turtuk mataba tsa duhwalha Lazglafta ndəfáŋ, ta ŋaŋanata leghwaha ndəfáŋ, nda ndaghatani nda tsa ghuya daŋwaha ndəfáŋ ka kwanahani ya. Ka gwadgi-hatá tsi, ka'a mantsa: «Saghasa! Ka maraghata yu ta makwamidzi ta nzakway ka markwa Zwaŋa Tuwak,» ka'a.

¹⁰Ka klaghatá tsi ta i'i kay guli ma Sulkum ta sana ghwá^{§§} dagala nda slra. Ka marihatá tsi ta luwa dagala nda ya nda ghuba ta nzakway ka Ursalima ta saha ta luwa daga da Lazglafta.

¹¹Tsa luwa ya ná, ta wđaku da glakwa Lazglafta, ta wđaku manda pala nda sgit tida, manda pala dzasfa ta wuđaku manda dalagar. ¹²Ŋam ma muhul dagala nda slra lu ta tsa luwa ya. Ghwanpďə his watghaha tida, ghwanpďə his duhwalha Lazglafta ta wa tsa watghaha ya, nda vivindatá hgəha tida guli. Hgəha mndəra zwana la Isra'ila ghwanpďə his tsa hgəha ya. ¹³Watghaha hkən nda tvə mndəra luwa, watghaha hkən nda tvə Nur, watghaha hkən nda tvə Sud, watghaha hkən nda tvə Mazu*.

¹⁴Ta palaha ghwanpďə his thafta lu ta mndəra tsa muhula tsa luwa ya. Ka vivindaftá lu ta tsa palaha ya ta hgəha gwal ghunay ghwanpďə his, gwal si ta dza'a mista Zwaŋa Tuwak.

¹⁵Da tsa mndu ta gwadfa nda i'i ya ná, mamu dafa dasu ma dzvani ŋa graftá tsa luwa ya, nda watghahani, nda muhulani† tani. ¹⁶Fwad slərpa tsa luwa ya. Ka gragra tsa slərpuhani ya guli. Ka graftá tsi ta tsa luwa ya nda tsa dafa ya ka meli dəmbu' his nda fwad dərmək. Slrakwani nda bughwatani, nda lafani ta luwa, ka skwa turtuk tsahaya. ¹⁷Ka graftá tsi ta slada tsa muhul ya, ka mbəđaftá tsi ka səla dərmək nda fwad mbsak fwad mida. Manda va ya snu mnduha ta mbəđay mbəđafta duhwala Lazglafta. ¹⁸Baf nda sana pala ta hgə lu ka Dzaspa lu ta tsa muhul ya. Tsa luwa ya, baf nda dasu dze'dze' lu manda skwi ka dalagar. ¹⁹Thatá mndəra muhula tsa luwa ya ná, nda palaha kavghakavgha ya ta dīnuta katakata rkanafu lu ta rka. Taŋtaŋa palaka thatá mndərani, nda palaka Dzaspa. Mahisani, nda palaka Safir. Mahkənani, nda palaka Kalsedwaŋ. Mafwadani, nda palaka Imrud. ²⁰Mahutafani, nda palaka Sarduniksa. Mamku'ani, nda palaka Sardwana. Mandəfáŋani, nda palaka Krisuwalit. Matghasani, nda palaka Beril. Matəmbayani, nda palaka Tupaz. Ma ghwanani, nda palaka Krisupraza. Maghwanapďə nđəŋani, nda palaka Hyasiŋta. Maghwanapďə hisani, nda palaka Tista. ²¹Tsa watghaha ghwanpďə his ya ná, palaha ghwanpďə his ya. Tsa palaha ya ta hgə lu ka Perla. Tvi ma tsa luwa ya ná, ka dasu dze'dze' nzakwani, ta wđaku manda dalagar.

¶¶21:7 Gray nda 2 Sam. 7:14, Zabura 89:27-28.

§§21:10 Gray nda Izekiyel ... 40:2.

*21:13 Aya 12:13. Gray nda Izekiyel ... 48:30-35.

†21:15 Gray nda Izekiyel ... 40:3.

²²Ma tsa luwa ya, ngha a yu ta hōga Lazglafta wa. Mgham Lazglafta ta mbruta ta nzakway ka hōgani, mantsa ya Zwaṅa Tuwak guli. ²³Zba a tsa luwa ya dər fitik, dər tili ṅa tsuwadaka vli mida wa. Glakwa Lazglafta ta tsuwadaka vli mida. Zwaṅa Tuwak pitirla tsa luwa ya. ²⁴Dza'a mbaḁe ma tsuwadak inda mndəra mnduha ta mbaḁa, ṅa hładamta mghamha ta ghəṅa hadik ta gadghəlha taṅ da tsa luwa ya. ²⁵Had lu dza'a walaṅta hahafá watgha tsa luwa ya gifitik wa, ta had rvidik dekdek hada wa. ²⁶Dza'a hładamhla lu ta inda skwiha di-nadina nda gadghəla inda mndəra mnduha da tsa luwa ya. ²⁷Had skwi kul ghubaku dza'a lami da tsa luwa ya dər mndu ta vziṅtá ghəṅani ka maga manzakkəaway skwi, nda gwal ta tsakalawi wa. Ba gwal nda vinda hga taṅ ma deftera hafu da Zwaṅa Tuwak[‡] yeya dza'a lami.

22 Tahula tsa, ka marihatá tsa duhwala Lazglafta ya ta ghwa ima ta vla hafu, ta wudaku manda dalagar, ta mbəzagapta ma dughurukwa i Lazglafta nda Zwaṅa Tuwak[†], ² ta mbaḁa ta tvi ma tsa luwa ya guli. Ta slərpuha tsa ghwa ya guli, mamu fwa hafu. Ghwanpḁe his kə'a ta yafta ma vaku. Tili tili kə'a ta yaku. Ta mbamba inda mndəra mnduha lu nda sluhwahani. ³Had skwi ksi'af Lazglafta[§] dza'a lami da tsa luwa ya wa.

Dughurukwa Lazglafta nda ṅa Zwaṅa Tuwak dza'a nzaku ma tsa luwa ya, ṅa tsəlbay kwalvahani ta tsəlbu ṅani. ⁴Dza'a nghanṅha həṅ ta kumani, dza'a mamu hgani ma bizbizla kuma taṅ guli. ⁵Had ta a rvidik dekdek wa. Zbəgəlta a həṅ dər pitirla, dər tsuwadaka fitik wu, kabga Mgham Lazglafta dza'a

tsuwadaka həṅ ṅa gay taṅ ta mgham ha ṅa kdekedzeṅ.

Vragata Yesu Kristi

⁶Tahula tsa, ka tsa duhwala Lazglafta ya nda i'i mantsa: «Kahwathwata na gwada na, gwada ṅa faftá ghəṅ tida ya, Mgham Lazglafta ya ta valaṅtá Sulku-mani ta la anabi ta ghunaftá duhwalhani ṅa maranata kwalvani ta skwi ya gi dza'a magaku,» ka'a.

⁷Ka Yesu mantsa: «Wya yu gi ta lagha, tfawi ta ghəṅa gwal ta ṅanata tsghatá lwa Lazglafta ma na defteri na!» ka'a.

⁸I'i Yuhwana ta snaṅta nda sləmənja ḁa, ka nghanṅá yu nda ira ḁa ta tsa skwiha ya. Manda snaṅta ḁa ka nghanṅá yu, ka zləmbatá yu ta kəma tsa duhwala Lazglafta ta maray ṅa ḁa ya, ka tsəlbu ṅani.

⁹Ama ka'a nda i'i mantsa: «Nawa, ma magə ka mantsa! Mnda ksa slna yu manda va kagha, manda va zwanama gha la anabi, manda va gwal ta snatá gwada ma na defteri na, ṅa Lazglafta tsəlba ka ta tsəlbu,» ka'a.

¹⁰Ka'a nda i'i guli mantsa: «Yaha ka ḁa kwal kul mna na tsghatá lwa Lazglafta ma na defteri na, kabga ndusakndusa fitik. ¹¹Ka ghwadaka skwi kumaṅ mndu ta magay ya, kḁayni ta maga ghwadaka skwani. Ka skwi ṅa mbiday nda mbida kumaṅ mndu ta magay ya, kḁayni ta magay. Ka nzaku tḁukwa kumaṅ mndu ta magay ya guli, kḁayni ta magay. Mndu ya nda ghuba ya, ka kḁa tsi ta nzakwani nda ghuba^{**},» ka'a.

¹²Ka Yesu mantsa: «Wya yu gi ta lagha, dza'a kladanaghata nda nisəla yu, ṅa vlaṅtá inda mndu taḁta slnani maga tsi. ¹³I'i zraftani, i'i kḁavaktani.

[‡]21:27 Aya 23:27. Gray nda Isaya 60:19-20, 60:3-5, 60:11, 52:1, Izekiyel ... 44:9.

[†]22:1 Gray nda Izekiyel ... 47:1, Zakari 14:8.

[§]22:3 Gray nda Zakari 14:11, Zrafta 3:17.

^{**}22:11 Gray nda Daniyel. 12:10.

I'i nahani, i'i kwanahani. I'i tañtanjani, i'i kcfavaktani,» ka'a.

¹⁴Nda tfawi ta ghəŋa gwal ta ghubaptá lguta tañ. Hahəŋ gwal dza'a mutsaftá laviŋta za yakwa fwa hafu^{††}, nda lami nda ta watgha tsa luwa ya.

¹⁵Ama gwal ta nzakway ta magaku manda kriha, nda gwal ta mbədfaku, nda gwal ta maga sli'inqsli'iŋ, nda gwal ta pslatá mndu, nda gwal wuya skwi, nda inda gwal zdfəgana tsakalawi, ta tsakalay həŋ guli ya, ma bli dza'a zlanata lu ta tsahaya.

¹⁶«I'i Yesu ta ghunaftá duhwala da ŋa mnananjá tsa skwiha ya ta Igliz. I'i ná, zivra mghama Dawuda yu, gumbəzla ta wfaku gasərfək yu,» ka'a.

¹⁷Ka i Sulkum nda makwamidzi mantsa: «Saghasa,» ka həŋ.

Ka inda mndu ya ta snay guli mantsa: «Saghasa,» ka'a.

Mndu ya ta kuzlanja ndala, ka sawi tsi da sa ima hafu, dza'a vlayvla lu ka mbalay^{‡‡}.

Dzatá ghəŋani

¹⁸Ka yu ta mnananjá dər wati ma mndu ya ta snanjá na tsghatá lwa Lazglafta ma na defteri na ná. Ka sganaghasga mndu ta sana skwi katsi, dza'a ganapga Lazglafta tiri nda tsa ghuya dāŋwaha vindam lu ma na defteri na. ¹⁹Ka klanaghukla mndu ta sana skwi mataba gwaďaha ma na defteri^{¶¶} ta nza-kway ka tsghatá lwa Lazglafta na katsi, dza'a klanaghukla Lazglafta ta mayakani ma yakwa tsa fwa hafu ya, nda ya nda tsa luwa nda ghuba ya, manda va ya nda vinda ma na defteri na.

²⁰Ka na mndu ta nghanjá na skwiha na ta mnay ná, «Aŋi, wya yu gi ta lagha.» Amin! Saghasa gha Mgham Yesu^{§§}!

²¹Ka nza zďakatahuda Mgham Yesu nda kaghuni demdem.

^{††}22:14 Gray nda 2:7, Zrafta 2:9, 3:22.

^{‡‡}22:17 Gray nda Isaya 55:1.

^{¶¶}22:19 Aya 18:19. Gray nda Vrafta ta zlahu 4:2, 13:1.

^{§§}22:20 Gray nda 1 La Kwarejnt 16:22.